

تصویر ابو عبد الرحمن کردی

رشته‌ی مرواری

عه لائه‌دین سه‌جادی

رشته‌ی مرواری

نوسه‌ر:

علائه‌دین سه‌جادی

ناسنامه‌ی پهرتووک

کتاب: رشته‌ی مرواری

نووسەر: عادلەدین سه‌جادی

ویراستار: فه‌خره‌دین ئەویه‌نگی

پیت لێدان: شایسته‌ محمودی

ده‌ره‌ینانی هونه‌ری ناوه‌وه: ناسیح ره‌حمانی

ده‌ره‌ینانی هونه‌ری به‌رگ: ناسیح ره‌حمانی ۰۹۱۸۳۷۳۸۰۲۸

ئه‌ژمار: ۱۵۰۰ دانه

پیوست

۷	ده سپیک
۱۵	بدرگی یه کهم
۱۹	سهره تا
۲۴	قسه ی نه سته ق
۳۸	تافگه ی ئیلاخ
۵۴	گه نجی دره خشان
۸۸	شه کراوی ده ماخ
۱۱۸	هندی له داستانی زن
۱۵۲	وه لایمی بین وه لام
۱۶۹	سه یر کردنیک
۱۷۱	بدرگی دووه م
۱۷۳	سهره تا
۱۷۷	له باخی گولیک
۱۹۳	- له ولاتی کورده واری ئه م شتانه له م شوینانه تاقانه ن
۱۹۳	- ئه م شتانه ی ئه م شوینانه به ناو بانگن
۱۹۳	- هه ر شته له شوینیک
۱۹۴	قسه ی به تویکل
۲۱۵	شه کراوی ده ماخ
۲۶۰	هندیک له قاره مانی زن
۲۸۵	قسه ی ته نک
۳۱۴	دوایی
۳۱۷	بدرگی سییه م
۳۱۹	سهره تا
۳۲۱	تاقی کراوه کانی کوردی
۳۳۹	شه کراوی ده ماخ
۳۷۲	گه نجی دره خشان
۴۰۷	لافاوی سوله یمانی
۴۱۸	رشته ی مروراری

زۆر دوو..... ۴۲۶

بەرگی چوارەم..... ۴۶۳

بردمانه‌وه یا نه؟ ۴۶۵

تافگهی ئیلاخ..... ۴۶۷

بهندی پیران..... ۵۰۲

گه‌نجی دره‌خشان..... ۵۱۲

قسه‌ی نه‌سته‌ق..... ۵۵۱

شه‌کراوی ده‌ماخ..... ۵۶۵

تاقی کراوه‌کانی کوردی..... ۵۹۴

دەسپێک

کاملی گر خاک گیرد زر شود

ناقل ار زر برد خاکستر شود

مولانا

زمان لە خۆیدا چێژیکی تایبەتی هەیە. خۆنەر یا بیسەر بێ ئەوەی شارەزاییەکی ئەوتۆی لە سەر جوانی ناسی زمان هەبێ، بە وتە یا نووسراوەی جوان هەستی دەبزوێ و گیانی دەگەشیتەووە چێژی لێ دەگرێ. وەک چۆن پتووست نییە کەسپێک گولناسپێکی پسپۆر بێ بۆ ئەوەی بۆنی خۆش هەست پێ بکاو بەهرە ی لێ بیا، زمانیش ئاوەهایە. بەلام دیارە هەر وتەیەک جوان نییە و نابێتە زاخاوی مێشک. دیارە ئەو بۆن و بەرامەیه کە تخووبی پەیفەکان لێک جیا دەکاتەو، نوینەری ناخێزگە ی ئەو وتانەن. هەوێها بیرێکی کورت و دەروونێکی ناپاک کاتی لە بیچمی قسەدا خۆی دەنوێنی، تالی و رەشی و رق و قینی لێوێ دەبارێت.

پەیف هەرچەن ساکارتر و پاراوتر بێ، پەتیترو بێ پەردەتر و هەروێها بەدەوتر و جوانتر. بە گۆرجی کونج و بناوانی دل و دەروونی دەتەنێتەووە وەک بێسەر خۆی بێسراوی وتبێت، وای بە دلەوێ دەنووسێ کە قەد گومان لە هەلە بوونی ناکات. نەک بلییم هەلە ی تیدا نییە، بەلکوو رەنگە زۆرجاریش هەلەکانی زۆرتر بن، بەلام ئەو یەک لانی و یەک لۆنییە ی، لە سەر زەینی مەرف کارێگەر دەبێ.

گەلیک جار بەرفراوانی وێژە دەبێتە هۆی ئەوەی کە هەر پەیفێک بخڕیتە نێو بازنە ی وێژەو. دان بەوێدا دەنێم کە وێژە ئەدەب هەموو کونج و قوژبنەکانی زانستە جۆراوجۆرەکان دەگرێتەووە هەر جۆرە نووسراوەیەک لە هەر یواریکدا کە بێ، ئاسەواری ئەدەبی تیدا یە؛ بەلام بەر لە هەر هونەرێکی تر -بە تایبەت ئەدەب- بیرو هزر دیتە ئاراو. ئەو ی راستی بێ ئافراندنی وتە بە هۆی هزرەوێ. کەواتە هەر قسە یەک دەنگ دانەوێ فەلسەفە یەکی تایبەتە. رەنگە ئێمە وەک زانست، فەلسەفەمان نەبێ، بەلام بێ گومان بیری

فەلسەفیمان ھەبوووە ھەمانە. چۆن دەبێ وەکوو نەتەووەیەکی خاوەن شارستانیەت بیری چۆن ژیان و چۆن دوانمان نەبووبێ.

بە رای من رشته‌ی مرواری نەک کۆمەلەییەکی ئەدەبی تەنیا، بەلکوو کۆمەلەییەکی ھزری و فیکری کۆمەلگای کوردییە. لەم بەرھەمە بە نرخەدا لە زمانی مەردۆمییکی ئاسایی و زۆرجار نەخوێندەوارەو پەندو قسەییە ک دەبیسین کە —بە رای من— زۆر لە زاناو فەیلەسووفان بۆ تێگەیشتنی مێشکیان ساواوە ھەم خۆیان ھەم خەلکیان وەرەز کردووە و لە ئەنجاما نەخۆیان تێگەیشتوون نە خەلکی. کەچی نەخوێندەواریکی رەمەکی بە زمانییکی ساکار و پاراو و لە ناخی دلێکی بە کۆلەووە بەبێ ئەوەی رێ بدا زمان، بیری ئالۆزو شیواو کا، دەیلێتەووە. بۆ نمونە رازو نیازیک لە زمانی پیریکی نەخوێندەوارە دەبینین کە بە مەنتیقی ساکارەو دەلی:

بینایی چاوان! نازانم بێژم تۆ چیت؟ ئەوەن ئەزانم ئەھا ھا ئەوەی کە تا چاو بڕێکا لەو درێژی ئاسمانە تۆ گشتت دروست کردگە. ھەر بڕۆ، ھەر بڕۆ، ھەر ناوڕێتەووە. پیاو وا ئەزانن ئەووە بڕایەووە، کەچی ھەر لە ھەولییەووەس. ئەگەر من دوو بالم ھەوێ و بڕۆم وەو ئاسمانەدا بالەکانم شل ئەون و وا ئەزانم چووگم، کەچی ئاسمان ھەر دوورتر ئەوێتەووە، گەر مە ھەسوونیکم بەرچاو کەوێ کەچی ھیچ دیار نییە. کەواتە تۆ ئاسمانت وەبێ ھەسوون راگرتگە.

یاخۆ ئەو بیرانەی کە لە سروشت و جیھان ھەییەتی بەراستی کە جێگای رامانە: ... تۆ دەست وە گشت شتیکیەووە ئەزەنیت، کەچی تۆیش دیار نیت. رزقی مار و میروو ئەدەیی لە پشت پەردەیی غەییووە، کەچی ئەگەر من بێمە ئەو پشت پەردەیی تۆ لە ویش نیت. تۆ دەریا گەورەکان وە «زریوار» یشەووە ھەندێ جار ئەیانکەیی وە یەخ، ھەندێ جار ئەیانکەیی وە ئاوی رووت، کەچی ئەو گشت گیاندارانە لە ناویانا ھەر ھەلئەقونینەووە. بەشی گشتیان داگە، نایەلی کەسیان وەبێ رزق سەر بنێتەووە. من ئەو گیانەیی لە بەرمایە تۆ دانتیاگە لە گەل ئەووەدا کە وەمنەووەییە، من نازانم چییە. دەست ئەدەم وە دەوارەووە ھەلی ئەدەم ئێژری رۆستەم، کەچی نازانم ئەو زۆرە چییە کە تێمداوە و دەوارە کە ھەلئەدەم.

ئەو دەشتی «مێرگەپانە» لەو هختی بە هارا -خوایە یورئ- پڕیەسی لە
 هەلالەو بە بیوون؛ هەر گولئ وەرەنگئ رەنگ ئەداتەو؛ گشتی تۆ دروست
 کردگە. من وەم فرەزانی خۆمەو وە سەرم تیا سەر ماگە، نازانم چییە یەک تۆمە
 پەرە ی گولە کە ی پەلئکی سوورە، پەلئکی کە وەس، خەتئکی زەرەوامە، تۆ لە
 گشتیا هەیت، کەچی وەچاویش ناوینریت.

یا لە زۆر شویندا پەندی زۆر جوانمان دیتە بەرچاو کە بە راستی دەیتە زاخاوی
 مێشک. ساکاری ئەم قسانە لە ئاستیک دان کە خوەنەر دەباتە ناو دەریای بیرو ئەندیشەو.
 زۆرجار ئەزموونی سەدان و هەزاران سالەمان دیتە بەرچاوی دل و بیرەو؛ ئەزموونگەلئیک
 کە وەکوو هەتاو تیشک دەباریننە سەر ریگای تاریک و پڕلە هەورازی ژینەو. رەوت و
 شتوازی ژیان و هەلسوکهوت هەم لە گەل خێزانی مال و هەمیش لە گەل کۆمەلگا.

زۆرجار دەلێن نەتەوێ کورد فەلسەفە ی نەبوو. رەنگە ئەم قسە تا رادە یەک راست
 بێ. ئیمە نە سوقراتمان بوو، نە ئەفلاتوون و نە ئەرەستوو. ئیمە بە داخەو - نە خێوی
 «جمهور» بێ، نە «مابعدالطبیعه» و نە «عاطیقوریاس» و نە هیچ کتیبیکێ تر (تا ئەو جیگا من
 ناگادار بێ). بەلام ئەگەر لەو ئاسەوارە بەنرخ و هێزایانە ورد بینەو، چ دەبینن؟ بە گشتی
 فەلسەفەیان لە سەر ئەم بابەتە نەوێ خوارەوێ:

ناکار، بیر لە بوونی خوا، خۆشەویستی خوا، سیاسەت و بەرپوێ بردنی ولات، سیاسەتی
 بەرپوێ بردنی بنەمالەو بە گشتی دیتەوێ ریگای ژبانی بەختەوێ رانە.

نامەوئ لە پلەو پایە ی ئەو گەورانە -کە بە راستی کۆمەلگاکانی مەرۆف بە گشتی
 منەتباریان- کەم کەمەو؛ بە پێچەوانە بە تەمام بلێم ئیمەش وەکو نەتەوێ یەکی خاوەن
 شارستانیەت فەلسەفەو بیرو هزرمان هەبوو و بەو پێیە ژیاوین.

دیارە دوان لە سەر ئەم بابەتە کات و شوینی تایبەتی ئەوئ و لەم دەسپێکەدا جیگای
 ئەوێ نییە بە تێرو تەسەلی لەسەری پڕۆین.

بە گشتی رشته ی مرواری کاریکی ئیجگار بە نرخی ماموستا سەجادییە کە لە زاری
 خەلکی بیستوو و کۆی کردۆتەو. لەم سۆنگەو رشته یەکی خوشیک و جوانە لە زاراوێ
 جۆراو جۆرەکانی زمانی کوردی کە بە شیوە ی ساتیر و هەجوو کومیک بێژراو و تۆمار
 کراو.

ره‌نگه له زمانی کوردیدا یه‌گانه به‌ره‌مێک بیت که به‌م ئۆسلۆبه نووسرابێ؛ واته قسه‌ی قوول و پرمانا به زمانی کۆمیک.

ژیانی عدلائه‌دین سه‌جادی^۱

عدلائه‌دین کۆری نه‌جمه‌دین کۆری حیسامه‌دین له‌ بنه‌ماله‌ی سه‌جادی، له‌ سالی ۱۹۰۷ دا له‌ گه‌رهبه‌کی قه‌تارچیانی شاری سنه‌ چاوی کرده‌وه به‌ سهر دونیای ره‌نگاواره‌نگی پر له‌ کاره‌ساتدا. به‌ سوخته‌یی خویندنی ده‌ست پێک‌کردوه‌و به‌ فه‌قێتی گه‌لی شارو دیی کورده‌واری گه‌راوه‌و بنه‌و بارگه‌ی له‌ سلێمانی خستوه‌وه. له‌ سالی ۱۹۳۸ ئیجازه‌ی زانسته ئیسلامیه‌کان و زمانی عه‌ره‌بی وه‌رگرتوه‌و دواچار بۆ مه‌لایه‌تی و پێش‌نویژی له‌ مزگه‌وتی نه‌عیمه‌ خاتوون رووی کردۆته‌ به‌غدا و هه‌ر له‌وێ ماوه‌ته‌وه.

له‌ ماوه‌ی شه‌ری دووه‌می جیهانییدا خێی داوه‌ته‌ رۆژنامه‌وانی و کۆواری «گه‌لاویژ» و «نزار» به‌پێوه‌ بردوه‌وه. له‌ ۱۹۵۹ دا بۆته‌ ماموستای زانکۆی به‌غدا له‌ کۆلیژی زمانی کوردیدا و تا سالی ۱۹۷۴ له‌ سهر ئهم ئیشه‌ ماوه‌ته‌وه. له‌ ۱۹۷۰ ده‌بێته‌ وه‌زیری ئه‌وقاف. له‌ ۱۹۷۷ دا خانه‌نشین ده‌کری.

پاش خانه‌نشین بوونی هه‌موو هێزو توانی ده‌خاته‌ سهر کار له‌ سهر بابه‌تی ئه‌ده‌بی کوردی؛ به‌لام کۆزرانی کۆری گه‌وره‌ی له‌ شه‌ری ئێران و ئێراق (۱۹۸۰-۱۹۸۸) دا وزه‌ی ده‌بری و پشتی ده‌شکێنی. تا له‌ سالی ۱۹۸۴ دا روو له‌ شاری خاموشان ده‌نی و له‌ گۆرستانی شیخ عه‌بدولقادی گه‌یلانی ئه‌سپه‌رده‌ ده‌کری.

سه‌جادی رۆژنامه‌نووس

له‌ گه‌ل نیشه‌جێ بوونی سه‌جادی له‌ به‌غدا، ئیبراهیم ئه‌حمه‌د خه‌ریکی دامه‌زراندنی کۆواری «گه‌لاویژ» ئه‌بێ؛ به‌لام به‌ هۆی کاری زۆره‌وه‌ به‌پێوه‌بردنی ئهم کۆواره‌ ده‌خاته‌ ئه‌ستۆی سه‌جادییه‌وه.

ئهم کاری رۆژنامه‌وانیه‌ ئه‌زمونیکی نوێ و گرینگ ده‌بی بۆ سه‌جادی. به‌ هۆ گه‌لاویژه‌وه‌ سه‌رچاوه‌یه‌کی زۆر له‌ ئه‌ده‌بی کوردی کۆ کرده‌وه‌و شاره‌زاییه‌کی زۆری له‌ ئه‌ده‌ب و وێژه‌ی کوردیدا به‌ ده‌ست هێنا.

^۱ - ئهم به‌شهم به‌ هه‌ندێ گۆڕانکارییه‌وه‌ له‌ میژوی ئه‌ده‌بی کوردی دکتۆر خه‌زنه‌دار وه‌رگرتوه‌وه.

شویتی کاری سەجادی ژوورەکە ی بوو لە مزگەوتدا. زۆریە ی کاتی لە ژوورە کەیدا لە گەل کتێب و کاغەزو چاپی گەلاوێژ خەریک بوو. ئەمە بووبە ھۆی ئەوێ کە بایەخێکی زۆر بدات بە کاری رۆژنامەوانی و لە ساڵی ۱۹۴۸دا خۆی کۆواری «نەزرا» دەربکات. ھەرچەند ناوھەرۆکی نزار بابەتی سیاسی و کۆمەلایەتی بوو.

سەجادی پەسپۆری ئەدەبی کوردی

سەجادی نووسەرێکی پرکار بوو لە زۆر بواردا؛ بە تایبەت لە بواری ئەدەبی کوردیدا. ھەندێ لە کارەکانی سەجادی لە ئەدەبی کوردیدا ئەمانەن:

۱- مێژووی ئەدەبی کوردی: گرینگترین بەرھەمی ئەدەبی سەجادییە. ھەوێ جار لە ۱۹۵۲ و دووھم جار لە ۱۹۷۰ لە چاپ دراوە. لەم کتێبەدا سەجادی زانیارییەکی زۆر لە سەر زمانی کوردی لە سەرەتاوە تا سەدە ی بیستەم کۆ دەکاتەوێ. ئەم بەرھەمە لەو سەردەمەدا رووداویکی زۆر گەورە بوو لە مێژووی ئەدەبدا.

۲- دەستوور و فەرھەنگی زمانی کوردی، بەغدا، ۱۹۶۷.

۳- ئەدەبی کوردی و لیکۆلینەوێ ئەدەبی کوردی، بەغدا، ۱۹۶۸.

۴- نەخشەناسی، بەغدا، ۱۹۷۰.

۵- دوو چامەکە ی نالی و سالم، بەغدا، ۱۹۷۳.

۶- دەقەکانی ئەدەبی کوردی، بەغدا، ۱۹۷۸.

۷- خۆشخوانی، بەغدا، ۱۹۷۸.

۸- لە چیرۆکدا سەجادی دەورێکی گرینگ و کاریگەری بوو لە پێشکەوتن و پەرەسەندنی چیرۆکی کوردیدا. نووسە لە ئەوێ یەکەمی ئەم ھونەرە یە کە لە نێوان دوو جەنگی جیھانی سەدە ی بیستەمدا پەیدا بوو. چیرۆکی لەسەر لایە پەرەکانی کۆواری گەلاوێژدا (۱۹۳۹-۱۹۴۹) بلاو کردۆتەوێ. پاشان بە ناوی «ھەمیشە بەھار» لە بەغدا لە ساڵی ۱۹۶۰دا چاپی کردووە.

ناوناخی چیرۆکی سەجادی ژبانی ناو کۆمەلگای کوردەواری و بە دانستە ژبانی لادییە. ھەندێ لە چیرۆکەکانی ئەمانەن: «شایبەکە ی رەشە ی خەجەلاو»، «بۆ نەچووین بۆ کوێستان»، «جەوھەر ناغا»، «ریویەکە ی قەمچۆغە» و

- ۹- گهشتیک له کوردستانا (۱۹۵۶). گرینگی ئەم بەرهمه له باری ئەده‌بدا په‌خشانه جوانه‌کانیه و زمانی ئەده‌بی یادداشت و تییینی رۆژانه‌یانه. ئەم گهشته‌ی له کوردستانی عێراقدا و له شاری به‌غداوه بۆ مووسل و کەرکووک و هه‌ولێرو سلێمانی ده‌سپێک‌دوووه.
- ۱۰- یه‌کیک له گرینگترین کاره‌کانی سه‌جادی، «رشته‌ی مرواری» یه که له سالی ۱۹۵۷وه ده‌ستی پێک‌دوووه و تا ۱۹۸۳ درێژه‌ی کێش‌اوه و له هه‌شت به‌رگدا بلاوی ک‌ردۆته‌وه.

له زانسته کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا ئەم بەرهمانه‌ی هه‌یه:

له زانسته کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا به‌شدارییه‌کی شایانی بووه؛ به‌رهمه‌مه‌کانی له‌م بواره‌دا ئەمانه‌ن:

- شوێشه‌کانی کورد، میژووی راپه‌ڕینی کور، به‌غدا، ۱۹۵۹.

- کورده‌واری، له خه‌لک‌ناسیدا (ئه‌تنۆگرافیا)، به‌غدا، ۱۹۷۴.

له ئەجامدا:

عه‌لئه‌دینی سه‌جادی خۆپنده‌واریکی به‌ دیمه‌نی کورد بوو له سه‌ده‌ی بیسته‌مدا. نووسه‌رو رۆژنامه‌نووس و کارگه‌ری زانستی بوو. له زۆربه‌ی مه‌یدانه‌کانی ئەده‌بی، زانستی، کۆمه‌لایه‌تی و مرۆفایه‌تیدا به‌رهمه‌ی به‌ نرخ‌ی هه‌یه. بالاده‌ست بوو له نووسینی وتارو چیرۆک و یادداشت و باب‌ه‌ته‌کانی دیکه‌ی په‌خشان. نووسینی به‌ گشتی زاخاوی میشک و خۆراکی گیان و ئارامی دل و ده‌روون بوو بۆ خۆپنده‌رو خۆپنده‌وارنی سه‌رده‌می خۆی و له پاشانا بۆ نه‌وه‌کانی دوا‌ڕۆژ.

ئهم چاپه‌ی رشته‌ی مرواری

له‌م چاپه‌ی رشته‌ی مرواریدا هانمان ئاوه به‌رهمه‌مێکی پوخت و ریک و پێک ئاراستی کتیبخانه‌ی کوردی بکه‌ین. له چاپه‌کانی تردا -به‌داخه‌وه- ئالۆزیه‌کی ئێجگار زۆری تیدا بوو؛ بۆ نمونه هه‌له‌ی چاپی ئێجگار زۆر بوو، له زۆر شویتدا وشه‌ یا خۆ رسته‌ی لی داکه‌وتوووه؛ ئێمه‌ش به‌ پیتی بۆچوونی خۆمان ئەو هه‌لانه‌مان راست ک‌رده‌وه و بۆ ئەوه‌ی خۆپنده‌ری هێژا بزانی که کاری ئێمه‌ بووه له‌م قولاب» [] «که‌لکمان گ‌رتوووه.

پێجگه‌ له‌مه‌ش ئەو کارانه‌ی که ک‌ردوو‌مانه‌ خال‌به‌ندییه؛ واته‌ دانانی دوشمانه‌ی که یاریده‌ی خۆپنده‌ر ئەدا تا‌کوو باشت‌ر له‌ مه‌به‌ستی نووسه‌ر بگات و کتیبه‌که‌ی به‌ده‌وتر بێته‌ به‌رچاو. ئەم نیشانه‌ ئەمانه‌ن:

. و، و؛ و «» و () و [] و " و // و ! و ؟ و - و .

هه‌روه‌ها پاراگرافه‌ندی؛ که بریتیه له دیاری کردنی هه‌ر پاراگرافیک به مه‌رجی پاراستنی یه‌ک‌گرتووی له یه‌ک لایه‌نی مه‌تنه‌وه.

له‌م چاپه‌دا هانمان داوه به پیتی توان بیوگرافییه‌ک له ژییانی ماموستا سه‌جادی بخه‌ینه پیش چاوی هاوولاتیان، بو‌ئهم مه‌به‌سته‌ش له «میژووی ئه‌ده‌بی کوردی» دوکتور خه‌زنه‌دار که‌لکمان وه‌رگرتووه.

به‌گشتی هیوامان ره‌زامه‌ندی خوینه‌رو په‌راییی گه‌یانندن به زمان و ئه‌ده‌بی نه‌ته‌وه‌که‌مانه.

فه‌خه‌دین ئه‌وێه‌نگی

سنه، خه‌رمانانی ۱۳۸۶

به رگی یه که م

۱۹۵۷ م / ۱۳۷۶ ک

خوێندەواری چرای ژیاڵە

رشته‌ی مرواری

کۆمەلە ئەدەببێکی ھەرە بەنرخە لە فەلسەفەو بیرو باوەڕی کوردی، لە قسە‌ی خوش و
 نەستەق و لەو دەماخ چاخکەرانی کە لە ئاسۆی خەیاڵینکی کوردییەو گزنگیان داوہ.
 بیری کوردی قاپی دلی خۆی کردۆتەوہ؛ بۆنی عەبیری، تیکەلاوی بای شەمالی ژیری
 کردووہ وەکوو روناکی بەری بەیان بلاوی ئەکاتەوہ بەسەر دلی خوێندەرەکانیا.

سەرەتا

گیتی ئەدەب، گیتیەکی فراوانە. نامەوێ لەمەو بەدویم ئەگەر یەکیەک ویستی بە پوختی لێی تییگا، تەماشای کتیی «مێزووی ئەدەبی کوردی» عەلانەدین سەجادی بکا. بەلام ئەو ئەلیم کە قەومی کورد، نامووسی تەبیعی هەزاران سالە هێشتووێ تەو. هۆی ئەم مانەوێە گەلێ شت بوو؛ یەکیەک لەوانە تەریکی و گۆشەگیری بوو لە عالەمی بیگانه، ئەم سووچە زمانەکە یۆ هێشتووێ تەو. ناتوانی قەومێک ناو بنی بە قەوم تا زمانی نەبێ. بۆیە بە ئینگلیز وەیا جەرەمن وەیا عەرەب ئەوترێ ئینگلیز، جەرەمن، عەرەب، چونکە زمانیان هەیە. کە زمان نەبوو، قەومیەت نییە. کوردیش تا ئێستە بۆیە ماوە تەو، چونکە زمانی هەبوو؛ ئەگەر زمانەکە یۆ مەفهوومی کورد لە فەرەنگا نامینی.

لەسەرەتای ئەم سەدە ییستەمەو، ورده ورده خۆیندەواری لەناو رەمەکی کورددا بەرە ی سەندوو و ئەستێنی. ئینکار ناکرێ خۆیندەواری چرای ژیا، بەلام لە لایەکی ترەو مەست بەزیانیکی گەورە ئەکەم. لەم روووە هەست بەو ئەکەم چونکە خۆیندەواری بە زمانی کوردی نییە [رەنگە]^۲ هەتا سەدە ییستەم بەسەر ئەچێ، قەومی کوردیش نەمینی. بۆیە ئەلیم نەمینی، چونکە مەناله کە لە قوتابخانە ی غیری کوردی لەباتی وشە یەکی کوردی، فیری وشە یەکی غیری کوردی ئەبێ. ئەو وشە یە دیننیتەو مەلەو و قەسە یی ئەکا، برا بچکۆلە کەو خوشکە نەشمیلە کە ی لێو فیر ئەبن. باوکی مەنالهش ئەلێ کۆرپە لەم فیری زمانی نان پەیدا کردن بوو؛ ئەویش وەری ئەگرێ. دایکەشی ئەلێ لە دەورت گەرێم چەند قەسە کانت جوان؛ ئەویش فیری ئەبێ. بەرە بەرە زمانی قوتابخانە ی غیری کوردی مەناله کە، شوین هەواریکی خۆش بۆ خۆی لەمالی باوکی مەناله دا دروست ئەکا و زمانی مادەرزادی کوردییە کە لەژیریا دەست ئەکا بەنقەنق. کە پشتیک بەم جۆرە

۲- لە دەقەکاندا لە هەر شوێنێک هەستمان کردبێ وشە یەک داوە و تەو یە نەنو و سەراو لێی زیادمان کردوو؛ بۆ ئەوێش کە دیار بێ کاری خۆمانە خستوو مانە تە ئێو قولابوو.

کە ئەمەم بێنی و تەم ئایا بۆچی شتی واما نەبوو لەگەڵ ئەو هەموو قسە خۆشاندەدا کە هەمانە؟ لەو زیاتر هیچم بۆ نەدۆزرایەو کە رەنگ بێ لەناو ئێمەدا و تەبی شوورەیی (عەبیە) نەپهشتوو هەچ شتیک یەکەو بنین. دیارە هەرواش بوو، چونکە زۆرتر ئەو قسەو سەرگوزەشتە خۆشانه تا ئێستە هەروا بە رشخەنیکەو گێراوە تەو و لەوانە بوون هەر لەگەڵ یەکیک، یەکیکیانی لێ گێرا بێتەو خێرا لێی هاتبێتە سەر پێ و «عەیب نیه تۆ ئەم قسە ناشیرینە ئەگێریتەو؟» لەگەڵ ئەو هەشدا ئەو قسە یە کە ناشیرین وەیا پێچەوانە ی ئەدەب و شەرم دائەنرێ، ئەو جەو هەری ئەدەب و ئەقلەو ئەدەب لەو دروست ئەبێ.

ئەدەب پەردە ی ژبانی کۆمەڵە کە شان بە شان ی هاتۆتە خوارەو؛ ژیری و زەینی پێشان ئەدا، رابواردن و هەلسوکه و تیان ئەخاتەروو. ئەو پارچە قسانە وەکو لە روالە تا ساویلکەن، لەمە عەنادا زۆر شت ئەگە یەنن. ئاسمانی مەعنا یان گەلی بەرزترە لەو ئاسمانە کە تیا یانا دەر ئەکەون.

قەومەکانی تر هەموو شتیکیان و تەو و نوسیویانە تەو، ئێتر چاک بوو بێتن ی خراب نەیان هێشتوو سەریان تیا بچێ. منیش لەبەر ئەمانە هاتم لەم سەرگوزەشت و پەندانە بە ئەندازە ی دەسەلات، وەبگرە زیاد [تر لە] دەسەلاتیشم لێ کۆ کردنەو و حەزم کرد لەم رەوشەو کتیبیکمان بێت.

ئەزانم سەرە تا لەوانە یە زۆر کەس لێ بکەوێتە تەقەو وەو بلی: قسەکان بێ شەرمی و پێچەوانە ی ئەدەبی دیو خانانە؛ نە ئەبوا یە شتی وای بنووسرایە. منیش هەقیان ئەدەمی؛ چونکە هەموو شتیک لەسەرە تاو لەبەر ئەو تازە کورە یە، بەر هەلستی بۆ پەیدا ئەبێ؛ بەلام لە پاش ماو یە ک ئیمان بەو دینن کە سووچێک لە ئەدەبی ون بوو ی کوردی زیندوو بۆتەو و دارمیخەکی سیسی ئاو لێ براو گەشێنراو تەو. ئەمەو دیسان ئەلێ:

کابرایە ک نوێژی نیو پڕۆ ی ئەکرد وتی: «نیە تەمە هەشت رکات نوێژی ئەم نیو پڕۆ یە ئەکەم». کە لێ بوو وەو مەلا پتی و ت باو کەم نوێژی نیو پڕۆ چوار رکاتە، کە ی هەشت رکاتە؟ نوێژە کە ت بکەرەو. ئەویش پتی و ت: «مامۆستا، من هەشت رکاتم کردو، خوا تیکەو ی چواری چاک ی بۆخۆ ی هەلێژی و چوارە کە ی تری بداتەو بەسەر خۆما». ئێستەش ئەم کتیبە هەر کەس ئەیخوێتەو ئەو ی چاکە بۆ خۆ ی هەلێژی و ئەو ی خراپە بیداتەو بەسەر خۆما. دیسان ئەیلیمەو: کاک ی کوردی خۆشەو یست! توو رە مەبە بۆ نوسینەو ی ئەم کتیبە؛ میلەت وەکو باخی پادشاهانە، گولی چاکیشی تێدا یەو هی خراپیش. لەگەرە تر کتیبی ئەدەبیاتی عالەمی عەرەبی «اغانی ابو فرجی الفهانی» و «عقد الفریدی ابن عبد

ربه»یه، ئەم کتیبانه عالمی ئیسلامی و غەیری ئیسلامی دانیان پیاوێنێن که شا کتیبی ئەدەبن، ئەمە بیتجگە لە «المستطرف فی کل فن مستطرف»ی شەهابەدینی ئەحمەدی ئەبشەهی، ئەگەر بەپوختی چاویک بەوانەدا بخشیتنی بۆت دەرئەکەوێ ئەوانە ی من لەم کتیبەدا نوسیومن شوورەییە که یان نەگەیشتۆتە شوورەیی هەندێ ئەوانە ی که لەوانا نوسراون. ئەم قسانە ی ئێرە وەکوو شویتانی تر هەر یەکە دەوریک ئەگیرنەو: هەم ئەدەبە؛ که ئەدەب پەردە ی ژیری تاک و کۆمەل ئەگیرێتەو. هەم بۆنیکە بۆ دەماخ که بۆنی دەماخ لەزەتی رووحیە.

عەلانەدین سەجادی

۱۹۵۲/۳/۲۴

سدرنجیک

ئه بئی ئیمه ئهوه بزاینن که له ناو کوردا «مهلا» دهستهیه کی دیاری و ئاشکرا بوون؛ بهرهی خوینده وارو زانیار ههر ئهوان بوون. له هه موو وهختیکا و له هه موو شوپنیکا به پهنجه، په نجه یان بۆ راکیشراون. ئهم دهستهیه له ناو مهردما تا ئه و پهری، به چاوی گه وهرهیی و ریز لئ گیراوییه وه ته ماشا کراون. له ئیشی بچووک و زلدا پرس به وان کراوه و ئهوان بریویانه ته وه.

ته نانه ت ناوی «مهلا» به جۆریک بهرز بوه ته وه ناوی هیچ چینیکی تر نه بووه به رانه بری به ناوی ئهوان بکا. له بهر ئهمه ناوی ئهمان له سهر زمانی گه وهره و بچوک بووه. فهرمانی که ئهمان دا بپیتیان گیرانه وهی نه بووه. جا به م بۆنه وه هه چ کارو فرمانیک بوو بیت دراوه ته پال ئهوان و وتوو یانه «مهلا وای وتوه» یا «مهلا وتی». [وتنی] ئهم ناوه له سهر زمانی خه لک، هه مووی نیشانهی خۆشه و یستی و گه وهرهیی ئهوان بووه. وه کوو چۆن له مالینکا خیزان و مال و منالی ئه و ماله ههر کامیکیان ههستن و ههر قسه یه ک بکه ن بۆ ئه وه که ئه و ئیشه ئیتر کیشهی تیدا نه بی ههر ئه لئین «باوکم وای وت» یا «باوکم وتی» دیاره ئهم رسته نیشانه و به لگه یه بۆ گه وهرهیی باوک که له بهر چاوی خیزانه که وه. وتنی ناوی «مهلا» یش له بهر چاوی تیکرای مهردمه که وه ئهم سه مه ره یه بووه، بۆیه له زۆر شوینی سهرگوزه شت و قسه ی کوردیدا وشه ی «مهلا» پاله وانی سهرگوزه شته که یه.

قسە‌ی نەستەق

خە‌لکی! مستە‌فای میروە‌یس ریش سپیە‌کی ھۆزی شاتری بوو لە‌عە‌شرە‌تی جاف.
قسە‌کانی ھە‌موو دانسقە‌بوون. ئە‌مە‌ یە‌کیکە‌ لە‌و قسە‌ بە‌ نرخانە‌ی کە‌ ئە‌لێ: «قسە‌ بیگێژە‌،
بیپێژە‌، بیوێژە‌».

- ھە‌مە‌وێ‌ن دابووێ‌ان بە‌سەر خێلێ‌کی جافدا ھێجیان بۆ نە‌ھێشتبوون. پیاویکی خێلە‌کە‌
لە‌ چنگیان دەر‌باز بووبوو، لە‌سەر ھە‌وزە‌کە‌ی مزگە‌وتی مە‌لا حسینی پیسکە‌ندی لە‌
سولە‌یمانی دە‌م و چاوی ئە‌شوا. ئە‌م کارە‌ساتە‌ش بلاو ببووە‌و بە‌ سولە‌یمانیدا. لە‌و کاتە‌ مە‌لا
حسین لە‌ کابرا ئە‌پرسی: ھابرا! چی ھە‌یە‌؟ چی نییە‌؟ کابرای جافە‌ش ئە‌لێ: «برا چی بی؟
پیاو بوو کوژیا، مال بوو بریا، دێ بوو سوتیا، ئیتەر چی ما؟»

من قسە‌ی ئە‌م پیاوێ‌ جافە‌م گە‌لێ لە‌ قسە‌ی ئە‌و پیاوێ‌ بوخاراییە‌ پێ جواترە‌ کە‌ لە‌
٦١٦ی ھێجریدا چە‌نگیزخانێ‌ مە‌غولی شاری بوخارای سووتاندو خە‌لکە‌کە‌شی کوشت؛ ئە‌م
ھە‌لھات. لە‌ریگە‌دا باس و خواسیان لێ پرسى وتی: «امدندو کە‌ندندو سوختندو کشتندو
بردند».

- «عە‌زیری مە‌سەرە‌ف» لە‌دیوێ‌خانێ‌ شای ئێ‌ران ناسرە‌دین شادا ئە‌پیت. شا ئە‌پرسی:
ئاغا! زووتر ئە‌سپی چاکت ھە‌بوون چیان لێ ھات. ئە‌ویش ئە‌لێ: «شاھم، خواوێ‌نی خۆیان
سواریان بوون و روشتن». شا ئە‌م وە‌لامە‌ی پێ خوش ئە‌بی.

- جاریک مە‌ولە‌وی لە‌شاری سنە‌ لە‌ کۆریکا دائە‌نیشی. لێی ئە‌پرسن ئە‌لێ: تۆ ھەر
ئە‌لێی ھۆزە‌کە‌م خۆشیان ئە‌ویم، بە‌گە‌ورە‌م دائە‌نین؛ بە‌چیا پێشانێ‌ ئە‌دە‌ی کە‌راست ئە‌کە‌ی؟
ئە‌ویش ئە‌لێ: خۆ ئە‌گەر ھیچ نە‌گێر مە‌وێ‌ ئە‌وێ‌ بۆمن بە‌سە‌ کە‌ ھە‌ورامیە‌ک باریکی ئێ‌جگار
گران لە‌ کەرە‌کە‌ی ئە‌نێ و ئە‌یە‌وێ‌ بە‌سەر کێوی «ئاریژ» دا سە‌ری خا و کەرە‌ مان ئە‌کاو
ناروا. پێی ئە‌لێ: «ھە‌چە‌ دە‌ی ھە‌چە‌! بە‌خوا ئە‌گەر مە‌ولە‌ویش بیت ھەر سە‌رت ئە‌خە‌م».

- خانزاده خاني ههريري وتوويه «لهدهوري ئه و پياوه ئه گه پريم كه به نه خونه كه ي دريژره به ني كاله كه ي كورت».

- مه محمودي نادري شاتري هه بوو، منالي نه ئه بوو. له ده مه ده مي پيري دا ژنيكي تري هيتابوو، دوو كورپي بوو بوو. ليسان پرسى: خاله مه حموو منالت هه يه؟ وتى: «به لئى دوو كورم هه يه؛ به لام داخى گرانم داكيان نه گين، له وانه نين داكي منالي خه لكى بگين». مه به ستي ئه وه بوو من پيرم، ئه مرم و داكيان مي رد ئه كاته وه.

- پاشا كۆره ي رواندز له جه ننگدا بوو، فه رمانى دابوو كه س چرا نه سوو تيني. شه ويك خۆي گۆرپيوو، بۆ تاقي كردنه وه به ناو شارا ئه سو رايه وه. سه يري كرد وا له دووره وه له به به رديكا سووسه ي رووناكيه ك ديت. كه چوو ته ماشاي كرد ئه و مؤميك ئه سوتن و ژن و پياويك له به ريه وه دانيشتوون گه مه و گالته ئه كه ن. پياوه كه ي بانگ كرد، پي وت:

ئايا ئه مناسي؟ وتى: به لئى. وتى: ئه ي گويت له و فه رمانه نه بووه كه وتوومه ياساغه به شه و چرا داگيرسان؟ وتى: «به لئى گويم لئى بووه، به لام ئه مه چوار ساله له گه ل ئه م كچه دا دلما ن پي كه وه يه تا ئيسته بۆمان ري نه كه وتووه پي كه وه دانيشين. ئيمشه و بۆمان ري كه وتووه وا پي كه وه دانيشتوين. ئيسته ش پاشا سووره كه هه ستا، نه گوئي به پاشا كۆره ئه دا نه به پاشاي ساغه». پاشا كۆره كه ئه مه ي بيست ده ست ئه كا به پي كه نين و ئه لئى: «برۆ هه موو شه و هه ر له خوشيدا بن».

- مه لافه تاحي خه تي له ديوه خاني پاشا كۆره ي رواندز ئه پي. كا براهه ك ديت ئه لئى: پاشا، يه كني له پياوه كاني تو گايه كه م هه بوو لئى زه وت كردم. مه لاش ئه لئى: «برا ئه گه ر پاشا مه زره عه ي رۆژي دوايي خۆي به گاي هه ژاريكي وه كوو تو نه كي لئى چي بكا؟» پاشا ئيتر فه رمان ئه دا گاهه ي پي ئه ده نه وه.

- مه لاره سولي ته لاني هه بوو له سوله يمانى ئه مناسي. كو توپر نه خوش كه وت. سه ره تا بۆم ري نه كه وت بچه لاي، به ئيمرۆژ و سبه ي دوام خست. له پاشا كه وت مه ته قه وه هه ر نه چووم. مه لا ره سول له نه خوشيه كه ي چاك بوه وه وه هه ستايه وه. رۆژي چاوي پيم كه وت و

گلەیی لئێ کردم که له نه‌خۆشیه‌که‌یدا نه‌چووم بۆ لای. منیش زۆر شه‌رمه‌زار بووم، هه‌یچم پێ نه‌ما، وتم: «مه‌لا ره‌سۆل خوا رووی مردن ره‌شکا وا منی شه‌رمه‌زاری لای تۆ کرد».

- بۆ به‌غدا ئه‌هاتم، که گه‌یشتمه‌ جێ مه‌لامه‌حمودی وه‌تراهچی وه‌لامی بۆ ناردم وتی: «به‌و ناو و نیشانه‌ی که رویشته و چاومان پێ نه‌که‌وت، سه‌لامی لێ ئه‌که‌م». منیش وه‌لامم بۆ نارده‌وه وتم: «به‌و ناو و نیشانه‌ که هاتم و چاویم پێ نه‌که‌وت، سه‌لامی لێ ئه‌که‌م».

- ژنیکی مه‌نمی کورپیک و برایه‌ک و می‌ردیکی ئه‌بێ؛ هه‌ر سێکیان له لایه‌ن حکوومه‌ت ئیترانه‌وه ئه‌گیرین و فه‌رمانی خنکانه‌نیان ئه‌دری. ژنه‌که له‌به‌ر «دارقه‌واخ» که‌دا که بۆ ئه‌وانه هه‌له‌خرابوو ئه‌وه‌ستیت و بێ هۆش ئه‌که‌وی. حاکم ئه‌نێری ئه‌یه‌تین، ئه‌لێ: ژنه‌که یه‌کێ له‌م سێ که‌سه‌ت پێ ئه‌به‌خشم، جا بۆ خۆت یه‌کیکیان هه‌له‌بژیره. ژنه‌ خه‌یرا ئه‌لێ «براکه‌م».

حاکم ئه‌لێ بۆچ براکه‌تت هه‌له‌بژارد؟ کورپ به‌و خۆشه‌ویسته‌یه و می‌رد به‌و نازداریه گوتی نه‌دانی؟ ئه‌ویش ئه‌لێ: «جه‌نابی حاکم، سه‌یه‌نێ ئه‌چم می‌ردیکی تر ئه‌که‌م، ئه‌وه می‌رده‌که‌م. کورپیکیشم ئه‌بێ ئه‌وه‌ش کورپه‌که‌م؛ به‌لام تازه‌ باوک و دایکم زیندوو نابنه‌وه برایه‌کی ترم بۆیتین». حاکم که‌گوتی له‌م وه‌لامه ئه‌بێ، هه‌ر سێکیانی پێ ئه‌به‌خشی.

- له‌کابریه‌کی کوردیان پرسى به‌ چه‌یدا ئه‌زانی خوا یه‌کیکه‌و دوو نیه؟ ئه‌ویش وتی: «به‌ناشه‌که‌ی مالی لاله‌ما؛ تا ئه‌و وه‌خته که هه‌ر خۆی بوو دایمه‌گه‌ر بوو، ئیسته که له‌گه‌ل حه‌مه‌ی شه‌فی بوون به‌ شه‌ریک، روژیک ئه‌گه‌رێ و چوار روژ ئه‌وه‌ستین. خواش ئه‌گه‌ر یه‌کیکی که‌ی له‌گه‌ل بوايه ئیشه‌که‌ی وه‌کو ناشه‌که‌ی لاله‌می لێ ئه‌هات».

- کابریه‌کی موکری له‌گه‌ل ژنه‌که‌یا دانیشتبون له‌گوتی ئاگرده‌نه‌که‌یانا، کلووی به‌فر ئه‌هاته‌ خواره‌وه. دوو چیلکه‌یان کردبووه‌وه به‌ئاگرو کزوله‌یان کردبوو له‌به‌ریا. ژنه‌که له‌پیاوه‌که‌ی پرسى: «ئه‌رێ پیاوه‌که‌! ئیمه‌باش رائه‌بویرین یا عه‌زیزخانی سه‌ردار؟» پیاوه‌که‌ش پێی وت: «ژنه‌که، عه‌زیزخان چاک ئه‌خوا، به‌لام ئیمه‌ چاک ئه‌که‌ین». وه‌لامه‌که‌ی دوو سووچی هه‌یه.

- قازى خەدرەيس لە ئالى بەگى، پياويكى دانا بوو، لىي ئەپرسن: «شاسوار كۆپى تۆيە؟» ئەويش ئەلى: «من باوكى ئەوم».

- سمايلى ھەمەجان ھەندى تووتنى ھەبوو مەجىدى خوشكەزاي لىي دزىبوو. سمايل چوو سۆراخى توتتەكەى لە مەجىد پىرسى، مەجىدىش وتى: «خالە، تووتن دزىياگ و خاوەن تووتن و تووتن برياگ يا خوا بەكۆى زوخال بى؛ دزىش بەرى خوى». سمايلىش وتى: «توخوا برا سوين مەخۆ، ئىتر دلم بوو بە ئاويتە».

- بەگىك تلىاكي ئەكىشا. رۆژى دابووى لەسەرى، رووى كرده ھەمەرەھىمى پياوى وتى: «ھەمەرەھىم ئىستە ئەگەر ھەزار لىرەم ببوايە، پىنجسەد لىرەم ئەدا پەنجا ئەسپ و تەنگ و پەنجا پياوم سوار ئەكرد و ئەم خستە پشت سەرى خۆم، ئەچوين بۆتاران بايى پىنج سەد لىرەكەى تى تلىاكامن ئەكړى و ئەھاتىنەو». ھەمەرەھىمىش وتى: «وہللا مىرم ئەگەر مژىكى تر لە بافۆرەكە بەدى ھىچ سوارىشت ناوى، ھەر خۆت ئەچى ئەيكړى و دىتەو».

- كاپرايك بوو بە ميوانى ماله كوردىك. نانيان دانا، چىشتەكە زۆر گەرم بوو. كابراى ميوان ھەموو دەم و دانى سووتا. لەتاوانا سەرى بەرز كردهو و سەيرىكى دارەراى خانووەكەى كرد، بۆ ئەوێ خاوەن ماله كە ھەستى پى نەكا، پىي وت: «ئەرى برا ئەم خانووت بەچەندى دروست كرده؟» كابراى خاوەن مالىش وتى: «بە دوو فوو و سەبرىك»

- لەسەرەتاي سالى ۱۹۵۰ دا مزاحم ئەمىن پاچەچى نائىب رەئىس وزەراى عىراق بوو. من ۳۵ سالىك ئەبوو، زياتر لە دوو بەشى مووى سەرم سىي بووبوو. بەچەند سالىكى كەم لە پىش ئەم تارىخەدا چاوى پىم كەوتبوو. لەم تارىخەشا ديسان لەشويتىك يەكمان گرت. عادەتىشى وابوو بە دانەدانە قسەى ئەكرد. پىي وتم: «ماكنت اتامل ان اري راسك ھكرا عاجلا». منىش كوتوپر پىم وت: «افردنى الدهر والتمنى الملائب فاشتعل الراس شيبا».

- له‌شار قورپان ئه‌پنوا. کابرایه‌کی کورد به‌ویدا تێپه‌ری پرسى ئه‌وه‌چیه؟ وتیان «شامردووه» وتی: «ئۆ! خۆزگه‌ت پى نه‌وئى ئه‌و "مى" ئه‌مرئ، ئیسته‌ئێزى شامردگه». «مى» مه‌ره.

- ئه‌حمه‌ده‌گى فتاح به‌گى ئه‌رازى پیاویکی بۆشناخ و به‌ده‌مار بوو. به‌پێچه‌وانه‌ی ئه‌و فتاح به‌گى باوکی پیاویکی ساویلکه‌و بى ده‌مار بوو. رۆژیک ئه‌حمه‌ده‌گ ئه‌لئى: «بابه، ئاخىر تۆ بۆچى وا له‌گه‌ل هه‌موو که‌سیکا هه‌لسوکه‌وت ئه‌که‌یت و خۆت ئه‌که‌ی به‌هاوشانى هه‌موو که‌س؟ ئاخىر تۆ نازانى من کورێ تۆم؟» باوکیشی ئه‌لئى: «رۆله، من ئه‌زانم تۆ کورێ منى، به‌لام تۆ نازانى که‌ من باوکی تۆم».

- ره‌سووناغای مه‌نگور هه‌موو ئیشیکى خراپه‌ی ئه‌کرد، جارجاریش ئه‌چوو نوێژیکى ئه‌کرد. پێیان ئه‌وت ئاغا ئه‌وه ئه‌و نوێژه بۆچ ئه‌که‌ی؟ ئه‌ی وت: «کورپه‌ نه‌وه‌ک ئه‌م مه‌لایانه راست بکه‌ن که‌ ئه‌لئى رۆژى قیامه‌ت هه‌یه، با ئه‌مه‌شم به‌ده‌سته‌وه‌ بیت».

- به‌مه‌لاقادری بیاره‌یان ئه‌وت «مه‌لای گه‌وره» و به‌کتیبخانه‌که‌شیان ئه‌وت «کتیبخانه‌ی مه‌لای گه‌وره». ئه‌م قسه‌یه له‌ناو خه‌لکا بلاو بو‌به‌وه‌وه. رۆژیک دوو کورد به‌تامه‌زرۆیی ئه‌چن مه‌لای گه‌وره‌ بیه‌ین بزانه‌ ئه‌مه‌ به‌ئهندازه‌ی چه‌ند که‌س ئه‌بێ وا هه‌موو که‌س پێی ئه‌لئى مه‌لای گه‌وره. به‌م نیازه‌ چوونه «بیاره» و چوونه ناو خانه‌قاوه. که‌ چوون هه‌ر چاوه‌چاویان بوو بۆ ئه‌وه زه‌لامیکیان به‌ئهندازه‌ی فیلیک به‌رچاو بکه‌وئ. هه‌ر به‌ر چاویان نه‌ ئه‌کو‌ت له‌گه‌ل ئه‌وه‌شا «مه‌لاقادر» دوو سێ جار به‌ به‌ر چاویانا تێپه‌ری بوو، به‌لام هه‌یچی له‌خه‌لکی تر زیاتر نه‌بوو؛ گوێیان نه‌دابوو و نه‌یانناسیوو. له‌ئاخرا ئه‌پرسن «ئهرئ برا مه‌لای گه‌وره‌کامه‌سه؟» ئینجا یه‌کێک مه‌لای گه‌وره‌یان پێشان ئه‌دا که‌ئه‌چن و سه‌یری ئه‌که‌ن واقیان وپ ئه‌مینئى، ئه‌لئى: «ئهرئ کوچک لئى نه‌وارئ خۆ ئه‌مه‌ هه‌ر وه‌کوو ئیمه‌ واسه. ئه‌ی بۆچى ئیژن مه‌لای گه‌وره، مه‌لای گه‌وره؟» له‌پاشا ئه‌لئى ده‌با به‌چین کتیبخانه‌که‌ بیه‌ین بزانه‌ی ئه‌و چۆنه؟ ئه‌چن و کتیبخانه‌یه‌کی زۆر گه‌وره‌یان به‌رچاو ئه‌که‌وئ و کتیبخانی ئیجگار زۆری تیدا ئه‌بێ. هه‌روا سه‌یری ئه‌که‌ن، ئینجا یه‌کێکیان روو ئه‌کاته

ئەوی کەیان و ئەلئ: «لەتە، ئەزانی ئەم کەتوانە گشتی ئیژن چی؟» ئەویش ئەلئ: «ئێژن چی؟» گشتی ئیژن خاس بکە و خراو مەکە. دەبێوە پێوە، بێوە پێوە ئیتر».

- شەویەک لە نیوە شەوا کابرایەک بە کۆلانیکا ئەرواتهووە بۆ مالی خۆی، تەماشای ئەکا زەلامیک دیواری مالیک ئەکەنیتەووە. کابرا ئەپرسی کورە، کابرای کورده ئەوێ چی ئەکە؟ ئەویش ئەلئ: «دەهۆل لئ ئەدەم». ئەلئ: ئەی بۆچ دەنگی نایە؟ ئەویش ئەلئ: «بەیانئ گۆیت لەدەنگئ ئەبئ».

- لەشەری ۱۳۳۶ی هه‌جری که شەری رووس و تورک کرا چەند کەسئ لە عولەما بۆ ئەوێ خەلک بنێرن بۆ شەر، چوو بوون بۆ ناو عەشیرەتی «مەنگورپو مامەش». لە دیواخانئ حەماغای مامەش، رەئیسئ عەشیرەتەکان وەکوو هەمزەئاغای مەنگورپو حەمەمین ئاغای بلباس و هی تریش کۆ ئەبنەووە. یەکی لە مەلاکان وەزریان بۆ ئەخوینئ ئەلئ: ئەمە غەزایەو پێویستە لە سەر موسولمان بیکە. هەر کەس بچی ئەگەر بکوژئ شەهیدە، پایەئ شەهادەت زۆر گەورەیه؛ خو ئەگەر نەشکوژئ ئەبئ بە غازئ، پایەئ غازیش دیسان زۆر گەورەیه. کە مەلا لئ ئەبیتەووە کویخایەکی بلباس هەلئەستئ و ئەلئ: «ماموستا، ئەگەر خوا ئارەزوو بکا هەرچی رووس هەیه بە سەعاتیک ناتوانئ بیانکوژئ؟» مەلا ئەلئ: بەلئ ئەتوانئ. کویخا ئەلئ: ئینجا خوا کە خۆئ پئی ئەکرئ بۆچی خۆئ هەموویان ناکوژئ و بۆچ فتنەکە بە ئیمە ئەگێرئ؟»

- خدرئ میروەیس کابرایەکی جاف بوو. یەکیک لە قسە جوانەکانئ ئەوێە ئەبوت: «لە پەرچ ئەوبەر لەقور ئەو دەر»؛ واتە لە ناو بێشەلانا لەپێشەووە بە لەناو قورپا لەدواووە.

- سالییک بوومەلەرزەیهک لە پێنجویندا کەوت، کابرایەکی ترسنۆک بە پیاویکی گەورەئ وت: «رەنگە لە بوومەلەرزەکە زۆر ترساییتی و لەرزبیتئ». کابرا وتئ: «بەلئ، بەلام زەویەکە لە منیش و لە تۆیش زیاتر ترسا و لەرزا».

- رۆژیک سوالکەریک چوێ مالیک، ژنی مالەکە هه‌چی پئ نەبوو بیداتئ. مێردەکەئ تازە کەوایهکی گۆل سورمەیی بۆ کړیوو، کەواکەئ داکەند و دای بەسوالکەرەکە. دوو جار

ئاخی هه‌لکیشا و وتی: «زۆرم به‌زه‌یی به‌هه‌زاردا دیته‌وه. نازانم ئه‌مانه‌ بۆچ ئه‌بن به‌سوالکهر؟» هه‌زاره‌که‌ش وتی: «خانم، منیش وه‌ختی ده‌وله‌مهند بووم، هه‌ر چیم هه‌بوو وه‌کو تو دام به‌ سوالکهر هه‌تا گه‌یشتم به‌م رۆژه».

- رۆژیک کابرایه‌کی کورد له‌ هه‌یوان دانیشتیوو گۆشته‌ مریشکی سوره‌وه‌ کراو و هیلکه‌ی کولاوو کولیزه‌ به‌رونی ئه‌خوارد. کابریه‌کی سوالکهر له‌و وه‌خته‌دا هاته‌ حه‌وشه‌ بانگی کرد: «برسیمه‌ ئه‌وه‌ چی ئه‌خۆن له‌ری خوادا به‌شم بده‌ن». کابرای خاوه‌ن مال گورج رانیکی مریشک و هیلکه‌به‌ک و کولیزه‌به‌کی دایه‌ ده‌ست ژنه‌که‌ی وتی بۆی به‌ره. ژنه‌که‌ بۆی برد و دایه‌ و گه‌راپه‌وه‌. که‌ میرده‌که‌ی ته‌ماشای ژنه‌که‌ی کرد ئه‌وا فرمیسک به‌چاویا دیته‌ خواره‌وه‌و ئه‌لێ: «یا ره‌بی الحمدالله».

کابرا پرسى: كچى بۆچى ئه‌گرى؟ وتی به‌ خوا ئه‌و سوالکهره‌ وه‌ختی خۆی میردی من بوو؛ زۆر ده‌وله‌مهند بوو. ئیستا که‌ دیم سوال ئه‌کا به‌زه‌ییم پیا هاته‌وه‌و هه‌قی به‌ سه‌رمه‌وه‌یه‌ بۆیه‌ ئه‌گریم. لێی پرسى ئه‌وه‌ بۆچى «الحمدالله» ت کرد؟ وتی ئه‌مه‌ش حه‌کایه‌تیکی له‌ سه‌ره‌. کابرا وتی تو خوا ئه‌گه‌ر پیم نه‌لێی؟

ژنه‌که‌ وتی: «میرده‌که‌ جاریک ئه‌م سوالکهره‌ که‌ میردم بوو وه‌کو ئه‌مڕۆی تو دانیشتیوو نانی ئه‌خوارد. سوالکهری هات هاواری کرد برسیمه‌، ئه‌وه‌ چی ئه‌خۆی به‌شم بده‌. میرده‌که‌م نه‌یدایه‌. فه‌قیره‌که‌ش نه‌رۆیشت هه‌ر داوای ئه‌کرد. ئاخری هه‌لسا په‌لیکی فه‌قیره‌که‌ی گرت به‌ پاله‌ستۆ کردیه‌ ده‌ره‌وه‌ و درگای داخست و هاته‌وه‌ ده‌ستی کرد به‌نان خواردن. فه‌قیره‌که‌ به‌را کردن چوه‌ سه‌ر بانه‌که‌و بازی دایه‌ خواره‌وه‌و دیسان هاواری کرد چی ئه‌خۆی به‌شم بده‌ زۆرم برسیمه‌. منیش تکام لیکرد خیرت ئه‌گا به‌شی بده‌. کابرا وه‌کو هیچی نه‌دایه‌ داریکی هه‌لگرت سێ داریشی لێ دا و دووباره‌ کردیه‌وه‌ ده‌ره‌وه‌. ئینجا منیش ئه‌وه‌ی ئه‌و رۆژه‌ی ئه‌وم بیر که‌وته‌وه‌ له‌ گه‌ل ئه‌مه‌ی ئیسته‌ی تۆدا که‌وا تو ئه‌وه‌نده‌ دلێت چاکه‌و به‌شی ئه‌وت دا. شوکر له‌ سه‌ر ئه‌وه‌ ئه‌که‌م که‌ تو ئه‌وه‌نده‌ رژد نیت.

کابرای میردی وتی: ئه‌م سوالکهره‌ فلانی کوپی فلانه‌ که‌ مالی له‌ فلانه‌ جێ بوو؟ وتی: به‌لێ. وتی: «ده‌سا ژنه‌که‌ ئه‌و سوالکهره‌ که‌ تو گێراته‌وه‌ من بووم که‌ هاتم پارامه‌وه‌ هیچی نه‌دامی و ده‌ری کردم و له‌ به‌ر برستی چوومه‌ سه‌ر بان خۆم خسته‌ خواره‌وه‌ دیسان هیچی نه‌دامی و سێ داریشی لێدام».

- کابرایه‌کی کورد ژنیکی هینا ناوی «له‌یلا» بوو. روژیک شه‌ری له‌گه‌ل می‌زده‌که‌ی کرد. می‌زده‌ده‌نگی نه‌کرد. روژیک‌ی تر هه‌ندی شتومه‌کی شکاند هه‌ر ده‌نگی نه‌کرد. جاریک‌یکه دیسان کاسه‌و که‌وچکه‌کانی به‌م لاو به‌ولادا بلاو کرده‌وه‌و فریی دان. کابرا ئیتر بئی هه‌لنه‌گیرا گه‌لنی جینیوی دای.

ژنه‌که وتی: «پیاوه‌که له بیرت دئی که تازه هینابوتم بانگت نه‌کرد له‌یلا له خۆشیانا گه‌زگه‌ز بالات نه‌کرد؛ که‌چی ئیستا که جینیوم پی نه‌ده‌ی؟» کابرا وتی: «ژنه‌که ئیستا که تیگه‌یشتووم که نه‌وسا چه‌نده شیت بووم».

- کابرایه‌کی کورد میوانی مالیک بوو، شه‌و له‌ دوا‌ی نان خواردن به‌ خانه‌ خویکه‌ی وت دهم‌ تاله‌ نه‌گه‌ر هه‌یه شیرینی‌کم بۆ په‌یدا که. خانه‌ خۆیکه وتی: خورمامان هه‌یه‌و میوژیشمان هه‌یه، کامیان ئاه‌رزوو نه‌که‌ی بۆت بینم؟ کابراش وتی: «خورمز».

- شیخ‌ره‌زا و وه‌سمان پاشای جاف نه‌که‌ونه شه‌ره‌ شیعر. شیخ‌ره‌زا به‌ شیعر ده‌ست نه‌کا به‌ قسه‌ وتن به‌ وه‌سمان پاشا. وه‌سمان پاشاش نه‌لی: «شیخ‌ره‌زا، شیخ‌ره‌زا من شیعر و میعر نازانم وه‌ کوردی هه‌ر دوو گونم وه‌قنگت».

- کابرا یه‌کی له‌یلاخی تووشی کابرایه‌کی گه‌لباخی بوو لینی پرسی: «ه‌را ناوت چه‌س؟» وتی «یوسف». نه‌میش پی وت: «ه‌را عزیز یولفس فره‌ خاسی شوکر، تو خوا برا ناو باوکت چه‌س؟» نه‌ویش پی وت: «وه‌ ریش باوکت‌وه‌ ناوخومت خاس زانی، جا نۆره‌ی ناو باوکت‌ه».

- دوو پیاوی ده‌وله‌مه‌ند له‌سه‌ر ملک‌یکی به‌نرخ کیشه‌یان نه‌که‌ویته‌ به‌ینه‌وه، نه‌چه‌ لای مه‌لایه‌ک بۆ شه‌رع کردن. یه‌کیکیان دوو مه‌ن روژ بۆ مه‌لا نه‌باو نه‌لی: ماموستا توژی ئاگادار به‌. له‌دوا‌ی نه‌و پیاوه‌که‌ی تریان ئیستریک نه‌با هه‌ر بۆ مه‌لا، نه‌لی: ماموستا توژی وریابه‌. سبه‌ینی که نه‌که‌ونه شه‌رعه‌وه، کابرای خاوه‌ن روژ سه‌یر نه‌کا مه‌لا شه‌رعی به‌لای نه‌ویتر دا. له‌ دلی خۆیا نه‌لی نه‌وه‌ک مه‌لا لئ گۆرابی وایزانی نه‌و کابرایه‌ی روژی بۆ بردووه، نه‌لی: «ماموستا، نه‌وه‌ داوینی که‌واکت روژی پیا‌رژاوه‌؟» مه‌لایش سه‌یریکی داوینی نه‌کاو نه‌لی: «نه‌؛ ئیستر پی پیا‌ناوه».

رۆژیک هات بۆ لای، سەیری کرد کابرا دیار نییه، لە دراوستی دوکانەکی پرسی: ئەری فلان کەس چی لێ هات؟ ئەویش وتی: «چوێ گۆزە کەو».

- کابرایەکی دەباخچی کۆریکی هەبوو هەموو جار پێستەیی ئەدایە بێبەتە سەر کارێری «دایکی پاشا» بێشواتەو. کە پێستەکی ئەدایە چینیکیشی لێ ئەداو پیتی ئەوت: پێستە کە ئەدەیی بە دەم سەگەو. خەلکی پێیان ئەوت خۆ هێشتا نەیداو بە دەم سەگەو بۆچی لێی ئەدەیی؟ ئەیوت: «جا کە دای بە دەم سەگەو ئیتر لێدان بە کەلکی چی دی؟»

- کابرایەکی کورد ژنیان بۆ هێنا، برازاواکان هەر پێیان ئەوت برا خۆت حازر کە. بە مە وەرەزیان کۆردبوو. ئەویش وتی: «برا بەرە تاشیومەو تەفە لە دەممایه، ئیتر چی خۆم حازر کەم؟»

- کابرایەکی پیری دەوڵەمەند کۆریکی هەبوو، رۆژیک کابرا قسەیی ئەکرد بۆ خەلکی ئەیوت: من هیچ ئەوڵادم نەئەبوو، چوومە سەر دار شەخسەکی «بانێ بنۆک» لێی پارامەو خۆ ئەم کۆرەیی دامی. کۆرە کە گویی لێ بوو، رووی کرد بەو لاو، بە هاوڕێکانی وت: «بریا منیش ئەو شەخسەم ئەزانی لە کۆییە بچوومایه لێی بیارایامەو باوکم زوو بمردایە».

- مفتی زەهاوی، وەکو مفتی زەهاوی بوو پیاویکی کوردی دەشتەکیشت بوو. هەموو جار سنگ و بەرۆکی بەدەرەو بوو. رۆژیک لە بە غدا یەکیک لە عەرەبەکان پیتی ئەلێ: «بەخوا ئەمە زۆر عەیبە بۆ تۆ کە بەو جۆرە سنگ و بەرۆکت بەدەرەو بی». ئەویش بە سەبری جووبەو کەواکە ئەداتەو بەسەر سنگیا و ئەلێ: «ئەگەر عەیب هەر ئەوێه ئەوا دامپۆشی».

- جاریک مفتی زەهاوی لە بەغدا بە کاروانسەرایێکدا تی ئەپەری سەیر ئەکا لەسەر قایی خانەکەو نووسراو «لولا الاکراک لەلک الحمار». ئەمیش لە ژیریا ئەنووسی «لولانا لەلکتم».

- خه‌لکی مسته‌فای میروه‌یسی شاتری ئه‌یوت: «خزمی خراپ وه‌کو گونی قوڤ وایه؛ ئه‌ییری ئه‌تکوژی، ناییری ئابرووت ئه‌با».

- کامل‌چادرچی له‌به‌غدا بۆی گیرامه‌وه وتی: له‌سالی ۱۹۴۹دا بوومه‌له‌رزیه‌ک له‌ به‌غدا په‌یدا بوو. دنیا شه‌و بوو؛ من نووستبووم ناگام لی نه‌بوو. به‌یانی که‌هه‌ستام پێیان وتم. له‌ هه‌ر که‌سم ئه‌پرسی هه‌ریه‌که‌ قسه‌یه‌کی ئه‌کرد: یه‌کێ ئه‌یووت ته‌نیا دوو ده‌قیقه‌بوو، یه‌کێک ئه‌یووت پێنج ده‌قیقه‌بوو، قسه‌یه‌کی ساغم ده‌ست نه‌که‌وت. وتی پیاویکی کوردمان لابوو له‌ووم پرسی. وتی توژی سهری داخست و له‌ پاشا سهری به‌رز کرده‌وه وتی «جگه‌ره‌یه‌ک هه‌لگره‌ نه‌فه‌سیکی لێده‌و نه‌فه‌سه‌که‌ بده‌ره‌ دواوه‌ هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ بوو». کامل وتی له‌قسه‌ی ئه‌و کا‌برایه‌ پوخته‌تر نه‌مبیسنبوو.

- ژن و می‌ردیکی کورده‌واری گه‌نجیان پێکه‌وه‌ رابوارد و زه‌مانیکی دورو درێژیان به‌سه‌ر برد، هیچ ناخۆشیه‌ک نه‌که‌وته‌ به‌نیانه‌وه‌. له‌ده‌ورو به‌ری پیریدا کا‌برا بوو به‌ناگر و چووه‌ گیانی ژنه‌وه‌. ژنه‌ نه‌یئه‌ویرا لیو هه‌لینتیه‌وه‌ کا‌برا ده‌ستی ئه‌کرد به‌قسه‌ وتن پێی. روژی‌ک ژنه‌که‌ وتی «ئهری پیاوه‌که‌! من نازانم تو بۆچ وات لی هاتووه‌. جاران من ئه‌مووت سندان، تو ئه‌تووت له‌ ده‌ورت گه‌رپیم. من ئه‌مووت قوزه‌لقورت، تو ئه‌تووت به‌ ساقه‌ی زمانت بم؛ که‌چی ئیستا پیت ئه‌لیم به‌قوربان؛ تو ئه‌لیی سه‌گ‌باب. ئه‌مه‌بۆچ وات لی هاتووه‌؟» پیاوه‌ش وتی «ژنه‌که‌ واز بینه‌ له‌سه‌ری مه‌رق، ئه‌وی به‌ینی من و توی خوش ئه‌کرد نه‌ماو به‌سه‌ر چوو».

- مه‌جیدیه‌عقوبی له‌ سالی ۱۹۳۳دا مه‌سه‌رپف بوو له‌ سلیمانی. ئه‌و ساله‌ مشکه‌ کویره‌و به‌راز له‌و ولاته‌ زۆر بوو. کاغه‌زیکی نووسی بۆ مدیریه‌تی زراعه‌ له‌ به‌غدا که‌ هه‌ندێ ده‌رمان بنێرن بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و مشکانه‌ی پێ بکوژن. ئه‌م کاغه‌زه‌شی زۆر به‌ په‌له‌په‌ل نووسیوو، بۆ ئه‌وه‌ی زوو ده‌رمانه‌که‌ بنێرن. مدیریه‌تیش به‌ جوابی ره‌سمی جوابی دا‌بووه‌و نووسی بوی: «له‌م رووه‌وه‌ قسه‌مان له‌گه‌ل وه‌زاره‌تی ئیقتیساد کردووه‌، وه‌زاره‌تیش قسه‌ی له‌گه‌ل شه‌ریکه‌دا کرد له‌ "له‌نده‌ن" بۆ ده‌رمان. شه‌ریکه‌که‌ وتی وا ئیرسالیه‌ی تازه‌تان بۆ ئه‌نێرن». مه‌جیدیه‌عقوبیش له‌ جوابی ئه‌و کاغه‌زه‌دا نووسیه‌وه‌ بۆ مدیریه‌تی زراعه‌و وتی: «ئه‌مه‌که‌ تانمان گه‌یاند به‌ مشکه‌کان، پێمان وتن له‌ کوونه‌کانیان نه‌یه‌نه‌ ده‌ره‌وه‌ تا ئیرسالیه‌ی

دەرمانی تازه لە لەندن دیت و ئەیکەین بە کونە کانتانەووە و ئەتانکوژین؛ بەلام بۆ بەرازەکان نازانین هەر عەینی شتیان پێ ئەلێن یا دەرمانی ئەوان لە شەریکە یەکێ تردایە؟ تەکا ئەکەین جوابمان بدەنەو».

- مەلایەسای هەر تەل هەبوو جارێک ئەیوت: «خولای گەلێ ئیشی وا ئەکا ئەزی تیا شەرمەزار ئەبم».

- دوو کابرای کورد بە دەشتیکا ئەپۆن، سەیری ئەکەن دێک و دال و کەردێکی زۆری لێیە. یەکیکیان بەوی کەیان ئەلێ: «ئەرێ برا، خوا ئەم گشت هەسان و چەوریە سانهی لە کوێ بوو کە ئەمانە گشت تیز کاتەو؟» ئەوێریش ئەلێ «برا ئەو تۆ بیژی چی؟ هەر لە گەل وتی: تیز، تیز».

- کابرایەک لە سنە هەبوو «مەولوو»ی ناو بوو. کابرایەکی قسە قوت و گالته چی بوو. مال کاوڵە ئەوەندە زل و ناکولۆکاریش بوو ئەتوت تاوێرە؛ کەچی کورپێکی هەبوو ئەوەندە بچووک بوو، هەر وەخت کە لە گەلیا ئەرویشت ئەتوت هێلکە یە بەشوینیەو. لێیان ئەپرسی: مەولوو ئەمە کورپێ خۆتە؟ ئەیوت: «نازانم دایکی ئەزانی».

- حاجی ئەورە حمانی کوێی هەبوو، پیاویکی دەولەمەند بوو کە دوغای ئەکرد ئەیوت «خوایە بە گەورەیی خۆت رەحم بە ئیمە بکە، هەزارە کە قەیناکا راهاتوو».

- شێخ سەعیدی مەسۆ پیاویکی ئیجگار زەلام و ناکولۆکاریبوو، لەوانە بوو لە بەر ئەو ئەوەندە زل بوو بەو هەدا رانە ئەگەشت بتوانی دەستەجلیک بەسەر یە کەووە دروست بکا. رۆژیک بە بازاری سولەیمانیدا تێپەری، منالیک تووشی ئەبێ. منالە کە لە ژێرەو سەیری ئەکا و لەم لەشەو بارە زۆر سەرسام ئەمینێ. لەپاشا «ئەلێ خەلکینە! ئەگەر ئێستە قسە یەک ئەکەم پێم نالێن تەماشاکە ئەم هەتیو هێشتا سەری لە هێلکە نەهیناوە تە دەرەو کفر ئەکا، ئەگینە ئەرێ خوایە ئانەمە ئیشە تۆ کردووە؟ چوار زەلامت خستۆتە سەریەک و ناوت ناو زەلامیک. ئەمە چون ئەبێ کەچی هی وایش هەیه لە بەر بچوکی چوو بەئەرزا».

- کابرایه‌کی کورد روژێکی ره‌مه‌زان نه‌یتوانی به‌ روژوو بیت، هه‌ستا چوو له‌ سوچینکی تاریکی ماله‌که‌ی خۆیا نه‌وه ده‌ستی کرد به‌نان خواردن. کوپێکی هه‌بوو به‌سه‌ریا چوو، گوئی له‌ مله‌چه‌ مله‌چیک بوو، وتی: ئه‌وه‌ کێیه‌؟ وتی: «رۆله‌ باوکی سه‌گبا ته‌ نانی خۆی نه‌خوا له‌خه‌لک نه‌ترسی».

- دوو کابرای کورد به‌ ریبواری ریبان ئه‌که‌وێته‌ ئه‌و عه‌ره‌به‌ستانه‌. ئه‌مانه‌ نه‌ حوشتریان دیبوو، نه‌دار خورما. تووشی کاروانیکی حوشت ئه‌بن، له‌ زلی و ناکلوکوکاری حوشت زۆر سه‌ریان سوور ئه‌مین. له‌پاشا تووشی بیستانتیکی دار خورماش ئه‌بن، دارخورماکان زۆر به‌رز ئه‌بن. یه‌کیکیان ئه‌لی: «ئه‌رئ برا ئه‌مه‌ چیه‌، خوا بۆچ ئه‌وه‌نده‌ دارخورمای به‌رز دروست کردوه‌ پیاو ده‌ستی نایگاتی؟» ئه‌وی که‌شیان ئه‌لی: «برا له‌ترسی حوشت».

- مه‌حموو پاشای جاف له‌ «باخه‌کۆن» له‌دیواخانی شیخی حیسامه‌دیندا پێکه‌وه‌ دا نه‌نیشن. له‌وه‌خته‌دا زابیتیکی ئه‌فه‌ندیش دێته‌ دیواخان و مه‌حموو پاشا ئه‌یناسی و به‌ شیخی ئه‌ناسینی و ئه‌لی: یا شیخ ئه‌مه‌ له‌ مه‌کته‌ب خویندوو یه‌تی و بووه‌ به‌زابت. با ئیمه‌ش مناله‌کانمان بخه‌ینه‌ مه‌کته‌ب و فیزی خوینده‌واری بین.

ئه‌وان له‌م قسه‌دا ئه‌بن ئه‌فه‌ندی که‌ هه‌له‌ئه‌ستی و ئه‌چێ توژی له‌ولای ئه‌وانه‌وه‌ به‌ پێوه‌ ده‌ست ئه‌کا به‌میز کردن. شیخ حیسامه‌دین ئه‌لی: «پاشا ئه‌مه‌یه‌ مه‌کته‌بی که‌وا تۆ ئه‌وه‌نده‌ به‌تان و پۆیا ئه‌چی؟ مه‌حمو پاشاش ئه‌لی: «یا شیخ! ئه‌گه‌ر له‌ مه‌کته‌ب نه‌یخویندایه‌ میزه‌که‌ی ئه‌کرد به‌سه‌رو چاوی ئیمه‌دا».

- کابرایه‌کی کرمانج له‌ هه‌ولیر به‌ شان و بالی مه‌لا سالحی کۆزه‌پانکه‌دا دێ ئه‌لی: «مه‌لا کلکی پێوه‌ بره‌سکی وه‌کو مه‌لا سالحی کۆزه‌پانکه‌ نابێ».

- له‌به‌غدا له‌ مزگه‌وتیک نوێژی خه‌وتنمان به‌ جه‌ماعه‌ت کرد، پاشان خه‌لکه‌که‌ به‌ره‌ به‌ره‌ ده‌رچوون. مایه‌وه‌ سه‌ر چوار که‌س. یه‌کی له‌م چواره‌ کابرایه‌ک بوو خه‌لکی «عه‌فه‌ر» بوو. ها ته‌ وه‌ختی دوعا کردن ده‌ستی به‌رز کرده‌وه‌ وتی: «خوایه‌ له‌م چواره‌ خۆش بیه‌ ئه‌وانی تر که‌یفی خۆته‌». له‌ پاشا پێم وت بۆچ وات وت، ئه‌ی خه‌لکه‌که‌ی تر؟ وتی: «چاویان ده‌ریت! بۆچ من پشت ماله‌ی ئه‌وانم بۆیان بپاریمه‌وه‌».

- قوتوو جگه‌ره‌یه‌کی داری ده‌ستکردی سنهم هه‌بوو وینه‌ی «ئه‌بوعه‌لی سینا» ی له‌سه‌ر هه‌لکه‌نرابوو، له‌بنه‌که‌شیه‌وه نوسرابوو «فه‌یله‌سووفی شهرق». کورپکی نه‌خوینده‌واری خه‌لکی سنه‌هاته‌لام که‌ناوی «باقر» بوو. وینه‌ی سه‌ر قوتوه‌که‌ی چاو پینکه‌وت، وتی: ئه‌وه‌کییه؟ وتم ئه‌وه‌نوسراوه «فه‌یله‌سووفی شهرق ئه‌بوعه‌لی سینا». وتی: قوربان فه‌یله‌سووف یانی چی؟ وتم یانی وردیین و زۆر شاره‌زا له‌هه‌موو کون و قوشبنیتیکی حیکمه‌ت و عیلم». تۆزی سه‌ری داخست و له‌پاشا وتی: «قوربان جا بیژه "فره‌زان" ئیتر ئه‌مه‌ی بۆ چه‌س».

- کابرایه‌ک هه‌بوو زۆر له‌سه‌گ ئه‌ترسا، ته‌نانت له‌تووته‌کوله‌یه‌کیش هه‌ر ئه‌ترسا. پێیان ئه‌وت کابرا ئاخ‌ر «تووتک» چیه‌تۆ لێی ئه‌ترسی؟ ئه‌یوت: «من له‌خۆی ناترسم له‌وه ئه‌ترسم "گه‌مال" خه‌به‌ر ئه‌کاته‌وه».

- یه‌کێ له‌پاشاکانی عه‌جهم له‌زه‌مانی زوودا فه‌رمانی دابوو هه‌رچی به‌گزاذه‌ی هه‌وورامی هه‌یه‌ بیانگرن و چاویان هه‌لکۆلن. به‌گزاذه‌کانیان گرتبوون خستبوویانه ژووریکه‌وه، خۆشی له‌سه‌ر بانیک راوه‌ستاوو سه‌یری ئه‌کردن. له‌ناکاو له‌ناویانا کابراییکی رووته‌له‌ی جل شری به‌رچاو که‌وت. بانگی کرد بۆم بێنن. که‌بردیانی لێی پرسى: کوره‌کا برا! تۆیش به‌گزاذه‌یت؟ ئه‌ویش وتی «قوربان بۆ چاو هه‌لکۆلین به‌گزاذه‌م؛ ئه‌گینا تا ئیستا هه‌ر کۆله‌داریان پێی ئه‌کیشام». پاشا که‌وه‌لامه‌که‌ی پێی سه‌یر ئه‌بێ به‌ره‌لای ئه‌کا.

- دوو کابرا له‌زۆران گرتتا بوون یه‌کیکیان ئه‌وی که‌یانی دابه‌عه‌رزا. ئه‌وه‌ی که‌سه‌ر که‌وتبوو بۆ ئه‌وه‌ی خۆی هه‌لکیشی هات به‌شان و بالی ژیر که‌وتوه‌که‌داو وتی: «به‌خوا مال کاوله‌به‌هیزه؛ تاخستم وه‌ختبوو هه‌موو جمگه‌ی شانم له‌به‌ریه‌ک ده‌رچێ». ئه‌وی ژیر که‌وتوه‌که‌هه‌لسایه‌وه و رووی کرده‌خه‌لکه‌که‌وتی: «خه‌لکینه‌! وه‌للا به‌روا مه‌که‌ن، وا مه‌زانن ئازایی ئه‌و بوو منی خستوه، له‌حیزی خۆم بوو ئه‌گینه‌ئه‌و له‌و پیاوانه‌نییه».

- یه‌کی له‌مسکینه‌کانی حه‌ماغای سه‌راو ئه‌چینه‌لای ئاغا داوای لنگه‌گایه‌کی لێ ئه‌کا، خۆشی لنگیکی هه‌یه‌بۆ ئه‌وه‌جووته‌که‌ی ئه‌و ساله‌ی په‌کی نه‌که‌وێ. ئاغه‌ش ئه‌لێ:

بچن گا زهردی بده‌نی. کابرا ئه‌یه‌وئ بلی ئاغه ئه‌گەر گاکه باش نه‌بی به که‌لکم نایه، مه‌لا «ئه‌حمه‌دی لاسور» یش له دیواخان ئه‌بی خیرا دئ به شان و بالی گادا؛ به جوړی باسی ئه‌کا کابرا هەر خوا خواجه‌تی زوو هه‌ستی و به په‌له بچن وهریگری نه‌وه‌ک ئاغه په‌شیمان بیته‌وه. ئه‌چئ بۆ گارپان بۆ وهرگرتنی گاه‌ه‌رد؛ که چاوی پی ئه‌که‌وئ ته‌ماشا ئه‌کا ئه‌وه‌نده لات‌ه به «لۆس» نه‌بی راست نابیت‌ه‌وه. هه‌ناسه‌یه‌ک هه‌ل ئه‌کیشی و ئه‌لی: «بریا، من گا بوومایه‌و مه‌لا ئه‌حمه‌دی لاسور باسی بکردمایه».

- حه‌سه‌ن به‌گی کاک‌بایز به بایزاغای دیوگری ئه‌لی: «بایزاغا مالی ئیوه زۆر بی پهرده‌یه، هەر که‌س دیت و ئه‌چیت‌ه ژوره‌وه». مه‌به‌ستی ئه‌وه ئه‌بی تانوتی لی بدا. بایزاغاش ئه‌لی: «حسه‌ن به‌گ، ژنه‌کانمان به‌دلی خویان پیاو ئه‌بیننه‌وه کو‌ری وه‌کو من ئه‌هینن؛ به‌لام ژنه‌کانی ئیوه مه‌یت‌ه‌ره له‌ریک له خویان ئه‌نین کو‌ری وه‌کو تو ئه‌هینن».

- ژنیکی «بیسه‌ری» هه‌بوو «پیزه»‌ی ناو بوو. چوار کو‌ری ئازاو به‌ناو بانگی هه‌بوو. ئه‌مانه به‌ره به‌ره له ریگری و چه‌ته‌یه‌تیا کو‌ژرا بوون. پیاویکی گه‌وره لینی ئه‌پرسی: «ئانه‌مانه چین تو خستوتنه‌وه؟» ئه‌یه‌وی به‌م قسه تانوتی لیدا، ئه‌ویش پی ئه‌لی: «له‌باتی ئه‌وه، ئه‌وه به من ئه‌لینی، به باوکتت بوتایه که دایکی توئ بناردایه‌ته لای ئیمه‌ها له پیاوه‌کانی ئیمه‌ها بیگرته‌یه و کو‌ری وه‌کو کو‌ره‌کانی منی به‌یتایه؛ نه وه‌کو تو که له سه‌ر دۆشه‌ک و به ترسه‌وه ته‌نانت له‌گه‌ل منیش قسه ئه‌که‌ی».

تافگه‌ی ئیلاخ

- لاله‌سه‌رحه‌دروغزایی ئاشنایه‌کی سه‌راچی هه‌بوو زۆری خوش ئه‌ویست، هه‌میشه له قسه کردنیشا به‌ر به‌ره‌کانییه‌کیان ئه‌کرد. شه‌ویک میوانی لاله‌سه‌رحه‌د بوو، به‌یانی هیشتا له‌خه‌وا بوو لاله‌سه‌رحه‌د هه‌لی کوتایه سه‌ر جیگا‌که‌ی نوکه شه‌قیکی تیه‌وه‌ژهند بانگی کرد: «ا کو‌ره راسته‌وه‌وه؛ گۆرانه هیزه نیوه‌رویه». کابرا به‌ده‌م خه‌وه‌وه وتی: گه‌ماله پیره به میوانیش ئه‌گه‌فی؟ لاله‌یش وتی: «نا برا تو ده‌نگ! ئیمشه‌و خه‌ویکم دیگه، که‌سی وا نه‌و

فاله کهیم بۆ بگێڕیتەوه، با وه تۆی بیتۆم». سەرچایش وتی: تو بیتۆی ئەگەر پچر پچریش بێ بە دەرزی و دەرەوش پێکەوه گیرۆ بەندی ئەکەم.

ئێنجا دەستی کردە خەو گێڕانەوه و وتی: «سەیساق» و «بالانتەران» گویان پێوه وئ، گویی دوزمن کەر وئ و چاوی گشت و ردە شاتری و گەلایی کویر وئ! لە خەوما گۆیلکە مێچکە یە کمان گۆم بووبوو شویتەم هەلگەردبو، گەیمە ئەو دەشتی «نێرگسە جارە». روانیم پیاگێکی ریش چەرموگی نوورانی لە سەر بەردە کە ی «مەحموو گاوانی» لێ هەلاژیاگە، گالۆکیکی وەتەنشت خۆیا راکیشاگە و بووزگێکی لاو خاسی لە بەر دەما و یسیاگە؛ چست و چالاک مەگەر هەر خۆم لە تافی کورپتیما وا وریا بوو بیتۆم. پرسیم برا تۆ کیتی و ئەو پیرە کیس؟ وتی: لاله ئەوه بینایی چاوانەو منیش «حەمەد رەسوولەللا» م.

لە دلی خۆما و تم پیاوا! وەخوا خاس بوو ئیستا وە کەرەمەت سۆراخی گۆیلکە کەم بۆ ئەکا. چوومە بەرەوه سلاویکم کرد. هیچ نەجمیا، بەلام وەلا لووتیکەوه بۆلە یەکی لێوه هات وەکو جواوی سلاوێ کە ی دایمەوه وا بوو. تەمام بوو تووڕە بێم بیتۆم کاورا سلاو سلاوی خوایه تۆ بۆچ خاس جوابم نادەیتەوه؟ وە گالۆکە کە تەنازی؟ حەمەد رەسوولەللا خیرا تیگەیشت، هاتە بەرەوه و وتی: قۆروان ئەوه لاله سەر حەدە. لاله سەر حەد؟ ئێنجا جمیاو چوار مەشقی لێ دانیشت و وتی: لاله وەخیر هاتی، مەروانە قسور، شەو نەخە و تووم، نیازمان بوو بێنە میوانی تۆ. جارێ ئەم دەشتەم لا خۆشو، وا تۆزی لێرە حەساینەوه. منیش و تم وە خیر بێی! فەرۆ بەرە کە تەت هاورد.

لەو وەختەدا لام کردەوه پێی کورپە یە ک لە چەمەوه هات، بانگم کرد، ئا کاورا بێ لاوێلا. کاورا وە هەلە داوان رای کرد هات. و تم بتینم چۆن را ئەکە ی؟ بچۆرە مال ییمە بیتۆه «خازە» میوانمان تیت. شە کە گێژە کە سەر و پێ. گوشتی شەکی گێژ فرە خۆشە. پێ کورپە رۆی و منیش روانیمە بەرو بەر پشستینی بینایی چاوان کیسە و سەویلەم نەدی. سەویلە کە ی خۆم دەر اوورد؛ فرە خۆشە و یستە لە لام. لەو سەلەوه خازەم هاورد و چووبوومە تانجەرۆ سل بکەم، ئەو سەویلەم دۆزیووهوه. کیسە توتیش هەر ئەو کیسە بوو کە لە کراسی منالی «قەیتولی» و خۆیشکە کە ی مابوووه، هەر چەن ئەوانیش پیا هەلئەمیزان بەلام خازە گ جارێ ئەیشۆرد. توتە کە شێ کورگەل لە کاروانی بەغدا یان داوو هەندێ توتیان بۆ هاوردم. توتە کە فرە خۆش و مەگەر توتنی بەراوی «قە نەجە» هاوشانی بکر دایە. سەویلێ خاسم تیکرد دامە دەس حەمەد رەسوولەللا بۆم بگرێ تا ئاگری بۆ ئەکەمەوه. هەسێ و بەردە کەم دەر اوورد، گازی پو شوی ناو دارم داگیر ساند سەویلەم لە دەست

سهنده‌وه و پووشم خسته سهر، قومیکم لیدا تا خاس داگیرسیا دامه دهم بینایی چاوان. مژیکی لیدا فهرمووی: لاله ئهم توتنت له کوی بوو، فره خوشه بیژه جاختیم بو دابگرن له تهک خو ما ئه یوه م. وتم وه چاوان.

له و دهمه دا تماشامان کرد وا له دوره وه بره سواریک دهرکه وتن. که هاتن من ناسینم. بینایی چاوان پرسى لاله ئهمانه کین؟ وتم یا بینایی چاوان! کورگه‌لی تهرخانین، هاتگن بو پیشواز. وتی با بچن به و لاوه فره بیفهرن. به شوین ئه وانا دهسته به کی تر هاتن. پرسى ئهمانه کین؟ وتم ئهمانه ورده شاترین. دیسان وتی ئهمانهش بی فهرن. کاروانیکی تر هاتن پرسى ئهمانه کین وتم گه‌لالین. وتی ئهمانه ههر فره بیفهرن با چاره یان نهوینم.

ئه‌وا بینایی چاوان خوی له و سهره وه دانیشتگه، حهمه د ره‌سووله‌للا له و لایه وه و منیش له م لایه وه. هه‌روا قسه‌مان ئه‌کرد که چی تا قمه سواریکی فه‌قیانه شوپی، سه‌رو پیچ داری گشت جوان خاس، جوان خاس توژ ئه‌که‌ن و هاتن. بۆرکه‌وه سواریک له پیشیانه‌وه تهراتین ئه‌کا. بای غه‌زه وه توژی قولیا ناگات. بینایی چاوان فهرمووی: لاله ئهمانه کین؟ وتم ئهمانه کورگه‌لی روغزایی، ئه‌و سواره‌ش له پیشیانه‌وه «قه‌یتولی» خزمه‌تکار ته. تومه‌ز ئهمانه هه‌مووی که کاورای پین کورپه‌ خه‌وه‌ری برده‌بوو، گشت هاتوون وه پیشواز.

بینایی چاوان فهرمووی: «ماشالله، ماشالله له خیلى روغزایی، له قه‌یتولی سورکه‌وه سوار! ئا پین بیژه چکئ ئوما سورکه‌وه با خیوی». منیش وتم: «قیته! ئا بتوینم خو م ئاسایی و جاخى باوکت روون که‌ره‌وه». قه‌یتول ئاو زه‌نگی پیا هاورد، خیره‌ پیروئ، ئوما هات وه خویا، سه‌ری سواری بوو، کلکی سواریک، قه‌یتولیش له ناوه‌راستیا وه‌ک حهمه د ره‌سووله‌للا سواری بوراق بووبی واو.

له و سهر دهمه دا سه‌یری قه‌یتولم ئه‌کرد حهمه‌دره‌سووله‌للا سه‌ری نابووه بنا گوئی بینایی چاوان. تیگه‌یشتم که گه‌ره‌کیه وه بینایی چاوان بیژئ داوای ئوماکه‌ی له قه‌یتول بو بکا. وتم کاکه قسه‌ی خو ت مه‌دوژینه، قه‌یتول نه‌گریس و تووره‌و که‌لله شه‌قه، لیت تووره‌ ئه‌وئ، میوان نه‌وی خوایش وی نایدا. بینایی چاوان فهرمووی: حهمه د ئهم ئومایه ههر بو قه‌یتول خاسه وه ههر له و دیت. من ئیژم وه ره‌بیسی عه‌نزه چاره‌وییکی عه‌ره‌وی فره خاس بو تو بنیری.

سا ئیمه له م حه‌سیه وه به‌یسه‌دا بوین تی فکریم وه‌ک قه‌تاره‌ی قوله‌نگ سه‌ر یه‌ک نیشتوئ ههر پین کورپه‌یه‌ک سینیه‌ک، یا سه‌له‌یه‌ک وه سه‌ر سه‌ره‌وه نان هات، به‌لام چه‌ نانیک؟ پلاو گشت وه‌ک مه‌لای سه‌ر چه‌رمگ ته‌شوی ترشی حه‌سه‌ن وه‌گی له ته‌کا وه

قاورمەى شەكە گێژا دەورا دەور دریاگە. پیاگ ئەشیا بێژى نان بو خوا دروس کریاگە. نان دانرا.

خولەى ئەلى كەوكوژ وەخۆى و زورنایەو پەیدا بوو. بئى وە كەس پئى بێژى پێكى زورنای لئى خۆش كرد و فێقاندی وە زورنادا، ئەوانەى نانیان هاوردو و كەوتتە ژەندن، كاورای دەهۆل ژەنى قلیاسانى وە فركانى دەهۆلئى گەياندا، لە تەقەى دەهۆل و زورنا لە گشت لایەكەو كەنیشك و شوپە ژنى جاف گلێر بوونەو. بوو رەشەلەكێك بۆ حەمەپاشايش ئەو زەماوونە نەكریاو. جا برا كە بزانه چەن خۆش بوو وە دەنگى دەهۆل و زورناو ئەو نانە نوێى گیان كریا.

حەمەد رەسوولەللا فەرمووی «شەینە» نەمزانی چى ئێژى، بینایى چاوان فەرمووی «دۆ» گەرەكە. مەشكە دۆ هات كاسەیان بۆ پر كرد، كەوچكى نەگەرەكو، هەروا كاسەى نا وە سەرەو ئەوخەچى كرد. منیش وتم نوێى گیانت وئ!

هەروا لە دەنگى دەهۆل و زورنا مكایلى و سەدانى گلێر بوونەو. بینایى چاوان پرسی لالە ئەمانە كێن؟ عەرزەم كرد قوروان مكایەلین لە تەك ئێمەدا ناكۆكن. فەرمووی رایانكێشن بۆ جەحەنەم. لە دەنگى زیرەى ئەوان خەوهرم بوو.

كاتى لالە سەرحدە ئەم خەوێ گێرایەو سەراج وتى لالە تۆ بێژى ئەم گشت تەحامەیان هاورد خو، من هێمان لە مالى تۆ چەشكەى بڕنجم نەكردگە. خازە هەر بێژى بڕنج نەكو تیاگە، چۆن بەو دەم و دەستە كوتریاو لئى نریا؟ منیش ئێمەشو خوا وە خیری بنووسى خەویكم دیگە. لالە سەرحدە وتى: ئا برا بێژە بزەم تۆجیت دیگە؟ سەراج وتى:

لەخەوما من زینتكم بۆ چارەوێیە فلقەكەى تۆ دوریوو، پارەت نەدابومى، هاتم بە گزتا تۆیش دەستت لئى دابوومە شیر و سوباشى حەمە سەلح بەگى قائم مقامى هەلەبجە گرتنى و بڕدینیە دیوان. پرسى: ئەرى گەمالە پیرەى بئى كەلبە گەفیگە ئەم پیاو زینی بۆ دوریوى پارەت بۆج نەداوەتى؟ تۆ وتە میرم ها لە مالما بەختیوى ئەكەم پارەى چى بدەمى؟ ئەمرى كرد هەردوو كەمیان راكێشا، منیان خستە چالى پيسایى ئەدەبخانەو، تۆیان هاوێشتە چالى هەنگوینەو؛ لەشمانى تێوە چوو.

لالە سەرحدە هەلیدایە وتى: «ئا ئاوا گۆرپ وئ خاس تیا گەزای».

سەراج وتى ئەرى وەللا تیا قورس بوو بووم. لالە سەرحدە بەكەیفى بوو. كەوتە تیتالى، وتى خۆراى نیهى بانگێشتەم بۆ بینایى چاوان كردگە. سەراج وتى: ئەوساكەش تۆ پێكەنیت، میر قینی هەلسا ئەمرى كرد: مەواشیر بدە لێیان و بێژە ئەشى یەكتر بلیسنەو. من

ده‌ستم کرد وه لیسانه‌وه‌ی تو؛ فره خۆش بوو. تۆیش ده‌ستت کرد وه لیسانه‌وه‌ی من. قیزت هاته‌وه‌و به سهریا رشایته‌وه ئه‌وه‌یشیان به زۆر ههر پی لسته‌وه‌وه.

لاله سهرحد ده‌ستی کرد به جنیودان و به ده‌میشه‌وه هینلجی ده‌دا و وتی: «ده‌وێت باوکه! ئه‌وه خه‌ونه تو دیگته؟» سهراجیش وتی: «ئهی گه‌ماله پیره‌ی بیکه‌لبه! ئهی خه‌وه‌که‌ی تو خه‌وه دیگته قلیانت بۆخوا له کیسه توتنی میزاوی تیکردو بۆ چاره‌ویه فلکین که به دزیه‌تی چنگتان که‌وتوه قسه‌ی خواو دلی پیغه‌مه‌رت شکاند؟»

-حه‌مه‌به‌گی ره‌سوله‌گی موغاغ گیرایه‌وه وتی: کابرایه‌کی شینکی، «قوچاغلی» ناو‌بوو که پێیان ئه‌وت «قوچه» و پیاوی «مه‌خول» هه‌مه‌وه‌ن بوو. ههر چهن بهاتایه بۆ سوله‌یمانی له مالی ئیمه‌ میوان ئه‌بوو. ئیمه‌ش مندال بوین به شه‌وه ئه‌چوین بۆ لای ئه‌و باسی جه‌رده‌یی بۆ ئه‌گیراینه‌وه. شه‌ویک وتی:

«جاریک له گه‌ل سال‌حی ئه‌حمه‌د نازئ و دوو سواریکه‌ چوین بۆ به‌ری کۆیه. کاروانیکمان رووت کرده‌وه سئ ئیسترمان به باره برنجه‌وه هینا. ئه‌و شه‌وه هه‌تا رۆژ به بئ وچان هاتین گه‌یشینه ناوچه‌ی «شیخ‌بزه‌ینی».

زۆرمان برسی بوو، ئاواپکی ده‌ دوانزه مالیمان لئ ده‌رکه‌وت. یه‌کئ له هاو‌پیکانمان وتی با بچین له‌م مالانه نانیک بخوین. سال‌ح وتی وا دیاره ئه‌م مالانه فه‌قیرن ئه‌چینه دییه‌کی‌تر. کابرا وتی: بابه! خۆ ئیمه‌ تالانیان ناکه‌ین یه‌کئ دوو نان ئه‌خوین و ئه‌روین. به‌ کوزی دایکیانه‌وه. به‌م قسه‌یه نه‌ختئ پیکه‌نین.

چوین تا نزیک ئاواپی له‌وئ زه‌لامیک ئه‌سووپایه‌وه، لیمان برسی: برا پیاو ما‌قولی ئه‌م دییه‌ کییه؟ وتی من و کاکه‌م. لیمان برسی تو چی ئه‌که‌ی لی‌ره؟ وتی «ته‌پاله» ئه‌چنه‌وه. وتان ئه‌ی کاکه‌ت له‌ ماله بچین ببین به‌ میوانی؟ وتی: نه‌وه‌للا شوانی گویره‌که‌یه، وا له‌و که‌ژه. ئیتر لووس و باریک به‌ سکی برسی به‌ جیمان هیشته‌.

دییه‌کی‌تر نزیک هه‌بوو هاتینه ئه‌وئ. زه‌لامیک له‌ قه‌راخ ئاواپی وه‌ستا بوو، لیمان برسی: ئه‌م دییه‌ هی کییه؟ وتی هی منه. وتان ئه‌ی تو چی ئه‌که‌یت لی‌ره؟ وتی: فلانی مسکینه‌کان سه‌گی زۆریان هه‌یه چاوه‌رپیم یه‌کیک بیت ره‌وانه‌م بکات. که‌ وامان زانی ناچار ئه‌ویشمان به‌جیه‌یشته‌.

دییه‌کی‌تر دیار بوو که‌سه‌یرمان کرد وا شایی و ره‌شه‌له‌که و بووه به‌ هه‌را. وتان دیاره لی‌ره شله‌یه، چوین خۆمانمان کرد به‌ مالیکی گه‌وره‌دا. به‌ راستی زۆر به‌ تفاق بوون.

ژنێکی تەر پیری کەمەرە لە پشت پوێلەدار، میخەک بەن لەمل، سێ چوار دانی لە پیشەوێ
کەوتبوو. لەشایە کەدا تەماشامان کرد لە جیاتنی دەهۆل و زورنا دوو کۆری هەرزەکاری
دەنگ خۆش گۆرانیان ئەوت. خەلکە کەیش ژن و پیاو هەلەپەرین، بەلام گۆرانیه کەیان
هەر ئەو بوو ئەیانوت:

لەبۆی میخەک و بۆی سمل ئەبزوێتی مردوو لە گل

کەمەرەو لولەو پوێلەکە میلوێتی زێرە و لە مل

لە سەر یەک لەسەر یەک ئەیانوتەو. سالح لە ژنەکە ی پرسی ئەو چیه ئەم کۆرانه
هەر ئەمە ئەزانن و اشتی تر نالین؟ ژنە تەر پیره وتی:
«بەقوربانت بێم چوو زانم؟ ئەو ئەو هەتیوێ حیزانە ئەم گۆرانیه هەر بەملوانکە کە می
هەلەدەن و مەبەستیان من و میخەک و سملەکە منە».

- کابریەک بوو وەستا سادقی ناو بوو، حەسیری دروست ئەکرد. ئەم وەستا سادقه می
بازیکی ناقلو و جانەوەر بوو. لە گەل ئەو هەش زۆر قومارباز و فیلبار بوو.
روژیک بە کۆلانا ئەسوورایەو تۆشی ژنیک هات ئەو نەدە جوان بوو باسی بە کەس
ناکری؛ ئەگەر میوژە رەشکە می بخواردایە لە سای گەردەنیەو دیار بوو. وەستا «سادی» کە
تەماشای کرد بە جاری ئاگرێ تی بەر بوو بۆی. دوا ی کەوت، ئەم کۆلان و ئەو کۆلان و
کۆلان هەتا کردیە مالیکا. پرسیاری کرد وتیان ئەمە ژنی فلان کەسی بازرگانه.
وەستا دەست بەجێ چوو دووکانی کابرای بازرگان سەلامی لی کرد و دانیش.ت.
و کەو کەسێ زۆر ئاشنایەتی بوی، دەستی کرد بە ئەحوال پرسینی. هەر چەن پتووستیشی
نەبوو، دەستە سڕیک و هەندێ کۆتالی تری لی کری. هیچ سەودای نەکرد، هەر شتی
بازرگان بیفەر مووایە، گورج پارەکە ئەدایە.

لە بەر ئەو حەسیری ئەکرد ئەو کەسانە می بوشەلبان ئەفرۆشن و ئەوانە می
حەسیریان ئەکری، هەر شتیکیان پتووست بوایە لە چیت و کۆتال ئەیهێنان بۆ لای بازرگان
و شتومەکە می بۆ ئەکڕین. لە ماوێ یەک دوو حەفتەدا ئاشنایەتیەکی تەواوی لە گەل
بازرگان پەیدا کرد.

روژیک بازرگان بە ناوی دراوستی دوکانیەو چوو سەر دوکانی وەستا سادی. وەستا
خیرا ناردی چاو بەفراو و میوهیان هینا و ماریفەتیکی زیاد لە ئەندازە می لە گەلا نواند. بۆ
روژی دوا می بازرگان بۆ قاوەلتی بانگ کرده مالی خویان و ئەویش ئەمی بانگ کردهو.

ئیتەر بوون به دۆستیکی زۆر خۆشه‌ویست. روژیکی تر دیسان بازرگانی بانگ کرده‌وه بو مالهمه و به ژنه‌که‌ی خۆی وت مه‌سینه‌و له‌گهن پێنی ده‌ستی بازرگان بشواو شهرمی لی نه‌کا. میرزا هەر چه‌نده وتی نابێ، وه‌ستا وتی ئه‌وه چی ئه‌فه‌رمووی؟ ئیمه تازه یه‌ک مالیین شهرم و شکو نابێ له به‌ینمانا بمینی.

له پاش دوو سێ رۆژ وه‌ستا سادق چووه مالی بازرگان و ئه‌ویش به ژنه‌که‌ی خۆی وت که ئاو بکا به ده‌ست وه‌ستاداو نابێ شهرمی لی بکاو پێی وت ئیمه وه‌کو برا وه‌هاینه. ده‌ی، ده‌ی وایان لی هات وه‌ستا سادق میرزا له مال بوايه و نه‌بوايه ئه‌چوو سه‌ربه‌ست دانه‌نیشت. چه‌ند روژیکی پێ چوو که ئیتەر هیچ شهرم و په‌رده له به‌ینا نه‌ما، روژیک که‌س له‌وێ نه‌بوو وه‌ستا سادق روی کرده میرزا ژن و وتی: فلانی من راستی بلیم دلم چووه لیت و بۆت سووتام و هۆشم نه‌ماوه؛ بۆ خاتری خوا چاریکم بکه.

ژنه‌که خۆی له خۆیا ئافره‌تیکی داوین پاک و به‌ئده‌ب بوو، هەر چه‌ند وتی وه‌ستا تو برای منی و له گه‌ل می‌رده‌کم وه‌کو برا وانه، ئه‌مه کاری کردن نیه و خوا قه‌بولی نیه، نه‌چوو به‌گویی وه‌ستادا. ناچار ژنه هەر ئه‌وه‌ندی پێ کرا وتی باشه، شه‌وێ له دیواخانه‌که‌مان خۆت بشاره‌وه منیش نبوه شه‌و دیمه لات.

شه‌و وه‌کو جاران وه‌ستا سادق دانیشت و وه‌ختی نووستن هه‌لسا رویشت؛ چوو له هۆده‌ی سه‌ر دالان که دیواخان چۆل بوو، خۆی شارده‌وه. ژنه‌که زانی که له‌وێ دایه، له دلی خۆیا وتی ئه‌گه‌ر ئه‌چمه لای ئه‌م سه‌گابه نابێ، وه ئه‌گه‌ر به می‌رده‌کم ئه‌لیم که‌وه‌ستا «سادق» وا خائنه له گه‌لت و ئیسته‌ش له دیواخانه‌که خۆی داگرتووه هەر نابێ و ناشیرینه. هه‌ستا به بۆنه‌ی ده‌ستوێژه‌وه چووه حه‌وشه‌و به هه‌را کردن هاته‌وه لای می‌رده‌که‌ی و وتی: پیاوه‌که ئیسته له حه‌وشه‌و بووم گویم له ده‌نگی کۆکه بوو له هۆده‌ی سه‌ر دالانه‌که.

میرزا خه‌نجه‌ره‌که‌ی به روتی گرت به ده‌سته‌وه‌و وتی ده‌سا تویش فانه‌سه‌که‌م بو هه‌لگه‌ره. ژنه‌که فانه‌وسی هه‌لگرت و چوون. میرزا بانگی کرد کیه ئه‌وه؟ وه‌ستا سادق زانی که‌وا هاتونه‌ته سه‌ری، وتی: «پاتزه، شانزه، حه‌فده، هه‌ژده...». میرزا ده‌نگی ناسی وتی: وه‌ستا سادق ئه‌وه چی ئه‌که‌ی؟ وه‌ستا سادق وتی: «به‌خوا میرزا ئیمه‌ر سه‌یرم کرد ئه‌م هۆده حه‌سیری نه‌بو، منیش هاتم ئیستا که فرسه‌ته با ئاگیان لی نه‌بی ئه‌چم ئه‌پیوم و حه‌سیریکی جوانی بو دروست ئه‌که‌م». میرزا وتی: بابه ئه‌وه چی ئه‌لیت؟ پێی ناوی. وه‌ستا وتی: «قایل نیه به‌خوا ئه‌یکه‌م» و لێیدا رویشت.

سەبەینێ ھاتەوێ سەر ژنەکەو وتی: بۆچی ئێمەشەو میرزا زانی من بووم؟ ژنە وتی نازانم، تو خوا وەستا سادق واز لەو فیکرە یێنە، گوناخە، توو بۆی منی. وتی: «خانم بە خوا چار نیە دلم لیت چوووە ئێبێ گەمەم لە گەل بکەیت». وتی کەوا یە ئێمەشەو بچۆرە تەویلە کە.

شەو دیسان وەستا سادق ھات، وەختی نوستن ھەلسا و خۆی ھاویشتە تەویلە کەووە. ژنە کە دیسان فیکری کردەووە نە یویرا بە مێردە کە ی بلێ کە حالە کە وایە. وەختی نووون وتی: «مێردە کە بە خوا چوووە خوارووە پیاویک لە تەویلە کە ئەکۆکی». دیسان میرزا خەنجەرە کە ی ھەلگرت و ژنە کە فائۆسی گرت بە دەستەووە ھاتتە بەر تەویلە. بانگی کرد زەلام کێنە لەو تەویلە یە؟ وەستا سادق بە دەنگی ھێواش وتی: «وس، وس ئیوہ برۆن بنوون ھەقتان نەبێ». میرزا وتی وەستا ئەوہ چی ئەکە ی لەوێ؟ وتی: «میرزا ئیمپرو دوو سی ھەمەوێ دانیشتبوون ئەیانوت کەس ماینی چاکێ نیە، میرزا نەبێ. ئێمەشەو بچین ماینە کە بدزین. ئەوا منیش ھاتووم لێرە نۆبەت ئەگرم، بابین، ئەو وەختە یان ئەوان من ئەکوژن، یان من ئەوان ئەکوژم». میرزا ناچار بوو دانیشت لە تەویلە کەدا تا رۆژ بوەو، ھێچ نەبوو. وتی: «میرزا من پێم وتبون کە کەس ناتوانی دزی لە مالی میرزا بکا».

وەختی نیوہرۆ چوووە بۆ لای ژنەو دیسان سەری خستەووە سەری، ژنە وتی پیاوی چاک بە واز یێنە خوا رەوای ھەقی نیە. وەستا وتی: نابێ. ژنە وتی: کەواتە بلێم چی: ئێمەشەو من لە بەر قاپی ھۆدە کە ی خۆمان لە گوێ ئاگردانە کە ئەنووم، مێردە کەم لە لای سەرەووە ئەنوێ، شەو وەختی نوستن وەرە لام. وەستا وتی. باشە:

شەو ژنە کە خۆی چوو لە لای سەرەووە نووست و مێردە کە ی لە گوێ ئاگردانە کەدا نواند. نیوہەشەو وەستا ھات و چوووە سەر جێگە کە دەستی برد بۆ ناو لنگی میرزا و میرزا بە خەبەر ھات و دەستی گرت و وتی ئەمە چییە؟ وەستا سادق وتی «الحمدلله، الحمدلله یا رەبی شوکر». میرزا وتی ئەمە چییە؟ وەستا وتی: «فلانی دەنگ مەکە. ئیمپرو لە گەل ھەمە ی نادرو ماری ئەخولا باسی جەنابتان کرا. ئەوان وتیان بە خوا میرزا قۆرە، منیش وتم بە خوا قۆر نیە، تەنانەت سی بە سی تەلاقیشم لە سەر خوارد. ئیستا کە دلم زۆر لە غایە لەدا بوو نەوہک تەلاقم کەوتبێ، ھاتم پێم نا بە جەرگی خۆما و ئەوا تاقیم کردەووە. باش بوو شوکر تو قۆر نیت و منیش تەلاقە کەم نەکەوتووہ». ئەم قسە یە کردوو رویشت.

سبه‌نین چوه‌وه لای ژنه‌و وتی: فلانی هەر چی بوو هه‌تا ئیستا رابورد، ئیتر له ئیعتباری ئیستاکه‌وه تۆ خوشکی من و منیش له سەر ده‌ستی تۆدا تۆبه‌ بێ، چونکه‌ نه‌زانم تۆ ئافره‌تیکێ داوین پاک و شیر پاکیت.

- حاکمیکێ پیشوو کابرایه‌کی له بناری کفری لێ یاخی ئه‌بێ و هەر چه‌نده ئه‌کا بۆی ناکه‌وێته رەت. هەر له‌شکرێ ئه‌نیرێته سه‌ری، ئه‌و به‌ لایه‌کی تر بۆی ده‌رئه‌چێ. ئاخری چاری نامینی دیتی سێ سه‌د، چوار سه‌د سوارو تفه‌نگچی سوار ئه‌کاو خۆی له‌ گه‌لیان ئه‌چیت؛ شه‌وو روژ ئه‌یکوتن به‌ بێ وچان تا ئه‌چه‌ بناری کفری و ئه‌و شوینه که چه‌ته‌کانی لێیه. له‌ نیوه شه‌ویکا ئه‌گه‌نه ئه‌وێ.

حاکم یاساغی ئه‌کا که کەس نه‌ ئاگر بکاته‌وه، نه‌ ته‌قه‌ بکا، نه‌ ده‌نگی لێوه‌بیت. ئه‌مانه‌ش بۆ ئه‌وه که به‌بێ ده‌نگ و سه‌نگ هەر به‌و شه‌وه ئابلقه‌ی چه‌ته‌کان بده‌ن و له‌ به‌یانیا به‌ بێ قسه‌ بیانگرن. هه‌موو سه‌نگه‌ر دئه‌مه‌رزیتن، حاکمیش سێ شه‌وه نه‌نووسته‌و زۆری خه‌و دیت سەر ئه‌کاته سەر به‌ردیک و به‌ کابرای نۆبه‌تچی ئه‌لێ تۆ وریا به‌و هه‌یج ده‌نگ مه‌که‌ن، من وه‌نه‌وزیک ئه‌ده‌م. که چاوی ئه‌چیته‌ خه‌و بایینکی لێ ئه‌بیته‌وه: کابرایه‌کی تری نۆبه‌تچی که دوورتر ئه‌بێ، نازانی ئه‌مه‌ پاشایه ئه‌لێ: «به‌کیرم». نۆبه‌تچیه‌که‌ی لای پاشا پێی ئه‌لێ: «کوڤه‌ که‌رانباو گاو تۆ نابێ تۆزێ شه‌رمه‌ت بێ؟ ئاخ‌ر تۆ نازانی ئه‌وه‌ پاشا بوو؟» ئه‌ویش ئه‌لێ: کوره‌ که‌رانباو گاو خۆتی، من چوو‌زانم کێ بوه؟ له‌م هه‌راو هوریا ئه‌مانه‌ پاشا به‌ خه‌به‌ر دیت ئه‌پرسی ئه‌وه‌چیه؟ نۆبه‌تچیه‌که‌ی زوور سه‌ری قسه‌که‌ی پێی ئه‌لێ. ئه‌ویش ئه‌لێ: «وس بن، وس بن مه‌یکه‌ن به‌ هه‌را با چه‌ته‌کان نه‌وه‌ک بزائن و برۆن». ئه‌م هه‌ره‌شه‌یه‌ی ئه‌و هه‌یج که‌لکی نابێ. ئیش له‌ ئیش ئه‌ترازێ و نۆبه‌تچیه‌کان ده‌ست ئه‌ده‌نه‌ تفه‌نگ له‌ یه‌ک و ئه‌بێ به‌ ته‌قه‌. چه‌ته‌کان به‌ ئاگا دین و نه‌زانن ئه‌گه‌ر فریای خۆیان نه‌که‌ون گیراون، بۆی ده‌رئه‌چن و خۆیان رزگار ئه‌که‌ن. ئیتر ئه‌مان ئه‌و هه‌موو عه‌زیه‌ت و شه‌و نوخونی و پارێزه‌یان به‌ تریکی پاشادا رویشت.

- ئه‌گێر نه‌وه له‌ زه‌مانی سولتان‌بايه‌زیدا له‌ ئه‌سته‌مبول وه‌زیریک رای سپارد بوو ئیستریکی چاکێ بۆ بکرن که به‌سواری پێی بچێ بۆ «مابه‌ین» و بێته‌وه. ئه‌م وه‌زیره هه‌موو جار ئه‌یوت شه‌یتان هەر نیه، هەر که‌سێ بلێ هه‌یه درۆ ئه‌کا. شه‌یتان چوو خۆی کرد به‌ ئیسترو له‌ قه‌رسیلی کابرایکی فه‌قیر ده‌ستی کرد به‌ قه‌رسیل خواردن. کابرا گرتی و برديه‌

مالەو، ھەر چەن پىرسارىيەنى خاوەنى نەبوو، بەردىيانە بازار. ۋا رىكەوت پىاوى ۋەزىرەكە ھاتبوو ئىستىرى بىرئى؛ لىنى كرى.

ۋەزىر دوو سى رۆژ سوارى بوو، تەماشائىيەت ئىستىرى رەۋىتىكى خۆشى ھەيە، فەنجانى قاۋە نالەنگىنى ۋ زۆر ھىمەنە؛ جوتە ناھاۋى، گاز ناگرى. ئىتر ۋەزىر لە خۆشى ئىستىرى پىنى نەئەكەوتە زەۋى. رۆژىك بە سوارى لە مابەينى ھومايۇن گەرايەو ۋە مالەو.

بۆرىە ئاۋىك كە لە دىۋارىك قايم كرابوو، لولەيەكى بىچكۆلە بە سەرەكەيەو بوو، ئىستىرى دەمى بۆ لولە ئاۋەكە درىز كەرد. ۋەزىر زانى كە تىنۋىيەت، دابەزى لغاۋى لە سەر داگرت ۋ ئاۋى بۆرىە بەردا ئىستىرى دەمى خستە ئاۋ ئاۋ ۋ بارىك بوو ۋە زىن ۋ بەرگەو ۋ چوۋە ئاۋ لولەكەيەو. ۋەزىر بانگى كەرد كرىكار بىتت ئەم بۆرىە لەم دىۋارە تىك بەدا. كرىكار دەستىان كەرد بە دىۋار تىكەدان.

خاوەنى دىۋار چوۋ شىكانى كەرد، چەن جاندرمەيەك ھاتن ۋ لە ۋەزىرىان پىرسى بۆچى خانۋى خەلكى ۋىران ئەكەي؟ ۋەزىر وتى: ئىستىرى كەم چوۋەتە ئەم بۆرىە ئاۋەو. ۋىتان جەنابى ۋەزىر خۆ تۆ ئەقلىت ھەيە، ئىستىرى بەو زەلامىە، بۆرىە بەو بچوۋكىە چلۇن نەچىتە ئاۋى؟ خۆ ئەم بۆرىە تۆزىيەكەي عەرەبستان نىە. ۋەزىر ھەر لە سەر قسەكەي خۆى بوو، وتى بە چاۋى خۆم چاۋم پىن كەوت چوۋ بە كۈنى بۆرىەكەدا. لە ئاخرا كۆمەلىك لە پىزىشكان كۆ بوۋنەو راپۆرتىاندا كە ۋەزىر شىت بوۋەو خستىانە تىمارخانەي شىتانەو.

[ۋەزىرى] ھەزار ماۋەيەكى زۆر لە تىمارخانە ماۋەو، ئاخىرى دۆست ۋ برادەرى ھاتن ۋىتان: باۋىك تۆ ۋاز لەو قسەيە بىنە با رىزگارت بىي. ئەمجا كاپرا بە ناچارى وتى بابە درۆم كەرد. بە ھەر تىكاۋ پارانەۋەيەك بوو لە تىمارخانە ھاتە دەرەو.

رۆژىك بەو كۆلانەدا بۆرىەكەي لى بوو راپورد، تەماشائىيەت كەرد ئەۋا ئىستىرى كە ھەر دوو گۈنى لە كۈنى بۆرىەكەو ھىتاۋەتە دەرەو. وتى: «چىكەم چاۋىكەم لە گۈيچەكانتەو چاۋىكىش لە گۆشەي تىمار خانەكەي».

- ھەتۋىكى كەچەلەي روتەلە ھەبوو ئاۋى «سەتە» ۋ گاۋانى «كانى مانگا» بوو. ھەموو رۆژىك ناننىكى بە خىرى شەيتان ئەدا بە ھەزارىك. رۆژىك شەيتان لە سەر كانىكەي «كانى شەيتان» ھاتە لاي وتى: «ھەموودىنا دوزمنى منن، تۆ بۆچى خىرم بۆ ئەكەي؟» گاۋان وتى: چونكە خەلكى ھەموو دوزمنى تۆن، منىش لە رەقى خەلک تۆم

خۆش ئەوێ. شەیتانیشت دەستی کرد بە باخەلیا بلویریکی دەرھینا و دای بە گاوان و ئیتر دوعاخوازی لێ کرد و روشت.

گاوان وتی با نەختی بلویر لێدەم. لە گەل فێقە ی بلویر بە جاری گاکەل کۆ بوونەو دەستیان کرد بە ھەلپەرین. مانگای پیرۆزنیکی سەر چۆبی ئەکیشا کەوت و قاچیکی شکا. ئیوارە پیرەژن کە مانگای بە قاچی شکاو بۆ ھاتەو، دەست بە جی بە را کردن چوو بۆ لای حاکم شکاتی کرد. حاکم سێتە ی بانگ کرد و وتی: «کۆرە بۆچی قاچی مانگای ئەم پیرەژنەت شکاندوو؟» وتی: «قوربان من بلویرم لێ ئەدا گاکەلە کە ھەموو ھەلئەپەرین. مانگای ئەم پیرەژنە لە سەرخۆشی سەرچوپییدا کەوت و قاچی شکا.

حاکم وتی: کۆرە ھەتیو کە چەلە ی نەگبەتە چلۆن مانگا ھەلئەپەرێ؟ وتی: «قوربان بە بلویری من ھەلئەپەرێ». وتی: «ئایە زانم چلۆن بلویریکی لێ ئەدە ی؟» سێتە بلویری لە پشتی کردەو، لە گەل دەستی کرد بە بلویر لێدان، حاکم ھەلسا دەستی کرد بە ھەلپەرین. وتی: «پیرەژن ناتکەوێ، پیرەژن ناتکەوێ». پیرەژنیشت دوو دەستەسری گرت بە دەستەو دەستی کرد بە سێ پیتی و وتی: «قوربان! بیشم کەوی ھەر نامەوێ، بیشم کەوی ھەر نامەوێ».

- ئەلێ کابرایەکی کورد جووتی گاو کەریکی ھەبوو. ھەموو روژی گایەکانی ئەبرد بۆ جووت. روژیکی یەکن لە گاجووتەکان چوو لە لای کەرە کە وتی: لە رینی خوادا تەگبیریکم بۆ بکە، خۆ من ئەوێندە جووتیان بێ کردم پسام. کەرە کە وتی: ئیوارە کە کایان بۆ ھینای و کزنیان دایتی، مەبخۆ؛ ئینجا خاوەنە کەمان وا ئەزانی نەخۆشی ئیتر جوت پێ ناکا.

لە سەر تەگبیری کەرە کە گاجوت ئیوارە نە کای خوارد و نە کزن. کابرای خاوەنی وتی: ئەگەر جووتە کەم پەکی بکەوێ مال ویران ئەبم؛ چاک وایە ئیمپۆ کەرە کە بەرم لە گەل گاجووتی بێ بکەم ھەتا گاکە چاک ئەبیتەو. ئینجا کەری دایە بەرو بردی.

ئیوارە کە لە جووت ھاتنەو کەرە کە وتی ئەمە من چیم کرد بە خۆم؟ ئەگەر چاریکی نەدۆزمەو تیا چووم. ھەستا چوو لە لای گاجوتە کە وتی: فلانی، لە بەر قاری تۆ دەردی خۆم لە بیر چۆتەو. برسی بۆچی؟ وتی: «ناغە کەمان ئیمپۆ لە گەل گاسینیکی قسە ی ئەکرد ئەبوت گایە کەم نەخۆشە ئەگەر چاک نەبوو ھەو سەینێ وەرە لێم بکەرە سەری بپرە».

گا جووتی ھەزار کە ئەمە ی بیست ئیوارە دەستی کرد بە کا و ئالیک خواردن بەم جوۆرە کەری قومارباز خۆی لە جووت رزگار کرد و سەری گای خستەوێ ژیر نیل.

-کابرایەکی کوردی خەلکی «قەلاچوالان» ھەبوو زۆر بەدبەخت بوو. ئەو ھەزارە ھەر لە مال بەھاتیەتە دەرەوێ ئیتر دوچاری دەردی سەر و چورتمیک ئەبوو. رۆژیک خزمیکی ھات وتی: «مردووت مری! تو ئەمە چییە ھەر لە مالەوێ دانیشتوی؟ نە ئەچیتە مال خزمیک، نە سەریکی بازار ئەدە، نە دەرەو دەشتیک ئەکە؛ وەکو پشیلە ی گوی ئاگردان کەوتوی». وتی: برا چبکەم ئەوێندە بەدبەخت ھەر لە مال چوومە دەرەوێ ئیتر تووشی زەرەرو زیانیک ئەبم، ئینجا کەوا بوو ھەر لە مالەوێ دانیشم باشە.

خزمەکە ی وتی: ئەمە ی تو ئەیلینی ھەمووی فیکرو خەیاالی شیتیێ. ئەمرو وەرە لە گەل من سەعاتی ئەگەرین ئەگەر تووشی بەلاییک بویت راستە، ئەگەر نەبووی ئەوا واھیمە یە گرتوتی، ھیچی تر نییە. کابرا وتی: بلیم چی؟ باشە، لە گەلت دیم.

ھاتن، ھاتن تا گەشیستە بەر دەم سەرای حوکومەتیەوێ. تەماشایان کرد کەوا ئەسپیک بەرەلا بوو؛ بە تاو ھات بۆ ناو بازار. کابرایەکی خزمەتکار بانگی کرد: «خەلکینە ئەسپی دارووعیە مەیلەن بچیتە بازارەوێ». کابرای بەدبەخت بەردیکی بچکۆلە ی ھەلگرت و ھاویشتی بۆ ئەسپە کە بەلکی بگەریتەوێ بۆ سەراو نەچیتە بازارەوێ خەلکە کە بکا بە ژیرەوێ؛ کەچی بەردە کە کەوت لە چاویکی ئەسپە کەو چاویکی کوێر کرد.

خەلکی کو بوو و ئەسپە کەیان گرتەوێ. کابرای مەیتەری دارووعی پەلاماری کابرای بەدبەختی داو وتی: «سەگباب تو ئەسپی دارووعت بۆچی بەم دەرە برد؟ یاللا با پرۆین بۆ لای قازی. شەرت بی ھەر ئیستە ئەسپە کەت پی بیژیرم».

ھینای نەختی ھاتن بەم لاو، کابرایەکی شارباژییری کەریکی بە بارە دارەوێ لە ناو قوربا کەوتبوو، بانگی ئەکرد خەلکینە! [خوا] خیرتان بنوسی وەرە ئەم کەرەم لە گەل راست بکەنەوێ. ھیچ کەس گویی نەدایە. کابرا وتی: بە خوا من ئەم خیرە ئەکەم، چوو کلکی کەری گرت و وتی: «یا ئەللا». کلکی کەر لەبندا پچرا. خاوەن کەرە وتی: «خوا بتگرێ تو ئەم کەرە ی منت بۆ چی بەم دەرە برد؟ وەللا منیش کەرە کەت پی ئەبژیرم». ئەوا شکاتکەر بوون بە دوو.

کابرا وتی: وا چاکە ھەلیم ئەگینە ئەمانە بە پەنم ئەبەن؛ تەماشای کرد مالیکی خوش تاکیکی قاپیە کە ی پێوێ دراوێ تاکیکی کراوێ تەوێ. تەکانیدا خۆی لە دەست مەیتەر راپسکان

و فرکه‌ی کرد بو مال‌ه‌که. مه‌گەر ژنی خاوه‌ن مال‌ه‌که زکی پر بوو له پشت ئه‌و تاکه قاپیه‌که‌وه. که‌پتوه درابوو. سه‌یری کۆلانی ئه‌کرد، کابرا وه‌ها به توند قاپی کرده‌وه در له زکی ژنه‌که‌و ده‌ست به جی که‌وت و مناله‌که‌ی له بار چوو. کابرای خاوه‌ن خانوو وتی: «ده‌ری نه‌که‌ن ئه‌و سه‌گبایه». کابرا به په‌یژه‌دا سه‌ر که‌وته سه‌ر بان پینج شه‌ش که‌س به دوایه‌وه. ته‌ماشای کرد خانوویی زۆر به‌رزه، ئه‌وا له حه‌وشه‌که‌یدا جیگایه‌ک داخراوه وتی: وا چاکه باز بده‌مه سه‌ر ئه‌و نویتانه ئه‌گەر ملم شکا ئه‌وا رزگارم ئه‌بی، ئه‌گەر خۆ هیچیشم لێ نه‌هات دیسان ده‌رباز ئه‌بم، چونکه ئه‌مانه‌ی به شوینمه‌وه ناوێرن باز بده‌نه خواره‌وه. ناوی خوا‌ی هینا تف له شه‌یتان دوور له ره‌حمان، بازی دایه سه‌ر جیگاکه. مه‌گەر کابرایه‌ک نه‌خۆشه له ناو نوینه‌کانا نوستبوو. که بازیدا که‌وت به سه‌ر ورگیا، ئه‌ویش ده‌س به‌جی گیانی ده‌رچوو. خیزانی ئه‌و مال‌ه‌ش که‌وته دوا‌ی. ها لیره، ها له‌وی ئاخ‌ری گرتیان بالیان به‌ست و هینایان بو سه‌را.

قازی له هۆده‌ی خۆی نه‌بوو، هۆده‌یه‌کی بچکۆله هه‌بوو بو حه‌سانه‌وه ته‌رخان کرا بوو له‌وی بوو. ئه‌مانه که هاتن یه‌کێ برا کوژراو، یه‌کی ژن مندال له بار براو، یه‌کێ ئه‌سپ کوێر کراو، یه‌کێ کلکی که‌ر پچراو؛ کردیان به هه‌را. قاپیه وانه‌که وتی: کورپه هه‌راو قه‌ه‌قر مه‌که‌ن جه‌نابی قازی له ژوره‌وه ده‌وری ده‌لائل ئه‌کاته‌وه.

کابرای به‌دبه‌خت په‌نجه‌ره‌یه‌کی بچکۆله له دیواره‌که‌دا بوو، له په‌نجه‌ره‌که‌وه ته‌ماشای کرد ئه‌وا قازی هه‌تیویکی لووسی گرتۆته به‌رکار خه‌ریکه له گه‌لی. کابرا به ده‌نگیکی قایم وتی: «من هیچ نا‌ترسم قازی ئه‌وا له سه‌ر به‌رمال دانیش‌توه به شه‌رع ئیش ئه‌کا. چاویشم لێیه "ده‌لائل‌ل‌خه‌یرات" ئه‌خوینی. که‌وا بوو هه‌رچی داد و عه‌دل بێ، ئه‌و ئه‌وه ئه‌کا».

قازی ئاو‌ریکی بو کونه‌که دایه‌وه کابرای ناسی. زۆری بێ نه‌چوو هاته ده‌ره‌وه چوو له سه‌ر کورسی حوکم دانیش‌ت. خه‌لکه‌که چونه ژوره‌وه. کابرا که برا کوژراو بوو، قازی لێی پرسی شکات چیه له‌م کابرایه؟ وتی: قوربان! براهه‌کم نه‌خۆش بوو؛ له مال‌ه‌وه له حه‌وشه له ژیر لێفیک‌دا که‌وتبوو. ئه‌م کابرایه بازی داوه‌ته سه‌ر زکی، براهه‌م مردووه داوای خوینی براهه‌م نه‌که‌م. رووی کرد له کابرای به‌دبه‌خت و وتی: تو ئه‌لێی چی؟ ئه‌ویش وتی: «جه‌نابی قازی ئه‌فه‌نی من قسه‌و مو‌دعه‌م هه‌ر ئه‌مه‌یه بو خاتری ئه‌و ده‌لائل‌ل‌خه‌یراته که تلو‌وت ئه‌فه‌رموو و من چاو‌م لێ بوو، به عه‌داله‌ت له گه‌لم بیزوه‌وه». قازی هیندی فیکری کرده‌وه وتی به برا کوژراو: «پتو‌سته ئه‌م کابرایه بنی‌ترین له‌و جیگایه که براهه‌ت لێ که‌وتبوو له‌وی راکشێ. تۆش له سه‌ر بانه‌وه باز بده‌ره سه‌ر زگی، به‌م جو‌ره بیکو‌ژه‌ره‌وه». کابرا وتی: قوربان تو

چی ئەفەرمووی؟ ئەگەر من لەو بانەووە خۆم بەردەمە خواریوە مەلم ئەبێ بە ئەسپۆن، نازانم ئەم سەگابە چۆن ئەستۆی نەشکاوه؟ قازی فەرمووی: «رۆلە لە مەجەللەدا وا ئەفەرمووی و ئێستەش تۆ حەقت هەر ئەمەیه». کابرا وتی: بە خوا من ئەم حەقەم ناوی و لێیدا رویشتم.

کابرا کە ژنی مندالی لە بار چوو بوو، هاتە پیشەووە وتی: جەنابی قازی ئەفەنی ژنە کەم زگی پر بوو، لە دالاندا لە پشت قاپیەووە راوستاوه، تەماشای کردووە ئەم کابرایە لە پر هاتوووە قاپیەکەیی بە جۆریک داووە بە سنگ و زکیا دەست بە جێ کۆریکی لە بار چوووە. ئێستە داوای خۆینی ئەو کۆرە ئەکەم.

کابرا دیسان وتی: «قوربان جەنابی قازی بە قوربانی ئەو دەلائولخەیراتە بێم کە چاوم لێ بوو مۆتالات ئەفەرموو، هەر بە حەق».

قازی تۆزێ بیری کردەووە و رووی کردە کابرای میردی ژنە وتی: «باوکم بە قانون ئەبێ ژنە کە بەدەین بەم کابرایە بچێ لە گەلێ خەریک بێ هەتا زکی پر ئەکاتەو، ئەو وەختە بتداتەو». کابرا وتی: قازی ئەفەنی ئەمە ناکەم. قازی فەرمووی: کۆرە حەقت هەر ئەوێه بە شەرع و بە قانون. ئەم کابرایەش بۆی دەرچوو.

ئەمجا خزمەتکاری دارۆغە هات وتی: قازی ئەفەنی ئەسپی دارۆغە بەر بوو بوو، رووی کردە بازار. منیش بانگم کرد مەیهلن. ئەم کابرایە بەردیکی هاویشتم چاویکی ئەسپەکەیی کوێر کرد. ئەسپەکە نرخی سەد لیڕە بوو، ئێستاکە دە لیڕە ناکا. شکاتی بژاردنی ئەم پارەییە ئەکەم.

قازی وتی: کابرا تۆ ئەلیی چی؟ کابرا دیسان هەر وتی: «قازی ئەفەنی بیکە بە خاتری دەلائولخەیراتە کە ئەگەر بە عدالت لە گەلم نەکەیی». قازی لە دلی خۆیا هەندیکی تر فیکری کردەووە رووی کردە خزمەتکاری دارۆغە و وتی: «پێویستە ئەسپەکە بکەین بە دوو لەتەو، لەتە ساغەکەیی بنترین بۆ بازار چەندی کرد، هەقی ئەو لەتە-کە چاوەکەیی کوێر بوو- لێ ئەستین». خزمەتکارە کە وتی: «قوربان خۆ ئەسپەکە ئێستەش دە لیڕە ئەکا، ئەگەر بیکەین بە دوو کەرتەووە هیچ ناکا؛ ئەمە چلۆن ئەبێ؟» قازی فەرمووی: رۆلە حەقی تۆ هەر ئەمەیه و لە مەجەللەدا وا ئەفەرمووی. کابرای خزمەتکار ملیکی^۳ با داو شانی حیز کردو رویشتم.

^۳ لە چاپە کەدا «مایکی» هاتبوو کە دیارە هەلەیهو کردمانە «ملیکی».

کابرای کلکی کهرپرچراو که ئەمە‌ی دی رانه‌وه‌ستا لێیدا رویشت. قازی بانگی کرد: وەرە کورە تۆش شکاتت هەبوو؟ وتی نەخێر قوربان هیچ شکاتیکم نییه. وتی: ئە‌ی ئە‌و کلکی کەرەت بۆچ بە دەستە‌وه‌یه؟ وتی: «قوربان ئە‌چم بۆ لای قەرەج بیژنگ درۆست ئە‌کەم» و لێیدا رویشت. کابرای بە‌دبە‌ختیش بە‌ دو‌عای خێر کردن بۆ قازی هاتە دەرە‌وه.

- قازی «هە‌واسان» لە گە‌ل هە‌تیویکی زۆر جوان سە‌رو ساخت دانه‌خا. هەر چە‌ن ئامۆ‌زگاری ئە‌کەن شورە‌یه‌یه دە‌ست لە یە‌خە‌ی ئە‌م کورە بکەرە‌وه با ئاب‌روت نە‌چێ، ئە‌م قسانە کاری تی ناکا.

شە‌ویک پێ‌کە‌وه ئە‌نە‌ون، پادشا ئاگادار ئە‌کەن. ئە‌ویش بە‌یانی زوو ئە‌چێتە سەر جێ‌گا‌کە‌ی. تە‌ماشای ئە‌کا قازی کورپکی جوانی لە با‌وه‌شایە‌و خە‌نجەر لە کێ‌لانا. بە‌ هێ‌واشی خە‌بە‌ری ئە‌کە‌نە‌وه. قازی سەر بە‌رز ئە‌کا تە‌وه سەر ئە‌کا ئیش لە ئیش تراز‌ا‌وه؛ ئە‌لێ: رۆ‌ژ هە‌ل هات‌وه؟ ئە‌لێن بە‌لێ. ئە‌لێ لە کام لا‌وه؟ ئە‌لێن وە‌کو جار‌ان لە رۆ‌ژ هە‌لاتە‌وه. ئە‌لێ کە‌واتە هێ‌شتا قاپی تە‌وبە دانە‌خرا‌وه؛ خوا‌یه توبە بێ لە‌م ئێ‌شه نابە‌جێ‌هە‌م.

پادشا ئە‌لێ ئە‌م قسانە کە‌لکت نا‌گرێ، ئە‌بێ لە سەر ئە‌و کۆ‌شکە بت‌خە‌مه خوارە‌وه پار‌چه پار‌چه بێ‌ت بۆ ئە‌وه‌ی هێ‌تر چا‌وی بترسی و کە‌سی‌تر جاریکی‌تر شتی وا نە‌کا. قازی ئە‌لێ: «پادشاه‌م هێ‌ وە‌کو من زۆ‌ره، یە‌کی‌کی‌تر ب‌خە‌ره خوارە‌وه با من چا‌وم بترسی». پادشا پێ‌ی ئە‌کە‌نی و لێ‌ی خۆش ئە‌بێ.

- پیر‌ی‌زنێ‌کی پەر‌پو‌وت تا‌قه کورپکی هە‌بوو نا‌وی «هە‌باسێ» بوو. هە‌باسێ هە‌موو جار، ئە‌چ‌وه دی‌وا‌خانی ئا‌غا‌و ئە‌هاتە‌وه. دا‌یکی لێ‌ی ئە‌پرسی: «ئە‌رێ رۆ‌له هە‌باسە، لە دی‌وا‌خان چە‌ با‌سه؟» ئە‌ویش ئە‌ی‌وت هێ‌چ نی‌یه دا‌یه.

هە‌باسێ کورپکی ها‌ورپێ‌ی هە‌بوو، رۆ‌ژیک پێ‌کە‌وه هات‌نە‌وه بۆ ما‌له‌وه. دا‌یکی دی‌سان لێ‌ی پرسی: «ئە‌رێ رۆ‌له هە‌باسە لە دی‌وا‌خان چە‌ با‌سه؟» ئە‌ویش وتی هێ‌چ نی‌یه دا‌یه.

کە‌ هات‌نە دەرە‌وه ها‌ورپێ‌کە‌ی لێ‌ پرسی ئە‌وه دا‌یکت ئە‌م قە‌سە‌یه بۆچ ئە‌کا؟ وتی نازانم هە‌موو رۆ‌ژی کە‌ ئە‌چ‌مه‌وه ئە‌م پرسیارە‌م لێ‌ ئە‌کا. کورە وتی ئە‌وه تۆ نایزانی من تە‌گبیر‌یکت بۆ ئە‌کە‌م: سە‌ه‌ینی کە‌ چو‌یتە‌وه لێ‌ی پرسی‌ت، بێ‌ی دا‌یه ئا‌غا لە دی‌وا‌خان ب‌ریاری دا‌وه ژنی بێ‌ می‌ترد نە‌مینی‌تە‌وه تە‌نانه‌ت پیر‌ی‌زنێ‌کیش کە‌ هێ‌چی لە بارا نە‌بێ‌ت، هەر ئە‌وه‌ندە

بتوانی دوو ھۆقە خوئی بکاتە ھەمانەبەکەو، ئەبێ بە میرد بدری. بچۆ ئەمە ی پئی بلی و
ولامە کەم بۆ بێنەو.

سەبەینی ھەباسی کە چووە دیسان دایکی یرسی: ئەری رۆلە ھەباسە، لە دیواخان چە
باسە؟ ئەویش وتی: دایە شتیکی وانییە تەنھا ئەو نەبێ و قسە کە ی بۆ گێرایەو. وتی: ئا
توخوا رۆلە دوو ھۆقە خویم بۆ بکەرە ئەو ھەمانەبەو، بزانم ئەتوانم ھەلی بگرم. کورە
ھەستا خوئی بۆ کردە ھەمانەو پیریژن بە نەقەنق پێو نیشە و ھەلیگرت. وتی: لام وایە
رۆلە کەلکەم پێو ھەبە. ئەویش وتی باشە.

کەوتنە سەبەینی، ھەباسی لە گەل کورە کە ی ھاوڕێدا ھاتنەو بۆ مالمو. کورە کە وتی:
دایەرە، لە شەری خوا و پێغەمبەرە میرد کردن. ئیستەش وا لە سەر قسە ی ئاغا ئەبێ ژنی
بێ میرد نەمینیئەو. ئیمەش میردیکمان بۆ تۆ دۆزیو تەو ئەبێ میردی پئی بکە ی. پیریژن
وتی: باشە بە قوربانت بێ! مادام رووم لی ئەینی دلت ناشکینم کە یفی خۆتە. کورەش ئەلی:
دە باشە خوا موبارە کە ی کا. تۆ خۆت ریکخە تا ئیمە خەبەر بە مالی زاوا ئەدەین.

پیریژنە دەست ئەکا بە خۆ ریکخستن و تاس و لووسدان ی خوئی. سەبەینی کورە کەو
ھەباسە دیتەو ھو گویدرێژیک دینن. کورە دیتە ژوورەو ئەلی: دایەرە ھەستە با بڕۆین.
ئەویش ئەلی ئاخر من مارە نە کراوم چۆن بچین؟ ئەلی مەلاو شاھید و ھەموو شت لە مالی
زاوادا دانیشتون چاوەرێمان ئەکەن، لەوئ مارەت ئەبەرن. پیریژنە دیتە دەرەو ھو سواری
کەرە کە ی ئەکەن و کابرا بە دووزەلە لیدان پێش ئەکەوئ و ھەباسەش ئەکەوئ شویئ.
ئەبەن ھەتا ئەگەنە بەر کونە ورجینک، لەوئ ئەبەنە ژورەو پئی ئەلین تۆ لیرە دانیشە تا
ئێستە میردە کەت دیت بۆ لات، ئیمە ئەچین. ھەباسی بە وە کالەتی تۆ مارەت ئەبێ.

لەوئ دایەنن و خۆیان ی لی دائەگرن. زۆری پئی ناچی ورجە بە بۆرەبۆر دیتەو ھو
ئەچیتە کونە کە ی خۆیەو. سەیر ئەکا وا ئیچیریکی بۆ دانراو. ئەچیتە سەری و بە قەپال
بەر ئەبیتە سەرو گویلاکی پیریژنە.

پیریژنیش لای وا ئەبێ ئەمە میردە کە یەتی. چونکە تاریک بوو چاوی لی نەبوو ھەر
ئەبوت: چۆن وا ئەبێ؟ باوکی ھەباسی ماچ ماچۆکی ئەکرد قەت قەپۆکی نەئەگردد. ورجە
پیریژن ھیلاک ئەکاو لەوانە ئەبێ بیخوا کورە کان لئی رائەبەرن و ورجە ئەکوژن و پیریژنی
لە دەست رزگار ئەکەن. کە ئەبەیننەو نیوہ گیانیکی تیدا ماو. ئینجا ھەباسی پئی ئەلی:
«ھا دایە ئەو ئەشکەوتە چی تیاہ؟» ئەویش ئەبوت: «ھەباسە، نە دەنگ ھەبەو نە باسە،
سەرم لەم کارە کاسە».

- حسین‌خانی حاکمی «سورداش» - که ئیستایش شوین قه‌لاک‌هی له گردی به‌ینی سورداشی ئەم دیو و ئەو دیوا ماوه و خۆشی له سورداش نێژراوه - حاکمێکی به‌زه‌برو زرن‌گ ئەبێ. روژیک کابرایه‌کی «سورقاوشان» ی کۆلێکی له‌ نو‌ به‌ره‌ی خه‌یار بو‌ دینێ و به‌و به‌ره‌و ژوره‌دا سه‌ر ئەکه‌وێ تا ئەگاته‌ به‌ر سه‌را. قاپیوان رێ نادا بچێته‌ ژوره‌وه‌، ئەلێ بپۆ دوو روژی‌تر وه‌ره‌وه‌. ئەویش ئەلێ له‌ رێی خوا‌دا خه‌یاره‌کان سیس ئەبن و تا ئەوسایه‌ له‌ لایه‌کی‌ تریشه‌وه‌ بو‌ی دیت، من به‌خششم به‌ر ناکه‌وێ. قاپیوان ئەلێ: ئەگه‌ر به‌خششه‌که‌ت ئەده‌ی به‌ من، ریت ئەده‌م. کابرا ئەلێ: چو‌ار یه‌کی‌کی‌ بو‌ تو و ئەو‌یت‌ری بو‌ من؛ ده‌س ئەکه‌ن به‌ سه‌رو خوار کردن، له‌ ئاخ‌را به‌ نیوه‌یی رێ ئەکه‌ون. خه‌یار ئەبا؛ خان ئەلێ «ده‌ تمه‌ن» ی به‌ده‌نی؛ کابرا نایه‌وێ. خانی‌ش تو‌رپه‌ ئەبێ ئەلێ: مادام به‌خششی منی ناوێ ده‌ داری لێ ده‌ن. سێ داری لێ ئەده‌ن هاوار ئەکا بوه‌ستن قسه‌م هه‌یه‌. خان فه‌رمووی چیه‌؟ ئەلێ: «قوربان! که‌ خه‌یارم هینا، قاپیوان نه‌یه‌شت بێمه‌ خزمه‌ت، وتی هه‌رچی به‌خشش وه‌رئه‌گری بو‌ من بێ ئینجا ریت ئەده‌م، له‌ پاشا هاته‌ سه‌ر سێ یه‌ک و دوایی بو‌ به‌ نیوه‌یی. ئیستا سێ دارم خو‌ارد، ئەوا سێ یه‌که‌که‌؛ من به‌ سێ یه‌ک کپه‌ ئەکه‌م، ئەو‌یت‌ری بو‌ قاپیوان بێ.

قاپیوان بانگ ئەکه‌ن سێ داری لێ ئەده‌ن، ئەلێ: «قوربان! به‌ سێ یه‌ک رازیم، له‌ لووتی خو‌م و باوکی‌شم دێته‌وه‌». خان پێ ئەکه‌نی، په‌نجا تمه‌ن ئەدا به‌ کابراو قاپیوانیش جاری هه‌ر تو‌په‌ جاوه‌که‌ی بو‌ ئەمینێته‌وه‌.

گه‌نجی دره‌خشان

- له‌ سه‌ر گوزه‌شتی کوردانه‌یه‌، ئەلێ: کابرایه‌کی‌ جو‌لا ژنیکی‌ جوانی هه‌بوو؛ ژنه‌که‌ ئەویست حاشای لێ بکا، به‌لام می‌زده‌که‌ی ته‌لاق‌ی نه‌ئەدا.

به‌ ریکه‌وت حاکمی ئەو شاره‌ خه‌وێکی‌ دیوو، جارچی‌ جاپیدا که‌ پادشا خه‌وی دیوه‌و نایشی گێرپه‌ته‌وه‌. هه‌ر که‌س بیت و بلێ تو ئەو خه‌وت دیوه‌و ته‌عبیری لێ بو‌ بداته‌وه‌، خه‌لاتی‌کی‌ زوری ئەکا. ژنی جو‌لا ئەمه‌ی به‌ هه‌ل زانی و وتی خه‌به‌ری لێ ئەده‌م که‌ خه‌و ئەزانی له‌ پاشا نایشی زانی، پادشا ئەیکوژی و من رزگارم ئەبێ له‌ ده‌ستی. هه‌ستا چووه‌

لای پادشا و وتی: قوربان! مێرده کە ی من ئە گەر کە سێ لە ولاتیکی تریش خەون ببینی، لێرە ئەو ئەزانێ و تەعبیریشی زۆر چاک لێک ئەداتەو. بەلام دەخیل کاریکی وا مەکە بزانی من خەبەرم لێ داووە ئەگینا دەمکوژێ.

پادشا دەست بە جێ ناردی جۆلایان کیش کرد. وتی: جۆلا! خەم دیوێ پێم بلی چیم دیوێو تەعبیریشی چیە؟ جۆلا وتی: قوربان! ئەمە ئیشی عالم و مەشایخە، من جۆلام؛ جۆلا ئەم جۆرە شتانە لە کوێ ئەزانێ؟ جۆلا هەر چەندە داد و بێدادی کرد کەلکی نەبوو، ناخەری پادشا ئەمری کرد رایان خست بە دار ئەو ئەندەیان لێدا هەتا لە زمان کەوت. ئەمجا هاواری کرد پادشاهم شەویەک مۆلەتم بەدە ئەگەر عەرزم نەکردی بمرکۆژە. پادشاه بەرەلای کرد کە سەبەینی بیت و پیتی بلی.

جۆلا چووێ شاخی «کەرەفتوو» لە بەر دەمی ئەشکەوتە کەدا دانیش و دەستی کرد بە گریان بۆ حالی خۆی. وەختی عەسر ئەژدەهایەک لە ئەشکەوتە کە سەری هێنایە دەری وتی: ئەوێ بۆچی ئەگری؟ جۆلا کارەساتی خۆی بۆ گێرایەو. ئەژدەها وتی: جۆلا! ئەگەر پیتی بلیم ئەو خەلات و بەراتە کە وەری ئەگری نیوێ ئەدە ی بە من؟ جۆلا وتی: بە قوربانت بێم هەزار جار! ئەژدەها وتی: دەهەستە بچۆ بە پادشاه بلی: «لە خەوتا لە جیاتنی باران مەیمون ئەباری و حەوشە ی مالهەکت پێ بوو بوو لە مەیمون». ئەویش ئەلی وابوو. ئینجا مەعناکە ی ئەوێهە کە ئیمسال خێرو بەرەکت زۆر ئەبێ و خەزینەت پێ ئەبێ لە پارە. ئێتر جۆلا چووێ لای پادشا و بەم جۆرە پیتی وت. پادشا ئەمری کرد گەنج و جەواهریکی زۆریان دایە جۆلا. جۆلاش هەموو خەزنەکە ی بردەوێ بۆ مالهەو لە دلی خۆیدا لێکی دایەوێ من بۆچی لەم خەلاتە بەشی ئەژدەها بەدەم؟ خۆ مار دوزمنە، وا چاکە بچم بیکوژم. تیرو کەوانیکی هەلگرت و چوێ بەردەمی ئەشکەوت. مارە کە سەری هێنایە دەرەوێ. جۆلا تیرو خستە کەوان بپهاوێ، مار کشایەوێ دواو ئەکوژرا.

جۆلا هاتەوێ دەولەمەند بوو بوو. مەسەلی کوردیە ئەلی: «کاسە ی پێ ناشتی ماله». ژنە کە ئێتر ملی بۆ راکیشا.

لە دوا یەک دوو مانگی کە پادشا دیسان خەوی دیو جۆلایان هێناو فەرمووی ئیمشەویش خەویکی سەیرم دیوێ پێم بلی. جۆلا وتی: قوربان بە خوا نایزانم. پادشا وتی: من ئەمانە نایزانم ئەتکوژم. بە کورتی نەختیکی تریان چەرەمە سەری دا، دیسان مۆلەتی خواست و چووێ بەردەمی ئەشکەوت زۆر گریا و پارایەو. مارە کە سەری هێنایە دەرەوێ

پرسی جۆلا چه باسه؟ وتی: ده‌خیل ئەژده‌ها، من کردم تو مدیکه، حالیکه وا هه‌یه ئەمجاره‌ش فریام که‌وه.

ئەژده‌ها وتی: تو پیاویکی خرابی؛ وه‌کوو له‌خه‌لاته‌که به‌شم ناده‌ی ئەته‌وئ بشم کوژی. جۆلا وتی ناماقوولیم کرد، بمبخشه. ئەژده‌ها وتی: بچۆ بلی پادشاهم له‌خه‌وتا دوریبت به‌ده‌سته‌وه بوو ته‌ماشای دنیات بئ ئەکرد. ته‌عبیری شی ئەوه‌یه که‌چه‌ن ولاتی تر ئەگری و ئەیخه‌یه ته‌سه‌ر ولاتی خۆت.

جۆلا هات به‌م چه‌شنه‌ی پادشای گێڕایه‌وه، ئەم جاره‌ دوو ئەوه‌نده‌ی جاری پێشوو خه‌لاتی وه‌رگرت. دیسان له‌دلی خۆیا وتی: بۆچی به‌شی ئەژده‌ها بده‌م؟ به‌خوا نایده‌م. له‌دوای یه‌ک دوو مانگی تر هه‌میسان پادشا ناردی به‌شوین جۆلادا وتی: جۆلا خه‌ویکی تریشم دیوه. جۆلا دیسان مۆله‌تی خواست و چووه‌وه به‌رده‌می ئەشکه‌وت، هه‌ندیکی چاک قۆراندی. ئەژده‌ها سه‌ری هێنا وتی: ده‌ی جۆلا ئەمجا چیت ئەوئ؟ جۆلا ئەحوالی خۆی بۆ گێڕایه‌وه. ئەژده‌ها وتی: بچۆ بلی «پادشاهم له‌خه‌وتا سواری که‌ر بووبووی گوریستیک به‌ده‌سته‌وه بوو». ئەویش ئەلی: وایه‌ بلی: «حکومه‌ته‌که‌ت زۆر به‌هێز ئەبێ و گه‌لی ده‌وله‌مه‌ندتر ئەبێ».

جۆلا چووه‌ لای پادشا و کاره‌ساتی پێ وت. ئەمجاره‌ له‌هه‌ر دوو جاره‌که‌ زیاتر به‌خششی وه‌رگرت.

جۆلا لێکی دایه‌وه وتی: من زۆر بێ وه‌فام. وا چاکه‌ خه‌لاتی ئەم جاره‌م هه‌موو به‌رم بۆ ئەژده‌ها. ئەو هه‌موو جه‌واهر و ئالتونه‌ی دا به‌کۆلیا و چووه‌ به‌رده‌می ئەشکه‌وت. ماره‌که‌ لێی پرسى: جۆلا چیه‌؟ جۆلا وتی: به‌قوربانت بم! ئەمجاره‌ هه‌رچم وه‌رگرتووه هه‌مووم بۆ تو هێناوه.

ئەژده‌ها وتی: «جۆلا! من مارم، مار گه‌نج و جه‌واهری بۆ چیه‌؟ جۆلا هه‌ر چیت کردووه‌ لێت ناگرم و لهم پیاوه‌تیه‌شت مه‌منون نابم؛ چونکه‌ ئەوه هه‌موو کاره‌ساتی رۆژگا‌ره. ئەوه‌ل جار زه‌مان وا بوو که‌ چاکت له‌گه‌ل هه‌ر که‌سێ بکردایه‌ پاداشتی به‌خرابه‌ ئەدایه‌وه؛ دووه‌م زه‌مان وا بوو ئەگه‌ر له‌به‌رامبه‌ر چاکه‌دا چاکى نه‌بوايه‌ خراپه‌ش نه‌ده‌بوو؛ ئێستاش زه‌مان چاک بووه، ئەگه‌ر چاکه‌ له‌گه‌ل هه‌ر که‌سێ بکری کۆشش ئەکا بۆ ئەوه‌ دوو چه‌ندانه‌ تۆله‌ی بداته‌وه».

- لە زەمانی پێشوو لەو کوردەوااییە شەڕە گا و شەڕە کەلەشێر و شەڕە سەگ و شتی وا باو بوو؛ بەو بۆنەووە داستانێ کوردی ئەلێ: رۆژیک پادشایەک لە گەل وەزیرەکی هەر یەکن گایەکی شەڕیان ئەبێ. لە سەر گڕەویکی قورس شەڕیان پێ ئەکەن.

گای پادشا گای وەزیر ئەبەزێتی و پادشا گڕەووەکە لە وەزیر ئەستێنێ. کابرایەکی رووتەلە ی کورد -جووتیار ئەبێ- ئێوارە کە دێتەووە گایەکی کەوتووێ لەپری تووک رووتاوێ شاخ چەوت و چەوێلی لە تەویلەدا ئەبێ، ئەچی ئەلێ: «گا رووت خوا بتگرێ نە گیرە ئەکە، نە جووت ئەکە، نە بارم بۆ هەلئەگری، هەر خۆت بە مردوو خستوو. کا ئەخۆی و هیچی تر». دوو سێ داری لێ ئەدا.

گا لەر ئەلێ: ئاغا بۆچی لێم ئەدە؟ ئاگاکە ی ئەلێ کە تۆ ئیشیکم بۆ ئەکە بە کەلکی چی دییت؟ ئەمڕۆ گای پادشا و گای وەزیر شەڕیان پێ ئەکردن، گای پادشا پارەیهکی زۆری بۆ خاوەنی بردهووە. خۆ تۆ بە کەلکی هیچ نایە. گا رووت ئەلێ: ئاغا هەر ئێستاکە لە گەل پادشا گڕەو بکە، ئەگەر سبەینێ گای پادشام بەزان و گڕەووەکەم بردهووە خزمەتم بکە. ئەگەر من بەزام و دۆراندت سەرم بپەر و گۆشتەکەم بەدە بە سەگ.

کابرای جووتیار دەست بە جێ ئەچیتە دیوانی پادشا ئەلێ: قوربان! من گایەکم هەیه شەڕی پێ ئەکەم. پادشا ئەلێ لە سەر گڕەو نەبێ شەڕ بە گای خۆم ناکەم. جووتیار ئەلێ منیش ئەمەوێ لە سەر گڕەو بیت و لە دوو سەد لیڕەش کەمتر نەبێ. ئێنجا هەر دووکیان پێ ئەکەون کە یەکن دوو سەد لیڕە بەدەنە دەست پیاویک، بەیانی گای هەر کەس سەر کەوت چوار سەد لیڕەکی بدریت.

جووتیار دێتەووە ئەچیتە لای گا رووت ئەلێ: دەخیلت بم گا رووت، دوو سەد لیڕەم قەرز کردوووە دامناووە بۆ گڕەوی شەڕی تۆ، بەیانی پوو زەرد و مال وێرانم ئەکە. [گا رووت ئەلێ:] ئاغا ئەمڕۆ بکە دوو زەلام هەر یەکن سەبەتەیهکی زەلە بە دەستەووە بگرن و لە پشتەووە بیهێنن. کابرای جووتیار بە قسە ی ئەکا. گا رووت هەر پەتی لە مل دائەمالن، ئێتر پەلاماری ئەدا. گای پادشا لە گەل چاوی بە گا رووت ئەکەوێ بەرەو دوا ئەبێتەووە هەلدێ. گارووت لە دواوە پێنج شەش قوچ لە پاشەلی هەل ئەدا. گای پادشا بپرای بپرای ئاوڕ ناداتەووە.

ئێتر کابرای جووتیار چوار سەد لیڕەکە وەرئەگرێ و گارووت پێش خۆی ئەداو دێتە مالهووە. ئێنجا ئەپرسی گارووت پێم بلێ چی بوو کەوا ئەو گا زەلامە نەیتوانی خۆی بۆ تۆ رابگرێ؟ گارووت وتی: «ئەوێ راستی بێ ئاغان، من و ئەو گایە گوێرەکی مالیک بوین.

پرسی جۆلا چه باسه؟ وتی: ده‌خیل ئەژده‌ها، من کردم تو مه‌یکه، حالیکه‌ی وا هه‌یه ئەمجاره‌ش فریام که‌وه.

ئەژده‌ها وتی: تو پیاویکی خرابی؛ وه‌کوو له‌خه‌لاته‌که به‌شم ناده‌ی ئەته‌وئ بشم کوژی. جۆلا وتی ناماقوولیم کرد، بمبخشه. ئەژده‌ها وتی: بچۆ بلی پادشاهم له‌خه‌وتا دوریبت به‌ده‌سته‌وه بوو ته‌ماشای دنیا‌ی پی ئەکرد. ته‌عبیری‌شی ئەوه‌یه که‌چهن ولاتی‌تر ئەگری و ئەیخه‌يته سهر ولاتی خۆت.

جۆلا هات به‌م چه‌شنه‌ی بۆ پادشای گنپرایه‌وه، ئەم جاره‌ دوو ئەوه‌نده‌ی جاری پێشوو خه‌لاتی وه‌رگرت. دیسان له‌دلی خۆیا وتی: بۆچی به‌شی ئەژده‌ها بده‌م؟ به‌خوا نایده‌م. له‌دوای یه‌ک دوو مانگی‌تر هه‌میشان پادشا ناردی به‌شوین جۆلادا وتی: جۆلا خه‌ویکی تریشم دیوه. جۆلا دیسان مۆله‌تی خواست و چوووه‌وه به‌رده‌می ئەشکه‌وت، هه‌ندیکی چاک قۆراندی. ئەژده‌ها سه‌ری هینا وتی: ده‌ی جۆلا ئەمجا چیت ئەوئ؟ جۆلا ئەحوالی خۆی بۆ گنپرایه‌وه. ئەژده‌ها وتی: بچۆ بلی «پادشاهم له‌خه‌وتا سواری که‌ر بووبووی گوریستیک به‌ده‌سته‌وه بوو». ئەویش ئەلی: وایه‌ بلی: «حکومه‌ته‌که‌ت زۆر به‌هیز ئەبی و گه‌لێ ده‌وله‌مه‌ندتر ئەبی».

جۆلا چوووه‌ لای پادشا و کاره‌ساتی پی وت. ئەمجاره‌ له‌هه‌ر دوو جاره‌که‌ زیاتر به‌خششی وه‌رگرت.

جۆلا لیکه‌ی دایه‌وه‌ وتی: من زۆر بی وه‌فام. وا چاکه‌ خه‌لاتی ئەم جاره‌م هه‌موو به‌رم بۆ ئەژده‌ها. ئەوه‌موو جه‌واهرو ئالتونه‌ی دا به‌کۆلیا و چوووه‌ به‌رده‌می ئەشکه‌وت. ماره‌که‌ لێی پرسى: جۆلا چیه‌؟ جۆلا وتی: به‌قوربانت بم! ئەمجاره‌ هه‌رچم وه‌رگرتووه‌ هه‌مووم بۆ تو هیناوه‌.

ئەژده‌ها وتی: «جۆلا! من مارم، مار گهنج و جه‌واهري بۆ چیه‌؟ جۆلا هه‌ر چیت کردووه‌ لیت ناگرم و له‌م پیاوه‌تیه‌شت مه‌منون نابم؛ چونکه‌ ئەوه‌ هه‌موو کاره‌ساتی روژگا‌ره. ئەوه‌ل جار زه‌مان وا بوو که‌ چاکت له‌گه‌ل هه‌ر که‌سێ بک‌ردایه‌ پاداشتی به‌خراپه‌ ئەدایه‌وه‌؛ دووه‌م زه‌مان وا بوو ئەگه‌ر له‌به‌رامبه‌ر چاکه‌دا چاکي نه‌بوايه‌ خراپه‌ش نه‌ده‌بوو؛ ئیستاش زه‌مان چاک بووه‌، ئەگه‌ر چاکه‌ له‌گه‌ل هه‌ر که‌سێ بک‌ری کۆشش ئەکا بۆ ئەوه‌ دوو چه‌ندانه‌ تۆله‌ی بداته‌وه‌».

- لە زەمانی پێشوو لەو کوردەواییە شەرە گا و شەرە کەلەشیر و شەرە سەگ و شتی وا باو بوو؛ بەو پۆنەووە داستانی کوردی ئەلێ: روژیک پادشایەک لە گەل وەزیرە کە ی ھەر یەکی گایەکی شەریان ئەبێ. لە سەر گرەویکی قورس شەریان پێ ئەکەن.

گای پادشا گای وەزیر ئەبەزیتی و پادشا گرەو کە لە وەزیر ئەستینی. کابرایەکی رووتەلە ی کورد -جووتیار ئەبێ- ئیوارە کە دیتەووە گایەکی کەوتوو لە پێ تووک رووتاوێ شاخ چەوت و چەوێلی لە تەویلەدا ئەبێ، ئەچێ ئەلێ: «گا رووت خوا بتگری ئەگیرە ئەکە، ئە جووت ئەکە، ئە باریم پۆ ھەلئەگری، ھەر خۆت بە مردوو خستوو. کا ئەخۆی و ھیچی تر». دوو سێ داری لێ ئەدا.

گا لە ئەلێ: ئاغا بۆچی لێم ئەدە؟ ئاگاکە ی ئەلێ کە تۆ ئیشیکم پۆ ئەکە بە کەلکی چی دیت؟ ئەمە پۆ گای پادشا و گای وەزیر شەریان پێ ئەکردن، گای پادشا پارە یەکی زۆری پۆ خاوەنی بردەووە. خۆ تۆ بە کەلکی ھێچ نایە. گا رووت ئەلێ: ئاغا ھەر ئیستاکە لە گەل پادشا گرەو بکە، ئەگەر سەبەینی گای پادشا بەزان و گرەو کەم بردەووە خزمەت بکە. ئەگەر مە بەزام و دۆراندت سەرم بپەرەو گۆشتە کەم بەدە بە سەگ.

کابرای جووتیار دەست بە جێ ئەچیتە دیوانی پادشا ئەلێ: قوربان! مە گایەکم ھە یە شەری پێ ئەکەم. پادشا ئەلێ لە سەر گرەو ئەبێ شەر بە گای خۆم ناکەم. جووتیار ئەلێ منیش ئەمەوێ لە سەر گرەو بیت و لە دوو سەد لیرەش کەمتر ئەبێ. ئینجا ھەر دووکیان پێ ئەکەون کە یەکی دوو سەد لیرە بەدەنە دەست پیاویک، بەیانی گای ھەر کەس سەر کەوت چوار سەد لیرە کە ی بەدیتێ.

جووتیار دیتەووە ئەچیتە لای گا رووت ئەلێ: دەخیلێ بێم گا رووت، دوو سەد لیرەم قەرز کردوووە دامناووە پۆ گرەوی شەری تۆ، بەیانی پۆ زەرد و مەل ویرانم ئەکە. [گا رووت ئەلێ:] ئاغا ئەمە بکە دوو زەلام ھەر یەکی سەبەتە یەکی زەلە بە دەستەووە بگرن و لە پشتمەووە بیهێنن. کابرای جووتیار بە قسە ی ئەکا. گا رووت ھەر پەتی لە مەل دائەمالن، ئیتر پەلاماری ئەدا. گای پادشا لە گەل چاوی بە گا رووت ئەکەوێ بەرەو دوا ئەبیتەووە ھەلئە. گارووت لە دواووە پینج شەش قوچ لە پاشەلی ھەلئەدا. گای پادشا بپرای بپرای ئاوپ ناداتەووە.

ئیتێ کابرای جووتیار چوار سەد لیرە کە وەرئەگری و گارووت پینج خۆی ئەداو دیتە مەلەووە. ئینجا ئەپرسێ گارووت پینج بلی چی بوو کەوا ئەو گا زەلامە نەیتوانی خۆی پۆ تۆ رابگری؟ گارووت وتی: «ئەوێ راستی بێ ئاغا، مە و ئەو گایە گۆزە کە ی مەلیک بوین.

شه‌ویک من کام بۆ تئ کرابوو، به‌لام هیچیان بۆ ئەو تئ نه‌کردو، زۆری برسی بوو. له‌ نیوه‌شه‌وا لێم پارایه‌وه وتی ئیمشه‌و تیرم بکه، شهرت بێ سبه‌ی شه‌و سه‌به‌ته‌یکت کا بده‌می. منیش وتم ئەگەر سبه‌ی شه‌و نه‌تدامی چی؟ وتی شهرت ئەکەم چەن شه‌و دوا بکه‌وئ هەر شه‌وئ سه‌به‌ته‌یکت قهرزار بم. ئینجا ئەمه‌ شه‌ش شه‌و ساله‌ قهرزارمه‌. ئەمڕۆ که‌ چووین و له‌ دووره‌وه‌ منی ناسییه‌وه‌ چاویشی به‌ سه‌به‌ته‌کان که‌وت، وایزانی بۆ قهرزه‌که‌ چووم و ئەو هه‌موو قهرزه‌شی پێ نادریته‌وه، له‌ به‌رم هه‌لات؛ ئەگینا ئەگەر به‌ شه‌ر بوايه‌ قەت من زه‌وتی ئەوم ئەکرد؟ ئەوه‌ له‌ ترسی قهرزاري رای کرد نه‌وه‌ک له‌ ترسی زۆرو باهۆی من».

- حولی بیابان که‌ پێی ئەلێن «غول» (ئەمه‌ سه‌ر گوزه‌شتی کوردیه‌) فێر بووبوو به‌هاران که‌ ئەچوو بۆ کویستان، هه‌وارگه‌یه‌کی ئەخسته‌ شاری «هه‌مه‌دان»؛ پاییزان که‌ ئەگه‌رایه‌وه‌ بۆ گه‌رمیان، دیسان لای ئەدایه‌وه‌ هه‌مه‌دان. ئەگه‌رچی زیانیکی نه‌بوو، به‌لام له‌ به‌ر ئەوه‌ که‌ به‌ قەد حەفتا هه‌شتا گوریس بخه‌يته‌ سه‌ر یه‌ک درێژ بوو، منداڵ و ژن که‌ چاویان پێ ئەکه‌وت ئەترسان و زۆریان زراویان ئەته‌قی؛ خه‌لکه‌که‌ بێزار بوو بوون. رۆژیک پیاویکی ئاقلیان ته‌گبیری بۆ کردن که‌ ئەگەر قهرزاري بکه‌ن، ئیتر نایه‌ته‌وه‌ به‌ هه‌مه‌دانا.

چەند پیاویک چوونه‌ خزمه‌تی و وتیان: ئاخ‌ر نابێ تۆ به‌م زلی و درێژه‌ به‌ روت و قووتی ئەسوپته‌وه؛ جوان نیه‌. وتی بلیم چی خۆ من هیچم نییه‌ که‌ جلی پێ بکرم. وتیان ئیمه‌ جلت به‌ قهرز بۆ ئەکه‌ین، سالتیکی تر قهرزه‌که‌مان بده‌ره‌وه‌. غول وتی: هه‌زار جار کوا ئیوه‌ ئەوه‌م له‌ گه‌ل بکه‌ن؟ ئینجا هاتن هه‌موو شاری هه‌مه‌دان هەر مالی تۆپێ جاویان گرد کرده‌وه‌ کراس و ده‌رپێ و کورته‌کیکیان بۆ دروست کرد. ئیتر سالی دوايی غول هات بچێ بۆ کویستان، دوو رۆژه‌ رێگه‌ له‌ ده‌وری هه‌مه‌دانه‌وه‌ به‌ چوار چه‌نگۆله‌ ئەپۆیشت نه‌ وه‌کو خه‌لکی هه‌مه‌دان چاویان پێ بکه‌وئ و داوای قهرزه‌که‌ی لێ بکه‌نه‌وه‌.

- کابرایه‌کی کورد هه‌بوو مال و سامانیکی زۆری هه‌بوو. له‌ گه‌ل ئەم سامانه‌یا تاقه‌ کورپیکی هه‌بوو، به‌ هه‌موو جۆره‌ نازداریه‌ک ئەم کورپه‌ی به‌خێو کردو زۆر دلی پێ‌خۆش بوو. دنیا تا سه‌ر بۆ که‌س نییه‌؛ باوکه‌که‌ به‌هاری جوانی هاته‌ خه‌زانی پیری و گولی ته‌مه‌نی له‌ باخی ژيانا هاته‌ وه‌رین. کورپه‌که‌ی بانگ کردو وتی: «رۆله‌! من سامانیکی زۆرم بۆ کۆ کردویته‌وه‌. ئەوا ئەمه‌ ئاخ‌ر چاو پێکه‌وتنیکه‌ که‌ تۆ ئەم باوکه‌ی خۆت چاو پێ ئەکه‌وئ. گولی هیوام له‌ دنیا‌دا تۆ بووی، بۆیه‌ ئەو هه‌موو ره‌نجه‌مدا تا ئەم سامانه‌م بۆ کۆ کردیته‌وه‌،

بۆ ئەوێ من لە سێبەری تۆداو تۆ لە سێبەری ئەو سامانەدا بەهەسینەو. ئەوێ من ئەوێم، نەهەسبامەو؛ بۆ ئەوێ تۆ بەهەسینەو. سێ ئامۆژگاریت ئەکەم، لە قەسە ئێم باوکی خۆتە دەرمەچۆ، ئەم ئامۆژگاریانە بەجێ بێنە: یەكۆم تا ماوی تیواز (قوماڕ) مەكە، ئەگەر هەر زۆر ئارەزوت کرد بیکەیت، بچۆ بگەرێ بزانە وەستای هەموو قوماڕ بازەکان کامەیه لە گەل ئەودا بیکە؛ دوو هەم تا ماوی مە (عەرەق) مەخۆرەو، ئەگەر خۆ خۆت پێ راگیر نەکرا ویستت بیکۆیتەو، بچۆرە مەخانە بیکۆرەو؛ سێ هەم هەرگیز مەچۆرە لای ژنی جوندە (قەحە) ئەگەر هەر هەلیان خپانیت و ویستت بچیت، لە ئاخرو ئۆخری شەودا بچۆرە جوندەخانە (قەحەخانە) لەوێ ئیشی خۆت بێنە. ئەمانە ئەندەرزێ من بۆ تۆ لە قەسەم دەرمەچۆ».

باوکە مردو ماوێهەکی پێچوو کورۆ کال هاتن و دەوری کورپاندا، وتیان دنیا ئەمە یێ ناوی و هەموو کەس ئەبێ بمرێ. پیاویش ئەگەر لە دنیادا مال و دەولەتی بوو، ئاهەنگ و بەزمی لە سەر نەکا چ کەلکێکی هەیه؟ خۆ تۆ گۆشەگیریت نەگرتوو لە دنیا، بۆچ ئەوەندە خۆت ئەپاریزی؟ دنیا بۆیه خۆشە، پیاو قوماڕی تێدا بکا؛ بۆیه خۆشە کە خەمەکە ی بە بادە ی مە ی پرەوینتەو، لە گەل نازداران و گۆلەندامان راوێرێ. ئەم باوێهە کۆنەیه چیه تۆ کەوتویتە سەری؟ هەستە هەستە با پرۆین تۆزێ لە لەزەتی دنیا تێ بگەیی.

هەر چەندە کورە هاواری کرد و هەر چەندە وتی ئاخ باوکم پەندی داداوم کە ئیشی خراپە نەکەم، کەلکی نەبوو. وتیان ئا تۆ هەستە با بچین دەستێ قوماڕ بکەین، ئەو وەختە ئەگەر تا ماوی وازت لێ هینا ئیمە هیچمان نەزانێو. بێ ئەقل! قوماڕ رۆژ بە رۆژ پیاو دەولەمندتر ئەکا، باوکت ئەگەر لێ بزانیاو بیکردایە ئەو سامانە ی ئێستە ی ئەبو بە دوو ئەوەندە.

بەم جۆرە قسانە کورپەیان لە خەشتە بردو وتی باشە: «بەلام ئەوەندە هەیه من کە لێرەدا قەسەکە ی باوکم ئەشکێنم، لەوێدا نایشکێنم کە پێی و تەم ئەگەر تیواز کرد لە گەل گەورە تر تیواز بازەکانا بیکە. با بچین بزانین کێ لە هەموو کەس قوماڕبازترە وەستای قوماڕبازانە من لە گەل ئەودا ئەیکەم». وتیان باشە.

لێیاندا رویشتن لەم شار بۆ ئەو شار و لەم ولات بۆ ئەو ولات پرسیاریان لە وەستای قوماڕ بازان ئەکرد، هەتا لە ئاخرا ناو و نیشانیان دانێ کە لە فلانە شوین یەکیک هەیه و لە دنیادا لەو قوماڕبازتر ئێتر نییه؛ چوون دۆزبانەو.

کوپه له گهل هاوړیکانیا چوون سږی کرد، سهریان کرد به که لاهویه کی ویرانه ی بهرپووتا. که چوونه ژووره وه پیاویک دانیشتووه پیس و پوخل، گلیمه شریکی خستوته ژیری، گوگرد^٤ به خویه وه بنی بوسوی لی هه لناسی له بهر رووتی و پهریشانی.

وتیان ئه مه وه ستای هه موو قوماز بازه کانی دنیایه و له م وه ستاتر ئیتر نییه. کوپه سهریکی فه سال و دیمه نی کابرای کرد و وتی: ئه مه یه که بان ده سی له قوماز کردنا نییه؟ وتیان: به لی تو چاوت له و حال و باله ی نه بی، ئه وه زه مان هیناویه به سهریا؛ ئه گینا ئه مه ئه وه نده ده و له مند بوو کهس له ژوور ئه مه وه نه بوو.

کوپه وتی: «براینه! ئه و پهری ئه وه یه که منیش له پیتناوی قومازا سهرکه وتم و بووم به وه ستایه ک وه کو ئه م وه ستایه. له ئاخرا ئه بی حال و بالیشم بی به حال و بالی ئه و وه ئه مه پاشه پوژی پیاوی وه ستای قوماز بازان بی، ئه ی ئه بی پاشه پوژی پیاوی شاگرد قوماز باز چی بی؟ که واته له کوپه هاتووین با به شوینه کی خومانا بگه رینه وه. دهرزیکی باشم وه رگرت؛ بۆم دهرکه وت که پاشه پوژی قوماز کردن چییه». هه ر چه نده دۆسته کانی هاواریان لی کرد که لکی نه گرت و گه رانه وه.

سا روژگار هینای و بردی دیسان کوپ و دۆست و براده ر ده وره یان دایه وه وتیان: مردوت مرئ ئه لینی پشیله ی گوئ ئاگردانی، له گوئ ئاگردانه که به و لاهه هیچی تر نازانی. ده ههسته بۆ ئه وه نده رژی؟ تو ئه م هه موو سامان و ماله ت هه یه، ئاخرا ئه بی جارجار پتکه عه ره قتیکی بۆ بخوینه وه؛ به لانی که مه وه بۆ ئه وه توژی له په ژاره دوور که وینه وه. ئه وه شت بی ئه لنین جارجار به خواردنه وه ی پتکه عه ره قتیکی سامانه که ت دوا یی نایه. ده ههسته ئیتر رژی مه که.

کوپه وتی: «به گویتان ئه که م، به لام باوکم پیی و تووم ئه گه ر خواردته وه به چۆره مه یخانه. ئیسته ش من له ویدا نه بی ناخۆمه وه». وتیان باشه، ده وای بلێ.

هه ستان تیکرا روویان کرده مه یخانه یه ک. که چوونه ژووره وه کوپه سږی کرد ئه وایه کیکی له لایه که وه که و تووه و ده می چه قیوه ته خوُل و خاکه که، یه کیکی تر خوی له خویه وه هه ستاوه له و ناوه دا سه ما ئه کا، دوویر له و لاهه بهر بوونه ته سه رو گو یلاکی یه ک و له یه کتری ئه دن. یه کیکی تر ده نگییکی زۆر ناسازی پتویه فووی پیا کردووه میشکی ئه و عالمه ی بردووه. به کورتی هه ر یه که له سازی لی ئه دا. کوپه پرسى ئه م هه راو زه نایه

چییە؟ ھاوړیکانی وتیان: ئاخەر ئەو ئەمانە عەرقیان خواردۆتووە، سەر خوش بوون و کەیف و ئاھەنگ نەکەن. کۆرە وتی: «دەک موبارک نەبی! ئەمە یە بەری مە ی خواردنەووە ئەمە یە ئاھەنگ و رابواردن؟ مەن پارەش بەدەم و ئاواشم بە سەر بیت؟ ھەستەن کاکە مەن شتی وا ناکەم و وا خۆم گەوج ناکەم». ھەر چەندە ھاواریان کرد وتیان ئەمە شتیکی وا نییە، کەلکی نەگرت و گەرانەووە.

زۆری نەخایاند دەستە دۆستیکی تری لێ پەیدا بوو ھەموو کۆرە کۆرە ی گەڕەک بوون. ھاتن وتیان مال و یران ئەمە تۆ شتییت، گەوجیت، چیت؟ ئیجگار بێ نەفسیش بەم جۆرە؟ خۆ تۆ شیخی سەنعان نیت وا خۆت کوشتووە؟ دە ھەستە با بچین چاویکت بە دنیا بکەوێ، تەماشایەکی ئەو ناسک و نازدارانە بکە کە ھەموو ئەلنی پەڕین و لە بەرگی عینسانان. تۆزێ لە گەلیان رابویرە، جا ئەو وەختە ئەزانی کە بەری دنیا چەند خوشەو ئەو ماوہ یە تۆ ھەموو عومری خۆت بە خۆرایێ دۆراندووە. دە ھەستە ھەستە لە سەر ئەم عەقلە کۆنە یە بیرە خۆارەو، با تۆزێ لە دنیا تێ بگە ی. لە دلی خویا وتی: لە سێ پەندە کە ی باوکم ھەر ئەمە یان ماوہ؛ ئەوانم بە گوێ نەکردو قسەم شکاند، ئەمە یان ھەر ئەبێ بە گوێ بکەم و دەست نابەم بۆ ئەم ئیشە یان.

کۆر و کال ھەر چەند لە گەلی خەریک بوون کەلکی نەگرت و لە گەلیان نەچوو. ئەوان زۆریان وت و ئەم کەم ی بیست. بەم جۆرە لە گەلی خەریک بوون و ھەر جارە لەو قسە غەرامیانە کە پیاو ئەبزوتنی بۆ یان ئەگێراپەووە جار جاریش تانوتیان لێ ئەدا. تا لە ئاخرا وایان لێ کرد کە مەل بێتتە ژێر بارو لە گەلیان بچیت. لێرەدا ئامۆزگایە کە ی باوکی کەوتووە فیکرو وتی بە لایەنی کەمەووە مادام ھەر ئەچم با بە پتی ئامۆزگاریە کە ی ئەو بچم. رووی تێ کردن وتی: برا دیم لە گەلتان، بەلام ئەبێ بیخەینە ئاخرو ئۆخری شەو، با کەس نەمانبێ. وتیان باشە، تۆ چۆن ئەلنیت با وابێ؛ ھەر لە گەلمان بیت و تۆزێ بۆ خۆت خوشی دنیا ببینیت. ئەوەشی وت: کە ئەبێ بچینە مالی ئافرەتیک کە لەووە جواتر نەبیت. وتیان ئەو لە سەر ئیمە تۆ کارت بەووەو نەبی.

شەوێ داھات و سێ بەشی رویشت. ئەمانیش ھەلسان لێاندا رویشتن. کۆرگەل شارەزا بوون چوونە مالیکی ناسراو کە زۆر جوان بوو. تەقەیان دا لە قاپی. ژنە نووستبو خوی لە ناو جینگا ھەستا و ھات قاپی بۆ کردنەووە. کۆرە کوتوپر «نرناشیکی» بەرچاو کەوت. ئافرەتیکی پیسی رەنگ زەردی گژنی نوری جوانی لە ناو چاو برآو. سەر کۆلم و لێوہەکانی کە بە روژ سووری ئەکردن دەرمانە کە یان لێ ببوہووە، کۆلم و لێوہیکی پیس و

ناشیرین شوینی گرتیوون. له‌ش و هه‌ندام و سه‌ر و به‌چکی که به‌روژ به‌هۆی ده‌وا و ده‌رمانه‌وه کردبوونی به‌چه‌پکه گۆل، ئیستا وه‌کو گۆزالکیان لیها‌تبوو. به‌کورتی دیمه‌نیکی هاته‌ به‌رچاو گه‌لی ناشیرینتر له‌ دیمه‌نی خاتوو مه‌یموون.

وتی ئه‌مه‌یه ئه‌و په‌لک سه‌وزه که ئه‌تانووت له‌ جوانیا شه‌وقی له‌ مانگ سه‌ندوو. وتیان ئه‌وه به‌ روژ چاوت بێ نه‌که‌وتوو؛ ئیستا له‌ هه‌موو ئیش بۆته‌وه‌و نووستوو، له‌ ناو جینگه‌ی خه‌وا هه‌ستاوه، دیاره هه‌موو که‌س که له‌ خه‌و راست بیته‌وه هه‌ر وایه. وتی: «کاکینه! نووری جوانی ناگۆڕی. پیاوی که‌ خۆی به‌ پیاو بزانی نایه‌ت شوینی ئه‌م جووره‌ شتانه بکه‌وی. ئه‌مه له‌ سه‌ر قسه‌ی ئیوه ناسک و نازدارتره‌ که‌یانه، ئه‌ی ئاخۆ ئه‌بی ئه‌وان چۆن بن؟ ئیستا تیگه‌یشتم که‌ باوکی من فه‌یله‌سوف بووه که ئه‌م راویزانه‌ی بۆ کردم. ئه‌وا هه‌ر سێ په‌له‌ که‌م تا‌قی کرده‌وه تیگه‌یشتم که‌ به‌ شوین که‌وتنی ئه‌وشتانه بیجگه‌ له‌ په‌شیمانی و نه‌گه‌به‌تی هه‌چی‌تر ده‌ستگیری پیاو نابێ و نه‌نجامی هه‌موویان خه‌ساره‌تمه‌ندییه». ئه‌مه‌ی وت و وتی خواتان له‌ گه‌ل و به‌ شوینه‌که‌ی خۆیا گه‌راپه‌وه.

- سالی‌ک له‌ «که‌رکوک» له‌ مزگه‌وتی «مناره‌نه‌خشینه» یه‌کی‌ک له‌ فه‌قی‌کان بۆ نوێژی نیوه‌ڕۆ ئه‌چنی بۆ ده‌ست‌نوێژ شتن. که‌ ئه‌چیته‌ عاب‌خانه‌که سه‌یر ئه‌کا پریاسکی‌کی گه‌وره له‌ سه‌ر دیواری ئاوده‌سته‌که‌یه. هه‌لی ئه‌گر ئه‌لی هه‌تا خاوه‌نی په‌یدا ئه‌بی گونا‌حه نه‌وه‌ک ده‌ست یه‌کی‌ک بکه‌ویت نه‌یدا‌ته‌وه. هه‌ر ئه‌وه‌نده ئه‌زانی لیره‌یه‌و لیره‌یه‌کی زۆریشه؛ ئیتر نایکا‌ته‌وه بزانی چه‌ند لیره‌یه. نوێزه‌که‌ی ئه‌کا و ئه‌چیته‌ حو‌جره.

له‌ ده‌می عه‌سرا ته‌ماشای ئه‌کا واک‌رایه‌کی زله به‌ هه‌ناسه‌ برکێ هات و ره‌نگی له‌ ڕوو بر‌اوه‌و شه‌رزه بووه، خۆی کرد به‌ ئاو ده‌سته‌که‌دا و هاته‌وه ده‌ره‌وه، به‌ چه‌پۆک به‌ر بووه سه‌ر و گوێلاکی خۆی و ده‌ستی کرد به‌ گریان و هاوار و هاوار. خه‌لکی خوالی‌ی کۆ بوونه‌وه وتیان ئه‌وه چیه‌؟ چیت لێ قه‌وماوه؟ وتی: «خه‌لکینه بۆ خاتری خوا مال‌م کاول بوو؛ من تو‌جارم و غه‌ریبم، خه‌لکی «حه‌له‌ب»م. بۆ جه‌له‌ب کرین ها‌تبووم بۆ ئه‌م ولاته، هه‌زار لیره‌م پێ‌وو. هاته‌مه سه‌ر ئه‌م ئاو ده‌سته ده‌ست به‌ ئاو بگه‌یه‌نم هه‌زار لیره‌ که‌م له‌ سه‌ر دیواره‌که‌ دانا له‌ بیرم چوو، ئیستا که‌ چوومه بازار که‌وته‌وه فیکرم و بۆی هاته‌وه، سه‌یر ئه‌که‌م نه‌ماوه». ئه‌مه‌ی وت و وه‌کو بارانی به‌هار ئاو به‌ چاوانیا ته‌هاته‌ خواره‌وه.

فه‌قی‌که فیکری کرده‌وه وتی: ئه‌م پیاوه غه‌ریبه‌و ئه‌م پاره‌یه‌ش ئیستا بۆ من حه‌رامه‌ با پێی بده‌مه‌وه، ره‌نگ بێ ده‌ست به‌ری لیره‌یه‌کم بداتی، ئه‌یده‌م به‌ که‌وایه‌ک. ئه‌و لیره‌ حه‌لاله‌

هه‌زار لیره‌ی حه‌رام دێتی. وتی باوکم مه‌گری پاره‌که‌ت ئه‌وه‌تا لای من هه‌لسا چوو بۆی هه‌نایه‌وه‌. کابرا که‌ ته‌ماشای کرد ئه‌و گه‌ریه‌ی لێی داوه‌ گه‌ریه‌که‌ی نه‌کراوه‌ته‌وه‌. پاره‌که‌ی وه‌ر گرت و لێیدا رو‌یشت.

بۆ ئێواره‌ هاته‌وه‌ بانگی فه‌قیکه‌ی کرد، ده‌ستی برد تاقه‌ پوولێکی داوه‌. وتی: «فه‌قی! ئه‌و پوله‌ به‌ره‌ گوشه‌ شه‌کریک بکه‌وه‌ خۆتی پێ بخنکێته‌». فه‌قی وتی مه‌عنای چیه‌؟ وتی: «مه‌عنای ئه‌وه‌یه‌ من هه‌زار لیره‌م ده‌ست که‌وێ ئه‌یده‌مه‌وه‌». فه‌قی وتی: برا من له‌ به‌ر خوا کردوو‌مه‌، له‌ به‌ر پاره‌ نه‌مکردوو‌ه‌. وتی پێت ئه‌لێم بجۆ گوشه‌ شه‌کریک بکه‌وه‌ خۆتی پێ بخنکێته‌.

فه‌قی به‌ ده‌م فه‌قیته‌وه‌ ئه‌گه‌را رێی که‌وته‌ حه‌له‌ب. چوو له‌ مزگه‌وتیک له‌ لای مه‌لایه‌کی باش به‌ فه‌قیته‌ی دامه‌زرا؛ خه‌ریکی عیباده‌ت و خوێندن بوو. کۆشکێکی زۆر گه‌وره‌ دراوسێی مزگه‌وت بوو. خاوه‌ن کۆشکه‌که‌ رو‌ژیک هه‌ر سێ ته‌لاقێ ئه‌که‌وی، دێته‌ لای مه‌لا که‌ بۆی چاک بکاته‌وه‌. مه‌لاش ئه‌لێ ئه‌م ته‌لاقه‌ چاک نابێته‌وه‌ مه‌گه‌ر به‌ ماره‌ به‌ جاش نه‌بێ. کابراش قه‌بوڵی ناکا چونکه‌ توجاریکی گه‌وره‌ی حه‌له‌ب ئه‌بێ پێی ناخۆشه‌ ئه‌م ناوه‌ی بکه‌وێته‌ شوین. ئه‌چێ هه‌موو دنیا ئه‌سووپه‌ته‌وه‌ چاری ته‌لاقه‌که‌ی نا‌کری و ناتوانی ده‌ست له‌ ژنه‌که‌شی هه‌لبه‌گری. چار ناچار دێته‌وه‌ لای مه‌لای گه‌ره‌که‌ی خۆیان ئه‌لێ بۆم چاک که‌روه‌ه‌ به‌لام نابێ که‌س پێ بزانی. مه‌لاش ئه‌لێ هه‌ر که‌س پێت هه‌ر ئه‌زانریت، من فه‌قیته‌کی غه‌ریبی که‌س نه‌ناسی خه‌لکی ئه‌و ولاتی کوردستانه‌م له‌ لایه‌، پیاویکی زۆر به‌ دینی‌شه‌. دێتین ژنه‌که‌ له‌و ماره‌ ئه‌که‌ین شه‌ویک له‌ لای بێ و بۆ به‌یانی ته‌لاقێ ئه‌دا، به‌م جو‌ره‌ ره‌نگ پێ که‌س پێ نه‌زانی. کابرا به‌م ته‌گه‌یبه‌ رازی ئه‌بێ.

ئینجا مه‌لا فه‌قیته‌که‌ بانگ ئه‌کا ئه‌لێ: «رۆله‌، پیاویکی گه‌ره‌که‌ی خۆمان ته‌لاقێ که‌وتوو‌ه‌ ئێستا ئه‌مانه‌وێ به‌ ته‌حلیل چاکی بکه‌ینه‌وه‌، له‌ تۆمان باشت‌ر و ره‌زا سووکت‌ر نه‌دیوه‌ته‌وه‌. من ژنه‌که‌ت لێ ماره‌ ئه‌که‌م و سه‌د لیره‌شت له‌ کابرا بۆ وه‌ر ئه‌گرم، ئێمه‌شو له‌ لای ئه‌بی و به‌یانی ته‌لاقێ ئه‌ده‌ی، با که‌سه‌یش به‌م که‌ین و به‌ینه‌ نه‌زانی». فه‌قی به‌م معامه‌له‌یه‌ رازی ئه‌بێ.

ئه‌که‌وێته‌ ئێواره‌ مه‌لا مه‌جوره‌که‌و خۆی ئه‌بن به‌ شاهێد و ژنه‌که‌ له‌ فه‌قی ماره‌ ئه‌کا. می‌زدی ژنه‌که‌ش له‌وێ ئه‌بێ؛ پیاویکی به‌ دیمه‌ن و بۆشناخ ئه‌بێ. مه‌لا به‌ فه‌قیکه‌ ئه‌لێ: ئه‌مه‌ می‌زدی ژنه‌که‌یه‌، که‌ که‌وته‌ به‌یانی سه‌د لیره‌که‌ت بۆ دێتی.

فهقیکه تهماشای کابرا ئەکا ئەبینی ئەمه کابراکه‌یه که له کهرکوک کیسه پاره‌که‌ی لی جیماوه له پاشا پولیکی دایی وتی خۆتی پێ بخنکینه. زۆر سه‌ری سوورما، به‌لام کابرا ئەم ناناسیتوه. ژنه‌که‌ش که له‌وێ ئەبی، چاوی به‌ فه‌قی ئەکه‌وێ سه‌یر ئەکا پیاویکی لاو چاک و شوخ و شه‌نگه‌ ئەچیته‌ دلیه‌وه. خیرا ئەنیری ده‌ستی جلی نایابی بۆ ئەبه‌ن بۆ حه‌مام و به‌ فه‌قیش ئەلین به‌چۆره‌ حه‌مام. فه‌قی ئەچیته‌ حه‌مام خۆی تاس و لووس ئەداو ده‌سته‌ جلی له‌ به‌ر ئەکاو ئەچیته‌ لای ژنه، وه‌کو پادشا زاده‌یه‌ک به‌چیته‌ ژووره‌وه‌ ئاوا ئەبی. ئەو شه‌وه‌ له‌ گه‌ل ژنه‌دا رائه‌بوێ و ژنه‌ فه‌قی به‌ ته‌واوی ئەچیته‌ دلیه‌وه.

له‌ به‌ری به‌یانا فه‌قی هه‌ناسه‌یه‌ک هه‌له‌که‌یشی ژنه‌ ئەلی: بۆچی ئەو هه‌ناسه‌ت هه‌له‌که‌شا؟ فه‌قی ئەلی هیچ خه‌یالیک بوو کرده‌وه. ژنه‌ وتی: نابێ، ئەبی پێم بلیت. ئەلی: «فلانی ئەم کابرای میردی تووه‌ سالیک هاته‌ که‌رکوک؛ ولاتی ئیمه‌. هه‌زار لیره‌ی له‌ سه‌ر دیواری عابخانه‌ی مزگه‌وتیک له‌ بیر چوو، من دۆزیمه‌وه‌و پێم دایه‌وه. له‌ پاشا ده‌ستی برد پولیکی دامی و وتی به‌چۆ بیده‌ گوشه‌ شه‌کرێک و خۆتی پێ بخنکینه، وتم بۆچی؟ وتی: یه‌کن هه‌زار لیره‌ی ده‌ست که‌وێ ئەیداته‌وه؟ ئەو وه‌خته‌ واو ئیسته‌ش وه‌ها». ژنه‌ وتی هه‌روا؟ وتی به‌لی. وتی: «که‌واته‌ ئەم مال و ده‌وله‌ته‌ که‌ تۆ ئەبینی هیچی هی ئەو نییه‌، هه‌مووی هی خۆمه‌. وه‌ ئیستا منیش به‌ شه‌رع ژنی تۆم و تویشم ئەوی. تۆ ئیتر من ته‌لاق مه‌ده‌، به‌یانی که‌ هات بۆ ئیتره‌ تویش ده‌ست به‌ره‌ پولیکی بۆی فری ده‌ بلی بیده‌ به‌ گوشه‌ شه‌کرێک خۆتی پێ بخنکینه. به‌م جۆره‌ تۆله‌ی خۆتی لی بکه‌ره‌وه». فه‌قی وتی: جا به‌ راسته‌؟ وتی: ئا. به‌یانی هه‌ر له‌ گه‌ل مه‌لا بانگدانا کابرای کۆنه‌ میرد هه‌لسا چوو بۆ مزگه‌وت و چاوه‌پێی ئەوه‌ی ئەکرد فه‌قی بێته‌وه‌ بۆ مزگه‌وت و ژنه‌که‌ ته‌لاق بدا. فه‌قی هه‌ر دیار نه‌بوو؛ هه‌تاو که‌وت فه‌قی نه‌بوو؛ کابرا چوو له‌ لای مامۆستا که‌ی. مامۆستا مجه‌وره‌که‌ی نارد به‌ شوینیا. ئەمیش وتی: «مالی خۆمه‌و ئیستا ئاره‌زوو ناکه‌م بێمه‌ ده‌ره‌وه».

کابرا ئاگری تیبهر بوو، هات بۆ ماله‌که‌ی خۆی. خانم وتی قاپی لی داخه‌ن، مه‌یه‌لن بێته‌ ژووره‌وه‌. کابرا سه‌یری کرد قاپی لی داخراوه‌، هه‌ر له‌ دووره‌وه‌ بانگی فه‌قی کرد وتی: هه‌لسه‌ وه‌ره‌ ئیشم پێته‌. فه‌قی هیچ جوابی نه‌دایه‌وه‌. له‌ ئاخرا فه‌قی له‌ په‌نجه‌ره‌ی کۆشه‌که‌وه‌ پولیکی بۆ فریداو وتی: «ئەو پوله‌ به‌ره‌ بیده‌ به‌ گوشه‌ شه‌کرێک و خۆتی پێ بخنکینه». کابرا که‌ ئەمه‌ی بیست په‌نجه‌ی خۆی برد به‌ ده‌ماو که‌وته‌ فیکر که‌ ئەمه‌ فه‌قیه‌که‌ی که‌رکوک که‌ وه‌ختی خۆی ئەم جه‌وریکی وای له‌ گه‌ل نواند. بانگی کرد: «فه‌قی من کردم تۆ نه‌یکه‌ی». وتی: هه‌ر ئەوه‌تا پێت ئەلیم به‌چۆ ئەو پوله‌ به‌ره‌ گوشه‌ شه‌کرێکی

پێ بکەرە خۆتی پێ بخنکێنە. ئێتر جارێکی تر سەری نەکردەووە بەو قاپیەداو فەقێ کەوت بە سەر ئەو خەزنەو مالهەدا.

- پیاویک هەبوو لە شاری «سەنە» زۆر دەولەمەند بوو. تەنھا تاقە کورێکی هەبوو ئەویشی زۆر خۆش ئەویست، هەر شتێکی ئەکرد بیدلێ نەئەکرد. کۆرەکەش لە پارە خەرج کردن و ئاھەنگ گرتن -خاھەقە- درێغی نەئەکرد؛ هەر رۆژی دەستەبەکی کۆ ئەکردەووە ئەبیردن بۆ سەیران و گەران؛ بە هەموو جوور پارەیی بۆ خەرج ئەکردن. هەر شەو کۆمەلێکی تری کۆ ئەکردەووە ئەپەینایە مالهەو، هەموو چەشنە خواردنێکی بۆ درووست ئەکردن و بە چاکتر خەمەت، خەمەتی ئەکردن.

هەر چەندە باوکەکەیی پێی ئەوت: رۆلە، تۆ ئەم مال و پارەییە بۆچی وا ئەدەیی بە دار و بەردا؟ ئەبیوت «بابە ئەمانە هەموو هاوڕێ و دۆست و برادەری من. پارەبەک لە رێگەیی دۆست و برادەر نەبێ، بۆچی چاکە؟» باوکی ئەبیوت: «رۆلە، دۆست ئەوێ بە بۆ رۆژی تەنگانە بە کەلک بێ نەک لە رۆژی پاروو داگرتنا هاوشان بێ. من ئەمە حەفتا سالم عومەر، چوار یەکیکی تۆ دۆست و رەفێقم نییە. نازانم تۆ هێشتا تازە خەتی سەوز بە لیوتەووە ئالاو، [چۆن] ئەم هەموو دۆست و برادەرەت پێکەووە ناو».

کۆرە ئەم قسانەیی هیچ نەئەچوو بە گوێیدا. رۆژ بە رۆژ زیاتر تەخشان و پەخشانێ ئەکرد و هەموو جارێش ئەبیوت بە باوکەکەیی: «تۆ نەترانیووە چۆن دۆست راگری؛ ئەمانە کە من هەمە هەموو دۆستی رۆژی لێقەوماومان».

باوکە ئێتر لە وزەیا نەماو دلێشی نەئەهات دلی کۆرەکەیی پرەنجینی. ئەوا ئەم کۆرەش بەم جوورە بیینی پێو بێ دوو سالی تری پێ ناچێ پوولێکی بە دەستەووە نایەلێ و هەچ نامۆزگاریەکیشی ئەکا وەکوو نەخشی سەر ئاو وایە. ئاخیری رۆژیک پێی وت: «رۆلە، لەم عومری حەفتا سالیدا -کە پێم تێناو- تەنھا دۆست و نیویکم هەیی؛ تۆیش وا بەم بیست سال عومەر زیاتر لە سەد دۆست و برادەرەت هەیی. وەرە با تاقیان بکەینەووە بزاین چۆن؟» کۆرە وتی: باشە.

کەوتە پاش نوێژی خەوتنان باوکەکە هێنای مەڕێکی سەر بێری. هەروا بە خوێنەکەییووە خستییە تابووتیکەووە مەوجیکی دا بە سەریا. بە کۆرەکەیی وت هەستە با پروین بۆ مالی برادەرەکان. کۆرە شوینی کەوت گەشتنە بەر قاپی یەکی لە برادەرەکان

تەقەیان دا لە قایی. کابرای برادەری هاتە دەرگا و وتی کێیە؟ کۆرەش وتی منم. دەرگاکی لێ کردەوه. ئای فلان کەس ئەوه تۆی! یاخوا بە خێر بێن دەفەرموو وەرە ژوورەوه.

باوکەکه وتی: «وەختی هاتتە ژوورەوه نییه ئیشیکی خراب قەوماوه». برادەر وتی: خێر بێ، چییە؟ وتی «وەلا فلانی! حەمە ئەم ئیوارەیه [بە] قەزاو قەدەر پیاویکی کووشتوو. ئیستا لاشەکه مان هیناو تە مائی خۆمان و نەمانهێشتوو کەس بزانی؛ بە دەستییهوه داماوین. لە پاشا حەمە وتی بابە ئەمە یی ناوی فلان کەس رەفیقمە ئەچین پتی ئەلێن ئەویش بێت لە گەلمان پێکهوه لاشەکه ئەبەین بۆ سەر قەبران، تا نەکهوتۆتە بەیانی ئەیتیزین. ئەوه ئیستا ئیمەش هاتووین. جا لە گەلمان وەرە بەلکوو رزگارمان بێت».

کۆرە ی برادەر هەر ئەمە ی بیست ناو چاویکی دا بە یەکا و وتی: «ئەتانهوی تووشی گۆبەندیکم بکەن؟ نەدیم و نە هیچیش. برۆن خواتان لە گەل!» ئیتر دەرگای داخست و چوو ژوورەوه.

باوکەکه وتی بە کۆرەکه ی رۆلە قەیدی نییه با بچین بۆ لای یەکیکی تریان. چوون و لە گەل ئەویشا هەروە کوو خۆیان گەرانەوه. ئەو شەوه تا بەیانی بە هەموو برادەرەکانا گەران، یەکیان نەبوو بلیت باشە لە گەلتان دیم؛ هەموو قاپیان داخستەوه و چوونە ژوورەوه و وتیان «تەماتانە تووشی گۆبەندیکمان بکەن؟»

کەوتە شەوی دوایی باوکەکه وتی: رۆلە کەسی تر ماوه لە دۆست و برادەرەکانت؟ وتی: ناوەلا کەس نەماوه هەموویان چوون. ئینجا باوکەکه وتی: «دە رۆلە، وەرە من لەم عومرە پان و درێژە کە کردوومە تەنها برادەر و نیویکم هەیه با بچین ئەوانیش تاقی بکەینەوه». کۆرە وتی: باشە.

پاش نوێژی خەوتنان هەلسان چوونە مائی نیوه برادەرەکه، تەقەیان دا لە دەرگا. خاوەن مال هات وتی کێیە؟ کابرا وتی منم دەرگا بکەرەوه. کە دەرگای کردەوه وتی: «ها فلانی یا خوا بەخێر بێن! ئەوه چۆن بووه وا بەم نیوه شەوه دا تەشریفتان هیناو؟ فەرموونە ژوورەوه». کابرا وتی: «فلانی وەختی ژوورەوه نییه، حەمە ی خزمەتکارت قەزاو قەدەر ئەم ئیوارەیه پیاویکی کوشتوو؛ هیناومانە تە حەوشەکه ی خۆمان کەس پتی نەزانیوه بە دەستییهوه داماوین. ئیستا کە هیچ چارم نەدۆزییهوه ئەوه نەبی کە هاتین بە شوین تۆدا بێت لە گەلمان بچین بۆ سەر قەبران و لە کۆلی بکەینەوه و لەم بەلایە رزگارمان بێی تا کەس نەزانیوه».

کابرا تۆزى فکرى کردەووە لە پاشا وتى: «فلانى ئیستا تازە درەنگە ئەترسم تووشى ھەرایەک بێن. من وای بە چاک ئەزانم بچین تەرمەکە بێننە ئێرە لە ھەوشەى ئیمەدا چالیکى بۆ ھەلئەکەنین ئەیخەینە چالەکەووە دايتە بۆشین و رزگارمان ئەبێ».

باوکەکە وتى: نابێ ھەر ئەبێ بیبەین بۆ سەر قەبران لەوئ بێنێژین. لە پاش قسە کردنیکى زۆر پیاوھە زانى باوکەکە بەو جوړە رازى نابێ، وتى: «بە خوا فلانى ناوێرم لە گەلتان بێم بۆ سەر قەبران. ئەگەر ئەتەوئ ئەبھێننە ئێرە لای من ئەیشارینەو، ئەگەر ناشتەوئ ناتوانم بێم بۆ سەر قەبران؛ ئەزانم ئەکەوینە گیرى ھوکومەت». باوکەکە وتى: سەر قەبران نەبێ منیش ناتوانم بېھێنمە ئێرە ھەلسان ھاتنە دەرەو.

رووی کردە کۆرەکەى وتى: رۆلە ئەمە نیوہ رەفیکەکەم بوو. ئینجا با بچین بۆ لای رەفیکەکەم.

شەو زۆر درەنگ بوو، بەرى بەیان بوو چوونە بەر مالى رەفیک و لە دەرگایان دا. کابرای رەفیک لە گەل مال و منالیا لە ناو جینگەدا نووستبوون، گوئی لە تەقەى قاہى بوو ھەر وا بە بى ئەوہ خۆى کۆکاتەوہ ھات وتى: کێیە؟ باوکەکە وتى: منم. خیرا قاپى بۆ کردەوہ وتى: «ئای فلانى ئەوہ خێرە چى قەوماوہ وا بەم نیوہ شەوہ تەشریفتان ھیناوە؟ دە فەرموونە ژوورەوہ فەرموون». باوکە وتى: وەختى ھاتنە ژوورەوہ نییە شەو درەنگە، ئیمەرۆ ھەمەى خزمەتکارت قەزاو قەدەر پیاویکی کوشتووە، ئیستا ئەوہ تا لە ھەوشەکەى خۆمانە، ھاتوین بە شوین تۆدا لە گەلمان بیت بچین بیبەین بۆ سەر قەبران بێنێژین تا رۆژ نەبۆتەوہ و کەس نەیزانیوہ.

کابرا وتى: وەرنە ژوورەوہ پێتان ئەلێم. ئەمانیش چوونە ژوورەوہ. ئنجا کابرا چوو خۆى پۆشتە کردەوہ بە بى ئەوہى ئەمان بزائن سى کورپى ھەبوو لە خەو ھەلیساندن، ھەموو تەفەنگ و فیشەکیان دا لە خۆیان و ھاتەوہ لای مێوانەکان.

پیاوھە رووی کردە باوکەکەو وتى: «تۆ پیاویکی خراپى، شتیکى وا ئەوہى ئەھینا کە تۆ ئاوا بۆى بکەویتە پەلەو ناپەھەتییەوہ؟ ئەبوايە ھەر لە مالمەوہ مندالیکت بناردایە خەبەرى پى بدامایەو ھىچى تر. ئیستەش ئیوہ ئەبى لەم شویتە نەبزوون، من ئەوا خۆم و ھەرسى کۆرەکەم ئەچین تەرمەکە ئەبەین بۆ سەر قەبران و ئەینێژین. ئەگەر ئاسمان بیتە ریمان ئەبھێننە خوارەوہ. تا ئیمە ھەر چوارمان نەکوژرین ناھیلین خوین لە لوتى بەرەى ئیوہ بیتە خوارەوہ» و لێیاندا رویشتن.

که ئەوان دەرچوون باوک و کورپه‌کەش هەلسان دوور و نزیک چوون بە شوپنیا. سەریان کرد ئەوا ئەوان چوونە ماله‌وه، دوو کەسیان تابو تەکیان هەلگرت یەکیکیان بە تەنگەوه کەوتە پیش و یەکیکیان کەوتە پاشیان، هەر بەو شەوه تەرمیان برد بۆ سەر قەبران و چالیا بۆ هەلکەند. لەو وەختەدا کە ویستیان بیخەنە چالەکەوه، باوکە کە چوو ناوچەوانی رەفیکە کە ی خۆی ماچ کردو وتی: «بەسە ئێتر بۆم دەرکەوت. ئەم تەرمەش هیچ نییه، مەپه کوشتوومە تەوه. ئەمە ویستم دەرزیکی بەم کورپە ی خۆم بلێم و هەموو کارەساتە کە ی بۆ گیرایەوه». ئینجا رووی کردە کورپە کە ی خۆی و وتی: «رۆلە! ئێتر ئایا بۆت دەرکەوت کە دۆست و برادەر کامەیه و کامەنییه؟»

کورپە وتی: «بابە هەموو شتیکم وەرگرت، ئەگەر بیاو بم ئێتر ئەزانم کێ دۆستە و کێ پاروو خۆر». وتی: «رۆلە، دۆست و هاوڕێ ئەوهیه لە وەختی لیقەوما نا فریات کەوی؛ ئەگینا لە وەختی شپنەیدا دۆژمنیش هەر دۆستە. دۆست ئەوهیه گیانی خۆی لە پیناوتا بدۆڕێتی نە وەک هەر لە رۆژی خوشیا بە دەورتا بێ. ئەوه نیوه دۆستە کە ی من بوو کە توانی لاشە کە لە ماله‌کە ی خویا بشاریتەوه. بەلام کە هاتە سەر خەتەری گیانی نەیتوانی بمانپەرێتیتەوه. دۆستی تەواویش ئەوه بوو کە چاوت پیکەوت گیان و مالی خۆی و کورپە دانا لە پینا و منا. جا ئایا دۆستەکانی تۆش ئاوا بوون کە هەموو جار هاوارم لێ ئەکردی و بە گۆیت نە ئەکرد؟»

- دەوری پیشوو دەوری باز گەردانی بوو؛ باز بنیشتایە بە سەر هەر کەسیکەوه ئەبوو بە پادشا. دوو پیاوی کورد لەو ولاتی کورده‌واریه هەر لە تافی منالی و هەرزەکاریه‌وه رۆژگاریان پیکەوه رابواردوو. پایز داها تێبوو لە جوت و کیشە و سەپانی بووبوونەوه، ئەچوون بۆ شار شتومەکی زستانە بکڕن بۆ خویان و مال و منالیا. گەشتنە سەر کانیه‌کە ی «کانی ماران» لەوی تۆزی دانیشن بۆ حەسانەوه و کەوتنە دەمە تەقن. بیستبوویان کە لە شار باز گەردانە؛ هەروا بە دەم قسەوه، قسەیان هاتە سەر ئەوه کە یەکیکیان بەوی کەیان و ت: «ئەری ئەگەر ئیستا ئیمە چووینە ئەم شارە و باز هات بە سەر تۆوه نیشتەوه و بوویت بە پادشا چی ئەکەیت؟» وتی: «وێلا ئەوی چاکە و داد پەرەستییه ئەوه ئەکەم. هەر شتی خوا حەزی لێ نەکا ئەوه لا ئەبەم و هەر شتی خوا پینی خوش بێ ئەوه ئەکەم لە گەل مەردم و توودە ی ولاتا».

ئىنجا ئەو لەوى پىرسى وتى: ئەى ئەگەر باز نىشت بە سەر تۆۋەنە و تۆ بوويت بە پادشا چى ئەكەى؟ وتى: «ئەلا برا ئەوى راستى بى، لە خراپە بەو لاو ھىچى تر ناكەم. ئەوى سىتەم و جەورە ئەو ە بلاو ئەكەمەو، ئەوى خوا ەزى لى ئەكا ئەو ئەكەم لە گەل ەلەكا». وتى: كورە چۆن شتى وا ئەبى؟ وتى: دلى من ئەو ەى ئەو، ئەگەر بووم بە پادشا لە وەى كە وتوومە لى لا نا دەم، ئەگەر نەشبووم ئەوا ھىچ. بەم جۆرە ھەر دووكيان پەيمانان بەست و ھەستان لىياندا رۆشتن.

كە چوون لە قەراخ شار ەشاماتىكى زۆر كۆ بۆتەو ەو باز بە عاسمانەو ئەسوورپتەو، ئەمانىش چوون لە گۆشەيەكەو بۆ خۆيان راوستان. باز ھات و چوو گەرا لە ئاخرا خول خول ھات نىشت بە سەر ئەو ەيانەو كە وتبووى من لە خراپە بەو لاو ھىچى ترنا كەم. جوان و پوخت برديان و لە سەر تەخت دايتاناو بوو بە پادشا.

ئىتر ئەمىش بەرە بەرە و رەدە و رەدە دەستىدا بە ئەنجام گەياندى ئەو بىر و باو ەرانەى كە ھەببو لە زۆر سىتەم و لە جەور و خراپەى ھەموو ەلەكى ولات و قەلەمرەو بە تەنگ ھاتن. ئەمىش رۆژ بە رۆژ ھەر روو لە زىادى بوو؛ واى لىھات بە ھىچ جۆر بەزەى لە لا نەماو ەكو گا كۆژ كەوتە ناو ئەو عالىمەو.

رۆژىك ئىشىكى فرەناشىرىن و سىتەمكارانەى داھىناو دای بە شانى ھەموو ئەھلى ولاتەكەدا، وتى ئەبى ئەم ئىشەبەن. كەردنى ئىشەكە لە وزەى ئەھلى ولاتەكەدا نەبوو، كۆ بوونەو كەوتنە قسە لىو كەردنى. كەوتنە ئەو كە بەلكو ئىشىكى وا بەن پادشا ئەم سىتەمە ناھەموارەيان لە سەر لايا.

لە ھەر رىگەيكەو بۆى ئەچوون، كەلكى نەبوو، ئاخىر قسەيان ھاتە سەر ئەو و تىان پادشا لە وەختى خۆيا ھاورىيەكى ھەبوو. بچىن بەلكو بىدۆزىنەو بىننرىنە لای ئەو تەكای لى بكا و بە تەكەى ئەو ئەم سىتەمەمان لە سەر ەلەگى.

چوون و بە ھەر جۆر بوو كابران دۆزىو پىيان وت: كابران وتى باوكم، من ئىستە پىاوىكى سەپانى ھەزارم و ئەو پادشاىەكى گەورەى، نە ئەمناسى و نە رىگەشم ئەدەن بچمە لای. بە ھەر زۆر و خواھىشتىك بوو كابران ساز كرد و ھەلسا چوو. كە چوو بەر بارەگا راي سپارد بە پادشا بلىن فلان كەسىك ھاتو ە بۆ لای ئايا ەرفەت ھەىە چاوى بى بەكوى؟ پادشا ھەر كە گوئى لە ناوى فلان كەس بوو ھەستاو تا بەردەرگای ەوشە چوو بە پىشوازيەو. لە گەل ئەو ەدا كە ئەو جلىكى شروپىشى لە بەر بوو، باو ەشى كەردە مىلى و ئەملاو ئەو لای ماچ كرد و بردى ەوورەو ەو لە تەنىشت تەختەكەى خۆى دىنا. پادشا زۆر

سهرزهنشتی کرد که بۆچی ئەم ماوه دوورو درێژه دیار نەبووه؟ بۆچی ئەبێ دۆستایه‌تی و ره‌فاقه‌تی کۆنی له‌ فیکر چوو بێته‌وه.

کابرای هاوڕێ پێی وت: بڕام، تۆ ئێسته پادشای ولاتیکی زلیت، من هه‌ر کابرا سه‌پانه‌که‌ی جارنم. کێ من ئەناسی و کێ ریگه‌ی من ئەدا که بگه‌مه لای تۆ؟ تۆ پادشاو من سه‌پان، ئەمه هه‌ر رێک ناکه‌وێ و ئا‌پرووی تۆش نابهم.

پادشا له‌مه زۆر دلی ته‌نگ بوو، وتی: «بڕام من و تۆ هه‌ر هاو‌رێکه‌ی جارنم. وه‌ نه‌بێ من خۆم لێ گۆرا‌بێ، زه‌مان منی کردووه به‌ پادشا، به‌لام دۆستایه‌تیه‌که‌م له‌ گه‌ل تۆدا هه‌ر سه‌پانه‌که‌ی جارنم».

گه‌لێک له‌م قسانه‌و له‌م گه‌له‌ی و بناشته‌یان کرد و پاشان کابرا رووی کرده پادشا و وتی که‌واته ئێسته من بۆ ئیشیک هاتوومه‌ته لای تۆ. پاشا وتی: فه‌رموو. وتی: «تۆ له‌و وه‌خته‌وه بوویت به‌ پادشا تا ئیستا گه‌لی سته‌م و جه‌ورت له‌ گه‌ل ئەم خه‌لکه‌دا نواندووه و هه‌مووشیان لێ وه‌رگرتوویت. ئیستا ئیشیکێ تری زۆر زله‌ت داوه به‌ سه‌ریانان که له‌ وزه‌ی که‌سیانان نیه‌و سته‌میکی زۆر نا‌هه‌مواره. من هاتوومه‌ته لات بۆ تکای ئەوه که ئەم تاقه‌ سته‌مه‌یان له‌ به‌ر ئەو دۆستایه‌تیه‌ که له‌ به‌ینمانا هه‌یه له‌ سه‌ر لا‌به‌ری».

پادشا تۆزێ سه‌ری داخست و له‌ پاشا سه‌ری به‌رز کرده‌وه وتی: «کاکه‌ بڕا! که‌ من و تۆ ئەهاتین بۆ ئەم شاره‌و له‌ سه‌ر کانیه‌که‌ دانیشین و هه‌ندێ قسه‌مان کرد ئەو قسانه‌ت له‌ فیکر ماوه؟» وتی: «به‌لێ». وتی: چی بوون؟ وتی: «من وتم ئەگه‌ر بێم به‌ پادشا له‌ چاکه‌ به‌و لاوه‌ هه‌یچی تر ناکه‌م وه‌ تۆیش وت ئەگه‌ر من بێم به‌ پادشا له‌ خراپه‌ به‌و لاوه‌ هه‌یچی تر ناکه‌م». وتی: که‌سی تر له‌ به‌ینمانا بوو؟ وتی: بێجگه‌ له‌ خوا که‌سی تر نه‌بوو. وتی: خۆ خوا زۆر چاک گو‌یی له‌ قسه‌که‌مان بوو؟ وتی: به‌لێ. وتی: «ئهو به‌و، به‌ ڕێ که‌وتین و هاتین. پاشان من بووم به‌ پادشا، وه‌ وایش ئەزانم که‌ خوا کردمی، وه‌ بۆ ئەوه‌شی کردووم که‌ ئیشی خراپه‌و جه‌ور و سته‌م بکه‌م له‌ گه‌ل ئەم خه‌لکه‌دا. چونکه‌ ئەگه‌ر بیه‌یستایه‌ چاکه‌یان له‌ گه‌ل بکری ئەهات تۆی ئەکرد به‌ پادشایان. دیاره‌ که‌ منی کردووه‌ و ئەگه‌یه‌نێ ئەمانه‌ خراپن هه‌ر شایانی خراپه‌ن. ئەگه‌ر چاک بوونایه‌، شایانی چاکه‌ نه‌بون، ئەو وه‌خته‌ تۆ نه‌بووی به‌ پادشایان. که‌واته‌ هه‌یج له‌م رووه‌و رووم لێ مه‌نی و ناتوانم له‌م سته‌مه‌ که‌ خستوومه‌ سه‌ر شانیان ده‌ست هه‌لبگرم. هه‌ر وه‌خت که‌ شایانی سته‌م نه‌بون و پاک بوونه‌وه‌ بێشک بزانه‌ که‌ خوا من له‌ سه‌ریان لا ئەبا و یه‌کیکی وه‌ک تۆ ئەکا به‌ پادشایان».

کابرای ھاوڕێی کە ئەم قسانەیی بیست ئیتەر ھەلسا مالاوایی لێ کرد بە شوێنەکەیی
خۆیا گەراپەووە.

- کابرایەک لە خانەدانێکی زۆر گەورە مال و ملکێکی فراوانی بە میراتی بۆ ماپوووە،
بەلام نەیتەتوانی بە خێوی بکا و بیهێنیتە بەرھەم. رۆژیک لە دیواخان دانیشتبوون لە گەل
کۆرە گەورەکەیی ئەم قسانەیان دەکرد: رووی کردە کۆرەکەیی وتی: «ملکانەیی پێنج شەش
دێمان کە لە لای مسکینەکانە ھەتا ئێستە چەند جارم پێ وتی بچۆ و ھەریگەرە، بۆچی
نەچووی؟» کۆرە وتی: «ھێشتا نەچووم، دوو سێ رۆژی دیکە ئەچم و ھەریگەرە، قەییچی
ئەکا؟»

باوک: «ئەیی دێ "کانی پان"مان داوہ بە کوێخا بەکر بە ئیجارە، دوو مانگە لە
پسوولەکەیی تێ پەرپوہ بۆچی نەچووی پارەکەیی و ھەریگری؟ ھێچمان نییە خەرجی کەین دە
بچۆ و ھەری بگرە».

کۆر: جارێ نەمکریوہ، پەلەت چییە بە شێنەیی ئەیکرم. ئینجا باوکە - بابەعەلی
تەکیەیی لە تەنیشتیوہ دانیشتبوو رووی تێ کرد - وتی: «بە خوا یا شێخ و ھەجاخم کوێرە».
بابەعەلیش پێی وت: «بە خوا ئاغا! ناشوکرێ نەبێ باوکی رەحمەتیش ھەر و ھەجاخی کویر
بوو».

- یەکی لە شێخەکانی «کەسەنەزان» ئەچیتە مالی «خدر و ھیس» سەرۆکی خێلی
«ئالی بەگی». کابرای شێخە ئیجگار زۆر بلێ و ئەو ھەش فرە ناشیرین و بێ فەر ئەبێ. لە
دوای گەراپەوہی «خدر و ھیس» باسی ئەکا و ئەلی: «شێخی چی؟ شێخ شەر ددانی، گای
ماسیاگ چاوی، گون سەر شەکە نێرێ، مس قوپییاگ دەمی، جاش گەمە کەر لوتی، توک بن
گون ریشی».

- لە دەورو بەری «موسل» دوو گوند ھەبوون یەکیکیان کوردی تیا دائەنیشت،
یەکیکیان عەرەب. عەرەبەکان مالا تەکەیان کردبووہ ناو کشت و کالی کوردەکانەوہ.
کوردەکان چوونە لای مەلاکەیی خۆیان کاغەزکیان بۆ بنوسی بۆ عەرەبەکان کە جارێکیکە
ئیشی وانەکەنەوہ. ئەویش ئەم کاغەزەیی بۆ نووسین: «عەرەبەکان! الی اختی ارو مختار

قریتکم، قد دخل فی زراعتنا گاو گۆلککم، لولا پیرو ریش سیپیکم لقطعنا دهم و لووتی گاوآنکم».

- یه‌کی له به‌راز خۆره‌کان ئه‌مریت. مه‌لاکه‌یان ئه‌چینه‌ سهر گۆره‌که‌ی ته‌لقینی ئه‌دا، ئه‌لی: «حه‌قلی حه‌قان حه‌ق لی نه‌دا، مه‌نسووره‌ه‌لاج چه‌ک لی نه‌دا، گاکۆل داود شاخ لی نه‌دا سه‌گه‌ل سونی قه‌پ لی نه‌دا».

- رۆژیک له‌ دییه‌کی بلباسه‌تی مه‌لاکه‌یان نه‌خۆش بوو. ریش سپیه‌کیان هه‌بوو زۆر پیاویکی به‌ دین و له‌ خوا ترس بوو، هه‌موو ده‌می حازری جمعه‌و جه‌ماعه‌ت بوو؛ چووه‌ سهر بانی مزگه‌وت له‌ باتی مه‌لا ده‌ستی کرد به‌ بانگ دان «اشهد ان لا اله الا الله» له‌ به‌ری بوو، له‌وه‌ به‌ دواوه‌ له‌ بیرى چۆوه‌. هات هات چووه‌ سهر بانه‌که‌ی خۆیان له‌ کلاو رۆژنه‌که‌وه‌ بانگی ژنه‌که‌ی خۆی کرد وتی: «ئه‌ستیلی، ئه‌ستیلی!» ژنه‌ وتی: «هۆ هۆ» وتی: «ئه‌ری کچه‌که‌ نیوی ئامۆزاکه‌ی خولای چی بوو؟» وتی: «چلۆن له‌ بیرت چووه‌وه؟ حه‌مه‌دی کاک ریسوان». وتی: «ئه‌ری وه‌للا ره‌حه‌مت له‌ بابت! وه‌ بیرم هاته‌وه‌». فرکه‌ی کرده‌وه‌ سهربانی مزگه‌وته‌که‌و بانگه‌که‌ی به‌م جۆره‌ ته‌واو کرد و پاشان وتی: «بۆ دایک و بابی خولای حه‌مه‌دی ریسوان، ئیمامی مزگه‌وتان، هه‌موو تایفه‌و خزمان، ریش سپیانی بن ئاشان، پیاو ماقوولی گوندیمان، شوان و گاوآنی ده‌شتیمان، پیریزنی به‌ر که‌ندوان، پیره‌مێردی ده‌سته‌ دووان، خازه‌و بازه‌ی مالیمان فاحیه‌».

- کابرای مه‌رگه‌یی له‌ مه‌لایه‌ک ئه‌پرسی ئه‌لی: «تو خوا مامۆستا هه‌ر ده‌لێن پردی سیراتی هه‌یه‌ ئه‌وه‌ چۆنه‌؟» مه‌لایش ئه‌لی: «مام هۆمه‌ر کتیبان ده‌فه‌رموی پردی سیرات له‌ مه‌شه‌رقان هه‌تا مه‌غریبان درێژه، له‌ موو باریکترو له‌ شیر تیژتره؛ به‌ قه‌ده‌ر سه‌د کتیی له‌ سهر یه‌ک دانێ هه‌نده‌ به‌رزه، جه‌حه‌نه‌میش له‌ ژیریدا، یه‌عنی پرده‌که‌ به‌ سهر جه‌حه‌نه‌میدا راکشینراوه‌».

مام هۆمه‌ر که‌ ئه‌مه‌ی بیست ئه‌لی: «مامۆستا ئه‌بێ به‌ سهریدا برۆین». مامۆستا فه‌رموی: به‌لێ کتیبان وا ده‌فه‌رموی ده‌بێ هه‌موومان به‌ سهریدا برۆین. ئه‌ویش وتی: «مامۆستا، پیتی ناوی؛ به‌ گۆره‌ بابم ربه‌ له‌ بنیه‌وه‌ هه‌لده‌ستینم»؛ واته‌ ئه‌که‌ومه‌ ناوی.

- کوره کوپخایه کی کورد نه یخویند؛ مه لاکه فیری حیسابی کردبوو. ئیواره یه ک باوکی لئی پرسى: رۆله فیری حیساب بووی بۆ باوکت؟ وتى: به لئى. باوکی وتى: ئاده ی بزانم. وتى: ههستونی دهوار، یه که؛ چاکله ی گوریس دووه؛ سى پای مهشکه، سییه؛ دوو چاکله به قنگی یه که وه، چواره؛ کوچه له، پینجه؛ دهسته ی دووی جووتیار، شه شه؛ لنگه و ژوور، هه وته؛ لنگه و خوار که وتوو، هه شته؛ سهر میکوته ی ناو ئاو، نویه؛ ههستونیک کوچه له ی له پینشه وه دانرابی، ده یه».

- کابرایه کی هه ورامی وتى: «ئیمرۆ هه نی فرهم وارده ن». کابرای هاوپی وتى: «جه کوگه یانه ت ویران بۆ؟» وتى: «جه مالو سانی؛ سان جه باله خانه که نه مه واردش، تو یکله کهش فری مه دا، زۆرابوو خزمه تکاری مه کرانه وه، منیج کرناو کرناوم که رده ن»؛ هه نی شوتیه.

- کابرایه کی کورد کچیکی هه بوو. به یانیه ک زوو کچه له خه وه لساو رووی کرده دایکی وتى: دایه ئای ئیمشه و خه ویکى چهند خۆشم دى. دایکی وتى: «یا خوا سفته قول هو الله وى ناوى لا اله الا الله وى و بۆ حه مه د ره سول الله وى! ئاده ی رۆله بیگیړه وه». وتى: «دایه له خه وما شتیک تیا ما نه هاتوو نه چوو، نه وهنده خۆش بوو نه وهنده خۆش بوو، له ههنگوین و رۆنه که ی مالی لاله م فره خۆشتر بوو».

ژنه بانگی کرده میرده که ی وتى: بیره وه کچه که مان خه ویکى فره خاسی دیگه ماشه لالا! باوکی له کچه ی پرسى چیت دیووه؟ وتى بابه له خه وما شتیک تیا ما نه هات و نه چوو نه وهنده خۆش بوو، له ههنگوین و رۆنه که ی مالی لاله م فره خۆشتر بوو. باوکی وتى: چه تيو نه وه کیر نه بووبی؟

وتى: بابه دهنگ مه که، بۆچی وا نه زانی کیرم نه دیگه؟ باوکی وتى ئاده ی بزانم چۆنه؟ وتى: «بابه، کیر- کیری فه ته ی مامه- سووریکى مل دابریاگی بهرچه ناکه تاشریاگه. گشت جار له لای ران نهینیا ده ر. ئینجا باوه فرنگ فرنگ، تیره تیف تیره تیف مانگا له کینه وه به قۆره قۆر نه هاته وه. مهشکه له که بیانوو شیت نه بوو، ژله ژه نه که وته نه وى. ئیتر خۆش بوو، های خۆش بوو».

- حسین به‌گی حه‌سه‌ن به‌گی جاف گێڤایه‌وه وتی سالتیک له‌ سه‌ر به‌رده‌ نوێزه‌کانی «کانی‌پانکه» نوێژم نه‌کرد. هه‌ندێ کورکاره‌ی جاف هاته‌ نه‌وێ، یه‌کیکیان پرسی نه‌ری کورپنه‌ ده‌نگو باسی حوکمه‌ته‌کان چیه‌؟ کا‌برایه‌کی بۆزه‌له‌ هه‌لی دا‌یه‌ وتی: «برا من پیت بیژم؛ نه‌و حوکومه‌ته‌ فیل‌بازه‌ که‌ لاقیکی له‌ میسر دانیا‌گه‌، قاجیکی له‌ ئیران، داریکیشی به‌ ده‌سته‌وه‌یه‌ له‌ هیندستان هیزی خوی خسته‌گه‌سه‌ سه‌ری، نه‌وا هینده‌ هه‌ره‌یه‌کی هاورد دا‌ره‌که‌ی ب‌ریه‌وه‌ به‌ لا‌دا که‌وت، ئیرانی‌ش قاجیکی شکاند. نه‌وا له‌ میسریش خه‌ریکه‌ قاجه‌که‌ی تری نه‌شکینی. ته‌نها لاشه‌که‌ی لای ئیمه‌یه‌ مه‌گه‌ر سلۆت بیخوا».

- ده‌وری زوو کا‌برایه‌کی هه‌جیجی دپته‌ بناری شاره‌زور ره‌قه‌یه‌ک له‌ قه‌راخی چه‌می «ده‌لین» نه‌دۆزپته‌وه‌؛ گورج هه‌لی نه‌گرێ نه‌یخاته‌ ناو هه‌مانه‌که‌وه‌. که‌ له‌ کۆلیا‌یه‌. نه‌ییا‌ته‌وه‌ به‌ دیاری بۆ فه‌ریدون به‌گ. نه‌ویش نازانی نه‌مه‌ چیه‌، پینج شه‌ش پیاوی ریش سه‌بی گرد نه‌کاته‌وه‌ نه‌لی: «مه‌لیک په‌ریم ئا‌ورده‌ن، ئا ده‌ی بزاندێ چیشه‌ن». که‌ ته‌ماشاش نه‌که‌ن، یه‌کیکیان نه‌لی «نه‌مه‌ سه‌قا قوشه‌، گولله‌یان لێ دا‌وه‌ بالی هه‌لپه‌وکا‌وه‌». یه‌کیکی‌ترین نه‌لی «نا وایه‌، نه‌مه‌ ماسی دیمه‌». یه‌کیکی تر نه‌لی «نه‌خیر؛ ئینه‌ بازه‌ن من خاسش مه‌شناسو». یه‌کیکی تر نه‌لی «نه‌خیر؛ ئینه‌ نه‌ قازه‌ن و نه‌ بازه‌ن، ئینه‌ بولبولی خۆش ئا‌وازه‌ن، له‌ سه‌ر چلان مه‌نیشۆ، پکلی پکلی مه‌وا چوو».

کا‌برایه‌کی شاره‌زوری بۆ «توو» کرین چوو بوو بۆ نه‌وێ، پێیان نه‌لی با‌به‌ نه‌مه‌ ره‌قه‌یه‌و له‌ شاره‌زور زۆره‌؛ فره‌یی ده‌ن.

- نه‌وهرحمانی‌پاشای‌بابان کتیییکی شانامه‌ی درای په‌رپوتی نه‌بی، مه‌لایه‌کی سه‌حاف بانگ نه‌کا نه‌لی نه‌م کتیه‌م زۆر چاک بۆ چاک بکه‌ره‌وه‌. مه‌لا کتیه‌که‌ نه‌با‌و له‌ دوای چه‌ند رۆژیک نه‌یه‌نیتته‌وه‌. پاشا که‌ ته‌ماشای کتیب نه‌کا نه‌و په‌رانه‌ی که‌ له‌ جینی خویا نه‌ما‌بوو هه‌مووی خسته‌ته‌وه‌ جی خۆی و نه‌و جیانه‌ی که‌ دراپوون مه‌لا له‌ سه‌ر کاغه‌زیکی جوان نووسیه‌وه‌و پینه‌ی کردووه‌و به‌ جزوه‌به‌ن کراوی و به‌رگیکی باشه‌وه‌ هیتا‌ویه‌ته‌وه‌.

پاشا زۆری پێ خۆش نه‌بی و نه‌فه‌رمووی مه‌لا چیت نه‌وێ دا‌وا بکه‌. مه‌لا نه‌لی قوربان ره‌زیکی تریم هه‌یه‌ له‌ دی «قوله‌ ره‌ش»، به‌فه‌رموو ره‌زانم لێ نه‌ستین. ئیتر دوعا گۆت نه‌بم. پاشا نه‌مر نه‌کا فه‌رمانی قوله‌ ره‌شی به‌نه‌ی به‌ خاک و به‌راوه‌وه‌ با بۆ مه‌لا بێ.

مەلا فەرمانە کە وەر ئەگرێ و ئەروا. لە دواى سالیکی دیتەووە خزمەت پاشا ئەلی: «قوربان خوا راوەستاوت کە! هاتووم دینی قوولە رەشتان پی بدەمەو، هەر ئەوەندەم مەرحەمەت لە گەل بکە رەزە کەم رەزانی ئەبی. پاشا ئەپرسی بۆچی؟ مەلا ئەلی: «قوربان سالانی پیشوو کە خاوەن دێ نەبووین، هەموو وەختی نانی جۆمان ئەخوارد بە وشکی، یان بە دۆووە لە ناو حەفتە کە جارێک شۆربامان لی ئەنا وە یا نان و دۆشاومان ئەخوارد. ئیستا ژن و مندال هەموو رۆژ پلاو و گۆشتیان لیم ئەوی و داوای جلی جوانم لی ئەکەن. ئەویش تەماشای ئەکەم دەری ناھێنی، لە بەر ئەو ئەمەوی بچینەووە دۆخە کە جارێ».

پاشا ئەفەرمووی مادام مال و مالت فیزی خواردنی خۆش و جلی چاک بووین، تازە ناتوانن لە سەری لا بچن. «ئەولاغا»ی وەزیری بانگ ئەکا ئەلی: «سێ دێ کە بی خاوەن بی بدۆزەرەووە بیخەرە سەر قوولە رەشی مەلا». ئەولاغا سەیری دەفتەر ئەکا «تەرەمار» و «زۆرنا سەر» و «تەق تەق» بی خاوەن، ئەچێ فەرمان ئەنووسی ئەلی: «نامانە سەر قوولە رەشی مەلا، تەرە مارو زۆرنا سەر و تەق تەق».

- کابرایەکی کورد دنیا زستان بوو ریی کەوتە دیهەک. تەماشای کرد مالیکی دوو کەلی لی هەلئەستێ، وتی بچمە ئەم ماله لە هەمووی باشترە. کە چوو سەیری کرد ئەم ماله ماله جۆلایه؛ ماله جۆلاش نەختی پاک و پوخت و بە سەر بەرن. پیاووە کە خەریکی جۆلا بیه و ژنە کەش تەنووری داخستووە نان ئەکا.

چوو دانیشت. کابرای جۆلا سەیری کرد ژنە کە ی شەرمی بە دەرەووەیە. لە پی چالە کەدا «مەکوکە» کە ی ئەهیناو ئەبرد، ویستی ژنە کە ی تی بگەیهنی کە خۆی داپۆشی، ئەبوت: «هەپۆش مەپۆش، وی کون داپۆش». ژنە تی نەگەشت. کابرا پشکە سوتاویکی بۆ فری دا. پشکل بۆ نە چوو نە کەوتە کونی شەرمی ژنەو. ژنە داچەلەکی و شەرع شەرمی بۆ نیە تریکی کەند. ئینجا کابرای میددی ئەبوت: «هەتەر مەتەر، ئەم لەو بەتەر».

- کورە کە چەلێک پیاوی پیاویک ئەبی. شەویک ئاغا لە مال نابێ، خیزانی مال ئەبی بە ئاغەژن و کچی ئاغەو کارە کەریک. شەوی کورە کە چەل ئاگری بەر هەلی ئەگرێ و ناویری دەنگیش بکا. فیکر ئەکاتەو ئەلی بە دەم خەووە ئەلیم ئاغەژن بێم؟ ئەگەر توپە بوو ئەلیم نوستووم ئاگام لی نەبوو؛ ئەگەر خۆ وتیشی وەرە، ئەو هێچ».

خه‌وی له خۆی خست و به دهم خه‌وه‌که‌وه به بزرک‌اوی وتی: «ئاغه‌ژن بێم؟» هیچ ده‌نگ نه‌بوو؛ جارێکی تر وتیه‌وه، دیسان ده‌نگ نه‌بوو؛ جاری سێهه‌م که وتیه‌وه نئاغه‌ژن وتی: «ده‌ک عمه‌رت نه‌مینی! ده‌نگت هه‌یه‌و ره‌نگت نییه‌». کوپه‌ که‌چه‌ل گویی نه‌دایه، وتی نه‌وه‌ک تا‌قیم کاته‌وه پاشان لێم توپه‌ بێ.

ئاغه‌ژن که زانی کوپه‌ که‌چه‌ل هه‌ر دیار نیه ئینجا وتی: «کوپه‌ که‌چه‌لی خاوه‌ن ته‌لای ده‌سته‌و شار! که شووشی سووری یا‌قوت له کانی کانی جوانیدا شار‌دوته‌وه، ئایا هیچ ئا‌گات لێیه‌ که گه‌نجیکی بێ ره‌نجی دوپ و مرواری و یا‌قوت له هومه‌ی ته‌لایی خوسره‌وانیدا چاوه‌چاویه‌تی بۆ نه‌و شووشه‌ که بێ‌جگه‌ له گولای ژیا‌نی گیانان هه‌چی‌تری تیدا نییه‌. بێ گومان نه‌وانه‌ی به‌هره‌داری سه‌ر چاوه‌ی نه‌قل و فامن، شووشی سووری یا‌قوت له خه‌زنه‌ی مرواریدا نه‌بێ له هه‌یچی‌ترا هه‌لنا‌گرن».

که‌چه‌که‌ گویی له‌م قسه‌یه‌ بوو وتی: «راسته‌ خه‌زنه‌ی دوپ و مرواریده، به‌لام نه‌وانه‌ی سه‌رافێ گه‌وه‌هر شناسن ئایا هیچ ئا‌گایان له‌وه هه‌یه‌ که ئا‌قلانی مه‌یدانی جه‌واهر‌فرۆشی دوپێ ساده‌ی بێ گه‌ردی مینایی، گولی سووری نه‌ژا‌کاوی با‌خی ته‌نیا‌یی نا‌گۆر‌نه‌وه به‌ دوپ‌یک که ده‌ستی وه‌ستای زه‌ر‌نگه‌ر به‌ قوولایی قولا‌پ‌دو‌زی شه‌و کاری تیا کرد‌بێ؟ دوپ‌یکی یه‌مانی به‌ نگین‌یکی سوله‌یمانی نه‌گه‌ر به‌ سمی ئاهوانی خوته‌ن و به‌ می‌ش‌کی غه‌زالانی خه‌تایی مۆر کرابێ، ئایا شای نه‌وجوانان و ئا‌قلی روز‌گاران نه‌یدا به‌ دوپ‌ی که کون کرابی؟»

کاره‌که‌ر که گویی له‌مانه‌ بوو هه‌ناسه‌یه‌کی هه‌ل‌کیشاو وتی: «ئیمه‌ش خوا‌یه‌که‌مان هه‌یه‌».

- له قسه‌ی هه‌ورامی ئه‌مه‌یه‌ که نه‌لی: «واتیم په‌نه، وا‌چیش په‌نه، واتت په‌نه، واتیش په‌نه، وا‌چه‌م په‌نه، واتش چی‌ش؟»

- سه‌یدی‌چۆر چوار لاپه‌ره‌ مه‌عنای له‌م سێ نیوه‌ شعره‌ کوردیه‌ داوه‌ته‌وه. شعره‌که ئه‌مه‌یه‌:

له‌م به‌ر ئاوه‌که‌ له‌و به‌ر ئاوه‌که‌ زه‌نگیا‌نه‌ له‌ مل زولف‌ خاوه‌که‌
که‌وشه‌که‌ی نه‌که‌ند دای له‌ ئاوه‌که‌

- کویخا ژنی لەیلاخی زۆر بە سەرو بەرو کەبیانوی لێ ھاتوون؛ تفاقى مال و مالاتیان ھەتا بلیت تەواو، لە کاتی شایى وە یا شیوھنا پێش ژنانى ئاوايى ئەکەون و ئەچن بۆ ئەو شایى و شیوھنە. کە دوو ژنە کویخا لە شوینیک یەکیان گرت بەمجۆرە خوێشى و دشی لە یەک ئەکەن: «مال، منال، سەگ دەر مال، کۆرپەى باوھش، بەخەل خەف شەو گشتیان خاسن شوکر».

- دوو ژن پێکەوھە ھەویریان ئەشێلا، ھەروا بە دەم قسەوھ یەکیکیان لەوی کەیانى پرسی چەن شووت کردووە؟ وتی:

ئیسک و میسک و مستەفا	حافەو جەمشیدو بولوەفا
ھەباس و ھەیاس و میرتەوراس	گۆرانە ھیزەى میشک کاس
نۆ لەم ھۆزى، نۆ لەو ھۆزى	یەک لە بەر ھەتاو خۆى ئەدۆزى
چنگم لە ھەویرە	ھەر ھێندەم لە بیەرە

- ئەمیر تەیمورى گۆرکانى لە پەلامارە کەیا بۆ سەر بەغدا و ئەو ناو، لە کوردەواریدا روژیک لە راو ئەبێ تووشى شوانیکی کورد ئەبێ، لێی ئەپرسی ئەرى کابرا! ئەو «سەرکارە» کە ئەمیر تەیمور ناردویەتە سەرتان چۆنە لە گەلتان؟ کابراش ئەلێ: «فلانى قسەى لێوھ مەکە چ سەگ و سەگباییکە». ئەلێ: ئەى ئەمیر تەیمور خۆى چۆنە؟ ئەلێ: «ئەو گەلێ سەگ و سەگبایترە؛ ئەگەر ئەو چاک بوایە ئەمیش چاک ئەبوو».

ئینجا ئەمیر تەیمور ئەلێ: کابرا تۆ من ئەناسى؟ ئەلێ: ناوھەللا. ئەلێ: من ئەمیر تەیمورم. کابرای شوانە ناوکی ئەکەوئ ئەلێ: «ئەبم وە ساقەت تۆ من ئەناسى؟» ئەلێ نە. ئەلێ: «من کەرە شیتی کورێ کەرە شیتەم، شیتى من لە ھەموو کوردەواریدا گەلێ بە ناو بانگترە لە ئاقلێ تۆ لە ھەموو ولاتى خۆتا، سەرەپای شیتى ئەکەم ھەموو روژێ جاریک دەست ئەکەم بە چەنە لێدان و وێرپە کردن، سەرى خۆم ئەبەم بە ریشى بابما». ئەمیر تەیمور دەست ئەکا بە پێکەنین و ئەلێ خەلاتى کەن.

- «حەمەئاغای بلباس» بریاری دا بوو لە ئاوايیە کەیا ھەر کەس نوێژ نەکا جەریمەى بخاتە سەر. کابرایەک بلباس ناچار ھەلساوە لە ترسا دەستی کرد بە نوێژ کردن و بەم جۆرە

نییه‌تی هیتا: «نویژی ده‌که‌م، نویژی ده‌که‌م، نویژی دوور و دریژی ده‌که‌م، لو حه‌مه‌ئاغای بلباسیکه‌م کوری مرئ هه‌للاهو ئه‌کبه‌ر».

- شه‌وی پانزه‌ی مانگی شه‌عبان به ده‌ستوری کورده‌واری پیتی ئه‌لین «شه‌وی به‌رات» و ئه‌و شه‌وه نیمچه جه‌ژنیکه. منلان هه‌ر له پاش نویژی شیوانه‌وه کۆ ئه‌بنه‌وه به مالانا ئه‌سورپنه‌وه، ئه‌م شیعرا نه‌یان بۆ خۆیان هه‌لبه‌ستوه؛ ئه‌چنه به‌ر هه‌ر قاپیه‌ک به ده‌نگی به‌رز و به نه‌زم تیکرا ئه‌یخویننه‌وه، ماله‌که‌ش هه‌ر شتیکیان بیی بۆیان دیتن، شیعره‌کان ئه‌مانه‌ن: -

شه‌وی شه‌وی به‌راتی خوا دوو کور و کچیکتان باتی
سفره‌ بیننه‌ جه‌ماتی ده‌ست له که‌ندوان بگێری
خاتونی ده‌ست به‌ زیړی ده‌ست له که‌ندوان بگێری
به‌شی منالان بنیړی

- کابرایه‌ک هه‌بوو له سوله‌یمانی به ناو بازارا چه‌وه‌نه‌ری کولای ئه‌فروشت؛ به ده‌نگیکی خۆش و به نه‌زم به‌م جۆره بانگی ئه‌کرد و ئه‌یوت:

«هه‌تیوی بی باوکه چه‌ونه‌ر، خورمای بی ناوکه چه‌ونه‌ر، کۆرپه‌ی بی دایکه چه‌ونه‌ر، سورهی به‌ر مه‌مه‌که چه‌ونه‌ر، قیته‌ی ناو گه‌ره‌که چه‌ونه‌ر، هه‌ی چه‌ونه‌ر، چه‌ونه‌ر، چه‌وه‌نه‌ر...».

- دوو پیاوی گه‌وره به‌راوشکار به ده‌شتیکا ئه‌پۆن ته‌ماشای ئه‌که‌ن و له دووره‌وه کابرایه‌کی ریش سپی لیکنی شه‌ه‌بار په‌رویکی چلکنی کردوه به سییه‌ری چاوی سواری نێره‌که‌ریک بووه و ماکه‌ریکی رووتیشی خستۆته پێش خۆی و ورده ورده گۆرانی بۆ ئه‌لی و رووه‌و ناو شار ئه‌روا. یه‌کن له پیاوه‌کان به‌وی که‌یان ئه‌لی بیدوته، ئه‌لی: وا دیاره ئه‌م کابرا ده‌م شه‌ه‌ جنیومان ئه‌داتی، ئه‌لی گۆی مه‌ده‌ری بیدوته با جنیومان بداتی.

ئینجا ئه‌چن و سه‌ری ریی پی ئه‌گری، ده‌ستی له ملی که‌ره‌که‌ی ئه‌کا و ماچیکی ئه‌کاته‌وه، ماندو نه‌بوویه‌ک له گه‌ل کابرا خۆی ئه‌کا، کابرا به‌ تووره‌یه‌وه ئه‌لی: «تۆ ده‌ست ئه‌که‌یته ملی براکه‌ت له گه‌ل ئه‌و بدوی، کارت چیه‌ به‌ منه‌وه؟ ئه‌گه‌ر دایکت ناردوتی، من

ھىچ لە بىرم نەماوھ كەى داىكتم دىوھ. خۆ ئەگەر لەوانەشى بۆ كړپار ئەگەرپى و لە ناو شار
مشتەرىت نەكەوتوھ، دەشتەكى ئەو پىشە حىزە نازان».

كابرا ئەلئى: بە خوا خالە نە داىكم ناردوومى وە نە بە شوپن مشتەرىشا ئەسورپمەوھ،
چاوم پىت كەوت وامزانى چاوت يىشى، منىش تۆزى دەستى حەكىمىم ھەيە بەزەيىم پىتا
ھاتەوھ، دەرمانىك بوو وتم با پىت بلىم بەلكو چاوينشەكەت لە كۆل كەوئى.

كابرا وتى: وەرئ وەللا، بە قوربانىت بم! چاوم ئىشى پىم بلى بەلكو لە دەم و
نەفەسى تۆوھ چاك بىمەوھ، ئىنجا ھەلى داىو وتى: «رۆنى ھەتاو، دەنگى دەھۆل، رەنگى
ئاو، تىشكى ئەستىرە، خشتەى گاگىرە، سىبەرى مەنارە، وەفای خەلكى ئەم شارە، چاوى
مار و بى مېروولە، دەولەمەندى پياوى روتەلە، ئاشتى مىراتگر، يەكەتى جىگەر، ئەمانە
شەش مانگ لە بەر سايە قەى ھەتاو دانئ، شەش مانگ لە دەسكاوانىكى بى بنا بىكوتە،
شەش مانگىش بىخەرە بەر رەشەبا، ئىنجا بىكەرى كلتورى بن كلكى ئەدېلە كەرە، بە
كلچويكى يەرەقى ئەو نىرەكەرە بىھىنە بە چاوى سەرو خوارتا ئىشەللا زوو چاك
ئەبىتەوھ».

مامەى رىش سېى تۆزى خۆى بۆ جوولاند يەككى كەرەناى بۆ كىشا وتى: «جارى
ئەمە پىشەكى بۆ ھەقى ھاتنەكەت. بە بى مەزەرەتى سەرى خۆت و بۆزەى ھاوپىت، كە
چاكىش بوومەوھ كۆنە كارەكەرىكى رەشتالەى داىانى نەنكم ماوھ، ئەتدەمى بۆخۆت و ئەو
ھاوپىتەت-كە بۆ پىكەنىنى خۆى تۆى كردوھ بە پىستى لا قنگى گا- بەيانى لە
ئاشخانەكەى دوايەوھ شەلە حەى حەى بكن بۆ نان خواردنى ئىوارەتان ئەگەنە
مىوانخانەكەى پىشەوھى».

- حەسەن بەگى قادىر بەگى جاف لەگەل دەستەيەك لە شۆرە سواری جافا بەو دەشتى
شارەزوورەدا تئ ئەپەرن. مەرەزەى شارەزوور دەستى بە خۇيا ھىتاوھ، گۆلەكان ئاويان تئ
بەردراوھ، ھەموويان پشە پشە وەستاوئەتەوھ. رائەوہستى و سەيرىكى بە سۆزى ئەم دىمەنە
ئەكا، كوتوپر بانگى سوارەكان ئەكاو ئەلئى: «پىنو، پىنو، ئىستە زانىگمە خوا لە قورئانا
ئەفەرموى "مەرەزە البحرین، بىنەما برزخ لا بىغیان" مەعنای چىيە. ئەوھ دەربارەى ئەم
گۆلگەلە فەرموگىەسى. ئەوہسە چۆن پشە پشە وەستاگنەسەوھ، ئاوى ئەم گۆل تىكەلاوى
ئەو گۆل ناوئ، ھەر وە دوو گۆل پشە دوپك كەوتگەسە بەپىيان. وە قەورەكەى حەمە پاشا
ئەگەر وا نەھاتىنايە من ئەمەم نەئەزانى».

- «حەبیبە لالاخانی باوە جانی» ئەنیری بۆ عەشرەتیک مەشکە دۆ بەرنە سەر کانیکە‌کی «نارو» -کە ئەم شویتە هاوینە هەواری «قوایی و باوە جانی» یە. کابرایەکی باوە جانی سواری کەریک ئەکەن و مەشکە دۆی لە پێش دانەنین، لە رینگە مەشکە «پشکی» بەر ئەبن، کابرا کیزی خۆی ئەخاتە کونە کە یەوێ و ئەروا تا ئەگاتە سەر هەوار. ئەلێن دابەزە، ئەلێن دابەزەم تا ئەچمە بەردەمی خان. ئەلێن کورە دابەزە، تۆ بۆ ئەوە نەدە شیتی؟ ئەلێن: «کەرانگاکە‌ی گاگینە، چشۆ کەن بۆ کەرە کەوێ دایکی کەرەن، کیرم پشکی مەشکە یە ناتوانم داوێزم».

- قازی باوەزید ئەسپێکی هەبوو هەموو جار سواری ئەبوو ئەچوو بۆ سەراو پینی ئەهاتەوێ. رۆژیک قورئانی ئەخویند تووشی ئەو نایەتە بوو کە ئەلێن: «و ما من دابە فی الارث الا علی الله رزقها». هینای ئەسپە‌کی بەرەللا کردە ناو شار بۆ گیانی ئەو عەلەمە. ئەسپە کەوتە کۆلانیان و سەر دوکانان، سا خوا چی دابی لە توێکلە بائینجان و لە ترۆزیه کرمی و لە توێکلە شووتی رزی و ئەیخوارد و پینوێ ئەژیا.

رۆژیک ئەسپە‌کی تۆ سەلامەت. قازی وتی بە پیاوێ‌کی بچیت چەن کۆل هەلگرو خۆلپێژیک بێنی بیبەنە قەراخ شار فرێدەن. ئەوانیش کە هاتن داوای دە قەرائیان لە قازی کرد بۆ فرێدانە‌کی. قازی وتی: داوای پارە لە پیاوی وەکو من چۆن ئەکەن؟ یەکیکیان هەستاو وتی قوربان! ئیمە هیچ دەرامەتێکی تێمان نییە بێجگە لەم جۆرە شتانە نەبن، جەنابی قازی -خوا راوەستاوی کا!- دەرامەتێکی زۆری هەیە و پیاویکی دەوڵەمەندە. لەم شتانە هەموو وەر ئەگریت: «مارەپرانەو سەر قەلەمانە، کەفاری سوین و نوێردوی جومعەنە، هەقی قەوالەو کرێ حەوالە، پارە‌ی تەلاق و مۆری کاغەزان، بەر مەشکە کەرەو تۆ بەرە‌ی رەزان، پاشماوێ وەقف و میرات بەشکردن، مووچە‌ی دەرزی و تەن و پێش نوێژی کردن».

قازی وتی بە پیاویکی وەکو من چۆن شتی وا ئەلێن؟ ئێوێ هەموو خێرو بیری ولاتە‌کە کۆ ئەکەنەوێ و هەزار قاپستان هەیه بۆ نان پەیدا کردن؛ جلی مردوان و پارە‌ی زیارەتان، چلکاوی مالان و گسکی کۆلانیان، تەنە‌کە شکاوو تەنە‌کە پچراو، دزی چلەدارو گرتکی نەکولاو، پارە‌ی خیرات و مردوو هەلگرتن، کەر فرێدان و سەگ بە کیش کردن، جەژنانە‌ی دووکان، کراسە کونی جوان، نوردوی لادیی و پاشماوێ میوان. ئەمانە هەموو وەر ئەگرن، بێجگە لە گویله نوکی خرابی رۆزو مستەساوێری بن کووپی دایە ئەفرۆز، لەگەڵ ئەوە‌دا

ئەم ئەسپە کە بردتان فریتاندا پیستەکە ی بەرن بۆ دەباخ و کلکەکە ی بۆ قەرەج و یالەکە ی بۆ موتاب و نالەکە ی بۆ خاوەن کۆشک، بۆ چاوەزار بیکە بە سەر کۆشکە کە یەو-ئەمانە هەموو دەستان ماچ ئەکەن، ئیتر چۆن هیچتان نییە و داوای شت لە پیاویکی وەکو من ئەکەن؟

ئینجا کابرا هەستایەو و تی: «قوربان! جەنابی قازی، بەمانە فەرموت ئیمەت کرد رازی. بیکە بە خیری گۆری جوانەمەرگە کە شتیکیان بەدەری با دوعا بۆ سەری جەنابت و پادشای ولات بکەین کە ئەم هەموو خێرو بیرەتان پێ داوین».

- شیخ عەزیزی جانەوەرە ئەچێ بۆ دیدەنی مەولەوی. لە ریگەدا تووشی کابرایەکی بەراز خۆری قەلخانێ ئەبێ کە دوو ژنی لە گەل ئەبێ؛ لێیان ئەپرسی بۆ کوێ ئەچن؟ کابرا ئەلێ: قوربان ئەمانە هەر دووکیان ژنی من، یەکیکیان دوانزە سال و یەکیکیان پینج سالە ژنی من، هیچ منالمان نییە ئەچین بۆ سەر مەرقەدی «مەلا مستەفای بیساران» بەلکوو خوا منالیکمان باتی. شیخ عەزیزیش لە پارچە کاغەزێک ئەم دوو شیعرەیان بۆ ئەنووسی:

بیساران ماوا، شیخی بەحر و بەر	ئاما وەیانەت یەکانەو دوو دەر
جەدەوری یانەت مەکەران هۆلە	پیشان کەرەم کەر جفتی پار کۆلە
ئەیدا بە کابرا پێی ئەلێ ئەمە بخەرە ناو گومەزەکە ی شیخەو.	

بە پێ کەوت؛ سالی دوایی شیخ عەزیز ریی ئەکەوێتە مالی ئەو کابرایە. ژنەکان ئەیناسنەو هەر یەکە کورێک دینن و ئەیخنە باوەشیەو، ئەلێن پار کە چووینە سەر مەرقەدی شیخ و کاغەزەکە ی تۆمان فریدایە ناو گومەزەکەو، هاتیئەو خوا هەر یەکە ئەم کۆرە ی پێ داین.

- «حەسەن کەنۆش» شاعیریکی کوردی نەخوێندەوار بوو، بەم شیعرانە ی باسی یارەکە ی کردووە:

جە بەیانەو، جە بەیانەو	خالی دیم وە بەین دوو بەیانەو
چون نەجم مەدرەوشۆ وە بەیانەو	حکاکانی دەور گشت بەیانەو
کێ دیدن مەغرب وە بەیانەو؟	تا حەسەن وە خاک سەر مەیانەو
هەر ها وە حەسەت ئەو بەیانەو	

- پیره‌مێرد گێڕایه‌وه وتی: حاجی ئەولا گۆجە‌ی دراوسێمان به‌ بێ زیاد و که‌م بیست و حەو ژنی هێنا بوو. لەم دوا‌ییه‌دا ژنیکی تەر پیری عەیار‌ی بوو بوو، ژنە‌که‌ میردی زۆر تر دیوو. شە‌ویک ژنە‌ دائە‌نی ئە‌لی: تۆ خوا وەرە با به‌ راست حسابی قسە‌تی خۆمان بکه‌ین. توورە‌که‌یه‌ک گۆیز دائە‌نی له‌ پێش‌ا خۆی ئە‌لی: هە‌وێل ژنم «وێله‌دەر»ی بوو، جوێ بووینە‌وه. وتی له‌ «وێله‌دەر» شای‌ی و هە‌له‌پرکێ بوو، له‌ تە‌نیش‌ت بێ‌وه‌ژنیکی نازکۆله‌وه بووم. دە‌ستیکی نە‌رم و شل و لارانیکی خرو خۆلی بوو، هە‌موو جار دە‌ستمی لی هە‌ل ئە‌خلیسکا پاش هە‌له‌پرکێ راسته‌و راست خوازی‌بینیم لی کرد و ریک که‌وتین. هەر ئە‌و دە‌مه‌ بردمه‌ لای مە‌لا حە‌مه‌ی مام عە‌زیز و ئە‌مینی گۆله‌ندامم برد بۆ شاهیدی، مارە‌م کرد و له‌ گە‌ل خۆم هێنا‌مه‌وه. گۆیزیک له‌ هە‌مانه‌که‌ دیتێته‌ دەر‌ی و دای ئە‌نی ئە‌لی من ئە‌مه‌ یە‌ک.

ئافەرە‌تیش ئە‌لی: من ئە‌سلم «چه‌مه‌ک» ییه. کچ بووم چوین بۆ مازو چنێ؛ کورپیکی دراوسێمان بوو «عە‌ولی» ناو بوو حە‌زی لی کردبووم. روژی له‌ که‌ژ هاتینه‌وه‌ گە‌ش‌تینه‌ کویره‌ شیویک، پە‌نا‌بوو. من وتم ماندووم لی‌ره‌ تۆ‌زی ئە‌حه‌سینه‌وه‌ تۆ برۆ. تی فکری هات لام دانیش‌ت، وتی چۆ‌نت به‌ جێ دیلم؛ سا شە‌یتان هە‌ردوو‌کمانی تە‌فرە‌دا قە‌وما؛ ئیتر هەر له‌‌ویوه‌ نە‌چووینە‌ ئا‌وایی پێکه‌وه‌ چوین خۆمان کوتایه‌ مالی «شیخ‌عە‌لی‌ مزگە‌وته» له‌‌وێ لێکیان مارە‌ کردین من کارە‌که‌رو ئە‌ویش خزمە‌تکار. ئە‌ویش گۆیزیکی له‌ هە‌مانه‌که‌ دەر هێناو له‌ به‌ر دە‌م خۆیا داینا، وتی منیش ئە‌مه‌ یە‌ک.

له‌‌و یە‌ک و له‌ من یە‌ک، من بیست و حە‌و ژنە‌ی خۆم تە‌واو کرد، ئە‌و گە‌یاندیه‌ سی و یە‌ک، ناچار حاجی ئە‌لی ئافەرە‌ت تۆ لی‌ره‌ دانیش‌ه‌ من چوار گۆیز قەرزاری تۆم، وا من ئە‌چم ئە‌گەریم تا چوار ژنی تر دینم ئینجا تای تە‌رازوو ژمارە‌ی گۆیزمان وە‌ک یە‌ک ئە‌وه‌ستی.

- کابرایە‌ک ئە‌چیتە‌ لای قازی‌ه‌ک که‌ له‌ دیواخانی حوکما دانیش‌ت‌بوو؛ وا دیاره‌ ئە‌م کابرایه‌ زۆر به‌ شوێ‌نیا گە‌را بوو. که‌ چو له‌‌وێ چا‌وی پێکه‌وت وتی: قازی ئە‌فه‌نی ئە‌وه‌ تۆ له‌ کویت؟ وتی: له‌ به‌ینی تۆ و دیواره‌که‌م. وتی: گویم لی بگره‌. وتی بۆ گۆی گرتن دانیش‌تووم. وتی: ژنی‌کم مارە‌ کردووه‌. وتی: به‌ خۆشی و به‌ کامه‌رانی! وتی: مالی با‌وانی مه‌رجیان له‌ گە‌ل کردوم که‌ نابێ کچه‌که‌یان لاده‌رکه‌م. وتی: باشه‌ مه‌رجه‌که‌ به‌ جێ بینه‌. وتی: ئیسته‌ ئە‌مه‌‌وێ لایان ده‌رچم. وتی: ئە‌ی مه‌رجه‌که‌ت چی لی ئە‌که‌ی؟ وتی: مه‌رج و شته‌ نازانم هەر ئە‌ه‌رۆم. وتی: خوات له‌ گە‌ل. وتی: ئاخ‌ر کیشه‌که‌مان بپرتە‌وه‌. وتی:

بڕیمەو. وتی: حوکمت بە سەر کئی دادا؟ وتی: بە سەر کورپی دایکتا. وتی: بە شاهییدی کئی؟ وتی: بە شایەتی کورپی خوشکی خالت».

- کابرایەک چوو لە مەلایەکی پیتی وت: قوربان ژنەکمە لەگەڵم خراپە، پیاوی چاک بە بەلکو تۆزێ ئامۆزگاری بکە و کردەوێ لەگەڵم چاک بێ. مەلا هەستا چوو مەلایان و ژنە بانیگ کرد و پیتی وت: «خۆشکم! شەرع ئەفەرمووی ژن ئەبێ لە ژیر فەرمانی میردی خۆیا بێ؛ تۆ نابێ چاوت لەو بێ کە میردەت چاوی کزەو کەچەلە، دەستی کورتەو بەلەکە، قاچی ئەلەرزێ و بۆنی دەمی دی، زمانی ناخۆشەو پاشی بە جۆشە، دەستتۆز راناگرێ و دايم سەرخۆشە، لە قسە کردنا کەف ئەچەرنی، لە وەختی نووستنا دەم ئەتەقینی».

کابرا کە ئەمانەیی بیست وتی: «هەلستە، هەلستە بڕۆ خوا بتگرێ بۆ خۆت و ئامۆزگاریت! ئەو شتانەیی کە تۆ بەم ژنەیی منت وت ئەو گەلیکیانی نەئەزانی».

- شێخێک لە «نۆرەباب» هەلکەوتبوو، هەناسەیی گیراو دوغای لە کارا بوو، شیت و هاری چاک ئەکردهو، دزراوی ئەدۆزیهوه، بەستراوی ئەخستەکار، تۆبەیی دز و درۆزنی دانهدا گەلێ بۆ گەل بە خزمەت بوو. رۆژێک کویخامستەفای بیورە چوو خزمەتی وتی: «یا شێخ! تۆ ئەم فەیزو بەرەکەت هەیە کە مردی لە کیسی هەموومان ئەچێ، ئەولادیکت نییە جێت بگریتهوه با ژنیکت بۆ بیتین؛ خۆیشت لەزەتی ژن و میردی ئەبینی و ئەولادەکەشت کەلکی خزمەتی قەومەکی پێوه ئەبێ، بەم جۆرە شێخی خستە سەر سەودا.

شێخ هەلسا چوو خزمەت «مەلامەحمووی باری»، وتی: «قوربان! رویان لێ ناوم ژن بیتن».

فەرمووی باشە پیغەمبەر فەرموویەتی «النکاح سنتی».

شەوقی نامیتنی چرای خانەدان مەگەر بە سایەیی ژنی خانومان

پرسی قوربان ژنی چۆنی بیتن؟ فەرمووی ژنیکی بیتنە خۆشەویستی بزانی، نەوێ باش بخاتەو و مەیلی چاکەیی لە رەگەزدا بێ، خۆت لە سێ جۆرە ژن پیاڕیزە، لە بیوێ ژنی کە میردی مردبێ: هەر ساتە نە ساتی ئەلێ رەحمەتیە کە ئەیشیلام، بۆنی ئەکردم، پیتی ماچ ئەکردم؛ لە ژنی کە دەولەمەند بێ و بە هۆی پاره کە یەوێ شانازی بکا و منەت بە سەر پیاوانا بێ؛ لە ژنی کە مەکرکەر و بە ئاین و ئۆین بێ، هەمیشە خۆی بخاو بە نکەنک بۆلە بکا».

قهیره کچ باشه، قه‌در زانه. پیره ژن زاره، هه‌ناسه‌ی ماره. ژن له عومری ده وه تا بیست حمزی نه‌فسه. له بیست تا سی بۆ دلداری و یاری و دیاری. له سی تا چل دایک مندال، له چل تا په‌نجا سهره و کاری مال. له په‌نجا به دواوه خواشی لی ره‌نجا. بهم حساب به شیخ هاته سهر ئه‌مه کچیک بی‌نی به‌لام زۆرتر له دلی خویا سه‌ودای که‌وته سهر ئه‌وه نه‌شمیله‌یه‌کی خنجیله بی‌نی. یه‌کی له ئاغا لیکه‌وتووه کانی «سهنجه‌لی» کچیک‌کی جوانی نازکۆله‌ی بوو، گۆرانیان پیا هه‌لدابوو:

فاتهلێ له سهنجه‌لی بۆم بوه‌سته مانگ هه‌لی

بانگت ئه‌که‌م بلێ به‌لی ئه‌وسا وه‌ره له گه‌لم هه‌لی

شیخ مه‌یلی چووه سهری. هه‌رچه‌ند وتیان یا شیخ ئه‌وه منداله له ریک تۆدا نییه، ئه‌وانه کۆنه چه‌که‌م ره‌قن لووتیان به‌رز به‌ پاره‌ی سهر قه‌له‌مانه‌ی نوشته‌و ده‌سه‌نه به‌ریوه ناچن، ئه‌و گویی نه‌دایه؛ خوازی‌نی کرد. ئه‌وسایش کچ وه‌کوو ئیسته نه‌که‌وتبوه سهر و کلاوی خۆی به هه‌موو که‌سیکیان ئه‌دا، دایانی.

سا، سالی تی وه‌رنه‌گه‌رايه‌وه کۆنه داخۆزیک‌کی شه‌وئ وه‌کو گۆرانیان پیا هه‌لدا بوو و تبووی «بانگت ده‌که‌م، بلێ به‌لی» له ده‌رگاوه بانگی کرد. وتی به‌لی و هه‌لات. کاتیکیان زانی چوونه «نه‌نۆر» مالی مه‌حمودی به‌گه‌شه‌له که بی دینی بۆ دوزمنی شیخان. له‌وئ بۆ خۆی له‌گه‌ل لاوه خۆشه‌ویسته‌کی جووتیان گرت و شیخ به‌ته‌نیا مایه‌وه. ئینجا شیخ که جاران نیوه شه‌وان ده‌نگی زی‌کرو قورئانی ئه‌هات، ئه‌مجا هه‌موو شه‌وئ به‌کۆلی گریان‌ه‌وه ئه‌ی گوت:

فاتهلێ هه‌ی فاتهلێ بانگیان کردی وتت به‌لی

په‌ندی پیرانه به‌لی جوان ئه‌بی له پیر هه‌لی

- «مینه‌که‌چه‌ل» هه‌بوو له «چوارتا»، «فاته» ناویش له «سیتکه» بوو که کۆنه زنی «خه‌ی ئه‌سمه‌ر» بوو. گۆیا به‌قه‌سه‌ی فاته، [مینه] دا‌وای کردووه. هه‌ر دووکی‌شیان نه‌خوینده‌وار بوون، هه‌ر یه‌ک به‌پنج خسته‌کیه‌ک به‌سه‌رو گۆیلاکی یه‌کا دین. فاته ئه‌لی:

مینه‌که‌چه‌ل له مالیا نیه مستی برویشی لی‌فه‌یه‌کی نییه پتی تی هه‌لکیشی

فه‌قیانه‌ی شری که‌ری نایکیشی دیتی له کن من خۆی هه‌له‌کیشی

ئه‌لی با فاته شه‌و لام رابکشی

مینه‌ش ئه‌لی:

پێی بلین: هەمی تری لەوی مرئ یالی خواتەوێ وەکو یالی کەرئ
 ئیستەر بە پاشوی لە پێشی بەرئ هەر دەرواو وەرە گو هەلئەوەرئ
 مەن کەمی و تەم شوم پێ بکە؟ ژنی خەلی ئەسەرئ

- ژنگەلی ئاواپی «قەدەفەر» لە شارەزور کو ئەبنەوێ ئەچن بو «مەستەکان» بو پرسە.
 «نەنکە پیروژ» یک هەبوو، ئەویش چوو وتی منیش دیم لە گەلتان، بەلام ئەم نەنکە پیروژە
 خۆی را نەئەگرت، بلامانی تێرکەن بوو.

ژنگەل وتیان: نەنکە پیروژ مەیه شوورەییە، ئاوڕوومان ئەچن. چیت ئەوئ ئەتەدەینی.
 وتی: مالی مەنئ گەنم بەنئ تا نەیم لە گەلتان. وتیان باشەو لێیاندا رویشتن. لە پاشا
 نەنکە پیروژ کەوتەوێ بیری کە باسی ئەوێ نەکردوێ بە مەنی مالی کئ بئ. هەستا چوو بە
 شوپینانا.

ژنان لە پرسە کەدا دانیشتبوون خەریکی شین و شەپۆر بوون، نەنکە پیروژ کردی بە
 ژوورا. هەموویان لە ترسی کەتنی نەنکە پیروژ هەر بە جارئ وشک بوون. «پوورایشئ»
 سەر رستی بە دەستەوێ بوو، مردوێ کەمی بە دەنگی بەرزو بە دەم گریانەوێ ئەلاواندەوێ،
 ژنەکانی بۆیان ئەسەندەوێ، تیکەلکیشی کرد بە لاواندەوێ کەوتی:

ئەوێندە هاتگە سامانی نیە سا کە پێم یێژن بە مەنی کێیە
 ئینجا پورایشئ وتی:

نەنکە پیروژی دا پیرە تون بی قوجەو سەخت نگای بیرە
 نەنکە پی رویش هەر بە دەم گریانەوێ وتی:

باوانت شیوگن، هەژ وە سەرت وئ مەنی دەولەت یار لە بەر دەست وئ

- کابرایەک لەو خوارە رێوار بوو، تووشی بوو بە تووشی کابرایەکی ترەوێ کە
 دانیشتوێ نان ئەخوا. ئەمیش چوو سەلامی کرد و دانیشت. کابرا هیچ خولکی نەکرد بو نان
 خواردن. ئینجا قاپی قەسە لەگەل کردەوێ پێی وت: تو ئەزانی مەن لە لای مالی ئێوێوێ
 هاتووم؟ کابرا وتی: «رێگەت بەویدا بوو». وتی ژنە کە تەم چاوی پێکەوت زکی پیر بوو.
 وتی: «راست ئەکەمی، کە بە جێم هێشت زکی پیر بوو». وتی کە مەن لەوئ بووم منالی بوو.
 وتی: دیارە ژنی زک پیر ئەبئ منالی ببئ. وتی: «دوو کوپی بوو». وتی: «ئەوێ دایکیشی
 هەر دوو دووی ئەهینا». وتی: یەکیکیان مرد. وتی: «وا دیارە دایکی شیرێ دوو منالی پێ

نهدراوه». وتی: «زۆری پێ نهچوو ئه‌وی تریشیان هه‌ر مرد». وتی: «ئه‌وه خه‌فه‌تی براکه‌ی بووه». وتی: «پاش ئه‌وان دایکیشیان مرد». وتی: «دیاره‌یه‌کێ دوو کورپی له‌ سه‌ر یه‌ک به‌مری له‌ تاوانا خۆشی ئه‌مری».

تا ئه‌م قسانه‌یان کرد کابرا له‌ نانی خۆی بووه‌وه‌و هه‌مووی خوارد. ئینجا پینی وت: لام وایه‌ نانه‌که‌ت به‌ ده‌م خۆش نه‌بوو؟ وتی: «ئاخر هه‌ر له‌ به‌ر ئه‌وه‌ بوو که‌ به‌شی تۆم نه‌دا، وتم با تۆیش تووشی ئه‌و ناخۆشیه‌ نه‌بی».

- «مه‌لاکه‌که‌مه‌ی پێلو» - که‌ به‌ «ناری» به‌ناوبانگه‌ - له‌ مه‌ریوانه‌وه‌ نامه‌یک بۆ شیخ‌محمودی حه‌فیدزاده‌ ئه‌نووسی. وینه‌ی نامه‌که‌ میژووی تیا نه‌بوو، هه‌ر وه‌کو خۆی بۆ وینه‌ی ئه‌ده‌بیه‌کی کوردی نووسرایه‌وه‌

روح و دل قوربانی نالی که‌وشه‌که‌ت

سه‌ر به‌ سه‌ر گه‌ردی هه‌سارو هه‌وشه‌که‌ت

دائما موحتاج و موشتاقم له‌ بۆ

گه‌نجی یادی خاتری بێ خه‌وشه‌که‌ت

ئه‌گه‌ر له‌ ریگه‌ی مه‌رحمه‌ته‌وه‌ حالی ئه‌م پیره‌ غولامی خۆتانه‌ مه‌نزوو به‌رمون، به‌ کوردی و به‌ کورته‌ی ئه‌مه‌یه‌ عه‌رزم:

به‌ تیغی محنه‌ت و ده‌ردو جه‌فا جه‌رگی مه‌لالت بوو

به‌لێ مه‌علوومی ئافاقه‌ مه‌لا نیوه‌ی مه‌لالت بوو

وه‌ ئه‌گه‌ر مه‌یلت به‌ به‌یانی توولانی بێ و ئاره‌زووت له‌ حیکایه‌تی «قویله‌» و «چوچانی» بێ، ئه‌مه‌یه‌ عه‌رزم:

دوو له‌ تۆ چاوم بێ بینش ماوه، قوه‌ی بیستم بۆ ناله‌و گه‌رمه‌ی هه‌وری به‌هاری نه‌ماوه، هه‌واسم سه‌راسه‌ر فه‌وتاهه‌، دلم به‌ ئاگری مه‌حروومی وه‌ک که‌بابی سوله‌یمانی به‌رژاوه‌، جه‌رگم له‌ قازانی سینه‌دا به‌ بلیسه‌ی دووری، وه‌ک «سلق»ی که‌رکوکی کولاهه‌.

هه‌میشه‌ چاوه‌ ریگه‌ی حافیزم بۆ یاسین، موحتاجی هاتنی مه‌لام بۆ ته‌لقین، مائلی شه‌ش گه‌ز جاوو دوو گه‌ز خاکم بۆ ته‌کفین. وه‌لێ ئه‌گه‌ر به‌شاره‌تی موژده‌ی سه‌روو سه‌لامه‌تی زاتی موباره‌کتی زوو پێ بگا - که‌ بۆ من موژده‌ی ئاوی حه‌یاته‌ - یه‌قینم وایه‌ چاوم بێ به‌ دووربین و زه‌ره‌بین، وه‌ له‌ گه‌ل هه‌زه‌ره‌تی خه‌را له‌ حه‌یاتا مساوی ئه‌بین.

عەرزی مەخسوس کۆچ و کلفەت و دایکی «سەعیدبەگ» ی بەدەلانی پەنایان هیناوە بە غولامی خۆتان، لە سەر واقعەدی کە نەسبەتی قەتلیان لە سەعید بەگ داوە. وە فەلەن مەحبوسەو لە حەبسخانەدی حکومەتایە. ناچار منیش ئەوا پەنام بە قاپی موبارەکت هینا، شاھدە فکری بە حالی ئەو بفرموون کە شاھدە لە زەحمەتی حەبسا نەجاتی بی، وە مەعلوم ئەم پیرە غولامی قاپی خۆتانە تا قیامەت مەسرورو مەمنوون و متشکرتانە. ئیتر هەرچی بلیم زیادەپە غولامی دەرگای خۆتانە. (ناری)

- «شیخە عەلەئەدەینی بیارە» لە ۱۹۴۵/۳/۱۸ دا کۆچی دوایی کرد. شیخە عوسمانی کورە گەورەیان لە شوینی دانا. بۆ پرسەنامەو شادمانی جێنشینی لە ۱۹۴۵/۳/۲۶ دا نامەیکەم بۆ شیخە عوسمان نووسی، بە ناوی پارچەیکە لە ئەدەبی نامەدی کوردیەو وێنەیکەدی لێرەدا نووسرایەو:

شیخی پایە بەرز وەسمانی دانا جێ نەزەرگەیکەدی وەسمانی زانا
ناسۆری کۆچی شیخی نوورانی ساریژە بە یاد عوسمانی سانی

جێنشینی بنەمالەو هیوابەخشی ئەو مالە! ئەو کۆچەدی شیخی بیارەو گولی ئەو دیارە کردی، نیشی جینگە برینی لە دلی دۆست و یارانە گەلی بە سۆزترە لە تیری خەرقە پۆشان لە گۆشەدی دلی مەینۆشانا. دنیا هەوارگەدی بیکەسان و بێنەوایانە. ئەو کەسەدی رووبەرۆوی مەزاری پاک ئەبێتەو، بۆ جینگایەکی دیاری سەر ئەبێتەو لە نەمانەو رو ئەکاتە مان. لە کۆلیتی بێوفاو ئەچیتە کۆشکی باسەفا؛ کەواتە وامەزانە شیخت رۆیشت، وا بزانی چوونی بۆ ماتەو مانیش بۆ شانتە.

ئەو شویتەدی تۆ لێی دائەنیشی، جێ مالە گەورەیه. شیخانی رابردو پێیان رەوا بێنیت بۆ ئەو بێت بە گولی هەمیشە بەهاری ئەو باخە. چاوت لە شوینی شویتداران بێ، ئاگری کینەدی یاران بە ئاوی دەرروونی فراوانی خۆت بکوژیتەو. کە وات کرد ژیانە ژینی یاران ئەبێ و نەمامت سەر بەرزی باخی نازداران. رەوانی پاکی شیخی رابردو لە بەهەشتی بەرینا لە کۆری خواناسانا نزای سەرفرازیت بۆ ئەکا. منیش دلت ئەدەمەو بە سوورەدی موبارەیکەدی فاتحە. دۆستی ئەو خانەدانە، سەجادی.

شه‌کراوی ده‌ماخ

- مه‌حموو پاشای جاف سهد سواریکی له‌گهل ئه‌بی و ئه‌یانه‌وی رووه و گهرمیان بچن. نزیك ئه‌بنه‌وه به‌ ناوچه‌ی «جه‌باری». پیاویك ئه‌نیرئ بۆ لای «سه‌یدفه‌تاحی جه‌باری» كه پیتی بلیت پاشا ئه‌لئ: «به‌ نان و دان و گانه‌وه ئه‌بین به‌ میوانی». پیاوه ئه‌چئ كه چاوی به‌ سه‌یدفه‌تاح ئه‌كه‌وی، ته‌ماشاش ئه‌كا پیاویكی ریش سپیه؛ شهرم ئه‌یگرئ و پیتی ئه‌لئ: پاشا ئه‌لئ: «به‌ نان و به‌ دانه‌وه میوانین»؛ ئیتر باسی گانه‌كه‌ ناك. سه‌ی فه‌تاح تی ئه‌گاو ئه‌م شیره‌ بۆ مه‌حموو پاشا ئه‌نووسیتته‌وه:

وه‌ك قه‌ومی لووتن ئه‌هلی جه‌باری دايم ئاماده‌ن بۆ میوانداری

كه‌ پاشا ئه‌مه‌ ئه‌خوینتته‌وه ئه‌لئ: «سه‌ی فه‌تاح ده‌ستی خۆی وه‌شان قه‌ت به‌ من ئه‌گیرئ؟» كه‌ ئه‌چنه‌ ئه‌وی خه‌لاتی ئه‌كا.

- جارێك كا‌برایه‌کی كورد ئه‌چیتته‌ لای حه‌مه‌پاشای جاف ئه‌لئ: پاشا پایز هات. ئه‌ویش ئه‌لئ: «به‌خیر بیت. ئا كوره‌ بۆی بار كهن كه‌شك و دۆینه». كا‌برایه‌کی تر گوتی لئ ئه‌بی، ئه‌لئ ئه‌گهر من بچم بلیم پاشا به‌هار هات زۆرترم ئه‌داتئ؛ ده‌نگ ناكات تا به‌هار دیت، هه‌له‌سه‌ستی ئه‌چی و ئه‌لئ: پاشا به‌هار هات.

پاشاش ئه‌لئ: ئا كوره‌ تی هه‌لدن ئه‌م ده‌ویت باوكه‌. كا‌برا ئه‌لئ پاشا بۆچ تیمه‌ه‌لدن؟ ئه‌ی له‌ كا‌ورای پایزت بۆچ هه‌لنه‌دا؟

ئه‌ویش ئه‌لئ: «پایز كه‌شكی تیايه، دۆینه‌ی تیايه، برویشی تیايه، به‌هار چی تیايه بۆ من؟ گای تیايه؛ ئه‌ویش بۆ بز ن خاسه‌. خۆ من بز نیم».

ئینجا كا‌برا ئه‌لئ: «پاشا، پاشا، تو سه‌ری خۆت تۆزیکێ تر هه‌ر تی هه‌لدن ئه‌گهر ئه‌و ده‌ویت باوكه‌ نه‌وايه، منیش نه‌ئه‌هاتم و ئه‌م تی هه‌لدانه‌م نه‌ئه‌خوارد». پاشا به‌ قسه‌كه‌ی پئ ئه‌كه‌نئ و بۆ ئه‌ویش بار ئه‌كا.

- ره‌زابه‌گی فتاح‌به‌گ نیوه‌رۆ بوو له‌ ئاواي «كه‌لار» راكشابوو. «حسه‌» كۆره‌ مسكینێكی دوانزه‌ سالان بوو؛ بۆ ئه‌وه‌ باوه‌شینی كا‌ تا خه‌وی لئ ئه‌كه‌وی له‌ زووری سه‌ریه‌وه‌ دانیشتبوو. چه‌ند منالیکێ تریش له‌واوه‌ ده‌نگه‌ ده‌نگیان ده‌هات، نه‌یانته‌هیشته‌ خه‌وی لئ بکه‌وی. ره‌زا به‌گ تووڤه‌ بوو، سه‌ری به‌رز کرده‌وه‌ و وتی: «منالان! وه‌للا

جووگە بىكەن ھەستەم، جووگە تان ئەپىرم». مەنەلەكان بىي دەنگ بوون و خەوى لىي كەوت. حەسەش ھەر باوەشىنى ئەكا. كە زانى وا خەوى لىي كەوتووە بە سەبرى سەرى بىرە بىنا گوپووە بانگى كرد: «رەزا بەگ، رەزا بەگ». رەزا بەگ چاوى بەرز كەردەووە وتى ھا ئەمىش وتى: «رەزا بەگ جووگ، رەزا بەگ جوگ. ئا بزانم چۆن جووگە جووگەم ئەپىرى؟» ئەمەى وت ھەستا باوەشىنى فەرىداو بۆى دەرچوو.

- حاجى مستەفا پاشا وتى ئەمىرى حەج بووم، بە سەر حاجىەكانەووە ئەگەرەم. سەپىرم كرد وا لە بەر كەعبەدا كەابرايەكى سوورى قەلەوى رىش سىي كەوتووە، ئاوە ئەكەن بە سەرىا؛ بە جل و بەرگەكەيا زانىم كۆردە، چووم بە لایەووە. ئەو سەلەش حەج كەوتبووە مانگى تەموزەووە، گوشتى كال ئەخرايە سەر لەكە ئەپىرزا. كەابرا چاويكى بەرز كەردەووە ھەناسەپەكى درىزى ھەلەكەشا، لە پاشا سەرى بەرز كەردەووە رووى كەردە ئاسمان و وتى: «ئەرىي خوا! تۆ بۆچ چاوت نەبوو لەو دەشتى گەلگەى ئاودارى ھەوا فەتكەدا مال بۆ خۆت دروست كەى؟ ئەمە شوپىن بوو تۆ ناوتەووە؟ ئەگەر چارىكى تەر رووم كەردەووە ئەم شوپىنە بزانە مەن كۆپى خەلك نىم». وتى لە پاشا پىتم وت: كەابرا ناوت چىەو خەلكى كوپىت؟ وتى: حاجى قادىرى روغزايى «گەلگە» دەشت و گەردىكە لە لای پىنجوین.

- كەابرايەكى مەنگوڤى، باراشىك ئەبا بۆ ئاش ئەپھارى و ئەپەننىتەووە. لە گەرانەووەدا ئەگاتە سەر دەوھەنىك و لەوئى تووشى كەابرايەكى دراوسىيان دەپىي كە ئەویش ھەر ئەچىي بۆ ئاش. لىي ئەپەرسى ئەلى: ئەووە تۆ باراشەكەى خۆت ھارى؟ ئەویش ئەلى: «ئەدى كوو؟ ناپھارم». ئەمىش ئەلى: «بە گۆرە بابم دەسا ئەگەر مەن لە كەنت بوومايە نەمدەھىشت چەقە لەوئى ئاشەووە پىننىت». ئەویش ئەلى: «كۆرە داپەلەيت دەگىم چما نەتەدەھىشت؟» ئەلى: «بە گۆرە بابم نەمدەھىشت».

لەم قەسەدەك و لەو قەسەدەك، ئەپىي بە شەپىان. ئىنجا ئەويكە لە ئاش ھاتۆتەووە ئەلى: «دەسا داپەلەيت دەگىم، دەبا ئەم دەوھەنە ئاش پىت بزانم چەرايەت دەكەوئى ناپەلەيت». بارەكان لە كەرەكان ئەكەنەووە ھەر يەكە تەكان ئەداتە بارەكەى خۆى كە بىكا لە ئاشەكە. لەم سەپى سەپى دەست ئەدەنە خەجەرو يەكتەرى ئەكوژن. كە بە سەپىانا ئەچن ئەپىنن وا دوو بار و دوو تەرم لەوئى كەوتووە، يەكتەيان نووزەپەكى تيا ماوہ. كە لىي ئەپەرسن ئەم كەپن و بەپىنە ئەگىرپەتەووە ئەویش ئەمەرىت.

- مام سلیمانی سینه به سهری همه‌وه‌ن له چه‌مچه‌مال له کۆرپکا دانیشتووه، توپه‌یان کردووه؛ ئه‌ویش وتووێه:

ئیتیر مه‌وه‌شن قسه‌ی بێ سه‌مه‌ر له قووتان ئه‌ورم لکێ چه‌وه‌نه‌ر
ئینجا وتویه: «ئه‌گەر له سهری برۆن، قوولتریش ئه‌وشم».

- مچه‌گه‌وجی باوه‌جانی هه‌بوو که ئه‌که‌وته گرو گالی شیع، به‌مجۆره شیعری ئه‌وت:

هه‌که‌مه‌ زووړنا، ده‌که‌مه‌ ژیرت وه‌ک چه‌چه‌قه‌ی ئاش هه‌له‌په‌رێ کیرت

- ره‌سواغای مه‌نگوړ هه‌بوو، پیاویکی ریش سبی و به‌زمه‌لی بوو. زۆری حه‌ز له قوما‌ر ده‌کرد هه‌ندێ جاریش نوێژی ده‌کرد و قورئانی ده‌خویند. جاریکیان له کۆرپکی دیوه‌خانه‌که‌یا دانەنیشی و ملی خه‌لکه‌که‌ ئه‌گرێ بۆ ئه‌وه قوما‌ری له گه‌ل بکه‌ن. که‌س ملی ناداتی و له گه‌لی ناکا. کاتی قورئان خویندنه‌که‌شی نزیک بوه‌ته‌وه به‌ ناچارێ خه‌لکه‌که‌ ئه‌ترسینی و ئه‌لی: «ئه‌گەر قوما‌رانم له‌گه‌ل ناکه‌ن ده‌چم قورئانان ده‌خینم، ده‌سا دره‌نگه‌».

- دزیک چووه‌ مالیک هه‌ر چه‌نده گه‌را هیچی تیا نه‌بوو بیدزی. هات پڕاته ده‌ره‌وه، خاوه‌ن ماله‌که پیتی وت: [هه‌له‌یه‌ کینه‌ بارت سه‌نگینه. دزه‌ش ئه‌لی:]^۵ «خوا هه‌قه‌ سا تویش مالت پره‌نگینه».

- خیلێک له «تاریه‌ر» خستبوویان. کابرایه‌کی کورد مالی له ژوور هه‌موو ماله‌کانه‌وه بوو، شه‌و هاتبووه‌ خواره‌وه له مالی کابرایه‌کی‌ترانوستبوو له باخه‌لی ژنیکا. کابرا و ژنه‌تا پاش هه‌تاو که‌وتن به‌ ئاگا نه‌هاتبوون. کابرا که‌ هه‌له‌ستێ ته‌ماشای ئه‌کا هه‌موو هاوما‌له‌کان چاویان لێیه‌ که له باخه‌لی ئه‌م ژنه‌ دینه‌ ده‌ره‌وه، ئینجا هیچی پێ نه‌ما‌بوو ئه‌یوت: «ده‌ک

۵- له هه‌ردوو چاپه‌کی وه‌زاره‌تی رۆشنیری و سه‌رده‌مدا به‌ نانه‌واوی هاتووه؛ جا دیاره‌ یا ماموستا عه‌لاه‌دین سه‌جادی وای نووسیوه‌ یا له‌ چاپدا هه‌له‌یان کردووه. بۆیه‌ بۆ ئه‌وه‌ی به‌ هه‌له‌ نه‌گاته‌ پێش چاوی خوێنه‌ری هه‌تا، له‌ فولکلۆرم وه‌رگرت و لێم زیاد کرد.

خوا بېیرى ھەوارى لێژ، پیاو ئیوارە لە مالی خۆیا ئەخەوئ، کەچی بەیانی لە مالی ھاوسى خەوهرى ئەبێتەوه».

- کابرایەك چوو بۆ کاروان، مندالیكى بچکۆلەى ھەبوو لە بێشکەدا بوو. لە دواى پێنج سال ھاتەوه تەماشای کرد چوار مندالى لە گۆئ ئاگردان دانیشتون. لە ژنەكەى پرسى ئەم مندالانە چين؟ ژنە وتى: «ئەوھيان خۆت لێرە بووى گەورە بوو، ئەوھشيان كە تۆ روشتى لە زکما بوو، ئەو دانەشيان خەوم بە تۆوھ دىبوو». کابرا وتى ئەمە سى، ئەى چوارەمینان چيیه؟ ژنە وتى: «مێردەكە، ئەو سى كۆرەت بمرى ئەگەر لەوھيان بېرسى؛ چونكە بچکۆلەكەى گۆئ ئاگردانە. نە تۆ ئەو بدوینە، نە ئەویش تۆ بدوینى».

- كۆرپى كورد ھەبوو گالتەچى بوو، ھەموو رۆژى كە ئەرۆشستەوھ مالهوھ، دايكىكى پیرى ھەبوو لى ئەپرسى، رۆلە دەنگ و باس چيیه؛ رۆژىك ديسان ئەپرسى. كۆرەش وتى: «بە خوا دايە ئیمرۆ بە فەرمانى پاشا جارپاندا ھەرچى بێوژنىك دانىكى مابى ئەبى شوو بكا. ھەر كەس نەيدا بە شوو تووشى جەریمە ئەبى». پیرۆزنەش وتى: رۆلە دەخيل! خۆت تووشى جەریمە مەكە، ئەوھتە من دوو كوتەرە دانم ماوھ».

- ھەمە بەگ وتى: کابرایەكم لا بوو ناوى قادەرەسورى لەك بوو. رۆژىك باسى پیاوى نوێژ قايم و دیندار ئەكرا قادەرەسوور وتى: ناشوكرى نەبى زەمان خراپ بووھ كەس ترسى خواى نەماوھ، خەلكى بە تەنگ نوێژ و رۆژووھە نین. سالىك لە گەل بىست سواری ھەمەوھن چوین بۆ جەرەبى؛ لە قاتە قاتەكانى كەركوك كاروانىكمان رووت كردهوھ. سەر كردهمان «مەخۆل» ھەمەوھن بوو. بە رەحمەت بى! بە دەستى خۆى پێنج كەس لە كاروانەكەى كوشت. ھەموو بارو شتومەك و ولاغەكانمان ھینا گەيشتینە «شیوھ سوور». بستیكى مابوو رۆژ ئاوا بى، ھەزار رەحمەتى لى بى مەخۆل! بانگى كرد: «عەشرەت نوێژم نەكردوھ». دابەزى بە پەلە پەل دەستوێژى شت و نەبھتشت نوێژەكەى بچى، نوێژى خۆى كرد. ئینجا ئیستا پیاوى وەھا دیندار ماوھ؟

- ھەمەبەگى حاجى رەسول بەگ ئەيووت سەیدەومەرى ھەفید ئەيگێرایەوھ ئەيووت: سالىك بالوێژىكى ئيران لە سولەيمانى بوو، ناوى «یەحياخان» بوو. ئیجگار شىفتەى

کاک نه‌حمەد بوو، هەموو وەختی ئەهاتە مزگەوتی گەورە بۆ خزمەت کاک نه‌حمەد. بە ریکەوت کاک نه‌حمەد چوو بوو بۆ شارباژێر. پێنج شەش تاجری سنه‌یی هاتبونه سوله‌یمانی، شابه‌نده‌ر گرتبوونی. یه‌کیکیان -که نه‌گیرا بوو- هاتە مالی شیخ. «تایشه‌خانی» منی بانگ کرد وتی: رۆله، له‌ گەل حاجی مه‌لا ره‌سول بچن بۆ خزمەت شابه‌نده‌ر تکای لێ بکەن بە‌لکوو ئەو حەپسانە بە‌ره‌لا بکا. منیش له‌ گەل حاجی مه‌لا ره‌سول چووم. قاپیوانیک له‌ قاپیبه‌که‌ بوو، پرسى چیتان ئەوئ؟ حاجی مه‌لا وتی: عەرزی بالوێز بکه‌ حەفیدی «کاک نه‌حمەد» هاتۆته‌ خزمەتی؛ ئەویش دەست بە‌جێ وتی بفرمۆن. چوینه ژوروه‌ زۆری پێخۆش بوو، حورمه‌تیکی ته‌واوی گرتین. له‌ پاشا حاجی «مه‌لا ره‌سول» وتی: جەنابی شابه‌نده‌ر! عایشه‌خانی حەره‌می کاک نه‌حمەد سەید عومەری حەفیدی ناردۆته‌ خزمەتتان که‌ ئەو توجاره‌ کوردستانیانه‌ بە‌ره‌لا بفرمۆن. له‌ گەل ئەم قەسه‌یه‌ی حاجی مه‌لا، شابه‌نده‌ر وه‌کو ئاگر بلیسه‌ی به‌ست و وتی: «ئای، ئای! عایشه، عومەری ناردوه‌ بۆ تکا؟ یاللا. دەر وه‌، یاللا دەر وه‌». خێرا گالی دوو خزمه‌تکاریدا هاتن به‌ زۆر دهریان کردینه‌ دەر وه‌.

- کابرایه‌کی کورد هه‌بوو سه‌بیلی ئەکیشا. هەموو دەمی سه‌بیله‌که‌ی به‌ ده‌میه‌وه‌ بوو. به‌ ئەستی‌وبه‌رد ئاگری ئەکرده‌وه‌، پووشووی چاکی ده‌ست نه‌ئەکه‌وت، دارگەنده‌لی له‌ جیاتى پووشوو به‌ کار ئەهینا. گەنده‌له‌که‌یش دره‌نگ ئاگری ئەگرت، کابرای کونا وه‌ جەرگ کردبوو.

کابرا نه‌خۆش که‌وت و که‌وته‌ گیانه‌لا. ژنه‌که‌ی چوو به‌ لایه‌وه‌ پینی وت: «پیاوه‌که‌! پیاو به‌ وه‌سیه‌ت نه‌مردوو، تۆ هه‌قی کیت لایه‌وه‌ کیش هه‌قی به‌ سه‌رته‌وه‌یه‌ ده‌نگ بکه‌ با من بیزانم». پیاوه‌که‌ش وتی: «ژنه‌که‌ هه‌قی که‌سم به‌ سه‌ره‌وه‌ نییه‌، هه‌ر که‌سێش من هه‌ر هه‌قیکم لایه‌تی و رۆژیک چاوم پێ که‌وتوو هه‌ردنی خۆش و ئازاد بێ وه‌کوو شیرى به‌ری دایکی؛ به‌لام تا رۆژی قیامه‌ت له‌ دیوانی خواشدا هه‌ردنی دار گەنده‌ل ئازاد نه‌بێ.

- کابرایه‌کی کورد ژنیکی زۆر تووڤه‌ی هه‌بوو، ئەمیش زۆری لێ ئەترسا. هەموو رۆژی گوشتی ئەکړی و به‌ ژنه‌که‌ی ئەهوت بیکه‌ به‌ «که‌شکه‌ک». رۆژیک ژنه‌که‌ی وتی: پیاوه‌که‌! ئەوا هاوین هات، ئیتر که‌شکه‌ک ناخوړئ و جاریکی که‌ داوای که‌شکه‌ک مه‌که‌؛ ئەگەر ده‌فعه‌یه‌کی که‌ ناوی که‌شکه‌ک پینی خراپت پێ ئەکه‌م.

بە ڕێکەوت روژی دوایی کابرا گۆشتیکی قەلەوی هێنا بوو، وە، ژنەکه وتی: بیکەم بە چی؟ کابرا هیچ قەسە نەکرد، چوو پە یەزەکهی نا بە گۆیسوانەکهو و سەرکهو تە سەر بانەکه. ئینجا لە ویو بەنگی کرد: «سا وەللا کەشکەک و کەشکەکش».

- کابرایەکی کورد لە دەورە ی تورکانا ئەگیرێ بە سەربازی و ئەیبەن بۆ مەشق کردن. بە ڕیز لە گەل سەربازەکانی ترا رایشەگرن و ئەکەوێتە سەروی هەموویانەو. ئارەزووی «سەبیل» ئەکا. کیسەو سەبیلەکهی دەردیتێ و ئەیهوێ سەبیلی تیکا. لەو کاتەدا سەرژمێر دیت سەر ژمێریان بکا، ئەچیتە بەردەمی کابرا کوردەو ئەلی: بلی «بیر» ئەویش ئەلی: «برا سەورکە با سەبیلەکم تێ کەم». ئەلی: کورە بلی بیر سەویلی چی؟ ئەوا ئەویش خەریکە دەست بە سەر سەبیلەکیا دیتێ توتەکهی ساف ئەکا هەر پیتی ئەلی برا سەورکە با سەویلهکم تێ کەم. کابرای سەرژمێر ئەوەستێتەو دوو سێ زللە ی چاک ئەکێشی بە بنا گوێا. ئینجا کابرای کورد ئەلی: «برام بیر، باوکم بیر، کوپی ئاموزام هەوجار بیر بزەنم بووی وە شا. کوپ تاینک نایەلی پیاو سەویلهکهی تێ کا».

- کابرایەک هەبوو برا خاسی ناو بوو؛ قەسەمان لە هال و هەوالی عەسکەریه و ئەکرد کە گۆیا ئیستارێک و پیکترە. وتی: «برا ریکوینکی چی؟ من خۆم لە دەوری عوسمانیا زەفتیه بووم، دوکانەکەشم قەسابی بوو. هەموو روژی کە وەختی مەشق ئەهات دو تارانیم ئەدا بە یەکی ئەچوو مەشقەکهی بۆ ئەکردم. بەو قورعانهی لیت خوێندووە ئیستەو ئەوساش خۆم ئەو قەنارەمە بە جێ نەهێشت. ئەو بوو عەسکەری؛ ئیستەش ئەمانە بە ناخیری گیانیان گوايه عەسکەری ئەکەن».

- روژیەک ژنە دراوستیهک ئەچیتە مالی مەلایەک بۆ پرسیاری شتیکی. لە سەر خۆلەکە دائەنیشی. مەلا ژن لەوی نابێ، کە دیتەو سەیر ئەکا دراوستیکەیان لە سەر خۆلەکە دانیشتووە. روو ئەکاتە مێردەکهی و ئەلی: «ئەو بۆچی وا بێ وێلی، نە دەبوو سەرنیتیکی بدەیتێ بیخاتە ژیر قنگی».

مەلایش پشتیەک لە ژیر شانیا ئەبێ دەری ئەهێنی و ئەیداتە دەست ژنەکهی خۆی و ئەلی: «ئەو پشتیە بەرێ با بیخاتە ژیر قوزی». ژنەکهی ئەلی بە خوا مەلا تو یان خەلەفاوی یان شیت بووی؟ ئەلی بۆچی؟ ئەلی: «مردوت مری! ئەو قەسەیه تو کردت؟»

مه‌لایش ئه‌لێ: «مردووت مری و چاویشت ده‌ری، تو وت بیخاته ژیر قنگی، من وتم بیده‌ری با بیخاته ژیر قوزی. خو‌ت ئه‌زانی چوار په‌نجه به‌نیان نییه، ئیتر ئه‌م هه‌را هه‌رایه‌ت له‌ چیه‌؟»

- کابرایه‌کی کورد ژنه‌که‌ی پێیوه نانیشتی، ئه‌ویش ئه‌چینه لای مه‌حموو پاشا شکات له ژنه‌که‌ی ئه‌کا. هه‌ر دوو لا ئه‌برینه به‌رده‌م پاشا. پاشا له‌ پیاوه‌که‌ ئه‌پرسی شکاتی چیت هه‌یه له‌م ژنه‌؟ ئه‌لێ: «قوربان پێمه‌وه دانانیشتی، هه‌موو جار چاوی له‌ ده‌ره‌وه‌یه، به‌ شه‌و ئه‌چم - له‌ شه‌رعا شه‌رمی بو‌ نیه - له‌گه‌لی بنووم، قوولی نا‌کا».

ئه‌مجا پاشا روو ئه‌کاته ژنه‌که‌و ئه‌لێ: هه‌ی بی‌ حه‌یا بو‌چی وه‌کو شه‌رع ئه‌فه‌رموی له‌گه‌لی هه‌لناسی و دانانیشتی؟ ئه‌لێ: «پاشا به‌ سه‌ری تو درۆ ئه‌کا هه‌موو شه‌وی پتکه‌وه ئه‌نوین. کابراش ئه‌لێ: «پاشا، پاشا! به‌و قورعانه‌ی تو ناگه‌سه سه‌ر رانی راستت ئه‌و گانه‌ی ئه‌و وه‌ منی ئه‌دا تو وه‌ گه‌ماله‌ بو‌ره‌ی ده‌رمالی خو‌تی ناده‌ی». مه‌حموو پاشا له‌م قسه‌یه نه‌ختی فیکری کرده‌وه. قه‌نده‌یه‌کی به‌ ده‌سته‌وه بو‌و، مودنه‌یه‌کی کاره‌بای گه‌وره‌ی پێوه بو‌و، مژیکێ له‌ قه‌نده‌که‌ دا. ئه‌مجا ژنه‌که‌ هه‌لی دایه‌ وتی: «ده‌سا پیاوی درۆزن قه‌نده‌که‌ی پاشا وه‌ قنگی». پاشا هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ی پێما وتی: برۆن، برۆن ده‌ی.

- کابرایه‌کی کورد ژنیکێ هه‌تا؛ له‌ به‌ر ئه‌وه‌ که‌ حیز بو‌و، عه‌شیره‌ته‌که‌ی پێیان ته‌لاق دا. له‌ دوای به‌ینی ژنیکێ تری هه‌تا، دیسان هه‌روا. دوایی گه‌را، گه‌را له‌ ماله‌ گه‌وره‌ کاره‌که‌ریکی هه‌تا. زۆری پێ نه‌چوو له‌ قه‌راخ چه‌م شوانیکیان به‌ سه‌ره‌وه‌ گرت. له‌ ئاوایدا بو‌و به‌ هه‌را.

مه‌حمو پاشا می‌رده‌که‌ی بانگ کرد وتی: که‌رانباوگا‌و ئه‌مه‌ چیه‌ یه‌کێکت هه‌تا حیز بو‌و، دووت هه‌تا حیز بو‌و، سیت هه‌تا حیز بو‌و؛ چیه‌ بو‌ج وایه‌؟ کابرا زۆر دل‌گران بو‌و وتی: «پاشا بێژم چی؟ له‌م تاله‌ ره‌شه‌ی من هه‌مه‌، وه‌و قورعانه‌ی تو خو‌یندگته‌ که‌ به‌خسه‌وه‌ به‌گی کو‌رت به‌و هه‌موو ره‌شاده‌ت و پیاوه‌تیه‌وه‌ بو‌ی وه‌ ژنی من حیز ئه‌وئ. تاله‌م خراوه‌. بێژم چی؟»

- جاریک مه‌حموو پاشا له‌ هۆزی «عه‌مه‌له‌» تو‌ره‌ بو‌و، هانی دا چوار سه‌د سواریک له‌ «پشت مالی» و «ته‌رخانی» چوون سێ چوار کۆماریان له‌ عه‌مه‌له‌ تالان کردو هه‌موو

تالانەكەیان هێنایه مالی پاشا كه ئەو وه خەتە پێیان ئەووت «مالەگەورە». لە گۆی «زەلم» و «تانجەرۆ»-واتە لە «دووان»-هەلی دابوو. عەمەلەكان چوون پەنایان بۆ چەند کویخایەك بردو هێنایان بۆ تەکا بۆ لای پاشا. پاشا لە سەر تەکای ئەوان وتی: تالانەكەیان بدەنەوه. هەر كە مالاتی خۆی دایە پێش و روێشت، مەگەر «عەولحەمی» ناویك نێرەكەریکی دیار نەبوو. دوو سێ جار چوووە خەزەمت پاشا داوای کردەوه، پاشاش وتی: بە خوا من نازانم بچۆ ناو تالانەكە بگەرێ بۆ خۆت بیدۆزەرەوه.

لەولاوه هاوالەکانی تالانیان دابوو پێش و ئەروێشتەوه. لەو بەری ئاوی زەلمەوه یەکن بانگی کرد: «هۆ، هۆ، هۆ، عەولحەمی، عەولحەمی، عەولحەمی!». عەولحەمیش هەر لە ناو دەواری دیوێخانەکە یاشادا کە بە پێوێ راوەستابوو بە دەنگیکی قایم وتی: «هۆ بەلێ، هۆ بەلێ». کابرا بانگی کردو وتی: «پێوێریو، پێوێریو، بۆچی ویستەگی؟» عەولحەمیش وتی: «کۆرە پێژم چی، کوچکی تۆی لێ نەواری! نێرە کەرەکەوێم ماگە، پاشا ناچیتە ژیری، ناچیتە ژیری». پاشا بانگی عەلی بەگی کورپی ئەکا ئەلێ: «رۆلە بچۆ کەریک بدە بەم سەگابە با نەمخاتە ژیر نێرەکەرەکەوه».

- دەرویشیکی جاف روژیکی هاوین لە «بێکەسە» تووشی پیاویکی «مۆریاسی» ئەبێ، باری تری پێبوو. دەرویش رووی کردە کابرا وتی: «براكە دیارە بارەكەت تریهه و نیش زۆر دلم بە تریههوه. پارەشم پێ نییه دەرویشم ناتوانم بە زۆر لیت بسێنم، لە رێ خوادا بە گەردن ئازادی دوو هیشووم بدەرێ». کابرای خاوەن تری وتی: بە خوا برا بە پارە نەبێ نایدەم. دەرویش دیسان وتی «پیاگی خاس بە دلم ئەسووتی وەگەردەن ئازادی تاقەیهك هیشم بدەرێ». کابرا وتی: برا قەسە هەر یەكە، بە خۆپایی ناتدەمێ. ئەمجا دەرویش وتی: «پێژم چی؟ ئەمە کیری کەریمە سوورە وا لە قنگما ئەگینا ئاوا تۆ رزگارت نەئەبوو، بچوو خوات لە گەل».

- جاریك مەحمو پاشا رتی ئەكەوتە مال کابرایەکی «پێسەری». ئەو کابرایە دوو ژنی ئەبێ، یەکیکیان ناوی «پێزە» ئەبێ، ئەویکەیان «پەخە». پێزەیان چیشتی چاک دروست ئەکا و ئەو رۆژە بۆ پاشا پلاویکی نایاب دروست ئەکا. پاشا کە ئەیخوا بە کابرا ئەلێ: ئافەڕین بۆ کەبیانوت، پلاویکی زۆر چاکی لینا بوو.

به ریکه‌وت بۆ سالی دوابی مه‌حمو پاشا ری ئه‌که‌وێته‌وه‌ مالیان. کابرا به‌ پیزه‌ ئه‌لی: پیزه‌ پاشا میوانمانه‌ بزانه‌م چۆن چیشتیکی بۆ لی ئه‌نی. پیزه‌ خۆی لی هه‌له‌کا و چیشته‌ دروست ئه‌کا و خویی تی ئه‌کا. په‌خه‌ که‌ ئه‌مه‌ ئه‌بینی ئه‌ویش ئه‌چی به‌ دزییه‌وه‌ مستیکی تر خۆی ئه‌کاته‌ چیشته‌که‌وه‌. له‌ وه‌ختی نان داگردنا، پیزه‌ که‌ لیتی ئه‌خوا سه‌یر ئه‌کا زۆر سویره‌. میرده‌که‌ی بانگ ئه‌کا و ئه‌لی: من ئه‌وه‌ندم خۆی نه‌کردوه‌ ئه‌م چیشته‌وه‌، که‌چی ئیسته‌ زۆر سویره‌. کابرا ئه‌لی ئیشی په‌خه‌یه‌. داریک له‌ په‌خه‌ هه‌له‌گرێ ده‌ست ئه‌کا به‌ لیدانی تا راستی پی ئه‌لی. ئینجا نان دانه‌نین و کابرا روو ئه‌کاته‌ مه‌حمو پاشا و ئه‌لی: «پاشا روو زه‌ردم! به‌ خوا پیزه‌ پلاویکی خاسی بۆ کردبوویت، به‌لام رووی دایکی ره‌شوی، په‌خه‌ گووی تیکرد».

- «لاله‌ سه‌رحه‌دی رۆغزایی» تۆبه‌ی کردبوو وازی له‌ دزی و ریگری هینابوو. رۆژیک له‌ سه‌ر گردی بیکه‌سه‌ هه‌لیاندا، کوره‌کانیشی ده‌وریان لی دابوو. رانیکی شارباژیری به‌ویدا تیه‌ری، ئه‌ویش به‌رمالی راخستبوو له‌ سه‌ر به‌رمال نوێو ته‌زیحاتی نه‌کرد. سه‌یری کرد کوره‌کان هه‌چیان له‌ شوینی خۆیان نابزوون، به‌ ده‌م ته‌زیحاته‌که‌وه‌ وتی: «لااله‌ هه‌ی له‌رینه‌، سپی بینن هه‌ی ره‌ش نه‌، بۆ به‌رمالی باوکتانه‌». ته‌ماشای کرد کورگه‌ل هه‌ر ناجوولن، ئینجا چاری نه‌ما وتی: «ئه‌ری بی فه‌رینه‌! کورگه‌ل گاینه‌! من ده‌ستی شیخه‌لم گلاو کردگه‌ ئیوه‌ چی؟ ئه‌و رانی شارباژیری به‌ له‌که‌که‌ چوو وه‌و دیوا خۆ ئه‌م دیواخانه‌ وه‌ تر راناگیرئ».

- حه‌مه‌ به‌گی حاجی ره‌سول به‌گ وتی: عه‌لی به‌گی مه‌حمو پاشا بۆی گیرامه‌وه‌ وتی: سالیک مالمان له‌ «کانی چه‌قه‌ل» بوو. حه‌مه‌ی سان ئه‌حمد ئه‌سه‌دانی دوو به‌رانی به‌ دیاری به‌ شوانه‌که‌ی خۆیا ناردبوو بۆ پاشا. کابرای شوان به‌رانه‌کانی رابوارد و لیبیان وه‌رگرت، ئیتر خۆی چوووه‌ قاوه‌خانه‌که‌. قاوه‌چیه‌که‌ی پاشا قاوه‌ی لی ئه‌نا، کابرا به‌ ده‌نگیکی قایم له‌ قاوه‌چیه‌کی پرسی: «ئه‌ری برا تۆ خوا ئه‌وه‌ چی بۆ پاشا دروست ئه‌که‌ی؟» قاوه‌چیش وتی: قاوه‌یه‌. کابرا وتی: برا ئه‌گه‌ر شتیکی بیژم قه‌یناکا؟ وتی: بیژه‌. کابرا وتی: ئا چکیکم به‌ه‌ری. قاوه‌چیه‌که‌ فنجانیکی بۆ تیکرد و دایه‌ ده‌ستی. کابرا قومیکی لیدا، که‌ زانی تاله‌ گورج تفانیه‌وه‌ و له‌ قاوه‌چیه‌که‌ی پرسی: «ئهم شته‌، پاشا وه‌ پاره‌ ئه‌یسنی؟» ئه‌ویش وتی: ئه‌ری وه‌للا. کابرا ئیتر سی و دووی لی نه‌کرد و وتی: «ئه‌ی کوتامه‌ دایکی، ناکا ئه‌و

پاره یه بدا وه هه لوا گه زۆ، نه چنی نه م تفت و تاله ی پی نه سینتی». پاشا ته ماشایه کی ئیمه ی کرد و وتی: کوره ده نگ مه که ن قه یناکا.

- جاریک مه محمو پاشا ری ئه که ویته خیلکی «ناخه سووری» له کویستان. ته ماشا نه کا هه واره که یان جینگایه کی زۆر خوشه و سه ر چاوه یه کی جوانی لیه، روو نه کاته خه لکه که و نه لی: خزمینه! به خوا شوین هه واریکی خوشتان هه یه، خۆزگه منیش هاومالی ئیه بوومایه! کویخاکه یان له و لاوه نه لی: «پاشا به وه قووروانت پار نه وگه و پیرار نه وگه، هه ر ئیسته ده واریکت بۆ هه له ده م و دیله شریکت لی ماره نه که م، ئیتر له لای ئیمه دانیشه». پاشا چاوی له سواره کانی هاوړی دانه گری و پشه که نی و هیچ ده نگ ناکا.

- «توفیق ئاغای گه لالی» گیرایه وه وتی: وه ختی خۆی کارایه کی شیخ سمایلی له گه ل عه باس ئاغای باوکم ناسیاوی هه بوو. روژیک کۆچمان کرد بۆ کویستان نه چووین. من و «به وراغا» و «نه ولاغا» و دوو سواریکه له خزمه ت باوکما بوین. ریمان که و ته به ر مالی کارا. کارا له گه ل باوکی چا و پیکه وت، رای کرد جله وی نه سپه که ی گرت و وتی: ئاغه، یان نه بی نه مر بکه ن بمکوژن یا خود دابه زی له مال نه م خزمه تکاری خۆته قاوه لتی بکه ی. باوکیشم رووی کرده ئیمه فهرمووی نه م پیاوه له قه دیمه وه دۆستمه، با دلی نه یه شی، دابه زین.

ئیر دابه زین چووینه ژیر ده واره که، کارا ده ستویرد گیسکیکی سه ر بری خۆی و ژنه که ی ده ستیان کرد به گرون و لینانی. دوو سئ سه عات دانیشتن، هه ر چیغیکیش له به ینمانا بوو، باوکم بانگی کرد فهرمووی: ئیمه ریمان دووره زوو نانمان بده نی با بیخۆین و برۆین. گویمان لیبوو کارا له و دیوی چیغه که وه به ژنه که ی وت: دره نگه تیکه با بۆیان به رم. ژنه که ش وتی چی بکه م گوشته که نه کولاوه، کارا وتی: «کچی، تیکه؛ نه مانه گه لالین. گه لالی سه گی ره ش به پیسته وه نه خۆن». باوکم ته ماشایه کی ئیمه ی کرد و زه رده خه نه یه کی کرد و ئیمه ش پیکه نین.

- روژیک کویخایه که نه چیته خزمه ت مه محمو پاشا. بیستبووی که پاشا له نه سه ته مبول دانی دروست کردبوو. لئی نه پرسی: «قوروان نه و دگانی له نوێ ژنایگی به ده س هه لپه ر سه یاگه بۆچی خاسه؟» پاشاش نه لی: «قسه نه که م که س نازانی دانم نه ماوه و

شتیشی پښ نه‌خۆم». کابرا ئه‌لئ: «قوروان بېقه‌وی نه‌وی، نوځله ره‌قه بادامیه‌کان و که‌شکې پښ نه‌خۆی؟» پاشا نه‌فهرمووی: نه وه‌للا! شتی وا ره‌قی پښ ناخۆرئ. کابرا ئه‌لئ: «به‌خوا دگانی که نوځله بادامی و که‌شکې پښ نه‌خۆرئ گووی تیوئ». پاشاش هیچ ده‌نگ ناکا.

- کابرایه‌ک له شاره‌زووره‌وه هات بۆ شار، که گه‌رپایه‌وه هاوړپیه‌کی هه‌موو جار هاتوچۆی شاری نه‌کرد، چوو له‌لای و وتی: «حه‌مه، ئای ته‌م جاره له‌ شار شتیکم له‌ بازارې کړیبو نیوه پۆژه خواردم؛ به‌ خوا خو‌ش بوو. حه‌مه وتی ته‌زانم چی بوو. یرسی ده‌ بزانه‌م چی بوو؟ وتی: «اووله‌ که‌واوه‌که‌ بوو؟» وتی: «ناوه‌للا». وتی: «شه‌روه‌ته‌ ئاوه‌که‌ بوو؟» وتی: ناوه‌اللهه‌ نه‌وه‌ش نه‌بوو. ته‌مجاره‌ وتی: «که‌واوی که‌له‌و پاچه‌که‌وو؟» وتی: «نه‌ری نه‌خوا خو‌یه‌تی. ئای حه‌مه‌ ئاوه‌که‌ی! ئاوه‌که‌ی!»

- ده‌رویشیکی جاف پۆژیک له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی - که‌ ناوی خاته‌ بوو - لێیان ببوو به‌ ده‌مه‌ قال. ژنه‌که‌ مانگیه‌کی سووریان هه‌بوو، خه‌ریکی مانگا دۆشین بوو، هه‌ر بۆله‌ بولی نه‌کرد. ده‌رویش به‌ بۆله‌ بۆله‌که‌ی زۆر توڤه‌ بوو، پیتی وت: «خاته‌! خاته‌! بښ ده‌نگ ته‌بی؟ بښ ده‌نگ وه‌ ته‌گینا وه‌ سه‌ی ساقه‌ لیت راسته‌وه‌وم له‌ ژیر مانگا سوروه‌وه‌ نه‌وی له‌ ژیر که‌ریمه‌ سووری که‌س نه‌زانه‌وه‌ وی به‌م گالۆکه‌ گشت گیانت نه‌شکینم».

- ته‌مینی ده‌رویش فه‌تاحی به‌رده‌زه‌ری هه‌بوو، وتی: به‌ کاروانستانیک ږیم که‌وته‌ موکریان. شه‌ویکیان له‌ مالی «برایمی فاته‌» بووم، سه‌یرم کرد ژنیککی جوانی هه‌یه. منیش جۆشی گه‌نجتیمه‌، دلم له‌ ژنه‌که‌ چوو ده‌ستم کرد به‌ چاو بړکئ له‌ گه‌ل کردنی. برایم هه‌ستی پښ کرد یا نه‌کرد شه‌وئ هه‌موو له‌ ژیر کورسییه‌که‌دا نووستین. که‌ چرایه‌که‌ کوژنرایه‌وه، برایم جیگه‌که‌ی له‌گه‌ل جیگه‌ی ژنه‌که‌یا گواسته‌وه‌ منیش پیتی نازانم. دوو به‌شی شه‌و ږوشت ده‌ستم راکیشا بۆ شوینی ژنه‌که‌ ده‌ستیکم هات به‌ ده‌سته‌وه‌ هینام و کتیری خۆم ږه‌پ کرد و خسته‌ مستیه‌وه‌. هه‌ندئ ده‌ستی لیداو پاشان ته‌ویش ده‌ستی منی راکیشاو له‌ خۆما ته‌یخاته‌ سه‌ر قوزی، که‌ چی کتیریکی له‌ هینه‌که‌ی خۆم زلتی خسته‌ ده‌سته‌وه‌. که‌ ته‌مه‌م دی، هه‌را بوومه‌ تنۆکی ئاوو ئیتر خه‌وم لئ نه‌که‌وت؛ به‌یانی له‌گه‌ل تاریک و لێله‌دا هه‌ستم و ولاخه‌کانم بار کردو ویستم ږووم؛ دنیش زۆر سارده‌.

ئەو ئەندام زانی بۆلەت و سەر پەتە پەتە گەرم و وتی: بۆلەت ئەو بەم بەیانی زوو بە کوێ ئەچێ؟ دانیشە قاوەلتی بکەو دنیاش تۆزێ گەرم دابێ و ئەو وەختە پڕۆ. ئەو مەنیش لە شەرمانا ناتوانم سەر بەرز کەمەو. بە پەتە ئەو بەتوانم قسە بکەم دانیشتم و قاوەلتیم کرد، ئینجا وێستەم پڕۆم. پوی تێ کردمەو و وتی: «بۆلەت، ئەم زستانە پێکەو پوی ئەبۆترین، هەر تۆ بێخەرە مستی من و من ئەیخەمە مستی تۆ تا خوا دەروێک ئەکاتەو».

- کابرایەکی کورد هەبوو «نەزەر»ی ناو بوو، پیاوی «مەحمو پاشا» بوو. نەزەر لە ناکاو و نەبێ و زۆری پەتە پەتە پەتە پەتە. پاشا ئەپرسی: هە نەزەر ئەو لە کوێ بووی؟ ئەلێ: «بە خوا پاشا چوو بووم بۆ مەلێ شێخ، پۆم وە قوربانی سەگی بەر قاپەکە ی وێ! پاشاش ئەلێ: ها، هە ئەوەندە نایەنێ. نەزەر کە ئەزانێ پاشا و ئەلێ خێرا ئەلێ: «کەواسە پاشا کوتامە دایکی».

- کابرایەکی کورد رۆژێک لەو شارەزوورەو تەوای لێ هاتبوو. رۆژە کە زۆر گەرم بوو، هەر چەند تەوای تەوای دەکرد، تەوای ساردی دەست نەدەکەوت، تەوای گەرمیان ئەدایەو هیچ هەوایەکی فێنکیشی نەئەدی. ئەوەندە هەبوو شاخی هەورامان لە دوورەو ديار بوو، بۆ ئەو شوێنە دوو رۆژ رێگە ئەبوو. بەفرە کە بە سەر شاخەکەو ديار بوو. کابرایەکی خەمی بۆ ئەحوال پرسی هات بۆ لای، لە بەردەمیا رەوێستا و بەر شاخەکە ی لێ گرت، ئەویش پێی وت: «کۆرە دویت باوک لای بەفرە کەم لێ مەوێرەو، بە هەوایەکی فێنکەم بۆ بێت ئەو پڕوکیام».

- سالتیک رەمەزان بوو جاف هاتبوونە شارەزوور لالە سەرەد کۆیخای هۆزی «سەگ گەل» کە تیرە یەکن لە روغزایی. ئەوانیش لە نزیکی «دزە کەر» وە خستبووان. لالە سەرەد رۆژێک خەلکی ئاواپی هەموو کۆ ئەکاتەو ئەلێ: «عەشرەت ئیمە کە موسولمانین تۆی ئەم رەمەزانە کە مەلایەک راگرین کە پێنج فەرە نوێرمان بۆ بکات و قورئان و حەدیسێشمان بۆ بخوێنێ، کە نوێری جەزنی بۆ کردین هەر مەلە شتێکی ئەدەینێ و خوای لە گەل». هەموو وتیان بە خۆدای فەرموودە کەت بە جێیە.

چوون لە دی «مێردە ی» فەقێهێکیان هێنا کە هەتا نوێری جەزنیان بۆ ئەکا لە لایان بێتێتەو، ئینجا دەوارێکی بچکۆلەیان بۆ هەلداو فەقێ دانیش. کە نوێری شیوان داها

دهستی کرد به بانگ دان وتی «الله اکبر، الله اکبر...». «عهله» ی شوان نهاته‌وه بۆ ئاوابی که بانگی بیست رای کرد وتی: «کاورا دهنگ، کاورا دهنگ، دویت باوک هه‌را مه‌که». یه‌کیک له‌ خه‌لکی ئاوابی رای کرد وتی: «عهله! عهله! جوین مه‌ده». عهله وتی: «ئه‌ی ئه‌م کاورایه ئه‌م گاله‌گاله‌ی له‌ چیه‌؟» «مردگت مرئ ئه‌مه مه‌لایه بانگ بیژئ؛ بانگی محهمه‌دی ئه‌مه‌یه بۆ چی جمیتی ئه‌ده‌یتی؟» وتی: «نه‌مزانی که بانگ بیژئ، بۆ چی ئه‌مه‌سه بانگ؟» وتی: ها. وتی: «تو خوا لاله‌گوله ئینجا ئه‌م بانگه‌ قه‌یناکا بۆ په‌زه‌کان؟» وتی: «نا، نا، نا». وتی: «ده‌سا با بیژئی».

له‌ پاشا شه‌وی هه‌موو خه‌له‌که به ژن و پیاوه‌وه لێ کۆ بوونه‌وه و تیان: «مه‌لا، بۆمان بخوینه». هه‌تا دوو سه‌عات بۆی خویندن. له‌وه به‌ دواوه یه‌کیکی تریان له‌ ئاش هاته‌وه و وتی: «مه‌لا چیت خویندگه بۆ منیشی بخوینه». بۆ ئه‌ویشی دوو سێ سه‌عات خویند. به‌ری به‌یان یه‌کیکی تر - که شه‌و به‌ دیار نه‌بوو - هاته‌وه بۆیان گێڕایه‌وه که ئیمشه‌و هه‌تا رۆژ مه‌لا بۆی خویندگن. کابرا له‌ ناو ده‌واره‌که‌ی خۆیان داننه‌شی و رووی کرده‌ ده‌واری مه‌لا ته‌ماشای کرد نووستوه. بانگی کردوو خه‌به‌ری کرده‌وه وتی: «برا من له‌ مال نه‌وگم تو بۆ عه‌شره‌تت خویندگه بۆ منیش بخوینه». مه‌لا وتی: باوکم که ئیواری هات بۆ هه‌مووتان ئه‌خوینتم، ئیتر ئه‌مه‌ چیه‌؟ وتی: «نابێ ئه‌وی خویندگه‌تۆی بۆ منیشی بخوین».

مه‌لا له‌ دلی خۆیا لێکی دایه‌وه وتی دیاره ئه‌مانه به‌ هه‌لاکم ئه‌ده‌ن، با چاره سه‌رێکی خۆم بکه‌م. چوو کوله‌که‌یه‌کی برد له‌ ده‌وری خه‌ل شاره‌ زه‌رده‌واله‌یه‌ک هه‌بوو، داری کرد به‌ شاره‌که‌دا. ده‌می کووله‌که‌ی نا به‌ کونه‌که‌یه‌وه هه‌تا پر بوو، ده‌رگاکی قایم گرت و چوووه‌وه بۆ شوینی خۆی. وه‌ختی نیه‌وه‌ی خه‌لکی هه‌موو کۆ بوونه‌وه چوونه‌ لای مه‌لا، مه‌لایش به‌ر ماله‌که‌ی له‌ سه‌رو چاوی خۆیه‌وه پێچاو به‌ فه‌قیانه‌که‌ی ده‌ستیشی شاردوه‌وه، وتی: «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم، الحمد لله رب العالمین» و سه‌ری کوله‌که‌ی به‌ر له‌ کرد، به‌ جاری سیسه‌د چوارسه‌د زه‌رده‌واله‌ ده‌رپه‌رین و به‌ ناو کورگه‌لا بلا بوونه‌وه. یه‌کی به‌ لووتیه‌وه، یه‌کی به‌ ده‌ستیه‌وه، یه‌کی به‌ بنا گوێوه‌ پێوه‌دا. کورده هه‌ر یه‌که بۆ شیوی رایان کرد، مه‌لاش گورج بوخچه‌که‌ی پێچایه‌وه هه‌لسا به‌ لایه‌کیکه‌دا رای کرد و بۆی ده‌رچوو. ئینجا کورده‌کان له‌ ده‌مه‌ ده‌می عه‌سرا هاته‌وه بۆ ناو ده‌وار و تیان: «بچین چینی له‌م مه‌لای کرانباوگاوه بده‌ین»؛ که هاتن مه‌لا نه‌ما بوو. «قه‌یتول» ی کورێ لاله‌ سه‌رحه‌د دیار نه‌بوو، لاله‌ پرسی: «ئه‌رئ عه‌شره‌ت قه‌یتول دیار نییه‌». یه‌کیک وتی: «به‌ خوا لاله‌ چاوم

لێبوو چوار پێنج شەیتان رەجیم و ئەلحەمکە لایلا وە دەوریای گیزو ھۆریان بوو، سەرە ژیر کردیان وە چەما، ئیتر نازانم چی وە سەر ھات؟»

- باقی ئاغا ھەبوو رەئیسێ بەلەدیە کەرکوک بوو. بەلەدیە چەند گۆی درێژکی ھەبوو بۆ خۆلکێشانی ناو شار. ئاغا ئەچیتە لای کورتان دووریک کورتانیان بۆ دروست بکا. بە کورتان دوورە کە ئەلێ: «کۆرە وا نەزانی بۆ یەکیکی تری دروست دەکەیت؛ ئەبێ زۆر چاک ئاگات لە خۆ بێ، ئەو بەزانی کە بۆ منی دروست ئەکەیت». کورتان دووریش ئەلێ: قوربان! ھیچ دلت چەکەرە نەکا. بە سەری تۆ ئەگەر لەوانە نەبوو کە بۆ خۆت دروست کرابێ، بیدەرەووە بە سەرما». ئەویش ئەلێ «عام فەریم!»

- ھەمەبەگێ حاجی رەسول بەگ وتی کەریمی فەتاح پیاو ماقولی مەحمووپاشا گێراپەووە وتی: روژیک لە خزمەت مەحمووپاشادا رێمان کەوتە دیەک. پیاویکی ریش سپی ھات لە منی پرسى وتی: ئەگەر ھەندێ تەرە پێنم پاشا ناخوا؟ منیش لە دلی خۆما خەیاڵم کرد بەلکە خەیارو تەرۆزی وە یا کالەک و شووتی بێ وتم بیهێنە. کابرا پۆیى لە پاش توژیک ھاتەووە سینەکی ھەلگرتبوو. تەماشام کرد لە ناو دوو تەشپیدا ھەندێ بامیەى کال قنچکەیانى لیکردۆتەووە نەختى خۆى وردیشى لە لایەووە داناو. وتم باوکم ئەمە چۆن نەخوری؟ کابرا ھێشتا ئەبوت: «بەرا داینە بەلکۆو پاشا ئەخوا خۆ شتى خراو نییە، سەوزییە».

- عەلى قادر، کابرایەکی شاتری بوو. حسین بەگى ھەسەن بەگ گێراپەووە وتی: لە فەقێجە بووین، ئەھەى سەلیم وتی: سەگى مالى عەزەى قادر لەوانەى کەس نەوێزى لە بەر ئەو بەو دەورو بەرەدا پڕوا. عەلى قادریش ھەلى دایە وتی: «کۆرە یێژى چی؟ وە کەلام سەگى ئەوان لە چاو سەگى مالى مارفا وەکو شیخ وایە».

- لە خێلێکی کوردی گەلالی لەو کوردەوارییە روژیک دەنگوباسی جەژن بوو، زەلامێکیان نارد بۆ دیەکی دراوستیان بزانی جەژنە یا جەژن نیە. کابرا چوو تەماشای کرد وا لە خانوێکدا خەلکێکی زۆر کۆ بوونەتەووە، کابرایەکی سەر سپی لە لای سەر وویانەووە دانیشتووە، ئەو شتیک ئەلێ و ئەوان بۆی ئەسێننەووە. تومەز ئەمە مەلایەو تەکبیری جەژن

دائه‌دا. کابرای کورده ئیتر هیچ دهنګ ناکا و نه‌گه‌رېته‌وه دواوه، لیتی نه‌پرسن چی بوو؟ نه‌لئ: «کورده ییژم چی بوو، کوچکی تو ی لئ نه‌واری؟ له خانګه‌که پیاګه‌لیکی فره دانیشتبون، کاورایه‌کی سهر چهرمگیان تیاوو، ههر ئو نه‌گه‌فی و نه‌وان نه‌گه‌فین، ئو نه‌گه‌فی و نه‌وان نه‌گه‌فین؛ به‌لام گوی نه‌نکی ئه‌خوا! گه‌فه‌ی ئو گه‌فه‌ی نه‌وان ناوړئ ئیسته خواردگیانه».

- جووله‌که‌یه‌کی قهره‌داغی گوی‌دریژیک نه‌دزی. له دوا ی به‌ینیک له لای کابرایه‌کی «جافه‌رانی» به‌سهری نه‌گرېته‌وه، هندی پاره‌ی به‌کاله‌دپانه‌نه‌داتی و گوی‌دریژه‌که‌ی لئ نه‌سه‌نېته‌وه. روژی جمعه‌نه‌بی، پاش عسر نه‌لئ ئیمشه‌و شه‌مه‌یه‌پتویسته‌بجمه‌قهره‌داغ، که‌ره‌که‌رانه‌کیشتی و نه‌که‌ویتنه‌رېگا. کابرای جافه‌رانی هاوړپیه‌کی له‌گه‌ل‌خوی نه‌هیتی و به‌دوایا دیت و خوی پروت نه‌کاته‌وه هه‌موو له‌شی‌خوی له‌قوړه‌ره‌شه‌وه ئه‌دا. خواجه‌ش هه‌وساری که‌ره‌که‌ی به‌ده‌سته‌وه‌یه‌راینه‌کیشتی، زور نه‌ترسئ ناوړئ ئاوړ بداته‌وه دواوه. تاریک داهاتووه، کابرا به‌هیواشی هه‌وساری که‌ره‌که‌دانه‌مالي و نه‌یکا به‌سهری‌خویا و گوی‌دریژ ئه‌دا به‌هاوړئ نه‌لئ تو برؤ. خوی هه‌ندیک به‌هه‌وساره‌وه ئه‌پروا دوا یی نه‌لئ وا چاکه‌که‌خومی لئ ئاشکرا بکه‌م؛ پی له‌ئرز‌قایم‌نه‌کا و نا‌پوا. خواجه‌دوو سئ جار نه‌لئ هه‌چه‌وه‌ره، که‌لکی نابی که‌ئاوړ نه‌داته‌وه‌چاوی پی نه‌که‌وئ و کابراش لیتی نه‌مریتی. جووه‌ههر ده‌سته‌ره‌شمه‌به‌په‌لا نه‌کاو قوشنه‌قهوت به‌تاو خوی نه‌هاوړیته‌دی قهره‌داغه‌وه. شه‌و و روژیک بی زمان نه‌که‌وئ، که‌دېته‌وه‌هوش‌خوی لیتی نه‌پرسن چی بوو؟ نه‌لئ: «خزمینه! که‌ره‌که‌م به‌سهر‌گرته‌وه و هینامه‌وه. شه‌و له‌نیوه‌ی‌رېدا له‌ناو دارو ده‌وه‌نه‌کانا لیم بوو به‌"رموزه" و که‌وته‌شاخه‌کان».

ئینجا وتیان له‌پاش‌چهند روژیک‌خه‌به‌ریان دایه‌که‌که‌ره‌که‌ت له‌فلانه‌دیه. جووه‌نه‌یگوت: «عه‌زیم! به‌حه‌زرتی‌مووسا من‌خوم به‌چاوی‌خوم‌دیم که‌که‌ره‌که‌بوو‌بوو به‌رموزن و دایه‌کیو، چون ئیستا باوه‌پ نه‌که‌م مایی!

- کابرایه‌کی‌کورد‌هه‌بوو‌چیلکه‌فروش‌بوو، هه‌موو‌پوژئ‌نه‌چوو به‌کول‌چیلکه‌ی نه‌هیناو نه‌یفروشت؛ به‌وه‌نه‌ژیا. ئه‌م کابرایه‌خوی‌که‌پ‌بوو، ژنه‌که‌ی‌که‌پ‌بوو، کوپ‌یکی هه‌بوو‌که‌پ‌بوو، کچیکیشی‌هه‌بوو‌نه‌ویش‌ههر‌که‌پ‌بوو. له‌مالي‌پیریژنیکا‌بوون‌ناوی «پووره‌فاته» بوو؛ نه‌ویش‌ههر‌که‌پ‌بوو.

رۆژیک کابرا بە کۆلە دارەووە هاتەووە. موختارە کە بانگی کرد وەرە دوو قەرانت بەدەمی خەرجی کە. کابرا بە کۆلە چیلکەووە پای کردە مالهووە، ژنەکە ی پرسی بۆچی نەت فرۆشت؟ وتی: «کچی! من پیاویکی هەژارم، خەلکی خێرم پێ ئەکەن کەچی موختار داوای دوو قەرانت پیتاکم لێ ئەکا». ژنە رووی کردە کچەکە وتی: «پۆلە، سەیری باوکت کە هاتوووە ئەلێ گۆشتی مەرپتان بۆ بکرم یان گۆشتی گا؟ منیش ئەلیم تۆ هەر چێکیان بکری هەر باشە».

کچە پای کردە لای براکە ی وتی: «کاکە! دایکم پرسم پێ ئەکا ئەلێ کۆری وەیسە داوای تۆی کردوووە، شووی پێ ئەکە ی یان نە؟ منیش وتم دایە من وەکوو کچی خەلکی نیم باوکم و تۆ و کاکم بە هەر کەسیکم بدەن پازیم».

کۆرەش بە تورەییەووە چوو بۆ لای پووورە فاتەو وتی: «وێللا هەر کەس پێم بلێ پووورە فاتە ی گاوه، ئەیکوژم».

پووورە فاتەش وتی: «وێللا باوکم ژوری خۆمەو لە دوو قەرانت کەمتری نادەم».

- حەمەبەگی جافربەگی جاف عەمری خوای کردبوو. پێ خۆیک قوڕیان گرتبوو زەلامیک بە خاکەنازەووە راوەستابوو هەر کەس بهاتایە خاکەنازی قوڕی ئەدا بە سەریاو هەر ئاغا پۆشی ئەکرد.

کابرایەکی مسگەری سنەیی لە ئاواپیە کەدا بوو. بە لای زەلامە کەدا رابوردو ئەویش گورج خاکەنازی قوڕی دا بە سەر مسگەرە وتی: «دە ی مسگەر تۆش ئاغەرۆ بکە».

ئەویش هیچ خۆی تێک نەدا دەستی کرد بە شیوەن و مەنجەلی گەرە گەرە ی چێشت لێنرا بوو، مسگەر چوو پشکۆیە ک ناگری زلی هینا کابرای خزمەتکار کۆلەنجە ی لە بەرا نەبوو یەخە ی کرابووە تیلە بەنیکیشی لە پشتا بوو مسگەر پشکۆکە ی هاویشته باخەلیەووە هەر دوو دەستی گرت و وتی: «با پتکەووە شیوەن بکەین».

زەلامە کە، تینی پێ گەیشته وتی: «کۆرە بەرمەدە سووتام». مسگەر وتی: «هەقته بسووتیتی، ئاغەت ئاغە ی چاک بوو». وتی: «کۆرە مسگەر بەرمەدە سووتام». وتی: «هەر تۆش نەسووتای ئیمەش سووتاین». وتی: «مسگەر مردگت مرئ بەرمەدە گرم تیبەر بوو».

وتی: «ئافەرین بۆ تۆ بە خوا خزمەتکاریکی دلسۆز و بە وەفای بۆ ئاغاکەت». وتی: «مسگەر کرانباوگا و بەرمەدە بە ناگری راستەقینە سووتام». ئیتەر مسگەر دەستی بەرەلا کرد، بەلام کابرای قوڕ بە سەر لا قەبرغە ی بە تەواوی سووتابوو.

- مه‌لایه‌کی کم فیکر له دیه‌ک بوو هەر جار که نه‌چوو هەر منبەر خوتبه‌ی جومعه بخوینی، خوتبه‌که‌ی نه‌کرد به لای میزه‌ره‌که‌یاو هه‌موو جار ده‌ستی لی نه‌دا نه‌وه‌ک له فیکری چوو بئ. رۆژیک له‌وه‌خته‌دا که چوو هەر منبەر که کوپخایه‌کی قومار بازیان هه‌بوو له دواوه خوتبه‌که‌ی لی دزی. مه‌لاکه چوو هەر منبەر ده‌ستی برد بۆ «خوتبه» سه‌یری کرد نه‌ماوه، به جاری په‌کی کهوت و زۆر ته‌ریق بۆوه.

ئه‌وه جۆمه‌یه‌هیچ، جۆمه‌ی دواپیش کوپخا عه‌ینی که‌تنی پێدايه‌وه. ئینجا بۆ جۆمه‌یه‌که‌ی تر هینای دوو خوتبه‌ی نوسیه‌وه یه‌کیکی کرد به لا سه‌ریا، یه‌کیکی نایه‌باخه‌لی. که سه‌رکه‌وت بۆ سه‌ر منبەر کوپخا دیسان له دواوه خوتبه‌که‌ی لی دزی. مه‌لا که چوو هەر منبەر ده‌ستی برد خوتبه‌ نه‌ماوه، هیچ خۆی تیک نه‌دا هینه‌که‌ی باخه‌لی ده‌ره‌یناو ده‌ستی کرد به‌خویندی. وه‌کوو یه‌کێ چۆن ده‌ستی گرتمۆلکه‌ نه‌کاو روو نه‌کاته یه‌کیکی تر ئیشاره‌ی بۆ نه‌کا-یانێ کوتامه‌خۆت، یا کوتامه‌دایکت-ئه‌میش هەر ئه‌یوت: «الحمدلله حق حمده‌هتد» و به‌ده‌ستیش ئاوقه‌ی کوپخای نه‌کرد؛ یانێ کوتامه‌دایکت، ئاگات لێهه‌ چۆن تهرم به‌ریت.

- شیخ‌بابه‌عه‌لی ته‌کیه‌یی جاریک زستان ئه‌بێ نه‌چیته‌وه بۆ «ته‌کیه» و ئیواره له‌مژگه‌وت له‌گۆی ئاگردانه‌که‌ دانه‌نیشی و خه‌لکی ئاواپیش هه‌موو له‌وین. سه‌یر نه‌کا کابرایه‌کی نه‌ناسراویش له‌ویییه. بابه‌عه‌لی به‌خه‌لکه‌که‌ ئه‌لی ئیسته سه‌یریکتان بۆ نه‌که‌م. هه‌روا له‌به‌ر خۆیه‌وه به‌ده‌نگی به‌رز ئه‌لی: کابرایه‌کی چه‌رچی سوله‌یمانی هه‌یه‌ ناوی سه‌لامه‌ته، هه‌ندی پاره‌م لایه‌تی و نامدا‌ته‌وه؛ شه‌رتبێ نه‌گه‌ر ئیسته‌ لیره‌ بوايه‌ رووتم نه‌کرده‌وه. ئه‌مه‌ ئه‌لی و سه‌ر به‌رز ده‌کاته‌وه و روو نه‌کاته کابرای غه‌ریب و توژی سه‌یری نه‌کاو ئه‌لی: «کابرا ئه‌ترسم تۆ سه‌لامه‌ت بی؟» ئه‌ویش ئه‌لی: «نه‌وه‌للا قوربان! من هه‌و نیم». بابه‌عه‌لی ئه‌لی: «وه‌للا کابرا تۆ شیوه‌ت زۆر له‌سه‌لامه‌ت نه‌کا. من لام وایه‌هه‌وی». ئه‌لی: وه‌للا قوربان، به‌و مه‌رقه‌دی ئیمام هه‌مزه‌یه‌! من سه‌لامه‌ت نیم». بابه‌عه‌لی ئه‌لی: «سا یا ره‌بی سه‌لامه‌ت نه‌بی! به‌لام زۆر ئه‌ترسم سه‌لامه‌ت بیت». کابرا ئه‌لی: «قوربان به‌و قورعانه‌ی لیت خویندوه‌وه من سه‌لامه‌ت نیم». بابه‌عه‌لی ئه‌لی: «ده‌ی یا ره‌بی سه‌لامه‌ت نه‌بی» و ئیتر وازی لی دیتی.

- لە گەڕەکی کانێسکان ئافره تێک ئەبێ «خانم خاس» ی ناو ئەبێ؛ بوکیکیشی ئەبێ [بە ناوی] «مە یاس». بووکی نەوسن و خەسووی چرووک هەموو چێشتیکی لە ژێر کلیل و قوفلدا ئەبێ.

روژێ دروسیکیان لە سەر تەنووڕە کە ی ئەوان نان ئەکا. «مە یاس» ئەچی لە واشە یەکی پێ ئەکاو بە گەرمی ئەیهێنێ بیکا بە چنگال. تێفکری خەسووی کوپلە ی پۆنی کردوو بە سنگی هە یوانە کەدا. هە یوانیش تازە سواخ دراو، ئەگەر بە سەر سواخە کەدا پڕوا شوێن پێی دیار ئەبێ. کتوو پڕ فیلێک هات بە خە یالیا تری خەسووی پێ بری.

گوێ درێژێ لە حەوشە بەسترا بوو هە سواری گوێ درێژ بوو، چوو بەر سنگی کوپلە پۆن، چنگی پۆنی دەر هێنا نایە سەر لە واشە کە ی و گەرایەو. چنگالی خۆی خوارد، کەری نە بەستەو و خۆی چوو سەر تەنووڕ دەستی کرد بە نان کردنەو. خەسووی هاتەو تێفکری کەر چوو تە هە یوان بەر کوپلە ی پۆن. کە کوپلە ی داگرت روانی لە چنگی ئافره ت لێ دەر هاتو؛ ئای هەر س وە مالم! و وتی:

شوێن سمی خەرە و چنگی مە یاسی من لەم کەتتە، سا سەرم ئە ماسی

- مە لایە ک گێرایەو وە وتی: روژێک زستان بوو. لە ژووړی مزگەوت لە بەر ئاگر بە تەنها دانیشتبووم تە ماشای کتیبم ئەکرد. کاتیک روانیم زە لامیکی چوار پەل قەوی ملهۆړ، باو هشی پرجی بە سەر هەو بوو، هاتە ژووړەو. جووتنی کەوشی شری لە پێدا بوو، کەوشە کانی دا کەند هەر پێشکی پینخویک قوړی پیو بوو؛ یە ک ری چوو سەر بەرمالە کان. منیش بانگم کرد دەر ویش خۆ تو لای خۆت دەر ویشی! چیت کرد؟ هەموو بەرەو بەرمالی مزگەوتە کەت لە نوێژ برد. لە سەر ئەمە ئەو ندەم زانی دەر ویش لێم راپەری وتی: «مە لا ئاقل بە بۆ خۆت. جاری من دەر ویش نیم، خەلیفەم و توش مە لا نیت؛ ئەگەر مە لا بویتایە ئەتزانێ. چونکە شیخ -بە قوړبانی بم!- فەرموویە بە شەرع قوړی زستان عافو».

ئینجا مە لا وتی بۆم دەر کەوت کە خەلیفە بۆ شەر کردن هاتو؛ منیش توانا و هیزی قۆل و بازووی ئەوم نییە و کەسیش لە مزگەوتە کەدا نییە کە ئە سەرم بکاتەو. نەم ویرا دەنگ بکەم. خەلیفە بە پێ قوړاویەو بەرەو بەرمالی هەموو لە نوێژ برد و نوێژیکشی کرد کە سەلامی دایەو هاتە بەر ئاگرە کە بەرانبەرم دانیشت. وتم: خەلیفە، ئەگەر دوو سی قسەت لێ پیرسم جوابم ئەدەیتەو؟ وتی: «بەلێ پیرسە؛ رەنگە وا بزانی هیچ نازانم، ئیمە کامە ی هیچ نەزانین، لە تو مە لاترین».

پرسیم ئیمان چیه و دین چیه؟ خلیفه جوابی دامه‌وه، به‌لام به تووړه‌بیه‌وه وتی: «ئیمان خوایه و دین پیغه‌مبه‌ره». پرسیم: پیغه‌مبه‌ر ناوی خوی و باوکی چیه؟ خلیفه دیسان چاوی لی دهرپه‌پاندم، وتی: «پیغه‌مبه‌ر ناوی محمه‌ده، باوکیشی -به قوربانی بم!- ناوی شیخ نه‌ولایه».

- حمه‌به‌گی حاجی‌ره‌سول‌به‌گ گتړایه‌وه وتی: له گه‌ره‌کی گۆژه به‌قالیک هه‌بوو ناوی «حمه‌ی پووره سافیه» بوو. روژیک هاته لام وتی: فلانی ئه‌مړو باریکم «کاهوو» کړیوو، له بهر دهرکانه‌که‌ما ناوی پیا کردوو. سی زه‌لامی شاره‌زووری هاتن، یه‌کټیکان وتی: «عه‌شرت سه‌یرکه‌ن ماشه‌للا خه‌یار داگیه به یه‌کا». دوو هه‌میان وتی: «کوره ئه‌وه تو ییژی چی؟ ئه‌وه خه‌یار نییه یارکوکیه، یارکوکی». ئه‌وی سته‌میان وتی: «به خوا هه‌ردووکتان بی ئه‌قلن! چاوتان به سه‌لکی که‌وه‌ره‌که که‌وتگه، یه‌کټیکان ییژی خه‌یار و یه‌کټیکشیان ییژی یارکوکی».

- «ره‌زا به‌گ» روژیک له دیواخان له گه‌ل هه‌ندی که‌سا دانیشتبوون، خه‌به‌ریان هینا وتیان «ئه‌حه‌ی ناسر» خوا کورپکی داوه‌تی، به‌لام نو مانگی ته‌واو نه‌کردوو له دایک بووه. «ره‌زا به‌گ» وتی به خوا منالنی که به‌حه‌و مانگی بیی، ئه‌وه نابه کامی پی ئه‌لین و هیچی لی په‌یدا نابی.

پیاویک له‌و لاوه وتی: قوربان! وامه‌فه‌رموو. من بیستوومه ئه‌و جوړه منالانه هه‌موو پاله‌وانن و پیاوی گه‌وره ئه‌بن؛ ته‌نانت «نابلیون» و «محمه‌دی‌فاتح» ئه‌لین به‌حه‌و مانگی هاتوونه‌ته دنیاوه. ئیتر «ره‌زا به‌گ» گورج وتی: «سا به‌خوا! به‌سه‌ری ئه‌م مه‌جلسه‌و به‌گۆږی باوکم! بیستوومه که‌خوم و باوکم هه‌ردووکمان به‌حه‌وت مانگی له دایک بووین».

- حمه‌به‌گی حاجی‌ره‌سول‌به‌گ وتی: «حمه‌ی پووره سافیه» بوی گتړامه‌وه وتی شیخان له سوله‌یمانی زور له بره‌ودا بوون؛ ده‌ست و پیوه‌ندیان ئیتر ئیشیان هه‌ر ئه‌وه بوو که له خه‌لکیان ئه‌داو تالان‌بان نه‌کردن. روژیک بارئ کاله‌کم له ژنټیکی «شه‌مه» بی به‌شه‌ش تارانئ کړی؛ پاره‌م دایه‌و باره کاله‌کم برده دوکان. وه‌ختی هه‌لم پچری ته‌نها دهرگا باره‌که‌ی سی چوار کاله‌کی تیا بوو، ئه‌وی‌تری هه‌موو زرکی خه‌لووزه‌لیدراو و کاله‌که شکاو بوو؛ منیش ده‌ستم لی نه‌دا.

وەختی چێشتەنگاو ژەنە هات و داوای جوالەکە ی کردەو. بە ژەنەکم وت -بە زمانیکی شیرین- دایکم خۆ تۆ کالەکت بە من فرۆشتوو ئەمە چییە؟ هیچی بە کەلک نایەت، بێنە شەش تارانیه کم بەرەو کالەکی خۆت چی لێ ئەکە ی بیکە. پیریژن وتی: مایکەم فرۆشتوو مەو پارەم وەرگرتوو و تۆیش کپیوتە. خوا بکا پولیکت بۆ نەکا! لە سەر ئەم قەرە قەرەمان دراوسیتی دووکانەکان کۆ بوونەو کەوتنە بەینمان؛ وتیان: فلانی ئەمە ئافەرەتە با تارانیه ک بداتەو، تۆیش کالەکە هەلپێژە خوا بۆت ئەفرۆشی. من بەم قسەیه رازی بووم، بەلام پیریژن هەلپیتیزان وتی: قور بە سەرت من لەوانە نیم کەس بتوانی تەشەقەلەم بێ بکا؛ بزانه ئیستا چلۆن جەوالی خۆم بە شەق ئەستینمەو و لییدا رویشت.

زۆری پێنەچوو تەماشام کرد هاتەو هەتیویکی لەگەل بوو. سەلتەیه کی سورمە ی کۆنی لە بەردا بوو. نۆشتەیه کی لە قۆلی راستی بەستبوو، فیشەک لعیکی شری لەپشتا بوو، لیستیکی بە دەستەو بوو. پیریژن رووی کردە هەتیو کە وتی ئەم بەقالەیه. ئیتر هەتیو بە بێ هیل و گەفت لیسێ راست کردەو و وتی: «بە سەری شیخ سەعید قەحەباب هەر ئیستە جەوالی ئەم ژە نەدەیتەو بەم لیسە هەموو لەشت ئەشکینم». منیش کەوام زانی لە دلی خۆما وتم وا چاکە منیش فیلێ بدۆزمەو.

هەر هەلسام و رام کردە ژووری دووکانە کە کوتەکیکی زلم هەبوو دەستم دایەو هاتم وتم: «بۆچی سەگباب من بێ کەسم؟ بە سەری "سەید ئەحمەدی بابەرەسول" لەم بەر دووکانەما نەپۆی بارت کوتەک ئەکەم». لەگەل ئەوەش کە بە عومری خۆم مالی هیچ شیخیک نەچوو بووم و هیچ ئاشنایەتیەکم نەبوو.

هەتیو کە بەم حالە ی زانی وتی: ئاخر بزانه جوالەکت بۆچی لێ گل داوەتەو؟ منیش بە تووپی و تم من کالەکم لەم پیریژنە قۆرە کپیو. کابرا ئەمجا زۆر بە نەرمی وتی: «برا تۆ عاجز مەبە با من تەماشای ئەم کالەکە بکەم». هات و چاوی بە کالەک کەوت رووی کردە پیریژنە کە وتی: «میمکە بە خوا ئەم فەقیرە هەقیەتی. ئەمە هیچ کالەک نیە». ئەمجا وتی: «برا ریکەون شتیکت پارە بداتەو و تۆیش جوالەکە بەرەو».

هەر چەن کابرا زۆر بە شێنە یی قسەم لەگەل ئەکا من بە تایبەتی هەر خۆم گورج ئەکەمەو قۆلم هەلئەمالم و بە تووپیەو جواپی ئەدەمەو؛ وتم: قە ی ناکا نیو ی پارەکم-کە سێ قەرانه- بمدا تەو منیش جەوالەکە ی ئەدەمەو. هەتیو کە وتی: نا وەللا بۆ خاتری من دوو قەرانێ لێ وەرگریو جەوالی بەرەو. وتم ئەلحەکم لیللا با خاتری تۆ بۆ

ئیتەر هه‌رچه‌ند پیرێژن هاواری کرد: «کوره‌ خۆی به تارانیه‌ک قوراوی ئه‌خواردوه». هیچ که‌لکی نه‌بوو، وتم: «به سهری سه‌ید نه‌گهر له به‌ر خاتری ئهم ده‌سته براهه نه‌بوايه به سێ تارانیش رازی نه‌ئه‌بووم». ئاخ‌ر دوو تارانیم لێ وه‌رگرتوه‌و گه‌لیکیش پارایه‌وه، ئه‌مجا منیش جه‌واله‌که‌م دایه‌وه.

- سالتیک لاله‌سه‌رحه‌دی روغزایی مالیان له «پێواز» ئه‌بێ، ته‌ماشاش نه‌کا له دووره‌وه کاروانیک ره‌ت ئه‌بێ و کوپ‌گه‌لیش هه‌ر که‌ له مالی خۆی دانیشتوه‌و هه‌یچی ناچی بۆ راووروت. بانگ ئه‌کا: «ئای هه‌تیوه‌ل! خۆ من ته‌وه‌م کردگه‌ ئیوه‌ بۆ وا دانیشگن؟» ته‌ماشاش که‌ن ئه‌و کاروانه‌، به‌ خوا ره‌نگوێ کۆتال و وشکه‌ کروشتی خاسیان پێ وێ». کوپ‌گه‌ل له گه‌ل ئه‌مه‌یان بیست به‌ جارێ تاویان دایه‌ سهر کاروان. لاله‌ سه‌رحه‌دیش ته‌زیحه‌که‌ی به‌ ده‌سته‌وه‌ بوو هه‌ر زکری ئه‌کرد و چاویشی له کاروانه‌که‌ بوو.

کوپ‌گه‌ل گه‌یشته‌ن کاروان، هه‌ندێ قسه‌یان کرد؛ ئیتەر به‌ بێ ئه‌وه‌ی هه‌یچی بینن راست گه‌رانه‌وه‌. لاله‌ سه‌رحه‌د هات به‌ پیریانه‌وه‌ پرسى ئه‌وه‌ چی بوو، بۆ چی هه‌ر وا گه‌رانه‌وه‌؟ وتیان به‌ خوا لاله‌ چووین رووتیان بکه‌ینه‌وه‌ که‌چی سویندیان خوارد وتیان خه‌لکی «قه‌ره‌چی‌وارین» و پیاوی شیخین. ئیمه‌ش له ترسی ئه‌وه‌ نه‌وه‌ک شیخ حه‌سه‌ن تووشی مۆجیزه‌یه‌ که‌مان بکات ئیتەر وازمان لێ هه‌تانه‌. لاله‌ وتی: «په‌ڕۆن، په‌ڕۆن هه‌ی عه‌مه‌رتان نه‌مینی! هه‌تیوێ ئه‌وه‌نده‌ بێ فه‌روێ پیرسی ئه‌رێ زواره‌که‌ له‌ کوپوه‌ دین؟ بۆ کوێ ئه‌چن و پیاوی کین؟ هه‌له‌وه‌ ئه‌وانیش پێژن پیاوی شیخین -روحم وه‌فیای وی!- جارێکیه‌ وه‌م جو‌ره‌ وه‌ حیزی بچن و بینه‌وه‌، وه‌ سهری ئه‌و شیخی قه‌ره‌چی واره‌ لیتان قوویل ناکه‌م، هه‌ر چی خراوه‌ پیتان پێژم».

- مه‌لایه‌ک له‌ خه‌یڵیکا وه‌عزی ئه‌دا ئه‌یوت: «هه‌ر که‌س شه‌وی جمعه‌ له‌ گه‌ل ژنی خۆیا ئیشی شه‌رعی بکات وه‌کوو هه‌و کافری کوشته‌ی وایه‌». ژن و می‌ردیک له‌ وه‌عه‌زه‌که‌ بوون، که‌ هاته‌نه‌وه‌ ماله‌وه‌ ژنه‌که‌ وتی: پیاوه‌که‌ ئیمشه‌و جمعه‌یه‌ با هه‌و کافر بکوژین». پیاوه‌ وتی باشه‌. تو‌زیکێ تری پێچوو دیسان ژنه‌که‌ وتی: «پیاوه‌که‌ جمعه‌یه‌ نه‌وه‌ک له‌ ده‌سمان ده‌رچی با هه‌و کافری تر بکوژین غه‌زایه‌». پیاوه‌ وتی باشه‌. هه‌و کافری تریان کوشته‌. به‌و جو‌ره‌ ئه‌و شه‌وه‌ تا به‌یانی نزیکه‌ی سه‌د کافریان کوشته‌.

کەوتە سەبی شەوێ ژنە دیسان وتی: «ئێم شەویش هەر جومعه یە با دەس کەین بە کافر کوشتن». پیاوێ کە وتی: ئاڤرەت! دوی شەو جمعه بوو. ژنە وتی: تۆ نایزانی بۆ غەزا کردن هەموو شەوێ جمعه یە. بە کورتی ژنە کە تەنگی بە کابرا هەلجینی و شەو هەر جمعه بوو، رۆژ هەر جمعه بوو، هەموو سال بوو بە جمعه و شوینی غەزا کردن. کابرا بێ هێز بوو، وای لێ هات لووتت بگرتایە گیانی دەر ئەچوو. ناچار مالهەکی بە جێهێشت و چوو لە مزگەوت نووست. ژنە کە دوو سێ پیاوی نارد بە شوینیا، پیاوێ کان هاتن و وتیان ئاخەر تۆ لە مالی خۆت بۆچی تۆراوی؟ کابراش وتی: «تا جمعه لەو مالهەدا بێ جارێکیکە من بەو مالهەدا ناکەمەوه، یان من، یان جمعه».

- دوو کابرای بەنگ کیش لە گەردە کە ی «زیری نۆک» شەو بوو، دانیشتیوون بەنگیان ئەکیشا. لە دوورەوه ئوتومبیلێک دیاری دا. ئوتومبیلە کە شەو بوو، بە خەتێکی راست درێژ بوو بوونەوه، یەکیکیان بەوی تریانی وتی: «هەستە با بچین بەو پەڕە یەدا سەر کەوین بچین بۆ ئاسمان چەند ئەستێرە یە ک یێنین هەلماتی نی پێ بکەین». ئەمە ی وت و هەلسایە سەر پێ. ئەوی تریان قۆلی گرت و وتی: «کەرە، دانیشە بۆ کوێ بچین؛ ئەترسم لە ریگە پەڕە کە بکوژیتەوه ئەکەوینە خوارەوه ملمان ئەشکێ. ئەوا تیشکی ئەستێرە کە دیارە من دەست ئەبەم تیشکە کە ئەگرم پیا سەر ئەکەوم ئەچم سێ ئەستێرە دینم هەلماتی نە کە ی پێ ئەکەین؛ ئێتر بۆ کوێ بچین؟»

- «مەلامە حەیدینی خواجە فەنی» گێڕایەوه وتی: کابرایە ک هەبوو «سفوک» ی ناو بوو، لەو ناو جافەدا ویستی ژن بەهێن؛ هاتە لام و پرس ی پێ کردم بۆ ئەوه بچم مارە ی بکەم. وتی منیش پێم وت بچۆ باوکی کچەو خۆت و دوو شاھێد حازر کە ئەوا منیش دیم. ئەلێ کە چووم و نزیک ی دەوارە کە بوومەوه، کورە هات بە پێشوازمەوه وتی مامۆستا هەموو حازرین فەرموو. وتی لە ریگەدا پێم وت: رۆلە، من هەر شتێک ئەلیم تۆیش وا بلێ. وتی کە چوینە ژوورەوه سەیرم کرد شاھێدەکان نین وتم: رۆلە، هەستە بچۆ دوو شاھێدیش یێنە. ئەویش وتی: «رۆلە هەستە بچۆ دوو شاھێد یێنە». ئەلێ وتم: کورم مەبەستم ئەو یە بچی دوو زەلام یێنی. ئەویش وتی: «کورم مەبەستم ئەو یە بچی دوو زەلام یێنی». وتی سەیر ئەکەم من هەر شتێک ئەلیم ئەویش ئەیلێتەوه لە پاشا توورە بووم وتم: کەرانبواگاوا! بچوو دوو پیاوی سەگباب یێنە تا ژنە کە ت لێ مارە کەم. ئەویش وتی: «کەرانبواگاوا! بچوو دوو پیاوی

سه‌گباب بینه تا ژنه‌که‌ت لی ماره‌که‌م». وتی ئیمان له سه‌رما نه‌ما هه‌ستام شه‌په‌زلله‌یه‌کم کیشا به بنا گویدا. وه‌للا ئه‌ویش هه‌ستا جوان وپوخت شه‌په‌زلله‌یه‌کی کیشا به بنا گوئی منا. ئیتر ئیش تینکچو ده‌ستم دایه‌یه‌خه‌ی و ده‌ستم کرد به لیدانی و وتم سه‌گی سه‌گباب بۆج لیم ئه‌ده‌ی؟ وتی: سه‌یرم کرد تا من زلله‌یه‌کم له‌م ئه‌دا ئه‌و دوو زلله‌ی به بنا گوئی منا ئه‌کیشا و به ته‌واوی شهل و کوتی کردم و په‌کی خستم. ده‌ستم له‌یه‌خه‌ی کرده‌وه‌و خه‌لکی هاتن به سه‌رمانا، به‌لام من ناویرم هیچی تر بلیم. به ده‌ست ده‌ستم بۆ هه‌ئه‌ته‌کان و تم برۆ. کورپه‌ ئینجا رویشت و گه‌یشته به‌ر قاپی و وتی: «مامۆستا ماره‌ی هات؟» وتم: هات سه‌گی سه‌گباب! برۆ. وتی کورپه‌ لیدار رویشت و ئه‌و شه‌وه‌ چووه‌ لای ژنه. منیش له به‌ر هیلای قسه‌م پێ‌نه‌ئه‌کرا. به‌یانی خه‌لکه‌که‌ کۆ بوونه‌وه‌ وتیان ئه‌رئ ئه‌م زرمه‌ زلله‌یه‌تان له چی بوو؟ منیش حاله‌که‌م بۆ گێڕانه‌وه‌. که من هه‌وه‌لجار کفرم کرد و تم من هه‌ر شتیک ئه‌لیم تویش وا بلی، چووم سه‌یرم کرد شاهید نییه، و تم بچۆ شاهید بینه.

ئیتر هه‌ر شتیکم ئه‌وت له لایه‌ن شاهیده‌وه‌ ئه‌ویش وه‌کو به‌یتی بله‌ ئه‌یوته‌وه‌. وتی سه‌ر له نوێ خه‌لکه‌که‌ به‌یانی چوون کورپه‌که‌و ژنه‌که‌و دوو شاهیدیان هینا، ئه‌و وه‌خته ئیتر ماره‌مان کرد.

- مه‌لانه‌حمه‌دی حاجی ره‌سول گێڕایه‌وه‌ وتی: له ئاواپی «کونه‌کۆتر» بووم، سه‌یرم کرد کابرایه‌کی کوردی ره‌شمال له ده‌ره‌وه‌ هات. وتی: مه‌لا نه‌خۆشینکمان هه‌یه‌ نوشته‌ی بۆ بکه‌. وتی: منیش مخمه‌سه‌که‌ی ئیمامی غه‌زالیم بۆ نووسی. کابرا له پشته‌وه‌ چاوی لی بوو که مخمه‌سه‌که‌ ئه‌نووسم، نوشتهم بۆ پێچایه‌وه‌ و دامه‌ ده‌ستی و رویشت. تا ئه‌و ئه‌چیتته‌وه‌ کابرای نه‌خۆش ئه‌مرئ. ئینجا کابرا ئه‌لئ: «باوکم مه‌لا هه‌ر له‌وێ داره‌ ته‌رمی بۆ هه‌لبه‌ست، ئیوه ئیسته‌ شین و شه‌پۆری چیتانه‌؟»

- کابرایه‌کی کورد له‌و جافه‌تیه‌ ته‌ماشای کرد هه‌ر جار مه‌لا ئه‌چووه‌ خه‌له‌که‌یانه‌وه‌ هه‌موویان ئه‌چوون به‌ پیشوازیه‌وه‌و ئیحترامیکی زۆری ئه‌گیرا. کورپیکی هه‌بوو وتی چاک وایه‌ منیش کورپه‌که‌م بکه‌م وه‌ مه‌لا. له‌ کوێستان بوون و ده‌مه‌ ده‌می گه‌ڕانه‌وه‌یان بوو. هه‌لسا چووه‌ دینه‌ک کورپه‌که‌ی برد و چووه‌ لای مه‌لای دینه‌که‌ وتی: «مه‌لا ئه‌م کورپه‌م بۆ بکه‌ وه‌ مه‌لا» و لیدا رویشت. زۆری پێنه‌چوو گه‌ڕایه‌وه‌ بۆ لای مه‌لا و وتی: مه‌لا کورپه‌که‌ت بۆ کردم وه‌ مه‌لا؟ مه‌لاش وتی: باوکم کورپه‌م ده‌م و ده‌سته‌ چۆن ئه‌بێ به‌ مه‌لا؟ وتی:

«مەلا! من ئەمانە نازانم، گام وە بارەو، مەشکەم وە دارەو، دۆینەم لە چالەو، یاللا کورم
بۆ بکە وە مەلا درەنگە».

- کابرایەکی کورد لە شارەزور کورپکی پورزای لەرزو تای بوو، لە کۆلی
نەنەکەوت. پێیان وت ببەرە سەر «سەی ساق» و مەریکیش لە گەلیا بەرە بۆی سەر بپرە
چاک ئەبێتەو. وتی ئەبێم بەلام مەرم بۆ سەر نابڕی. مەریک زۆرە، ئەچم پێ ئێژم ئەگەر
وە کەمتر ئەیکا خاسە ئەگەرنا ئەیوهم بۆ «بالانتەران». هەلسا کورپی هەلگرت و
گیسکیکیشی لەگەل خۆی برد و چوونە سەر گۆری «سەی ساق». رووی کردە گۆرەکە و
وتی: «سەی ساق! تۆ وە گیسکی خاسی ئەکەیتەو، بیکەو، ئەگەر نا بالانتەران وە
مەریکیک کرە ئەکا! ئەیوهم بۆ ئەو».

«سەی ساق» و «بالانتەران» دوو شەخسن لە شارەزور.

- کابرایەکی کورد وازی لە گەرمیان و کویستان کردن هێناو وتی بۆ خۆم جووت و
گا ئەکەم. یەک دوو سال کردی شتیکی وای دەست نەکەوت؛ سالیکیان وتی: ئیمسال لە
گەل خوادا ئەبم بە شەریک. بەو نیازەو دەستی دایە وەردی بری و تووی چاند. گەنم
دەستی هێنا بە خۆیا و زۆر باشی هێنا بوو، کابرا هە موو جار لە گەل هاومالەکانیا ئەچوون
بۆ سەیری دەغل و هاومال پێیان ئەوت ماشەللا دەغلەکەت خاسی هاوردگە. ئەویش
ئەبوت: بۆچی گەمەیه؟ من لە گەل خوادا بووم بە شەریک.

گەنم هاتە وەختی دروینە؛ دروینە ی کرد و خەرمان سوور بوو. هاتتە سەر بەش کردن
رووی کردە خوا و وتی: «ئە ی تۆ هەقی سەپانی و وەرزیری و بنە تۆ نادە ی؟ ئەبێ
بیدە ی». هێنای هۆریکی بۆ خۆی جیا کردەو و هۆریک بۆ سەپان و بنە توو هۆریکیش
لەولاو بۆ خوا. هێ خۆی و سەپان و بنە تووی گواستەو بۆ مالهو. هێ خواش لەو دەشتە
مایەو، شەوی بە سەرا هات. وتی بە خوا وا چاکە تا خوا نەهاتوو بەشەکی خۆی
بگۆزیتەو بەچم لێی بدزم.

هەستا چوو بە بێ دەنگ گایەکی دایە پێش خۆی و چوو بۆ گەنم. لە رینگەدا گاکە نە
ئەرۆشت، ئەمیش چوو بە ئەسپایی سەری نایە بنا گویی گاوه چپانی بە گۆیچکەیهو وتی:
«دەویت باوک! من ئالیکت ئەدەمێ و کەچی لە خوا ئەترسی بۆیەری ناکە ی؟ خۆ ئێستە
دەسم بەسریاگە ئەگەر رۆژم لێ بوو وە تۆی حەجیکت پێ ئەکەم».

به هەر جۆر بوو گه‌یاندیه سەر گه‌نم و هەر به‌و شه‌وه گه‌نمی گواسته‌وه. به‌یانی چووه سەر شوین خه‌رمانه‌که‌و وه‌کو که‌سێ نه‌یزانیی رووی کرده خوا و وتی: «ها برا! خیرا گه‌نمه‌که‌ت به‌م شه‌وه گواسته‌وه؛ وات ئەزانی ئەگەر شه‌ویک بمینیته‌وه لیت ئەدزم».

ئەو ساله به سەر چوو، سالی دوا‌یی دیسان رووی کرده خوا و وتی: «با ئیم‌سالی‌ش بو‌یت‌ه‌وه وه‌ شه‌ریک». هینای وه‌ردی بری و تووی چاندو گه‌نم ده‌ستی هینا به‌ خۆیا. قه‌فی کرد و دانی گرت و پینگه‌یشت و دوریه‌وه، کوتای و سوور بوو. خه‌رمان گه‌لێ له‌ هی پار زۆرتر بوو. ئیواره وه‌ختیک بوو وتی با ئیم‌شه‌ویش بر‌وا، جا به‌یانی به‌شی ئەکه‌ین.

به‌شیکی شه‌و رو‌یشت و نه‌رو‌یشت هه‌وره چلک‌نیه‌کی هیناو کردی به‌ باران. بارانیکی زۆر قورس و لێزمه، کابرا ئوقره‌ی لێ بر‌ا، هەر به‌و شه‌وه چوو بۆ سەر خه‌رمانه‌که، سه‌یری کرد ده‌نکی نه‌ماوه هه‌مووی لافاو بردوویه‌تی. کتوپر له‌و وه‌خته‌دا بروسکه‌یه‌کی هاو‌یشت، کابرا سه‌ری به‌رز کرده‌وه بۆ ئاسمان بۆ لای خوا وتی: «چرای چی هه‌له‌که‌ی، مه‌گەر گووی تیا‌ماگه؟ گووه ریش باوک ئەو که‌سه له‌ گه‌ل توا ئەو‌ی وه‌ شه‌ریک».

- کابرایه‌کی کورد له‌ سوله‌یمانی ئەچ‌یت‌ه‌ لای سه‌رتاش‌یک سه‌ری ئەتاش‌ی و لێ ئەدا له‌ شار ده‌ره‌ئ‌ه‌چ‌ی و ئەچ‌یت‌ه‌وه بۆ مالی خۆی. ئە‌روا تا ئە‌گاته سەر گۆ‌یزه، له‌و‌ی پیاو‌یکی خ‌یل‌ه‌که‌ی خۆیان -که له‌ لای ران بوو- تووشی ئە‌ب‌ی. ل‌ب‌ی ئە‌پ‌رسی حه‌مه‌ مرا! ئە‌وه سه‌رت تاش‌یگه؟ ئە‌ل‌ی: ئا. ئە‌ل‌ی: ئاگات لێ وو تیف تیفه‌که‌ی چ‌ه‌ند خۆشه؟ ئە‌ل‌ی: تیف تیفه‌ی چی؟ ئە‌ل‌ی: کوره ناش‌ی کاورا تیف تیفه‌ی بۆ لێ نه‌داو‌یت‌ی؟ ئە‌ل‌ی: نا وه‌ل‌لا! برا هەر ئە‌وه‌نده‌و تاش‌ی و وتی هه‌له‌سه‌ بر‌ۆ. وتی: که‌ واسه‌ برا هیچ خۆشیه‌که‌ت نه‌چ‌یت‌ه‌گه‌.

ئ‌ین‌جا کابرا قوشقنه‌ قه‌وه‌ت لێ ئە‌دا له‌ سەر گۆ‌یزه‌وه ئە‌گه‌ر‌یت‌ه‌وه بۆ سوله‌یمانی و ئە‌چ‌یت‌ه‌وه لای سه‌رتاش‌ه‌که‌ ئە‌ل‌ی: «برا، تیف تیفه‌که‌ت نه‌داگه، کوچکی تۆی لێ نه‌واری! به‌چکه‌ شاری تۆ بۆچ ئە‌مه‌نده‌ ب‌ی ف‌ه‌ری؟ ئ‌اخ‌ر نای‌ت‌ری وه‌ ب‌ی تیف تیفه‌ خوا چ‌ۆن قولیه‌سی؟»

- «حاج‌ی توفیقی بیره‌م‌تر‌د» گ‌یر‌ایه‌وه وتی:

کابرایه‌کی «کۆزه‌قه‌ی» هه‌بوو «مه‌که‌»‌ی ناو بوو. سالیکیان ب‌ی‌ست‌انیکی ترۆ‌زی ئە‌کا، به‌ هه‌له‌که‌وت به‌ریکی زۆر ئە‌گر‌ی. هه‌موو رو‌ژی کاروان‌یکی لێ ئە‌ف‌رو‌ش‌ن، یه‌ک‌یک‌یش له‌ جاده‌که‌ی سابونکه‌ران ناوی «ماوزه‌ر» ئە‌ب‌ی، که‌ «مه‌که‌» باره‌ ترۆ‌زی د‌یت‌ی له‌ و‌یوه

تێتەپەرێ ئەیباتە بازار، ئەمیش شوینی ئەکەوێ. کە کەپار دێتە سەر تروزیەکان خۆی تی هەلەقورپێنی دەست ئەکا بە تارێف کردنی تروزی و بە دەور و پستی کابرای مشتەریدا هەلەسوورێ و هەر ئەلێ: «چەمیلە و خرمە دی». تا تروزی ئەفروشرێ، نایشزانێ ئەمە ناوی مەکەیه هەر ئەلێ «کاک خدر» واو کاک خدر ئەمە؛ کاک خدر لەمەو دوا کە بارت هینا بانگم کە بزانه چۆنت بۆ ئەفروشم، من وا بە دەستمەوێه شایێک لە «هۆمەرە کوێر» ئەکەم کوزە رەقی و خەراجیانی و دار بەروولەیی بانگ ئەکەم ئەمەندەیان پلاو و گوشت دەر خوارد ئەدەم تا لە لوتیان دێتەو.

مەکەش ئەلێ: لالۆ! جارێ من ناوم خدر نبیەو تا ئێستەش شایی کەس نەچووم و پلاوی کەسم نەخواردوو؛ تۆ بە پێ خۆت و من بە پێ خۆم. خێر ماوژەر وازی لێ نایینی، دیسان تێ ئەتالێ و دەست ئەکاتە ملی و ئەلێ لالۆ «خدر» کە سەر شایی کەس ناچی وەرە بێتەمە کەبابخانە حازرو بازار کەباب بخۆین.

ئێتر لە کۆلی ناییتەو، لایە زۆر و لایە خواهیشت رای ئەکیشتێتە کەبابخانە. لە پێ توشی «مەلا فرج» دین. ماوژەر ئەلێ مەلا تۆیش فەرموو. بە دزیەو بە مەلا فەرەج ئەلێ تۆ کەبابت خوارد زوو هەلسە بجۆرە دەرەو و بگەرێرەو بە پەلەپەل بانگ کە یا شیخ کابراکە ی سەلمی رۆنت لێ کردبوو دەست نە ئەکەوت، ئەو تە تێپەری.

لە سەر ئەو تەگبیرە ئەچنە کەبابخانەو، بایی دوو روپیە کەباب ئەخۆن. مەلا فەرەج زوو ئەچیتە دەرەو بانگ ئەکا یا شیخ قەرزارە کەت تێپەری. ئەویش لە پێ دەر پەری و «مەکە» لەوێ ئەمیتێتەو. هەر چاوەروانە شیخ - کە ناوی نازانی - بێتەو پەرە کەبابە کە بدا، هەر نایەتەو؛ ئەمیش گویدرێژەکانی لە مەیدانە کە جێ هیشتوو، تەنگە تاو بوو. هەلەستێ بڕوا خەلفە فەرەج پێر ئەیگرێ پەرە کە لە باخەل دەر دێتی.

ئینجا بە بازارا وەک شێت را ئەکا و ئەلێ: «ئەمە فێقە ی پێکی زورنای شاییە کە یەتی، هیشتا هەلپەرکینی هۆمەرە کوێرمان ماو».

- «دێکانی» لە بەری سیروانەو رۆژیک داریان بۆ مالی «وەسمان پاشا» ئەهینا. کابرایەکی زۆر کۆلبەنە ی کەللە قەوی گوێ درێژکی گۆلە کە ی بار کردبوو، یەک لە یەکی گزگلتر بوون. پاشا کابرای جوجە ی گل دایەو، چاکەت و پانتۆلیکی راویان بۆ کردو فێسیکی سەیریشیان نایە سەری عەولقاریکی زۆر کەلەگەتیش لای پاشا بوو، فنجانی قاوەیان پێر ئەکردو ئەیانخستە سەر سینی ئەیاندا یە دەست عەولقار. پاشا بە جوجە ی ئەوت

تو فغانه‌کان یه که یه که له سهر سینییه که داگره و بیده به خه‌لکه که له دیواخان. جوجه‌یش به په‌یژه نه‌ئه‌گه‌یشته قاوه‌ی سهر سینییه که‌ی عدولقار، هیچی بو نه‌مایه‌وه نه‌وه نه‌بی چوو له دواوه گونی عدولقاری گرت عدولقار دانه‌ویه‌وه و ئینجا قاوه‌کانی له سهر سینییه که داگرت و دی به میوانه‌کان.

- وه‌سمان‌پاشای جاف پیاویکی هه‌بوو «سلیمانی شانازی» ناو بوو. ئیشی ئهم پیاوه نه‌وه بوو هه‌موو روژی ئه‌چوو بو «باموک» له مالی میرزا نه‌ولا ماستی نه‌هینا، هیچی په‌شماوه بهر نه‌ئه‌که‌وت؛ زو‌ریش تامه‌زرۆی ئه‌و ماسته‌ بوو.

روژی‌یک ئه‌که‌ویته سهر نه‌وه که شتیک بدۆزیته‌وه له ماسته‌که بخوا و تو‌یژه‌وه که‌شی نه‌ه‌سکینی. له‌و گۆی سیروانه قامیش قه‌لم هه‌یه قه‌فیک نه‌برئ، نووکه‌که‌ی وه‌ک قه‌لم ئه‌د، له‌ گوشه‌یه‌کیه‌وه به‌ه‌تواشی دای دێلێته‌ بن جامه‌که ماسته‌که له‌ بنه‌وه هه‌له‌مژی تا ئه‌ر نه‌خوا، له‌ سه‌ریشه‌وه تو‌یژه‌وه که‌ی ناشکی.

روژی پاشا ئه‌ییبنی وا کاسه‌ ماست له‌ ناوه‌وه پووچه، لێی خوراوه و تو‌یژو‌یش نه‌شکاوه. سلیمان بانگ ئه‌کا ئه‌لئ: سلیمان ئهم ماسته‌ له‌ بنه‌وه کئ خواردویه؟ ئه‌لئ: «پاشا من ماستم هاوردگه‌ تو‌یژی نه‌شکیاگه، گه‌ردی لئ نه‌نیشتگه». پاشا ئه‌لئ: ییژی تو‌یژی ها وه‌ سه‌ره‌وه له‌ شوین خۆی، به‌لام لێشی خوریاگه؛ بروانه‌ ته‌پیگه. ئه‌لئ: «پاشا! مانگا‌که باداره که‌ شیره‌که‌یان کردگه وه‌ ماست باکه‌ی داگیه له‌ ماسته‌که؛ که‌ نه‌ختی له‌ تو‌یژگه‌که‌ی لا چووگه‌ بای ماسته‌که‌ دهر چووگه‌ چال بووگه، نابینی هێلکه که‌که‌له‌شیر وه‌ سه‌ریا نه‌تسئ کاتئ کولاندیان شوین تسه‌که‌ چاله‌.

پاشا ئه‌لئ «سلیمان راستم بئ ییژه چه‌ ئه‌فسونیکت کردگه‌سه‌ کار؟ وه‌ سه‌ری تایه‌ر به‌گ ئه‌گه‌ر راستم بئ ییژی خه‌لاتت ئه‌که‌م». ئه‌لئ: «پاشا پێشه‌کی ئه‌مرکه‌ خه‌لاته‌که‌م یده‌نئ ئینجا ئه‌و مه‌راقه‌ت وه‌ک "با" له‌ سک دهر ئه‌که‌م». پاشا ئه‌مر ئه‌کا خه‌لاتئ ئه‌ده‌نئ، ئه‌وسا «نه‌یجه» که‌ له‌ به‌ر پشتینه‌که‌ی ده‌ردینئ و پاشا فی‌ری ماست خواردن به‌ «نه‌یجه» ئه‌کا.

- پیره‌مێرد گێ‌رایه‌وه وتی: مه‌قسوودا‌غا هه‌بوو له‌ بنه‌ره‌تا عاره‌بی جبوور بوو. نه‌خو‌ینه‌دار بوو، له‌ باخی پوره‌گی که‌ ئیستا جێ‌گای ما‌کینه‌ی ئه‌لکتریکه‌ کۆنه‌که‌یه‌

خانویکی بوو. ژنیکی خەلکی سولهیمانی هینا بوو. خۆی پیریکی زرتە بۆزی تووڤە بوو، هەمیشە لە گەل منالانا شەڕە جێتوی بوو. ژنەکش ئافەرەتییکی بە عیشووە نازو تازە بوو. دراوسێکی فیلبازو گالته‌چییان هەبوو «عەبۆلی ئەویای شەریف»ی ناو بوو؛ هەموو جار مەقسوداڭای تووڤە ئەکرد بۆ ئەوێ جێتوی بداتن.

ئەم مەقسوداڭایە پیریکی نەوسن و چلیس بوو، هەموو رۆژی ئەچوووە بازار سا هەر چێ بۆ مال پتویست بواوە ئەیکری ئەیناردەو؛ بۆ خۆیشی شتیکی وەک هەنار یا سیوی ئەکری، دەستە سێکی ئالی گولدارێ عەجەمی بوو، ئەیکردە دەستە سێکەو بەریدا ئەهاتەو، تا ئەگەشتە ماله‌ووە وچانیکی لە سەر دووکانەکە «سەعی خەلە سێ سەر» ئەگرت، تۆزی رای ئەبوارد و ئەو وەختە ئەچوووەو.

عەبول رۆژی ویستی ئاین و ئۆینیکی فیلبازی لە گەل بکا، چوو دەسە سێکی وەک دەسە سێکە ئەوی کەری هاتە دوکانی «سەعی». تێ فکری وا مەقسوداڭا هەناری شەرهانی کردۆتە دەسە سێکە یەو و لەوێ دایناو و وچان ئەگرت. ئەویش چوو بە قەد هەنارەکانی ئەو شووتی و کوله‌کە کەری و کردیە دەسە سێکە یەو هات لە تەنیشت ئاڭاوێ دانیشت و بە دزییەو دەسە سێکە ئەوی ئاڭای هەلگرت و دەسە سێکە ئەوی داناو هەلسا رۆی. ئاڭاش دواي ماندوو حەسانەو دەسە سێ هەلئەگرت و ئەچیتەو بۆ ماله‌ووە. بانگ ئەکاتە ژنەکە ئەلێ وەرە ئەم هەنارە بەرە یەکیانم بۆ هەلەوێتە. ژنە دەسە سێ ئەباتە ژوورەو کە ئەیکاتەو کوله‌کە یە. ئەلێ ئاڭا یا خوا بە خێر بێتەو ئەو شووتیانەت بۆ ترشیات هیناوە؟ ئەمڕۆ ئایشی خەلێ خەزم سێکە بۆ نارد بووم، باشە ئەخەمە ناوی.

ئاڭا دەهری ئەبێ، دەست ئەکا بە جێتودان ئەلێ ئافەرەت شووتی چی هەنارم بۆ خۆم کەپو، تۆ وێتە بە ییزو ئەکە؟ ئاخۆ کیت گرتووە. ئافەرەت ئەگرت و دەسە سێ دینیته بەر دەمی ئەبێنی راست ئەکا شووتییە. ئینجا هەلئەستێ بە تووڤەیی شووتی بەریتەو بۆ سەر بەقال، لە رێ لا ئەداتە دوکانی سەعی، عەبولیش وا بە دوا یەو بزانێ چی بە سەر دێ. دیسان دانه‌نیشی حەکایەتی خۆی بگێرتەو، عەبول ئەخیلافینی دەسە سێکە ئەوی بۆ دانه‌نی و شووتی خۆی هەلئەگرتەو.

ئاڭا بە تووڤەییەو ئەچیتە سەر بەقال ئەلێ ئەمە مسلمانەتیە شووتی کۆلە ئەدە ی بە من لە باتی هەنار؟ دەسە سێ ئەدا بە سەر سنگی بەقالا ئەکرتەو ئەبێنی هەنارەکانی لە ناوایە. قالە ی پیرۆت لەوێ ئەبێ جرتیکی و هۆقەیی بۆ ئەکەنی و ئەویش بە تەریقی و شەرمەزارییەو هەنار ئەکاتەو ناو دەسە سێ و ئەگەرتەو. عەبولیش وا بە دوا یەو.

سا ئاغا له دووکانی سه‌عه دانه‌نیشی و دانانیشی عه‌بول ئه‌چن «شیلیم» ئه‌کړی و ئه‌یهننی دیسان ئه‌یگورئ و ئاغا ئه‌چیته‌وه ماله‌وه. ده‌سه سړ دانه‌نی ژنه بانگ ئه‌کا ئه‌لئ: ناوه‌جاخ تو سحر بازی. ئه‌مجا ده‌سه سړه‌که له پیش چاوی خۆم بکه‌ره‌وه. که ئه‌یکه‌نه‌وه شیلمی کال ده‌رئه‌چن. ئینجا گۆبه‌ند خه‌ست ئه‌بی، ئه‌لئ: ژنه‌که تو جادووی ئه‌توانی منیش بکه‌ی به‌که‌ر و بمفرۆشی، برۆ سنی به‌ سنی ته‌لاقت که‌وتبی.

ده‌سه‌سړ هه‌له‌گرئ دیته‌وه دوکانی سه‌عه، له‌وئ ده‌ردی خۆی ئه‌گپه‌ته‌وه. عه‌بۆل له‌وئ به‌ سووکی ده‌سه سړی له‌ ده‌ست وه‌ر ئه‌گرئ ئه‌لئ با بیهم له‌ رووناکی ته‌ماشای بکه‌م. ئاغا تو خه‌له‌فاوی، که‌ری خۆت لئ بووه به‌ رموزن. هه‌له‌سه پیشمه‌که‌وه باتبه‌مه مالی خۆتان له‌وئ ده‌سه سړه‌که‌ت بکه‌ره‌وه بزانه چی تیا به‌؟

ئهیاته ماله‌وه ده‌سه سړ ئه‌که‌نه‌وه هه‌ناره. ئاغا شه‌رمه‌زار ئه‌یگرئ ده‌ست و داوینی ئافره‌ت ماچ ئه‌کاوا ئاشت ئه‌بنه‌وه؛ ئه‌چنه لای «شینخ‌بابه‌عه‌لی» به‌ هه‌ر جوړئ بی ته‌لاقه‌که‌ی بو پینه ئه‌کا.

- عیله‌ سه‌ره‌وژور بووه‌وه بۆ کوستان ئه‌چوو. دوا دواییه‌که‌ی له «شلیر و ناوخوان» بوو. کابرایه‌کی کورد له‌وئ ئه‌که‌ویته‌وه بی‌ری که‌ کوای نییه. به‌ په‌له ئه‌گه‌رپه‌ته‌وه بۆ پینج‌وین ئه‌چیته‌ به‌ر دوو‌کانه‌که‌ی «ئه‌وره‌حمانی همه‌ی وه‌سمانی خه‌یات» پنی ئه‌لئ که‌وايه‌کم بۆ دروستکه. ئه‌لئ پینج قه‌ران. ئه‌لئ له‌و چیته‌ بی. ئه‌لئ: شه‌ش قه‌ران. ئه‌لئ ناوه‌که‌ی زۆر بی. ئه‌لئ حه‌وت قه‌ران. به‌ کورتي کابرای کورده هه‌ر شتیک ئه‌لئ ئه‌وره‌حمان قه‌رانیک بۆی سهر ئه‌که‌وی تا ئه‌گاته پانزه قه‌ران. کابرا ئه‌لئ: «خاسه‌ برا که‌ بۆم دروستکه‌و بیه‌وه با بگه‌م وه‌ خپله‌که‌».

ئه‌وره‌حمان تۆپه‌ چیتیک دانه‌گرئ و مه‌قه‌ستی تی ئه‌خا بۆی به‌رئ، کابرا هه‌ر ده‌ست ئه‌داته تفه‌نگه‌که‌ی و ئاوقه‌ی سهر سنگی ئه‌کا ئه‌لئ: «دویت باوک وه‌ستای به‌رگ دروا! پانزه قه‌رانم لئ ئه‌ستینی و گه‌ره‌کته وه‌ قه‌یچیش پارچه‌ پارچه‌ی که‌ی ده‌سم بۆری. وه‌ که‌لام هه‌ر ئیسته‌ ئه‌تکوژم».

ئه‌وره‌حمان که‌وا ئه‌زانئ ئه‌لئ: (برا ئه‌مه‌ هی تو نییه‌ هینه‌که‌ی تو وا له‌ ژووره‌وه له‌ جلخانه‌که‌غ سوورپیکی بازار بخو و وه‌ره‌وه که‌واي خۆت له‌ به‌رکه‌». کابرا ئه‌لئ ده‌ وای بیه‌.

کابرا ئەچی بۆ ناو بازار و ئەورەحمان بە شاگردەکە ی ئەلنی پینچ شەش تەقەلی کەو
بیهینەو، تا کابرا ئەگەر پتەو کەوا تەواو ئەبێ و لە بەری ئەکا، کە قۆلی تێ هەلئەکیشتی لە
سەر شانیهو تەقەلەکانی هەموو بەر ئەبێ و ئەشکەوتی تێ ئەکەوی.

ئەورەحمان هەر راست ئەبیتەو زللەیک ئەمالی بە بنا گویی شاگردەکە داو ئەلنی:
«کەرانباوگاوا! من و تم گیرفانی لە تەنیشتەو بۆ بکە یا لە سەر شانەو؟» کابراش ئەلنی:
«ئەو دەرەت وێ دویت باوک! گیرفان لە سەر شانەو ئەکە ی بۆ کەوا ی خەلکی».

- مندالێکی گزنی ناشیرین چوو سەر بیریک تەماشای ناو ئاوەکە ی کرد
«سەکو» ئەکە ی خۆی بەر چاو کەوت زۆر ترسا، هەرای کردەو بۆ لای دایکی و نی دایە
جنۆکە یەک لەو بیرەدایە وەرە تا بچین پێشانت دەم. دایکەکەش لە گەلی چوو سەر
بیرەکیان کرد. ئینجا بوون بە دوو، دایکەکە ی پتی وت: «رۆلە! راست ئەکە ی ئەودە لەو
دیلە سەگە قەحبەشی بە لاو و راوەستاو».

- مەلایەک نوێزی شێوان پێش نوێزی ئەکرد بۆ خەلکەکە زۆری درێژدایە: خەنکەکە
هەموو وەرەس بوون. ئینجا بیتجگە لەو و ئاخری نوێژەکەشا هات سەجدە ی سەهویشی برد
کە هیچ سەهویشی نەکردبوو. پاشان پێیان وت: نە! درێژە دانەکە بەس نەبوو ئەم سەجدە
سەهوێ چو بوو کە سەهویشت نەکردبوو؟ وتی: «فلانی لە ناو نوێژەکەدا کەوتە فیکرم کە
دەستتۆژم نییە، ئەم سەجدە یە بۆ ئەو بوو».

- «شاگردەم رواندزی» نوێزی خەوتنان ئەکا لە پشت مەلایەکەو. هەر راست لە
پشت سەری مەلاو لە یەکەم ریزا رانەو سستی، مەلا سوورەتی «والمسلات» لە نوێژەکەدا
ئەخوین، ئەگاتە ئەو ئەلنی «الم نهلک الاولین». «شاگردەم» دەچیتە ریزی پاشەو.
مەلا ئەلنی «یم تبعهم الاخرین». ئینجا خۆی ئەکویتە ناو و راستەو. مەلا ئەلنی «کەرلک
نفل بالمجرمین»؛ شاگردەم، شاگردەم نوێژ بەرەلا ئەکاو ئەکا بە پێلاو کانییا و بۆی دەر
ئەچی، ئەلنی «کەواتە ئەم بەزمە بۆ من».

- کابرایەکی کورد برایەکی هەبوو براکە ی مرد. خەلکوخوا کۆ بوونەو چوون
ناشتیان. ئەو لەو و ختەدا خۆی دزیەو نەچوو بۆ ناشتەکە ی؛ پاشان پێیان وت بۆچ

نه‌چویت تهرمی براكه‌ت بنیژی؟ وتی: «برا بۆج من شیت بووگم بچم؟ برا جوانه مهرگه‌که‌م له گهل تهرمه‌که‌ی خله‌ی ناموزاما چوو بۆ گۆرستان ناشتی، ئیزرائیل چاوی پیکه‌وت که‌وته‌وه بیرى هات گیانی ئه‌ویشی کیشا. ئیسته‌ منیش بچم خۆم بخه‌مه‌وه بیرى، ئیزرائیل بیت گیانی منیش بکیشی؟ ههر تۆی وه‌و ده‌وره‌وه بتلیته‌وه منی به‌ر چاو نه‌که‌وئ».

- «مه‌حموو پاشای جاف» تازه‌هاتبووه‌وه، کابرایه‌کی کورد ئه‌چنی بۆ لای بۆ به‌ خیره‌هاته‌وه‌ی. مستی ناوکه «قه‌زوان»یش له‌گهل خۆی ئه‌با به‌ دیاری بۆ پاشا. ئه‌چنی و ناوکه قه‌زوان ئه‌کاته‌ کوچه‌له‌یه‌کی دارینه‌وه‌وه له‌ به‌رده‌می پاشادا دایته‌نی و ئه‌لنی: «میرم وه‌خیر بیته‌وه! ئه‌م ناوکه قه‌زوانه‌شم وه‌ دیاری بۆ هاوردگه‌. پی ناوی بیته‌قینی، خۆم ته‌قانیگمه‌». پاشا سه‌یریکی ناوکه قه‌زوان ئه‌کات و به‌ کابرا ئه‌لنی: کورپه‌ که‌چهل ئه‌مه‌ت به‌ چی ته‌قانووه‌؟ ئه‌لنی: «میرم وه‌ چی ته‌قانیگمه‌؟ ئا وه‌م دگانه‌ گواویانه‌». مه‌حموو پاشا زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌ک ئه‌گرئ وه‌هیچی تر.

هه‌ندیک له‌ داستانی ژن

کابرایه‌کی کوردی شاری ژنیکی هه‌بوو رۆژی کولابوو به‌ ده‌ستیه‌وه؛ به‌هیچ جور پشووی ئه‌وه‌ی نه‌ئدا که‌ تۆزی به‌سه‌یتنه‌وه؛ یا چاوی به‌ دۆستیکی بکه‌وئ. رۆژیک یه‌کن له‌ هاوڕیکانی له‌ رینگادا تووشی بوو، ته‌ماشای کرد و سه‌به‌ته‌یه‌ک «ترئ»ی به‌ سه‌رسه‌ریه‌و به‌ په‌له‌ هه‌را ئه‌کاو «هه‌ی ترئ!» ئه‌کا. پتی وت: «برا راوه‌سته‌ چاک و چۆنیه‌کت له‌ گهل بکه‌م و بزانه‌م بۆچی دیار نیت؟» کابراش هه‌ر به‌ ده‌م هه‌را کردنه‌وه وتی: «لیم گه‌رئ ده‌ستم ناگاو ئیشم هه‌یه‌».

ئه‌میش گوئی نه‌دایه‌، سه‌ر رینگه‌که‌ی لیگرت و وتی: «کوره‌ چیت تنی بگه‌یه‌نم؟ ده‌رفه‌تی ئه‌وه‌م نیه‌ قسه‌ له‌ گهل که‌س بکه‌م. به‌ ناخیری گیانه‌م ژنه‌هیناوه‌، ژنه‌که‌م هه‌ر له‌ نیوه‌ شه‌ودا هه‌لم ئه‌ستیننی و سه‌به‌ته‌یه‌ چه‌وه‌نهرم ئه‌دا به‌ سه‌را ئه‌لنی بچۆ بیفرۆشه‌؛ که‌ ئه‌وه‌ ئه‌فروشم و ئه‌چمه‌وه‌ سه‌به‌ته‌یه‌ک شیلمی بۆ داناوم، به‌ بی ئه‌وه‌ دانیشم ئه‌وه‌شم ئه‌دا به‌ سه‌را ئه‌لنی برۆ؛ که‌ ئه‌وه‌ ئه‌فروشم ئه‌چمه‌وه‌ ته‌ماشای ئه‌که‌م تری بۆ داناوم، ئه‌لنی ئه‌وه‌ش به‌ره‌؛ ئیتر هه‌ر وا به‌م جو‌ره‌ ئه‌مه‌رته‌ینن». کابراش پتی وت: «جا که‌واته‌ براه ته‌لاق‌ی بده‌و خۆت

رزگارکە». وتی: «کۆرە دەستم ناگا تە لاقی بدەم ئەوەندە بشووم ناداتی چاوی بکەمەو و چارەسەریکی خۆم بکەم».

- کۆریکی قوماڕ بازی جەهیل پیرێژنیکی حەفتا سالی هینابوو. رۆژیک کۆرە داوی ئاوی کرد، پیرێژنەکە تەکانیدا هەلسی، نەیتەتوانی. کۆرەکە دەستی دایە پەلی هەلیستی، پیرێژن ئەیوت: «ئای هەتیو! قۆلم رامەکیشە چاوم خێل ئەبی».

- کابرایەک کۆریکی سەرشیتی هەبوو هەراسی بە باوکەکە ی هەلگرتبوو کە دوو ژنی بۆ بێتیت. باوکیشی ئەیوت: «رۆلە دوو ژن بە جارێ نابێ». ئەویش ئەیوت: نا هەر ئەبی دوو بی. لە ئاخرا دایکەکە ی چوو بیتوێ ژنیکی دۆزیەووە پیتی وت مارت ئەکەم بۆ کۆرەکەم، بەلام ئەبی بێتینم چۆن کەفوکولی ئەنیشیتەووە. بیتوێژن وتی: تو کارت نەبی. هینایان و لێیان مارە کرد. باوکی چوو لای کۆرە وتی: رۆلە! ئەوا ژنمان بۆ هینای هەستە بجۆرە لای. ئەویش ئەیوت دوو ژن نەبی نامەوی. وتی: ئاخەر دوومان بۆ هیناوی، ئێستە بجۆرە لای یەکیکیان، لەوی بێرە دەرەووە بجۆرە لای ئەویکەشیان. کۆرە بەم جۆرە ملی هینایە ژیر بارو هەستا چوو لای پیری بیتوێژن.

بیتوێژن هیچ دەرەفتی نەدا، یەکیکی ئەکرد ساری ئەکردەووە بۆ یەکیکی تر. ئەو شەووە تا بەیانی وای لێ کرد باریکی کرد. بەیانی باوکی هات وتی رۆلە ژنەکە ی تر چاوەری ئەکا ئاخەر بجۆرە لای. وتی: «باووە هەر ئەمە بەسە».

ئەو شەووەش بیتوێژن لۆکاندیەووە. رۆژی دوایی باوکی هات وتی: «رۆلە، ئاخەر ژنەکە ی تر بە تەمایە، دانیشتووە». وتی: «باووە ئەووە دەرکەو دایکیشم تە لاق بدە ئەمە بەشی هەر دوو کمان ئەکا». دوو سێ رۆژی تری پیتچوو کۆرە بە تەواوی هیزی لێ برأ، وای لێ هات نەیتەتوانی مێشەکان لە لەشی خۆی دەرکا. مێشیک هەر زۆر عەزیەتی ئەدا، ئەمیش لە ژیر لێووە نوزەیهکی لێووە هات وتی: «لاچۆ باووە حیز! ئەگینا ئەلیم بە باووکم ژنیکت بۆ بێتی».

- کابرایەک هەبوو زۆر دلی پیس بوو. هەر ژنیکی ئەهینا لە پاش چەند رۆژ کە چاوی پێ بکەوتایە لە گەل کەسیکی دراوسێ قەسە ی بکردایە، وەیا تەماشای پیاویکی بکردایە گورج تە لاقی ئەدا؛ بەم جۆرە خووەووە دوانزە ژنی داوین پاکی بەرە لا کردبوو.

به هەر جۆر بوو گه‌یاندیه سەر گه‌نم و هەر به‌و شه‌وه گه‌نمی گواسته‌وه. به‌یانی چووه سەر شوین خه‌رمانه‌که‌و وه‌کو که‌سێ نه‌یزانیی رووی کرده خوا و وتی: «ها برا! خه‌را گه‌نمه‌که‌ت به‌م شه‌وه گواسته‌وه؛ وات ئه‌زانی ئه‌گه‌ر شه‌ویک به‌مینیتیه‌وه لیت ئه‌دزم».

ئهو ساله به سەر چوو، سالی دوايي دیسان رووی کرده خوا و وتی: «با ئیمسالیس بویتیه‌وه وه شه‌ریک». هینای وه‌ردی بری و تووی چاندو گه‌نم ده‌ستی هینا به‌خویا. قه‌فی کرد و دانی گرت و پینگه‌یشت و دوریه‌وه، کوتای و سوور بوو. خه‌رمان گه‌لێ له‌هی پار زۆرت‌تر بوو. ئیواره وه‌ختیک بوو وتی با ئیمشه‌ویش برۆا، جا به‌یانی به‌شی ئه‌که‌ین.

به‌شینکی شه‌و رویشت و نه‌رویشت هه‌وره چلکنیه‌کی هیناو کردی به‌باران. بارانیکی زۆر قورس و لێزمه، کابرا ئوقره‌ی لێ برۆا، هەر به‌و شه‌وه چوو بۆ سەر خه‌رمانه‌که، سه‌یری کرد ده‌نکی نه‌ماوه هه‌مووی لافاو بردوویه‌تی. کتوپر له‌و وه‌خته‌دا بروسکه‌یه‌کی هاویشت، کابرا سه‌ری به‌رز کرده‌وه بۆ ئاسمان بۆ لای خوا وتی: «چرای چی هه‌له‌که‌ی، مه‌گه‌ر گووی تیا‌ما‌گه؟ گووه ریش باوک ئهو که‌سه له‌گه‌ل توا ئه‌وێ وه شه‌ریک».

- کابرایه‌کی کورد له‌ سوله‌یمانی ئه‌چیته‌ لای سه‌رتاشیک سه‌ری ئه‌تاشێ و لێ ئه‌دا له‌ شار ده‌ره‌ئه‌چی و ئه‌چیته‌وه بۆ مالی خۆی. ئه‌روا تا ئه‌گاته سەر گۆیژه، له‌وێ پیاویکی خه‌یله‌که‌ی خۆیان -که‌ له‌ لای ران بوو- تووشی ئه‌بن. لێ ئه‌پرسێ حه‌مه‌ مرا! ئه‌وه سه‌رت تاشیگه؟ ئه‌لێ: ئا. ئه‌لێ: ئاگات لێ وو تیف تیفه‌که‌ی چه‌ند خۆشه؟ ئه‌لێ: تیف تیفه‌ی چی؟ ئه‌لێ: کوره ناشی کا‌ورا تیف تیفه‌ی بۆ لێ نه‌دا‌ویتی؟ ئه‌لێ نا وه‌للا! برا هەر ئه‌وه‌نده‌و تاشی و وتی هه‌له‌سه‌ برۆ. وتی: که‌ واسه‌ برا هه‌یچ خۆشیه‌که‌ت نه‌چیته‌گه‌.

ئینجا کابرا قوشقنه‌ قه‌وه‌ت لێ ئه‌دا له‌ سەر گۆیژه‌وه ئه‌گه‌ریتیه‌وه بۆ سوله‌یمانی و ئه‌چیته‌وه لای سه‌رتاشه‌که‌ ئه‌لێ: «برا، تیف تیفه‌که‌ت نه‌داگه‌، کوچکی تو‌ی لێ نه‌واری! به‌چه‌که‌ شاری تو‌ بۆچ ئه‌مه‌نده‌ بێ فه‌ری؟ ئاخ‌ر نایێژێ وه‌ بێ تیف تیفه‌ خوا چۆن قوله‌سه‌ی؟»

- «حاجی توفیقی پیره‌مێرد» گێرایه‌وه وتی:

کابرایه‌کی «کۆزه‌قه‌ی» هه‌بوو «مه‌که‌»ی ناو بوو. سالیکیان بێستانیکێ ترۆزی ئه‌کا، به‌هه‌له‌که‌وت به‌ریکی زۆر ئه‌گرێ. هه‌موو روژێ کاروانیکێ لێ ئه‌فروشی، یه‌کیکیش له‌ جاده‌که‌ی سابونکه‌ران ناوی «ماوزه‌ر» ئه‌بن، که‌ «مه‌که‌» باره‌ ترۆزی دینێ له‌ ویه‌

تێتە پەرێ ئەییا تە بازار، ئەمیش شویتێ ئەکەوێ. کە کەپار دیتە سەر ترۆزیه کان خۆی تی هەلئەقورپتینی دەست ئەکا بە تارێف کردنی ترۆزی و بە دەور و پشتی کابرای مشتەریدا هەلئەسوورپ و هەر ئەلێ: «چەمیلە و خرمە ی دێ». تا ترۆزی ئەفرۆشرێ، نایشزانێ ئەمە ناوی مەکە یە هەر ئەلێ «کاک خدر» واو کاک خدر ئەمە؛ کاک خدر لەمەو دوا کە بارت هینا بانگم کە بزانه چۆنت بۆ ئەفرۆشم، من وا بە دەستمەو یە شایێک لە «هۆمەرە کوێر» ئەکەم کوزە رەقی و خەراجیانێ و دار بەروولەیی بانگ ئەکەم ئەمەندە یان پلاو و گوشت دەر خوارد ئەدەم تا لە لوتیان دیتەو.

مەکەش ئەلێ: لالو! جارێ من ناوم خدر نییەو تا ئیستەش شایی کەس نەچووم و پلاوی کەسم نەخواردوو؛ تۆ بە پێ خۆت و من بە پێ خۆم. خێر ماو زەر وازی لێ نایینی، دیسان تێ ئەتالێ و دەست ئەکاتە ملی و ئەلێ لالو «خدر» کە سەر شایی کەس ناچی وەرە بێتەمە کەبابخانە حازرو بازار کەباب بخۆن.

ئێتر لە کۆلی ناییتەو، لایە زۆر و لایە خواهیشت رای ئەکیشتێ کەبابخانە. لە پێ توشی «مەلا فرج» دین. ماو زەر ئەلێ مەلا تۆیش فەرموو. بە دزیو بە مەلا فەرەج ئەلێ تۆ کەبابت خوارد زوو هەلسە بجۆرە دەرەو و بگەرێرەو بە پەلەپەل بانگ کە یا شێخ کابراکە ی سەلەمی رۆنت لێ کردبوو دەست نە ئەکەوت، ئەو تە تێپەری.

لە سەر ئەو تەگبیرە ئەچنە کەبابخانەو، بایی دوو رویە کەباب ئەخۆن. مەلا فەرەج زوو ئەچیتە دەرەو بانگ ئەکا یا شێخ قەرزارە کە تێپەری. ئەویش لە پێ دەر پەری و «مەکە» لەوێ ئەمینیتەو. هەر چاوەروانە شێخ - کە ناوی نازانی - بێتەو پەرە ی کەبابە کە بدا، هەر نایەتەو؛ ئەمیش گویدرێرە کانی لە مەیدانە کە جێ هیشتوو، تەنگە تاو بوو. هەلئەستێ برۆا خەلفە فەرەج پێر ئەیگرێ پەرە کە ی لە باخەل دەر دیتێ.

ئینجا بە بازارا وەک شیت را ئەکا و ئەلێ: «ئەمە فێقە ی پێکی زو پنا ی شاییە کە یە تی، هیشتا هەلپەرکێی هۆمەرە کوێرمان ماو».

- «دیکانی» لە بەری سیروانەو رۆژیک داریان بۆ مالی «وەسمان پاشا» ئەهینا. کابرایەکی زۆر کۆلبەنە ی کەللە قەوی گوێ درێژکی گۆلە کە ی بار کردبوو، یەک لە یەکی گزگلتر بوون. پاشا کابرای جوجە ی گل دایەو، چاکەت و پاتۆلێکی راویان بۆ کردو فێسێکی سەیریشیان نایە سەری عەولقاریکی زۆر کەلەگە تیش لای پاشا بوو، فەنجانی قاوە یان پێر ئەکردو ئەیانخستە سەر سینی ئەیاندا یە دەست عەولقار. پاشا بە جوجە ی ئەوت

تو فغانه‌کان یه‌که یه‌که له سهر سینییه‌که داگره‌و بیده به خه‌لکه‌که له دیواخان. جوجه‌یش به په‌یژه نه‌ئه‌گه‌یشته‌قاوه‌ی سهر سینییه‌که‌ی عه‌ولقار، هیچی بۆ نه‌مایه‌وه نه‌وه نه‌بی چوو له دواوه‌گونی عه‌ولقاری گرت عه‌ولقار دانه‌ویه‌وه و ئینجا قاوه‌کانی له سهر سینییه‌که داگرت و دی به میوانه‌کان.

- وه‌سمان‌پاشای جاف پیاویکی هه‌بوو «سلیمانی شانازی» ناو بوو. ئیشی ئهم پیاوه‌یه‌ر نه‌وه بوو هه‌موو روژی ئه‌چوو بۆ «بامۆک» له مالی میرزا نه‌ولا ماستی نه‌هینا، هیچی به‌شماوه به‌ر نه‌ئه‌که‌وت؛ زۆریش تامه‌زرۆی ئه‌و ماسته‌ بوو.

روژی‌یک نه‌که‌ویته‌ سهر نه‌وه که شتیک بدۆزیته‌وه له ماسته‌که به‌خوا و توێژه‌وه‌که‌شی به‌مکینی. له‌و گۆی سیروانه قامیش قه‌لم هه‌یه قه‌فیک نه‌برئ، نووکه‌که‌ی وه‌ک قه‌لم ئه‌د، له‌گوشه‌یه‌کیه‌وه به‌هتواشی دای دیلیته‌ بن جامه‌که ماسته‌که له‌بنه‌وه هه‌له‌مژی تا به‌ر نه‌خوا، له‌سهریشه‌وه توێژه‌وه‌که‌ی ناشکی.

روژی پاشا نه‌یبینی وا کاسه‌ ماست له‌ ناوه‌وه پووچه، لینی خوراوه و توێژویش نه‌شکاوه. سلیمان بانگ نه‌کا نه‌لئ: سلیمان ئهم ماسته‌ له‌ بنه‌وه کئ خواردویه؟ نه‌لئ: «پاشا من ماستم هاوردگه‌ توێژی نه‌شکیاگه، گهردی لئ نه‌نیشتگه». پاشا نه‌لئ: ییژی توێژی ها وه‌سه‌ره‌وه له‌ شوین خۆی، به‌لام لیشی خوریاگه؛ پروانه‌ ته‌پیگه. نه‌لئ: «پاشا! مانگا‌که باداره که شیره‌که‌یان کردگه وه‌ ماست باکی داگیه له‌ ماسته‌که؛ که نه‌ختی له‌ توێژگه‌که‌ی لا چووگه‌ بای ماسته‌که دهر چووگه‌ چال بووگه، نابینی هیلکه که‌که‌له‌شیر وه‌ سه‌ریا نه‌تسن کاتئ کولاندیان شوین تسه‌که‌ چاله.

پاشا نه‌لئ «سلیمان راستم پئ ییژه چه‌ نه‌فسونیکت کردگه‌سه‌ کار؟ وه‌ سه‌ری تایه‌ر به‌گ نه‌گه‌ر راستم پئ ییژی خه‌لاتت نه‌که‌م». نه‌لئ: «پاشا پیشه‌کی ئه‌مرکه‌ خه‌لاته‌که‌م به‌ده‌ئئ ئینجا نه‌وه‌ مه‌راقه‌ت وه‌ک "با" له‌ سک دهر نه‌که‌م». پاشا ئه‌مر نه‌کا خه‌لاتئ نه‌ده‌ئئ، نه‌وسا «نه‌یجه» که له‌ به‌ر پشتینه‌که‌ی دهردینئ و پاشا فیری ماست خواردن به‌ «نه‌یجه» نه‌کا.

- پیره‌میرد گه‌پرايه‌وه وتی: مه‌قسوودا‌غه‌ه‌بوو له‌ بنه‌ره‌تا عاره‌بی جبوور بوو. نه‌خوینده‌وار بوو، له‌ باخی پوره‌گی که ئیستا جیگای ما‌کینه‌ی ئه‌لکتریکه‌ کونه‌که‌یه‌

خانویکی بوو. ژنیکی خەلکی سولەیمانی هینا بوو. خۆی پیریکی زرتە بۆزی توورە بوو، هەمیشە لە گەل منالانا شەپە جێنوی بوو. ژنەکش ئافەرەتییکی بە عیشووە نازو تازە بوو. دراوستیکی فیلبازو گالتهچییان هەبوو «عەبۆلی ئەویای شەریف» ی ناو بوو؛ هەموو جار مەقسوداگی توورە ئەکرد بۆ ئەوەی جێنوی بداتی.

ئەم مەقسوداگیە پیریکی نەوسن و چلیس بوو، هەموو رۆژی ئەچوو بە بازار سا هەر چێ بۆ مال پتویست بواوە ئەیکری ئەیناردەو؛ بۆ خۆیشی شتیکی وەک هەنار یا ستیوی ئەکری، دەستە سێکی ئالی گولدارێ عەجەمی بوو، ئەیکردە دەستە سێکەو بەرپیدا ئەهاتەو، تا ئەگەشتە مالهووە و چانیککی لە سەر دووکانەکە «سەعی خە سێ سەر» ئەگرت، تۆزی رای ئەبوارد و ئەو وەختە ئەچوووە.

عەبول رۆژی ویستی ئاین و ئۆنیکی فیلبازی لە گەل بکا، چوو دەسە سێکی وەک دەسە سێکە ئەوی کەری هاتە دوکانی «سەعی». تی فکری و مەقسوداگا هەناری شەرەبانی کردۆتە دەسە سێکەیهووە و لەوێ دایناوە و وچان ئەگرێ. ئەویش چوو بە قەد هەنارەکانی ئەو شووتی و کولەکە کەری و کردیە دەسە سێکەیهووە هات لە تەنیشت ئاغاوە دانیشت و بە دزییەو دەسە سێکە ئەو ئاغا هەلگرت و دەسە سێکە کە خۆی داناو هەلسا رۆی. ئاگاش دواي ماندوو حەسانەو دەسە سێ هەلگرت و ئەچیتەو بۆ مالهووە. بانگ ئەکاتە ژنەکە ئەلی وەرە ئەم هەنارە بەرە یەکیانم بۆ هەلوەریتە. ژنە دەسە سێ ئەباتە ژوورەو کە ئەیکاتەو کولەکە یە. ئەلی ئاغا یا خوا بە خێر بێتەو ئەو شووتیانەت بۆ ترشیات هیناوە؟ ئەمڕۆ ئیشی خەلی خزم سێکە بۆ نارد بووم، باشە ئەخەمە ناوی.

ئاغا دەهری ئەبێ، دەست ئەکا بە جێنودان ئەلی ئافەرەت شووتی چی هەنارم بۆ خۆم کەپو، تۆ ورتە بە بیزو ئەکە؟ ئاخۆ کیت گرتووە. ئافەرەت ئەگری و دەسە سێ دیتتە بەر دەمی ئەبێنی راست ئەکا شووتییە. ئینجا هەلگەستنی بە توورەیی شووتی بەریتەو بۆ سەر بەقال، لە رێ لا ئەداتە دوکانی سەعی، عەبولیش وای بە دوايەو بزانێ چی بە سەر دێ. دیسان دانهێشی حەکایەتی خۆی بگێڕیتەو، عەبول ئەخلافیتنی دەسە سێکە کە خۆی بۆ دانهێنی و شووتی خۆی هەلگرتەو.

ئاغا بە توورەییەو ئەچیتە سەر بەقال ئەلی ئەمە مسلمانەتیە شووتی کۆلە ئەدە یە من لە باتی هەنار؟ دەسە سێ ئەدا بە سەر سنگی بەقالا ئەکرتەو ئەبێنی هەنارەکانی لە ناوایە. قالە ی پیرۆت لەوێ ئەبێ جرتیکینی و هۆقەیی بۆ ئەکەنی و ئەویش بە تەریقی و شەرمەزارییەو هەنار ئەکاتەو ناو دەسە سێ و ئەگەرتەو. عەبولیش وای بە دوايەو.

سا ئاغا له دووکانی سه‌عه دانه‌نیشی و دانانیشی عه‌بول ئه‌چی «شیلیم» ئه‌کری و ئه‌یهینی دیسان ئه‌یگۆری و ئاغا ئه‌چیته‌وه ماله‌وه. ده‌سه‌ سه‌ر دانه‌نی ژنه بانگ ئه‌کا ئه‌لی: ناوه‌جاخ تو سحر بازی. ئه‌مجا ده‌سه‌ سه‌ره‌که له پینش چاوی خۆم بکه‌ره‌وه. که ئه‌یکه‌نه‌وه شیلیمی کال ده‌ره‌چی. ئینجا گۆبه‌ند خه‌ست ئه‌بین، ئه‌لی: ژنه‌که تو جادووی ئه‌توانی منیش بکه‌ی به‌ که‌ر و بمفرۆشی، پرۆ سه‌ی به‌ سه‌ی ته‌لاقت که‌وتبی.

ده‌سه‌سه‌ر هه‌له‌گرئ دیته‌وه دوکانی سه‌عه، له‌وئ ده‌ردی خۆی ئه‌گێڕته‌وه. عه‌بۆل له‌وئ به‌ سووکی ده‌سه‌ سه‌ری له‌ ده‌ست وه‌ر ئه‌گرئ ئه‌لی با بیبه‌م له‌ رووناکی ته‌ماشای بکه‌م. ئاغا تو خه‌له‌فاوی، که‌ری خۆت لئ بووه به‌ رموزن. هه‌لسه‌ پيشمکه‌وه با‌تبه‌مه مالی خۆتان له‌وئ ده‌سه‌ سه‌ره‌که‌ت بکه‌ره‌وه بزانه‌ چی تیا‌ه؟

ئه‌ییا ته‌ ماله‌وه ده‌سه‌ سه‌ر ئه‌که‌نه‌وه هه‌ناره. ئاغا شه‌رمه‌زار ئه‌یگرئ ده‌ست و داوینی ئافره‌ت ماچ ئه‌کا و ئاشت ئه‌بنه‌وه؛ ئه‌چنه‌ لای «شێخ‌بابه‌عه‌لی» به‌ هه‌ر جوۆی بی ته‌لاقه‌که‌ی بۆ پینه‌ ئه‌کا.

- عی‌ل سه‌ره‌وژور بووه‌وه بۆ کویستان ئه‌چوو. دوا دوا‌یه‌که‌ی له‌ «شلیرو ناوخوان» بوو. کابرایه‌کی کورد له‌وئ ئه‌که‌وتیه‌وه بی‌ری که‌ کوا‌ی نییه‌. به‌ په‌له‌ ئه‌گه‌ر پیته‌وه بۆ پینج‌وین ئه‌چیته‌ به‌ر دوو‌کانه‌که‌ی «ئه‌وره‌حمانی حه‌مه‌ی وه‌سمانی خه‌یات» پیتی ئه‌لی که‌وا‌یه‌که‌م بۆ دروستکه‌. ئه‌لی پینج‌ قه‌ران. ئه‌لی له‌و چیته‌ بئ. ئه‌لی: شه‌ش قه‌ران. ئه‌لی ناوه‌که‌ی زۆر بی. ئه‌لی حه‌وت قه‌ران. به‌ کورته‌ی کابرای کورده هه‌ر شتی‌ک ئه‌لی ئه‌وره‌حمان قه‌رانیک بۆی سه‌ر ئه‌که‌وئ تا ئه‌گاته‌ پانزه‌ قه‌ران. کابرا ئه‌لی: «خاسه‌ برا که‌ بۆم دروستکه‌و بیه‌وه با بکه‌م وه‌ خه‌له‌که‌».

ئه‌وره‌حمان تو‌په‌ چیتیک دانه‌گرئ و مه‌قه‌ستی تی ئه‌خا بۆی بی‌ری، کابرا هه‌ر ده‌ست ئه‌داته‌ تفه‌نگه‌که‌ی و ئاوقه‌ی سه‌ر سنگی ئه‌کا ئه‌لی: «دو‌یت باوک وه‌ستای به‌رگ دروا پانزه‌ قه‌رانم لئ ئه‌ستینی و گه‌ره‌که‌ته وه‌ قه‌یچیش پارچه‌ پارچه‌ی که‌ی ده‌سم بۆ‌ری. وه‌ که‌لام هه‌ر ئیسته‌ ئه‌تکوژم».

ئه‌وره‌حمان که‌وا ئه‌زانئ ئه‌لی: (برا ئه‌مه‌ هی تو نییه‌ هینه‌که‌ی تو وا له‌ ژووره‌وه له‌ جله‌خانه‌که‌غ سوو‌پیکی بازار بخۆ و وه‌ره‌وه که‌وا‌ی خۆت له‌ به‌رکه‌). کابرا ئه‌لی ده‌ وا بی‌زه‌.

كابرانەچىن بۇ ناو بازار و ئەورە حمان بە شاگردە كەي ئەلنى پىنج شەش تەقەلى كەو
بەيئەنەو، تا كابرانە گەرچەنەو كەوا تەواو ئەبى و لە بەرى ئەكا، كە قۇلى تى ھەلئە كىشى لە
سەر شانەو تەقەلەكانى ھەموو بەر ئەبى و ئەشكەوتى تى ئەكەوئ.

ئەورە حمان ھەر راست ئەبىئەو زللەيەك ئەمالى بە بنا گونى شاگردە كەداو ئەلنى:
«كەرانباوگاوا! من و تەم گىرفانى لە تەنیشتەو بۇ يەكە يا لە سەر شانەو؟» كابرانە ئەلنى:
«ئەو ھەردەت وئ دويت باوك! گىرفان لە سەر شانەو ئەكەي بۇ كەواي خەلكى».

- مەدالەيكى گزنى ناشىرىن چووە سەر بىرىك تەماشای ناو ئاوەكەي كەو
«سەكوت» ئەكەي خۆي بەر چاوەكەوت زۆر ترسا، ھەراي كەدەو بۇ لای دايكى ونى دايە
جەنۆكەيەك لەو بىرەدایە وەرە تا بچىن پىشانەت دەم. دايكەكەش لە گەلى چووە سەرى
بىرەكەيان كەو. ئىنجا بوون بە دوو، دايكەكەي پىنى وئ: «رۆلە! راست ئەكەي ئەو ھەلەو
دیلە سەگە قەجەشى بە لاو ھەستاو».

- مەلایەك نوێزى شىوان پىش نوێزى ئەكەو بۇ خەلكەكە زۆرى دىرۆدایە: خەلكەكە
ھەموو ھەرس بوون. ئىنجا بىجگە لەو ھەلەكەش ھەت سەجەدى سەھویشى بەر
كە ھىچ سەھویشى نەكەدبوو. پاشان پىيان وئ: ئە! دىرۆدە دانەكە بەس نەبوو ئەم سەجە
سەھو ھەلەو چى بوو كە سەھویش نەكەدبوو؟ وئ: «فلانى لە ناو نوێزەكەدا كەوتە فەكەم كە
دەستوێزىم نىيە، ئەم سەجەدى بە ئەو ھەلەو».

- «شاكر مەجرەم رواندەزى» نوێزى خەوتەن ئەكا لە پەشت مەلایەكەو. ھەر راست لە
پەشت سەرى مەلاو لە يەكەم رىزا رانەو ھەستى، مەلا سوورەتى «والمرسلات» لە نوێزەكەدا
ئەخوینى، ئەگاتە ئەو ئەلنى «الم نەلەك الاولين». «شاكر مەجرەم» دەچىتە رىزى پاشەو.
مەلا ئەلنى «ئەم تەبەھم الاخري». ئىنجا خۆي ئەكوتىتە ناو ھەستەو. مەلا ئەلنى «كەلەك
فەلەك بالمەجرەمين»؛ شاكر، شاكر ئەبى نوێز بەرەلا ئەكاو ئەكا بە پىلاوكانىا و بۆى دەر
ئەچى، ئەلنى «كەواتە ئەم بەزەمە بۇ مە».

- كابرەكەي كورد براپەكەي ھەبوو براكەي مەرد. خەلكوخوا كۆ بوونەو چوون
ناشتیان. ئەو لەو ھەختەدا خۆي دزىو نەچو بۇ ناشتەكەي؛ پاشان پىيان وئ بۆچ

نەچویت تەرمی براکەت بنیزی؟ وتی: «برا بۆج من شیت بووگم بچم؟ برا جوانە مەرگە کەم لە گەل تەرمە کە ی خەلی نامۆزاما چوو بۆ گۆرستان ناشتی، ئیزرائیل چاوی پیکەوت کەوتەووە بیری هات گیانی ئەویشی کیشا. ئیستە منیش بچم خۆم بخەمەووە بیری، ئیزرائیل بیت گیانی منیش بکیشی؟ هەر تۆی وەو دەورەووە بتلیتەووە منی بەر چاوە نەکەوی».

- «مەحموو پاشای جاف» تازە هاتبووەووە، کابرایەکی کورد ئەچی بۆ لای بۆ بە خێر هاتنەووەی. مستی ناوکه «قەزوان» یش لە گەل خۆی ئەبا بە دیاری بۆ پاشا. ئەچی و ناوکه قەزوان ئەکاتە کوچەلە یەکی دارینەووە لە بەردەمی پاشادا دایتنەنی و ئەلی: «میرم وەخیر بیتەووە! ئەم ناوکه قەزوانەشم وە دیاری بۆ هاوردگە. پی ناوی بیتەقتی، خۆم تەقانیگمە». پاشا سەیریکی ناوکه قەزوان ئەکات و بە کابرا ئەلی: کورە کەچەل ئەمەت بە چی تەقانووە؟ ئەلی: «میرم وە چی تەقانیگمە؟ ئا وەم دگانه گواویانە». مەحموو پاشا زەرەدەخەنە یە ک ئەگرئ و هیچی تر.

هەندیک لە داستانێ ژن

کابرایەکی کوردی شاری ژنیکی هەبوو رۆژی کولابوو بە دەستیەووە؛ بە هیچ جۆر پشووی ئەوێ نەئەدا کە تۆزی بەجەسیتەووە؛ یا چاوی بە دۆستیکی بکەوی. رۆژیک یەکی لە هاوڕیکانی لە ڕیگادا تووشی بوو، تەماشای کرد و سەبەتە یە ک «تری» ی بە سەرسەر یەو بە پەلە هەرا ئەکاو «هە ی تری!» ئەکا. پتی وت: «برا راوەستە چاک و چۆنیەکت لە گەل بکەم و بزانی بۆچی دیار نیت؟» کابراش هەر بە دەم هەرا کردنەووە وتی: «لیم گەرئ دەستم ناگاو ئیشم هە یە».

ئەمیش گوئی نەدایە، سەر ڕیگە کە ی لیگرت و وتی: «کۆرە چیت تئ بگە یەنم؟ دەر فەتی ئەوێ نە قسە لە گەل کەس بکەم. بە ناخیری گیانم ژنم هیناوە، ژنە کەم هەر لە نیووە شەودا هەلەم ئەستینئ و سەبەتە یە چەو نەرم ئەدا بە سەرا ئەلی بچۆ بیفرۆشە؛ کە ئەووە ئەفرۆشم و ئەچمەووە سەبەتە یە ک شیلمی بۆ داناوم، بە بی ئەووە دانیشم ئەووەشم ئەدا بە سەرا ئەلی برۆ؛ کە ئەووە ئەفرۆشم ئەچمەووە تەماشای ئەکەم تری بۆ داناوم، ئەلی ئەووەش بەرە؛ ئیتر هەر وا بەم جۆرە ئەمرە تینئ». کابراش پتی وت: «جا کەواتە بڕام تەلاقێ بدەو خۆت

رەزگار كە». وتى: «كۆرە دەستەم ناگا تەلەقى بەدەم ئەو ەندە پشەووم ناداتىن چاۋى بىكەمە ە و چارە سەرىكى خۇم بىكەم».

- كۆرىكى قومار بازى جەھىل پىرىژنىكى ەفتا سالى ەئىبابوو. رۆژىك كۆرە داۋاى ئاۋى كەرد، پىرىژنەكە تەكانىدا ەلەسى، نەيئەتۋانى. كۆرەكە دەستى دايە پەلى ەلەسىتىن، پىرىژن ئەيوت: «ئەي ەتەي! قۇلم رامەكىشە چاۋم خىل ئەي».

- كابرايەك كۆرىكى سەرشىتى ەبەو ەراسى بە باۋكەكەى ەلگەرتەو كە دوو ژنى بۇ يىتت. باۋكىشى ئەيوت: «رۆلە دوو ژن بە جارى نەي». ئەۋىش ئەيوت: نا ەەر ئەيى دوو بى. لە ئاخرا دايەكەكەى چوۋ يىتە ژنىكى دۆزىەو ە پىنى وت مارەت ئەكەم بۇ كۆرەكەم، بەلام ئەيى بىتەنم چۆن كەفوكولى ئەنشىتەو ە. يىتەژن وتى: تۆ كارت نەيى.

ەئىيان و لىيان مارەكەرد. باۋكى چوۋە لای كۆرە وتى: رۆلە! ئەۋا ژنمان بۇ ەئىيان ەستە بچۆرە لای. ئەۋىش ئەيوت دوو ژن نەيى نامەۋى. وتى: ئاخەر دوۋمان بۇ ەئىيان، ئىستە بچۆرە لای يەكىكىان، لەۋى بىرە ەرەۋە بچۆرە لای ئەۋىكەشىان. كۆرە بەم جۆرە مىلى ەئىيانە ژىر بارو ەستە چوۋە لای پىرى يىتەژن.

يىتەژن ەيچ ەرفەتى نەدا، يەكىكى ئەكەرد سەزى ئەكەردەۋە بۇ يەكىكى تر. ئەۋ شەۋە تا بەيەنى ۋاى لى كەرد بارىكى كەرد. بەيەنى باۋكى ەات وتى رۆلە ژنەكەى تر چاۋەرى ئەكا ئاخەر بچۆرە لای. وتى: «باۋە ەەر ئەمە بەسە».

ئەۋ شەۋەش يىتەژن لۆكاندەۋە. رۆژى دۋاىى باۋكى ەات وتى: «رۆلە، ئاخەر ژنەكەى تر بە تەمايە، دانىشتەۋە». وتى: «باۋە ئەۋە ەركەۋ دايكىشەم تەلەق بەدە ئەمە بەشى ەەر دوۋكەمان ئەكا». دوو سى رۆژى ترى پىچوۋ كۆرە بە تەۋاۋى ەئىزى لى بىرا، ۋاى لى ەات نەيئەتۋانى مەشەكان لە لەشى خۇى ەەر كا. مەشىك ەەر زۆر ەزىتەتى ئەدا، ئەمەش لە ژىر لىتەۋە نوزەيەكى لىتە ەات وتى: «لەچۇ باۋە ەىز! ئەگىنا ئەلەم بە باۋكەم ژنىكت بۇ يىتى».

- كابرايەك ەبەو زۆر دلى پىس بوو. ەەر ژنىكى ئەئىنا لە پاش چەند رۆژ كە چاۋى پى بىكەۋتايە لە گەل كەسىكى دراۋسى قەسى بىكەدەيە، ەيا تەماشەي پىاۋىكى بىكەدەيە گورج تەلەقى ئەدا؛ بەم جۆرە خوۋەۋە دۋانزە ژنى داۋىن پاكى بەرەلە كەردبوو.

ژنیکى زۆر کار کرده و دنیا دیده هه‌بوو، ناردیه لای کابرا بۆ ئەوه‌ی بیخوازی. خواستی و هینایه لای خۆی. ژنه‌که دۆستیکى هه‌بوو، روژیک نانیکى بۆ دۆسته‌که‌ی دروست کرد و بانگی کرد. دۆسته‌که‌شی کوپى پیاویکی گه‌وره بوو، خزمه‌تکاریکی له گه‌ل خۆی هینابوو. خزمه‌تکاره‌که له هه‌وشه راوه‌ستابوو، ئاغه‌ی له ژووره‌وه بوو. کتوپر کابرای خاوه‌ن مال له دووره‌وه ده‌رکه‌وت. ژنه‌که چاوی به‌ میرده‌که‌ی که‌وت، به‌ خزمه‌تکاره‌که‌ی -که له هه‌وشه‌که‌دا بوو- وت: تۆ ده‌ست به‌ره‌ خه‌نجه‌رو بلى «به‌ چاوی خۆم چاوم لى بوو که هاته‌ ئەم هه‌وشه‌یه‌وه. به‌ خوا ئە‌گه‌ر نه‌یده‌ن به‌ ده‌ستمه‌وه ئە‌چم ئە‌لیم به‌ دارۆغه‌ خانوه‌که‌تان بسووتینی و میرده‌که‌ت چه‌پس بکا».

وه‌ختی کابرای خاوه‌ن مال گه‌یشته‌ هه‌وشه‌ خزمه‌تکاره‌که‌ی به‌ خه‌نجه‌ری رووته‌وه دی و خزمه‌تکار ئە‌لێ من چاوم لیبوو که هاته‌ ئێره، ئە‌وا ئە‌چم خه‌به‌ر ئە‌ده‌م به‌ دارۆغه‌ ژنه‌که‌ش ئە‌لێ: «خوا قه‌بولی نه‌یه تۆ بوختان بۆچ ئە‌که‌ی؟ هیچ بیستووته‌ پیاوی نامه‌هره‌م روو بکاته‌ ئە‌م ماله‌؟» له‌ ئاخرا خزمه‌تکاره‌که به‌ بۆله‌بۆل رویشته‌. ژنه‌ زوو هاته‌ ژووره‌وه وتی: «پیاوه‌که‌ شتیکم کردووه که هه‌تا قیامه‌ت پیاوه‌تی تۆ بگێنه‌وه: فلانی کوپى فلان که‌س پۆلیس و یاسولی حکومه‌ت به‌ شوینیا ئە‌گه‌رێان، خۆی هاویشته‌ هه‌وشه‌ی ئیمه‌. منیش بۆ ئە‌وه‌ پیاوه‌تیه‌کی گه‌وره بۆ تۆ په‌یدا که‌م ئە‌وه‌ته له‌ په‌ناى به‌سته‌که‌ نوینه‌که‌دا شار‌دوومه‌ته‌وه. ئە‌و کابرایه که خه‌نجه‌ری رووتی به‌ ده‌سته‌وه بوو، جه‌ندرمه‌ بوو؛ به‌ زمانى لووس ده‌ستم پێوه‌ ناو رویشته‌. تۆش کوپه‌که‌ بانگ بکه‌ با له‌ گه‌لت نان بخوا که دنیا تاریک بوو به‌پێی بکه‌ با پڕوا. به‌پێ شک خزمه‌کانی زۆر زۆر منه‌ت‌بارت ئە‌بن».

کابرا کوپه‌ی له‌ په‌نا نوینه‌کان هینایه‌ ده‌ره‌وه‌ ماریفه‌تیکى زۆری له‌ گه‌ل نواندو له‌ پاش نان خواردن ره‌وانه‌ی کرد و گه‌لێ مه‌منوونى ژنه‌که‌ی بوو.

یه‌ک دوو روژێ پینچوو ئیواره‌یه‌ک دیسان نانی بۆ دۆستیکى تری دروست ئە‌کرد و بانگی کرد و پێی وت: ئیمشه‌و پینکه‌وه ئە‌نووین. ئیواره له‌ پاش نوێژی شتوان میرده‌که‌ی هاته‌وه‌ وتی: «پیاوه‌که‌ خوشکینکم هه‌یه ژنی کوپیکى بێ شه‌رمه‌. میرده‌که‌ی شه‌پى له‌گه‌ل کردووه، ئە‌وه‌یش تۆراوه‌و هاتۆته‌ ئێره، شه‌رمیش له‌ تۆ ئە‌کا؛ زۆر شه‌رمه‌. خۆ ئیمشه‌ش ناشوکری نه‌بێ هه‌ر یه‌ک ژوورمان هه‌یه، ئە‌گه‌ر رێ ئە‌که‌وێ ئیمشه‌و له‌ مزگه‌وت یا له‌ جێگایه‌کی‌تر ته‌شریفت بنوێ». کابرا وتی زۆر چاکه‌و رووی کرده‌ چارشێو به‌سه‌ر وتی یا خوا به‌خیر بێی دایکه‌که‌م و به‌ ژنه‌که‌ی وت زۆر خزمه‌تی بکه‌، مادام تۆراوه‌ رووی کردۆته‌

ئەم ئاشە کۆنە. ئەویش وتی: بە سەرچاو لە سایەى خواو سەرى تۆو لە سەر هیچ پەک ناکەوێ، تەنھا زایفەیه ک چیه با مانگنیک دانیشی.

ئێتر کابرا هەستا چووە مزگەوت، وەکو گونى هەلاج لە سەرمانا ئەلەرزى. بەیانى رووی کردەمال، کابرای دۆستە درەنگ خەبەرى بوووەو خۆى گورج کردەووەو هات لە قاپى بچیتە دەرەو خاوەن مال گەیشت. ژنەکە دەستوبرد رووی کردە دۆستەکەى و وتی: «وێللاهی دلت ئەوەندە پیس نەبێ؛ هەتا ئیستا لە لای خۆم بوووەو نەچوووەتە هیچ جیگایەکی تر، لە سایەى خواوە خوشکی من لەوانە نیە بچیتە مالان». کابرای میردى وتی: چیه و ئەم زەلامە چی ئەوێ؟ ژنەکە وتی: «پیاووەکە خۆت ئەیزانى ئیوارە فاتەى خوشکم بە تۆراوى هاتە ئێرە، منیش گلم دایەووە. بەیانى زوو گەلێ جنیوم پێدا وتم میترەکەت لێى داوى دەستى خوش بێ! بەخوا ئەبێ برۆیتەووەو رەوانەم کردەووە. ئیستا ئەم کۆرە زاواکەمە هاتوووە ئەلێ خوشکت ئیمشەو لە کوێ بوو؛ تو سەرى خۆت سا! لێرە نەبوو؟ کابرای میرد رووی کردە دۆستى ژنەکەو پتێ وت: «وێللا، بیللا ژنت ئیمشەو لە باخەلى خوشکیدا بوووەو لە هیچ جیگایەک نەبوو؛ دلت هیچ نەکا».

- کابرایەکی کوردی دەولەمەن تاقە کۆریکی هەبوو، لە بەر ئەو زۆرى خوش ئەویست نە پتێ خویند، وە نە فێرى هیچ کاریکی کرد. کۆرە لە پاش مردنى باوکی دەستى کرد بە تەخشان و بەخشان کردن. زۆرى پێنەچوو نابووت بوو؛ پولیکی بە دەستەووە نەما. چارناچار مال و منالی بەجیهیشت و چووە شاریکی وەکوو «ئەدرنە». بێجگە لە کۆلکیشى هیچ ئیشیکی تری پێ نەکرا. چووە گمەرک، زۆرى پێ نەچوو لە بەر ئەو پیاویکی بنەمالە بوو و خوو رەوشتیکی باشى ئەنواند، کردیان بە حەمال باشى. لە ماوێ یەک دوو سالیکیدا پارەیهکی باشى کۆ کردەووە.

روژیک تیفکری پارەکە زۆرە، ئەگەر بچیتەووە بۆ ولاتى خۆى ئەتوانی تجارەتى پێو بەکات. پارەکانى هەلگرت و چووە کەلاوێهەکەووە هەزار لیرەى کردە توورەکەیهک، هەزار مەجیدی کردە توورەکەیهک، هەزار پینجوشى کردە توورەکەیهکی ترەووەو زۆر چاک قایمى کرد و خستیه باخەلیهوە. کە سەرى هەلبرى ئەوا ژنیکی جوانکە لە بە دیارێهوە وەستاو.

ژنەکە پرسى ئەمە چیه باوکم؟ وتی: بە خوا خوشکێ، من خەلکی ئەو ولاتى کوردەواریەم، لێم قەوماووە هاتوومەتە ئەم ولاتە ئەم پارانەم گرد کردۆتەووە؛ ئەمە دوو سالی

مال و مندالم به‌جیه‌یشتووه، ئیستا که خوا به‌زه‌یی پیاما هاتوته‌وه ئه‌ونده‌ی دامه‌تی ئه‌مه‌وی ئیتر برۆمه‌وه بۆ ولانی خۆم.

ژنه‌که وتی: ئۆ به‌خوا زۆر دل‌م پیت سوتا؛ که‌واته‌ راوه‌سته‌ منیش خیری‌کم له‌ سه‌ره‌ له‌ تۆم چاکتر ده‌ست ناکه‌وی، ئه‌وا ئه‌چم بۆت دینم.

کابرا دانیش‌ت و ژنه‌که‌ لێیدا رویش‌ت، زۆری پێ نه‌چوو ته‌ماشای کرد ئه‌وا ژنه‌که‌ پۆلیسیک و یاساولیکی مه‌حکه‌مه‌ی هیناوه‌اته‌وه، کابرایان راکیشاو بردیان بۆ دیوانی قازی. قازی پرس‌ی له‌ ژنه‌که‌ چیه‌؟ وتی: قوربان! ئه‌م کابرایه‌ بێ که‌س و سوال‌که‌ر بوو، چه‌وت سال له‌مه‌و پێش هات منیش شووم پێ کرد. ئه‌مه‌ چه‌و ساله‌ به‌ خێوی ئه‌که‌م و چنگه‌ کړی بۆ ئه‌که‌م. دوینی شه‌رمان بوو، سێ به‌ سێ ته‌لاق‌ی دام. شه‌وی هاتووه‌ هه‌زار لیره‌و هه‌زار مه‌جیدی و هه‌زار پێجوم هه‌بوو، هه‌ر یه‌کی له‌ تووره‌که‌یه‌کی چیتی مۆردایه‌ دزیویه‌تی. ئیسته‌ ئه‌مه‌وی بۆم بسینیته‌وه.

قازی رووی کرده‌ کابرا وتی: ها تۆ ئه‌لێی چی؟ کابرا وه‌کو له‌ بانێ به‌ر بێته‌وه، وتی: قازی به‌گ بۆ خاتری خوا نه‌ ژنم بووه‌ و نه‌ هیچ پاره‌شم دزیوه‌. ژنه‌ وتی: قوربان ته‌ماشای که‌ ئه‌مه‌ چه‌و ساله‌ به‌خێوی ئه‌که‌م که‌چی ئیسته‌ ئه‌لێ هه‌ر ژنیشم نه‌بووه‌؟ ناو و نیشانه‌مان ئه‌وه‌ بێ کیسه‌کان ته‌نانه‌ت به‌ ده‌زووی سپیش دوراون.

قازی ئه‌مری کرد کیسه‌کانیان له‌ باخه‌لی کابرا ده‌رهینا، هه‌موو ناو و نیشانی ژنه‌که‌ ده‌رچوو. ئینجا دوو شاهیدیش هاتن وتیان: ئه‌شه‌ه‌دوبیلا! ئه‌م کابرایه‌ سوال‌که‌ر بوو، ئه‌م ژنه‌ هه‌ر له‌ زوووه‌وه‌ ده‌وله‌مه‌نده‌ و پاره‌ی به‌ سوو ئه‌گه‌ړی و خۆی ماره‌ کرد له‌م کابرایه‌. دوینی له‌ سه‌ر ده‌ستی ئیمه‌دا ته‌لاق‌ی ژنه‌که‌ی دا؛ که‌چی شه‌وی چووه‌ پاره‌که‌شی لێ دزیوه‌. ئیتر قازی ئه‌مری کرد پاره‌یان دا به‌ ده‌ست ژنه‌که‌وه‌و کابرایان ده‌رکرده‌ ده‌ره‌وه‌.

کابراکه‌ ئه‌مه‌ی لێ کرا هات تۆپه‌لێ قوڤی دا به‌ سه‌ریا و له‌ کۆلانیکا ده‌ستی کرد به‌ گریان هه‌تا ئیواره‌. ئیواره‌ مالینکی گه‌وره‌ به‌رانبه‌ری بوو، کاره‌که‌ریک هات وتی: کابرا وه‌ره‌ ئاغه‌ژنم بانگت ئه‌کا. کابرا وتی: ئینجا نۆره‌ی ئاغه‌ژنی تۆیه‌، ئیتر چم پێ ماوه‌؟ له‌ گه‌ل ئه‌وه‌ش وتی هه‌ر با بچم تازه‌ له‌ چی بترسم؟

هه‌لسا له‌ گه‌ل کاره‌که‌ره‌که‌ لێیدا رویش‌ت. که‌ ته‌ماشای کرد ژنیکی جوانی خانومان له‌ سه‌ر کورسیه‌ک دانیش‌تووه‌. پرس‌ی باو‌کم چیت لێ قه‌وماوه‌ له‌م به‌ر ده‌رگایه‌ له‌ به‌یانیه‌وه‌ نه‌گری؟ وتی: ئه‌وی له‌ من قه‌وماوه‌ له‌ که‌س نه‌قه‌ومێ! ئه‌وی به‌ سه‌ری هاتبوو سه‌را پا بۆی گێرایه‌وه‌. خانمه‌که‌ وتی: ئه‌و ژنه‌ یه‌کیکی گه‌نم ره‌نگی ده‌م و چاناگه‌ کوترای کورته‌ بالای

چاو جوانه؟ کابرا وتی: بەلێ، خۆیه‌تی. خانم وتی: «دانیشه من به‌یانی پاره‌کانت بۆ ئەستێمه‌وه، به‌لام به‌و شه‌رته‌ که پاره‌ی خۆت ده‌ست که‌وته‌وه ئیتر لێره نه‌مینی». کابرا وتی: شه‌رت بێ هه‌تا ئەم‌رم به‌نده‌ی تو بم و ئیتر له‌و ولاته‌ش نه‌مینم.

ئیت‌ر چوو له‌ سه‌ر ته‌نووری ماله‌ که‌وره‌که‌ لێ که‌وت و نان و چیشتیان بۆ هێنا؛ به‌لام هه‌نگوینی به‌ ده‌م تال بوو، هیچی پێ نه‌خورا. هه‌ر لێکی ئەدایه‌وه که‌ ئایا چلۆن ئەم‌ ژنه‌ پاره‌که‌ی بۆ ئەستێنیته‌وه؟ به‌م خولیاپه‌وه‌ خه‌وی لێ که‌وت.

به‌یانی زوو خانم هه‌لسا چارشینوی به‌ سه‌را داو کابرای بانگ کرد وتی: ئەو ژنه‌ خۆی وتویه‌تی که‌ حه‌و ساله‌ ژنی تو بووه؟ وتی: بەلێ. وتی: ئەمه‌ له‌ مه‌حه‌که‌مه‌ش نووسراوه؟ وتی: بەلێ. وتی: «که‌واته‌ بچۆ ئەو ژنه‌ کوڕیکی پینچ سالی هه‌یه‌ وا به‌ باوه‌ش ژنیکی دایناوه‌ که‌ بۆی راگیر کردوه‌، کوڕه‌که‌ت پێشان ئەده‌م، په‌لی بگه‌ر بیه‌ بلێ ئەبیه‌م بۆ ولاتی خۆم و کوڕی خۆمه‌. ئەگه‌ر ژنه‌که‌ چوو شکاتی کرد، تویش بلێ به‌ شه‌رع ئەولاد هی باوکه‌؛ من منالی خۆم ئەبیه‌م بۆ ولاتی خۆم. ژنه‌که‌ش زۆر کوڕه‌که‌ی خۆش ئەوی و نایدا به‌ تو. هه‌تا له‌ پاره‌که‌ی خۆت هه‌ندێ قازانجیشی لێ نه‌سینی کوڕه‌که‌ی مه‌ده‌ره‌وه‌. کابرا وتی: «سا ده‌ی بم وه‌ قوروانت!»

ژنه‌که‌ کاره‌که‌ره‌که‌ی خۆی له‌ گه‌ل نارد، منداله‌که‌ی به‌ لای دایانه‌که‌وه‌ پێشان دا. کابرا چوو په‌لی مندالی راکیشا. دایان وتی: ئەوه‌ چیه‌؟ وتی: ئەپۆمه‌وه‌ بۆ ولاتی خۆم و کوڕه‌که‌م ئەبه‌مه‌وه‌ له‌ گه‌ل خۆما. دوو سێ منالی تر رایان کرد خه‌به‌ریان دا به‌ دایکی کوڕه‌. ژنه‌ ئاگری تیچوو، به‌ غار دوا‌ی کابرا که‌وت. وتی: سه‌گباب! ئەو کوڕه‌ بۆ کوێ ئەبه‌ی؟ وتی قه‌حه‌! کوڕی خۆمه‌و ئەبیه‌مه‌وه‌ بۆ ولاتی خۆم. ئەمه‌ی وت و شه‌په‌زلله‌یه‌کی به‌ بنا گویی کوڕا کیشا، کوڕه‌ ده‌ستی کرد به‌ گریان.

ژنه‌ به‌ ته‌واوی ئاگری تیچوو رای کرد بۆ لای قازی و شکاتی کرد. فه‌راشیک هات و کابرای بانگ کرد. قازی وتی: کوڕه‌ کابرا تو مندالی ئەم‌ ئافه‌ره‌ته‌ بۆ کوێ ئەبه‌ی؟ وتی: قوربان! من ئەو کابرایه‌م که‌ دوینێ ئەم‌ ژنه‌ وتی ژنی بووم و ته‌لاقم داوه‌و پاره‌که‌ی لێ سه‌نده‌مه‌وه‌، ئیستا که‌ من ئەپۆم سه‌رمایه‌ی حه‌و سالم ئەم‌ کوڕه‌یه‌، وه‌ به‌ شه‌رعیش ئەولاد هی باوکه‌، هی دایک نییه‌. ئەبیه‌م بۆ ولاتی خۆم. قازی فه‌رمووی: دایکم شه‌رعن ئەولاد هی باوکه‌ خۆ لێی زه‌وت ناکه‌ی؟

ژنه‌ ده‌ستیکی که‌وته‌ ئەم‌ لاو ده‌ستیکی که‌وته‌ ئەولا. کابرا له‌ گه‌ل له‌ مه‌حه‌که‌مه‌ هاته‌ ده‌ره‌وه‌ چه‌پۆکیکی به‌ سه‌ر کوڕه‌دا دا. دایکه‌که‌ی وه‌ختبوو گیانی ده‌رچێ. ئاخ‌ری

چارناچار هات، که‌وته پارانه‌وه. کابرا وتی: ئافره‌ت، تۆ شیت بووی؟ کوپه‌که‌م به‌سه‌د هزار لی‌ره‌ ناده‌م. ژنه‌ داویتی بادا وتی: بیکه‌ له‌ ری‌ی خوادا هزار لی‌ره‌ت قازانج نه‌ده‌می کوپه‌که‌م بده‌ره‌وه. کابرا هه‌موو پاره‌کانی خۆی له‌ گه‌ل هزار لی‌ره‌ قازانج وه‌رگرت و کوپه‌که‌ی دایه‌وه‌ دایکی.

کابرا له‌ دلی خۆیا لیک‌ی دایه‌وه‌ وتی: کاروان رویشتووه؛ ئیستا که‌ هاوپی‌م ده‌ست ناکه‌وئ که‌ له‌ گه‌لی برۆم. ئەم پارهی‌ش خه‌لکی زانیویه‌نه‌ که‌ پی‌مه، ئەترسم لیم بدزن. ئینجا وا چاکه‌ بچم پاره‌که‌م له‌ لای قازی به‌ ئەمانه‌ت دانیم، هه‌ر وه‌خت کاروان هات ئەچم وه‌ری نه‌گرمه‌وه‌و ئه‌روم. چووه‌ لای قازی وتی: قوربان! ئەم پارهی‌م به‌ ئەمانه‌ت لای خۆت بۆ دانی هه‌تاکوو هاوپی‌م ده‌ست نه‌که‌وئ و نه‌پۆمه‌وه. قازی وه‌ریگرت و سندوقیک که‌ له‌ به‌رده‌میا بوو خستیه‌ ناویه‌وه.

له‌ پاش سئ چوار روژ کاروان هات. کابرا چووه‌ لای قازی وتی: قوربان! ئەمانه‌ته‌که‌م بده‌ره‌وه‌ ئەوا کاروان هاتوو له‌ گه‌لی نه‌پۆمه‌وه. قازی وتی: ئەمانه‌تی چی؟ وتی: پاره‌کانم. قازی فرمووی: قه‌حبه‌ باب! پارهی چی؟ یاللا ده‌ره‌وه. کابرا هه‌ناسه‌یه‌کی هه‌لکیشاو ده‌ستی کرد به‌ گریان و چووه‌ به‌ر ماله‌که‌ دیسان لێی دانیش‌ت.

کاره‌که‌ره‌که‌ هات وتی وه‌ره‌ خانم بانگت ئەکا. لێیدا رویش‌ت. خانم وتی: دیسان چیه‌؟ وتی قوربان داد! له‌ ده‌ست گورگ رزگارت کردم ئیسته‌ که‌وتمه‌ ده‌ست سوار. پاره‌که‌م به‌ ئەمانه‌ت لای قازی دانا‌بوو ئەوا قازی ده‌ستی پیا گرتوو نامداته‌وه. خانم وتی: برۆ به‌ یانی بۆت ئەسینمه‌وه، به‌لام به‌و شه‌رت له‌م شاره‌ به‌ند نه‌بی. کابرا وتی: قوربان! ئەگه‌ر ئەمجاره‌ ده‌ستم له‌ یه‌خه‌ی ئەم شاره‌ بووه‌وه‌ شه‌رت بی‌ جاریکی‌که‌ شه‌وی تیا روژ نه‌که‌مه‌وه. چوو له‌ سه‌ر ته‌نوره‌که‌ لێ که‌وت و هه‌ر لیک‌ی ئەدایه‌وه‌ ئاخۆ بۆم بسینیته‌وه‌ یان نه‌؟

ئهو شه‌وه‌ روژ بووه‌وه؛ خانم ده‌ستی جلی نایابی له‌ به‌رکرد و خۆی رازانه‌وه، سندوقیکی نایه‌ بن ده‌ستی چووه‌ لای قازی وتی: عه‌رزێ قازی بکه‌ن ئیشم پی هه‌یه‌ ته‌نها خۆم وخۆی. قازی مه‌حه‌که‌مه‌ی چۆل کرد.

ژنه‌که‌ به‌ کابرای وت له‌ پاش تو‌زیک وه‌ره‌ بلێ قازیه‌فه‌نی ئەمانه‌ته‌که‌م بده‌ره‌وه. له‌وه‌ پی‌ش‌تریش ئامۆزگاری کاره‌که‌ره‌که‌ی کرد بوو که‌ به‌ تو‌زیک له‌ پاش پیاوه‌که‌وه‌ بیت و بلێت خانم ئاغه‌م هاته‌وه‌. ئینجا چووه‌ ژووره‌وه‌ وتی: «قازیه‌فه‌نی من ژنی فلان تاجرم. می‌رده‌که‌م بۆ تجاره‌ت چووه‌ته‌ هندستان، وه‌کو بیستومه‌م، مردوووه‌. ئەوا ئەم سندوقه‌ که‌

پریه‌تی له جەواهر و شتومەکی نایاب هیناومە لای جەنابت بێ. ئەگەر راست بوو میردە کەم مرد بوو، هەمووی بۆ تۆ، بەلام له میرات نووسینە کەدا چاوت لێم بێ؛ ئەگەر نەشەرد بوو ئەوا نیوێ بۆ تۆ و نیوێم بەدەرەو».

قازی فەرمووی بە سەر چاوا! کوتوپر لەم وەختەدا کابرا هاتە ژوورەو و تی: «قازی فەنی خوا راوەستاوت کا ئەمانەتە کەم». قازی تی فکری ئەگەر نەیدەمەو و ژنە کە متمانەم بێ ناکا. وتی: «وەرە رۆلە ئەوەتە لەو سەندۆقەدا بۆ خۆت دەری بێنە، با من دەستم لێ نەکەوێ». کلێلە کە ی دایە و تی بیژیرە بزائە تەواو، هەرچەن من دەستیشم لێ نەکەوتوو، بەلام شەرعەن و اچاکە.

کابرا سەندوقی کردەو و پارە ی خۆی هەلگرت، نایە باخەلی. لەو کاتەدا کارە کەرە کە هاتە ژوورەو و تی: «ئاغەژن موزدە، ئاغەم هاتەو». ژنە کە سندوقی نایە باخەلی و دەستی کرد بە سەما کردن. کابرای خاوەن پارە و کارە کە ریش کەوتتە چۆبی کێشان، قازیش میزەرە کە ی داناو دەستی کرد بە سووردان.

خانم وتی: «قازی فەنی! من سەما ئەکەم کە میردە کەم نەمردوو، کارە کەرە کە، هەلنە پەڕی ئاغە ی بە بیمزەرە تی هاتۆتەو، ئەم کابرایە چۆبی ئەکێشی پارە ی خۆی دەست کەوتۆتەو، تۆ بۆچی وا ئەکە ی؟» وتی: «بە خوا خانم منیش لە مەکری تۆ».

- ژنیک سێ کچی هەبوو یەکیکیانی دا بە شوو، پنی وت: رۆلە، شەو کە ئەچیتە لای میردە کەت لەو وەختەدا کە خەریکی ئیش کردنە، بزیک ی پتو بە بزائە ئەلی چی. کچە شەو، کە میردە کە ی چوو لای -وێ کو دایکی پنی وتبو- بزیک ی بە میردە کە یەو کرد. میردە زەرە خەنە یە ک گرتی و وتی: «ئای ئەو بۆچی وا ئەکە ی؟» سبە پنی دایکە کە لە کچە ی پرسى: ها، رۆلە چی بوو؟ وتی دایکە بزە کەم پتو کرد زەرە خەنە گرتی و وتی بۆچی وا ئەکە ی. دایکی وتی: «رۆلە ئەو کە ریکە خوا پنی داوی، بەخت چاکە تا ماوی سواری بە».

کچی ناوێنجی دا بە شوو، بەو جۆرە ئامۆزگاری ئەویشی کرد. شەو کە کچە میردە کە ی هاتە لای بزیک ی بە میردە کە یەو کرد، کابرا راپسکاو هیچ دەنگی نەکرد. بە یانی دایکی کچە کە لە کچە ی پرسى چی بوو؟ وتی: دایە، کە بزە کەم پتو کرد راپسکاو دەنگی نەکرد. وتی: «رۆلە، تۆیش هەر باشی؛ ئەوەندە هە یە هەروەخت ئەو توورە بوو، تۆ هیچ دەنگ مەکە».

ئینجا کچی بچووکى دا به شوو به‌ویش هەر وای وت. شهو که میرده‌که‌ی چووه لای، لهو وه‌خته‌دا بزیکى به میرده‌که‌یه‌وه کرد. میرده کشایه‌وه و ئیشه‌که‌ی نه‌کرد. هه‌ستا خۆی کو کرده‌وه به کچه‌که‌ی وت: «تو خوا بزانه‌ی ئه‌و په‌نجه‌ته کامه‌ بوو با ماچی بکه‌م». کچه په‌نجه‌که‌ی خۆی پێشاند، کابرا چه‌قویه‌کی ده‌ره‌یناو ئه‌نگوستی کچه‌ی برپه‌وه. کچه‌که‌وته قۆره‌ قۆره‌ هاوار هاوار تا به‌یانی. به‌یانی دایکی هات لینی پرسى چی بوو؟ وتی: دایه، خوا بتگرئ بۆ ئامۆزگاریت! که من ئه‌وا ئه‌نگوستیکم له‌ سه‌ر دانا. دایکی وتی: «رۆله ئه‌نگوستیکت بره‌وا چاکتره‌تا خۆت. ئه‌وا پیت ئه‌لیم میرده‌که‌ت میرده‌. هەر بیزویه‌وه ئه‌تکوژئ، جا ئه‌بێ به‌ هه‌موو جوور ملی بۆ راکیشی».

- کابرایه‌کی کورد دوو کوپى گه‌نجی هه‌بوو. کوپه‌کان چون دوو خوشکیان خواست. زۆری پێ نه‌چوو یه‌کێ له‌ کوپه‌کان ره‌نگ و روویه‌کی تری هه‌له‌ینایه‌وه‌وه رۆژ به رۆژ جوانت ئه‌بوو؛ که‌چی ئه‌و‌یتریان به‌ پێچه‌وانه‌ی ئه‌و رۆژ به رۆژ خراپتر و په‌رپووتتر ئه‌بوو. له‌ براکه‌ی خۆی پرسى: ئه‌رئ برا! تو له‌ ماله‌وه له‌ گه‌ل ژنه‌که‌ت چۆنى؟ وتی: برا ژنی وا چاک و گوێزایه‌ل هەر نه‌بووه. وتی: ئه‌رئ تو چۆنى؟ وتی: به‌ خوا برا! کوشتوومى. من ئه‌لیم سیرو ئه‌و ئه‌لێ پياز. براکه‌ی وتی: نابێ؛ هه‌ردووکیان کچی یه‌ک باوک و دایک، بۆچ ئه‌بێ ئه‌و وای و ئه‌م وای؟ وتی ئه‌گه‌ر به‌روانه‌کی با تاقیایان بکه‌ینه‌وه. وتی: باشه.

کابرا هه‌ستا چووه بازار باری شووتی کړی. بۆ شه‌وى براکه‌ی و دوو سێ که‌سى تری بانگ کرده ماله‌وه. له‌ پاش نان خواردن وتی: ئا ژنه‌که‌! شوته‌که‌مان بۆ بینه‌ بېشکینین. ژنه‌ چوو شووتیه‌ کۆله‌یه‌کی هیناو فرپى دایه‌ به‌رده‌مى میرده‌که‌ی. میرده‌ وتی: ئه‌مه‌ خراپه‌، شووتیه‌کی باشمان بۆ بینه‌. ژنه‌ به‌ ناو چه‌وانیکى گه‌رزه‌وه مۆنه‌وه هه‌ستا چوو پینج شه‌ش شووتی خسته‌ سینه‌که‌وه و هینای وتی: «فه‌رموو ئه‌وه شووتیه‌کانت که‌ که‌ر نایخوا».

خزمه‌تکارو کاره‌که‌رى راگیرا کرده‌وه؛ په‌یتا په‌یتا ئه‌مرى به‌ سه‌را ئه‌کا. میوانه‌کانیش ئاگیان له‌م گه‌تولفته‌یه‌. له‌ پاش تۆزى زۆر شه‌رمه‌زار بوون و لێناندا روژستن.

سبه‌ینى براکه‌ی هات وتی: ئیمشه‌و میوانى من بن. ئینجا چوو له‌ بازار تاقه‌ شووتیه‌کی کړی و برديه‌وه ماله‌وه. ئیوارى براکه‌ی و میوانه‌کانى تر چوون دانیشن. له‌ پاش نان خواردن کابرا به‌ ژنه‌که‌ی وت: ئا ژنه‌که‌ شووتیه‌که‌مان بۆ بینه‌ بېشکینین. ژنه‌ چوو نه‌وى له‌ شووتى و هینای داینا. پیاوه‌که‌ وتی: ئه‌م شووتیه‌ خراپه‌ بچو شووتیه‌کی تر بینه‌. ژنه‌ شووتى هه‌لگرته‌وه بردى و هېچ شووتى‌تریشیان نه‌. نه‌ختى خۆی خه‌ریک کردو هینایه‌وه وتی:

«پیاوێ که بزانی ئەمە چۆنە؟» دیسان مێردە کە ی وتی: بە خوا ئەمەش باش نیە، شووتیەکی تێمان بۆ بینە. ژنە شووتی بردەووە دیسان هێنایەووە وتی: پیاوێ که ئەمە یەکیکی تر بزانی ئەمە چۆنە؟» تا حەوت جار پیاوێ که شووتیەکی بە ژنە کە دەناردەووە. هەر جار کە دەچوو دەهانیووە بە ڕوویەکی گەلێ خۆشتر لە هەوێلجار دەهاتەووە؛ کەچی شووتیش هەر یەک شووتی بوو. جاریک نەبوت شووتی تێمان نیە.

بەیانێ چوووە لای براکە ی وتی: «ها برا! ژنە کانیان چلۆن؟» وتی: بۆ خاتری خوا چاریکم بکە. وتی: چارت هەر ئەوێ تەلەقی بدە من ماری ئەکەم. رەوشتی بۆت چار ئەکەم و لە پاشا بۆت تەلەق ئەدەمەووە.

کابرا چوو ژنە کە ی تەلەق داو ئەمیش ژنی خۆی تەلەق دا. هەر یە کە ژنی ئەوێ کە یانی ماری کرد. ژنی براکە ی تر کە چاوی بەم مێردە ی کەوت سواری بوو. ئەوێ ئەو هێچ، ئەمێ تیش ئەو رۆژە کە هێنای، کەریک لە حەوشەدا بوو، بە ژنە کە ی وت: ئا بچۆ دۆلکە یە ئاو بۆ ئەم کە رە دانێ. ژنە چوو ئاوێ کە ی بۆ دانا. کە رە کە دەمێ برد بۆ ئاوێ کە و کەچی نەبخواردەووە.

کابرا هەر هەلیکی شایە خەنجەر و خەنجەرێکی گەیانزە لاری فیسکە ی کە رو وتی: «کە رانباوگا! لای وایە ئەو عالەمە خەزە تکاری ئەو، هەر ئاوی بۆ دانێن و نەبخواتەووە». خۆین فیجقە ی کرد. ژنە کە ئەمە ی دی زەنە قی چوو؛ ئیتر ملی بۆ ئەم مێردە ی راکیشا، ئەگەر مێردە کە ی بارە گوێزی لێ بنایە خە ی نەئەهات.

لە پاش بەینی ک چوووە لای براکە ی وتی: برا! ژنە کە ی بۆ چاک کردووی وەرە بۆت تەلەق ئەدەم ژنی خۆت بەرەووە. هەریە کە ژنی خۆیانێان تەلەق داو ئینجا لە براکە ی پرسێ: ئەو ژنە ی لای من زۆر لاسار بوو چۆن چاک کرد؟ ئەویش وتی: «کوتە ک ئەزانی قۆناخ لە کوێیە» و باسی کە رە کە ی بۆ گێرایەووە.

کابرا کە ژنە کە ی ماری کردەووە فیکری کردەووە وتی: بە خوا وا چاکە با منیش هەر لە هەوێلەووە راییینم. بە ژنە کە ی وت: ئا ژنە کە مە رکانە یە ئاو دانی بۆ گویدرێز با بیخواتەووە. ژنە چوو مە رکانە ئاوی داناو کابرا چوو بە لای کە رە کە و، ژنەش راوێستابوو، سەیری کرد کە رە کە ئاوێ کە ناخواتەووە، هەلیکی شایە خنجەر کە لە ورگی کە ر بدا. ژنە کە خێرا دەستی کابرای گرت و وتی: «مە کە مە کە لیت ناوێشێتەووە؛ بە خۆرایێ کە رە کەش مە کوژە. تۆ هەر پیاوێ کە ی جارانی چاکت ئەناسم».

کابرای قور بە سەر دەستی سارد بوووەو چوووەو دۆخە کە ی جارێان.

- روژیک پیره ژنیک هات بۆ قه‌راخ شار، ته‌ماشای کرد ئه‌وا له ناقسنه‌که‌ی «وه‌یسی نازداردا» شه‌یتان دانیشتوو. ده‌سته ئه‌ژنۆ ئه‌گری و خوڤخوڤ ئاو به چاویا دپته خواره‌وه. لئ پرسی: ئه‌وه بۆچی ئه‌گری؟ وتی: «پووری! "کۆسته" و "باوه‌مه‌رده" شایانه؛ ژن به ژنیان کردوو. ئه‌مرو چوار روژه ده‌وڵ و زورنا لئ ئه‌ده‌ن، هه‌رچه‌نم کرد بیانکه‌م به گزیه‌کا بۆم نه‌کرا، له داخی ئه‌وه ئه‌گریم؛ گریان بۆ من باشه». وتی: «ئهی عه‌مرت نه‌مینئ، هه‌لسه وه‌ره له گه‌لم؛ من ئه‌لیم براهه، تۆیش بلئ وایه، ئینجا بزانه چی ئه‌که‌م». شه‌یتان وتی: پووری ئه‌گه‌ر تۆ شتیکت پئ کرا شه‌رت بی تا ماوم بیم به شاگردت.

ئینجا هه‌ردووکیان هاتنه «کۆسته» و له ریییه‌وه چوونه مالی ئه‌و کوڤه که خوشکی داوه و ژن ئه‌هینئ. پیره‌ژن هه‌ر له گه‌ل گه‌یشه جئ وتی: «روژه! خۆ تۆ خزمی، که ژنت ئه‌هینا بۆچی پرسینکت به من نه‌کرد؟ من و باوکت خالۆزاو پورزاین. به هه‌ژارم ئه‌زانی هه‌ر خۆلی ناو ماله‌که‌م بیتۆمه‌وه چوار ئه‌وه‌نده‌ی ده‌وله‌ته‌که‌ی تۆی تیا به».

کوڤه گه‌لئ له خۆی بورده‌وه وتی: پووری لیم بیوره به خوا نه‌مزانیوه که خزمایه‌تیه‌کی وه‌هامان هه‌یه، هه‌تا ئه‌مروش به خزمه‌ت نه‌گه‌یشتوم.

ئیتیر پیره‌ژن داوینئ لئ کرد به‌لادا ده‌ستی کرد به چیشته دروست کردن. ئه‌و ژنانه‌ی که نان و چیشتیان ئه‌کرد، هه‌یچیان پئ نه‌مابوو، هه‌موو بوو بوون به سه‌یرکه‌ر. سئ روژ شایه مابوو پیره‌ژن هه‌ناسه‌یه‌کی نه‌داو قنگی نه‌نا به‌زه‌وی. ئه‌وه وه‌کوو ئاشی چوار پالوو هه‌ر هه‌له‌سه‌وورا. روژی بووک سوار کردن، بووکی به جۆری رازانه‌وه که هه‌موو خه‌لکی دپیه‌که سه‌رسام مان. لیره‌وه بووکیان برد بۆ «باوه‌مه‌رده» و له‌و لاشه‌وه بووکی باوه‌مه‌رده هات. بووکه‌کانیان گۆڤیه‌وه. پیره‌ژن چوووه ژووره‌وه ته‌ماشای کچه باوه‌مه‌رده‌یی کرد - که بۆ خالۆزای هاتوه به بووک - نه‌ختئ سه‌رکه‌فی «خوم» له گیرفانیا بوو، ده‌ستی تیه‌وه‌داو ده‌ستی کرد به باخه‌لی بووکیدا هه‌ر دوو مه‌مکی گووشی. ئیتیر هاته ده‌ره‌وه زاوای بانگ کرد و سئ چه‌پۆکی به سه‌ری خۆیا داو نه‌ختئ پۆیه سپیه‌کانی راکیشاو وتی: «هه‌تیوا! خوا بتگری تۆ که ژنت ئه‌هینا، نه‌ده‌بوو بگه‌رینی ژنیکه به نامووس و به شه‌رم بینئ؟ چووی ئه‌م خوشکه نازک و نازداره‌ت دا به قه‌حه‌یه‌ک».

کوڤه جارئ له تاسه‌وه چوو، ئه‌مجا پرسی: تۆ خوا پووری ئه‌م ژنه چیه؟ پیره‌ژن دیسان یه‌ک دوو چه‌مۆله‌ی له خۆی نا وتی: «ئهم گیسو بریده‌یه دۆستی هه‌تیویکی خومخانه‌چی بوو، هه‌موو روژیک که بۆ ماست و دۆ فروشتن ئه‌هات، هه‌تیو ئه‌بیره

ژووری خومخانەکیەو هەرچی لە گەل ئەکرد، ئەی کرد. تەنانتە رەنگە ئیستەش سەنگ و مەمکی نیشانەیی خومی پتووە بێ».

هەتیویش کەرو سەرشیی بوو؛ ئەم قسەییە بیست هەلیکو تایە ژوورەو و کراسی بووکی هەلدایەو. کە روانی ئەوا هەر دوو مەمکی جینگای پینج پەنجەو دەستەکی لێو دیاوەو هەمووی خومە، ئیتر بە بێ هیل و گەت بووکی دایە بەر خەنجەر، شرو وری کرد بە سەر یەکا.

پتخەسو، کە بووکی بە کوژراوی دی ئەویش دای بە سەری خویا بە باوکە رو خوی گەیاندهو «باوەمەردە» و لە دوورەو بەنگی کرد: ئەو بەوچی راوستاون؟ خو کوستەیی بووکیان پارچە پارچە کرد.

ئەمانیش دەست بە جی بووکیان پەل پەل کرد. هەر دوو دی ئەمجا دەستیان دایە تەنگ، هەتا روژ ئاوا بوو دە دوانزا کەسیان لە یەکتەری کوشت.

ئەمجا شەیتان کە ئەمەیی دی دەستی پیرێزنی ماچ کردو و وتی: «نەو ک شاگرد، ئیتر پووری هەتا ماوم خزمەتکارتم».

- دوو پیرەژن بوون بە کچینی زۆر ناشیرین بوون، کەس نەخواستن، هەر وا مانەو تا پیر بوون ددانیان کەوت؛ یەکیکیان تەنها دانیکی مابوو ئەوی تریان دوو دان. ئەو سەردەمەش دانساز نەبوو. روژی وتیان خو ئیمە لە دنیا دا لەزەتمان لە خۆمان نەدی کەواتە با پتکەو خانویک بگرین، هەر دوو کمان دەست رەنگین، دورمان ئەکەین و تا ماوین بو خۆمان بەم جوړە رانەبویرین.

هاتن خانویکیان گرت. «دوو دانە» لە مالهو دروومانی ئەکرد بە جلی ئالو والو، «یەک دانە» ش ئیش و کاری بازاری ئەکرد. خانووەکیان لە سەر ری قەراخ شار بوو.

کوپی پاشا ئەچوو بو راو، لە سەر سواریەو چاوی بە دوو دانە کەوت بە ئالو والو قەدو بالایەکی بەرزو بە لارو لەنجە بە هیوانە کەدا ئەهاتوو ئەچوو؛ بە کچیکی جوانی نازداری هاتە پتیش چاو. یەک ددانەیی بانگ کردو وتی: ئەو کچە کییە؟ وتی: «قوربان! ئەو تەنها کچە، بۆیە هیناومەتە ئەم قەراخ شارە کەس نەبیینی و ئازاوەیەکم بو نەیتتەو. ئاخری لێرەش رزگارم نەبوو، جەنابتان دیتان، قور بە مالهو درا. ئەترسم کچە کەم لە کیس بچێ». کوپە میر ئەوەندەتر شیت گیر بوو وتی: «پیرەژن! من ئەم کچەم هەر ئەوی».

کوپره سه‌ودایه‌کی وای که‌وته که‌لله‌وه نه‌یتوانی بجیی بۆ راو، گه‌رایه‌وه خشل و ته‌داره‌ک و پاره‌یه‌کی زۆری نارد وتی: ئەمشه‌و کچه‌که‌م ئەوی، دوو دانه‌یش ئارایشی یه‌ک ددانه‌ی داو دو‌هه‌نجیره‌ و شکه‌ی نایه‌ دوو لا‌گوپی‌ه‌وه که‌ چالی‌ گوپی‌ پێ پر بکاته‌وه. یه‌ک ددانه‌ ملچه‌ ملج هه‌نجیری ئەمژی زۆری پێ خوشبوو.

شه‌و بردیان به‌ بووکی کوپره‌ میر چووه‌ په‌رده‌ روانی وا ده‌له‌ دیویک دانیشتووه‌ وتی: ئای! پیریژن چه‌ په‌نیک‌ پێ دام. شه‌قیکی له‌ بووک هه‌لدا له‌ په‌نجه‌ره‌وه‌ فرپی دایه‌ باخه‌که‌وه، هه‌نجیری له‌ ده‌م ده‌ره‌ری. چلم و لیک و سووراو و سپیاو و فرمیسک ده‌م و چاوی گرتبوو به‌ هه‌نسکه‌وه‌ ئەگریاو ئەیوت: «هه‌نجیری مالی دایکم ئەویته‌وه».

ریکه‌وت وا بوو کچی شای په‌ریان قورگی خر بوو بوو، ده‌ر نه‌ده‌بوو. له‌ تاو زانی قورگی ئارامی نه‌بوو، ته‌خته‌ره‌وانیان له‌ سه‌ر شانی په‌ریان بۆ دانا‌بوو ئەیانگیرا که‌ چاوی به‌مه‌ که‌وت بێ ئیختیاری پیکه‌نی و قورگی ده‌ربوو. دو‌عای کرد پیریژن بوو به‌ کچیکی چواره‌ده‌ سال له‌ په‌ری جواتر.

کوپره‌، که‌ پیریژنی فری دایه‌ خواره‌وه‌ مه‌راقی کرد ئاخۆ ماوه‌ یا مردووه‌؟ که‌ چوو ته‌ماشای کرد ئەوا باخه‌که‌ له‌ تیشکی رووناکی یه‌ک ددانه‌ شه‌وق ئەداته‌وه. ئەویش هه‌ر ئەلی: «هه‌نجیری مالی دایکم ئەویته‌وه». چوو ماچی کرد و هینایه‌وه‌ ئۆده‌ی بوو‌کینه‌که‌ی. دوو ددانه‌ش چاوه‌رێ بوو که‌ی ده‌یه‌ن بۆ کوشتن، که‌چی به‌ خۆشی خۆشیه‌وه‌ هاتن به‌ شویتیا. که‌ چوو یه‌ک ددانه‌ی نه‌ناسیه‌وه، به‌ ناو نیشانه‌ی گو‌ق‌تو‌گۆی پیتشوویان ناسیه‌وه، ئینجا دوو ددانه‌ هه‌ر ئەیمالی به‌ سه‌ر خۆیا و ئەیوت: «چیم کرد به‌ خۆم».

- ئەلێن له‌ زه‌مانی زوو له‌و سه‌رشیی سه‌قزه‌ کابراییک «شاکه‌»ی ناو بوو؛ ژنیک‌ی هه‌بوو، «شیرین»ی ناو بووه‌. شاکه‌ هه‌لساوه‌ و چووه‌ ته‌ قه‌لای که‌ره‌فتوو چل سال نوێژو رۆژو به‌ندایه‌تی بۆ خوا کردووه‌. له‌ پاشا هاتووه‌ ته‌وه‌ به‌ ژنه‌که‌ی وتوو: «شیرین! ئەوا چل ساله‌م ته‌واو کرد، ئیسته‌ هه‌قی ئەوه‌م هه‌یه‌ که‌ سێ نیاز بکه‌م له‌ خواو هه‌رسینکی گیرا بێ؛ جا تو ئەلی داوای چی لی بکه‌م؟»

شیرین سێ و دووی لی ناکا ئەلی: «داوا بکه‌ خوا جوانیه‌ک بدا به‌ من که‌ له‌ دنیا‌دا هاوتام نه‌بێ». شاکه‌ ئەپا‌رپته‌وه‌ له‌ خواو نیازه‌که‌ی گیرا ئەبێ. شیرین ئەوه‌نده‌ جوان و نازدار ئەبێ له‌ هه‌موو دنیا‌دا هه‌ر باسی نازداری ئەو ئەبێ.

شیرین کە ناو بانگی خۆی ئەبێتتەو، زۆری پێ ناچێت لە خۆی بایی ئەبێت ئەلێ: من بەم ناسک و نازداریه بۆچی دابینشم بە لای پیرەمێردیکی واوە کە نان نیە بێخوا. شاکەو مەنالهکانی جی دیلێ و ئەروا. ئیتر هەموو کەس قورپاوە خواتەو کە شیرین قسە ی لە گەڵ بکا.

ئەم دیمەنە کار ئەکاتە دلی شاکە ی مێردی. شاکە دوایەکی لێ ئەکا کلکیکی لێ پەیدا ئەبێ. شیرین کە لە سەر ئەو جوانیه ئەم کلکە بە خۆیەو ئەبێنێ، پەشیمان ئەبێتەو و دیتەو بۆ لای شاکەو بە دەوری ماله کەدا چەن شەو و چەن رۆژ ئەسورپتەو و لە ناو خۆل و قورپا خۆی ئەگەوزێتی و ئەگری. شاکەش هەر گویی ناداتی، لە ئاخرا لە بەر ئەو دایکی مەنالهکانی بوو و چل سال زەمانی پێشوویان پیکەو رابواردوو، بەزەیی پیا دیتەو دوایەکی لێ ئەکا شیرین ئەبێتەو بە شیرینەکی جارێ و دیتەو ناو مەنالهکانی. بەم جۆرە شاکە نوێژ و رۆژی چل سالی لە سەر خاتوو شیرین دۆران و لە ئاخرا دەس لە گونان بەرەو ژێر بوی دەرچوو.

- کابرایەک دوو ژنی هەبوو؛ یەکیکیان سەرەو یەکیکیان جەهیل. پیرەژنە کە هەر رۆژی بوختانێکی بۆ ژنە جەهیلە هەلئەبەست؛ کابرا هیچ گویی نەئەدایە. رۆژێک پیرەژن بە مێردە کە ی وت: «نازانم تۆ چە شیرینیەکت بەو کچەتیوێدا چوو؟ هەموو شەوێ گۆ ئەکاتە ژێر خۆی». کابرا وتی ئەمە چەن وەختە لە لامە بۆچی جارێک نەمدی گۆی کەردبێتە سەر جینگە؟ پیرەژن وتی: هەتا لە خەو هەلئەستێ ئەچێ ئەیشوا. کابرا وتی: من بە چاوی خۆم نەببینم بپروا ناکەم. پیریزن وتی: شەرت بێ نیشانت بەم. سێ چوار رۆژێکی پێ چوو، بەیانیک کە کابراو ژنە کە لە هەیان نوستبون، پیرەژن بەبێ دەری لە ژوور هاتە دەرەو، تەماشای کەرد نوستوون. هات بە پەلە تەبێ گۆی کەردە ناو [جینگە ی] ژنە کە ی تر و هەپای کەردەو ژورەو کە دەرپێیە کە ی لە پێ بکاتەو. کابرا خەبەر بوو، ناگای لێ بوو کە پیرەژن چی کەرد، دەستی کەرد بە باخەلیا لیرە یەکی ئالتونی دەرھێنا و خستێ ناو گووێ کەو و خۆی بە نووستوویی خستەو. پیریزن هات و وتی: «هەتیوا! هەلسە من ئەموت کچەتیوێ کە گوو ئەکاتە ژێر خۆی تۆ باوەرێ نەئەکەرد؛ دە تەماشاکە». کابرا تەماشایەکی گووێ کە ی کەرد و وتی: «ئۆخە ی ئەو لیرە یە کە لە ناویا خۆزگە هەموو شەوێ بیکردایە».

پیره‌ژن وتی: «کوره بینه لیره کهم بده‌ره‌وه؛ بهو قورعانه‌ی ئەو مه‌لایه لئی خوتندووه گووی خۆمه هی ئەو نیه.

- پیاویکی جوان عومر ژنیککی پیری له سک وه‌ستاوه‌ی هه‌بوو. هه‌موو جار ژنه‌که یی ئەوت: «بچۆ ژنیککی جوان عومر بۆ خۆت بینه، من که‌لکی ژن و میتیریم پتوه نه‌ماوه؛ به‌لکه خوا مندالیکیشته بداتی با ئەم مال و ملکه‌ت نه‌که‌ویتته ده‌س خه‌لکی». ئیتر ئەوه‌نده سه‌ری کرده سه‌ری کابرا ناچار چوو کچیکی هینا.

له پاش چهن رۆژیک پیره‌ژن ناگر چووه گیانی. ژه‌نگ و ژاری هه‌لگرت، هه‌ر ئەبوت: هه‌تیو ئەم ژنه قه‌وومی خراپه، ئەوه‌ته‌ی هیناوته به‌ره‌که‌تی مالمان نه‌ماوه. ده‌ست ئەبه‌م بۆ کووپه‌ی ساوه‌ر نیوه‌ی نه‌ماوه، که‌نووی ئارد هیچی تیا نه‌ماوه، کووپه‌له‌ی رۆن خالیه، کابرا هیچ گوئی لی نه‌ئەگرت.

ئاخری رۆژیک کابرا هاته‌وه بۆ ماله‌وه، دوو مریشکیان هه‌بوو هه‌ر یه‌کێ ده‌ دوانزه جووچکی له به‌ر بوو. سه‌یری کرد له سه‌رانگوێلکی به‌ر ده‌رگا که‌یان هه‌مووی به‌ مرداره‌و بووی فری دراوه. پرسێ ئەم مریشک و جووچکانه بۆچی مرداره‌وه بوون؟ پیره‌ژن وتی: «له‌ قودووم شه‌ر بیرسه».

رۆژی دوایی دوو گوێره‌که‌یان هه‌بوو، پیره‌ژن گوێره‌و ساری له‌ ملیان پینچا هه‌ر دووکی خنکاندن و ئەوانیشی فریاده‌ سه‌ر سه‌رانگوێلکی. کابراکه هاته‌وه چاوی پتکه‌وت، پرسێ ئەمانه بۆچ وایان لی هاتوه؟ پیره‌ژن وتی: «مردووت مرئ به‌ خوا داری سوالی ئەگریته ده‌ست». کابرا وتی: «ئینجا چاره‌م چییه؟» وتی: «ئەم کچه‌تیوه ته‌لاق بده». وتی: خوا بتگرئ هه‌موو چهن رۆژیکه هیناومه‌و پاره‌یه‌کی زۆرم تیا خه‌رج کردووه؛ چلونی ته‌لاق بده‌م؟ خۆ ئەگه‌ر ته‌لاقیشی بده‌م ماره‌یی و نه‌فه‌قه‌م لی ئەستین. پیره‌ژن وتی: «بیکوژه، بیکوژه». کابرا وتی: «ئه‌لحه‌ که‌م‌ولللا! ئەیکوژم».

دوو رۆژی پینچوو پیره‌ژن وتی: درۆزن خۆ تۆ وتت ئەیکوژم، کوا هیچ دیار نه‌بوو؟ [پیاوه‌که وتی:] نازانم چه‌قوی تیزم نییه‌ که‌ سه‌ری بپریم. پیره‌ژن وتی: من چه‌قوی تیژت بۆ نه‌هینم.

ئەو رۆژه هه‌تا ئیواره چه‌قویه‌کی به‌ هه‌سان سوو. شه‌و وه‌ختی نووستن هینای خسته‌یه کۆشی میترده‌که‌یه‌وه. به‌یانی زوو هه‌لسا ته‌ماشای کرد ژنه‌که پشتیر ئەمالی. چوو کابرای خه‌به‌ر کرده‌وه وتی بۆچی سه‌رت نه‌برئ؟ وتی: به‌ خوا ژنه‌که له‌ سه‌ر جینگا لیکم دایه‌وه

نه گهر سهرم بېرپايه حوکومت چه پسی نه کردم؛ نه يانوت تو له سهر چی نه م ژنه ت سهر بېرپوه؟ له وانه بوو هلم واسن. نه گهر حوکومه تيش نه يزانيایه برای هه يه نه يانکو شتم. پيره ژن وتی: که وایه بېخنکینه. وتی: چاکه.

سبه ينی که پيره ژن ته ماشای کرد، نه واهه ويکه ي مه شکه نه ژه ني. ديسان ميړده که ي خبره کرده و وتی: نه وه بوچی نه تخنکان؟ کابرا وتی ليکم دايه وه نه گهر دهستم بخستايه بيینی هاواری نه کرد خه لکی نه هاتن و تووشی کيشه نه بووم و به لکوو دهره قه تيشی نه نه هاتم. پيره ژن وتی: ده نه مشه و من ديم ههر دوو دهستی نه گرم نايه لم جم بدا، توش دهست بنيره بيینی و بېخنکینه. کابرا وتی: زور باشه.

شه و هختی نوستن هات ژنه که چووه سهر جيگای خو ي پاکشا. پيره ژن به کابراي وت: ده هه لسه نه واه من دهستی نه گرم، توش بېخنکینه. کابرا وتی: ژنه که واه نابی به خوا نه گهر بېخنکينم خه لکی نه لين نه م ژنه نيواره ساغ و سه ليم بوو، شه و بوچی مرد؟ دياره حکيم ديت و ته ماشای نه کاو راپورتی نه دا که خنکاوه؛ نه وه خته منيش و توش تووشی گو به نه مين. پيره ژن وتی نه ي چاری چيه؟ وتی ته گبيريکی چاکم کرده. وتی چيه ته گبیره کت؟

کابرا وتی: «دهست نه کم به گایني. شه و نه يگيم، روژ نه يگيم؛ نه وهنده نه يگيم هه تا نه مری. نه وه خته کس نالی کوشتيان؛ يا خنکانديان». پيره ژن وتی: «ناوه لالا که واته نه و جوان و جهيله وازی لي يينه؛ من به قه د خو م عومرم رابواردووه من به و دهرده بکوژه با رزگارم بيی و نيوهش بو خوتان ره حه ت بين».

- بيوه ژنه کورديک هه بوو زور فيلباز بوو؛ چوار پينج شووی کردبوو به لام ماوه يه کی زور بوو به بيوه ژنی مابوه وه. روژيک کابرايه کی زه به لاح هاته لای وتی: بيستوومه تو ميړدت نه، منيش بي که ييانوم؛ نه گهر شووم پينه که ي نه تخوازم. ژنه لي پرسى: تو تيش و کارت چيه؟ کابرا وتی: نه وى راستی بي دزم. وتی چه جوړه دزيکی؟ وتی: «من عاده تم وایه نيواران که نويزی شيوانم کرد نه جم بو دزی؛ به يانی بو نويزی سبه ينی ديمه وه؛ نايه لم نويزه کم بړوا. ساخوا چی به نسيب کردبوو نه يهينم، پتوه رانه بوريم. به لام به روژ له مال ناچه دهره وه.

ژنه که چوو له گه لی بو لای مه لايک خو ي لي ماره کرد. له پاش چوار روژ، شه ويک نويزی خه وتنان کابرايه ک هات وتی: «بيستوومه تو بيوه ژنی، نه گهر شووم بي نه که ي

ئه‌تخوازم». پرسى: تو چه کاره‌ی؟ وتى: ئېش و فرمانم هه‌ر دزیه. وتى چلۆن دزیکى؟ وتى: «دزى رۆژم؛ به‌یانی که نوێژم کرد ئه‌رۆمه‌ ده‌ره‌وه. مالى ده‌رگای دانه‌خستېن شتيكى لى ئه‌دزم؛ يا خود گیرفانیک ئه‌برم؛ وه‌ یا به‌ فیل و ته‌له‌که‌ شتى ده‌س خۆم ئه‌خهم. ئیواره‌ دواى نوێژى شیوان دیمه‌وه‌ نوێژى خۆم ئه‌که‌م و ئیتر به‌ شه‌و ناچمه‌ ده‌ره‌وه». ژنه‌که‌ وتى: «ئمه‌ خوا داویه به‌ رۆژ و به‌ شه‌و من له‌ ئاهه‌نگا بم». چوو خۆی له‌ویش ماره‌ کرد.

نزیکه‌ی چوار پینچ مانگ به‌ رۆژ دزى شه‌و له‌ لای بوو، به‌ شه‌ویش دزى رۆژى له‌ لایبوو. رۆژیک وتى به‌ خوا و اچاکه‌ من ئهم دوو میرده‌م له‌ یه‌ک ئاشکرا بکه‌م بزانم چى ئه‌که‌ن. شه‌و به‌ دزى رۆژى وت: «فلانى سبه‌ینى مه‌چۆ بۆ دزى، بیست قهرانم له‌ لای کویخاکه‌ی "باوه‌ مه‌رده‌"یه، بچۆ بۆم بسینه‌وه». وتى: چاکه‌. به‌یانی کولیره‌ به‌ رۆنیکى هینا له‌ به‌ر چاوى کابرا کردى به‌ دوو که‌رته‌وه، ده‌سه‌سپى سوریشى هینا کردى به‌ دوو له‌ته‌وه. که‌رته‌ کولیره‌ی خسته‌ ناو له‌ته‌ ده‌سه‌سپه‌وه‌ داى به‌ دزى رۆژ. وتى برۆ؛ به‌لام له‌ سه‌ر پرده‌که‌ی «قولی سان» دانیشه‌ نانه‌که‌ت بخۆ هه‌تا هاوړیکت لى هه‌لبکه‌وى، ئه‌وسا برۆ نه‌وه‌کوو روتت بکه‌نه‌وه. کابرا وتى چاکه‌ له‌ته‌ کولیره‌وه ده‌سه‌سپى نایه‌ باخه‌لى و لیدا رۆی.

له‌ پاش رۆشتنى ئه‌و، دزى شه‌و که‌ میردى رۆژ بوو هاته‌وه. ژنه‌که‌ وتى: «فلانى دامه‌نیشه‌ بیست قهرانم له‌ لای کویخاکه‌ی باوه‌مه‌رده‌یه، بچۆ لى وه‌ریگره‌وه؛ ئه‌مه‌ش تۆیشووى ریگات، به‌لام له‌ سه‌ر پرده‌که‌ی قولی سان دانیشه‌ بیه‌خۆ، به‌لکوو هاوړیکش په‌یدا که‌ی به‌ ته‌نها مه‌رۆ با تووشى جه‌رده‌ نه‌بى».

کابرا نانه‌که‌ی وه‌رگرت که‌وته‌ رى. که‌ هات له‌ سه‌ر پرده‌که‌ی قولی سان ته‌ماشای کرد زه‌لامیک دانیشه‌تووه‌ کولیره‌ ئه‌خوا. سه‌لامى کردو له‌ لایه‌وه‌ دانیشه‌ت. تیشه‌که‌ی ده‌ره‌ینا؛ له‌تنى کولیره‌ له‌ ناو له‌تنى ده‌سه‌سپه‌ی سووردا. ده‌ستى کرد به‌ خواردن. کابرای هه‌وه‌ل پرسى ئه‌وه‌ تۆش له‌تنى کولیره‌ت پتیه‌ له‌ ناو له‌ته‌ ده‌سه‌سپدا؟ وتى: به‌لى. وتى سوبحانه‌للا! منیش هه‌ر شتيكى وام پتیه‌. که‌ له‌ته‌ کولیره‌یان به‌ یه‌که‌وه‌نا ته‌ماشایان کرد کولیره‌یه‌که‌و کراوه‌ به‌ دوو له‌ته‌وه. ده‌سه‌سپه‌که‌یان به‌ یه‌ک گرت ئه‌ویش یه‌ک ده‌سه‌سپ بوو دوو پارچه‌ کرا بوو. یه‌کیکیان پرسى: تۆ بۆ کوێ ئه‌چى؟ ئیشت چیه‌؟ وتى ژنه‌که‌م بیست قهرانى له‌ لای کویخاکه‌ی باوه‌مه‌رده‌یه‌ ئه‌چم بۆی ئه‌سپنمه‌وه. وتى ژنه‌که‌ت ناوى چیه‌؟ وتى: «خه‌ندان». وتى: کوره‌ خۆ ئه‌وه‌ ژنى منه‌و من ئه‌چم پاره‌که‌ی بۆ ئه‌سپنمه‌وه.

لە سەر ئەمە نەزىك بوو بچن بە گۆر يەكا. ناچار ھەردووکیان گەپانەوہ چوونە لای ژنەكە و وتیان: تۆ ژنی كیى؟ وتی: ھەر كامیكتان ئازابن ژنی ئەوہم، لە ئیشی خۆیا وەستا بئ ئەو ئەبى بە مێردم». ھەردووکیان بەم قەسە یە رازی بوون.

دزی رۆژ وتی: ئیستا رۆژە با بڕۆین من وەستایەتی خۆمت پێشان دەم. دزی شەو دواى كەوت ھاتن بۆ بازار. جوولەكە یەكی دەولەمەند -كە كۆتالى فرۆشتبوو بە بازارگەنەكان- لە حوجرەى خۆى ھاتە خوارەوہ بۆ ھەفتانە سەندن. دزی رۆژ قەلەمىك و پارچە یك كاغەزى بە دەستەوہ گرت. جوولەكە لە دوكانىك چوار لیرە، لە یەككىكى تر پینچ لیرە، لە یەككىكى تر پانزە مەجیدى، لە یەككىكى تر چوار كاغەزى پینچ مەجیدى. بەم جۆرە شەش سەد ھەوسەد مەجیدى وەرگرت. لە پەرز دزی رۆژ دەستى كرد بە باخەلیا كیسە پارەكەى دەرھینا. خواجە یەقەى گرت وتی: كیسەكەم. دزە وتی: كیسەى چى؟ بئ دین! تەشقەلەم پئ ئەكەى. خواجە ھاواری كرد و جاندرمە ھاتن وتیان چى؟ جووہ وتی: ئەم كابرایە كیسە پارەى لئ دزیم. كابرأ وتی: درۆ ئەكا گەرم پئ ئەكا.

جاندرمەكان ھینایان بۆ دائرە. جووہ لە لای باش مەعمور وتی: قوربان! ئەم كابرایە دەستى كرد بە باخەلما كیسە پارەكەمى دزی. كابرأ وتی قوربان درۆ ئەكا كیسە پارەى خۆمە ئەگەر شاھیدى ھەيە باشە. جووہ وتی: شاھیدم لە كوێ بوو؟ تۆ بە دزیەوہ دەرت ھینا. وتی: قوربان! لئى بېرسە -لە خواجە- كە من پارەكەم ژمارد؟ خواجە وتی: نەخیر؛ ئەوہ تا لە باخەلیا. دزە وتی: قوربان! ئەگەر پارەى ئەوہ كیسەكە چەندى تیاپە؟ كە كیسەكەیان ژمارد بە تەواوى قەسەى كابرأ بوو. باش مەعمور ئەمرى كرد تا دوو شەق لەم جوولەكە یە ھەلدەن تەشقەلە بەم مۆسلمانە ھەزارە ئەكات. وەللا یەك دوو ھەرمییان دا بە خواجە و دەرپان كرد.

كابرأ بە دزی شەوى وت: چلۆنم؟ وتی باشە؛ بەلام ئیمشەو نۆرەى منە. وتی: چاكە. شەو بە رى كەوت پیاویكى گەورەى وەكو مەحمووپاشا ھاتبوو لە مالى پیاویكى گەورە میوان بوو. دزی شەو، دزی رۆژى بردو جوو بە كەمەند چووہ سەر بان. رەفیتەكەى ھەلكیشایە سەر بان، چوونە خوارەوہ، قازىك لە ھەوشەكەدا بوو دزی شەو سەرى بېرى و داى بە دزی رۆژ وتی دانیشە لەم مەتبەخە [یەو] ئاگرە بىكە بە كەباب برسیمانە؛ خۆیشى ھاتە سەرەوہ.

تەماشای كرد ئەوا پاشا لە سەر چوار پایە یك نۆستووہ. خزمەتكارىك لە بەر كورسیەكە دانیشتووہ ھەكایەتى بۆ ئەكا: «سۆلتان مەحموو لە گەل ھەياسى خاس وا

رویشتن وا هاتن ...». به‌لام خزمه‌تکاره که زور خه‌وی دئ، له گهل پاشا خه‌وی لی نه‌که‌وئ کابراش به لادا دیت، له پاش چهند ده‌قیقه‌یه‌ک پاشا خه‌به‌ری نه‌بیته‌وه نه‌لی: «حه‌مه‌ی خوسره‌و حه‌کایه‌ت بکه». حه‌مه‌هه‌لئه‌ستئ دیسان چهن قسه‌یه‌کی تر له حه‌کایه‌ته‌که نه‌کا.

دزه‌که سه‌به‌ته‌یه‌کی گه‌وره‌ی به‌گوریسیک به‌ست و گوریسه‌که‌ی له‌داریکی بن‌میچی هۆده‌که‌هه‌لکیشان. سه‌به‌ته‌ی هیتا به‌هتواشی پالیکی به‌حه‌مه‌ی خوسره‌وه‌وه‌نا، خستیه سه‌به‌ته‌که‌وه، سه‌ری گوریسه‌که‌ی راکیشا هتواش، هتواش هه‌تا سه‌به‌ته‌له‌بن‌میچ قایم‌بوو؛ حه‌مه‌ی خوسره‌و به‌سه‌قفه‌که‌وه‌هه‌لواسرا. دزه‌ده‌ستی کرد به‌شتومه‌ک کو کردنه‌وه. پاشا خه‌به‌ری بووه‌وه‌وتی «حه‌مه‌ی خوسره‌و حه‌کایه‌ت بکه». دزه‌دانیشت نه‌یزانی حه‌مه‌ی خوسره‌و له‌کویدا حه‌کایه‌تی به‌ریوه. وتی: «پاشان سولتان مه‌حموو وای وت، هه‌یاسی خاس وای کرد...».

دزی روژ هاتبوو بزانی چی نه‌کا، که‌چاوی به‌م‌کاره‌که‌وت سه‌رسام‌بوو. له‌م‌وه‌خته‌دا بوئی گوشتی قازه‌که‌هات. دزه‌به‌ره‌فیه‌که‌ی وت بگه‌ره‌قازه‌که‌سووتا. پاشا هه‌یچ لیفه‌که‌ی لانه‌دا وتی: حه‌مه‌قازی چی؟ وتی: «قوربان! له‌وه‌خته‌دا که‌بابی قازیان بو سولتان مه‌حمو نه‌کرد». پاشا خه‌وی لی که‌وته‌وه.

دزه‌هه‌رچی به‌نرخ‌بوو کردی به‌کۆلیک هاته‌ده‌ره‌وه. له‌گهل ره‌فیه‌که‌ی گوشتی قازیشیان هیتاو هاته‌ته‌وه‌بو‌ماله‌وه.

پاشا وه‌ختی به‌یان خه‌به‌ری بووه‌بانگی کرد حه‌مه‌ی خوسره‌و! حه‌مه‌ی خوسره‌و! حه‌مه‌ی خوسره‌و! حه‌مه‌خه‌به‌ری بووه‌هه‌یچ‌چاوی نه‌کرده‌وه‌که‌له‌کویه‌ده‌ستی کرد به‌حه‌کایه‌ت به‌ده‌م‌خه‌وه‌وه. پاشا ته‌ماشای کرد حه‌مه‌له‌دوور‌ده‌نگی حه‌کایه‌تی دئ. سه‌ری هه‌لبری روانی حه‌مه‌ده‌نگی دئ، به‌لام‌خۆی دیار‌نییه. هه‌موو هۆده‌که‌ی روانی. دوایی ته‌ماشای کرد له‌بن‌میچی‌خانه‌که‌له‌سه‌به‌ته‌یه‌که‌دا هه‌لواسراوه، که‌چی حه‌مه‌هه‌ر حه‌کایه‌تیش نه‌کا. وتی: «نهرئ حه‌مه‌! نه‌وه‌چی نه‌که‌ی له‌وه‌سه‌به‌ته‌یه‌دا؟ ده‌ویت باوک!»

که‌حه‌مه‌سه‌ری هه‌لبری وتی: پاشا بو‌ختری‌خوا‌ئه‌مه‌کنی‌خستوو‌میه‌ئیره‌وه؟ ئینجا پاشا ده‌نگی کرد دوو‌سئ‌که‌س‌هاتن سه‌به‌ته‌که‌یان کرده‌وه‌وه‌حه‌مه‌یان هیتایه‌خواره‌وه. که‌ورد‌بونه‌وه‌هه‌ر‌چئ‌شتومه‌کی پاشا هه‌بوو دزراوه‌و قازیکیش سه‌ر‌به‌راوه‌و‌کراوه‌به‌که‌باب. نه‌وه‌خته‌زانی‌نه‌وی وتی قازه‌که‌نه‌سووتئ دزه‌که‌بووه.

پاشا لە کردەوهی ئەم دزه زۆر سەری سوورما، جارچیهکی نارد جاری دا ئەو کەسە دزی لە پاشا کردووه بێت، عەفو. کابرای دزه هات. پاشا وتی چلۆنت ئەم دزیه کرد؟ کابرا سەر تا پا باسی ژنەکەو باسی دزی روژی گێڕایهوه. پاشا ئیتر دلی لیان چوو وتی: کەواته هەر دووکتان ئەو ژنە تەلاق بدەن من ژتتان بۆ دیتم و بین به خزمەتکارم.

- کابرایهکی کورد هه‌بوو زۆر دەوله‌مەند بوو، هەر تاقه کورپیکی هه‌بوو. کابرا مردو «کەله‌پوور» و میراته‌کەى هه‌موو مایه‌وه بۆ کورپه‌کەى. پیاویکی تریش بوو زه‌رنگەر بوو، به‌لام زۆر قومار بازو بێ حقووق بوو. به‌ هەر جوړیک بۆ خۆى کوتایه‌ بن ده‌ستی کورپه‌ ده‌وله‌مەنده‌وه؛ هه‌موو روژ ئە‌چوو له‌ گه‌لى سواری ولاغ ئە‌بوو جینگای خوش‌خوش ئە‌یگه‌ران. له‌ لوقه‌تته‌ نایابه‌کانا نانیان ئە‌خوارد، ئیوارانیش دیسان له‌ مالی کورپه‌ ده‌وله‌مەند نانی ئە‌خوارد. به‌م ناوه‌وه «کیسه‌دار» بوو، هه‌موو روژى به‌لانى کەمه‌وه یه‌ک دوو لیره‌شى لى ئە‌دزی.

زۆرى پى ئە‌چوو کورپه‌ پارەو پوولى ئە‌ما؛ ناچار به‌ فرۆشتنى ملکه‌کانى بوو. زه‌رنگەر هەر روژه دوکانیک یا باغیک، یا کۆشکیکى به‌ نرخى به‌ هه‌رزان لى ئە‌کړى و کەچى ئە‌و پارەى کە ئە‌یدایه‌ نیوه‌ى زیاترى به‌ ناو ره‌فاقه‌ته‌وه لى ئە‌دزیه‌وه، هه‌تا وای لى هات ته‌نانه‌ت له‌ شتومه‌کى ناو مالیش هیچى به‌ ده‌سته‌وه ئە‌ما. له‌ گه‌ل ئە‌م هه‌موو تیکه‌لاویه‌ش ئە‌م مایه‌وه جارێک چیه‌ ئە‌م کورپه‌ى نه‌برده‌ مالی خۆى و بانگێشتیکى بۆ نه‌کرد.

روژێک کورپه‌ ده‌وله‌مەند هیچى نه‌ما‌بوو، چووه‌ موغازه‌ى زه‌رنگەر وتی: ئیمرو هیچم نیه، هه‌ندیک پارەم به‌درى به‌ قه‌رز با بچین بۆ سه‌یران. زه‌رنگەر هەر چه‌ن به‌ هۆى ئە‌م کورپه‌شه‌وه بوو بوو به‌ لۆرد، وتی: فلانى ئیسته‌ هیچم له‌ لایه‌، وه ئە‌گه‌ر بشم بى، ناتده‌مى؛ چونکه‌ هیچت نه‌ماوه به‌ چى ئە‌مده‌یتنه‌وه؟ کورپه‌ هه‌ناسه‌یه‌کى هه‌لکیشاو وتی: «کەوايه‌ فلانى هەر ئە‌م ئە‌نگوستیله‌یه‌م ماوه‌ لێم بکړه، منیش هوقه‌یه‌ک نان ئە‌کړم و ئە‌رۆم بۆ ولاتى کە کەس نه‌مناسى کرپکارى ئە‌که‌م».

زه‌رنگەر به‌ پارەیه‌کى ئە‌نگوستیله‌کەى لى کړى و رویشته. کە چوو گه‌یشه‌ به‌ر مالیکی گه‌وره‌، ته‌ماشای کرد ژنیکى جوان له‌ باله‌خانه‌وه ته‌ماشای کۆلان ئە‌کا. کورپه‌ش وه‌ستا بوو له‌ چاو بركن کردنا؛ چونکه‌ ده‌مى بوو ئیشى بوو، ته‌ماشای ژنه‌ى کرد. ژنه‌کەش کورپه‌ى زۆر جوان هاته‌ به‌ر چاو و دلى لى چوو، به‌ ئیشاره‌ بانگى کرد. کورپه‌ چووه‌ ژووره‌وه ژنه‌کە برديه‌ باله‌خانه‌ داينا لى پرسى توچى و چه‌کاره‌ى؟ وتی: به‌ خوا فلانى! من

زۆر دهوله‌مه‌ند بووم، قه‌زاو قه‌ده‌ر هیچم نه‌ماوه ئیستا که هاتوومه سهر ئه‌وه برۆم بۆ ولاتیکی دوور ئیشی بۆ خۆم بکه‌م پێوه بژیم. وتی: «نابی برۆی؛ من دلم چووه له‌ تو هه‌موو روژی وهره لام شهرت بێ روژی سهد قهرانت بده‌م». وتی چاکه‌.

ئهو روژه هه‌تا عه‌سر ئاهه‌نگی خۆیان گێرا، له‌ پاش عه‌سر ژنه‌که سهد قهرانی دایه‌. کورپه‌ هاته‌وه‌ وتی: «پیاو پارهی نه‌بێ که‌س نایناسی؛ وا چاکه‌ بچم کاسبی بکه‌م». ده‌سه‌جێ چوو کوتالی کرێ و دوکانیکی بازرگانی دانا. هه‌موو روژی ئه‌چووه‌ ماله‌که‌ له‌ پاش که‌یف کردن سهد قهرانیشی وهر ئه‌گرت و ئه‌هاته‌وه‌، به‌م جوړه‌ بووه‌ خاوه‌ن دوکانی وه‌کو حاجی عه‌زیزی شه‌ری.

روژیکی به‌ ریکه‌وت زه‌رنگه‌ر باشی به‌ بازارا هاته‌ خواره‌وه‌ ته‌ماشای کرد ئه‌وا ئاشناکه‌ی دووکانیکی پاک و ته‌میز پر له‌ کوتالی داناوه‌. لای دا وتی: پێروزی بێ! ئه‌مه‌ که‌ی دوکانت دانا؟ ده‌س مایه‌ت له‌ کوئی بوو؟ وتی: به‌ خوا فلانی که‌ تو رووت لێ وهرگیرام و ده‌رت کردم، هاتم برۆم ریم که‌وته‌ ماله‌ گه‌وره‌یه‌ک، ژنیکی واو و بانگی کردم چومه‌ ژووره‌وه‌، بووین به‌ ئاشنا نه‌یه‌شت برۆم. ئیستا هه‌موو روژی نه‌چم که‌یف و ئاهه‌نگ ئه‌که‌م و روژی سهد قهرانم ئه‌داتی، ئه‌وا منیش دوکانم داناوه‌ و ئیستا که‌ ده‌سمایه‌یه‌کی باشم هه‌یه‌. وتی: ئه‌و ماله‌ له‌ کوێه‌، ژنه‌که‌ چۆن ژنیکی و ناوی چییه‌؟ کورپه‌ زۆر چاک ناو و نیشانی دایه‌. مه‌گه‌ر ماله‌که‌ مالی زه‌رنگه‌ر و ژنه‌که‌ ژنی زه‌رنگه‌ر باشی بوو. ناوه‌که‌شی پێی وت. زه‌رنگه‌ر هه‌لساو چووه‌وه‌ دوکانی خۆی له‌ خه‌فه‌تا وه‌ختبوو شه‌ق به‌رێ.

وه‌ختی ئیه‌وه‌ پۆ-که‌ وه‌ختی چوونی کورپه‌که‌ بوو- زه‌رنگه‌ر هه‌لسا چووه‌ ماله‌وه‌، تومه‌ز کورپه‌که‌ له‌وێ بوو. ژنه‌ ده‌س به‌ جێ وتی: بجوړه‌ ئه‌و په‌نجه‌ره‌یه‌وه‌ و ده‌رگای په‌نجه‌ره‌که‌ی داخست. می‌رده‌که‌ی هه‌موو ماله‌که‌ی سنگ و سووژندا هیچی نه‌دی. هاته‌وه‌ بۆ دوکانی خۆی.

سهر له‌ ئیواره‌ چووه‌ دووکانی بازرگان، لێ پرسى ئیمړۆ چووی بۆ ماله‌ ئاشناکه‌ت؟ وتی: «به‌لێ چووم؛ ته‌نانه‌ت می‌رده‌که‌ی هاته‌وه‌ ژنه‌که‌ منی له‌ په‌نجه‌ره‌یه‌که‌دا شارده‌وه‌. چاک بوو نه‌یدیمه‌وه‌». کابرای زه‌رنگه‌ر به‌ ته‌واوی بۆی ده‌رکه‌وت که‌ مال مالی ئه‌وه‌و ژنیش ژنی ئه‌وه‌.

که‌وته‌وه‌ به‌یانی کورپه‌ چووه‌وه‌ بۆ ماله‌که‌، له‌ ناکاو خاوه‌ن مال له‌ ده‌رگای دا. ژنه‌ کورپه‌که‌ی خسته‌ سه‌به‌ ته‌که‌وه‌ که‌ نانی تێدا بوو، هه‌لواسرابوو. کابرا هات په‌نجه‌ره‌که‌ گه‌را، هۆده‌کان گه‌را هیچی نه‌دۆزیه‌وه‌، رۆیه‌وه‌. کورپه‌ له‌ دواى ئاهه‌نگی خۆی سهد قهرانی

وه رگرت و هاته وه دووكان. زه پنگر هاتوو پرسى ئه مړو چووى؟ وتى: «به لئ چووم؛ تنانته مېردى ژنه كه هاته وه په نجه ره كېش گهړا، هه موو جیگایه كى پشكىنى به لام له سه به ته ی نانه كه دا بووم، نه یدوؤ زیمه وه». كابر ا دهستی كرد به جینگله دان.

بو سبه ينئ كوپه له ماله كه بوو، خاوه ن [مال] له ده رگای دا ژنه كه سندوقىكى گه وړه یان هه بوو دؤسته كى خسته ناویه وه ووفلى لېدا. كابر ا په نجه ره ی كړده وه، سه به ته ی نانی تاقي كړده وه هه ر چن گهړا هېچى نه دى؛ روښت. كوپه هاته ده ره وه، سه د قهرانى وه رگرت و چووه وه دووكان.

عه سر ديسان زه پنگر چوو پرسى ئه مړو چووى؟ وتى: «به لئ چووم؛ ئیمړوش مېرده كى هاته وه په نجه ره گهړا، سه به ته ی نان گهړا، به لام من له سندوقه گه وړه كه دا بووم نه یدوؤ زیمه وه».

بو سبه ينئ ديسان كوپه چووه ماله كه، ژنه كه سندوقىكى قيرتاو كراویان هه بوو زوو حازرى كرد بوو. كابر ا كه له ده رگا كى دا كوپه ی خسته ناو سندوقه قيرتاوه وه، سه ره كى قايم كرد خستیه حه وزه كه وه بن ئاو كه وت. كابر ا كه هات ئه مجاره تنانته عابخانه و كولانه مړيشكىشى نه هڅت، هه مووى پشكىنى. ژنه كه وتى: «ئمه چیه تو چن روژيكه دیته وه ئه م ماله ئه پشكىنى، چیت لئ ون بووه؟» پياوه وتى هېچ. ژنه كه وتى: «بوچى گره وېكم له گهل ناكه ی؟» وتى چلؤن؟ وتى: «تو له و بهر حه وزه كه وه، منېش لم به ره وه خورما به دهم بهاوېژين، هه ر كه س دای له و سندوقیه قيرتاوه، ئه وى تر سه د قهرانى بداتى». وتى: باشه.

ژن و مېرد ده ستیان كرد به خورما خواردن و دهنك هاوېشتن، كوتوپر ژنه كه لئى دا سه د قهرانى له مېرده كى وه رگرت. كابر ا روڼه وه بو دوكان. ژنه كوپه ی هینا به ده ره وه سه د قهران و سه د قهرانه گره وه كېشى دا به. كوپه هاته وه دووكان. زه پنگر هات و تى: ئیمړو چووى؟ وتى: «ئای! ئه مړو چووم و كابر ا هاته وه، هېچ جیگا نه ما نه پشكىنى؛ به لام به ره كه تدا ژنه كه منى خستبووه سندوقىكى قيرتاو و خستبوومیه حه وزه كه وه. تنانته گره وېشيان كرد ژنه كه سه د قهرانى له مېرده كى برده وه ئه وېشى دا به من».

كابر ا ئینجا وتى چار نیه بوم ناگیرى و هه موو روژى سه د قهرانىشم له كېس ئه چى. واچا كه بچم به ژن براكانم بلېم به لكه بېكوژن. سئ چوار ژن براى بئ حه یاو شه پانى هه بوو، چوو بوى گتړانه وه كه خوشكه كه تان وا به و مالى منى به قور گرت. وتیان: فلانى ئیمه چلؤن بومان ده ركه وئ كه وا به؟ وتى: «من كوپه كه ئه هېنم، ئه گه ر هه موو قسه كانى

گێڕایه‌وه ئیتر قسه‌تان ئه‌مینی؟» وتیان: نه‌ء. گورج زه‌رنگه‌ر هات وتی: برا ئه‌م ئیواره‌یه‌ نا‌م بو‌ دروست کردوی ب‌چینه‌ مالی ئیمه‌، له‌وئ دانیشین. ئیواره‌ نا‌نیان خوارد. ژنه‌که‌ بیستی که‌ می‌زده‌که‌ی له‌ مالی برا‌کانیه‌ ئه‌ویش هات.

شه‌و «زه‌رنگه‌ر باشی» وتی: «خزمینه‌! ئه‌م کورپه‌ زۆر ده‌وله‌مه‌ند بو‌و، هه‌زار که‌موت. له‌ پاشا خوا ده‌روه‌یه‌کی چاکی لئ کرده‌وه‌ه. ئا تو خوا میرزا که‌ هاتی من ئه‌نگوستیله‌که‌م لئ کړی و رویشتی ژنه‌ جوانه‌که‌ بانگی کردی، بۆمان ب‌گێړه‌وه‌ هه‌تا ئیم‌رۆ چیت دیووه‌؟» کورپه‌ وتی: «فلانی که‌ هاتم برۆم، گه‌یشتمه‌ به‌ر مالی‌ک ژنیکی جوان ناوی فلان بو‌و، بانگی کردم، منیش چوومه‌ زووره‌وه‌ که‌یف و ئاهه‌نگی زۆرمان کرد و روژی سه‌د قه‌رانی بۆ بریمه‌وه‌». ئیتر هه‌موو حه‌کایه‌ته‌که‌ی گێڕایه‌وه‌ هه‌تا گه‌یشته‌ سه‌ر سه‌ندۆقه‌ قیرتاوه‌که‌. که‌ ژنه‌که‌ له‌ هۆده‌یه‌کی‌ ترا گوئی راگرت ئه‌وا کابرای دۆستی حه‌کایه‌تی ئه‌وان ئه‌کا. کورپکی چوار سالی هه‌بو‌و نارديه‌لای پیاوه‌کان. کورپه‌ چووه‌ به‌رده‌می زه‌رنگه‌ر وتی: «بابه‌، دراو». میرزا که‌ ته‌ماشای کرد کورپي ژنه‌که‌یه‌ و به‌ زه‌رنگه‌ر ئه‌لئ بابه‌ ئه‌مجا تیگه‌یشت که‌ مه‌سه‌له‌ چیه‌، وه‌ ئه‌وانیش له‌ باسی خورما هاویشتنی سه‌ندۆقه‌که‌دا بو‌ون وتی: «که‌ ژنه‌که‌ ده‌نکه‌ خورمای هاویشته‌ دای له‌ سه‌ندۆقه‌که‌ ئیتر من خه‌به‌رم بو‌وه‌وه‌». ئینجا ئیوه‌ ئه‌گه‌ر ته‌عبیری ئه‌م خه‌وه‌ نه‌زانن بیفه‌رموون.

زه‌رنگه‌ر وتی: چی؟ خه‌وی چی؟ میرزا وتی: «ئه‌ی ئه‌م‌رۆ بو‌و خۆتم نه‌گێڕایه‌وه‌ که‌ خه‌ویکی وام دیووه‌، تۆش به‌ منت فه‌رموو سئ چوار ره‌فه‌یقم هه‌یه‌ ته‌عبیر نه‌زانن بو‌و ئه‌وانی ب‌گێړه‌وه‌؟ ئه‌وا بۆم گێڕانه‌وه‌».

ژن برا‌کانی وتیان: «سه‌گبابی تازه‌ پئ گه‌یشتوو! ته‌ماته‌ بوختان به‌ خوشکه‌که‌مان بکه‌ی؟» کابرای زه‌رنگه‌ر ئیتر ده‌می بو‌و به‌ ته‌له‌ی ته‌قیوه‌وه‌و هیچی بۆ نه‌مایه‌وه‌.

- کابریه‌کی کورد می‌گه‌له‌ مه‌رپکی هه‌بو‌و خۆی شوانیه‌که‌ی ئه‌کرد. ژنیکیشی هه‌بو‌و «حه‌بن» ناو بو‌و، روژی کولا بو‌و به‌ ده‌ستیوه‌ه. ئیواران رانه‌که‌ی دره‌نگ ئه‌هینایه‌وه‌، ژنه‌ دارپکی لئ هه‌له‌گرت و ئه‌هاته‌ ویزه‌ی؛ ئه‌یوت بۆچ دره‌نگ رانت هیناوه‌ته‌وه‌ه. زوو ئه‌یهینایه‌وه‌ دیسان تنی به‌ر ئه‌بو‌و ئه‌یوت بۆچ زوو هیناوه‌ته‌وه‌ه؟ کابرا سه‌ری لئ تیکچوو بو‌و نه‌په‌نه‌زانی چی بکا.

سالی‌ک دوو سال به‌م جو‌ره‌ به‌ تن هه‌لدان رای بوارد. هاو‌پکی هه‌بو‌و روژی‌ک پتی وت: ئه‌رئ برا من سال دوانزه‌ مانگه‌ی خوا تو ئه‌بینم په‌ژاره‌ دا‌یگرتووی. چیت لئ

قەوماوه؟ ئەویش وتی: برا، چیت پێ بلێم حالە بە دەست ژنە کە مەوێ پەڕیشانە و بە جاری دنیای روناکی لێ کردوومەتە شەوی تاریک و بە هیچ جۆر رزگارم نابێ. هەموو کارەساتی بەینی خۆی و ژنە کە ی بۆ گێڕایەو. ئەویش وتی چاری ئاسانە. من تەگبیریکت بۆ ئەکەم، ئەگەر وابکە ی رزگارت ئەبێ لە دەستی. وتی: بە قوربانت بێ! کوا چاریکم بکە ی؟ ئادە ی پێم بلێ.

پێی وت: سەبێنی لە وەختا رانە کە بەرەو، ژنە کە ت لیت تووڕە ئەبێ ئەلێ بۆچ زوو رانە کە ت هێناو تەو؟ تۆش بلێ ژنە کە دەنگ مە کە ئیمڕۆ لە دەمی ئیوارە دا لە فلانە ئەشکەوت خە زەنە کی ئالتونم بەرچاو کەوت، زوو رانە کەم هێنایەو بۆ ئەو لە وەختا بنووم و بەیانی پێش مە لا بانگ دان تاریک و لیلە هەستم کەس پێ نەزانی بچم دەری پێم. ئێنجا ئەو کە گوێ لە ئالتون ئەبێ، پێت ئەلێ ئەبێ پێکەو بەچین. تۆش پێنە لە گەل خۆتی بەرە لەوێ بیخەرە ئەشکەوتە کەو خۆت بگەڕێو. بەم جۆرە لە دەستی رزگارت ئەبێ.

کابرا وەکو هاوڕێکە ی پێی وت بەو جۆرە ئیواری زوو رانە کە ی هێنایەو، ژنە قیزانی بە سەریا ئەو بۆچ زوو هاتوو تەو؟ کابرا قەسە ی بۆ گێڕایەو. ژنە وتی: «بێ فەری واو وا لێ کراو چۆن هەر خۆت ئەچی؟ ئەبێ منیش پێم. ئەتەو ی بچی خە زەنە کە دەری پێنی و لە منی بشاریەو. وەللا! رۆحیشت دەر بچی ئەبێ پێکەو بەچین. کابرا وتی: باشە ئافەرە ت ئێستە من چیم وتوو؟

ئەو شەو هەر پەت و گوریستیکیان هەبوو هەموویان کۆ کردەو و بەیانی لە پێش مە لا بانگدانان لێاندا رۆشیشتن تا گەشیشتە سەر ئەشکەوتە کە. ژنە کە وتی: کە ئەچمە خوارەو بە ئارەزووی خۆم ئالتون دێنە دەرهو، تۆ لێی نازانی. پیاو هێنای چەند گوریستیکی پێکەو بەست و سەرە کە ی لە ناو قەدی ژنە کە قایم کردو دا پێشە خوارەو. دوو سێ گوریس رۆشت، ئێنجا خەنجەری دەر هێنا گوریسە کە ی بری و ئافەرە کەو تە خوارەو. ژنە لە خوارەو بانگی کرد پیاو کە من کردیتەم تۆ نە تکریدی. پیاو وتی: «بەرۆ سە گباب! خۆ تۆ ئەمە چەند سالە منت کوشت». ئێتر لێدا گەڕایەو.

ئەم ئەشکەوتە هی دیویک بوو. ئیوارە کە دیوێ هاتەو، حەبێ چوو بە لایەو و تەفرە ی دیوێ کەیدا کە نە یخوا. دیوێ هەر چەندە بۆلە بۆلی کرد حەبێ گویی نە دایە و سازی کرد، ئێتر دیوێ بە هەر جۆر بوو راهات و گوزەرانی سەگ مەرگی لە گەل حەبێدا ئەکرد. حەبێ تەنگی بەویش هەلجینی.

بوو. وەو بوو بە شای لۆغان و زەماوەن. لە پاش بەینیک پادشا کچەی لە کابرا ماره کرد و ئیتر کابرا کهوت بە سەر خەزنەو خێرو بێردا.

یەک دوو سالیکی پێ چوو پادشایەکی دراوسێ ئەم پادشایە هەبوو - که لە ولاتیکی تر بوو - ئەویش تاقە کچیکی هەبوو شیت بوو. تومەز دیوە که لە دەس حەبی هەلاتوو و چوو. ئەو و لاتە خۆی بەو کچە نیشان داوە و ئەویش شیت بوو.

هاتن لەم پادشایە پارانەو که ئەبێ زاواکت ئەم کچەی ئیمەش چاک کاتەو. پادشا رووی نا لە کابرای شوانە زواوی وتی ئەمانە دراوسیمان ئەبێ بچیت و کچەکیان چاک بکەیتەو. کابرا وتی: بۆ خاتری خوا وازم لێ بینن من هیچ نیم و ئەم ئیشانە، ئیشی من نین. ئەم زۆری وت و ئەوان کەمیان بیست لە ناخرا هەستا چوو مالهو، وەسیەتی خۆی کرد و خورجەکی هەلگرت و لێی دا رویشت بۆ مالی پادشاکەیکە.

چوو زووری کچە که تەماشای کرد وا دیوە لەوێ. دیوە که وتی: «ها، واو وای لێ کرا! پێم نەوتی من هەر تەنها یەک جار ئەوەت لە گەڵ ئەکەم؟ ئەگەر جاریکیکە بچیتە سەر یەکیکی تر ئەتکوژم، ئێستە ئیتر چۆن هاتوویت بۆ ئێرە؟»

ئەویش وتی: «قوربان! خۆ ئەو نە هاتۆم ئەم کچە چاک بکەمەو». وتی: ئەو بۆچی هاتوی؟ وتی: «هاتۆم بۆ ئەو عەرزت بکەم کەوا حەبی لە بەر قاپی راوەستاو». دیوە که گوێ لە ناوی حەبی بوو، وتی: «کوا بۆ خاتری خوا!» ئەمە و لە ترسانا بۆی دەرچوو. که ئەو نەما کچە کهش بۆ خۆی چاک بوو. ئەمە که تەنی حەبی گیان که تەنانهت دیوەشی بەزان.

- کابرایەکی کورد ژنیکی ناھەمواری هەبوو بە دەستیەو هاتبوو تەنگ، ویلی و بی ئەقلی ئەو ژنە دنیای داگرتبوو. کابرای میردی بە دەستیەو تووشی دیق و زیق هاتبوو، هیچ چاریکی نەدیوەو تەنها ئەو ئەبێ سەری خۆی هەلگرت و رووبکاتە ولاتان. روژیک پێی وت: «ئافرەت! خۆ تۆ دنیات لە من هێنایە تەنگ، سەرت لە من تیک داوە نازانم هەموو ژنی وایە یا هەر تۆ تاقە ژنیت، ئەوا ئەروم؛ یا ئەمە جارێکیکە نایەمەو، یا ئەمە ئەم مەراقەم لە دل دەرئەچن». ئەمە ویت و لێدا رویشت.

چەند روژیک بە بێ وچان دەشتی گرتە بەر؛ روژیک گەرمای نیوە پۆ بوو، تووشی کانی و سەراویک هات، دار گوێزیکی بە سەرەو بوو. هیلەک و ماندوو، برسی و تینوو ناگای لە دنیا نەبوو، لە سەر کانیە که سەری کردە سەر بەردیک و لێی نووست. ئەم کانیەش

کانی ژنان بوو. زوری پېنه‌چوو دهسته ژنیک به گوزو کونه‌وه هاتن بۆ ئاو. کابرا له ده‌نگه ده‌نگی نه‌وان خه‌به‌ری بووه‌وه. یه‌کیک له ژنه‌کان وتی: «هه‌پړۆ! نه‌و پیاوه وا دیاره غه‌ریبه، وا لیره که‌وتوه».

کابرا سه‌ری راست کرده‌وه و زور تووړه بوو له‌وه که ژن لیره‌ش نایه‌لن توژی به‌سه‌یتوه. ژنه‌که هات به لایه‌وه وتی: «کاکه برا! ره‌نگه غه‌ریب بیت وا لیره که‌وتوی؛ تو خوا له کوپوه هاتوی؟» کابراش له داخی خوی وتی: «ئه‌ری وه‌للا خوشکم غه‌ریب؛ له جه‌حه‌نه‌مه‌وه تازه هاتوم». ژنه وتی: «ئۆ! له ده‌ورت گه‌ریم، تو خوا برا هیچ ئاگات له حه‌مه‌ه‌لی برام هه‌یه؟» کابرا وتی: (هه‌پړۆ! بۆچ نه‌وه برای تویه؟ ئه‌ری وه‌للا زور چاک ئاگام لیه. له به‌بانیه‌وه تا ئیواره وا له ژیر لیس و دارا لینی ئه‌ده‌ن و شریان کردوه». ژنه وتی: «هه‌پړۆ! بۆچ لینی ئه‌ده‌ن؟» وتی: «وه‌للا! نازانم؛ ملیان گرتوه ئه‌لین هه‌زار قه‌ران قه‌زاریت، له سه‌ر نه‌وه لینی ئه‌ده‌ن، ئه‌ویش نیه‌تی بیداته‌وه وا نه‌وه جه‌سته‌یه‌تی». ژنه ده‌ستی کرد به‌گریان و شین و شه‌پۆر؛ وتی: «ئه‌ی برا، خۆشکت کویر بی وا وات لی نه‌که‌ن».

ئینجا رووی کرده کابرا وتی: «براله! وه‌ قوروانت بم تو ئه‌چیته‌وه بۆ ئه‌وی؟» وتی: «ئه‌ی چۆن؟ وتم توژی لیره به‌سه‌یمه‌وه و نه‌و وه‌خته برۆم». ژنه وتی: «وه‌ قوروانت بم خۆ ئیسته هیچم پې نیه‌ ته‌نها ئه‌م بانسه‌رو لاگیره‌و تاکه تارانیه‌ی سه‌ر سه‌رم نه‌بی؛ ئه‌ویش نازانم چه‌نده. نه‌گه‌ر بتده‌م بۆی ئه‌به‌ی؟» کابرا وتی: بۆی ئه‌به‌م، به‌لام بیژیره بزانه چه‌نده نه‌گه‌ر هه‌زار قه‌ران پر نه‌کاته‌وه که‌لکی نیه‌.

ژنه به‌ر بووه سه‌رو پۆته‌لاکی خوی هه‌مووی داڤنی و بژاردی سه‌یری کرد هه‌مووی پینج سه‌د قه‌رانه.

به‌ کابرای وت: «به‌ قوربان‌ت بم ئه‌مه پینج سه‌د قه‌رانه چیم لی نه‌که‌ی؟» کابرا وتی: «قه‌یدی نیه‌ بمده‌ری من خۆم ئه‌بم به‌ زامنی پینج سه‌د قه‌رانه‌که‌ی تر، سالیکیکه دیه‌مه‌وه ئه‌م شوینه تو پینج سه‌د قه‌رانه‌که‌م بۆ بینه‌وه». ژنه‌که وتی: «ئۆ! له ده‌ورت گه‌ریم به‌ سه‌ر چاو هه‌ر که‌هاتیه‌وه بۆ ئیره پینج سه‌د قه‌رانه‌که‌ی که‌شت بۆ جی به‌ جی نه‌که‌م». کابرا پاره و هه‌یاسه و لاگیره‌ی له باخه‌لی توند کردو تیی ته‌قان، به‌لام چۆن تی ته‌قانیکی!

ژنه به‌ خۆشی خۆشی گه‌رایه‌وه بۆ ماله‌وه که برای له ده‌ست لیدان و شه‌ره شه‌قی جه‌حه‌نم رزگار کردوه. که چوه‌وه مه‌رده‌که‌ی سه‌یری کرد ژنه وه‌کوو مریشکی ئاوه‌پوت کراوی لی هاتوه. وتی: ئه‌ری کچی نه‌وه کوا ته‌وقه سه‌ر و لاگیره‌و تاکه تارانیه‌کانی سه‌ر

سهرت؟ وتی: «تو پیاوه که! ئیسته له سهر کانی ژنان تووشی پیاویک بووم له جه حه نه مه وه هاتبوو. خه بهری حه مه عه لی برام لی پرسی. وتی شهو و روژ لهوئ که وتوو له لئی ئه ده ن له سهر ئه وه که هه زار قه ران قه رزاره و نه تی بیداته وه. منیش هه موو ته و قه سه رو لاگیره که ی خۆم دایه که بۆی به ریت و رزگار بیت لهو لیدانه. هینه کانی منیش ته وای نه کرد، پینج سه د قه رانی تری مایه وه - له ده وری گه ریم! - کورپه که کوردیکی نه جیم بوو، وتی خۆم ئه ب به زامنی پینج سه د قه رانه که ی تری. سالتیکه هاته مه وه بۆ ئیره بده ره وه».

پیاوه که ئه مه ی بیست چوو ه تاسه وه وتی: ژنه خوا به تگرئ که تنی وات نه دایی؟ له کوپوه رویشته؟ ئا ئه و ماین و تفه گم بۆ بینه.

کابرا سوار بوو به چوار ناله که وته شوین کابرا. ها لیره، ها لهوئ، له دووره وه له نزیک ئا واییک به دی کردو پینی لی هه لگرت. کابرای تریش ئه یزانی ئه م که تنه که گنپاویه تی هه روا به هیه به سهر ناچی، کهس و کاری ئه م ژنه هه ر دین به شویتیا، ئه ویش چاک نه پویشته و جار جاریش لای ئه کرده وه بزانی کهس به شوینه وه یه. ئه و جاره لای کرده وه سه یری کرد و سواریک له دووره وه توژ ئه کا، زانی که ئه مه به شوین ئه و ئه یکو تی. کابرا خه یرا خۆی کرد به ئا واییه که دا، ته ماشای کرد و پیاویک له پینچالیکا دانیشته جۆلایی ئه کا. رووی کرده جۆلا و چوو به لایه وه وتی: «مامه ی جۆلا! چاوت لینه ئه و سواره له دووره وه چۆن به تاو دیت؟ ئه وه زه فته یی حوکه مه ته ئه گه رئ بۆ به ندو باو. تازه فه رمانیک ده رچوه بۆ زیاد کردنی سولوساتی حوکه مه ت. ئه و هات بۆ لای تو گه زیکی پینه هه ر چه نده جاوت کردبئ ئه پیتوئ. له هه موو گه زیکا دوو قه ران سولوساتی حوکه مه ت زیاد ئه کا، منیش و بۆ خوا خه به رم دایتی».

کابرای جۆلا وتی: «جا به قوربانت به م! من چه بکه م. من له م که سه به ما نانی خۆم ده ست ناکه وئ، چۆن ئه توانم پین چالانه یه کی و زۆریش بده م؟» ئه ویش وتی: ئیتیر ئه وه خۆت ئه یزانی، من هه ر ئه وه نده بوو خه به ره که م پین دای؛ له گه ل ئه وه شا مادام تو ئه وه نده پیاویکی هه ژاری حمز ئه که ی تو هه لسه به چۆره ئه و ژووره دانیشه، من که هات ئه توانم جوابی بده مه وه له پین چاله که دا بۆی دانه نیشم». کابرای جۆلا هه لسا چوو ه ژووره وه، ئه میش له پین چاله که دانیشته.

زۆری پین نه چوو سواره که گه یشته جی؛ وتی: ئه رئ کابرای جۆلا پیاویکت نه دیوه هاتبیته وه ئیره؟ وتی: به لئ هاتوو و له و ژووره دانیشته وه. کابرا له ماینه که ی دابه زی و

تفه‌نگه‌که‌ی داناو چووه لای کابرای جۆلا. هەر که ئەو چووه ژووره‌وه ئەم هه‌ستا سواری مایه‌ به‌ر به‌ر بوو تفه‌نگه‌که‌ی کرده‌ شانی و تیتی ته‌قان.

کابرا که چووه ژووره‌وه وتی: «ئەری کورە سه‌گباب! ئەو لاگیره‌و ته‌وقه‌سه‌ره‌و پارانه‌ت له‌ ژنه‌که‌م بۆ سه‌نده‌وه؟» ئەویش وتی: «قوربان! به‌ سه‌ری تۆ من رۆژی دو‌ گه‌ز جاو ئەگه‌ر ده‌ر به‌که‌م به‌شی نانی خۆم ناکا، ئیسته‌ سولوساتی چیم لێ ئەستین؟» کابرا وتی: «کوره‌ گه‌زی چی و جاوی چی؟ من چیت پی ئەلیم و تۆ چیم جواب ئەدیته‌وه؟» وتی قوربان هەر ئەوه‌یه که‌ عه‌رزت ئەکه‌م، ناتوانم باجی دو‌ گه‌ز جاو بده‌م.

ئینجا کابرا تێگه‌یشت که‌ ئەمه‌ کابرای ده‌ره‌وه‌ گۆلی لێ داوه‌ خیرا ده‌ر په‌ریه‌ ده‌ره‌وه‌، سه‌یری کرد: ماین و تفه‌نگه‌که‌ی نه‌ماوه‌و کابرای پی‌چالیش دیار نییه‌. هەر چه‌ن به‌ شوینیا گه‌را هیچ؛ ئیتر گۆله‌ گۆل به‌ پێیان ده‌شتی گرته‌ به‌ر و گه‌راپه‌وه‌ بۆ ماله‌وه‌.

ژنه‌که‌ی لێ پرسى پیاوه‌که‌ ئەوه‌ کوا ماین و تفه‌نگه‌که‌ت؟ وتی: «وه‌للا! ژنه‌که‌ تووشی کابرا بووم و باسی همه‌مه‌علی براتی بۆ گێرامه‌وه‌، منیش ماین و تفه‌نگه‌که‌م دایه‌ له‌ باتی پینج سه‌د قه‌رانه‌که‌ی تر، با به‌چی زوو رزگاری بکا».

کابرای‌تریش به‌ پینج سه‌د قه‌ران و لاگیره‌و تاکه‌تارانی و به‌ ماین و تفه‌نگه‌که‌وه‌ گه‌راپه‌وه‌ مالی خۆی و له‌ گه‌ل ژنه‌که‌یا ری که‌وت. وتی: «ژنه‌که‌! کړنۆش بۆ که‌ریه‌تی تۆ ئەبه‌م که‌ ئەمانه‌ت ده‌ست خستم. خه‌مت نه‌بی من به‌ هه‌له‌دا چوو بووم تۆ چاکى هه‌موو ژنیکیه‌ت».

- ژنیک منالیکى هه‌بوو نابوو به‌ر خویندن. مناله‌که‌ زۆر بی دلی دایکه‌که‌ی نه‌کرد، رۆژیک ده‌ستی ئەگرئ و ئەبیات بۆ لای مامۆستا که‌ی شکاتی لێ ئەکا. مامۆستا که‌شی پیتی ئەلێ: ژيرو به‌ ئەده‌ب ئەبی باشه‌، ئەگینه‌ سه‌گی سه‌گباب! دایکت وا لێ ئەکه‌م».

ژنه‌که‌ش ئەلێ: «قوربان! ئەم هه‌تیوه‌ سه‌ره‌خۆره‌ قسه‌ ناچی به‌ گویچه‌که‌یا؛ هه‌سته‌ چی ئەکه‌ی بیکه‌ به‌لکوو به‌ جاوی خۆی بیینی و داساکێ».

- کابرایه‌کی «په‌ره‌که‌ر» خوشکیکی عازهبی ئەبی و تۆزی باری ژبانیان کز ئەبی. به‌ خوشکه‌که‌ی ئەلێ: خوشکه‌ با بارکه‌مین به‌چینه‌ ولاتیکی تر به‌لکو خواوه‌ن ته‌عالا له‌وی رزقمان زیاده‌تر بکا. خوشکه‌که‌شی ئەلێ بام زۆر چاکه‌ خوا خۆی ئەفه‌رموی «فامشوا فی

مناكبها وکلوا من رزقها» بچینه ولایتیکی تر لێره چاکتر ئەبین. سەرما یە دنیاشیان هەر چەک و کەوان و مێکو تە کە ئەبێ، ئەیگرن بە دەستەوه و ئەرۆن.

دنیا زستان ئەبێ زۆر سارد ئەبێ. لە ریگەدا لێیان ئەقەومی و ئەچنە ئەشکە و تیکەوه. سەرما هەر زۆریان بۆ دینێ لەوانە ئەبن رەق ببنەوه. براکە ناچار دینێ چەک و کەوانە کە ورد ئەکا و ئەیکاتەوه بە ئاگرو لە بەری داتەنیشن. تۆزێ گەرمیان ئەبیتەوه و خوش ئەبێ. براکە ئەلێ: ها خوشکە! چۆنە، خوشە؟ خوشکە کەشی ئەلێ: برا تو خوا واز بێنە «نە دار و نە پەردوو هیجیان نایتن بە شوو».

- کابرایەکی شاری هەبوو دلی چوو بوو لە ژنیکی، ئارامی لێ هەلگیرا بوو، سەودای ئافرەت وای لێ کردبوو لە کارو کاسبی کرد بوو؛ نە خەوی هەبوو نە خواردن، زەردو لاوازو بێ تین بوو، ئیش و کاری هاتبوو سەر ئەوه لە بەیانیهوه تا ئیوارێ لەو کۆلانەدا کە مالی ئافرەتە کە لێ بوو رووی ئەکرده کۆشکی ژنە و بە بێ دەنگ و سەنگ ئەوه سەتاو هیچتر.

روژیکی پیرۆزنیکی پۆپ سپی پشت کۆماوه بەویدا ئەروا چاوی بە کۆرە ئەکەوی، بۆی دەر ئەکەوی کە ئەمە تیری نازی چاواکالیک کاری تیکردوو. لێی ئەپرسی کۆری پووری خۆت، ئەوه چی ئەکەوی لێره؟ کۆرە بە هەزار حال دیتە زمان و ئەلێ: پووری وازم لێ بێنە و بجۆ بە پێی خۆتەوه. ئەلێ: کۆرم، رازی دلی خۆت بە پووری خۆت بلێ چارت ئەکا. کۆرە هەناسە یەکی پیا دیتەوه و ئەلێ: پووری گیان ئەوی راستی بێ چاوی گەشی چاواکالیک بەم دەردە ی بردووم. ئەلێ: رۆلەم کامە تە ماله کە ی؟ ئەلێ: پووری گیان! ئا ئەوه تە کەوا سەری بردوو بە عاسمانا. ئەلێ چی ئەدە ی بە پووری خۆت بە مرادی خۆت بگە یەنێ. ئەلێ پووری بێجگە لە مالی دنیا ئەوا گیانی شەم لە بەر دەستایە.

ئەلێ: رۆلە لە ئیمپۆژەوه تا پینچ روژی تر پووری خۆت ئەو ئافرەتە بۆ دیتیتە مالی خۆی. لە روژی پینجەما لە فلان سەعات و فلان دەقیقەدا تۆش لە سەر کۆلانە کە ی ئیمە راوه سەتە دیم بە شویتا ئەتەمە ماله وه بە ئارەزووی خۆت لە گەلی گەمە بکە. ئەوه ی منیش ئەمەوی لە تو تەنھا مەنێ «پەتک».

کۆرە وتی پووری گیان! سەر و مال م هی تۆ یە پەتک چییە؟ وتی لە پەتک زیاتر هیچم ناوی. کۆرە وتی پووری چۆن ئەلێی وا ئەکەم لە سەر ئەم قەوول و قەرارە لە یەک جیا بوونەوه.

بووری رویش له پيشا «گوجيله» (توتله) سه‌گینکی بچوکی په‌یدا کردو برديه لای خوی و گرتیه شیر و شکر و کولیره و روڼ و خواردنی خوش. له‌و لاشه‌وه ته‌زیڅینکی دهنک گه‌وره‌ی سه‌د دانه‌یی کرده ملی و سه‌رپوڅینکی سپی دا به سه‌ریا و به له‌رزه له‌رز دهم به «سبحان الله» وه هه‌ستا چوو بو مالی ژنه.

ژنه که چاوی هه‌لېری، پیریزینکی نوورانی دهم به ته‌سیحاته‌وه هاته به‌رچاو. هه‌ستا چوو به پیریه‌وه و به خیراتنی کرد و داینا. پیریزن له بهر زکرو فیکر پئی نه‌ئه‌کرا قسه بکا توزی قسه‌ی دین و دیانه‌تی له گه‌ل ژنه کرد و هه‌ستا رویشته‌وه.

تا چوار روژ بهم جوره هاتوچوی ژنه‌ی نه‌کردو له‌و لاشه‌وه نه‌وه‌نده‌ی هیلکه‌و روڼ و کولیره و روڼ دابوو به توتکه‌که به ته‌واوی خرینه بوو. له ناکاو هینای خواردنی لئ بری و هیچی نه‌دایه. شهو و روژی بهم جوره گوجيله‌که‌ی بئ خواردن هیشته‌وه. گوجيله‌ی به‌سته‌زمان له برسانا نووزه‌ی نه‌چوو به عاسمان، ئینجا له ئاخری شه‌وو روژه‌دا ناوساجیه‌کی بو دروست کردو پری کرد له ئالته و ده‌ل و بیهر و خوی. ناو ساجی له به‌رده‌م توتله‌دا دانا. توتله‌ له بهر برسیه‌تی نه‌په‌رژایه سه‌ر توونی و تیژی ناو ساجیه‌وه هه‌مووی خوارد. که لئ بو‌وه له پاش توزیک له بهر تیژی و سویری ناوساجی خوړ، خوړ ناو به چاوی توتله‌ سه‌گا نه‌هاته خواره‌وه.

ئینجا پیره‌ژن توتله‌ی خسته شوین خوی و چوو بو مالی ژنه‌که. له لای ژنه‌وه دانیش و ده‌ستی کرد به ته‌سیحات کردن و توتله‌که‌ش له بهر ده‌میا که‌وت و وا هه‌ر ئاویش به چاویا دیته خواره‌وه. که ژنه چاوی بهم گوجيله‌یه که‌وت و به‌و جوره ئاو به چاویا دیته خواره‌وه پرسى ئه‌ری: دایره، تو خوا نه‌و توتله‌ سه‌گه بوچ نه‌گری؟

پیره‌ژن وتی: «ئه‌ی پو‌رۆله! مه‌لئ توتله‌ سه‌گ. ئوف رۆله! له ده‌ست ستم خراپه‌ی پیاو». ژنه دلئ داخوړپاو وتی: بوچی دایره چی بو‌وه؟ پیره‌ژن به هتواشی سه‌ری برده بن گوپچکه‌ی ژنه‌که‌وه (گویا بو‌وه توتله‌که نه‌بییته) وتی: «رۆله، ئا نه‌مه که‌وا ئیسته تو ئه‌بیینیت، کچینکی جوانی شوخ و شه‌نگی پالانه‌و نه‌مامیک بوو؛ گه‌لئ له‌و روومه‌ته نازک و نازداره‌ی تو جواتر بوو. (ژنه توزی چوو په‌یشه‌وه) پیاویکی سته‌مکار دلئ لئ چوو، نه‌ویش به هیچ جوړ دلئ خوی نه‌دایه، له ئاخرا پیاوه‌که چوو له‌و جادوو‌گه‌ر جادویکی لئ کردو خسته‌ی پیستی ئه‌م توتله‌ سه‌گه‌وه. نه‌وا ئیسته ئه‌بینی له داخ و ده‌ردا بو خوی ئیش و کاری بو‌وه به گریان و زاری. نه‌گینه کچی خوم ئه‌مه وه نه‌بئ گوجيله‌بئ؛ به‌لام چی نه‌که‌ی له سته‌می پیاو؟»

ژنه كه گوى لىم قسانه بوو وتى: ئەى پۆ! داڤيره به قوربانىت بىم! چىم لى ئەكهى؟ خو
 منىش پياويك دلى لىم چوو و هەموو رۆژىك ئەهات رووبەر ووى ماله كه مان ئەوهستا؛
 بەلام ئەمە چوار پىنج رۆژه نايىنم، ئەترسم ئەوىش چووبى جادوو له من بكا.
 پيره ژن وتى: «ئەى پۆ رۆله! له دەورت گەرپىم جوان و جەحىلى، خوا هەلناگرئ
 وات به سەر بى؛ جا بۆ وات کردوو؟ به قورعان ئەوه ئەوىش چوو جادوو له تو بكا، ئەى
 هەناسەى ساردم رۆله بۆ جوانىت!»
 ژنه ئەوهندهى تر ناگرى تى بەربوو، وتى داڤيره به قوربانىت بىم چىم لى ئەكهى؟ چارم
 بکه.

پيره ژن توژى سەرى داخست و سەرى بەرز کردوه وتى: «رۆله، بەزەبىم دیتەوه به
 جوانىتا، ناو و نىشانى ئەو پياوهم بەرى بزانم بەلكوو بچم بیدۆزمەوه و نەيهلم جادوو كه
 بكاو بۆتى بىنم. بەلام چى ئەكهى به خەلانى داڤيرهى خۆت؟» ژنه وتى: داڤيره گيان سەر
 و مالم هى توژه چىت ئەوى ئەندهمى هەر به و مەرجه رزگارم كەى. پيرىژن وتى رۆله
 هېچم ناوى تەنها مەنى «پەتك» نەبى. ژنه وتى: ئەى پۆ پوورى گيان مەنى پەتك چىيه؟
 من ئەلىم سەر و مالم هى توژه. وتى: له مەنى پەتك زياتر هېچم ناوى.

بەم جۆره رى كەوتن و ئىنجا به ژنەى وت ماله كهى ئىوه جەنجاله هەسته با بچينه
 كۆلانه شەكهى من. هەر ئىسته پياوه كەت بۆ ئەدۆزمەوه و بۆت ئەهينم. ژنه كەش وتى: جا
 خو پوورى گيان مێرده كەم به كاروان چوو، كەسى تریشمان له مالا نىيه. وتى نا، هەر
 ماله كهى ئىمه باشتەر بەلام ئەبى بى دلى نەكهىت.

ژنه جلى جوانى له بەر كردو خۆى تاس و لووس داو هەستا شوین پيرىژن كەوت و
 چوون بۆ مالى ئەوان و ژنەى له ژووره دانا و خۆى چوو به شوین كۆرە كەدا. ئەوا ئەو
 وەخت و سەعاتەش هاته پىشەوه كه له گەل پياوه كەدا بەستبوى.

كه ئەچىته دەرەوه هەر چەنده ئەم لا ئەكاو ئەولا ئەكا كابر ديار نىيه، نازانى عەرز
 قوتى دا عاسمان هەلى كىشا. ئىسته و ئەوساش بەرچاوى نەكهوت و نەیدۆزیهوه. خەمى
 مەنە پەتكى ژنه كهى لى هات كه له كىسى ئەچى. لەو كاتەدا سەبرى كرد و پياويكى
 توزاوى شال و پىتاوى پىچاوه و له دووره وه هات، ديار بوو كه له رىگەيه كى دووره وه
 هاتبوو، چوو سەرى رى پى گرت و وتى: «كاكه برا و دياره له رىگەيه كى دووره وه
 هاتويت و دەمىكه له مال و منالى خۆت برأوى. وەرە با بچينه مالى ئىمه نازك و
 نازدارىكى لىيه، نەبخۆى و نە بكەى هەر تەماشای ساي گەردنى كەى. ئەم نازداره

قهیرانیکی له سەر بووه و قهیرانه‌که‌ی تێ په‌ریوه. ئێسته نه‌زری کردوه یه‌که‌م که‌سی که‌ له ده‌روه هاته ناو شاره‌وه چهن سه‌عاتیک له‌ گه‌لی رابویری. ئەوا تو یه‌که‌م که‌س بویت هاتیت ئەم هه‌له له‌ ده‌ست خۆت به‌رمه‌ده». ئەوه‌نده‌ی رست بۆ پیاوه‌که‌ تا پیاوه‌که‌ی هه‌لخه‌تان و له‌ گه‌ل خۆی هینایه‌ ماله‌وه.

که‌ چوونه ژووره‌وه له‌ لاشه‌وه ئافره‌ت به‌ ته‌مای شتیکی‌تره. سه‌ری به‌رز کرده‌وه زۆر جوان ورد بووه و ته‌ماشای کرد ئەمه‌ می‌رده‌که‌ی خۆیه‌تی. قیزانی و هاواری کرد، وتی: ئای خه‌لکینه! ئەم می‌رده‌ی من به‌نه‌وخۆین پیسی ئەکاو به‌ شوین ئیشی خراپا ئەسووپته‌وه؛ ئەوا بۆم ده‌رکه‌وت که‌ هه‌ر شتیکم بیستوه‌ه راسته‌.

پیاوه‌ش که‌ سه‌یری کرد ئەمه‌ ژنه‌که‌ی خۆیه‌تی واقی و‌رما؛ وتی: ئافره‌ت! ئافره‌تی چاک به‌ ئەوه تو ئەلێی چی؟ ئافره‌ت وتی: خوا یه‌که‌و نه‌بووه به‌ دوو من تۆم ناوی تو پیاویکی خراپی. خه‌لکی هه‌ر به‌ منیان ئەوت می‌رده‌که‌ت به‌ شوین شتی خراپا ئەسووپته‌وه من به‌روام نه‌ئه‌کرد، هه‌تا ئێسته ئەمزانی که‌ تو دیتته‌وه هاته‌م ئیره و وتم ئەبێ ئەم می‌رده‌ی خۆم تاقی بکه‌مه‌وه، ئەم پیره‌ژنه‌م ناره‌ سه‌ر ریت ئەوا تۆیش جوان و بوخت شوینی که‌وتیت و هاتیت دیاره له‌ ئیشی خراپ ئەگه‌ریت؛ ئەگینه ئیشت چیه‌ دیتته ئەم شوینه ئەوا من به‌ چاوی خۆم چاوم پیت که‌وت و تاقیتم کرده‌وه. من می‌ردێ که‌ به‌ شوین شتی خراپا به‌سووپته‌وه نامه‌وی.

کابرای هه‌ناسه‌ سارد هه‌ر خوا خوا‌ی ئەوه‌ی بوو ژنه‌که‌ی بێ ده‌نگ بێ و حه‌یای نه‌چی، به‌ هه‌زار نالی عه‌لی تا ریکی خسته‌وه.

- مه‌لایه‌ک هه‌بوو شار به‌ شار ئەگه‌را مه‌کری ژنانی ئەنووسیه‌وه که‌ بیکا به‌ کتێنیک. رۆژی رێ که‌وته شاریک؛ ژنه‌ بازرگانیک بیستی که‌ ئەم مه‌لایه‌ هاتوه و ئیشی ئەوه‌یه. دۆزیه‌وه ناردی به‌ شوینیا، بۆ پاش نیوه‌رۆ هینایه‌ ماله‌وه، لێی پرسى، مه‌لا هه‌تا ئیستا چیت نووسیه‌وه له‌ مه‌کری ژنان؟ مه‌لاش وتی: خانم هه‌یج نه‌ماوه نه‌ینووسم و دوو سی سه‌ر گوزه‌شتی بۆ هه‌لدا. له‌ پاشا ژنه‌ وتی سه‌بینی به‌لکوو بۆ نیوه‌رۆ بیست بۆ ئیره‌ براهه‌کم له‌ ولاتیکی دووره، کاغه‌زیکم بۆ بنووسه‌ بۆی، قاوه‌لتیه‌که‌شت لیره‌ بکه‌. مه‌لا وتی باشه و لێی دا رویشته‌.

ژنه‌ ئیواره له‌ گه‌ل می‌رده‌که‌یا چه‌له‌مه‌شکێنیاں کرد له‌ سه‌ر ده‌ستێ جلی گوروونی. به‌یانی می‌رده‌که‌ی چوو بۆ دووکان ژنه‌ ده‌ست و برد مریشکیکی سه‌ر به‌ری و مه‌نجه‌لنی

قوبولیشی لینا. مهلا هات؛ وتی: مهلا ئهوا قاوه لته کی نایابم بۆ دروست کردووی، کاغزه کهم بهم جۆره و واو و بۆ بنووسه ههتا نانه که پنی ئهگا لهو لاشهوه چوو مندالیتیکی دراوسیتی نارد وتی به ههرا کردن بچۆ به میرده کهم بلتی شتیکی خراب قهوماوه ههه ئیسته بگهریتنهوه بۆ مالهوه.

ئینجا ده رگای داخست و له تهنیشت مهلاوه دانیشت. کاتیکیان زانی یه کئی زۆر به پهله پهله له ده رگاکی دا؛ ژنه بانگی کرد کییه؟ وتی: وه ره ده رگا بکه ره وه، دهی. ژنه مسته کۆله یه کی له سنگی خۆی داو وتی: «ئه ی پۆ! ئهوا میرده کهم هاته وه. خوا ئه زانی ئه وه نده دلی پیسه هه ره نه بیته وه. چاوی به تووله یه ک بکه وئ هار ئه بی، ئیسته چاوی به ئیمه بکه وئ به خه نجه ره هه ره دوو کمان شه ق و په ق ئه کا».

مهلا وتی: بۆ خاتری خوا خۆت چاری بدۆزه ره وه؛ وتی: «مهلا، چار هه ره ئه وه یه بجیته ناو ئه و سندوقه گه وره یه وه و نه فەس له خۆت بیری». مهلا وتی باشه و گورج چوو سندوقه که وه، ژنه قوفلیکی له سندوقه که دا و کلێله که ی نایه گیرفانی و رای کرد بۆ قاپی. قاپی کرده وه و میرده که ی هاته ژووره وه و وتی: ئه وه چی قهوماوه؟

ژنه وتی: «له مه خراپتر چی بقه و من؟ هه ی پۆ، هه ی پۆ! ئینجا ئه م حسمه ته له کوئ بینمه وه؟ میرده که ی وتی: چی بووه زوو پیم بلتی دلم ته قه ی کرد. وتی: پیاوه که، دویتی مه لایه ک هاتبوو مه کری ژنانی ئه نووسی، هات له ری خوادا دوینی ئیواره منیش چه ن پوولیکم دایه، که چی ئیمرۆش هاته وه. زه لامیکی ملهۆر په لاماری دام و خستمی، ده رپییه که می له ت و په ت کرد. له هاوار هاواری من ئه و منداله دراوسیه هات به دوا ی تۆدا. وتی: ئینجا مه لاکه چی لی هات؟ وتی: که تۆ له قاپیه که تدا ئیتر وازی له من هینا و چوو ناو ئه و سندوقه گه وره یه وه، منیش قوفلم لیدا. ئیسته ئه وه ته له سندوقه که دایه.

کابرا خه نجه ره که ی هه لکیشا و وتی: «ئا بده کلێله که». ژنه کلێلی دایه دهستی، کابرا کلێلی نا به قوفله که وه. ژنه وتی: «های، های نه مانبرده وه؟» و دهستی کرد به پیکه نین: «به خوا دهستی جلی گوروونی گول باتمانیم ئه و». و دهستی کرد به پیکه نین. میردی وتی: «بۆچی ئه مه مه به سست له م به ندو باوه ئه وه بوو که چه له مه شکینییه که م لی به ریتنه وه؟» ژنه که پیکه نی وتی: «ئه ری وه لا!» کابرا کلێله که ی فریدا و خۆی توو په کرد، وتی: «ئاخر ئه مه ئیش بوو تۆ کردت؟ من ناو کم که وت». ژنه که وتی: «قاوه لته بکه». میرده که وتی: قوزه لقورت ئه خموم و به مؤنیه که وه لته دا رویشت.

له پاش رویشتنی میرده که ژنه که سندوقه‌که‌ی هه‌لگرت که ته‌ماشای کرد مه‌لای
 قوربه‌سهر ره‌نگی پی نه‌ماوه؛ ههر چاوی زهرده ته‌چیته‌وه. ئینجا پیتی وت: «مه‌لا هه‌لسه
 قاوه‌لتی بکه». مه‌لا وتی: «بۆ خاتری خوا تو ده‌رگام لی بکه‌وه برۆم، به‌خوا قاوه‌لتی تو
 ناوی». وتی: «مه‌لا! ده‌سا مه‌لا تکتات لی نه‌که‌م نه‌م سهر گوزه‌شته‌ش بخه‌ره
 کتیبه‌که‌ته‌وه». مه‌لا وتی: «توبه، شهرت بی به‌شهرتی پیاوان ئیتر جاریکی تر باسی ژن
 نه‌که‌م؛ خویان و مه‌کریان به‌گه‌رووی ئاشا چن».

وه‌لامی بی وه‌لام

- جاریک «مه‌وله‌وی» له‌شاری سنه‌له‌دیواخان «ره‌زاخان‌والیزاده» دا دانه‌نیشیت.
 والی لئی ته‌پرسیت ماموستا راست نه‌که‌ن سوخته‌ده‌ست بۆ ژنی ماموستایان نه‌به‌ن؟ ته‌ویش
 نه‌لی: «به‌لی راسته، ته‌گه‌ر ژنه‌که‌ره‌زا بی». والی قسه‌که‌ی پتخۆش ته‌بی نه‌وازشیکی
 زۆری له‌گه‌ل نه‌کا.

- کابرایه‌کی کورد له‌سوله‌یمانی گه‌مالیک پت ته‌کاو ته‌ییا بۆ خپله‌که‌ی خویان. له
 ناو شارا کابرایه‌کی شاگرده‌قه‌سابی تووش ته‌بی، پیتی نه‌لی ها‌کا‌که‌ته‌وه‌باوکت بۆ کوئ
 ته‌به‌ی وا پتت کردووه؟ ته‌ویش به‌بی وه‌ستان نه‌لی: «دایکتی گاهه‌ته‌یبه‌م غوسلی
 ده‌نه‌که‌م».

- جاریک سه‌یده‌ته‌حمه‌دی‌خانه‌قا، عه‌ولقاری کوپی له‌به‌ر ده‌ستیا دانا‌بوو ته‌یدوان.
 «شیخ‌سالحی مامه» هه‌بوو پرووی کرده‌سه‌ید [و‌وتی]: لام وایه‌دایکی عه‌ولقارت زۆر
 خۆش نه‌وی؟ سه‌یدیش کوتوپر نه‌لی: «یا شیخ ته‌وه‌ی دایکی عه‌ولقار ته‌یدا به‌من، ته‌گه‌ر
 تو بتدامایه‌تۆیشم ته‌وه‌نده‌خۆش ته‌ویست».

- «شیخ‌ره‌زا» جاریک له‌سوله‌یمانی ته‌ماشای نه‌کا و ژنیک کچیکی داوه‌ته‌پیش خوی
 و ری نه‌که‌ن. لئی ته‌پرسی نه‌لی: «خوشکم وای دياره‌ته‌و جوان و ماینه‌ت داوه‌ته‌پیش به‌

تەلەبە، بۆ لە منی چاک ناکە ی؟» ژنەکش ئەلێ: «باوکی پیتی نەوتووم لە کەری چاک کەم».

- شیخەرەزا جاریک ھەر لە سولەیمانی لە کۆلانیکا تووشی کچیک ئەبێت زۆر بە گورجی ئەپو! پێ ئەلێ: «کچم ھیواش برۆ با مەقسەسەکت کول نەبێ». کچەکش خیرا ئەلێ: «مامە ئەگەر کولیش ببێ بەشی بەر سمیلی تو ھەر ئەمیتتەو».

- شیخەرەزا لە دیواخانێ وەسمان پاشادا دائەنیشی و پیکەووە نان ئەخۆن. کوتوپر موویەکی لە ناو چیشتەکەدا بەر دەست ئەکەوێ و روو ئەکاتە وەسمان پاشا ئەلێ: «پاشا، ئێوە کە بزەکانتان ئەبرنەووە موووەکانیان چی لێ ئەکەن؟» پاشا تیئەگا کە چە باسە، ئەلێ: «یا شیخ ئەیکەین وە ھۆر و وە گوریس و بە چیشتیشەو ئەیخۆن». شیخەرەزا ئەلێ بە خوا پاشا تپت بریم.

- حاجی شکروللا بەگی ھەوشار تووشی ژنیکی ئەبێ، ئەلێ: «خوشکم بەینی قوز و قنگ چەندە؟» ژنەش ئەلێ: «بەگم ئەگەر بەر قلیان لە سەر قوزم بکەیت بۆ قاوەلی ئەگەیتە سەر قنگم».

- «مەلاعەلی قوچەبەلباس»ی ھەبوو، ھاتە لام پیم وت ھەر ئەوەندە دانیشە جگەرەبەک بکیشە و لە پاشا برۆ. دەستم برد جگەرەبەکم دا. جگەرەبەکی لە تەنیشت خۆیەو دانا و دانیشت وتم بۆچ نایکیشی؟ وتی: «ھەر وەخت ئارەزوم کرد برۆم ئەیخۆم». ئیتر من قسەم برا.

- کابرایەکی ژنیکی زۆر جوانی ئەبێ، کەچی توخنی ناکەوێ ئەچی ھەتیوبازی بە سەرەو ئەکا. ژنەکە رۆژی پیتی ئەلێ: «پیاووەکە تو من بەم ناسک و جوانیە وام لە بەر دەستا حەیف نیە ئەچی ھەتیوبازی ئەکە ی؟» پیاووەکش ئەلێ: بە خوا راستە ژنەکە تو زۆر جوان و نازداری، بەلام ھەر چەن پالت ئەخەم و چاوم بە سنگ و بەرۆکت ئەکەوێ، سنگ و بەرۆکی دایکی رەحمەتیم ئەکەویتەووە بیر. لە بەر ئەوە دلم برۆایی نادا توخت کەوم».

ژنه‌کش ئه‌لئ: باشه پیاوه‌که! ئه‌ی تو خوا له و وه‌خته‌دا که چاوت به گهل و گونی هه‌تیوه‌که ئه‌که‌وئ، گهل و گونی باوکی ره‌حه‌تیت ناکه‌وئته بیر؟»

- له سالی ۱۹۴۹ دا حزب‌ی ده‌ستووری نوری سه‌عید له عیراقا دامه‌زرا بوو. ئه‌م حزبه خۆشه‌ویستی هه‌موو کهس نه‌بوو. له کۆرپکا دانیشتیبووین باسی ئه‌و حزبه هاته پیشه‌وه داوود به‌گی فتاح به‌گی جاف وتی: «له کورددا کهس به قه‌ده‌ر به‌گزه‌ده‌ی جاف پاره‌ی به‌و حزبه نه‌داوه». منیش وتم: «له کورددا کهس به قه‌ده‌ر به‌گزه‌ده‌ی جاف نه‌چوونه‌ته ناو ئه‌و حزبه‌وه».

- روژیک وه‌سمان پاشا له سوله‌یمانیه‌وه ئه‌رواته‌وه بو هه‌له‌بجه؛ له‌ناو ئاوه‌که‌ی «بواره‌پان» دا تووشی ژنیک ئه‌بئ که له ئاوه‌که ئه‌په‌رپه‌ته‌وه. ته‌ماشاش ئه‌کا ژنه‌که بو ئه‌وه‌ی ته‌ر نه‌بئ، ده‌رپه‌که‌ی دا‌که‌نده‌وه. پاشا ویستی بیدوئتی سه‌یری ناو‌لنگی ئه‌کا ئه‌پرسی: «کچی کوینده‌ریت و چه‌که‌سیت؟» ژنه‌که ئه‌لئ: «قوروان سه‌ی سایقیم و دو‌مم». ئه‌لئ: «به‌خوا که‌نی! قوزیکی ناشیرینت هه‌یه، ئه‌وه بوچی ده‌می وه‌ها شتواوه؟»

ئویش ئه‌لئ: «قوروان ئه‌و ئه‌رکه‌ی له سه‌ر ئه‌وه، ئه‌گه‌ر له سه‌ر ده‌می تو بوایه ددانیکی تیدا نه‌ئمه‌ما و له‌مه خراوتریشی لی ئه‌قه‌وما».

- حاجی شکرول‌ل‌به‌گی هه‌وشاری تووشی کابرایه‌ک ئه‌بئ که‌ریکی پنیه. له که‌نده‌لانی‌کا که‌ره مانی گرتووه، ناروا ئویش پنی ئه‌لئ: «برا بیگی، بیگی». کابراش ئه‌لئ: «ئاخر که‌ره نیره».

- کابرایه‌کی که‌چه‌ل که‌ کریش هه‌تا مل و لاجانکی هاتبوو تووشی مندالیکی دراوسیان بوو، پنی وت به‌خوا رۆله‌ دایکت وه‌ختی خۆی جوان بوو زۆرم هه‌ز لی ئه‌کرد ئاخۆ ئه‌و هه‌یج جارێ باسی من ناکا؟ کۆره‌که‌ش وتی: «به‌خوا مامه به‌سه‌ری تو هه‌موو شه‌وی هه‌تا نیوه شه‌و هه‌ر باسی سه‌رو کاکۆله جوانه‌که‌ت ئه‌کا».

- کابرایه‌ک روژیک له ده‌شتیکا به‌ته‌نها به‌رپگادا ئه‌روا باییکی لی به‌ر ئه‌بیته‌وه؛ وه واش ئه‌زانی که‌که‌س به‌دوايه‌وه نییه. خۆی به‌خۆی ئه‌لئ «به‌هاره، به‌هاره». نه‌ختیکی تر

ئەروا و بايىكى تر بەر ئەدا. ديسان ئەلى: بەھارە، بەھار. كاتى ئاور ئەداتەو تەماشە ئەكا زەلامىك لە دوایەوئە: لى ئەپرسى ئەرى برا تۆ لە كەيەوئە لە پشت مەوئە؟ ئەوئەش ئەلى: «دو بەھارى تەواوئە. ئەم بەھارە بىوئە ئەبى بە سى بەھار».

- كابرەيەكى كورد ھەبوو بە مندالانى ئەخوئەند. كورپىكى سەيدى لا ھەبوو جوانكەلوو ژىكەلە بوو. ھەموو جار لای دەست خۆيەوئە دایئەناو دەرسى پئەتەوت. كە لى ئەبەوئە تىر و پر ماچى ئەكرد و گەلى خزمەتى تریشى ئەكرد. كابرەيەكى دراوسى ھەبوو ئاگای لەم كارەساتە ھەبوو، رۆژىك پنى وت: ئەرى ئەوئە تۆ بۆچ ئەوئەندە ماچى ئەو مندالە ئەكەيتەوئە و ھەلى ئەگلۆفى؟ ئەوئەش وتى: «سەيدەو محەمەدیشى ناوئە. منیش مسلمانم لە بەر خۆشەويستى پئەمبەرە كەمان پئەويستە لە سەرم خۆشم بوئ و خزمەتى بكەم».

ماوئەيەكى پئەچوو رۆژىك كابرە مندالپىكى تری چاو پئەكەوت مەزەرەيەكى سەوزى بە سەرەوئە بوو؛ بەلام سەرى كەچەل و لووتى چلەن و چاوى كتوكویر و ھەتا بلیت ناشیرین بوو. پەلى گرت و ھینای بۆ لای مامۆستاكەو پئەتەوت: ئەمەش سەيدە و ھەتەوئە؛ ديسان محەمەدیشى ناوئە، پئە بخوئە و خزمەتى كە. مامۆستاش سەپرىكى مندالەكەو سەپرىكى كابرەيە كرددو وتى: «برا بۆچ ھەر من مسلمانم؟ خۆ تۆئەش مسلمانى. من ھەر خزمەتى يەكەم پئە ئەكرى، تۆئەش بچۆ خزمەتى ئەوئە بكە».

- كابرەيەكى كورد تووشى كورپىكى جوان بوو دانیشتبوو پئەتەوت: «تۆ خوا كورەكە ئەگەر قنگیم نەدەيتى». كورەش وتى: «بە خوا مامە ھەر يەكەم ھەيە، ئەوئەش خۆم لە سەرى دانیشتووم».

- ژنىكى جوان لە سولەيمانى بە كۆلانپىكا ئەرۆئەش و مندالپىكى پئەبوو. كابرەيەكى كورد تووشى بوو، پئەتەوت: «تۆ خوا خوشكم ئەگەر ئەو مەنەلەتم نەدەيتى ماچىكى بكەم». ژنە وتى: بۆچى وا ئەوئەندە دلت پئەچووئە و ماچى ئەكەي؟ كابرە وتى: چونكە لەو قوزە دەرھاتوئە. ژنە وتى: «كەواتە بچۆ كىرى باوكى ماچ كە». كابرە ئیتر دەمى بوو بە تەلەي تەقەوئە.

- کابرایه‌کی کورد چووه لای سهرتاشینک سهری بتاشی. پیره سهرتاش ههر که چه‌قویه‌کی نه‌هینا به سهریا لایه‌کی سهری نه‌هینایه خواره‌وه. له دلی خویا وتی نه‌گهر نه‌یگرمه قسه ئهم کابرایه له ئاخرا لیم دیته ده‌نگ هه‌روا به دهم سهرتاشینه‌که‌وه قسه‌ی لی پرسی؛ ئینجا هاته سهر نه‌وه وتی: «ئه‌رئ کاکی خۆم ئیوه چند بران؟» کابراش وتی: «به خوا کاکی خۆم نه‌گهر من له ده‌ستت رزگارم بی، چوار؛ نه‌گینه سی براین».

- کابرایه‌کی شه‌لی قسه‌ی زل رۆژیک تووشی ده‌سته ژنیکی جوان نه‌بی؛ پیره‌ژنیک له پیش ده‌سته ژنه‌که‌وه نه‌روا. شه‌له ئه‌پرسی پووری ئهم جوانانه بو کوی نه‌به‌ی؟ پیره‌ژن نه‌لی: ئه‌یانیم چاکیان نه‌کهم. شه‌له نه‌لی: «پووری به قوربانت بم ههر چن قاجیکم شه‌له به‌لام نیرم». پیره‌ژن نه‌لی: «تکات لی نه‌کهم روو زه‌ردم مه‌که سوتیدیان داوم له که‌ری شه‌لیان چاک نه‌کهم».

- کابرایه‌کی کورد جاریک رووه و قبیله دانیشتبوو ده‌ستی به ئاو نه‌گه‌یاند. مه‌لایک چاوی لیوو چوو لی کرد به هه‌را وتی: «کابرا ته‌لاقت که‌وت جاریکیکه توخنی ژنه‌که‌ت نه‌که‌وی؛ چونکه هه‌رکه رووه و قبیله میز بکا ته‌لاقی نه‌که‌وی». کابرا ئیتر نه‌چووه لای ژنه‌که‌ی. مه‌لا له پاش به‌ینی ژنه‌که‌ی ماره کرد. کابرا وتی به‌لکوو هه‌لنیم بو هه‌لکه‌وی تو‌له‌ی خۆم له مه‌لا بکه‌مه‌وه. کو‌توپر رۆژیک به سه‌را چوو سهری کرد وا مه‌لا رووه و قبیله دانیشتوه میز نه‌کا. وتی: «ئای مه‌لا، نه‌وه رووه و قبیله وه‌ستاوی میز نه‌که‌ی؟ به خوا ته‌لاقت که‌وت». مه‌لا وتی: «رۆله، سهره‌که‌یم وه‌چه‌رخاندوه».

- جاریک سه‌ید نه‌حمه‌دی خانه‌قا له مه‌لا سال‌حی گۆزه‌پانکه^۱ نه‌پرسی نه‌لی: «ئه‌رئ مه‌لا! تو‌ی مه‌لا سال‌حی گۆزه‌پانکه؟» مه‌لا سال‌حیش به سه‌ید نه‌لی: «ئه‌رئ سه‌ید جه‌نابتی سه‌ید نه‌حمه‌دی عه‌لی عه‌یری؟»

۱- گۆزه‌پانکه - به‌واوی کراوه - گوندیکه له ده‌شتی دزه‌ی، مه‌لا سال‌ح خه‌لکی نه‌ویه. «علی غیر» یش دیکه له ده‌شتی که‌رکوک هی سه‌ید نه‌حمه‌دی خانه‌قا بووه. مه‌لا سال‌ح نوخته‌ی غه‌ینه‌که لا نه‌با «ی» یکی متکلمی بیوه نه‌نووسین.

- مەلایەکی حافیز ھەبوو ھەر وەخت ئەچوو بە ھەر لایە کدا ئەیوت خەلکینە وریا بن بە بێ دەستتۆز دەستم پتوھ نەدەن. کابرایەک وتی مامۆستا بۆچی؟ وتی: «ئاخر قورئانم لە سنگدایە و بە بێ دەستتۆزیش دروست نییە دەست بە قورئانەوھ بدری». کابرا وتی: «مامۆستا ئاخر ئەوھش نازانی پر ورگیشتە لە گوو».

- کابرایەکی دەولەمەندی تەر زلیی بێ چاو و روو تووشی مەلایەکی خێل ئەبێ، ئەلێ: مامۆستا راستە ئەلین پیاوی خێل یەک بە دوو ئەبینی؟ مەلا ئەلێ: بەلێ وایە. کابرا ئەپرسی چۆن؟ ئەلێ: «ئەوھتە ئەلین تو دوو پیت ھەیە، کەچی من بە چوار ئەبینم».

- کابرایەکی کویر ژنیکی ھەبوو، ژنەکە ی زۆری خۆش ئەویست و ھەموو جار پیتی ئەوت پیاوھ کە خۆزگا چاوت ئەبو سەیرت ئەکردم کە من چەندە جوان و نازدارم. لە گەل ئەوھش من چەندە تۆم خۆش ئەوی. کویرەکەش وتی: «راست ئەکە ی ئەگەر ئەوھندە جوان بویتایە وەکو خۆت ئەیلینی بەر من نە ئەکەوتی».

- کابرایەک روژیک دەرپیتی لە پنا نەبوو دانیشتبوو دەعباکە ی شۆر بووبوھوھ. کوپیکی منال ھەبوو چاوی بە کیری باوکی کەوت پرسی بابە ئەوھ چییە؟ باوکیشی نەویست پتی بلێ وتی: رۆلە ئەوھ قاچی سینھەممە. وتی: «بابە ئە ی پتلاوھکە ی کوا؟» وتی: «رۆلە لای دایکتە».

- کابرایەکی دەولەمەند بوو جلی جوان و پاک و تەمیزی لە بەردا بوو، بەلام دەستیکی کۆچ بوو، سەر و چاوی ئاوالاوی بوو، چاویکیشی کویر بووبوو. تووشی کریکاریکی کورد بوو کە لە قورکاری ئەھاتەوھ. قاچ و قول و دەست و مەچەک و جەلکانی ھەموو قورپاوی بوون؛ کابرای کوچە وتی: «سەیری ئەم کابرا گەل و قنگ قورپاویە بکەن چەن ناشیرینە». کابرای کریکاریش وتی: «بە خوا ھەقتە؛ بچۆرە مالاوھ سەیریکی سەر و روومەتە جوانەکە ی خۆیشت بکەو ئەو وەختە رەحمەتیک بۆ باوکت بنێرە».

- ژنیکی مێردیکی ھەبوو مرد. لە پاش بەینێ لە خەوا چاوی پتکەوت لیتی پرسی پیاوھ کە حال و ئەحوالت چۆنە؟ وتی زۆر خۆشە. وتی گوا یە لەو زەمانەش خۆشترە کە لە

گەل مەن بووی؟ وتی هەزار قات. وتی کەواتە پیاووە کە تۆ خوا تۆزێ باسی بەهەشتم بۆ بکە. وتی وەللا ئاگام نییە. وتی: بۆچ ئەم تۆ لە بەهەشتا نیت؟ وتی: «نا وەللا! لە جەحەنەم».

- جوولە کە یەکی سولهیمانی کوتال فروش، بە کۆلانتیکا ئەرۆا چاوی لە بەر پیتی خۆی نابێ؛ سەگێ لە سەر ریگای ئەبێ. جووہ پێ ئەنێ بە قاچی سەگە کە دا. پیاویکی ئاسووری لە بالەخانەوہ چاوی لێ ئەبێ بانگی ئەکا: «جووہ ئەوہ بۆچی پیت نا بە قاچی باوکتا؟» جوولە کە کە دەست ئەبا قاچی سەگە کە هەلئەبرێ و تەماشای ناولنگی ئەکا ئەلێ: «کوا؟ خۆ خەتەنە نەکراوہ».

- «ئەحە ی کەرنو» نەخۆش بوو، لە سەرە مەرگا بوو. «خەلێ پورەنازی» هەبوو لە سولهیمانی چووہ لای وتی: ها مامە ئەحمەد چە خیرتە؟ وتی: بە خوا فلانی نەخۆشم؛ لام وایە ئەمەرم. وتی: کەواتە تۆ خوا مامە ئەحمەد راسپیتریکت پێ ئەلێم بۆ لای باوکم پێی بلێ. ئەحەش ئەلێ: «بە خوا ئەوی راستی پێ ریگەم ناکەوێتە جەحەنەم».

- کابرایەک ئەچیتە شاری کۆیە، هەزار ئەبێ دەست ئەکا بە توور فروشتن. رۆژیک لە کۆلانتیکا بانگ ئەکا «های توور بە نان، بە پارە، برنج، بە ساوەر، بە ترخینە، بە نوک، بە نیسک، بە ماش». وا رێ ئەکەوێ گەلێ لە پیاو ماقوولی شارە کە لە مال پیاویکی گەورە دانیشتبوون گویان لە توور فروشتنی کابرا ئەبێ. بانگی ئەکەنە ژووورەو ئەیانەوێ سەر بخەنە سەری. ئەپرسن توورە کەت بە چی ئەدە؟ ئەلێ: قوربان، بە هەموو شت. ئەلێن: «بە گووی ئەدە؟» ئەلێ: «ئەگەر بە کیری خۆم دەری بینم بەلێ».

یەکیکیان لێی ئەپرسن: تۆ خەلکی کویت و مالت لە کوێیە؟ ئەلێ سولهیمانی و مالیشم لە گەرەکی هۆلییە. ئەلێ: «ئەرێ راستە ئەلێن ژنی هۆلی هەموو لە بەر دەرگا بە بێ سەرپۆش دائەنیشن تەشی ئەپرسن و بنیشت ئەجوون؟ هەر پیاوێ بە بەردەمیا برۆا تەماشای ئەکەن». کابرا ئەلێ: بە خوا قوربان راستە زۆر بێ شەرم: ئەلێ هەموو لە ئاوی «حەمامۆکیان» خواردو تەوہ. (حەمامۆک کانیکە لە کۆیە)

- کابرایەک کاغەزێ بۆ دۆستیکی ئەنوسی ئەیەویست هەندێ شتی بەینی خۆیانی بۆ بنووسی بەلام کابرایکی تر لە بن دەستیەوہ دانیشتبوو سەیری کاغەزەکی ئەکرد. ئەمیش لە

بەر ئەو، قسەکەى نەئەنوسى. ئىنجا ھەر ئەوئەندەى نووسى: «برا سەگبايىک لە بن دەستەووە دانىشتووە کاغەزەکەم ئەخوینتەووە، ناتوانم ھىچت بۆ بنووسم».

کاىراى بن دەستى وتى: «کۆرە کاىرا بۆچ جنىووم ئەدەيتى من کەى سەىرى دەستى تۆم کردووە؟» ئەویش وتى: «ئەگەر نەتکر دووھ چۆن ئەزانى جنىوت ئەدەمى؟»

- ژنە کوردىکى شارى چوھ لای دارتاشىک وتى: «بلویرىکى کچانەم بۆ دروست بکە». دارتاش وتى: ئەندازەت پىيە؟ وتى: نە وەللا! وتى کەواتە ئەگەر بە قەد ھىنەکەى خۆم بى چۆنە؟ ژنەکەى وتى: «ئەندازەى پى ناوئ وەکو ئەبىنم بە قەدەر دەمى تۆ باشە. ئىتر دەمت ئەندازە بگرە و بەو جۆرە».

- ژنىک لە ھەمام بە ژنىکى تری وت: «دوینى مێردەکەت دەستەسپرىکى ئاورىشمى ژنانەى جوانى بە دەستەووە بوو». ژنەکەى وتى: ئۆف لە دەست ئەم ناجىسنەى من کە چەن چاو لە دەرەوہیە؟ ژنەکەى تر پرسى بۆچى چاو لە دەرەوہیە؟ وتى: «ئەو دەسەسپرە کە تۆ ئەفەرمووى ئاخۆ لە چ ژنىکى بە یادگار وەرگرتووە، چونکە من ھىچ دەسەسپرى ئاورىشمم نىە و نەبووھ بیدەمى».

- کاىراىک مەرىک لە شوینىک ئەدزى و ئەبباتەوہ بۆ مالمەوہ. لەوئ بە ژنەکەى ئەلى ئەچم بۆ شار ئەفروشم و پارەکەى ئەدەم بە شتومەک. مەر ئەداتە پىش و دىت بۆ شار. لە نبوہى رىگەدا مەرەکەى لى ئەدزن. ئەویش ئىتر بە دەستى خالى ئەگەرپتەوہ بۆ مالمەوہ، ژنەکەى لى ئەپرسى: مەرەکەت بە چەن فروشت؟ ئەلى: «وەللا! ژنەکەى فروشتەوہ بە ماپەکەى خۆى».

- سواکەرىک چووہ لای کاىراىک وتى: پولىکم بەرى بۆ خوا. وتى: چى چى؟ وتى پولىکم بەرى بۆ خوا. وتى: «کەواتە تۆ برۆ من خۆم چاوم پى ئەکەوئ».

- «شىخ محەمەدى شىخ وەسمان» لە دى «دەکە» لە گەل «شىخ عومەر» ئەکەونە قسە کردن. روو ئەکاتە شىخ عومەر ئەلى: «لە خەوما لە گەل سەگا بووم»؛ مەبەستى شىخ

عومەر ئەبێ. شیخ عومەریش خێرا ئەلێ: «فلانی منیش لە خەوما لە گەل سەگا بووم و دەوری یەکانە یە کمان دابوو».

- حەسەن بە گێ مەنگور ئەچیتە لای حاجی عەلیاغای ئیلخانی ئەلێ: ئای عەلیاغا! توو تکی «دیو کۆری» چەندە ئەوهرێ؟ عەلیاغاش ئەلێ: «حەسەن بەگ! هێ مەنگور ئەوهرێ و ئەشگەزێ».

- قادربە گێ سلیمان بەگ بە عەزیز بە گێ ئەوهرە حەمان بە گێ دیو کۆری ئەلێ: «تۆ ئەزانی عەزیز بەگ! من وە جاغم کۆیرە؟» عەزیز بە گێش ئەلێ: «قوربان! بەو قورعانه باوکیشت هەر و جاگی کۆیر بوو».

- جاریک مفتی زەهاوی لە بەغدا لە لای والی دائەنیشی و لە تەنیشتیەو ئەبێ و سەرینیک لە بەینیا ئەبێ. لەو وەختەدا یەکیک لە کوردە فەیلیەکان ئەبەنە لای والی و والی زۆر تورە ئەبێ و ئەلێ: «بریا ئەمزانی بەینی کورد و کەر چەندە؟» خێرا مفتی زەهاوی هەلەداتێ ئەلێ: «تەنها سەرینیک». والی لا ئەکاتەو زۆر شەرمەزار ئەبێ و داوای لیبوردنی لێ ئەکا.

- شیخەرەزای تالەبانی لە دیواخانی سەید عەبدورحمان نەقیب لە بەغدا ئەبێ و نان دائەنێن. لە گەل نائەکەدا پلاویش دائەنێن. بە دەم نان خواردنەو قسە ئەکەن. دوکتوریکێ هندیش لە سەر سینێکە ئەبێ. ئەو قسە لەووە ئەکا کە گیاو دارو دەون روونی لێ ئەگیریت و روون و زەیت هەیه. شیخەرەزا ئەلێ: من بروا بەم قسەیه ناکەم. دوکتورەکە ئەلێ چۆن بروا ناکە؟ ئەمە بە تاقی کردنەو دەرکەوتووە کە وایە.

شیخ رەزاش ئەلێ: «منیش بە تاقی کردنەو بۆم دەرکەوتووە کە وا نییه، ئەگەر ئەم قسەیه راست بوایە ئێستە ئەم برنجە ی مالی نەقیب روونی تیا ئەبوو».

- لەو کوردەوارییه شیخیکی ئەچیتە دیواخانی ئاغا یەک سەیر ئەکا هێچیان بو نەکردوو. شیخە توورە ئەبێ ئەلێ بۆچ نان و تفاقتان ریک نەخستو؟ ئاغەش دەست ئەکا

بە لە خۆبوردنەوه و ئەلنی: «یا شیخ! قوربان لیتمان ببورە فریا نەکەوتین، وا بزانه تەکیەکە ی خۆتانه».

- جاریک ئافرەتیک گۆزەیه کی بە سەر شانەوه ئەبێ تووشی کابرایەکی سەرو گویلاک شکاو ئەبێ لینی نەپرسی: ئەوه بۆچ وای هەموو سەرو گویلاکت شکاوه؟ ئەلنی وەللا هەمووی لە سەر قسە ی حەق. ئەلنی دە لاچۆ، چۆن پیاو لە سەر قسە ی حەق سەرو گویلاکی ئەشکی؟ لەو کاتەدا ژنەکە ئەیهوێ بڕوا کابرا پنجهیه ک ئەکا بە قوزیا ئەلنی: «تۆ خوا دایکم ئەمە قوز نییه؟» ئافرەتەکە گۆزە ئاوه کە ئەمالی بە سەر کابرا دا خوین چۆراوگە ئەکا. کابرا ئەلنی: «من پیت ئەلیم سەرو گویلاکم لە سەر قسە ی حەق شکاوه تۆ بڕوا ناکە ی تا بە چاوی خۆت بینیت».

- جاریک پیاویکی گەوره بە بازارا تێنەپەرێ سەیر ئەکا وا پیاویکی پیری ریش سپی سێ چوار دانە کەوچکی «هەلەدەن» ی لە دوکانیکا داناه و بە دیاریه وه کزۆلە ی کردووه. چوو لینی پرسى وتی: «مامە ئەمە چیه ئەم سێ چوار کەوچکە داتناوه ئەتەوی چیت لى دەست کەوێ؟» ئەلنی: «ئاغە! هۆی رزق و نان پەیدا کردنە». ئاغەکە وتی: «کەواتە تۆ بە شوین نان پەیدا کردنا ئەگەر پێی وەرە لە پشت سەری منەوه بڕۆ هەر دوو گونم لە پشتەوه بۆ هەلبگرە هەموو رۆژی دوو قەرانت ئەدەم. ئیتەر ئەم ئیشە بۆچ ئەکە ی؟»

کابرای ریش سپی ئەلنی: ئاغەم من شتیکی باشترم بۆ تۆ دۆزیو تەوه؛ ئەم کەوچکانە من ئەیان دەم یەکی بە دوو قەرەن، تۆ وەرە کەوچکیکم لى بکەرە کلکەکە ی بخەرە قنگتەوه هەر دوو هیلکە گونیششت بخەرە ناو کەوچکەکەو لى دە بڕۆ؛ ئیتەر بۆچ دینی رۆژی دوو قەرەن ئەدە ی بە من؟

- کابرایەک بە رووتی چوو هەمەمیکەوه، کابرایەکی تر لەوێ بوو کە چاوی بەم کەوت هەر دوو چاوی نوقان. پێی وت ئەوه لە کەیه وه کوێر بوویت؟ ئەویش وتی: «لەو وەختەوه کە خوا حەیا ی لە تۆ دامالی».

- کابرایەکی کورد بوو بە میوانی مالییک، سەیری کرد داری بن میچی زوورەکە هەموو چرکە چرکیانە. کابرا بە خانە خوێکە ی وت: ئەم دارانە چاک کەنەوه نەوه ک شتیکی

بقه‌ومی؟ کابرا وتی هیچ نییه، ئەوه زکرو فیکری خوا ئەکەن. ئەویش وتی: «ئاخر ئەترسم دلیان لای خۆیان نەمیتنی و بکەونه سجدە بردن».

- لە بەغدا لە کۆریکا بووین، باسی ئەو کۆبوونەوه‌یه کرا که حوکومەنی عێراقی بە هۆی لاچونی پەیمانی ١٩٣٠ یه‌وه کردی و خەڵکیکی زۆر لە مەلاکانی بەغداو لە ئەفەندی و پیاو ماقوولانی تر بانگ کرابوون بۆ نان خواردن و چا خواردنەوه. دوکتور ئیبراھیم حلمی وتی: «کۆرپنە! تەماشاکەن ئەم مەلایانە هیچ ویلنکیان نییه. لەو کۆبوونەوه‌ی نان خواردنەدا میژ دانراوه و چیشتی لە سەرە، دەوریەکی خالی زۆر دانراوه بۆ ئەوه هەر که بەشی خۆی تیکاو بچێ لەو لاوه بیهوا؛ کەچی مەلاکان هەر لە سەر میژە که ئەیانخوارد نەئەچون بەو لاوه ریگەکەیان گرتبوو».

منیش وتم: «تەماشاکەن ئیش چەن سەیره! ئیستە ئەوا تۆ وا ئەلیت کەچی من تووشی مەلاکان بووم ئاگریان ئەکرده‌وه ئەیانوت سەیرکەن ئەم ئەفەندیانە چەندە بئویلن، ئەوا میژ دانراوه و چیشتی لە سەرە، ناکەن لە سەر میژە که نانی خۆیان بخۆن هەر که دیتی تۆزیک ئەکاتە دەوریەکەوه و ئەچێ لەو لاوه وه‌کوو منالی بەشی درابی بە تاقی تەنها ئەیه‌خوا».

- عەلی بەگی ریشین و مەلاحسەینی کۆری مەلاقادری بیارە لە هەلەبجە لە دیواخانیکا دائەنیشن و کۆر گەرم ئەبێ. مەلا حسەین ئەلێ: «بەینیکی تر وای لێ دێ ئەگەر باسی سمیل بکری خەڵکی ئەلێن ها ها سمیل ئەوه بوو که بە سەر لیوی عەلی بەگی ریشینەوه بوو، ئەتوت باوه‌شه بەلمه».

عەلی بەگیش ئەلێ: «بەینیکی تر وای لێ دێ که باسی فیلبازی و چەتوونی بکری ئەلێن: ها، ئەمانە ئەوه بوون که بە مەلا حسەینی کۆری مەلاقادری بیارەوه بون».

- سەیدەبدولسەمەدی بۆ سەیدەبدولعەزیزی شیخوئیسلامی سنە هەبوو پیاویکی ریش سپی کەلەگەت و نەخوێندەوارو قسە خوش بوو. لە بەر شیخوئیسلامی بۆ هەموو کەس ریزی لێ ئەگرت. سەیدەبدولعەمیدی نازموشەریعەش پیاویکی کەلەگەتی جوان چاک و لاو چاک و بە جەوهەر بوو. ئەم نازموشەریعەیه کۆری سەیدەبدولعەزیز و برازای سەیدەبدولسەمەد بوو.

روژیک ھەروا دائەنیشن قسە ئەکەن، سەیدەبدولسەمەد بە سەیدەبدولحەمید ئەلی: «ئەولحەمی! تۆ بوی بە بەلا بە سەر ئیمەو، ناویرین لە گەل ژنەکانمانا قسە بکەین خیرا پێمان ئەیژن دە بچن، بچن دەمو لەوستان بەرن بەو لاو، ئەبۆی سەی ئەولحەمین بە جوان خاسی خۆتانەو ە بنازن».

سەیدەبدولحەمید پێ ئەلی: «بە راستی مامە تۆیش بە سەر ئیمەو بوی بە بەلا، ناویرین بە منالەکانمان پێژین بخوین، خیرا پێمان ئەیژن دە لاچن لاچن، ئەی مامە ولسەمەمان بەو زلی و گەورەییە بۆچی نەبخویندوو».

- شیخ عومەری دەکە ھاتە لام ھەروا قسەمان ئەکرد وتی: «فلانی بە خوا من ئەگەر بچم بە ھەشتیش ناھەسیمەو تەنھا لە مالەکە ی خۆما نەبێ». منیش وتم: «فلانی، بە خوا منیش تەنانت ئەگەر بچم جەھەنمیش ئەھەسیمەو تەنھا لە مالەکە ی خۆما نەبێ».

- شیخەرەزای تالەبانی سواری ئیستریک ئەبێ ئەچی بۆ کۆیە ئەبێ بە میوانی ئەمین ئاغا ی کۆیە. پیاوێکە ی ئەمیناغا دیت ئیستریکە ی لی بگری، لەو وەختەدا ئیستریکە ی ئەھاوێژی، کابرا ئەسلەمیتەو. شیخەرەزا پێئەلی: «مەترسە ئەمینە». وا ئەمیناغا شراوەستاو ئەمیناغا گورج ھەلئەداتی ئەلی: «بەلی ئەگەر بێشیگیت رەزایە».

- مەلا ئەحمەد حەسەن مەلای مزگەوتی مەجید بەگ لە خانەقا شەریان لە گەل کردبوو، لیاندا بوو سەریان شکاندبوو. مەلا ئەحمەدی ھۆرینی چوو بوو بۆ لای ئامۆزگاری ئەکرد پێی ئەوت: «برا تۆ مانگانە یەکت لە لایەن حوکمەتەو ئەدەنی، بۆ خۆت دانیشە بە بی قرە بیخۆ، بۆچ ئیشیکی وا ئەکە ی سەرت بشکینن؟» مەلا ئەحمەدیش ئەلی: «برام حوکمەت مانگانەم ئەداتی بۆ ئەو پێش نوێژی بۆ خەلک بکەم، خۆ بۆ ئەو ناداتی کە لێم بدەن و سەرم بشکینن».

- شیخەرەزای تالەبانی جاریک زەمی حاجی مستەفای قیردار ئەکا ئەلی: «ئەبێ لە گەل دانیالە گاورا دەستیان بێستم بە دەستی یەکەو و بیانخەمە بیریکی پساییەو. حاجی مستەفا ئەمە ئەبیسیتەو ئەچیتە لای شیخەعلی گەورە ی شیخەرەزا شکات لە شیخەرەزا ئەکا ئەلی لە گەل دانیالە گاورا منی کردوو بە یەک».

شیخ‌ره‌زا ئه‌چى بۆ ته‌کيه‌ی شیخ‌عه‌لى لى تووره‌ ئه‌بى ئه‌لى ئه‌رى شیخ‌ره‌زا تو بۆچ
 ئه‌وه‌نده‌ بى‌ده‌ره‌تانی؟ ئاخ‌ر نازانى حاجى مسته‌فا سه‌ر به‌ ئيمه‌يه و دوستانه‌تى له‌ به‌يمانا
 هه‌يه؟ تو چۆن دىتى له‌ گه‌ل دانياله‌ گاورا ئه‌يانکه‌ی به‌ يه‌ک و زه‌مى ئه‌که‌ی؟
 شیخ‌ره‌زاش ئه‌لى: «کاکه، زۆر سه‌يره‌! ئىسته‌ که‌ هاتم بۆ ئيره‌ دانياله‌ گاور خۆى
 گرته‌بووه‌ قور و سه‌رى رى پىگرته‌بووم، ئه‌يو ت من ئه‌وه‌م بى ناخۆش نيه‌ که‌ زه‌مت کردووم،
 به‌لام ئايا که‌سى تريت ده‌ست نه‌که‌وت وا له‌ گه‌ل حاجى مسته‌فادا منت کردوه‌ به‌ يه‌ک».

- شىخىک هه‌بوو له‌ قسه‌ کردنا زمانى کۆل بوو، پى ناوى به‌چکه‌ لالیک بوو. ئه‌چيته‌
 لای کابرايه‌کى دانساز دانى بۆ دروست کا. دانه‌کانى ئه‌خاته‌ ده‌مى، که‌چى هه‌ر ناشزانی
 قسه‌ بکا. ئه‌چيته‌وه‌ لای دانسازه‌ که‌ ئه‌لى: ئه‌مه‌ تو چ جوهره‌ دانىکت بۆ من دروست کردوه‌
 خۆ به‌ ته‌واوى په‌کى قسه‌ کردنم که‌وتوه‌. دانسازيش ئه‌لى: يا شىخ! من دانسازم خۆ
 زمانساز نيم».

- پيره‌ژنىکى بلباسه‌تى له‌ وه‌ختى خۆيا بووه‌، [هه‌زار] بوه‌ و لى ئه‌قه‌ومى و له‌
 رووشى هه‌لنايه‌ داوا له‌ که‌س بکا. ئه‌چيته‌ لای هه‌ماغای کۆيه‌ ئه‌لى: ئاغا چه‌ند روژیکه‌
 مشک له‌ ماله‌ که‌ما نايينم ئه‌ترسم خانه‌ که‌م ئاگرى تى به‌ر بى. ئه‌مه‌ قسه‌يه‌ که‌ له‌
 کورده‌واريدا تاقي کراوه‌ته‌وه‌ که‌ مشک شوپىکى به‌جى هيشت ئه‌وه‌ ئه‌و شوينه‌ ئاگر ته‌گرى
 بۆيه‌ به‌ جى دىلى. هه‌ماغاش ئه‌لى: «بچۆ ئه‌وه‌ دوو باره‌ گه‌نم و بارىک برنج و هه‌زه‌يه‌
 روژن به‌ره‌ تىخه‌ با ئاگرى تيه‌ر نه‌بى».

- کابرايه‌کى گه‌دا چووه‌ به‌رقاپى کۆشکى گه‌وره‌ وتى: قه‌رائىکم بده‌نى وتيان نيه‌.
 وتى: نه‌ختى شه‌کر و چام به‌نى. وتيان نيه‌. وتى: توژى روژن، وتيان نيه‌. وتى گۆيله‌
 ساوه‌رى برووشى شتىکم بده‌نى، وتيان نيه‌. وتى ده‌سا چۆرى ئاوم به‌نى بىخۆمه‌وه‌. وتيان:
 وه‌للا ئاويشمان نيه‌. وتى: «که‌واته‌ بۆ دانيشتون، وه‌رن با ده‌ست بگرين و پىکه‌وه‌ بگه‌رين
 ئيه‌وه‌ له‌ من لاترن».

- کابرايه‌ک ئه‌بى به‌ ميوانى ماله‌ کوردىک، به‌رخىک ته‌که‌ن به‌ بريانى و دايه‌نين.
 کابراى ميوان زۆرى برسى ئه‌بى پارووى سه‌ير سه‌ير و به‌ په‌له‌ى لى دانه‌گرى.

میوانیکی تریش لەو ئێهە پێی ئەلێ: «برا بۆچ ئەوەندە لێی بە داخی، خۆ باوکی شەرە قوچی لە گەل نە کردوی». ئەمیش ئەلێ: «برا تۆ بۆچ ئەوەندە دلت پێ ئەسوتی، خۆ دایکی شیرێ پێ نەداوی».

- سەیدەلی بسمیلا هەبوو لە سولەیمانی، کە بسمیلا ئەکرا ئەو توورە ئەبوو. مەلا جەلالی کۆری مەلاحەسەنی ئابلاخیش هەبوو، لەوانە بوو کە دەرزێ ئەخویند بۆ روژی دوا ی شوین دەرزە کەیان لێ تێک ئەدا نەیتەزانی. روژیک سەیدەلی بەم مەلا جەلالە ئەلێ: «ئەرێ مەلا جەلال! دوینی چاوم لێبوو لای بابە عەلی دەرس تەخویند، بابە عەلی شوین دەرسە کە لێ تێکدا بووی، تۆش هەر کتیبە کەت پەرە پەرە ئەکردهوه و نەتەزانی سەر دەرسە کەت کامەیه». مەلا جەلالیش ئەلێ: «ئەو ئەلا سەی عەلی؛ ئەو پەرە پەرە کردنەوه بۆ ئەو نەبوو، بۆ ئەو بوو من ئەموت ئەم کەلیمەیه بسمیلا، شێخ بابە عەلی ئەیوت نە بسمیلا نییه. سەی عەلی قور و قەپ ئیتر وشک بوو.

- حاجی شێخ ئەمینی تەکیەیی هەبوو حسابگر بوو. شێخ مەحموودی گومەتەیش ژنیکی هەبوو ئەویش هەر حسابگر. روژیک باسی پایز و حسابی پایز ئەکرا، یەکن لە حاجی شێخ ئەمینی پرسێ کە پایز چەندیەتی؟ ئەویش ئەلێ: «لە شێخ مەحموود پیرسین ژنی حسابگر». شێخ مەحموودیش بە بێ وەستان ئەلێ: «حسابگر ژنم».

- لە بەغدا لە سەر کورسی بەرەهەوانی مزگەوتێک دانیشتیووم چاوەرێ ئەووم ئەکرد بانگی عەسر بەدەن و نوێژ بکەن. هێشتا مابووی بە بانگ. کوتوپر کابرایەک بە پەله هات و هەر لە دوورەوه وتی: «ئەو بۆچ بانگ نەدراوه؟ خۆ لەو مزگەوتە بانگیاندا». منیش هەر وا لە سەر خۆ پێم وت: «زۆر سەیره! ئیستە لەو مزگەوتە کابرایەک بە شینەیی رویش ت نوێژ بکا سەیری کرد بانگیان داوو، وتی ئەو بۆچ بانگتان داوه؟ خۆ لەو مزگەوتە بانگ نەدراوه». کابرا دەمی بوو بە تەلەی تەقیووه.

- لە سولەیمانی لە شوینە کە ی قادر ئاغای عەتار دانیشتیوین. ئەورە حەمان بەگی بابان و پیاویکی خەلکی دەرەوه و چەند کەسیکی تر بوین، باسی گوللە بەندە کە ی کاک ئەحمەد هاتە پێشەوه. ئەورە حەمان بەگ وتی: «جانم وا نییه، کە ی گوللە بەند هەیه، بۆ ئەو بەروای

پن بکری هندی شهرت و شرووتی بو دانراوه که هرگیز نه‌یه‌ته دی وه‌کو نه‌وه ئه‌لی نه‌وه که‌سه‌ی که هه‌لی نه‌گری نابیی قه‌ت دروی کردیی، مالی حهرامی هیچ نه‌خواردیی، قه‌ت به له‌شی پیسه‌وه دانه‌نیشتبیی. ده‌ی نه‌مه چۆن ری نه‌که‌وی؟»

پیاوه‌که‌ی خه‌لکی ده‌ره‌وه له‌م قسانه توو‌ره بوو وتی: «سا به مه‌رقه‌دی کاک نه‌حمه‌د وانیه. من به چاوی خۆم چاوم پیکه‌وت گولله به‌نده‌که‌یان کردبووه ملی گیسکیک، زیاتر له بیست گولله‌یان پیوه‌نا کاری تینه‌کرد». منیش وتم: «جا نه‌مه راسته؛ چونکه نه‌وه گیسکه نه دروی کردووه، نه مالی حهرامی خواردووه، نه قه‌دیش به له‌شی پیسه‌وه دانیشتووه». کابرا واقعی ورمایو ئیتر هیچ قسه‌ی پی نه‌کرا.

- کابرایه‌ک تووشی ئافره‌تیکێ جوانکیله بوو که باره شاری هینا بوو بو شار و نه‌رویشته‌وه. پتی وت: تو خوا ژنه‌که ئا نه‌م راسپیره‌یم له‌گه‌ل خۆت بو ناگه‌یه‌نی؟ له‌وه وه‌خته‌دا ده‌ستی برد بو ده‌عبا که‌ی. ژنه‌که‌ش کوتوپر وتی: «نه‌گه‌ر دایکتم به‌رچاو نه‌که‌وت، بیگه‌یه‌نم به‌ خۆشکت؟»

- کابرایه‌ک زۆر ناشیرین دومه‌لیکی لی هاتبوو. روژیک کابرایه‌کی هاو‌پئ تووش بوو وتی: نه‌وه بۆج دیار نیت؟ وتی: «فلانی دومه‌لیک له‌ شوینی زۆر پیسم هاتووه له‌ به‌ر نه‌وه ناتوانم ده‌رکه‌وم». وتی: فلانی راست ناکه‌ی، نه‌وه رومه‌ته هیچ دومه‌لی پیوه‌ نییه.

- کابرایه‌کی روته‌له‌ی لووت زل خوازیینی ژنیکی جوانی نه‌کرد. له‌ میانه‌ی قسه‌دا بو نه‌وه ژنه‌که ساز کا نه‌یوت: «تو نه‌بن بزانی که من پیاویکی بار هه‌لگرم هه‌موو ناخۆشی و سه‌ختیک به‌رپوه نه‌بم». ژنه‌که‌ش وتی: «راست نه‌که‌ی تو که نه‌مه سی چل ساله نه‌وه لوته‌ت هه‌لگرتیی هه‌موو شتیکی هه‌له‌گری».

- ئاغه‌یه‌ک هه‌بوو کوریکی خزمه‌تکاری لا بوو. روژیک ئاغه‌که چاوی به‌ کچیکی خزمی خزمه‌تکاره‌که‌ی خۆی نه‌که‌وی و دلی لی نه‌چی. به‌ کوره‌که نه‌لی: هه‌ر چه‌ن بو منیش ناشی به‌لام له‌ گه‌ل نه‌وه‌شا هه‌ر بجۆ خوازیینیم بو بکه‌». کوره‌که نه‌لی: قوربان به‌ که‌لکی تو نایه. نه‌لی: بۆچی؟ نه‌لی: «روژی چاوم لیبوو پیاویک ماچی نه‌کرد». ئاغه ئیتر واز دینی و له‌ پاش چه‌ند روژیک کوره‌ خۆی نه‌چی و کچه‌که ماره نه‌کا. ئاغه‌که‌ی

پێتهزانی و ئەلی: هەتیوو! خۆ تۆ بە منت وت چاوم لیبوو پیاویک ماچی ئەکرد، کەچی ئیسته تۆ خۆت چویت مارەت کرد؟» وتی: بەلی قوریان، درۆم عەرزنەکردوی، چاوم لی بوو باوکی ماچی ئەکرد».

- مەولهوی لە دیواخانێ والی سەدا ئەبن، پیاویکی والی کە سوننی نابێ ئەیهوی بە قسە مەولهوی بشکێنێ. ئەلی مامۆستا هەر ئیسته بەو لایەدا رویشتم سەگیک میزی بە گۆری سوننیکدا ئەکرد. مەولهویش بە بێ وەستان ئەلی: «بەلی، وە ئەبن ئەمە کاری ئیستهیان بێ، شیعو سوننی دەمیکە ئەم ناکۆکیەیان هەیە».

- کابرایەکی کورد کە لە شیریکی بێ ئەبن و ئەچیتە بیجاڕ. کابرایەکی بیجاڕی لێی ئەپرسی: ئەم کە لە شیرە لە ئیمەیه یان لە ئیوه؟ ئەویش ئەلی: «لە گو خواردنا لە ئیوهیه و لە بانگدانا لە ئیمەیه».

- کابرایەکی چوووە گوندیک و بوو بە میوانی پیاویکی کورد. چوار پێنج شەوی پێنجوو خانەخوێکە هیچ دەنگی نەکرد لە پاشا لی پرسی: «برا تۆ چیت؟» وتی: «من خۆشکەزای خوام». دەستی کرد بە خزمەتکردنی و دەپانزە شەویکیکە مایهوه. کابرا وەپرس بوو، شەویک نوستبوو هەلسا باوەشی پیا کردوو بردی فرێ دایە سەر حەسیرە شری مزگەوتەیانەوه. کابرا خەبەری بووهوه خۆی لە شوێنێکی سەیرا چاوپێکەوت. پرسی ئەمە چیه؟ کابرای خانەخۆی خێرا هەلی دایە وتی: «برا، زیاتر لە بیست شەو لە مالی منا بویت، با شەویکیش لە مالی خالتا بیت».

- جاریکیان ئاغا یەک ئەچیتە سەر کاریزی «قەتەوی» سەیر ئەکا ئەلی: «ها، رهشی بەشی قوون فش چیت کردووه، کەرت گاوه؟» ئەویش ئەلی: «نە بە سەری تۆ ئاغا ژنم گاوه».

- مەلایەکی کۆرە کوردیکی فیری حساب ئەکرد، جەمعی فیر کردبوو، خەریک بوو فیری تەرحی بکات لی پرسی وتی: هەر دوو دەستت چەند ئەنگوستی هەیە؟ کۆرە کە وتی: دە ئەنگوست. مامۆستا وتی: ئەگەر چواری نەمێنی چی ئەبن؟ کۆرە وتی: جا مامۆستا

ئەگەر چوار ئەنگۆستم نەمینی خۆ بە جاری پەکی شەرە قەلماسک و بلویر لیدانم ئەکەوی».

- جاریک مەلایەک فەقیەکی لە گەلا ئەبیت ئەچنە دیواخانێ غولام رەزاخانێ کولیاویی. غولام رەزاخان پیاویکی قسە خۆش و ئەدیپ بوو، روو ئەکاتە فەقیەکە ئەلێ: «فەقی! راستە ئەلێن تۆ ژنی مامۆستات ئەگیت؟» فەقیەکە زۆر شەرمەزار ئەبێ. مەلا خیرا ئەلێ: «بەلێ قوربان مامۆستای رەزایە».

- دوو کابرای کورد پێکەووە نانیان ئەخوارد، یەکیکیان وتی وا چاکە من ئەو خەریک کەم بە قسە کردنەووە من هەموو نانەکە بخۆم. لێی پرسى: «ئەرێ تۆ خوا برا، رەحمەتێکەى باوکت چۆن و بۆچی مرد؟» کابرا دەستى پێ کرد بە پەسا داخستن، لە بەر چی نەخۆش کەوت و چۆن و چەندە لە گەلی خەریک بوون و چۆن هیچ شەخس و داو دەرمائیک نەما نەگەڕن و نەیکەن و هیچ کەلکی نەبوو ئاخری هەر مرد ئەویش بە شینەیی نانی ئەخوارد و جار جار «ئەم» یەکى بۆ ئەکرد. کابرا وەختی بە خۆی زانی ئەوا نان لە داویی هاتنايه و ئەمیش هیچی نەخواردوو. وتی با منیش هەقی خۆمى لێ بکەمەووە بلیتم ئەى باوکی تۆ چۆن مرد. لێی پرسى: «ئەرێ برا ئەى باوکه رەحمەتێکەى تۆ چۆن مرد؟» ئەو هیچ سێ و دووی لێ نەکرد بە کورتى وتی: «نەخۆش کەوت و مرد».

- فەقیەکی قۆشمە ئەچیتە لای ژنیک داوای ساجی لێ ئەکا، ئەلێ: تۆ خوا خوشکی ساجەکە تانم بەدەنێ نەختی نانی پێ ئەکەین و بۆتان دێتمەووە. ژنەش کۆشى هەل ئەداتەووە و شتە رەشەکەى بۆ دەر ئەخا، ئەلێ ئەووە تە ببێ. فەقیەش دەستکاوانەکەى خۆی دەرئەخا ئەلێ: «تۆ خوا خوشکی قۆلفەکەى بکە بەو سنگەدا با دەستتوێزە کەم نەشکی».

- کابرایەک دەرۆزەى ئەکرد، چوووە شوپتێک وتی: برسیمە. وتیان درۆ ئەکەى. وتی: «تاقیم بکەنەووە؛ بریانیەک و مەنجەلێ برنجم بۆ دانین ئەگەر نەمخوارد ئەو وەختە درۆ ئەکەم».

سەیر کردنیک

زمانی کوردی ئەگەر لە ساماندارترین بەشە زمانەکانی ئاری نەبێ، یەکیکی ھەرە دەولەمەندە لەو زمانانە. تاک تاکی شیوەکانی و بەند بەندی لقەکانی خۆی بۆ خۆی گەواھی ئەو داوا کردنە ئەدا.

کەواتە ئەبێ ئیمە لە سەر ئەو باوەڕە بین کە زمانەکەمان زمانیکی فراوانە. تا ئێستە ئەگەر نازیکی نە کیشراوێ لە بەر بێ نازی ئەو قەومە بوو کە زمانەکەی وەکو ملوانکەی مرواری کەوتۆتە ژێر خاک و خۆلی بێ کەسیەو. تا ئەم دەورەیە وا بوو ئومید ئەکەم لە ئێستە بە دواوە بە پشتیوانی کورانی دایکی نیشتمانی خاکی کوردەوێ ئێتر بە ھۆی تیشکی زانین و نووسینەو لە چالی بێ خزمەتی بەئێتریتە دەرەووە بکەوێتە ئاسمانی بەرزێ و لە رووناکی ئەو، کورد و نیشتمانی کوردی بێ دەرکەوێ.

من بۆ دانان و ریکخستنی ئەم کتییە گەلی شوین گەرام و ھەلسوکەوتم لە گەل گەلی کەسی سادە و بەرزا کرد. لە بەری ئەم فرمانەم ئەو دەست کەوت کە کۆمەلە ئەدەبیکی لە وشە کوردی پەتیم بۆ ھاتە ئەنجام. لە مەو ئەگەر کتیییکی وەھا نەبواوە ئەو شتانە نەئەچووێ ناو خەزەنی سامانی مانەوێ زمانی کوردی. لەوانە بوو ھەر وا بەرە بەرە بۆ خۆیان لە ئاخرا ئەپووکانەو. ئەم بەرگە و بەرگەکەی تری لە شیوەکانی زمانی کوردیدا داستانیک ئەگیرنەو.

منەتباری ھەستە شیرینەکەی «حەمەبەگی حاجی رەسوول بەگ» و «حاجی توفیق بەگی پیرەمێردم». پیرەمێرد چ بە زمانی خۆی و چ بە گالته و گەپەکەی سەر چاوەیەک بوو بۆ ئەم کتییە. حەمەبەگی حاجی رەسوول بەگ بە زمانە پاراوەکەی و بە قەلەمە رەوانەکەی لە نوکات و سەر گوزەشتی کوردیدا جیگەی خۆی لەریزی ھەرە پێشەوێ ئەدیبە گەورەکانی کوردا تەرخان کردبوو لە بەرگی دووھەمی ئەم کتییەدا سەر گوزەشتە زانی ئەخەرتە ریزی ناو دارانەو.

عەلانەدین سەجادی - بەغدا

کوردی ٢٦٥٧/١/٥

٣٠ جەمادی ئەلسانی ١٣٧٦ھجری

به رگی دووهم

سدره تا

هر له سدره تاي ئهم ساله دا بهرگي يه كه مي «رشته ي مرواري» له ژير چاپ دهر چوو، بلاو بووه وه. بلاو بووه وه و كه وته دهست ئهو خوينده وار و مالانه كه رهنگي تا ئيسته كه م كتيبي كورد ي بهو جوړه له بهر دهستي خوينده وار و خيزاني مالا په په په په كرايسته وه بوخويندنه وه. هر ئهم باوهش گرته ي ئه وان بوو كه بوو به هو ي هانه هانه داني من بو ئه وه به زووتر وهخت بهرگي دووه هميش له ژير چاپ بيته دهر وه.

من ئهو ههسته ي ئه وانم له بير ناچي؛ ئه وم له بير ناچي كه قهومي خوشه ويستي كورد ههستي بهو كه خويندنه وه ي زمانه كه ي و نووسين به زمانه كه ي خو ي دهر وازه يه كي هره گه وړه ي بهختياري بو ئه خاته سهر گزي پشت.

له گهل ئه مه شا نامه وي سدره تاي بهرگه كه ي تر ليره دا بخمه بهرچاو؛ چونكه له وي دا هه يه، به لام ئه مه وي يه ك دوو شتي تر هه يه ئه وه بخمه بير: يه كه م وه كو ئه يزاني ئه ده بي بهرزي كورد تا ئهم دهره ي دوايي به زمان ي كورد ي كه م جار خو ي به سهر قاقه زه وه ديوه، وه ئه وهش ئه زاني كه هيج قهوميك بي ئه ده ب نه بووه و نيه. كه ئه وه قهومه هه بوو ئه ده بيشي هه بووه. ئه ده ب ساقه ته ي داريكه و لق و پوپه كه ي به سهر قهومه كاني عالم دا بلاو بووه ته وه. له ههر لقيكه وه ههر گوليكي لي بيته وه، ئه و گوله ئه چيته وه سهر قهفي داره كه. له ههر لقيكه وه ههر گوليك بونيك بدا ئه و بونه نزيكي هه يه له گهل بوني گولي له قه كه ي ترا. ئينجا هه ندئ له م لقانه وا ري ئه كه وي كه زياتر خزمه ت ئه كرين، گوله كانيان گه شتر ئه بن. هه نديكي شيان دهستي خزمه تيان ناگاتي ههر له گهل ته بيه تا ئه رو ن و گه شه و بوژاندنه وه يه كي وايان لي دهر ناكه وي. ئه مه جاري ئه وه ي به ئيمه پيشاندا كه بنه چه ي

ئەدەب شتیکی عالەمیەو رەگەکی تایبەتی نییە بە هەندێ قەومەو و هەندیکی لێ بێ بەش بێ.

تا ئێم دەورانه. وە بگرە ئێستە زیاتریش - قەومی کورد دراوسیتی و تیکەلای لە گەل قەومی عەرەب و فارسدا بوو. لە گەل عەرەبدا بە هۆی دینەو، لە گەل فارسدا بە هۆی حوکم و بە هۆی خۆشی زمانی فارسیەو. کە ئێم زمانەش لە راستیدا لە زمانی کوردی بوو تەو؛ بۆ تێ گەشتن لەمە دیارە کتیی «مێژووی ئەدەبی کوردی» ئەلانەدین سەجادی ئەخوێتریتەو.

زمانی ئێم دوو قەومە لە هەندێ شتدا جیگای خۆیان لە زمانی کوردیدا کردەو لە حەقیقەتا بۆ تێ گەشتن و راستکردنەوێ ئەدەبی راستەقینە کورد و دەرھێنانی کرۆکەکی لە زانیی ئێو دوو هێچێ تر پێویست نییە. مەبەستیش لە شتەکی تر زمانی ئاوروپاییە. بۆ زانیی ئەدەبی کوردی زانیی زمانی ئاوروپایی شەرت نییە.

مەبەستم ریشە ی زمانەکی نییە؛ ریشەکی یەکیکە ئێو هێچ؛ چونکە هەر دوو لایان ئارین. مەبەستم تەرزێ ئەدەبەکیە. ئێم زمانە هاتوچۆیەکی لە گەل زمانی کوردیدا نەبوو تەو ئەدەبەکی خۆی لە زمانی کوردیدا جیگە بکاتەو، مەگەر لەم چەند سالانە ی دواییەدا نەبێ. ئا لەم بەرەیدا کە ئێستە هەموومان ماوین ئەو هەش ئینکار ناکرێ کە هێشتا نە ئەدەبی ئێمە لە دلی ئەوانا جیگای بوو تەو، نە هی ئەوان لە دلی ئێمەدا. بە پێچەوانە ی عەرەبی و فارسیە کە بە هۆی دین و حوکمەو لە دلی ئێمەدا جیگای خۆیان کردەو؛ بەلام داخەکم! هی ئێمە لە غەیری مەعنا - و دان نەنان بەو مەعنا یەشدا - لە دلی ئەوانا هێچ شوێنێکی بۆ خۆی داگیر نەکرد.

جا قسە لەووە بکەین کە ئێم درێژمانە لە بەر ئێو هێتایە ناووە:

ئەدەبی فارسی گەلێ کاری کردە جەرگی ئەدەبی عەرەبی. وای لێ هات سەرچاوە ی ئەدەبی عەرەبی بوو بە ئەدەبی فارسی. ئەمەش بە هۆی ئەووە بوو کە عولما و ئەدیبه کانی فارس بە هی دینەو خەرمانی خەزنە ی ئەدەبی خۆیان هەلپێشتە ناو زمانی عەرەبی و زمانی عەرەبی بە هۆی دینەو وردە وردە پەری سەند، لە زارەو کەوتە سەر قاقەز، مەعنا و حکمەتی لە زمانەکانی ترەو وەرگرت و خستیه ناو خۆیەو. عالەمە عەرەبی نووسەکان - کە لە ۹۰% عەرەبیش نەبوون و دین زمانی نووسینیانی کرد بوو بە زمانی عەرەبی - کە ئەهاتتە سەر نووسینی ئەدەب و گێڕانەو ی شتیکی ئەدەبی، ئەیاننووسی «قال اعرابی، یا رای اعرابی، یا سمع اعرابی» با ئێو وتن و بینین و بیستەش لە سەر شاخەکانی «زاگروس» وە یا لە

ده شته کانی «ئیندنۆسیا» و «ئەندولوس» دا بۆایه ئەو هەر ئه بیوت «قال اعرابی، رای اعرابی، سمع اعرابی».

زمانی دین لەم هه موو شویتانه دا بلاو بوو بووه وه و بووبوو به زمانی نو سین . عالمی عه ره بی نووس ئه گهر سه یری بکر دایه له بناری کیه و کانی کورده واری کابرایه کی کورد شتیکی کردوو یا وتوو یه تی، ئەو له کتیبه ئه ده بیه که ی خۆیا هەر ئه ینووسی «قال اعرابی»؛ وه یا کابرایه کی «سه لت» ی له ئه سپانیادا شتیکی ببینیایه ئەو ئه ینووسی «رای اعرابی». هەر وه ها کابرای هندی له ئیندونوسیادا شتیکی بیستایه ئەو خیرا ئه یخسته سه ر قاقه ز و ئه ینووسی «سمع اعرابی». به م «قاله و رای و سمع» یه ئه ده بی عه ره بی گه یشته چله پۆیه ی به رزی .

ئهمه ش من نالیم عالم وه یا ئه دییه عه ره ب و عه ره بی نووسه که به نیازی خراب ئه مه یان کردوو؛ نیاز خراب نه بوو، به لام چۆنیه تی زه مان وابوو. عالمیکی کورد عالمیکی هندی، عالمیکی ئیندونوسی کاره سات وه یا قسه یه کی له گوند وه یا شاره که ی خۆیا ئه بی، له بهر ئه وه نووسین به هۆی دینه وه به زمانی عه ره بی کاره ساته که ی ئه نووسیه وه و کاره سات به مه عنای غه یری عه ره بی و به زمانی عه ره بی ئه که وته ناو ئه ده ب و کتیبی عه ره بیه وه و ئه بوو به ئه ده بی عه ره بی. ئه دییه تازه کانی عه ره ب دوور نییه ئه مه ده ر به رن .

ئهمه ده وره ی ئه ده بی عه ره بی وا، ئینجا عه ینی ده وره ش بۆ ئه ده بی فارسی زه ماوه ندی خۆی هەر گێرایه وه. ئەم له عه ره بیه که گه لی زیاتر؛ چونکه ئیمپراتۆریه تی سیاسی فارسی و نازکی زمانه که ئه مانه سهریان کردبوو به گه لی ولاتا. به کورتی زمانیک بوو نووسینی پێ ئه نو سراو ده فته رداری کشوهر وه یا کشتوکالی پێ ریک ئه خرا.

کابرای ئه ده بی فارسی له هەر ولاتیک شتیکی چاو پێ بکه وتایه وه یا ببیستایه ئه بیوت «دیدم» وه یا «مردی گفت». ئەم کاره سات گێرانه وه ی ئه وان له سه ر قاقه ز به زمانی فارسی ئه که وته ناو کتیبی ئه ده بی فارسیه وه و ئه ده بی زمانه که ی پێ ده وله مه ند ئه بوو؛ ئەو ئه ده به که ماناکه ی هی زمانیک تر بوو نووسینه که ی زمانیک تر.

به م جوړه ئه ده بی ئەم دوو زمانه په ره یان سه ندو ده وله مه ند بوون و لەم رۆژه لاتهدا به ته وای بلاو بوونه وه.

یه کێ له و قه ومانه که زمانی خۆیندیان عه ره بی و فارسی بوو- وه کوو وتمان- قه ومی کورد بوو. کورد هه م پێی ئه خویند، هه م پێی ئه نووسی، تا له ئاخرا وای لێ هات هەر شتیک ببوایه ئه وترا «ئهمه له فلانه کتیبی عه ره بی وه یا فلانه کتیبی فارسی» دا نوو سراوه و ئه بوو به

مالی ئەوان. وه‌کو ئیسته‌ئەگەر شتیک بە کوردی بنووسرئ ئەلین: خو ئەمە لە عەرەبی وه یا لە فارسیدا هەیە وه یا لەوانەوه وه‌رگێراوه. کەچی لە‌گەڵ ئەوە‌شا ئەگەر بچنە بنج و بناوانیەوه وا نییه.

وه‌کو لە سەرەتاه‌و باس‌مان کرد، جارئ ئە‌ده‌ب شتیکی عاله‌مییه و تایبەتی نییه بە قەومی‌کە‌وه. دیسان ئە‌و شتە کە لە عەرەبی‌کە، وه یا فارسی‌کە‌دا نووسراوه‌ بۆچی ئە‌بێ بە لای ئە‌وه‌دا نە‌چن کە بلین ئە‌مە هی ئیمیه و غەلبه‌ی ئە‌و زمانانە‌ دایب‌چ‌رپوه‌ بۆ خو‌ی؟ بۆچ ئە‌بێ ئە‌وه‌ بلین کە ئە‌مە هی ئە‌وانە و لێیانە‌وه وه‌رگێراوه؟ لە‌ گە‌ڵ ئە‌وه‌‌شا کە ئیمه‌ لە‌ بە‌ره‌ به‌یانی می‌زوومانە‌وه ئە‌ده‌ب‌مان هە‌بووه، ئە‌وه‌‌نده هە‌بووه‌ ده‌ستی زۆر، نویینی لئ داگیر کردوین و بە‌م زمانه‌ی خو‌مان نه‌ نووسراوه.

بە‌ پنی ئە‌م درێژه‌ پێ‌دانه‌ لام وایه‌ ئە‌وانه‌ی کە تو‌زئ لە‌ حە‌قیقه‌تی عیلم و لە‌ ته‌عایی‌ری قه‌ومی ب‌کو‌لنه‌وه ئیتر ئە‌که‌نه‌وه سەر ئە‌و باوه‌‌ره‌ کە جاریکی‌کە شتیکی تر وا نە‌لین و نە‌چن بە‌ لای ئە‌و قسه‌یده‌ا کە هەر شتیکیان بە‌ر چاو کە‌وت خیرا بلین «ئە‌مە لە‌ فارسی وه یا لە‌ عەرەبی‌وه وه‌رگێراوه». بە‌ل‌کو ئە‌بێ ب‌که‌ونه سەر ئە‌و باوه‌‌ره‌ کە‌گە‌لئ شتی ئیمه‌ هە‌بووه و کە‌وتۆ‌ته زمانئ تره‌وه.

دووهم له‌و شتانه‌ کە ئە‌مه‌وئ لە‌م سەرە‌تایه‌دا بیلیم قسه‌یه‌کی جوانی «محە‌مه‌د حه‌سین هە‌یکه‌ل». ئە‌م زانایه‌ کتیبی‌کی هه‌یه‌ له‌ ژیر ناوی «الفاروق عمر»‌دا. باسی چۆ‌نیه‌تی ژیا‌نی عومه‌رو پینگه‌یشتن و شه‌خسییه‌ت و هه‌موو لاپه‌‌ره‌یه‌کی ژیا‌نی ئە‌کا. لە‌ بیتش‌که‌ی داره‌وه تا بیتش‌که‌ی خاک لە‌ ئاخرا ئە‌لئ:

«عومری‌ک کە‌ خوای رازی کرد، ئیمپراتۆ‌ریه‌تی ئیسلامی رازی کرد، بە‌ ریشتی ریح‌که‌ی قه‌زاوه‌ت و داد په‌ره‌ستی‌ه‌کە‌ی غه‌یری ئیسلامه‌کانی ده‌وری خو‌ی و پاش خو‌شی هەر رازی کرد؛ کە‌چی هیشتا هەر مایه‌وه‌ کە‌ نه‌توانئ رازی ب‌کا، وه یا لئ رازی نه‌بئ، با ئە‌و کە‌سه‌ش هەر تاقه‌ کە‌سئ بئ کە‌ وه‌کوئە‌بوو لۆ‌لۆ بئ».

عه‌له‌‌ه‌‌دین سه‌جادی - به‌غدا

٢٠٥٧/٥/٢ کوردی

٢٠٥٧/٥/٢ میلادی

لە باخنی گولیک

- دوو کابرا چوونە لای قازی، یەکیکیان وتی: قوربان ئەم کابرایە کەمانچە یەکم هەبوو دزیوێت. قازی رووی کردە کابرای تر وتی: رۆلە تو چی ئەلێتی؟ وتی: لێی پیرسە قوربان بزانی بە چیا ئەلێ هی منە؟ ئایا شاھیدی هەیە؟ قازی لە داواکەری پرسى. ئەویش وتی بەلێ قوربان دوو شاھیدم هەیە. شاھیدی هێنان و داوا لێ کراو وتی: قوربان لێیان پیرسە ئیشیان چییە، جا ئەو وەختە بزانی بۆ شاھیدی دەست ئەدەن یان نە؟ قازی لێیانى پرسى: یەکیکیان وتی: قوربان من زورنە زەنم، ئەوێتریشیان وتی: قوربان منیش دەھۆل کوتم. قازی رووی کردە کەمانچە دز وتی: «کەمانچە کەى پێ بدەرەو. گۆیا بۆ کەمانچە شاھیدی لەمانە عادلتەرت ئەوی؟»

- چەند کەسیک پێکەوێ دانیشتبوون قسەیان لە شەو هەستانەو وە ئەکرد. مەبەستیان بە شەو هەستان، شەو نوێژ کردن بوو. کابرایەکیان لە گەل بوو زۆر بە دل گوێی لێ بۆ رانەگرتن، لێیان پرسى: کاکە تویش بە خێر بە شەو هەلەستیتەو؟ وتی: بەلێ. وتیان چی ئەکەى؟ وتی: «میز ئەکەم و ئەچم ئەنوو مەو».

- کابرایەکی بانەبی لە سەر ئاوی «کەلۆی» لە چەلی ھاوینا مەلەى ئەکرد. مەلایەک چاوی لێ بوو سەیری کرد ئەم کابرایە دەزوێکی گری گریاوی پێیە، هەر جارێک کە خۆی هەلەقۆلتێتی لە ئاوە کە یەکن لە گرییەکان ئەکاتەو. مەلایى پرسى برا ئەو بۆج وا ئەکەى؟ وتی: «مامۆستا بە زستان هەر جارە کە چومەتە لای ژنەکەم هەر لە باتی یەکیک گرییەکم داوە لەم دەزوو. ئاوەکەمان زۆر ساردبوو نەمتوانی مەلە بکەم، نوێژەکانیشم هیچ نەچواندوو. ئێستە هەر لە باتی گرییەک جارێک خۆم ئەکەم بە ئاوەکەدا و وسلێ خۆم دەر ئەکەم تا گرییەکان تەواو ئەبن».

- مەلامارفى کوکی ناو بانگی حاجی ئیلخانی بیستبوو، تا ئەو وەختە نەیدیبوو. هەلەستنی ئەچنی بۆ لای داوای شتیکی لێ بکا بۆ ئەو زستانەى مال و منالەکەى. کە ئەروا، بە ریکەوت حاجی ئیلخانی چوو بوو دەرەو بۆ راو جلی راوی لە بەرا ئەبن و بە تاقە سوارە تووشی مەلامارف ئەبن. مەلاش بارگیرە کەریکی هەبوو سوار بوو، لێی ئەپرسى

ها مه‌لا ئوغر بی؟ ئەلێ به‌ خوا ئەوی راستی بی ئیمسال منالەکانم هیچیان نییه، ئەچم بۆ لای حاجی ئیلخانی بزانم شتیکم ناداتی بۆ ئەو زستانەمان.

حاجی ئیلخانی ئەزانێ که مه‌لا نایناسی ئەلێ تمای جهنت یێیه که بتداتی؟ ئەلێ سەد تمەنیک، ئینجا بەشم ئەکا. ئەلێ ئەگەر وتی زۆره؟ ئەلێ په‌نجا تمەن. ئەلێ ئەگەر ئەوه‌شی به‌ لاوه‌ زۆر بوو؟ ئەلێ بیست و پینج تمەن. ئەلێ ئەگەر هەر وتی زۆره؟ ئەلێ ده‌ تمەن. ئەلێ ئەگەر دیسان ئەوه‌شی به‌ لاوه‌ زۆر بوو؟ ئەلێ: «چوار په‌لی باره‌گیره‌ که‌م ئەکه‌م به‌ کوزی دایکیاو ئەگەر پیمه‌وه‌ چی لی ئەکه‌م». حاجی ئیلخانی پتی ئەکه‌نی و ئەلێ برۆ خوات له‌ گه‌ل.

تا مه‌لا به‌ بارگیره‌ شه‌له‌وه‌ ئەگاته‌ ناوایی و ئەچیته‌ دیواخان، حاجی ئیلخانی خۆی و سواره‌کان ئەگەر پیمه‌وه‌ له‌ دیواخان دانه‌نیشی. مه‌لا ئەکا به‌ ژوورا. مه‌لا چاویشی کز بوو، حاجیش جلی راوی داکه‌ندبوو مه‌لا نه‌یناسیه‌وه‌. له‌ پاش چاکی و چۆنی لیتی ئەپرسی: ها مه‌لا! خیره‌ وا ته‌شریفت هیناوه‌؟ ئەلێ: وه‌للا حاجی به‌گ ئیمسال زۆر په‌ریشانین، خێزانیکی زۆرم بۆ نه‌گه‌تی به‌ ریشه‌وه‌ بووه‌، نه‌ نان هه‌یه‌ و نه‌ به‌رگ. هاتومه‌ته‌ خزمه‌ت چاریکمان بکه‌ی بۆ ئەم زستانه‌». حاجی ئیلخانی ئەلێ: مه‌لا چه‌نده‌ به‌شت ئەکا؟ ئەلێ قوربان سەد تمەن ئینجا به‌شمان ئەکا. ئەلێ: مه‌لا زۆره‌. ئەلێ با په‌نجا تمەن بی. ئەلێ: ئەوه‌ش هەر زۆره‌. ئەلێ: بیست و پینج تمەن. ئەلێ فلانی هەر زۆره‌. ئەلێ به‌ خوا له‌ ده‌ تمەن که‌مترم ناوی. حاجی ئیلخانی پتیه‌که‌نی. مه‌لا ئینجا تیه‌گا چه‌ باسه‌، ئەمه‌ حاجی ئیلخانی خۆی بووه‌ تووشی بووه‌. ئەلێ: «قوربان! ئەگەر ده‌ تمه‌نه‌که‌م نه‌ده‌یتێ بارگیره‌ که‌م له‌ ده‌ره‌وه‌ به‌ستراوه‌». حاجی ئیلخانی به‌ ته‌واوی له‌ به‌ر پیکه‌نین شپزه‌ ئەبی. ئینجا بانگی پیاوه‌که‌ی ئەکا ئەلێ: «کۆره‌ بجۆ سەد تمەن و په‌نجا تمەن و بیست و پینج تمەن و ده‌ تمەن بده‌ به‌ مه‌لا با بارگیره‌که‌ی له‌ شویتێ خۆی بی».

- حاجی برایم ئاغای عه‌نبار جاریک له‌ مه‌لاییک ئەپرسی ئەلێ: مامۆستا «ن» له‌ چه‌ سوره‌ تیکدايه‌؟ ئەلێ: «قوربان له‌ سوره‌ی "حم" دایه‌».

- له‌ سوله‌یمانی «مه‌لا سه‌عیده‌نه‌فندی» ئەچیته‌ ژووره‌وه‌ ئیمتحانی قوتاییه‌کان بکا له‌ قورئانا. که‌ ئەچیته‌ ژووره‌وه‌ «ره‌ئوفی شیخ‌سالح» لای سه‌ره‌وه‌ بوو، قورئانیکی ئەداته‌ ده‌ست و ئەلێ بیکه‌وه‌ و بخوێته‌. شیخ ره‌ئووفیش کوتوپر که‌ قورئان ئەکاته‌وه‌ سوره‌ی «حم» دیته‌

پێشەوێ ئەلێ «حەم». مەلا سەعید ئەفەندی ئەلێ: ئەی زمانت بشکێ! ئەلێ «حوم». ئەلێ هەبێ لال بیت! ئەلێ «حیم». ئەلێ قوزەلقورت و دەست ئەکا بە لیدانی. رەئووفیش ئەلێ «چووزانم ئەمە چییە؟» سەر و بۆر و ژێر ئەما نەبخەمە سەری هیچیان نەبوو، کەواتە ئەمە بەلایەک بوو بۆ من».

- کابرایەک چووێ لای مەلایەک وتی قوربان روژیکێ رەمەزانم خواردووێ چۆن ئەبێ؟ وتی: روژیک لە باتی بگرەو. وتی گرتبوومەو، بەلام کە هاتمە مالهوێ منالەکان کەشکەکیان لێنابوو دڵم چوو دەستم بۆ برد پاروێکم خوارد. وتی: چێ بوو جا روژیکێ تر بگرەو لە باتی. وتی قوربان ئەویشم گرتبوومەو ديسان بە پێکەوت هاتمەو مالهوێ منالەکان قاومە بە تۆکیان لێنا بوو دڵم چوو دەستم بۆ برد پاروێکم خوارد. مەلا وتی: «من وای بە چاک ئەزانم بە روژو مەبە تا هەردوو دەستی خۆت وەکو کەر ئەبەستیتەوێ ئەبخەیتە ملت، ئەو وەختە ئەتوانی بە روژو بیت».

- سوڤیەکی بلباس هەبوو هەموو دەم حازری جمعوو جماعت بوو. ئەوەندە لە گەل مەلا و فەقیدان دانیشتبوو زۆر لە لایەن دینەو فێر بوو بوو. روژیک زستان بوو چووێ لای مەلا وتی: «قوربان لە بەر ساردو سەرما هاتووم تەقلیدی مەزەبێ ئیمام حەنبەلم کردووێ مەزەبەکەئێ ئەو تۆزێ سووکتەر. ئیمڕۆ دەستوێژم شۆرد و نوێژم ئەکرد سەیرم کرد شتیکی تەپری پیس وای بە دەربێتێکەمەو کە بۆنم کرد بۆنەکەئێ ناخۆش بوو». مەلا وتی: «بەرا پێتی ناوێ بە هەموو مەزەبێ ئەو گوت کردووێ بە خۆتا».

- ژێنیک چووێ لای قازی شکاتی لە میژدەکەئێ کرد وتی: لە بەر ئەوێ میژ ئەکاتە ژێری خۆی ئەبێ تەلەقم بەدا. کابرا وتی: «قوربان با منیش عەرزت کەم. لە خەوما من لە جزیڕەبە کەدام لە ناو دەریا. لەو جزیڕەدا کۆشکیکی زۆر بەرزێ لێیە لە سەر کۆشکەکەوێ مەنارەبەکەئێ لێیە لە سەر مەنارەکەوێ حوشتێکی لێیە، منیش وام بە سەر حوشتەرەکەوێ. حوشتەرەکە لەو سەرەوێ دەمی ئەبرد بۆ دەریا ئاو بخواتەوێ کە ئەمەم دی لە ترسانا میژم کرد بە خۆما». قازی کە ئەمەئێ بیست ئەویش لە شوێنەکەئێ خۆی میژێ کرد بە خۆیا. ئێنجا رووی کردە ئافەرەتەکە وتی: «خۆشکم، من تەنھا بە بیستەکەئێ لە ترسانا میژم کرد بە خۆما

ئىستا ئەو كە بە چاوى خۆى دىبويه تى چۆن مېز ناكا بە خۇيا؟ بړۆ هيچ هه قىكت به سهر يه وه نيهه».

- مامۆستا يەك دەرسى بە منالان ئەوت، كابر يەكى دۆستى چوو بۆ لای سەيرى كرد مامۆستا دارىكى دريژ و كورت و قەلماسكىك و تەپلىك و مې كورتىك و دوزەلە يەكى لای خۆ يە وه داناوە. لىي پرسى مامۆستا ئەمانە چييه؟ جەناباغا وتى: «فلانى! ئەم منالانە هەتيوى بى شەرميان تيايه؛ پتي ئەلېم بخويته جرتەم بۆ رايىلنى. منيش بە دارە كورته كە لىي ئەدەم. دوور ئەكە ويته وه، ئىنجا بە دارە دريژە كە لىي ئەدەم. هەرا ئەكاو ئەروا، قەلماسكە كەى تى ئەگرم سەرى ئەسكى. ئەو وەختە هەموو منالەكانم تى ئەورو كين چاريان ناكەم، دىنم تەپلەكە ئەكەمە مەلم و دوزەلەكە ئەگرم بە دەمە وه و مې كوتەكە ئەگرم بە دەستە وه دەست ئەكەم بە تەپل كوتان و دوزەلە لى دان. خەلكى گەرەك گويان لەم تەپل و دوزەلە يە ئەبى كۆ ئەبنە وه و لە بەر دەستى منالەكانا رزگارم ئەكەن».

- پياويك گيترا يە وه وتى: چوومە حوجرەى مەلا يەك كە بە منالانى ئەخويتد، سەيرم كرد هەر خۆ يە تى. وتم: ئەفەندى ئەوه كوا منالەكان؟ وتى: وان لە كۆلانا يارى ئەكەن. وتم: حەز ئەكەم چاوم پتيان بكەوئ. وتى: «فلانى ناوېرم لە گەلت يىم پتيان بەدەم، خۆت بچۆ ئەوا لەو كۆلانەن چاوت پتيان بكەوئ، بەلام سەرت رووت كە نە وهك لە دوورە وه بە منت بزائن، دىن بە پەنجە و فيكە چاوت كوير ئەكەن».

- كابر يەك گيترا يە وه وتى بە لای كەلاو يە كدا تتيە پريم گويەم لە دەنگى پشيلە يەك بوو لەم كەلاو يەدا. كە سەيرم كرد هيچ ديار نيهه ئەوه نەبى كە ئەمە مەلا يىكە ئەميا و پتي. لەو وەختەدا منالېك لە مالېك هاتە دەرە وه رووى كردە كەلاو يەكە، مەلاكە گرتى تتيرو پرى لى دا و گەلنى جيتيوى دا يە. لىم پرسى وتم مامۆستا ئەمە چييه؟ وتى: «كوره من بە منالان ئەخويتنم، ئەم هەتيو زۆلەش بە لای خۆ يە وه لای من ئەخويتنى، هەموو جار خۆى ئەدزيتە وه و ئەچيتە وه بۆ ماله وه. پشيلە يە كيان هە يە لە گەل پشيلە كە يارى ئەكا. ئىستە من هاتم ليزە دەستم كرد بە مياو وە كردن وا تتيگە يشت ئەمە پشيلە كەى خۆ يانە هات بە دەنگە وه، ئەوه تە منيش گرتەم سەرم نايە قوزى دا يكى».

- کابرایەک بانگوێ پارچە کاغەزێکی گرتبوو بە دەستەوه سەیری ئەکرد و بانگەکەى ئەدا. لێیان پرسى بانگ چون وا ئەدرئ؟ وتى: بچن لە مەلا بیرسن. چوونە لای مەلا وتیان: «سەلام عەلەیکم!» مەلا پارچە کاغەزێکی لە ژێر دۆشەکەى دەرهێنا و هەندئ سەیری کرد و پاشان وتى: «و علیکم السلام». وتیان دەک وه چەمەر نەوئ.

- فایەق بئ کەس گێرایەوه وتى: مەکتەب لە «تەویله» هەبوو، بە منالانمان ئەخویند. روژێک دوو منال بوو بە شەریان. یەکیکیان هاڤە لای مودیرەکە شکاتى کرد وتى: ئەفەنى ئەو کورە، گازى گرتوو لە گویچکەم. ئەفەنى منالەکەى تری بانگ کردو وتى: هەتیو بۆچ گازت لە گویچکەى ئەم منالە گرتوو، منالەکەش وتى: «ئەفەنى بە خوا من گازم لئ نەگرتوو خۆى گازى لئ گرتوو». ئەفەنیش وتى: «هەتیو زۆلە، وس بە. قسەیک بەکە بچیتە ئەقلەوه، بۆچ مانگایە خۆى گاز لە گویچکەى خۆى بگرئ؟»

- مەلایەک بۆ حەج ئەچوو. لەو ولاتى «شام»ەدا لە گەل گاوریک بوون بە هاوێ. کە ئەم ئەچوو بۆ حەلەب. شەوئ پێکەوه دانیشتبوون، گاوەکە دەستى برد قاپێکی دەرهێنا و دەستى کرد بە عەرەق خواردنەوه، پیالەیه کیشى تیکرد و دایە دەست مەلاکە. مەلا بە بئ قسە وەرێگرت. ئینجا گاوەکە وتى: «قوربان ئەمە عەرەقێکی چاکە». مەلا وتى: «بە چیا ئەزانئ؟» وتى: «قوربان، پیاوێکەى خۆم ناردە بازار وتى لە جوولەکەیه کم کړیوه، جووێش سویندى خواردوو کە عەرەقێکی کۆنە و هیچ شتێکی تیکەلاو نەکراوه». مامۆستا کە ئەمەى بیست خێرا پیالەکەى نا بە سەرەوه و چۆرە برى لئ کرد وتى: «تۆ کەرى! ئیمە کە باسى حەدیس ئەکەین ئەلێین لە تابەینەوه تابەین لە ئەسحابەوه و ئەسحاب لە پیغەمبەرەوه. ئێستە من چۆن برۆا ئەکەم کە گاوریکی لە پیاوێکەیه وه و پیاوێکەى لە جوولەکەیه کەوه قسە بگێریتەوه؟ برۆا بەکە هەر لە بەر ئەوه خواردمەوه کە ریگەى قسەگیرانەوه کەم بەلاوه بە هیزو باش نەبوو».

- کابرایەک هەبوو «ئەحەخەرنۆک»ى ناو بوو. ئەم ئەحەخەرنۆکە ئیشى ئەوه بوو «شایەر»بوو شایى ئەگێرا. ژنێکی هەبوو «باجى سەمەن»ى ناو بوو. باجى سەمەنیش ئیشى ئەوه بوو مردووى ئەلاواندەوه، «سەردۆل»بوو؛ هەر مردوێک بمردایە ئەهاتن ئەیانبرد

ئەیلانداوە لە گەل ئەمەشا دیسان ژیانان هەر کووڕ بوو. شەوێک باجی سەمەن هەروا تۆزێ دەستی کرد بە لووت و پوت کردن لە گەل مێردە کەیا. ئەحە پیتی وت: «مردووت مری! لووت و پوتی چی ئەکە؟ کێ وەکو ئیمە یۆ هاتوو؟ دنیا دوو چمکی هەیه یا خۆشیه، یا ناخۆشی؛ ئیمە هەر دوو چمکە کەمان گرتوو. ئەگەر ویستمان خۆشی بکەین من بە بالای تۆدا ئەلیم ئەگەر خۆ ویستمان ناخۆشیش بکەین تۆ من بلاوینەرەوه، ئیتر ئەمە یۆ چیه؟»

- ئەمەش هەر لە قسە ی کوردییە ئەلی:

جاریک کەرویشکیک بۆلە تریه‌کی دیه‌وه. ریویه‌ک هات لێی فراندو خواردی. لێیان بوو بە هەرا و وتیان با بچین شەرع بکەین. هەستان چوون بۆ لای «مارمیلکە». لە بەر کونە کە یا راوه‌ستان و کەرویشک وتی: «هە ی مارمیلکە ی بالا بەرزی نەوجوان، ئە ی قیت و قەجە ی چۆل و بیابان!» مارمیلکە وتی: «ئەلێ ی چی؟ هە ی دەنگ خۆشی دەر بەندان، هە ی زمان شیرینی زمانزان؟» وتی: «هاتووین شەرعمان بکە ی». وتی: «هاتوو نە تە لای دانایەکی شەرعزان». وتی: «وەرە دەرەوه لامان». وتی: «مامۆتکان ئە چنە لایان». وتی: «من بۆلە تریه‌کی شیرینم دیبوو وە، ریوی هات لێمی فراند و خواردی». وتی: «دیاره‌ چاکە ی بۆ خۆی ئەو ی». وتی: «مستە کۆلە یە کم لێ دا». وتی: «لە باتی هە قی خۆی کردو تە وە». وتی: «ئێستە شەرعمان بکە». وتی: «کردم».

- لە سەر قسە کە ی «ئایید» لە بەرزان هەندێ کەس هەل ئە پەڕین. مەلایە کیش چوو سەر چۆیە کە ی لە دەست وەر گرتن. خەلکە کە وتیان: «ئەزبە نی! ئەم فەلەهین، تۆ بۆچی داوە تێ لگەل مە تکی؟» مە لاش وتی: «هه‌وون فەلەهین ئە ژک قەشێوه». وان گوتن: «ئەزبە نی! چە دیتر ی؟ تۆ پیغە مە بری مە یی، تۆ نە قەشە یی». گوت: «ئەز نشیم شە فاعە تا وا حە ما بکم ئەز قەشە مە». وتیان: «ئەزبە نی! حو دیتر ئەز پیغە مە برم تۆ چە فەان پیغە مە بر نی؟» ئەوا ئەویش سەر چۆی گرتوو و بە دەم هەل ئە پەڕینە وە وتی: «بلا حسو پیغە مە بر ت ئەز ژکرامتاوی ئەز ژکرامتاوی».

- حاجی قادری مە حوی برایمی شاتری مەر و مالاتیکی ئیجگار زۆری بوو. لە بە هارانا کە مەر ئەزا بە جاری دوو هەزار مەر و بەرخ ئە پزانه‌ یە ک ئە بوو بە قارە و بارە یە ک ئەو سەری نە بیته‌ وە. گەلی جاری وا ئە بوو لە ناو ئەم هەموو مالاتە دا بەر خێک بەر دایکی خۆی

نە ئەکەوتەووە لەو ناوەدا دەستی ئەکرد بە بارە بار. حاجی لە ناو دەواره کەدا دا ئەنیشت هەر ئەوەندە بوو گوێی لە دەنگە کە بوو، ئەیزانی ئەمە چە بەرخیکە و هی چە دایکیکە بانگی ئەکرد ئەبوت ئەو فەلانە بەرخەو هی فەلانە مێیە بچن بیگرن و بیخەنەووە بەری.

- پادشایە ک کچیکی نازداری هەبوو نەخۆش کەوت، پادشا وتی: هەر پزیشکیک هات بۆ چاک کردنەوێ نابی کچە کە ی چاو پێ بکەوێ ئەگەر چاکیشی نەکردەووە و نەیزانی چیهتی لە سەری ئەدەم.

لە بەر ئەم مەرجە هیچ پزیشکیک نەبویا بێتە سەر کچە، تا رۆژیک پزیشکیک هات وتی: «کچە کە لە ژووریکی ترو منیش لە ژووریکی تر بم. تالە دەزویک بیهستن بە دەستیەووە و منیش لەم لاووە سەری دەزوە کە بگرم ئەو وەختە بۆم دەر ئەکەوێ نەخۆشیە کە ی و پێتان ئەلێم. ئەگەر بەم جۆرە پادشا ئەیهوێ دێم.

پاشا وتی باشە من بەم جۆرە ئەمەوێ، بەلام هات بۆ ئەوێ پزیشکە کە تاقی بکاتەووە وتی: بە جۆرێ کە پزیشکە کە ئاگای لێ نەبێ سەری دەزوە کە لە باتی ئەوێ بیهستن بە دەستی کچە کەووە، بیهستن بە دەستی پشیلە یەکی نەخۆشەووە بزانی ئەم پزیشکە ئەلێ چی؟ هاتن وەکو پادشا وتی وایان کرد و سەری دەزوە کە یان هێنا لە ژوورە کە ی تر دایان بە دەستی پزیشکە کەووە. پزیشکە کە سەری دەزووی گرت، تۆزێ سەرسامی گرتی. پادشا وتی: بۆچ وا سەرسام بویت؟ وتی: «پادشاهم زۆر سەرم سوڕ ئەمینێ، سەیر ئەکەم ئەم نەخۆشە گوشتی مشکی بۆ باشە و بەووە چاک ئەبێتەووە».

پادشا هەستا و ناو چاوانی ماچ کرد وتی: راستە پزیشکیت و کارەساتە کە ی بۆ گێراپەووە. وتی: ئەمەش بۆ ئەووە وام کرد چونکە لە پێشا گەلێ پزیشکم هێنا بووە سەر ئەم کچە هەر کە ئەهاتە سەری لێی ئەپرسی تۆ چیتە؟ ئەویش لە بەر ئەووە بە تەواوی دەرە کە ی خۆی نەئەزانی ئەچوو شتیکی ئەوت کە لای وابوو ئەوێ، ئەوێ نەبوو. پزیشکە کە دەرمانی ئەو دەرە کە ئەدایە ئەویش لە راستیدا ئەو دەرە کە ی نەبوو دەرمانە کە زیانی بۆی ئەبوو تا وای لێ هات بە تەواوی کەنفەت بوو. ئێتر منیش و تەم ئەبێ پزیشک خۆی بزانی دەرە کە نەخۆش چیه کە دەرە کە ی زانی دەرمان ئاسانە. نەخۆش کە خۆی بزانی چە دەرە کە ی ئەتوانی خۆشی دەرمان بکا.

- حاجی ئەمینی حاجی فەتاحی قادر لە سوله‌یمانی منال ئەبن. شەویەک دێتە دەروە لە بەر قایی حەوشەکە ی خۆیان مێز ئەکا، شەو درەنگ ئەبن لەو کاتەدا چەرخی چیه‌کی دەوری «عوسمانی» بە سەریا ئەچن و تێی ئەخوری: «ولەن کیمدر؟» ئەویش ئەلێ: «من در، مێز در، بەر دەرگای خۆمان در».

- کابرایه‌کی کورد لە کەرکوک پارهی لای «حاجی محەمەد» ناویەک بوو. حاجی پارەکی نەئەدایەو و گەری پێ ئەکرد. کابراش ئەیوت: «کۆرە باوکم تۆ کەشیدە کەت لایە و حاجیه‌تیه‌ کەشت لایە و بۆو وە حەمه‌یه‌کی رووت ئەو وەختە پارهی خەلک بخۆ».

- جافرسان لە «نەوسوو» ییست و چوار کۆری سواری هەبوو کە هەر یه‌که دیواخانگیری ولاتیەک بوون. رۆژگار پشستی تی ئەکا و دیواخانێ خانەدان نامینی. مستەفا بەگ وە یا مچەسووریک هەبوو گۆیا ئەمەش یه‌کیک بوو لە خزمە هەرە نزیکه‌کانی جافرسان. ئەم مچە سوورە بەر ئەو دەربه‌دەریه‌ نەکەوتبوو هەر لەو ولاتەدا مابوو وە. مچە سوور ژنانی بوو؛ رۆژیک پێی هەلئەنگۆی کە ئەکەوی ئەلێ «وی!» کابرایه‌ک هەبوو «ئەلە زلە» ی ناو بوو لە تەنیشتیەو ئەبێ گویی لی ئەبێ ئەلێ: «مچە! بلیم چی لە ئیشی خوا؟ خوا ییست و پێنج خانەدان کویر ئەکاتەو تۆ لە شوین ئاگردان بە جێ دێلێ».

- شیخ جافری عەبابەیلە هەبوو، پیاویکی قسە خۆش و عەتیکە بوو، بەلام هەتا بلیی ناشرین و بەد فەسال بوو. سەعید بەگی یاده‌لانیس هەبوو ئەویش پیاویکی ئیجگار قسە خۆش و دیواخانارا بوو. رۆژیک سەعید بەگ ئەچیتە دیواخانێ ئەحمەد بەگی وەسمان پاشا سەیر ئەکا شیخ جافر لەوێ دانیشتو، بەلام ورتە ی لە دەم نایەتە دەروەو بە تەواوی پەژارە دایگرتوو. هەر چەندە ئەیدوینی بە هیچ جۆر شیخ جافر نایەتە قسە و هەر ئەلێ: سەعید بەگ وازم لی بێتە زۆر عاجزم. سەعید بەگ ئەلێ: شیخ جافر ئەگەر ئیستە من تۆم هێنایه‌ پیکەنین چیم ئەدەیت؟ شیخ جافر هەر دەنگ ناکا بە کورتی گەر و ئەکەن لە سەر هەندێ پارە کە ئەگەر ئەم ئەوی هێنایه‌ پیکەنین ئەوەندە پارهی بداتی، ئەگەر خۆ واش نەبوو ئەم دوو ئەوەندە پارە بدا بەو. بەم جۆرە گفت ئەبێ نەو و سەعید بەگ ون ئەبن، لە پاش تۆزیک دێتەو ئەوینە یه‌ک ئەدا بە دەست شیخ جافر و ئەلێ: «ها سەیری خۆت بکە گورگت ئەوی هەیه، چەقەلت ئەوی هەیه، مەیموونت ئەوی هەیه، ورچت ئەوی هەیه، هەر رموزنیکت

ئەوئ لە دنیا دا ھەبە. لە راستیدا شیخ جافر سەیری ئاوتنەکە ی بەردەمی ئەکا و گوتی لەم قسانە ئەبێ دەست ئەکا بە پێکەنین و گەرەووەکە ئەدۆزینێ.

- ئەلێن جارێک پادشایەک خزمەتکار و پیاویکی زۆری لە پشت سەرەووە ئەبێ و بە ناو کۆلانتیکا تێ ئەپەڕێ. بە ھەر لایە کدا ئەرویشت ھەموو لە بەری ھەلئەستان و سەلامیان بۆ ئەگرت. دەرۆیشیکی رووتەلە لە ریبازی پادشادا لە سەر کۆلانەکە دانیشتبوو پالی دابوو بە دیوارە کەووە قاچیشی راکیشا بوو کە پادشا بە بەردەمی تێپەری ھیچ خۆی تیک نەداو قاچیشی ھەلنەکیشایەووە وەکو ھەر کەس نەرۆیشتی ھەر وا بوو بە لایەووە. پادشا لەمە توورە بوو پیاویکی نارەدە سەری کە پتی بلێ بۆچی لە بەر پایە ی پادشا بەلانی کەمەووە قاچی ھەلنەکیشاوتەو؟ کابرا چوو پتی وت دەرۆیشیش وتی بچۆ بە پادشا بلێ: «ئەوئ دەست رانەکیشی قاچیش ھەلناکیشی».

- مەلایەک ھەبوو گوزەرانی زۆر کز بوو. ئەو سەرەدەمەش شعر باوی ھەبوو، ھەرکە شعری بوتایە ئەبیرد بۆ پادشا پادشایش بەخششیکی باشی ئەدایە. مەلا ژن پتی لێ کرد بە کەوشا پتی وت ھەستە تۆش شعر بلێ و ببیە بۆ پادشا با بەخششت بداتی و تۆزی گوزەرانمان چاک ببێ. ھەر چەند مەلا ھاواری کردو فەریادی کرد کە کچی من شعر نازانم و من لە شعرم چی؟ کەلکی نەگرت. بە زۆر ھەناردی. مەلا ئەم شعرانە ی داناو

دارە کە ی سەرکەل، پردە کە ی قشلاخ ئافەرم شارەزور بۆ پەمووت
مەسەلە ی تەلاق میجویم زقاق دوو سەد و پەنجاو ھەوت مەنەم
ھەستا رویشت.

پادشا لە ھەوشە ی بارەگادا لە سەر ھەوز و لە ناو چیمەن دانیشتبوو، مەلا خەبەری نارد کە شعرم بۆ پادشا وتوو. پادشا بانگی کرد و مەلا لە بەر دەمی شعری بۆ خوێندەووە. وتی: مەلا ئەمە بوو شعرە کە ت! وتی: بەلێ قوربان. وتی: کەواتە بەخششی ئەم شعرە جوانە تەووە یە بتخەم ئەو ھەوزەووە. ئا کورە ببخەنە ئەو ھەوزەووە. مەلایان ھەلگرت و خستیانە ھەوزە کەووە. میژەرە کە ی کەوتە سەر ھەوزە کە. لەو وەختە دا تانجیەک لە ھەوشە کە دا بوو لەوێو رەتبوو میژەرە کە ی بە مراوی زانی. بە خوا بازیکێ بۆ داو شلپ کەوتە ھەوزە کەووە. مەلا چاوی لێ نەبوو، ھەر ئەو ھەندە ی ئەزانی کە یەکیکی تریش وا قورت

ئه‌خواته‌وه به ناو ئاوه‌که‌داو سهر ئه‌که‌وێته‌وه. رووی تێ کرد وتی: «ئاغه! جه‌نابیش‌تان شر‌تان فه‌رمووه؟»

- قسه‌ دێ قسه‌ ئه‌بێ. منیش شتیکی وه‌کوو ئه‌مهم دی به‌لام قسه‌ی هه‌یج نه‌که‌ی، وه‌للا و بیللا هه‌یچیان لێ نه‌کردم:

زۆر ده‌می‌که، له‌ باوکم تۆرابووم و رووم‌کردبووه‌ مالی خالۆوان. بلێن ئه‌و وه‌خته‌ دوو جوړه‌ خوێندنیان پێ ئه‌خویندم: یه‌کێ خویندنی مه‌کته‌ب که‌ له‌ پۆلی دووی سه‌ره‌تایی بووم؛ به‌ ده‌می‌ه‌وه‌ خویندنی عه‌ره‌بیشیان پێ ئه‌خویندم. ده‌ستیان پێ کردبووم به‌ «عواملی جرجانی» که‌ ئه‌مه‌ به‌ ره‌وشتی کورده‌واری له‌ سه‌ره‌تاوه‌ ئه‌خوێترێ.

باوکم کابرایه‌کی ناردبوو به‌ شوینما «شامار»ی ناو بوو. پیاویکی کورته‌ بالای پیری چاو کزی خه‌ره‌ بوو ئه‌توت تۆپه‌. ئه‌گه‌ر ماوه‌ یادی به‌ خه‌ز، ئه‌گه‌ر مردوو به‌ ره‌حمه‌ت بێ! منیش که‌واو سه‌له‌تم له‌ به‌را بوو، جامه‌دانه‌یه‌کم به‌ سه‌ره‌وه‌ بوو وه‌کو فه‌قێ وا بووم. له‌ گه‌ل خاله‌ شامار له‌و پێ بناری «شاهۆ» وه‌ شه‌ویک ره‌یمان که‌وته‌ هۆبه‌یه‌کی گه‌وره‌ و له‌ویدا ده‌واریکی هه‌ژده‌ هه‌ستوونی هه‌لدرا بوو چوینه‌ ئه‌وێ. به‌ ته‌واوی له‌ بیرم نییه‌، ئه‌و ره‌شماله‌ گه‌وره‌یه‌ یا هه‌ی حه‌بیه‌للاخانی باوه‌جانی بوو، یا هه‌ی خزمیکی ئه‌و بوو. به‌لام ئه‌وه‌ ئه‌زانم میرزایه‌کی ریش سه‌بی بالا به‌رزی هه‌بوو میرزا ره‌شیدی ناو بوو.

شه‌وێ دیواخانی جمه‌ی ئه‌هات؛ خان خۆی و میرزا ره‌شید و گه‌لێ له‌ پیاو ماقوولی باوه‌جانی به‌ جل و به‌رگیکی به‌ په‌رداخێ کوردی و هه‌موو به‌ ستارخانی فیشه‌که‌وه‌ له‌ ژێر ده‌وارا دانیشتبوون. ئیمه‌شیان له‌و سه‌ره‌وه‌ دانا‌بوو، خوینده‌واریش هه‌ر میرزا ره‌شید له‌ویدا هه‌بوو.

خاله‌ شامار یا له‌ به‌ر ئه‌وه‌ سهر و گوێلاکی سوڤانه‌ی هه‌لکه‌وتبوو، وه‌ یا له‌ به‌ر ئه‌وه‌ که‌ مه‌به‌ستیکی هه‌بوو کاتی که‌ هاتین بۆ نوێژی شتوان له‌ ریگه‌دا پیتی وتم که‌ چۆینه‌وه‌ له‌ دیواخانه‌که‌دا «حزب»ی قورئان بخوینه‌. وتم: خاله‌ شامار قورئان نازانم. خاله‌ شامار بوو به‌ فیشه‌که‌ شێته‌ و چوو به‌ عاسمانا. وتی: «جه‌نابت له‌ لایه‌که‌وه‌ مه‌کته‌بیت و له‌ لایه‌که‌وه‌ فه‌قیت، چۆن قورئان نازانی؟»

وتم خاله‌ شامار پیاوی چاکه‌ قورئان خویندن ئه‌بێ پیاوی حافز بیخوینێ که‌ هه‌موو قورئانی له‌ به‌ره‌، من له‌ ناو قورئانه‌که‌شا به‌ره‌ش خوینیش هه‌ر نازانم بیخوینم؛ ئیسته‌ ئه‌م شه‌ره‌ چیه‌ تۆ له‌ منت ئالاندوه‌. من زۆرم وتوو خاله‌ شامار که‌می بیست. له‌ بیرمه‌

زیلله‌یکیشی لی دام. چار نا چار وتم باشه له سووره‌ته ورده‌له‌کان دوان سیانیکم له بهر بوو وتم له‌وانه ئه‌خوینم. وتی له‌وانه نابین ئه‌بێ له قورئانی سه‌روهه بخوینن. قورئانی‌شمان پێ نییه به راستی فلانی له دهست خاله شاماره‌وه که‌وتمه روژیکێ زۆر ره‌شه‌وه.

که چوینه‌وه دیواخان ئه‌وا سه‌یر ئه‌که‌م په‌یتا په‌یتا له ژیره‌وه دهستم تێوه ئه‌ژهنی و ئه‌لی ده‌ی! یا ره‌بی خواجه چه بکه‌م دیواخانه‌که‌ش هه‌ر زۆر پڕه نه هیچ ئه‌زانم وه نه له روویشم هه‌لدی و ئه‌ویش دنیای لی کردووم به چه‌رمی چۆله‌که. ئه‌و هه‌موو کوته‌کی دهستی ئه‌وه بوو ئه‌یوت تو ده‌نگت خۆشه ئه‌بێ قورئانیش بزانی. کوره بابه ئه‌مه شه‌رت نییه هه‌ر که‌س ده‌نگی خۆش بوو ئه‌بێ قورئانیش بزانی. ئه‌یوت نابێ ئه‌بێ بزانی. جا وه‌ره تینی بگه‌یه‌نه؟

خوا ئه‌یزانی له ترسا و له شه‌رما ئه‌و دوو سێ سووره‌ته ورده‌له‌شم که له بهر بوو ئه‌ویشم له فیکر چوه‌وه. له گه‌ل ئه‌وه‌دا ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌شم بخویندایه خاله شامار ئه‌وه‌شی قبول نه‌ئه‌کرد و ئه‌یزانی، چونکه ئه‌ویش ئه‌وانه‌ی له به‌ربوو. منیش ئیجگار ترسی میرزا ره‌شیدم لی نیشتبوو. خوینده‌وار ته‌نها ئه‌و له دیواخانه‌که‌دا هه‌بوو، ئه‌گینه ئه‌متوانی ده‌ورئ «عوامل» که بکه‌مه‌وه له‌وانی بکه‌م به قورئان. دیار بوو خاله شاماریش عه‌وامیلی نه‌ئه‌زانی، به‌لام میرزا ره‌شید هیچ نه‌بێ ئه‌یزانی ئه‌مه قورئان نییه.

کوته‌ک له به‌هه‌شته‌وه هاتوه؛ خاله شامار ته‌نگی پێ هه‌لچنیم به ده‌نگی به‌رز «اعور با الله‌من الشیطان الرجیم. بسم الله الرحمن الرحیم» یکم بۆ کرد. ئه‌وه‌نده‌م له به‌ر بوو پاش ئه‌وه پیا هاتم تو‌زئ رووم کرایه‌وه، ئه‌وه‌ی خوا نه‌یوتبوو ئه‌وهم وت. به ده‌نگی به‌رز و به مه‌قام ده‌ستم پێ‌کرد ئێسته ئه‌زانم که ئه‌و وه‌خته ئه‌مزانی «نزیرا، بشیرا، بسیرا» هه‌یه له قورئانا به‌لام من نه‌ئه‌که‌وته‌وه فیکرم چه‌ند شتی‌کم ئه‌وت که خۆیشم نه‌مه‌زانی چی ئه‌لیم و ئاخه‌ر که‌یم ئه‌هینایه‌وه به شتی‌کی وه‌کو «شتیرا». دوو سێ شتی‌ترم ئه‌وت و ئه‌مبه‌رده‌وه سه‌ر «شلیرا».

ئیجگار که سه‌یرم ئه‌کرد خه‌لکه‌که هه‌موو سه‌ری بۆ ئه‌له‌قینن و پیا خۆشه به نایبه‌تی «میرزازه‌شید» ئاگام لێ‌وو ئاو به چاویا ئه‌هاته خواره‌وه. ئیتر به ته‌واوی منیش گه‌رم بووم. خاله شاماری لای خۆشم له‌گه‌ل سه‌ر له‌قاندن و فرمێسکه‌که‌یا جار جار له ناکاو «هو» یکیشی بۆ ئه‌کرد، ئیتر نازانم یادی شیخی ئه‌کرد یا قورئانه‌که‌ی من کاری تێ‌کردبوو؟ به‌لام له راستیشا ده‌نگم خۆش بوو.

به‌مجۆره به «شتیرا، شلیرا، دلیرا، سپیرا، کولیرا و هتد» قورئانم هه‌مووی به «پ» قه‌ل و دوا‌یی هینا و ئێسته و ئه‌وسا که‌س نه‌یزانی که ئه‌مه قورئان نییه که‌سه‌که‌ش هه‌ر میرزا ره‌شید

بو؛ چونکه ئەو خۆیندبووی، ئەوانیتر هیچ. میرزا رەشیدیش لە هەموویان زیاتر چوو بوو. دلیه‌وه که قورئانیکی رەوان و بە تەجۆیدم خۆیندوو. ئەو شەو خەمەتییکی زۆر زۆریان کردین. بە یانیش خان ئەسپێک و زەلامییکی پێداین که من ئەو رۆژە تا کۆی بڕ ئەکەین بە سواری بڕۆم؛ پاشان پیاوێکە و لاغەکە بەریتەوه. لەو قورئان خۆیندەوه خان و چوو بوومە دلیه‌وه که من بەچکە ئەسحابەیکم و ئەو شەو ریم کهوتۆتە ئەو.

که تۆزێ لە رەشمالەکان دوور کهوتینەوه، خالە شاماریش هات سوار بوو منی خستە پاشگری خۆی وتی: «بێ ئەقل من هەر بۆ ئەمەم بوو که ئەموت قورئان بخوینە. ئافەرەم! کۆرم رووی مامی خۆت سپی کرد». منیش ئیتر نەموت ئەوه قورئان نەبوو، ئەگینە لە سەر ئەسپە که ئەیخستە خوارەوه.

- کابرایەکی «بامۆک»ی چوو بوو ئەو ولاتی ئایەنە و ئەستەمبولە رۆژیک سەیری کرد و کابرایەک لە بازاردا سندووقییکی لە بەر دەمایە و پریه‌تی لە قوتووی شوشە‌ی سەر داگیراو. بانگ ئەکا: «های دەرمانی کێچ! دەرمانی هۆرە! دەرمانی تەپە! دەرمانی میروله!» ئەو سەردەمەش خۆت ئەیزانی کێچ و جەوجانەوه‌ری شارەزوور و هەلەبجە گای ئەخستە هەلەکه‌سەما.

کابرا وتی که سەبەت لەمە چاکتر نابێ، لەم سندووقە دەرمانە ئەکرم و ئەیبەمەوه لە ولاتی خۆمان ئەبفرۆشم، ئەوەندە دەوله‌مەند ئەبم، بێ ئەبم بە «خەماغای کۆیه». دەرمانی کپری و بەرەو دوا بوووه بۆ ولات.

رۆژیک لە ناو شاری هەلەبجە «های دەرمانی کێچ»ی ئەکرد. کابرایەکی شارەزووری که لە دەست کێچ مالى بەجێهێشتبوو، هەلاتبوو. گۆنی لەم بانگە بوو وتی قەت لەمە چاتر ئەبێ؟ ئێستە شووشە‌یه‌کی لێ ئەکرم و ئەیبەمەوه ئیتر لە دەست کێچ رزگارم ئەبێ. چوو شووشە‌یه‌کی لێ کپری و ئەو شەو دارو دیواری خانووە‌کە‌ی و هەموو نوینی ماله‌کە‌ی بە دەرمان دەرماناشی کرد و لێ راکشا زۆری بێ نەچوو سەیری کرد کێچ لە شەوان گەلێ زۆرتەر.

ئەو شەو خەوی لێ نەکه‌وت بە یانی زوو چوووه بۆ هەلەبجە و بەرۆکی کابرای گرت و وتی: خوا بتگرێ تۆ دەستی ئەو عالەمە بۆج ئەبێ، ئەم دەرمانە‌ی تۆ کە‌ی دەرمانی کێچە؟ خۆ من هەموو ژوورە‌کە‌م بەم دەرمانە‌ی تۆ هەنوو، کە‌چی هیچ کە‌لکی نەبوو. کابرای خاوەن دەرمان وتی: «نابێ چووبیتی دەرمانە‌کە‌ت بژانیدی بە ناو نوینە‌کاناو بە ژوورە‌کە‌دا؟»

وتی: به لئی وام کردووه. وتی: باوکم وا نابیی. وتی ئه ی چۆن؟ وتی: «ئهبی بیتی یه که یه که کیچه کان بگری و دهرمانه که بکه یته چاویانه وه بۆ ئه وه ی کویر بین. به و جوړه که تۆ کردووته شیتیش واکا. تۆ که نازانی خۆت ئیش بکه ی بۆچ دهرمانی خه لک ئه شکینی». کابرا وتی: «بیژم چی برا! خوا رووی کیچ رهشکا وا گویم له قسه ی وایی».

- «بهاء الدینی عاملی» یه کئی بوو له ریازی زانه ههره بهرزه کانی ئیسلام. دانراوه که ی - «خلاله الحساب» - له کتبه زۆر نایابه کانی حساب؛ ته ناته ئه لئین حه و مه سه له ی له باب جه بهروه تیایه ئیسته ش ههر نه زانراوه. رۆژیک ئه م به هائه دینه له گه شته که یا ری ی ئه که ویتته شویتیک ئاخونیک میزه ره زلی ریش گه ووه ده پانزه بیست فقه ی به ده وریا دانیشتون ده رسی «خلاله الحساب» یان پیتهلئ، به لام هیچی به سهر هیچه وه نییه. به هائه دین له یه کئی له فقهیه کان ئه پرسی که سئ جار چوار ئه کاته چهند؟ فقهیش به بی وهستان ئه لئ ئه کاته بیست و یه ک. ئاخون تورپه ئه بی و سوور ئه بیتته وه، ئه لئ: «ئهم ناجسنه هه روا تی نه گه یشتوو؛ تا ئیسته من سهد جارم پی وتووم رۆله سئ جار چوار ئه کاته حه فده، تازه ئه ئه لئ بیست و یه ک».

- حه مه پاشای جاف و مه وله وی سهر و سه ودای شعریان زۆر خوش بووه، وه کو ئه وه که جاریک مه وله وی له ئاوی «دیلئ» ئه بی و «حه مه پاشا» ئه م شیعره ی بۆ ئه نووسی: ئه ر گه فی گه مال کورده مال بیلئ هه ی له زه ت ئه به ی خالۆ له دیلئ مه وله ویش به م شیعره بۆ ئه نووسیتته وه: له گه فه ی که مال کورده ماله کان دیلئ مدا توو به گه ماله کان

- کابرایه کی کورد ئه له ی باران ئه کاو زۆر به په رۆش بووه بۆ و روو ئه کاته ئاسمان و به م شعرانه داوی باران ئه کا:

هه واران ده کا خروشان مکایلا ئه توش ده ی

نیسک و ماشان تیکه ل که ده با نوش بیتته سهر ده ی

- کابرایه کی بلباس به کاروان ری ئه که ویتته کویه، ئه چیتته دیواخانی حه ماغای کویه. کابرا له ولاتی خۆی ماینتیکی به ده ستیاو هینا بوو که ئه چیتته مالی حه ماغا ماینه که ی

نه‌توین. له روویشی هه‌لنایه که به‌حه‌ماغا بلن شتیکی وا رووی داوه و ئیسته‌منیش نیمه‌ماینه که بێژیرم بۆ‌خواوه‌نی. هه‌ر له‌وێ دانه‌نیشی و خۆی نه‌کا به‌تولب؛ به‌یانی و ئیواره‌ نه‌چی ئالیکی ماینه‌ توپیوه‌ که وه‌رئه‌گرێ. ئیتر که‌س لینی ناپرسی که‌ کابرا تو ئیشت چیه‌ لیتره‌ ماویته‌وه؛ نه‌وه‌نده‌ نه‌مینیته‌وه‌ تا له‌ ئالیکی ماینه‌ که‌ پارهی ماینیکی ده‌ست نه‌که‌وێ و ماینیکی تر نه‌که‌رێ.

پاش نه‌وه‌ هه‌له‌ه‌ستی برّوا، نه‌چینه‌ لای هه‌ماغا مالاوایی لێ نه‌کا و کاره‌ ساته‌که‌شی بۆ نه‌گیرێته‌وه‌. هه‌ماغا سه‌رباری نه‌وه‌ش فه‌رمان نه‌دا ماینیکی تریشی نه‌ده‌نی.

- «**ئه‌لیه‌گه‌ره‌خانی سنجاری**»: ئه‌لیه‌گه‌ره‌خانی گه‌وره‌ «گه‌وه‌هر»ی هاوسه‌ری ژبانی کۆچی دوا‌یی نه‌کا و نه‌چینه‌ سه‌ر گۆره‌که‌ی به‌م شعرانه‌ی خواوه‌وه‌ ئه‌یلاوینیته‌وه‌:

یه‌ چه‌ زولمی بوو که‌ردی له‌ بارگه‌م

ئه‌نگوشت ناهاڵ که‌ری ئه‌شاره‌م	وار بووێت وه‌ بورج ئه‌قل
وه‌ستاوه‌م	
کوور که‌ردی سه‌راو سه‌رچه‌شمه‌ی	زه‌ینم نایینا که‌ردی ره‌وشه‌نی
عه‌ینه‌م	

به‌زه‌بیته‌ ناما وه‌ جه‌سه‌و هالم	خامووش که‌ردی شه‌و چرای مالم
خانم خۆش‌خوو خۆش‌خه‌یالم روو	هامرازو هام‌قه‌وڵ سوو ئیوارم روو
هه‌م هاز‌پشتم، هه‌م زوور‌بالم	سام‌سکه‌نده‌ر ستون‌مالم
ده‌سه‌ی گیسوان‌نم داده‌ی گولاو	خه‌ریکه‌ له‌ توی ئه‌رز بێ نه‌جاو
سه‌وڵ سایه‌دار ئه‌ر ئه‌ر قامه‌تم	بێ واده‌ بردی تا قیامه‌تم
خه‌رمان ئه‌مرم په‌ی به‌رداری وه‌باد	له‌ ده‌س جه‌ورت فه‌له‌ک هه‌زار داد
نادا هه‌ر که‌سه‌ی مان‌من گه‌رده‌ن	چوون فه‌ره‌هاد شیرین ئه‌رمه‌ن مه‌رده‌ن

گلکۆی تازه‌ی له‌یل گلکۆی تازه‌ی له‌یل	بان تا بجیم وه‌ سه‌ر گلکۆی تازه‌ی له‌یل
وه‌ دلّه‌ی خه‌مین وه‌ مه‌یل پر که‌یل	ئه‌سهرین له‌ دیدهم مه‌رژیا چوون سه‌یل
چووم وه‌ سه‌هرین شه‌یدای دل له‌ جووش	کێل مه‌زاره‌که‌ی گرتم له‌ باوه‌ش
دیم سدا‌ی مه‌یوت له‌ ژیر خا‌که‌وه‌	ئه‌وه‌ش چوو ئه‌پرای که‌س نه‌ها‌تووه‌
گه‌وه‌هر وات سه‌رده‌ر سايه‌ی سه‌ری من	شیر شمشیر شوو دلاوه‌ری من

دەس كوتاكە لە زارى و شىنم	نە توو فەرھادى نە من شىرىنم
خاك بى ئەجاو سەرد كردىە مەيلم	نە توو چو قەيسى نە من چو لەيلم
بجو خەرىك وە وەزىندە گانیت	فكر كە وە ھال دەوران فانیت
بازار گەردوون ھەر ئىدە كەردەن	كئى ئەزىز وە خاك خالى نەسپەردەن؟
فەلەك باخەوان توولە نەمامە	ئىچىن مەنەرۆ ئەو چىن تەمامە
بازار گەردوون ئىدە كارشەن	ھەر ساتى سەد رەنگ لە بازارشەن
يەكە سوارەكەى فرە نازارم	ران ركاوخاس وە رووى ھەزارم
كرەدى يەكەكە نە دارۆ دەرەج	ئامەنەت تۆن ئەمانوللا و فەرەج ^۷

- فايەق بى كەس لە «تەوئلە» موعەلىمى مەكتەب ئەبى. كار بە دەستەكانى ئەوئى لەگەل ھىنەكانى سنوورى ئىرانە ھەموو جار ھاتوچۆى يەكيان ئەكردو ناسراوى لە بەينيانا ھەبوو. جارېك قوميسەرېكى تازە ھاتبووە نوختەكەى ئەو بەرى تەوئلەو بەشى ئىران. فايەق بى كەسېش كار بە دەستە ھەرە گەورەكانى تەوئلە كۆ ئەكاتەو؛ وەكو مامۆستای قوتابخانەو مەعموورى ئىستەھلاكت و كاتى بەلەدېو باشچاوش و ئەمانە وەلام ئەنیرى بۆ نوختەكەى ئىران كە ئەم كار بە دەستەگەورانە دىن بۆ بەخىرھاتنى ئەو قوميسەرە تازەيە.

ئەوانېش كار بە دەستە گەورەكانى خۆيان وەكو پۆلىس و قايشى لە زور پۆلسەو ئەمنیەو قوميسەر ھەموو كۆ ئەبنەو وە چاوەرئ ھاتنى ئەمانە ئەكەن. دەستەى ئەملا كۆ ئەبنەو ئەرۆن.

فايەق ئەلى ئىو ھىچتان دەنگ مەكەن من بەم قوميسەرە تازەتان ئەناسىنم. كە ئەگەنە لای ئەوان ئەوانېش ھەموو بەرزە پى راست ئەبنەو بە جۆرى عەسكەرى رائەو ەستن. فايەق خۆى لە پىشا ئەچى و دەست ئەخاتە ناو دەست قوميسەرەكە و پى ئەلى خۆمت پى ئەناسىنم «مفلس الدولەى اعورى». ئەمە ئەلى و لە تەنېشتىەو ئەوېش وەكو عەسكەر رائەو ەستن.

پاش ئەو «ر.ا» ئەرواتە پىشەو؛ فايەق ئەلى پىشكەشت ئەكەم ئەم زاتە «نیرە كەروسەلتەنەى مەرەقى». پاش ئەو يەكېكى تر ئەروا ئەلى ئەم زاتەش «متەقل خانى كەربابى». پاش ئەو «ش.ج» ئەچىتە پىشەو ئەلى ئەمەش

«ميازوللاخانی ئەعرەجی». پاش ئەو «ت.ر» ئەچیتە پیشەوہ ئەلی ئەمەش
 «سفیدالدولە سەرخۆشی». پاش ئەو «ش.ن.س» ئەچیتە پیشەوہ ئەلی ئەم زاتەش
 «پیکەللاخانی شاری». پاش ئەو «ج.ش» ئەچیتە پیشەوہ ئەلی ئەمەش «مطیع الممالکی
 ھەلەوہری». پاشان «م.ق» ئەچیتە پیشەوہ ئەلی ئەمەش «رەقەل الانجەنی یی ھیزی». پاش
 ئەو «ح.ش» ئەچیت ئەلی ئەم زاتەش «ورگ المملکی ئاوەسی». پاش ئەو «ع.ع» ئەچیت
 ئەلی ئەم ئاغا یەش «شە کەنیرولھامیونی خرنوکی».

بەم جوړە ھاوړیکانی خوښی پشکەش ئەکا. کابراش لەم القابانە سەری سږ ئەمین و
 ئەمانیش لە دلا لە کولی پیکەنینان و دەنگ ناکەن؛ پاشان لیک ئاشکرا ئەبن و ئەبی بە بەزمی
 پیکەنین و ھەرا.

- تۆ ئەزانی لە ولاتی کوردە واری لە ھەر شویتیک خواردەمەنیەکی تاقانە ی ھەیە
 ئەگەر نە تزانووە بیزانە کە ئەمانەن:

تووی «گەلین»، سرنچکی «زەنان»، گوێزی «ھەشەمیز»، میوژی «ژاوەرۆ»، باسوقی
 «شاربازیر»، ھەناری «نازەنین»، سیوی «سەردەشت»، ھەنجیری «ریزاو» و «کەلەکن»،
 تری «سەرنوێ» و «لیقان»، کالەکی «موکریان»، شوتی «قەلا چوالان»، ناو کە کوولە کە ی
 «گەرگەر»، تلیاکی «کولیایی»، برنجی «دەکە» و «ئاکری»، تورشیاتی «سولەیمانی»،
 ھەفەبیجار و پەشمەکی «سەنە»، ھەوینج و تووری «کەرکوک»، ژیر چنە ی «کۆیە»،
 یابراخی «ھەولیر»، پیازی «قوروجیا»، نوکی نیسکاوی کزنی «لەیلان»، ھەرزنی
 «مەریوان»، ئاردە تووی «ھەورامان»، گەنمی «مایدەشت»، جوړەشی «گەرمیان»، بیزا و
 گەنمە شامی «موکریان»، لۆکە ی «شارەزوور»، توتنی «شاوور»، گەزووی «بانە»، بەرووی
 «کەلی خان»، ماستی «سەنجاوی» و «نەوەرە» و «کۆزەرەقە»، پەنیری «ھەرکی» و
 «باخچە مریەم»، روئی «لاجان»، سالمە ی «شتو»، کەشک و دۆینە ی «جاف»، ھەلوای
 گولە زەردە ی «ژیر دەواری بە گزادە ی جاف»، کەبابی «سابلاخ»، دۆی «ناراو»، ھەنگوینی
 «شامە ترینکە»، پەردە پلاوی «سولەیمانی»، خورمای «مەندەلی»، نانێ «لەیلان»، ترۆزی
 چەمیلە ی «دھۆک»، بەھی «دەرەبەیان»، ھەلوژە ی «نایسەر»، خەیار ئارووی «تەوریوەر»،
 گیلەسی «دۆلاو»، قارچکی «میاوہران»، قەیسە شەمس و نوری «حەسەناو».

- لە ولاتى كوردەوارى ئەم شتانه لەم شویتانه تاقانە:.

بەزم لە «كۆیه»، رەزم لە «سولەیمانی»، نەزم لە «سابلاخ»، ژیری لە «سنە»، ھێری لە «سیان»، گێلی لە «مایدۆل»، وشکی لە «ھەولێر»، ساردی لە «كەركوك»، زیتی لە «وان»، قنجی لە «بەرزان»، گورجی لە «دھۆك»، سواری لە «سوور سوور»، چروکی لە «دێ دەورە شار»، شەری لە «تەکیە»، قیتی سەربانان لە «بەرزنجە»، سمیل لە «بۆرەكە»، پەرچ لە «کەربەنجە»، ریش لە «شەدەلە»، کەلەبی لە «فەیلی»، وردی لە «سەنجاوی»، قسە رەوانی لە «سابلاخ»، ئەگرێجەى کال لە «ئامیدی»، چاوی بە خومار لە «سەقز»، شوخی لە «فەزوللا بەگى»، شەنگى لە «ماش»، دیواخان لە «بەگزادەى دێ بوکری»، ناسکی لە «کەس نەزانی سەر شیوی سەقز»، سۆرانى لە «شۆرە سواری جاف»، ھەلپەركى لە «بادینان»، سەر و پێ لە «شکاک»، پشیتین لە «مەنگۆر»، کراس لە «بۆلى»، کلاو لە «سولەیمانی»، گۆرەوێ میرزایی لە «سنە».

- ئەم شتانهى ئەم شویتانه بە ناو بانگن:

مانگای «مالوان»، ماکەرى «سابلاخ»، نیرەكەرى «ژاوەرۆ»، قاترى «ھەورامان»، بزنى «دیلێژە»، گامیشى «موکریان»، رەوہ ماینى «جافان»، مەرى «لاجان»، بزەمەرەزى «بانە»، شەگەلى «مەرگەوێ»، کەلەشیری «کرماشان»، توتكى «دیبوکرى»، سەگى «ھەوشار»، رېوى «کوستان»، گورگى «ھەوہ نوو»، دوپشكى «عەربەت»، عەلشیشى «موکریان»، چەقە چەقى سەگ «کونە ماسى»، چونکە ئەركى «جەرتاوا» شیان لە سەرە.

- ھەر شتە لە شویتیک:

کەوچكى «ھەلدەن»، پەستەكى «بانە»، کلاشى «ھەورامان»، گێوہى «ھەمەدان»، شالى «زاخۆ»، شەکر شكىنى «سولەیمانى»، مسى «زەنگان»، سەبیلی «سەقز»، جاوى «ھەجیج»، بەرەى «بیجار»، خنجەرى «بانە»، ھەسانى «دەرى».

- لەو كوردەوارییە كە باران نابارى ھەندى شتى سەیر ئەكرى لە ھەندى شویتا دینن ناوى «چل كەچەل» ئەنوو سن ئەیکەن بە سەر لەقە داریکەوہ یا شوینیكى ترا ھەلیئەواسن تا باران ئەبارى و ناوى بارانەكە ئەیشواتەوہ. لە ھەندى شوینی ترا سەیر ئەكەن كى بە پیتی ئەو شویتە پیاو چاكەو بە پیاویكى بە دین بە ناوبانگە، خۆیانى لى مەلاس ئەدەن و كتوپر ئەیگرن

و ئه‌یخه‌نه‌هه‌وزه‌وه ئیتر باران ئه‌بارئ. له‌هه‌ندئ شوینی ترا منالان دینن پارچه‌ په‌رۆیه‌کی گه‌وره‌ ئه‌به‌ستن به‌ سهر داریکه‌وه و ئه‌یکه‌ن وه‌کو به‌یداخ و پپی ئه‌لین «بووکه‌ به‌ بارانی». یه‌کیکیان هه‌لیئه‌گرئ و ئه‌وانیتر شوینی ئه‌که‌ون و روو ئه‌که‌نه‌ مالان؛ هه‌ر که‌ چوونه‌ هه‌وشه‌که‌وه‌ هه‌موو به‌ جارئ ئه‌لین:

هه‌ناران و مه‌ناران یا خوا داکاته‌ باران
باده‌نگی بیته‌گویمان له‌گرمه‌گرمی هه‌وران

ئینجا کچه‌ عازه‌بی ئه‌و ماله‌ وه‌ یا تازه‌ بووک دته‌ ده‌ره‌وه «ده‌رزی سنجاق» یک ئه‌کا به‌ به‌یداخه‌که‌دا و تووژئ ئاویش ئه‌پرژیتیه‌وه‌ سهر به‌یداخه‌که‌و شتیکیش ئه‌ده‌ن به‌ مناله‌کان. ئه‌مانه‌ به‌م جووره‌ به‌ ماله‌کانا ئه‌سوورپته‌وه‌ تا به‌ ته‌واوی به‌یداخه‌که‌ له‌ ئاوی پرژه‌ی مالان ته‌ر ئه‌بئ و وه‌کو له‌ هه‌وزت هه‌لکیشابی وای لئ دئ. به‌ زۆرتر وه‌خت ئه‌م منالانه‌ هه‌یشتا به‌ ته‌واوی له‌ ئیشی خۆیان نابنه‌وه‌، دانه‌کاته‌ باران. له‌ به‌ر باران شپزه‌ ئه‌بن یا هه‌مویان خۆیان ئه‌کوته‌ شوینی وه‌ یا بلاوه‌ی لی ئه‌که‌ن. پاشان کۆ ئه‌بنه‌وه‌ ده‌رزیه‌کان به‌ پاره‌یه‌کی زیاده‌ به‌ نیازی مراز لی ئه‌که‌رن و به‌م ده‌رزیانه‌ ئه‌لین «ده‌رزی مراز» و نرخیکی زۆری هه‌یه‌ له‌ به‌ر چاویان.

قسه‌ی به‌تویکل

- کابرایه‌ک مانگایه‌کی ئه‌بئ هه‌ر چه‌نده‌ ئه‌که‌ن ده‌ستیکی نانیته‌ زه‌وی و هه‌یچی نییه‌. ئه‌چن به‌ «شاسواری قازی خدر وه‌یس» ئه‌لین. ئه‌ویش ئه‌لئ: به‌چن بیکه‌ن به‌ ته‌قه‌ و هه‌را به‌ سه‌ریا. که‌ وا ئه‌که‌ن، مانگا که‌ ده‌ست ئه‌نیته‌ زه‌وی و ئه‌روا. له‌ شاسوار ئه‌پرسن ئه‌لین ئه‌مه‌ چی بوو؟ ئه‌ویش ئه‌لئ ئه‌وه‌ خه‌ونی دیوو.

- «مه‌حمووی پیره‌وه‌یسی یوسوجانی» شه‌ویک له‌ مالتیکا میوان بوو. ژنی خانه‌ خۆی که‌ بایه‌کی لی به‌ر بووه‌وه‌ چه‌پۆکیکی کیشا به‌ سهر مناله‌که‌یا وتی: «شکلت خواته‌وه‌! پیاو شه‌رمه‌زار ئه‌که‌ن». هه‌یج ده‌نگ نه‌بوو، نووستن.

شه‌وی ژنه‌که‌ میزی هات، چو نه‌یزانی له‌ ژوور سه‌ری مه‌حمووی پیره‌ وه‌یسه‌وه‌ خۆش میزه‌که‌ی کرد. مه‌حموش لای وا بوو بزنه‌ وتی: «یخ یخ دوات به‌رئ». ژنه‌ش وتی:

«خاله‌مه‌حموو بزنییه، منم وا خوا رووی ره‌ش کردم». خاله‌مه‌حمویش وتی: «خوشکی! خوا تۆی روو ره‌ش نه‌کردگه؛ خوا منی وه چه‌مه‌ر کردگه. نه‌گینه نه‌بوایه له هه‌وره تریشقه‌کی ئیواریدا پاش پارگینم^۸ لی بدایه».

- کابرایه‌کی کورد بوو به میوانی کابرایه‌کی تر. دنیا زستان بوو له گۆی ئاگردانه‌که دانیشتیون ژنی خانه‌خۆیه‌که پشتی له مان بوو، کونئ بوو بووه‌ده‌ریپکه‌ی، لا رانی دیار بوو. میرده‌که‌ی ویستی ئیشیکی وا بکا که ژنه‌که‌ی خۆی داپۆشی رووی کرده میوانه‌که و پی وت: «ئیمسال خانوو‌ه‌که‌م هه‌لگێراوه‌ته‌وه‌ نازانم تو پیت چۆنه؟»

له‌و کاته‌دا که میوانه‌که سه‌ری به‌رز کرده‌وه سه‌یری ده‌سته‌که‌کان بکا میرده‌که کۆله‌وه‌ژیکێ گهرم دانرا بوو له‌ ناکاو ژهن‌دی به‌ ژنه‌که‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ تۆزێ بزوێته‌وه‌ و له‌و بزووته‌وه‌دا خۆی داپۆشی. ژنه‌ له‌ به‌ر گهرمی کۆله‌وه‌ژه‌که‌ داچله‌‌کاو کتوپر بایه‌کی لی به‌ر بووه‌وه‌ کابرای میوان سه‌یریکی ده‌سته‌که‌کانی کرد و وتی: «به‌ خوا برا هه‌ر ده‌ستت لی نه‌دایه‌ چاتر بوو».

- دوو کابرای کورد هه‌بوون یه‌کیکیان «نازاد»ی ناو بوو، یه‌کیکیان «شیرزاد». هه‌ر دووکیان پاله‌وان و به‌ جه‌رگ بوون. به‌ سه‌پانی چوونه‌ لای کابرایه‌کی تر شه‌وی ئه‌مان له‌م دیو خه‌رمانه‌که‌وه‌ نوستبوون کابرای خاوه‌ن خه‌رمایش له‌و دیوه‌وه‌. له‌ نیوه‌شه‌وا دز دێته‌ سه‌ریان کابرای خاوه‌ن خه‌رمان به‌ ئاگا دیت و ناویری ده‌نگ بکا ده‌ست ئه‌کا به‌ و‌رپته‌ کردن له‌ به‌ر خۆیه‌وه‌ ئه‌لی: «پاره‌م ببوایه‌ ژنیکم به‌ینایه‌، دوو کورم ببوایه‌ یه‌کیکم ناو بنایه‌ نازاد یه‌کیکی شیرزاد». که‌ ئه‌گاته‌ نازاد و شیرزاده‌که‌، به‌ قایمتر ئه‌یلێت. نازاد و شیرزاد له‌ خه‌وه‌که‌ رانه‌په‌رن و دزه‌کان ئه‌گرن.

- که‌ریم به‌گی فه‌تاح به‌گی جاف ئه‌چیتته‌ به‌غدا له‌ دووکانی ئه‌جزاچیه‌ ئه‌یه‌وی خۆی بکیشی له‌و کاته‌دا ژنیک له‌وی ئه‌بێ ئه‌ویش خۆی ئه‌کیشی. که‌ریم به‌گ که‌ چاوی پی ئه‌که‌وی ژنه‌ی به‌ لاوه‌ زۆر زل ئه‌بێ له‌ زلیه‌که‌ی سه‌رسام ئه‌مینی. کتوپر شانی ئه‌گرێ ئه‌لی:

۸- پاش پارگین: خه‌تیکه‌ وه‌کوو خه‌نی جووت به‌ ده‌وری ده‌وارا لی ئه‌ده‌ن بۆ ئه‌وه‌ که‌ باران باری، ئاوه‌که‌ به‌ویدا به‌روا و نه‌یه‌ ناو ده‌واره‌که‌وه‌.

«خوشکم، مەرۆ بزائم کاممان زلترین؟» له پاشا خۆی ئەکیشی، کهچی ئەم زیاتر دەرئەچی. دیت به لای ژنەکه‌وه -ئەوا خەلکیکی زۆریش له خزمەتکارو خەلکی تر له‌وئ وه‌ستاون- ئەلئ: «ئەگەر زیاده‌که‌ی من بخریتە تۆوه‌و وه‌کو یه‌ک دەرئەچین». ژنەش دەست ئەکا به‌ بێکه‌نین و لئ ئەدا ئەروا.

- کابرایه‌کی کورد ماینتیکی زۆر چاکی هه‌بوو؛ کابرا خۆی چوو بوو بۆ کاروان، شه‌وئ دز هاتنه‌ سەر ماله‌که‌ی بۆ ماینه‌که‌، که‌سیشی له‌ ماله‌وه‌ نه‌بوو تهنها ژنەکه‌ی نه‌بئ. ژن هه‌ستی کرد وا دز ده‌وره‌ی ماله‌که‌یان داوه‌ رووی کرده‌ ماینه‌که‌و پنی وت:

ماینه‌ که‌وه‌ی یه‌لخوزه‌ قه‌زات بکه‌وئ له‌م کوزه‌

ئیمشه‌و نه‌تبا ئەو دزه‌

دز مایینیان برد. کابرا هاته‌وه‌و سه‌یری کرد ماین نه‌ماوه‌؛ له‌ ژنەکه‌ی پرسى. ئەویش پنی وت که‌ دز هاتن برديان، به‌لام ئەتوانی بیدۆزیته‌وه‌و. وتی چۆن؟ وتی: په‌سته‌یه‌کی وام وتوه‌ به‌ ماینه‌که‌دا هه‌سته‌ برۆ بزانه‌ له‌ چ شویتیک ئەم په‌سته‌یانه‌ ئەوت له‌وییە.

کابرا چوو؛ له‌ پاش گه‌رانتیکی زۆر رینی که‌وته‌ گوندیک سه‌یری کرد مندا لان ئەو په‌سته‌یه‌ ئەلئ. له‌ مندالینکی پرسى که‌ ئەمه‌ له‌ کوئ فیر بووه‌؛ ئەویش وتی فلانه‌ مال چوو بوون بۆ دزی ماینیکیان هینا بووه‌وه‌. که‌ هاته‌وه‌ ئەم په‌سته‌شیان له‌ گه‌ل خۆیان هینا بوو. ماله‌که‌ی لئى پرسى، ئەویش پیتاشانی دا. که‌ چوووه‌ ژووره‌وه‌ ماینه‌که‌ی به‌رچاو که‌وت، راست نه‌وی له‌ جلە‌وه‌که‌ی کیشایه‌ ده‌ره‌وه‌و هینایه‌وه‌.

- فه‌قیه‌شیتە هه‌بوو له‌ ناو جافدا، رۆژیک ئەچیتە لای مه‌حموو پاشا. پاشا لئى ئەپرسى: «ها فه‌قیه‌ شیتە ئیسته‌ چى ئەکه‌ی؟» ئەویش ئەلئ: «وه‌ لا پاشا! سه‌گ به‌ تووله‌ ئەکه‌م». پاشاش ئەلئ فه‌قیه‌ شیتە سه‌گ به‌ توله‌ مانای چیه‌؟ ئەلئ: «پاشا! مانای چى، مانای چى؟» یانی له‌ تۆی ئەسیتەم و ئەیده‌م به‌و». پاشا ده‌ست ئەکا به‌ بێکه‌نین.

- کورە مه‌لایه‌ک هه‌بوو له‌ سوله‌یمانی، باوکی ئەینایه‌ به‌ر هه‌ر کار و فرمانیک سه‌قامگیر نه‌ئەبوو. رۆژئ هه‌ندئ له‌ فه‌قیه‌کانی باوکی ئامۆزگاری ئەکه‌ن و به‌ سه‌ریا دین ئەلئ: «تۆ ته‌ماشای ئەوره‌حمانی برات که‌ به‌و منالییه‌ بزانه‌ چهن زیره‌ک و گوئ پابه‌له‌».

ئەویش تۆزى راتەمىنى و لە پاشا ئەلنى: «ئەم، ئەم با ئەویش گەورە بىيى بزانن چۆن وەكو منى لى دىت».

- كابرايەكى كورد بە رۆژوو بوو؛ زۆرى برسى بوو. تۆزىكى مابوو رۆژ ئاوا بىيى، بانگى ژەكەى كرد وتى: خىراكە نانم بۆ بىنە با رۆژوو كەم بکەمەوه. ژەكە وتى پياووە كە خۆ رۆژ هيشتا بەرزە، دوو گەزى ماوه، هەتا نوێرى شىوان نەبى رۆژوو چى ئەكەيتەوه؟ ئەویش وتى: «كچى، نانەكەم بۆ بىنە، خوا بەم هەزار گەزە رۆيوە منەتم لى نەزانى بەم دوو گەزەش هەر نايزانى».

- كابرايەكى كورد چوو لە مەلا وتى قوربان كويخاكەمان زۆرم زولم لى ئەكاو مالم ئەخوا؛ نازانم خوا لە رۆژى قىامەتە هەقم چۆن ئەستىنى؟ مەلاش وتى: بىرام، ئىسلام گەورەيه؛ رۆژى قىامەت خوا بە تۆ ئەلنى لەم پياووە خۆش بىه قەسرەكەت چەند بى ئەوەندەى تەرت بۆ زىاد ئەكا. تۆش گەردنى ئازا ئەكەى و خواش ئەو ئەبەخشى. كابرا وتى: «مامۆستا، كە خوا وتى وەرە لىي خۆش بىه قەسرەكەت بۆ گەورە ئەكەم، ئەلیم بىنايى چاوان قەسرم ناوى تۆ كاوەلە ئاشىكەم بەرەى دوو بەشى دلۆپە بى، بەلام من لەو سەگبەهە خۆش نابم».

- يەكێك لە بەگزادەكانى «هەلدن» شەوىكى زستان خۆى و رەنجبەريكى لە گوى ئاگردانەكە بەرامبەر بە يەك دانىشتبوون. بەگ، رانكىكى دىراوى لە پىندا ئەبى، هەموو گەل و گونى ديار ئەبى. روو ئەكاتە رەنجبەرەكەو ئەلنى: رۆلە ئىمسال بەخىر توتنىكى زۆر بکەين، رەزى سەر چاوەشمان -ئىشەللا- ترىي زۆر ئەبى، ئەيكەين بە ميويز و دۆشاو. ئەچم لە كەركووك هەمووى ئەفرۆشم، جوان ئەسپىكى چاك ئەكەم و قامچى رەختىكى لى ئەدەم. رەنجبەرەكەش ئەلنى: «بەگم! من دوعا ئەكەم ئىستا كە خوا بىدا، قامچى دەرپىيەك بکەى بۆ قامچى رەخت ئەوسا خوا گەورەيه».

- «فەتاح ئەفەنى» ناوىك قازى بوو؛ بەلام پياووى گىل و بى ئەقل بوو. خەزمەتكارىكى هەبوو ناوى مام خدر بوو. وا رى كەوت مۆتەسەرف لىكەوت و قازى بوو بە وەكىل. ئىوارە ئەچىتەوه مالهو بەبانگ ئەكا: «خدر، خدر! وەرە هەى كەرى بى ئەقل! تۆهەر

به منت ئەوت نابێ به هیچ، ئەوا له قازیتی قه‌زاوه بووم به قازی لیواو ئەم‌پروش بووم به وه‌کیلی موته‌سه‌رف».

مام خدریش وتی: «ئەفەنی! ئەگەر به‌ختت بهم‌ جو‌ره‌ بێ، ئەبێ به‌ قازی ولایەت و ئەبێ به‌ وه‌کیلی والییش؛ وه‌ دیسان من وتوومه‌ تو نابێ به‌ پیاو، خو‌ نه‌موتووه‌ نابێ به‌ موته‌سه‌رف».

- پیاویک هه‌بوو له‌ سوله‌یمانی، که‌ ئیشیک ئەهاته‌ پێشه‌وه‌ ئەیوت: «هه‌ر سێ ته‌لاقی خو‌م و‌ عه‌لی عرفان که‌وتبێ ئەم ئیشه‌ وا نییه‌». پێیان ئەوت تو‌ چیت داوه‌ به‌ سه‌ر عه‌لی عرفانه‌وه‌؟ بو‌چ ئەیه‌خه‌یه‌ پال خو‌ت؟ ئەویش ئەیوت: «خو‌م ده‌میکه‌ ته‌لاقم نه‌ماوه‌».

- کابرایه‌کی فه‌لا جو‌تیاریکی هه‌بوو؛ زۆر تو‌ره‌ و‌ که‌لله‌ شه‌ق بوو. شه‌ویک له‌ زستانا چیشتی نیسکینه‌یان خو‌اردبوو، ئاغه‌ و‌ جووتیار له‌ به‌ر ئاگره‌که‌ دانیشتبوون. ئاغه‌ زۆر تینوی بوو نیسکینه‌ جو‌شی دابوو. نه‌ینه‌وێرا به‌ راستی داوای ئاو بکات ئەیوت: «گۆزه‌ ئاوه‌که‌ وا له‌ هه‌یوان؛ به‌ خوا ره‌نگه‌ چاک سارد بوبێ و‌ ئیستا خو‌اردنه‌وه‌ی خو‌ش بێ». جووتیاره‌که‌ش به‌ ناو چاوانیکی گرژ و‌ به‌ تو‌ره‌یه‌یه‌وه‌ ئەیوت: «شه‌وه‌که‌ی سارده‌؛ هه‌لبه‌ت ئەویش سارد ئەبێت».

ئاغه‌ وتی: «ئای نیسکینه‌ چه‌ند ئاو کێشه‌». کابرا وتی: «سه‌گباب! خێوه‌ چاری هه‌ر ئەوه‌یه‌ پیاو که‌می لێ بخوا».

- کابرایه‌ک له‌ سه‌ر ئیشیکی خراب گیرا بوو. شاكر ئەفەندی -حاکمی منفرد- لێ پرسى تو‌ ئەم ئیشه‌ خراپه‌ و‌ بێ مه‌عنايه‌ت بو‌چی کرد؟ کابرا وتی: «قوربان! شه‌یتان پێی کردم». شاكر ئەفەندیش وتی: «مردووت مرئ! بو‌چی نالێ خو‌م کردم؛ شه‌یتان بێزی نه‌هات سو‌جده‌ بو‌ ئاده‌م بیا ئیستا دیت گه‌وادى بو‌ قنگ هه‌لپچراویکی وه‌کوو تو‌ ئەکات».

- جاریک کابرایه‌کی کورد لای ران ئەبێ و‌ میگه‌له‌که‌ی ئەباته‌ گۆی چه‌میک. به‌له‌یه‌ک هه‌رزن دیار ئەبێ، به‌ ناو هه‌رزنه‌که‌دا ئەبیا بو‌ سه‌ر ئاوه‌که‌. کابرای گۆرانی خاوه‌ن هه‌رزن چاوی لێ ئەبێ، به‌ هه‌را کردن دیت و‌ ئەلێ: برا به‌ولادا رانه‌که‌ به‌ره‌. خوا هه‌لناگرئ بو‌چی به‌ ناو هه‌رزنه‌که‌دا ئەیه‌ی؟ کورده‌ش ئەلێ: «گۆرانه‌ گالت وه‌ گوێزه‌».

- کابرایەکی کوردی کەم دەست روژبیک میوانیکی هات، ئەویش هەلسا بە هەر جوړی بوو پەنجاییک برنج و پەنجاییک روونی بە قەرز پەیدا کرد و هینایەوه دای بە ژنەکی بۆیان لی بنی. ژنە چوو بە جارێ هەموو روژنەکی کردە پەنجاییە برنجەکە و لێنا بە چیش. ئیوارە کە نانی دانا میوانەکە لە بەر شلەبی روژ دەستی نەگەیشته برنجەکە زوو تیری خواردو چوێ دواوە. لە پاشا کە رویش، پیاوێک بە ژنەکی وتی: «ئەری ژنەکە من بە هەزار نالی عەلی پەنجاییک روژم قەرز کردبوو؛ تۆ بۆچی بە جارێ کردت بە چیش؟» ژنە وتی: «بە خوا مێردەکە بۆ روو سووری تۆ وام کرد». کابرا وتی: «بە خوا من ئەمویست روو رهشی لای خوایش بوومایە و تۆ ئەو هەموو روژنەت بە فیرو نەدایە».

- سێ چوار پیاو ئەبن بە میوانی مالتیک. ژنەکە نانیان بۆ دروست ئەکا، مالتیکی ئەبن هەر نووکه نووک ئەکا و داوای چیش ئەکا. دایکەکی چەپۆکیک ئەکشی بە سەریاو ئەلی: «دایکەوه باوانت شیوی! لە میوانەکان خرابترت بە سەر هاتووه».

- کابرایەک چووێ لای سەعاتچیەک سەعاتیکی لی کړی، بەلام زۆر هەرزانی لی کړی. بە سەعاتچیەکی وت: کە بەم نرخه هەرزانه سەعات بفروشی قازانجت لە کوی ئەبن؟ سەعاتچی وتی: «تۆ پیروژت بێ! سەعاتەکە بەره. بە خێر وەختی کە تیکچو و شکا، ئەو وەختە قازانجەکەم دەست ئەکەوی».

- حاجی برابم بەگی دەکە جارێ دابوو بە ئاویا هەرکە نوێژ نەکا مریشکیک جەریمە یەتی. کابرایەک هەبوو «قولی» ناو بوو، چەند مریشکیکی بوو دابووی بە جەریمەدا، هیچی بە دەستەوه نەماوو. ئەچوو بۆ مزگەوت و نوێژی ئەکرد ئەیوت: «نیەتمە ئەم نوێژە ئەکەم بۆ حاجی برابم بەگ». ئەیانوت: کورە ئەوێ بۆج وا ئەلیت؟ ئەیوت: «براکەم، حاجی برابم بەگ تالانی کردم. من نوێژ ناکەم وە زۆر نوێژم پێ ئەکا؛ ئەمە نوێژی ئەوێ. ئاخر من باوکم نوێژی کردگە، باپیرم نوێژی کردگە؟ من چی و نوێژ چی؟»

- دەستەیهک فەقی چوونە سەرکانیەک. سەیریان کرد چوار پینج ژن بە رووت و قووتی خۆیان ئەشت. یەکیکیان گێڕایەوه وتی: یەکنی لە ژنەکان چاوی بە ئیمە کەوت بانگی

ئه‌وانی تری کرد: کچی! خوتان داپوشن ئه‌و پیاوانه هاتن. یه‌کی له ژنه‌کان به‌ روتی هه‌لسایه سهر پێ چاوی به‌ ئیمه‌ که‌وت. هیچ خۆی دانه‌پۆشی و خۆیشی تیک نه‌دا به‌ ژنه‌که‌ی تری وت: که‌نی باوانت شیوی! کوا پیاون، ئه‌مانه‌ فه‌قین».

- جارێک «ئه‌حمە‌ی کړنو» ریی ئه‌که‌وێته‌ ئاوابی «سهرشانه». پیره‌ژنیک به‌ره‌نگاری ئه‌بێ و سه‌یری سه‌رو فه‌سالی ئه‌کاو ئه‌لی: «به‌ قوربانت بم! وا دیاره‌ تو حه‌کیمی. کۆکه‌یه‌کی بێ فه‌رمه‌ به‌لکو ده‌رمانیکم به‌یتێ بۆ ئه‌م کۆکه‌یه‌». ئه‌ویش هینای توژی زه‌نجه‌فیلی وردی دایه‌، وتی به‌ که‌فله‌مه‌ بیه‌خۆ. ده‌ستی برد که‌له‌ شاخیکیشی ده‌رهینا روژ گه‌رچه‌کی تیدا بوو، وتی ئه‌مه‌ش ده‌رمانیکی تره‌، له‌و وه‌خته‌دا که‌ که‌فله‌مه‌که‌ ئه‌خۆی توژی له‌مه‌ش به‌ په‌نجه‌-شه‌رع شه‌رمی بۆ نییه‌- له‌ قنگت هه‌لسوو، ئیتر به‌ دوو سێ روژ چاک ئه‌بێته‌وه‌. پیره‌ژن چوو که‌فله‌مه‌که‌ی خوارد و روژه‌که‌شی دا له‌ خۆی، که‌چی کۆکه‌که‌ی زیاتر بوو. ئه‌مجاره‌ به‌ ده‌میشه‌وه‌ ئه‌ترێ؛ به‌لام هه‌رکه‌ ئه‌تری ئه‌یوت: «ئه‌ی وه‌ریش باوک حه‌کیمه‌که‌».

- کابرایه‌کی کورد چوو هه‌ر رووباریک ویستی لێی بیه‌رپه‌نه‌وه‌ نه‌یشه‌وێرا. گۆرانیک له‌وێ راوه‌ستا بوو، پیتی وت: برا ئه‌م ئاوه‌ نامبا ئه‌گه‌ر لێی بده‌م؟ گۆرانه‌ش وتی: «ئه‌ه». وتی ئه‌گه‌ر برده‌م؟ وتی ئه‌گه‌ر برده‌تی تهنێ بکه‌ له‌ ریشم. کورده‌ دای له‌ ئاوه‌که‌، ئاوا پیتیچی دا. له‌ ئاواوه‌که‌دا خه‌ریک بوو ئه‌خنکاو تهنێ ئه‌کرد له‌ ئاوه‌که‌. گۆرانه‌که‌ لای وا بوو ئه‌مه‌ تف له‌م ئه‌کا، رووی تیکرد و پیتی وت: «تفێ خۆت بکه‌و برۆ».

- کابرایه‌کی سه‌ید بێوه‌ ژنیک هینابوو، شه‌وی چوو له‌ لای. تا کابرا کوتیکی به‌وه‌وه‌ ئه‌دا، بێوه‌ ژنه‌که‌ چوار کوتی به‌مه‌وه‌ ئه‌دا. کابرا پشتمینیک سوزی له‌ پشتا بوو، رووی کرده‌ بێوه‌ ژنه‌که‌و پیتی وت: «دایکم به‌ نۆره‌، خوشکم به‌ نۆره‌؛ بیکه‌ به‌ خاتری ئه‌م شاله‌ سه‌وزه‌ که‌ له‌ پشتمایه‌ ئه‌گه‌ر سه‌رم لێ تیکده‌ی؟»

- کابرایه‌ک دوو کۆری هه‌بوو، یه‌کیکیان ناوی «خه‌له‌» بوو ئه‌وێریان «بله‌». خه‌له‌ حیز و بله‌ زۆر ئازا بوو. هه‌تیو و مه‌تیو به‌ کابریان ئه‌وت خه‌له‌مان گاهه‌. ئه‌ویش ئه‌یوت: «خۆشیم ئه‌توانم خه‌له‌ بگێم، ئیوه‌ ئه‌گه‌ر ئازان بله‌ بگێن».

- ژنیك دوو دۆستی هەبوو، یەكێیان ناوی «جەبار» بوو یەكێیان «عەباس». شەویك رێكەوت هەر دووکیان چۆن بۆ لای ژنە. کوتوپر لەو وەختەدا مێردەكەى ھاتەو. ژنە لە تاوانا شارەدێیەو. لە پاشا لە گەل مێردەكەیا دەستی كرد بە وردە گلەیی و وتی: ئەوهم بۆ بکەر و ئەوهم بۆ بینە. هەر شتیکی ئەوت کابرا ئەیوت: «جەبار بیدا». جەبار لەو لاوە لە ناو ئاخوڤرەكەدا سەری راست کردەو و وتی: «گشتی ئەخەى بە سەر منا؛ ئەى عەباسە مل قەوى بۆچ شتیك نەسینیت؟»

-جاریك لە ئاواى «عەنبار»^۱ فەقیهەكان شەوى جەژن ئەچنە لای مەلا برايم ئاغای عەنبار بۆ رۆن و برنجی جەژن. ئەویش هیچیان ناداتی. بە ناھۆمیدی ئەگەرپنەو و قسەكە بۆ مەلا شەفیعی مامۆستایان-كە مودەپرسی عەنبار بوو- ئەگێرپنەو ئەویش ئەلى: «وا نابى. بچن پێى بلىن ئاغا برنج و رۆنى جەژنمان ئەدەیتى خۆمان لێى بنین یا خود بین لە دیواخان نانى جەژن بخۆین؟ ئیتر ئەو رێگەىەكى سێھەمى لا نییە، بە دلى خۆتان بەرپێتان ئەكا». ئەمانیش ئەچن و دائەنیشن. ئاغا ئەلى: «ھا، چیه دیسان بەرۆكتان گرتەو؟» ئەمانیش ئەلىن: «ئاغا ئەوا سبەینى جەژنە؛ گوشت و رۆن و برنجمان ئەدەیتى خۆمان لە حوجرە لێى بنین یا خود بین لە دیواخان نانى جەژن بخۆین؟» ئاغاش ئەلى: «پەككو! خۆ رێگەىەكى تر بۆ پیاو ناھیلنەو». ئینجا بە تەوسێكەو سەیریکیان ئەكاو ئەلى: «ھا، ھا كارەكەر و خزمەتكارم بۆ راگرتون. كارەكەر و خزمەتكار! بچن بچن رۆن و برنج و كەلەشیریکیان بەدەنى با خۆیان لێى بنین و قوزەلقورتى كەن. لایان وایە من خزمەتكارى ئەوانم».

- کابرایەكى خاوەن مالات لە گەل خەراتیک دەمە قالیان ئەبێ و بۆ شەرخ کردن ئەچنەلای مەلایەك. مەلا پێیان ئەلى سبەینى بیتەو. تەوریکی دارشکاندنیا دەبێ، مەلا بە خەراتەكە ئەلى وەستا کلکیكى جوانمان بۆ بخەرە ئەو تەوەرە. خەرات ئەچى بە دل و بە گیان کلک بۆ تەور دروست ئەكاو ئەیهینى بەو نیازە كە مەلا سبەینى چاویكى لێو یى. بەلام

له پیش هاتنی خه‌راتا کابرای خاوه‌ن مالات مەنیک روڤ بو مەلا ئەهینێ و ئەلێ: مامۆستا روڤی مانگا زەردە؛ زۆر خۆشه.

سبەینێ که شەرعه‌که‌یان ئەکا خه‌راته‌که ئەهینێ وا مەلا بە لای کابراکه‌ی‌ترا دایه‌که‌کشێ. ئەلێ: «مامۆستا کلکه تەوره‌که باش بو؟» مەلا ئەلێ: «پرو خزمە! مانگا ریا بە کلکه تەورتا».

- کابرایه‌کی پیری کورد دوو سێ کۆپی هەبوو. کۆپه‌کان روژیک دانیشتبوون قسه‌یان له ریکخستنی مال و مالاتیان‌ه‌وه ئەکردو ئەیانوت ئەوه بکه‌ین و ئەوه بکه‌ین؛ که‌ریکی شینیشیان هەبوو. یه‌کیکیان وتی که‌ره‌شینیش بفروشین بیده‌ین به ژنیک بو باوکمان. باوک‌ه‌که‌یان له‌و لاوه له‌م قسه‌یه‌ گوییکی قوت کرده‌وه، له پاشا قسه‌که‌یان گۆپی و هەر نه‌چوونه‌وه سه‌ری. ئینجا باوک‌ه‌که‌ی‌دایه وتی: «رۆله! لایه‌ن قسه له چیه‌وه ئەکه‌ن؟ قسه له که‌ره‌شین‌ه‌وه بکه‌ن».

- کابرایه‌کی کورد عه‌له‌ی ناو ئەهین، له‌گه‌ل کابرایه‌کی گالته‌چی شاری ئەچه‌نه مزگه‌وت. کابرا به‌ کورده ئەلێ: هەرچی مەلا کردی ئیمه‌ش ئەوه ئەکه‌ین. که ئەچه‌نه نوێزه‌وه کابرای کورد له پشت مەلاوه ئەوه‌ستی و کابرای شاریش له سه‌فی دووه‌ما له پشت کورده‌وه ئەوه‌ستی. که ئەچه‌نه سجده، کابرای شاری ده‌ست ئەبا گونی عه‌له ئەگرێ، عه‌له‌ش لای وا ئەهین نوێژ ئاوايه. ئەویش ده‌ست ئەبا گونی مەلا ئەگرێ. مەلا توژی به‌ ده‌نگی به‌رز ئەلێ «سبحان ربی الاعلی» کابرای شاری توژی گونی عه‌له ئەگوشی. عه‌له‌ش گونی مەلا ئەگوشی و مەلا ته‌نگه‌تاو ئەهین و به‌ قایم و به‌ جێری ئەلێ: «سبحان ربی الاعلی». عه‌له‌ش ئەلێ: «عه‌له‌و مەله‌ی نه‌گه‌ره‌که وه‌و شیخ که‌ریمه تا گونم به‌ر نه‌ده‌ن گونت به‌ر ناده‌م».

- دوو ئاغا پیکه‌وه قاولتی ئەکه‌ن، یه‌کیکیان ده‌نکی برنج به‌ ریشیه‌وه ئەمینتیه‌وه. خزمه‌تکارێکی ئاقلی ئەهین ده‌رفه‌تی ده‌ست ناکه‌وێ که ئاغا تی بگه‌ینێ. ئینجا هەر له دیواخانه‌که‌دا رووی تی ئەکاو ئەلێ: «ئاغه! ئاسکی له چیمه‌نه‌که‌تا ئەله‌وه‌رێ ئەمر بکه به پینج که‌س بچن ده‌ری که‌ن». ئاغه ده‌ست به‌ جی تی ئەگاوه‌ست ئەبا به هەر پینج په‌نجه‌ی ده‌نکه برنجه‌که ده‌ر ئەهین و فری ئەدا.

ناغه که ی تر که دپته ووه ماله ووه نه چپته نه ده بخانه و به خزمه تکاره که ی خوی نه لی نا
 بچو مه سینه یه کم بو بینه. کابرا مه سینه که ی بو نه باو ناغه که ی پی نه لی: ناگات لی بو
 خزمه تکاری خه لکی چلون ناقلانه ناغه ی خویان تی نه گه یه نن بو نه و ده نکه برنجه که له
 ریشیا مابو ووه؟ ده سا تویش بزانه نه توانی ناقلیه کی وا بنوینی؟ خزمه تکار نه لی: بمبینه.
 به هیوای نه ووه نو که ره که ی قسه یه کی ناقلانه بکات، ده نکی برنج به ریشی خویه ووه قایم
 نه کات. خزمه تکاره که چاوی پی نه که وئی نه لی: ناغه، ناغه! نه وی سهر پیشاوه که وا به
 ریشه ووه».

- کابرایه کی بانه یی هه بوو گولمحه مه دی ناو بوو؛ نازاو نه ترس بوو. هه موو جاریک به
 تنها کاروانی له بانه ووه نه برد بو سه قزو له سه قزه ووه کاروانی نه هینایه ووه بو بانه. جهرده
 نه یانته توانی بچه سهر ری. روژیک چوار هه تیو ته گیری لی نه که نن نه لی نه نیمه نه و
 بکوژین و نه نه و یه کی له نیمه بکوژی، به فیل رووتی بکه یه ووه.
 هه لئه ستن له «که لی خان» له سهر ریگه که یا بوی دانه نیشن. وه ختی له دووره ووه
 قدرانتوی ده ره که وئی ههر چواریان تفه نکه کانی خویان نه شارنه ووه و نه بن به دوو دهسته ووه
 به درو ده ست نه که نن به جنیودان به یه کتری و له پاشا به زلله و مسته کو له له سهر و گویلاکی
 یه ک بهر نه بن. گولمحه مه د که نه یینی ده ست نه کا به جنیق پیدانیان، نه لی هه تیو شهر مه که نن
 لیتان نه ده م و لووله تفه نگی له بن دهستی یه کیکیان نه سره وینی. کوتوپر یه کی لووله
 تفه نکه که و یه کی جله وی نه سپه که ی و دوانیشیان ههر یه کی قولیکی نه گرن و داینه به زین
 پاک و پوخته رووت و قووتی نه که نه ووه. ئیتر گولمحه مه د وه کو شه لی شوانان گاو دپته ووه.
 لئی نه پرسن خو تو که س نه یته توانی بیته ریت، نه م جاره بوچی نه مه دت به سهر هات؟ وتی:
 «فلانی ههر که سی پیاو ته تی له که لی خان بکات وه های به سهر دی».

- کابرایه کی کورد ری نه که وینه مالی پیاویکی شینکی. برسی نه بی داوای نان نه کا.
 خانه خوی سی چوار نان و جامی دوشاوی بو دانه نی. میوان ته ماشا نه کا دوشاوه که رونه،
 نانه که ش ههر زنه و زور ره قه؛ ههر چهن نه یکا به دوشاوه که د شتیکی وای پتوه نابی. ناچار
 نانه که له ده ستیا ورد نه کا نه یکا ته ده میه ووه و جامه دوشاوه که نه نی به سهر یه ووه قومی زل
 زلی لی نه دا. کابرای خانه خوی وتی: «خزمه چلون نان و دوشاو وا نه خوری؟ نه بی نانه کا

له دۆشاوه که هه‌لکیشی و بیهۆی». میوانه‌که‌ش وتی: «قوربان! ئهم نانه ره‌قه و ئهم دۆشاوه شله. تو بۆ منت داناوه بیه‌که‌م به قوزه‌لقورتم، ئه‌بێ به‌م جۆره بخوری».

- کابرایه‌کی پاک و ته‌میزی سه‌هی رۆژیک به‌ پیاده به‌ ریگادا ئه‌روا و ئه‌گاته قه‌راخ ناوی قشلاخ. ئه‌لێ: من ناده‌م له‌م رووباره؛ جله‌کانم ته‌ر ناکه‌م. که‌سیک بیهی ولاغیکم بۆ بیهنی سواری بیه‌م یا خود به‌مکاته کۆلی به‌ماته ئه‌و به‌ر، چه‌ندی پاره بووی ئه‌یده‌می. کابرایه‌کی «نایسه‌ر» له‌وی ئه‌بێ ئه‌لێ: دوو قه‌رانم به‌ده‌ری من به‌ کۆل ئه‌ته‌په‌رینه‌وه. کابرا دوو قه‌رانه‌که‌ی ئه‌داتی و سواری کۆلی ئه‌بێ. کابرای نایسه‌ری له‌ ناوه‌ راستی ئاوه‌که‌دا خۆی ئه‌دا به‌ زه‌ویدا هه‌موو له‌شی ئه‌و هه‌زاره ته‌ر ئه‌بێ. به‌م جۆره ئه‌چه‌ ئه‌و به‌ره‌وه.

سه‌هیه‌که‌ ئه‌لێ: خوا به‌نگری من بۆیه‌ پاره‌م دا به‌ تو که‌ جله‌کانم ته‌ر نه‌بێ؛ تو بۆچی وات کرد؟ کابرا ئه‌لێ: «وه‌للا قوربان! من به‌ منالی شیرێ گامیشم خواردوه. به‌ ده‌ست خۆم نییه‌ لیم بووه به‌ خوو، هه‌ر چه‌ن به‌چه‌ ناو ئاوه‌ ئه‌بێ بنووم». سه‌هیه‌ یه‌که‌ش ئه‌لێ: «به‌خوا فلانی، جله‌کانی من وشک ئه‌بیه‌ته‌وه؛ به‌لام ناخری تو به‌م خووه ئه‌چی».

- کابرایه‌کی شاره‌زوری له‌ ئاشنایه‌کی بازرگانی سوله‌یمانی هه‌ندێ کۆتالی کپی که‌ پایزه‌ ختی حاسلات پاره‌که‌ی به‌داتی. بازرگان ده‌فته‌ری گرت وتی: «ده‌ گه‌ز به‌لووری، هه‌ر به‌ دوو قه‌رانه؛ تو به‌لێ دوو قه‌ران و نیو ئه‌مه ۲۵ قه‌ران. بیه‌ست گه‌ز چیت، هه‌رگه‌زیک به‌ تارانیه‌ک، تو به‌لێ به‌ ریالینک ئه‌مه هه‌مووی کردیه ۳۵ تارانێ. مه‌رحه‌مه‌یه‌ک نرخێ دوو قه‌رانه، تو به‌لێ دوو قه‌ران و نیو، فیه‌ستیکی ژنانه‌ بایی سه‌ قه‌رانه، تو به‌لێ سه‌و نیو. که‌وایه‌کی شه‌یتان بیه‌ری به‌ هه‌قی درون و هه‌مو شتیکه‌وه ئه‌کاته سیانزه قه‌ران، تو به‌لێ پانزه. جووتنی که‌هوش و جووتنی که‌لاش، هه‌قه‌که‌ی نو قه‌رانه، تو به‌لێ ده‌ قه‌ران قه‌یناکا». ئه‌مانه‌ی له‌ ده‌فته‌ره‌که‌ نووسی و ئینجا وتی: «عه‌زیم، تو مه‌لێ خاترم ناگری؛ دووکان دووکانی خۆته، به‌لام شتی که‌هیه‌ من قه‌رزاری خه‌لکم و توش هه‌تا سه‌ مانگی که‌ پاره‌م ناده‌یتێ هه‌شت قه‌ران با قازانجی بێ». ئه‌ویش نووسا.

پاشان وتی: «رۆحه‌که‌م! خۆ تو له‌ سایه‌ی خواوه‌ خاوه‌ن خه‌رمان و به‌ره‌ جووتنی، که‌ خه‌رمان هه‌له‌گه‌ری بایی ده‌ پانزه تارانێ هه‌ر خه‌رمان لۆغه به‌ خه‌لکی ئه‌ده‌ی، با هه‌شت تارانیش خه‌رمان لۆغه بێ ئه‌ویش نووسا و ئه‌ینجا به‌ کابرای وت: هه‌ر وه‌کوو عه‌رزم کردی

دووکان دووکانی خۆتە، هەر شتیکت پتوێست بوو ئەوانە هەیه. کابراش کەل و بەلی خۆی پێچایەوه و گەلێ مالاواییشی لێ کردو و روێشت.

- مەلایەک لە دیهک روژی هەدیسی ئەخوێندەوه فەرمووی «هەر کەسی قەرانیکی لە رێ خوادا بدا، خوای تبارەک و تەعالا دە قەرانی ئەداتەوه». کابرایەک گوتی لەم وەزە بوو وتی: «من بیست سەر یزەم هەیه، وا چاکە بپەرۆشم و پارەکە ی بکەم بە خێر بە لکو پارەیهکی زۆرم دەست بکەوی». هەلسا بزەکانی پێش خۆی دا بردنێ شار فرۆشتنی دای بە پازە لیرە. چوار دە لیرە دا بە هەزارو فەقیر. لیرەیهکیشی بۆ خەرجی خۆی گەلدایهوه. پێنج شەش روژ سوورایەوه هیچی دەست نەکەوت. هات چوو مەزگەوتیک لە ئەدە بخانەکە دەستی بە ئاو ئەگەیاندا خەیاڵ بردیهوه وتی: «سەیرکە ئەم مەلایە چۆن تەفرە ی منی داو چی پێ کردم؟ هاتم بە قەسە ی ئەو هەر چیکم هەبوو لە ناوم داو ئەوا ئێستە لە قەرانی زیاتر هیچم پێ نەماوه. خستیم سەر ساجی عەلی. شەرت پێ کە چوومهوه هیچ نەکەم تا مەلا ئەکوژم، چونکە منی مال وێران کرد». لەو کاتەدا قەرانیەکەش لە باخەلی دەرپەری کەوتە عابخانەکەوه. وتی خۆ من هیچم پێ نیە بیدەم بە نان پێ بپەرۆمەوه؛ جەلەکانی داکنەدو خۆی خستە عابخانەکەوه بە لکە قەرانیەکە دەرپێنی. ئابخانەکە قوول بوو، نوqm بوو، سێ قوم گواو چوو دەمیەوه قووتی دا. کە دەستی گێرا پریاسکەیهکی بەردەست کەوت؛ دەری هیناو سەر کەوتە سەری. چوو و سال خانەکە لەشی خۆی شت و جەلەکانی لە بەر کردەوه و پریاسکە ی کردەوه، سەیری کرد سەدو چل لیرە ی تیا یە. ئێتر دەست بە جێ ملی رینگای گرتو هاتەوه. روژیک کە دیسان مەلا وەعزی ئەدا فەرمووی «هەر کەسێ قەرانیکی لە رێ خوادا بدا خوا دە قەرانی پێ ئەدا». کابرا هەلیدایە وتی: «مامۆستا تۆ کە هەدیسی ئەخوێنی بە تەواوی بیخوێتە لێی کورت مەکەرەوه». مەلا پرسێ چلۆن؟ وتی: «ئەو هەش بلی هەتا سێ قومیش گواو نەخواتەوه خوا نایداتنی».

- لەو ولاتە تازە ئەو پۆلیسانە داها تەبون کە پێیان ئەلێن «پۆلیسی غەیرە نێزاسی». دەستەیهک لەمانە لەو شاخە ی پشتی پێنجویندا بە شوین چەتەدا ئەسو پێتەوه دوو کوپی جاف تووشی ئەمانە ئەبن. یەکیکیان بەو یەکیان ئەلێ: ئەری برا ئەمانە چین؟ ئەلێ: «برا بێژم چی؟ ئەگەر بێژم پۆلیسن، پۆلیس نین. ئەمە رەنگبێ ئەوانە بوون کە پێیان بێژن پۆلیسی غەیرە نێزاسی». ئەلێ برا پۆلیسی غەیرە نێزاسی یانی چی؟ ئەلێ: کوپە یانی وەکو دێ بیفی

زەمانی عوسمانی. ئەلێ: «ها ره‌ییف! دەسا برا ئەم دەور و دوو کانه‌ش دووی دا له‌مه. چاوت لێ وو عوسمانیش هەر که که‌وته ره‌ییف گرتن چۆن یه‌کیکی دا له‌مه؟»

- مه‌لایه‌ک هه‌بوو له‌ سوله‌یمانی - به‌ ره‌حمه‌ت بێ! - بزه‌ نی ئەم مه‌لایه‌ ناویانگی ده‌رکردبوو. دوژمنی هه‌بوو له‌ گه‌ل شتی تریش هه‌موو به‌ ده‌سته‌یه‌وه هه‌راسانیان پێ هه‌لگیرابوو. مه‌لا له‌م دوا دوا‌یه‌دا چاوه‌کانی کز بووبوو؛ هاتو چۆی لای هه‌کیمی ئەکرد بۆی. هه‌کیم روژیک پتی وت مه‌لا توژی خۆت له‌ ئیشی شه‌رعی بگه‌روه. وتی: «هه‌کیم ئەفه‌نی ناتوانم». وتی که‌ ناتوانی هاتوچۆی لای منیش مه‌که؛ چونکه‌ من تا تو ئەوه ئیشت بێ چاوتم پێ چاک نا‌کرێته‌وه.

چوو له‌ هه‌کیمیکی تر، هه‌موو وایان پێ وت. ته‌نانه‌ت هه‌کیمێک پتی وت ده‌ روژ واز بێنه‌ من چاکت ئەکه‌مه‌وه. وتی ناتوانم. وتی هه‌فته‌یه‌ک. وتی ناتوانم؛ وتی هه‌کیم ئەفه‌نی ئەمانه‌ی پێ ناوی یه‌ک سه‌عات ناتوانم ئەو ئیشه‌ نه‌که‌م. هه‌کیم وتی که‌واته‌ برۆ چاوی تو به‌ من چاک نا‌کرێته‌وه. زۆری پێ نه‌چوو مه‌لا کویر بوو؛ ئینجا ئەیوت: «ئوخه‌ی وا کویر بووم، ئیتر جارێکیکه‌ بێم نا‌لێن گان مه‌که».

- کابرایه‌کی هه‌کیم هه‌بوو کورپکی هه‌بوو فێری پزیشکی ئەکرد، بۆ ئەوه ئەگه‌ر جار جار به‌هاتنایه‌ به‌ شویتیا بۆ سه‌ر نه‌خۆش، خۆی پیر بوو کورپه‌که‌ی بناردایه‌. روژیک هاتن به‌ شویتیا بۆ ئەوه‌ی به‌جێت بۆ سه‌ر نه‌خۆشێک. کابرا کورپه‌که‌ی نارد. کورپه‌ که‌ چوو هیچی له‌ نه‌خۆشی نه‌خۆشه‌ که‌ نه‌ئه‌زانی هەر ئەوه‌نده‌ نه‌بێ وتی: ئەمه‌ ده‌روونی ئەگرێ، ئاوی ساردی بده‌نی با بخواته‌وه. هینایان ئاویان دا به‌ نه‌خۆش؛ هەر دایانی و خواردیه‌وه نه‌خۆش وه‌رس بوو، وتی: بۆ خاتری خوا چیم لێ ئەکه‌ن؟ ئەم هه‌موو ئاوه‌ چییه‌؟ من ناتوانم. کورپه‌ هه‌کیم وتی: ئێوه به‌ گوێ ئەو مه‌که‌ن بیده‌نی. ئینجا به‌ زۆر ئەیان‌کرد به‌ گه‌رویا. نه‌خۆش قور به‌ سه‌ر لێ برأ، ئیتر جینگه‌ نه‌مایه‌وه ئاوی تیکه‌ن. کورپه‌ هه‌کیم وتی: ئەوه‌ بۆچی نایده‌نی؟ وتیان ورگی پر بوو جینگه‌ نه‌ماوه‌ته‌وه. وتی: بۆچ من هه‌کیم یان ئێوه؟ بێنن له‌خواره‌وه ده‌ستووری که‌ن به‌ ئاوی سارد. ده‌ستیان کرد به‌ ده‌ستورکردنی. کوتوپر ئەوه‌نده‌یان زانی شه‌قه‌یه‌ک له‌ ورگی کابراوه‌ هات. که‌ سه‌یریان کرد وا ورگی شه‌قی برد و ئاوه‌ ناوه‌دا فیقه‌ی کرد.

کابرای نەخۆش بە ئاو مردو کورە حەکیم ھاتەوہ بۆ لای باوکی کارەساتەکی بۆگێراپەوہ. باوکی وتی: ئاخەر تۆ بۆچی وات کرد؟ وتی بابە! ھیچم لێ نەزانی؛ لە ئاو بێ مزدەرە تەرم نەدۆزیمەوہ بۆی، ئاویش ئەو کەتنە ی کرد. ئێنجا باوکی وتی: «رۆلە! تۆ کە ئەچینە سەر نەخۆشیک ھەر کە چویتە حەوشە کەیانەوہ لە پێشا چاوہ چاو بکە بزانی چی کەوتوہ. پەرە مریشک، توپکەلە ھیلکە، توپکەلە شووتی، چی کەوتوہ. کە چویتە سەری و نەبێت گرت بلی ئەم نەخۆشە ئەو شتە ی خواردوہ بۆیە نەخۆش کەوتوہ؛ جاری ھیچی مەدەنئ ھەتا ئیوارئ خۆم دیمەوہ، بۆ ئەوہی ئەو شتە ھەزم بکا؛ ئەو وەختە دەرمانی ئەدەمئ. ئەوسا کە ھاتیتەوہ شتە کە بۆ من بگێرەوہ من دەرمانە کەت ی ئێلیم و کە چویتەوہ ئەیدەیتئ. ئیتر ئەمە یە حەکیمی. وتی: «باشە بابە».

روژی دوایی لە مایکی گەورەوہ ھاتن بە شوین حەکیمە کەدا بۆ سەر نەخۆشیک. حەکیمیش کورە کە ی نارد و پنی وت ئامۆزگار یە کەت لە بیر نەچیتەوہ. کورە کە چوو؛ چووہ حەوشەوہ چاوہ چاوی کرد شتیکی وای بەرچاو نەکەوت، تەنھا کورتانە کەریک نەبئ کە دانرابوو. چووہ سەرەوہ نەبزی نەخۆشە کە ی گرت و وتی: «ھا، ئەمە گوشتی کەری خواردوہ بۆیە نەخۆش کەوتوہ. ھەتا ئیوارە ھیچی مەدەنئ با گوشتە کە ھەزم کا ئەو وەختە خۆم دیمەوہ دەرمانی ئەدەمئ». ئیتر ھەلسا و ھاتەوہ بۆ لای باوکی.

ئەھلی مالا کەش ھەموو لەم حەکیمی سەریان سڕ ما. بە باوکی وت: «بابە ئەو نەخۆشە گوشتی کەری خواردبوو، بۆیە نەخۆش کەوتبوو. جا تۆش دەرمانە کە ی بۆ بلی». باوکی وتی: چلۆن؟ وتی: بابە ھەر چەن چاوہ چاوم کرد ھیچم بەرچاو نەکەوت؛ نە توپکەلە شووتی، نە ھەنار، نە ھیلکە، تەنھا کورتانە کەری دانرا بوو. دیارە ئەوہ گوشتی کەری خواردوہ بۆیە ئەو کورتانە لەوئ کەوتبوو. ئێنجا باوکی وتی: «بە خێر بیتەوہ رۆلە! ئیوارە کە چویتەوہ بۆ سەری بلی دەرمانی ئەو کەسە کە گوشتی کەر بخوا ئەوہ یە میشکی پیاوی کەری دەرخوارد بدرئ، ئەو وەختە چاک ئەبیتەوہ».

- جاریک کابرایەکی کورد رووہ و قبیلە میزی ئەکرد. مەلایەک چاوی پتکەوت، وتی: برا چۆن رووہ و قبیلە میز ئەکە ی، ئاخەر نازانی حەرامە؟ کابرا پشتی کردە قبیلەوہ دەستی کرد بە میز کردن. مەلا وتی برا ئەوہ چۆن پشت ئەکەیتە قبیلەوہ میز ئەکە ی؟ ئێنجا رووی کردە خۆرەلات. مەلا دیسان وتی: برا نازانی حەرامە پیاو رووہ و خۆرەلات میز بکا؟ کابرا رووی کردە خۆرنشین. مەلا وتی: ئای ئەوہ چۆن روو ئەکەیتە خۆرنیشن و میز ئەکە ی؟

کابرای قور به سهر میزی لی بوو به قوزه لقورت. ئینجا سهری کیری گرت و به دهوری خویا ئه سوورایه وه و میزی ئه کرد و ئه یوت: «خوا سهر له و کهسه بشیویتی که سهری لی شتواندم».

- کابرایه ک له گهل کاروان چوو بوو بۆ سنه. له بازار تووشی ناسیایوکی هات وتی: ئیواره بۆ نان خواردن وه ره بۆ مالی ئیمه. ئیواره کابرا ههلسا بچی بۆ ماله که، له ریگا تووشی هاوړیکی بوو وتی بۆ کوئ ئه چی؟ وتی: ئه چم بۆ مالی فلان کس. وتی پیاوی چاک به ئه منیش له گهل خۆت به ره. وتی باوکم ئه و پیاوه هه ر خۆمی بانگ کردوه تو بیهم بلیم چی؟ وتی بلئ برامه.

لێیاندا رویشتن؛ له ریگه دا تووشی ناسیایوکی تر هاتن. پرسى بۆ کوئ ئه چن؟ کابرا وتی: فلان کس منى بانگ کردوه ئه چم بۆ ئه وئ. پرسى ئه ی ئه مه چیه له گه لت؟ وتی: وه للا ئه لئى منیش به ره و بلئ برامه. کابرا وتی: که واته منیش دیم با برۆین. له وئ بلئ کورمه. چارناچار لێیاندا رویشتن. دیسان له ریگا تووشی یه کینکی تر هاتن. پرسى خیره وا یه کتان گرتوه؟ وتی: وه للا! من له مالی فلان کس بانگ کراوم؛ ئیسته وا ئه مانهش هاتون هه ر یه که ناویکیان بۆ خویان دۆزیه ته وه. وتی: «یاللا! با برۆین منیش دیم». کابرا وتی: باوکم ئه و ئه مه کورمه و ئه مهش برامه و تو بکه م به چی؟ وتی برۆین خاوه ن ماله که خۆی ناوم بۆ ئه دۆزیه ته وه. هه ر چواریان چوون.

خانه خۆی وتی: ئه رئ برا من هه ر تو م بانگ کردبوو ئه مانه چین له گه لت؟ وتی: لێیان بپرسه خویان پیت ئه لین. رووی کرده یه کینکیان وتی: برا تو چیت؟ وتی من برام، له وئ تریانی پرسى ئه ی تو چیت؟ وتی قوربان منیش کوریم. کابرا ئیتر ورگی ئاوسا پئ هه لنه گیرا رووی کرده ئه وئ ئاخو وتی: «ئه ی که رانباوگا و تو چیت؟ گوو خۆریت؟» کابرا رووی کرده هاوړیکانی وتی: «نموت خۆی ناوم بۆ ئه دۆزیه ته وه».

- له قسه ی گوئ ئاگردانی کوردانه ئه لئى:

دنیا زستان بوو؛ به فر له زه ویدا بوو. ریوینک و ورچینک هه ر یه که سئ به چکه یان هه بوو؛ بوون به دهسته برا و چوونه ئه شکه و تیکه وه به و نیازه تا زستان ئه ورا ببین به یه ک مال. ورچه هه موو رۆژیک ئه چووه ده ره وه شتیکی پیدایه ئه کرد ئه یه تیا به وه خۆی و به چکه کانی ئه یانخوارد؛ ریوی له بهر به فر ده ر و ده شتی پئ نه ئه کرا خۆی و به چکه کانی له

برسا لات کەوتبوون. رۆژیک ورچە لە مەل نەبوو رێوی برسیەتی زۆری بۆ هێنا، چوو یەکنی لە بەچکەکانی ورچە هێنا خۆی و بەچکەکانی خواردیان و دەم و لیوی خۆیان سڕیەوه. ئێوارە ورچە کە هاتەوه، رێوی بە نووکەنووک چوو پێشوازیەوه وتی: «یەکنی لە بەچکەکانمان نەماوه». ورچە کە هاتەوه سەیری کرد لە بەچکەکانی ئەوه؛ دەستی کرد بە بۆرە بۆر و گریان؛ رێویش لە گەلیا.

زەمانیکی تری پێچوو ورچە لە مەل نەبوو، رێویە کە چوو یەکنیکی تر لە بەچکەکانی هێناو خۆی و بەچکەکانی خواردیان و دەم و لەوسی خۆیان سڕیەوه. ئێوارە کە ورچە هاتەوه، رێوی بە نووزەنووز چوو بە پێریەوه و وتی: «یەکنی لە بەچکەکانمان دیسان نەماوه». ورچە وتی: «لە هینەکانی من یا هینەکانی تۆ؟» وتی: «نازانم؛ ئەوەندە ئەزانم لە سەر زلە خرەکان نەماوه». ورچە کە هات و تەماشای کرد لە بەچکەکانی ئەوه، دیسان خۆی نایە قور و کەوتەوه بۆرە بۆر؛ رێویش لە گەلیا.

دوو بەشی زستان رۆیشت، دیسانەوه رۆژیک ورچە لە مەل نەبوو رێوی چوو تاقە بەچکە ورچیک مابوو، ئەویشی هێنا لە گەل بەچکەکانی خۆیا شەق و پەقیان کرد خواردیان و دەم و لیوی خۆیان سڕیەوه. ئێوارە کە ورچە هاتەوه رێوی خۆی نایە قور و هەر لە دورەوه بە گریان و باوکەرۆ رووی کردە ورچە. ورچە پرسى ئەوه چیە؟ وتی: «بە خوا ئاگە دیسان دانەیه کی تر لە بەچکەکانمان نەماوه». ورچە وتی: «لە هینەکانی من یا هینەکانی تۆ؟»

ئەوا ئیتر بەهاریش هات و دنیا رەشایی تێکەوت. رێوی خۆی تۆرە کرد و وتی: «بێ قەزا بێ! من ئەم زستانە هیچ دەنگم نەکردووه و هەر دامە سک. ئەم من من و تۆ تۆیە چیە ئەیکە؟ بێ بەچکەکانمان، ئیتر ئەمە چیە؟ تازە جارێکی کە من ئەم ھاوڕیتی و یەک مالیە ناکەم بە دوعا». ئەمەى وت و لە گەل بەچکەکانی خۆیا خۆیان دەرباز کرد.

- مەلایەک لە دیکا وەکوو عادەتی کوردەواری رۆژی جەژن بوو لە گەل ئەهلی جەماعەتە کەى چوونە جەژنە پێرۆزەى ماله کان. ئەچوونە هەرمالێک ئەبوا شتیکیان هەر بخواردایە. مەلا ئەوەندەى خواردبوو لە بێ کەوتبوو. گویدرێژکیان هێنا سواری بوو کەوتە پێشيان. مالی پیرەژنێک لە خواری ئاوازیەوه مابوو، چونە ئەویش. مەلا وتی: دانەنیشین؛ هەر بە سەر پێوه جەژنە پێرۆزەى لێ ئەکەین و ئەگەرینەوه. کە چوون ئیتر نە ئەو دابەزى نە خەلکە کەش دانیشتن هەر لە بەر قاپیە کەوه جەژنە پێرۆزیان کرد و بەرە و دوا بوونەوه.

پیره‌ژن هاته دهره‌وه وتی: له ده‌ورتان گهریم! ناخر دانیشن پاروه نانتیک بخۆن. خه‌لکه‌که وتیان ناخۆین، ناتوانین. مه‌لا پرسى: چیتان هه‌یه؟ پیره‌ژن وتی: «له ده‌ورت گهریم! شیره وایه». مه‌لا وتی: «که‌واته سهرى که‌ره‌که بسورپینه‌وه سوکه».

- ئەلئى سى کابرای کورد هه‌بوون یه‌کیکیان چلمن، یه‌کیکیان که‌چهل، یه‌کیکیان شهل. هاتن گره‌ویان کرد که تا سه‌عاتیک نه‌چلمنه‌که لووتى بسرپت، نه‌که‌چله‌که سهرى بخورپتی، نه‌شه‌له‌که‌ش قاجى بیزوپتی. چلمن له پاش توزیک ناگری تی‌به‌ربوو له به‌ر چلم؛ وتی: «باوکم - به‌ره‌حمه‌ت بى! - تیره‌ندازیکی زۆر زۆر ده‌ست راست بوو. تیری بۆ هه‌ر شتیک به‌هاویشتایه سهرى نه‌ئه‌کرد. ئینجا هینای ده‌ستی چه‌پی درپژ کرده‌وه و ده‌ستی راستى به‌به‌ر لووتیا برده‌وه بۆ لای ده‌ستی چه‌پ، خیرا خیرا نه‌یه‌یناو ئه‌بیرد؛ ئه‌یوت ئاواش تیره‌که‌ی ئه‌هاویشت. به‌و فیله‌خوروی لووتى خۆی دامرکانه‌وه. که‌چه‌له‌که‌ش وتی: «به‌خوا برا دنیا ده‌وران ده‌ورانه‌-هه‌ر دوو ده‌ستی خۆی توند برد بۆ سهرى خۆی و کلاوه‌که‌ی گرت و هه‌ر له سهریا خیرا خیرا ئه‌یسوراندوه - باوکی ره‌حمه‌تیت رویشت، ئیسته‌تۆ به‌م سهر و گویلاکه‌وه له شوپتی به‌جى ماوی». ئه‌ویش به‌م جوړه‌خوروی سهرى خۆی شکاند. کابرای شه‌له‌ش که‌ئهمه‌ی چاو پیکه‌وت، قچه‌که‌ی به‌رز کرده‌وه و وتی: «پیاوی درۆزن ئه‌م قچه‌م به‌قنگی! که‌ی وا بوو؟»

- له‌و کورده‌واریه‌یه‌فه‌قیه‌که‌ئه‌چیته‌گوندیک ئه‌بى به‌میوانى مالی مه‌لا. مه‌لا خۆی له‌ماله‌و نابى. مه‌لا ژن رایه‌خى بۆ رائه‌خاوانى بۆ دانه‌نى و به‌خیره‌هانتیکی جوانى ئه‌کا. فه‌قى ئه‌پرسى: مامۆستا له‌کویه؟ مه‌لا ژنیش ئه‌لئى: به‌قوربان‌ت به‌م له‌ئاوایه‌که‌مان شاییک هه‌یه له‌سهر شاییه‌که‌یه. فه‌قیش له‌دلى خویا ئه‌لئى چ قه‌یدی هه‌یه‌چووه‌نکاحه‌که‌بکا ئه‌گه‌رپته‌وه.

زۆرى پى ناچى مه‌لا دپته‌وه؛ شتیکى درپژ له‌ژیر عه‌باکه‌یا ئه‌بى، ئه‌یا له‌ولاوه‌دایه‌ننى و خۆی دیت دانه‌نیشى و گه‌لئى به‌خیره‌هانتى فه‌قیه‌که‌ئه‌کا. فه‌قى له‌دلیا ئه‌بى به‌گرئ که‌ئو شته‌درپژه‌چى بوو مه‌لا داینا. لئى ئه‌پرسى: مامۆستا پرسیار عه‌یب نییه‌هه‌ر چه‌ن بى ئه‌ده‌بیشه، به‌لام ئه‌وه‌چى بوو له‌ولاوه‌داتتا؟ مه‌لاش ئه‌لئى: «کوڤم زورنابوو». فه‌قیه‌که‌زۆر سهر سام ئه‌بى ئه‌لئى: مامۆستا زورنای چى؟ ئه‌لئى: «رۆله‌له‌سهر شاییه‌که‌بووم، شاییه‌که‌م

به زورنا بۆ ئه‌گیران». فه‌قی زۆری لى ئه‌کۆلیته‌وه. ئاخىرى ئه‌ویش ئه‌لى: «کورم، نانى مه‌لايه‌تیه‌که‌ نامانبا به‌ ریه‌. ئه‌گەر زورنا به‌ ده‌مه‌وه لى نه‌ده‌ین ئیداره‌ی یی ناکه‌ین».

- ئافره‌تیک گیسکینکی هه‌بوو سه‌ری بریوو. چوو بۆ کانی گۆزه‌یه ئاو بیئى؛ له‌شه گیسکه‌که‌ش له‌وى که‌وتبوو. مه‌لايه‌کی حافز له‌ حه‌وشه‌که‌دا بوو، قورئانی ئه‌خویند. به‌ مه‌لاکى وت ئاگایه‌کت له‌و له‌شه‌گیسکه‌ بى پشيله‌ نه‌یخوا تا دیمه‌وه. گۆزه‌ی هه‌لگرت و رۆیشت. که‌ گه‌یشته‌ سه‌ر کانیه‌که‌ له‌ویوه‌ چاوی لى بوو وا پشيله‌یه‌ک خه‌ریکی گۆشته‌که‌یه؛ بانگی کرد مامۆستا وا پشيله‌ گۆشته‌که‌ی برد. مامۆستا له‌ سه‌ر خۆی و به‌ هیمنى وتی: «فوسس». پشيله‌ گوی نه‌دايه‌، گیسکی بردو ئافره‌ت گه‌یشته‌وه مامۆستا هیشتا «فوسسه‌» که‌ی دوايى نه‌هینابوو. وتی: «مه‌لا، باوانت شىوی بلى "فس"، ئه‌م "فوس فوسه‌" چیه‌؟» مامۆستا وتی: «ئافره‌ت! تۆ نابى تۆزی ئه‌قلت بى؟ من چۆن قه‌رائه‌تى خۆم بۆ گیسکه‌ له‌ریکی تۆ تیک ئه‌ده‌م؟»

- مه‌لايه‌ک له‌ دینک بوو، خه‌لکه‌که‌ چوون ملیان گرت وتیان مه‌لا ئه‌بى بیت فیت فیتانیمان له‌ گه‌ل بکه‌ی؛ مه‌لاى فلانه‌ گوند و فلانه‌ گوند هه‌موو فیت فیتانى ئه‌که‌ن له‌گه‌ل خه‌لکه‌که‌دا؛ گوايه‌ تۆ له‌گه‌ل ئیمه‌ بۆج ناکه‌ی؟ مه‌لا وتی باوکم وازم لى بینن من پیاوی فیت فیتانى نیم. ئه‌م زۆری وت و ئه‌وان که‌میان بیست. ناچار هه‌لسا کيسه‌و سه‌یيله‌که‌ی هه‌لگرت و چوونه‌ سه‌ر کانی ژنان؛ شوینى فیت له‌وى بوو.

له‌و کاته‌دا دوو ژن له‌ سه‌ر کانیه‌که‌ له‌ سه‌ر ئاو بوو به‌ شه‌ریان؛ یه‌کێکیان به‌وی که‌یانی وت: «برۆ هه‌ی واوا لى کراو، تۆ ئه‌وه‌ نیت مه‌لا گاتى؟» ئه‌وه‌یکه‌شیان پیتی وته‌وه: «هه‌ی دیله‌ که‌ر! مه‌لا منى گاوه‌ یا تۆ؟»

مه‌لاش له‌و لاوه‌ ده‌ستى ئه‌هینا به‌ سه‌ر سه‌یيله‌که‌یا بۆ ئه‌وه‌ چاخى کا بۆ فیت فیتینى؛ وتی: «ده‌سا دیله‌شه‌رینه‌، وه‌للا هه‌ر دووکتانم گاوه‌». خه‌لکه‌که‌ وتیان: مه‌لا ئه‌وه‌ قسه‌یه‌ تۆ ئه‌یکه‌ی؟ وتی: «باوکم بۆج قسه‌ نییه‌؟ فت فیتینى ئه‌م قسانه‌شى تیدایه‌؛ ئه‌گه‌ینه‌ بۆج من مه‌لام یا فت فیتینى که‌ر؟»

- کابرایه‌ک هه‌بوو له‌ هه‌ولیر «مستوى وه‌ستا چیچو» یان پى ئه‌وت. خه‌نه‌ و وسمه‌ و شتومه‌کی ئه‌فرۆشت له‌ ناو گۆزه‌ره‌که‌دا. کابرایه‌کی دراوسێ دوکانی هه‌بوو له‌ به‌رانبه‌ریه‌وه.

له به‌یانی تا ئیواره هیچ ئیشیان نه‌بوو ئه‌وه نه‌بێ که یه‌کێک به‌ویدا تی ئه‌په‌رێ ده‌ستیان نه‌کرد به‌ قسه‌ پێ وتن و تانوت لی دان لیتی. که‌س نه‌ما‌بووه‌وه که له ده‌ست ئه‌مانه‌ ده‌رچی و رزگاری بۆ بێ.

ئینجا خه‌لکه‌که‌ ده‌ستان و چونه‌لای بايزاغا (ئاغای هه‌ولێر) شکاتیان لێیان کرد. بايزاغا بانگی کردن، پسووله‌ی سه‌د لیره‌ی لی سه‌ندن که جاریکیکه‌ قسه‌ به‌که‌سیان نه‌لێن. کابراکان له ترسی ئه‌م جهریمه‌یه‌ ئیتر بێرای بێرای ناوی که‌سیان نه‌ئه‌هینا.

روژێک ئه‌وا قرچه‌ی نیه‌وه‌پویه و دنیا زۆر گهرمه‌و که‌س له گهرمانا ئوقره‌ی نییه‌. سه‌ریان کرد کابرایه‌کی کورد باوه‌شی چه‌تفه و مشکی به‌ستوه به‌ سه‌ره‌وه، مراخانی شه‌روالێکی ناو داری له به‌رایه‌. هه‌ر له به‌ر موسلدانیه‌وه تا سه‌ر سنگی پشینی تی ئالاندوه. له سه‌ره‌وه په‌سته‌کیکی له به‌رایه‌، له سه‌ر ئه‌وه‌وه پالتاویک قوڵی له عه‌بایه‌کی چۆغه‌ی شان سورمه‌ی زستانی هه‌لکیشاوه. «مستۆ که ئه‌مه‌ی چاو پیکه‌وت هه‌ر له دوکانه‌یدا په‌ریه‌ خواره‌وه ده‌ستی کابرای گرت و بانگی دراوسێ دوکانه‌که‌شی کرد وتی وه‌ره. پیکه‌وه هه‌موو چونه‌لای بايزاغا کیسه‌یه‌کی له به‌ر ده‌ما داناو وتی: ئاغه‌ شه‌قم برد. ئه‌مه سه‌د لیره جهریمه‌که‌و با قسه‌ی خۆم بکه‌م. ئاغه‌! له‌م کابرایه‌ بپرسه ئه‌وا عاله‌م له گهرمانا ئه‌کولی، ئه‌م هه‌موو جله‌ چیه‌ له به‌ری کردوه؟ ئاغایش جل و به‌رگ و خویچه‌ننه‌وه‌که‌ی کابرای به‌ لاوه زۆر سه‌یر بوو به‌م قرچه‌ی هاوینه‌دا. ئینجا مستۆ هاته‌وه قسه‌ وتی: «ئاغه‌! من که قسه‌ ئه‌که‌م وه نه‌بێ قسه‌کانم بێ جێ و خۆرای بێ، قسه‌ ئا له شتی واوه ئه‌که‌م. ئاخ‌ر ده‌ پیتی بلی سه‌گی سه‌گباب عاله‌م له به‌ر گهرما پرووزه‌ی به‌ ئاسمانا ئه‌چێ، تو بۆج وه‌کوو یا‌راخ خۆت پینچاوه‌ته‌وه؟»

ئیت‌ر ئاغه‌ سه‌د لیره‌که‌ی دایه‌وه به‌ مستۆ و وتی برۆ سه‌ربه‌ست به‌ چی قسه‌ ئه‌که‌ن له‌گه‌ل هاو‌رپیکه‌تا بیکه‌ن؛ بۆم ده‌رکه‌وت قسه‌کانتان هه‌موو له شوینی خۆیانه‌.

- کابرایه‌کی ده‌وله‌مه‌ند ئه‌که‌وێته سه‌ر و سه‌ودای حه‌ج. له‌ گه‌ل کاروان به‌رێ ئه‌که‌ون، ئه‌روێژ؛ لووسکه‌یه‌کی ئه‌بێ ئه‌ویش له‌گه‌ل خۆی ئه‌با. ئه‌گه‌نه ئه‌و ولاتی «نه‌جد» کابرا هه‌وه‌س ئه‌یگرێ و به‌رۆکی لووسکه‌که‌ی ئه‌گرێ. کو‌ره‌ش ئه‌لی نابێ و نه‌کراوه له‌ ناو ئه‌م حه‌شاماته‌دا چۆن ئه‌بێ؟ ئاخ‌ر ئیمه‌ بۆحه‌ج ئه‌چین. کابرا ئه‌لی: «هه‌تیو! تو لیره‌ وا بکه‌ی باقلیکم له سه‌ر کیوی عه‌ره‌فات ده‌نگمان ده‌ردینێ.»

- پیاویک لە سولهیمانی هەبوو «حاجی ئەحمەد»ی ناو بوو؛ بانگی محەمەد بە ئاشکرا خۆشە، حاجی ئەحمەد رەش. دوکتوریکیش لەو وەختەدا لە سولهیمانی بوو پێشان ئەوت «دوکتور مەلک». ئەم حاجی ئەحمەدە خێزانەکی نەخۆش ئەبێ ئەبیا بۆ لای دوکتور مەلک. هەر جارە کە ئەبیا پارەبەکی باشی لێ ئەستێنێ. حاجیش پێجگە لەو کە لە دڵ دەردە دڵ بکا هیچی تری پێ ناوترێ. جارێکیان ئەبیاتەووە بۆ لای، ئەویش داوای چل رووبیە هەقی تەماشای کردنی لێ ئەکا.^{۱۰}

حاجی چل رووبیە هەل ئەگرێ و ئەکەوێتە بازاری سولهیمانی، هەمووی ئەکا بە پوول و بە عانە و ئەیکاتە دەستەسڕیکەووە و تەقەنق پێو ئەنیشی و ئەبیا بۆ دوکتور و لە سەر مێزەکی دایەنێ. دوکتور ئەلێ: کاکە ئەحمەد ئەوێ چییە؟ (ئەو وەختە حەجی نەکردبوو) ئەلێ قوربان چل رووبیەکیە. ئەلێ جا وا بۆچی؟ من ئەم هەموو پوول و عانەیه چی لێ بکەم؟ ئەلێ: «قوربان چیت ئەوێ؟ ئەو بچم سێ دانە قاقەزییەکی دیناریت بۆ پێنم بە سەری ئەو دوو پەنجە نازدارەت بە هێواشی هەلیگری و بێخەیتەگیرفانی ئەو کراسە سپیە جوانەتەووە، وەکوو مێشی هەل بگری وایی. نەو هەللا! بە لایەنی کەمەووە با ئیستا تووشی ئەوێندە ئەرک ببیت کە تا لە سەر مێزەکی هەلی ئەگری و ئەیدە ی بە کۆلی فەرەشە کە تا بەلکو لە بەر قورسیەکی ناوکت بکەوێ و ئەو وەختە بزانی کە چل رووبیە ئەمەیه و بە خۆینی جگەر پەیدا ئەبێ؛ نەوێک سێ قاقەزی سوکەلە کەوا تۆ بە هیچی نەزانی».

- کابرایەکی لە سەر رووباریک راوەستا بوو خەلکی ئەپەراندەووە. چەند کەسیک هاتن وتیان یەکی بە چەند ئەمانە پێتێتەو؟ وتی یەکی بە قەرانیکی. وتیان ئەگەر ئاو بردینی؟ وتی: «هەر کامیکتان ئاو بردی پارە ی ئەوێ مەدەنی».

- کابرایەکی هەبوو «یارەحمەد»ی ناو بوو؛ تووشی کابرایەکی سنهیی بوو. تی هەلیچیا وتی تۆ ناوی باوکت چییە؟ ئەویش هەر ناویکی پێ ئەوت برۆی پێ نەئەکرد و هەر لێشی ئەپرسی تۆ ناوی باوکت چییە. ئەویش وتی باوکم! نازانم تۆ ناوی باوکی منت بۆ چییە و چیت داو لە ناوی ئەو؟ یارەحمەد وتی: کەرانباوگا! ناوی باوکت بۆ چییە؟ بۆ ئەو قنگی پێ بسرم. وتی: «ها! کەواتە هەقە دەسا ناوی کیری کەرە».

- قازی گاوانی که‌وته سه‌ودای درووستکردنی خانویه‌ک. کابرایه‌کی به‌ننای هینا بۆ
 نه‌وه‌ی بزانی چه‌ندی تی نه‌چی. کابرا عهرزی کرد: قوربان من به‌ دوو سهد و په‌نجا قه‌ران
 خانویه‌کت بۆ درووست نه‌که‌م کۆشکه‌کی خان نه‌حه‌مدخانش نه‌یگاتی. قازی وتی:
 وه‌ستا نه‌ورۆز پیاوی چاک به، من ده‌رامه‌تیک‌ی وام نییه؛ کۆشکی خان نه‌حه‌مد خانیم ناوی،
 شتیکی وا خۆم و مناله‌کانم ستاری تیا بگرین به‌سمه؛ سهرم مه‌که به‌ په‌ته‌وه. وه‌ستا وتی:
 قوربان چی نه‌فه‌رمووی؟ نه‌وی من عهرزت نه‌که‌م دوو سهد و په‌نجا قه‌رانیشی لی زیاده و
 تاقانه‌ کۆشکیش نه‌بی له‌م شاره‌دا. قازی نه‌فه‌نی وتی: وه‌ستا نه‌ورۆز دوو سهد و په‌نجا
 قه‌ران نا، من پینج سهد قه‌رانم هه‌یه، نه‌وه پینج سهد قه‌رانه‌که و چوار دیواریکم بۆ پیکه‌وه
 بنی. وه‌ستا وتی: قوربان تو ئیتر کارت نه‌بی. پینج سهد قه‌رانی وه‌رگرت و رویشت.

[وه‌ستا نه‌ورۆز] کرێکار و پاچ و خاکه‌نازی نارد و بناغه‌ی خانویه‌کیان دایه‌وه؛
 بناغه‌ی نیمچه خانویه‌کیان دایه‌وه. بناغه هیشتا نه‌گه‌یشتبوه سهر، پاره نه‌ماو هاته‌وه بۆ
 خزمه‌ت قازی وتی: قوربان پاره نه‌ما. قازی ناوکی که‌وت وتی: وه‌ستا! تو نه‌وه‌خته
 کۆشکی خان نه‌حه‌مد خان به‌ دوو سهد و په‌نجا قه‌ران بۆ درووست نه‌کردم؛ که‌چی ئیستا
 به‌پینجسهد قران خانویه‌کی نه‌حه‌ی جاوید بۆ درووست کردوم و هیشتا ههر له‌ بناغه‌شدایه؟
 وه‌ستا فه‌رمووی: قوربان! خۆ من پاره‌که‌تم نه‌خستۆته گیرفانم ههر له‌ خانوه‌که‌ی خۆتا
 خه‌رجم کردوه. ناچار قازی نه‌فه‌نی ناوا پنه‌وه بووه شتومه‌کی ناو ماله‌که‌ی فروشت،
 نه‌ویشی دا به‌ وه‌ستا نه‌ورۆز.

وه‌ستا به‌ینیکی تر هاته‌وه بۆ پاره. قازی نه‌مجا خشل و لاگیره‌ی خیزانه‌که‌ی فروشت
 و نه‌ویشی دایه. پاش چه‌ند روژیکی تر وه‌ستا هاته‌وه بۆ پاره. خانویشی هیشتا چوار
 دیواره‌که‌ی سهر نه‌که‌وتوه. نه‌مجا قازی نه‌فه‌نی که‌وته قهرز و قۆله له‌ دۆست و ناسراو
 نه‌ویشی دایه؛ خانو ههر ته‌واو نه‌بوو. که‌وته فروشتنی که‌وچک و ته‌نه‌که شکاو و ته‌له
 مشک‌ی ناو مال؛ نه‌ویشی دایه ههر ته‌واو نه‌بوو. ئیتر هیچی به‌ ده‌سته‌وه نه‌ما. له‌ مایه‌ی دنیا
 چوار کتییی مابوو وه‌ستا یردیه بازار نه‌وانیشی فروشت و چووه ناو ئاسنگه‌ره‌کانا
 ته‌شوویه‌ک و خاکه‌نازیکی بچکۆله به‌که‌ریه‌کی به‌ننایی کړی و نه‌مانه‌ی برد بۆ مه‌حه‌مه.
 له‌وی بانگی فه‌راشه‌که‌ی خۆی کرد، وتی وه‌ره رۆله! نه‌وه قورئانه هه‌لگره له‌وی. فه‌راش
 قورئانی هه‌لگرت و ته‌شووشته‌که‌ی له‌ شوینی دانا. نه‌مجا ههر که‌سه نه‌هات بۆ مه‌حه‌مه
 بۆ شهرع کردن، نه‌گه‌ر شهرع سویندی به‌ر نه‌وه بخستایه قازی خۆی تی نه‌کرد و ده‌ستی بۆ

شتومە کە کان رانە کیشاو پتی ئەوت بلی: «ئەو شتومە کانە بکەوێتە مالمەووە ئەم ئێشەم نەکردوو، وە یا ئەو پارەم لا نییە».

- کابرایەکی کورد رانە مەرپکی هەبوو. کابرا پیاویکی نوێژکەر بوو. قەر کەوتە رانە کە ی هەر جارە تا ئەچوو بۆ مزگەوت و ئەهاتەووە هەندیکی لێ ئەمرد. وای لێ هات هیچی نەما تاقە بزنیکی نەبێ. بزنی بە دارو بەردەووە نەئەویست. رۆژیک کابرا رووی تیکرد وتی: «سەگباب خێو! دانەساکی باشە، ئەگینا نوێژیکت تێ ئەگرم و تۆیش لە کۆل ئەکەمەووە».

شە کراوی دەماخ

- کابرایەکی گێڕایەووە وتی عێل ئەچوون بۆ کویستان. رۆژیک لەو دەشتی شلیزەدا تەماشام کرد ئەوا سێ چوار زەلام چال هەل ئەکەن. چووم بە لایانەووە؛ سەیرم کرد پیاویکی زۆر پیر دانیشتوووە نان و ماست ئەخوا و ئەوانیتریش چالێکی قوولیان هەلکەندوووە، راوەستان. لێم پرسى برا ئەمە چییە؟ وتیان: «برا ئەم ریش چەرمۆگە باوکمانە. ئێمە ئەچین بۆ کویستان، ئەمیش ناکەوێتە پاییز هەتا بیهێنینەووە؛ گۆرستانە کە یشمان لێرە یە. ئەووە ئێستا گۆرمان بۆ هەلکەند کە چاوەرپێ ئەووەین نان و ماستە کە ی بخواو بیخەینە گۆرە کەو دایبۆشین و بچین وە دواى خێلە کەدا».

پیاووە کەش وردە وردە نان و ماست ئەخواو سەیریان ئەکا. منیش و تەم خوا بتانگێ پیاو ئەووە زت و زیندوووە چی ئەخەنە چال؟ وتیان: «برا بەشی خۆی عومری کردگە با هەر لێرە بیخەینە چال خاسە. لەو لاووە بۆمان ناگەرێتەووە وە دەم کۆچ و بارەووە».

وتی بە هەر جۆر بوو پیاووە کەم لێ سەندن و ئەوانم بەرپێ کرد بە شوێن خێلە کەدا. پیام هێنایە مالهووە. پاییز کە عێل سەرەو خوار بوووەو کابرا هەستا چوووە پێشوازی عێلەووە.

- کابرایەکی پێنەچی بۆ کارکردن ریتی ئەکەوێتە «هەلدن» و لە مزگەوتە کەدا ئەبێ. بە یانی مجەووە کە ئاگر ئەکاتەووە، پێنەچی زۆری سەرما ئەبێ ئەچیتە بەر ئاگرە کە. ئەوێندە ئەزانێ کابرایەکی دیت مجەووە کە پتی ئەلێ: «ئەلیاس بەگ فەرموو لای سەرەووە». ئەلیاس بەگ ئەکەوێتە ژوور پێنەچیەووە. یەکیکی تر دیت ئەلێن: خدر بەگ فەرموو لای ژوورەووە.

ئەویش تەکە تەکە بە پینەچی ئەکا. زەلامیکی تر دیت ئەلین فەرموو بەکر بەگ بچۆرە ئەو سەرەو. ئەویش ئەکەوێتە ژوور پینەچییه‌وه.

بەم تەرحە هەزارە ئەکەوێتە بەر دەرگا و سەرما لە بن دەستی ئەدا. لەو وەختەدا گوێرەکە یەک دیتە بەر قاپی مزگەوت؛ پینەچی ئەلی: «فەرموو گوێرەکە بەگ بۆ لای سەرەو». ئینجا خەڵکەکە ئیتر دیلن تۆزێ پینەچی گەرم بێتەو.

- کابرایەکی کورد ژنیکی هەبوو. [کابرا] زۆر لات بوو. زستان داهاات؛ هیچیان نەبوو. قسەیان کرد بە یەک کە هەر یەکەیان بچنەو مالى باوکیان و بلین بوو بە شەرمان و پیکەو نامانکری؛ بۆ ئەو ئەو زستانە خۆیان پێنانه‌وه بەخێو بکەن.

لێناندا رویشتن. کە کەوتنە بەهار پیاوێکە چوو بە شوین ژنەکیا و لە مالى خەزووڕەکیا بە فیل دەستی کرد بە قسە کردن ئەیوت: «ژنەکە لە گەلم وەرەو من مێردتم و خراپیم چیه؟ بۆچ تۆراوی؟»

ئەوا خەزووڕەکەشی دانیشتوو و لەنگەرێک ئارده‌وایان بۆ کردوون لە گەل کۆرەکەدا پیکەو ئەیخۆن. لەنگەرێکە بە لای خەزووڕەکەدا لار بۆتەو هەرچی رۆنەکیە کەوتوو بە لای ئەو. ژنەکە چوو پەنجەکی هینا بە ناوهراستی ئارده‌واکەدا بۆ ئەو رۆنەکی بکەوێ بە لای مێردەکیا و بە دەمیشیه‌وه وتی: «بە خوا بابە! تا دنیا ئاوابێ من لە گەل ئەم مێردەم ناچمەو». باوکەکش فیلباز بوو کە زانی وایەو کچەکی بۆ ئەو وای کرد کە رۆنەکە بکەوێ بە لای مێردەکیا و ئەم شەر و هەرایانە درۆ بوو، کە وچکیکی هەلگرت و ئارده‌واکە تێک داو بە دەمییه‌وه وتی: «بە خوا رۆلە! تا دنیا وا تێکچوو بێ تۆ ناچیتەو لای ئەم مێردەت».

- دوو کابرا چوونە شار؛ چوونە مالى کابرایەکی بازرگان بوون بە میوان. ئێواژە کە نانیان بۆ دانان، قاپێ فرنیس لە سەر سینیە کە بوو. یەکیکیان پرسى: برا ئەم شتە خۆشە چیه؟ ئەوی تریان وتی: «بە رەحمەت بێ باوکم هەموو جار ئەیوت شار دوو شتی خۆشە: یەکی حەمام؛ یەکی مزگەوت. ئەمە یان حەمامەیان مزگەوت».

- دوو مالى ئاخەسووری سالیکی لە «کانی گومە» مانەو، نەچوون بۆ کویستان. هاوین هات، ئینجا ئاوی سارد نەبوو بێخۆنەو. یەکیکیان بانگی هاومالەکی کرد وتی:

«حەممە، سەد خۆزگەم بە پار ئەم وەختە ئاگات لێ بوو مالمەن لە توراغ تەپە بوو؛ ئینجا کە تینوومان ئەبوو، دەممان ئەخستە کانێیە ساردە کەووە قومان لێ ئەدا؟ ئای سەد جار قوم».

- جاریک مەلایەکی سەر سپی ئەچیتە خێلێکەووە. پیاویکی پیری زەلامی سەرکۆماریان ئەبێ، ئەبێ بە میوانی ئەو. باس و خواسی نوێژی لەگەڵ ئەکاتەووە. کابراش هیچی لێ نازانی و نەبیستوو. ئەمیش ئامۆزگاری ئەکا ئەلێ تۆ پیاویکی پیریت و دنیا ئەپریتەووە ئەبێ فیزی نوێژ بیت و نوێژ بکە بۆ قیامەتت چاکە. کابرا ئەلێ باشە، فیرم کە. مەلای پێنج شەش رۆژ «رکوع» و «سەجدە» و دانیشتنی [فێر] ئەکا.

کوتوپر کابرا ئەمری. دەرو دراوسی دین بۆ پرسەو سەر خۆشی کردن. لە کۆرە کەمی ئەپرسن برا باوکت چیبوو وا مرد؟ ئەویش ئەلێ: «بە خوا هیچی نەو ساق و سەلیم بوو». ئاخر نابێ ئەبێ نەخۆشیەکی هەر بووبیت. کۆرە ئەلێ: «برا بێژم چی؟ شەش حەوت رۆژ لەمەو پێش کاورایەکی سەر چەرمگی گەمال باوکی لێ پەیدا بوو، هات فیزی خوویەکی کرد پێیان ئەوت نوێژ. وەک هەسوون ئەبوەستان وەپتووە، وەک کەوان ئەبچەمانەووە، وەک تۆولە بۆی پێ ئەکرد وە زەویەووە، وەک گەمال قنگە لفسی پێ ئەدایەووە، ئەوەندەشی ئاودا وە قنگیەووە تا لە قنگیەووە ئاوجزی کرد؛ ئێتر بەرگە ی نەگرت پسیا و مرد».

کابرایەکی پیرەداکێکی ئەبێ و ئەمری. دەست ئەکا بەگریان و هاوار ئەلێت: «باوکە رۆ! برا رۆ! بێ کەس خۆم». خەلکوخوالی کۆ ئەبنەووە و ئەلێن چی بوو؟ ئەلێ: «ئەم خێلە گشتی یاھویە؛ هیچیان وە هاواری کەسەووە نایەن و لە هاوسی ناپرسنەووە». ئەوانیش ئەلێن: کۆرە ئاخر چی بوو؟ ئەلێ: «ئاگام لێوو کە ئیزرائیل هات گیانی دایکم بکێشی؛ منیش دەستیکم گرت وە دەمیەووە، دەستیکی تریشم گرت وە کوزیەووە، خێرەمەندیکی تر نەو دەستی بگری وە قنگیەووە. ئیزرائیل دەویت باوک لە قنگیەووە گیانە کە ی کێشا؛ منیش هەر دوو دەستم هەبوو. براکەم وازم لێ بێرن، پیاگی بێ کەس هەر بۆ مردن خاسە».

- کابرایەکی کورد نانیان نەماوو، کۆلێ گەنمی هەلگرت و چوو بۆ ئاش کە بیهاری. ئاشەوانە کە لەوێ نەبوو؛ ژنە کە ی لە سەر ئاشە کە بوو. کابرا لێ پارایەووە وتی: نانمان نییە، نۆرە بریم بۆ بکە باراشە کەم بۆ بهارە. ژنە ئاشەوان هەمانە ی هەلگرت کە بیخاتە سەر دۆلیانی ئاشە کە، هەمانە گەنم گران بوو بایەکی لێ بەر بوەووە. کابرا وتی: «ئای بە کێرم».

ژنه ناشه‌وان وتی: «حیز باب! شهرت بی باراشه‌که‌ت بو لی نه‌که‌م بچؤ بو ناشیکی‌تر». کابرا وتی: «ناماقولیم کرد. تو خوا مناله‌کانم نانیا نیه‌و برسیانه، تکات لی نه‌که‌م لیم بیوره و باراشه‌که‌م بو لی بکه». ژنه ناشه‌وان دلی پیسووتا و هه‌مانه‌که‌ی هه‌لگرته‌وه بیخاته سهر دۆلیانه‌که دیسان بایه‌کی تری گه‌وره‌ی لی بو‌ه‌وه. کابرا وتی: «به خوا نه‌گه‌ر مناله‌کانم هه‌موویان له برسا مردن هه‌ر به‌ کیرم».

- پیاویک بۆ گئیرامه‌وه وتی: شه‌ویک له‌و گه‌رمیانه ریم که‌وته مالی کوردیک. دنیا زستان بوو. کابرای خاوه‌ن مال له‌و دیوی چیغه‌که‌وه له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی نووستیون، منیش له‌م دیوه‌وه. که‌وته نیوه شه‌و گویم له‌ ده‌نگی ورته‌یه‌ک بوو. سه‌یرم کرد وا کابرای خاوه‌ن مال به‌رۆکی ژنه‌که‌ی خۆی گرتووه و داوای ئیشی شه‌رعی لی ئه‌کا. ئه‌ویش نایداتی. زۆری له‌گه‌ل خه‌ریک بوو هه‌ر نه‌یداتی، له‌ پاشا وتی: «کچه‌که وهو شیخ که‌ریمه ئه‌گه‌ر نه‌مه‌دیتی ئه‌چمه زگی میوانه‌که». کابرا وتی: منیش له‌و دیوه‌وه دلم داخوړپا، ئه‌و وه‌خته‌ش مووم لی نه‌هاتبوو. له‌ پاش بگه‌وه به‌رده‌یه‌کی ئه‌وان و پارانه‌وه و نزایه‌کی من که‌ ئه‌م ژنه دلی نه‌رم بیی ژنه‌که وتی: «بیرو، بیرو، با بوی وه‌خاتری که‌ریمه سوور و ئه‌و میوانه، با حه‌یامان نه‌چی».

- له‌ ئاوابی «سه‌ر شاته» زه‌ماوه‌ند بوو. کابرایه‌کی کورد رانه‌که‌ی بردبوو بو‌ گوی سیروان. له‌و به‌ری سیروانه‌وه شوانیکی به‌رچاو که‌وت. که‌ سه‌یری کرد فه‌ته‌ی عه‌وله وتی: «هۆ هۆ، هۆ فه‌ته ئه‌وه نه‌چووگیته زه‌ماوه‌نه‌که‌وه؟» ئه‌ویش وتی: «ئاوه‌للا نه‌چووگم. له‌ کوییه؟» وتی: «له‌ ئاوابی سه‌ر شاته‌یه». وتی براکه‌ کئ لی وو؟ وتی: «کوچکت لی نه‌واری! چی کئ لی وو؛ ئامه‌یه و خه‌جه‌یه و مه‌جه‌یه».

ئینجا فه‌ته‌ گوی فه‌ره‌نجیه‌که‌ی خۆی گرت و هه‌لی ئه‌سوورپان و به‌ تاقی ته‌نیا له‌و به‌ر ئاوه‌که‌وه هه‌ل ئه‌په‌ری و ئه‌یووت:

ئامه‌وخه‌جه‌و مه‌جاله‌یه شایی و بووکی فه‌تاله‌یه

ئهم کابراکه‌ی تریش له‌م به‌ر ئاوه‌که‌وه بۆی ئه‌سه‌نده‌وه.

- مه‌حمووپاشا له‌ ئه‌سته‌مبول هه‌لاتبوو. به‌ سه‌ر ولاتی روسیادا هاتبووه‌وه. هه‌موو کوپخاو سه‌رکۆماری عه‌شه‌رتی جاف ئه‌چن به‌ پیریوه‌وه. که‌ به‌ خزمه‌تی ئه‌گه‌ن یه‌که‌ یه‌که‌ ده‌ستی ماچ ئه‌که‌ن و به‌ خیر هاتنه‌وه‌ی ئه‌که‌ن. له‌ ناو خه‌لکه‌که‌دا کابرایه‌کیان شه‌ش حه‌و

جار دهستی ماچ کرد و وتی: «پاشا، به خیر بیتته وه، یاره بی به خیر بیتته وه، سهد جار به خیر بیتته وه». پیاویکیکه وتی: خرمه تو جاری دوو جار سئ جار به خیر هاتنه وهت کرد تیر به سه ئه مه چیت کرد؟ کابرا وتی: «عه شرت لیم گهرین؛ وهو سه ی ساقه لهو رۆزه وه پاشا چوگه بۆ ئهسته مول من ههر وه کو جاشکی دایکی لی گوم بووبی به چه م و دۆل و کهزه وه لووشکه لوشک و زووره زوورم بووه».

- سئ چوار مال مرزنگ له رانیه ئه بن. نه خووشی چاوه قووله دانه کهوئ، ئه وانیش مال بار ئه کهن ههر لهو شهوه له «زئ» ئه پهرنه وه [له] دئ ئه م بهر بناری ته لان دهوار هه لئه دهن. وهختی هه تاو که وتن یه کتیکیان ئه رشیتته وه و ئه مرئ. ئینجا گه وره که یان ئه یوت: «دهک مالت به قور گیرئ ئیزرائیل! وه ره به م تاریکه شهوه له بیتینه وه بی و به ناو ئه م هه موو دارو ده وه نه دا ئیمه بدۆزیه وه و چقلیکیش نه دا له چاوت، چاویکت ده ربینئ».

- سالتیک خیل ئه گاته دهشتی شلیر. هۆبه یه ک چهند رۆژیک لهوئ ئه میننه وه؛ باران نایه لی بار کهن بچن بۆ کوستان. کوخایه کی ریش سپیان ئه بی ئه لی: «با وه فیل بار کهین، وه دزی خواوه». ئه لین باشه.

کابرا پاش خهوتنان هه لئه ستئ ئه چینه سهر گرده که و روو ئه کاته ئاسمان ئهوا هه ور و شریخ و هۆریشه. به دهنگی بهرز ئه لی: «بار ناکهین، بار ناکهین شریخ و هۆرت بوپه وه». دهستیشی له خیله که هه لئه ته کینئ و به بی دهنگ پێیان ئه لی: «وه دۆلا، وه دۆلا، دۆلا و دۆل بۆی پرۆن». لهو وهخته دا ئه یکاته بروسکه و چه خماخه. کابرا ئه لی: «ئه ی کوچکی تو ی لی نهواری! ئه وه من ئیژم بار ناکهین، که چی ئه و تازه کوچک و چه خماخه م بۆ هه لئه کا وه شوینمانا، وا ئه زانی من درۆ ئه که م».

فه قیه ک گێرایه وه وتی: سالتیک له کوستانی بانه زۆر سارد بوو. چوومه ژووری مزگه وته که بۆ نوێژ کردن. به یانی زوو بوو، مزگه وته کهش ئیجگار سارد بوو، نوێژه که م به په له په ل کرد و چوومه حویره. کونیک له حویره که دا بوو ئه یروانیه ژووری مزگه وته که. کابرایه کی ریش سپی هه بوو مام وه سمانیان پنی ئه وت. دهستوێژی شۆردبوو، ئاوه که به ریش و سمیلیه وه بوو به زهنگولی سه هۆل. خیرا نوێژه که ی کرد و سه لامی دایه وه. منیش له کونه که وه وتم: «وه رمان نه گرت». کابرا سه یریکی ئه ملا و ئه و لای خو ی کرد

که‌س دیار نه‌بوو، هه‌ستا نوێژه‌که‌ی کرده‌وه. دیسان وتم: «وه‌رمان نه‌گرت». سه‌یریکی تری کرد که‌س دیار نییه؛ زۆر سه‌ری سوڤما، به‌لام له سه‌رمانا هێزی تیا نه‌ماوه. به‌ناچاری هه‌لسا نوێژه‌که‌ی کرده‌وه. هه‌م دیسان وتم: «وه‌رمان نه‌گرت و قه‌بول نه‌بوو». هه‌ر هه‌ستاو کردی به‌پێلاوه‌کانیا و بۆی ده‌رچوو وتی: «وه‌رت گرت، وه‌رت نه‌گرت چاوت ده‌رئه‌هات و ملت ئه‌شکا. خۆ من له سه‌رمانا زیره‌م کرد. وه‌رمان نه‌گرت، وه‌رمان نه‌گرت، جیکه‌نه‌یه، جیکه‌نه. که‌مو فلقت خواته‌وه، خۆی له‌و ئاسمانه‌وه دانیشتوو و خه‌لکی کردوو به هه‌لاج».

- کابرایه‌کی بیسه‌ری گیرایه‌وه وتی باوکم وتی: سالتیک «بابه‌ره‌سوول» ناردی بۆ له‌شکه‌ر که‌ بچن شه‌ر له‌گه‌ل هه‌مه‌وه‌ن بکا. ئیمه‌ش له‌ به‌ر ده‌ست «فه‌رعاناغا» دا بیست و چوار هاتینه سوله‌یمانی له‌ مالی بابه‌ ره‌سوول دا به‌زین. ژوویریکی گه‌وره‌یان بۆ فه‌رش کردین و ئیواره‌ نانیان بۆمان هاورد؛ چییین؟ گیتکه؛ به‌لام گیتکه هه‌ر یه‌که به‌ قه‌ده‌ر تووته‌له سه‌گیکی یه‌ک مانگی خه‌که. که هه‌لمان پچه‌ری ناوه‌که‌ی پر کرا بوو له‌ برنج وه‌کو پلاو. ئه‌وه‌نده گه‌ن و گووی بۆن خۆشی تی کرابوو هه‌روا پیاو وڤ ئه‌بوو. ئه‌وه‌نده‌مان خوارد، ئه‌وه‌نده‌مان خوارد هه‌تا له‌ لووتمان هاته‌وه.

شه‌و خزمه‌تکاره‌که‌ی بابه‌ ره‌سوول له‌و دیوه‌وه ده‌رگا‌که‌ی داخستبوو. له‌ نیوه شه‌وا ئیشی سه‌راومان بوو، ورد بوینه‌وه ده‌رگا داخراوه. چی بکه‌ین، چی نه‌که‌ین؟ بوو به‌ گیز و هۆڤ، ناچار فه‌رشه‌کانمان هه‌لدایه‌وه و ژیره‌که‌یمان پر کرد له‌ پیسایی. به‌یانی فه‌رعاناغا ئه‌مه‌ی دی وتی: «عه‌شره‌ت وه‌ختی راوه‌ستان نییه، ئیتر هه‌ر که‌سه په‌لاماری ولاغی خۆی دا سوار بوو به‌ره و مال تیمان ته‌قان».

- پیاویک گیرایه‌وه وتی: رۆژیک تووشی کورپیک بووم سه‌گیکی سه‌مه‌ند کرد بوو؛ شیریکی رووتی به‌ ده‌سته‌وه گرتوو، لیم پرسی: برا ئه‌مه چیه؟ ئه‌م سه‌گه بۆ کوی ئه‌به‌ی و چی لێ ئه‌که‌ی؟ وتی: (وه‌للا برا بیژن سه‌گه‌که‌ت هار بووگه، وا منیش ئه‌یه‌م ئه‌یکوژم». وتی: منیش پیم وت: خوا هه‌لناگرئ ئه‌م سه‌گه هه‌زاره‌ بۆج ئه‌کوزی؟ هیچ نیشانه‌ی هاری لێوه دیار نییه. ئه‌ویش وتی: «برا بم وه‌ قوروانت ئه‌وه‌ته هار بووگه بیژم سه‌گی هار بیژی شه‌خسه. هاو ماله‌ دویت باوکه‌کانم بیژن هار بووگه؛ بیژم چی؟» کابرا وتی منیش رۆیشتم ئیتر رانه‌وه‌ستم قسه‌ی تری له‌گه‌ل بکه‌م.

- لە سەر گوزەشتى كوردانەبە ئەگىرنەو ئەلەين:

جارىك پىرەژنىك كورد ئەچىتە لاى سلىمان پىنغەمبەر، ئەلى دىيويكم بدئ تەنها رۆژىك بۇ ئەو كۆشكىكم بۇ دروست بكا. سلىمانىش دىيويكى ئەداتى. ديوە لە بەيانىەو تە نيوەرۆ كۆشكىكى نايابى بۇ دروست ئەكا، لە پاشا ئەلى ئىشى تەرت ھەبە تە بۆت بكم؟ ئەویش ئەلى ھىچ ئىشى تەرم نىيە. ديوە ئەلى: ئاخىر نايى بى ئىش دابنىشم؛ مە بۇ ئەو ھاتووم رۆژىك ئىشت بۇ بكم. دەست ئەكا بە تىكدانى كۆشكەكە، تە ئىوارە تىكى ئەداتەو ەلى ئەدا ئەروا.

پىرەژنەكە بەيانى لى ئەدا ئەچىتەو بۇ لاى سلىمان پىنغەمبەر كارەساتەكەى بۇ ئەگىرنەو ە ئەلى دىيويكى تەرم بەرى با كۆشكىكى تەرم بۇ دروست بكا. ئەویش دىيويكى تەرى ئەداتى. ئەمىش ەكو ھىنەكەى دوتىن تە نيوەرۆ كۆشكەكە دروست ئەكا ە لە بەر بى ئىشى تە ئىوارە ئەپروخىتتەو.

پىرەژنەكە سەر لە نوئ ئەچىتەو بۇ شكات. سلىمان پىنغەمبەرىش ئەلى: دايكم ئاخى ھەقىانە نايى بى ئىش دابنىشن. پىرەژن ئەلى دىيويكى تەرم بەرى، ئىشى بۇ ئەدۆزمەو. دىيويكى تەرى ئەداتى، ئەمىان تە چىشتەنگا ە كۆشكەكە دروست ئەكا ە لە پاشا ئەلى: ئىشى تەرت ھەبە؟ پىرەژن ئەلى: ئا ھەبە؛ دىنى باوەشىتتىكى ئەداتە دەست ە لنگە ە قو ە بۆى ئەكەوئ ە كونى ئەشكەوتەكەى خۆى ئەخاتە بەر دەست ە ئەلى باوەشىنى ئەم ئەشكەوتە بكە تە بە «با» كونەكەى ئەگرىت. ديوەش دەست ئەكا بە باوەشىن كردن. تە دەمە دەمى ەسەر بە تەواوى دەستى شل ئەبى؛ لەو كاتەدا پىرەژنەكە دنيا گەرمە ە فىنكى ئەبىتەو، تەرىك ئەكەنى. ديوەكە رائەچلەكى ە ئەلى: ئەو ەى بوو؛ ئەویش ئەلى: ئەو ە كونى تى بوو. ديوە سەرىك با ئەداو ئەلى: «موبارەك نەبى! مە ھىشتا ئەوى تەرم نەگرتو، كەچى كونىكى تەرى تى بوو». ھەر ھەلئەستى باوەشىنەكە فرى ئەداو بۆى دەر ئەچى.

- سالىك لە ەختى بەھارا كۆمەلىك دانىشتبوون لە گوئ ئاوىك. يەككىيان وتى: بە خوا بەھار خۆشە پىاو بچى بۇ سەيران ە چىشتى خۆش لە گەل خۆى بەرى ە يارى ە گەمە بكن. يەككى تەريان ھەلدايە ە وتى: «خالۆ! ناشوكرى نەبى! كەيف خۆشى نەماو. بە سەرەكەى تۆ سالىك مالىمان لەم شارەزوورە بوو، رۆژىك كۆرەكۆرەى ھاوما ەل گرد بووینەو. يەكئ ماست، يەكئ ماستا، يەكئ دۆ، يەكئ سىرر، گلرمان كردەو. لال. فەتەم

به ره حمهت بڼ! مه‌شکه‌یه‌کی سووری مالی میمکه فهرخه هه‌بوو، ته‌قل برمان کرد. سواری نیره‌که‌ره بۆری خۆی بوو، مه‌شکه‌ی نایه به‌رده‌می بۆ سه‌راوی سوبحاناغا. کاتی روانیمان له نیوه‌ی ریگا پشکی مه‌شکه به‌ر بوو، هیچ ده‌ست نه‌که‌وت پڼ بگریته‌وه. لاله‌ی چه‌مه‌ریم ناچار کیری خۆی نیایه کونه‌که‌یه‌وه هه‌تا چووینه سه‌ر سه‌ده‌که. له‌وئ رامن کرد سڼ چوار ته‌به‌قمان هاورد مه‌شکه‌مان تی قلپاند. ئینجا یه‌کی نانی گهنم، یه‌کی نانی جوهره‌شی گهرمان، یه‌کی نانی زه‌رات. خوا نه‌بیرئ تیمان ولی و کردمان به‌ زلیا و پلایا و ههر یه‌کی به‌ قه‌د مانگایه‌کمان خواردن. ئیتر له‌و سه‌ره‌وه به‌ شق له‌ یه‌ک هه‌لدان هاتینه‌وه. ئیستاکه کوانئ ئەو سه‌یرو سه‌فایه؟».

- به‌گه‌ی حوسین مه‌ولان هه‌بوو پیاوی مسته‌فا به‌گی سلیمان که‌ندی بوو. وتی چه‌ند دانه‌یه پیسته‌ ریویم پڼ بوو؛ ئەم‌برد بۆ سابلاخ بیفرۆشم. ئەو ساله‌ش ریوی حیز بوو، پاره‌ی نه‌ئە‌کرد. شه‌وئ ریم که‌وته «یالاوا». مالیکی گه‌وره‌م لئ وه‌ده‌رکه‌وت، چومه‌ ئه‌وئ. ههر که‌ نزیك بوومه‌وه ئافره‌تیکي جوانکه‌له‌ هات و سه‌ر ریگه‌ی پڼ گرتم؛ وتی: «به‌ خوا باوکم جیگه‌مان نییه‌و پیاومان له‌ ماله‌وه نییه‌». ههر چه‌ند وتم: کچی! ئافره‌تی چاک به‌، به‌م زستانه و به‌م نیوه شه‌وه بچمه‌ کوئ، هه‌موو ئاواپی نوستوون، کئ ریگه‌م ئە‌کاته‌وه، هیچ که‌لکی نه‌بوو. من زۆرم وت و ئە‌و که‌می بیست. لییدا رویشت و قاپیه‌کی داخست. منیش له‌ ده‌ره‌وه مامه‌وه سه‌رما کوتامی. ناچار ته‌پالدانیک هه‌بوو خۆم کوتایه‌ ئه‌وئ.

شه‌و بوو به‌ نیوه شه‌و، سه‌یرم کرد قاپی هه‌وشه‌که کرایه‌وه و ئافره‌تیک به‌ بڼ چریه هات بۆ ته‌پالदानه‌که. ناسیمه‌وه که ئە‌مه ئافره‌ته‌که‌ی ئیواره‌یه. هات به‌ هیواشی بانگی کرد: «حه‌مه‌دئ هاتووی؟» منیش هیچ خۆم نه‌برکان، وتم: «ئا». گرتمۆلکه‌یه‌کی بۆ فریدام وتی: «ئه‌وه بخۆ ئیسته‌ دیمه‌وه بۆ لات». که‌ کردمه‌وه ته‌ماشام کرد ده‌سته‌سپریکی سپی ریشوداری هه‌لبستراوه، پریه‌تی له‌گوێزو میوژو بادام؛ تیرم لئ خوارد. له‌و وه‌خته‌دا ئافره‌ته‌که‌ هاته‌وه لاهمه‌وه، ده‌ستمان کرده‌ ملی یه‌ک و یه‌کیکمان کرد. له‌ پاشا پیتی وتم: «حه‌مه‌دئ گیان! که‌ چووینه‌ شار چیم بۆ دیتی؟» منیش وتم: «به‌ خوا خۆت ئە‌زانی هیچی ترم پڼ نییه‌؛ ههر ریویه‌و ریوی ئە‌گه‌ر پاره‌ی کرد ههر شتیکت ویست بۆت دینم». کوتوپر لیم کشایه‌وه‌و وتی: «ئای ریوی باوه‌ حیز! ئە‌مه‌تۆی؟ ئە‌وه چی ئە‌که‌ی لیته‌؟» و هه‌لسا خیرا رویشت. وتی منیش له‌ ترسا ئیتر نه‌مویرا له‌وئ دانیشم، وتم ئیسته‌ ئە‌چی خه‌لکم به‌ سه‌را ئە‌رژینی. هه‌ستام «کادانیک» بوو چومه‌ کادانه‌که‌وه.

زۆری پێ نه چوو ته ماشام کرد ژنه که هاته کادانه که وه به سه بری بانگی کرد: «حه مه دی هاتووی؟» منیش دهنگی خۆم گۆری له سه ر خۆ وتم: ئا هاتووم. هاته ته نیشتمه وه ده ستمان کرده ملی یه ک و له ویشا یه کینکی ترمان کرد. پاشان وتی: «حه مه دی گیان! که چوو ته سابلان چیم بۆ دینی؟» منیش وتم: «به خوا هه ر ریویه و ریوی ئه گه ر پاره ی کرد چیت بوئ بۆت دینم». سه یرم کرد دیسان خۆی راپسکا نده وه و وتی: «ئای ریوی کرانبا و گاو! ئه وه گه یشتیه ئیره ش؟» ئه مه ی وت و لێیدا رویشته.

فلانی ئه مجا به ته واوی ترسم لێ په یدا بوو، هه لسام ئه ویشم به جته یشته. پشتیره کۆنیک هه بوو چوومه ئه ویه. له ویش زۆری پێ نه چوو دیسان ئافره ته که هاته وه سه ری کرد به ژووره که دا و منیش کۆکه یه کی بچکۆ له م کرد وتی: «حه مه دی ئه وه له ویت؟» منیش زۆر به سه بر وتم: «ئا». ئه مجا به سه ر به ستی هاته لاله وه ده ستمان کرده ملی یه ک؛ له ویش یه کینکی ترمان کرد. له پاشا وتی: «حه مه دی که چوو ته شار چیم بۆ دینی؟» منیش وتم: «به خوا فلانی هه ر ریویه و ریوی ئه گه ر پاره ی کرد چیت بویت بۆت دینم». ژنه ئه مجاره ده ستی کرد به پیکه نین و وتی: «خوا بته گری ریوی بۆ خۆت و که تته و گووی تویش به گۆری بابی حه مه دی».

ئینجا لیم پرسی ئیسته پیم بلێ بزانم باس و خوا س چیه؟ وتی چیت پێ بلیم؟ ئه مه له گه ل حه مه دی که رانبا و گاو گویا دلما ن پیکه وه بوو. ئیمشه و برپارما ن دا بوو به یه ک که بیت بۆ لام. ئه وا ئه و حیزه له ی خوێریه نه هات و تویش ئه م که تته ت گێرا. منیش وتم قه یدی نییه ئیمه به ئیشی خۆما ن گه یشتین هه ر چه ند زۆریشم سه رما بوو. به یانی ئیتر نا ن و شیویکی باشی دامی و به ریی کردم.

که رویشتم دنیا بوو به چیشه نگا و. له سه ر کانیه ک دانیشتم ده سه سه ره سییم ده ره ئینا هه ندی گویژو میوژی تیدا ما بوو خواردم؛ سه یرم کرد کا براه ک هات ئه ویش دانیشته چاوی به ده سه سه ره که که وت، به لایه وه سه یر بوو، وتی برا ئه و ده سه سه ره ت له کوئ بوو؟ وتم برا ناوت چیه؟ وتی: «حه مه دی». وتم که وا بی هی تو یه وه هه موو کاره ساته که م بۆ گێراه وه. کا براه له داخا وه ختوو شه ق به ری و ده سه لاتی شی به سه رما نه بوو؛ من له و زه لامترو به هیزتر بووم. وتم برا تو وریه یی پێ ناوی، تویش قسه بکه. کا براه ده ستی کرد به پیکه نین وتی: «وه للا راستی ئه وه یه ئه م ده سه سه ره ی منه گویژو میوژو با دامم تی کردبوو؛ به دیاری بر دبووم بۆ ئه و دۆسته م، وه پینشم وتبوو شه وئ دیم. ئیتر بۆم ری نه که وت بچم ئه وا تو ده ستی خۆت وه شانده». وتم برا گویی مه ده ری سووچی خۆت بووه، بۆ له مه و دواتان.

دهسته‌سره کهم پی دایه‌وه و پتکیشه‌وه چووین بۆ سابلانخ تا ناو شار هاوړی بووین، له‌وی ئیتر له یه‌ک ون بووین.

- له ده‌وری قاجاریه‌کانا قونسولی عوسمانی له سنه‌هه‌بوو. هه‌ر کهس بجوابه‌ته ژیر به‌یداخی ئه‌وانه، ئه‌بوو به‌ ته‌به‌عه. ره‌وشتی چی به‌ چی کردنی ئه‌م ته‌به‌عه‌تیه‌ش ئه‌مه‌بوو، هه‌ر کهس بیویستایه‌ بیی به‌ ته‌به‌عه ئه‌چووه به‌ر قونسولخانه ئه‌یوت ئه‌بم به‌ ته‌به‌عه. قاپیوانه‌که ئه‌هاته‌ ده‌روه په‌نجه‌یه‌کی ته‌ر ئه‌کرد و ئه‌ینا به‌ ناو چه‌وانیه‌وه ئه‌یوت: «برۆ ته‌به‌عه‌به». وه‌ستا باقری ده‌لاک چوو، بوو به‌ ته‌به‌عه‌و له پاشا چوووه‌وه بۆ مالی خۆیان. مالیان له‌گه‌ره‌کی «جۆراوا» بوو. به‌ تووړه‌یه‌که‌وه بانگی کرد له‌ حه‌نیفه‌خانمی ژنی وتی: «کچی پاروی نام بۆ بیته». حه‌نیفه‌خانمیش سه‌ری سر ما، وتی: «پیاه‌که‌! ئه‌م زوانه‌ت له کوینه‌ هاوردگه‌؟» وه‌ستا باقر وتی: «ئه‌لیم پاروی نام بۆ بیته قه‌حیه‌باب! ئه‌گینه‌ هه‌له‌ستم به‌ خنجوکان پارچه‌ پارچه‌ت ئه‌که‌م». حه‌نیفه‌خانم هاته‌وه قسه‌و وتی: «پیاه‌که‌ بۆ خاتری ره‌زای خوا، تو سنه‌یی، دایکت سنه‌یی، باوکت سنه‌یی ئه‌م زوانه‌ت ئازا له‌ کوئ هاورده‌وه؟» وه‌ستا باقر ئه‌وه‌نده‌یتر تووړه‌ بوو، حه‌نیفه‌خانم ناچار ئیتر ده‌نگی نه‌کرد و وتی قه‌یناکاو نانی بۆ هینا.

ده‌ور سووړاپه‌وه؛ ته‌به‌عه‌ وه‌کو پیسته‌ ریوی، پیستی قیمه‌تی ئه‌کرد. روژیک حه‌نیفه‌خانم سه‌یری کرد وا وه‌ستا باقر به‌ هه‌له‌داوان و ته‌پوکوت خۆی کوتایه‌وه بۆ ماله‌وه‌وه «که‌نو» په‌کیان هه‌بوو، چوو له‌وی خۆی شارده‌وه. حه‌نیفه‌خانم زانی چه‌ باسه‌ چوووه سه‌ر که‌نوه‌که ته‌ماشای کرد وا وه‌ستا باقر گورپه‌ی کردووه. بانگی کرد: «پیاه‌که‌ هه‌سته‌ وا له‌ ده‌روه قازانج داوات ئه‌که‌ن». وه‌ستا وتی: «به‌ قوربان‌ت بم ژنه‌که‌! بیژره‌ لی‌ره‌ نییه‌». حه‌نیفه‌خانمیش وتی: «هه‌سته‌ سه‌گباب! راسته‌وه داوات ئه‌که‌ن». وه‌ستا دیسان وتی: «حه‌فجار بيم به‌ ده‌ورتا حه‌نیفه‌خانم گیان! بیژره‌ به‌ سه‌ر ئیوه‌ نه‌هاته‌گه‌سه‌وه». حه‌نیفه‌خانم ئینجا وتی: «قه‌حیه‌باب! کوا خنجوکه‌ کانت؟»

حه‌نیفه‌خانم ئافره‌تیکی عه‌تیکه‌و گالته‌چی بوو؛ ئه‌مه‌ی هه‌ر بۆ په‌ن له‌گه‌ل وه‌ستا باقری می‌ردیا گتړا ئه‌گه‌ینه‌ هېچ له‌ کاردا نه‌بوو.

- کوپخا فه‌تحوللای بابه‌کراوی گتړاپه‌وه وتی:

سالتیک لە گەڵ شیخ ئەحمەد بەردەزەردی پێکەوه قسەمان کرد بە یەک کە شەو بچین بۆ دزی. پاش خەوتنان خۆمان گورج کردەووە و چووینە قەراخ دێیک پارێزمان بردە بەر مالیکی دەولەمەن. لە پال تەیمانە کەوێ تەماشامان کرد ژنیکی لە سەر کەپرێک دانیشتبوو. چاوەڕێ بووین کە ژنەکە خەوی لێ بکەوێ، ئەو وەختە دەست بدەین بە ئێشەو. سەیرمان کرد ژنەکە هەر نەنووست و بەینەبەینە کۆکەیه کیشی بۆ ئەکرد؛ ئێمەش لە بەر ئەو نەوێک بیکای بە هەرا، نەچووینە سەر ماله کە.

کە بوو بە نیوێشەو، سەیرمان کرد ئەوا زەلامتیک بە ماتەمات هات و لە تەیمانە رووخواوە کەوێ چووێ ژێر کەپرە کە. ئێمەش دە هەنگاویک لێی دوور بووین؛ خۆمان بە دیوارە کەوێ مات کردبوو؛ ئەو نەندەمان زانی ژنەکە لە سەر کەپرە کە هاتە خوارەوێ لە ژێر کەپرە کەدا راکشاو زەلامە کە سواری بوو.

لەو کاتەدا منالیتیکی پێنج شەش سالان لە سەر کەپرە کەوێ بانگی کرد: «ئاموژن، ئاموژن!» ژنەکە لە ژێر زەلامە کە وتی: «فاتە کە! رۆلە مەگری ئەوا دیمەوێ؛ ئێنجا هەر بانگم بکە با نەترسم». کچەکە ئێتر هەر ئیوت ئاموژن، ئەویش جوابی ئەداوە، لە پاش دوو سێ جار کچەکە بێ دەنگ بوو؛ تۆمەس خەوی لێ کەوتبوو. ژنەکە لە ژێر زەلامە کەوێ بانگی کردەو، فاتە کە دە بانگم کە با نەترسم. منیش هەتا هێزم تیاوو وتم: «بێ بەلابی! ئێو دوو، ئێمەش دوو ئەمە چوار فاتە کەش یەک ئەمە پێنج، هێشتا هەر ئەترسی؟» لە گەڵ ئەمەم وت زەلامە کە هەستاو رای کرد. ئێتر منیش بانگم کرد: «خەلکینە! هەستن بۆ خاتری خوا ئەو کابرایە ئەم ژنە ی گە. لە دەرو درووسی چوار پێنج کەس خەبەریان بوووە و وتیان کۆرە کامەتە زەلام؟ وتم: ئەو تە رای کرد بۆ پستی مزگەوت. وتیان ژنەکە کامەیه؟ وتم: «ئەو ژنە کە ناوی نازانم و ئاموژنی فاتە کەیه».

وتی ئێتر خەلکیتی زۆر کۆ بوونەوێ ئێمەش رامان کرد و دوور کەوتینەو؛ خەلکە کە چوونە سەر ماله کە. ئێمە لە دووری ئاوابی بووین گویمان لێ بوو ژنەکە سویندی ئەخوارد کە هیچ نەبووێ درۆیه. منیش بانگم کرد: «وێلاو بیللا درۆ نییه؛ راسته». یەکیکی لە ئاوابییه کە بانگی کرد وتی: «تو کییت؟». وتم: «بە خوا دزم». ئێتر شیخ ئەحمەد هەر مرد لە پێکەنینا؛ لە پاشا وتی: «مردووت مری! تو بۆچ ئەم هەرایەت نایەو، نەتێشت شتیکیان دەستکەوێ؟» وتم: «خزمە! بە خوا شتیکی بە گەوا دی دەستم کەوێ هەر نامەوێ». لە پاش ئەو هەر کەسە چووینەوێ بۆ مالی خۆمان و هیچمان دەست نەکووت.

- عه‌زیزا‌غای چاوقولی‌حه‌کایه‌تخوان‌نزیکی‌سه‌د‌سالی‌ک‌عه‌مری‌هه‌بوو؛ نه‌خوش‌که‌وتبوو، بئی‌حال‌بوو. پیتی‌ئه‌لین‌ئه‌وا‌حاجی‌ئه‌مین‌ئه‌حه‌مدی‌خیله‌هاته‌لات. به‌و‌بئی‌حالی‌به‌کوره‌کانی‌ئه‌لئ: گورج‌سه‌رینی‌بده‌نه‌پالم‌و‌هه‌لمسیتن؛ که‌دانیشتم، عه‌با‌که‌م‌بکه‌نه‌به‌رم. ئه‌وانیش‌به‌گورجی‌وه‌کو‌باوکیان‌وتوویه‌وه‌ها‌ئه‌که‌ن؛ مه‌گه‌ر‌له‌گه‌ل‌حاجی‌ئه‌مین‌رقیان‌له‌یه‌کتری‌بووه. که‌حاجی‌ئه‌مین‌دیت‌ئه‌لئ: ئا‌غه‌چلونی؟ ئا‌غه‌ئه‌لئ: به‌خوا‌شوکر‌چاک‌بوومه‌ته‌وه؛ هیچ‌نا‌خوشیم‌نه‌ماوه؛ ئه‌وه‌ئیتسا‌ئه‌چم‌بو‌بازار‌و‌ئه‌لئ‌ئا‌کوره‌-غه‌نی‌-‌رو‌له‌قه‌نه‌یه‌کم‌بو‌تیکه. قه‌نه‌ی‌بو‌تئ‌ئه‌که‌ن؛ ده‌ست‌ئه‌کا‌به‌قه‌نه‌کیشان. وتیان: حاجی‌ئه‌مین‌ه‌ناسه‌یه‌کی‌هه‌ل‌کینشاو‌رو‌یشته؛ هه‌ر‌له‌ده‌ر‌گاوه‌چووه‌ده‌ره‌وه‌ئیتتر‌عه‌زیزا‌غا‌گیانی‌ده‌ر‌چوو.

- مه‌لامه‌ئموونی‌هه‌له‌به‌جیه‌ی‌سواری‌مایینیکی‌له‌ری‌گه‌ری‌خارشتاوی‌کلک‌رووتاوه‌ئبئی‌و‌ئه‌چئ‌بو‌شاری‌هه‌ورامان. که‌له‌دووره‌وه‌ده‌ر‌ئه‌که‌وئ، به‌جاری‌پیاو‌و‌ژن‌و‌مندال‌به‌هه‌را‌کردن‌ئه‌چن‌به‌پیریه‌وه؛ یه‌کئ‌ده‌ستی‌ماچ‌ئه‌کا، یه‌کئ‌داویتی، یه‌کئ‌ئاو‌زن‌گیه‌که‌ی، یه‌کئ‌کلکی‌مایینه‌که‌ی. ئه‌م‌له‌و‌ئه‌پرسی‌ئه‌مه‌چییه‌و‌ئه‌و‌له‌و، یه‌کئ‌له‌یه‌کینکی‌تر، هه‌ر‌ئه‌لئ‌نازانم؛ هه‌تا‌پیاویکی‌ریش‌سی‌ژیر‌دیته‌پیشه‌وه‌لیی‌ئه‌پرسن‌ئه‌مه‌چییه؟ ئه‌ویش‌ئه‌لئ: «ئینه‌حه‌زهره‌تو‌عه‌لین‌و‌ئانه‌ش‌دۆلدۆله‌ن‌سوارش‌بییه‌ن». له‌دوای‌هه‌موو‌چشتی‌لاله‌زۆراب‌دیته‌پیشه‌وه‌به‌خه‌لکه‌که‌ئه‌لئ: «نا، نا، نا، حه‌زهره‌تو‌عه‌لی‌نیه‌ن؛ ئینه‌حه‌مه‌د‌پاشان‌و‌ئانه‌ش‌ئه‌سپه‌سه‌عودییه‌ن.»

- مه‌لای‌ته‌ره‌مار-که‌پیاویکی‌به‌ناو‌بانگه‌-دوو‌ژنی‌ئه‌بئی. شه‌ویک‌ئاره‌زووی‌ژنه‌بچکۆلانه‌که‌ی‌ئه‌بئی، به‌لام‌له‌به‌ر‌ژنه‌گه‌وره‌که‌ی‌ناویری. ئاخری‌بئی‌ئه‌نئ‌به‌جه‌رگی‌خویا‌به‌ژنه‌گه‌وره‌که‌ئه‌لئ: تو‌خوا‌زۆرم‌تینوه، بچۆ‌گۆزه‌یه‌ک‌ئاوی‌تازه‌م‌له‌کانی‌بو‌بینه. ژنه‌که‌ش‌هه‌له‌ئسته‌ی‌گۆزه‌ئه‌نئ‌به‌شانییه‌وه‌ئه‌روا. که‌ژنه‌دوو‌ر‌ئه‌که‌و‌یتنه‌وه‌مه‌لا‌ده‌ر‌گا‌پتیه‌ئه‌دا‌ده‌ست‌ئه‌کا‌به‌ئیشی‌شه‌ری.

ئنجا‌ژنه‌که‌ئه‌چیتته‌کانی‌گۆزه‌که‌ئه‌شواو‌پری‌ئه‌کا؛ له‌دلی‌خویا‌لیکی‌ئه‌داته‌وه‌ئه‌لئ: به‌م‌شه‌وه‌ئه‌م‌پیاوه‌به‌بۆنه‌ی‌ئاو‌هینانه‌وه‌ده‌ستی‌به‌منه‌وه‌نا؛ به‌خوا‌ره‌نگه‌فیکریکی‌بووبئی؛ با‌بچمه‌وه. به‌په‌له‌په‌ل‌دیته‌وه. وه‌ختی‌ئه‌نئ‌به‌ده‌ر‌گاوه‌ته‌قه‌ی‌ده‌ر‌گا‌دیت. مه‌لا‌ئیشی‌ته‌واو‌ئه‌بئی، به‌لام‌پیتی‌ناکری‌ده‌ر‌پتیه‌که‌ی‌له‌بئی‌بکاته‌وه؛ به‌رمالی‌له‌وئ‌ئه‌بئی‌فرکه‌ئه‌کاته‌

سەر بەرمالە کە بۆ ئەوەی ژنە کە هیچ فیکریکی لێ نەکا دائەنیشی و ئەلێ: «التحيات لله السلام عليك». ژنە کە هەستی پێ ئەکا کەوا شتیکی قەوماندوو، ئەچی دەست ئەبا کەواکە ی لا ئەدا و تەماشای ناو گەلی ئەکا، ئەلێ: «سا پیاوی درۆزن رووی بابی رهش بی! ئەم کتیره کتیری التحیات لله یه؟» مەلا ئیتر پێ ئەکەنی.

- سێ زەلامی کورد چوونە شاری سنه له مالی پیاویک میوان بوون. له بهرامبهه مالی خانهخویکهوه مزگوتیک ههبوو؛ تەماشایان کرد خەلکی هاتوچۆیان نەکرد. یه کیکیان ناوی حەمه بوو، پیاویکی زۆر ژیر بوو. له دوو هاوڕیکه ی تری پرسى بزانه ئهزانن ئەو خانگه چیه؟ ههه دووکیان وتیان نایزانی. وتی: دهسا من ئەیزانم، وتیان چیه؟ وتی: «وه لا ئەوه نوێژدانه». کابراکان وتیان: «دەک بە چاوی چلکەنەوه بی حەمه، ئەمیش زانی؟» خانهخویکه یان گوێی لهم گفـت وگوێه بوو؛ نوێژی شیوان وتی: خزمینه! با بچین بۆ نوێژ. وتیان باشه. یه کیکیان وتی: حەمه، خو ئیمه نوێژ نازانی؛ چی بکهین؟ وتی: قەیناکا مەلا چی بکا ئیمەش ئەوه ئەکەین. رهفییکیان رووی کرده ئهویتـر وتی: «بێ ئەقل! پیاو له گهـل حەمه بێ چۆن په کی له سەر هیچ ئەکەوی؟» که چوونه مزگهوت ههه سیکیان له تەنیشـت یه کهوه له سهفیکدا راوهستان.

مەلا چوو «رکوع». حەمه له گەل یه کێ له رهفیکه کانیـا چوونه رکوع؛ بهلام یه کیکیان ههه رهپ راوهستا بوو. حەمه له نوێژه کهدا وتی: «کۆره عهول مردگت بمرئ بچه مێره وه مەلا رمیا». بۆ گوێهه له رکاتی دووهه ما بۆچی عهول تریکی نهکەند. شهفه له نوێژه کهدا دهستی کرد به پیکه نین و وتی: «هه ی به کیرم، هه ی به کیرم». عهولیش وتی: «شهفه ی دویـت باوک تو ئەبێ ههروا بێ حهیا بی؛ بکهه وه قنگ باوکهتـوه سا راوهسته با بچینه دهروه؛ وه شیخ که ریم! ئەوه ندهت لیدهه وه کهه ریتژی باوه». شهفه وتی: «مهگهه دوو تری تر له کیرم بدهی». ئیتر حەمه رووی تیکرد و وتی: «کرانباو گاوینه! ئەم شههه تان له چیه؟ ناخر نازانن نوێژه که تان ئەورگی ئەگهه قسه بکهن؟»

- سێ زەلام ئەچنه مزگوتیک بۆ نوێژ کردن. یه کیکیان زۆر ئاقل ئەبێ، ئەلێ پیاو له نوێژا نابی قسه کاو ههه چی مەلا بیکا ئەبێ ئیمەش ئەوه بکهین. که ئەچن و نوێژ دائه به سن، مەلا ئەچیته رکوع؛ یه کیکیان ههروا رهپ رانهوستی. یه کێ له هاوڕیکانی پیتی ئەلێ: «کۆره بر مێره وه، مەلا رمیا». ئەویش پیتی ئەلێ: «ئوهو! دهستت وه گونم! نوێژه کهت وریا».

ئەوی ئاقلیشیان ئەلێ: «دەوێت باوک چیه ئەم هەراو هوریاپە؟ خۆم خاسم کرد نوێژم نەوریا».

- حەمەبەگێ حاجی رەسول بەگ گێڕایەووە وتی:

کابرایەکی کورد مەرو مالاتیکی زۆری هەبوو لەگەڵ تاقە کوپیکا؛ زۆری خوش ئەویست و هەموو روژیکیش ئەیناردە لای رانەکە. روژیک کابرا لەگەڵ ژنەکی قسەیی کرد وتی: زۆر حەز ئەکەم ژن بۆ کوپە کەمان بھێنین و ئەلی مرای برام کچیکێ هەیە؛ هەرچی بێ ئەو باشترە، با بۆی بێنین. بەمجۆرە بریانەووە کابرا چوو خوازیبێنی کرد؛ لە پاش چەند روژ بووکیان گواستەووە.

ئێوارە کوپە رانەکی هێنایەووە بۆ دەوری مال بانگیان کرد. کە هات چاوی بە بووک کەوت، رووی کردە هاوڕیکێ خۆی - کە دراوسێ و هاومالیان بوو لەو شوێنە بوو - وتی: حەمە ئەو چیه؟ وتی: «ئەو بووکە بۆ تۆمان هاوردگە، بجۆرە لای». وتی: «حەمە مردگت مری! من بەم گەل و گون و رانکەووە حەدم چیه بچمە لای ئەو هۆریە! ئەو لە ئال و والادا ئێزی گولنگی سوورە». حەمە وتی: «کۆرە نایناسیتەووە؟» وتی: «ناوەللا!» وتی: «کۆرە ئەو کتکالی کەنیشکی مامەتە؛ کتکال، خۆم و خۆت کە لە کەوانەیی رانا هەموو روژ کەرەتی لە دواوە شتمان لێ دەرئەهاورد».

بەم جۆرە پێی ناساند و شەو بە سەرداھات؛ زاوایان هینا بیکەنە پەردە، دایکی زاوا وتی: رۆلە بێ نامۆزگارێت بکەم کە چۆن بچیتە لای. وتی دایە بۆچی وا ئەزانێ هێچم نەدیگە؟ چوو پەردە زۆر چاک کوتایە پاش بووک. هاتە دەرەووە وتی بووم بە زاوا. دایکی زاوا لە گەل یەک دوو ژن چوون تەماشایان کرد هێچ نیشانەیک نەبوو. زاوایان بانگ کرد وتیان کۆرە خۆتۆ درۆ ئەکەیت نەبوویت بە زاوا. رووی کردە ژنەکان و وتی: «ئەو ئەگەر نەبووم بە زاوا ئەمە گوی ئێوەیە بە لەشمەووە؟» ژنەکان وتیان وەرە وانابێ؛ شویتەکیان بۆ باس کرد و دووبارە ناردیانەووە ژوورەووە. ئەمجارە کە ئیشی جێ بە جێ کرد و چاوی بە خۆین کەوت هاتە دەرەووە سەری نایەگوێی باوکیەووە وتی: «باو! هەتا مال مامۆم نەیانزانینگە بارکە بروین». باوکی وتی بۆچی چی بوو؟ وتی: باو هورگیم درێگە. باوکی وتی مەترسە؛ ئەووە نیشانەیی زاوایەتی؛ قەیناکا.

سبەینی روژ بوووە کۆرە وتی: «بە خوا باو لە گەل ران ناچم؛ یان ئەبێ کتکالیشم لەگەل بێ». باوکی وتی: رۆلە نەبوو بە بلو کتکال بێت؛ نابێ بێت. وتی: «دەسا کۆزەکی

ئەمەم». باۋكى فېكرى كۆرگەن چو گورچىلەي مەرىك - كە سەريان بېرىو - ھىناي دايى و
وتى ئەمەم كۆزەكەيە بېيە لە گەل خۆت.

كۆرە گورچىلەكەي ھىنا لە دوورى ئاۋايىو [لە] سەر بەردىك دايىنا، ھەر تۆزە
ناتۆزىك ئەچو ماچىكى ئەكەدەو دايىنەنەو. كوتوپر قەلەپەشەك ھات گورچىلەكەي
ھەلگرت و بردى. كۆرە بە باۋكەپۇ ھاتەو بۇ مالەو. باۋكى پرسى چىيە؟ وتى: «باۋە! قەل
ھات كۆزەكەي برد». باۋكى وتى: «رۆلە، ھەرا مەكە؛ بۆم سەندوۋىيەو». وتى: «بە خوا [تا]
بە چاۋى خۆم نەبىنم پروا ناكەم». وتى: بچو تەماشاكە. كۆرە چو ۋەكەي دەرىپى داكەندو
نەشانىدا. كۆرە فېكەيەكى كۆرە وتى: «ھەي باۋكەم بى ۋە قوربانت! لە ترسى قەلەكە خۆى
خەرانگەسەكتىو».

- دوو كابرە دراۋسى بوون. يەككىيان دوو ۋەنى ھەبوو، ھەموو رۆۋى بەيانىان زو ھەل
ئەسا ئەچو لە مەگەوت نوۋىرى ئەكەد. دراۋسىكەي پرسى: ئەمەم بۆچى تۆ ھەموو رۆۋى
ئەچى نوۋىرى بەيانىان ئەكەي بە جەمەت؟ مەش زۆرم لە لا خۆشە بىم و نوۋىر بە
جەمەت بەكەم كەچى خەبەرم نايىتەو ھەموو رۆۋى نوۋىرى بەيانم ئەچى. كابرە وتى:
خەمە! تۆ تاقە ۋەنەكە ھەيە؛ چونكە ھەر خۆى لە مالايە دەرىپەستى ئەمەم بېيە لە قىامەتە
بەھەشت يا بېيەتە جەھەنم. پرسى ئەي تۆ؟ وتى: مەن چونكە دوو ۋەنەكە لە بەر ئەمەم كە
ھەر يەك بە جىا دلم رابگىر ئە گەل مەلا بانگى دا يەكەن جەلەكەم ئەدۆزىتەو يەكەن قاچم
ئەشەلەي و بە دەورما دىن تا خەبەرم ئەكەنەو، جەلەكەم بۇ ئەگەن ھەتە لە بەرى ئەكەم؛
پىلاۋەكەم بۇ دائەنەن و ئەلەن با نوۋىرەكەت نەچى و خوا لىت نەپەنجى.

كابرە تر وتى: وا چاكە مەش ۋەنەكە تە بۇ خۆم بىنم. چو ۋەنەكەي ھىنا؛ زۆرى
پىنەچو بىشەي و ئازاۋە كەوتە مالەكەيەو؛ ئىتر ھەموو ۋەختى شەپو ھەرا بوو. كابرە
عەشى لى تال بوو؛ ھىشتا نىوە شەپو بوو لە مال دەر ئەپەرىپە دەروە. بەيانەك كابرە
ھورپى ھاتە مەگەوت سەرى كۆرە ئەو ۋە زووتر ھاتۆتە مەگەوت؛ بە پىكەنەنەو وتى:
«ھەر دوعاى خىرم بۇ بەكە ئاگات لىيە بەيانىان چۆن زو دىت بۇ مەگەوت و نوۋىرەكەت
ناچى». كابرە وتى: «يا خوا بەو دوعاى خىرانە بى كە مەن بۆت ئەكەم ھەي ناچىسى بەد
فەسال! ئاخىر باۋكەم كوشىبوو؛ براتم كوشىبوو؛ تۆ چە رەقەت لە مەن بوو بەم دەردەت
بەردم».

- جاریک فه‌تاجی بارامی هه‌مه‌وه‌ند ده‌رئه‌چئ بۆ راوه‌رووت. له‌و ده‌شته‌ تووشی هه‌لاجیک ئه‌بیت؛ له‌ دلی خۆیا ئه‌لئ: با سه‌یریک بکه‌م به‌ هه‌لاج. ئه‌لئ: «ئه‌رئ کاورای هه‌لاج! ئه‌وه‌ بۆچ هه‌رشتیک ئه‌بئ ئه‌لئ وه‌کوو گونی هه‌لاج ئه‌له‌رزئ؟ ئا مشته‌و که‌وانه‌که‌ هه‌لگه‌وه‌ توژئ هه‌لاجی بکه‌ بزانه‌م گونت چۆن ئه‌له‌رزئ». هه‌لاجیش ئه‌لئ ئاغه‌ پیاوه‌تیت بئ، وازم لئ بینه‌: من کابرایه‌کی هه‌زارم با برۆم به‌رپی خۆمه‌وه‌. ئه‌لئ: ئه‌وه‌ که‌لامم بئ! هه‌لاجی نه‌که‌ی ئه‌تکوژم. هه‌لاج ناچار ده‌رپیی بۆ دانه‌که‌نئ و له‌ سه‌ر به‌رزاییه‌ک ده‌ست ئه‌کا به‌ هه‌لاجی کردن و فه‌تاحیش ئه‌چینه‌ شویتنیکێ نزم له‌ ژیره‌وه‌ سه‌یری گونی ئه‌کا بزانه‌ چۆن ئه‌له‌رزئ.

ته‌ماشای ئه‌کا و واشتیکێ تر به‌ گونیا شوێر بووه‌ته‌وه‌؛ ئه‌لئ هه‌لاجه‌ ئه‌وه‌ چیه‌؟ ئه‌لئ پریاسکه‌یه‌. ئه‌لئ که‌واته‌ بیده‌ به‌ من، تو سئ گونت بۆچییه‌؟ لئئ ئه‌ستینئ؛ که‌ ئه‌یکاته‌وه‌ پاره‌یه‌. پاره‌ هه‌له‌گرئ و ئه‌لئ: هه‌لاج به‌سه‌ ئیتر؛ گه‌ردنم ئازا که‌. وه‌ که‌لام من وتم هه‌ر دوو گونت بیینه‌ نه‌زمانی بووه‌ وه‌ سئ. برۆ خوات له‌ گه‌ل به‌ دوو گونه‌که‌ته‌وه‌».

- پیاویک بوو له‌ «حه‌مامیان» سۆفی سلیمانئ ناو بوو. پیاویکی زۆر له‌ خوا ترس و به‌ دین و مریدی «شینخی بورهان» بوو؛ هه‌موو ده‌مئ له‌ مزگه‌وت و خه‌ریکی زکرو فیکر بوو؛ ئیجگار که‌ ناوی خۆی بیستبووه‌وه‌ (سۆفی سلیمان پیاویکی دینداره‌) به‌ ته‌واوی له‌ وزه‌ ده‌رچوو بوو؛ له‌ پێش نیوه‌ شه‌وا ئه‌چوو مزگه‌وت و خه‌ریکی ته‌سبیحات بوو. ده‌سته‌ فه‌قیه‌ک له‌ حه‌مامیان هه‌بوون، سۆفی سلیمان له‌گه‌لیان تیکچوو بوو؛ ئه‌م لێیان بووبوو به‌ کاک ئه‌حه‌مدی شینخ. هه‌ر پئ ئه‌وتن فه‌قینه‌ دیانه‌ت و نابئ که‌ ئیوه‌ ئه‌یکه‌ن. ئه‌یوست ئه‌وانیش وه‌کوو ئه‌م وای. له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا ئه‌وان خه‌ریکی خویتدنئ خۆیان بوون، سه‌ره‌ پای ئه‌مه‌ ژووری مزگه‌وته‌که‌ش پالی دابوو به‌ حوجره‌ی فه‌قیه‌که‌نه‌وه‌. ئه‌م به‌ شه‌و که‌ ئه‌چوو زکرو فیکری ئه‌کرد، به‌ جارئ موئالا و ده‌وری له‌وان تیک ئه‌دا. ئه‌گه‌ر بیانوتایه‌ سۆفی سلیمان وای، ئه‌و ئه‌یوت ئیوه‌ زه‌نیقن.

روژیک فه‌قیه‌کان قسه‌ ئه‌که‌ن به‌ یه‌ک که‌ چاریکی بکه‌ن. فه‌قیه‌کی قوماربازیان تیا ئه‌بئ ئه‌چئ به‌ لایه‌وه‌ ئه‌لئ سۆفی سلیمان من تا ئیسته‌ هه‌ر چیکم له‌ گه‌ل کردویت ئه‌بئ لیم ببوری و به‌ خه‌له‌تا چوو بووم. دوینئ شه‌و خه‌وم دیوووه‌ پاشه‌ روژیکێ زۆر گه‌وره‌ت هه‌یه‌. له‌ ئیسته‌ به‌ دواوه‌ له‌ سه‌ر ده‌ستی تو‌دا تۆبه‌ بئ هه‌ر به‌و شه‌رته‌ لیم دلگران نه‌بی و چاوت لیم بئ».

سۆفی سلیمان بهم قسه‌یه توزی خوی گف ئه‌کاته‌وه و ئه‌لئ: «ئاخر فه‌قینه! من هه‌موو جار پێم ئه‌وتن که دنیا خالی نییه له پیاو چاک، له سۆزی ناله‌ی ئه‌ولیا یان سهر بکه‌نه‌وه».

به دوو رۆژ دوا‌ی ئه‌وه فه‌قی ئه‌چیته‌وه لای سۆفی سلیمان و ئه‌لئ: «روح به قوربانت بئ! له خه‌وما چوو بووی بۆ ئاسمان و وایان پێ و تم که بوویت به پیغه‌مبه‌ر». سۆفی سلیمانیش ئه‌لئ: «خوا ئه‌یزانی؛ منیش له خۆما شتیک شک ئه‌بهم؛ چل ساله زکرو فیکر ئه‌که‌م، هه‌لبه‌ت ئه‌بێ به‌ریکی بیی بۆ ئه‌م ئۆمه‌ته». ئیتر فه‌قی له‌م به‌ینانه‌دا هه‌موو ده‌می ده‌ست ماچ ئه‌کا و ده‌ست له‌ سهر سنگ رووبه‌رووی ئه‌وه‌ستی و سۆفیش جار جار به‌ بۆنی که‌رامه‌ت قسه‌یه‌کی له‌ گه‌ل ئه‌کا.

چهند رۆژیکی پێ ئه‌چێ رۆژیکیان به‌یانی زوو فه‌قی هه‌له‌ستی و ئه‌چیته‌ خزمه‌تی سۆفی سلیمان ئه‌لئ: «روح به قوربانت بئ شاه‌ی ئه‌ولیا! سهره‌ی ئه‌وه‌ت ها‌تووه‌ بچی بۆ ئاسمان. ئیتمشه‌و له‌ خه‌وما به‌ خزمه‌تی شیخی بورهان گه‌یشتم؛ فه‌رموی سلیمان پێ گه‌یشته‌ و شه‌وی دوا‌یی ئه‌چێ بۆ ئاسمان». سۆفی سلیمان هوویکی کرد و وتی: «منیش وام بۆ ده‌رکه‌وتووه‌ ئیتمشه‌و "جبرائیل" دیت به‌ شوینما». فه‌قیش وتی: «من له‌ کتیب‌ا دیومه‌ ئه‌فه‌رموی له‌م ئۆمه‌ته‌ یه‌کیک له‌ بیستو‌حه‌وتی شه‌وی مانگیکا له‌ پاش نیوه‌شه‌و که دنیا کش و مات بئ "جبرائیل" (علیها‌لسلام) ئه‌ییا بۆ ئاسمان و ئه‌بێ به‌ "پیغه‌مبه‌ر" (لئ‌ی الله‌ علیه‌ و سلم). ئه‌وا ئیسته‌ بۆم ده‌رکه‌وت که ئه‌و که‌سه‌ زاتی مو‌باره‌کی جه‌نابه‌».

سۆفی ئه‌مێکی بۆ کردو هه‌ستا چووه‌وه‌ ژیر ریشه‌که‌ی تاشی و کوایه‌کی سه‌وزی هه‌بوو، له‌ به‌ری کرد و ها‌ته‌وه‌ دانیشته‌ به‌و نیازه‌ که ئیتمشه‌و ئه‌چێ بۆ ئاسمان. ئیتر لای که‌سیش ده‌نگی نه‌کرد؛ هه‌ر تۆزه‌ نه‌ تۆزیک ئه‌چوو ده‌ست‌تۆژه‌که‌ی تازه‌ ئه‌کرده‌وه‌ و ته‌زییحه‌که‌شی ئه‌خسته‌ ملی.

فه‌قیش له‌و لاوه‌ کاره‌ساتی ئه‌م به‌ینه‌ی هه‌موو سه‌عاتێ گه‌یاندووه‌ به‌ فه‌قیه‌کانی تر و ئینجا ها‌تن له‌ پێش هه‌موو شتی‌کا شتومه‌ک و ئه‌سپایی خویان پێچایه‌وه‌ هه‌ر یه‌که‌ بۆخ‌چه‌ی خوی حازر کرد و دا‌ینا. ئینجا دوو گوریسیان په‌یدا کرد و پێکیانه‌وه‌ به‌ست. دنیا‌ش زستانه‌؛ تف هه‌له‌خه‌ی به‌ ئاسمانا ئه‌یه‌ستیت.

که‌وته‌ شه‌وی و به‌شیک له‌ شه‌و رۆیشته‌؛ هه‌موو خه‌لکی ئاوا‌یی نوستن؛ لێیاندا چوونه‌ سهر بانی ژووری مزگه‌وته‌که‌ له‌ کونه‌ به‌ر‌پۆژه‌که‌وه‌ به‌ بئ ده‌نگ گوریسه‌که‌یان راهیسته‌ خواره‌وه‌. سۆفی سلیمانیش له‌ خواره‌وه‌ ئه‌وه‌ دانیشتووه‌ و زکرو فیکر ئه‌کا و هه‌ر چاوه‌ر‌پێ

گەل دایکم بە تەنھا لە ژووریکدا بوون، با بچین مامۆستام بکوژین. باوکە کە ی وتی: رۆلە
 حەوالە ی خۆای بکە. لە دوا ی سێ چوار رۆژیکیکە دیسان ئەلێ: بابە ئیمەرۆ چاوم لێ بوو
 مامۆستا دەستی لە ملی دایکما بوو با بچین بیکوژین. کابرا ئەلێ: با ئیمە نەیکوژین هەر
 حەوالە ی خۆای بکەین.

کۆرە تەماشای ئەکا باوکی هیچ نابزوێتەو؛ هەلەستێ ئەچێ شووشە یەک عەرەق ئەکڕێ
 لە باخەلێ قایمی ئەکاو لە پیش بانگی شتواندا ئەچیتە مزگەوت لای مامۆستای. مامۆستا
 زۆر دەمیکە حەز ئەکەم جارێک لە گەل تۆ بیتە سەر منارە کەو تەماشای دنیا بکەم. مامۆستا
 ئەلێ: زۆر چاکە ئێستە ئەچم بانگ ئەلیم تۆیش وەرە.

هەردووکیان سەرکەوتنە سەر منارە کە. بانگوێژە کە هەر لە گەل وتی «اللە اکبر»، کۆرە
 پالێکی پێوەنا. کابرا کەوتە خوارەووە دەسبەجێ شووشە عەرەقە کەشی بە دوا یا فریدایە
 خوارەووە. کابرا هەر لە حەواوە هەپرون هەپرون بوو. خەلکی کە هاتنە دیاری، [بینیان]
 شووشە یەکی ش عەرەق شکاوە؛ عەرەق بەو ناوەدا بلاو بوووەتەو. وتیان: ئای خۆ ئەم
 بانگوێژە عەرەقخۆر بوووە بە سەر خۆشی کەوتۆتە خوارەووە.

کۆرە ئێتر هاتە خوارەووە چوو بە باوکی وت: تۆ ئەزانی مامۆستام عەرەقی
 خواردبوووە لە سەر مەنارە کە کەوتە خوارەووە پارچە پارچە بوو؟ کابرا وتی: رۆلە، پێم نەوتی
 حەوالە ی خۆای بکە؟ کۆرە وتی: «قور بە سەر ئەقڵت! بە خوا ئەگەر حەوالە ی خوام
 بکردایە هەتا دە سالیکە لە گەل دایکم هەر گەمەو گالته ی ئەکرد. خۆم لە سەر مەنارە کە
 پالم پێوەنا و خستمە خوارەووە».

- عەلیاغای پشدر لە دی «گەلالە» دانەنیش. هەموو هێزیکێ ئاغە یەتی دابوو سەر
 قسە ی زل گێڕانەووە. گێڕایەووە وتی:

سەیدیک لەو سەرە هاتبوە لای ئیمە؛ پێیان ئەوت «سە ی بارۆکە». ئیمەش زۆر
 حورمە تمان ئەگرت و لە راستیشدا پیاویکی خانەدان بوو؛ لێی قەوما بوو. ژنیکێ بە عیشووە و
 نازی بوو؛ «سەیزادە سەمەن» یان پێ ئەوت؛ لووتی بە سە ی بارۆکەدا نە ئەهینا. گەری
 ئالاندبوووە حەسەنی پیاوی من، لە خستە ی برد بوو. شەویکیان حەسەن پێی وتم: «ئاغە، ئەو
 شەو دەبێ خوازیینیکم بۆ بکە ی، تا مالی سە ی بارۆکە تەشریف بچێ». گوتم: حەسەن،
 سە ی بارۆکە کێ هە یە خوازیینیت بۆ بکەم؟ وتی: ئاغا تۆ تەشریف بچێ، لەوێ تێ دەگە ی.

منیش هه‌لسام چوومه مالی سه‌ی بارۆکه؛ گوتم: جه‌نابی سه‌ید بۆ خوازیننی هاتووم. سه‌ید وتی: «جا قوربان! من هیچ که‌سم نییه‌ ژنه‌که‌م نه‌بی». له‌و لاوه‌ ژنه‌که‌ی راپه‌ری وتی: «سه‌ید! زاتیککی وه‌کو ئاغا به‌ سه‌ر و سیمایه‌که‌وه‌ ته‌شریفی هاتووه‌ قه‌ت نه‌شی تۆ جوابی بده‌ی». من له‌ باری خۆم ته‌ریق بوومه‌وه‌. ژنه‌ و خزمه‌تکاره‌که‌م له‌ ولاتی ده‌رکرد و ژنیککی ترم هینا بۆ سه‌ی بارۆکه‌».

— حه‌مه‌ به‌گی حاجی ره‌سول به‌گ گێرايه‌وه‌ وتی:

سالتیک عه‌سکه‌ر بووم؛ چاوش بووم. ئه‌و وه‌خته‌ له‌ گه‌ل زابتیکی ئالایی (به‌ سه‌بریک وتی ره‌زا به‌گ بوو) به‌ مه‌فره‌زه‌ چوینه‌ دییه‌ک. کویخای دییه‌که‌ هات به‌ پیرمانه‌وه‌ بردینی بۆ مزگه‌وت؛ چای بۆ لێ ناین، تریته‌کی زۆری بۆ هیناین. زۆر خزمه‌تی کردین. به‌رامبه‌ر به‌م هه‌موو خزمه‌ته‌ ئاغه‌ زابت هه‌ر جینیوی به‌ کویخا ئه‌دا. منیش کویخاکه‌م هه‌ر له‌ زووه‌وه‌ ئه‌ناسی؛ زۆرم له‌ لا نا خۆش بوو که‌ ئه‌وه‌نده‌ به‌ چاوی سووکه‌وه‌ سه‌یری ئه‌کا. چوومه‌ بن ده‌ستیه‌وه‌ وتم: ئاغه‌ ئه‌م کویخایه‌ فه‌قیره‌ چاوت لێیه‌ چ خزمه‌ت ئه‌کا؛ بۆچی ئه‌مه‌نده‌ ناشیرینی پێ ئه‌لێی؟ وتی: «عه‌زیزم مه‌ئموور ئه‌بی زه‌برو زه‌نگ بنوینن بۆ ئه‌وه‌ی زیاتر به‌ گه‌وره‌ی ته‌ماشای که‌ن».

له‌ پاشا ئیتر چووم بۆ سه‌ر ئاوايه‌که‌ دیم کویخا هات؛ وتی: فلانی ئه‌م کابرایه‌ چاوت لێیه‌ چیم پێ ئه‌کا؟ منیش وتم: کویخا، به‌ راستی من له‌ تۆ دلگرا‌نترم؛ به‌لام بلیم چی ته‌ریه‌تی ئاوايه‌ که‌ ئه‌ییین. ئینجا کویخا وتی: من بیستوومه‌ ئه‌م ئاغه‌یه‌ زۆری پێ خۆشه‌ بلین تۆ جه‌هیلێ و پیر نیت. تکا ئه‌که‌م تۆ که‌ چوویت به‌ دیواخان، بانگم بکه‌ به‌رموو ئا ته‌ماشای ده‌ستم بکه‌ بزانه‌ عومرم چه‌نده‌؟ ئیتر به‌سه‌مه‌.

منیش که‌ هاتمه‌وه‌ هه‌یوانی مزگه‌وته‌که‌ دانیشتم و بانگی کویخام کرد و وتم بزانه‌ من عومرم چه‌نده‌؟ کویخا هاته‌ به‌رده‌م ده‌ستی راستمی گرت و ته‌ماشای به‌ری ده‌ستی کردم. له‌ پاشا سه‌ری هه‌لبه‌ری ته‌ماشایه‌کی سه‌رو چاومی کرد وتی: فلانی تۆ به‌ رواله‌ت مندالی، که‌چی ماشه‌للا به‌ عومر گه‌وره‌ی وه‌ عومرت به‌نجا هه‌تا به‌نجا و دوو ئه‌بی.

ئاغه‌ که‌ ئه‌مه‌ی بیست بانگی کرد: «ئا وه‌ره‌ کابرا ئه‌م عیلمه‌ش ئه‌زانی؟» کویخای قوماربا‌ز وتی: قوربان ئێمه‌ له‌ باوک و باپیرمانه‌وه‌ ئه‌م عیلمه‌ ئه‌زانین. به‌رمووی ده‌ ته‌ماشای ده‌ستم بکه‌ ئاخۆ من عومرم چه‌نده‌؟ قه‌دری ته‌ماشای به‌ری مستی کرد و دوا‌یی وتی:

«سۆبحانەللا! ئاغە جەنابت راست پێچەوانەى ھەمە چاوشی؛ بە روالەت گەورەو بە عومر منالی؛ ھێچ شکم تیا نییە کە چل و پینچ ئەو پەڕی چل و شەش عومری جەنابتە».

ئاغە، کە ئەمەى لە کوێخا ییست فەرمووی: «ھەمە چاوش! بە قەبرى باوکم و بە سەری تۆ! ئەم کابرایە زۆر شارەزایە لەم عیلمەداو سەدی سەد لێی ئەزانێ». ئینجا فەرمووی: کوێخا وەرە دانیشە. ئیتر ئەو شەووە کوێخا سەعات بە سەعات حورمەتی زیادی ئەکرد. بەیانی کە ھاتین بڕۆین ئاغە زۆر لە خۆی بوردەووە و بۆ ئەو قسانەش کە بە کوێخای وتبوو دلنەوایی کرد و وتی لێم ببووڕە نەمناسیویت کە تۆ ئەوھەندە پیاویکی لایق و زانایت.

- کابرایەکی کورد گویدرێژێکی ھەبوو؛ مایەى ژیاى بوو. بە ھاوینان کاروانی پێ ئەکرد و پتووە بەرێ ئەچوو. کەوتە زستان و بوو بە رێبەندان. بەفر نەیتەھێشت مالمەو مال بکری. کابرا پەکی کەوت؛ لە مالمەو ئەچوو بۆ مزگەوت و لە مزگەوتەو ئەھاتەووە بۆ مالمەو. لە بەر پێ شتی زۆر پەڕیشان بوون.

کۆرپێکی ھەبوو، چوو تانجیەکی پەیدا کرد و وتی ئەم زستانە راوی پێ ئەکەم و بەمە بەلکوو بکەوینە بەھار. تانجی ھێنایە مالمەو. باوکی چاوی بە تانجی کەوت ئاگری تی بەربوو؛ وتی: رۆلە ھەر مالیک سەگی تێدایێ فریشتەى رەحمەتى روو ناکاتە ئەو مالمە. پیاوی چاک بە ئەم تانجیە بەرەلا کە با خوا غەزەبمان لێ نەگرێ. کۆرپەکەش وتی باوہ تۆ ئەزانى ئیمە ھێچمان نییە؛ ئێستە ئەم تانجیەم ھێناو بەلکوو جارجار راویکمان بۆ بکاو پلەگۆشتیکمان دەست کەوێ بێخۆین. باوکە کە وتی رۆلە نابێ؛ خوا غەزەبمان لێ ئەگرێ و فریشتەى رەحمەت ئیتر سەر ناکا بەم مالمەدا. کۆرپە وتی و باوک وتی؛ ناچار کابرا مالمەکەى بە جێھێشت؛ بۆ نوسستنیش چوو بۆ مزگەوت لە ترسی ئەو کە ئیتر مەلایەکەى رەحمەت روو ناکاتە مالیان.

یەک دوو شەو لە مزگەوت ئەمێنیتەو لە برسە و لە سەرمانا ھیزی لێ ئەبێ، لە مالیشەو کەس نایە بە شویتیا. چارناچار ھەلئەستێ بەرمالمەى ئەدا بە سەر شانیا و بەرەو مال ئەبیتەو. کە نزیک ئەبیتەو بۆنى چۆ بزی گوشت دیت بە سەریا؛ ئەمیش زۆر تەمەرزۆیە. کە ئەچیتە زوورەو ئەپرسی ئەم گۆشتە چیە؟ کۆرپەکەى ئەلێ وەللا! بابە، ئیمرو تانجیەکەم برد بۆ راو. ئەوا بەرانیەکی کۆشتووە ھێنامەو؛ ئەم گۆشتە ئەوہیە. ئەلێ: «ئەى تانجیەکە لە کوێیە؟» ئەلێ ئەوہ تە لەو بەر قاپیە.

ئینجا ئەلئ: «تۆ خوا رۆلە تۆ هیچ رەحم لە دلتا هەبە؟ ئاخەر ئەو تانجیە بەسە زمانەش رووای هەبە وەکو ئیمە؛ چۆن خوا هەلئەگرئ ئیمە لەم بەر ئاگرە دانیشین و ئەو لەو بەر سەرمايە؟ دە هەستە هەستە بچۆ بیهێنە ژوورەو لەو سەرەو، با بۆ خۆی بکەوئ؛ نە، خۆم ئەچم. چل سالە نوێژ ئەکەم و رۆژوو ئەگرم مەلایەکی رەحمەت لە مالمایە تا ئیستە شتیکیان نەدامئ. تانجیە کە -دایکم بە ساقە ی بئ!- بە شەویک تیر گوشتی کردم. هە ی بەلام دا لە چارە مەلایەکی رەحمەت! خۆی هەلئەستئ ئەچئ ئەنەوئ لە کەلەمەکی و ئەیهێنئ لە گوئ ئاگردانە کە بەر مالهەکی بۆ را ئەخات و دایئەنە.

- کابرایەک لەو شارەزوورە ژنیکی شاری -کە ناسیایان ئەبئ- ئەبئ بە میوانیان. ژنە کە پاک و تەمیزو جوانکە لە ئەبئ، کابرای خانەخوئ تەمای تئ ئەکا. دوو سەپانیان ئەبئ، ئەچئ لە گەلیان قسە ئەکا بە یەک کە شەو بچنە سەر جینگە ژنە کە. ژنە هەستی بئ ئەکا و لە وەختی نووستنا بە ژنی خانەخوئیکە ئەلئ با جینگە کانمان بگۆرینەو. ژنە هەلئەخەلەتینئ جینگە ی بئ ئەگۆرینەو.

ئەکەوێتە نیو شەو کابرای خانەخوئ سەپانەکان هەلئەستینئ و یەکیکیان ئەنێریتە سەر جینگە ی ژنە. سەپان ئەروا و تاکیک ئەکیشئ بە ژنی خانەخویدا و ئەگەریتەو. ژنەش لای وا ئەبئ میردە کە یەتی، دەنگ ناکا. کە ئەگەریتەو سەپانەکی تریش ئەچئ، ئەویش ئیشی خۆی ئەکا. ئینجا کابرای خانەخوئ، خۆی ئەچئ ئەویش ئیشی خۆی ئەکا.

ژنە سەری سڕ ئەمینئ ئەلئ: «ئەرئ کە چەل ئەمە ئیمشەو چی بوو بویت بە چۆلە کەو، هەموو سەعاتیکی پینی نەچوو سئ جار هانیت؟» کابرا دەنگی ئەناسئ ئەلئ: «ئای فاتە ئەو تۆیت؟» ئەلئ: ئەرئ وەللا. ئەلئ: «حەمەیش گاتی؟» ئەلئ: ئەرئ وەللا. ئەلئ: «خولەش هەر گاتی؟» ئەلئ ئەرئ خولەش گامی؛ بۆچی ئەو ئەوان بوون؟ ئەلئ: «ئەرئ وەللا ئەوان بوون. ئە ی رووم رەش بئ بۆ کەتئ گێرام. ئیستە ئەوانیش گاتیان؟» ئەلئ: «ئەرئ وەللا! گامیان. دووشاو بە گونت». ژنە ی شاریش لەو لاو بۆ خۆی رزگار ئەبئ.

- کابرایەکی شارەزووری بە شیعەر بە بالای یارە کە یا دیت، ئەلئ:

خالیپک ها وە بان گونای یارەو	ئیزی پشقلە وە دیوارەو
نەوئ و بەردەو، سەراو و ژالە	گشتی وە قوروان یزە ی پشت ماله
هەر خۆم وە قوروان ئەگرێجە ی دێرت	کونە ی سەرەو خوار خۆشەخۆش میترت

نیر بووگە وە مێ، مێ بووگە وە نیر مینگە ی کێر وە ژێر حەقی سەن لە نیر

- مەجە گەوجی باوەجانی بە شعرەو بەسی یارەکە ی ئەکرد کە ئەیوت:
مالەو مالیه وە ک مانگای چلێس زولفی لوولداگە وە ک پەلکە گوریس

- بیوێ ژنیکێ تەرپیری دەولەمەند جارێ دابوو ئەگەر یەکیک بیت بە شەوێ چل دانە ی لە گەل بکا میردی پێ ئەکا؛ خۆ ئەگەر هاتوو یەکیک چوو چلە ی تەواو نەکرد، سەد لیرە ی لێ ئەستێنی. بەم جۆرە گرەو ی لە گەل خەلک ئەکرد، خەلکیش بە تەمای سامانەکە ی ئەچوون و ئیشەکیان بۆ تەواو نەئەکرا، قیرر ئەیگرتن سەد لیرەکە ی لێ ئەسەندن. بەم جۆرە سامانیکی زۆری پێکەوێ نابوو.

روژیک پیاویکی زرتە بۆزی گەردەپیاو چوو و تێ من هاتووم بۆ ئەم گرەو. ژنە شوینی بۆ چاک کرد و دەستیان کرد بە ئیشی خێر کردن؛ هەر دانە یەکیان ئەکرد خەتیکیان لە دیوارە کە ئەکیشا. کابرا تا پانزە یەک رویشت؛ ها خەریکە هیچی پێ نەمێنی؛ سەرەپای ئەمەش کە گۆشە چاوی دایە، سەیری کرد هەتا خەتیک لە سەرەو ئەکیشی ژنە کە بە دزیوێ لە خوارەو خەتیکێ لێ ئەکوژنیتەو؛ کابرا پێی زانی. و تێ: ئەو تۆ بۆچ وا ئەکە ی و ئەیکوژنیتەو؟ ژنە و تێ بە ئەوێ ئەتە و بە ئەوێ سۆیند هیچم لێ نەکوژاندوتەو.

کابرا سەیری کرد ئەمیش نەکەوێتە فیل کردن دەری ناھێنی و ئەیدۆرپێنی. هەر خێرا دەسەسەرە کە ی دەرھێنا هێنای بە سەر خەتەکانا هەمووی کوژاندەو و تێ: «ئەمە ی پێ ناوی من بلیم کوژاندتەو و تۆ بلی نەمکوژاندوتە؛ ئەم هەویرە ئاویکی زۆری ئەوی. با لە سەرەو تێ هەلچینەو». ژنە کە ئەمە ی دی بە جارێ ناوکی کەوت، و تێ قور بە سەرم، ئەمە کە تێ بێ ئیمشەو بە جارێ ئەمکوژێ. و تێ: «پیاو کە کۆلم داو گرەو کەت بردەو».

- کابرایەکی سوار، رێی ئەکەوێتە دییەک سەیر ئەکا لەم دییەدا تەقەو هەرایەو کەس بە سەر کەسەو نەبێ؛ جەنگیکە ئەو پەری نەبیتەو. چەن زەلام کوژراو و چەن سەرو قۆل شکێنراو. هەر چەند ئەکا بۆی ساغ نابیتەو ئەم هەرایە لە سەرچی بوو و چییە. لە بەر شلەزاوی دییە کەش بۆی رێ نەکەوت لە مالتیک تۆزێ لا بداو بەسێتەو؛ ناچار لێی داو رویشت. کە ئەگاتە قەراخ ئاوییە کە سەیر ئەکا ژنیک لە گۆی سەربانیکا بە یێو وەستاو؛ کراسیکی درێژو کەوا یەکی سووری گۆل گۆلی لە بەرایە، سەرکەییەکی بە سەرەو یە، چمکی

که واکه‌ی هه‌ل‌کردوه و خستویه ته گیرفانی؛ ته‌شیکه‌کی به ده‌سته‌ویه ورده ورده خه‌ریکه ته‌شی نه‌پرسی؛ ده‌می بنیشتیشی له ده‌مایه بنیشت نه‌جوی. هه‌ندی جار به لایه‌کی کاکيله‌ی قه‌وجه‌یه‌ک له بنیشته‌که‌وه دیتیت و ده‌نگیکی ناسکی لیوه دیت.

کابرا چوو له‌م ژنه‌ی پرسى: نه‌ری خوشکم ئەم هه‌رایه‌ چیه له‌م دیه‌داو ئەم هه‌موو کوشتاره‌یان بۆچ له‌یه‌ک کردوه؟ ژنه به‌بی نه‌وه خۆی تیک بدا به‌سه‌ر خۆیکه‌وه وتی: «بیترم چی برا؟ بیترن میان‌گاوه، ئەم هه‌رایه له‌سه‌ر نه‌ویه».

- پیره‌مێرد - به‌ره‌حمەت بێ - بۆی گیرامه‌وه وتی:

ده‌سته‌یه‌کی وه‌ک گول که‌وتبوینه‌یه‌ک؛ هه‌ر شه‌وی له‌شوینیک کۆ نه‌بوینه‌وه؛ به‌شعرو نه‌ده‌بیات و دوا‌یی به‌یاری فه‌قیانه‌و به‌زمی قه‌دیمانه‌ پامان نه‌بوارد. له‌دوا‌ی نه‌مانه شه‌وجه‌ریان نه‌هینا. جا به‌هۆی شه‌وجه‌ره‌وه کابرایه‌کی لا‌په‌رسه‌نگ خۆی کوتابوه‌ نه‌و کۆمه‌له‌وه‌وه عه‌یشی پێ تال کردبووین. خۆی کردبوو به‌هاوده‌میکى ناهه‌موار و له‌هه‌موو قسه‌یه‌کدا هه‌لیئه‌دا‌یه هه‌رزه‌چه‌نه‌ی نه‌کرد؛ جار‌جاره‌ش با‌سی خه‌لکی نه‌هینایه‌ ناوه‌وه. هه‌ر چیشیان به‌هینایه‌ته مه‌جلیس، له‌پنشا‌پری پیا نه‌کرد. خوا‌ی لیخۆش بێ مامۆستا مه‌لا حسینه‌ گۆجه، یه‌ک دوو جار سیخورمه‌ی گه‌یاندی، عاری نه‌ئەنا؛ که‌سبیش رووی نه‌ئه‌هات به‌ناشکرا ده‌ری کا.

مه‌لا عه‌زیزیکى داوده‌ییمان بوو زۆر گالته‌چی و عه‌تتیکه‌بوو. روژیکیان پیم وت: «مه‌لا عه‌زیز ئەم کابرایه هه‌راسی پێ هه‌لگرتووین و پیمان چار ناکرئ». وتی: هه‌ر شه‌وی له‌مالی ئیوه بن من دیم بۆتان نه‌تاریتم. ریکه‌وت وابوو هه‌ر نه‌و شه‌وه له‌مالی ئیمه‌ کۆ بووینه‌وه.

سا وه‌ختی شه‌وه‌چه‌ره له‌هه‌یوان ده‌نگی گه‌فه‌ی دوو گه‌مال هات، خه‌به‌ریان دا که‌وا شوانیک هاتوه‌ شکات لای قازی ئەکا (نه‌و سایه مه‌لا نه‌حمەد سائب قازی بوو)؛ نه‌یانزانى مه‌لا عه‌زیز گۆبه‌ندی به‌ده‌سته‌یه‌وه. مه‌لا عه‌زیز به‌ته‌واوی خۆی خستبوه به‌رگی شوانه‌وه، حه‌مه سنه‌یی پیاوی ئیمه‌و وه‌هابی مجه‌وری په‌ت کردبوو به‌خۆی و که‌په‌ک و سه‌گ و گالۆکیه‌وه هاته‌ زووره‌وه وتی قازی دادا! وتیان کۆپه‌ چی قه‌وماوه؟ وتی: ئا، نه‌و مه‌لا حسینه‌ گۆجه په‌زی دزیوم. مه‌لا حسین وتی شتی وا نییه‌ قازی. وتی بام شاهدت بینه. وتی: به‌سه‌رچاو وا نه‌چم بۆ شاهید؛ به‌لام سه‌گه‌کانم دپن له‌ده‌ره‌وه پێ خه‌لک نه‌گرن، لی‌ره یه‌کینک بۆم بگرئ تا نه‌چم شاهیده‌کانم دینم.

پەتەکانی دایە دەست کابرای لاپلەرسەنگەووە. سەگەل هیچ مەیان نەکرد؛ بێ دەنگ لێ کەوتن تا شوانە چوووە دەرەووە. ئێمەش لە پێش ئەوا یەکەیکە چوینە دەرەووە. شوانە لە دەرەووە حەل حەلێکی کرد. سەگەل راپەرین و کابرایان لە سەر گازی پشت خست، بە هاوار هاوار لە دەرگای حەوشەیان بردە دەرەووە؛ دەرەووەی ئەوان نەدا لە دەستیان را کا. تا بردیانە ئەوێ کابرایان نیوە مەرگ و بێ ھۆش کرد. ئێنجا شوانە چوو سەگەلەکە لە کۆل کردەووە. کابرایان بە بێ ھۆشی گرتە کۆلەووە و بردیانەووە بۆ مالی خۆیان؛ ئێتر بێرێ بێرێ جارێکی تر توخنی گۆبەند بکەوێ.

- حەبیبەللاخانی باوەخانێ روژیک لە دیواخانا لە گەل پیروژ خانمی ژنیا دائەنیشی. کابرایەک ئەچیتە خزمەتی لێی ئەپرسی ها، کابرا سال چوون؟ ئەلێ قوروان سالی وا ھەر نەوگەسەووە. ئەلێ: «گنۆر بێ گەشتووە؟» ئەلێ: «قوروان وە سەر باوکت گنۆر گنۆر نییە، لێرەووە سووکی پتووە ئەدە لە ژێر پیروژ خانمەووە وەکو ماری شەل سەر تێریتە دەرەووە».

- رەشەدی عەزەدی ئەحمەد عەلی سیتە بەسەر کە ئەکەوتە رەمەزان مەلایەکی ئەھینا نوێژو تەراویحی بۆ ئەکردن؛ روژووەکەشی تەقەلێر ئەکرد، دەنکی لێ ئەئەخوارد. کە ئەکەوتە بیست و ھەشت و بیست و نۆی رەمەزان بە براکانی ئەوت: «کۆرپنە! وا جەژن ھات؛ بچن سێ چوار مەڕێک پەیدا کەن بۆ جەژنەکە». ئەوانیش روژی پێش جەژن بە زمانی بە روژووە ئەچوون ئەیاندا بە سەر ئاواپیەکا تالانیان ئەکردن و چەن مەریکیشیان ئەھینا. شەوی جەژن ئەیانگۆڕی و نانی جەژنیان بێ دروست ئەکرد.

- کابرایەکی دز شەویەک ئەچیتە سەر مالێک. لە کلاورۆژنەکەووە تەماشای ئەکا بزانی نوستوون یان بە ئاگان. خاوەن مالەکە لە گەل ژنەکیا راکشابوو، چاوی لێی بوو بە ژنەکە و ت بە خوا ئافرەت باش بوو خوا ئەم مال و سامانە دانیی بێ حەساینەووە (ژنەکەشی تازە ھێنابوو). ژنە وتی بە راست پیاووەکە تو ئەم سامانەت چۆن دەست کەوت؟ وتی: «وەللا ژنەکە! من لە ھەوڵەووە ئێشەم دزی کردن بوو؛ بە شەو ئەچوومە سەر ھەر مالێک دەنگم نەئەکرد تا مانگ ھەلئەھات، ئەچوومە سەر بانەکە. تیشکی مانگەکە بە کلاو روژنەکەدا ئەچووە خوارەووە، منیش دەستم بێ ئەگرت و ئەموت «ترب، ترب». وردە وردە پیا ئەچوومە خوارەووە؛ ھەر شتیکی لە ژوورەکەدا بواپە کۆم ئەکرەووەو ئەمدایە کۆلما و دەستم ئەگرتەووە

به تیشکه که و نه موت «فجوق، فجوق»؛ پیا نه که و تمه وه و نه هاتمه وه. بهم جوره من نه م سامانه م پیکه وه ناوه.

کابرای دزه، که گویی له م قسه یه بوو وتی که واته نه مه شتیکی ئاسانه؛ با منیش وا بکه م. دهنگی نه کرد تا مانگ هه لات و تیشکه که ی له کلاور و ژنه که وه چووه خواره وه؛ دهستی پی گرت که پیا بجیته خواره وه هه ر وتی: «ترپ، ترپ» شلپ له خواره وه زرمه ی هات و هه موو پراسووی ورد بوو به سهر یه کا. خاوه ن مال هه لسا جوان و بوخت بالی به ست و له و لاه وه فرپی داو وتی ده بو خۆت فجوق بکه.

- کابرایه کی «مایندۆلی» چوار که ری دابوه پیش له شاره وه بو مال نه چووه وه. گه شته قه راخ شار سواری یه کیک له که ره کان بوو سهیری کرد سی که ری له پیشه وه یه، که دابه زیه وه ته ماشای کرد چواره؛ سوار بوه وه سی یه. سه ری لی تیک چوو. له پاشا وتی: «به بیان بچمه وه که ریک قازانج بکه م له وه باشته سوار بم و که ریکم له کیس بجی». به پیشان ملی پی گرت تا چوه وه ماله وه نیوه مهرگ بوو.

- «شیخ بابه عه لی سوسه» دهم و نه فه سه که ی دهم و نه فه س نه بوو، هه چ شیت و ماره نگازیکیان نه برده لای یه که و جار چاکی نه کرده وه.

له و بناری کۆیه کچیکیان دابوو به میرد؛ که چه شه وی که زاوا نه یه وی بجیته لای شیت نه بی و ده ست نه کا به که ف چه راندن. شایی له شاییکاران نه بی به شیوه ن. هیچ شیخ و شه خسیک نامینیته وه که چه نه به نه سه ری چار ناکری، له ئاخرا نه یه یتن بو سوسه بو لای شیخ بابه عه لی. شیخ ژووریکی چۆلی سه ر به خۆی ته رخا ن کرد بوو بو نه وه که شیتیان نه برده لای له وی دابنی. که چه ی له و ژووره دا دانا و به ستیا نه وه. شه وی پاش نو یژی خه وتان چووه لای که چه و قاپه که ی له سه ر خۆی داخست، نه یه یشت که سی تر بجیته ژووره وه.

چووه بن ده ست که چه وه و تی که چم پی م بلئ تو ده ردت چییه؟ من بو ت چار نه که م. تو شیت نیت، من زور شتی وام دیوه. زوری سه ر خسته سه ری له ئاخرا که چه وه کو کچیکی ناقل وتی یا شیخ چارم نه که ی؟ وتی نه مین به چارت نه که م. وتی: نه وی راستی بی من شیت نیم؛ له مالی باو کم کوریکی دۆستم هه بوو، ده ستان کرد به یه کا و ئیسته کچینیم نه ماوه. له ترسی نه وه که ئاپرووم نه چی و نه مکورژن خۆم شیت کردوه. شیخ وتی: مه ترسه بو ت چار نه که م. هه ستا هاته ده ره وه.

كەس و كارى كچەى بانگ كرد وتى: «ئەم كچەى ئىوھ جىئۆكە دەستى لى وەشاندوھ و لە گەللىا لىي نايىتەوھ تەنانت چوھ تە ناو سكيەوھ. ئىستە من بە دوعا و تەلىسم سازم كردوھ كە بىتە دەرەوھ و وازى لە كۆل بىنى، بەلام لە ھەر لايەكەوھ كە بىتە دەرەوھ ئەو چاوھى كۆيژ ئەبى؛ ئەگەر لە گوپچكەيەوھ دەرچى گۆبى كەر ئەبى ئەگەر لە شەرميەوھ بىتە دەرەوھ كچىنى نامىنى؛ بە كورتى لە ھەر شوپىنكىەوھ بىتە دەرەوھ ئەو شوپىنەى ئەفەوتى. ئىنجا ئارەزووى خۆتانه بۆ ئەوھ ھاتم پرستان پى بكەم كۆئ ئەلین تا لەوئوھ بىھىتمە دەرەوھ؟»

وتيان وەللا يا شىخ! نامانەوئ كچەكە عەبىدار بىي؛ كەواتە با ھەر لە شەرميەوھ بىتە دەرەوھ خۆ ھىچ نەبى كچە بە بى عەبىي وەكو خۆى ئەمىننىتەوھ. شىخ چووەوھ بۆ لای كچەو لە پاش تۆزىك كچەى ھىنايە دەرەوھ. كچە لە جاران گەلنى ژىرتەر بوو. بەم جۆرە كچەى رزگار كردو كارە ساتەكەشى بە كەس نەوت لە پاش چەند سال ھەر وا بە بى ناو گىرايەوھ.

- شىخ محەمەدى شىخ جەلال گىرايەوھ وتى شىخ لەتيف ھەبوولە ئاوايى ھۆمەر قەلا پارچە زەويەكى ھەبوو «قنگە بۆران»يان پى نەوت؛ كەربووى بە گەنم. زەويەكى تىرىش لە تەنىشت زەويەكەى ئەووەوھ بوو پىيان نەوت «مەترەقى قازى»، ئەويش ھەر كرابوو بە گەنم. جا خەلكەكە ئەچوون سەيرىيان ئەكرد ئەيانوت «ماشەللا ماشەللا لە قنگەبۆرانى شىخ لەتيف، مەترەقى قازى داپۆشيوھ». شىخ لەتيف لە داخى ئەم بەندو باوھ رۆژىك گاو گۆتال ئەكاتە زەويەكەى خۆيەوھ ھەمووى ئەخۆن.

- كابرايەكى خۆشناو بە كاروان چوو بوو بۆ ئەو ولاتى «ئالان». سەبىلىكى كرىبوو بىردبوويەوھ بۆ لای خۆيان. لەوئ لە سەر شاخىك چەند كەسىك لە ئاوايەكەى خۆيان لى كۆ ئەبنەوھو سەبىرى سەبىلەكە ئەكەن؛ يەككىيان كوتوپر سەبىلەكەى لە دەست ئەكەوېتە خوارەوھو زەردو كاو ئەبى بەويدا سەبىل ئەروا.

ئەمانە ئەكەونە پەرۆشەوھ كە چۆن ئەم سەبىلە بىننەوھ؟ يەككىكى ژىريان ئەبى لەناكاو ھەلى ئەداتى ئەلنى: «مادۆش دامايەن؟ نوکە من سەبىلاتتا لۆ دىنمەوھ». ئەلین: «كوو؟» ئەلنى من دەستى خۆ لە قەفى وى دارە دەگىرەم و خۆ شۆر دەكەم؛ يەكئ لە ئەنگۆش دەستى خۆ لە قاچى من توند ئەكاو خۆى شۆر كاتەوھ، يەككىكى تىرىش لە قاچى وى تا ئەگەينە سەبىلان.

ھەموو ئەلین باشە؛ تۆ ئەم فېكرەت لە كۆئ كرد؟ كابرا باوھش بە دارەكەدا دەيىتەوھو يەككىكى تىرىش قاچى ئەو ئەگرئ؛ بە كورتى وەكو خۆى وتوئەتى وا ئەكەن و بەو جۆرە

خویان شور نه‌که‌نه‌وه به شاخه‌که‌دا. کابرا که پینج شه‌ش که‌سی پیا داله‌روچکه نه‌بی. ده‌ستی شل نه‌بی و شانی وه‌خت نه‌بی له بن ده‌ری؛ بانگیان لی نه‌کا نه‌لی: «ده‌سا خو توند بگرن، تف له ده‌ستان ده‌کم». هدر که ده‌ست له دار به‌ره‌لا نه‌کا هه‌موویان نه‌که‌ونه خواره‌وه هه‌پرون به هه‌پرون نه‌بن.

- له گوندیکی نه‌و خوشناوه مالیک له گوندیکی تر بووکیک دین. بووکه تا دوو سی رۆژ میوان نه‌بی و هیچ ئیش ناکا، له پاش سی رۆژه خه‌سوه‌که‌ی پی نه‌لی ده کچم هه‌لسته نه‌وه ئاوه و نه‌وه سویتنه‌یه‌و نه‌وه‌ش ئارده له‌و که‌نوه؛ له‌و دیوی کۆله‌که‌که‌وه بیاننه‌یه‌و هه‌ویره‌که‌ بکه. کچه هه‌لته‌ستی و نه‌چینه به‌ر که‌نوو ئارد ده‌ریینی. وا ری نه‌که‌وئ نه‌بی ده‌ستی به‌م لاو به‌و لای کۆله‌که‌که‌دا به‌ری تا ئارده‌که له که‌نوه‌که‌ی ده‌ریینی. که ده‌ست نه‌با پاشان ده‌ستی بۆ ده‌رنایه‌ته‌وه‌و هدر له‌وئ وشک نه‌وه‌ستی.

خه‌سوه‌که‌ی که نه‌بینی وا بووکه هدر دیار نه‌بوو بانگ نه‌کا: «حایشی! حایشی! نه‌وچما دیار نیت؟» حایشیش نه‌لی: «مابا که‌ی ده‌ستانم حاسی بوینه؟» خه‌سوه که نه‌چی راسته ده‌ستی گیرى خواردوه؛ چونکه ده‌ستی به‌م لاو به‌و لای کۆله‌که‌که‌دا بردوه‌و پر مستی کردوه له ئارد ئیتر چار نییه. ئیکا به هه‌راو هه‌موو ئاواپی کۆ نه‌بنه‌وه که چاری نه‌م به‌لا گه‌وره‌یه بکه‌ن و بووک رزگار بکه‌ن. «مامۆتک» یک نه‌لی: نه‌بی هدر دوو ده‌ستی به‌ریته‌وه. ده‌ست نه‌با بۆ هه‌ره (مشار) نه‌یه‌نی هدر دوو ده‌ستی بووکه به‌ریته‌وه، مامۆتکیکی تر نه‌لی: «نه‌بابه‌ و نا‌بی؛ بووکیمان بی ده‌ستان ده‌بی با کۆله‌که‌که‌ی به‌ریته‌وه». هه‌مویان نه‌لین: «ئه‌ی مالت کاول بی لۆ زه‌کاوه‌ت؟» چما نه‌م فیلته زانی؟

هه‌ر یه‌که ده‌ست نه‌ده‌نه «ته‌ور» یک و کۆله‌که به‌ریته‌وه. کابرایه‌کی کۆیش له‌وئ بوو؛ سه‌یر نه‌کا کۆله‌که‌که به‌ریته‌وه خانوه‌که نه‌روخی و نه‌ویش سه‌ری تیا نه‌چی؛ هه‌ر خیرا په‌لاماری سه‌ری بووکه نه‌دا ده‌رزی به سه‌ره‌وه نه‌بی. ده‌رزیه‌کی لی نه‌کاته‌وه‌و نه‌یچی‌نی به ده‌ستی بووکه‌دا. بووکه‌که چه‌یه ده‌رزی هه‌ست نه‌کا هه‌ر دوو ده‌ستی خو‌ی به‌ره‌لا نه‌کا. ئینجا خه‌لکه‌که ده‌وری کابرایان نه‌دا ئه‌یانوت «تۆ فریشته‌ی! بووکانت له که‌ندوان کردۆته‌وه».

- حاجی برایماغای عه‌نبار له‌گه‌ل حه‌مه ره‌حیمی پیاوی نه‌چن بۆ سابلاخ. له ریگه‌دا تووشی ماسیه‌کی زله نه‌بن. حاجی دلی لی نه‌چی، نه‌لی حه‌مه ره‌حیم، بیکره‌و بۆ نه‌م نیوه‌رۆیه بۆم بکه به که‌باب.

حەمە رەحیم ماسی ئەکریت و ئەبیاتەو. حاجی نوێژی نیوەڕۆ ئەکا و ئەلی حەمە رەحیم خەم دێ؛ تۆزێ ئەنوو. کە هەستام ئەو وەختە نان ئەخۆم. ئەو ئەنوی و حەمە رەحیم ماسی دروست ئەکا. ئەچیتە دەرەو نازانم چی بینێ، تا دیتەو پشیلە ماسیە کە ئەفرێنێ تەنھا کلکە کە ی ئەمێنیتەو.

حەمە رەحیم لەمە زۆر پەست ئەبێ و ماسی تریش نییە بیکرێ. ناچار دیتێ کلکە ماسی ئەبێ ئەبەنۆی بە دەست و پلێ حاجیاغادا و پاش ئەو جوان و پوخت خۆی قاوەلتی پێ ئەکا.

حاجیاغا لە خەو هەلەستێ و ئەلی: حەمە رەحیم ماسیە کەم بۆ بینە. ئەلی: «قوربان، ماسی چی؟ تۆ لە پیش ئەو دا بنووی بۆم کردی بە کەباب و خواردت». ئەلی: «کۆرە قورمساغ! لە کۆی خواردم؟» ئەلی: «قوربان، بۆچی جێتو ئەدە؟ تۆ جارێ بۆنی دەستی خۆت بکە بزانه ئێستەش بۆنی ماسیە کە ی لێ دێ یا نە؟ ئەمە چییە هەر لە خۆتەو هەموو جار پیاو ئەشکێنی؟»

حاجی بۆنی دەستی خۆی ئەکا سەیر ئەکا بۆنی ماسی لێ دێ؛ ئەلی: «دەسا بە گۆری بابم راست ئەکە ی خواردوو مە؛ دیارە ماسی کە رانباوگا و هیچ بەرگە ناگرێ و بری سەعاتیک ناکا، کۆپرا بەم سەعاتە خەوە برسیم بوو. دەسا بە سەری تۆ زۆرم برسێ؛ شتیکی ترم بۆ بینە با بێخۆم».

حەمە رەحیم نانی تری بۆ دیتێ و ئەلی: «قوربان، تۆ هەموو جار بە بێ ئەو لە شت ورد بێتەو هەروا لە خۆتەو و توپە ئەبێ، سەرم ئەبە ی بە ریشی بابما». ئەویش ئەلی: «قەینا کا گەوجە کە».

- کابرایە ک هەبوو لە دێ «تورجان»، مام قەرەنی ناو بوو؛ کابرایە ک پیری شەری هەزار بوو؛ سەرو سە کوتی ئەو نەندە سەیر بوو هەرکە چاوی پێ ئەکەوت دەستی ئەکرد بە پێکەنین. کردەو و هەلسان و دانیشتنی وەکوو شیت و بوو؛ شیتیش نەبوو.

گۆرستانیک لە نزیکی تورجانە، زۆرتر مردووی ئەو ناو دێنە ئەوێ. رۆژیک لەو دەورە مردوویک ئەمرێ و ئەبێنە ئەوێ. پیاوەکانی تورجانیش کۆ ئەبنەو ئەچن بۆ گۆرستانە کە بۆ ئەوێ لە ناشتنی مردووە کەدا لەوێ بن.

مام قەرەنیش ما کەرە قۆرپکی لاتێ هەبوو؛ سواری بوو کەوتە شوێنیان. خەلکە کە کە پێیان وت: «مام قەرەنی پیاوەتیت بێ مەیه؛ خەلکوخوا ی بێگانه زۆر لەوێه. ئیمە بۆ شیوەن

نه‌چین بۆ شایي ناچين؛ شووره‌ییه نه‌وه‌ک یه‌کی بتبینی بۆ ئیمه‌ باش نیه. که هاتینه‌وه ده ربه گهنمت ئه‌ده‌ینی». مام قهره‌نی وتی باشه‌و گه‌رايه‌وه.

پیاوه‌کان چوون و گه‌یشتنه‌ سهر گورستانه‌که‌و خه‌لکیکی تری زۆریش له‌وی بوون. مام قهره‌نی که‌وته‌وه‌ بیری که به کام ربه گهنمه‌که‌ی ئه‌ده‌نی؛ دوو ربه له ئاوايه‌که‌یانا هه‌یه: ربه‌یه‌کی گه‌وره‌و ربه‌یه‌کی بچووک. هه‌ستا چوو ههر دوو ربه‌که‌ی هینا ههر یه‌که‌ تاله به‌نێکی تیخستن و به‌ستی به کورتانی که‌ره‌ لۆتیه‌وه‌و خۆی سواری که‌ره‌ بوو و به‌رئ که‌وت. به‌نه‌کان درێژ بوون، ربه‌کان ئه‌خشان له زه‌ویه‌که‌و گه‌لێکیشیان ههر زیاده‌بوون. به‌م ته‌ق و هۆر و دیمه‌نه‌وه‌ چوو بۆ گورستان. مام قهره‌نی له پیتشا خۆی بوو ئه‌تووت مه‌یمونه، ئیسته‌ ئه‌م دوو ربه‌شیه‌ وه‌کو دوو کیسه‌ل به‌ شوین خۆیه‌وه‌ به‌ ته‌ق و هۆر زیاده‌کرد، ئه‌وه‌نده‌تر دیمه‌نی پێ دابوو.

که‌ چووه‌ سهر گورستان هه‌موو عاله‌مه‌که‌ ده‌ستیان کرد به‌ پیکه‌نین وتی: «ئه‌وه‌ بۆچ پیته‌که‌ن؟ من هاتووم بزانه‌م به‌ کام له‌م ربه‌نه‌ گهنمه‌که‌م ئه‌ده‌نی؛ به‌ گه‌وره‌که‌یان یان به‌ چکوله‌که‌یان؟ با بۆم ساغ بپیته‌وه‌». وتیان: «مام قهره‌نی! ئیمه‌ وتیمان با که‌تن روو نه‌دا، که‌چی ئیسته‌ تۆ خراپتر کرد. به‌ خوا تازه‌ ده‌نکت ناده‌ینی».

- له‌ دیه‌کی ئه‌و سهر شیوه‌ رێویه‌ک فیر بووبوو ئه‌چوو جوو‌جک و مریشه‌که‌کانیان یانه‌خواردو خه‌لکه‌که‌ش به‌ هه‌یج جۆر چاریان نه‌ئه‌کردو به‌ر پلاریان نه‌ئه‌که‌وت. له‌ باش ئه‌وه‌ که‌ زیانیکی زۆری کرد، رۆژیک به‌رپه‌ل که‌وت و گرتیان. هه‌موو ئه‌هلی ئاوايي لینی به‌ داخ بوون، ته‌نانه‌ت فه‌قیکانیش مریشه‌کیان هه‌بوو ئه‌ویشی خواردبوو. هه‌موو لێی کۆ بوونه‌وه‌و ههر یه‌که‌ وتی به‌ جۆری بیکوژین. یه‌کنی وتی به‌ زیندوویی ههر چوار په‌لی بېرین؛ یه‌کیکی تر وتی ناوه‌لا به‌ زیندوویی پارچه‌ پارچه‌ گوشتی لێ بکه‌ینه‌وه‌و له‌ به‌رچاوی خۆیه‌وه‌ بیده‌ین به‌ سه‌گ؛ یه‌کنی له‌ فه‌قیکان وتی: «من چاری ئه‌مه‌ ئه‌که‌م. ئیسته‌ کلک و گوئی ئه‌که‌م و ههر دوو چاوی هه‌له‌که‌ولم با بۆ خۆی به‌و سزایه‌ بتۆپی».

- کابرایه‌ک که‌چکی دراوسێیان هه‌بوو ئه‌یویست به‌هتینی. هاوڕێیه‌کی هه‌بوو ناردی بۆ خوازینی بۆی. کابرا چوو هاته‌وه‌ لووت و بووتی دابوو به‌ یه‌کا و وتی ئیشه‌که‌ رێ نه‌که‌وت؛ نه‌یان ئه‌دا به‌ شوو. وتی: چۆن نه‌یان ئه‌دا؟ خۆ ئیمه‌ زووتر ورده‌ قسه‌یه‌که‌مان کردبوو. وتی:

«بە خوا و بە سەری تۆنەیان ئەدا من گەلێکم تەقەلا دا. لە پاشا تا بۆ خۆم سەز کرد قیر سپی بوو».

- کابرایەکی لە ولاتی «سوور سوور» لە قەرەغ ئاوازیەکی تووشی گاواییکی بوو. گالەکی بەرەللا کەردبوو خۆشی دانیشیبوو. ئەمیش چوو لە لایەوه دانیشت و هەروا دەستیان کرد بە قسە کردن. پیتی وت: «ماشەللا گالەلەکت زۆرە؛ ئەبێ نانی چاکت بێ». وتی: «بە خوا کاکە ئەرکی زۆرم لە سەرە. لەم دیه لە لایەکەوه گزیریانم، مەلایانم، گاواییانم، لە گەل ئەمانەشا (دەستی برد زۆرناهیەکی دەرھینا و دەستی کرد بە زۆرنا لی دان) گیانیکم بەم فیکە فیکە. ئەگەر ئەمە ئەبێ لە برسانا ئەمەرم».

- بابەکری سەلیماغا قاقەزیکێ نەیتی نووسیوو بۆ مەندووبی سامی لە بەغدا. قاقەزەکی دابوو بە دوو خەزەتکار کە بیەن بۆ بەغداو بیەن، بەلام نابێ بکەنە کاری کەس پێیان بزانێ و نابێ بە هیچ جۆر دەست و پێوەندی حوکومەتی عێراق پێی بزانێ. کابراکان زۆر بە نەیتی و بی دەنگ سەر لە بەیانیکی ئەگەنە بەغدا و ئەچن لە چایخانەکی ژێر ئوتیل «وجنەالشارع» دانەنیشن بۆ ئەوه نانی، چایی شتیکی بخۆن و هەناو و بانیش گەرم بێ ئەو وەختە بچن قاقەزەکە بگەیهن.

لە بەغدادا کەتەو کوبیە فرۆشی دەستگیر هەیە؛ لە وەختی نانخواردنا بە چایخانەو ئوتیلەکان ئەسوورپێنەوه. ئێتر بانگ ناکا کەتە، یا کوبیە، چوو هەر شوپێتیک بە دەنگی بەرز ئەلێ: «کەریم، یا کەریم». مەردمەکە تیئەگەن. لەو کاتەدا ئەوان لە چایخانەکە دانیشتوون، کابرای کوبیە فرۆش ئەچیتە ژوورەوه لە سەر رەوشتی خۆی چاویک بە مەردمەکەدا ئەگێری و بانگ ئەکا «کەریم، یا کەریم!» کە ئەم ئەم بانگە ئەکا توومەز یەکی لەو دوو کابرایە ناوی کەریم ئەبێ، هەر سەر ئەنێتە بناگویی هاوڕیکەیهوه ئەلێ: «برا هەلسە با برۆین؛ ئەلێن بەغدا جاسوسی زۆرە، راست ئەکەن. ئیمە هێشتا نەچوینەتە دەرەوه ئەوه کابرا ناسینی و بانگی منی کرد. بە قورئان حوکومەت پێمان بزانێ بەل پەلمان ئەکات». لووس و باریک هەلنەستن و هەر لەویوه ئەگەرپێنەوه و دیتەوه کارەساتەکە بۆ بابەکراغا ئەگێرنەوه.

- شێخ مەحمودی شێخ سەعید سەدو پەنجا سواریکی لەگەل ئەبێ و لەو دۆلی «گەلال»دا ئەبێ بە میوانی «فەرھاناغای چوچانی». فەرھاناغا هەژدە سەر مەر سەر

ئەبرئ؛ دیارە روون و برنج و تفاقى ئەم میواندارییە تو بیلئى کەچی تیچوو! لە ژیر دەواری هەژدە هەستوونیدا شیخ و پیاوێ کانی دانەنیشن، فەرحاناغاش قسە و روو خۆشێە کەى لە میواندارییە کەى گەلئى خۆشتر بوو.

شیخ مەحموو ئەم نان و خوان و پیاوێتیەى زۆر بە دل ئەبئ، لەگەل فەرحاناغا دەست ئەکەن بە قسە کردن. روو ئەکاتە فەرحاناغا ئەلئ: کە چوومەوێ دوو گەمالئى زۆر نایابم هەیه بۆت ئەنێرم، بۆ پاسى مەرۆ مالائى تو زۆر بە کەلکەن. فەرحاناغاش ئەلئ: «یا شیخ! تو خۆش وى گەمالم نەگەرە کە». شیخیش ئەلئ: «فەرحاناغا من حەوت و هەشتم پى ناکرئ». فەرحاناغا ئنجا ئەلئ: «یا شیخ! من وە باوکیشمەوێ رایمەم ناکەوئ قسەى وا بکەم؛ من ئێزم چى و تو ئێزى چى؟ هەى بێم وە دەورتا».

- کاکە رهشید سەدقى بۆى گێرامەوێ وتئ: مەحموو پاشای جاف تووڕە ببو لە خەلیفە محەممەدى دووم؛ وتبوی ئەو دەوێت باوکە لە هەر لایەک بئ، بێگرن و سنگى کەن. خەلیفە محەممەد هەلدئ و ئەداتە کەژ. خۆى بۆ ناگیریتەوێ لەم هەوار بۆ ئەو هەوار لەم دئ بۆ ئەو دئ، هەر لایەک ئەچى ملکى مەحموو پاشا ئەبئ و خۆى بۆ حەشار نادری. لە ئاخرا وەرەس ئەبئ بە دزییەوێ ئەچیتەوێ، دوو بار کەشک و دوو بار دۆینەو دوو تانجى نایاب و چەند مریشکێک ئەخاتە ناو بارى بارەکانەوێ و ئەچئ پەنا ئەبا بۆ حەسەن بەگى قادر بەگ کەتکای بۆ بکا لای پاشا و پاشا لئى خۆش بئ.

کە ئەچئ و حەسەن بەگ چاوى پئ ئەکەوئ ئەلئ: ها خەلیفە محەممەد! تا نەتایە تەبەق، نەتوت سەدەق؛ جا ئیستا هاتگى و پەنات هاوردگە؟ خەلیفە ئەخاتە شوین خۆى و بە شتوومە کەکانەوێ ئەبیا بۆ لای پاشا.

کە ئەچن شیخى حەسامەدین لەگەل پاشادا لە دیواخان دانیشتون و قسە ئەکەن. بارەکان لەو لاوێ خراون و تانجیەکانیش لەم لاوێ بەر هەستوونى دەوارە کەدا کەوتون، ئەوا شیخى حەسامەدینیش لەگەل پاشادا لە گەرمى قسە داوێ، لەو وەختەدا لەم لاوێ تانجیەکان دەست ئەکەن بە مەرەم.

خەلیفە لە مەرەى ئەمانە تووڕە ئەبئ و لا ئەکاتەوێ بە لای تانجیەکانەوێ ئەلئ: «بۆرەى نان و وێرێ. جارئ نۆرەى شیخە، نۆرەى ئێوێ نییە لە مەرەم بکەون». پاشا و شیخ حەسامەدین کە گوێیان لەم قسەى ئەبئ دەست ئەکەن بە پێکەنین، ئنجا شیخیش تەکای لێخۆشبوونى لە پاشا بۆ ئەکاو پاشا لئى خۆش ئەبئ.

- کابرایەکی پارەیی لای کابرایەکی تر بوو؛ ئەم ئەدایەووە ئەیوت لام نییه. ئەویش وتی باوکم بچین بۆ لای مەلا بۆ شەرع، سویندم بۆ بخۆ که لات نییه ئەو وەختە وازت لێ دیتم چوون بۆ لای مەلا و کابرای داواکەر بە مەلای وت که سویندی ئەم کابرایەم بۆ بدە. مەلاش قورئانی هێنایه پێشەووە هات بە چۆکا لە خزمەتی قورئانا و پیتی وت سویندی بۆ بخۆ. کابرا دەستی هەلبەری و دای بە قورئانا و وتی: «بە هەقی ئەم قورئانە هیچی ئەم پیاووەم لا نییه!»

لە پاشا مەلا قورئانی هەلگر تەووە بە کابرای وت باوکم بینە کەفاری سوین و قەسەمنامە بەدە. کابرا وتی: «تۆ خوا مامۆستا بێ زەحمەت ئەگەر قورئانە کە نەهینیتەو». مەلا قورئانی هێنایهووە. ئنجا کابرا بە هەر دوو دەست مالی بە قورئانا و وتی: «بە هەقی ئەم قورئانە هیچی قەسەمنامەت لام نییه».

- کابرایەکی پیری کورد بەو کەلی دەربەندی خانەدا بە پێیان سەر ئەکەوت و زۆر ماندوو و پەریشان بوو؛ نەیتەوانی برۆا. دەستی بەرز کردەووە بۆ عاسمان دەستی کرد بە پارێنەووە و وتی: «خواهه پیرم و بێ هیز؛ بەگەورەیی خۆت لە خەزینەی غەیبەووە گویدرێژێ، ماینی شتیکم بۆ بنێره با سواری بیم و لەو هەورازەووە سەرم خا».

ئەم لە نزاو پارێنەووەیدا بوو کۆتوێر لە دوایەووە خڕیەک هات. کە لای کردەووەوا کابرایەکی سواری ماینیک بوووە جوانوویەکی بە شوینەووەیه. وتی بە خوا باش بوو نزاکەم گیرا بوو، خوا ئەو جوانووەی بۆ ناردم ئیستا سواری ئەبم و رزگارم ئەبێ لەم سەرەو ژوورەیه. هەندێ چاوەرپی کرد، سوارە کە گەشتەجێ. سوارە لە کابرای خوری کورە کابرا تۆ چیت؟ وتی بە قوربانت بێم! پیاویکی پیری ریبوارم و ئەوا تووشم بوو بە تووشی ئەم هەورازەووە. هەر چەند ئەکەم ناتوانم پیاو سەر کەوم. کابرا وتی: کاووا وا دیارە تۆیش سەرەو ژوور ئەپۆی، ئەم ماینەم ئیستە لەم بنارەدا زاو ئەو جوانووەی بوو. جوانووە کە کۆرپەیهو ناتوانی سەر کەوێ بۆم بگرە بە کۆلەووە تا لە هەورازە کە سەر ئەکەوین. کابرا وتی: کورە پیاوی چاک بە من خۆم ناتوانم برۆم، ئیستا چۆن ئەتوانم جوانوو هەلبگر؟ کابرای سوار دەستی دایە تەفەنگ و وتی: «ووە کەلام دەوێت باوک! هەلی ئەگری باشە ئەگەینا وە تەنها فیشەکی ساردت ئەکەمەووە».

کابرا له تاو گیانی خۆی نیشته به جوانوه‌وه و جوانووی هه‌لگرت؛ نه‌ینه‌توانی بپروا و نه‌شی ئه‌وێرا نه‌پروا. له به‌ر خۆیه‌وه ئه‌یووت: «ئه‌رێ خوا وه‌ قوربانت بێ! تۆ که‌ له‌ دو‌عا تێ ناگه‌ی بۆچ گیرای ئه‌که‌ی؟ من وتم ولاغم بۆ بنیره سواری بێ، یا وتم سوایم بێ؟»

- کابرایه‌ک هه‌بوو مام نادری ناوو بوو؛ زه‌رده‌واله‌ پیتی فیر بوو زوو زوو پتیه‌ی ئه‌دا. هه‌ر وه‌ختیش پتیه‌ دابویه‌ تا خۆی پیس نه‌کردایه‌ رزگاری نه‌ئیه‌بوو. رۆژیک زه‌رده‌واله‌یه‌ک پتیه‌ی دا؛ هه‌یج ده‌واو ده‌رمان و شه‌خسێک نه‌ما به‌ دوایدا نه‌گه‌رین. مام نادر ئیسته‌و ئه‌وساش خۆی پیس نه‌کرد و ئاخری کوشتی. خزموخاوه‌ ده‌رو دراوسی و عه‌شیره‌ت کۆ بوونه‌وه‌و ناشتیان و پاشان چوون سه‌ر خۆشیان له‌ مال و مناله‌که‌ی کرد و وتیان «خوا ئیمانی باتی! ئیمه‌ هه‌موو هه‌ر ئه‌بێ بمرین». کورپکی هه‌بوو وتی: «تۆ خوا خزمینه‌! واز بینن، ئیمانی چی؟ ئه‌وه‌ خوا تۆزێ گویی نه‌دایێ، ئیسته‌ ئیمانی له‌ کوی ئه‌داتی».

- که‌یه‌سه‌ره‌و به‌گی مه‌حموو پاشا تووڤه‌ ئه‌بێ له‌ پیاویکی پشت ماله‌و گال ئه‌دا ده‌ستیکی بېرن. کابرا په‌نا ئه‌باته‌ به‌ر هه‌سه‌ن به‌گی قادربه‌گ که‌ تکای بۆ بکاوه‌ که‌یه‌سه‌ره‌و به‌گ لیتی خۆش بێ. هه‌سه‌ن به‌گ ئه‌چێ و روو ئه‌کاته‌ که‌یه‌سه‌ره‌و به‌گ ئه‌لێ: «که‌یه‌سه‌ره‌و به‌گ، ئه‌و کابرای پشت ماله‌ - که‌ وتووته‌ ده‌ستیکی بېرن - تکات لێ ئه‌که‌م ده‌سته‌که‌ی مه‌بهره‌ هه‌ر له‌له‌ی بکه‌».

- مه‌حموو پاشا هه‌ندێ پاره‌ی لای عه‌ولا به‌گی شه‌ره‌ف به‌یانی بوو؛ پاشا بۆ کویستان ئه‌چوو پیاویکی ناره‌ده‌ لای عه‌ولا به‌گ بۆ پاره‌که‌. عه‌ولا به‌گیش به‌ پیاوه‌که‌ی وت: عه‌رزێ پاشا بکه‌ ئیسته‌ پاره‌م له‌ ده‌ستا نییه‌، به‌ خیر که‌ له‌ کویستان گه‌راپه‌وه‌وه‌ هاته‌وه‌ بنه‌ی کانی چه‌قل، ئه‌و وه‌خته‌ خۆم پاره‌که‌ دینه‌وه‌ بۆ خزمه‌تی.

کابرا چوووه‌وه‌ قسه‌که‌ی بۆ پاشا گه‌راپه‌وه‌وه‌. پاشا تۆزێ تووڤه‌ بوو رووی کرده‌ هه‌مه‌سه‌عی به‌گ فه‌رمووی: تۆ بچۆ پاره‌که‌ بینه‌وه‌؛ منیش له‌م وه‌خته‌دا پاره‌م پتیه‌سته‌. هه‌مه‌سه‌عی به‌گیش له‌ به‌ر ئه‌وه‌ که‌ له‌ خالوانه‌وه‌ خزمایه‌تی له‌ گه‌ل عه‌ولا به‌گا هه‌بوو، ئه‌یویست ئیشیکی وا بکا که‌ پاشا ئه‌مجاره‌ وازیستی تا له‌ کویستان ئه‌گه‌ر پته‌وه‌. هه‌روا خه‌ریک بوو قسه‌ی بۆ پاشا ئه‌کرد، هه‌سه‌ن به‌گی قادربه‌گیش له‌ دیواخان بوو، که‌گویی له‌ قسه‌کانی هه‌مه‌سه‌عی به‌گ بوو رووی تیکردو وتی: «هه‌مه‌سه‌عی! تۆ چیت داوه‌ له‌م زرمه‌

زلیه؟ گوو وەپیش باوکی تەرەفەیینان». پاشا سەیریکی دانیشتووەکانی کردو زەرەدە خەنەیک گرتی و ئیتر هیچ دەنگی نەکرد.

- والی ھاتبوو سولەیمانی. لە بەر ئیشیکی زلی عەشایەری ناردبووی بە شوین مەحمووپاشای جافدا کە بچن بۆ سولەیمانی. پاشا ھەمە عەلی بەگ و ھەسەن بەگ و چەند سواریک لە گەل خۆی ئەباو ئەچن بۆ سولەیمانی و ئەچیتە لای والی. خۆی و ھەمەعەلی بەگ و یەکیکی تر ئەچنە دیواخانێ والی و پیاوێکانیش لە دەرەوێ ئەبن.

لە ھەوشەکەدا لە ناو چیمەن و سەر ھەوزەکەدا کورسی و سەندەلی دانرابوو، والی لەوێ دانیشتوو. مەحمووپاشا لە تەنیش و الیپەو لەو بەر ھەوزەکەوێ دانەنیشی. ھەمە بەگ و پیاوێکە ی تریش لەم بەرەوێ دانەنیش. ھەوزەکە زۆر پان نابێ، پیاوێکە گوێی لە قسەکانی والی و مەحمووپاشا ئەبن کە قسە ئەکەن لە بارە ی کارو باری عەشیرەت و ھوکوومەتەو؛ بەلام لە بەر ئەو بە تورکی قسەیان ئەکرد و ئەمیش تورکی نەئەزانی رووی کردە ھەمە بەگ وتی: «ئەو والی و پاشا ییژن چی؟»

ھەمەعەلی بەگیش قوماز بازو زیرەک بوو، تورکیشی باش ئەزانی وتی: «وێلا میرم بیژم چی؟ والی ئیژی ئا خۆ کێ ھەیە بتوانی باز بەدا بە سەر ئەم ھەوزەدا؟» پاشاش ئەفەرموو: «جا ئەم ھەوزە چییە، من پیاوی وام لەگەلایە ھەر لە جافا دوو ئەوێندە ی ئەم ھەوزەش باز ئەدا».

بە خوا کاکە بەگم بەگ ئەبێ، کە ئەمە ئەبینێ راست ئەبیتەو بە بێ ھێل و گەت، تەف لە شەیتان و دوور لە رەحمان چاکی ئەکا بە لاداو باز ئەدا بە سەر ھەوزەکەدا و قوت لە بەر دەمی والیدا ئەوێستێ و ئەلێ: «ئەو تۆ ئیژی چی؟ سا وە قەرەکە ی ھەمەپاشا ئەگەر لە بەر پاشا نەبوا، بازم ئەگەیاندا ئەو دیوی ئیوێشەو؛ ئیتر تۆ چۆن ئیژی کورێ وانییە باز بەدا وە سەر ئەم ھەوزەدا؟» مەحمووپاشا و والی لەم کردەوێ ئەکەوێ ئەگەوێ ئەمێکی ترەو. پاشاش ئیتر ھیچی پێ ناوتری.

- نازانم ھەر ئەو جارە ئەبێ یا جاریکیکە، ھەمان کۆر دانەنیشنەو و والی و مەحمووپاشا قسە ی عەشیرەت ئەکەن، ھەمان پیاویش ھی لێیان تێ ناگا. جووتی کەوشی سووریشی لە پێنا ئەبن، لە ھەمەعەلی بەگ ئەپرسی ئەو و والی و پاشا ییژن چی؟ ئەویش ئەلێ: «والی بە پاشا ئەلێ ناخۆ ئەو پیاو ئەو کەوشە سوورانە ی بە چەند کپیو؟ پاشاش

ئەلێ نازانم». ئنجا پیاوێ هەر لەمبەری حموزە کەوێ لە سەر سەندەلییە کە دانیشتووێ، هەر دوو قاچی بەرز ئەکاتەوێ [روو ئەکاتە] پاشا و والی ئەلێ: «وێ چوار قەرانی سەندگە، وێ چوار قەرانی».

- فەقی مەحمووی پیاوی حەسەن بەگی قادر بەگ گێڕایەوێ وتی:

حەسەن بەگ لە «بێ سەلمین» خستبووی؛ منی ناردبوو بۆ سەر عەشیرەت و ئاواپیەکان کە ملکێنەو دەرامەتەکی بۆ کۆ بکەمەوێ. وتی چووم چوار هەزار قەرانی کۆ کردەوێ گەڕامەوێ. لە ڕێگەدا تەماع سواری بوو؛ هەر چەند جێ جێم کرد کە لکی نەبوو. وتی ناچار هێنام نۆ سەد قەرانی لە پارە کە هەلگرت و لە بنە تەروییکیدا شاردمەوێ ئێوەترم بۆ بردەوێ. وتی زوو تر لیستە یەکەم بۆ ناردبووێ کە کوێخا نادر دوو سەد قەرانی داوێ، مەرف پێنج قەرانی داوێ، بەم جۆرە لیستە ی چوار هەزار قەرانی کەم بۆ ناردبوو؛ ئێوە ی لا بوو. وتی هاتم لە ڕێگەدا لیستە یەکێ ترم دروست کرد کە کوێخا نادر مەسەلا سەد و پەنج قەرانی، مەرف چل قەرانی، بەم جۆرە سێ هەزار و سەد قەرانی پێ کردەوێ لە ئاخیری حسابە کەشەوێ نووسیم سێ هەزار و سەد قەرانی.

کە چوومەوێ دانیشتم وتی: «فەقی مەحمو وێ خێر بێتەوێ پارە کەت هاورد؟» وتم: بەلێ قوربان. وتی سەیرم کرد لیستە ی چوار هەزار قەرانی کە - کە بۆم ناردبوو - دەستی برد دەری هێنا و سەیری کرد وتی کوێخا نادر دوو سەد قەرانی؛ بێتە دوو سەد قەرانی.

وتی سەیرم کرد بەم جۆرە ئێوە یەکە یەکە بێخوێنتەوێ پارە کەم لێ وەر بگێڕ پارە دیارە کورت ئەهێنێ. وتی: هەروا سەیریکم کرد وتم: ئەرێ میرم ئێوە تۆ ئێترێ چی؟ کە ی حساب و ئێوێ؟ وتی هەر دەستم برد لیستە کەم لە دەستی هەلپروکان و دێم بە سەریەکاو پارچە پارچەم کرد و دەستم برد لیستە کە ی خۆم دەرهێناو دامە دەستی و وتم میرم ئێمە یە حساب. ئا تۆ داوا بکەو تا من پێتی بەم. وتی لیستە کە ی گرت بە دەستەوێ دەستی کرد بە خوێندنەوێ؛ وتی کوێخا نادر سەد و پەنج قەرانی؛ بێتە سەد و پەنج قەرانی. وتم فەرموو. وتی مەرف چل قەرانی؛ بێتە چل قەرانی. وتم فەرموو. وتی بەم جۆرە حسابمان پێ کردەوێ لە ئاخیریشا پێم وت میرم ئێوە سە لە ئاخیریشا جەمە کە ی نووسیاگە سێ هەزار و سەد قەرانی. بزانە پارە کەش سێ هەزار و سەد قەرانی؟

وتی پارە ی بۆارد سێ هەزار و سەد قەرانی بوو، وتی: «بە خوا فەقی مەحمو حساب ئێمە سە تۆ ئەیکە ی. حسابە کەت تەواوێ پارە کەش تەواوێ». وتی ئێستەو ئێوساش نەبووت

خۆ حسابە کە ی پێشوو وا نەبوو، وە یا ئەو لیستەت بۆچی درێ. وتی منیش بۆ خۆی شانم پیا کرد نۆسەد قەرەنە کەم خوارد.

- کابرایە ک لەو سەرە ئەچێ بۆ بەغدا و کە لە شیرێکی پێ ئەبن. ئەگاتە سەر شەمەندەفەر، ئەو سەردەمە لە شەمەندەفەر پارە ی کە لە شیر وەر ئەگیرا. کابرا بەم کەین و بەینە ی نە ئەزانی، هیچ شویتێکی نە دۆزیووە کە لە شیرە کە ی تێخواو بیشاریتەووە دەریکە ی نەبن. کە لە شیرێ خستە دەریکە یەووە لە شەمەندەفەر را لێی دانیش.

لەو کاتەدا ژنێک سەبەتە یە هەنجیری بە سەر سەرەووە بوو های هەنجیری ئەکرد. کابرا ژنە کە ی بانگ کرد بۆ هەنجیر کڕین. ژنە لە سەبەتە کە هەنجیری بۆ ئەکێشا. کابرا کونیک لە دەریکە ی بوو، کە لە شیرە کە لە کونی دەریکە یەووە سەری دەر ئەهینا، هەنجیری کە لە سەبەتە کە هەلێ گرت و ئەیخوارد. ژنە ئاگای لەمە نەبوو، تا ئەم هەنجیرە کە ی کێشا سەیری کرد لە لایە کێ تری سەبەتە کەووە کە لێن کەوتۆتە هەنجیرە کەووە. کە چاک سەیری کرد تەماشای کرد و اشتیک خێرا خێرا سەر دەردێنێ و هەنجیرێک ئەباتە ژوورەووە. کە چاک ورد بوووە ئەمە کە لە شیرێکە. لەمە زۆر واقعی و پڕما وتی: «ئە یە پۆ هیچ نەبن تا ئێستا هەزار کێرم دیو، کێری هەنجیر خۆرم قەت نە دیو».

- سالتیک شتیک هەبوو پێیان ئەوت «حزبی دەستووری». ئەم حزبە برەبری بوو، هەندیک لە ولاتی بەغداووە بە کش و فش چوو بوون بۆ ئەو ولاتی کوردەوارییە بۆ حزب گرتن (ئەمە لە سەر قافیە ی دەرویش گرتن). ئەمانە گەیشتبوونە ئەو ولاتی هەلەبجە یە. لەوێ سوارگەلێکی زۆر بەم لاو بەو لای رێگە کە دا هەموو تەفەنگ لە شان وەستا بوون بۆ پیشوازی کردنی حزب گیرەکان. کە ئەمان بە ناویانا تێپەڕین، ئەوان لە چەپلە یاندا بۆیان؛ ئایی لە چەپلە یان دا.

خانە بەگ هەبوو، بە هاومالی مەلا حەسەنی ناوگردان چوو بوون لە کۆرا بوون. ئەحمەدی یەزدانبەخشیش هەر لەویدا بوو. خانە بەگ سەیر ئەکا ئەحمەد چەپلە لێ نادا. کە شایی دوا یی دێ و سوار بلاوێ لێ ئەکا، خانە بەگ ئەچێتە بن دەست ئەحمەدەووە ئەلێ: [«ئەحمەد! ئەووە بۆ پیاوی وا گەورە تێت، تۆچە پلە ی بۆ ناژەنی؟ ئەبێ شکات لێ بکەم»]. [«ئەحمەد ییش ئەلێ:»] «کۆرە خانە بەگ کوچکت لێ نەواری! شکاتی چێم لێ ئەکە ی؟ تەفەنگ وە دەستمەووە، فریا نەکەوتم بۆ چەپلە کوتان. ئەم هەویرە چییە ئەیشیلێ؟ پیاوی

خاس به واز بینه». خانه‌به‌گیش هدر ئه‌یوت: «وه کلام ناوی؛ ئه‌وی هدر شکاتت لی بکه‌م. پی‌اگی وا گه‌وره تیت تو چه‌پله‌ی بو ناژه‌نی؟»

ئه‌حمده‌د هدر خیرا تفه‌نگه‌که‌ی ئه‌کاته‌ملی و له‌و ده‌شته‌دا هدر ئه‌پراو ده‌ست ئه‌کا به چه‌پله‌ لیدان و ئه‌لی: «خانه‌به‌گ! ها ئه‌وه ئه‌وه‌نده چه‌پله‌ بینیره ریش باوکی پی‌اگه‌که تا له لووتی تیت‌ه‌وه، هیشتا دووزه‌له‌که‌یشی ماگه؛ ئیتر شکاتی چیم لی ئه‌که‌ی به‌ردت لی نه‌واری؟»

- ده‌سته ژنیکی بلباس ئه‌و ساله ئه‌چوون بو کویستان؛ دانیشتبوون گله‌یی و بناشتیان ئه‌کرد له‌ به‌ینی خۆیانا. یه‌ک دوویه‌کیان له‌گه‌ل ئه‌وه‌ش که چه‌ند سال بوو خاوه‌ن می‌رد بوون منالیان نه‌بوو، به‌مه‌ زۆر دلته‌نگ بوون و بو ئه‌وانی‌تریان ئه‌گێڕایه‌وه که ناشو‌کری نه‌بی مالی منالی تیا نه‌بی گه‌رمیان و کویستانه‌که‌شی بو نا‌کری. یه‌ک دوویه‌کیشیان هدر می‌ردیان نه‌کردبوو، دیاره ئه‌وانیش هه‌م له‌ گه‌رمیان و کویستان کردن بیه‌ش بوون. له‌م رووه‌وه هه‌موویان په‌ژاره‌ دا‌ی‌گرتبوون. یه‌کیکیان هه‌ل‌یدا‌یه‌و وتی: وه‌لا دا‌یکم ئه‌وه قسه‌یه ئه‌نگۆ ده‌یکه‌ن؟ چ به‌می‌ردان نییه به‌ خۆ‌لای دانه! فاتیل‌ه‌ی هه‌مه‌دی وه‌تmani چه‌ می‌ردانی‌شی نه‌کردییه، ره‌وه‌یه‌کی له‌ دووه‌ گه‌رمین و کیستانی خۆیشی ده‌کاتن».

- هه‌ما‌غای کۆیه رایسپاردبوو بو پاسه‌وانی‌کی لی هاتوو به‌ تایه‌تی بو کوشک و گه‌له‌خانه‌که‌ی خۆی. مام ته‌یمووری‌ک هه‌بوو چوو وتی: قوربان! من ئیشم نییه‌و هاتوومه‌ته خزمه‌تت بو ئه‌وه پاسه‌وانیه‌که‌م به‌ده‌یتی. ئا‌غا وتی: «رۆ‌له! من پاسه‌وانی‌کی چوار په‌ل قه‌وی تیک سمی‌پراوم ئه‌وی؛ ئازاو نه‌ترس بی؛ شه‌ره‌ کوته‌کی پێ‌خۆش بی؛ تووشی هه‌رکه‌ بی بیترسین. شه‌ر کردن و ئاو خواردنه‌وه‌ی به‌ لاوه‌ وه‌کو یه‌ک وا بی. که له‌گه‌ل شیرانی به‌ سه‌ر یه‌کی‌کا هه‌موو گه‌ره‌ک به‌ ئا‌گا بین و کا‌برای‌تر زراوی بجی. ئه‌وه‌نده‌ش مۆن بی پیاو که ئه‌وی دی بزانی شه‌یتانی چاو پین که‌وتوو. ئه‌گه‌ر ئه‌مانه‌ له‌ توا هه‌یه‌ وه‌ره‌ و چی شت ئه‌وی نه‌تده‌می».

مام ته‌یمور وتی: «قوربان ئه‌مانه‌ی جه‌نابت ئه‌فه‌رمووی مه‌گه‌ر هه‌ر ژنه‌که‌ی من وا بی. نه‌وا ئه‌چم بۆت ئه‌نیرم» و لی دا رۆ‌یشت.

- کو‌ری‌ک هه‌بوو؛ دا‌ی‌کی‌کی زۆر پیری هه‌بوو؛ واته‌ له‌ هه‌شتا تیه‌ری بوو. رۆ‌ژیک کو‌ره‌که‌ وتی: دا‌یه‌ شه‌رعی خواو پێ‌غه‌مبه‌ر فتوای داوه‌ می‌رد کردن وه‌نه‌بی شتی‌کی تیدا هه‌بی.

ئەلنى چى مىردىكت لە تەمەنى خۆتا بۆ بدۆزمەو ەو مىردى پى بکەى و ئەو چوار رۆژە عومرەت کە ماو، لە گەلى رابویرى؟ دایکە کە زۆرى پى خۆش بوو؛ وتى: رۆلە، مادام رووم لى ئەننى بى دلەت ناکەم؛ ئارەزووى خۆتە.

کوپرە بەینىكى زۆرى پىچوو هیچ دەنگى نەبوو. دایکە کەى وتى: ئەرى رۆلە، تۆ وەختى خۆى قسەیه کى وات کرد، کەچى ئیستا هیچ دەنگت نییه؟ قەزات بکەوئ لە دایکت! کوپرە وتى: وەللا دایە ەەر چەندە ئەگەر پىم پیاویکى وا کە لە سیرەى تۆدا بى دەست ناکەوئ. دایکە کەى وتى: «جا رۆلە قەیدى چیه؟ مادام پیاویکى وا دەست ناکەوئ، دوو پیاوى چل سالم بۆ بێتە. ئەو بە ەەر دووکیان ئەکەنە ەشتا سال؛ ئەمەش ەەر بۆ ئەو کە قسە کەى تۆ نەشکى».

- دەستەیه کى ئەو سەر دەمە رۆژیک ئەچنە دەرەو ە بۆ راو «جوپرە» بە پەلە پیتکە. کوتوپر تەفەنگىکى ساچمەزەن ئەدۆزنەو؛ لىیان ئەبى بە ەرا، نازان چیه؟ ئەپەننەو ە بۆ ئاواى و عەشیرەت و پیاوماقوولى لى کۆ ئەپەننەو ە ئەکەو ە راوێژ کردن و ەلەپەننى ئەم بەلا گەورەیه کە خوا بە سەریا داو ە نازان چیه؟ یەکئ ئەلئ ئەمە حوشترى عەرەبستانەو لە کاروان بە جى ماو؛ یەکئ ئەلئ ئەمە بايغەزەو ە بالى شکاوه. بە کورتى یەکیکى تر ئەیکا بە قاز و یەکیکى تریش بە باز.

لالە تۆماس ەل ئەداتى ئەلئ: «ئێو ەپچتان ئەقلتان نییه! ئەمە قەننەى خواپەو لەویدا لى بەجى ماو». ەموویان ئەکەو ە زلپ و بلئ ئەلئ راست وایە. ئنجا ئەلئ «بۆ راست و درویش کەلە پشکۆیه کى لە سەر دانئین تا بۆتان تاقى کەمەو، ەدى بى عەقلینە!» پشکۆى بۆ لە سەر ساچمە دائەنئین و دەم ئەنئ بە لوولەکیەو، نەفەسى لى ئەدا. لە گەل نەفەس لى دانا تەفەنگ ئەتەقى و مێشکى ئەبا بە عاسمانا. لالە برزویش ەل ئەداتى ئەلئ: «ئەو دەرەت وئ! بە قەننەى خوا سەویل ئەکیشى».

- کابرایەک بوو کىکى خۆى لە گەل بوو بۆ شار ئەهاتن. لە سەر کانى و ئاویک لایاندا بۆ ئەو ەى تۆزى بەسینەو. بووکە کە سکى پى بوو؛ لەشى گران بوو. لەو وەختەدا کە وىستى دانیشى بایه کى لى بەربوو، زۆر زۆر تەریق بوەو. لەوانە بوو ئیتر لە شەرمانا نە نانى پى خورا نە ئاو.

خه‌زووره‌که‌ی سه‌یری کرد ئم کچه به‌م جوړه بکا بۆی ناگاته شار؛ ده‌ستی کرد به دل‌دانه‌وه‌ی و وتی: کچم، قه‌ینا کا شتیکی وا نه‌بووه. ئه‌وه ئیشه‌للا کوپت ئه‌بی. بووکه‌که تۆزی هه‌ناسه‌یه‌کی پیا هاته‌وه‌و وتی: «که‌واته مامه با یه‌کیکی تریش بکه‌نم». خه‌زووره‌که‌ی وتی: «کچم جاری تو ئه‌وه گه‌وره که، ئه‌و وه‌خته یه‌کیکی تر بکه‌نه».

- کابرایه‌ک پووریکی خۆی ئه‌بی ئه‌ییا بۆ لای مه‌لایه‌ک ئه‌لی لیم ماره‌که. مه‌لاش ئه‌لی: باوکم پیت ناشی، چۆن قسه‌ی وا ئه‌که‌ی؟ ئه‌ویش ئه‌لی: «ئهی تو چه‌ینیکی؟ بیستنه». به‌کورتی مه‌لا ماره‌ی نا‌کاوا کابرا ئه‌رواوا به‌ بی هیل و گف ئه‌چینه لای پووری خۆی. له‌ پاش دوو سی سال کابرایه‌ک دوو منالی له‌ پووری خۆی ئه‌بی و مناله‌کان ئه‌داته پیش خۆی و ئه‌چینه‌وه بۆ لای مه‌لاکه. پنی ئه‌لی: «ها مه‌لا تو ئه‌تووت ناشی. ده‌سا رووی کیمان ره‌ش بوو؟ ئم منالانه هی کییه؟»

- جووله‌که‌یه‌ک له‌ سوله‌یمانی هه‌بوو؛ حاتانی ناو بوو. ئم حاتانه کرین و فرۆشتنی زۆرتر له‌ گه‌ل جافه‌کانا بوو. حه‌مه‌پاشای جافیش هه‌موو جار شتیکی پنیست بووایه ئه‌ینارده‌ لای و پسووله‌یه‌کی بۆ ئه‌نووسی که ئه‌وه‌نده پاره‌ی که‌وتۆته سه‌ر پاشا. حاتان بوو به‌ خاوه‌نی پسووله‌یه‌کی زۆر و به‌لام پولیکیشی له‌ پاشا بۆ وه‌رنه‌ئگیرایه‌وه؛ که شکاتیشی بکردایه که‌س شکاتی نه‌ئهرسی.

سالیکی حاکمیک هاته سوله‌یمانی و ده‌ستی کرد به‌ توندو تیزی و به‌ تایه‌تی چوو به‌ ره‌قا له‌ گه‌ل به‌گزاده‌کانی جافا. حاتان ئه‌مه‌ی به‌ هه‌ل زانی، چوو هه‌رچی سه‌نده‌و پسووله‌ی هه‌بوو بردی بۆ حاکم و شکاتی پتیه‌ کرد له‌ حه‌مه‌پاشا. زۆری پنی نه‌چوو که حاکم هه‌موو هه‌قه‌که‌ی بۆ وه‌رگرته‌وه، کوتوپر له‌ به‌ختی حاتان، ئه‌و حاکمه‌ له‌وئ نه‌ماو ده‌ورو دووکان وه‌کو خۆی لی هاته‌وه. حاتان له‌ ترسانا چوو هه‌ر سه‌نده‌دیکي له‌ ده‌فته‌ری حوکومه‌تا هه‌بوو، هه‌مووی وه‌رگرته‌وه.

له‌م کاته‌دا حه‌مه‌پاشا ناردی به‌ شوین حاتانا وتی هه‌ج سه‌نده‌دیکي هه‌یه بیهینی تا پاره‌که‌ی پنی بده‌مه‌وه. حاتان به‌ خۆشی خۆشی پسووله‌کانی هه‌لگرت و لیتی دا رویشته بۆ لای پاشا. پاشا وتی: ده‌ویت باوک! شکات لی کردووم؟ ده‌سا به‌ گۆره‌که‌ی زیاهر به‌گ هه‌ج سه‌نده‌دیکت هه‌یه ئه‌بی ئیسته هه‌مووی بخۆی». هه‌ر چه‌ند حاتان هاواری کرد که پاشا هیچ هه‌قیکم ناوی و سه‌نده‌ده‌کان ئه‌درم، که‌لکی نه‌بوو، به‌زۆر هه‌موو سه‌نده‌ده‌کانی پنی

دەرخوارد داو وەکو کولێرە بە پۆن ئەبجوی و قووتی ئەدا. وتی: «دەویت باوک! ئەو دەردت وێ شکاتم لێ ئەکە؟»

حاتان دەست لەگۆنان بەرەو ژێرتر گەراپەووە بۆ سولەیمانی. ماوەیەکی تری پێی نەچوو پاشا پارەیی پێویست بوو، ناردیەووە بۆ لای حاتان کە ئەوەندە پارەیی بۆ بنێریت و پارەکانی پێشوویشی ئەداتەو، سەندەیکیشی بۆ ئەنووسم. ئەوا ئەو وەختە رەقم هەستابوو بۆیە وام کرد.

حاتانیش خۆ ناتوانی ملە جێرەیک بکا، هەستا چوو بۆ لای و پارەکەو کولێرەیکە لە گەل خۆی برد. پارەکەیی دانا و وتی: پاشا سەندەم ناوی ئەوا پارەکەم هێناوە. پاشاش وتی: «نابی وە قەورەکەیی زایەر بەگ سەندەم هەر ئەبێ بوێ لە بەینا». حاتان دەستی برد کولێرەکەیی دەر هێنا و وتی: «کەواتە باشە لە سەر ئەم کولێرەیکە بۆم بنووسە؛ دواجار بە حەزەرەتی موسا قاقەزم بۆ ناخوری؛ بەلام کولێرەکەم بۆ ئەخوری». پاشا تەکیرو قسەیی جووەی بە لاو سەیر بوو، لە سەر ئەمە پاشان هەچ پارەیکە قەرزەر بوو هەمووی پێداپەو.

- مەلایەک کابرایەکی شوانی فیری نوێزو فاتیحە دەکرد. هەر چەندی لە گەل خەریک بوو هیچ کەلکی نەگرت و فیر نەبوو. هەر رەوانی ئەکردو کەچی زۆری پێ نەئەوو لە فیکری ئەچووە.

روژیک مەلا وتی ئەمە وا نابێ؛ رووی کردە کابرا وتی: خۆ تۆ لە مەرو مالات زۆر چاک ئەزانی و ئەوانەت لە فیکر ناچیتەو؟ وتی: بەلێ. وتی: کەواتە چەند مەریک بێنەرە پێشەو تا بە هۆی ئەوانەو هەر ئێستا فاتیحاکەت رەوان ئەکە.

کابرا چەند مەریکی لە رانەکە جیا کردەووە مەلا چوو ملی مەریکی گرت وتی باوکم! ئەمە «الحمد لله رب العالمين» بێ. مەریکی تری هێنا وتی: ئەمە «الرحمن الرحيم» بێ. مەریکی تر [هێنا] وتی: «مالک يوم الدين» بێ. بەم جۆرە هەر ئایەتییکی کرد بە ناوی مەریک و کابرا زۆری نەخایاند سوورەیی فاتیحای بە پوختی رەوان کرد. مەلا وتی: ئنجا بۆم بخوێنەو بەزانم چۆنی. بۆی خوێندەووە زۆر تەواو بوو.

لە پاش چەند روژیکێ تر مەلا وتی: ئا وەرە فاتیحاکەم بۆ بخوێنەو بەزانم لە فیکرت نەچۆتەو؟ وتی بەلێ. هات و دەستی پێکرد: «الحمد لله رب العالمين، مالک يوم الدين، لراط الرين، غير مغلوب عليهم. امين».

مه‌لا وتی نه‌وه چی نه‌لیی تو؟ نه‌ی نه‌وانی تری؟ وتی: مامۆستا «الرحمن الرحیم» گورگ خواردی، «ایاک نعبد» سەر به‌رخه‌که‌یه‌وه مرد، «وایاک نستعین» که‌وته چاله‌وه، «انعمت علیهم» خاوه‌نه‌که‌ی دای به‌چه‌رچی، «ولفالین» میوانمان هات خۆم سەرم ببری، نه‌مه‌ش نه‌وانی تری واه به‌ر ده‌ستایه.

- کابرایه‌کی شاتری هه‌بوو «ئه‌حه‌جوجه» یان پێ نه‌وت. چوو خزمه‌ت مه‌حمو پاشا وتی: «پاشا قنگه‌ زه‌وییه‌که‌ی گویی چه‌مه‌که‌ی "ده‌لێن" م پێ بده‌ ئه‌یکه‌م وه‌ نێرکه‌ کاهوو؛ تا له‌ کویستان تینه‌وه‌ گشتی قه‌ف نه‌کیشی، با ئیتر خۆمان نه‌ورپین وه‌سه‌ر گۆرانه‌ بێ فه‌رپه‌کانا. بۆ چلێ کاهوووه‌ گووی وی ئیشی مرده‌گی باوکیان ده‌ر تیری».

مه‌حمو پاشاش ئه‌فه‌رمووی: ئه‌حه‌ ئه‌و زه‌وییه‌ کاهوو تیا نابێ؛ ئه‌وه‌ چۆن به‌ که‌لک دیت؟ ئه‌حه‌ش نه‌لێ: «پاشا! من که‌ریک و تو که‌ریک، وه‌ قه‌وره‌که‌ی حه‌مه‌ پاشا نه‌وه‌نده‌ی کوت بۆ تیرم له‌ لووتی باوکمان بێته‌وه‌. کاهوو وای بیری نێرکی وایشت له‌ خه‌وا نه‌دیوی». پاشا ده‌ست نه‌کا به‌ پێکه‌نین و ئیتر هێچ نالێ.

- عه‌لی خانی ئه‌رکه‌وازی له‌ به‌غدا ئه‌چیته‌ چێشته‌خانه‌یه‌ک. له‌ گه‌ل چێشته‌کانا زه‌یتونیشی به‌ چه‌تالێکه‌وه‌ بۆ دانه‌تین. به‌ چه‌تال دیته‌ ویزه‌ی زه‌یتوون، هه‌ر چه‌ند چه‌تاله‌که‌ی بۆ دانه‌هێنیته‌وه‌ زه‌یتوون وه‌کوو به‌چه‌که‌ که‌روپشک له‌ ژیریا را نه‌کاو به‌و ناوه‌دا خل ئه‌بێته‌وه‌و به‌ر ناکه‌وێ. شاگردی چێشته‌خانه‌که‌ چاوی له‌م به‌زمه‌ نه‌بێ، هه‌ر دیت و چه‌تاله‌که‌ی لێ وه‌رئه‌گرێ و یه‌که‌وجار ئالقه‌ی ده‌نکه‌ زه‌یتوونی ئه‌کاو زه‌یتوون ئه‌بێ به‌ سەر چه‌تاله‌وه‌و ئه‌یدا به‌ ده‌ست عه‌لی خانه‌وه‌؛ ئه‌لێ فه‌رموو. عه‌لی خانی ئه‌لێ: «کۆره‌ باوه‌حیز! ئه‌گه‌ر من شه‌که‌تم نه‌ئه‌کردبا، تو ئاوا به‌هاتیایه‌و بنگرتایه‌، ئیتر ترو فیزی چی نه‌که‌ی؟»

- کابرایه‌کی ریبوار ریی که‌وته‌ لای باخیکی هه‌نجیر و دلی لێ چوو؛ لایداو ده‌ستی کرد به‌ هه‌نجیر خواردن. زۆری پێ نه‌چوو پیره‌ژنیکی له‌و لاوه‌ په‌یدا بوو ده‌ستی کرد به‌ جنیو پێدانی که‌ ئه‌و هه‌نجیره‌ بۆ ئه‌خۆی؟ کۆره‌ هێچ ده‌نگی نه‌کردو هه‌ر خه‌ریکی خواردنی خۆی بوو. پیره‌ژن پێی لێ هه‌لبێ. کۆره‌ ئیتر راگیر نه‌کرا وتی: پیره‌ژنه‌ واز بێنه‌؛ ریبوارم چوار هه‌نجیر ئه‌خۆم و ئه‌رۆم. پیره‌ژن هه‌ر وازی نه‌هێنا، ئینجا کۆره‌ وتی: پیره‌ژن ئه‌وه‌نده‌

درېژەي مەدەرئى دەسا شەرت بىن ھەر لىت راست بېمەو ھە چەن دان لە دەمتايە ئەو ھەندەت ئەگىم. دە وازم لى بېنە، چوار ھەنجىر ئەخۆم و ئەرۆم.

پىرەژن ئەمجا زياتر گەرم بوو. ناچار كۆرە ھەستايە گيانى ئەوى پىتى كرا لە گەلى كردو چوو ھە گيان ھەنجىر خواردنى. پىرەژن ديسان دەستى پىن كەردەو ھە وتى: «تەماشاكە، تەماشاكە! ھەنجىر انىش دەخوا درۆيانىش دەكا، خۆ تاقە ددانىكى تىرىشم لەو بىنەو ھە ماو».

- سالىك لەو كۆردەوارى يە دەنگ وا بلاو بوو بو ھەو ھەستىرەيەك ھەيە ئەكەو پتە خوارەو ھە دىيا وىران ئەبى و دوايى دىت. مەلەيەك ھەبوو ھە وتى ئەم قەسەيە راستە؛ چونكە لە كىتبان دەفەر موى: دىيا لە سەر شاخى گايەو گا لە سەر ماسى ھە ماسى لە سەر ناو ھە ناو لە سەر بايە؛ كە ئەستىرەكە كەوتە خوارەو ھە گايەكە ھەلى ناگرئ و ئەروخى. ھەستا ئەورە ھەمانىكى كۆيى ھەبوو ھە وتى: «بە خوا مامۇستا ئەم تەرەكە لەكە سەر ناگرئ. بەو جۆرە تۆ ئەفەرموى ئەستىرەكەش نەبى ھەر ئەروخى».

- پىاويك ھەبوو لە سولەيمانى «شىخەلى» يان بىن ئەوت. شەرع شەرمى بۆ نىيە، پىيان ئەوت شىخەلى ھەبوو. ئەم شىخەلى ھەم ئاخەردا چاوى كۆپر بوو بوو، تەزىتەيكى دەنك گەورەي سەد دانەيى ھەبوو، ھەموو ئىوارەيەك پاش نوپۆرى شىوان لە سەر سەكۆي مزگەوتەكە تەزىتەي «قل ھواللەو فاتحە» ي ئەخويند و خىرەكەي ئەنارد بۆ ئەو دۆست و ناسراوانەي كە لە ھەختى خۆيا پىكەو ھەبوو و ئەيناسىن. بە سەرە ناو ھەكەنى ھەلئەداو ئەگەشتە سەر حاجى فلان لە بەينىا ئەيوت: «ئەو سەگبە ھەر چەندە زۆرى عەزىيەت كردم، بەلام قەيناكا با ئەويشى تيا بى». تۆزىكى تر ئەرويشت و ئەگەشتە سەر ھەستا فلان؛ ئەو ھەستاو ئەيوت: «ئەو كرانبواگا ھە ھەر چەندە ھەموو جار كەواكەمى خراپ بۆ ئەدورىم، بەلام قىروسىا با ئەويشى تيا بى».

تۆزىكى تر ئەرويشت و ئەگەشتە مەلا فلان ئەيوت: «ئاي ئاي ئەو حىزبابە ھەموو جار لە ناو خەلكا بىن ئەوتەم تۆ مەلانىت و ئەيشكانم؛ بەلام وائەزانم سەگ خواردى با ئەويشى تيا بى».

بەم جۆرە بە ناسراو ھەكەنىا ئەھاتە خوارەو ھە؛ لە ئاخرا ئەيوت خىرى ئەم «قل ھواللەو فاتحە» يەم بۆ ناردن. ئەمانەشى كە ئەوت بە جىتو ھە «قل ھواللەو ھەموو بە دەنگى بەرز

ئەبوت، لە بەر ئەو چاوی کوێز و گۆنی کەر بوو لای وا بوو کەسی بە دەوریەوه نییه؛
کەچی هەموو جارێکیش چوار پێنج کەسیکی هەر بە دەوریەوه بوو.

- مەحموو بەگی ره‌زا بەگ گێرایه‌وه وتی:

لای ئیمه‌ دەرویشیک هەبوو لەم ئاخره‌دا کچیکی هێنا بوو. دوو سێ شه‌و بوو چوو
بووه‌ لای نه‌بوو به‌ زاوا. شه‌ویک ئەوه‌نده‌مان زانی له‌ پاش نوێژی خه‌وتنان های و هۆی
په‌یدا بوو که‌ سه‌یرمان کرد ئه‌مه‌ ده‌رویشه‌که‌یه‌ حال گرتویه‌تی و زکر ئەکاو جه‌زه‌به‌ی لێ
هاتوه‌وه‌. زۆری پینه‌چوو هەر به‌و حاله‌وه‌ چوووه‌ ژووره‌وه‌، به‌ دەوری ژنه‌دا هه‌له‌سه‌وراو ملی
با ئەداو ئەبوت: «یا شێخ ئه‌مه‌ هی من نییه‌ هی تو‌یه‌؛ جا که‌یفی خۆته‌».

- «مەحموو پاشای جاف» یه‌کیک بوو له‌ پیاوه‌ هه‌ره‌ گه‌وره‌کانی کورد. ئەو پیاوه‌ بوو
که‌ له‌ گه‌ل وه‌سمان پاشای برایا ده‌سته‌ جله‌وی عه‌شیره‌تی جافیان گرتبووه‌ ده‌ست و هه‌لیان
ئه‌سه‌ووران. ئەو عه‌شیره‌ته‌ که‌ خاوه‌نی چل هه‌زار خێوته‌ و له‌ شه‌که‌ل و شیروانه‌وه
دایانگرتبوو تا شاقه‌لاو بس و مه‌ولاناوا. ئه‌مه‌ له‌ لایه‌که‌وه‌ له‌ لایه‌کی‌ تره‌وه‌ ئه‌م مەحموو
پاشایه‌ ولاتانی دیبوو؛ پیاوانی گه‌وره‌و کوشکی والی و پادشاهانی دیبوو. له‌ هەر لایه‌ک
گۆلیکی چنبوو، له‌ هەر شوێنیک ئه‌ده‌بێکی وه‌رگرتبوو، له‌ ئەنجاما خۆی بووبوو به‌ پیاویکی
ئه‌ده‌ب په‌روه‌ری کورد. به‌و زه‌کاوه‌ ئه‌ده‌به‌وه‌ سه‌رۆکی ئەو عه‌شره‌ته‌ی ئەکرد که‌ هەر یه‌که‌ له‌
ته‌پلیک لیان ئەدا و هەر یه‌که‌ جو‌ره‌ ئه‌قلێکیان هه‌بوو.

به‌لێ له‌ ره‌مه‌کی جافا گه‌لێ پیاوی ژێرو دانا هه‌له‌که‌وتوه‌؛ ئەبێ هه‌له‌که‌وێ؛ چونکه‌
نه‌سیمی ده‌ربه‌ندان و هه‌وای ده‌شتان که‌ تێکه‌ل به‌ جریه‌وی ئه‌ستیره‌ی ئاسمان بوو،
دیمه‌نه‌که‌یان ئەکاته‌ کارێ که‌ لا‌غاوه‌ی فیکرو هۆشی پیاوی هه‌وارگه‌رێ ئەو دیمه‌نه‌ لیک
بکشینیته‌وه‌ و باوه‌رێ سافی وه‌کو دو‌ر ده‌برێ. وه‌کو ئه‌مه‌ ئەبێ گه‌لێ پیاوی ساویلکه‌ش له‌و
کو‌رده‌ ئه‌که‌ویته‌ مه‌یدانه‌وه‌ که‌ ئاسوێ فیکری ته‌نها پری مێشکه‌که‌یه‌تی و هه‌چی‌ تر. جا
پیاویک که‌ سه‌رۆکی عه‌شره‌تیکێ وا بگرێته‌ ده‌ست، ئەبێ داناییه‌که‌ی و فراوانی دله‌که‌ی
گه‌لێ گه‌وره‌تر بێ له‌ گه‌وره‌یی ئەو عه‌شره‌ته‌؛ ئەگه‌ر وا نه‌بێ عه‌شره‌تداری پێ ناکرێ؛
راسته‌یی ناکرێ چونکه‌: ئەزانێ ئەمانه‌ به‌ دلێکی سافه‌وه‌ قسه‌ ئەکه‌ن و قسه‌که‌شیان
گه‌نجینه‌یه‌کی گه‌وره‌یه‌ بۆ زمانه‌که‌یان. بۆیه‌ مەحمو پاشا هەموو جار له‌ گه‌ل هەر کەس له‌
پیاوی عه‌شره‌ته‌که‌دا به‌بێ ئەقڵی ئەو قسه‌ی له‌ گه‌ل کردوه‌وه‌، له‌ پێکه‌نین به‌و لاوه‌ هه‌چی‌ تری

نەداو بە روویا. هەر ئەم دل فراوانی و عەشرە تەداریەیی بوو، کە کردووێتە کارێ نوکاتی ئەدەبی بە نرخێ کوردی بۆ زمانی کوری ماوەتەووە بوو بە گۆلدەستەیه ک بۆی. لە مانەش وەکوو ئەو ئەلی:

جاریک کابرایەکی کورد کەریکی ئەدزری و لای کابرایەکی تر بە سەری ئەکاتەووە لێیان ئەبێتە مەرومشت. لە ئاخرا ئەچن بۆ لای مەحمووپاشا بۆ شکات. ئەمیان ئەلی کەری مەنو ئەویشیان ئەلی هی ئەو نییە. لە ئاخرا کابرای خاوەن کەر روو ئەکاتە مەحمووپاشاوە ئەلی: «پاشا وە قەورە کەیی حەمەپاشا چۆن تۆ ئەناسم ئاوا کەرە کەیی خۆمیش ئەناسم؛ ئیتر بێژم چی ئەم کاورایە وایم چووگەسە چەقی لەعەتەووە نامداتەووە». کابرای تریش ئەلی: «دەسا پیاگی درۆزن ئەو قەننەیی پاشایە وە قنگی! دیارە تۆ پاشا ناناسی ئەگەینا کەری خۆت ئەناسیەووە».

پاشا بەم قەسە دەست ئەکا بە پێکەنین و ئەلی: «برا پرۆ کەرە کەیی پێ بدەرەووە؛ کەری خۆیەسی، من خاس ئەناسن».

- کابرایەکی لەو دەشتە جگەرە کیش ئەبێ بەلام هیچی پێ نییە. تووشی گۆرائیک ئەبێ و ئەلی: ئا برا کیسە تۆتە کەم پێ بدە؛ کیسە ئەداتی. ئەلی: ئا برا پەرەیه کیشم پێ بدە؛ پەرەیشی ئەداتی. ئەلی: ئا برا توو خوا قنگیکیشم پێ بدە (مەبەستی بە قنگ ئەغزەیه)؛ قنگیشی ئەداتی. ئینجا ئەلی: ئا براکە کوچک و چەخماخە کەیشم پێ بدە؛ ئەویشی ئەداتی. بە خێر بەم جوۆرە جگەرەیه کە بۆ دروست ئەبێ و گۆرانە کەش لە ترسی ئەو نەووە کە کیسە کە دەست نەکەوێتەووە ناویری هیچ دەنگ بکا.

هندیک له قاره‌مانی ژن

- له‌م سالانه‌دا له‌بناری کۆیه کارایه‌ک هه‌لکه‌وتبوو «خورشه‌کوێر» یان پێ ئه‌دوت. خورشه له پیاو خراپیدا وه‌کو گورگی هاری لێ هاتبوو؛ به‌جۆرێ ناوی ده‌رکردبوو منالی ناو بيشکه‌یان به‌ ناوی ئه‌و ئه‌ترسان و ژیر ئه‌بوه‌وه. خورشه چه‌ته‌بوو؛ ده‌سته‌یه‌کی پیکه‌وه نابوو راوړووت و پیاو خراپیان ئه‌کرد. ولاتی کۆییانی هینا بوو زه‌لاله‌ت. کاروانیان رووت ئه‌کرده‌وه، پیاویان ئه‌کوشت، سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش له شوپنیکا ئه‌گه‌ر تووشی ئافره‌تیک ببوونایه، ئافره‌ت ئه‌گه‌ر په‌لی به‌ په‌لی پیغه‌مبه‌ره‌وه بوايه، خورشه ئه‌بوايه لاقه‌ی بکرايه.

ئیشی خورشه وای لێ هات حوکومه‌تیش له‌ دایه‌خی ده‌رنه‌ئه‌هات. ناچار حوکومه‌ت فرمانتیکي ده‌رکردبوو که هه‌رکس خورشه به‌ زیندویتی وه یا به‌ مردویتی به‌تینی پینجسه‌د رووبیه‌ی ئه‌و ده‌وره به‌خشیشی ئه‌دریت. به‌لام خورشه ده‌ست کێ ئه‌که‌وت و کێ ئه‌یویرا شان بدا له‌ شانی؟

له‌ دێ «شه‌و گێر» هه‌ر له‌ بناری کۆیه، کچیک هه‌بوو فاته‌ی ناو بوو. ئه‌م کچه به‌ فاته‌قوریتان به‌ ناو بانگ بوو. فاته‌ که‌سی نه‌بوو ته‌نها براهه‌ک نه‌بێ؛ براهه‌ی به‌ رۆژ ئه‌چوو به‌ لای کاسبی لادییه‌وه فاته‌ش بنه‌وانیه‌که‌ی ئه‌کرد. بۆ خۆیان کولانه‌یه‌کیان پیکه‌وه نابوو به‌ ژيانیکی خۆش و سه‌ره‌رزی و داوین پاکی پیکه‌وه ئه‌ژیان.

به‌لام فاته‌گولیک بوو له‌ گولی جوانی که‌ خوا له‌ گولستانی ولاتی کۆیه‌دا به‌ تاقانه‌ دروستی کردبوو؛ که‌له‌ گه‌تیکي بالا به‌رز، روومه‌تیکي پان و سوور و سپی، دوو چاوی گه‌وره‌ی ره‌شکاری برژانگ درێژ، لووتیکي باریک به‌ به‌ینی دوو گۆنا سووره‌که‌یا هاتبوو خواره‌وه. باسی گۆنایان جارێ به‌ سێوی سه‌رده‌شت ئه‌کرد. مه‌مکی تازه‌ سێیه‌ری کردبوو. دوو باسکه‌که‌ی سه‌ری پیاوی تیک دابوو: له‌ لایه‌کی ئه‌تبینی دوو باسکی زیوینه به‌ فاته‌وه‌یه؛ که‌چی له‌ لایه‌کی‌ تره‌وه ئه‌تبینی دوو باسکی مه‌ردانه‌ی پالنه‌وانیه به‌ فاته‌وه‌یه.

شه‌ویک له‌ پینش مه‌لا بانگ دانا «کاکی فاته‌» فاته‌ خه‌به‌ر ئه‌کاته‌وه بۆ ئه‌وه هه‌ستی. هه‌ر سه‌ر له‌ ئیواره هه‌ویری کردوه بیکا به‌ نان و نان له‌ گه‌ل خۆی به‌ری و بچی بۆ سه‌ر ئیشی. دنیا تاریک بوو. فاته‌ که‌ هه‌له‌ستی سه‌یر ئه‌کا داریان نییه‌ نانه‌که‌ی پێ بکا، ئه‌چته‌ ده‌ره‌وه بۆ بناری ئاوايی باوه‌شه‌داریک بیتی خه‌را نانه‌که‌ی پێ بکاو فریای کاکی بکه‌وی.

لە بەر ئەوە دنیا تاریک بوو، لە نزیکیی ئاواپی داری بەرچاو نەکەوت و تۆزێ دوور کەوتەوه، باوەشەداری کردو لەو کاتەدا ئەیهوێ بگەرێتەوه، خورشە بە خۆی و پیاوەکانیەوه لە سەر سەرێهه پەیدا ئەبن. لەو دەشتەدا و لەو تاریک و لێلەدا فاتە دەنگی بە خوا نەبی بە کەس ناگا.

خورشە دەورەیی فاتە ئەداو تەنگی پێ هەلنەچنی. فاتە ئەپارێتەوه هیچ کەلک ناگرێ. کەوش و پیلای خورشە ماچ ئەکا، هیچ کەلک ناگرێ. ئەلێ خورشە ئەوا وام لە بەر دەستتا بمکوژەو ئیشی وام لە گەل مەکو نامووسی خۆم و برام مەشکینە؛ هیچ کەلک ناگرێ. لە فاتەگریان و پارانەوهو لە خورشە دل رەقی و دل پیسی. بە کورتی خورشە لاقەیی فاتە ئەکاو پەردەیی کچینی لەو دەشتەداو لەو تاریک و لێلەدا هەلنەگرێ و بە جی دینل.

ئەوا دنیاش بەرە بەرە روون بوووه، فاتە دەستیکی ئەکەوتە ئەم لاو دەستیکی ئەکەوتە ئەولا نازانی چیبکا: ئەگەرێتەوه بۆ مالهوه کارەسات بۆ برای ئەگەرێتەوه قورعانی کەعبە بکاتە ملی برا بروای پێ ناکاو ئەیکۆژی؛ ناگەرێتەوه روو بکاتە کوێ و بۆ کوێ بچێ؟ لەم دەریای فیکرەدا ئەمینێ و دنیاش وا هەتا بیت رووتر ئەبینتەوه. چار ناچار ئاخەر فیکری خۆی دیتیتە سەر ئەوه کە بگەرێتەوه بۆ مالهوه دەنگ ئەکا تا بزانی پاشەرۆژ بە چی ئەگا. باوەشە داری خۆی هەلنەگرێ و دیتەوه. نان بۆ کاکێ دروست ئەکاو برا ئەچێ بۆ سەر ئیشی خۆی. ئەمیش ئەو رۆژە تا ئیوارێ پەژارە دايتەگرێ و نازانی چی بکا؟ لە ئاخرا فیکری دیتە سەر ئەوه کە بە شەو بۆی دەرچێ و بچێ بە شوین خورشەدا بگەرێ، بەلکو لە شوینتیک تووشی ببێ و تۆلەیی خۆی لێ بکاتەوهو ناموسی خۆی و برای وەرگریتەوه.

خورشەش ئیتەر ئەوه عەدەتی بوو کە ئیوارەیی لێ ئەهات نزیکیی ئاوەدانی ئەکەوتەوهو بە رۆژ لەگەل هاوڕێکانیا لەو شاخ و چیاپانە خۆیان ئەشاردەوه. لە هەلیکا راوورووت و پیاو کوژەیهکیان ئەکرد و دیسان خۆیان ون ئەکردەوه.

فاتە ئیوارە کە برای لە کەژ دیتەوه نانی بۆ دروست ئەکا. نان ئەخۆن و ئەنوو. برا هیلاکی رۆژە، زوو خەوی لێ ئەکەوێ. فاتە کە دلیا بوو وا برای خەوی لێ کەوتوو، بە هێواشیهک لە ناو جینگەکەیی دیتە دەرەوه، تەفەنگ و فیشەکدانی برای وا هەلواسراوه، فیشەکدان لە پشت ئەبەستی و تەفەنگ ئەکاتە شانی و لە مال دەرئەچێ و روو ئەکاتە ئەو دەشتە. لەم شیو بۆ ئەو شیو، لەم کێو بۆ ئەو کێو تا بەری بەیان ئەسوریتەوه تووشی هیچ نابێ. کە ئەزانی وا ئیتەر دەمە دەمی بەیانە ئەگەرێتەوه بۆ مالهوه تەفەنگ و فیشەکدان ئەکاتەوه بە دارو خۆی ئەکاتەوه بە ژێر جینگەکەیهوه.

فاتة بهم جۆره ده‌ست ئەکا به شهو دەرچون و به شوین خورشەدا گەڕان تا نزیکە‌ی ده‌پانزه شهو، بۆ نه‌گه‌تی ئەو تووشی هیچ نابێ و نیشانیکی له خورشەوه ده‌ست ناکه‌وێ؛ به‌لام هەر واز نایه‌نی و ئەو ریگه‌ی دەرچوونه که گرتویه‌تی به شهو هەر ئەیگرێ.

شه‌ویک فاتە له سەر ری و شوینی خۆی ئەروا، کۆپه‌ی برای له نیوه شه‌وا کوتوپر خه‌به‌ری ئەبیته‌وه بانگی فاتە ئەکا که ئاوی بۆ بیئێ. ته‌ماشای ئەکا ده‌نگ نییه؛ فاتە فاتە هیچ ده‌نگ نییه. ئەلێ ئافره‌ته چه‌ته سەر پیتشاو ئیسته‌ دیته‌وه؛ فاتە هەر نه‌هاته‌وه. کۆپه‌ دلێ که‌وته چه‌که‌ره‌ کردن و هه‌ستا چووه دهره‌وه ده‌ستی کرد به گەڕان؛ سه‌یر ئەکا فاتە له هیچ شوینی نییه. هەر به ته‌واوی که‌وته گۆمی په‌ژاره‌وه، که هاته‌وه ژووره‌وه سه‌یری کرد تفه‌نگ و فیشه‌کدانه‌که‌شی دیار نییه. ئیتر به ته‌واوی سه‌ری لێ تیکچوو زانی فاتە بر دوویه‌تی و نازانی چ باسیشه؟

لەم گێژاوی خه‌یاله‌دا بوو کوتوپر گویی له خشه‌یه‌کی به هیمنی دەرگا که بوو. گورج خۆی کرد به ژیر جینگه‌که‌یه‌وه خه‌وی له خۆی خست. که سه‌یری کرد وا فاتە به بی ده‌نگ و سه‌نگ و زۆر به نهرمی هاته‌وه ژووره‌وه تفه‌نگه‌و فیشه‌کی وه‌کوو خۆی دانایه‌وه و خۆی کرد به ژیر نوینه‌که‌وه. کۆپه‌ لەم کاره‌ساته ئارامی لێ هه‌لگیرا و هات ده‌نگ بکا، پاشان وتی ئەم ئیشه ئیشتی تاقه شه‌ویک نییه، چاک وایه ده‌نگ نه‌که‌م سه‌بی شه‌وێ هه‌ستم شوینی که‌وم بزانه‌م چیه مه‌سه‌له؟

ئەو شه‌وه روژیان کرده‌وه به‌یانی کۆپه هه‌ستا چوو بۆ سەر ئیش و کاری خۆی و ئیواره گه‌ڕایه‌وه و نووستن؛ به‌لام کۆپه هەر ئەوه بوو خۆی کرده‌ نووستوو، ئەگینه نه‌ نوستبوو. شه‌وێ له نیوه شه‌وا فاتە وه‌کوو جارێ که زانی برای خه‌وی لێ که‌وتوو، هه‌لسا تفه‌نگ و فیشه‌کی هه‌لگرت و چووه دهره‌وه. کۆپه‌ی برایشی له پاش توژیک ئەمیش هه‌ستا و دوور و نزیک زۆر به بی هه‌ستی شوینی که‌وت. سه‌یر ئەکا فاتە لەم کێو بۆ ئەو کێو لەم دۆل بۆ ئەو دۆل فیشه‌کی خستو ته‌ به‌ر لوله‌ی تفه‌نگ و به ده‌ستیه‌وه‌یه‌و ئەگه‌ڕێ. له پاش گه‌ڕانیکی زۆر کۆپه ئیتر ئارامی لێ برا و چوو خۆی لێی ئاشکرا کردوو وتی: «فاتە چیه و چه کاره‌ساتیکه؟ شیت بووم تیم بگه‌یه‌نه».

فاتە که له‌و ده‌شته‌دا و له‌و ناکاوه‌دا برای خۆی له به‌ر ده‌میا چاوپیکه‌وت، ته‌زویک هات هه‌موو له‌شی ته‌نیه‌وه و شک راوه‌ستا. له پاش ئەوه که تاویکی کش و ماتی په‌رده‌ی کیشا به سه‌ریانا، فاتە له خه‌وی سه‌رسامی خه‌به‌ری بووه‌وه و هۆشیکه‌ی هاته‌وه به خۆیا وتی: کاکه! دانیشه لەم تۆی تاریکی شه‌وه‌دا و لەم ده‌ستی دوور له ئاوه‌دانیه‌دا که ته‌نها خوا و تا‌پۆی

سامناكى تارىكى شەو نەبى ھىچى تر ديار نىيە، دانىشە تا لە كارەساتى رۆژگار و لە چەواشەبى بەختى بەد کردارمت تى بگەيەنم. برا دانىشت و خوشک لە بەر دەميا، ئەوى بە سەرى ھاتبوو لەو شەووە کە ھەستا نان بکا بۆ براى و داريان نەبوو لە پىش بەيانا رووى کردە دەشت بۆ دارو خورشە کوپرو ھاورپىکانى تووشى بوون و خورشە بە دەستى ستەمكارى ھەر چەندە ئەم لى پاراپەووە کەلکى نەبوو پەردەى کچىنى ھەلگرت و ئەمەش چەند شەو بەم جۆرە کە ئىستە ئەو ئەيىنى عەودالى شوين خورشەيە کە بەلکو تۆلەى خۆى لى بکاتەو، تا ئىستە بەم جۆرە تووشى بوو بە برا سەرسام و چۆل و گەردەکەيەو بە شويتيا. ئەمانەى ھەموو بۆ گىراپەو.

فاتە ئەم قسانەى کرد و دەستى برد تەنگ و فىشەكدانى لە مى دامالى و لە بەر دەمى کاکيا دايناو وتى: «ئىستەش ئەوا شەووە کەس ديار نىيە؛ ئەگەر بپروام پى ئەکەى بەو خوايەى کە تەنھا ئەو نەبى کەسى تر لەم کاتەدا ناگای لە ئىمە نىيە! کارەسات بەو جۆرە بوو کە بۆت ئەگىرەو. ئەگەر بپرواشم پى ناکەى ئەوا فىشەک لە بەر لولەى تەنگايە؛ تەنگىکەم پىو بى و بمکوژە بۆ ئەو کە ئىمە تا ئىستە بە سەربەرزى و بە پوسووورى زياوين. لە ئىستە بە دواوا لە ناو چەوانى مەو تۆ لەکەدار نەبى و گيانى من بى بەگاوەردنى تاقە سەعاتىكى شەرەف و ناوبانگى تۆ. وە چۆلىشە کەس نازانى. ئەتوانى لە پاش کوشتەکەم بچىتەو مالى خۆت و بەيانى دەنگ وا بلاو بکەيتەو کە خوشکەم ديار نىيەو لە پاش گەران و پرسىار ديارە تەرمەکەم ئەدۆزىتەو ئەنئىزى و تۆيش گویا ھەر لەم لاو ئەو لاو پرسىار ئەکەى بە شوين ئەو کەسەدا کە خوشکتى کوشتووە. ئەمەش بۆ ئەو بە پاش منىش قسەى کوشتنى من نەنە پال تۆ، تووشى ھىچ نەبى. ئەگەر ئەمە ئەکەى بىکە، ئەگەر خۆ ناشى کەى تۆزى پشوت بى بى گومان خوا ئەم نەنە دەرنەخا. ئەو وەختە ئەگەر خوشکت روو سوور و بى گوناح بوو، دەرنەکەو، ئەگەر خۆ وایش نەبوو فىشەکەى ئىستە ھەر ئەمىنى. کورە کە گوێى لەم قسانە بوو لەم ھەمەو کەوتە ھەمەىکى تر و دەنگى درنگەى سەرسامى لە مەشکيا پەيتاپەيتا تەونى ئەتەنى. ھەر چەند دىنا شەو بوو بەلام ئەگەر رۆژىش بوايە ئەو دىنا لەو شەو تارىکتر ئەبوو لە بەر چاوى. کەوتە گىزاوى ئەم ھەرسەو، لە پاش لىکدانەو سى و دووبەکى زۆر لە دلى خۆيا، تەنگ و فىشەکى ھەلگرت و وتى فاتە ھەستە با بچىنەو بزانين ئەم دىنايە لە بارەى ئىمەدا بە چە کارەساتىکى تر ئاوسەو چە روپەرەيەکى ترمان بۆ دىتتە پىشەو؟

سا زۆری پی نه چوو هه‌روا به دهم کش وماتی رویشته‌وه فاته سهیری کرد له کویره‌شیویکی دوورا تارمایی دووکه‌لیکی بهرچاو کهوت؛ وه‌ستاو وتی: «کاکه! نه‌وا له‌و شیوه‌دا چاوم له دووکه‌لیکه؛ براهه تیم له گهل بکه ئیزم بده با بچم بزائم چییه؟ ئی، به‌لکو ئه‌مه خوایه خورشه بیت تۆ لیره راوه‌سته به‌فرکانی ئه‌گه‌رپه‌مه‌وه لات». کاکي که لای کرده‌وه راسته دووکه‌لیکی بهر چاو کهوت. لایه زۆر و لایه خواهیشت ئیزنی داو وتی بچۆ.

فاته که چوو ته‌ماشای کرد وا له‌و کویره شیوه‌که‌دا خورشه‌و دوو زه‌لامی‌تر دانیشتون چایان لیناوه، چا ئه‌خۆنه‌وه. به بی ئه‌وه‌ی ئه‌وان هه‌ستی پی بکه‌ن خیرا گه‌راپه‌وه بۆ لای براکه‌ی وتی: «کاکه! خوا هاتوو به هانای داوین پاکی و بی گوناخی منه‌وه؛ نه‌وا خورشه به خۆی و دوو که‌سی تر له هاو‌ریکانیه‌وه له‌وی دانیشتون چا ئه‌خۆنه‌وه. ئیسته منیش ئافره‌تم و چست و چالاکی پیاوم نییه بۆ راکردن، لیره‌شه‌وه تا کۆیه ریگه‌یه‌کی دووره، له توانای منا نییه به‌م دهم و ده‌سته‌یه. تفه‌نگ و فیشه‌که‌که بده به من، تۆ بچۆ بۆ کۆیه خه‌به‌ر به مه‌فرزه بده با بین پینج سه‌د روپیه‌که‌ش وه‌ر ئه‌گری. تا ئیوه‌ش ئه‌گه‌نه‌وه ئه‌گه‌ر من هیشتم ئه‌مانه‌ درچن ئه‌و وه‌خته گولله‌یه‌کم پتوه‌ بنی.

کو‌ره له پاش لیکدانه‌وه تفه‌نگی دا به خوشکی و خۆی رووه کۆیه بووه‌وه. ماوه‌ی کۆیه‌و ئه‌و شوینه‌ش سی سه‌عاته ریگه‌ی پتیا‌ن ئه‌بوو. له‌و لاوه کو‌ره‌ روپی و له‌م لاشه‌وه فاته تفه‌نگی گرت به ده‌سته‌وه و وه‌کو شی‌ری برسی که به شوین نه‌چیرا بگه‌رئ و نه‌چیری خۆی ده‌ست که‌وتبی به‌و جو‌ره ده‌وره‌ی خورشه‌ی دا. تا گه‌یشه ئه‌م پله‌یه دنیا به‌ره به‌ره روون بووه‌وه.

ئه‌میش له سه‌ر سه‌ریانه‌وه کردوو‌یه به سه‌ر «کلاوه» یه‌کدا فیشه‌کی له به‌ر لوله‌ی تفه‌نگایه‌و بۆیان چوه‌ته پارێزه‌وه به‌و نیازه یا تنۆکه خویته به نامووس و پر له نازاییه‌که‌ی خۆی له‌ویدا برێژی وه یا ئه‌گه‌ر هه‌ور په‌لیکی راکیشی و خورشه‌ به‌فریتی، ئه‌م نه‌یه‌لی.

له‌و سه‌رده‌مه‌دا که دنیا وا هه‌ر په‌رده‌ی تاریکی ئه‌داته لاوه، یه‌کی له هاو‌ریکانی خورشه هه‌له‌سته‌ی بۆ ئه‌وه ری و بان تا‌قی بکاته‌وه و ئیتر ئه‌و شوینه به جی بیتلن و پرۆن. که هه‌له‌سته‌ی و سه‌ریکی ئه‌م لاو ئه‌و لا ئه‌کا ته‌مasha ئه‌کا وا له تۆزی دووره‌وه یه‌کیک به تفه‌نگه‌وه له سه‌ر سه‌ریانه‌وه راوه‌ستاوه خۆی ئه‌کیشینه په‌نا به‌ردیکه‌وه و ئه‌ویش ده‌ست ئه‌داته تفه‌نگ و بانگی هاو‌ریکانی ئه‌کا.

له‌م کاته‌دا فاته ده‌ستی له کارا ئه‌بی و تفه‌نگیکی تی ئه‌گری. گولله وه‌کوو ناگری قودره‌ت نه‌روا، تا کابرا ده‌ست به پی تفه‌نگا دینی گولله ئه‌نیشینه‌وه به ناو چاوانیه‌وه. له

نیوهی لووتی بەرهو ژوور بە میسکیهوه ئەبیرژینیتهوه ئەو ناوه. هاوڕێ راست ئەبنهوهو ئەبێ بە شەرە تەفەنگ. بە هەر لایەکدا سەر دەر دینن فاتە بە گوللە بەرهنگاریان ئەبێ. دیسان گوللەیهکی تر ئاوقەیی ئەو هاوڕێهەکی تری خورشە ئەکا ئەیدا لە شانی و برینداری ئەکاغ برینداریکی وا که کەلکی ئەوهی ئەپری دەست بداتە تەفەنگ. مایهوه سەر خورشەو فاتە. ئەم دووهو هەکو دوو شیرێ توورە بە گوللە هاویشتن و بە بەرهنگاری یەک کردن بەر ئەبنه یەک. دنیا تەنگی بە نیوهرۆ هەلنیا، ئەو دووهو بەو جۆرە لە جەنگا بوون و فاتە نەبێشت خورشە لە شویتەهەکی دوور کەوێتەوه.

لەو وەختەدا برا بە دەستە مەفرەزەیی پۆلیسی حوکومەتەوه گەیشت و دەورەیی خورشەیاندا. تا ئەم وەختە ئەوی لە ئەستۆیا بوو که بەرەلا نەکردنی نەچیرەهەکی بوو بە جیتی هینا. لە راستیدا خورشەش مەردانە هاتە دەست تا ئاخر فیشەکی پینا؛ که فیشەکی پێ نەما تەفەنگەهەکی فریدا و ئەو وەختە پۆلیسەکان چوون گرتیان و دایانە پێش بۆ کۆیە. هاوڕێکانی ئەوه بوو یەکیکیان کوزرا بوو تەرمەهەکیان خست بە سەر ولاغیکا و ئەویکەشیان بە برینداری لە گەل خۆیان برد. ئەم کارەساتە لە ولاتی کۆیە دەنگیکی گەورەیی دایهوه.

کە ئەمانە برانەوه کۆیە، کوزراوه کە نێژرا. بۆ خورشەو هاوڕێ بریندارەهەکی مەحکەمەیی کوبرا هەر لە شاری کۆیە دانرا. لە ئەندامەکانی مەحکەمە یەکیکیان مەلا سەدیقی نازەنینی بوو. چەند رۆژ ئەو مەحکەمەیه درێژەیی کیشاو باس و خواش ئاشکراش بوو. عەلەمی کۆیە هەموو ئەچوون و تینووی بریاری مەحکەمە بوون، فاتەش بە بێ پسان هەموو رۆژیک لە سەرەتای مەحکەمەوه تا دوایی هاتنی ئەچوو لە گۆشەیهکی ژووری مەحکەمەوه دانەنێشت و گوێی لە کارەسات و پرسیار و ولەمی ئەندامی مەحکەمەو خورشە ئەگرت. لە دوایی هاتنی مەحکەمەدا ئەندامی مەحکەمە بە دەنگی بەرز بریاری دادی بە سەر گوێگرانا بلاو کردەوه بە پانزە سال حەپس بۆ هاوڕێ بریندارەهەکی خورشەو بە خەنگاندنی خورشە تا مردن.

لەم کاتەدا فاتە راست بوەوهو رووی کردە ئەندامی مەحکەمە وتی: ئایا دەستوورم ئەدەنێ تەنھا تاقە قەسەیهک لەم ژووری مەحکەمەیهدا لە گەل خورشەدا بکەم؟ مەحکەمە لە پاش پشکینی فاتە -بۆ ئەوهی نەوهک چەکی پێ بێ- ئیزنی دا. ئینجا چووه بەردەمی خورشەو دوو سمیلی زلی پتووه بوو، سمیلەکانی گرت و دوو تفی کردە ناوچاوانی وتی: «خورشە چەندت لێ پارامەوه ئەو شەوه که دەستم لێ مەدە؟ چەند خواو پیغەمبەرم کرد تەکا کارت؟ چەندە خۆم خست بە سەر پتلاوه کانتا که خوا رهوای هەقی نییه تۆ وا لە من

ئه‌که‌ی؟ ئا ئه‌مه‌ روژه‌که‌یه‌ که‌ خوا هه‌قی بئ‌گونا‌حان ئه‌ستینی و سته‌م با درێژه‌ش بکیشی هه‌ر ئه‌بئ‌ سته‌م‌کار به‌ تۆله‌ی خۆی بگاته‌وه‌» و به‌ره‌لای کرد. خورشه‌ش هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ هاته‌ زمان وتی: «راست ئه‌که‌ی و هه‌فته‌». مه‌حکه‌مه‌ش له‌و شوینه‌دا هه‌ل نه‌ستا تا بریارپکی ره‌سمی بۆ فاته‌ ده‌ر کرد که‌ به‌ شه‌رع و قانون ئه‌م کچه‌ به‌ کچ‌ بناسری و هیچ‌ گه‌ردیکی لئ‌ نه‌نیشته‌وه‌.

فاته‌ به‌ رویه‌کی له‌ مانگ‌ نورانی‌تر و گه‌شته‌ر له‌ ژووری مه‌حکه‌مه‌ هاته‌ ده‌ره‌وه‌. کاکیشی پینچ‌ سه‌د رووییه‌ی خۆی وه‌رگرت. هاو‌پێی خورشه‌ش خرایه‌ به‌ندیخانه‌ی پانزه‌ سالی خۆیه‌وه‌. خورشه‌ش نێردرایه‌ هه‌ولێر له‌وئ‌ سێداره‌ی بۆ هه‌ل‌خراو ملی کرا به‌ ته‌نافه‌وه‌و خنکینرا. له‌ به‌یانیه‌وه‌ تا ئێوارێ به‌ دارقه‌واخه‌که‌وه‌ مایه‌وه‌؛ ولاتیش رزگاری بوو له‌ جانه‌وه‌ریه‌تی ئه‌و جانه‌وه‌ره‌ به‌ هۆی باهۆی مه‌ردانه‌ی فاته‌ی قاره‌مانه‌وه‌.

- له‌و ولاتی «ئالان»، ولاتی قاره‌مانان کاره‌ساتیکی زۆر سه‌یر له‌و چهند سالانه‌ی رابوردوه‌دا رووی دابوو. کاره‌ساته‌ ترسینه‌ره‌که‌ی «به‌سئ‌» وه‌کو ئێسته‌ش ده‌ماو‌ده‌م ئه‌یگێنه‌وه‌و جهرگه‌ بئ‌ترس و داوینه‌ پاکه‌که‌ی به‌سئ‌ وه‌کوو نمونه‌ پیشان ئه‌ده‌ن. تۆ خوا حه‌یفه‌ خوینده‌وارانی ئه‌م رشته‌یه‌ له‌و زنجیره‌ قاره‌مانیه‌ی به‌ستییه‌ با بئ‌ ئاگا نه‌بن.

به‌سئ‌ کچیکی جوانکه‌له‌ی نازکۆله‌ بوو؛ به‌ چهند سالتیکی که‌م له‌ براکه‌ی بچوکه‌تر بوو. منالیکیان له‌ مال هه‌بوو، ئه‌ویش هه‌ر له‌ ته‌مه‌نی ئه‌مانا بوو. ئه‌م مناله‌ کورپی پیاوئیکی هه‌ژاری دراوستی مالی باوکی به‌سئ‌ بوو؛ باوکی ئه‌م کورپه‌ سه‌پانی ئه‌مان بوو. ئه‌م سێیه‌ هۆگری یه‌ک بوو بوون؛ هۆگریکی وه‌ها که‌ کس جیای نه‌ئ‌ه‌کرده‌وه‌ ئه‌و مناله‌ برای به‌سئ‌ و براکه‌ی نییه‌. شه‌و و روژ له‌ ده‌شت و مالا ئه‌مانه‌ هه‌ر پێکه‌وه‌ بوون، هه‌ر پێکیشه‌وه‌ گه‌وره‌ بوون.

«حه‌مه‌دئ‌» -برای به‌سئ‌- بوو به‌ پیاویک له‌و ناوه‌دا ناوی ده‌رکرد. به‌سئ‌ له‌ حه‌مه‌دئ‌ له‌ شوخ‌ و شه‌نگیدا گه‌لئ‌ زیاتر ناوی ده‌رکردبوو؛ وه‌کوو ئه‌یگێنه‌وه‌ به‌سئ‌ ئه‌گه‌ر میوژه‌ ره‌شکه‌ی بخواردایه‌ له‌ سای گه‌ردنیه‌وه‌ دیار بوو. کورپه‌ی، کورپه‌ سه‌پانیش -که‌ کورپی مال بوو- ئه‌ویش گه‌وره‌ بوو، بوو به‌ پیاویک؛ تومه‌س له‌ دلا دلی چووه‌ له‌ به‌سئ‌ و ناشویری بیدرکینی.

رۆژگار هینای و بردی، داوا کەری بەسێ زۆر بوو. لە ئاخرا باوکی بەسێ لە گەل کورپکی «سپیارە» پێدا رێکەوت و بە حەسب و رەزای بەسێ، بەسێ درا بەو کورپەو شایی و زەماوەن کرا. بەسێ گۆیزرایەووە بۆ کورپە لە سپیاووە.

کورپە کورپ سەپان ئەوا بەسێ لێ دوور ئەکەوێتەووە نازانی چیکار. هینای پیلانیککی وای خستە کار کە لە گەل بەسێ بچێ بۆ سپیاووە. مالی باوکی بەسێ ئەم کورپەیان هەر بە برای بەسێ داناووە؛ وەکوو بەسێ چۆن سەیری حەمەدێ برای کردووە هەر بەو جۆرەش سەیری ئەم کورپە کردووە. هەموویان قسەیان هاتە سەر ئەو کە ئەم کورپە لە گەل بەسێدا بڕواو بەسێ ئەچێ بۆ ولاتیکی غەریبی با براهیککی خۆی لە گەل بێ بەسێ دلی بێ بکریتەووە. تەدارەیککی گیرا و سپیارەیی هاتن بووکی خۆیانان گۆیستەووەو باوکی بەسێ کورپە لە گەل بەسێدا بە ناوی براهیککیەووە نارد. بەسێ لە مالی میردا زۆر بە حورمەت و بە چاویکی بەرزەووە سەیر ئەکرا. بەسێش لە گەل میردی خۆیا بە تەواوی رێککەوت. ماووەیککی بێ چوو باووەخون کرایەووەو گەرانەو مالی خۆیان. لەم ماووەیککدا کورپە کورپ سەپان لەو ولاتی سپیارە هەموو کەس بە برای بەسێ ئەزانێ و هیچ شەرم و شکۆفیک لە بەینا نەبوو.

سالتیک بە سەر بووک و زاوادا تێپەری و بەسێ کورپکی بوو. لەم ماووەیکدا بەسێ جارجار هەر هاتوو چۆی مالی باوکی ئەکردهووە. کە بوو بە خاوەن منال لە لایەکەووە ئەرکی مال و لە لایەکەووە ئەرکی منال، ئیتەر ئەوێندە ی بێ نەئەکرا بچیتەووە بۆ مالی باوکی. بە سەر منال بوونەکەشیا سالتیک تێپەری و کورپەیککی هەروا کەوتە گاگۆلکێ و دەمەدەمێ و دارەدارە. کورپ چێ؟ کورپ لە بەسێ بوو ئەتوت دەنکی هەنارە.

ماووەیک بوو بەسێ نەچو بوووەو بۆ مالی باوکی؛ ئەلھای زۆر ئەکرد. مالی خەزوورانیشت لە بەر ئیش و کاری لادێ پێیان نەئەکرا لە گەل بەسێ بچن و بیبەنەووە بۆ سەردانی مالی باوکی. بە ئیمروژو سەبە چەند رۆژیک داویان خست. پاشان وتیان تەمە ی بێ ناوێ ئەوا برای خۆی لە گەلە با ئەو بیباتەووە، چەند رۆژیک لە مالی باوکی ئەمینیتەووە ئەو وەختە ئەگەر ئیمە پێمان کرا ئەچین ئەیهینیتەووە؛ ئەگەر پێشمان نەکرا ئەوا هەر کورپە ئەیهینیتەووە.

بەسێ تەدارەیککی خۆی گرت و کورپە ی خۆی گرتە باوەش و کورپەیان خستە تەکی و لێیاندا رویشتن. بەسێ ئەو رێگە ی چەن جار پیا هاتبوو شارەزابوو، بەو رێگەدا چوون. ماووەیککی باش رویشتن کورپە کورپ سەپان وتی ئەو رێگە یە دوورە، من رێگەیککی تر بێ

ئه‌زانم با به‌ویدا بچین. کچه وتی باشه برام، به کویدا ئه‌لئی با بچین. کچه سه‌یر ئه‌کا ریگه‌که‌یان هه‌ر رووه‌و هه‌لدیرو تووش ئه‌روا. وتی برام وا دیاره ئه‌م ریگه‌یه زۆر تووش و ناخۆشه بۆج لیره‌وه هاتین؟ کوره‌ش ئه‌یوت قه‌یدی نییه ئه‌م ریگه‌یه نزیکتره.

هه‌ر رۆیشتن و نه‌گه‌ینه شویتیک؛ شه‌ویان به سه‌را هات. به شاخه‌که‌دا سه‌ره‌و ژوور ئه‌بوونه‌وه. دنیا زۆر تاریک بوو. تاریکیکی وه‌ها په‌رده‌یه‌کی به سام کشا بوو به سه‌ر ئه‌و شاخ و چیا‌یه‌دا. دنیا‌ش گیا ره‌شی به‌هار بوو. له لایه‌که‌وه کش و ماتی ته‌نها ده‌نگی نه‌یتی کردگار نه‌بی هه‌یچی تر نه‌ئه‌گه‌یشه ئه‌و شوینه. کچه زۆر ئه‌ترسا. کوره‌ش دلی ئه‌دایه‌وه.

شه‌و دره‌نگ که‌وت و که‌وته ناوه‌ندی شاخه‌که‌و ئه‌شکه‌وتیک له‌ویدا بوو. کوره‌وتی با ئیمشه‌و له‌م ئه‌شکه‌وته‌دا ستار بگرین، به‌یانی ئه‌رۆین. کچه وتی باشه برام؛ راستی منیش زۆر هه‌لاک بووم. چوونه ئه‌شکه‌وته‌که‌وه، به‌سی کۆریه‌که‌ی به باوه‌شه‌وه‌یه خه‌وی لی که‌وتوو؛ به‌لام سامیکی تر خۆی دا به سه‌ر ئه‌شکه‌وته‌که‌دا. به‌سی له‌وانه بوو زی‌ره بکاوه‌هه‌یج ده‌ره‌تانیکیشی نییه، ته‌نها ئه‌وه نه‌بی که برایه‌کی خۆی لایه.

به‌لی راسته برای باوک و دایکی نه‌بوو، به‌لام برایه‌ک بوو که له بێشکه‌ی منالیه‌وه پێکه‌وه گه‌وره بوو بوون تا گه‌یشته‌بونه ئه‌م کاته؛ به تایبه‌تی له‌م وه‌خته‌دا و له‌م شوینه دوور له ئاوه‌دانی و نزیک له هه‌موو سامیک، به‌سی کوره‌ی به لاوه‌ گه‌لی له هه‌مه‌دی برای له پێشتر ئه‌زانی بۆ خۆی.

کوره‌ش له‌و وه‌خته‌دا هه‌ستا تۆزی داری کۆ کرده‌وه و ئاگریکی کرده‌وه و دانیشته و رووی کرده به‌سی وتی: به‌سی! ده‌می ساله بلیسه‌ی ئاگری ئه‌و رومه‌ت که ئیسته له‌م ئاگره زیاتر ئه‌دره‌وشیته‌وه له دله‌ما کلپه‌ی سه‌نده‌وه نه‌متوانیوه ده‌ری پرم. ئیسته ئه‌و وه‌خته‌یه که ئه‌و ئاگره به ئاوی دروست بوونت له گه‌له‌ما بکوژینه‌وه و ئه‌بی دلی خۆتم به‌دیتی.

به‌سی که گوپی له‌م قسه‌یه بوو، ورده ته‌زوویک له ته‌وقه سه‌ریه‌وه ده‌ستی پێکرد تا گه‌یشه‌ که له‌موس‌تی پیتی. وه‌کو له‌و سه‌ر شاخه به‌رزه فریاده‌نه خواره‌وه هه‌پروون به هه‌پروون بیی وای به سه‌ر هات و تف له ده‌میا وشک بوو؛ زمانی بستره‌.

کوره‌ دیسان هاته‌وه قسه‌و وتی به‌سی! وه‌ختی بی قسه‌یی نییه؛ ئاگری دلی من له بی قسه‌یی تۆ گه‌لی به هه‌تره‌. ئینجا به‌سی هاته‌ زمان و وتی ئه‌وه تۆ ئه‌لی چی؟ ئه‌وه تۆی قسه‌ ئه‌که‌ی یا من خه‌ویکی شپزه‌یه ئه‌بینم و گویم له قسه‌یه‌کی ناخۆشه‌وه ئه‌بی له برایه‌کی خۆمه‌وه؟

کۆر وتی بەسێ وەختم لە دەست دەر مەکە؛ دەمێ سالی بە شوین ئەم وەختەدا ئەسووپیمەو. لە ئاسمان بۆ ئەگەرەم ئەو ئەستێرە ئێرە بە ئاسانی دەستم کەوت. بەسێ وتی: برام لە رۆژیکەووە کە منالی دەرو دەشت بووین تا ئەم وەختە من تۆم بە برای خۆم زانیووە - نەوێک من - هەموو کەس تۆیان بە برای من زانیووە. ئەستێرە عەجباتیە کەم هەر لەوێهە کە چۆن لە رووت هەڵدێ ئەم جۆرە قسانە ئەکە؟ وە چۆن ئەو نازو بە خێو کردنە مالی باوکی منت لە فیکر چووەو کە ئەستێرە دەستی خیانەت بۆ مالی باوکی من درێژ ئەکە؟ وە چۆن ئەتوانی خیانەت لە ئەمانەت بکە؟ منیان داوێتە دەست تۆ بە ئەمانەت، خوا رهوای هەقی نییە هۆشی بێنەو بە بەر خۆتاو بزانی بە دەم خەووەو قسە ئەکە؟ وە یا بە ئاگای؟ ئەگەر بە دەم خەووەو قسە ئەکە با خەبەرت بێنەو ئەو وەختە بزانی ئەبێ بە تێکێ ئاو و ئەچی بە عەرزه کەدا یان نە؟

کۆرە وتی: بەسێ ئەم قسانە بە گوێچکە منی ئاشنا نابن و لە سەر ئەم قسانە مەرۆ؛ دلی خۆت ئەدەیتێ باشە، نامدەیتێ ئەوا خەنجەر بە بەرۆکەوێهە (نەوی لە خەنجەرە کە و رایکیشا) بەم خەنجەرە ئارەزووی دلی خۆت لێ وەرئەگرم.

بەسێ کە زانی وایە، دەستی کرد بە گریان و کەوتە پارێهەو؛ وتی برام سویندت ئەدەم بەو خواپە کە لەم شوێنە چۆلەدا من و تۆی بە جووتە گیرساندۆتەو و سویندت ئەدەم بەو نان و نمە کە لە بەینی من و تۆ و باوکی من هەیه! واز بێنە لەم فیکرەو نامووسی ئەم خوشکە خۆت مەشکێنەو خوا رهوای هەقی نییە لە کەری شەیتان وەرە خوارەو.

هەتیو کە زانی بەم جۆرە شتە ئێشی بۆ ناچیتە سەر هەر پەلاماری دا کۆرپە کە لە باوەشی بەسێ فراندو وتی: بەسێ دلی خۆت ئەدەیتێ باشە، ئەگێنە ئەستێرە لە بەر چاوتەو ئەم کۆرپە یەت پارچە پارچە ئەکەم. بەسێ کە زانی هەتیو چاوی سوور بووەو خەنجەری رووتی بە دەستەو گرتووەو بەو جۆرە کۆرپە کەشی لە باوەش فراند وتی: هەدی نمە ک بە حەرامی خوا نەناسی بێ دەرفەتی بێ دەرەتان! بەو ئەمترسیتی؟ بەو خواپە کە ئەستێرە لەم شوێنە چۆلەدا گۆی لە کەسایە من! نەوێک منال بەلکۆو خۆم و منالیم پارچە پارچە کە دەس بۆ نامووسی من درێژ ناکە.

هەتیو کە ئەمە زانی شاخی هاری و شیتێتی بە تەواوی لە سەر سەریهەو دەرچوو، بە بێ هیل و گەت پەلاماری ئەو کۆرپە نازدارە دا - کە ئەتوت بەرخی ساوایەو نوستوو - خەنجەری نایە سەر ملی. تا بەسێ وتی هەتیو چی ئەکە، سەری ئەو منالە بێ تاوانە لە بەرچاوی ئەو دایکە جەرگ سوتاوەی رۆژ رەشەو لە لەشە کە جیا کردەو وتی بەسێ

دەست و تەفەنگ و دل و جەرگ بوو؛ نە دنیا وە کوو ئیستەگۆراو بوو، نە ئازایی وە کو ئیستە بەد ناو بوو بوو. ئیستە شیر بە گویی بگره، ئەگەر دراوت نەبوو پێت ئەلین ئەو شیت بوو. مەمەنداغا لە سەر دیواخانە کەووە دانیشیبوو وتی: «کۆرینە! ئەمە ی پێ ناوی؛ کێتان لە ئیو ئەتوانی ئیستە بچیتە ئەشکەوتی سەراشان و بێتەو، ئەمە ی پیاوێتی و ئازایی. بزەنم کێ لە دەستی دیت؟»

پەردە یەکی بێ دەنگی کەشا بە سەر دیواخانە کەدا و کەس ورتە ی ئیو نەهات. خەلکە کە ئەم سەیری ئەوی ئەکرد و ئەو سەیری ئەم؛ کەسیان نە یان توانی دوو ئیو یان بیزوننەو.

مەمەنداغا هاتەو قسە وتی: کۆرینە! جاریکیکە نە کەوونە قسە کردن و خۆ هەلکێشان. ئەوا من لە سەر ئەو گرەو ئەکەم؛ بە گۆرە بابم! هەرکە ئیمشەو بچیتە ئەشکەوتی سەراشان ئەم دەستە سەر لەوئ دانیت و بێتەو (دەستی برد دەستە سەر کە ی لە بەرۆکی دەر هێناو داینا)، ئەستیلی کچمی لێ مارە ئەکەم و ئەیکەم بە کۆری خۆم. دەسا بزەنم کێتان ئەم ئازایی ئەکەن و ئەو گرەو ئەبەنەو؟

دیسان کەس نەهاتە زمان و کەسیک نەبوو بە خۆیا رایبەرموی. مەمەنداغا وتی: جاریکیکە کەس قسە نەکا و منیش بۆم دەرکەوت کە پیاویکم نییە لە وەختی تەنگانەدا پشتی پێ ببەستم. کە ئاغا لە قسەکانی بوو، حەمەدێ هەستایە سەر پێ و وتی: «خولامی سەری ئاغەم» و چوو دەستی ماچ کرد. ئاغە دەستی برد دەستە سەر کە ی دایەو وتی لەم دیواخانە هەلناستین تا دیتەو.

حەمەدێ دەستە سەری هەلگرت و هاتە دەرەو. کە سەیری کرد دنیا یەکی تاریکەو چاو چاو نابینی، نەنەمش باران دیتە خوارەو. هەر چەندە بەهەرە بەلام زۆر ساردیشە. لە وانیه جانەو رو پەلەوەر هەر یەکە لە کولانەو هیلانە ی خۆیان لە ترسی سەرما و لە ترسی سامی ئەو شەو جووتیان نەوێرن قسە لە گەل جووتیان بکەن. بە دلێکی قایمتر لە دلی شیر چاکی لێ بە لادا کردو بە پێ کەوت روو و ئەشکەوتی سەراشان؛ ئەو ئەشکەوتە کە تاپۆیەکی سامناکی و دەرە دارییە و ئەم نە ئاگای لەو، نە ئاگای لە کارە ساتی ناهەنجامی ئەو شەو شوومە یە.

بە پێ کەوت؛ وە کو بای سەر سەر ریگە هەلدیرو تووشکە ی ئەبەری. ئەم لەم لاو ریگە ی ئەبەری مەمەنداغا و دانیشتوانی دیواخانیش بە یەنچە کرچە کرچی سووڕانەو ی چەرخی فەلەکیان ئەبەری و چاوەرێ هاتەو ی حەمەدییان ئەکرد.

همه‌دئ شیوه‌کانی بری و دایه پئ شاخ؛ بهره‌بهره لوو تکه‌کانیشی ئه‌بری هه‌تا نزیکتر نه‌بوه‌وه له ئه‌شکه‌وتی سهراشان دلی زیاتر دهستی ئه‌کرد به ته‌پ و کوت و لئ دان. جار جاریش به خۆی ئه‌وت: «ده‌ک همه‌دئ هه‌ناوت برئ! ئه‌وه ئه‌ترسی؟»

دنیا که زۆر تاریک بوو چاوی ته‌نها تاریکی نه‌بی هیچی تری نه‌ئیه‌نی؛ نه‌ده‌نگیک له‌ ده‌نگه‌داره‌وه ئه‌هات، نه‌خشه‌یه‌ک له‌ جانه‌وه‌ری به‌هاره‌وه. په‌رده‌یه‌کی کش‌وماتی و سامناکی لووتی به‌ سهر شاخ و چیاکانا دا‌ژه‌ندبوو. ئه‌وا ئه‌یزانی رووه‌وه ئه‌شکه‌وتی سهراشان ئه‌روا، به‌لام له‌ به‌ر تاریکی نه‌ئیه‌زانی کامه‌ کونه‌که‌یه‌تی. کاری شاره‌زایی راست بی! که دهستی همه‌دئ ئه‌گرت و روو به‌ رووی کونه‌که‌ رای ئه‌کیشا.

همه‌دئ ته‌نگی به‌ ئه‌شکه‌وت هه‌لی و وای لئ هات که له‌وانه‌ بوو تارمایی کونه‌که‌ به‌ دی بکاو بچی ده‌سته‌سپی مرادی لئ دانی و بگه‌پته‌وه، کوتوپر له‌ نا‌کاو له‌ ناو ئه‌وه شه‌پۆلی دنیای سامناکه‌دا ترپه‌یه‌ک له‌ به‌ر ده‌میه‌وه هات و شتیکی بۆ هاو‌پێ‌راو دای له‌ له‌شی. همه‌دئ به‌ندی جگه‌ری که‌وته خواره‌وه‌وه هه‌ر له‌ شو‌پنه‌که‌ی خۆی وشک بوو؛ تاسیک برده‌وه. ئه‌ژنۆی هیزی تیا نه‌ما؛ نه‌ ئه‌مه‌ته بۆ پێشه‌وه‌ به‌روا، نه‌ ئه‌مه‌ته بتوانی به‌ره‌وه‌ دوا بگه‌پته‌وه؛ هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ی پئ کرا له‌ شو‌پنه‌که‌ی خۆی دا‌بنیشی.

له‌و کاته‌دا که‌ دانیشته‌ دهستی که‌وت له‌و شته‌ که‌ بۆی هاو‌پێ‌را. که‌ هه‌لی‌گرت و به‌ ده‌ست تا‌قی کرده‌وه سه‌یری کرد ئه‌مه‌ قولی عینسانه‌وه‌ هی منالیشه. به‌ ته‌واوی ئه‌وه‌نده‌ی تر و‌ره‌ی به‌رداو ئه‌وی هیزی تیا نه‌ما؛ ته‌نانه‌ت زمانیشی له‌ گه‌پان وه‌ستا. ئه‌وی له‌ هه‌موو له‌شیا به‌ ئا‌گا بوو ته‌نها دلی بوو ئه‌ویش که‌وته شه‌پۆلی خه‌یاله‌وه‌ که‌ ئه‌مه‌ چی بوو؟ چه‌ کاره‌ساتی بوو به‌ سه‌ریا هات و که‌وته چه‌ شو‌پنه‌که‌وه‌ که‌ هاو‌پاز لیره‌دا ته‌نها سام و ترسه‌؟ به‌م خه‌یاله‌وه‌ تلایه‌وه‌وه‌ پاش تو‌زیک رووی کرده‌ خۆی وتی: «ده‌ک همه‌دئ عه‌مرت نه‌مینی! خو‌ تو ئیدعای که‌له‌م‌یردیت ئه‌کرد، ئه‌وه‌ بۆچ وات لئ هات؟ کوا نازایی و به‌ره‌ به‌ره‌ که‌ت؟ بۆچ نه‌ته‌زانی دنیا هه‌موو کاتیکی شینه‌یی و دیواخانه‌که‌ی مه‌مه‌ندا‌غا نییه‌؟ ده‌بیخو ئه‌وه‌ ده‌ردت بئ هه‌ی که‌له‌م‌یردی سه‌ری بالیفان».

که‌ له‌م رازو نیازه‌ به‌وه‌وه‌ سه‌یری کرد و هه‌زیکی هاته‌وه‌ به‌ به‌راو ورده‌ ورده‌ سام و ترس ره‌وی کرد و هه‌ستایه‌وه‌ سه‌ر پئ. دهستی له‌ سه‌ر خه‌نجه‌ره‌که‌ی داناو به‌ دل‌یکی گه‌ل‌ی له‌ هه‌وه‌ل قایم‌تر دهستی کرده‌وه‌ به‌ رو‌یشتن هه‌ر بۆ به‌رده‌می ئه‌شکه‌وتی سهراشان. چه‌ند هه‌نگاو‌یکی تر رو‌یشت سه‌یری کرد شتیکی تری بۆ هاو‌پێ‌راو درا له‌ سه‌ر سنگی. که‌ دانه‌ویه‌وه‌ هه‌لی‌گرت، دنیا‌ش تاریکه‌وه‌ تا‌قی کرده‌وه. ته‌ماشای ئه‌کا ئه‌مه‌ قاچی منال‌یکی به‌راوه‌. دیسان زۆر

سەری سەر ما و بە تەواویش وا دیارە لە کونە کە نزیک بوو تەووە. ترسی نەما؛ لە حەمە دیدا ترس باری کرد. قاچە کەشی هەلگرت و ئینجا بانگی کرد:

«ئەو ئەو کەسە لەو ئەشکەوتەیت! دیوی، درنجی، چیت؟ دەنگ بەکە. سەریکەو هیناومە نایبە مەووە یا ئەمەتە وەکو خاوەنی ئەم دەست و قاچەم لێ دێ یا ئەمەتە تو وات لێ دێ؛ کەواتە مەردانە وەرە مەیدانەو».

کە حەمە دێ ئەمە ئەوت دەنگە کە لە تویی ئەو تاریکی شەو دا لە بینی شاخەکانەو دەنگی ئەدا یەووە. کو تو پەر دەنگێکی نازکی بە سۆز لە ناو ئەشکەوتە کەووە هاتە گۆیی وتی: «ئای کاکە گیان! نە دیووە نە درنجە؛ بەسێ خوشکی چارەرەشی هەناسە ساردتە وایرە کەوتوووە. ئەووە تو فریشتە ی ئاسمان بووی یا حەمە دێ باری بەسێ بوی لەم وەختە دا گەشتی؟» و دەنگە کە ئێتر نەما.

قەسە یەکی کوردی هەیه ئەلی: «هەتەر مەتەر، ئەم لەو بەتەر» حەمە دێ چی؟ بەسێ خوشکت چی؟ ئەمە چیە؟ ئەمە چە کارەساتیکە؟ ئەمە خەووە حەمە دێ ئەبیینی وە یا جادوووە گۆیچەکە ئەزرن گێنیتەووە؟ ئەو بۆچی هاتوووە چی بەر گۆیی ئەکەوێ؟ لە راستیدا کەوتەووە ناو دەریای خەیاڵ و بەلام ترس لە دلی حەمە دیدا نەماووە هەر ئەوێندە نەبێ کە ئەمە چ وەرە شەپۆلیکە بە سەر پەردە ی گۆیچەکە یا ئەروا.

تۆزیکێ زۆر کەم وەستاو خەنجەرە رووتە کە ی گرت بە دەستیکەووە و دەست و قاچە براوە کەشی کرد بە بەر پشتینە کە یاو بە حە پاساوی و سەراسیمە یی خۆی کرد بە کونی ئەشکەوتە کە دا و چوووە ژوووەووە. سەرەتا چاوی بە ژیلە مۆی ئاگریک کەوت کە هەندێ سەرە بزووتی بە سەرەووە ماووە و وەرەو وەرە ئەسووتی. بە تەنیشت ئاگرە کەووە ئاقرە تیک بە بێ هۆش لە سەر لا کەوتوووە. لە تەنیشت ئاقرە تە کەشەووە لەشی منالیکێ پارچە پارچە کراو تیک لاوی خۆلە کە بوووە لەو بەری ئاگرە کەشەووە زەلامیک دوو خەنجەر لە سەر دلی دراووە کوژراووە هیشتا خوینی هەر لێ دێ و هەندێ لە دەماری لەشی ئەبزووتەووە، وا دیارە ئاخرو ئۆخری گیان دەرچۆنیەتی. ئەم دیمەنە ناھەموارە لەم شوێنە دوور لە ئاوە دانێدا بە تەواوی حەمە دێ خستە عالەمیکێ ترەو؛ ئەمە چییە؟ ئەمە چە کارەساتیکە؟ وەرە وەرە چوو بە لای ئاقرە تە کەووە بە هۆی رووناکی ئاگرە کەووە، کە جوان سەیری کرد تەماشای ئەکا راستە ئەمە بەسێ خوشکیەتی و بە بێ هۆش کەوتوووە.

چوو سه‌ری به‌رز کرده‌وه و له سه‌ر رانی خۆی دایناو ده‌ستی هینا به رومه‌تیاو قژده بزړکاو و خۆلایه‌که‌ی لادا و بانگی کرد به‌سی. به‌سی هیچ ده‌نگی نییه. هه‌ندیکتر شان و ملی شینلاو بانگی کرد به‌سی!

به‌سی چاوی به‌رز کرده‌وه و یه‌که‌م چاو چاوی به حه‌مه‌دی برای که‌وت دوو تنۆک فرمیسک له چاوی هات و وتی: «کاکه‌گیان! ئه‌وه تۆیت و سه‌ری به‌سی خوشکی چاره‌ره‌شت خستۆته سه‌ر رانت؟» ئه‌مه‌ی وت و بی هۆش که‌وته‌وه.

حه‌مه‌دی له به‌ر خوشکی ناییه‌رژئ سه‌یری شتی تر بکاو بزانی چیه؟ دیسان که‌وته‌وه ته‌قه‌لادان بۆ به هۆش هینانه‌وه‌ی به‌سی. به هه‌ر جوړ بوو هینایه‌وه هۆش خۆی و وتی به‌سی! تیم بگه‌یه‌نه چیه و چیه ئه‌م کاره‌ساته؟ شیت بووم چی ئه‌که‌ی له‌م شوینه به‌م وه‌خته‌دا و چیه ئه‌م ته‌رمانه‌و ئه‌م رۆژه چیه به‌رچاوم ئه‌که‌وئ؟ به‌سی تیمبگه‌یه‌نه به‌سی!

به‌سی سه‌ری به‌رز کرده‌وه وتی: کاکه سه‌یری ته‌رمی ئه‌و زه لاهه بکه بزانه ئه‌یناسی؟ حه‌مه‌دی چوو لووتی شوێر کرده‌وه به سه‌ر ته‌رمه‌که‌دا و به ته‌واوی واقعی و پرماو سه‌ری په‌نجه‌ی شایه‌تیمان کردبوو به ده‌می خۆیا و به سه‌رسامیه‌وه هه‌ر زیاتر سه‌یری ئه‌کرد؟ پاشان وتی به‌سی ئه‌مه کو‌ری سه‌پانه‌که‌ی خۆمانه که به منالی پیکه‌وه گه‌وره بوو بوین. ئای پشتی شکاوم ئه‌مه بۆ کو‌ژراوه؟ به‌سی من وتۆ براهیه‌کمان له ده‌ست ده‌رچوو. ئه‌مه‌ی ووت و هه‌ر دوو چاوی پر بوو له ئاو.

به‌سی وتی: کاکه مه‌گری؛ ئیجا وه‌ره تا بۆت بگێڕمه‌وه. ده‌ستی پێ کرد له‌و وه‌خته‌وه که له ئاواپی سپیاره ده‌رچوو بوون تا ئه‌م وه‌خته هه‌مووی بۆ گێڕایه‌وه ده‌ستی برد له‌شی کۆریه سه‌ر براوه خۆلایه‌که‌ی هینا و نوسانی به سنگیه‌وه دایه پر مه‌ی گریان.

حه‌مه‌دی که له کاره‌سات و له نه‌مک به حه‌رامی هه‌تیوه تیمگه‌یشت، هه‌ر ئه‌وه‌ی بۆ مایه‌وه به تیلی چاویکی پر له خه‌شمه‌وه سه‌یریکی ته‌رمی هه‌تیوه‌ی کردو ده‌ستی دایه خه‌نجه‌ره‌که‌ی به‌لام پاشان کردیه‌وه به کێلانه‌که‌یا؛ چونکه هه‌تیوه کو‌ژرا بوو تازه خه‌نجه‌ری چی لێ بدا؟ ئیجا وتی به‌سی له مانه تیمگه‌یشت، ته‌نها ئه‌وه ماوه تیمبگه‌یه‌نی که من نزیکه ئه‌شکه‌وته‌که بوومه‌وه ئه‌م ده‌ست و قاچی مناله براوه چی بوو بۆم ئه‌هات؟ به‌سی وتی: کاکه دنیا که وه‌کو ئه‌یزانی زۆر تاریک بوو، منیش چاوه‌رێ ده‌روویه‌کی ره‌حه‌مت بووم که له‌م گێژاوی مه‌ینه‌ته رزگارم بێ. کو‌تو‌پر له دووره‌وه تارما‌یتکم به‌رچاو که‌وت که روو به رووی ئه‌شکه‌وته‌که هات. هه‌ر ئه‌وه‌نده بوو تارمایی بوو، ئه‌بزوته‌وه؛ ئیتر نه‌مه‌زانی چیه. وتم پێ و نه‌بێ به‌م نیوه‌ی شه‌وه‌داو له‌م شوینه چوله‌دا ئه‌مه درنده‌یه بۆنی خویتی کردوووه به بۆنه‌که‌وه

دیت. منیش هیچم یئ نەما ئەوە نەبێ کە وەتم با دەستیکی منالە کە ی بۆ فریدەم تا ئەوە ئەخوا و بەوەوە خەریک ئەبێ بەلکو خودا دەرویک بکاتەو. ئەوە بوو تارماییە کە پاش بەینیک دیسان دەستی کردەو بە هاتن ئەمجا قاچیکی منالە کەم بۆ فریدا بەلام بە تەواوی دانی ژیانم کەندو ئیتر هیچ هیوایەکم نەما. پاش ئەوە، ئەوە بوو تۆ هاتیتە دەنگ، دەنگە کە تەم ناسی و وەکو فریشتە ی رەحمەت گەیشتی بە سەرما. حەمەدیش وردە وردە بە ئەو پەری سەرسامیەو گویی بۆ ئەم قسانە راگرتوو. لە لایە کەو لە چەرخێ رۆژگار و لە لایە کەو لە ئازایی ئەم خوشکەو قارەمانیە کە ی هەروا تەف لە دەمیا وشک بوویوو.

پاش ئەمانە ناو چەوانی خوشکی خۆی ماچ کرد و فرمیسکەکانی سەپەو و تی خوشکم با برۆین. وردە پارچە ی تەرمی منالە کە یان کۆ کردەو خستیانە چارۆکە یە کەو. حەمدی دای بە شانیا و دەستەسەرە کە ی لە وێ دانا و گەڕانەو روو و ئاوی گەراشت.

حەمدی بەستی خوشکی برەو بە مالهو و خۆی چوو بۆ دیواخانێ میر مەمەنداغا تەماشای کرد دیواخان هیشتا تیک نەچوو و خەلکە کە لە گەرمی قسەدان. یە کێ ئەلێ حەمدی سەری تیا چوو؛ یە کێ ئەلێ ئەشکەوتی سەراشان لە باو باپیرمان بیستوو ختوی هەیه، حەمدی دەستی ختو کاری تیکردو تازە ئیمە چاومان بە حەمدی زیندوو ناکەوێتەو. ئەوا لە کە یەو هە رۆشتوو بۆچ دیار نەبوو ئەوا بە یانە! هەر یە کە قسە یە ک ئەکەن و مەمەنداغاش پەژارە دا یگرتوو کە بوو بە هۆی تیا چوونی حەمدی. لەم کاتەدا حەمدی کردی بە ژووراو و تی: «خولامی سەری ئاغەم» و چوو دەستی مەمەنداغای ماچ کرد.

خەلکە کە کە چاویان بە حەمدی کەوتەو بە جاری گەشانەو؛ بەلام حەمدی رەنگ لە روویا نەماو. ئاغا لێی پرسی حەمدی چ باسە؟ قسە بکە. حەمدی ئەوی چاوی پێ کەوت و بە سەر خۆی و خوشکی هاتبوو هەمووی گێرایەو. میر و ئەهلێ دیواخان لەم کارەساتە ترسینەرە و لەم ریکەوتە سەیرە هەموو بە جاری کەوتنە دەریای سەرسامیەو. بە یانی میر خۆی و چەند سواریک چوونە ئەشکەوتە کە سەریان کرد تەرمی هەتیو کە لەوێ کەوتوو دەستەسەرە کەش لەو لاو داناو. هاتنەو پیش هەموو شتیک میر کچە کە ی خۆی مارە کرد لە حەمدی و ئینجا بەستی هینا بە چاویکی باوکانەو سەری بەستی ماچ کردو تەرمی منالە کە یان ناشت و گەلێ دلنەوایی بەسی کرد و تی: «کچم! منال ئەبیتەو؛ بەلام ئەم قارەمانیە ی بە تاییە تیە تو سەری هەموو ئاقرە تیکی بەرز کردەو و لایە قی بە قارەمانی ئاقرە تان».

- محمدهد عه‌بدولواحد بۆی گئیرامه‌وه وتی:

له گوندی «له‌پیان» له‌و ده‌شتی دزه‌یییه دنیا شه‌و بوو؛ خێوه‌تیکمان هه‌لدابوو دانیشتبووین. پاش نوێزی خه‌وتنان بوو؛ پیاویک هه‌بوو سمایله‌گۆجیان پێ ئه‌وت، له‌ لامان دانیشتبوو. قسه‌ی خۆش بوو، سه‌ر گوزشته‌ی کۆنی بۆ ئه‌گێراییه‌وه.

به‌ ده‌م قسه‌وه‌ که‌وتینه‌ وه‌ختی خێل خه‌وتنان؛ کوتوپر کورپیکی می‌ردمنال هاته‌ ژووره‌وه‌و دانیشت و سمایل پنی وت: هه‌تیم ئه‌وه‌ له‌ کوئ بووی تا ئیسته؟ کورپه‌ش هه‌یج سی و دووی نه‌کرد وتی: «وه‌لا سمایل هه‌نووه‌که‌ لای ژنیک بووم که‌ له‌ گه‌ل می‌رده‌که‌ی خۆیا راکشابوو. منیش چوومه‌ پالی».

محمد وتی هه‌ر ئه‌وه‌ندم زانی سمایل ده‌ستیکی هه‌له‌پنایه‌وه‌و شه‌په‌زلله‌یه‌کی دا به‌ ناو چه‌وانی کورپه‌دا. شه‌په‌زلله‌یه‌کی وا ئاگر له‌ چاوی بروسکه‌ی سه‌ند. وتی: «هه‌تیم! ئه‌مه‌ قسه‌یه‌ تۆ ده‌یکه‌ی؟»

محمد وتی: منیش وتم خاله‌ سمایل بۆچ لینی ئه‌ده‌ی؟ منال که‌ی قسه‌ی بایه‌خی هه‌یه؟ سمایلپیش وتی: ئه‌فه‌ندی! ده‌سا من قسه‌یه‌کت لۆ ده‌گێرمه‌وه‌ ئه‌و وه‌خته‌ ده‌زانی که‌ له‌ ژناچ پاله‌وانیک هه‌یه؟ ئینجا ده‌ستی کرد به‌ گێرانه‌وه‌و وتی:

«ئه‌فه‌ندی! ئا ئه‌م سمایله‌گۆجه‌ -که‌ له‌ به‌ر ده‌متا که‌وتوووه‌و پیرو که‌نفه‌ت بووه‌- له‌ وه‌ختی خۆیا که‌ ناوی سمایله‌گۆجیان به‌پنایه‌ منال له‌ بیتشکه‌دا ژیر ئه‌به‌وه‌وه‌. دزیک بووم، منالم له‌ به‌ر مه‌مکی دایکی ئه‌دزی و خۆی به‌ خۆی نه‌ ئه‌زانی. له‌ هه‌موو ئه‌م ولاتانه‌دا هه‌ر ناو ناوی سمایله‌گۆج بوو.

سالیکی له‌م ده‌شتی دزه‌یه‌دا نه‌هاتی و قات‌وقری بوو. ده‌شتی دزه‌یی سالی که‌ بارانی نه‌بوو ئیتر خه‌لکه‌که‌ هه‌موو ئه‌بێ کوو بووبی؟ ئه‌و ساله‌ به‌هاریکی زۆر زوو بوو. هه‌ر چه‌نده‌ هه‌رله‌ زستانه‌وه‌ باران چاکی هه‌ینابوو، به‌لام له‌ به‌ر زوویی هه‌یج پێ نه‌گه‌یشتبوو. ده‌رامه‌تی منیش هه‌ر دزی بوو. دزیه‌که‌ش ده‌ست نه‌ئه‌که‌وت؛ زۆر شر بوو بووم. ناچار زه‌لامیکم هه‌لگرت و لیمدا رویشتم. ریگه‌ی ئه‌و کویستانه‌مان گرته‌ به‌ر؛ له‌ ته‌نگ و فیشه‌کیشا زۆر به‌ ته‌داره‌ک بووم. چه‌ند روژیک هه‌ر رویشتین تا گه‌یشتییه‌ ئه‌و کویستانه‌ی سه‌ره‌وه‌. پتی ناوی، ره‌وه‌یه‌کی سی چل سه‌ری له‌ ولاغی به‌رزه‌مان هه‌یناو به‌ لا ریگه‌دا گه‌راییه‌وه‌ دواوه‌ رووه‌ و مال. به‌ شه‌و ئه‌هاتین و به‌ روژ له‌ شیو و که‌نده‌لانی دوور له‌ ئاوه‌دانی ستارمان نه‌گرت. شه‌و بوو هه‌یچمان نه‌خواردبوو، به‌ ته‌واوی په‌کمان که‌وت.

شەویەک وا بە لاره لار لە پێش ولاغەکانەوه بووم، ئەهاتین. لە دوررەوه و لە لا پالی کێوه که تارمایی رەشمالێکم بەدی کرد. بە هەتیوه کهی هاوڕێم وت تۆ بەر ولاغەکان بگرە من وا ئەچم بۆ ئەو رەشمالە بەلکوو نانی شتییکم دەست کهوێ بیهێنم. ئەمەم بەو وت و تفەنگە که شەم فێشه کی تێدا بوو لە ملم کردەوه و گرتمە دەستمەوه و بە بێ هەست لێمدا روپیستم.

دنیا زۆر تاریکه؛ بەر چاوی خۆم نایینم. وهختی وهها بوو تەپ و کوت ئەکه و تەمە کەندەلانیوه و هەلەستامەوه. چووم هەتا نزیکێ رەشمالە که بوومەوه. وهستام گوێکم هەلخست سەر ئەکەم نە دەنگی، نە خشەیی، هیچ نییه؛ دنیا کش و ماته. زۆر بە بێ چرپە خۆم گەیانده رەشمالە که. تماشام کرد دەواریکی زۆر گەورەیه. هەناسە لەم دەواره وه نایه، سەگ نییه، پشیلە نییه، چەند رەشه و لاخێک لە دەری دەواره که یه و هیچی تر. زۆر بە وستایانەوه بە بێ هەست جاریک بە دەورە ی دەواره که دا سوورامەوه. بە دەست دەستم ئەخشان لە دەواره که هەناسە ی گیان لە بەرم شک نەبرد لە ناویا. جاریکی که ش گەرام بە دەوریو دەرگا کهیم دۆزیوه. بۆ جاری سێهەم بە بێ خشە لە دەرگا که وه چوومه ژورەوه.

ئۆ ئەفەندی! هەر ئەوه ندەم ئاگا لێ بوو پێم خستە ژورەوه ئێتر بە تەوقە سەرا که وتم و تاوێرێک لە سەر سەرم سوار بوون؛ یه کێک بوو. تەنها ئەوه م بە خۆمه وه دی زرنگە یه ک لە سەرمەوه هات و هەر دوو پەلم لە دواوه وه کو بە دوو گوریس بەسترایتەوه و بوو. نەزانیم تفەنگ چی لێ هات، نە زانییم خەنجەر چی بە سەر هات. دەنگێکم هاته بەر گوێی وتی: «هە ی نایاوا! ئەوه بە تەمای چیت؟»

ئاگر دانێک لە ناو دەواره که دا بوو، ئاگریکی کزی تیا بوو. من لە دەرەوه هەستم پێ کرد، دوو سێ سەرە بزوتی بە سەرەوه بوو. دەستییک بۆی کێشرا سەرە بزوتەکانی خۆش کردو ئاگرە که کلپە ی سەند.

تەماشام کرد ئەمە ئافەرە تیکەوا بە سەرمەوه بەو جۆرە پەل و پۆی بڕیوم. بەلام ئافەرەتی چی؟ هەتا دەست هەلبێری که لە گەت، بە دیمەن، هەر باسکیکی ئەلێی توکمە ی داپژراوه، روومه تیکی پان، چاو و برۆیه کی گەش، جۆتێ گۆنای خەری سوور، جلیکی ئال و والای جوانی لە بەرابوو. ئەفەندی بڕوام پێ بکه تا ئەو رۆژە وه لەو رۆژە شه وه تا ئیمپروژ ئافەرەتی و جوان و نازدارم نەدیوه. تەمەنی لە دەوری حەقدە وه هژدەدا ئەبوو. تفەنگێکی کورتی خستبوه ژێر بالی؛ پەنجە ی بە سەر پێکه یه وه بوون، ریزیکی ش فێشه ک لە پشتیا بوو. بەم جۆرە لە سەرسنگم دانیش و دیسان وتی: «هە ی نایاوا ئەوه بە تەمای چیت؟» منیش وتم:

«خوشکم! خوا ئه‌یزانی به ته‌مای هیچ نیم و ری‌یوارم و ریم لی تیکچوووه ئه‌م ره‌شماله‌م به‌دیکردو هاتوومه‌ته ئیره».

وتی: «تو ری‌یواری یا پیاو خرابی؟ بۆچی من ئاگام لی نییه که تو چون هاتیت چون به ده‌وره‌ی ده‌واره‌که‌دا سنی جار سوورایته‌وه‌و پاشان به بنی چرپه هاتیته ژووره‌وه؟ ئه‌مه هی پیاوی ری‌یواره یا هی پیاوی خراب؟»

لهم به‌ینه‌دا سه‌یرم کرد تفه‌نگ و خه‌نجه‌ره‌که‌م و له‌و لاوه که‌وتوه، منیش هیچم پی ناکرئ ته‌نها پارانه‌وه و ئه‌وه نه‌بی که ری‌یوارم و له برسا هاتووم. به هەر جور بوو ژنه‌که له سەر سنگم هه‌ستا و له‌و لاوه تفه‌نگ و خه‌نجه‌ره‌که‌ی منی هه‌لگرت و بردی له سه‌رووی ده‌واره‌که‌وه دایناو هەر نه‌شی وت: «راسته تو ری‌یواری؛ هه‌ی عافه‌ره‌م پیاوی ری‌یوار!» ئینجا رووی تی کردم وتی له‌و شویته که لینی دانیشتووی دانیشه؛ هەر بیزووته‌وه ئه‌تکوژم. که ئه‌و ئه‌مه‌ی وت خو من هیچم پی نه‌ماوه ته‌نها «به‌لی» نه‌بی.

ئه‌مجاره هینای تفه‌نگه‌که‌ی خوی له ژیر بنه‌نگه‌لی ده‌ره‌یناو گرتی به ده‌ستیکه‌وه. هه‌ستا چوو له‌و لاوه قاوه‌یه‌کی هینا خسته‌ی سەر ئاگره‌که‌و روئیشی هینا خسته‌ی ناوی. چوو له سەر هۆرپیک پینچ شه‌ش هیلکه‌ی هینا شکانديه ناو روئنه‌که‌وه‌و دروستی کرد. چوو هەر به ده‌سته‌خالیه‌که‌ی ده‌سته به‌ره‌یه نانی هینا له به‌ر ده‌مما دایناو تاوه هیلکه‌و روئنه‌که‌ی هینایه لاهه‌وه. چوو کاسه‌یه دۆیشی هیناو وتی ده بخۆ. خۆیشی له‌و لاوه لای ئاگره‌که‌وه دانیشت به‌عاسته‌م لووله‌ی تفه‌نگه‌که‌ی تی کردم، ده‌ستیشی هەر له په‌له‌پتکه‌یه‌تی. من به جاری شیرزه‌ی ئه‌وه بوو بووم که نه‌وه‌ک ده‌ستی بترازی و بمکوژی؛ له‌مه زۆر ئه‌ترسام ژنه هه‌ستی به‌مه کردبوو، پنی وتم مه‌ترسه نانی خۆت به‌ره‌حه‌ت بخۆ.

زۆرم برسی بوو ده‌ستم کرد به‌خواردن تا ته‌واو تیرم خوارد؛ لهم ماوه‌یه‌شدا هەر چه‌نده سه‌یر ئه‌که‌م، لهم ژنه زیاتر که‌سیکی تر لهم ده‌ور و به‌رده‌دا نییه؛ نه ژن نه پیاو، نه منالیک هەر هیچ.

ئانه‌که‌م خواردو به ته‌واوی تیرم خوارد. هات تاوه‌که‌ی هه‌لگرت و بردی خسته‌یه‌وه سەر ئاگره‌که‌. دیسان چوو روئیکێ زۆری هینا خسته‌یه‌وه ناوی؛ ئه‌نجا چوو به قیاسی پانزه شانزه هیلکه‌ی تری هیناو شکانديه ناوی. چوو ده‌سته به‌ره‌یه‌کی زل نانی هینا، تاوه‌که‌ی قله‌پوه کرده‌وه ناو ئانه‌کان و پیچایه‌وه‌و هینایه به‌ر ده‌ستم وتی: «ده هه‌سته برۆ؛ ئه‌مه‌ش به‌ره بۆ هاو‌رپیکانت». وتم: هاو‌رپی چی؟ من هەر خووم. وتی: «هه‌سته، هه‌سته، پیاوی بی هاو‌رپی به‌م شه‌وه‌دا و لهم وه‌خته‌دا ریی ناکه‌ویتنه ئه‌م شویتنه. هه‌سته دریزه‌ی مه‌ده‌ری تو

ریبوار نیت؛ پیاو خراپیت و هاوړښت ههیه. ههسته برۆ خوات له گەل». و تم ئەی تەهنگ و خەنجەرە کەم؟ سەیریکی کردم و وتی تەهنگ و خەنجەرە کەشت ئەو هیتەو ه پیاو ه ریبوارە کە. چوو لەو لاو ه تەهنگە کەمی هەلگرت و فیشە کە کە ی لښ دەر هیتا و بۆی هیتام؛ له بهر دەستی دانام وتی بیکەرە ملت.

تەهنگە کەم کردە ملم و چوو خەنجەرە کەشی هەلگرت له دوورەو ه بۆی فرییدام وتی ئەو ه ه خەنجەرە کەت. ده ههسته خوات له گەل! ئەمجا خۆیشی به تەواوی لولە ی تەهنگە کە ی خۆی تی کردم و وتی: «خەیا ل نە کە ی! هەر دەست بیزوینیتەو ه تەنها تاقە فیشە کیکت بۆ ئەنیزم».

منیش به هیتاوشی خەنجەرە کەم هەلگرت و کردم به بهر پشتیتە کەما و نۆردو ه نانه کەم هەلگرت و هەلسام. رووم تی کرد و وتم: «شێرەژن! به و خوا یه ی بان سەر ه سویندت ئەدەم تو چیت لیرو ه چه کەسیت و من هەر چەندە لەم بهینەدا سەیرم کرد له تو به و لاو ه کەسی ترم لەم چۆل و بیابانەدا نەدی. ئەوا من ئەرۆم بەلام تێمبگە یەنە؟»

وتی ههسته برۆ؛ ئەو ه ئیتر ئیشی تو نییه. و تم دەسا شەرت بی یا ئەمە تە ئەمکوژی یا ئەمە تە پیتم ئەلنی. زەر دە خەنە یە ک گرتی و وتی: «زۆر حەز ئە کە ی بیزانی؟ من ژنی کوړیکی ئامو زای خۆم. مانگیك ئە بی میژدم پښ کردووه. لەو وهخته وه میژدم پښ کردووه، به تاقه ماله هاتوین لیرو دانیشتووین. تەنها هەردوو کمان بووین؛ سی چوار رۆژ لەمەو پیشتەر ماینیکمان له گوند دز بردوویەتی، ئەو ههستا چوو به شوین ماینه کەدا و من تەنها خۆم لیرو ه به دیار ئەم مەرو مالا تەو ه ماو مە تەو ه؛ ئەمە یه سەمەری من».

منیش و تم ژنە کە! من هەر شتیک هەم، هەم؛ بەلام ئەو ه بزانه به لای خۆمەو ه پیاویکی ئازا و ناودار بووم. ئەوی تو به منت کرد، وه ئەوی من له تۆو ه دیم تا ئیستە نه کەس پیی کردووم وه نه له کەسم دیو ه. ههستام و ئیتر بهرێ کەوتم. ئەویش دوور و نزیک لولە ی تەهنگە کە ی راست تیکردبووم، هەتا له چا و وون بووم. ئەو ه نەدم ئەزانی هەر دەستم بێردایه بۆ تەهنگە کەم به بی هیل و گفت ئەیکو شتم.

جا ئەفەندی هەنووکە ئەم هەتیمە دەلێ من شتی وام کردیه؛ چما هەموو ژنیک وه کو یە ک وایه! ژنی واش ههیه و ژنی ئاوا ئەوی من لەو حورمە یه چاوم پښ کەوت، ههنووکەش هەر موچرکە به له شما دیتە خواری.

- پیاویک هه‌بوو تا بلینی ژیر و به راو ته‌گبیر بوو. سهره‌تای ژیانی به هه‌زاری و بی نه‌وایی تته‌په‌راندبوو. ژیریه‌که‌ی خوی گه‌یاندی به پایه‌یه‌کی به‌رز. له لای پادشای ئه‌و شاره بوو به وه‌زیری ده‌سته راستی و بوو به یه‌که پیاوی ئه‌و ولاته.

ئه‌وه‌نده هه‌یه پیاو له هه‌موو لایه‌که‌وه بۆی نایه؛ ئه‌م پیاوه وای بۆ هاتبووه پتیشه‌وه هه‌ر ژنیک‌ی ئه‌هینا زۆری پێ نه‌ئه‌چوو ژنه‌که‌ی ئه‌بوو به دۆستی پادشاکه، وه یا به کوردیتر بلنن پادشا پنی فیر ئه‌بوو. چارناچار ئه‌میش له به‌ر ئه‌وه ئه‌مه‌ی پنی هه‌لنه‌ئه‌گیرا ئه‌وه‌ی ته‌لاق ئه‌داو ئه‌چوو یه‌کیکی‌که‌ی ئه‌هینا. به‌لام له به‌ر ئه‌وه به‌خت چه‌واشه بوو، وه یا ژن پنی چارشینو بوو ئه‌ویش هه‌ر وای لێ ئه‌هات.

کابرا ئیتر هاته سهر ئه‌وه وتی یا ئه‌مه‌ته ژن ناهینم، یان ئه‌مه‌ته ئه‌بێ بچم بسووریمه‌وه ژنیک په‌یدا که‌م که‌ بان ده‌ستی نه‌بێ له ژیری و داناییدا؛ ئه‌مه‌ش بۆ ئه‌وه بزانم ئایا هه‌موو ژنیک هه‌موو نرمی و به‌رزیه‌کی زه‌مان هه‌لی ئه‌خه‌له‌تینی و گالته‌ی پنی ئه‌کا، یا خود ژن هه‌یه‌و ژنیش هه‌یه.

لێی دا رویشته گه‌لی سوورایه‌وه نه‌گه‌یشته به‌مراز. روژیک ملی ریی گرتبوو، ده‌ستی له‌ قۆلی گێژاوی فیکر کردبوو، هه‌نگاو به‌ هه‌نگاو ریگه‌که‌ی ئه‌برێ. کوتوپر تووشی پیاویکی پیری که‌نفتی به‌ سالاچوو بوو که ئه‌ویش وورده وورده خه‌ریکه ئه‌و ریگه‌یه ئه‌برێ. وتی به‌ خوا باشه ئه‌مه بۆ هاوده‌نگیم په‌یدا بوو با له‌گه‌لی بېم به‌ هاوړی و پیکه‌وه له‌ گه‌ل ئه‌و ریگه‌که‌ به‌رپین. چوو سلاوو ماندوو نه‌بوونی لێ کرد و له‌گه‌لی ریکه‌وت بۆ پیکه‌وه به‌ ریگه‌دا رویشتن.

زۆر نه‌ رویشتن به‌ کابرای وت: «خاله، ئه‌وا ئیمه به‌ ریگه ئه‌روین با پنی پلیکانه‌یه‌ک دروست بکه‌ین». کابرای پیره له‌م قسه‌یه توورپه بوو. ئه‌میش وتی خاله بۆ توورپه ئه‌بی خۆ شتیکی خراپم نه‌وتوو. وتی: مال کاول شتی خراپ چیت نه‌وتوو! تۆ شیت بووی یا گالته به‌ من ئه‌که‌ی؟ پنی پلیکانه‌ی چی؟ بۆچ دارتاشم، وه‌ستام، چیم؟ ئه‌وا ئه‌گه‌ر دارتاش بووم له‌م ده‌شته‌دا من ته‌شوی و هه‌ره‌و دارو ته‌خته‌م له‌ کوێ بوو تا بینم پنی پلیکانه له‌ گه‌ل تۆ دروست بکه‌م.

ئه‌میش ئیتر ده‌نگی هه‌یج نه‌کرد و لێیاندا رویشتن. له‌ پاش هه‌ندیک، تووشی رووباریک بوون. کابرا دیسان رووی کرده‌وه خاله پیره وتی: «خاله با له‌م سهر رووباره پردیک دروست که‌ین». خاله ئه‌وه‌نده‌یتر شیت بوو؛ وتی کابرا به‌و سه‌ی ساقه‌ بېی و نه‌بێ تۆ شیت بووی وه یا هه‌ر ئه‌ته‌وی تیتالی به‌ من بکه‌ی! چه‌رایه‌ت ئه‌که‌وی بۆچ من گالته چی تۆم؟

کابرا وتی: خاله بۆج تووره ئه‌بی؟ خو خراپم نه‌وتووه. وتی مردووت مری چۆن خراپت نه‌وتووه؟ بۆج من به‌ننام پردم پی دروست ئه‌که‌ی؟ ئه‌وا به‌نناش بووم، له‌م ده‌شته‌دا من به‌ردو قسل و که‌ره‌سته‌م له‌ کوئی بوو بینم پرد بۆ تو دروست که‌م؟ کابرا ئیتر هیچ ده‌نگی نه‌کرد.

هه‌ندیکی تر روشتن و گه‌یشته‌ قه‌راخ ئاوابی؛ تووشی په‌له‌ گه‌نمیکی نایاب بوون. کابرا پیره‌ رووی کرده ئه‌می تر وتی: ئه‌م په‌له‌ گه‌نمه‌ هی منه. چاوت لێه ماشه‌لا چۆن هیناویه‌و چۆن گه‌لی پر دانی هه‌یه؟ ئه‌میش وتی: «به‌لێ، په‌له‌ گه‌نمیکی به‌ قه‌ف و پر دانه ئه‌گهر به‌ سه‌وزی نه‌خورایی». کابرا ئه‌مجاره ئیتر وه‌کو فیشه‌که‌ شێته‌ چوو به‌ عاسمانا و هار بوو، وتی کابرا بریا ملم بشکایه‌و له‌ گه‌ل تۆ نه‌بوومایه‌ به‌ هاوړی! خو تۆ له‌م ریگه‌دا به‌ قسه‌ی قۆر و پی سه‌رو به‌ر منت تووشی دیق و زیق کرد. وتی خاله بۆج تووره ئه‌بی؟ خو خراپم نه‌وتووه. وتی: جانه‌وه‌ر چۆن خراپت نه‌وتووه؟ ئه‌ی خراپ چۆنه؟ تۆ خوا گه‌نم له‌ به‌ر چاوته‌ قه‌فی کردووه، دانی گرتووه، وشک بووه و زه‌رد هه‌لگه‌راوه، چاوه‌ړی دروینه‌یه؛ که‌چی تۆ ئه‌لێ ئه‌گهر به‌ سه‌وزی نه‌خورایی. ئاخ‌ر نازانی ئه‌گهر بخورایه‌ چۆن خوئی ئه‌ما؟ کابرا ئیتر هیچ ده‌نگی نه‌کرد؛ چوونه ئاوابیه‌که‌وه. خاله پیره‌ چووه‌وه بۆ مالی خوئی و ئه‌میش چوو بۆ مزگه‌وت.

خاله پیره‌ زۆر ماندوو بوو. که‌ چووه‌وه ماله‌وه کچیکی تاقانه‌ی هه‌بوو؛ کچه‌که‌ی هات به‌ پیره‌وه‌ بردی داینا. کچه‌ سه‌یری کرد باوکی زیاد له‌ جاران ماندوو‌تره‌ پرسى بابه ئیمړۆ بۆج وا ئه‌تبینم که‌ له‌ جاران زیاتر ماندوو‌تری؟ وتی: کچم چووزانم. ئیمړۆ کابرایه‌کی گیل و گه‌وجم تووش بوو؛ بووین به‌ هاوړی. به‌ قسه‌ی هه‌یج و پووج من چه‌نده ماندوو بووم ئه‌وه‌نده‌یتر به‌و قسانه‌ پی سحه‌تی کردم. ئه‌گهر بروا ئه‌که‌ی میشکم لای خوّم نه‌ماوه.

وتی: بابه قسه‌ی چی له‌ گه‌ل ئه‌کردی؟ وتی: چووزانم بۆم ناگێرپته‌وه. له‌ پاش ئه‌وه که‌ هه‌ندیک به‌ ریگه‌که‌دا هاتین، پیم ئه‌لێ با په‌یژه‌و پی پلیکانه‌ دروست که‌ین. تۆزیک‌تری هاتین گه‌یشته‌ینه‌ سه‌ر رووباریک؛ که‌چی پیم ئه‌لێ با پردیک دروست که‌ین. تۆزیک‌تری هاتین تووشی گه‌نمه‌که‌ی خو‌مان بووین؛ وه‌ختی دروینه‌ی هاتبوو. من ئه‌لیم گه‌نمی چاکه‌، که‌چی ئه‌و ئه‌لێ ئه‌گهر به‌ سه‌وزی نه‌خورایی. ئه‌و گه‌نم له‌ به‌رچاویه‌وه زه‌رد بووه؛ که‌چی ئه‌و وا ئه‌لێ وه‌ یا له‌وانی تر لای وایه‌ من دارناش و به‌ننام قسه‌ی وام له‌ گه‌ل ئه‌کا. ده‌ی ئیتر چۆن میشکم له‌ سه‌را ئه‌مین؟

کچه‌ وتی: جا باوه‌ خو ئه‌و قسانه‌ هه‌موو قسه‌ی زیرو دانایانه‌و تۆ ئه‌بوايه‌ پیت خو‌ش بوايه؛ که‌چی ئیسته‌ ئه‌لێ میشکی بردووم. خاله پیره‌ وتی چۆن کچم؟ نابێ ئه‌قلی تۆیش

بووبی به نه‌قلی نه‌وه‌وه! کچه وتی باوه که پیتی وتووی وهره با پتی پلیکانه دروست بکه‌ین، مه‌به‌ستی نه‌وه بووه وهره با پتکه‌وه قسه بکه‌ین و به قسه ریگه‌که بپرین. که له سهر رووباره‌که پیتی وتووی وهره با پرد دروست که‌ین، مه‌به‌ستی نه‌وه بووه وهره با پتکه‌وه قول بکه‌ین به قولی یه‌کا له ناوه‌که بده‌ین؛ چونکه نه‌گهر دوو که‌س بووین، به هیتز نه‌بین ناوه‌که نامانبا. که له روخی گه‌نمه‌که‌ی خومان پیتی وتووی نه‌گهر به سه‌وزی نه‌خورایی، مه‌به‌ستی نه‌وه بووه که نه‌گهر به سه‌لمت نه‌دایی و ههر زوو سهرت تیا نه‌بردیی. باوه نه‌بوا تو به هاوړپیه‌تی پیاوی وا باره شارت بهاتایه‌ته‌وه، نه‌وه‌ک به‌و جوړه خوتی لی زیزکه‌ی. ئیسته نه‌و کابرایه چی لی هات و بو کوی چوو؟

خاله‌پیره - که گویی له قسه‌ی کچه‌که‌ی بوو- چووه دلیه‌وه که نه‌و پیاوه پیاویکی دانا بووه و نه‌م له خورایی دلی نه‌ره‌نجان‌دووه. وتی وه‌للا کچم چووه مزگه‌وته‌که‌وه. وتی که‌واته هه‌سته بجو بیهینه‌ره ماله‌وه و دلنه‌وایی بکه. خاله‌ی ریش سپی هه‌ستا چوو بو مزگه‌وت و پیاوه‌که‌ی دیه‌وه و گه‌لی له خوی بوورده‌وه و دلنه‌وایی کرد و هیتایه‌وه بو ماله‌وه.

له ریگه‌دا کابرا پیتی وت: خاله! ناخو کئ له‌م قسانه‌ی منی تیگه‌یاندی؟ وتی: که‌سی خالی! نه‌وی راستی بئ کچیکم هه‌یه نه‌ویش دهردی تو سهری له‌م قسه به توپکلانه نه‌خورئ و گیرم خواردووه به ده‌ستیه‌وه. کابرا له دلی خویا توژی فیکری کرده‌وه و تی تو بلئ نه‌وی من به شویتیا نه‌سوورپیمه‌وه نه‌مه بئ؟

لیناندا چوونه ماله‌وه. نافره‌تیک له ماله‌که بوو؛ خوی داپوشیبوو؛ هه‌ندی گول و گیاش له ناو هم‌وشه‌که‌دا بوو. کابرا رووی کرده خالی ریش سپی و پیتی وت: «وا دیاره گولی نه‌م ماله بئ بین و تاله». خاله دیسان له‌م قسه‌یه - وه‌کو قسه‌کانی تر- توږه بوو؛ خیرا کچه‌که له‌و لاوه سهرپوشه‌که‌ی خوی لادا و وتی:

گولی نه‌م ماله گوله باخی تاله به ره‌نگ و بویا ناوی زه‌لاله

کابرا که ته‌ماشای کرد نه‌بینن دوکانچه‌ی جوانی نه‌م کچه له گه‌ل باخچه‌ی هو‌ش و بیره‌که‌یدا وه‌کو دوو تای ته‌رازووی زیرتتی ئالتون‌کیش وایه که هیچیان به سهر هیچیان نییه‌و موو له موو جیا نه‌که‌نه‌وه. نازانئ پایه‌ندی بازارپی جوانی بئ، یا گتروده‌ی ژیری بئ!

نه‌و شه‌وه مایه‌وه و به‌یانی خوازبینی کچه‌که‌ی له باوکی کچه کرد. چاره‌نووسی ئاسمانی، له ناوینه‌ی زنده‌گانی نه‌و دوو دانه‌دا به قه‌لمی نه‌پینی و به مه‌ره‌که‌بی خوشبه‌ختی و به نگینی سوله‌یمانی کالای یه‌ک برن. خورشیدی خه‌رامان بوو به هاوسه‌ری په‌لک سه‌وزی داستان. خه‌رمانی ژیری و دانایی بوو به هاوړازی نوکته‌بیژی دهریای زانایی.

كابرال پەلى كچەى گرت و ھىنايەو ھە بۆ ولانى خۆى و لە سەراو كۆشكى خۇيا داينا؛ ئىنجا دەرگای رازى نھانى خۆى بۆ كچە كردهو ھە چۆن تا ئىستە ھەر ژنىكى ھىناو ھە پادشای ئەو شارە دەستى خەيانەتى لە گەل كردهو ھە چۆن ئەو ژيانە ناچارى كردهو ھە ئىتر واز لە ژيانى ژن و مېردايەتى بىنى و چۆل و بىابان بگريته ھەر بۆ ژنىك كە نە لا لە عەنەناتى دنيا بكانەو، نە دەستى ستمكاران بتوانى بيشە كىنىتەو؛ تا تووشى بوو بە تووشى ئەمەو ھە.

لە پاش ماو ھەكى كەم پادشا بىستى كە ئەم پياو ھە ژنىكى تى ھىناو؛ ژنىكى وا كە نە پەرى ئەىگاتى نە ئادەمى. پادشا كەوتەو ھە سەر ھەو سەراپە كەى جارانى؛ ناردى بە شوین كابرادا و بانگى كرد. لە پاش قسەو باسكى زۆر بە چەپەرى ناردى بۆ ولاتىكى دوور؛ كابرالاش خۆى ئەزانى چە باسە. ھاتەو بۆ مالهو ھە كەىن و بەىنى لە ژنەكەى گەيانە. ژنە وتى بچۆ بە شوین ئىشى خۆتەو ھە بە بى ھەى دىتەو ھە. كابرالى دا رۆىشت.

پادشا كەوتە شەوئ پاش نوێزى خەوتنان وەلامى نارد بۆ مالى كابرال كە بە مېوانى دىت بۆ ئەو. ژنەكە بىستى پادشا ئەبى بە مېوانى، ھەستا مالى رىكخست و خۆى لە دنياى جوانىدا زۆر جوان بوو، سەرەراى ئەو ھىناى ئەو ھەندەى تر خۆى جوان كرد و خۆى كرد بە پەىكەرەىك گەلى لە خەرامانى چىن جوانتر.

زۆرى پى نەچو پادشا ھات و بە دەستوورى شەونشېنى نە وەك بە دەستوورى پادشاھى چوو دانىشت. كە چاوى بە ژنە كەوت پرشەى كارەباى ژنە خستى ھە عالمىكى ترەو ھە. ژنەش دەمى بە ناز و دەمى بە نياز بە ھەر دەمىا دىت و ئەروا ئەو ھەندەى تر دەردى كارى ئەكا. پادشا ئارامى لى ھەلگىرا و كەوتە دەستدرىزى نامەردى. ژنەش ھىچ خۆى تىك نەداو بە عىشەو ھەكەو ئەپوت بى نەوايەك كە بىبى بە بەشى پادشاھەك ئەمە ئەو پەرى خۆشەختى ھە بۆ ئەو بى نەوايە. چە پەلەپەكتە ئىمشەو - نە وەك ھەر ئىمشەو بگرە ھەموو شەو - بە دلى خۆت مېو ھە باخى جوانىم ئەچنىت. ئىستە نانم بۆ دروست كردهو پىكەو نان ئەخۆىن و پاش ئەو ئەكەپنە سەر سەرىنى بەزم و سەفا.

ژنە ھەر لە پىشەو ھە چەند ھىلكەى كى كولاندبوو؛ ھەر ھىلكەى كى بە رەنگى رەنگ كردهو؛ يەكئ سەوز و يەكئ سوور و يەكئ شىن و يەكئ زەرد و ھەر يەكە بە جۆرى ھىلكەكانى ناھە ناو سىنەك و سەر پۆشكى دا بە سەرىا و لە گەل نانا داينا بۆ پادشا و خۆىشى لەو لاو دانىشت. پادشا سەرپۆشى لاداو ھىلكەى رەنگاو رەنگ دەركەوت؛ ھىلكەش پاك نەكراو ھە. ژنە دەستى برد يەكئ لە ھىلكەكانى بۆ پاك كرد و لە ھەر دەستىا

دایناو وتی فەرموو. پادشا ئەوێ خوارد و ئینجا دانەیه‌کی تری بۆ پاک کرد و بۆی دانا. بەو جۆرە چەند هیلکە هەبوو هەمووی بۆ پاک کرد و بۆی داناو پادشا لە هیلکە‌ی سەوزو سوور توند بوو.

پاش تیر بوون کەوتەوه گروگال. ئینجا ژنە وتی پادشاهم ئێستە تۆ چیت خوارد؟ وتی: دیارە هیلکە. وتی: ئەم هیلکانه ئەو بوو لە دیوی دەرەوێ هەر یەکە رەنگێکیان هەبوو، ئایا لە ناوێ هێچ جیاوازییەک هەبوو لە بەینیان؟ وتی: نە؛ هەمووی هیلکە و یەک تام و لەزەتی هەبوو. وتی: پادشاهم ژنیش هەمووی هەر وایە؛ با لە روالە تا زرق و برقیەک لە بەینیان ببێ، لە ئەسلی ژنێه‌تیا هەموو هەر یەکە. ئەمە و دیسان تۆ پادشایت؛ پادشا بۆ میللەت وەکو باوک وایە، ئایا باوک دەست بۆ نامووسی کچ و کوپی خۆی درێژ ئەکا؟ ئەم مێردە‌ی من کوپیکی جگەر سۆزە‌ی تۆیە؛ چاوت لێه‌ چۆن بە دەم هەموو ئیش و کاریکەوێ بە سەر ئەروا نە وەک بە پێ. ئێستە چۆن تۆ وێژدانت ئەوێ هەلئەگرێ کە دەستی گزی و خەیانەت بۆ مالی ئەو درێژ بکە‌ی؟

پادشا کە ئەم قسانە‌ی بیست وەکو جامێ ئاوی سارد بکەن بە سەریا بەو جۆرە‌ی لێ هات. لە شوێنە‌کە‌ی خۆی راست بووێ وە وتی: «کچم، لە سەر دەستی تۆدا مەرجم کرد تا ماوم باوکیکی مێهرەبان بم بۆ هەموو کەس و لێی دا رویشت».

پاش ماوێه‌ک مێردی ژنە هاتەوێ، بەلام لە کردەوێ پێشینی پادشا ئەمجارەش هەروا ئەچووێ دلێه‌وێ. هاتەوێ بۆ ماله‌وێ هەستی کرد کە پادشا هاتووێ بۆ ئەوێ. سەری خستە سەر ژنە‌کە‌ی و ژنەش چی رووی داوێ هەمووی بۆ گێرایه‌وێ. ئێتر لە پاش ئەوێ بە هۆی ژیری ئەم ژنەوێ هەم مێردە‌کە کەوتە دنیا‌یه‌کی تره‌وێ هەم پادشایش کەوتە عالە‌مێکی تره‌وێ.

قسەى تەنک

- وەستا گورونى بەرگدور ھەبوو لە سولەيمانى دووکانەکەى لە قەيسەرى وەسمان پاشادا بوو. شاگردىكى ھەبوو خولەى ناو بوو؛ ھەموو رۆژى خولە ئەچوووە سەر کونە بەرپۆچکەى قەيسەرىيە کە بانگى ئەکرد: «وەستا بچم بۆ سەر چنار؟» ئەویش ئەيوت: «بچۆ گيانى وەستای».

لە پاشا پتيان وت ئەو ھە بۆچ ئيزنى ئەدەى؟ ئەویش وتى: «ئيزنى چى نەدەم؟ ئەو چاکی لى کردەو ھە بە لادا، تويشوى لى بەستۆتە پشتى و دارەدەستەکەى گرتوو ھە دەستەو ھە. ئيزنى بەدەم و نەدەم ھەر ئەچى. نەو ھەلا بۆ ئەم پرسە گورگانەى نە خۆم پياو خراپ ئەکەم و ھە نە قسە کەشم ئەشکينم».

- مەلاعەبدور ھيمي چوروسانى مەلای حوسين بەگى جاف ئەبى لە ئاوايى «فەقى جەنە». حوسين بەگ ھەموو ھەفتەى مەوچەى کى بۆ فەقىيەکان بربووەو ھە ھەفتەى کيان لە ناردنەکەى دوا کەوتبوو؛ فەقىيەکانيش بە مەلا ئەلین. مەلا ئەچیتە سەر حوسين بەگ و پى ئەلنى: «حوسين بەگ! ئەگەر پياوى، وەکوو پاشا بە؛ ئەگەر ژنى، وەکو خانم بە؛ ئەگەر نە پياوى و نە ژنى، نە مەدرەسە راگرەو نە فەقىيش دەسخەرۆکە». حوسين بەگيش ئەلنى: مامۆستا، تا تۆ ئەگەر پیتەو ئەگەر مەوچە کەم بۆ نەناردن بزائە نە پياوم نە ژن».

- لە بەغدا بووم. شىخ نەجمەدينى شەرعىيە لە سولەيمانىيەو سالىک بۆى نووسيم: «ھەنگوين، گەزۆ، گوێز چیت ئەو، بى مەنت بلى تا بۆت پينم». منيش بۆم نووسىو ھە: «لە ھەنگوين، گەزۆ، گوێز چيم بۆ دىتيت، بى مەنت بە بيهتە».

- مەلا ھەمەمىنى باراماوايى ھەبوو، ئىجازەى وەرگرت و چو ھەو بۆ مالى خۆيان. زۆرى پينەچوو گەرايەو بۆ ناو فەقيان. لتيان پرسى مەلا ھەمەمىن بۆچى ھاتيتەو؟ وتى: «کورە من چووم ميزەريکم لە سەرناو عەبايەکم لە بەرکرد دانىشتم لە ديبەکەى خۆمانا بەو نيازە کە بيم بە قازى؛ کەچى ئەگەر يەکیک بەھاتايە پرسىاريکى لى کردمايە، ئامەى دايکەم و

خه‌جە‌ی خوشکەم لەو لاوه هەر یەکە بۆ خۆیان قازیه‌ک بوون؛ بەر میان نەئەخست کە
ولامەکە بەدەمەوه. ناچار دەرم نەبرد و دەر پەڕیم».

- کابرایەکی کورد منالیکە پێ ئەبێ، ئەچنە ماله گۆرانیک لەو شاربازیرە. کابرا گۆرانە
هۆرپیک مێوژی دانابوو، منالە چاوی بە مێوژ کەوت دەستی پێ کرد: «باوه مێوژ ئەخۆم، باوه
مێوژ ئەخۆم» هەر نەپڕیەوه. باوکە کەیشی چەپۆکیکی مالی بە سەریا وتی: «هەتیوا! وس
بە. پیاگە کە خۆی ئەقلی هەس بۆت دەرتیری».

- کابرایەکی کورد لە دەشتیکا تووشی گۆرانیک ئەبێ بەردو ئەستیه‌کی پێ ئەبێ، ئەلێ:
«کاورا ئەو کوچک و چەخماخەت نادە ی وە من؟» گۆرانەش ئەلێ: ئە ی خۆم چی بکەم؟
ئەویش ئەلێ: «بیورەوه، بیورەوه تۆ گۆرانی؛ قەیحی دەمی بۆ خۆت پەیدا ئەکە ی».

- لە ۱۹۵۰ دا حزبی دەستووری -کە هی نووری سەعید بوو- باوێکی سەیری هەبوو لە
غێراقدا؛ بە تایبەتی لە کوردەواری. خەلیل کەنە وەزیری مەعارف و عەلی کەمال نائەبی
سولەیمانی بە ناوی ئەو حزبەوه لە بەغداوه چوو بوون بۆ کوردەواری، لە کەرکووک لە مالی
شیخیکی تالەبانی بانگیشتن کرابوون. یەکنێ لە بانگکەرەکان شیخ قادری سیامەنسووری
تالەبانی بوو. عەلی کمال لێ ئەپرسی: «ها شیخ قادر! کەسابەت و حاسلاتی ئیمسال
چۆنە؟» ئەویش ئەلێ: «عەلی کمال! ئەگەر کار و کاسبی و حاسلات ببوایە من لێرە چیم
ئەکرد؟»

- کابرایەک لە سولەیمانی کەریکی لێ ون ئەبێ. لە حەمە ی پیرۆز ئەپرسی ئەری
کەریکی ئاوا ئاوات نەدیوه؟ ئەویش ئەلێ: «برا! بۆچی ئەمە حەو رۆژە رەشەبا هێشتوێتە
من چا و بکەمەوه تا کەری تۆم بەرچاو کەوی؟»

- ئەحمەد بەگی ریشین هەبوو، ئەیوت: «باش بوو من بووم بە کۆری ریشین، نە بووم
بە کۆری گونە»^{۱۲}.

- كابرەيەكى شارباژىرى گويدريژىكى بار كىرد بوو لە كەرەو سىرپىژ ئەچوو بۆ سولەيمانى. دوو كابرەيە هەورامى تووشى بوون لىيان پرسى كابرە بارەكەت چىيە؟ ئەويش وتى: «كەل و پەلە».

كابرەكان بارەكەيان لى سەندو بردىانەو سەيرىيان كىرد شتىكى شل و نەرمە، لەوانەيە بخورىت. دەستيان كىرد بە كەرەو سىرپىژ خواردن و بە لايانەو زۆر خۆشيش بوو؛ هەر ئەيانخواردو ئەيانوت: «هاى فېلبازى شارباژىرى! ئەزانى كەل بە پەلەو خۆشە، بۆيە ئەلى بارەكەم كەل و پەلە».

- كابرەيەكى كورد نوپىژى نيوەپۆ چووە مزگەوتىكەو نوپىژى دابەست؛ وتى: «نەتمە هەشت رەكات نوپىژى ئەم نيوەپۆيە ئەكەم بۆ خوا». مەلای مزگەوتەكە لەوئ بوو؛ گويى لى بوو. دەنگى نەكرد هەتا كابرە نوپىژەكەى تەواو كىرد، پاشان پىتى وت: باوكم نوپىژى نيوەپۆ چوار رەكاتە تۆ بۆچى ئەلىتى هەشت رەكات؟ هەستە نوپىژەكەت بكەو. كابرەش ئەلى: «مامۆستا وا مەزانه ئەيكەمەو، من هەشت رەكاتم كىردووە خوا تىكەوئى چواری خاسى لى هەلبىژىرى بۆ خۆى و چوارە خراوەكە بداتەو سەر خۆما».

- لە شەپى ۱۹۱۴-۱۹۱۸ خەلىكى زۆريان نارد بۆ شەپ؛ لە مانە گەلىكيان كورد بوون. لە «شوعەييە» شكا بوون؛ گەرا بونەو بەغدا. يەكئ لە كوردەكان ماینەكەى كۆزراوو، بە پى ئەپۆى بەرىدا؛ لە بەر خۆيەو هەرئەيوت: «دە خوا بتگرى سولتان رەشادا! تۆ كە بەغداد هەيە ئېتر بەسەرەت بۆ چىيە وا شەپى لە سەر ئەكەى و ئەم عالەمە بە كوشت ئەدەى؟»

- هەر لەو شەپەدا هەندى كوردیان بە ناوى غەزاو تەفرە دابوو، ناردبوونيان بۆ شەپ. يەككيان هەر ئەپاراپەوە خوا سا تۆ ئەم جارە مەمكۆزە هەتا ئەچمەو مەل. لىيان پرسى بۆچى؟ وتى: «شەرتبى بەم خەنجەرە مەلا كوت كوت كەم. دويت باوكە هەر ئەيوت هەر كەس بچى بۆ غەزا، "حوورى" ئەدەنى. منى نارد بۆ كوشتن، نەيناردم بۆ حوورى. ئەگەر راستى ئەكرد هەر كەس غەزا بكا حوورى ئەدەنى خۆى بۆچى نەهات؟ من حوورىم ناوى "خاتە"ى خۆم بە دەمى باوكيشم زىادە».

- مه‌لایه‌ک له سهر کانیه‌ک دانیشتبوو، کابرایه‌کی کورد له قرچه‌ی نیوه‌پۆدا له رتیه هات له گهل گه‌یشته سهر کانی له سهر له‌پ لئ راکشاو ده‌می خسته کانیه‌که‌وه تیرو پر ناوی خوارد‌وه. مه‌لا وتی: رۆله! جارێکیکه به‌م تهرحه ده‌م مه‌خهره ئاوه‌وه، خراپه. وتی: قوربان بۆچی خراپه؟ مه‌لا وتی: بۆ ئه‌قل زیانی هه‌یه. وتی: مامۆستا ئه‌قل چیه؟ مامۆستا وتی: «رۆله! له گهل تۆم نییه ئه‌وه جارجار له به‌ر خۆمه‌وه وهرینه ئه‌که‌م؛ ئه‌گینه به‌ تۆم نه‌وت».

- هه‌تیویک له دئ «پیران» بوو؛ ناوی «مه‌وله» بوو. زۆر بئ ده‌سه‌لات و ده‌سته پاچه بوو؛ ههر که‌س هه‌له‌ستا لینی ئه‌دا و تیی هه‌له‌دا. تازه ئنگلیز هاتیوو و لاتمه‌وه «مه‌وله» رۆژیک له گهل هه‌تیویکیکه - که‌ ناوی «ئه‌حه هه‌ژه» بوو - شه‌ریان بوو بوو. ئه‌حه هه‌ژه مه‌وله‌ی نابوه ژیر خۆی. ههر چه‌ن له‌قه‌ی ئه‌دا به‌ که‌له‌که‌یا مه‌وله وه‌کوو دال ئه‌شیران؛ که‌چی پیره‌ژنه‌که‌ی دایکی هاواری ئه‌کرد: «خه‌لکینه! بۆ خاتری خوا مه‌وله بگرن با یه‌کی نه‌کوژئ ده‌ور ده‌وری ماژۆره».

- کابرایه‌کی کورد مندالێکی هه‌بوو. شه‌ویک له سهر پشت راکشاو ته‌ماشای ئاسمانی ئه‌کرد له باوکی پرسی: باوه ئه‌و خه‌ته سپیه چیه به‌ ئاسمانه‌وه؟ باوکیشی وتی: رۆله! ئه‌وه ریی کاکێشانه. کوتوپر کۆره له پر راست بووه وتی: «ئای به‌ خوا بابه! پووشیک له کایه‌که‌ی ئاسمان که‌وته خواره‌وه چوه چاومه‌وه» و ده‌ستی کرد به‌گریان.

- کابرایه‌ک هه‌بوو «حاجی سه‌فه‌ر»ی ناو بوو. چوو بوو بۆ حه‌ج و هاته‌وه؛ لێیان پرسی حاجی مه‌که‌که‌خۆشه؟ وتی: «ناوه‌للا! یا خوا ههر چی موسلمانه رئ تینه‌که‌وی. ئه‌گەر باوه‌رتان هه‌یه، جه‌حه‌نم له مه‌که‌که‌ گه‌لی خۆشتره».

- مه‌حوی، سۆفی مه‌حموو ناویکی بۆ مجهوری خانه‌قا گرتبوو. دوانزه سال بوو مجهور بوو. مه‌گهر شیخ زۆری درۆ لئ بیستبوو، شه‌ویکی زستان له دوا نوێری خه‌وتتان، شیخ ئه‌پواته‌وه بۆ ماله‌وه؛ له هه‌یوانی خانه‌قا له تاریکیدا تووشی زه‌لامیک ئه‌بئ ئه‌پرسی: کۆره کییه؟ کابرا ئه‌لئ: «منم». شیخ دیسان ئه‌پرسی تو کیت و ناوت چیه؟ ئه‌لئ: قوربان! سۆفی مه‌حمووی مجهورم. مه‌حوی قۆلی ئه‌گرئ و ئه‌بیاته ژووری خانه‌قا و بانگ ئه‌کا:

«ئەری خەلکینە! ئیو و خواتان ئەم پیاو کێیە کە دەستی بە دەستمەوێه؟» خەلکە کە هەموو ئەلێن: «قوربان! سۆفی مەحمووی مەجھورە». ئیجە شیخ ئەلێ: «ئافەری سۆفی مەحمو! رەحمەت لە بابت!» خەلکە کە ئەلێن یا شیخ ئەو مەبەست چییە؟ ئەلێ: «(خەلکینە! خۆتان ئەزانن ئەم پیاو دوانزە سالە لە لامەوێه لەم خانەقایە مەجھورە. لەم دوانزە سالەدا ئیمشەو ئەم راستیەم لێ بیست کە وتی من سۆفی مەحمووم».

- لە دەوری مەحمو پاشادا قازیەک نێرایە هەلەبجە؛ مەلا ئەحمەدی ناو بوو. رەمەزان لە سەرا هات، ئەو سالە بیست و نۆ رۆژ بوو. سالی دوازی رەمەزان لە هەوێهەوێه رۆژیکی لێ خورابوو لە ئاخریش بە بیست و نۆ رۆژی قازی فتوای جەژنی دەرکرد. رەمەزانی ئەو سالەش بۆ بە بیست و هەشت رۆژ. ئیجە مەحمووپاشا ناردی مەزبەتەکیان کردەوێه ناردی خۆشی مۆری بکا. قازی پرسى: پاشا ئەمە چییە؟ وتی: قازی ئەفەنی مەزبەتەیه کردوومەتەوێه و ئەینێرم بۆ «عەبدولحەمید» لە ئەستەمبۆل. وتی: بۆچی؟ وتی: «بۆ ئەوێه تا بیست و هەشت سالی تر تۆ لێرە بمیئیتەوێه رەمەزانمان بە تەواوی لە کۆل ئەخە؛ چی لەمە چاکترە؟»

- کابرایەک سالیکی لە نەخۆشیەوێه شیت بوو بوو، بردبووانە مالی «شیخ بابەعەلی سوسە» دوغای بۆ بکات. مالی شیخ بابەعەلی بالەخانەیهکیان هەبوو شیتەکە لەویدا بوو. مندالە وورده کە لە کۆلانەوێه فیکەیان ئەکرد، کابرا ئەوەندەیتەر شیت بووبوو؛ هەلەپەری و جینیوی ئەدا. بابەعەلیش دەستی دایە داریک و مندالە ووردهکانی لێ دوور خستەوێه. تۆژیکی پیچوو شیتە سەری نابوو پەنجەرەکەوێه بانگی ئەکرد: «مندالگەلە بێنەوێه، بێنەوێه». بابەعەلی وتی: خزمە بە هەزار حال دوورم خستوونەتەوێه، کەچی ئیستە تۆ خۆت بانگیان ئەکە؟ کابرای شیتە وتی: «تۆ خوا واز بێنە، بە خودا دنیا بە بێ قنگە گەمە ناخۆشە».

- کابرایەکی کورد ژنیان بۆ هیتا و زەماوەندیان بۆ کرد، چیش و گوشت ئەخورا. لە بەر ئەوێه خەلکە کە زۆر بوو نەیانپەرژایە سەر زاوانی بۆ دانین. لە پاشا کە کەوتە شەوی هاتن، بێیان وت: فەرمو بچۆرە پەردە. ئەویش وتی: «لاچن دەوێت باوکیه! کێ پلاوی خواردگە ئەوێه بچیتە پەردە».

- کابرایه‌کی مهرگه‌یی مه‌سینه‌یه‌کی هه‌بوو ئه‌بیرد بۆ سهر ئاوده‌ست. مه‌سینه‌که‌ کونی تیا‌بوو تا ئه‌و میزه‌که‌ی ئه‌کرد مه‌سینه‌که‌ هیچ ئاوی تیدا نه‌ئهما. هه‌موو جار له‌ سهر عابخانه‌که‌ هاواری لێ به‌رز ئه‌بوه‌وه‌ بۆ ئاو. له‌ پاش به‌ینیک خه‌لکی سه‌ریان کرد کابرا وه‌کو جارێ هه‌وار هاواری نه‌ماوه، لێیان پرسی: ئه‌وه‌ ئافتاوه‌که‌ت چاک کردۆته‌وه‌؟ وتی: «ناوه‌للا! به‌لام فیلم لێ کردوه‌». وتیان چۆن؟ وتی: «له‌ پێشا تاره‌ته‌که‌م ئه‌گرم، ئینجا میزه‌که‌م ئه‌که‌م. دایه‌لێ ده‌گیم چما دیلم هه‌روا به‌ حاسانی له‌ ده‌ستم ده‌رچی؟»

- ژنیک ئیشی خراپه‌ی لێ روودابوو له‌ سهر ئه‌وه‌ سواری که‌ریان کردبوو شاربه‌ده‌ریان نه‌کرد. به‌ بازارا هینایانه‌ خواره‌وه‌ خه‌لکی به‌ردیان بۆ ئه‌هاویشته‌ و تقیان لێ نه‌کرد. له‌و وه‌خته‌دا به‌ یاساوه‌ل‌کانی ئه‌وت: «تکاتان لێ ئه‌که‌م قایم ده‌ست به‌ قۆلمه‌وه‌ بگرن، نه‌وه‌ک له‌ که‌ره‌که‌ بکه‌ومه‌ خواره‌وه‌و ئابرووم بجی».

- کابرایه‌کی کورد جارێک ریی ئه‌که‌وێته‌ به‌غدا. گه‌رما ئه‌بێ کابرایه‌کی عه‌ره‌ب هه‌ر بانگ ئه‌کا «مای بارد». کابرای کورد ئه‌لێ: «ها برا تیکه‌ له‌و مای بارده‌ بایی دو‌قه‌ران». تیر ئه‌خواته‌وه‌و سه‌یر ئه‌کا ئه‌مه‌ هه‌ر ئاوه‌و هه‌چی تر. ئه‌گه‌رپێته‌وه‌ بۆ ولات کو‌ر و کال باسی به‌غدا دیننه‌ پێشه‌وه‌ ئه‌ویش ئه‌لێ: «کو‌رینه‌! ئه‌گه‌ر چونه‌ به‌غدا و کابرا بانگی کرد مای بارد، نه‌که‌ن بپه‌خۆنه‌وه‌ هه‌ر ئاوه‌ په‌تیه‌که‌ی لای خۆمانه‌».

- خاله‌ مه‌حموو ناویک له‌ سوسه‌ی سه‌یدان هه‌بوو، کچیکی بوو کابرایه‌کی خزمی داوای کرد، نه‌یدایه‌؛ دای به‌ پیاویکیکه‌. کابرای خزمی شه‌و چوو‌بوو ئاگری به‌ که‌په‌که‌ی خاله‌ مه‌حموو‌وه‌ نابوو؛ په‌یژه‌که‌شی لێ لا‌بردبوو، هه‌موو نوێن و شتومه‌که‌که‌ی سوتا بوو. ئینجا به‌یانێ له‌ مزگه‌وت خاله‌ مه‌حموو‌و که‌یه‌تی خۆی گێرایه‌وه‌ بۆ شیخ با‌به‌ عه‌لی سوسه‌. ئه‌ویش وتی: «خاله‌ مه‌حموو، هه‌رچی که‌س بووه‌ حه‌واله‌ی خوا‌ی بکه‌». خاله‌ مه‌حموویش به‌ تو‌ره‌پیه‌وه‌ وتی: «وس به‌ خزمه‌! یا خوا هه‌رچی شه‌هاده‌ی به‌ شانی محمه‌د هیناوه‌ نه‌که‌وێته‌ خوا! خوا تا ئێسته‌ هه‌قی کێ سهندوه‌ هه‌قی منیش بستی؟»

- کابرایه‌ک له‌ دینی «کانی میران» ناوی قاره‌مان بوو. روژی‌ک له‌ گه‌ل هاو‌پێکی باسی خواردنی خۆش ئه‌که‌ن، قاره‌مان ئه‌لێ: خورما‌ورو‌ن زۆر خۆشه‌. ئه‌وی تر لێی ئه‌پرسی بۆچی

تۆ خوار دوو ته؟ ئەلێ: «ناوەللا نەم خوار دوو؛ بەلام روژیک ئاگام لێ بوو ئەو پرەحماناغا زۆر بە لەزەت ئەبخوارد؛ منیش بەو هەدا ئەزانم کە زۆر خوشە».

- دوو کابرای کورد هەبوون یەکیکیان خەلیلی ناو بوو، یەکیکیان جەلیل. بە رییواری بە دەشتیکا ئەروێشتن؛ سەریان لێ تیکچوو. لە دوورەوێه رەشمالیکی عەرەبیان بەرچاو کەوت. خەلیل بە جەلیلی وت: تۆ لێرە راوەستە تا من بچم بزانم چیە؟ لێدا روێشت. لەو کاتەدا کە سەری کرد بە دەوارە کەدا، کابرای عەرەبی خانەخۆی دەوریەکی قەوتی برای(?) لە بەر دەما بوو، لە گەل ژنەکیا ئەیانخوارد. کە چاوی بەم کابرای میوانە کەوت بە ژنەکی وێ: «خللی جوو»؛ یانی بیسەرە ژوورەو (واتە بیسەرەو). خەلیل کە گوتی لەم قەسەیه بوو، ئاوێری دایەو دەستی لە هاوێرێکی هەلتهکان و بانگی کرد: «هۆ، جەلیل جەلیل! پیاوێ کە ئێزی خەلیل بێژە بە جەلیلیش با بێت؛ دەسا بێ بێ».

- کابرایەکی شێت لە سولەیمانی هەبوو «قوله»ی ناو بوو. روژیک بەردێک ئەدا لە پیاویک و ئەیکوژی. پیاوێ ئەبەن ئەنێژن. لە پاشا شەوجمەنەیی بۆ ئەکەن و حەلوای بۆ ئەبەخشنەو. قوله ئەجێ و هیجی بەش نادەن و دەری ئەکەن؛ ئەویش ئەیکا بە هەراو هاوار ئەلێ: «سەیر کەن سەیر کەن، من خۆم کوشتوو مەو حەلواشم بەش نادەن».

- پیاویک هەبوو لە سولەیمانی دوکانی بازرگانی هەبوو لە خانی حاجی ئاغافە تەحوڵا؛ دووکانی حاجی فەقیش بەرامبەر دووکانەکی ئەو بوو. لە بەیانیهو تە ئێوارە لە سەر ئەو دوکانە دانەنیش تەر بێرۆتی هەلئەمزی. سەرە رای ئەو شەش مەشتەرێکانی حاجی ئێقیان ئەدایەو ئەچوون لە سەر دوکانەکی ئەو دانەنیشتن. جا لێیان پرسی: ها خالە! دنیا لە چیا یە؟ ئەویش ئەبوت: «لە چیا یە؟ سەبەینی خوا هەر خۆی ئەمینی و حاجی فەقی».

- هەر ئەم پیاوێ مالهەکی لە تەنیش مالی حاجی بێریم ئاغای خەفەفەو بوو. خانەکی حاجی بێریم ئاغای بەرزتر بوو لە هی ئەم. کورپو کال ئەچوون لە پانزە و شانزە مانگا لێیان ئەپرسی: «خالە چەنی مانگە؟» ئەویش ئەبوت: «بێر بۆج حاجی بێریم ئاغای دێلێ من مانگ بێنم؟ چوو زانم چەنیەتی؛ بچن لەو پێرسن».

- حاجی‌برایم‌ئاغا بانگ‌یشتتیک‌ی کردبوو؛ گهل‌ی کەس له خەلکی سوله‌یمانی بانگ کردبوو. پیاویک هه‌بوو له گهل‌ ئه‌وه که دراو‌سییه‌کی زۆر نزیک‌ی بوو، بانگی نه‌کردبوو. لێیان پرسی: خاله‌ ئه‌وه چۆن حاجی‌برایم‌ئاغا تۆی بانگ نه‌کردوو؟ ئه‌ویش ئه‌لێ: «برا، چووزانم؟ حاجی‌برایم‌ئاغا ره‌نگبێ و بزانی من نازانم پلاو بخۆم».

- مه‌لامه‌حمووی‌بان‌یه‌ی کویریکی چه‌ته‌ولی لووت زلی کونجی ناشیرینی چاو به‌ قول‌ا‌چوو بوو؛ ریشیکی ته‌له‌ته‌له‌ سپی پتوه‌ بوو، کلاویکی قووچی به‌ سه‌را بوو، میژه‌ریکی سپی له‌ چلکا داوه‌شاوی ئه‌به‌ست به‌ ده‌وریه‌وه، دارده‌ستیک‌ی گرێ گرییاوی به‌ ده‌سته‌وه (باق‌لێکم «په‌لک» بوو). جا ئه‌م مه‌لامه‌حمووه‌ شای ئێران -ناسره‌دین شا- سالی چوارده‌ تمه‌نی بۆ بریبه‌وه‌وه. ئه‌بوایه‌ له‌ بانه‌ بجوایه‌ بۆ تاران بۆ وه‌رگرتنی ئه‌م سالانه‌یه‌. ئه‌یوت تا ئه‌چووم و ئه‌هاته‌وه‌ هه‌شت مانگم پێ‌ئه‌چوو. راستیشی ئه‌کرد؛ چونکه‌ ئه‌و سه‌رده‌مه‌ وه‌تر و شته‌ نه‌بوو.

وتی: «جاریکیان که‌ گه‌یشتمه‌ ناو شاری تاران، به‌ناو بازارا تێ‌ئه‌په‌ریم، بۆ مالی پاشا ئه‌چووم. سه‌یرم کرد له‌ سه‌ر دوو‌کانه‌کانه‌وه‌ هه‌موو وتیان «عومه‌ری، عومه‌ری». هیچ ده‌نگم نه‌کرد؛ خێر پێیان لێ هه‌لبه‌ری ده‌ستیان کرد به‌ جێئێدان به‌ سه‌زه‌تی عومه‌ر. وتی زۆرم پێ ناخۆش بوو، خۆم گرت ده‌ستم کرد به‌ جێئێدان به‌وان. ته‌ماشام کرد ئه‌وا جێئێ ده‌دن، منیش به‌م جێئێوانه‌ که‌ ئه‌یانده‌م، هیچ دلم ئاو ناخواته‌وه‌؛ چارم نه‌ما. وتی منیش ده‌ستم کرد به‌ جێئێدان به‌ سه‌زه‌تی عه‌لی. به‌مه‌ تو‌زێ کولی دلم دامرد؛ به‌لام هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ خۆش بوو جێئێ له‌ ده‌م هاته‌ ده‌ره‌وه‌؛ بۆم دا‌په‌رینه‌ خواره‌وه‌ له‌ سه‌ر دوو‌کانه‌کان. هه‌ر ئه‌وه‌نده‌یان تێه‌لدام کلاو و میژه‌رو پش‌تینه‌که‌م ئێسته‌ش نازانم که‌وتنه‌ کوپوه‌. به‌ ده‌م تێه‌ل‌دانه‌وه‌ به‌ هه‌ر په‌له‌پرو‌زه‌یه‌ک بوو، سه‌رم کرد به‌ کونی مالی پاشادا (مه‌به‌ستی به‌م قسانه‌ باره‌‌گای پادشاهی بوو). وتی له‌ وێ کوردی پیاو ماقوولی سه‌نهی هه‌بوون، ئه‌گه‌ر ئه‌وان رزگاریان نه‌کرد‌مایه‌، جاریکی‌تر ئێوه‌ ئه‌م مه‌لامه‌حمووه‌تان نه‌ئه‌دیوه‌».

- کابرایه‌کی کورد له‌ روژی جمعه‌ی مانگی ره‌مه‌زاندا له‌ سه‌ر مه‌زاری کاک‌ئه‌حمه‌دی‌سوله‌یمانی له‌ مزگه‌وتی گه‌وره‌، کاسه‌یه‌ ماستاوی دانابوو، له‌ به‌رچاوی خه‌لکه‌که‌وه‌ نان و ماستاوی ئه‌خوارد. مه‌لایه‌ک به‌ ته‌نیش‌تیا تێپه‌ری پێی وت: کابرا تو شه‌رم ناتگرێ به‌م مانگی ره‌مه‌زان له‌ به‌رچاوی ئه‌م خه‌لکه‌وه‌ شت ئه‌خۆی؟ کابراش ئه‌لێ:

«خەلکینە! سەیری ئەقلی ئەم مەلایە کەن ئەلێ تو بەم مانگی رەمەزانی موبارە کە لەم رۆژی جومەعی پێرۆزە لە بەر مەرقدی کاک ئەحمەددا بەم گەرمای مانگی تەموزە ئەم نان و ماستاوە ساردە مەخۆ!»

- مامەحمە پیلویکی پیری شاتری بوو لە «شانەدەر»ی شارەزوور دائەنیش. رۆژیک باسی پیاوچاکان ئەکرا ئەویش وتی ناشوکی نەبێ، پیاوی خاس و وەلی کەدی هەبوو؟ لەم ناوەدا کاک ئەحمەدی سولهیمانی و من و شیخ عومەری بیارە هەبووین؛ ئەوان رۆیشتن و ناشوکی نەبێ هەر من ماومەتەوه.

- عەزیزئاغای چاقوولی حەکایەتخوان، زۆر قسە خۆش بوو؛ لە قاوەخانەی ماری قاوەچی لە سولهیمانی حەکایەتی ئەکرد. شەوی سەد کەسی لێ کۆ ئەبوو. بەلام عەزیزئاغا نەئەچوو مالى کۆرەکانی؛ بە شەو لە قاوەخانە کە ئەنووست و نان و چیشتی بازارپیشی ئەخوارد.

شەویەک حاجی سالحی سابوونچی - کە زاوای بوو - هات وتی: «مردووت مری! تو ئەمە چیه هەموو دەمی سەرو پیتی بازار ئەخۆی؟ بۆچی نایەتە مالهە کە من دانیشی، پارویک نان هەر هەیه بێخوین». لە سەر ئەم قسەیه عەزیزئاغا بلیسە ئەستینی و ئەلێ: «کۆرە تو مالت لە کوێ بوو؟ گۆم کردە مالت. خۆ مالهە کەت وەکو نێرگە لە کەدی سەید ئەحمەدی بابەرە سول وایە؛ هەر سەعاتی بە دەست هەتیویکەوهیه».

- جاریکیان لەو کۆردەواریە لە دیهەک نوێزی جومە ئەکەن. سەیر ئەکەن یەکیکیان ناتەواو؛ چونکە بە لای شافعیەوه ئەبێ چل کەس بن. گەلێ پیاو چاوەرپی ئەکەن کەسی تر پەیدا نابێ. هەتا لە دەمە دەمی عەسرا ئەبێن کارایەکی کە پەنگ بە شان لە دوورەوه رووی کردە ئاواپی.

ئەچن بە پێشوازیەوه و پیتی ئەلێن ئیشیکێ خێر هەیهو لە سەر تو پەکی کەوتوو؛ تۆیش ئەبێ ئەم ئیشە بکە بۆ خوا. ئەپرسی چیه؟ ئەلێن نوێزی جومەیهو بە تو تەواو ئەبێ. ئەلێ توژی لێم راوەستن. کەوشەکانی دائەکەنی ئەیداتە بن دەستی و کەپەنکە کەدی لوول ئەکاو ئەیخاتە سەر شانی، دوو پێ ئەبێ دووی تری بۆ قەرزی ئەکاو بۆی دەردەچێ. ئەلێن کۆرە ئەوه تو چیت کرد؟ بۆ کوێ ئەچی؟ ئەلێ: «کۆرە برۆن من تا ئێستە هەزار ئیشم بوو بە خوا

یەکیکی بۆ پێک نەهێنام؛ ئێستە ئەو ئەم ئێشە‌ی کەوتوتە من، خۆ شیت نەبووم بۆی جێبەجێ
کەم».

- لەو کوردەوارێە مەلایەکی چاک لە دێیەک بوو. رۆژیک کۆلکە مەلایەک چوووە
دییەکەو وتی خەلکێنە من مەلایەکی چاکم و ئەبم بە مەلەتان. ئەوانیش وتیان مەلای خۆمان
چاکەو مەلامان ناوێ. ئەویش وتی مەلایەکی ئێوە هەر مەلانیە لە چاومان. مەلای
گوندەکەش لەوێ بوو؛ لەم قەسە‌یە تۆرە بوو، وتی تۆ چۆن ئەلێی بە من مەلایەکی چاک نیم.
ئەمیش وتی بابە ئەمە‌ی پێ ناوێ، وەرن تاقیمان بکەنەو. ئێمە ئێستە هەردوو کەمان «مار»
ئەنوو سین، هەر کامیکمان چاکمان نووسی ئەو ئەو مان مەلایەکی چاکە. مەلای چاکەکەش
وتی باشە.

هێنای لە سەر کاغەزیک وشە‌ی «مار»ی نووسی. کۆلکە مەلایەکی خەتێکی پێنجەل
پلووچی نووسی. رووی کردە خەلکەکە وتی: خەلکێنە! وەرن ئێوە و خواتان سەیر کەن
بزانن ئەمانە کامیان مارن؟

خەلکەکەش کە سەیریان کرد وتیان وەللا بابە مار ئەو تە تۆ نووسیوتە؛ دیارە ئەم
مەلایە

ئێمە تا ئێستە ئێمە‌ی بڕیوەو هیچ مەلانیە. مەلای هەناسەساردیش هەر چەند هاواری
کرد کە مار ئەو بە من نووسیوومە، کەلکێکی نەدایە و دەریان پەراند.

- کابرایەکی کورد کۆریکی بوو نابووە بەر خۆیتە. رۆژیک لێی ئەپرسن: خالە
سەمین! لە قۆلە نیسکە بوەسەووەو تەنگی وە تەو تە هەلنیگە.

- لە قەسە‌ی کوردانە‌یە ئەلێ:

لە شارێک کە خەلکەکە‌ی بۆت پەرست بوون، رۆژیک جەژنیان بۆ گۆی درزێکیان بە
کورتانی قەیفەو سەر کەللە‌ی ئاوریشم و زەنگۆلە‌ی زیو رازاندبووەو، بۆتە کەیان سوار
کردبوو بە ناو شارا ئەیانگێرا. خەلکی هەرچی تووشی ئەبوو کە نووشی بۆ بۆتە کە ئەبردو بە
لەنگەری و سەبەتە نوقل و نەباتیان بۆ کەرەکە ئەهینا. ئێنجا گۆی درزێکە خۆی لەو پایە‌یەدا
دی، خۆی لێ گۆرا، گازی لە خەلکی ئەگرت و جووتە‌ی هەلئەدا. کابرایەک لەو شارە بوو
چوو سەری نایە بنا گۆی و پێی وت: «مال کاول! بۆچی خۆت لێ گۆراوە؟ ئەم ئیحترام و

کەرۆشە بۆ بوته کەیه، لەبەر تۆ نیە. تۆزیکێ تر کە بوته کەت لە سەر لاچوو ئەبیتەو بە کەرەکە ی جارێ بارت لێ ئەنێن و بە ئەقیزە تێت بەر ئەبن».

- سالتیک فەتاحی بارامی هەمەوێ راوروتی ئەکرد. رۆژیک لە دەوری قەرەداخ جوولە کەیهک پووت ئەکاتەو. جوووە مالتی عەتاری زۆری پێ ئەبێ و سابوونی بۆن خۆشیش لە ناو شتومە کەکانیا ئەبێ. وتیان فەتاحی بارام پۆشت؛ لە دوا ی چارە کە سەعاتێ بە غار هاتەو بە بانگی جوولە کە ی کرد وتی: «جوووە! مندالی وردم هەیه؛ وە کەلام بەو بۆنە خۆشە مندالیکم شتیک لێ بێ بە پەچە لە کتا ئەچمە خوارەو». جوووە کەش ئەیوت: «قوربان بە حەزرەتی موسا و محمد! هیچ زیانی نابێ، مەترسە».

- کابرایەک هەبوو لەو دەشتی دزەبیە، رەسوولی ناو بوو. ژنیکی کەری هەبوو ناوی بەسی بوو. رۆژیک سێ چوار سوار ئەبن بە میوانیان. کابرا ئەچیتە ژوورەو ئەلێ: «بەسی، مریشکیکیان سەر پەرە لە گەل برنج بۆیان لێ نێ». بەسێش ئەلێ: «وەللا رەسول تۆ وەخت و ناو وخت نازانی؛ کە ی ئێستە وەختی ئەو هیه؟» ئەمە ئەلێ و دەریکە ی دانه کەنێ.

- مەلایەک جاریک لە خێلە کوردیکا ئامۆژگاری خەلکە کە ی ئەکرد کە پیاو نا بێ توخنی دایک و خوشک و پوور و کچی خۆ ی بکەوێ؛ حەرامە. کابرایەک لەو لاو و راست بوو وەتی: «سا بە خوا مامۆستا! من دوینی هەر بە گەمەو و مێمکی خۆم گاو هیچ حەرامیش نەبوو».

- کابرایەک لە دێ «سوکتە» شوان بوو. لە پریکا وازی لە شوانی هێناو پۆیی. لە دوا ی سێ چوار سال پیاویکی سوکتە یی ئەچێ بۆ ئەستەمبول لەوێ چاوی پێ ئەکەوێ ئەو کەوا یەکی شیرداخی سوور و سەلتە یەکی چوغە ی لە بەرایە. ئەلێ دیارە شوکر ئەحوالت خۆشە؟ موبارە ک بێ! جلی جوانت لە بەردایە. کابرا ئەلێ: «برا! یا خوا بە میراتی کەوێ! من کەوای سوور و سەلتە ی جوانم بۆ سەر بان و سەرانیلکی سوکتە ئەویست».

- کابرایەکی بەرکیوی کورپکی بوو خەلی ناو بوو؛ نەخۆش بوو. لێیان پرسی کورپە کەت چاکە شوکر؟ وتی: «ناو و لالا! ئەمڕۆ لە هەموو رۆژان خراپترە؛ تەنانهت سێ

ته‌حامانم لو دانایه له هیچیانی نه‌خوارد». وتیان ته‌حامه‌کان چی بوو؟ وتی: «به‌پرو به کالی، به‌پرو به کولای، به‌پرو به برژاوی. ئینجا خله بئ و به‌پروان نه‌خوا». یه‌کئی له‌و لاوه وتی: ها ئم کولوه شه‌کرۆکه‌ی بۆ به‌ره به‌لکوو بیخوا. کابرا وتی: «من ئه‌لیم به‌پروان ناخوا ئینجا نۆره‌ی شه‌کرانه».

- سه‌عدی - شاعری شیراز - هه‌کایه‌تیک ئه‌گیر پته‌وه ئه‌لین کاره‌ساته‌که له کورده‌واری بووه. ئه‌لئ: «کورپه ده‌وله‌مه‌ندیک و کورپه هه‌زاریک چوونه سهر قه‌بران بۆ سهر گۆری باوکیان؛ گۆره‌کانیان نزیککی یه‌ک بوون. گۆری ده‌وله‌مه‌نده‌که به به‌رد و به خشت و گه‌چ هه‌لبه‌سترا بوو جوان رازیترا بووه؛ هی هه‌زاره‌که له گه‌ل ئه‌رزه‌که یه‌ک بوو. کورپه‌کان ئه‌که‌ونه قسه‌ کردن ئاخری کورپه ده‌وله‌مه‌ند وتی: «ته‌ماشاکه گۆری باوکم چه‌ن جوان هه‌لبه‌ستراوه! گۆری باوکی تو خۆلشی به سه‌ره‌وه نه‌ماوه». کورپه هه‌زاره‌که‌ش وتی: «قورپه‌سهر خۆت و نه‌قلت! کاتی که پشیمان وتن هه‌ستن بچن بۆ به‌هه‌شت، [باوکی تو] هه‌تا له ژیر ئه‌و هه‌موو به‌ردو خشته به نیخه‌نیخ بپته ده‌ره‌وه باوکم چوار کۆشک له به‌هه‌شتا بۆ خۆی داگیر ئه‌کا».

- کورپه ده‌وله‌مه‌ندیککی نازیره‌ک له گه‌ل «له‌له» که‌ی چوونه مالتیک، دوو سیویان بۆ هینان؛ بۆیان دانان. کورپه سیوی خۆی هه‌لگرت و ده‌ستی کرد به قه‌پال لیدانی. هه‌رچه‌ن له‌له‌که‌ی چاوی لئ هه‌لته‌کان که نه‌یخوا که‌لکی نه‌بوو؛ کورپه تی نه‌گه‌یشت. که هاتنه ده‌ره‌وه له‌له وتی: «ئه‌وه بۆچی تو ئه‌و میوه‌یه‌ت خوارد؟ که جاریکی تر شتی وا جوانیان بۆ هینای یه‌ک دوو جار بۆنی بکه‌و بیخه‌ره باخه‌لته‌وه». کورپه وتی باشه.

جاریکی تر چوونه مالتیکه‌که، به ریکه‌وت «کفته» یان هه‌بوو. له سهر ده‌وری دوو کفته‌یان هینا، یه‌کئی بۆ له‌له و یه‌کئی بۆ کورپه ئاغا. کورپه ئاغه هه‌ر ده‌ستی دایه کفته‌که‌ی خۆی دوو جار بۆنی کرد و نایه باخه‌لیه‌وه. ئیتر له‌له هه‌لسا و هاته ده‌ره‌وه وتی: رۆله! ئه‌وه بۆچی ئه‌و کفته‌یه‌ت خسته باخه‌لته‌وه؟ وتی: ئه‌ی تو نه‌تفه‌رموو. وتی: «باوکم من کالم پئ وتی بۆنی بکه‌و بیخه‌ره باخه‌لته‌وه، یان کولاو؟»

- دوو کابرای کورد ده‌سته‌برا بوون؛ یه‌که‌تریان زۆر خۆش ئه‌ویست. رۆژیک پتکه‌وه چوون بۆ هه‌مام. یه‌کێکیان زوو هاته ده‌ره‌وه، ته‌ماشای کرد ده‌فته‌ریکی بچووکی باخه‌لی

هاورپیکەى داگەوتوو، ھەلیگرت. کەچى لاپەرەيەکی لى کەوت، سەیری کرد نوسرا بوو: ئەو شتانە کە بۆ فلانى ھاوړېم خەرج کردوو: فلان پوژ بانگېشتنم بۆ کرد دە قەرەن، فلان پوژ سەعاتیکم بە یادگار بۆ نارد چل قەرەن، فلان پوژ بۆ کورەکەى دەستى جلم کرد پەنجە قەرەن، بەم جۆرە سیاھەيەکی زۆرى گرتبوو. کابرا دەفتەرى لىک ناو پەرەکەى تىخستەوو پوښی.

هاورپیکەى کە لە ھەمام ھاتە دەرەوھە پرسى فلان کەس چى لى ھات؟ وتیان پوښت. زۆرى بە لاوھ سەیر بوو؛ چونکە تا ئەو وەختە يەکتريان بەجى نەھىشتبوو. خەيالى کرد نە وەکوو نەخۆش بووى. بە پەلە چووھ مالەکەيان تەماشای کرد لە مالەوھ دانىشتوو، بەلام زۆر مات و دلگیرەو وەکو جارانیش بە پیرەوھ نەھات. لى پرسى براکەم ئەوھ بۆچى لە ھەمام بەجىتھىشتم؟ بە عاجزىوھ وتى: ئىشم ھەبوو. پرسى تۆ خوا بۆچى عاجزى؟ وتى: عاجزى لە دلى خۆمايە. ئاخىرى سویندى دا کە پى بلئ. ئىنجا وتى: «رەفيق! من و تۆ ئىتر برايە تىمان نەما، چونکە تۆ لەو پوژەوھ کە بووين بە دەستە برا، ئەگەر جگەرەيەکەت دابى بە من، پارەکەت لە سەرم نوسیوھ وا بزائم تۆ داواى پارەى ئەو شتانە -کە دەفتەرت گرتووھ- لىم بکەى».

هاورپیکەى پىنکەنى وتى ئەزانم چاوت بە دەفتەرەکەى باخەلم کەوتوو، لەوھ دلگران بووى. گيانەکەم! ئەو دەفتەرە بۆ ئەوھ نەگىراوھ کە -خوانەخواستە- داوات لى بکەم؛ بۆيە گرتووھ ئەگەر پوژىک لە سەر شتىکى ھىچ و پوچ دلم برەنجى، تەماشای دەفتەرەکە بکەم و بلىم ھەى ھای من ئەوھندەو ئەوھندە پارەم لەم دۆستەى خۆما خەرج کردوو، ئىستە لە سەر ئىشىکى وھەا واز لەم ھەموو برايەتيە بىنم. مەبەستەکە ئەوھيە نەوھک پارەکە. ئىتر ھاوړپیکەى ئەمەى بىست دلى چاک بووھوو دۆستايەتيان لە جارەن زياتر بووھ.

- سالىک مەحمووپاشای جاف لەگەل باوکى جەمىل بەگى بابان دوزمنايەتيان ھەبوو. مەحمووپاشا ناردى ھەر تايەفەيە چل سواری کو کردوو؛ شەو و پوژىکى تەواو قسەى لە گەل کردن و ئىنجا ناردنى کە بچن لە کفرى دوزمن شەپ کەن. پوښتن لە دواى سى پوژ لەشکەرەکە گەرەنەوھ پرسى چىتان کرد؟ وتیان: «قوربان! پىتر گەيشتىنە قەراخ شارى کفرى. تەگىرمان ئەکرد کە چۆن بچىن دوزمن بکوژىن و لەو وەختەدا يەکیک جارىک پشمى -واتە سەبرى ھىنا- ئىتر ئىمەش گەرپنەوھ بە دواوھ».

- بازارگانیکی ده‌ولمه‌من هه‌تیویکی ره‌شی زۆر ناشیرینی هه‌بوو. رۆژیک به هه‌تیوه‌که‌ی وت تۆ له حوجره دانیشه من ئه‌رۆم هه‌تا نیوه‌رۆ ئیشم هه‌یه. ئه‌گه‌ر یه‌کیک هات بۆ کوتال کرین بفروشه؛ به‌لام ئاگات لێ بێ من چلۆنم فروشتوه توش وای بفروشه؛ به هه‌رزان له ده‌ستت ده‌رنه‌یه‌نن. هه‌تیوه‌که‌ وتی به سهر چاو. کابرای بازارگان چوو به شوین ئیشه‌که‌ی خۆیه‌وه. یه‌کیک هات چیت بکړی، ئه‌و چیته گه‌زێ به چوار قه‌ران بوو، هه‌تیوه دایه به دوو قه‌ران. که خه‌لکه‌که زانیان ئاویه له هه‌تیوه کۆ بونه‌وه به نیوه قیমে‌ت و چواریه‌که قیমে‌ت گه‌لێ کوتالیان لێ کړی.

وه‌ختی عه‌سر بازارگانه‌که هاته‌وه بۆ دوکان ته‌ماشای کرد لایه‌کی دوکانه‌که‌ی چۆل بووه. پرسى هه‌تیوه کوا ئه‌م کوتاله چی لێ هاتوه؟ هه‌تیوه وتی: ئاغهم هه‌مووم فروشت و ئه‌وه پاره‌که‌یه‌تی. ئاغه ته‌ماشای کرد هه‌تیوه هه‌مووی به تالان داوه. هه‌ر هه‌لسا کوته‌کیکی گرت به ده‌سته‌وه گه‌لیکی له هه‌تیوه ره‌شه‌که دا. ئینجا هه‌ندیک ته‌ماشای ده‌فته‌ری کرد و دوایی سه‌ری هه‌لبه‌ری رووی کرده هه‌تیوه، چاوی پێ کهوت وا ئه‌گری فرمیسکی چاوی و چلمی لووتی و لیکى ده‌می تیکلاو بوون؛ زۆر ناشیرین هاته به‌ر چاوی. به ده‌ست خۆی نه‌بوو به‌م دیمه‌نه ناشیرینه پێکه‌نی. هه‌تیوه وتی: «ئا، ئاغهم ئیستا که له قازانجی خۆی تێ گه‌شتوه ئینجا له خۆشیانا پێ نه‌که‌نی».

- کابرایه‌کی ده‌وله‌مه‌ند ئیواره‌یه‌ک هاته‌وه ماله‌وه ژنه‌که‌ی نانی بۆ دروست کردبوو ویستی تیکا کابرا چوو هه‌وشه‌وه. له پاشان رووی کرده ته‌ویله‌که، زۆری پێچوو هه‌ر نه‌هاته‌وه. ژنه‌که دلی کهوته مه‌راقه‌وه. هه‌لسا له درزی ده‌رگای ته‌ویله‌که‌وه ته‌ماشای کرد؛ ماکه‌ریکی سپیان هه‌بوو، میرده‌که‌ی به ماکه‌ره سپیه‌وه نیشتوه. ژنه‌که زۆر زان بوو ده‌نگی نه‌کرد گه‌راپه‌وه جێ خۆی. به‌یانی میرده‌که‌ی هه‌لسا بچێ بۆ دووکان به ژنه‌که‌ی وت بۆ ئیواره فلان چیشته و فلان چیشتم بۆ بکه. ئه‌ویش ده‌ستی نایه سهر چاوی.

ئیواره که هاته‌وه ته‌ماشای کرد ژنه‌که له ناو لیفه و دۆشه‌کا کهوتوه‌وه ئه‌نالینێ. لێی پرسى ئه‌وه چه خیرته؟ وتی پیاوه‌که له به‌یانیه‌وه له‌رزم هاتوتی؛ زۆر بێ حاله‌م. کابرا وتی بۆ ئیواری که‌وایی هیچ نیه بخۆم؟ ژنه وتی: به‌لێ بۆت کراوه، ئه‌وه‌ته له ژووره‌وه له سهر سینی دا‌پۆشراوه.

کابرا چوووه ژووره‌وه ته‌ماشای کرد ئه‌وا سێ ده‌وری له سهر سینی سه‌رپۆشی به سه‌ره‌وه‌یه. سه‌رپۆشیکی لا برد جۆ بوو؛ ئه‌و‌تریان گنه‌گیا بوو؛ سینه‌میان کابوو. که ئه‌مه‌ی

دی جیتیویکی زۆری دا بە ژنەکی وتی بۆچی من گویدیژم ئەمانەت بۆ دانایم؟ ژنەکی وتی: «مێردە! بۆچی جیتیوم پێ ئەدەی؟ من ئەمڕۆ نەخۆش بووم هەویکەم کە دوینی ئیوارە لە تەویله کە دەستت لە ملیا بوو هات خواردنی بۆ دروست کردی. ئیتر خەتای من چیه؟»

کە ئەمە ی بیست ئینجا زانی کە ژنەکی بە کردەوهی دوینی زانیو زۆر شەرمەزار بوو.

- شیخ بابە عەلی تەکیەیی و مەلاحوسینی پیسکەندی و مەلاعەزیزی مفتی سولەیمانی ئەچنە کەرکوک بۆ دیدەنی «سەید ئەحمەدی خانەقا». نزیکە ی حەفتهیه ک لە لای سەید ئەمیننەوه؛ سەید خزمەتییکی باشیان ئەکا. ئەو رۆژه کە ئەیانەوی بگەریتەوه، سەید تەمینی خزمەتکارەکی ئەکا ئەلێ بۆ قاوەلی کە نان دروست کرا لە پیشەوه تەنها چیشتی بینن و ئیتر دەست لە هیچ مەدەن؛ هەر وەخت پێم وتن ئەو وەختە نانی تەواو دانین.

ئەکەوێتە قاوەلتی نان دیت؛ بەلام هەر تاقە چیشتیکی، ئەویش کوولەکیە. بابە عەلی گەلێ چاوەرێ ئەکا هیچی تر دیار نییه؛ ئەوا دیواخانیش پرە. روو ئەکاتە مەلاحوسین ئەلێ: «مەلاحوسین! سەید تا ئیتر باشی هینا بوو، بەلام ئیترەدا گووی تیکرد». سەید ئەحمەد و مجلس هەموو دەست ئەکەن بە پیکەنین و ئینجا نانی تەواو دانهنین.

- شیخ مەحمووی شیخ سەعید - ئەو شیخ مەحمووه کە بێ گومان لەم چەرخەدا گەورەتر پیاویکی کورد و بە ناو بانگتر ناواریکی کورد بوو - لەو رۆژەوه کە لە بیشکە دارا بوو تا ئەو رۆژه چوو بە بیشکە خاکەوه - واتە ماوهی ۷۸ سال ژیا - [خۆی] بە شۆرش و هەراو بە پیشکەوتنی کوردەوه خەریک کرد. ماوهی ژیا نێو، مێزوویەکی رووناکی سیاسی کورد بوو. گەلێ لاپەرەیی هەڵدایەوهو گەلێ رۆژگارانی ئازاوهی چاوپێکەوت. هەر بۆ ئەوه کورد لە کۆلیتی بێتەوااییه و بکەوێتە کۆشکی ئازادی. لەم رێگەیدا گەلێ چەوسانەوه و کارەساتی بەسەر هات. ئێران و تووران و هندوستان نەما نەچی و نەبیەن؛ جاریک دەستی بە تەنگەوه، جاریک دەستی بە دەسبەنەوه، جاریک بە ناوی «مەلکی» یەوه، جاریک بە ناوی دیلیهوه.

لە ئەنجامی ئەم کارەساتانەدا شیخ مەحمووه گەیشته شویتیک کە ناو ئەبرا بە مەلک و پیتی ئەوترا مەلکی کوردستان. هەم خۆی ناوی وەرگرت هەم کوردستان. دیارە ئەمە لاپەرەیهکی زیرین بوو هەم بۆ خۆی، هەم بۆ کوردستان. بۆ خۆی، چونکە رەنگە تا ئەم دەورەیه کوردستان بەم ناوهوه ئەو ناوهی بە خۆیهوه نەدی. لە گەل ئەمانەشا شیخ مەحمووه

نمونه‌ک تنها هه‌وای مه‌لکی و به‌رزی مادی له سه‌را بووبی، به‌لکو هه‌وای رۆحیات و مه‌عنه‌ویاتی گه‌لێ زیاتر بوو له هه‌وای پیشوی.

لیره‌دا له سه‌ر پێ و شوینی پادشا به‌رزه‌کانی کۆن نه‌چوو به‌رپوه. دیواخان رابواردنی له گه‌ل ئاشنایانی ئه‌دهب و زانستیدا بۆ باری ئه‌دهب و شعر و قسه‌ی جوان و پر مه‌عنا که‌متر نه‌بووه له دیواخانی ئه‌و پادشایانه که ئیسته به سه‌ده‌ها کتیب له سه‌ر قسه و نوکاتیان نووسراوه‌ته‌وه. به‌لام داخی گرانم چونکه زمانی کوردی -له به‌ر هه‌ر شتیک بوویت- بێ‌ناز بووه، خۆی و پیاوی و قسه‌ی جوانی هه‌موو بوون به ژیر لێوه‌وه و وه‌کو خۆیان بێ‌ناز رۆیشتون. داخی گرانم ئه‌گه‌ر نو سراوی کوردی به زمانی کوردی بیوايه، ئه‌بێ له‌و بره‌وايه‌دا بین که ئیسته کتیبخانه‌ی نو سراوی کوردی که‌متر نه‌ئیه‌وو له کتیبخانه‌ی ئه‌و قه‌ومانه که شانازی به نو سراو و زمانی خۆیانه‌وه ئه‌کن.

تۆ خوا با رۆژگار لا په‌ره‌ی ژیا‌نی شیخ مه‌حموی مه‌لکیش به‌شاریته‌وه وه‌کو لا په‌ره‌ی ژیا‌نی هه‌زاران پیاوی ناوداری کوردی شاردۆته‌وه (تلک الایام نداولها بین الناس).

- جاریک ئه‌م شیخ مه‌حموی مه‌لکه به دیلی برا بووه به‌غدا، له‌وێ به سه‌ربه‌ست ئه‌سووراپه‌وه و دیواخانی ئه‌گه‌را. پیاوماقۆل و گه‌وره‌کانی به‌غدا هاتوو چۆیان ئه‌کرد و دۆستایه‌تیان له گه‌لا په‌یدا کردبوو؛ وه‌کو ئه‌وان نه‌چوون، کورده‌کانیش له هه‌موو لایه‌که‌وه وه‌کوو پوره‌ی هه‌نگ لێ کۆ ئه‌بوونه‌وه. شیخ مه‌حمو وه‌کوو ره‌وشته چاکه‌کانی‌تری، پیاویکی روو خۆش و به‌ریز بوو؛ بۆ هه‌موو که‌سیک زیاتر بۆ کورده‌کان. که کوردیک ئه‌چووه لای وه‌ یا له هه‌موو ده‌وریکیا کوردیکیا چاوی ئه‌که‌وت وه‌کوو خونه‌چه به ده‌مییه‌وه ئه‌پشکوته‌وه.

جا له‌و کاروانه‌یا رۆژیک له دیواخانه‌که‌ی خۆیا له گه‌ل چه‌ند که‌سیک له‌و پیاوه گه‌ورانه‌ی به‌غدا دانه‌نیشن. یه‌کیک له‌و پیاوانه زۆرتر وه‌ختی له گه‌ل شیخا رانه‌بوارد. هه‌موو جار سه‌یری ئه‌کرد که کوردیک ده‌رئه‌که‌وت -به‌ تابه‌تی ئه‌گه‌ر روته‌له‌ش بوايه- شیخ مه‌حمو زۆر به‌ سۆز پیشوازی ئه‌کرد و قسه‌ی خۆشی له گه‌ل ئه‌کرد.

ئه‌و رۆژه هه‌ندیک به رانک و چۆخه‌ی شه‌ره‌وه ئه‌چن بۆ لای شیخ مه‌حمو و ئه‌ویش -به‌ تابه‌تی که ئه‌و بیگانانه دانیشتون- زیاد له ئه‌ندازه پیشوازیان ئه‌کا و به ده‌وریانا دیت. هه‌مان پیاو ئیتر پێ هه‌لناگیرئ ئه‌لێ: «یا شیخ! ئه‌مه چیه‌ وا تۆ ئه‌وه‌نده به‌ شان و بال و ده‌ور و

بەری ئەم رووتەلانیەدا دیت؟ پایە و شوینی تو - کە پایە ی مەلیکە - گەلی دوورە لە شوین و پایە ی ئەمانەو. کەواتە بێ ناوی وا بەو جۆرە بچی بە دەمیانەو.».

ئەویش تەنها بەم قەسە یە وەلامی ئەداتەو ئەلی: «ابرام! ئەگەر ئەمانە - کە ئیستە تو ئەلی روتەلن - نەین من مەلک نیم؛ کەواتە ئیتر چۆن پیشوازییان نەکەم؟» کابرا و دانیشتوانی دیواخانە کە لەم وەلامە بە جاری ئەکەوێت گۆمی فیکرەو.

- کابرایەکی کورد جاریک چیشتی برنج ئەخوا. چیشتە کە زۆر گەرم ئەبێ هەموو دەم و دانێ ئەسووتینی و ئیتر جاریکی تر ناوی ئی توخنی برنج بکەوێ. روژیک تووشی کابرایە ک ئەبێ گویدریژیکی بە بارەو لە پیشیەو یە، لێ ئەپرسی: برا باری گویدریژە کەت چییە؟ ئەلی: برنجە. ئەلی: «ئای بە قوربانت! لێ بکەوێ ئەگینا هەر ئیستە پشتی کەرە کە ئەسووتینی».

- کابرایە ک هەبوو کۆپکی بێ گۆی و لاساری هەبوو؛ هەرچی ئەو ئەبوت کۆپە پیچەوانە ی ئەکرد. بیوتایە بچۆ بۆ جووت، نە ئەچوو. بیوتایە مەچۆ بۆ ناش، ئەچوو. بیوتایە نان بخۆ، ئەو نە ئەخوارد؛ بە کورتی هەرچی بوتایە ئەو وای نە ئەکرد. بەم جۆرە کونا وەجەرگی کردبوو.

روژیک باری ئاردیان نابوو لە گویدریژیکی و لە ناش هاتبوونەو گەیشتنە ناو ئاوە کە ی «بوارە پان». بارە کە لار بوو بوووەو، وەختبوو بکەوێتە ئاوە کە. باوکە کە تۆزی دوور بوو لە بارە کەوێ رۆحی چوو. [لە دلی خۆیا وتی] ئەگەر ئیستە ئەلیم بەم هەتیوێ بارە کە راست کەوێ با نە کەوێتە ئاوە کەوێ، ئەترسم بچی بیخاتە ئاوە کەوێ. لە دورەو بانگی کرد: «ئا رۆلە! پالی بەو بارەوێ بنی با بە تەواوی لار بیستەوێ بکەوێتە ناو ئاوە کەوێ».

کۆپە وتی: «بابە بە خوا تا ئیستە گەلی بێ قەسە ییم کردوویت ئیتر خوا غەزە بێم لێ ئەگرێ، وەللا ئەمجارە بە گۆیت ئەکەم و لە قەسە ت دەرنایم». پالینکی نا بە بارە کەوێ تا باوکی وتی کورە نە کە ی، هەتیو بارە ئاردی خستە ئاوە کەوێ.

- کابرایە ک کۆپکی هەبوو؛ روژیک کۆپە کە ی لە گەل چەن منالینکی ترا ئەچن بۆ سەیران. ئیوارە کە دیتەو باوکە کە ی لێ ئەپرسی: رۆلە چیتان کرد لەو دەشتە؟ ئەلی: «وەللا بابە بە هەموومانەوێ منمان گ».

- حه‌مه‌علی‌عه‌جه‌م ئه‌یوت کابرایه‌کی کورد دایکی سوار گایه‌ک کردبوو له‌گاکه‌ی ئه‌خوری و ئه‌یوت: «وه‌حه! له‌سەر باره‌ک‌ه‌ت به‌م».

- وه‌ستا «بشیرمشیر» سالی‌ک له‌به‌غدا ئه‌چێ بۆ سوله‌ی‌مانی، دوو له‌کورپه‌کانی له‌گه‌ل ئه‌بێ. فایه‌ق‌بینکه‌س لێ ئه‌پرسی مامۆستا ئه‌م کورانه‌ت ناویان چییه؟ ئه‌لێ: هوشیارو شاهۆ. ئه‌لێ: بروا ئه‌که‌ی له‌به‌غدا پێیان ئه‌لێن: «هشام و شامل». ئه‌لێ: «ناخر له‌وێ وایان پێ ئه‌لێن، به‌لام لێره ناوم ناونه‌ته هوشیار و شاهۆ». ئه‌لێ: «که‌واته که‌چوینه که‌رکووک ناویان بنێ زه‌ینه‌ل».

- کابرایه‌کی کورد ژنیکی هه‌بوو هه‌موو جار به‌داریکه‌وه به‌ر ئه‌بووه سەر و گویلاکی و داینه‌پلۆسی و کابراش هیچ ده‌ره‌تانیکێ نه‌بوو. فیکری کرده‌وه به‌جێته لای مه‌لا شکات له‌م ژنه‌ی بکا.

مه‌لایه‌ک له‌گونده‌که‌یانا بوو، چوو بوو لای. که‌گه‌یشه به‌ر قاپی مالی مه‌لا، سه‌یری کرد له‌ژووره‌وه زرم وکوته و مه‌لا هاته ده‌ره‌وه ده‌ستی گرتوه به‌سه‌ریه‌وه. که‌چاک ته‌ماشای کرد تومه‌ز مه‌لا ژن به‌قاپقاپیکه‌وه هاتوته ویزه‌ی مه‌لا و سه‌رو به‌چکی شکاندوه. کابرا که‌ئهمه‌ی دی لووس و باریک به‌شوینه‌که‌ی خۆیا گه‌راپه‌وه.

له‌وکاته‌دا مه‌لا چاوی پینکه‌وت بانگی کرد وه‌ره‌برام بزانه‌م ئیشت چییه؟ ئه‌ویش وتی: «قوربان! دوعای سه‌ری تو! هیچ ئیشم نه‌بوو». وتی: نا بێ ئیش نیت که‌هاتویت. وتی: وه‌للا ئه‌وی راستی بێ حاله‌م شڕ بوو به‌ده‌ست ژنه‌که‌مه‌وه؛ هه‌موو جار به‌دارده‌سته‌کێ تێرو پرم لێ نه‌دا. وتم با بچمه‌ لای مه‌لا شکانی لێ بکه‌م. سه‌یرم کرد مامۆستا ئه‌مه‌ حالیه‌تی وتم که‌واته با بگه‌رپه‌مه‌وه». مه‌لا وتی: «بچوو پێ بلێ به‌و کاوویه حه‌قی نییه به‌دارده‌سته‌ک لیت بدا، شه‌رع ئه‌فه‌رمووی هه‌ر هه‌قی قاپقاپیان هه‌یه‌و هیچی‌تر». کابرا وتی که‌واته ده‌ک موباره‌ک نه‌بێ.

- کابرایه‌کی کورد ئه‌چێته ئه‌و «ئالانه» بۆ میوژ کرپن. رێ ئه‌که‌ویته مالنیک، ماله‌که‌ پیاویان له‌ماله‌وه نابێ هه‌ر ژنه‌که‌ نه‌بێ. لێ ئه‌پرسی میوژنان هه‌یه؟ ژنه‌ش ئه‌لێ: هه‌یه. پیاوه‌که‌ ئه‌چێ دانه‌نیشی و ژنه‌نانی بۆ دانه‌نی. له‌وکاته‌دا ژنه‌که‌ بایه‌کی لێ به‌ر ئه‌بیته‌وه زۆر

تەریق ئەبیتەو. کابرا نان ئەخۆ و لە پاشا ئەلی میوژە که لە کویە بملەری. ژەش ئەلی ئەو تە لەو کەنەو دا، خۆت بچۆ ھۆرە کەتی لئ پر کە.

کابرا ئەچی ئەنیشی بە بەر کەنەو وە میوژە کەش تۆزی شی ھەلەتەبوو. کابرا بە ئارەزووی خۆی ھۆردا ئەگری و دار کوتی ئەکا ژەش لە تەریقی ترە که هیچ دەنگ ناکا و وا ورگیشی لە داخی بئ ئینسافی کابرا ئاوساوە. کابرا ئەوئەندە بە سەرسەر و بئ وێژدانانە ھۆرە کە دانەگری، کوتوپر ئەویش ترێک ئەکەنی. ژە لە شوینەکە ی خۆی رائەپەری و ئەچی لە پشەو ئەنەوئ لە یەخە ی کابرا و ئەیکیشیتە داوہ: «برام ھەلسە. تر بە تر، میوژ نافرۆش خۆ تۆ دیق تە بە من کرد».

- لە خانەقین لە کۆریکا دانیشتبووین قسە لەو وە ئەکرا کہ خوا ھەر وە عەدیک ی دا، بەجی دینی؟ بەلام ئایا ئەگر وەعدی ئەویش بە جی دینی؟ لە مەو قسە چووە سەر ئەو ئەو کەسانە کہ کافرن و ئیشی خزمەتی ئینسانیان کردووە، ئایا ئەبئ بچنە جەحەنم؟ وەکو ئەو کەسە کہ کارەبای داھیناوە بەم خزمەتە ی تۆ بلئی خوا لئ خوش ببئ.

مەلعارفی مەلایەحیا لە سەرە ی قسە دا وتی: «فلانی ئەگرخوا پرس بە من بکا بۆ لئ خوشبوینان، من فتوا ئەدەم کہ لئیان خوش ببئ». منیش وتم: «کەواتە من پئ ئەلیم پرست پئ بکا».

- مەلامەحمووی حاجی عەلی ھەبوو لە سولەیمانی، روژیک بە بازارا ئەروا سەیر ئەکا وا منالیک ی شارباژیری دوو بار داری داوہ تە پیش خۆی و ئەیفروشی. مەلایش لئ نزیک ئەبیتەو پئ ئەلی: «یا وەلەدی! ئەو دوو حەملە حگبە بە و دوو حمارە ئەسودەوہ کہ بەو دوو حەبلە ئەسودە شد کراوہ بە چەند قروشی خالە ی مسکو کہ قەناعەتت حاسل ئەبئ؟ تا سەمنە کەیت تسلیم کەم». کورەش ئەلی: «مامە حاجی نازانم چی ئەلی؟» مەلا فەرمووی: «اسکت یا ولد! حاجی رافزیە».

- مەلاسەعید لە سولەیمانی تووشی ھەلامەت بووبوو. لئیان پرس ی مەلا ئەفەندی ھەلامەتە کەت چۆنە؟ ئەویش وتی: «قطعی راسم بوو، ولکن سیلانی ئەنقم ھەر جارییە».

- کابرایه‌ک هه‌بوو فیر بو‌بوو ئه‌چوو هه‌رحه‌مامیک که ئه‌هاته ده‌روه ئه‌یووت شتیکیان لئ دزیوم به‌م بیانوه‌وه پاره‌ی حه‌مامه‌که نه‌ئدا. رۆژیک ئه‌چیتته حه‌مامیک، تا دیتته ده‌روه کابرای حه‌مامچی هه‌چ جل‌وبه‌رگیتی هه‌بوو هه‌مووی لئ دزی ته‌نها پشتینه‌که‌ی بو هیشه‌وه.

کابرا هاته ده‌روه سه‌یری کرد هیچی نه‌ماوه پشتینه‌که‌ی نه‌بی. هینای پشتینه‌که‌ی له سه‌ر گوشت له پشت به‌ست و هه‌موو خه‌لکی حه‌مامه‌که‌ی بانگ کردو کۆی کردنه‌وه و چوو به‌رده‌میان وتی: «خه‌لکینه! ئیوه و خواتان من به‌م جۆره هاتوم بو حه‌مام؟»

- کابرایه‌ک له میحرابی مزگه‌وتیکا خه‌ریک بوو که‌ریکی ئه‌گا. له و کاته‌دا کابرایه‌کی تر چوو به سه‌ریا تفتیکی لئ کرد و وتی: هیچ شووره‌یی ناکه‌ی له مالی خودادا ئیشی وا ئه‌که‌ی؟ کابرای که‌رگیش وتی: «ئا تو سه‌برم لئ بکه تا له‌م ئیشه خیره ئه‌بمه‌وه، با هه‌ر وا تو تفت کردبی له مالی خوا».

- فه‌قیه‌ک له شویتیک ئه‌بی، فه‌قیه‌کانی تر نایانه‌وی ئه‌و فه‌قیه له‌وئ بمینی؛ به هه‌ر جۆره جوابکردن جوابی ئه‌که‌ن ناروا. رۆژیک فه‌قیه‌که ئه‌چی بو ده‌ستوێژ، تا دیتته‌وه بوخچه‌که‌ی بو ئه‌پیتچینه‌وه له به‌ر قایه‌که دایه‌نین. که دیتته‌وه چاوی به بوخچه‌که‌ی ئه‌که‌وئ، له‌وئ هه‌لیشه‌گرته‌وه ئه‌یهینیتته‌وه ژووره‌وه ئه‌لئ: «ئمه‌ چیه‌؟ ئه‌م جۆره گالتانه له گه‌ل پیاو ئه‌که‌ن؟»

- ئه‌حه‌ی جاو هه‌بوو له سوله‌یمانی حه‌لوای ئه‌فرۆشت. رۆژیک به ته‌به‌قه حه‌لواکه‌یه‌وه ئه‌چیتته سه‌ر حه‌وزه‌که‌ی مزگه‌وتی شیخ‌باباعه‌لی بو ده‌س و ده‌م و چاو شتن. شیخ‌بابه‌عه‌لیش له به‌ر ده‌می حوچه‌که‌ی خۆیا دانیشتبوو، ژن و میردیک هاتبوونه لای ئه‌یانویست جیا بینه‌وه. بابه‌عه‌لیش له گه‌لیان خه‌ریک بوو بو ئه‌وه پئ که‌ونه‌وه، هه‌چ که‌لکی نه‌بوو. ئینجا ئه‌حه‌ی جاو له دوره‌وه هه‌لیدایه به ده‌نگه نه‌رمه‌که‌ی و له سه‌ر خۆ وتی: «مامه شیخ‌بابه‌عه‌لی! ئه‌وه بوچی سه‌ری خۆت یشینی؟ ئه‌مانه وا دیاره نانی هاریان گرتوو به ده‌مه‌وه، بۆیه پئ ناکه‌ونه‌وه». پوی کرده ژن و میرده‌که‌ش وتی: چه‌تیوو، چه‌تیونه! پئ ئه‌که‌ونه‌وه پئ بکه‌ونه‌وه، پئ ناکه‌ونه‌وه به کیری مامه شیخ‌بابه‌عه‌لیمه‌وه. وه‌للا بابه‌عه‌لی و ژن و میرد

دەستیان کرد بە پێکەنین. ئەم پێکەنینە بوو بە هۆی ریکەوتنەوهی کابرا و ژنەکهی و لێاندا
پۆشتن.

- هۆبەیهکی کورد بە دەم لە وه‌ری بەهاره‌وه تازه گەیشتبوونه کۆیستانی شاقه‌لاو
له‌وئ خستبوویان. پیاویک له‌ خۆیان ئەنێرن بۆ مه‌ولاناوا بۆ مالی شیخ‌حه‌سه‌ن که‌ سه‌به‌ینی
عه‌شره‌ت دین بۆ زیاره‌تی شیخ. کابرا وه‌ختی نیوه‌رۆ ئەبی، ئەگاته‌ سه‌ر سه‌زو به‌رده
نۆژه‌کانی مه‌لاناوا. ئەیه‌ینی ئەوه‌ زه‌لامیکی زۆر به‌ ده‌ورو به‌ری سه‌وزه‌که‌دا دانیشتبوون
ده‌ست و ده‌م و چاویان ئەشۆن و هه‌ریه‌که‌ شتیکی درێژ که‌له‌یان به‌ ده‌سته‌وه‌یه‌ دانیان ریچ
ئه‌که‌نه‌وه‌و ئەیکه‌ن به‌ ده‌میانا و دانیانی پی تیژ ئەکه‌نه‌وه‌. کابرا که‌ ئەمه‌ ئەیه‌ینی هه‌روا
ئه‌حه‌به‌سی ئیتر به‌ بی چریه‌ و به‌ بی قسه‌ ئەگه‌رته‌وه‌ به‌ره‌و دوا بۆ ناو عه‌شره‌ت؛ جار
جاریش لا ئەکاته‌وه‌ نه‌ وه‌ک بی به‌ شویتیا. خیل ده‌وری لی ئەده‌ن و ئەلین عه‌رزى شیخت
کرد وه‌ فیدای بین. ئەلی: «عه‌شره‌ت! شیخی چی و شتی چی؟ شیخ بیستگه‌ که‌ ئیمه‌
هاتگین و ئەچین بۆ زیاره‌ت -روحم وه‌ قوروانی وئ!- ناردگه‌سی پر ئەو ده‌شته‌ زرته‌ بۆز،
زرته‌ بۆزیش به‌لمه‌ برنجی هاورده‌گه‌ هه‌ریه‌که‌ هه‌سانه‌ فیه‌نه‌یه‌کی داگه‌وه‌ ده‌ستیانه‌وه‌ له‌ سه‌ر
سه‌وزه‌که‌ گشتیان دگانیان ریچ کردگه‌سه‌وه‌ وه‌ هه‌سانه‌ فیه‌نه‌که‌ دگانیان تیژ ئەکرده‌وه‌ بۆ ئەوه‌
که‌ ئیمه‌ چووین وه‌ جارێ گشتمان بخۆن و قه‌لاچۆی عه‌شره‌تی مه‌ره‌ویسی بوورنه‌وه‌. گوی
نه‌نکیان ئەخۆن، وه‌ سه‌ری ئەو شینه‌ ئیمه‌ وئ و پیمان ناچیته‌ ئەو ئاوایه‌».

ئمه‌ ئەم کابرایه‌ به‌م جۆره‌ گێڕایه‌وه‌ بۆ عه‌شره‌ت که‌چی تومه‌ز ئەمه‌ سو‌فی و مه‌رد
بوون له‌ سه‌ر سه‌وزه‌که‌ ده‌ست نۆژیان شۆردوه‌و سیواکیان به‌ ده‌سته‌وه‌ بووه‌ سیواکیان
کردوه‌.

- کابرایه‌کی کورد هه‌موو جارێ گۆنی لی ئەبوو که‌ مه‌لا له‌ وه‌عه‌زه‌که‌یا ئەبوت هه‌ر که‌
روژی عه‌ره‌فه‌ی جه‌زنی قوربان به‌ روژو بی، وه‌کو ئەوه‌ وایه‌ که‌ سالیک به‌ روژو بی.
روژیک عه‌ره‌فه‌ هه‌تای به‌ روژوو بوو تا نیوه‌رۆ، پاشان شکانی. وتیان بۆچ شکانت؟ وتی:
«برا شه‌ش مانگم به‌سه‌».

- کابرایه‌ک هه‌بوو هه‌موو جارێ که‌ باسی مه‌لای پێنجوین ئەکرا که‌ پیاویکی عالم و
شاعیره‌، تو‌ره‌ ئەبوو ئەبوت بۆچ هه‌ر ئەو شاعیره‌؟ ده‌سا شه‌رت بی من بچم بۆری بده‌م؛

لییدا چوو. مه‌لای پینجوبین له کۆرپیکا دانیشتبوو، وتی مه‌لا من هاتووم شه‌ره شیعرت له گهل بکه‌م یا بۆرم ئه‌ده‌ی یا بۆرت ئه‌ده‌م. مه‌لاش فهرمووی فهرموو بلی. کابرا وتی:

مه‌لاو ره‌حمان مه‌لاو ره‌حمان مه‌لاو ره‌حمان پینجوبینرا

زه‌ر به‌ر به‌ر به‌ر فولاد نه‌هی نه‌رم شه‌وه‌درا

مه‌لا فهرمووی برا بۆ.

- مامه‌ حه‌مه‌ هه‌بوو له‌و شاره‌زووره‌ پیاویکی به‌ دین و له‌ خوا ترس بوو. رۆژیک له‌ مزگه‌وتا نوێری ئه‌کرد خه‌لکه‌که‌ش له‌ گۆی ئاگردانه‌که‌ دانیشتبوو هه‌روا باسی ئه‌ویان ئه‌کرد. مامه‌ حه‌مه‌ نوێر قایمه‌. ئه‌ویش نوێره‌که‌ی بری و وتی: «له‌ گهل ئه‌وه‌دا به‌ رۆژووشم».

- مه‌لا مه‌حمووی حاجی عه‌لی له‌ سوله‌یمانی رۆژیک له‌ کۆلانیکا ئه‌که‌وێته‌ چالیکه‌وه‌ ناتوانی بێته‌ ده‌ره‌وه‌، ناچار هاوار ئه‌کا. وا پێ ئه‌که‌وی له‌و وه‌خته‌دا حه‌مالیک به‌ویدا ئه‌پوا. حه‌ماله‌که‌ گۆیی له‌ ده‌نگه‌که‌ ئه‌بێ سهر ئه‌کیشیته‌ چاله‌که‌وه‌ مه‌لا مه‌حمووی چاو پێ ئه‌که‌وی، ئه‌لی: «یا حه‌مال ابن مسلم! بۆم رایه‌له‌ حه‌بلیکی غلیظی متین له‌ شه‌عری مه‌ره‌ز شه‌دم که‌ به‌شه‌دیکی ناعمی بلا ئه‌زیه‌ت جه‌زیم که‌ به‌ جه‌زیکی خیفی اهون با له‌ قه‌عری ئه‌م بیرى پێ له‌ مه‌زله‌مه‌ته‌ بێمه‌ ده‌ره‌وه‌».

حمال که‌ گۆیی له‌مه‌ ئه‌بێ ئه‌لی: «ده‌ستت به‌ گونم بۆ خۆت و بۆ تورکی قسه‌ کردنت؛ بیه‌خو ئه‌وه‌ جینگه‌ته‌» و لێ ئه‌دا ئه‌پوا.

- هه‌ر ئه‌م مه‌لا مه‌حمووه‌ مه‌لایه‌ک له‌ سوله‌یمانی نه‌خۆش ئه‌بێ ئه‌چێ بۆ چاوپێکه‌وتنی. ئه‌چیت و کۆری مه‌لاکه‌ دیت به‌ پیریه‌وه‌ لێی ئه‌پرسی: «ابنی حالی والدت چۆنه‌؟» ئه‌لی هه‌ر دوو قاجی وه‌ره‌می کردبوو. ئه‌لی: «ابنی بلی وه‌ره‌مت رجلاه». ئه‌لی چیت؟ ئه‌لی: وه‌ره‌مه‌که‌ دابووی له‌ ئه‌ژنوکانی ئه‌لی: «ابنی بلی وسل الی رکبته‌. رۆله‌ تو کۆره‌ مه‌لایت قسه‌ به‌ غه‌له‌ت مه‌که‌». ئه‌لی له‌ پاشا؟ کۆره‌که‌ ئه‌لی: «له‌ پاشا مردوو سه‌ری چوو به‌ قه‌بری بابی توو سییه‌ویه‌وه‌ و نه‌گۆیه‌ی دا».

- کابرایه‌کی کورد باسێ عشقینی خۆی و ژنه‌که‌ی ئه‌کرد ئه‌یوت: «هه‌تا دویتێ بوو خه‌وم به‌ ماله‌که‌یه‌وه‌ ئه‌بینی، ئه‌گه‌ر جارێک سه‌یری بکه‌ردمایه‌ ئه‌وه‌ خوراکێ سالیکم بوو. ئه‌گه‌ر له‌

شویتی تووشی یەک ببوینایە بە بالای یە کمانا هەلئەدا. بەلام ئەمانە ئیمرۆ هیجیان نەماون، هەر لنگ بەرزەوه کردنەو داوای منال کردن.

- شیخ محەمدی شەشوو لەبێ پەلە گەنمیکێ هەبوو لەو دەشتی دزەبیە. روژیک ئەچی بۆ لای گەنمەکە ی سەیر ئەکا و لە نزیک گەنمەکە ی ئەو وە شوانیک خەریکە بلوێر لێ ئەدا. ئەمیش بانگی ئەکا ئەلێ: «راعی، راعی! ئەو سوتە حەزینە لەو نایە رەقیقەو بەناغامی شفتینانە؟ یا بە تەحریکی ئەسابعانە؟» شوانەش ئەلێ: «مامۆستا بە سەری تۆ پێ مەری من نەچووە ناو دەغلی تۆو». مامۆستاش ئەلێ «ماشاءالله جەل عەجاییە».

- هەر ئەم شیخ محەمدە ژنیک ئەچیتە لای نوشتە بۆ کورپکی بکات. شینخیش نوشتە ی بۆ ئەکا و پێ ئەلێ: «بۆ ئەم دوعایە بەرە مسمعی کە بە جلدیکی اخەر موخیطی کە بە خیطیکی ایف لە فوقی راسن طفلکە ی معلق بکە». ژنە ئەلێ: «مامۆستا نوشتە کەت خویند، چی لێ بکەم؟» دیسان مامۆستا ئەلێ: «ماشاءالله جەل عەجاییە».

- کابرایەکی دەورو بەری رواندز روژیک ئەچیتەو ئەم قەسە یە ئەگیرتەو ئەلێ: «نوکە لەو واکە واکیک لە سەر واکیک بوو هەر واکە واکێ بوو. واکم واک کردی، واکم کرد چە واک نەبوو. پنی واک کەم واک بوو».

شوانیکی زراری ئیوارێ مەر دینیتەو بۆ ناو مال و بانگ ئەکا: «هۆ مالن واکێ! واکتان زایە دوو واکێ هینایە، هەر واکە واکیتان. بچن بیهیننەو». ئیتر ئەو ماله لێ تێ ئەگەن کە ئەمە لە گەل ئەوانیەتی ئەچن مەرە کە ئەهیننەو سەیر ئەکەن دوو بەرخی بوو».

- مەلایەک هەبوو چوو لای حاجی عەبدوللای کۆیە وتی: «قوربان! بقرە یەک چوووە ناو مەزرە عەیدەک و تەخریبی هەموو مەزرە عەکە ی کرد. مالکی مەزرە عە مەدی یەدی کرد بۆ تەخری حەجەرێک و حەجەرە کە ی رەمی کرد بۆ عوتقی بقرە و بەقرە کە مەقتول بوو. ازمن مالکی مەزرە عە کە بە دیدی بەقرە کە ئەم لا؟ حاجی مەلاش ئەلێ: «بە سەری خۆت ئەگەر هەلئەستی بچی ئەم دروینە یە لە شویتیکە بکە لا».

- کابرایه‌کی جاف لهو بناری هوپه‌تووه بوو به میوانی مالیک. ماله‌که دوو سه‌گی ئیجگار درپان هه‌بوو؛ کابرا له ترسی سه‌گه‌کان پتیش نووستن نه‌ی ویرا بچیته سهر پتیشاو. شهو گوو زوری بو هیناو ناشویری بچیته دهره‌وه؛ له وانه بوو بیشیکا به خویا. هیچ چاری نه‌دزیه‌وه له‌وه زیاتر نه‌بی که ماله‌که منالیکیان له بیشکه‌دا هه‌بوو، هه‌ستا به دزیه‌وه چوو ده‌سرازه‌ی مناله‌که‌ی کرده‌وه و پر گوزه‌له‌ی مناله‌که‌ی کرد له پسایی.

زوری پی نه‌چوو بۆن و به‌رامه ژووره‌که‌ی پر کرد. باوک و دایکی مناله‌خه‌به‌ریان بوه‌وه. له‌م بۆنه پیسه زور سهرسام مان که مناله‌که‌یان کرده‌وه گوزه‌له ئیتی کرده‌وه ته‌وه و تیان ئه‌م مناله تا ئیستا وای نه‌کردوه، ئه‌مه ئیشی منال نییه. کابراش له ژیر جیگه‌که‌یه‌وه گوپی له قسه‌که‌یان بوو هه‌لیدایه وتی: «پرا تا ئیوه سه‌گی وا درتان بی منالنان له‌وه زورتریش پسایی نه‌کا».

- یه‌کی له سانه کانی هه‌ورامان روژیک له گه‌ل مه‌لادا هه‌روا ئه‌چنه دهره‌وه بو قه‌راخ ئاوابی و به‌لای په‌له زه‌ویه‌کی مه‌لادا تینه‌په‌رن. سان خه‌به‌ری زه‌ویه‌که له مه‌لا ئه‌پرسی. مه‌لاش ئه‌لئ: «جه‌نابی سان! ئه‌م قطعه‌ ارزه که واقع بووه له به‌ر مدی نظر تانا له به‌ر ئه‌وه ئه‌م سه‌نه‌یه مشۆمه قطرانی مطر له ئاسمانه‌وه نزولی نه‌بووه و له به‌ر ئه‌وه‌ش که بعیده له عین المائی قریه‌که‌وه، بوو به‌ ارزیکی قاحل و به‌ غیر مزروعی له سهر حالی سابق ده‌وامی کرد».

سان هیچ له قسه‌کانی تینه‌گه‌یشته وتی: «ئانه چیش مه‌واچی؟» مه‌لا به‌هه‌ر جور بوو تییگه‌یاند ئینجا وتی: «ئانه چیشن؟ واچه نه‌کالیان و بریاوه».

- کابرایه‌ک هه‌بوو له سوله‌یمانی «حه‌مه‌ی نازی» ناوبوو. ئه‌م حه‌مه‌ی نازییه له‌و دیوی گرده‌که‌ی «زیرینوک» هه‌وه به‌ره جووتی زه‌وی هه‌بوو؛ هه‌موو سالی ئه‌یکتیلاو به‌وه ئه‌ژیا. ئه‌م کابرایه ئه‌وه‌نده تینوو بوو به‌ باران ئه‌گه‌ر دنیا ئاو بیبردایه ئه‌وه هه‌ر ئه‌یووت: «ناشوکر نه‌بی! ئیمسال باران نیه، سال سالی پار بوو». که ئه‌که‌وته سالیکی تر چه‌شنی پیشوو بنیشته خوشه‌ی بن دانی هه‌ر ئه‌وه بوو ئه‌یووت: «ناشوکر نه‌بی ئیمسال باران نیه؛ سال سالی پار بوو».

- کابرایه‌کی عه‌لاف گه‌نم و جۆیه‌کی زوری هه‌بوو؛ هه‌لیگرتبوو بو گرانی. به‌ ریکه‌وت ئه‌و ساله باران توژی دواکه‌وت و کابرا له ده‌ماخا بوو. روژیک کوتوپر هه‌وریکی هیناو ورده باران دایکرد. کابرا ده‌ماخی شکاو له تاو دلگرانی خوی چوووه ژووره‌وه. دلی پروایی نه‌ندا که بیت و بارانه‌که ببینی. کوپیکی هه‌بوو هه‌موو جار ئه‌ینارده دهره‌وه پی ئه‌وت ئا رۆله بجۆ بزانه ئه‌باری

یا ناباری؟ کۆرەش ئەهاتەوه ئەیوت باوه وردە وردە ئەباری، شتیکی وا نییه. جارێکیان ئیتر کابرا ئارامی لێ هەلگیراو وتی: «رۆڵە ئەو وردە وردەیه چاوی باوکتی کوێر کردوه».

- مەلا عومەری رەش لە حەسار کۆریکی هەبوو، حەمە ناو بوو. حەمە ئەچی میز ئەکاو دیتەوه باوکی ئەلێ «محەمەد کۆرم! چوێتە سەر میرحاز؟» ئەویش ئەلێ «ئە». ئەلێ: «گەوت کرد؟» ئەلێ «ئە». ئەلێ بە سەری بابت؟ ئەلێ بە سەری بابم.

- مەلایەک هەبوو مەلا سەمیلی ناو بوو. تووشی کەستیک ببوایە بیویستایە یە کتری بناسن، کو توێر سەلامیکی لێ ئەکرد پیتی ئەووت: من سەم ناووه کۆری ئەحەم مالمەن لە کۆنە کۆترە؛ فلانە کتیب ئەخوینم لە فلانە مزگەوت و لە لای مامۆستای فلان دێ. تۆ ناوت چیەو چی ئەکە؟

- کابرایەک بەردو ئەستێیهکی هەبوو. لە ناو کۆرگەلا دانیشتبوو شانازی پێوه ئەکرد ئەیوت بەردو ئەستێی من یەکەو جار ئەیگرێ. کۆرگەلێش هەریەکە بە شان و بالی بەردو ئەستێی خۆیان ئەهاتن. لەم قسانە ئەم تووڕە بوو هەلیکیشایە بەردو ئەستێ و وتی: «تەلاقم کەوتبێ ئەبێ بیگرێ»؛ کەچی نەیگرت. ئەمجا دەستی راست کردەوهو وتی: «دەسا تەلاقم کەوتبێ ئەمجارە نایگرێ»؛ کەچی گرتی. وتی: «بەر یەکدی کەون».

- شایی بوو؛ هەرا بوو؛ هەلپەرکی و زەماوەن بوو. کابرایەک بە کزیەکەوه لەو لاوه دانیشتبوو دەستی خستبوو ژێر چەناگە. کابرایەک چوو پیتی وت شاییه. وتی: «بە من چی». وتی بۆ تۆیه. وتی: «بە تۆ چی».

- کۆریک بوون لە لای من دانیشتبوون باسی پۆستە میسرو عراق ئەکرا. کە کاغەز لە عێراقەوه ئەچی بۆ میسرو پوولی پۆستەکە ۱۴ فلسه؛ کەچی لە میسروەوه دێ بۆ عێراق و پولهکە ۱۵ فلسه. ئەو فلسه زیادهیه ئەبێ لە بەر چی بێ؟

یەکنێک لە کۆرەکە بوو شیخ عەبدوللای ناو بوو، بە ساردیهکەوه وتی: «هەلبەت لە بەر ئەوهیه کە لەویوه بۆ ئێره سەرەو ژوورە، بۆیه ئەو فلسه زیادهیه وەرئەگرن».

- حوسین قهره‌داخی له به‌غدادا له شویتیک دائه‌نیشی و له‌و لاوه راست نه‌بیته‌وه روو
نه‌کاته شیخ حوسین و نه‌لی: «که‌ر، هه‌ی که‌ر». نه‌میش به‌ بی‌ قسه‌ هه‌لئه‌ستی خیرا ته‌وقه‌یه‌کی
له‌ گه‌ل نه‌کاو نه‌لی: حوسین قهره‌داخی. من هه‌ر له‌ به‌ختانه‌م نه‌م جو‌ره‌ شتانه‌ بیته‌ ریم.

- حامد به‌گی جاف زور که‌م قسه‌ی نه‌کردو نه‌یکا؛ که‌ هاته‌ قسه‌ قسه‌یه‌کی وا نه‌کا هه‌ر
ته‌واو جیگره‌. له‌ گه‌ل حامد به‌گا به‌ لای خۆمانه‌وه زور دۆست بووین. له‌ ئۆتۆمبیل گلا بوو،
نه‌چوو بووم بۆ سه‌ر خۆشی. روژیک به‌ ته‌له‌فۆن سه‌رخۆشی و چاک و چۆنیم له‌ گه‌ل کرد، وتم
سه‌ره‌تا نه‌مزانیوو، پاشان ماله‌ تازه‌که‌شتانم نه‌ئه‌زانی، بۆیه‌ نه‌هاتم بۆلات. وتی: فلانی نه‌م
قسانه‌ت لی وهرناگرم ناچیته‌ دلمه‌وه. وتم تو له‌وه‌ گه‌رێ ئیسته‌ خۆ شوکر چاکی؟ وتی: «شوکر
سی په‌راسووم شکاوه‌ و شانیکم ده‌رچوو، زور چاکم». راستی ئیتر من هیچم پێ نه‌ما.

- مه‌لایه‌ک هه‌بوو له‌و ده‌شتی دزه‌یه‌یه‌. کوپیکێ لاساری هه‌بوو؛ هه‌ر چه‌ند پنی نه‌وت
بخۆینه‌ نه‌و به‌ گۆیی نه‌ئه‌کرد؛ وایان لی هاتبوو دانیان له‌ یه‌ک سپی بوو یوووه‌وه‌. روژیک له‌ لا
کۆلانیکا کوپه‌که‌ به‌ گیر دینی و نه‌م گف‌ت و لفته‌ی له‌ گه‌ل نه‌فه‌رموئ:
«به‌ خۆم و به‌ عه‌سای یه‌دم و مخمه‌ری سه‌رم، له‌ به‌ر من نه‌بوایه‌ عفرۆتیک اکلی نه‌کردی.
که‌چی ئیستا که‌ش پشتی دایه‌ته‌ جداره‌که‌وه‌ نه‌لی والله‌ لا اقرا».

- شیخ توفیق هه‌بوو روژیک ژنیک بۆ نوشته‌ کردن نه‌چیته‌ لای. له‌ کاتی قسه‌ کردنا ژنه‌که‌
پنی نه‌لی: «مامۆستا تی گه‌یشتی؟» شیخ هه‌ر زور خراب تووڤه‌ نه‌بی و پنی نه‌لی: «مردووت
مرئ! من له‌ بستی شرح مواقف و شرح تجرید تی گه‌یشتووم، ئیسته‌ له‌ قسه‌ ده‌له‌ قۆرپیکێ وه‌کوو
تو تی ناگه‌م؟» ژنه‌ش له‌م ناوانه‌ و له‌م قسانه‌ سه‌ری سوڤ نه‌مینێ و وه‌کو گۆیزێ بۆ بزمیترن وا
نه‌بی.

- روژیک له‌ دیواخانیکا باسی نان بده‌یی و به‌خشنده‌یی نه‌کری. شیخ قادری تاله‌بانی
نه‌لی کوره‌ به‌خشنده‌یی که‌ریه‌تیه‌. مامه‌شیخ‌فه‌یزوللام چۆنکه‌ ژیره‌ بزانه‌ نانیک به‌ که‌سیک نه‌دا؟

- ژنیک هه‌بوو هه‌موو شه‌ویک دیزه‌یه‌ک ئاوی نه‌خسته‌ ته‌نوو‌ره‌که‌وه‌ بۆ مه‌له‌ کردنی ئیشی
خیر. که‌ دیزه‌که‌ی دائه‌هیشته‌ ته‌نوو‌ره‌که‌وه‌ نه‌یوت: «نه‌گه‌ر بوو، بوو؛ نه‌گه‌ر نه‌بوو ئاوی هه‌ویر».

- سالیکی پەشتیویەکی کەوتە سوله یمانیەوه. لەو پەشتیویەدا پیاویەک هەبوو حاجی عەلی کۆلەکیان پێ ئەوت و پیاویکی دەوله مەند بوو. ویستی چەند دوکانیک دروست بکا. پیاویکی ئاسنگەری هینابوو بۆ ئەوێ ئاسنەکانی لە سەر دیواره کەوه بۆ دامەزریتی. پیتی وتبوو ئەم ئاسنانه جووت جووت بخاته پال یەک. ئاسنگەرە کە لە ئیشی خۆی بوەوه، حاجی چوو سەیری کرد، تەماشای کرد ئاسنەکان یە کە یە کە دانراون. بە ئاسنگەرە کە ئەلێ: «وەستا بۆچ وات کردووه؟ من پێم ئەوتی جووتە جووتە دایانن؟ وەستاش ئەلێ: «حاجی ئەم قسە کردنە پێ ناوی، لە پاش سالتیکە ئەم دوکانانە ئەین بە هی ئیمە؛ کەوابوو من خۆم ئارەزووم کرد کە وایی، تۆ بۆچ ئەوەندە دلت پێ ئەسوتی؟» حاجیش ئەلێ: «دلم بە دووکانەکان ناسوتی، دلم بەو قەومە ئەسوتی کە پیاوی وەکوو تۆی تیا. ئەو پیاوێ کە من پێی ئەلیم بە پارە ی من دووکان بۆ خۆت دروست کە؛ کەچی رازی نابێ چاکێ دروست بکا؟»

- کابرایەکی بە ریبواری ریی ئەکەوێتە ماله گۆرانیک. شەوی نان دانهنین، کابرای میوان هەنا لووتی دیتەوه ئەخوا؛ هیچ نامینی. کابرای خانەخوێ بانگ ئەکا: «ئە کچە نان بێنە. نانی تر دین. میوانە ئەویش ئەخوا. کابرا ناچار بانگ ئەکا نانی تر بێن. نان نەماوه؛ ژنی خانەخوێکە ئەچیتە ماله دراوسینی پانزە بیست نائیکی تر بە قەرزی دیتی دایەتی. میوانە ئەویش ئەخوا لە پاشا کە هیچ نامینی، چار ناچاری دەست هەلەگرێ. لە دەمە دەمی نووستنا خانەخوێکە ئەپرسی: «برا بە خێر ئەوه بۆ کوێ ئوگر بێ؟» ئەویش ئەلێ: «ئوگر خێر بێ! بە خوا مەعیدەم گیراوه، هیچم پێ ناخوری. ئەچم بۆ سەر حەکیم». کابرا ئەلێ: «کە واتە تکایکەت لێ ئەکەم، کە هاتیهوه بە لایەکی ترا بجۆرهوه بۆ مالی خۆتان».

- فەقییهکی ئەو موکریانە بە ناوبانگی مەلای قەرەداغەوه بە سەر سوله یمانیدا دیت و ئەچێ بۆ ئەوێ بۆ خویندن. لە پاش شەویەک خێرا ئەگەرپتەوه بۆ سوله یمانی کە بچیتەوه بۆ ولاتی خۆی. کە لێی ئەپرسن بۆچ وا خێرا گەرپتەوه؟ ئەلێ: «کاوالم کردەوه! کورە بە بۆقلەموون ئەلێن عەلی شیش». پیتی ئەلێن بابە تۆ دەخلت چیه بەوهوه کە بە بۆقلەموون ئەلێن عەلی شیش؟ ئەلێ: «کاوالم کردەوه، قورعان وا بێ و سوین وا بێ من شەو لەو ولاتە روژ ناکەمەوه کە بە بۆقلەموون بێن عەلی شیش».

- کابرایه‌کی ده‌روژه‌کەر له بهر قایبی مالیکا راوه‌ستا بوو داوای شتی نه‌کرد. منالیک له ماله‌که هاته ده‌روهه پیتی وت: «خوا بتداتی». کابرا وتی: «ئه‌ی دهم و له‌وه‌ست خواته‌وه، ته‌ماشاکه چۆن هەر لهم منالیه‌وه فیری فلته فلت نه‌بی».

- پیریژنیکی پشت کۆماوه‌ی پۆپ سپی نه‌چینه لای حه‌کیمیک نه‌لی: «پشتم ژان نه‌کا». حه‌کیمه‌که نه‌لی: هی پیرییه. پیریژن نه‌لی: چاوم کز بووه؛ که‌م شت نه‌بینم. حه‌کیم نه‌لی هی پیرییه. پیریژن وتی: گویم که‌ر بووه. وتی هی پیرییه. پیریژن وتی: دانه‌کانم کلۆر بوون و هه‌موو که‌وتوون. وتی: هی پیری یه. پیریژن له‌مانه زۆر توپه‌ بوو ده‌ستی کرد به لاسایی کردنه‌وه‌ی حه‌کیمه‌که‌و وتی: «یه، یه، یه». حه‌کیمه‌که‌ش وتی: «دایه نه‌وه‌ش هەر پیری یه».

- کابرایه‌ک له‌و خواره‌ چووه‌ شار و زۆری برسی بوو، هیچ پاره‌شی پی نه‌بوو. به‌ بهر چیشته‌خانه‌یه‌کا تیه‌په‌ی به‌ ته‌واوی ئیتر نه‌یتوانی به‌روا. چووه‌ ژووره‌وه‌ بۆیان داناو تیره‌و پری خوارد. پاشان هه‌ستا هاته‌ لای کابرای خاوه‌ن چیشته‌خانه‌و وتی: «ئه‌ری برا نه‌گه‌ر یه‌کێ پاره‌ی پی نه‌بی و بیته‌ ئیره‌ چی لی نه‌که‌ن؟» کابرا وتی: «ئه‌وه‌ی پاره‌ی نه‌بی نایه‌ته‌ ئیره‌». وتی نه‌وا وتمان پاره‌ی نه‌بوو هاتیش». وتی: که‌واو سه‌له‌ته‌و سه‌رو پۆته‌لاکی لی نه‌که‌ینه‌وه‌و ده‌ریه‌که‌ینه‌ ده‌ره‌وه‌. وتی: نه‌گه‌ر که‌واو سه‌له‌ته‌و شتیشی له‌ به‌را نه‌بوو چی لی نه‌که‌ن؟ نه‌ویش وتی: چی لی نه‌که‌ین؟ نه‌یگرین دوو شه‌قی تی هه‌له‌نده‌ین و نه‌یکه‌ینه‌ ده‌ره‌وه‌. ئینجا کابرا پشتی هه‌لکرد وتی: ده‌ براهه‌ دوو شه‌قه‌که‌ له‌ من هه‌لده‌ن و به‌مکه‌نه‌ ده‌ره‌وه‌.

- ئەم دوو سێ قسه‌شه‌ بۆتۆ، یا بۆ ئوتۆمۆبیله‌که‌ی تۆ:

نه‌گه‌ر چوینه‌ به‌غدا به‌ فیزیکه‌وه‌ وه‌ یا به‌ گیله‌ گیل به‌ ناو بازار و کۆلانا نه‌گه‌رایت، کوتوپر سه‌یرت کرد دوو که‌س لییان بووه‌ به‌ مپو مشت سه‌عاتیکی زرق و برقیان به‌ ده‌سته‌وه‌یه‌، یه‌کیکیان به‌ کوردی وه‌یا به‌ زپه‌ کوردی قسه‌ ده‌کا، هاتن به‌ لاته‌وه‌. زپه‌ کورده‌که‌ وه‌یا نه‌ویکه‌یان وتی: «خاله‌ ئەم کابرایه‌ هه‌ندێ پاره‌ی لامه‌ ئیسته‌ نه‌یه‌وێ سه‌عاته‌که‌م لی بستینی له‌ باتی نیوه‌ی پاره‌که‌ی؛ له‌گه‌ل نه‌وه‌دا سه‌عاته‌که‌ی من دوو نه‌وه‌نده‌ی پاره‌که‌ی نه‌و یینی. وه‌ یا وتی ئیمه‌ لیک تیناگه‌ین من کوردم و نه‌و عه‌ره‌به‌ تو بیه‌ به‌ دیلماجمان و ریکمان خه‌، تویش نه‌که‌ویتته‌ قسه‌. ئینجا دیته‌ سه‌ر نه‌وه‌ نه‌لی خاله‌ سه‌عاته‌که‌ی من ده‌ دینار دینی (به‌ میسال) نه‌و نه‌وته‌ نه‌لی به‌ شه‌ش دینار بیده‌ به‌ من، من ئەمه‌ عه‌ره‌به‌و سه‌گبایه‌ نایده‌می، تو کوردیت و له‌

خومانی نه تده منی به چوار دینار، هر بو تهوه دهست هم سه گابه نه که وی. جا کوره نه که ی تهماع بتگری و توخیان که وی. تهوه درو نه که ن و نه یانه وی دهست بېرن. هر که شتیکی وات چاو یی کهوت ملی ریی خوت بگروه برؤ. نه که ی به دهمیانه وه بوهستی و دهست بکه ی به کویخی و بیاو چاکي؛ نه گینا دهردی بپاوه تی بپاوه که ی که لی خانت لی دیت. دوا جاریش نه لیت فلانی نه ی تو بوج پیت نه وتم.

- نه گهر چو پته به غدا به فیزیکه وه وه یا به گینه گیل خهریک بووی نه گهرای، له سهر ریگا که له بهر دهمتا سهرت کرد کیسه پاره وه یا جزدانیک که وتوه. تویش دهست نه به ی هه لیته گری و نه یخه پته باخه لت، کتوپر کابرایه کت لی په یدا نه بی و خیرا به شوین ته ودا کابرایه کی تریش پیت نه لی: تهو جزدانه هی منه تو هه لت گرت. تویش بو ی دهر دینی. وه یا له وانه یه هدر نه تخسبیتته باخه لت و به دهسته وه بی. کابرا لیت وهر نه گری و پاشان نه لی وه للا باو کم خوا هه لئا گری نه مه هی من نیه و نه یدا ته وه به دهسته وه پیت نه لی من چاو م لی بوو تو هه لت گرت، نه ترسم جزدانه که ی خوت دابی به دهسته وه؟ توش نه لی نه وه للا باو کم نه مه یه که هه لم گرت جزدانی خوم له باخه لمایه. پیت نه لی کامه ته بزائم با سه یریکی نه ویش بکه م. تویش به فیزیکه وه دهست نه به ی جزدانه که ی خوت دهر دینی و نه یده ی به دهسته وه. سه یریکی نه ویش نه کاو نه لی برؤ خوات له گهل. تویش جزدانه که ی خوت وهر نه گری و نه رؤ ی له پاش توزیک نه ته وی پاره خهرج که ی، که دهست نه به ی و جزدان دهر دینی سه یر نه که ی پریه تی له کاغزه شرو پاره ی تیا نه ماوه.

تومس له و وه خته دا که جزدانه که ی لی وهر گرتووی به تهر دهستی ههر له بهر چاوت ته وه پاره که ی لی دهر هیناوه و بو ی پر کردویه ته وه له کاغزه شره.

جا برام نه گهر چو پته به غدا فیز نه تگری بلیت کنی نه توانی شتی وا له من بکا؟ ناگات له خوت بی، نه جزدان هه لبگروه نه جزدانی خوشت بدهره دهستی که س. «نه تهو ناولنگانه و نه تهو زه بره قوونانه». دوا جار نه لیت ناخر فلانی تو بوج پیت نه وتم.

که چو پته به غدا هه چ پاره یه کت پینه له شویتیک دایمه نی؛ به تاییه تی که چو پته بازار و شت بکری و یه ک دوو دیناریک بخهره گیرفایتیک و بو ته و ورده شتانه له وه دهرینه. ئیتر دهست مه که به نه فنده تی و بابه کراغایی دهست بهری له بازار له سهر دوو کانه کانا باقه دینار دهرینه. کابرای وهستا به خوی و دهمه گویزانیکی تیژه وه به شوینته وه یه. وهختی خه بهرت

ئه‌بیتته‌وه کسپه‌یه‌ک له دلته‌وه دیت و رهنگت زهره‌ی ئه‌بێ و ئه‌لنیت ئای پاره‌که‌م نه‌ماوه. جا نه‌ئو فیز فیزانیه‌و نه‌ئو تیز تیزانیه‌ش. دوا جاریش نه‌لنیت ئاخ‌ر فلانی بۆچ پیت نه‌وتم.

دوایی

ئه‌وا به‌رگی دووه‌می رشته‌ی مرواری له‌ ژیر چاپ ده‌رچوو؛ که‌وته به‌ر ده‌ست خوینده‌وارانه‌وه. من ماوه‌یه‌کی چه‌ند سالیه له‌ گه‌ل ئه‌م کتێبه خه‌ریکم کۆم ئه‌کرده‌وه، له‌ نه‌جاما تا ئیستا دوو به‌رگی لێ ده‌رچوو. له‌ بلا‌وبونه‌وه‌ی به‌رگی یه‌که‌ما سه‌یرم کرد له‌ لایه‌ن خوینده‌وارانه‌وه نوکات و قسه‌ی خۆشم بۆ دیت بۆ ئه‌وه که له به‌رگی دووه‌ما بلا‌وبیتته‌وه. به‌لام له به‌ر ئه‌وه که ریک‌خستنی ئه‌م به‌رگه پێش ناردنه‌که‌ی ئه‌وان که‌وت داخه‌که‌م ریک نه‌که‌وت که ئه‌وانه‌ش بلا‌و بکریته‌وه.

جاری پێشه‌کی سوپاسی ئه‌و که‌سانه ئه‌که‌م که ئه‌و شتانه‌یان بۆ ناردووم، سوپاسی ئه‌وه‌یان ئه‌که‌م که هه‌ستیان به خزمه‌تیک کردووه، به‌و خزمه‌ته که زمان و ئه‌ده‌بی کوردی پێویسته ببوورژیندریتته‌وه و به‌خزیته سه‌ر کاغەز بۆ ئه‌وه له‌مه زیاتر ده‌ربه‌ده‌ر نه‌بێ و نه‌چیته گۆشه‌ی له‌ بیر چوونه‌وه.

به‌لێ ریک نه‌که‌وت له به‌رگی دووه‌ما بلا‌و بکریته‌وه، به‌لام ئه‌م کتێبه وه‌نه‌بێ هه‌ر دوو به‌رگ بێ. من فیکرم وایه به یارمه‌تی خوا له سه‌ری برۆم و ئه‌ده‌بی شاراوهمان به ئه‌ندازه‌ی توانا به‌ره به‌ره بیخه‌مه روو، که‌وا بوو ئه‌وانه‌ی که شتیان بۆ ناردووم له به‌رگی سه‌یه‌ما بلا‌و ئه‌کریته‌وه و به‌م زوانه به‌رگی سه‌یه‌میش ده‌رئه‌چێ.

هه‌ر وه‌ها تکا ئه‌که‌م له‌و که‌سانه که تینووی ئه‌ده‌بی کوردین، چی ئه‌زانن وه یا چییان بیستوه له نوکات و قسه‌ی خۆشی کوردی، له ناردنه‌که‌ی درێخی نه‌که‌ن و بۆمی بنێرن. له‌وان ناردن و له من بلا‌و کردنه‌وه. ئومید ئه‌که‌م له‌م رووه‌وه به هۆی هه‌موو لایه‌که‌وه ئه‌ده‌بی کوردی بگاته ئاسمانی به‌رزێ و له چالی بێنه‌وایی بیتته‌ ده‌ره‌وه.

له کردنی ئه‌م جو‌ره ئیشانه‌و نوسین و چاپ کردنی ئه‌مانه دوو خزمه‌تی گه‌وره به کورد ئه‌کری: یه‌که‌م ئه‌م جو‌ره شتانه له‌زه‌تی ده‌ماخه‌و ده‌ماخ و گیان پێ پۆشه. به‌و هۆیه‌وه ئه‌خوێرتیه‌وه زیاده‌شتانی‌تر. له‌مه‌وه کوردی خویندن بلا‌و ئه‌بیتته‌وه، ته‌نانه‌ت ئه‌و که‌سانه‌ش که نازانن به‌خوێننه‌وه خۆشی کتێبه‌که ناچاریان ئه‌کا به‌ خویندننه‌وه و ئه‌مه بوو به

قوتابخانەیەکی گەورە؛ دوو هەم خەزەتیکە بۆ ئەدەبی کوردی بە زمانی کوردی و کە لای
 رۆژگار ئەیهێلێتەوه.

ئەم دوو شتە ئێمە ناچار ئەکا بە هەر شیوەیەک بێت، پێویستە خەریک بین و نەیه‌لین
 ئەم خەزەتەمان لە دەست بچیت و هەر کەس هەر شتێکی لایە بە گوێرەی توانای کۆشش
 بکا بۆ زیندو بونەوهی.

به رگی سییه م

۲۶۵۷/۵۱۹۵۸م

۱۳۷۷هـ

سەرھەتا

كورد كە بە كوردى خويندى ئىتر خۆى بۆ خۆى ئەبى.
خويندى رەمەكى كورد ئەوئە كە بزانن كوردە.

وہختى خۆى كە دەستم داىە نووسىن و دانانى رشتەى مروارىيەوہ بەو تەمايە بووم كە
ھەر ماوہيەكى درىژ ئەوسا بتوانم بەرگىكى لى [لە] چاپ بدەم؛ بۆيەش ئەلیم بەو تەمايە
بووم چونكە وا رانەئەپەرموم كە زوو بلاو بېتتەوہو بکەوئتە دەست خويندەواران و ئەوان
بکەنە كارى كە لە سەر ئەو پىر و باوہرە پاشگەز بېمەوہ.

كەچى بە پىچەوانەى ئەوہ سالى ۱۹۵۷ كە بەرگى يەكەمى دەرچوو، زۆرى نەخايان
كە ھانەھانەى خويندەوارانى كورد كرديانە كارى كە بەرگى دووہمىش بېت بە شوئىنا.
ئىستىكى وايان كرد كە سوپاسگوزاريان بکەم. ئەم سوپاسگوزاريەش بۆ ئەوہ كە قەومى
خۆشەويستى كورد بە دل و بە گيان ھەستيان بەوہ كردووە كە خويندەوہى كوردى و
خويندەوہى ئەدەبى كوردى مايەى بەختيارىيە بۆ ژيان.

لە راستيشدا وايە؛ چونكە كە ئيمە وتمان خويندەوارى چرای ژيانە، ئەبى ئەوہش بچىتە
دلمانەوہ كە ژيانىش بە خويندەوارىيەوہ ژيانە. ژيان ھەر خواردن و نووستن نيە؛ ژيان
ئەوہيە كە ھەر كەس لە عاستى خۆى ئەبى ھەست بەوہ بكا كە بۆ بەرزى قەومى خۆى ئەبى
بژى. بۆ ئەوہ بژى كە قەومەكەى بەرز بېتتەوہ. قەومىش بەرز نايتتەوہ تا خويندەوار نەبى،
خويندەوارىش نابى تا بە زمانى خۆى نەخوينتتەوہ.

به‌و بۆنه‌وه سوپاسیکی تایه‌تیش ئه‌که‌م بۆ خوا که قه‌ومی خۆشه‌ویستی کورد بینی پتوه
ناوه بۆ فیر بوون به زمانه‌که‌ی خۆی. دیسان سوپاسیشم بۆ ئه‌و قه‌ومه‌یه که‌وا به دڵ و به
گیان خه‌ریکی خویتدنه‌وه و نووسینی زمانی کوردین.

سالی ۱۹۵۷ دوو به‌رگ له‌م کتێبه ده‌رچوو؛ ئه‌وا ئیسته‌ش به‌رگی سیه‌ه‌می که‌وته به‌ر
ده‌ستی خویتده‌وارانه‌وه. پشت ئه‌ستوورم به هانه‌ی ئه‌وان که به‌رگی چواره‌م و پینجه‌م و
هتدیش هه‌ر ئه‌خویننه‌وه.

عه‌له‌ئەدین سه‌جادی - به‌غدا

۲۶۵۷/۱۰/۲۱ ی کوردی

۱۹۵۸/۱/۱۱ ی فەرێه‌نگی

تاقی کراوەکانی کوردی

- سەرچاوەی هەموو عیلم و زانیارییهک تەجرەبەو تاقی کردنەووە بوو. ئادەمیزاد نەگیشتۆتە ئەم پلەو پایە بەرزە کە ئیستە هەیه‌تی مەگەر بە هۆی تاقی کردنەووە نەبووبی. ئەم تاقی کردنەووەش ئادەمیزادەکانی سەرەتایی کوتوپر شتیکیان بۆ پرێکەوتوووە بەرە بەرە لەووە لە سەری رۆیشتون تا گەیشتونەتە ئەنجام. وەکو ئەووە لە سەرەتاوە بە هۆی فریدانی با وە یا هاویشتنی ئینسانێکی سادەووە بە پرێک کەوتوووە لە بەردیکی ترو پزێسکە ی ئاگری لێ بوەتەووە. لەم پرێکەووتە کوتوپرەووە گەیشتونەتە شویتیک کە توانیوانە خۆیان ئاگر بکەنەووە پووستی خۆیان پێ لابەرن.

هەر وەها کوتوپر بە پرێکەوت یەکیک وە یا گیان لە بەرێک نەخۆش بوووە ئەو بەکە وە یا ئەو گیان لەبەرە گیایەکی خواردوووە وە یا بریندار بوووە کوتوپر ئەو گیایە کەوتووە لە برینەکە ی و پێ چاک بوەتەووە. وە یا دیوانە گیان لەبەرێک لە کاتی نەخۆشی و برینداریدا چوووە گیایەکی خواردوووە ئەمان چاویان لێ بوو تاقیان کردوتەووە لە ئەنجاما دەرکەوتووە کە ئەو گیایە بۆ ئەو دەرەدە باشە.

وە یا یەکیک خەیاڵیک کەوتۆتە دلیه‌ووە. ویستویه ئەم خەیاڵە بهێنیتە دی. هیناویە بەرە بەرە خەریکی بوو ئەو لە دلیا بوو بە دەست کردوویەتی. لەپاش چەند جارێک بۆی پێک هاتووە، ئەمجا لە شتی ترا کەوتوتە تاقی کردنەووە ی بە هۆی ئەم تاقی کردنەووەیە گەیشتۆتە سەر چاوەی ئیشەکە.

بە کورتی تاقی کردنەووە ئادەمیزادی لە تاریکی نەزانی خستە رۆژیکەووە کە سەر زەوی و بن زەوی و ئاسمانی روشن کردەووە گەیشتە شویتیک کە کەم شت ما لە دەستی دەرچیت.

قەومەکانی تر لە بەرە بەیانی میژوووەوە کە لێکیان لە تاقی کردنەووە وەر گرت و بەرە بەرە هەر شتیکی ببوایە -با ئەفسانەش بوایە- ئەیانخستە سەر کاغەز و پاشان بە عەمەل و کردەووە ئەیانخستە سەر میزی قسە لێوەکردن و لێکۆلینەووە تا وایان لێ هات هیچ شتیکی لە بن دەستیان دەر نەچوو. ئەم قەومی ئیمەیه -کە قەومی خوشەویستی کوردە- بێگومان لە لاپەرە ی میژوویا لەو رۆژگارەدا کە لاپەرە لاپەرە هەلیگێراوەتەووە بە هەزاران هەزار تاقی

کردنه‌وه‌ی بووه و به قسه‌گێڕاویه‌ته‌وه، به‌لام له‌بهر ئه‌وه‌ی نه‌خراوه‌ته‌ سهر کاغه‌ز، هه‌مووی هه‌روا پ‌رۆیشتوه‌و وه‌کو به‌ردی گرانی بن ئاوی مه‌نگ گوم بووه.

ئه‌گهر ئه‌و قسانه‌ی کوردی وه‌ یا ئه‌و تاقی کراوانه‌ی کوردی ئه‌میش وه‌کو هی قه‌ومه‌کانی تر له‌ زاره‌وه‌ بخرایه‌ته‌ سهر کاغه‌ز و بخرایه‌ته‌ ناو بوته‌ی عه‌مه‌ل و کرده‌وه، پێگومان ئیسته‌ ئه‌میش گه‌لێ کتێبخانه‌ی ئه‌بو که پیتی بلێن کتێبخانه‌ی عیلمی و پېشه‌و پزیشکی. ئه‌بێو چونکه‌ مادام کورد له‌ ژێر هه‌وای سافا و له‌ ژێر ده‌وارا ژیاوه‌و ئاوی روونی سه‌رچاوه‌کانی خواردوته‌وه‌و به‌ شه‌و سه‌یری گه‌رانی مانگ و جریوه‌ی ئه‌ستیره‌کانی کردوه‌و غایه‌له‌یه‌کی تر نه‌هاتوه‌ به‌ دلایا که‌ په‌رده‌که‌ی دایۆشی، توانیویه‌تی شت بدۆزێته‌وه‌و ده‌می بو به‌ری. ئه‌مه‌ی توانیوه‌ به‌لام هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ بوه که ئه‌و قسه‌یه‌ی پیتی بگه‌یه‌نی تا ئه‌نجامیکی دیاری و رووناکی لی وه‌رنه‌گری.

ئه‌م باوه‌ری بی سهر و به‌ریه‌ به‌ جوړیک له‌ ناویا بلاو بوته‌وه، زۆرتر گالته‌ی به‌و قسانه‌ کردوه؛ ته‌نانه‌ت ئیسته‌ش ئه‌گهر قسه‌یه‌کی تاقی کراوی کوردی بیه‌یت دوور نیه‌ هه‌ر گالته‌ی پێ بکاو بلێت ئه‌م رۆژه‌ تازه‌ [که‌ی] رۆژی ئه‌م قسانه‌یه؟ ئه‌و مه‌ردومی تر ده‌ست بو ئه‌و دیوی [دوینا] درێژ ئه‌که‌ن، ئه‌م تازه‌ ئه‌م قسانه‌م بو ئه‌گێڕێته‌وه.

لام وایه‌ ئه‌گهر یه‌کیک ئه‌م قسه‌یه‌ بلێت هه‌قی نیه؛ چونکه‌ ئه‌م تاقی کراوانه‌ له‌ پاشماوه‌ی ئه‌قلی باو و باییری ئیمه‌ن. ئه‌گهر ده‌ستی خزمه‌تیان بوایه‌ ئیسته‌ ئیمه‌ش له‌م رووه‌وه‌ وه‌کوو قه‌ومه‌کانی تر ئه‌بوین. ئه‌مه‌و دیسان له‌ به‌چکه‌ی «ژیشک» درکاوتر نیه، که‌چی دایکه‌که‌ی ئه‌لی: له‌ به‌چکه‌ی من نه‌رم و نۆلتر نیه.

جا له‌ به‌ر ئه‌مه‌ من هاتم له‌م تاقیکراوانه‌ی کوردی چیم به‌رده‌ست که‌وت نویسن و بو پاشه‌ رۆژ هێشتمنه‌وه. ئومید ئه‌که‌م ئه‌مه‌ ئه‌بێ به‌ بناغه‌ی شتیکی گه‌وره‌ بو ئیمه.

کورد ئەلین:

- ئەلین ئەگەر یەکیەک تووشی «کەهەنگ» بوو^{۱۳}، خۆی بخاتە ئاوی ساردەوه چاک ئەبێتەوه.

- ئەلین ئەگەر یەکیەک دوویشک پێوهی دا دوویشکە - کە کوژرا - بخڕیتە سەر ئاگر و بسوتینری پاشان بخڕیتە سەر شویتەکە ژانەکە ی ئەشکی.

- ئەلین مشک زۆر گل و خۆلی مارەنگاز ئەدا وە ئەمەش زیانی بۆ مارانگازە کە هەیه، ئەگەر بیتوو ئەو مشکە بە سەریا باز بدا ئەو مارانگازە ئەمری.

جا لە بەر ئەمە کورد دینی ئەگەر یەکیەک مار پێوهی دا زەنگێک یا تەنەکە یەک یا شتیکی تر کە تەقە ی بیت دایەنین و یەکیکی تر بە لایەوه دانهینشی و زەنگە کە لی ئەدا وە یا تەنەکە کە ئەکوئی و ئەیکا بە تەقە تەق. ئیتر مشکە کە لە بەر تەق و هۆرە کە دوور ئەکەوێتەوه و نایە بە لای مارەنگازە کەدا.

- ئەلین ئەگەر منالیک سەری کەچەل بوو، جیوهی سوور لەگەل کەرەدا بگیریتهوه و چەند جاریک لی بدری چاک ئەبێتەوه.

- ئەلین ئەگەر یەکی «گرمەژنی» دەرکرد، بە توێکلی شووتی بیهەنوون چاک ئەبێتەوه.

- ئەلین ئەگەر یەکی ئازاوه لە مالیا هەبوو، کەوشی تەنگ لە پی کا ئەوی لە فیکر ئەچیتەوه.

- ئەلین ئەگەر یەکی چاوی کەم حوکم بوو، «بوق» ی سەوز بێنیت «میل» بێنی بە سەر پشتیاو بیکیشیتە چاوی چاک ئەبێتەوه و بیناییە کە ی زیاد ئەکا، بەلام ژانی ئیجگار زۆره.

- ئەلین «شنگ» خواردن بۆ دەم و دان خراپە و بۆ ناو سک باشە. «ریواس» بۆ دەم و دان باشە و بۆ ناو سک خراپە.

- ئەلین ئەگەر دوویشک دای بە ئافرەتی سک پرەوه لە پاشا ئەو منالە ی کە لە سکیا بوو، لەو وەختەدا ئەگەر دوویشک پێوهی بدا ئیتر نایەشی.

- ئەلین یەکیەک هار بوو، خۆلی گورستان بکری بە سەریا، ئەمری.

- ئەلین ئەگەر یەکیەک لاواز بوو، ماوێهە ک «چالەکە» بخوا قەلەو ئەبێتەوه.

- ئەلین گیای «رکیشە» بنری لە برینی تیراوی چاک ئەبێتەوه.

۱۳- کەهەنگ نەخوشیە کە کوتویر لە پشتهوه لە زیر پشتههەدا پەیدا ئەبن و ئەو شویتە ژان ئەکا. واکە پیاو ئەکا پشتی کوور ئەکا.

- ئەلەین «پىلاو»ى سوور لە پىن کردن خەم ئەرپەوینى.
- ئەلەین ئەگەر یەكئ دەستی هەر برین و زیچكاوى لى ئەهات، خوینى پشتى كىسەلى لى بدا چاك ئەبیتەوه.
- ئەلەین پىاز بە كالى و بە كولاوى بە پىشاوى خواردنى بۆ كۆكەو هەلامەت زۆر باشە.
- ئەلەین چل بەیانى لە خورینى خواردنى حەو دەنك میووژ وه یا پىنج دەنك بادام بۆ هیزو قوت زیاد کردن زۆر باشە.
- ئەلەین لە رۆژەكانى پىنجەى تارا هەر كەسئ بنوى، هەموو سالەكە هەر خەوى دیت.
- ئەلەین چاویك بەفر بىبا، دوو كەلى «قانگ»ى بۆ باشە.
- ئەلەین ئەگەر یەكئ سەرما بىبا، «حەمامى ژنان»ى بۆ بكرى بەوه دیتەوه سەر خۆى. حەمامى ژنان ئەوهیە كابرارووت و قووت ئەكەنەوهو راپى ئەكیشن. سى ژنیش وهكوو ئەو خۆیان رووت ئەكەنەوه. یەكئیان لەم لای و یەكئیان لەو لای رائەكشین؛ ئەوى سیتەمینیش خۆى ئەدا بە سەریا. گوشت لە سەر گوشت رائەكشین، ئەمجا نوین ئەدرئ بە سەر ئەمانەدا. ئەمانە كابرار ئەگوشنە یەك، بە هەلمى ئەمانە كابرار تینى تئ ئەكەویتەوه كە تینى تیکەوت و هۆشى هاتەوه بە خۆیا، ژەكان هەلئەستن و كابرار بە نوین دائەپۆشن تا بە تەواوى گورپی پیا دیتەوه.
- ئەلەین خواردنى رۆنە گەرچەك بۆ رهوانى باشە.
- ئەلەین نۆك خواردن بۆ سەك چوون باشە.
- ئەلەین ئەگەر یەكئ مار پتوہى بدا، شیرى كال بخواتەوه باشە.
- ئەلەین هەنگوین و كالك خواردن پىكەوه زیانیكى زۆرى هەیه.
- ئەلەین یەكئ كە ژانى كرد «بلامانى» بتسى باشە.
- ئەلەین یەكئ ئالوى بكەوى، پاروى گەورە بنئ وهیا پەنجە گەورەكەى بچەمىنیتەوه بەینى جومگەى یەكەم و دووھەمى ببا بە دەما ئالوہكەى چاك ئەبیتەوه.
- ئەلەین ئەگەر یەكئ سەگەل گەمارۆیان داو كەوتە ناویانەوه، لە شوینەكەى خۆى دانیشئ ئیتر لاقەى ناكەن.
- ئەلەین دەستى، قاچى، شوینى كە شكا، كەرتە هیزەى تێو پىچن چاك ئەبیتەوه.
- ئەلەین ئەوانەى كە خەریكن هار بىن چاویان بە شتى سوور بكەوى خراپتر ئەبن.

- ئەلەین کەسێ گەوزەنی پێی پێ، کار و دووپشک نزیکێ ناکەون. گەوزەن شاخی کەلە کێویە ئەکرێ بە دەسکی قەلەمپرو شتە.
- ئەلەین رۆنی مەیمەن خواردن پیاو ئەخاتە جەمبازە.
- ئەلەین منال بە منالی بنەون لە بالی و پرایکیشن چاوی خێل ئەبێ.
- ئەلەین ھەر ژنیک چیشتی سویری کرد، ئەو ئەزەزووی لە ئیشەخۆشەکیە.
- ئەلەین زەردوویدار تەماشای جولانەوێ ماسی بکا لە ناو ئاوا زەردوویەکی ئەپروا.

* * *

بە زۆریکی زۆر گیرۆدە دەست منال بوون. لەوانەیە سەریان لە خۆیان و لە منالەکانیش تیک داوە. ھی واش ھەبە ئەکا و جقە ئەکا و شەخس و نوکتە و دوکتۆر ئەپروا بۆ کەر تە منالیک؛ کەچی ھەر بەو لاوە ئەچێ و ھیچی نابێ. دیارە ئەمانەکی کەوا منالیان نابێ، نەخۆشی و ناتەواویەکی لە لەشی خۆیان و ھەبە لەشی پیاوەکانیان ھەبە؛ یا پیاوەکە تووی نیە، یا ژنەکە منالەدانی زەدەبەکی تیا ھەبە. جاری لەمەیان بگەرێن.

باری منال زۆر بوونەکە تەنگ و چەلەمەبەکی زۆر گەورەبە بۆ زۆر کەس لە زۆر شویتا. دوور نیە دوکتۆرەکانی ھەمیش بە دەست ئەم مەسەلەو داما و ھەر یەکە قسەبەکیان کردوو ھەر یەکە جۆرە چاریکیان وتوو؛ لەگەڵ ئەوەیشا نەگەشتوونە تە ئامانج. ئەمە و دیسان ھەر شتیک لە سەر پێ و شویتێ تەبیەت لاچوو لە لایەکی ترەو زبانی ھەبە. زیانەکەش ئەو ھەبە وای بێت کە مەکینە لەشی ئەم ئافرەتە تەواوە و ئامادەبە بۆ منال بوون، ئەگەر ھاتوو بەر بەستی ئەو بە ھەرمان و بە شتومەکی دەستکاری، دەستکاری کرا ئەو مەکینە ئەسلیەکە لە سەر ئیش کردنی خۆی بە زۆر لادرا. شتیکیش کە بە زۆر لابدرێ لە سەر پێ و شویتێ خۆی گومانی تیا نیە کە زبانی ھەبە.^۴

ئەم لایەنەش (لایەنی منال زۆر بوون) بۆیە ئەوەندە بوو بە تەنگ و چەلەمەکی ھەم، چونکە شەرت لەم رۆژەدا ھەر منال فریدان نییە، شەرت بەخێو کردن و تەریبەت دانە. شت کە زۆر بوو، نە ئەو بە خێو کردنە ئەبێ و نە ئەو تەریبەت ئەبێ کە ئیمپروۆ پتویستە. باوک و دایک نازانن لا بە لای کامیانەو بکەنەو تەریبەتی کامیان دادەن. ئەمە بێجگە لەوە کە ئەم باوک و دایکە لە ژيانا ھیچ ھەسانەو ھەبەکیان دەست ناکەوێ، دوور نیە تاوانیکیشە کە بەرانبەر بەم منال زۆریە ئەکرێ.

جا من - به خیری خۆم - دەرمانیکم لایه که هیچ زیانیکى ته‌یعیشى نه‌بێ بۆ ئەو مه‌کینه ئەسلیه‌ی لدشی ژن و پیاوه. ئەیلیم، ئەوی به جی هینا به جی هینا، ئەوه‌ش که نه‌یهینا به دهردی خۆیه‌وه با بتلیته‌وه. ئەم دەرمانه‌ش زۆر که‌س داوایان لێ کردووم به پاره، به‌لام من قازانجی تیکرایى ناگۆرمه‌وه به پاره. لەم روه‌وه ناچارین ئەبێ زۆر به بێ په‌رده‌و ئاشکرا قسه بکه‌ین:

ژن له مانگیکا جاریک چه‌یز (عوزری شه‌رعی) پیا دیت. دیاره له‌و ماوه‌یه‌دا پیاو توخنی ناکه‌وێ. ماوه‌ی چه‌یزه‌که‌ی سێ رۆژه، پینج رۆژه، چه‌و رۆژه. هه‌ر چه‌نده هه‌یه له به‌ر نه‌چوونی پیاوه‌که بۆ لای وه له به‌ر خلته‌و لیته‌ی ئەو خوین و هه‌راو به‌زمه، منالدانه‌که‌ی به هیچ جۆر ئاماده‌ی منال وه‌رگرتن نه‌یه؛ واته ئەگه‌ر به‌ کوته‌کیش ئاو شه‌هوه‌ته‌که‌ی تی بکری وه‌ریناگری.

ئەو رۆژه که له چه‌یزه‌که بووه‌وه هه‌مو ئافره‌تی خۆی چه‌سابی خۆی ئەزانێ. له پاش ئەو رۆژه تا ماوه‌ی پینج رۆژ منالدانه‌که‌ی خالی ئەبێ له‌و هیلکانه‌ی که منالی لێ دروست ئەبێ. له‌و پینج رۆژه‌دا پیاوه‌که ئەتوانی به‌چینه لای و هیچ موتوربه‌و په‌یوه‌ندیه‌ک دروست نابێ. چونکه شتومه‌ک و ئەسپانی موتوربه‌ پیک نه‌هاتوه.

ئەمجا له پاش ئەو پینج رۆژه تا ماوه‌ی یه‌ک چه‌فته کووره به‌ جۆشه‌و منالدا‌ن پری ئەبێ له هیلکه‌ی بیخه‌وشی منال. له‌و ماوه‌یه‌دا -ماوه‌ی چه‌وت رۆژه‌که- ئەگه‌ر پیاوه‌که چوه‌و لای و ئاوه‌که‌ی ئەم چوه‌و منالدا‌نه‌که‌وه، ئەوه موتوربه‌ ئەبێ و بناغه‌ی منال په‌یدا ئەبێ. ته‌نانه‌ت له پاش ئەو چه‌فته‌یه گه‌لێ جار ئافره‌ت هه‌ست ئەکا که ئاویکی لینجی زیچکاوی پیا دیته‌ خواره‌وه، ئەوه ئەو ئاوه‌خلته‌ی هیلکه‌ پیسه‌کانن و به‌ بیفه‌ری ده‌ریان ئەداته‌وه.

به‌لام بۆ پیکه‌ینانی ئەم ئیشه‌ زانیی حساب و حساب تیکنه‌چوون زۆر پێویسته؛ هه‌ر له گه‌ل حسابه‌که تیکچو ئیشه‌که‌ش تیک ئەچی، ئیتر تو به‌ خیر و من به‌ سه‌لامه‌ت.

- ئەلین یه‌کیک ئەکه‌وته‌ نزگه‌ره‌ کردن و هه‌ر له‌ کۆلی نایته‌وه، کوتوپر له‌ ناکاو خه‌به‌ریکی ناخۆشی به‌دنه‌ی نزگه‌ره‌که‌ی له‌ کۆل ئەکه‌وێ.

- ئەلین منال به‌ کۆرپه‌یی نینۆکی بکری دز ئەبێ.

- ئەلین منال که تازه په‌یدا ئەبێ و دایکه‌که‌ی زیستانه، تا چل شه‌و چرای به‌ ژور

سه‌روه‌و دانه‌گیرسین.

- له ناو ئه‌و کورده‌واریه‌دا باوه منالی تا دوو سالان، ئه‌گهر هاتوو زۆر گریا وه‌یا هه‌موو جار کو‌توپر پائه‌چه‌نی له‌ خه‌و، ئه‌لین ئه‌مه‌ گویا ترساوه. بۆ ئه‌م ئیشه‌ دینن قورقوشم ئه‌تاویننه‌وه‌ جامیکی خالی له‌ سه‌ر مناله‌که‌ پائه‌گرن و قورقوشمه‌ تاویاوه‌که‌ به‌و نیازه‌ که‌ ترسه‌که‌ی لاچن، تی ق‌لب ئه‌ده‌نه‌وه‌. ئیتر ترسی مناله‌که‌ لانه‌چن و گویا قورقوشمه‌که‌ش که‌ «مه‌یی» ئه‌بی، به‌وینه‌ی ئه‌وشته‌ که‌ مناله‌که‌ی لی ترساوه‌.

- ئه‌لین منال که‌ تووشی نه‌خۆشی مانگ^{۱۴} بوو، جامنی ئاوی له‌ سه‌ر پائه‌گرن و حه‌و پشکۆی تیا ئه‌کوژیننه‌وه‌ نه‌خۆشیه‌که‌ی ئه‌روا.

- ئه‌لین به‌ گسک له‌ منال دان ته‌مه‌نی ئه‌و مناله‌ کورت ئه‌کاته‌وه‌.

- ئه‌لین یه‌کیک ئه‌گهر «موو» له‌ په‌نجه‌ی هات، «گا» یه‌ک بیتن کونه‌ لووتیکی گاکه‌ بگرن و کابرا په‌نجه‌که‌ی بکا به‌ کونه‌ لووته‌که‌ی تریا و گاکه‌ هه‌لپزمی. نیره‌که‌ له‌ بن دیت و چاک ئه‌بیته‌وه‌.

- ئه‌لین یه‌کیک ئه‌گهر «دلۆ»^{۱۵} له‌ په‌نجه‌ی هات، ئه‌نگوستیله‌ی پۆلا بکاته‌ ئه‌و په‌نجه‌یه‌ چاک ئه‌بیته‌وه‌.

- ئه‌لین یه‌کیک روتوبه‌ت و ژان و با که‌وته‌ شوپننکی له‌شیه‌وه‌، خوری نه‌شۆراوی لینی و به‌شتیک بییچن چاک ئه‌بیته‌وه‌.

- ئه‌لین «بنیشه‌تال» و «زاخ» تیکه‌لاو بک‌رین و بیسوون به‌ پارچه‌ په‌رۆیه‌کاو بیخه‌نه‌ سه‌ر ئه‌و شوینه‌ که‌ باداری لێیه‌ چاک ئه‌بیته‌وه‌.

- ئه‌لین ئه‌و شوینه‌ که‌ ژان و بای لێیه‌، گه‌لای «بناوه‌ تو»ی لی بنین چاک ئه‌بیته‌وه‌.

- ئه‌لین شوپننیک له‌ له‌شی عینسانا که‌ ژان و بای تیدا بوو، بنیشه‌تال، رۆن گه‌رچه‌ک و میو، مۆمی هه‌نگوین، ئه‌مانه‌ پیکه‌وه‌ جوان بکولن‌رین تا ئه‌بن به‌ مه‌لحم و ئه‌و وه‌خته‌ لی بدا چاک ئه‌بیته‌وه‌.

- ئه‌لین یه‌کی که‌ چاوی هاته‌ ژان، زاخ له‌ سه‌ر نه‌پاله‌ کتویله‌ ئه‌سوتینن و له‌ پاشا له‌ گه‌ل شه‌که‌را ئه‌یسوینه‌وه‌ و تیی ئه‌کا چاک ئه‌بیته‌وه‌.

- ئه‌لین ئه‌گهر یه‌کیک «هه‌زار پی» چوو ه‌ گویچه‌یه‌وه‌، دینن «هه‌زیبه‌» و «مه‌رزه‌» و «ئاله‌ت و زه‌رده‌چوو» پیکه‌وه‌ ئه‌کوتن و ئه‌یسوونه‌وه‌ ئه‌مجا له‌ گه‌ل گۆشتا ئه‌یکوتن و پانی

۱۴- مانگ، ناوی نه‌خۆشیه‌که‌ تووشی منال ئه‌بن و له‌ هه‌ر شوینه‌ شتیکی پی ئه‌لین.

۱۵- دلۆ ئه‌وه‌یه‌ ییستی به‌ینی نینوک و په‌نجه‌ رووش هه‌ل ئه‌دا.

ئەكەنەوهو ئەيخەنە سەر گوێیەكە. هەزار پێ كە تێی چوو، بە بۆنی ئەوانەوه ئیتر دیتە دەرهوه.

- ئەلین زەردیتە هێلكە دیتن ئەیسوون بە هەر دوو بەرەله‌پاو دەست بە یەكا دینن تا وردە وردە زەردیتە هێلكەكە توند ئەبێتەوهو وه‌كو پڕبۆله هەلئەوه‌ری. ئەمجا دینن ئاردی گەنمە بەهارەو ئاوی «هەمیشەجوان» -كە گیایەكە- و ئاوی ركیشەو كەرەی مانگا و روڤ گەرچك و ئەمانەي تێكەلاو ئەكەن و پێكەوه ئەیانشینن تا ئەبن بە مەلحەم. ئەو وه‌خته ئەيخەنە سەر ئەو برینانەكە زۆر کاریگەرن چاك ئەبێتەوه.

- ئەلین ئەو شوپنەي كە گوللەي بەركەوتبێ وەيا خەنجەر لێ درابێ وەيا كابرالە شوپنێك كەوتبێتە خوارەوهو زام و برینێكي زلی تێ بووبێ و خوێنەكەي نەوه‌ستیتەوهو چاك نەبیتەوه، بێنن لە پێشا هەنگوین بخەنە سەر برینەكە خوێنەكەي ئەوه‌ستیتەوه، پاش ئەوه «هەوژە» و «بەرژەف» -كە ئەمانە دوو گیان- لەگەل مێو و مۆمی هەنگ و بنیشتەتال تێكەلاو بكرێ و بێی بە مەلحەم و بخریتە سەری چاك ئەبێتەوه.

- ئەلین هەر برینێك كە زۆر سەخت و گران بێ، بە ئەندازەي قاپنێك روڤ گەرچەك بێنن بە ئەندازەي هێلكەيەك كبریتی زەرد بخەنە ناویەوه. لە ناو مەنجەل یا دیزەيەكي تۆزی فراوانا بیانكولینن. ئەوه‌ندە بكولیترێ تا كبریتەكە رەش دائەگەرێ، پاش ئەوه دايبگرن تا سارد ئەبێتەوه. ئەمجا برینەكە كون بوو بە فتیلە ئەو مەعجونه‌ي تێ هەلكیشن ئەگەر هەر برینی روالەتي بوو مەعجونه‌كەي لێ ئەدەن و ئەپینچن چاك ئەبێتەوه.

- ئەلین ریشەي زریشك پینیت پاكي كەي، پاشان بیکوتی بۆ ئەمە شی بێتەوهو ئەمجا بیکولینی جوان جوان تا هیچ هیزی تیا نامینێ؛ ئەو وه‌خته تلفەكەي فرێدەيت و دیسان ئاوه‌كەي بخەیتەوه سەر تا ئەوه‌ندە ئەكۆلی هیچ ئاو نامینێ مەگەر تەنها مەعجونی روحي گياكە نەبێ. ئەمجا بێنی تۆزی لەو مەعجونه‌ي بخەیتە سەر هەر برینێك كە خوێنی نەوه‌ستیتەوه خوێنەكەي ئەوه‌ستینیتەوهو بە یەك دوو دەست برینەكەش چاك ئەبێتەوه.

- ئەلین گیایەك هەيە پتی ئەلین «ئالەتەكیولە». بیهینی و بیکوتی بیخەیتە سەر ئەو شوپنەكە ژان و بای تیا بە لەشی پیاوا، شوپنەكە ئەكا بە برین و هەچ ژان و بایەك هەيە لەو شوپنەدا لە برینەكەوه ئەيكیشی و پاشان برینەكەش چاك ئەبێتەوه.

- ئەلین ئەو گیایەكە پتی ئەلین ئالەتەكیولە بیهینی و بیخەیتە سەر بالووك ئەیسووتینی و هەچ بالووكێكي تر لە لەشا هەبێ هەمووی لا ئەبا.

- ئەلین جانەوهریک ههیه سوور و پچکۆلهیه پیتی ئەلین «گۆیره که سووره». ئەو گۆیره که سوورهیه بیهنتی و بیهگوشیته سەر بالووک، زیچکاویک له قنگیهوه دەرئەچنی به هۆی گوشینه کهوه. ئەو زیچکاوه بچیتته سەر بالووک که ئەو بالووکەو ههچ بالووکێ له لهشیایه ههمووی چاک ئەبیتتهوه.

* * *

- ژنیک بوو له ئیسیاوا شهویک دهم ئەنیتته کانیه ک ئاو بخواتهوه، به دهم ئاو خواردنهوه که ماریک ئەچیتته ناو سکی. هەر چەند ئەم لاو ئەو لایان پێ کرد هیچ کهلکی نه بوو.

پیاویک هه بوو لهو دێیه دا «نووره» ی ناو بوو؛ دهستی چه کیمی هه بوو. ئەویان هینایه سەری. نووره که چاوی پیکهوت وتی من ئەم ماره ی له سک دهر دینم به بی ئەوه ی ئافره ته که ههچی به سەر بیت.

وتی به ئەندازه ی دوو بهر له پ گۆشتی لارانی مه پیکم بۆ بینن. گۆشته که یان بۆ هینا. زۆر جوان له گەل خۆی ئاویکی زۆر زۆر سووری کردهوه دای به ئافره ته که وتی بیهخۆ. کانیه ک قهلبه زه ی ئە کرد له قهراخ ئاوا بیه که. وتی ئافره ته که بهر نه بهر ئەو قهلبه زه یه نزیک به ئاوه کهو به ئافره ته که ی وت که دهمی بکاتهوه. زۆری پینه چوو مار له تینوانا ئارامی لێ بپاوه سەری له دهمی ئافره ته کهوه هینایه دهره وه روبه روی ئاوه کهوه، ناشگا به ئاوه که. زۆر تر ههره سی پێ هه لگیرا و تینویه تی زۆری لێ سهند، ورده ورده ئەهاته دهره وه ئەکشا بۆ ئاوه که. هەر ئەهات و نزیک ئەبوه وه له ئاوه کهوه دهمیشی نه ئەگه یشتی تا دوا یی به تهواوی هاته دهره وه چوه سەر ئاوه که. نووره ش وتی هه یچ لاقه ی مه کهن. ئافره ته که یان دوور خسته وه، ماره چوه سەر ئاوه کهوه تیر ئاوی خواردنه وه، ویستی بگه پیتته وه قورس بوو بوو نه یته توانی بپاوه. ئیتر به ئاسانی کوشتیان.

ئەمجا هینای داوای مه نه جەلێ «شیر» ی کرد. شیره که یان بۆ هینا به ئافره ته که ی وت بیهخاته وه. ئافره ت هەر شیر ی ئەخواردنه وه به ژه هره وه هه لێ ئەهینایه وه. ئەوه نه دی شیر دایه تا ئیتر هه لێ نه ئەهینایه وه.

پاش ئەوه داوای هه نگوینی کرد. هه نگوینیشیان بۆ هینا و به ئافره ته که ی وت دهست بکا به هه نگوین خواردن تا سێ رۆژ ئافره ت خۆی گرته هه نگوین و ئیتر به تهواوی چاک بووه وه.

- ئەلین سەگ کە لوورانى، تا کەوشى بۆ ھەلنەگێرنەو ھە لوورە ناکەوئ.
- ھە ناو کوردە باو، ئەوا یەکتیک پێلاو ھەکانى دائەکەنئ، کە داينەکەنئ دواجار سەیر ئەکا پازنەکانیان رووان کردۆتە یەک. ھەلنەستى ئەچى ھە بەریانە دائەنیشى بە ھەر دوو دەست پێلاو ھەکان ھەلنەگێرئ ئەیاننە کێنیتە کۆشێو ھە پێلاو ھەکان دائەنیتەو. پاشان دەست ئەباتە کۆشى و چنگى پێ ئەکاو ئەیکاتە گیرفانیو ھە. دیارە ھێچیش ھە کۆشیا نێ، بەلام ھەر وا ئەکات، گویا ئەمە نیشانەى ئەو ھە کە مال و پارە یەکی بۆ ئەگات.
- یەکنى کە بەرلەپى راستى خورا ماچى ئەکاتەو ھە ئەخشینى بە سەر سەریا، بەو جۆرە خورو ھە لائەبا. ئەمە مانای ئەو ھە کە پارەى دیتە دەست، خۆ ئەگەر بەرلەپى چەبى خورا ئەو مانای ئەو ھە کە پارەى ھە دەست ئەیتەو ھە؛ ھەر ئەیخوړینى و ھێچى تر.
- ھەو ھەختەدا کە پیاو پێلاو ھەکانى دائەکەنئ، ئەگەر سواری یەک بوون، ئەو مانای ئەو ھە سەفەرى ئەکەوینە بەر؛ جا لوتى کەوشە کە ھە کوئ بوو سەفەرە کە بۆ ئەوینە.
- ئەلین پیاو بە شەو گوئ بخاتە سەر ئەرزە کەو ھەستى خۆى بۆ پراگێرئ تا ھەو فەرسەخ چە دەنگ و سەنگیک ھەبى گوئى لئ ئەبئ.
- ئەلین ئەگەر مالتیک یەکتیکى چوو بوو بۆ سەفەر و کاروان، «قەلەرەش» ھاتو بەیانیان ھە دەور و بەرى مالتە کە دەستى کرد بە قەرەق، ئەو ھاتنەو ھە کەسە کە ھە سەفەرە کە ھە ئیمرو و سەبى داھە.
- ئەلین ئەگەر بە زستانان با روژیش زۆر خۆش و ھەتاو بیت، چۆلە کە پەلامارى ژوورى داو دەستى کرد بە ھەلپە کردن بۆ دان خواردن، ئەو بەفریکى زۆر قورس ئەبارئ و رەشایی ھە زەوى ئەبێ.
- ئەلین ھە روژى ھەتاو خۆشى زستانا ئەگەر چۆلە کە دەستى کرد بە مەلە کردن و بالە فرکئ، ئەو باران ئەبارئ.
- ئەلین ئەگەر جومعە بوارو شەنبە وەش کەرۆ شەنبە بوارو پەنج و شەش کەرۆ.
- ئەلین ھەر ئێوارە یەک روژ ھە ھەورا ئاوا بیت نیشانەى باران بارینە.
- ئەلین ئەگەر ھەور چوو بۆ روژ ھەلات، برۆ بۆ کاروان و باران نابارئ. ئەگەر چوو بۆ لای جنوب ئەو باران ئەبارئ، ھە مالتەو ھەرمەچۆ.
- ئەلین «شاخى مار» بکړئ بە مەشکەدا بەرە مەشکەى زیاد ئەبئ.
- ئەلین مار کە توپینرا تا نەکەوینە شەوئ و چاوى بە ئەستێرەى خۆى نەکەوئ بە تەواوى ناتوئ.

- ئەلەین موروی شین بۆ چاوەزار باشە.
- ئەلەین دوو کەلی تەپالە بۆ رەوێشولە باشە.
- ئەلەین «گری» دار گوێز لە بەهارانا هەر کارەساتیک لە نزیکەوێ روو بدا وە یا هەر شتیک بەویدا تێپەڕی لە ناو ئەوا وێنە ئەگری.
- ئەلەین ژن و خانو و ولاخی بەرزە و میان بۆ هەیه.
- ئەلەین پیاوی پشت مل پان بێ ئەقلە.
- ئەلەین پیاوی موو سووری کور تە بالای هەنگاو زل، زۆر چاکەش لە گەل یەکیکا بکا ئاخەرە کە ی زبانی هەر لی ئەبێنرێ.
- ئەلەین جل، کە لە بەرا درواوە و پێنە کرا هەژاری دیتی.
- ئەلەین بە شەو گسک دان خراپە.
- ئەلەین بە شەو مەنجەلی رەش، دان بۆ خواستن خراپە.
- ئەلەین ئافرەتی لەش پیس شیر بخاتە سەر ئاگر شیرە کە ی ئەبزرێ.
- ئەلەین کراسی سوور کچ زوو گەورە ئەکا.
- ئەلەین هەر هاوینیک زۆر گەرم بوو، ئەو زستانە ی کە بە شویتیا دیت زۆر سارد ئەبێ.
- ئەلەین یەکی ئە ژیر پێی خورا ئەوێ بۆ سەفەر و کاروان ئەچی.
- ئەلەین پێستی سمۆرە بۆ کیسە ی پارە، سەر بە رزقە.
- ئەلەین یەکی سەری چاوی چەپ و چاوی راستی بفرێ تووشی خێر ئەبێ.
- ئەلەین یەکی کە لە دەشتەوێ بە رێگەدا ئەرۆشیت، کەرویشک رێگە کە ی بری، خراپە. ئەگەر رێوی بری چاکە.
- ئەلەین کلای بە وەرگەرپاوی لە سەر بنیت، گرانی ئەبیت.
- ئەلەین یەکی کە چوو بۆ سەفەر و کاروانیک ئەگەر پێیان خۆش بوو بگەریتەوێ، ئاوی روون رۆ ئەکەن بە شویتیا؛ خۆ ئەگەر لێی بێزار بوون و ئەیانویست ئێتر نەیه تەوێ دیزە ی رەش بە شویتیا ئەشکینن.
- یەکی کە ویستی بچی بۆ شویتیک وە یا ویستی ئیشیک بکا ئەگەر لەو وەختەدا یەکی کە وە یا خۆی جارێک پزمی، ئەلی ئەوێ سەبری هێنا و ئێتر دەست نادا بە ئێشە کەوێ. خۆ ئەگەر دوو جار پزمی ئەلی ئەوێ جەختی هێنا و زۆر چاکە؛ ئەچی بە شویتیهوێ.

- ئەلین بە شەو گسک دان هەزاری دین. جا لە بەر ئەمە ئەگەر هاتوو شەو پتووست بووبو گسک بدری، دین پووشیکی لی ئەشکیننەوه، وه یا گسکە که ئەگرن بە گری چراکەدا توژیکی لی ئەسووتی و ئەو وەختە گسکەکی پی ئەدەن.

- ئەلین ئەگەر یەکی بە شەو تەماشای ئاوی بەکا ئەچی بۆ غەریبی.

- ئەلین بە شەو نینوک کردن خراپە.

- مریشک هەر که خویندی خیرا دین سەری ئەبەن، ئەلین ئەو وەیشوومەیه‌کی پتوویه. که سەر برا ئیتر وەیشوومە که ئەروا و روو ناکاتە ئەو ماله. هەروها که لە شیریش که پاش شیوان و پاش خەوتنان خویندی ئەویش هەر ئەو سەمەری هەیه و سەری ئەبەن.

- لە رهوشی کورده‌کانه ئەوا بووک دین، که گەیشته جی، زاوا ئەچی لە دوورەوه سینوکی تی ئەگری. هەروها لەو وەختەدا که بووکە پی ئەنیتە ناو دەر وازەیی حەوشەیی زاوا، زاوا قامیشیک ئەگری بە دەستەوه و ئەیدا لە سەر سەری بووک، گۆیا بەم ئیشانە سامی ئەنیشیتە سەری.

دیسان لەو وەختەدا که بووک لە ژوورەوه دانیشتووه و پینخەسوەکی بە لایەوه و زاوا ئەچیتە ژوورەوه (ئەچیتە پەردە)، که ئەم سەری کرد بە ژوورە کهدا بووکە که ئەبی هەستی. پینخەسوو دەستی ئەگری و ئەیداته دەست زاوا و ئەلی «ئەوه ژنەکت». زاوا دەستی ژن ئەگری و لەو وەختەدا چ بووک و چ زاوا کۆششی ئەوه ئەکەن که پی بنین بە سەر پی یەکا گۆیا هەر کامیان پیش کەوتن ئەوه ئیتر سامی ئەمیان ئەنیشیتە سەر ئەویان. خۆ ئەگەر بووکە که ئەمەیی بۆ پێ نەکەوت، زاوا یەکم جار که داوی ئاوی لی ئەکا بووکە که هەلەستی ئاوی بۆ پین، لەو وەختەدا بەبی ئەوه زاوا که ئاگای لی بی، قومی لە ئاوه که ئەکاتە دەمیوه و ئەیکاتە ناو جامە کهو ئەمجا ئەیدا بە میرده‌کی بیخواتەوه. ئەگەر ئەم ئیشە کرد گۆیا سامی ئەنیشیتە سەر میرده‌کی و ئیتر بە ئارەزووی خۆی ئەیرانی.

- ئەلین ئەوه کابرا ژنی هەیه و ئەچی ژنیکی تر دینیت، لەو وەختەدا که بووک ئەگۆزیریتەوه و دیتە ژوورەوه ژنە کۆنە که مەنجەلیکی رهش دین سەرەونخونی ئەکاتەوه ئەچیتە سەری. چوونە سەر مەنجەله‌که و هاتە ژوورەوه‌ی بووکی تازه ئەبی یەک بگری؛ گۆیا ئەم ئیشە بۆ ئەوه ئەکا که بووکی تازه لە بەرچاو میرده‌کی بکهوی. خۆ ئەگەر بیهوی

ئیشەكەى چاكتەر سەر بگىرى، ھەندى كلىشى بۆ ھەوا ئەدا، جا بىگىرى يا نەىگىرى ئەو ھە شتىكى ترە، ئەمە دىسان ھەر بۆ ئەو ھەىە كە مىرد لووت بە تازە بووكا نەىنى.

- ئەلەىن ئەگەر مانگ خەرمانە ئاخەلى دا ئەو ھە نىشانەى بارانە.
- ئەلەىن ئەگەر با لە لاى قىيلەو ھەت ئەو ھە نىشانەى بارانە و پىنى ئەلەىن «باى رىژنە».
- لە ناو كورددا باو ھە ژنان ئەچن بۆ سەر شەخس. ھەر ژنە بە نىيازىك رىژنە لە بەردىك ھەلئەگىرى و نىيازەكەى خۆى لە دلا ئەلەىت و بەردەكە ئەنووسىتى بە كىلى گۆرى شەخسەكەو. ئەگەر كىلەكە رىژنە لە بەردەكەى گرتە خۆى، ئەو ھە نىيازەكەى جى بەجى ئەبى، ئەگەر نەىگىرت ھىچ.

- لە ناو كوردەوارىدا باو ھە ئەگەر يەكەى قەىچى (مەقەست)ى دا بە دەست يەكەىكەو ھە راستەو راست ناىداتى، يا ئەمە بۆى دائەنىتە سەر زەو ھىيەكە، وەيا ئەمەتە ئەىخاتە سەر پىشتى دەستى خۆى و دەستى بۆ رانەگىرى و ئەو ھىش ھەلئەگىرى.

- ئەلەىن ژن لەو وەختەدا كە «گونك»ى ھەو ھەىر لە سوپتەكە ھەلئەگىرى، ئەگەر پىرژۆلە لە گونكەكە بوو ھەو ھەىر پەرت بوە دەرى سوپتەكە، ئەو ھە نىشانەى ئەو ھەى مەىوان دىت.

- ئەلەىن مەئالى ساوا كە دەستى كىرد بە گسك دان ئەو ھە نىشانەى ھەتى مەىوانە.
- ئەلەىن مەىشك كە بە لادا ئەكەوئ ئەلەىن ئەو ھە بارى خستەو، نىشانەى ھەتى مەىوانىكى وایە كە بە بارە دىارىەو ھەىر دىت.

- ئەلەىن پىشەلە كە دەم وچاوى ئەشوا ئەگەر دەستى ھەىنا بە سەر گۆچكەىا ئەو ھە نىشانەى ھەتى مەىوانە.

- ئەلەىن مەىشك كە خۆى دۆزى نىشانەى ئەو ھەى ئەبى بە كەو ھە رۆژ و پاشان باران.
- ئەلەىن وورچ كە ئاگرى چا و پىكەوئ ئەكەوئە جامبازەو بۆى دەرئەجى؛ بە ھىچ جۆر ناو ھەىر نەىكى بكەوئ.

- ئەلەىن كە پىاو بە شەو چىراى پى بوو، سەگ ئىتر توخنى ناكەوئ.
- ئەلەىن ھەر كەس تقوورچ بگىرى لە «دۆمە ژن» چەقۇ بە دەستى چاك تىژ ئەبى.
- ئەلەىن پىاوئ كە لووتى زل بوو دەعباكەشى زلە. ئافىرەتى كە دەمى زل بوو بلامانى وانىكەكەى - ماشاللە - فراوانە.

- ئەلەىن يەكەى تىكە (پاروو) لە يەكەى بفرىنى وە يا بىخوا ئەبى بە شەرىان.

- ئەلین مریشک که پۆبه‌ی سوور کرد ئەوه ئیتر دەمه‌ده‌می هیلکه کردنیه‌تی.
- ئەلین که گه‌لا «کون» کرا باران ئەباری.
- ئەلین له‌ دوا‌ی «کیله به‌ردینه» کردن، باران ئەباری.
- که ره‌شه ولاخ «باپیچی» کرد کاله‌ کۆنی له‌ مل ئەکه‌ن.
- له‌و ولاتی کورده‌واریه که مانگ گیرا ته‌پل لی ئەده‌ن و تفه‌نگ ئەته‌قینن.
- ئەلین که بیوه‌ژن گوێزرایه‌وه، هه‌لامه‌ت په‌یدا ئەبن.
- له‌و ولاتی کورده‌واریه که نانی شایی بووک ئەخۆن، ده‌ست ناشۆن.
- ئەلین ئینسانی پاره‌دار کلاوی چلکهنه‌.
- ئەلین یه‌کێ دومه‌لی لی بن، ئەوه پاره‌داره‌و ده‌ری ناخا؛ دومه‌له‌که ده‌ری ئەخا.
- له‌و ولاتی کورده‌واریه که مانگی سه‌فه‌ر ئەروا، دیزه‌ی ره‌شی به‌ دوا‌دا ئەشکینن.
- له‌ ناو کورده‌کانا ولاغی خۆشه‌ویست مورو‌ی شینی له‌ مل ئەکه‌ن له‌ به‌ر چاوه‌زار.
- له‌ ره‌وشتی کورده‌کانا که بووکیان گواسته‌وه که‌له‌شیری به‌ سه‌را هه‌له‌ده‌ن.
- ئەلین که بووک ئەگوێزنه‌وه سواری ماینی ئەکه‌ن.
- ئەلین پیاوی بی ژن له‌ گوێ ئاگردانا که دووکه‌لی بۆ چوو، ئەوه ژنی جوانی بۆ ئەبن.
- ئەلین ئافره‌ت که گری‌ی چارۆکه‌که‌ی کرایه‌وه ئەوه میوانی دیت.
- ئەلین ئەگه‌ر یه‌کێ به‌نه‌خوینی پسا ئەوه ئیشیکی ناخۆش دیته‌ پیشی.
- له‌ ناو کورده‌واریدا ناله‌شاو کردن ئەکه‌ن به‌ سه‌ر کۆشک و خانووی تازه‌وه بۆ چاوه‌زار.

* * *

کورد وه‌کو ناوی رۆژه‌کانی هه‌یه، ناوی مانگ و سالی میژوویشی هه‌یه. له‌ گه‌ل چوار وه‌خته‌دا، ئەوه‌نده هه‌یه ناوی مانگه‌کان له‌ هه‌ر شویتیک له‌و ولاتی کورده‌واری جو‌ره ناویکیان هه‌یه. ئەمه ئەوه ناگه‌یه‌نی که هه‌یچ پارچه‌یه‌کی نیه له‌ سه‌ر شتیک به‌کی که‌وتبی، ته‌نها ماوه‌ته‌وه سه‌ر ئەوه که ده‌ستی خزمه‌ت و ده‌ستی نووسینیان بۆ درێژ بکری، بۆ ئەمه له‌وه زیاتر ون نه‌بن.

من به‌ پیتی توانا کۆششم کرد بۆ کۆکردنه‌وه‌یان. ئەوانه‌ی که له‌ هه‌ر جیگایه‌کا ته‌نها ئەو مانگانه‌ نه‌ناسن، من هه‌تیم بۆ ئەوه هه‌موو ولاتی کورده‌واری شاره‌زای هه‌موو ئەو ناوانه‌بین،

خستمنه سەر لاپەرەیی ئەو قاقەزە بە پیتی هەر چوار وەختەووە لە ناو ئەمانەدا دوانزە ناوم هەلبژارد و کردمن بە بناغە بۆ هەر دوانزە مانگەکە. بە تەواوی بۆ هەموو کەس دەر کەون لە بەرانبەر ئەوانەووە ناوی مانگەکە بە روژئاواییم دانا لە گەل مانگی فارسیداو بەرانبەری کردن بە روژەکانیان. بەلام مانگە عەرەبیەکان لە بەر ئەوەکە ئەگۆرپین نووسینی و بەرانبەری پێ کردنیان لە گەل مانگی کوردەواریدا پێ ناکەوێ؛ ئیتر بەو بۆنەووە ئەوان نەنووسران.

روژ و مانگی کوردی:

ناوی روژەکانی هەفتە:

شەنبە، یەک شەنبە، دوو شەنبە، سێ شەنبە، چوار شەنبە، پێنج شەنبە، هەینی (جومعه).

ئەو مانگانەی کە هەر لایەک ناویکیان هەیە^{۱۶} و بەرانبەرەکانیان لە مانگەکانی فەرەنگی روژئاوایی:

کەژ	کوردی ^{۱۷}	روژ	فەرەنگی و روژئاوایی
فروردین	ئاخەلیو، نەروۆز، خاکەلیو، دار پشکیو، هەرمی پشکیو، هەرمی پشکوان.	۳۱	لە ۲۱ی مارت تا ۲۰ی نیسان (مارى - اپریل) فەرەردین، فارسی بورجی حەمەل.
	گولان، شەستەباران، هیلانەمە، بانەمەر.	۳۰	لە ۲۱ی نیسان تا ۲۰ی مایس (اپریل - مایو) ئۆردیبههشت، فارسی بورجی سەور.
	جۆزەردان، بەختەباران، باران و شان، باران بران، کەوبەدار.	۳۱	لە ۲۱ی مایس تا ۲۰ی حەزیران (مایو - جۆن) خۆرداد، فارسی بورجی جەواز.
مهرماه	پووشپەر، پووش کال، جۆخینان، زەخیران، خەزیران، کردارەمانگ.	۳۰	لە ۲۱ی حەزیران تا ۲۰ی تەممووز (جۆن - جولای) تیر، فارسی بورجی سەرەتان.
	خەرمانان، تیرمە، میوێگەنان.	۳۱	لە ۲۱ی تەممووز تا ۲۰ی ئاب (جولای - ئاغستۆز) مۆرداد، فارسی بورجی ئەسەد.
	گەلاوێ، تەباخ.	۳۱	لە ۲۱ی ئاب تا ۲۰ی ئەیلول (ئاغستۆز - سێتەمبەر)

۱۶- خوێنەری هێژاباش دەزانی ناوی مانگە کوردییەکان لە سالی زمانی یەکگرتووەووە و هەروەها بارسەتی بەرچاوی پەرتووک و کتییە چاپکراوەووە بۆ هەمووان ئاشکرا و خوێنە. بۆیە ئەو هەلانەیی کە لە چاپەکەیی ماموستا سەجادیدا بوو، لە گەل سەرچاوەکانی تر (هەبنانە بۆرینە، کوردستان و...) بەرامبەر کران و دروستەکەیان نووسرا تا ئێلێیەک بۆخوێنەرانی هێژا پێک نەهێنێت.

۱۷- چونکە ئێمە هەر دوو خستەکەمان کردە یەک، ئەو ناوانەیی کە کران بە بناغە بۆناوی مانگەکان بە **bold** (رەش) نووسراون.

		شه‌ریور، فارسی بورجی سونبوله.	
۳۰	گه‌لاریزان، داروهر، ئیلون.	له ۲۱ی ئه‌یلول تا ۲۰ی تشرینی یه‌که‌م (سبتمبر- ئوکتوبر). میهر، فارسی بورجی میزان.	۳۰
	خه‌زه‌لوهر، باران په‌له، چریه‌یه‌که‌م.	له ۲۱ی تشرینی یه‌که‌م تا ۲۰ی تشرینی دووهر (اوکتوبر - نو‌فامبر). ئابان، فارسی بورجی عه‌قره‌ب.	۳۱
	سه‌رماوه‌ز، گردوز، به‌روبه‌ز، چریه‌دووهره‌م.	له ۲۱ی تشرینی دووهر تا ۲۰ی کانونی یه‌که‌م (نو‌فامبر - دیسامبر). نازهر، فارسی بورجی قه‌وس.	۳۰
۳۱	به‌فرانیار.	له ۲۱ی کانونی یه‌که‌م تا ۲۰ی کانونی دووهر (دیسامبر - جنوری). ده‌ی، فارسی بورجی جه‌ده‌ی.	۳۱
	رهبه‌نان (یا رهبه‌ندان)، چله‌شور.	له ۲۱ی کانونی دووهر تا ۲۰ی شوبات (جنوری - ففریه). به‌هه‌من، فارسی بورجی ده‌لو.	۳۱
	ده‌شه‌مه، نه‌ورۆزمانگ، میش په‌ر.	له ۲۱ی شوبات تا ۲۰ی مارت (ففریه - مارس). ئه‌سفند، فارسی بورجی حووت.	۲۸

ئێسته‌مێزووی کوردی سالی ۲۶۵۷هه‌؛ هه‌ی فهره‌نگی (رۆژاواپی) ۱۹۵۸هه‌؛ هی فارسی ۱۳۳۶هه‌ و هی هه‌جری ۱۳۷۷هه‌.

له‌یه‌که‌م رۆژی مانگی هه‌رمێ پشکوانی ئه‌مه‌ساله‌دا - که‌به‌ر ۲۱ی مارت ئه‌که‌وێ - مێزووی کوردی ئه‌بێ به‌ ۲۶۵۸هه‌؛ هی فارسیش له‌و رۆژه‌دا ئه‌بێ به‌ ۱۳۳۷هه‌.

حساب‌راگرتی زستان:

- کورده‌کان له‌ به‌ر ئه‌وه‌ ولاته‌که‌یان کویستان و سه‌رما و سۆله‌یه، له‌ باره‌ی هاتنی زستان و حساب‌راگرتی زستانا چه‌ند جوهره‌ حسابیکیان هه‌یه. یه‌کیکیان ئه‌مه‌یه‌ که‌ پیتی ئه‌لین «که‌لی خان» و «که‌له‌زهره» و ئه‌و رۆژه‌ی پتی نرایه‌ ۲۶ی مانگی رهبه‌نان (۱۶ی کانوونی دووهر) پتی ئه‌نێته‌ چله. چله‌ی زستان له‌ رۆژی پینچی نه‌ورۆز مانگ (۲۵ شوبات) دواپی دیت. له‌و ولاتانه‌ی کورده‌واری که‌ تۆزی گه‌رمیاترن هه‌ر ئه‌م حسابه‌ ئه‌کری.

حسابیکی تریش هه‌یه‌ که‌ ئه‌مه‌حسابی کویستانه‌ سه‌خته‌کانه‌:

له‌ سه‌ر ئه‌م حسابه‌، دوو چله‌ هه‌یه‌: چله‌گه‌وره‌، چله‌ بچووک. چله‌گه‌وره‌ ۴۰ رۆژه‌؛ چله‌ بچووک ۲۰ رۆژه‌. ئه‌مه‌شیان هه‌ر چه‌نده‌ بیست رۆژه‌، به‌لام هه‌ر پیتی ئه‌لین چله. به‌ هه‌ر دوو کیانه‌وه‌ دوو مانگ له‌ زستان ته‌واو ئه‌که‌ن.

حسابەکە ی تریش بەم جۆرە یە: یە کەم رۆژی مانگی رێبەنان (۲۱ ی کانوونی یە کەم) پێ ئەنێتە چلەو ئەمەیان پێی ئەلێن «چلەگەورە». لە ۹ مانگی چلە (۳۰ ی کانوونی دوووەم) دوا یی دیت.

ئەمجا لە رۆژی ۱۰ ی مانگی چلە (۳۱ ی کانوونی دوووەم) پێ ئەنێتە چلە کە ی تر. لە رۆژی ۲۸ ی مانگی چلە (۱۸ ی شووبات) دوا یی دیت و ئەمەیان پێی ئەلێن «چلە بچووک». لە شەوی پێنجی ئەم چلە بچووکەدا رکوری سەبا «ئەچی بۆ کێو. لە شەوی شەشی ئەم چلە یەدا پشکۆ ئەکەوێ؛ کە پشکۆ کەوت، تینی هەوا ئەشکی.

کوری سەبا کوردیکی راوچی بوو؛ ئیشی هەر دەرو دەشت و راو کردن بوو. لەو شەویدا سەر لە ئیوارێ ئەچی بۆ کێو، کە ئەو دەرئەچی دنیا ئە یگۆرێ ئەبێ بە کپیو و بۆران و دوو کەل ئەکا؛ ئەبێ بە شەویک ئیتر لە زستانا لەو شەو ساردتر و تووشر نابێ.

کۆر کە پیرە ژنی دایکی کۆر ئەبێ، خەلکی ئاوا یی یە کە ئەچن پێی ئەلێن کۆرە کەت ئیمشەو رەق ئەبێتەو. ئەویش هەلئەستی بە کۆرە کۆر لە ژوورە کە ی خۆی دیتە دەرەو. سەیریکی هەواکەو بۆنیکێ کپیو کە ئەکا و تۆزێ مات ئەبێ. پێی ئەلێن بۆچی و مات بووی؟ ئەلێ: «راستە ئەم شەو تووشر شەویکە لە زستان، بەلام ئەگەر کۆر کۆرێ من بێ، تا بە یانی دانانیشی و هەر هاتوچوو ئەکا».

خەلکە کە بە قسە کە ی پێ ئەکەن، ئەلێن پیرە ژنە خەلە فاو. ئەو تە هەلدە ی بە ئاسمانا ئەبێهەستی تازە ئەلێ ئەگەر کۆر کۆرێ من بێ دانانیشی و هاتوچو ئەکا. بۆچ کپیو دەر فەتی ئەو ئەدا کە کۆرە لەو شاخەدا پێ لە بەر پێ هەلێنی؟

ئەو شەو بە هەر جۆر بێ رۆژ ئەبێتەو بە یانی خەلکی ئاوا یی هەموو شال و پیتاو ئەبەستن بۆ ئەو بچن تەرمی کۆرە بێننەو، کۆتوپر سەیر ئەکەن و کۆرە لەو لاو لە لاقە برغە ی شاخە کەو کەلە کتیو یە کی کردوو بە سەر دارە کە یەو و ناو یە بە نەرە ی شانیهو و بەرەو ئاوا یی بوو. خەلکە کە چوون بە بەرەو پێشە وازیو و پاشان لێیان پرس ی کە چۆن سەرما رەقی نە کردۆتەو؟ وتی: «سەر لە ئیوارە کە لە مال دەرچووم و دوور کە و تەمەو، دنیا گۆرا و بوو بە کپیو و تۆف؛ نە دار بە دەرەو ما، نە ئەشکەوت ما، نە کێو و شاخ ما لە بەر بەر و باران. وتی پەکم کەوت؛ ویستم پەنا ئەشکەوتیک بدۆزمەو و بچم ستاری تیا بگرم. لە گەل ئەو ش کە نەبوون، کۆتوپر وەکو دەرنگیک بێتە گویم و لە دەرنگی دایکەم بکات، وتی دامەنیشەو هەر هاتوچو بکە. منیش ئیتر دەستم کرد بە هاتوچو کردن لە ناو بەفرو کپیو کەدا

تا به یانی. به یانی ئەم کەلە کێوەیە سەرما پەکی خستبوو گرتە و سەرم بێری و ئەو
هاتمەوه.»

جا ئێستەش لەو کۆیستانانە لە لادێ و شارەکانا، لە ژووری مێگەونەکانا ئاگر
کراوە تەووە و نێلەنێلی دێ. پیاوێ ریش سپی و دنیا دیدەکان لە بەر ئاگرە کە دانێشتوون و
ئەیکەن بە گالە، یەکیەک ئەلێ ئێمشەو کۆری سەبا ئەچێ بۆ کێو، یەکیەک ئەلێ ئێمشەو نێو
سبە ی شەو، بەم جۆرە قسە لە روێشتنی کۆری سەباوە ئەکەن بۆ کێو.

گەلاوێژ

- «گەلاوێژ» لە باوی کوردەکانا، ئەستێرە یەکی زۆر گەشی پێشنێگدارە لە بەینی
روژەهلات و شیمالا هەلدیت. کە ئەم ئەستێرە یە هەلات، گەرما روو ئەکاتە کزی و بەرەبەرە
فینکی پەیدا ئەبێ و پاشان ئەچێ بە لای سەرماوە.

ئەم ئەستێرە یەش لە شەوی ١٦ی مانگی «میوگەنان» - کە بەر شەوی ١٦ی ئاب و ١٦ی
مورداد ئەکەوێ - لە بورج ئەکەنێ کەس نابینێ، بەلام بەکەم گیانلەبەرێک کە لە پێشا
هەستی پێ بکا - بە هەستکردنێکی مەعنەوی - ولاغی بەرزە یە، ئەسپ و ماین. خاوەنی مەرۆ
مالات - ئەوانە ی کە پسپۆرن لە لایەن ئازەلدار یەو - کە چاویان بەو ولاغی بەرزە یە کەوت
ئەزانن کە گەلاوێژ لە بورج کەنراوە.

پاش ولاغی بەرزە، یەکەم گیاندارێک کە گەلاوێژ ببینێ مەرەکیو یە. ئەمە لە بەری
بە یانا ئەکاتە سەر کلاوێژ و لووتکە ی شاخەکانا و بۆ گەلاوێژ ئەگەرێ تا بەرچاوی ئەکەوێ.
مەرەکیو ییش کە گەلاوێژی بەرچاوی کەوت، ئەکەوێ تەگەو بەران.

پاش ئەمانە بەرەبەرە گیانلەبەرەکانی تر ئەبینن. ئاخر گیانلەبەر کە گەلاوێژی لە بەر
چاوی ئەکەوێ بەرازە. بەراز خۆی لە بینینی گەلاوێژ ئەدزیتەو، نایەوێ چاوی پێ بکەوێ؛ تا
وای لێ دیت تەنانت لە ئاخر خۆی ئەکویتە شوێنە چالەکان و ناوگەرۆوی قوولی
کێوکان؛ هەر بۆ ئەو نەبینی. ئەمجا ئەگەر هاتوو گەلاوێژ ئەوەندە بەرز بوو کە ئەو لەو
شوێنە چالەشا هەر بەرچاوی کەوت، ئەو وەختە ئەوانیش ئێتر ئەکەوێ با و سواری یەک
ئەبن.

شەکرایی دەماخ

خاوەنی داستانێ کوردی وای گیراوەتەو و ئەلێ:

- جاریک کابرایەک لەو دەشتە سەیری کرد واشتێکی هەر زۆر زۆر زل لەو دەشتە پێکی لە رۆژەهلات و پێکی لە رۆژئاوا سەری لە عاسمان توند بوو. دەهۆلێکی لە ملایە ئەوەندە زلە بە تەواوی بەری رۆژی گرتووە دنیای کردووە بە تاریکستان. دوو مێرکوتی بە دەستەوێهە دەستی بەرزەووە کردووە سێ مێرەکی لێ وەستاوەتەو؛ چۆن وەستانەوێهە ک؟ وەکوو دەست لە سەر دەم و ئامادەیی ئەوێهە کە لە دەهۆلە کە بدا. کابرایێ پرسی برا تۆ چیت و ئیشت چییە؟

وتی: «وێللا برا من مەلایە کەم؛ لە سەرەتای دنیاوە لێرە وەستاوم بەم دەهۆلەووە بۆ ئەو کە ئەگەر مەلایە ک شتێکی دا بە یەکی، لە دەهۆلە کە بدەم بۆ ئەو مەلایە کە ی ئاسمان و گیانلەبەری سەر زەوی هەموو تی بگەن».

ئەویش پێی وت: «تو خوا برا تا ئیستا چەند هەزار ملوین جار لیت داوە؟» وتی: «وێللا ئەگەر ئەمە لێدەم، یە ک».

- کابرایەک هەبوو لەو دەشتی «قولەو دەکە» یە فەتحۆللای ناو بوو؛ خەلک پێیان ئەوت: «فەتە». کابرایەکی تریش هەبوو ناوی مەرف بوو. ئەم دوو هەر دووکیان پیاوی یە کێ لە بەگزادەکانی جاف بوون. مەرف بە درێژیی سالی فەتە ی کردبوو بە گالتەچی خۆی و هەر ئەویش زیاتر بە فەتە فەتە، فەتحۆللای کردبوو بە فەتە.

رۆژیک پێکەووە دائەنیشن کوتوپر مەرف تریکی ناقۆلا ئەکەنی، زۆر تەریق ئەبێتەووە فەتەش نایخاتە رووی. ئیتر لەو وەختە بە دواوە هەر بە دەوری فەتەدا ئەهات و هەموو جار قسە ی خۆشی لە گەل ئەکرد و بانگی ئەکرد. خەلکیش لەمە زۆر سەریان سوور ئەما و بە جۆریکی وا ئەمجا ناوی فەتحۆللا بوو بوو بە گالتە بۆ فەتە.

رۆژیک لە کۆریکا دائەنیشن و دیسان فەتحۆللاو فەتحۆللا بە دەوریا دیت. ئەم ماستاوەشی هەموو بۆ ئەو ئەکرد کە فەتە باسی تری کە ی ئەگیرێتەو. فەتە ئیتر گەیشته تینی

و وتی: «مارف، مارف! کهم فته به بکه به فته تۆللا. بهشم له هەر چوار مه‌زه و برپاوی عه‌مین عیله‌رو تیکت کوتا به زه‌ویا، ده ئیتر واز بیره»^{۱۸}.

- کاربایه‌ک ئیشیکێ له گه‌ل ژنیکا لێ قه‌ومابوو، لێی ئاشکرا ببوو. بردیانه لای قازی بۆ نه‌وه پرسبیری لێ بکاو به‌ تۆله‌ی خۆی بگه‌یه‌نئ. قازی ئه‌و سه‌رده‌مه نووسه‌ریکی له‌ به‌ر ده‌ستا بوو له‌ کاتی موهاکه‌مه‌دا هه‌ر پرسبیار و وه‌لامیک که‌ ئه‌یکرد و وه‌ری ئه‌گرته‌وه، نووسه‌رده‌که ئه‌ینووسی؛ ئیستا پنی ئه‌لین «کاتب زه‌بت».

جا قازی له‌ کابرای پرسی: ده‌ رۆله‌ قسه‌ بکه‌ بزانه‌م چۆن ئه‌و ئیسه‌ت کرد؟ هه‌مووی بگنیه‌وه. ئه‌ویش وتی: قوربان لای ران بوین، هه‌روا گه‌مه‌مان ئه‌کرد له‌ پاشا من ده‌ستم که‌وته لای رانی ئه‌و. ئه‌ویش ده‌ستی که‌وته خوار ناوکی من. ورده‌ ورده‌ پالمان دا به‌ یه‌که‌وه. ده‌ستمان کرده‌ ملی یه‌ک و ماچی یه‌کمان کرده‌وه.

ئه‌وا هه‌ر شتیک ئه‌م ئه‌یلێ قازی به‌ کاتب زه‌بت ئه‌لێ بینووسه‌و ئه‌ویش سه‌ری شۆر کردۆته‌وه به‌ سه‌ر قاقه‌زاو ئه‌ینووسی. پاش ئه‌وه من ده‌رییکه‌م داکه‌ند و ئه‌ویش ده‌رییکه‌ی خۆی داکه‌ند. له‌ دلا زۆر دلم پێوه‌ بوو، ده‌ستم برد هه‌ر دوو قاچم به‌رز کرده‌وه و چوومه‌ ناو گه‌لیه‌وه، کاو راکه‌ی خۆم گرت و نامه‌ سه‌ر دوا برپاوه‌که‌ی ئه‌و خۆ...

که‌ قسه‌که‌ی گه‌یشه‌ ئه‌م شوینه، کابرای «کاتب زه‌بت» وتی: هه‌، هه‌، هه‌، سه‌، سه‌، سه‌، سه‌برکه‌ جارێ ی ی ی و به‌ لادا هات و خاوبوه‌وه و قه‌له‌مه‌که‌ی له‌ ده‌ست که‌وته خواره‌وه.

- «ئه‌حه‌ی کړنو» هه‌ر له‌ سوله‌یمانی پیاویکی قسه‌ قوت و گالته‌چی و نوکته‌باز بوو؛ چ قسه‌ی چ کرده‌وی هه‌مووی هه‌ر نه‌سته‌ق بوو؛ ناوبانگی له‌ هه‌موو لایه‌ په‌یدا کردبوو. ئه‌و ئیسه‌ی که‌ به‌ ناو ده‌سته‌یه‌وه بوو شه‌ربه‌ت فروشی بوو، به‌لام له‌ به‌ر ئه‌وه له‌ باری گوزه‌رانا زۆر رێک نه‌بوو، هه‌ر ئیشیکێ به‌ ده‌سته‌وه به‌هاتایا هه‌ر ئه‌یکرد. ئه‌مانه‌ش بۆ نانی فاته‌، که‌چی نانی فاته‌ هه‌ر ده‌ست نه‌ئه‌که‌وت.

۱۸- عه‌مین عیله‌ رووت کاربایه‌کی چه‌قو ساز بوو له‌ ته‌ویله‌؛ ته‌قه‌ی چه‌کوشی ده‌نگی نه‌دایه‌وه. ده‌نگی ته‌قه‌ی چه‌کوشه‌که‌ی ناوبانگی په‌یدا کردبوو.

ئەو سەردەمە سولەیمانی شوینی ژبانیکی تر بوو. دنیا وەکو ئیستە گالتهی بە خەلک نەئەکرد کە بە شەو و بە رۆژ خەریک بن و کەچی ھەر پیتی نەگەن. ئەو شارە جینگای رابووردن و ھەوارگەیی نوکتە و قسەیی خوش بوو. کە ئیوار ئی داهات دیوہ خانان گەرم ئەبوو، بە قسەیی نەستەق و بەبێ دلتنەنگی رایان ئەبوارد. وە یا لە چاخانەکان لە پاش نوێزی خەوتنان ھەکاھت خوانەکان بە دەنگیکی جوان داستانی رۆژگاری کۆنیان ئەگێرێ و پیاوہ کانی لێیان کۆ ئەبوونەوہ. لە گەلئ شوینی تریش ئەتینی دەستەبەکی وەکوو دەستەگول رێ ئەکەوتن لە دەرو دراوسی و ناسراو ھەر شەو لە مالی یەکیکیان کۆ ئەبوونەوہ؛ بە گۆرەوی بازی و فنجانی سەرئێوارەیان ئەنووسان بە مەلا بانگدانی بەیانەوہ. ئەمە بوو رابواردنی جارانی سولەیمانی، ئیتەر وەکو ئیستە نە «قەبول» ە ژنان سەری لە پیاو تیک دابوو نە وینەیی فیلمی سینەما سەری لە ژن تیکداوو.

جا ئێوارە چەند کەسیک لە دراوسی دووکانەکانی ئەحەیی کەنوو قسە ئەکەن وەبەک کە پاش نوێزی شیوان بچن بۆ مالی ئەحەو نانی ئێوارەشیان بخەن بە سەر ئەواو بەم بۆنەوہ نوکتەبەکی بێ بگێرن.

ئێوار ئی دادئ و ھەموو لئ ئەدەن ئەچن. «سلام علیکم» «سلام علیکم» دە دوانزە کەس ئەچنە ژوورەوہ. ئەو وەختە کورسی و سەنگلی نەبوو؛ کەوش دائەکنراو دائەنیشتن. ئەمانەش ھەموو پێلاوہکانیان داکەند و چوون لە سەر بەرپەو ھەسیرە شەر دانیشتن و خالە ئەحمەدیش بەخێرھاتی کردن.

ئینجا وتیان خالە ئەحمەد ئەوی راستی بێ ویستمان ئەم ئێوارەبە لە مالی ئیوہ نان بخۆین؛ جا تۆش ئیتەر کەیفی خۆتە. خالە ئەحمەدیش ئەسپێ لە گیرفانی «فەتاح پاشا» ئەکا. ئەلئ یا خوا بەخێر بێن، تۆزئ سەبەرم لئ بکەن ئیوہ بۆ خۆتان بە قسەو خەریک بن، من لە مالەوہ ھەر ژنەکەمە، خۆی تەنھا پیا ناگا نان دروست کا، ئەچم تۆزئ سەرو کاری ئەکەم و دیمەوہ خزمەتتان. ئەلئ بڕۆ، وا ئیمە دانیشتووین.

دیتە دەروہە چی کەوش و قۆنگرەیی ئەوانە لەوئ دانراوہ، ھەمووی کۆ ئەکاتەوہو ئەیخاتە توورەکەبەکەوہو ئەیدا بە شانی. خیرا بە پەلەپەل ئەبیا بۆ بازار. پینەچیەک ھەلئ نەگرتبوو، ھەمووی ئەفرۆشی بەو. پارەکەیی ئەباو ئەیدا بە کەباب و ئەگەریتەوہ بۆ مالەوہ. بۆیان دائەنئ و ئەلئ لیم ببورن ئیوہ لە ناوہختا ھاتن، بەم دەمودەستە لە کەباب زیاتر جئ بەجئ نەبوو. ئەوانیش گەلئ لە خۆیان ئەبوورنەوہو دەست ئەکەن بە نان و کەباب خواردن. جار جاریش سەیریکی یەک ئەکەن کە پەنیکی چاکیان بە خالە ئەحمەد دا. تیروپر

رۆژی پێش نوێژی شیوان بە گۆیزانیکێ تیز ریشەکە ی بتاشی با ھەر بە مردنی خۆی بمری، ندوھک بە ژانی ھەلکێشانەو. ئەو وەختە بۆ جامبازەکەش ئەگەر سیانیش بێ قەینا کا، گۆم ھەتا قوولتر بێ مەلە ی خوشترە.

- مەلایەک ھەبوو لەو موکریانە مەلا ئەورەحمانی ناو بوو. رۆژیک پیاویک ئەچیتە خزمەتی و ئەلی: «ئەگەر یەکن بەرەلەبی بکەوێتە سەر شەرمی کچیکی بەر مەمکە، دەستنوێژی ئەشکی؟» ئەویش ئەفەرموی: «کتیب ئەفەرموی ئیستە دەستنوێژی ناشکی، بەلام کە ھاتوو ئەو کچە گەورە بوو، گەیشتە وەختی بالتی بوون ئەم ئەبی ئەو دەستنوێزانە ی ئەو وەختە ی بشواتەو».

- مەلا توفیق حاجی برایم لە سولەیمانی گێرایەو و تی: کابرایەک لە دی «ئاوکورتی» ھەبوو ویستی ژن بێتی. ھەر چۆنی بوو ئافەرەتیکیان بۆ دۆزیەو و ھینای. شەوی کە چوو لای بۆ ئەو ی بێی بە زاوا، روانی ئافەرەت دانەچیرەتی و ژان ئەیگری. کابرا توورە بوو مووی سمیلی راست بوو و ویستی ژنە بکوژی. ئافەرەت کە بە مە ی زانی پێی وت پیاو کە ئەمە کاری خوا یە؛ تۆیش نابێ لە کاری خوا لاریت بیت. راوہستە با منالە کەمان بێ.

لە پاش ئەو کە خوا کوپیک ی دا، شەوی کە دەوریان چۆل بوو، پیاوی دانا و بۆی باس کرد و تی: «پیاو کە! لە بیرتە ئەو سالە کە شیخ تەشریفی ھات-رۆح بە ساقە ی بی!- فەرموی نابێ کەس دەس لە کاری خوا بدا. وە ھەرچی بە چاوە ی بینن باوہری پێ مەکەن». بەم قسانە کابرای سارد کردەو و جوان گوپی بۆ شل کردبوو ئەمجا ئەم بەندانە ی بە سەرا ھەلدا:

شام و شیراز و شێتر	کاردو گیلایەو کەنگر
مانگیکیان ناوت بردم	دوو مانگیش ئاموشۆت کردم
دوو مانگ و نیو دەستگیران	دوو مانگ و نیو خەنەبەنان
نۆ رۆژیش زەماوہندت بۆم کرد؛ ئەمە نۆ مانگ و نۆ رۆژە کە.	

تو خوا پیاو کە بەس نەبوو شەیتان ئەو تاوانە ی پێ نەکردی و خۆم و منالە کە بکوژی. کە ئەمە ی وت کابرا ھەلسا و پەلاماری دەستی ژنە ی داو ماچی کرد و تی: «بە خودای ژنی زیرەک و عاقل بە کەلکە. ئافەرین ژنە کە بۆ تۆ، کە منت لەم تاوانە گێرایەو».

- لهو بناری شاره زووره پیریزنیک هه‌بوو پووره ئامانی ناو بوو. به پاره زوری ناوبانگی ده‌رکردبوو. چند دزیک که‌وتنه سهر ئه‌وه ویستیان بچن پاره‌که‌ی لی بدزن. شه‌ویک ئه‌چنه سهری و ده‌وره‌ی ماله‌که‌ی ئه‌ده‌ن، پووره ئامان هه‌ست ئه‌کا و خه‌وی لی ناکه‌وئ. دزه‌کان به ده‌وری خانوه‌که‌دا بلاو بوونه‌ته‌وه. بۆ ئه‌وه یه‌کتری ئاگادار که‌ن ده‌ست ئه‌که‌ن به فیکه‌فیک. پووره ئامانیش فیکه‌یه‌کی کرد به ناو فیکه‌کانا و وه‌کو ئه‌وان ده‌ستی پئ کرد. یه‌کێک له دزه‌کان لێی هه‌ستایه سهر پئ وتی:

پووره ئامانی، پوره‌ئامانی فیکه‌ فیکته کیرت کوانی؟
پوره ئامانیش وتی:

من فیکه‌ ئه‌که‌م تا دز بترسی دز له کیری من بۆچی ئه‌پرسی؟
دزه‌کان به شیرزه‌یی گه‌رانه‌وه.

- مه‌لایه‌ک هه‌بوو «مه‌لا عه‌به‌نوس»ی ناو بوو. تازه‌ خویندنی ته‌واو کردبوو، له گوندیکی ئه‌و سهرشپوه دلخۆشیان کردبوو که‌ بێ به مه‌لایان و قسه‌شیان دا‌بوویه که‌ ژنیشی بۆ بینن. له پاش ماوه‌یه‌ک کچیکی گه‌لخۆی خاله‌ پیرۆت هه‌بوو له گونده‌که‌یان، که‌سی پئ قایه‌ل نه‌ئە‌بوو له‌ویان ماره‌ کرد.

زوری پینه‌چوو مه‌لا که‌ سه‌یری نه‌کرد تووکه‌ به‌ری ژنه‌ بلامانی ئه‌لێی کۆریه‌ ده‌وه‌نه. هه‌موو جار که‌ به‌یانی ئه‌چوو بۆ مزگه‌وت ئه‌یوت به‌ ژنه‌ ئه‌و به‌رده‌رگا و حه‌وشه‌ دامالێ. ئه‌ویش له مه‌به‌سه‌که‌ی تینه‌ئه‌گه‌یشته‌ ئه‌چوو جوان و پوخت به‌رده‌رگا و حه‌وشه‌که‌ی ئه‌مالی. مه‌لا که‌ ئه‌هاته‌وه‌و ئه‌یویست گه‌مه‌و گالته‌یه‌ک بکا، سه‌یری نه‌کرد هه‌زار خوزگه‌ به نه‌شته‌ر! وای لێ هات ئیتر نه‌یوێرا جارێکیکه‌ به‌چینه‌ لای.

ئافره‌ت، که‌ بیینی و مه‌لا به‌ ته‌واوی لێ لالوته، پیریزنیکێ کۆنه‌ سالی دراوسینیان هه‌بوو، چوو باسه‌که‌ی سه‌راپا بۆ گێرايه‌وه. پیره‌ژن که‌ ئه‌م باسه‌ی بیست کیشای به‌ رانی خۆیا و وتی: ئای گله‌کوێر بێ! من له تافی گه‌نجیما ده‌رزی هه‌زاری وه‌کوو تۆم داوه‌ که‌ چی تۆ چاری شتیکی ئاوات پئ ناکرێ؟

دایره‌ که‌ری خۆی به‌رده‌ست که‌وتبوو. له به‌ر ئه‌وه‌ خۆی له گه‌مه‌و گالته‌ی پێش نیوه‌شه‌وان بیه‌ش بوو، ویستی ئه‌وه‌نده‌ی تر ئافره‌ته‌که‌ که‌ر کات. پتی وت: رۆله‌ نازاری ده‌وری دۆله‌! که‌ چوینه‌وه‌ ماله‌وه‌ به‌ ئاگری قوتیله‌که‌ دوا براوه‌که‌ هه‌لکړۆزینه‌وه. ئیتر بێ تووک و لووس بیخه‌ره‌ به‌رده‌س مه‌لا عه‌به‌نوس.

ئافره‌تی ساویلکه چوه‌وه بۆ مال‌ه‌وه قوتیله چرای نا به ناولنگی خۆیه‌وه. داخه‌که‌م
خه‌پله‌که‌ی سوتا و بوو به کۆله. شه‌وی مه‌لا ئاره‌زووی هه‌لسا ویستی بچینه‌ لای، ژنه
نه‌یه‌شت. به‌م جۆره دوو سێ شه‌و هه‌ر رێ نه‌دایه، مه‌لا ئارامی برآو ویستی به زۆر ئیشی
خیر جی‌به‌جی بکا. ئافره‌تی خست و ده‌ریتی داکه‌ند. ته‌ماشای کرد ده‌ورو پشتی
دوا‌براه‌که‌ی زیچ‌کاو زل زله‌ی تیا ئه‌کا. که ئه‌مه‌ی چاوپێکه‌وت دلی تیکچوو که‌وته‌ قَلپ و
قوی رشانه‌وه. له مال ده‌ره‌پری و هه‌ر به‌و شه‌وه ئه‌و ئاوا‌یی‌ه‌ی به‌جیه‌شت و هه‌و قوناغ
له‌وئ دوور که‌وته‌وه‌و بوو به مه‌لای گوندیکی‌تر.

له پاش ماوه‌ی سالتیک که ئاسکۆلی ناولنگ کولۆل به ته‌واوی چاک بووه‌وه، ئه‌م
نامه‌یه بۆ مه‌لا نووسی:

گیانی شیرینم مه‌لا عه‌به‌نووس به‌ر ده‌رگای مالت لی مه‌به‌ مایووس

وه‌ک به‌ری هه‌سان سافه‌و لووس و پووس

مه‌لا عه‌به‌نوسیش به‌م جۆره وه‌لامی بۆ نووسیه‌وه:

تاقه‌ کچه‌که‌ی خاله‌ پیرۆتی هه‌ر چه‌ن شه‌وه‌که‌ی پارم وه‌ بیر تی

جه‌رگ و هه‌ناوم له به‌ر یه‌ک ده‌رتی

ئیر برآی برآی مه‌لا جاریکی‌تر نه‌چوه‌وه لای.

- له گوندیکی ئه‌و بناری هه‌ورامانه کوپ و کچیک دلخوازی یه‌کتر ئه‌بن. به‌لێن به
یه‌ک ئه‌ده‌ن که شه‌و له‌و دیوی ته‌یمایی هه‌وشه‌که‌وه یه‌کتر ببینن. دنیا‌ش قه‌وشی پایز ئه‌بی،
شه‌وئ له کاتی خۆیا کوپه‌ دیت. به‌لام کچه‌که‌ له به‌ر ئه‌وه میوانیان ئه‌بی بۆی رێ ناکه‌وئ
بچیت. هه‌ر چۆن ئه‌بی خۆی ئه‌گه‌ینیته هه‌یوان. کوپه‌ له دووره‌وه ئه‌بیینی ئه‌م هه‌لبه‌سته‌ی به
سه‌را هه‌لئه‌دا:

بالا به‌رزه‌که‌ی مووروو له گه‌ردن سه‌رما کوشتمی بیره‌ گوو کردن

کچه‌ش له ولا‌ما ئه‌لئ:

سه‌رما نه‌یکوشتی چاوت ده‌ربایه برۆ یانه‌ی خۆت ئیسته‌ گووم نایه

- پیاویک هه‌بوو له سوله‌یمانی خاله‌مه‌حمووی ناو بوو؛ ئیجگار توپه‌و که‌له شق بوو.
زۆریش پیر بووبوو، له به‌ر پیری چاوی کز و گویی گران بووبوو.

نیواره‌یه‌ک له سەر سه‌کوکه‌ی مزگه‌وتی سه‌یدحه‌سه‌ن له سابوونکه‌ران خه‌لکه‌که‌کو
بوونه‌وه بۆ نوێزی شیوان و دهمه‌ ده‌می بانگ بوو. خاله‌ مه‌حمویش له‌وئ بوو، دانیشتبوو؛
به‌لام ریزی سه‌فه‌که‌ی تیکدا‌بوو. بانگ و تراو قامه‌ت کراو ئیمام چوو‌ه محرابه‌وه‌و خه‌لکه‌که‌
هه‌موو وه‌ستا بوون ده‌ستیان به‌رز کرد‌بو‌ه‌وه‌و دوعای پیش نوێزه‌که‌یان نه‌خویند. خاله
مه‌حمو ئاگای له‌مانه‌ هه‌یج نه‌بوو. پیاویک شانی گرت پیتی وت خاله‌ مه‌حمو نه‌وا نوێزه
تۆزی خۆت ریکه‌خه‌ با ریزی سه‌فه‌که‌ تیک نه‌چێ.

هه‌ر کابرا ئه‌مه‌ی وت خاله‌ مه‌حمو تو‌ره‌ بوو ده‌ستی کرد به‌ قسه‌کردن و وتی: «ئای!
تۆ چیت داوه‌ به‌ سەر منه‌وه؟ لیره‌ش وازم لێ نایه‌ن، ئه‌مه‌ ده‌ردی کابرایه‌تی که‌ ژنه‌که‌ی
دۆستیکی هه‌بوو له‌ بن دار هه‌رمی که‌ خه‌ریکی گه‌مه‌و گاله‌ته‌ بوون و سه‌ریان له‌ کابرای
مێردی ژنه‌ تیک دا‌بوو. ئاخ‌ر باب‌ه‌ تۆ چیت داوه‌ به‌ سەر منه‌وه؟»

ئه‌وا به‌ ده‌نگی به‌رز ئه‌م قسانه‌ ئه‌کا و له‌و کاته‌دا مه‌لا له‌ دوعا بووه‌و نیه‌تی دابه‌ست و
به‌ ده‌نگی به‌رز وتی: «الله‌اکبر». خه‌لکه‌که‌ش هه‌موو نیه‌تیان دابه‌ست و مه‌لا که‌وته
خویندنی سوره‌ی «الحمد».

خاله‌ مه‌حمویش هه‌ر له‌ شوینه‌که‌ی خۆی دانیشتبوو‌ه‌و گه‌رم بووه‌و ئاگای له‌ ئیمام نییه
که‌ نوێزی دابه‌ستوو‌ه‌ هه‌ر ئه‌لێ: ئاخ‌ر باوکم تۆچیت داوه‌ به‌ سەر منه‌وه؟ به‌ خوا سه‌یره‌ ئه‌مه
ده‌ردی کابرایه‌تی ئه‌یه‌وئ سه‌رم لێ تیک بدا، جا وه‌ره‌ له‌ داخا مه‌مره‌. ئه‌مه‌ راست ده‌ردی
کابرایه‌تی ئه‌لێ:

«کابرایه‌ک ژنیکی هه‌بوو، ژنه‌که‌ی له‌گه‌ل کابرایه‌کی‌ ترا ده‌ستیان تیکه‌لاو کرد‌بوو،
هه‌موو جار پیکه‌وه‌ گه‌مه‌و گاله‌ته‌یان نه‌کرد. رۆژیک دۆستی ژنه‌که‌ به‌ ژنه‌که‌ی وت ئه‌گه‌ر
جاریک له‌ به‌رجاوی مێرده‌که‌ت پیکه‌وه‌ دروست نه‌بین من به‌روا به‌ دۆستایه‌تی و
خۆشه‌ویستی تۆ ناکه‌م.

ژنه‌ش وتی باشه‌ ئه‌مه‌ شتیکی ئاسانه‌. سه‌به‌ینی تۆ بجۆره‌ بن دار هه‌رمیکه‌ی خوار
ئاواییه‌وه‌، منیش له‌ گه‌ل مێرده‌که‌ما دێن بۆ ئه‌وئ جا له‌وئ ئیشی خۆمان نه‌که‌ین.

ئه‌وا مه‌لا خه‌ریکی «الحمد» و خاله‌ مه‌حمویش خه‌ریکی ئه‌م قسانه‌یه‌. خه‌لکه‌که‌ش
له‌ به‌ر پرم‌وه‌ژری پیکه‌نین هه‌ندیکیان نوێزیان پریوه‌و هه‌ندیکیان هه‌ر خۆیان گرتوو‌ه‌. مه‌لا
گه‌یشته‌ «ولالقالین»، مه‌موومی به‌ جاری و تیان «ئامین»! له‌م کاته‌دا خاله‌ مه‌حمو وتی:
«به‌یانی ژنه‌ به‌ مێرده‌که‌ی وت پیاوه‌که‌ با بچین بۆ بن داره‌رمی که‌ سه‌یرانیکیش نه‌که‌ین و
هه‌ندئ هه‌رمیش دێینه‌وه‌. پیاوه‌ وتی باشه‌و لێیاندا رۆیشتن. که‌ گه‌یشتنه‌ بن دار هه‌رمیکه‌ له‌

پاش تۆزیک ژنه وتی پیاوه که من ئەچمه سەردارە که، هەرمیکە ئەتەکیتم و تۆش کۆی کهوه.

ئەمە ی وت و چوو سەر دارە که دەستی کرد بە هەرمی تەکانن؛ پیاوێش کۆی ئەکردهوه. کوتوپر ژنه که قیژانی وتی: «ئەپرۆ پیاوه که ئەوه کییه سوارت بووه؟» پیاوه که وتی: ئەوه شیت بوویت؟ سوار بوونی چی؟ ژنه وتی: ئای، ئای پیاوه که خۆ ئەوه خستتی و هەر بە تەواوی سوارت بوو ئەپرۆ پیاو چۆن سواری ئەبن؟ پیاوه له خوارەوه وتی: «کچی ئافرەت ئەوه تۆ ئەقلت له سەر خۆت؟ ئەوه ئەلێی چی؟» ژنه قیژاندی و کهوته خۆی و پەله پەل وا خەریکه دیتە خوارەوه دەستی کرد بە جنیودان وتی: «کۆرە سەگی سەگباب! چە رایەت ئەکهوئ تۆ سوار مێردی من ئەبی؟ کۆرە پیاوه که بۆ خاتری خوا خۆ ئەوه لنگی گرتی بە شانەوه، تۆ پیاویکی زرت و زەلامی عەیب ناکە ی وەکو ژن له ژیر ئەو زرتە بۆزە سەگبابەدا کهوتوو». پیاوی مێردی هەروا دەمی بوو بە تەلە ی تەقیووه وتی: «کچی خوا بتگری ئەمە قسە یه ئەیکە ی! پیاوی چی، لنگ بە شانەوه گرتنی چی؟ تۆزئ ئەقلت یینهوه سەر خۆت و زمانی خۆت بگرە». ژنه بە پەله پەل رایکرده خوارەوه زەلامی سەر مێرده که ی بگری.

لەم کاتەدا مەلا سوورە ی «قل هو الله» یشی تەواو کردوو چوو بە روکوعا وتی: «الله اکبر». خالە مەحمو وتی: «ژنه هاتە خوارەوه و هیچی بەرچاو نەکهوت. وتی ئەپرۆ چی بوو من چاوم پێکهوت؟» ئا تۆ خوا پیاوه که بۆ من هیچ کەلکی نییه؛ تۆ بچۆرە سەر دارە که هەرمیکە بتهکینه و من کۆی ئەکه مەوه.

مێرده چوو سەر دارو دەستی کرد بە هەرمی تەکانن، لەم لاوه دۆستی ژنه که له پەنا بەردیکا خۆی حەشاردبوو، هاتە دەرەوه و هات بە لای ژنه کهوه دەستی کردە ملی و ماچیکێ کردەوه. پیاوی مێردی له سەر دارە کهوه وتی ئای ژنه که ئەو زەلامە کێیه و دەستی کردە ملت و ماچی کردیهوه؟ ژنه وتی ئەپرۆ پیاوه که ئەوه ئەلێی چی؟ زەلامی چی و ماچی چی؟ ئاخە منیش وام ئەوت تۆ بڕوات نەتە کرد. ئەمە هەرمی و دارەو خێوی لێ دیارە. زۆری پێنه چوو خێرا کابرا سواری ژنه که بوو. کابرای مێردی له سەرەوه ئاگری تێبەر بوو هاواری کرد ئەری سەگی سەگباب! ئەوه چە رایەت ئەکهوئ سواری ژنی من ئەبی؟ ژنەش هەر ئەلێ پیاوه که شوورە ییه قسە ی و مەکه پیاوی چی و سوار بوونی چی؟»

لەم کاتەدا ئیمام رکاتی یەکمە و دووهمی تەواو کردبوو چوو بوو بە روکوعا و سەری بەرز کردەوه وتی: «سمع الله لمن حمده». خەلکیش ئەوی له نوێرا ماون، ماون ئەوی

نوژی بریوه یه‌کئی کردوویه به که‌وشه‌کانیا و بوی دهرچووه و یه‌کئی له بهر پیکه‌نین ناگای له خوی نه‌ماوه مه‌لاش لی بووه به کورده نامووسی ناتوانی نوژی‌ه‌کی بی‌ی، به‌لام له بهر قولی پیکه‌نین نه‌ویش نازانی چی ئە‌لی و هۆشی به لای نوژی‌ه‌وه نه‌ماوه له بهر ده‌نگی خاله مه‌حمو گوئی له ده‌نگی خوی نییه. خاله مه‌حمو وتی: «پیاوه به په‌له په‌له ده‌ستی کرد به هاتنه‌وه خواره‌وه له سهرداره‌که. ئە‌و له نیوه‌ی داره‌که‌دا بوو له‌م لاوه هه‌تیوه‌ی دۆستی ژنه‌ لنگی گرت به شانه‌وه‌و تیی بهر بوو. می‌رده له‌و سهره‌وه ناگری تیه‌ر بوو، وتی ژنه‌که خوا بتگرئ خۆ ئە‌وه لنگی گرتی به شانه‌وه‌و خراپی کردی. کوره کابرا سه‌گی سه‌گباب نه‌که‌ی، ها نه‌که‌ی کوره نه‌که‌ی. ژنه‌ش له ژیره‌وه هه‌ر ئە‌لی: پیاوه‌که ئە‌م قسانه‌ چیه‌ تو ئە‌یکه‌ی؟ زه‌لامی چی و پیاوی چی؟ ناخر منیش له سهر داره‌که‌ بووم ئە‌وه بوو هاوارم ئە‌کرد و تو ئە‌تووت هیچ نییه؛ ئیسته‌ش ئە‌مه‌ی من وه‌کو هینه‌که‌ی تو وایه.

کابرای می‌رده هاته‌ خواره‌وه، تا ئە‌و هاته‌ خواره‌وه هه‌تیوه له ئیشی خوی بووه‌وه هه‌پای کرد و ژنه‌ هه‌ستایه‌وه. پیاوه‌ش به خه‌نجه‌ری رووته‌وه هه‌پای کرد به شوین هه‌تیوه‌دا. ژنه‌ تونگ می‌رده‌که‌ی خوی گرت و وتی پیاوه‌که ئە‌وه تو شیت بویت وا که‌وتووینه جامبازه‌و قسه‌ کردن له‌م ده‌شته‌دا. پیاوه‌ش خوی رانه‌پسکینی و ئە‌لی کچی قه‌حبه‌ به‌ره‌لام که ئە‌وا دهر‌باز بوو. ژنه‌ش هه‌ر ئە‌لی: «بسم‌الله، بسم‌الله، ئە‌یه‌رۆ پیاوه‌که ئە‌وه شیت بویت؟»

تا کابرا خوی له ده‌ستی ژنه‌ راپسکان هه‌تیوه دهرچوو خوی ون کرد. ئە‌مجا ده‌ستی کرد به سهرزه‌نشست کردنی ژنه‌که‌ی. ژنه‌ش ئە‌یوت ناخر پیاوه‌که منیش له سهر داره‌که هه‌ر ئە‌وه بوو که به‌رچاوم ئە‌که‌وت و که‌چی تۆش ئە‌تووت هیچ نییه‌و منت به شیت دهرئه‌کرد. ئە‌و وه‌خته که من له سهرداره‌که هاوارم ئە‌کرد تو هیچت ئە‌دی؟ پیاوه‌ش وتی نه‌ هیچ نه‌بوو. وتی: که‌واته هینه‌که‌ی تۆش هه‌ر وابوو. هیچ نییه‌و غایه‌له مه‌که. ئە‌مه هه‌رمی داره‌و خیزی لی دیاره‌».

خاله مه‌حمو وتی ئیسته ئە‌م کابرایه‌ش ئە‌یه‌وئ دهردی ئە‌و کابرایه به سهر من دهریتئ؛ ناخر یه‌کئی نییه‌ لیتی بیرسی ئە‌ری باب‌ه تو چیت داوه به سهر منه‌وه؟ چاک دانه‌نیشم، خراب دانه‌نیشم به تو چی؟ چاک دانیشه، چاک دانیشه بۆچ سهرم لی تیک ئە‌ده‌ی دهردی ئە‌و کابرایه. له‌م کاته‌دا مه‌لا له ته‌حیات بووه‌وه وتی: «السلام‌علیکم».

خالە مەحموو سەعاتە کە ی دەرهینا و نای بە سەر لووتیەووە و تی: «خۆ ئەو بە بانگ درەنگە. وەها بێ مەجھووری سەگباب لە کوێیە بانگ بفرموی». خەلکە کەش بە مەلا و نوێژکەرەو بە دەم پێکەنینەووە هەر یەکە بە لایەکا هەلاتن.

- کابرایەک هەبوو حەسەنی ناو بوو. لەگەڵ هاوڕێکیا ئەچن بۆ شار و ئەچنە سەر دووکانی کابرایەکی کەوشدوور؛ جووتی کەوشی لێ بکرن. کابرا کەوشەکیان بۆ دینی و لە پاش چەندوچونیک زۆر بە دە قەرانی پێ ئەکەون.

حەسەن ئەلێ: «برا بە خوا تۆی خاترمان بگریت». کابرای کەوشدووریش ئەلێ بە خوا برا خاترانە ی تیا نەماوە لەو زیاتر ناتوانم خاترتان بگرم. حەسەن تووڕە ئەبێ و ئەلێ: «دەسا بکەم وەقنگ دایک ئەو کەسەووە کەوش لە تۆ ئەستێنی. کورە تۆ پیاگ ناناسی». ئەکا بە پەلی هاوڕێکیا و ئەپۆن.

دراوسی دووکانیک کابرای کەوشدوور ئەبێ لەو بەرەووە ئەچنە ئەوئ ئەو کابراش ناگای لە کەین و بەینی ئەمان بوو. هەر ئەمان ئەچنە ئەوئ خیرا لە سەر دووکانە کە ی راست ئەبیتەووە ئەلێ فەرموو دانیشتن چی ئەفەرموون وا لە بەر دەستانایە. حەسەن ئەلێ: «بە خوا برا جووتی کەوشمان گەرە کە وەلێ تۆی کەوشیک فرە خاسمان بۆ بیری و خاتریشمان بگریت». ئەویش ئەلێ: پیاوی وەکو ئیو، یەکی پیاوی بێ چۆن خاتری ناگری؟ هەر پەلامار ئەدا جووتی کەوشی پێسی لە پێسی بزن دروست کراویان بۆ دینی و بەرپۆیک پاکێ ئەکاتەووە ئەیداته دەستیان. حەسەن ئەلێ: تۆ خوا براکە تۆ ئەو شیخ کەریمە ئەمە کەوشیک خاسە؟ کابرای کەوشدوور لە دەستی وەرئەگری و بە بۆنە ی پاک کردنەووە ئەیهێنێ بە لارانی خۆیا و ئەلێ: «بەو شیخ کەریمەو بە سەری تۆ -سەری تۆ زۆر عەزیزە لە لام- کەفەلە کەفەلە». کابرا ئەلێ: «برا ئیتر هیچ مەیزە دلم بوو وە ئاوتنە».

ئینجا دینە سەر نرخە کە ی. کابرای کەوشدوور لە پێشا دینی تۆزی چەرم بە سەرە گازیکی لە پارچە چەرمیک ئەکاتەووە ئەلێ: «جاری ئەمە خاترانە کە ی؛ ئەمە هەلگرە هەر وەخت کەوشە کە درای پێی پینە بکە». پاش ئەو کەوشە کەشی ئەداتی بە دوانزە قەرانی و پێ ئەلێ برا گلەبی نەکە ی ئەلێ خاتری نەگرتم.

کابرا کەوش ئەداتە بن دەستی و تۆزە چەرمە کەش ئەخاتە باخەلی و ئەلێ برا: «وا مەیزە؛ بۆچ گشت باوە حیزێ هاومالی ئەو دەویتی باوە کە ی ئەو بەرتە کە پیاگ نەناسی؟ ئەو باوە حیزە ئەگەر تۆزی چەرمی وە خاترانە بێ بداینا یە وای ئەزانێ لە پێستی گونی ئەکەنەووە.

ئەى بکەم وە قنگ دایکتەو، برا گجاری ئیتر تینەو سەر دووکانەکەى تۆ». ئەمە ئەلئى و لئى ئەدەن ئەرۆن.

- کابرایەک لە ناو بازاردا تۆتەلەسەگ و دیلەسەگیکى لە بەردەم خویا دانابوو ئەیفروشتن. کابرایەکى تر چوو لئى بکری، کابرای خاوەن سەگ وتى: تۆتەلەکە بە چوار قەرەن و دیلە کە بە دوو قەرەن. کابرای کرایار وتى چۆن ئەبى گەورەکە بە دوو قەرەن و پچوکەکە بە چوار قەرەن؟ کابرای خاوەن سەگ وتى: «ئاخر باوکم ئەوەیان هەر سەگە، بەلام ئەمەیان سەگى کورپى سەگە».

- مەلایەک وەعزى ئەدا ئەیوت هەرکەس ئەگەر بیت و دزى بکا لە روژى قیامەتا خوا تۆلەى لئى ئەکاتەو. کابرایەک دانیشتبوو گوئى لە وەعزەکە ئەگرت وتى ماموستا خوا تۆلەى چى لە پیاو ئەکاتەو؟ من ئەگەر دزییەکم کرد ناچمە ژیرى تا تۆلەم لئى بکاتەو؛ خۆ بە زۆریش نای سەپینى بە سەرما. ماموستا وتى وا نىبە باوکم. خوا خۆى پێتەزانى و شایەتیش شایەتیت لە سەر ئەدا و ئەو وەختە حوکم ئەدا بە سەرتا.

کابرا وتى دەسا من ئیستە بە خوا ماموستا بزنیکم دزیو و خواردم کەسێش نەیزانیو، ئیتر ئەم شایەتە لە کوئ دیت و شایەتیم لە سەر ئەدا؟ دیارە خۆیشم نایلیم. ئەوا وەکو ئاوى پار پوشتوو براپەو ئەتێ تۆلە سەندنەوێ چى؟

ماموستا وتى: خوا دەست و قاچ و زمانى خۆت لە سەر خۆت ئەکا بە شایەت و ئەمانە دپتە قسەکردن و شایەتیت لە سەر ئەدەن. کابرا وتى: «ماموستا جا منیش ئەلیم شایەتى ئەمانە قەبول نىبە. ئەلیم ئەمانە هەموو لە دنیا دا عەزىەتم داو، ئیستە رقیانە لیم و بۆیە شایەتیم لە سەر ئەدەن».

ماموستا وتى: «کە تۆ وات و تەوا بزنەکە زیندوو ئەکاتەو ئەیهینیتە بەردەست و ئەیهینیتە قسە و بزنەکە شایەتیت لە سەر ئەدا ئەلئى من بزنى فلان کەس بووم و ئەم پیاو دزیمى». کابراش وتى ماموستا کە بزنەکەیان هینایە بەر دەستم ئەنەوم لە ریشى و ئەیدەمەو دەست خاوەنەکەى و ئەلیم ها برا ئەو خۆت و بزنەکەت. ماموستا ئیتر وەستا و هیچ قسەى پێ نەکرا.

- کابرایەکی «بێ سەری» شەوێ دز ئەچیتە سەری و شتومەکیکی زۆری ئەبە. بەیانی ئەچیتە لای «شیخ عەولسەمەدی مەولاناوا» کە بە کەرەمەت بۆی بدۆزیتەو. ئەویش پێ ئەلێ: باوکم کەرەمەتی ناوی سەگیک راگرەو ئیتر مالت نادزری. کابراش ئەلێ: «یا شیخ! سەگیکمان هەس لە مالا، سەگ نییە! وە قورعانی تو لێت خۆتدگە باوکی تو لە قەورە کە دویشدو دەمی ناگە وە یەکا ئەو سەلۆتە دەمی نەنیاگە وە یەکا؛ کەچی ئەو دزە سەگ باوکەش دەسی خۆی هەر وەشان».

- شیخ محەممەد ئەمین میرانی لە خانەقا بۆی گیرامەو و تی: لە قوتابخانە دەرزم بە منالەکان ئەوت، لە دەرزه کەدا ئەو هاتە پیشەوە کە مریشک چی ئەخوا. منالیک و تی گەنم ئەخوا؛ یەکیکی تر و تی جو؛ یەکیکیتر و تی هەرزن و هەر یەکە شتیکی و تی سەیرم کرد لە ناخری هەموویانا یەکیکی تر پەنجە ی هەلبری. و تەم بلی بزەنم تو ئەلێ چی؟ و تی: «ئەفەنی گویش ئەخوا».

- شیخ سەعیدی حاجی شیخ عەلی لە سولەیمانی چەند قسە یەکی بۆ گیرامەو و تی: سێ چوار کابرای ئەو شارە زوورە هاتیوونە سولەیمانی بۆ شتومەک کەری. پێ یان کەوتبە دوکانی حاجیک، وا دیاربوو قۆلی بریوون. چوو بوون لە بن دیواری مزگەوتە کە ی ناو بازارا دانیشتیوون. لە داخا وە کوو گەلای دار جیتیوان ئەدا. یەکیکیان و تی: «تو خوا برا واز بێرن تازە گالە گالی چیتانە؟ ریا مە ریش باوک دوو سەدوو پەنجا چارە ک حاجیا». حاجی ئەولای حەمە خەیات هەبوو، لەو کاتەدا بە لایانا تێپەری و گوێی لە قسە کە یان بوو و تی: «تو خوا برا گیان بیست و دوو چارە کی منی لێ دەر بکە».

کابرا ئەلێ بە خوا مامە حاجی لە گەل تۆم نەبوو. ئەلێ: «برا تو بیست و دوو چارە کە کە ی منی لێ دەر بکە، ئیتر هەقم نیە بە سەر ئەوانیترەو».

- فەقیەک ئەیدوێ لە پەشت مامۆستا کە یەو نوێز دابەستی، مامۆستا وەسواس بوو نیە تی بۆ ئەهات ئەیووت: «نیەتمە سێ رەکات نوێزی ئەم شیوانە ئەکەم بۆ خوا». کە ئەهات بلی: «اللە اکبر» ئەسەلمیەو و بۆی ئەهات. لای ئەکردهو بەم شان و بەو شانی خۆیا و ئەیووت: «تف تف! اعوز بالله من الشيطان الرجيم». فەقی بە جاری وەرەز بوو و تی: «مامۆستا

تف له خۆت! به خوا شه‌یتان نیه خه‌تای خۆته تو که نوێرت ره‌وان نییه پیش نوێرتی بۆ ئەکه‌ی؟»

- کورپکی هه‌رزه‌کاری تامه‌زرۆ ژن دیت، چهند شه‌ویکی پی ئەچی روو ئەکاته ژنه‌که‌ی و ئەلی: «تۆ ئەزانی له به‌رچی باوکم ئەوه‌نده دایکمی خوش ئەوی؟» ئەلی نه‌. ئەمجا ده‌ست ئەخاته سهر وانیککی ژنه‌که‌ی و ئەلی: «له به‌ر ئەوه ئەم شته خوشه‌ی پێوه‌یه».

- شیخ‌بابه‌علی له سوله‌یمانی له سهر سه‌کۆی مزگه‌وته‌که‌ی خۆی دانیشتبوو، ئەبینی کابرایه‌ک له ئاو ده‌ستخانه‌کان زرموکوت ههر له‌نه ئەمالی به‌ ئه‌رزه‌که‌دا. ئەویش ئەچی لێی ئەپرسی ئەلی برام ئەم ته‌په‌ ته‌په‌ت له چیه؟ ئەلی قوربان چی پاش می‌زم هه‌یه. ئەلی: «ده‌سا برا به‌ خوا تو ئاوا بکه‌ی و ئەمه‌ خووت بی، پاش گوشت ئەبی».

- کابرایه‌ک له‌و شاره‌زووره کورپکی خزمی ئەبی ده‌می بوو چاوی پی نه‌که‌وتبوو. به‌ سهردان ئەچینه‌ مالیان. سه‌یر ئەکا هه‌وت ژن له‌ ماله‌که‌دا دانیشتبوو؛ ئەمانه‌ی جارێ نه‌دیوو. ئەپرسی ئەلی برام ئەم هه‌وته چیت؟ ئەلی: «ههر هه‌وتیان بیژن ژمن». ئەلی ئینجا چۆن به‌ خێویان ئەکه‌ی؟ ئەلی: «برا، ئەگه‌ر کراسیان بۆ بستیم هه‌وت، که‌وايان بۆ بکه‌م هه‌وت، که‌وشیان بۆ بی‌رم هه‌وت؛ گشتی هه‌وت. به‌م جو‌ره له‌ گه‌لیان ئەچم وه‌پێوه». ئەلی: «تۆ خوا برا له‌ شه‌رعا شه‌رمی بۆ نییه، ئەی ئیشی شه‌ریان چۆن له‌ لا ئەکه‌یت؟» ئەویش ئەلی: «برا ئەمه‌ له‌گشتیان بی قه‌ره‌ تره‌. له‌ شار شتیکیان داهاوردگه‌ پی بیژن قۆپیه؛ ههر هه‌وتیان ریز ئەکه‌م و دانیه‌ له‌و قۆپیه‌ تازانه‌ تیرم کۆت کۆتی ئەکه‌م و ئەبخمه‌ مه‌عبه‌پنیا نه‌وه. له‌م سه‌ره‌وه خۆمیان پیا ئەده‌م؛ ئەگه‌ر هی هه‌وته‌میشیان وه‌ته‌واوی نه‌یگرێ، ختوکه‌یه‌ک وه‌ به‌ر می‌ز لدانیا ههر تیت».

- شتی وا چۆن روو ئەدا؟

تازه‌ شه‌مه‌نده‌فه‌ر داها‌تبوو، کابرایه‌کیان ک‌ردبوو به‌ مه‌عموری سهر چوارده‌پ‌ریانی شه‌مه‌نده‌فه‌ره‌که‌. دوو به‌یداخیان دابوه‌ ده‌ست و فیک فیکه‌یه‌کیش به‌ لا‌قه‌دیه‌وه‌ بوو. که‌ شه‌مه‌نده‌فه‌ره‌که‌ له‌ دووره‌وه‌ ئەهات و بۆره‌که‌ی خۆی لێ ئەدا، ئەم کابرایه‌ ئاگادار ئەبووه‌وه‌،

ئەمیش فووی ئەکرد بە فیق فیقە کە ی خۆیا و بەیداخە کانی راتەوەشان بۆ ئەوە ریگە ی خەتە کە بۆ شەمەندە فەرە کە بەرە لا بکری.

جا ئەم کابرایە ژنیکی عەرەبی هینابوو. بە شەو کە ئەنووستن -بیلامانی- بۆنی تس زۆر ئەبوو. کابرا بە ژنە کە ی ئەوت تۆیت. ژنە کەش ئەیوت من نیم، تۆیت. ئاخەر قسەیان هاتە سەر ئەو کە یەکن پشقلی بخەنە قنگیانەو؛ ئەگەر دوا براوێ کە هات پشقلە کە دیارە دەرئەپەری و ئەو وەختە دەر ئەکەوی کە کامیان.

لە سەر ئەم تەکیبەرە سەر و پشقلیان خستە قنگیانەو نووستن و شەوی کە کابرا خەبەری بوو سەیری کرد پشقلە کە ی دەرپەریووە نەماو. لە ترسی ئەو کە دواجار ژنە کە ی پتی بلێ دیارە بۆنە پیسە کە هی تۆیە دەستی گتیرا بۆ پشقلیکێ تر کە بیخاتە خۆیەووە رزگاری بی. چاوی بە خەووەو بوو هەروا دەستی ئەکو تا کوتوپر فیق فیقە کە ی بەردەست کەوت، لای وا بوو پشقلە. تەپانیە خۆیەووە نووست. زۆری پێنەچوو کابرا تسی هات و لە کونی فیق فیقە خەبەری بوووەو. لای وا بوو ئەو شەمەندە فەرە هات، هەر خێرا راست بوووە دەستی دایە بەیداخە کان و دەستی کرد بە بال راوەشان و بەیداخ هەلتەکاندن. فیق فیقە لە ژێرەو هەر خەریکە. ژنە کە ی خەبەری بوووە، سەیری مێردە کە ی کرد پتی و ت ئەو بۆچ وا ئەکە ی؟ وتی: ئاخەر ئەو تە شەمەندە فەر هات. وتی: «کۆرە شەمەندە فەری چی؟ تسە کە ی خۆتە ئەم گیز و هۆرە ی ناو تەو».

- کابرایە کی «یۆسۆجانی» رەمەزان لە شارە زوور مابوووە نەچوو بۆ کویستان. دنیا قرچە ی هاوین بوو؛ زۆر گەرم بوو. ئەویش بە رۆژوو بوو. ئەکەوتە دەمە دەمی عەسر تینویەتی بە جاری شپرزە ی ئەکرد. گۆمیک بە قنگی خێلە کەووە بوو هەموو رۆژیک ئەچوو لە گۆمە کە لە بەر تینویەتی مەلە ی ئەکرد. کە خۆی هەلئەقولتان لە ئاوە کە لە ژێرەو تیرۆ پر ئاوی ئەخواردووە. کە سەری دەرئەهینایەو ئەیوت: «بکەم وە قنگ دایکتەو رەمەزان! خۆ تۆ دایکت گام بۆچ من ناتوانم فیلت لی بکەم و تێرت بۆم».

- عەبە ی مەلاحەسەن هەبوو. سالیکی ئەچیتە خێلێکی نیشته جی سمال عوزەیری لەو بناری چەقزو قایکەنە بۆ مەلایەتی رەمەزان. هەموو ئیوارە و پارشیویک کە ئەم دەستی ئەکرد بە بانگ و سەلا، کەریکیش لەوی بوو ئەویش دەستی ئەکرد بە زەرەزەر. جەژن نزیک بوووەو عەشیرەت لێی کۆ بوونەووە و تیان: «مەلا تۆش وەکو مەلا کە ی پارمان لەگەل مەکە؛

جۆشمان لئى مه‌سینه». ئەلئى: برا ئەگەر نەشەندەنئى ھەر ئەبئى بىمەنئى؛ چونکە مەلاکەى پيار ھەر خۆى بوو، من ئیمسال ھاوړیکم ھەبە. من بانگەکم ئەدا و ئەو سەلای ئەکرد، خۆ ئەمەى بە خۆپایى نەکردو؛ ئەبئى جۆکە بەدەم بەو. ئەلئى مەلا ھاوړیت لە کوئى بوو؟ خۆ نۆ ھەر خۆتیت. ئەلئى: ئەو کەرەى ئەو بەرە، ھەژارە دەمى بە یەکا نەناو؛ لە گەل بانگى سن ئەو سەلای خۆى کردوو. ئەلئى: «برا خۆ کەرەکە باوکت نەبە؛ خەیزانى خۆمانە ھەقەکەى ئەوت نادەینى خۆمان لە باتى ئەو ئەیخوئى. ئەوا بەشەگەنمى خۆت و خوات ئە گەل». مەلا بۆ ریش چوو سەنلئیشى نایە سەرى.

- شیخ مەرف سەعاتچى لە کەرکوکەو بەى نووسیم وتى: کابرایەکی کەر دراوسیه، نەخۆش بوو ھەستا چوو بۆ سەردانى. گۆزىان ھەبوو، ھەندئى گۆزىشى بە ناوى دیاریەو ھە بۆ برد. کە چوو دانىشت لە نەخۆشەکەى پرسى ئیستە چۆنى؟ کابرای نەخۆش وتى زۆر خراپم. ئەم لای وا بوو ئەلئى زۆر چاکم، وتى «الحمد لله».

لئى پرسى خواردن چىیەو چى ئەخۆى؟ وتى: برا خواردنى چى؟ خواردنم زەھرى مارە. وتى یارەبى لە گیانت خۆش بئى! ئەلئى کئى دەرمانت ئەکا؟ ئەلئى: کئى ئەیکا؟ ئیزرائیل. کەرە ئەلئى: قەومى خیر ئەبئى ئیشەللا! ئەلئى: مال و منالەکەت چۆن خزمەت ئەکەن؟ نەخۆشەکە ئەلئى: پیاو نەخۆشى درێژەى کیشا مال و منالئیشى لئى وەرەس ئەبن. ئیستا وام لئى ھاتوو ئەزانم کە من مردم چوار رۆزى پئى ناچى ژنەکم شوو ئەکا. کەرە ئەلئى ھىچ خەم مەخۆ من ئامادەم بۆ ھەموو خزمەتیک لە باتى تۆ. کەرە گۆزەکان لە کۆشیا ئەبئى، تومەز رانکەکەى دپا بوو، ھەموو گەل و گونى بە دەرەو ھەبوو، خۆى ئاگای لئى نەبوو. نەخۆشەکە دەستى بۆ رانەکئیشى ئەلئى کۆشت داپۆشە. کەرە وا ئەزانى پئى ئەلئى ئەوت بۆچى ھیناوە، ئەلئى وەللا ھیناومە بۆ منالەکان گەمەو گالتەى بئى بکەن.

- کابرایەکی ھەورامى لە گەل ژنیکا دەست تیکەل ئەکاو دەوریکى زۆر بە گەمەو گالتە راي ئەبوئى. لە پاشا کابرا ئەچى بۆ حەج و لە حەج توبە ئەکاو خۆى لە ھەموو گوناحى ئەشواتەو ھە ئەگەر پتەو ھە بۆ ولات. کە نزیکى ئاواى ئەبیتەو ھە گونى لە دەنگى سیاجەمانە ئەبئى. دەنگەکە کارى تئى ئەکا، کە چاک گوى رانەگرن سەیر ئەکا ئەمە دەنگى ژنەکەى دۆستەتئى.

بە دەم دەنگە کەوێ ئەروا تەماشای ئەکا راستە ئەمە دوستانە کەدەیتى وا بە سەر دار توویکەوێ. توو ئەتە کەنێ و دەریشتی لە پیتا نییە. کە بەم جۆرە چاوی پێ ئەکەوێ هەوێ سە جارانی هەلەستیتەوێ پێ ئەلێ: «چەمانو جارانوو حاجی! وەزەرە با یۆ کەرمی. مەلوو حەجیکی تەرت پەیکەر وونە! واتە: چاوەکانی جارانی حاجی! وەرە خوارەوێ با یەکیکی تر بکەین. ئەچم حەجیکی تەرت بۆ ئەکەم.

- مەلا قادری بیارە [زاوی] شیخ رەزای عەبابەیلە ئەبێ. شیخ رەزا نوێز ناکات: مەلا ئەفەرمووی یا شیخ! تۆ سەیدیت و ریشت سپیەو خەزووری منیشی، چۆن ئەبێ نوێز نەکە ی؟ نابێ: ئەبێ هەر بیکە ی. ئەویش ئەلێ: مەلا نوێز پتوێ نایە. بە خەزوور خەزوور مەمگێ. مەلا هەر وازی لێ ناهینێ تا ناخری هەلەنگرێ و ئەو شوێ ئەچن بۆ مزگەوت بۆ نوێز.

نوێز دا ئەبەستن و شیخ لەو وەختەدا ئەچن بۆ سەجە، بۆ ئەگەتێ دوو پشکێک پتوێ ئەدا. لە تاو ژانی دوو پشکە کە کوتوپر بایەکی گەورە ی لێ بەر ئەبێ. زۆر تەریق ئەبیتەوێ، نوێزە کە ئەبێ و دەست ئەکا بە جێتو دان بە مەلا ئەلێ: «من ئەلیم نوێز پتوێ نایە ئەو هەر ئەلێ نوێز بکە، لای وایە مارەیی دایکی بە سەرمەوێهە».

- لەو ولاتە کابرایەکی کاروانچی ئەبەوێ چەند هیلکە یەک بکڕێت، ئەچن بە ئاواپە کەدا ئەسوورپتەوێ دەستی ناکەوێ؛ تومەز ئەمە لەویدا بە هیلکە ئەلێ «یومورتە». ئەمیش نازانی بلێ یومورتە لە بەر ئەوێ دەستی نەئەکەوت. کوتوپر ئەچیتە مالتیک تەنها ژنیکی تیدا ئەبێ، کە ئەم داوای هیلکە ی لێ ئەکا، ئەو لێی تێ ئەگا و ئەلێ هەمانە. چوار هیلکە بە قەرانی لە گەلی رێک ئەکەوێ.

ژنە ئەچیتە بەر کولانە کە هیلکە دەریشتی، دەریشتی لە پیتا نامینێ، پاشەلێکی سپی و قەلەوی ئەبێ. کابرا خۆی لێ خۆش ئەکا؛ کە ئەو سەر ئەکا بە کولانەدا ئەم لە دواوە بیلامانی ئیشی خۆی لە گەلا ئەکا و ژنەش هیچی بۆ ناکرێ. کابرا، کە لە ئیشی خۆی ئەبیتەوێ، هیلکەکان وەرئەگرێ و پارەکە ی ئەدات و ئەروا.

ئێوارە کە میردی ژنە دیتەوێ ژنە کە بۆی ئەگیرپتەوێ ئەلێ: «پیاوێ کە ئیمروێ هەندێ یومورتەم فرۆشت بە کابرایەکی کاروانچی. هەر چوار یومورتە بە قەرانیکی». کابراش ئەلێ بە خوا خەلە تاوی؛ لە کەرکووک سێ یومورتە بە قەرانیکی؛ باش گاتوێ. ئەبوا نەفرۆشتایە.

ژنه ئەلێ جا من بڵێم چی به خوا سەرم له کولانه‌که‌دا نه‌بووايه به باوکيشيه‌وه نه‌یه‌توانی بمگێ.

- کابرایه‌ک هه‌بوو له سنه شیخ ته‌یمووری ناو بوو. ئەم شیخ ته‌یمووره پیاوێکی گالته‌چی و قسه‌قوت بوو. دیوه‌خانگێری خه‌سره‌وخانی کۆری ئامانه‌للاخانی والی و موچه‌خۆری والی ئەرده‌لان بوو. گۆیا ئەم شیخ ته‌یمووره ده‌ستی پاش بازی هه‌بووه له گه‌ل شیخ ژنیا. له به‌ر ئەمه ژنه‌که‌ی هه‌له‌ه‌ستی ئەچینه‌ لای «ماهشه‌ره‌ف‌خانم» -ژنی خه‌سره‌وخان- شکاتی لێ ئەکا. ماهشه‌ره‌ف‌خانمیش بانگی ئەکا و گه‌لێ قسه‌ی پێ ئەلێ و له ئەنجاما شاربه‌ده‌ریشی ئەکا. شیخ ئیتر چاری نامینێ پرۆپریاسکه‌ی خۆی چی ئەبێ له ناو مالا کۆی ئەکاته‌وه ئەیخاته‌ تاکێ خورجینک و ئەیخاته سەر گویندزی‌ک و لێ ئەدا له شار ئەچینه‌ ده‌روه تا بزانی به‌لکوو خوا ده‌روویه‌کی لێ ئەکاته‌وه.

دیاره‌ خورجه‌که له به‌ر ئەوه لاره‌سەنگ ئەبێ له سەر پشته‌ی که‌ره‌که راناوه‌ستی. شیخیش خێراخێرا هه‌ر ئەیخاته‌وه سەری و به ده‌سته‌یه‌وه به هێلاک ئەچی. ماهشه‌ره‌ف‌خانم له په‌نجه‌روه‌وه چاوی لێ ئەبێ، زۆر به لایه‌وه سه‌یر ئەبێ. بانگی لێ ئەکا ئەلێ: شیخ ته‌یموور تو شیت بوویت، چۆن ئەم شتومه‌کانه ئەخه‌یته یه‌ک تای خورجه‌که‌وه؟ نازانی لاره‌سەنگ ئەبێ و راناوه‌ستی؟ بیخه‌ره هه‌ر دوو تاکه‌که‌یه‌وه تا نه‌که‌وێ.

شیخیش ئەلێ: خانم نازانم قو‌ری کو‌ی بکه‌م به سه‌رما! ئەی تو له سەر ئەوه که خستومه‌ته هه‌ر دوو تاکه‌که‌یه‌وه شاربه‌ده‌رت نه‌کردم؟ ئاخ‌ر نازانی من له به‌ر ئەوه که لاره‌سەنگ نه‌بێ بۆیه وام ئەکرد. ئیتر ماهشه‌ره‌ف‌خانم پێته‌که‌نێ و ئەلێ: ده‌ک به له‌عنه‌ت بی بۆ خۆت و ولامت و کرده‌وه‌ت! ئیتر فه‌رمانی دا به گێرانه‌وه‌ی.

- جاریک فه‌قییه‌ک له خزمه‌تی مه‌لای بیاره -مه‌لا قادر- دا ئەبێ. فه‌قییه‌که شیت ئەبێ، ئەلێ: مامۆستا به خوا له‌شم پیسه. مه‌لا ئەفه‌رمو‌ی بیخه‌نه ئەو حه‌وزه‌وه له‌ش پیسی ده‌رکه‌ن.

فه‌قییه‌که قاقا ده‌ست ئەکا به پێکه‌نین و ئەلێ: مه‌لا خو‌ تو مه‌لای نازانی، نیه‌ت به ده‌ست خۆمه؟

- شیخ ماری سەعاتچی بۆی گێرامەووە وتی: «سالتیکان نەخۆش بووم، بردبوومیانە خەستەخانەکی سولەیمانی لەوێ لە ژووریکا بووم. یەک دوو رۆژی پێچوو، پیاویکی کۆنی ریش سپی لەوانە بوو بە ساغی بە گۆچان ئەرۆشت بە ڕېگەدا ئەویشیان بە نەخۆشی هێناوە ئەو ژوورە. لە نەکنەو قسە کردنەکیا بۆم دەرکەوت «بۆسۆجان» ی بوو. دوکتۆر هاتە سەری و لە بەر ئەوەی سکی نەئەچوو وتی: دەستووری کەن. بە دەستومەر دەست و دەستوور و تەر و تفاقیان هێنا و دەرپیتی کابرایان داکەند. کابرا کە ئەمە دی زیندوو بوەووە وتی: ئەو چۆ ئەکەن؟ وتیان دەستوورت ئەکەین. وتی برا دەستوور چییە؟ تێیانگەیان کە دەستوور چییە.

کابرا هەناسەیهکی هەل کێشا و دایە بانگ دان: رۆلەرۆ! برا رۆ! چیم کرد وە خۆم. وتی: ئەو بەچکە شاری بۆیە هەر وە منالی حیز ئەون فیری ئەمە کریاگن؛ دەسا وە کەریمەسوورە نایەلم یلتان وە قنگم کەوئ.

- دوو کابرای کوردی تاوێگۆزی چوو بوون بۆ هەلەبجە بۆ شتومت کڕین. یەکیکیان پیریکی بە سالاجووی پشت کۆماوێ بوو. ئەویکەیان باریکیکی لاوازی بێ تێن بوو. وا دیار بوو لە دوو خێل بوون؛ کۆنە قینیک لە بەینیان هەبوو بەرپلاری یەک نەئەکەوتن. لەویدا بە ڕېگەوت تووشی یەک بوون و بوو بە شەر و جێنویان بەیەک ئەدا. کابرای لاواز رووی کردە پیرەکەو پنی وت: «بچۆ وەو لاوێ هەو سەگی گووکەری پشت هیز! یێژی ژیکەوانی هاتگێسە یەک. تۆیش ناوی خۆت ناگەسە پیاگ؟»

ئینجا پیرە پشت کۆماوێ بەوی وت: «کۆرە تۆ بچۆ بەو لاوێ بکەم وە قنگی دایکتەوێ. یێژی پیاگی چاوی چارەپیت، وە خوا هیچ چەورت ناکەم ئەتکەم وە قنگی کەرا». لاوازەکەش پنی وتەو: «نا، نایکەم وە قنگی خۆتا خاسترە».

- کابرایەکی خەلکی «باوێکوچک» ی لای هەلەبجە - کە کۆنە کۆچەرێ بوو - کۆرپیکی چوو بوو بۆ فەقییەتی. کۆرپە لە پاش سالتیک دێتەوێ بۆ مالی باوکی بۆ دیدەنی. دەستی جلی جوان و پاک و پوختی لە بەرا ئەبێ، جووتی قۆندەرێ تازە لە پینا ئەبێ؛ هەموو جار بە پازنە هەلکێش لە پنی ئەکا. فەقی لە پاش چەند رۆژیک ئەگەرپیتەوێ بۆ خۆپندنی خۆی. خەلک و خوا لە باوکی ئەپرسن و ئەلێن: ئەرێ خالە! حەمە دیار نییە

بیژری چوو گه سه وه؟ نه ویش نه لئ: همه‌ی کورم وه هیمه رازی ناوئ؛ کهوش وه چمچه هه لئه کیشنی، که لکی بریاگه، بیژری من فهق فه قیم.

- شیخ بابا به علی ته کیه یی جاریکیان نه چیتته وه بۆ ته کیه. له پرگادا شهویک له ئاوابی «کونه کوتر» نه مینیتته وه. کونه کوتریش هه موو خزم و ناسیاو بوون، نه یویست هه موویان بینئ. ئیوارئ بۆ نوێری شیوان چوو بۆ مزگهوت و خهریکی دهستووێژ شتن بوو، ته ماشای کرد خه لکیکی ئیجگار زۆر له ناو بهرده کانا له ته نیشته یه که وه دانیشتون و هه موو له پشتینا به و ژووریان به دهره وه یه، نه و شوینته ش نژیکی کانی ژنان بوو. پرسئ نه وه نه و هه شامه ته چی نه کهن له وئ؟ وتیان قوربان نه وه عابخانه یه و نه و خه لکه له سهر پیشاوان. بابا به علی وتئ: کورم له وه چاکتر دهست ناکه وئ بۆ چاو پتکه و تنی خزمان. دهستووێژ له نیوه دا به جیهیشت و خیرا چوو له به نینانا وتئ: سه لامو عه له یکم و دانیشته. یه که یه که رووی تیکردن و دهستی کرد به مهره با و چاک و چۆنی له گه لیان، قوتوه کهشی دهرهینا هه ر یه که جگهره یه کیشی دانئ.

خه لکه که که نه مه یان چاو پتکهوت هه ر یه که به گه ل و گونی به ر له لاوه رووه و شیویک هه لاتن. بابا به علی وتئ برا بۆچ هه لدین؟ من بۆ لای ئیوه هاتووم، لیره نه بی وابه کۆمه لی له شوینتیکێ تر ناتانینم.

- کابرایه کی خه لکی «زاخه» بۆ کارو کاسبی ریی نه که ویتته نهسته مۆل. که نه چیتته ناو شار هیلاک و ماندوو و په ریشان نه بی، له بهر گه رما و برسییه تی به جاری نه وه نده یتر په کی نه که وئ. به ناچاری له بن سیبه ری دیواریکی به رزا خۆی دا به عه رزا و لئی کهوت. کابراش گالته ی له گه ل نه ئه کرا؛ که له میردیکێ که له گه تی سوور و سپی ناو شان پان، بازۆله بادراو، به لام هه ژاریه که ی سه ری لئ تیکدا بوو.

چاوی چوو هه و نه چوو یه کئ به تورکی بانگی کرد که خانم داوات نه کا، تومه ز نه م که له بن دیواره که دا که و تووه خانمی نه و ماله له په نجه ره وه چاوی پئ که و تووه و ناردوو یه به شوینیا. کابرا هه ستا و پویشته. که چوو هه ره وه بۆ خزمهت خانم، خانم به ته وای چوو دلیه وه پئ وت ره نگبئ تازه له ریوه هاتیبته برسیته پئ. ناردی نانیا بۆ هینا و نه مجا ناردیه هه مام که خۆی بشوا، دهستئ جل و بهرگی جوانیشی بۆ نارد. کوره له هه مام هاته دهره وه و بهرگی نویی پۆشی بوو بوو به پاشازاده یه ک. که هاته وه بۆ خزمهت

خانم و خانم چاوی پتکه‌وت ئیتر به ته‌واوی شیفته‌ی بوو، شهرمی لی هه‌لگیرا و بانگی کرده ته‌نیشته خۆبه‌وه.

ئه‌وه‌نده هه‌بوو کابرا له بهر ئه‌وه تا ئه‌و وه‌خته هیچ شتیکی نه‌دی‌بوو له ناوکی توند کرد و خه‌ریک بوو سکی کون بکا، ژنه‌ش له ژیره‌وه هه‌ر هاواری ئه‌کرد و به‌تورکی ئه‌یوت: «ولان ئه‌شاغه، ولان ئه‌شاغه»؛ واته‌ بۆ خواره‌وه بۆ خواره‌وه. کابراش نه‌یه‌زانی ئه‌شاغه چییه، لای وا بوو وشه‌ی ئه‌شاغه یانی «باشه» هه‌ر خۆی پیا ئه‌دا و ئه‌یوت: «خانم خوا نه‌یورپی و لیت وه‌ زیا کا گشتی هه‌ر ئه‌شاغه‌س».

- کوریکی «هه‌رتهل»ی له‌و خۆشناوه ژنیکیان له به‌ری «کۆیه» بۆ ماره کردبوو. روژی‌ک کوربه‌ هه‌له‌ستنی دوو گویدریژ بار ئه‌کا له‌ میوژ و دۆشاو ئه‌چی بۆ مالی ده‌زگیرانی. که ئه‌گاته ئه‌وئ خه‌سووه‌که‌ی له‌ دووره‌وه چاوی پی ئه‌که‌وئ و دیتنه‌ پیشوازی و گه‌لئ به‌ ده‌وریا دیت و ئه‌بیاته ژووره‌وه. به‌ره‌یه‌کی پاک و خاویتی بۆ را ئه‌خاویتی ئه‌لئ کورم له‌وئ دانیشه‌و خۆی ئه‌چی به‌ لای ناچه‌ت کردنی و لاخه‌کانه‌وه.

که دیتنه‌وه ته‌ماشای ئه‌کا کوربه‌که‌ به‌ره‌که‌ی هه‌له‌داوه ته‌وه‌و له‌ سه‌ر زه‌ویه‌که‌ به‌ رانکه‌ شه‌ره‌که‌یه‌وه دانیشه‌تووه. پیتی ئه‌لئ کورم من به‌رم بۆ تو راخستووه بۆچی له‌ سه‌ری دانه‌نیشته‌ویت؟ کوربه‌ ئه‌لئ: «به‌ خودای دایه! قونانم من پتوه‌نه رایه‌م ناکه‌وئ له‌ سه‌ر به‌ره‌کی دانیشم». خه‌سووه‌که‌ی سه‌ریکی بۆ با ئه‌داو ئه‌لئ ده‌ک موباره‌کم نه‌بی بۆ خۆم و زاوام.

کوربه‌ گه‌رایه‌وه بۆ مالی خۆیان و له‌ پاش ماوه‌یه‌کی تر براهیه‌کی له‌ خۆی گه‌وره‌تری هه‌بوو، دایکه‌که‌ی پیتی وت ده‌ کورم تۆش بچۆ سه‌ریک له‌ مالی خزمه‌که‌مان بده‌و شتیکیشیان بۆ به‌ره. ئه‌ویش هه‌ستا باریک دیاری دایه‌ پتیش و چوو بۆ مالی ده‌زگیرانی براهیه‌ی که‌ گه‌یشه‌ ئه‌وئ ئاموژنی هات و پیشوازی کرد و رایه‌خی بۆ راخست و دانیشته. پاش به‌خیر هاتن و چاک و چۆنی گله‌یی براهیه‌ی لای کرد وتی من رایه‌خم بۆ ئه‌و راخستووه‌و پیم وتوووه‌ دانیشه، که‌چی ئه‌و وای جواب دامه‌وه. ئه‌مه‌ ئه‌قله‌ ئه‌و هه‌یه‌تی؟ کوربه‌ی براه‌ش سوور بووه‌وه‌و تووره‌ بوو و وتی: «ده‌ک له‌ قوریم نا! ده‌سا وه‌للا دوو جارم گاینه‌ چ بر مووی به‌ قوونانه‌وه‌ نیه‌؛ وه‌کو کسۆکی درۆی کردینه». خه‌سووه‌که‌ که‌ گویی له‌مه‌ بوو وتی به‌.. هه‌ته‌ر مه‌ته‌ر ئه‌م له‌و به‌ته‌ر.

ئەویش گەراپەتەو بە ماله‌ووە پاش بەبێنکی تر باوکی کۆرە بە دەستووری ئەو ولاتە ئەویش هەستا دوو گویدریتری دایە پێش و چوو بۆ سەردانی بووک. هەرکە گەشت، خەسوو هات بە پیریەووە داینا و پاش خەسانەووە شکاتی کۆرەکانی لای کرد. کابراش وتی: «ئەو هەتیمە بیژیه گۆچکە کەیان هیچ، بەرا داخی کۆرە گەورە لە درا من». وتی: بۆچی؟ وتی: ئەوئ روژی کەرا دگنیم ئەو بیژیه دئ پخەمی لە کەرا دەکا کیرم دە دوو قوزی کەرئ حاسی بن و ئەویش لۆ خۆ پی بکەنی». ژنە ئەلئ: گولمە، گولمە ئیشیکی باشمان کرد و کچی چاکمان دا بە شوو.

کابراش ئەگەرپەتەو بە ماله‌ووە پاش چەند روژیک ئنجا دایکی زاوا هەلنەستئ بە بارئ دیاریەووە ئەچئ بۆ مالی بووکی بۆ سەردان. دایکی بووک زیاد لە هەموویان بە دەوریا دیت و پاشان ئەکەونە راز و گلەیی و هەموو قسەکانی بۆ ئەگەرپەتەووە ئەلئ شکاتم برده بەر خالە مستوی باوکیان کەچی ئەویش وای وت.

ژنە دایکی زاوا بە لوتوپوت و لیو هەلقرتانیکەووە وتی: «تو خوا وازبێنە، داخی باو زۆر گەورەن لە دلا من». دایکی بووکیش وتی: بۆچی؟ وتی: کچی! ئەوا کۆر و کالا دئ هەموو بە من خەنی دەبوون، کەچی ئەویش دەچوو جاشەکانی دەگا. ژنە وتی: دەخوا پێمان رەواپێنئ ئەم خزمایەتییه تازەمان.

- کابرایەکی خۆشناو خەلکی گوندی «کونەفلوسە» هەبوو؛ گەلئ کەسی کۆشتبوو. روژیک لە کۆیه زەفتیه بە گیرى دینن نەک بەو ناوەووە کە خەلکی کۆشتوو؛ چونکە ئەو دەستەیه نەیان ئەزانئ ئەمە ئەو، بەلکو بۆیه هەلیان پێچابوو بیبەن بۆ سوخرە. کابراش وایە بۆیه تێی ئالاون ناسیویانە کە ئەمە ئەو خەلکی کۆشتوو. دەستی کردبوو بە پارانەووە لە زەفتیه‌کان بۆ ئەو بەلکوو بەرەللا کەن.

حاجی رەسولیکی کۆپیش هەبوو لەو وەختەدا بە سەرا ئەچئ. پیاویکی بە زمان و لێها توو بوو. کابرای خۆشناوی ئەناسی چوو بە دەست زەفتیه‌کانەووە پێی وتن ئێستە ئەم کابرایەتان بۆ سوخرە ئەوئ و ئەویش مال و منالیکى وردی هەیه، ئەو بەرەللا کەن و من لە باتی ئەو بگرن. بە هەر جۆر بوو زەفتیه‌کانی ساز کرد و کابرایان بەرەللا کرد. کابرا هەر کە لە دەستیان دەرباز بوو ئیتر وەکو مووروی مار خۆی وون کرد. حاجی رەسولیش دەنگی نەکرد تا کابرا لە چاو وون بوو ئنجا ئەویش ملی رپی گرت و رویش. زەفتیه‌کان ویستیان

بیبەن پێی وتن مردووتان مری! شێت بوون بردنی چی؟ بین دوو بدەن لەمە. ئەویش خۆی نەدا بە دەستەوهو و پۆشت.

حاجی رەسۆل بۆ سالی دواپی چوو بۆ کونەفلوسە بۆ دارگوێزکەری. دارپکی کەری و کەریکاری خستە سەری بیپرنەوه. ئەم دارە لەق و پۆتەکە بە سەر مالتیکا شۆر بیپرنەوه کە ئەیانپرنەوه هەیشی بە مالهەکی تال کەردبوو. ژنی خاوەن مال بانگی کەرد لە مێردەکە و تی: ئەری هیزە ئەوه ما چاری ئەو سەگبابانە ناکە؟ ئنجا کابرا رووی کەردە ژنەکە و بە دەنگیکی بەرز بانگی کەرد و تی: «کچی وس بە. ئەوه حاجی رەسۆلە، حاجی رەسۆل. ئەگەر ئەو نەبا جارپکیکە ئەو جووتە گونانەت بە قوونا نەدەکەت، دە ئیتر وس بە».

- حەسەن بەگی عەلی بەگی جاف بۆی گیرامەوه و تی: دوو تیرە لەو سەرە هەن یەکیکیان کاک سەوهنی و ئەویکەیان قەمەرییان پێ ئەلێن. تۆزێ ناکۆکی هەبوو لە بەینیان. سەیلپکی «بامۆکی» هەبوو مەلای سەلیمان خانێ سەرۆکی عەشیرەتی ئەم کاک سەوهنیە بوو. مەلا نوێژی ئەکەردن و بە مندالەکانیشیان ئەخوێند.

کۆرپکی ئەم سەلیمان خانە هەبوو لای مەلا ئەخوێند. هەر لە «ا، ب، ت» وە دەری ییتوت تا گەشتە سوورە «والشمس و القمر». کە ئەگەنە ئەو کۆرە مان ئەکاو نایلیت. مەلا ئەلێ بۆچ دەنگ ناکە؟ کۆرە ئەلێ: «مەوستا تۆ نانی باوک و عەشیرەتی من ئەخوێت و کەچی عەشیرەتی قەمەریت بە لاوه گەورەترەو ئەوان سەر ئەخە بە سەر ئیمەدا!»

مەلا زۆر سەری سوور ئەمینێ، ئەلێ ئەمە مانای چیه؟ ئەلێ: «ئەوه نییه تۆ ناوی قەمەری دینی لە قورعان و هیچ گۆی بە ئیمە نادە».

مەلا ئەمجا تی ئەگا ئەلێ رۆلە ئەمە بە دەست من نییهو ئەمە قورعانە؛ خو من دامنەناوه. هەر چەند قەسە ئەکا کۆرە ناچی بە گوێداو نایلی و ئەچی بۆ شکات بۆ لای باوکی. کە باوکی تی ئەگەینێ، باوک خراپتر. مەلا بانگ ئەکاو پێی ئەلێ: «تۆ نان خۆرو بەرگ دەری منی، کەچی ناوی قەمەری سەگباب دینی و ناوی کاک سەوهنی بەو نەجیمی و پیاهەتیەوه ناھیتێ لەو قورعانەدا کە بە کۆرەکەمی ئەلێت؟ دەسا هەر سێ تەلاقی ئەم سەلیمان خانە کەوتبێ ناوی کاک سەوهنیش نەخەیتە قورئانەوه بە گوللەیه ک ساردت ئەکەمەوه. هە بەکەم وە قنگ دایک خۆت و تەغاریک عەشرەتتەوه». مەلا ئیتر دەمی ئەبێ بە تەلە تەقیو و هیچی پێ ناوتری، هەر ئەوهەندە نەبێ کە ئەلێ: خان ئەمە فەرمايشی

خواه من چۆن دهستی لیده‌م؟ خو به دهست من نییه. خان پیتی ئەلێ: من ئەمانه نازانم هەر ئەوه‌یه که یتیم وتویت.

مەلا ناچار ئەچیتەوه قورئانەکه دینیتە پیشەوه تیا یا ئەنوو سی «والشمس و کاک سەوه‌نی والقمر» و به‌یانی کورەکه دیتەوه به‌م جۆره پیتی ئەلیت. کورە له خوشیانان پیتی ناکه‌ویتە عەرز، ئەچیتەوه بۆ باوکی ئەگێریتەوه. باوکی ئەنیری به‌ شوین مەلاداو خەلاتیکی باشی ئەکا. ئەمجا مەلا ئەلێ: «خان! من هەر به‌مه‌وه ناوه‌ستم، هەر ئێسته ئەنیرم هەر چی قورئان هه‌یه بیهێن و هه‌مووی ئەکه‌م به "والشمس و کاک سەوه‌نی والقمر"». خان به‌ جاری له خوشیانان شیت ئەبی و ئەنیری دوو ئەوه‌نده‌تر خەلاتی مەلا ئەکه‌ن.

- کابرایه‌ک له‌و دهستی دزه‌یه‌یه ئەچیتە لای مەلایه‌ک ئەلێ: «مامۆستا، بێ عه‌ده‌بی نه‌بی پیاو که‌ چووه‌ سەر ئاو ده‌ستان چه‌نده‌ قنگی بشوا پاک ده‌بیتەوه». ئەویش ئەلێ: «برا ئەوه‌نده‌ی بشوا تا جیره‌و زیره‌ی لێوه‌ دیت». ئەمجا کابرا که‌ ده‌چیتە سەر ئاو ده‌ست و ده‌ست به‌ ئاو ئەگه‌یه‌نی پاشان خۆی ئەشوا، هەر ده‌ست ئەبا به‌ خۆیا دینیت و ئاوی پیا ئەکا کوتوپر تریک ئەکا. ئەلێ: «ئهی به‌ کیری مەلاوه! چاک جیره‌و زیره‌ی لێوه‌ هات».

- کابرایه‌ک بێوه‌ژنیک له‌ سک وه‌ستاوی هینابوو. هه‌وه‌ل شه‌و لینی پرسى: «ئهری دایکم، چه‌ند شووت کردووه؟» وتی: «باوکم، به‌ گۆری جوانه‌ مەرگه‌که‌ ته‌نها ۳۱ شوو له‌وه زیاتر یتیم هه‌رام بێ». کابرا وتی: «ئهمانه‌ هه‌یج مەلایان تیا هه‌بوو؟» وتی: «نه‌وه‌للا». وتی: «که‌واته‌ باشه‌ هه‌شتا هەر کچی، خوا نه‌ییرئ».

- پیاویکم لا‌بوو له‌ به‌غدا «مام پیرداوود» مان پێ ئەوت. خه‌لکی «دیه‌گه‌» ی ده‌ستی دزه‌یی بوو. پیاویک بوو به‌ دوبارا هه‌زار بوو، ئەوی خوا عه‌ره‌بیشی دانابێ ئەو نه‌یته‌زانی. ئەو سه‌رده‌مه‌ بوو که‌ حاجیه‌کانی کورده‌واری ئەهاتن ئەچون بۆ حه‌ج. دیاره‌ ئەمانه‌ به‌ به‌غدادا تی ئەپه‌رن. ئەمانه‌ش که‌ دی خۆت ئەیزانی به‌ تاییه‌تی که‌ هاوین بێ زۆرتریان دزداشه‌یه‌ک له‌ به‌ر ئەکه‌ن و پشتیتیکی به‌ سه‌ره‌وه‌ ئەبه‌ستن و هه‌مایله‌که‌یان ئەخه‌نه‌ ملیان و دیاره‌ جامه‌دانیه‌کیشیان به‌ سه‌ره‌وه‌یه. راستی پیاو ئەمانه‌ به‌ حاجی نازانی به‌لام با حاجی بن.

مام پىرداۋودى لاي مەنىش ئىۋارە ۋەخت بوو، دزداشەيەكى سىي تازەي لە بەرابوو. جامانە رىشۋەدارەكەي بە دەور سەرۋە بوو لە چەقى بەر دەرگاي مزگەوتەكەدا لە سەر چىچكان دانىشتىبوو جگەرەيەكى قامىشى بە لا لىۋەۋە بوو جگەرەي ئەكىشا و سەيرى ئەو عالمەي ئەكرد كە ئەھاتن و ئەچوون.

ھەندى كەسەش ھەن لە بەغدادا قاۋەي دەستگىز ئەگىرن. توۋشى ھەر كەسى ئەبن ئەيدەنئى و پارەي لى ئەستىن؛ بىرۋات بىي سۋالگەري باشتەر لەو ئىشەي ئەوان.

ئەۋەندەم زانى كابرەيەكى رەش پىسى شىر چىلكنى گىزىن جەزۋەيەكى قاۋەي بە دەستەۋەيە لە دوورەۋە مام پىرداۋودى بەدى كىرد و بۆي كشا. لە باۋەرى ئەوا ئەم حاجىيە كە ھاتوۋە بۆ حەج ئەچى، ھىچ نەبى شتىكى لى ئەبەستىتەۋە. ھاتوۋ لە بەر دەميا رايگىرت مام پىر داۋودىش ھىچ سى و دوۋى لى نەكرد ۋەرىگىرت و خواردىۋەو فەنجانەكەي دايەۋە دەست كابر. جگەرەكەي نەفەسىكى مابوو نەفەسەكەي لى دا و فرىيدا تا ئەم ئەمەي كىرد كابر قاۋەيەكى تىرىشى بۆ تىكرد. ئەۋىش ۋەرىگىرت و خواردىۋەو.

ئەم قاۋەچيانە رەۋشتىان ۋايە لە قاۋەي يەكەم و دوۋەما ئەگەر كابر نەيۋوت بەسە، بۆي ئەكەن بە سى فەنجان و ئىتر بۆي تى ناكەن. جا لە بەر ئەۋە كە مام پىرداۋود نەيۋوت بەسە، كابر قاۋەي سىتەمىشى بۆ تىكرد. ئەۋىشى ۋەرىگىرت، خواردىۋەو فەنجانەكەي دايەۋە دەستى.

كابر ئىتر راۋەستا و چاۋەرى ئەۋە ئەكا كە ھىچ نەبى مام پىرداۋود حاجىيە، دەست بەرى پەنجا فىلسى بداتى. خۆ مام پىرداۋودىش ئەسپى لە گىرفانىا «فەتاح پاشا» ئەكا. ھەر نازانى دىنيا چ باسە.

كابر كە سەيرى كىرد ھىچ ديار نىيەو زۆرىش ۋەستا. روۋى كىردە مام پىرداۋود وتى: «عمى اشو ماتلەب ئىدك»؛ واتە مامە ۋەكوۋ ئەبىنەم دەست ناخەيتە كار؛ مەبەستى ئەۋە بوو يانى دەست ناكەي بەگىرفانتا پارە دەرئىنى.

مام پىرداۋودىش ھىچ چۆنەتە دانيشتەكەي تىك نەداۋو، نەشەئەزانى كابر ئەلى چى. سەرىكى بۆ بەرز كىردەۋە وتى: «چ دەرى؟»

كابر اش نەشەزانى ئەم ئەلى چى، ھەر ئەيۋوت: «عمى اشو ماتلەب ئىدك».

لەو ۋەختەدا مام پىرداۋود دەستى برد و كىسە توتتەكەي لە پشتىنەكەي كىردەۋە پەرەيە بەرماخى دەرھىنا ۋەغزە كۆنەكەي كىردبوو بە پىنچى جامەدانەكەيا ئەۋىشى ھىنا لە بەر ئەۋە قاۋەي خواردىۋەو ئارەزوۋى جگەرەي بوو، دەستىكرد بە جگەرە تىكردن.

کابرای قاوه‌چی که ئه‌مه‌ی چاو پټکه‌وت ده‌ستیکی راوه‌شان و وتی: «انی اقول هیچی تلعب ئیدک»؛ وا من ئه‌لیم وا تو ده‌ستت بخته‌کار؟ ئه‌میش هه‌ر ئه‌یوت «چ ده‌رنی؟» کابرا سه‌یری کرد هیج که‌لکیک له‌مه وه‌رناگری، قاوه‌که‌ی له ده‌ست ده‌رجوو زوریشت مائل بوو سه‌ری خوی حیز کردوو به‌ بۆله‌بۆل لادا رۆیشت. له‌ به‌ر ئه‌وه چاوی به‌ خه‌لکی تره‌وه بوو، نه‌شی ویرا جامه‌دانه‌که‌ی له‌ سه‌ر بکاته‌وه.

لیره‌دا سه‌یرتر ئه‌وه بوو وه‌کو کابرا ئه‌لی: «ئاش له‌ خه‌یالیک و ئاشه‌وان له‌ خه‌یالیک»، کابرای قاوه‌چی لای وا بوو نیجیریکی قه‌له‌وی ده‌ست که‌وتوووه ئیسته‌ به‌ینی‌قره‌ پاره‌یه‌کی باشی لێ ده‌ست ئه‌که‌وێ. مام پیرداوودیش لای وا بوو له‌ دیواخانه‌که‌ی «سلیمان‌ئاغا»دا یه‌له «دیه‌گه» کابرای قاوه‌چی ئاغه‌ قاوه به‌ سه‌ر کرمانجه‌کانا ئه‌گیری. ئیتر هیج ئه‌وه‌ی به‌ دلا نه‌ئه‌هات که‌ ئه‌مه به‌غدایه‌و ئه‌بێ پاره‌ بدات.

ته‌نانه‌ت له‌ پاشا من بێم وت بۆچ ئه‌و قاوه‌ت وه‌رگرت؟ وتی: لو؟ وتم ئاخ‌ر ئه‌بێ پاره‌ بده‌یت. وتی: «کوو، ئه‌بێ پاره‌ش بده‌م؟» وتم ئه‌ی بۆچ سییه‌ری بن ئه‌شکه‌وته؟ وتی: کوو؟ خو له‌ کن خۆمان چ پاره‌و ماره‌ نییه‌ جا من پاره‌م له‌ کوێ بوو بیده‌م». وتم که‌واته‌ زۆر چاکه‌.

- ئه‌لێ شه‌یتان جاریک له‌و به‌ر کێوه‌ تووشی کابرایه‌کی «بێ سه‌ری» بوو؛ پنی وت نایه‌یت توژی ده‌مه‌ته‌قی بکه‌ین؟ کابرا وتی با بیکه‌ین. شه‌یتان زۆر شه‌که‌ت بوو، گه‌لێ سوورپاوه‌وه. به‌ کابرای وت: برا با یه‌کتر هه‌لبگرین.

کابرا وتی: باشه‌ به‌لام مه‌رجه‌که‌مان چۆن بێ؟ شه‌یتان وتی: «قسه‌که‌ت باشه‌. تو من هه‌لگره‌و ده‌ست ئه‌که‌م به‌ گۆرانی وتن، هه‌تا هه‌ج گۆرانیه‌ک ئه‌زانم ئه‌یلیم که‌ هیج نه‌ما دانه‌به‌زم. تو سوار به‌، تو ش ده‌ست که‌ به‌ گۆرانی وتنی خۆت تا دوا‌ی دی ئه‌و وه‌خته‌ تو ش دابه‌زه‌».

کابرا وتی: باشه‌و ملی بۆ دانه‌واند وتی وه‌ره‌ به‌جۆره‌ سه‌ر قه‌لادوشکانم. شه‌یتان سوار بوو ده‌ستی کرد به‌ گۆرانی وتن. ماوه‌یه‌ک به‌مجۆره‌ سوورپاوه‌وه ئاهه‌نگه‌کانی هه‌موو وت و پاشان وه‌ستا. کابرا وتی: ئه‌وه بۆچ ده‌نگت نایه‌؟ وتی: «وه‌لا ئیتر هیج نه‌ما». وتی: که‌واته‌ دابه‌زه‌ نۆره‌ی منه‌.

شه‌یتان دابه‌زی و کابرا چوووه‌ سه‌رشانی و ده‌ستی کرد به‌ وتن: «حه‌یولانی، هه‌ی حه‌یولانی، حه‌یولانی هه‌ی حه‌یولانی». هه‌ر وتی و هه‌ر نه‌پرایه‌وه. شه‌یتان به‌ ته‌واوی

هەموو دنيای پرزەى لى برا. ھەوجار دەورى دنيای دايموھ «ھەيولانى» ھەر دوايى نەھات. وتى: ئەرئ ئەوھ تۆ چىت کرد؟ ئەم گۆرانىھ ھەر دوايى نەھات؟ کابراي کورده [وتى]: «لە کویتە ئەمە جارى ھەر ھەيولانىيە؛ تەرحیوھ کەى ھىشتا لە دواوھىە».

شەيتان وتى: «کاکە نە لە مەن دەنگ و نە لە تۆ دەنگ. وەرە دابەزە بچۆ بە پىنى خۆتەوھ. لەمە زیاتر ئیتر مەمگى، ئیشم زۆرن عالەم و زارۆلە کانم بى خاوەن ماوئە تەوھ».

- سەدىق پاشا بۆى گىتراموھ، سەدىق القادری وتى: قائمقام بووم لە «چوارتا». عەشایرى ئەم دیو ھەموو جار ئەچوون تالان و برۆيان لەو ولاتى بانەو سەردەشت ئەکردو ئەھاتنەوھ. خەلکە کەى ئەولاش ئەچوونە لای فەرماندەى سەردەشت شکاتيان ئەکرد. فەرماندەش قاقەزى بە فارسى بۆ مەن ئەنووسى کە جەردەکان بگرم و مالە کە بستیئمەوھ. منیش ھەموو جار لە ولامى نامە کەیا بە عەرەبى ئەمنووسى «لم نعر علی شىء».

ھەموو سالى جارىکیش بە ناوى ئەوھوھ کە ھەر دووکمان قۆمیسەرى سنوور بووین لە دىيەک لەو دىيانە کۆ ئەبووینەوھو قسەمان لە کاروبارى سنوور و ھەل و ھەوالى ئەو يالەوھ ئەکرد. وتى رۆژیک بىر پارماندا کە لە دى «بىئورى» کۆ ببینەوھ. مەن لىمدا چووم، شویتيان بۆ چاک کردبووین، دانیشتم و زۆرى پىن ئەچوو فەرماندەش ھات. بە شوین ئەوا کابرایە کى ئەمنیەى ئىرانى ئەوھ نەدم زانى نەقەنق نشتوھ بە گونىە کى پىر لە قاقەزو دەفتەرو شتومە کەوھ ھىتای لە تەنیشت مەوھ دای بە ئەرزاو ھەناسە یە کى دا، وەکو بلىتیت زۆر ھىلاک بووھ. منیش بە لامەوھ سەیر بوو و تەم ئەوھ چىيە؟ کابرا بە تورەيیکەوھ وتى: «ئاغا این ھەم لم نعر است». تۆمەز ئەوراقى ئەو سالى کە بە شوین شتە دزراوھ کانا نوسراوھ و لامى دراوھ تەوھ ھەمويان ھەلگرتوھو ھىتابوويان بۆ ئەو پىر ئەو گونىە یەو کابرا ناوى نا بوو «لم نعر».

- مەلایەک ھەبوو ھەموو دەورى گەنجى بە سەر بردبوو بۆى نەلوابوو ژن بىنى؛ ھەروانىکە کەى ھەل ئەگلۆفت. پىر بوو، پىشتى کۆمابوھو ئەو وەختە بە نەسىبى ھەموو لایەک بى ژنىکى بوو بە نەسىب. شەوئ بووکى بۆ کرایە پەردە، بووک ئەتوت بەچکە خۆرىە. مەلا ھەر بە دەوریا ھەل ئەسوورپاو ھىچى بۆ نەکرا-بىلامانى- وانیکە کەى ھىزى راست بوونەوھى تیا نەمابوو.

جا ئەیدا بە رانى خۆیا و ئەبوت: «ئاخ بۆ کىترە کەى شەرح موغنى». ھىچ، بە يانى ھەر وەکو خۆى ھاتە دەرهوھ.

(شهرح موغنی کتییکی نه‌حوه فەقی له وه‌ختی سوخته‌یه تیدا نه‌بخویتی. ئەو دەوره که ئەو کتیبە ئەخوینری هەرەتی گەنجیتیه، وانیکه که لەو دەوردا ساج ئەسمی جا ئەم ئاخی بۆ ئەو دەوریه هەلئەکیشا).

-جاران لەو دەشتی دزەبیە مەلا زۆر کەم بوو. لە دە دوانزە گوندا بە حال گوندیک مەلایەکی تیا هەبوو. مەلایەک هەبوو ئەبیوت: مەلامحەمدی بەهەشتفرۆش لە گوندی قوشتەپە دائەنیشت. ئەو مەلایە لە جەژنانی رەمەزانا سەری ئەهلی هەموو ئاوابیەکانی چاک ئەکرده‌وهو سەرفیتره‌ی هەموویانی وەرئەگرت.

لە ناو کرمانجایە تیشا لایان وایە، سەر هەر رۆژی جەژن چاک بکریته‌وه، ئەگینا بەرناکه‌وئ مەلاش خۆ پیتی ئەئەکرا هەر رۆژه بە سەر هەموو گونده‌کانا بسووریتە‌وهو سەریان چاک بکاتە‌وه. هەر ئەو‌ه‌ی پێ ئەکرایەک دوو دی بگەرێ.

جا ئاوابیەکانی تر پیتان ئەوت: «مامۆستا خۆ سەری ئیمەت چاک نەکردیتە‌وه. کوو سەرفیتره‌ بدەینی؟» ئەویش ئەبیوت: «بابم، من هەر لە بەیانی رۆژی جیژنیوه بێ فیتره سەری هەمووم چاک کردیتە‌وه».

مەبەستە‌که‌شی ئەمەیه، گۆیا سەر لە بەیانی لەو دییه‌دا که لیتی بووه چو‌ته‌ قەراخ ئاوابیەکه پەنجەیه‌کی درێژ کردووه بە دیهاته‌کانی ترا و فیکه‌یه‌کی بۆ کیشاون ئیتر بەم جۆره ئەوه سەری هەموویانی چاک کردووتە‌وه.

ئەم چەند قەسەیه فەزل‌محەمد حوسین لەسوله‌یمانیه‌وه بۆ رشته‌ی ناردووه:

- کابرایەک دایکیکی پیری ئەبێ نەخۆش ئەکەوئ. مەلایەک بانگ ئەکا که یاسینی لە سەر دایکی بخویتی. لەو کاتەدا که مەلا خەریکی یاسین خویندنه‌که ئەبێ، کۆرە قاشەشووتیه‌کی سووری گەیشتووی جوان ئەدا بە دایکی که بیخوا. دایکه هیچ دەستی بۆ نایه‌نئ، تۆمەز مردووه. مەلاش هەر خەریکی یاسین خویندنی خۆیه‌تی.

کۆرە رووی تی ئەکاو ئەلئ: «مەلا بیورە‌وه، بیورە‌وه تریا بە کیرتا. جاران بۆ تویکله گواوییە هەزار گانی ئەدا، ئیسته‌ ناوه سووره‌که‌یشی ناخوا. دە ئیتر بیورە‌وه».

- ژنیک هەبوو لەو بناره‌ دۆستیکی هەبوو، هیچ شوینیکیان نەبوو بۆ ژوان. قەسیان هاته‌ سەر ئەوه که هەموو شەوئ کابرای دۆسته‌ بی‌ت و ژنەش لە باخەلی میرده‌که‌یا بی‌ت لە

تەنیشتیەو ەراکشیت و گەمەو گالتە ی خۆیان بکەن. بەلام خۆت ئەزانی دنیا تاریکە، بۆ ئەوەی کابرای دۆستە لێی تێک نەچێ، ژنە پێی وت: «من پەتیککی سپی ئەبەستم بە قاچمەو، ئێتر بەو ەدا بزائە کە ئەو قاچی منەو ھی مێردە کەم نییە».

چەند شەویەک بەم جۆرە گەمەو گالتەیان کرد، شەویەک مێردە کە ی چاوی بە پەتە کە کەوت، لێی پرس ی ژنە کە ئەو پەتە چییە بە قاچتەو؟ ژنەش وتی: «پیاو ە کە ئەمە دەزووی بەن دەزووی پەت دەزووی شا دەزووی شوخ دەزووی پیرۆزی شەو دۆزی سەر ەوۆزی مرادە؛ ەەر کەس لە پێکا ئیمامی نازداری خدری زیندە -رۆحم بە قوربانی بی!- بە خۆی و دارە ساکە یەو ە دێ بە لایەو ە. گولایکی روونی بە بۆن و تینی ئەداتی، بەخشە یە کەو ە بەشکە یە کەو ە بەمشە یە کەو ە مرازی ەەر دوو دنیای ئەداتی».

پیاو ە کە ئەمە ی بیست خۆی لێ مات دا، بۆ ی رێ کەوت بە بی چرپەو بە دزیەو ە پەتە کە ی لە قاچی ژنە کە ی کردەو ەو بەستی بە قاچی خۆیەو ە.

ئەو شەو ە لە نیو ە شەوا کابرای دۆستە دیت و دەست ئەکوێ بە پەتە کە قاچە کە ئەدۆزیتەو ەو بە قاچی ژنە کە ی ئەزانی. دەرپێتکە ی دائە کەنێ و تێی بەر ئەبی. کابرا بە خەبەر دێ و کە سەیر ئەکا یە کێ تێی بەربو ە ئەیکا بە ەرا. کابرای دۆستە کە ئەزانی لێی تێکچوو ە لنگی کابرا فرێ ئەداو بۆ دەرئەچێ.

ژنە خەبەری ئەیتەو ەو ئەلی ئەو ە چ ی بوو؟ کابرا ئەلی: «سوانم مردیت مرئ! حەزرت خدر -رۆحم بە قوربانی بی!- ەیندی نەما بو بە دار ە ساکە ی قوونا م بدړی. دی خەبەرم بو ەو ە ئەویش چوو ەو ە ژیر پەردە ی غەریبی».

-مەلایە ک ەبو ەو لە سولەیمانی مەلا حەسەنە شیتەیان پێ ئەوت؛ بە منالانی ئەخویند. کە تور ە ئەبو ە دەستی ئەکرد بە جێتودان و قوتایبەکانی بە لێدان دائەگر تەو ە.

قوتایبەکی لاساری ەبو ەو روژیک زۆری لێدا، قوتایبە کە چوو ەو ە بۆ مالمەو ە لای دایکی شکاتی کردو وتی مامۆستا زۆری لێ داوم. دایکیشی ەات بۆ لای مامۆستا و دەستی کرد بە گلەبی کردن کە بۆچی ئەو ە ندەت لە کور ە کەم داو ە؟ مەلا حەسەنیش وتی: «دایکم، خوشکم "لاحیاف ی الدین" لە گری قنگت بەم! کور ە کەت زۆر لاسارو بی حەیا یە. بۆیە لێمدا ئەگینە ئەستوی بشکی و چاویشی دەرئ».

- کابرایه ک هه‌بوو له ناو «نه‌وړولی» یه دهستی حه‌کیمی هه‌بوو. ئافره‌تیکیش هه‌ر له‌ویدا هه‌بوو برینیکى ناقولا له لا پانی هاتبوو، چاک نه‌ه‌بووه.

کابرای حه‌کیمیان برده‌سهری. هینای به ده‌واو دهرمان مه‌عج‌وونیکى دروست کرد و کردی به شاپلیته‌و کیشایه کونی برینه‌که‌وه. کونی برینه‌که‌و قول بوو، شاپلیته‌که‌ش زور زل بوو، ئافره‌ته‌که‌له تاو ئازاره‌که‌ی خوی پنی پانه‌گیرا - بیلامانی - یه‌کینکى که‌ند. کابرای حه‌کیم راپه‌نی و پاشان وتی: «ئه‌هوو! له کوییه‌وه لیم داو له کوییه‌وه ده‌رچوو».

- مه‌لعه‌بدوللای حه‌بانیه بۆ گیرامه‌وه وتی: مه‌لعه‌باسی گه‌لاله وتی: ئه‌و سه‌رده‌مه ره‌ز ئه‌خه‌سینرا! واته ره‌زانه‌ی ئه‌خرایه‌ سه‌ر. مودیریکى پری زل له سوورداش هه‌بوو، خوی هه‌ستا چوو بۆ «سه‌رگه‌لو» بۆ ته‌خمینی ره‌زانه‌ی ئه‌و ناوه. ئه‌و ساله‌ش ته‌رزه ئه‌و ناوه‌ی هه‌موو کوتابوو، ترئ زور که‌م بوو. مودیریش توند و تیژه‌کی وای ئه‌واند تۆزی ئه‌کرد. «شه‌ش به ته‌شپیه‌که‌ حه‌وتی ره‌به‌یه‌که» ئه‌یدایه به‌ری، هه‌ر چه‌ند تکایان لی ئه‌کرد که‌ زور نه‌نووسی، ئه‌و زورتری ئه‌نووسی.

شه‌وئ له دیواخانى حاجی شیخ‌عارف کو ئه‌بنه‌وه‌و دیواخان گه‌رم ئه‌بئ. کوپخا و ریش سپی و پیاوماقوولی ئه‌و ولاته هه‌موو له‌وئ ئه‌بن و مودیریش به‌ فیزیکه‌وه له‌و سه‌رده‌وه دانیشتوه. هه‌ر چه‌ن ئه‌و عاله‌مه‌ تکای لی ئه‌که‌ن ئه‌و هه‌ر بای دئ و به‌ لای گویدا ئه‌روا. میرزا قادریک هه‌بوو خه‌لکی سوله‌یمانی بوو، پیاویکی ئه‌دیب و قسه‌ زان بوو. زور ده‌میک بوو له‌و ولاته بوو؛ هه‌موو ئه‌یاناسی و به‌ چاویکی به‌رزه‌وه سه‌ریان ئه‌کرد. کوتوپر میرزا قادر هات بۆ دیواخان و خه‌لکه‌که‌ هه‌موو له به‌ری هه‌لسان و له‌و سه‌روه‌ه دایاننا. مودیر نه‌ له به‌ری بزووت وه نه‌ قسه‌شی له‌گه‌ل کرد.

میرزا قه‌نده‌به‌کی درێزی هه‌بوو ده‌ره‌یتنا و تییکرد و که‌له‌ پشکویه‌کیان بۆ خسته سه‌رو ده‌ستی کرد به‌ مژ لیدانی. حاجی شیخ‌مارف و دانیشتوان هه‌موو تکا له مودیر ئه‌که‌ن تۆزی له‌م ره‌زانه‌یه که‌م کاته‌وه. مودیر به‌گ هه‌ر به‌ خه‌یالیشیا نایه. میرزا مژ ئه‌دا له قه‌ننه‌و گویشی بۆ ئه‌م قسانه‌ راگرتوه، که‌ سه‌یری کرد مودیر به‌گ به‌ هیچ جو‌ر هه‌ر بیژی نایه بۆ له‌گه‌ل ئه‌م خه‌لکه‌دا قسه‌ بکا ده‌می له قه‌ننه‌که‌ به‌رداو رووی کرده مودیر و وتی: «جه‌نابی مودیر به‌گ! مادام جه‌نابی حاجی شیخ‌عارف و ئه‌م هه‌موو خه‌لکه‌ تکات لی ئه‌که‌ن، ئه‌گه‌ر نه‌شکینى گه‌لی سه‌ر به‌رزه‌ بۆ جه‌نابت؟» مودیر ئه‌مجا هاته قسه‌و رووی کرده میرزا قادرو وتی: «ئه‌وه تو چ کاره‌یت؟ ئه‌للی گونی منی وا خۆت قوت کردووته‌وه دێته قسه‌ کردن».

حاجی شیخ عارف و خەلکە کە زۆر ئەم قسەیان لەبەر گران ئەبن و بۆ میرزا قادریش دڵگران ئەبن؛ چونکە ئەو پیاوێ لەو پیاوانە نەبوو کە قسە ی وای دەربارەی بکری. حاجی شیخ عارف بۆ دلدانەوێ میرزا قادر روو ئەکاتە میرزا و ئەلێ: جەنابی میرزا قادر دلت هیچ نەکا، ئەو جەنابی مودیر بە گالتهوێ شتی وا ئەفەرموێ؛ چونکە حەز لە نوکات و قسە ی خوێش ئەکا. حاجی شیخ عارف لە دلشیا ئەزانێ کە میرزا قادر ئەم قسە یە قووت ناداو و لامێکی باشی بۆ ئەدووزیتەوێ.

ئەمجا میرزا قادر بەبێ ئەوێ هیچ خۆی تیک بەدا مژیکێ تر ئەدا لە قەننە کە ی و روو ئەکاتە حاجی شیخ عارف و ئەلێ: «یا شیخ! قسە کە ی مودیر بەگ زۆر جوانی فەرموو، کوا خوا ئەوێ بکرایە من گونی ئەو بوما یە بە روژ لە سەر قنگی خوێ و بە شەو لە سەر قوزی ژنە کە ی بووما یە».

مودیر بەگ کە ئەم قسە یە ی بیست چین چین ئارەقی دەرداو هیچ نەهاتە قسە. ئیتر دەست بە جێ بەو شەوێ هەلئەستێ هەر لە گەلی خەریک ئەبن سوار ئەبن و ئەگەر پتەوێ بۆ کەرکووک، رەزاندەو مەزاندەو هەموو بە جێهێشت.

- سالتیک کویخانامق هەبوو، تیلە کۆبی بوو. لەو دەشتی گۆبی شیروانە خستبویان. کۆریکی خوشکەزای هەبوو تەلاقێ خواردبوو. بۆ ئەم مەسەلە یە هاتنە لام لە بەغدا. منیش کۆریکی ترم لا بوو، ئەمانە کە لە شیروانەوێ خستبویانە بەرە جووتیک لە ئاوا یی کەلارەوێ دوور بوون، لە باش پرسیار و ولامێکی زۆر کویخا نامق وتی: «بێژم چی؟ ئەم کۆرە نەگۆهێسی. هەر مالمان تۆزی لەو لاترەوێ بوا یە لە ئاوا یی کەلار، هەزار تەلاقێ وا بوا یە قنچگیکی نەئەکەوت؛ کەچی وا ئیستا بە ناچاری کەوتگمە شوینی وە ولاتانوا یە کیکیش جواویکی راستم نادا بە دەسەو».

- محەممەد مەلا شەریف بۆی گێڕامەوێ وتی:

مەلایەک هەبوو لای ئیمە کتییکی دەسنووسی کۆنی گەورە ی گرتبوو بە دەستەوێ موتالای ئەکرد. بە تەواوی تیا یا کولا بوو. کتییە کە خوێ بە خەتییکی درشت نووسرا بوەوێ پەراوێز (حاشیە) یشی هەبوو ئەو بە خەتییکی زۆر ورد نووسرا بوەوێ.

پیاویکیش هەر له‌و گونده‌بوو سۆفی‌حه‌سه‌نیان پێ ئه‌وت. زۆر به‌ دین و هه‌موو وه‌خت هەر له‌ خزمه‌ت مه‌لا و فه‌قییه‌کانا بوو. له‌و وه‌خته‌دا که مه‌لا موتالای کتیه‌که‌ی نه‌کرد ئه‌میش چوو له‌ بن ده‌ستیه‌وه‌هه‌لتوتا و سه‌یری مه‌لا و کتیه‌که‌ی نه‌کرد. مه‌لاش له‌ به‌ر خه‌ریک بوونی خۆی هیچ ئاگای له‌م نه‌بوو. سۆفی‌حه‌سه‌ن له‌ پاش سه‌یر کردنیکی زۆر وتی مامۆستا ئه‌وه‌ ده‌زانی ئه‌و خه‌ته‌ درشتانه‌ بخوینته‌وه‌؟ مامۆستا وتی ئا. سۆفی وتی: «ئه‌ی کسۆک مه‌لا». ئه‌مجا وتی هەر هه‌نوکه‌ش ده‌زانی ورده‌کانیش بخوینته‌وه‌؟ مه‌لا وتی ئا. وتی: «ئه‌ی به‌راز مه‌لا». مه‌لاش هیچ، نقووم بووه‌و ئاگای له‌ هیچ نیه‌.

- حوکومه‌تی عێراق تازه‌ دامه‌زرابوو، بلاویان کرده‌وه‌ که «نیام» بۆ سه‌رباز رانه‌گرن. چه‌ند مه‌لایه‌ک چوونه‌ ئیمتخانه‌وه‌. یه‌کێ له‌ پرسپاره‌کان ئه‌وه‌ بوو که «عێراق چه‌ند لیوای هه‌یه‌؟» مه‌لایه‌ک هینای له‌ ولامه‌که‌یا نووسی: «کاک ئه‌حمه‌دی شیخ، شیخ عومه‌ری بیاره، شیخ عه‌بدولقادر گه‌یلانی، شیخ جونه‌یدی به‌غدادی و هه‌ته‌ده‌». به‌م جوژه‌ چواره‌ که‌سی نووسی و وتی: «ئه‌وه‌نده‌ی ئه‌ولیای تیدایه‌».

هەر له‌و ئیمتخانه‌دا یه‌کیکی‌تر له‌ پرسپاره‌کان ئه‌وه‌ بوو که «په‌وشت و کرده‌وه‌ی هاروون ره‌شید چۆن و چی بووه‌؟»

- له‌و سه‌رشیه‌و شیخیکی هه‌بوو عه‌مری خوای کردبوو. زۆرتر له‌ ده‌رویشه‌کانی له‌و تیره‌ی «روغانی»یه‌ بوون. هه‌ندیکیان کۆ ئه‌بنه‌وه‌ ئه‌چن بۆ پرسه‌و کۆری شین و شه‌پۆر گه‌رم ئه‌بی و ده‌رویش له‌ تاو نه‌مانی شیخ هه‌موو حال ئه‌یانگرێ؛ هەر یه‌که‌ به‌ جوړیک به‌ بالای شیخا هه‌لئه‌ده‌ن. پاش زکر و فیکر و «ته‌هه‌لیله‌»، هه‌موو دانه‌نیشن و شیخ کورپکی منالی ئه‌بی هه‌موو قسه‌یان دپته‌ سه‌ر ئه‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ که شوین ئاگردان کویر نه‌بیته‌وه‌، ئه‌و کورپه‌ی له‌ شوین دایه‌نن.

کورپه‌ دین و میزه‌ریکی ئه‌به‌ستن به‌ سه‌ره‌وه‌و له‌ سه‌ر که‌لپۆسته‌که‌ی شیخ دایه‌نن. کورپه‌ منال ئه‌بی و به‌و جوژه‌ خۆی ئه‌بینی، ئه‌که‌وێته‌ قنگه‌ جۆلی و ئه‌لی من ئیشم به‌ پێوه‌ نابری. زیاتر له‌ های و هووی ده‌رویشه‌کان زۆر ده‌ترسی، ئه‌مانیش گه‌لیکی له‌گه‌ل خه‌ریک ئه‌بن و ئه‌لین نابێ تو به‌چکه‌ مرواریت، [ئه‌بی] هەر له‌ شوینی باوکت دانیشی و ده‌رویشه‌کان به‌ری به‌پێوه‌ با وه‌جاخ کویر نه‌بیته‌وه‌.

ئەمان زۆر ئەلەن و ئەم کەم ئەییبەست. دەرویش مەرف ناویکیان تیا ئەبێ ریش سپی و دەم سپی هەموویان ئەبێ. تەزبیحی زکرەکە ی بە دەستەوه بوو وتی هەر راست دانانیشتی؟- رۆحم وە فیدای وێ- دەسا وە قەورەکە ی شیخ نوزە لە دەمت بێتە دەروە ئا ئەو گەمالە بۆرە ئەنیم وە خۆت و باوکت. دەسا بخۆ، لەمە زیاتر زکرە کەم لێ تێک مەدە، ئێتر بۆرپیتەوه. کۆرە کە ئەمە ئەبێت لە ترسانا نقە ی لێ ئەبریت.

- پیاویک هەبوو سە ی عەولقادی ناوو بوو؛ خەلکی ئەو ولاتی دزەبیە بوو. سالتیک هاتبوو بە غدا بۆ ئیمامەتی لەشکەر. کۆریکی تیش لە بەغدا هەبوو دووکانی بۆیاغچیه تی هەبوو؛ ئەویش هەر سە ی عەولقادی ناو بوو. نەخویندەوار بوو؛ خەتی رەش و سپی لە یەک نە ئەکردهوه. لە گەل ئەو سە ی عەولقادرە کە ی ترا ناسراویان هەبوو.

رۆژیک پۆستەچی کاغەزیک دینی کە سەرەکە ی نووسرا بوو: «مەولاناسە ی دەبدولقادر». ئەیدا بە دەست ئەو سە ی عەولقاری بۆیاغچیه وه، ئەمیش قاقەزە کە ئەدا بە یەکن بۆی بخوینیتەوه. پاشان سە ی ئەکا ئەوی لەم قاقەزەدا نووسراوه پە یوەندیەکی بەوهوه نییه. ئەیزانی کە ئەمە هی سە ی عەولقادرە کە ی ترە. قاقەز هەلئەگرێ و کە سە ی ئەچیتە لای قاقەزە کە ی ئەداتی.

سە ی ئەکا قاقەزە کە ی هەلپچراوه پیتی ئەلێ: «ئو ئەم قاقەزەت هەلپچرییه؟» ئەویش پیتی ئەلێ: تو خۆت ئەزانی من نەخویندەوارم، پۆستەچیە کە هینای بۆ من و منیش ناوم سە ی عەولقادر؛ لام وابوو هی منە، دام بە یەکن بۆی خویندەمهوه. پاشان زانییم هی من نییهو هی تۆیه؛ ئێتر من چووزانم.

ئەویش ئەلێ: «کوو نازانیت هی تو نییه مردیت مری؟ تو نابێ هەقت ببی، ئاخر کو لو تو دەنووسن مەولانا؟ تو کە ی مەولانا بویتە؟ تو خۆت و مەولانا لە یەک ناکەیتەوه؟»

- سەلاح قازی بۆی گێڕامهوه وتی:

موەلیمیکی وەکوو من هەبوو، رۆژیک داوی نابووه بۆ چۆلە کە گرتن. دەورو بەری داوه کە ی پر کردبوو لە دان و خۆی لە دوورهوه لیتی دانیششت. چۆلە کە یەکی زۆر لە دەورو بەری دانە کە کو ببوونەوه دەستیان کرد بە چینه کردن. وتی کابرا کە لە شیریکی هەبوو، لەو کاتەدا کە لە شیرە کەش هات و لە گەل چۆلە کە کانا دەستی کرد بە دان خواردن. مامۆستا ویستی کە لە شیرە کە دەر کا بۆ ئەوه بەلکو چۆلە کە کان نزیکی داوه کە بکەونهوه و بین بە

داوه‌که‌وه. به‌لام نازانی چۆن ئهم که‌له‌شیره ده‌رکا؛ ئه‌گەر ئه‌لنی کش چۆله‌که‌کان هه‌له‌ئەفرن، ئه‌گەر ئه‌یزوئیه‌وه‌و به‌ردی تی ئه‌گرێ دیسان هه‌ر له به‌ر چۆله‌که‌کان ڕی ناکه‌وی. وتی چاک وایه به‌ زمانیک قسه له‌گه‌ل که‌له‌شیره‌که‌دا بکه‌م که چۆله‌که‌کان تی نه‌گه‌ن. زمانه‌که‌ش ئه‌مه بوو وتی: «کاف، شین، کاف، شین، کاف، شین، شه‌ک، شه‌ک، شه‌ک».

گه‌نجی دره‌خشان

- ئه‌لنی ده‌وری زوو له‌و ولاتی مادستانه پادشایه‌کی به‌ ده‌سه‌لاتی زۆر ساماندار هه‌بوو. هیچ منالی نه‌ئەبوو، به‌م بۆنه‌یه‌وه شه‌و و رۆژ له به‌زاره‌دا بوو، هیچ شینخ و پیاو چاک و پزیشکیکی نه‌هیتشت، که‌لکی نه‌بوو. قه‌له‌مه‌وه‌که‌شی رۆژ به‌ رۆژ هه‌ر زیادی ئه‌کرد، به‌لام دلی ئه‌و رۆژ به‌ رۆژ ته‌نگتر ئه‌بوو.

رۆژیک هه‌موو ئه‌ستیره‌ژمیری مه‌مله‌که‌تی کۆ کرده‌وه که به‌لکوو له ئه‌ستیره‌ی به‌ختی ئه‌وا شتیکی بۆ بدۆزنه‌وه. ئه‌ستیره‌ژمیران له پاش ئه‌وه که به‌ زانایی خۆیان هه‌موو ئه‌ستیره‌ گه‌ران، شتیکی زۆر سه‌یریان چاوپێکه‌وت. قسه‌یان ها‌ته سه‌ر ئه‌وه که بۆ پادشای نه‌گێر نه‌وه، به‌لام پادشا ته‌نگی پێهه‌لچنین و وتی هه‌ر شتیکتان دیوه ئه‌بێ پێم بلین. ناچار ئه‌وانیش وتیان: ئه‌وه‌ی راستی بێ پادشاهم له ئه‌ستیره‌ی به‌ختی تۆدا کو‌رپیک به‌رچاو ئه‌که‌وی و کو‌رپیکت ئه‌بێ؛ به‌لام ئهم کو‌ره که بوو به‌ ته‌مه‌نی هه‌و سالان مار پێوه‌ی ئه‌دا و ئه‌مری.

پادشا به‌مه له لایه‌که‌وه دلخۆش بوو که کو‌ری ئه‌بێ، له لایه‌کیشه‌وه دلته‌نگ بوو که کو‌ری ئه‌مری. وتی دیسان بۆم سه‌یر بکه‌نه‌وه. ئه‌ستیره‌ ژمیره‌کان هه‌ر چه‌نده که‌لین و قو‌زبنی ئه‌ستیره‌یان پشکنی له‌مه زیاتریان به‌رچاو نه‌که‌وت. وتیان پادشاهم له‌مه زیاتر هه‌یچی تر نییه. تۆ کو‌رپیکت ئه‌بێ و قه‌زا و قه‌ده‌ر وای هه‌ناوه که ئه‌بێ له‌و ته‌مه‌نه‌دا و له‌ فلانه کات و وه‌ختا مار پێوه‌ی بدا و به‌مری.

پادشا وتی: خۆ له‌ حسابی ئه‌ستیره‌دا هه‌یه که من کو‌رپیکم بێ؟ وتیان به‌لنی، به‌لام قه‌زا و قه‌ده‌ر وایه که ئه‌بێ به‌روا. وتی سا من ئه‌و قه‌زا و قه‌ده‌ره ئه‌گێر مه‌وه‌و نایه‌لم روو بدا. به‌لنی، له پاش ماوه‌یه‌ک وه‌کوو ئه‌ستیره‌ژمیران و تبه‌ویان پادشا خوا کو‌رپیکی پێ ئه‌دا و له هه‌موو قه‌له‌مه‌وه‌ی ولاتا بوو به‌ ئاهه‌نگ و زه‌ماوه‌ند و شای لۆغان، شاو شاژن کۆرپه‌ی ئیم‌رۆز و جێ‌نشینی پاشه‌رو‌ژیان نه‌وه‌ک له ناو دلی خۆیانا به‌لکو له ناو دلی هه‌موو مه‌ردمی

هاویشن. حاجی له‌ق‌له‌ق نزیك بووه‌وه و توزیكی مابوو بۆ سەر كه‌ته‌كه، تیره‌ندازان تیریکی هاویشن بۆ ماره‌كه به‌ده‌میته‌وه تیر هیج سهری نه‌کرد به‌هاژه‌هاژ چوو نووسا به‌گه‌رووی حاجی له‌ق‌له‌قه‌وه. حاجی له‌ق‌له‌ق ماری له‌ده‌م به‌ر بووه‌وه و مار كه‌وته ناو كه‌ته‌كه‌وه و دای به‌كوپه‌كه‌وه و كوپه‌مرد.

چه‌رخ‌ی زه‌مانه‌ پێكه‌نی قاقاو ئافه‌رینی کرد له‌ئه‌ق‌لی به‌نده‌ی لاواز و له‌ده‌ستی تیره‌ندازان. پێكه‌نی به‌وه‌كه‌ گۆیا و یستیان قه‌ده‌ر بگێر نه‌وه، ئافه‌رینیشی کرد له‌و تیره‌ندازه‌كه‌ چۆن توانی له‌و عاسمانه‌وه ئه‌و تیره‌ی سەر نه‌كاو بدا له‌گه‌رووی ئه‌و حاجی له‌ق‌له‌قه‌.

- جاریك دوو كابر له‌به‌ینی دوو شاخا رێگری نه‌كهن. كاروانچی تووشی ئه‌بێ به‌تووشیان‌وه رووتی ئه‌كه‌نه‌وه و دینه‌ سەر ئه‌وه‌كه‌ بشی كوژن. كابر گه‌لیكیان لێ ئه‌پارێته‌وه كه‌ نه‌يكوژن و هه‌ر شتومه‌كه‌ی لێ وه‌رگرن و لێ نه‌ده‌ن، پڕۆن. هه‌تا ئه‌م زیاتر ئه‌پارێته‌وه ئه‌وان زیاتر تووڕه‌ ئه‌بن. پێیان ئه‌لێ كوپرته‌ خوا ره‌وای هه‌قی نییه‌ له‌خۆپایی بۆچ ئه‌مكوژن؟ خوا ئه‌م هه‌قه‌ وون ناكاو تۆله‌تان هه‌ر لێ ئه‌كاته‌وه.

ئه‌وان له‌م قسه‌یه‌ ئه‌وه‌نده‌ پتر شیت گیرتر ئه‌بن. ئه‌لێن تۆله‌ی چی و هه‌قی چی؟ كوا كێ هه‌یه‌ له‌م ده‌شته‌ چۆله‌كه‌ به‌توانی هه‌قی تۆ وه‌ربگری؟ ئه‌مه‌ ئه‌لێن و به‌لاماری ئه‌ده‌ن ئه‌يكوژن. له‌و كاته‌دا كه‌ ئه‌يكوژن دوو كه‌و له‌م به‌ری شاخه‌كه‌وه هه‌له‌نه‌فرن بۆ ئه‌و به‌ری شاخه‌كه‌. كابر روویان تی ئه‌كاو ئه‌لێ: «كه‌وه‌كان، به‌شاهید بن ئه‌م كابرایانه‌ له‌خۆپایی و به‌ناهق منیان كوشت». ئه‌مه‌ ئه‌لێ و گیانی ده‌ره‌نجی.

چه‌ند سالیکی زۆر به‌سەر ئه‌م كاره‌ساته‌ تی ئه‌په‌رئ و كابر وه‌كو كوژرا خوینی هه‌روا پڕۆی. رۆژیک ئه‌و دوو كابرایه‌كه‌ ئه‌م چه‌ند ساله‌ هه‌ر ئیشیان جهرده‌یی و پیاو كوشتن بووه‌، به‌میوانی له‌ولاتیکی دوور له‌و كوێستانه‌ پێیان ئه‌كه‌وێته‌ مالی ئاغایه‌ك و له‌دیواخانا دانه‌نیشن. ئاغا زۆر خزمه‌تیان ئه‌كاو به‌ده‌وریانا دیت. نایانناسی كه‌ ئه‌مانه‌ جهرده‌ و پێگرن. شه‌وی نان دانه‌نری و پلاو و گوشتیکی زۆر دینه‌ ناوه‌وه.

كابران سهر نه‌كهن وا دوو كه‌و به‌ساغی ئاوه‌پووت كراوه‌ و سوور كراوه‌ ته‌وه‌ له‌سەر ده‌وریه‌ برنجه‌كه‌ دانراوه‌. یه‌كێكیان سه‌یری ئه‌ویكه‌یان ئه‌كا و زهرده‌خه‌نه‌یه‌ك گرتی. [ئاغا ئه‌لێ] ئایا نانه‌كه‌ خراپه‌؟ ئه‌گه‌ر خراپیش بێ ئه‌بێ ببورن. كابر ئه‌لێ: نه‌وه‌ لا له‌به‌ر ئه‌وه‌ نییه‌؛ نان و خوانیکی زۆر رێك و پێكه‌، به‌لام یادگاریك بوو له‌به‌ینی خومان كه‌ ئێسته‌ ئه‌م كه‌وانه‌م چاوبی كه‌وت، ئه‌و یادگارم هاته‌وه‌ بێر؛ بۆیه‌ پێكه‌نین گرتمی.

نان خوراو ھەلگیرا، بەلام کابرای خانەخوئی ئەو زەرەدەخەنە کابرای ھەر لەدلیا بوو بەگرتی و لە دلی دەرنەئەچوو. دیسان رووی کردنەووە وتی: فلانی! زۆر حەز ئەکەم سەمەرە ی ئەو پێکەنینەت تێمبگەینە؛ چونکە من ھەر وا چووەتە دڵمەووە کە بە نانەکە ی من پێکەنیوی.

کابرای میوانیش کە زانی وایە وتی: «تۆ دلت هیچ نەکا، کەواتە مەسەلە کە ئەمە یە: من و ئەو ھاوڕێیەم چەند سالێک لەمەو پێش لەو ولاتە رێگریمان ئەکرد. لە شیویکا تووشی کابرایەک بووین رووتمان کردەووە سەرەپای ئەووە ھاتینە سەر کوشتنیشی. کابرا زۆر پاراپەووە کە نەیکوژین. لەو کاتەدا کە کوشتمان، دوو کەو بەویدا تێپەرین، ئەووەندە ئەقلی وابوو، ھات رووی کردە کەووەکان وتی کەووەکان ئێوە بە شاھید بن کە ئەم پیاوانە بە ناھەق من ئەکوژن. کە ئەمە ی وت ئیتر گیانی دەرچوو. ئیستەش کە چاوم بەم دوو کەووە سوورکراوہیە کەوت ئەو کارەساتەم ھاتەووە بێر و بە ھاوڕیکە ی خۆم وت ئەقلی ئەو کابرایەت بێتەووە بێر کە ئەچوو لەبەر بێ دەسەلاتی شتی وەکو ئەمانە ی ئەکرد بەشاھەت. ئەگینەخوا ھەقە نان و خوانی تۆ ھیچ بێ تفاقەکی تێدا نەبوو».

کابرای خانەخۆی تۆزی سەری داخست و پاشان بەرز ی کردەووە وتی: «کۆرپنە! ئێوە ئەزانن کەووەکان شاھیدیان لێ دان؟» وتیان چۆن؟ وتی: «وا ئەم کەووە سوورکراوانە ئیستە بە منیان وت کە ئەم دوو کابرایانە لەسەر ھیچ و بە ناھەق ئەو پیاووە بێ گوناحیان کوشت و ئیمەش شاھیدین. کەواتە ئەبێ لەخویتی ئەو پیاووەدا بیانکوژیتەووە نەبەلێ دەرجن. کابراکان وتیان چۆن شتی وا ئەبێ؟ ئەمە قسە یەکی کۆن بوو ئیمە گیرامانەووە، تۆ چۆن ئەبێ شتی وا بپروا بکە ی؟ ئەمە ھەر دەمەتەقینەک بوو کردمان.

ئاغاکە وتی: بەسەری ئێوە ھیچ چار نییە کەووەکان شاھەتیان لێیان داو خۆیشتان بەدەمی خۆتان و تتان. خویتی ناھەق ناپرواوە ستمی نابەجێ تا سەر نابێ. مەسەلی کوردی خۆمانە ئەلێ: «زالم زەوالی ھەر بۆ ئەگا». وەللا بەسەری تۆ نەبێتشت روژ بێتتەووە ھەر دووکی نان بە نیشانی تەفەنگەووە. جا ئەمە یە ئەنجامی جەوور و ستمی ناھەق.

- لەقسە ی گۆی ناگردانی کوردەوارییە ئەلێ:

جاریک ئەنەوشیروان و بەختەکی وەزیری بەقەرەخ شاری «مەدائین» دا ئەگەر ان. ئەو سەردەمە ئەنەوشیروان پیاویکی زۆر ستمکار و زالم بوو، ھەموو ولات و مەملەکەت لەبەر جەووری ئەو بوو بەویرانەو ئەھلەکە ی ھەموو تەفرو توونا بوو بوون.

ئەلنی که چوونە قەراخ شار، هەمووی کەلاوە وێرانەبوو. ئەنەوشیروان سەیری کرد بایەقوشیک لەسەر دیواری کەلاوەیەک نیشتوو و رووی کردۆتە بایەقوشیکی تر کەوا بەسەر دیواری کەلاوەیەکی ترەو، کەلکی هەڵەتە کیننی و بەسەر ئەوێتر ئەخوینن. ئەوێتریش بەو جۆر هەڵەستیتەو و ولامی ئەداتەو.

بەختەک لەزمانی هەموو جێو جێو هەریکی ئەزانی. ئەنەوشیروان رووی تی کردو و تی: «بەختەک ئەو ئەو کوننەپەپوانە ئەلین چی؟» ئەویش وتی شاھم! چیت عەرز بکەم؟ شتیکی وانیه. وتی نابێ هەر ئەبێ پێم بلێیت وتی: شاھم ناتوانم عەرزت بکەم. ئەگەر هیچم لێ ناکەو عەرزت ئەکەم. وتی لەژێر سێبەری منای مەترسە. ئنجا بەختەک وتی: «قوربان! ئەو بایەقووشەیان داوای کچی ئەوێتریان ئەکا بۆ کۆری خۆی. ئەویش داوای مارەیی لێ ئەکا».

ئەنەوشیروان وتی جا داوای چی لێ ئەکا؟ وتی: «قوربان، ئەلنی ئەبێ سەد کەلاوە بکەو بەمارەیی کچەکەم». شا وتی ئەو چی جواب ئەداتەو؟ وتی: «قوربان، ئەلنی ئەنەوشیروان پادشا بێ و بەختەک وەزیر بێ، ئەو ک سەد کەلاوە بەلکوو هەزار کەلاوە بەپوولیک».

ئەنەوشیروان تاسیک بردیەو و تی: «چۆن من وام لێهات کەپەلەوێش لە زۆلم و ستەمم بکەو نەقسەکردن و باسم بکەن». ئیتر نەچوو بۆ گەڕانەکی هەر لەویو گەڕایەو و ئەو راوێشتە کەتا ئەو وەختە هەیسو، هەمووی فریدا و دەستی کرد بەدادپەرەستی و ولات ئاوەدان کردنەو و زنجیری عەدالەتی راکیشا و بوو بە ئەنەوشیروانی کەپتی دەلین: «ئەنەوشیروانی عادل».

- دیسان هەر لەقسە ی گۆی ئاگردانی کوردییە ئەلنی:

کابرایەک لەو دەشتە برە مەریکی هەبوو. یەکی لەمەپەکانی لەشەوی نەورۆز زا و بەرخیکی هینا. کابرا دەست بەجێ کاردیکی هەلگرت و چوووەسەر بەرخەکە، سەری بپێ. بەرخەکە هاتە زمان وتی: ئەوەچی ئەکەو؟ کابرا وتی چی ئەکەم؟ سەرت ئەبێم و ئەتخۆم. بەرخەوتی: کاکەبرا! ئەزانی من ئیستە پێم ئاوەتە ئەم دنیا. نازانم دنیا چۆنەو چۆن نییە. هەر ئەوەندە ئەزانم تاریکە. بۆچی دنیا هەر وایە؟ وتی: وانیه. ئەمە شەو بۆیە تاریکە. کەکەوتینە روژ دنیا یەکی رووناکترە. وتی: کەواتە سەرم مەپەبا ئەو دنیا رووناکەش بپینم. وتی: باشە.

ئەو شەوھە لێی گەراو روژ بوو وە دنیایەکی رووناک ھاتە پێشەوھە. ئەو روژەش بەسەر چوو کە وێنە و شەوئ. کابرا بەخۆی و کار دەکە یەوھە چوو وە سەری وتی: وا روژیش بەسەر چوو کە وێنە و شەوئ ئیتر سەرت ئەبەرم.

بەرخە کە وتی: کاکە پۆچی ئەمە چە وەختیکە؟ کابرا وتی: ئەم وەختە سەرەتای بەھارە و دنیای دلدارانە. وتی: کاکە تۆ ئەزانی من بەھارم نەدیوھە، لێم گەرئ با بەھار ببینم چۆنەو ئەو وەختە سەرم بپەرە. وتی باشە.

بەھار بەسەر چوو کە وێنە ھاوین. کابرا بەخۆی و کار دەکە یەوھە چوو وە سەری وتی: ئەوا بەھاریش بەسەر چوو، ئیتر سەرت ئەبەرم. وتی: پۆچی کە وێنە تە کە؟ وتی: کە وێنە تە ھاوین. وتی: کاکە! تۆ ئەزانی من ھاوینیشم نەدیوھە، لێم گەرئ با سەرەوی ھاوینیش ببینم. وتی: باشە.

ھاوین بەسەر چوو، کە وێنە پایز. دیسان کاردی ھەلگرتوو چوو وە سەوی. وتی: ئەوا ھاوین دوا ی ھات و ئەبێ سەرت بەرم. وتی: پۆچ ئێستە واین لەچیا؟ وتی: واین لە پایزا و گەلا خەزانی پایزە. وتی: کاکە بەدەورن، تۆ لەمن چاکتر ئەزانی کە پایزم نەدیوھە. وازم لێ بێنە با پایزیشم چا و بێ بکەوی. وتی: باشە.

پایز بەسەر چوو بێ نرایە زستان. کابرا کاردی ھەلگرتوو چوو بۆ لای بەرخە کە وتی: برا ئەوا پایزیشت چا و پێکەوت و پایزیش بەسەر چوو. ئیتر سەرت ئەبەرم. وتی: پۆچی ئێستە چ وەختە؟ وتی: وەختی زستانەو کلێلە ی کاوانە. وتی: کاکە مۆبەت! خۆ ئەزانی کە من نەزستانم دیو و نە کلێلە ی کاوان. کەواتە لێمگەرئ با ئەم زستانی تۆھش ببینم. وتی: باشە.

زستان بەسەر چوو کە وێنە شەوی نەورۆز و کە وێنە بەھار. کاردی ھەلگرت و چوو وە بۆ لای بەرخە کە وتی بەرخە! ئەوا زستانیش بەسەر چوو؛ ئێستە چی ئەلێی؟

وتی: پۆچی کە وێنە چی؟ وتی: کە وێنە وە بەھار. وتی وەکو بەھارە کە ی پار. وتی: ئا. وتی: پۆچی شتی تر نەماوھە؟ وتی: نە. وتی: «کەواتە ئیتر سەرم بەرە. دنیا عبارەت لە شەو روژ و چوار وەختە لە بەھار و ھاوین و پایز و زستان. ھەر شتیکی تر بە شۆینیا بیت دەور کردنەو ھەو و نەبێ شتیکی تازە بیت. لە گەل ئەو شەو ھەر ئەم ھەناسە یەوھە کە تیا یام ئیشی خۆت بکەو خوات لە گەل».

- ئەمیر تەیمووری گورکانی (۷۷۱- ۷۰۸ھ هجری) گەلێ ولاتی گرتبوو. مەتەلێکی لەعالم و زاناکانی ئەو وەختەدا ھێتابوو کەوا ئیشی چیە؟ ئەچوو ھەر ولات و مەملە کە تێک

ئەم پرسیارە‌ی ئە‌کرد و هەر کە‌س هەر ولامیکی ئە‌دایە‌وه بە‌ دلێا ئە‌ئە‌چوو. ئە‌م پرسیارە‌ی ئە‌م لە‌ هە‌موو ولاتی‌کا ناوبانگی دەر‌کردبوو؛ ئە‌ویش بل‌او بوو بوو‌وه کە‌ کە‌س ولامی پێ‌نە‌دراوه‌ تە‌وه.

لە‌ پە‌لامارە‌کە‌یا بۆ‌ سەر بە‌غدا دیارە‌ لە‌ریگە‌ی کورده‌وارییە‌وه‌چوو. ئە‌لێ‌ن لە‌ویشا کورپیکی گرتوو‌وه ئە‌م پرسیارە‌ی کردوو. مە‌لاکان هە‌موو لە‌رزیان لێ‌ ئە‌نیشی. مە‌لایە‌ک فە‌قیه‌کی بچکولە‌ی لا ئە‌بی پیتی ئە‌لێ‌: «مامۆستا سبە‌ینی کە‌چوێ‌ته‌ دیوان، مە‌ن لە‌گە‌ل خۆ‌تا بە‌ره‌و بە‌ ئە‌میر تە‌یموور بلی ئە‌م پرسیارە‌ لە‌ مە‌ن بکا. مە‌ن ولامی ئە‌دە‌مه‌وه». مە‌لا ئە‌مه‌ی بە‌لاوه‌ زۆ‌ر سەر ئە‌بی، چونکە‌ هە‌موو عالە‌مە‌کانی ئە‌و دەر‌و نە‌یان‌توانیوه‌ ولام بە‌دە‌نە‌وه، ئێ‌سته ئە‌م مە‌نالە‌ چۆ‌ن ئە‌توانی؟

ناچار مە‌لا کە‌ ئە‌کە‌ونه سبە‌ینی، فە‌قیه‌ بچکولە‌ لە‌ گە‌ل خۆ‌ی هە‌لئە‌گرێ‌ و بە‌ترس و لە‌رزە‌وه ئە‌چێ‌ بۆ‌ بارە‌گا. بارە‌گای پادشاهی پڕە‌ لە‌ عالمان و لە‌ وه‌زیرە‌کان. «سە‌عدە‌دینی تە‌فتازانی»یش لە‌گە‌ل ئە‌میر تە‌یموور ئە‌بی و لە‌تە‌نیشتی ئە‌میرە‌وه‌ دانیش‌توو‌وه ئە‌میر تە‌یموور خۆ‌ی لە‌سەر تە‌ختیکی بە‌رزی پادشاهی دانیش‌توو‌وه.

مە‌لا ئە‌چێ‌ته‌ ژوورە‌وه، پاشان قسە‌ دێ‌ته‌پێ‌شه‌وه‌و ئە‌میر تە‌یموور روو ئە‌کاتە‌ مە‌لا و دانیش‌توو‌وه‌کان ئە‌لێ‌: خوا ئیشی چی‌یه‌؟ مە‌لا ئە‌لێ‌: پادشاهم پرسیار لە‌و فە‌قیه‌ بچکولە‌یە‌ بکە‌، ئە‌و ولامت ئە‌داتە‌وه. پادشا و دانیش‌توو‌وه‌کان سە‌ریان سو‌ر ئە‌مینێ‌ لە‌م قسە‌یە‌ کە‌شتی‌ و چۆ‌ن ئە‌بی؟ پرسیاریکی‌ واکە‌ تا ئێ‌سته‌ هیچ‌ عالە‌میک جوابی نە‌داوه‌ تە‌وه، ئێ‌سته‌ بە‌ مە‌نالیکی‌ و چۆ‌ن جواب ئە‌درێ‌ته‌وه؟

لە‌ئاخرا پادشا رو ئە‌کاتە‌ فە‌قیه‌ بچکولە‌کە‌و ئە‌لێ‌: کورم تۆ‌یت کە‌خۆ‌ت ئامادە‌ کردو‌ه بۆ‌ ولام دانە‌وه؟ ئە‌لێ‌: پادشاهم، بە‌لام لە‌پیش پرسیارە‌کە‌تا مە‌ن پرسیاریکت [لێ‌] ئە‌کە‌م. پادشا ئە‌لێ‌: بیلێ‌. فە‌قی ئە‌لێ‌: «پادشاهم ئە‌و کە‌سە‌ی پرسیاری لێ‌ ئە‌کرێ‌ لە‌شوینی بە‌رز دا‌ئە‌نیشی‌ یا ئە‌و کە‌سە‌ی کە‌پرسیار ئە‌کا؟» پادشا ئە‌لێ‌: دیارە‌ ئە‌و کە‌سە‌ی پرسیاری لێ‌ ئە‌کرێ‌. ئە‌لێ‌: «کە‌واتە‌ تۆ‌ هە‌سته‌ وه‌ره‌ شوینە‌کە‌ی مە‌ن و مە‌ن دیمە‌ شوینە‌کە‌ی تۆ‌».

پادشا و دانیش‌توو‌ان هە‌موو لە‌م قسە‌قوتە‌ سە‌ریان سڕ ئە‌مینێ‌ و پادشا قسە‌کە‌ی ئە‌چێ‌ بە‌دلێه‌وه‌و هە‌لئە‌ستێ‌ لە‌سەر تە‌خته‌کە‌ دێ‌ته‌خوارە‌وه‌و فە‌قی ئە‌چێ‌ته‌سەر تە‌خت و ئە‌م بە‌ چۆ‌کا لە‌بەر دە‌میا دا‌ئە‌نیشی. ئێ‌نجا فە‌قی ئە‌لێ‌: ئێ‌سته‌ پرسیارە‌کە‌ت بکە‌.

پادشا ئە‌لێ‌: «خوا ئیشی چی‌یه‌؟»

فەقى بەبىي ۋەستان ئەلى: «ئىشى ئەۋەيە تۆ لەسەر تەخت دىنئىتە خوارەۋەو من ئەخاتەسەر تەخت». پادشا ۋ دانىشتوۋەكان لەم ۋلامە ۋاقيان ۋرئەمىنى. پادشا ۋلامەكەى ئەچىتە دليەۋە ھەلئەستى ناو چەۋانى فەقى ماچ ئەكاو فەقى ئەلى پىرسىارت تەۋاۋ بۇ؟ ئەلى: بەلى. ئەلى: «كەۋاتە ۋەرەۋە شوپىنى پادشاھى خۆت ۋ من ديمەۋەشوپىنى خۆم. من تەنھا بۇ ئەۋەندە ماۋە شايسىتەى ئەم شوپنە بووم. لە ئىستە بە دواۋە ئىتەر شايسىتەى تۆيە ۋ ھەركە بۇ شىتىك دروست كراۋە. لە كوردى لاي ئيمەدا ھەيەئەلى: نان بۇ نانەۋا ۋ گۆشت بۇ قەساب». ئەمەئەلى ۋ ھەلئەستى دىتەخوارەۋە.

ئەمىر تەيموور ئەم قسانەى لە جەرگى ۋلامەكە زياتر پىي خۆشتەر ئەبى ۋ ھەموو عالم ۋ دانىشتوۋەكانىش ئەيسەلمىنىن كە ۋلامەكەى ۋ قسەكانى ھەموو لە شوپىنى خۇيا بوۋە ھەموو بەرزى ۋ نزمىك سەرچاۋەكەى ئەچىتەۋەسەر خوا.

ھەندىك ئەلىن ئەم منالە ۋەختى خۆى «سەعدەدىنى تەفتازان»ى بوۋە. بەلام ۋا نىيە. بەلى سەعدەدىن ھاۋرپى ئەمىر تەيموور بوۋە ۋۆر پايتەبەرز بوۋە لە لاي. ئەۋەندە ھەبوۋە ۋەختى كە ئەو بوۋە بە ھاۋرپى ئەمىر تەيموور، پىاۋ بوۋە تا ۷۹۲ھىجرى لەگەلىا بوۋە پاشان مردوۋە.

- كابرايەك ھەبوۋ لەو سەرە، سامان ۋ مالەكەى لەۋا نەبوۋ. لە ھەموو ئەۋ ۋلاتەدا ناۋى دەر كىردبوۋ. لەجووت ۋ بەرەجووت لەگوند ۋ ئاۋايى لەرزەۋ باخ لەپارەۋ پول ھەلىدا بوۋە مەگەر خوا بىزانى. كۆشكىكى دروست كىردبوۋ لەۋ دەۋرەۋ لەۋ ناۋەدا مەگەر ھەر كۆشكى پادشاھى ۋا بوۋايە. بە ھاتوچۇ كىردنى ئۆكەرۋ كەنيزەكان ۋ بەپرەمەۋ حىلەى رەۋەئەسپان ۋ قەلەمباز پەستنى توۋلەۋ تانجى بەدەنگى نەۋاي بولبول ۋ قومرى لەسەر چلى داران ۋ لە ناۋ باخچەى گولستانا ۋ بەخوڧەى جۆگەلە ئاۋى ناۋ ھەۋزى كافوورى ژيانى ئەم كابرايە، بوۋبوۋ بەژىنى دلداران؛ بوۋ بوۋ بەۋ كەسانەكەلەم دىيائەدا بەھەشتى بەرىنيان دەستكەۋتوۋە.

ھەر راست لەبىن دەستى كۆشكى ئەم كابرايەۋە كەۋىلئىكى پىچكۆلەش ھەبوۋ كە ھى پىاۋيىكى ھەژارى دور لە ھەموو نەمەتانىكى دىياۋە بوۋ. چۋار تۆپەلەقورپى خىستبوۋەسەر يەك ۋ بە بەلم ۋ زەل سەرەكەى گىرتبوۋ ناۋى نابوۋ خانوۋ. خۆى ۋ ژنەكەى بەشەۋ تىايا دەھەسانەۋەۋ بەرۋژىش ھەر ئەۋەندەيان ئىش دەست ئەكەۋت كە نائىكى ھەرزەنيان دەستكەۋى ۋ ھىچى تر.

روالته پهره‌ستی دنیا زور سهیره؛ ناگر و ناو، رهش و سیی، تالی و خوشی زور جار له‌ته‌نیشت یه‌که‌وه. کۆشکی ئاغا به‌و هه‌موو خوشی و جوانیه، به‌و هه‌موو خواردن و پۆشینی ره‌نگاوره‌نگ و نازداریه، پیاو هیچی تری لی نایینی ته‌نها کامه‌رانی نه‌بن. کۆلیتی کابرای هه‌زاریش به‌و هه‌موو خرابی و پیسیه، به‌و رووت و قوتی و بی‌نان و به‌رگیه، دیسان پیاو هیچیش له‌وا نایینی ته‌نها که‌ساسی و دلته‌نگی نه‌بن. که‌چی وه‌کو ئه‌م بورجه‌عاجیه و ئه‌م زنجه‌ئاتاجیه له‌ته‌نیشت یه‌که‌وه له‌ژیر سییه‌ری بستیکی عاسمانا کۆبونه‌ته‌وه. له‌ناو هه‌ر دوکیشیانا تالی و خوشی هه‌ر کۆبووه‌ته‌وه. نه‌ئو به‌ته‌واوی نه‌ئو به‌ته‌واوی که‌وتۆته کۆشی که‌ساسی و ناخۆشیه‌وه وه‌کو روالته‌که‌ی خۆی بانگ ئه‌کا.

هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه‌بوو بۆیه‌ئاغه‌ژنی خاوه‌ن کۆشک به‌یانیه‌ک نه‌بوو له‌خه‌و هه‌ستی و له‌سه‌ره‌وه چاوی به‌به‌ژن و بالای کابرای روتله‌ی ناو کۆلیت نه‌که‌وئ که‌ ئه‌چوو له‌ناو گۆمه‌قورای به‌رماله‌که‌یانا له‌کاتی مه‌لا بانگدانا مه‌له‌ی ئه‌کرد و وسلی ئه‌کرد بۆ ئه‌وه نوێزه‌که‌ی به‌یانی نه‌پوا. که‌چی میرده‌که‌ی ئه‌میش به‌دوو حه‌فته‌جاری ری نه‌ئوکه‌وته گه‌رمای و ئه‌و کۆشکه‌ جوانه که‌ئاوه‌که‌ی ئه‌توت چۆری شیره‌و ناوه‌که‌ی ئه‌توت ئاوینه‌به‌ندی ده‌رگای میره. هه‌ر نه‌بوو جاریک ری که‌وئ و بلی: «نیه‌تمه‌ به‌م ئاوه له‌ش پیسی له‌سه‌ر خۆم لا ئه‌به‌م».

ئهم دوو دیمه‌نه‌ کاری کرده‌ دل‌ناسکه‌که‌ی ژنی ئاغه؛ وه‌یا ژنی ئاغه‌ی خاوه‌ن کۆشکی فراوانی دلته‌نگ. ناچار ئه‌میش ئاگری جگه‌ر هه‌لیگرت و رووی کرده‌ میرده‌که‌ی وتی: «پیاوه‌که‌! ئا ئه‌و ژن و پیاوه‌ی که‌ له‌ ته‌نیشتمانه‌وه‌ن لیفه‌یان ئاسمانه‌و رایه‌خیان زه‌وئ. شه‌و نییه‌ به‌بی شه‌وچه‌ره‌ی بووکیینی رۆژ که‌نه‌وه‌و به‌یانیه‌ک نییه‌ له‌شیان به‌ئاوی کام ته‌ر نه‌که‌نه‌وه. خۆراکی گه‌وره‌یان هه‌رزه‌نه‌و ته‌پایی ده‌میان دۆی تورش. که‌چی ئیمه‌ به‌م هه‌موو نازو نعمه‌ته‌و شوینی دلگوشا و مال و سامانه‌وه جاریک نایینم به‌ هیوای ئاره‌زویه‌که‌وه ده‌ستیک له‌گه‌ردنی یه‌ک که‌ین. ئه‌مه‌ چه‌ رۆژیکه‌و ئه‌مه‌ چه‌ ژیانیکه‌ ئیمه‌ هه‌مانه‌؟»

میرده‌که‌ وتی: «ئافره‌ت ئه‌وان وایان بۆ هاتوه‌و، ئیمه‌ش وامان بۆ ئه‌لوئ. ئه‌گه‌ر ئه‌و ناز و نازداریه‌ی ئیمه‌ی تیا ئه‌وانی تیا بوونایه، نه‌وه‌ک به‌مانگیک به‌لکو به‌سالی جاریکیش پیاو ناگری ئاو له‌ شه‌وچه‌ره‌ی بووکیینی به‌نه‌وه».

ماوه‌ی زۆری خایان، پیاو زۆری وت و ژنه‌ که‌می بیست. له‌ئاخرا پیاوه‌که‌ وتی ئه‌م هه‌ویه‌ ئاوی زور ئه‌خوا ئه‌گه‌ر هه‌ر وا پراوا ئه‌م ژنه‌م ئه‌که‌وێته‌ دنیا به‌کی‌تره‌وه. نه‌وه‌للا وا چاکه‌ با چاری بکه‌م.

روژیک ناردی بەشۆین کابرای ھەزاری دراوسێ ھات، پێی وت: تۆ ئیشت چییە؟ وتی قۆربان، کۆلکێشی ئەچمە بازار. سا چوار کۆل بۆ چوار کەس ھەبوو، ھەلیئەگرم و شتیگم ئەدەنی و دیمەو و ئیتر شوکری خوا ئەکەم. ئاغەیی خاوەن کۆشک وتی: باوکم تۆ ھەقی دراوسێتیت بەسەر منەو ھەیە، نامەوێ و رابوێری. ھا ئەمە سەد لیرە بچۆ دوکانیکی پێی دانێ و پێو دەست بکە بە کەسابەت و تجارت. دەستی برد سەد لیرە کە ی نایە بەر دەمی وتی ھەر وەختیش ئەگەر بووت بۆم دەو، ئەگەر نەشتبوو ھیچ.

کابرا گەلی دوعای خیری بۆ کرد و بە دلێکی پێ لە خوشی خوشیەو سەد لیرە ی ھەلگرت و ھاتەو. ئەو شەو کەوتە لێکدانەو، کە چی بکا و چی نەکا و چی بکڕێت و بە چییە خەریک بێ؟ لەوانەبوو خەو کە ی لێ تیکچوو گەمەو گالئە کەشیان نەکرد. شەو ی دوا یی ھەر بەو جۆرەو سەرباری ئەو شەو پەژارە دایگرت کە ئا خۆ ئاخری ئەم ئیشە ی بە چی ئەبێ و بەچی نابێ؟ ئەو شەو ش ھەر ھیچ. بە ھەر جۆر بوو بە شەو ی سێھەم پوچەلێک کرا.

لەو لاو ە ژنی ئاغە ی خاوەن کۆشک بە یانیان وەکو جارێ سەرەتاتکییەتی بزانی کابرای دراوسێیان لەسەر ئیشی خۆ ی ماو ە. سەیری کرد دوو شەو بە یانیان مەلەو و سلە کە ی نەماو ە. چو و بەمێردە کە ی خۆ ی وت ئەو یش وتی جارێ ھیشتا لە کویتە وەلە کو بانە.

کابرا لەم لاو ە روژێ سێھەم چو و ھەندێ شتومەکی کړی و دوکانیکی دانا. کە دوکانی دانا و کەوتە ناو پارەو حساباتەو نە شەو چەری بوو کێنی لە فیکراما و نە خواردن و نوستی نیشی بۆ ئەکرا. بە جۆریک خەریک بوو نە شەو ی شەو بوو نە روژی روژ بوو. ئەو ی لە دلیا نە ھاتایە ھەر ئەو ئیشە خیرە بوو. ژنە کە ش ی جار جار دەستیکی تێو ئەژەند کە پیاو ە کە بۆچ وات لێ ھاتوو ە؟ پیاو ە یش ئەوا کەوتۆتە عالەمیکی ترەو.

ئەمجا ژنە ی خاوەن کۆشک چو و لە ی مێردە کە ی خۆ ی وتی پیاو ە کە تێم ناگە یەنی ئەمە چە باسیکە؟ جارێ ئەمانە وەکو چۆلە کە وابوون؛ کە چی ئیستە ھەزار خۆزگە بە ئیمە. پیاو ە ش وتی ژنە کە چیت تێ بگە یەنم؟ ئەمانە لە ھەو ەلەو ە ھیچ شتیکیان نەبوو؛ بە تاییەتی پیاو ە کە ئەو ی کە فیکر و خەیا ل خەریک بکا ئەو نە یبوو. ھەموو شتیکیان ھاتبوو ە سەر ئەو ئیشە. ئیستە پەژارە و ھەلسوراندنی ئەو چوار پۆلە کە بە دەستیو ە یە خەریکی کردوو ەو ئیتر بەسەر ھیچی تریو ە ناپەرژێ. ئەمە یە ئیشی دنیا ئەو ی بانی زۆر ترە بەفری زۆر ترە. کەواتە پەرۆیک لەحالی من دادرە.

کابرای هه‌زار هه‌ندی شتومه‌کی کرپیوو فرۆشتبوویه‌وه، شه‌وی له‌ناو جینگه‌که‌دا که‌وته‌په‌ژاره‌ی ئه‌وه‌که ئه‌مجاره‌چی بکړی؟ ئایا ئه‌گه‌ر شتیکی تری کړی تیایا سهر ئه‌که‌وی یا پاره‌که‌ی ئه‌روا؟ ئه‌م شه‌وه‌یان ههر به‌جاری تیکچوو؛ وه‌ختیک به‌خوئی زانی گزنگی به‌یان له‌کلاو روژنه‌ی کۆلیته‌که‌وه هاته‌خواره‌وه. ئه‌و وه‌خته هۆشی هاته‌وه به‌خۆیا. دهنگی نه‌کرد تا هه‌تاو که‌وت، هه‌ستا سه‌د لی‌ره‌که‌ی هه‌لگرت و چوه‌وه بو لای ئاغه‌ی خاوه‌ن کۆشک و وتی: «قوربان، خوا راوه‌ستاوت کا! ئه‌مه‌سه‌د لی‌ره‌که‌ت و خۆشیه‌که‌ی جارنم بده‌ره‌وه».

- نه‌وزاد له‌خانه‌دانیکی گه‌وره‌و بنه‌ماله‌یه‌کی ناودار بوو. به‌پیی روژ و چه‌رخ به‌ره‌به‌ره له‌پله‌ی خوینده‌واریدا سهر که‌وت. ههر بو خویندن رووی کرده ولاتان و دانشگا به‌رزه‌کان. باوکیشی هیچ دریغی لێ نه‌نه‌کرد؛ چۆن دریغی لێ نه‌کا ئه‌و به‌سامانی زۆر له‌هه‌موو ولاتا ناوبانگی ده‌رکردبوو. نه‌وزادیش به‌زیره‌کی و دانایی مامۆستاکانی دانشسه‌را و دانشگاکانی کردبوو به‌ئه‌موستیله‌ی ده‌ستی. به‌م هۆیه‌وه هه‌ج خویندنیک هه‌بوو نه‌وزاد ته‌واوی کرد و هیچ نه‌مایه‌وه که‌ ده‌ستی نه‌یگات.

روژانی قوتاییه‌تی -با زۆر درێژه‌ش بکیشی- ههر ده‌وری گه‌لاله‌یه. ئه‌وی بیه‌وی په‌ره‌بستنی و بکه‌ویته‌ ناو ده‌ریایه‌کی زانایی و فیکره‌وه ئه‌و روژانه‌یه که‌ ده‌وری ده‌رز خویندن له‌کۆل ئه‌بیته‌وه‌و خۆی ئه‌که‌ویته‌ ناو ئه‌و ده‌وره‌وه که‌ باوه‌ری له‌سه‌ر نه‌فسی خۆی بێ و پشتیوانی موتالاو کۆششی خۆی. خۆی پێ بگه‌یه‌نی جا ههر یه‌که له‌ رویه‌که‌وه ههر یه‌که له‌ قاییه‌کانی عیلمه‌وه.

نه‌وزاد له‌و روژانه‌دا، که‌قوتایی بوو، خویندنه‌وه‌ی بیتجگه‌ له‌ ده‌رسه‌کانی خۆیشی ههر زۆر بوو. هه‌موو جار له‌کون و قوژینی کتیب و گو‌قار و روژنامه‌کانا چاوی به‌ وشه‌ی کامه‌رانی (سه‌عاده‌ت) ئه‌که‌وت و چاوی به‌و مانعایانه‌که‌وت که‌ له‌ کامه‌ران یان ئه‌دایه‌وه‌و ههر یه‌که به‌ جوړی باسی ئه‌کرد؛ یه‌کێ ئه‌یووت کامه‌رانی ئه‌وه‌یه که‌ پیاو زانایی؛ یه‌کێ ئه‌یووت ئه‌وه‌یه که‌ له‌شی ساغ بێ؛ یه‌کێ ئه‌یووت ئه‌وه‌یه که‌ سامانی زۆر بێ؛ یه‌کێ ئه‌یووت ئه‌وه‌یه که‌ پیاو ژن و مالی به‌دلی خۆی هه‌بیت. به‌کورتی ههر یه‌که به‌ جوړی باسی ئه‌کردو هیچیشیان نه‌نه‌گه‌یشتنه‌ ئه‌نجام؛ چونکه هه‌موویان له‌ئاخری قسه‌کانیا نا ته‌گه‌ره‌یه‌کیان تی نه‌خست و کامه‌رانیه‌که تیک ئه‌چوو.

نه‌وزاد ئه‌م خویندنه‌وانه‌و ئه‌م جه‌نگ و هه‌رای بیرو باوه‌رانه‌ وای لێ کرد که‌ مرخی په‌رپته‌ سه‌ر دۆزینه‌وه‌ی کامه‌رانی و هه‌ستی بچنی بسورپته‌وه‌ بزانی کامه‌رانی کامه‌یه.

خویندنی خوی تهواو کردو سامانی باوکیشی زوره، نه توانی بۆ ئەم ریگهیه چۆنی بوی و بکا. ههستا له شار بۆ ئەو شار و له گوند بۆ ئەو گوند دهستی کرد به گهران. زیاتر مدهستیشی له فرمانهیا ئەوهیه بزانی کامهرانی لای کئی ههیه، تا ئەمیش خوی بکا وهکو ئەو. بهو خوشی و ئاسایشه رابویری.

سهههتا ریی کهوته دیهک لهو کوستانه کۆشکیکی گههرهه بهرچاوهوت. روهی تیکرد و چوو له دیواخانه کهدا دانیش. دیواخانیکه گههره گهلی له هی ماله گههره جواتترو خوشتر بوو؛ پر فهرش کرابوو له قالی کاشان، سهماوهه ههشت تهرخان لهو لاهه، چهند خزمهتکاریک ههموو بهجل و بهرگی کوردی جوانهوه دهست له سههه خه نهجر راههستاهه و چاهه پهی فهрман نهکن. دهوری کۆشکه کهش ههموو باغ و گول و دارستانه. نهوای بولبول و قومری و کوترو باریکه له ناو داره کانا دهنگیان له گهل فریشهی ئاسمانا تیکه لاه کردوه.

ئهه دانیش و زۆری پی نهچوو خۆر له زهرده پهرا بوو، بهر دیواخانه که شله زهی تیکهوت. که سهیری کرد و پیاویکی که له گهتی ههر زۆر جوان چاک دو دهسته فیشهکی راهی له پشتایه و تفهنگه کهشی به دهسته وهیه (تفهنگی راه) سواری ماینیکی رهشبووه بووه و چهند سواریکی تری له پشته وهیه. ده دوانزه توله و تانجی به دهه وریانا ههلقون ههلقونیه. چهند دانه کیش که رویشک و مهه کیتی سههه راهه به سههه ولاغیکه وهیه.

سواری لاهچاک دابهزی و چهند زهلامیک چوون به پیشوازیه وه تفهنگ و فیشه که کهیان لی وهرگرت و به روهیهکی خوش و دهمی پر له پیکه نینه وه هاته دیواخانه وه. تۆمهس ئەمه ئاغهی ولات و خاوهنی کۆشکه له راه بووه و هاتۆته وه. که چاه به کوپهی میوان کهوت کوپهش له سههه و رواله تا پیاویکی پیاوانه بوو، نهوازشیکی زۆری کرد و لهوانه بوو وهکو شه کهر له بهرده میا بتویته وه. دانیشن و زۆر به خوشی رایانبارد.

کوپه ههر چنده سهیری نه کرد هیچ ناتهواویهک له ژیانی ئەم کوپه ئاغیه دا نییه و رهنگ و رواله تی به تهواوی وایشان ئەدا که ئەوهی خهفهت و هوی ناخوشی بی، له دنیا توخنی نه کهوتوه.

کوپه دوو سی رۆژ مایه وه و رۆژ به رۆژ خزمهتی زیاتر نهکرا و تاپوی شادمانی له ئاغادا زیاتر ده نه کهوت. ئەمیش به تهواوی کهوته سههه ئەوه که کامهرانی ئەوه ته له لای ئەو پیاوه له هیچ جۆر ناتهواوی نییه. له دلی خویا وتی که چوومه وه، ئەو جۆره ژیانه که ئەم بۆ خوی ریکخستوه من بۆ خۆمی ریک نهخهه و ئیتر دهست نه کهمه ملی کامهرانی و تا ماوم بهه جۆره رانه بویرم.

ئەو رۆژە، کە رۆژی رۆیشتنی بوو دانیشت و لەگەڵ کۆرەئاغادا کەوتەقسەکردن وتی: برا من وەکو بۆم دەرکەوت لەم چەند رۆژەدا تۆ لە هیچ شتیک ناتەواویت نیهی و وا دیارە بە ئەندازە‌ی سەری دەرزیەک ئەو شتانه کەژیان ناخۆش ئەکەن، نەهاتوون بە‌لای تۆدا. لەم دیدەنیەت کە کردم زۆر سوپاس گوزاریت ئەکەم؛ چونکەخسەتمە سەر دۆزینەو‌ه‌ی ریگەکە‌یەکی شادمانی.

ئاغە بە روویەکی خۆش و لیوێکی پڕ لە زەرەخەنە [هاتە] قسەو وتی: بەراستی منیش ئەم چەند رۆژە بە هۆی رابواردنی لەگەڵ تۆدا هیچ خەفەت و ناگوزوریەکم هەبوو هەموویم لەفیکەر چوو. کە ئەم رستە‌ی وت کۆرە کسپە‌یەک لە جەرگیەو‌ه‌هات وتی دیارە خراپ تینگە‌یشتووم. داوای ئەو‌ه‌ت لێ ئەکەم کەمن و تۆ دوو براین و تا ماوین پینکەو‌ه‌ رابویرین و بەجێم نە‌یە‌لی. کۆرە وتی: «چۆن؟ بۆچی هیچ شتیک هە‌یە کە ئەم ژیا‌نە جوانە‌ی من لە توو‌ه‌ دیو‌مە تێکی بدا؟ وا داوای مانەو‌ه‌ی من ئەکە‌ی لەگە‌لتایم؟»

وتی هەر دەنگ مە‌کەو مە‌پرسە ئەو‌ی من تیا‌یام یا خوا کەس تیی‌دا نە‌‌ی. ئامۆزایە‌کم هە‌یە ئەمە چەند سالە لەسەر هەندێ بەرە‌جوت لی‌مان بوو بە کیشەو فلانی دەر‌دم ئە‌دات‌نی. سوار و سوور زەو‌یە‌ک ه‌ی منەو لێی داگیر کردم. پەلاماری قاپی حوکومە‌تمدا سە‌یر ئە‌کەم ئەو زیاتر توو‌شی پارەو خەم و خەفە‌تی کردم. ئە‌مە چەند سالە من بە هاتو‌چۆ‌ی ریگە‌ی شار و پارە خە‌رج کردن لەم ریگە‌یە‌دا بە‌تە‌واو‌ی پشتم شکاو‌ه‌.

رۆژی‌ک لەسە‌را چاو‌م پێی کە‌وت کۆ‌لی حە‌مالێک قاقە‌ز و دە‌ف‌تەر لەم ئیشە‌ی منا دروست کراو‌ه‌، کە‌چی تازه ه‌یش‌تا هەر ه‌یچی دیار نیه‌ی. ئە‌گەر ب‌روا ئە‌کە‌ی نرخی زەو‌یە‌کانی من گە‌لی کە‌مت‌رە لەم پارانە‌ی تا ئێ‌سته من تیا‌یانام خە‌رج کردو‌ه‌. ئە‌مە بێ‌جگە لە پارە‌ی ئەو هە‌موو قاقە‌ز و دە‌ف‌تەرانی‌ه‌ کە لە قاپی حوکومە‌تا بۆ‌یان دروست کراون. چونکە خۆ ئەوانە‌ش بە‌خۆ‌رای پێک نە‌هاتون، ئەو کاک مە‌عموورە کە ئەو‌ه‌ ئە‌نووس‌نی ئەو‌ه‌ی لە‌چاپی ئە‌دا ئەو‌ه‌ی لەم ژوور ئە‌ییا بۆ ئەو ژوور، ئەو مە‌درە‌کە‌به، ئەو قاقە‌زه، ئەو قە‌لە‌مە کە ئە‌مانە‌ی پێ جێ بە‌جێ ئە‌ک‌ری، هە‌مووی کراو‌ه‌؛ کە‌چی من هەر لە‌شوینی خۆ‌م. تۆ خوا برا وازم لێ بێ‌نە دەر‌دو خە‌فە‌ت کوش‌تومی. ئێ‌سته‌ش ئە‌م ت‌کایە لێ ئە‌کە‌م کە لە لای من ب‌مێ‌نەرەو‌ه‌. تۆ برا گە‌وره‌و من برا ب‌چووک، د‌ل‌م پێت ئە‌ک‌ری‌تەو‌ه‌.

کۆرە‌وتی: سوپاست ئە‌کە‌م بۆ دۆ‌ستایە‌تی و هە‌سته‌ت بە‌ران‌بەر بە‌ من، بە‌لام من بە‌شوین ش‌تیکا ئە‌گەر‌ام. سەرە‌تا لام وا بوو لای تۆ دە‌ست ئە‌ک‌و‌ی، کاتێ کە ئێ‌سته سە‌یر ئە‌کە‌م ناز و

نعمت و کۆشک و دیواخانی تۆش دوور له‌و شته‌یه، که‌واته به‌دوعا! ههر چه‌نده کۆره‌ئاغا تکای مانه‌وه‌ی لی کرد ئهم گۆیی نه‌دایه، مالاوایی لیکردو به‌جه‌یه‌شت.

ملی ری گرت و ورده‌ورده روو به‌رووی شاریکی جوان به‌ری کەوت. هاته‌ ناو
شاره‌که‌و ده‌ستی کرد به‌گه‌ران به‌ناو بازار و کۆلانه‌کانا و چاوی ئه‌بریه ناوچاوی دانیه‌شتوانی
ئهو شاره. سه‌یری هه‌رکه‌سی نه‌کرد -له‌گه‌وره‌و به‌جووک- به‌ئاشکرا بۆ کپروزی جهرگ
سوتاوی و دوکله‌ی په‌ژاره‌ی ئه‌چوو به‌عاسمانا. کو توپ له‌لا کۆلانیکا ته‌ماشای کرد پیاویکی
ریش سی نوورانی ده‌زگایه‌کی له‌به‌ر ده‌مایه‌و پارچه‌چه‌رمیک له‌و لایه‌وه‌و گاز و گازنیک
له‌م لایه‌وه‌و جووتی که‌وشه‌کۆنی به‌ده‌سته‌وه‌یه به‌ده‌رزی و ده‌زوێک خه‌ریکه‌پینه‌ی ئه‌کا و
ههر تۆزه‌نه‌تۆزیک یه‌کیک دیت جووتی تری بۆ دیتیت و ئه‌میش لی وه‌ئه‌گرئ و به‌ته‌واوی
رووی گه‌ش ئه‌بیته‌وه.

چوو له‌نزیکی ئهم کابرایه‌وه راوه‌ستاو ئهو رۆژه ههر سه‌رنجی ئیشی ئهم پیاوه
سه‌رنجی سه‌رو رووه‌خۆشه‌که‌ی ئهم پیاوه‌ی ئه‌دا. که‌که‌وته ئیواری، ته‌ماشای کرد پیاوه‌که
کیسه‌پاره‌که‌ی له‌ باخه‌لی ده‌ره‌ینا ده‌رامه‌تی ئهو رۆژه سا ههر چه‌نده‌بوو، لیکی دایه‌وه‌و
بژاردی، زۆری پتخۆش بوو. پاش ئه‌وه شتومه‌که‌کانی کۆ کرده‌وه، خسته‌یه هه‌مانه‌یه‌که‌وه‌و
دایه‌هه‌ شایا رووه‌و مال بووه‌وه ئه‌میش شوینی کەوت. سه‌یری کرد کابرا رووی کرده
خانویکی به‌جکۆله‌ی نیوه‌رووخاو. ئهو چوووه خانووه‌که‌و ئه‌میش گه‌رایه‌وه. ئهو شه‌وه چوو له
مزگه‌وتیک نووست.

هه‌موو له‌فیکری رابواردنی ئهم پیاوه‌دابوو که‌ چهن به‌خۆشی و بی خه‌م و خه‌فه‌ت
رائه‌بویری و وه‌کو بلیت ئه‌وه‌ی تۆی په‌ژاره‌یه توخنی ئهو پیاوه نه‌که‌وتوه، وتی بی و نه‌بی
«کامه‌رانی» ئه‌وه‌ته‌ لای ئهم پیاوه؛ سه‌ینئ منیش ئه‌چم ده‌زگایه‌ک و چه‌کوش و گازنیک
له‌گه‌ل پارچه‌ چه‌رمیکا نه‌کرم و له‌لا کۆلانیکا منیش بۆ خۆم ده‌ست نه‌که‌م به‌ پینه‌چه‌یه‌تی و
به‌و دلخۆشیه که‌ ئهو رایئه‌بویری، منیش رایئه‌بویرم.

ئهو شه‌وه نووست و به‌یانی هه‌ستا نویری کرد و چوووه‌و بۆ شوینی کابرای پینه‌چی،
له‌وئ راوه‌ستا. زۆری بی نه‌چوو کابرای پینه‌چی به‌خۆی و هه‌مانه‌که‌یه‌وه هاته‌وه‌و دانیه‌شت
و ده‌ستی کرد به‌ئیش کردن؛ به‌لام بلیت روو خۆشیه‌که‌ی دوینی نه‌ماوه. کۆره‌ له‌مه‌ زۆر
سه‌ری سه‌رما، هه‌ستا چوو به‌ لایه‌وه‌ سلاویکی لیکرد و به‌بیانوی ئه‌وه‌وه که‌ که‌وشه‌کانی له‌لا
پینه‌ ئه‌کا، له‌ ته‌نیه‌سته‌یه‌وه دانیه‌شت و ههر وا ده‌ستی کرد له‌باری گۆزه‌رانا به‌سه‌ر ئه‌با.

کابرای پینه‌چی ده‌ستی پتکرد و وتی: هزار شوکر بق خوا به‌یانیان دیمه سهر نهم
 ئیشهم تا ئیواره خوا نه‌وی که له‌شی منی زانیی بۆم نه‌نیری و ئیواره‌ته‌چمه‌وه ناومال و منالی
 خۆم و خۆم به‌شا نه‌زانم. زیانی خۆم به‌ زیانی هیچ گه‌وره‌پیاویک ناگۆر مه‌وه؛ به‌لام...

که‌وتی به‌لام نهم دلی داخوړیا. وتی: ئی.

به‌لام کورپکی فیکته‌م هه‌یه؛ به‌لای خۆیه‌وه له‌مه‌کته‌ب نه‌خویتی. لیم بووه به‌ئاغه‌ی
 سهر مانان و به‌خانی دیواخانان. به‌یانیان که‌هه‌له‌سته‌نی، هزار پرو بیانووم پی نه‌گری. سنی
 چوار جوړه خواردنی نه‌وی. پاره‌ی گیرفان و قیته‌قیتی ناوکۆلانه‌کانی نه‌وی. جلی جوانی
 ده‌ق کراو و رۆنی «فوکول»ی سهری نه‌وی. نه‌و خه‌رج و باجه‌ی نه‌و له‌منی نه‌وی،
 قهره‌نی ئاغا له‌بایزئاغای باوکی داوا ناکا. ئیتر چاوی له‌وه نییه که‌من پیاویکی هه‌ژاری
 پینه‌چیم؛ تا دوو قهران په‌یدا نه‌که‌م هزار ده‌رزی و دره‌وشه نه‌چی به‌ده‌ستما و هزار کسپه
 له‌جه‌رگمه‌وه هه‌له‌سته‌نی. چاوی له‌وه نییه که‌ئیمه له‌مال خیزان بارین؛ نه‌گه‌ر هه‌موو
 ده‌رامه‌ته‌که‌ی من نه‌و خه‌رجی کا، خیزانه‌که‌چی بکه‌ن و چی بخۆن؟ سهرباری نه‌مانه‌ش
 کاسه نه‌که‌وی له‌که‌وچک جنیو به‌م نه‌داو شه‌ق له‌وه‌له‌دا و خیزانی نه‌و ماله به‌ده‌سته‌یه‌وه
 هاتوونه‌ته‌زه‌لاله‌ت. خۆی به‌مه‌کته‌بی و نه‌فهن‌دی نه‌زان. ته‌ماشای کورپ حه‌ماغای
 کۆیه‌نه‌کا، ته‌ماشای نه‌وه‌ناکا که‌باوکی پینه‌چیه‌که‌و ده‌رامه‌ته‌که‌ی به‌هزار شه‌ره‌شه‌ق دوو
 قهرانه.

به‌راستی برا خه‌م و په‌ژاره‌ی کرده‌وه‌و خۆنه‌ناسینی نهم کورپه مه‌تکه‌بیهم دنیای لئ
 کردووم به‌چه‌رمی چۆله‌که‌و بۆیشم ناگێرته‌وه. نه‌وا گیرم خواردووه به‌ده‌سته‌یه‌وه نازانم چی
 لئ بکه‌م. هه‌موو رۆژی ئاوات به‌مردنی خۆم نه‌خوام.

که‌کابرا نهم قسانه‌ی کرد کورپه‌وتی: برا که‌وشه‌کانم به‌ده‌ره‌وه‌من که‌وش چاک ناکه‌م و
 له‌دلی خۆیا وتی دیاره کامه‌رانی سهری به‌مالی نهم هه‌ژاره‌شا نه‌کردووه لئ دا رۆیشت.
 لیدا رۆیشت و ولاتی مامه‌ی پینه‌چی به‌جه‌یشت و رووه‌و شارپکی تری گه‌وره‌ی به
 دیمه‌ن به‌پی که‌وت. شاره‌که به‌دیمه‌ن بوو، هه‌ر له‌دوو‌روه دیار بوو که‌کۆشکه‌کانی وه‌کو
 مه‌ناره‌ی ره‌نگاواره‌نگ لووتیان ته‌قیووه‌به‌ئاسمانا. له‌ده‌ورو به‌ری کۆشکه‌کانا گلۆپی ئا ل و
 والا نه‌ده‌روشانه‌وه. له‌ناو چیمه‌نی کۆشکه‌کانا داری دار عه‌رعه‌ر و سنه‌وبه‌ر شانیان نه‌دا
 له‌شانی به‌رزایی کۆشکه‌کان. که‌چاوی به‌م دیمه‌نه که‌وت وتی بی گومان نه‌مانه‌که‌من به‌ر
 چاوم نه‌که‌ون، نه‌مه هه‌مووی دیمه‌نی کامه‌رانییه‌و بی گومان خه‌زنه‌ی خۆم له‌م شاره‌دا
 نه‌بینمه‌وه.

بەكۆلى دلخۆشیەو ە رووی كرده ناو شار و دەستی كرد بەگەرەن بەناو كۆلان و شەقامەكانا. دیارەپیاو كە چوو ە شویتیک کوئ لیو ە دیار بی و بەرچاوبی، ئەو جیگایانە ئەگەرێ. وەكوو لەدووڕو ە دیبووی، كۆشكە بەرزەپەرداخەكان راست بوو، زۆر جوان بوون، شەقامی دەورو بەری ئەم كۆشكانە ەموو پاك و خاوین و چەورێژ و قیرتاو بوون. گەسك دەرهكان بەم لاو بەو لاوا بەخۆیان و بەگەسكەكانیانەو ە جرت و فرتیان بوو. دارتەلی كارەبای ئەو كۆلانە ەمەر یەكە سێ چوار گلۆپی گەورەگەورە ی پتو ەبوو.

لەبەر ئەو ەزیر شەقامەكان ەمووی «رەهەن» بوو، ەمەر بەینی چەند ەنگاوێ لەقەرەخ شەقامەكەو ە كون ەبوو مەحەجەری ئاسنی بەسەرەو ەبوو بۆ ئەو ەئاوی باران و ەیا ئاوی شۆردنی كۆلانەكان لەویو ە بچیتە لەغەمەكەو ەو «میکرۆب» و جروجانەو ە دروست نەبی بۆ دانیشتووی كۆشكەكان.

كوئوپر سەیری كرد لەو كاتەدا مەكینە یەك ەات دەرمانی جروجانەو ەر كۆشتیشی بەكۆلانەكانا بلاو كردهو ە. بەر دەروازە ی ەمەر كۆشكێكیش ئۆتۆمۆبیلی تایبەتی خۆی راو ەستابوو. خەتی تەلەفۆنیش لە ەموو كۆشكێكا دیار بوو؛ بەراستی شارێکی جوانی بەر چاو كەوت. لەویو ە رووی كرده شەقامەگشتیەكان و ئەو شویتانە كە زۆر تر ریازی بیتگانان و ەموو كەسێكەو زۆر لەبەرچاو ە. تەماشای كرد ئەم شویتانەش گەلی لەشوین ولاتی كۆشكەكان رێكۆپیتكر و جواتر و پانتەر و پاك و پوختترن. كاخی دایەكانی حوكومەت ئەو ەندەبەرز و رێك و پێكن و ئەو ەندە تەواو و بەدیمنەن، بەبی قسە پیاو ئەخەنەسەر ئەو باو ەپرە كە ئەمانە پەيكەری ەدەل و دادن؛ نەو ەك ەهێكەلی خشت و ئاسن و چیمەنتۆ.

كوپرەلەبیینی ئەم دیمنانە، بست بست گەشكە ی ئەكرد و لەخۆشیانا ئاگای لەخۆی برا بوو. ەمەر ەنگاوی ەل ئەهینا یەو ە ئەگەرا.

و ەختی لەخەوی دیمنەنی جوان پەرەستی خەبەری بوو ەو ە خۆی لەلا كۆلانێکی تەنگەبەری پیسی پر لە چلكاو و قوراوا چاوپێكەوت. خۆی لەشویتێكا چاوپێكەوت نازانی لەبەر پیسای و بۆگەن چۆن ەنگاو ەلینیتەو ەو چۆن برا. خانو ەكان ەموو وەكوو كۆلیتی ماله دۆم و ابوون؛ چرا لەناو كۆلانەكانا نەبوو. بۆگەنی ئاوی مالان كە ئەیانرشتە كۆلانەكانەو ە، میشكی پیای ئەبەرد بەعاسمانا. منالانی زەرد و لاوازی ئەو مالانە ئەچوونە ناو قوڕ و چلپاو ەكەو ە تا ئەژنۆیان بوو بوو بەقیری رەش و میش و میشولە دەوری لی دابوون، بەجۆریکی وا ەموو خوینی لەشیان مژیوون.

کورە ئەمانەى زۆر بەلاوەسەیر بوو. وتى ئەمەچىيە، من لەکۆپووە کەوتەمەکۆى؟ بە ھەر جۆر بوو خۆى لەو کۆلانە دەرباز کرد و چوووە کۆلانیکى تر سەیرى کرد ئەو خراپتر. وتى کەواتە با من چاک بگەرێم. چاکى لى بەلادا [کرد] ھەموو شارە کە گەرا؛ ئەو شوپتانه کە دوورن لەرێبازى ھاتوچوو کەران تەماشای ئەکا يەک لە يەک خراپترن.

تۆمەس ئەمە لەم شارەدا تەنھا ئەو جینگایانە کە لەبەرچاوو ئەو گەرەکانە کە شوپتى پیاووە گەورەکانە زۆر بەجوانى تەماشایان ئەکړى و شوپتەکانى تریش لەناو ئەو پيسابى و بۆگەنەدا ئەتلیننەو. کە ئەمانەى بەرچاو کەوت وتى: «ئافەرەم عەدالەت و کامەرانى».

گەراپەووە بۆ گەرەکی پیاو ماقوولان. ئەھلى ولاتى، ولاتى پیاو ماقوولان ھەموویان رومەتيان وای پيشان ئەدا، کە لە بەزم و خۆشى دان و ھەموو لەکۆشكى کامەرانى دان. لەو کاتەدا کوتوپر سەیرى کرد پیاویکى بەدىمەن لەیەکى لە کۆشکەکانەو ھاتەدەرەو ھەموو لەشى ھەر پێتەکەنى. لەپیش ھاتتەدەرەو ھەو ئەودا شوفیرە کە ئۆتۆمۆبیلەکەى لەگەراجى کۆشکە کە ھینابوو دەرەو دەرگاکی کردبەو. پیاو بەدىمەنە کە ھات و سوار بوو، شوفیر دەرگاکی داخستەو و چوو لغاوى ئۆتۆمۆبیلی گرت بەدەستەو لەخوڤى بەسەر شەقامە جوانەکانا.

کورە کە دیمەنى رەنگ جوان و گۆناى سورى ئەم پیاو ھەو چوو ەلەو، وتى بى و نەبى ئەم پیاو ەیا خۆى تاپۆى کامەرانییەو چو ەتە پیتستى ئەمەو، وەیان بەلانى کەمەو بەشیکى زۆرى لە کامەرانى ھەيە؛ بەلکۆو بچم و ئەم تەلیسمەم بۆ بشکى.

ئۆتۆمۆبیلی بەکړى بەسەر شەقامەکانا ئەرۆبشت، ئەویش ھەر خیرا بانگى ئۆتۆمۆبیلیکى کرد و سوار بوو بە شوین کابرای گۆنا سوورى خاوەن کۆشکا تى تەقان. زۆرى نەخایان ئۆتۆمۆبیلی پیاو کە لەبەر کۆشکى گەورەدا راو ەستا و لى دابەزى و رووى کردە کۆشکە کە. ئەمیش دابەزى و بەشوپنیا رۆبشت، مەگەر ئەمە شوین سەراى حوکومەتەو ئەو پیاو ەش پیاویکى گەورەيە لە حوکومەتا. لەزورە کەى خۆى دانیشت.

مايەو ەسەر ئەم؛ ئەمیش شەربارەو دیمەنیکى وای نییە، چۆن ئەتوانى خۆى لەپیاویکى وا گەورە نزیک بخاتەو. رەوشتى ئەم کورەش وابوو بیتویستایە لە گەل ھەر کەسێک بى بە ئاشنا، لەروالەتا خۆى ئەبردە پایەى ئەو کەسە.

کابرای پیاو ماقوولى لەزورە کەى خۆى دانا و ھاتەدەرەو. بەفرکانیک چو لەیەکى لە کۆگا گەورەکانا دەستى جلى زۆر نایابى ھەلگرت کەشایانى شا بى. لەو لاو ە ئۆتۆمۆبیلیکى

مۆدیلى ئیمسالى بەكرى گرت و پنى وت بمبه بۆ فلانەشوین و لەویش چاوەرپیم بکه تا دیمە دەرهوہ.

گر بە تروموبیل لەبەر قایی سەردا وەستا و کۆرەدابەزی. فەراش و شتەکه چاویان پیکەوت، رینگەیان بۆ چۆل کرد و سەلامیشیان بۆ ئەگرت.

سەرتریش ئەوەبوو نەیانئەزانی ئەمەکیه؟ ئەم بەوی ئەوت ئەمە بەگەو ئەو بەوی ئەوت نە؛ ئاغەیه. ئەمیش بەسەر بەستی لێیدا رویشت تا گەیشتە بەردەرگای کاورای زلە. دەرگاوانەکی ئەویش دەرگای بۆ کردەوہ و چوہ ژوورەوہ.

کە چو سەیری کرد وا کابرای ئاشنای لەو سەرەوہ لە سەر سەنگەلێهەکی نایابی یایی دانیشتووہ و مێزیکێ ھەر فرەگەورە لەداری گۆیز دروستکراوی بریقەداری لەبەر دەمایە؛ سەرەکی پریەتی لەقەقەز و فایل ھەلچنراوہ. زەنگە بە پشت سەریەوہیہ. چوار دەوری ژوورە بە مۆبلیاتی جوانی تازەپر کراوہ تەوہ؛ چەند کەسیکیش لەو دانیشتوون ھەر یەکە فەجانی قاوہیان لە بەردەمایە.

ئەمیش چو سەلامینکی دایە حازری -خا ھەقە- ھەموویان ھەستان. دیمەن و جل و بەرگەکی ئەم دیمەنەو جل و بەرگ نەبوو ھەموو کەس شەرمی لێ ئەکرد. ئەمیش دانیشت و قاوہیەکیان بۆ ھینا. کە ئەم چو بەگە خەریک بوو باسی رابواردن و ئاھەنگی ولاتەکانی ئاوروپای ئەگێرايەوہ بۆ میوانەکانی کە چۆنی رابواردوہ و چۆن ھەر شەو لە شویتیک روژی کردۆتەوہ. کەقسەکانی ئەگێرايەوہ ئەتوت شەکەر لەدەمی ئەباری، شەکرێکی وا کە بەدرێژی زەمان ھەر شیرین بێ. کابرای لای خۆمان وتی: «لێگەرێ پیاوی کامەرنام دەست کەوت و کە چوومەوہ منیش ئێتر وەکوو ئەم ئەکەم».

کو توپر زەنگی تەلەفۆنە کە لێیدا. بەگ بەرزی کردەوہ و ھەللاو دیار بوو بەقسەکانا کە باسی رابواردنی شەوی رابردووی ئەگێرايەوہ ئەمیش دۆستیکی تر بوو کە ئەو تەلەفۆنە ی کردبوو. بە بەیاد کردنەوہی رابواردنی شەوی زاتر لەچارە ک سەعاتی خەریک بوو؛ قاقای پیکەنین ئەچو بەعاسمانا.

لەم کاتەدا کە ئەم خەریکی تەلەفۆنە کە بوو فەراشە کە ھاتبووہ ژوورەوہ وەستابوو. کە بەگ تەلەفۆنە کە دانایەوہ فەراشە کەوتی: «قوربان ئەو پیاوانە لەدەرەوہ چاوەرپیی ئەورا کەن ئەکەن کە لەخزمەت جەنابانایە». ھەر فەراش ئەمە ی وت، بەگ لێی توورە بوو وتی: بچۆرە دەرەوہ چاوت لێ نە میوان دانیشتوون. بچۆ پێیان بلێ سەینێ پێنەوہ.

فهراشه که چووه دهره وه. ئەو له گەل میوانه‌کان که دوته وه قسه‌کردن و ته‌واو کردنی باسه‌که‌ی ئەو و پوای. له‌و قسانه‌ بوه‌وه، نه‌بوه‌وه یه‌کێ له‌میوانه‌کان لێسی پرسسی وتی مه‌سه‌له‌که‌تان له‌گەل خانه‌به‌گدا چی لێ هات؟

که ئەو ناوی خانه‌به‌گی هینا کارای به‌گه‌ی لای خۆمان روومه‌ته‌سووره‌که‌ی نه‌ماو ره‌نگی تیکچوو. ئەو کورپه‌ش بۆیه‌ دانیشتووه‌ چاره‌پێی هه‌ستانی میوانه‌کان ئەکا، که‌ئه‌وان بپۆن و ئەم هه‌ندێ پرسپاری زیاتر روون بوونه‌وه‌ی کامه‌رانی له‌ به‌گ بکا. [که‌چی به‌گ] ده‌ستی کرد به‌قسه‌کردن و هه‌ناسه‌ هه‌لکێشان. وای لێهات وه‌کوو له‌ هه‌موو زیانی کاتیک خۆشی نه‌دیپێ وای بوو، که‌وته‌ دهرده‌دل کردن.

هه‌ر که‌وته‌ ئەم قسانه‌ کورپه‌سیری کرد وه‌کو له‌ دنیا دا له‌م کارایه‌ خه‌مبارترو له‌مه‌ پهریشتاتر نه‌بێ وایه‌. بۆ کرزه‌ی هه‌ناسه‌ی به‌ده‌ست خانه‌به‌گه‌وه‌ له‌وانه‌ بوو ژووره‌که‌ بسوتینی. ئەمجا که‌وته‌ گێڕانه‌وه‌ی ئەو دهرده‌دله‌و گێڕانه‌وه‌ی ئەوه‌که‌ چۆن شه‌و و رۆژ له‌ به‌زاره‌ی به‌ربه‌ست کردنی ئەم خانه‌به‌گه‌دایه‌.

مه‌سه‌له‌ی خانه‌به‌گیش هه‌یچی تر نیه‌ ته‌نها ئەوه‌ نه‌بێ مه‌عمووریکه‌ له‌ ژوور ئەمه‌وه‌یه‌. ئەیه‌وێ ئەم له‌و شوێنه‌ نه‌هێلێ بینیریته‌ شوینیکی تر و سه‌ره‌رای ئەمه‌ش له‌وانه‌یه‌ بوبێ به‌ هۆی داکه‌وتنی ته‌رفیه‌که‌شی. ئیتر جا نازانم ئەم ناکوکیه‌یان له‌به‌ر چه‌؟

کورپه‌ که‌ ئەم که‌ین و به‌ینه‌ی چاوپیکه‌وت و ئەو دهرده‌دله‌ی گوێ لێ بوو وتی: «دۆم به‌دانیشتن مالی وێرانه‌، با هه‌ستم به‌شوین ئیشمه‌وه‌. ئەمیشیان فت».

له‌شوینه‌که‌ی خۆی راست بوه‌وه‌و به‌گ پیتی وت: «جه‌نابتان فه‌رمانیکتان هه‌بوو؟» وتی: «به‌لێ، به‌لام وه‌ختیکی تر به‌خزمه‌تتان ئەگه‌م. ئیسته‌ میوانتان هه‌یه‌». ئەمه‌ی وت و هاته‌ دهره‌وه‌و رویشت. که‌ له‌وێ هاته‌ دهره‌وه‌ له‌ کرده‌وه‌ی ناهاه‌مواری ئەو ولاته‌، ئەو شاره‌ی هه‌ر به‌ته‌واوی به‌جێهێشت و رووی کرده‌ ولاتیکیکه‌.

رووی کرده‌ شاریک وه‌کو شاری ئامیدی. سه‌یری کرد هه‌ر به‌دووره‌وه‌ مناره‌به‌رزه‌که‌ی له‌گەل ئاسمانا چه‌پۆکان ئەکا. دیمه‌نی ئەو مه‌ناره‌یه‌ راسته‌وخۆ چوو بۆ ئەوێ که‌نزیکتر که‌وته‌وه‌ ته‌ماشای ئەکا پۆل پۆل خه‌لکوخوا روو ئەکه‌نه‌ مزگه‌وت. ئەوه‌نده‌یتر تینو بوو به‌ چوونه‌که‌و خیرا خۆی گه‌یاندی.

که‌سه‌ری کیشا به‌حه‌وشه‌ی مزگه‌وته‌که‌وه‌ بینێ وای ئەم مزگه‌وته‌ به‌حه‌وشه‌و به‌ره‌ه‌یوان و ژووری مزگه‌وته‌وه‌ جمه‌ی دی. مه‌لایه‌کی ریش سپی میزه‌ره‌یکی له‌سه‌رایه‌و جوبه‌یه‌کی له‌به‌رایه‌ له‌و سه‌ره‌وه‌ دانیشتووه‌و وه‌عز ئەدا بۆ ئەو عاله‌مه‌. وه‌عه‌زه‌که‌ی ئەوه‌نده‌خۆش و

دلگیره عالمەکه وه کوو پەله‌وهر سێبەری بەسەرەوه کردبێتن، بەبێ دەنگ و سەنگ دانێشتوون و گویی بۆ رایەلن. ئامۆژگاریەکانی وه‌کو داشەکانی شەترەنج ئەیسوورپێتێتەوه، دەمێک لەباری رۆژی دوایی و نازو نیعمەت و خوشی بەهەشتەوه قسە ئەکا، دەمی لەلایەن کردەوهی چاکەو دەستووری هەلسوکه‌وتی ئادەمیزاد و موسلمان لەبەینی یەکا ئەدوێ، دەمی بەنوکتای شیرین و جوان باسی رابواردنی میژووی پیاوانی رابردووه‌و ر‌ووی عالمەکه ئەکاتە خۆی لە مەعبەینی هەر چەند قسە یەکا ئەبیاتەوه‌سەر ئەوه که دنیا هیچ نیه‌و پیاو نابێ ئەرک و خەم و خەفەتی هەلبگرێ مادام دنیا ماوه‌ی نیه‌و ئەبڕیتەوه. که‌وابوو ئەو چوار رۆژه که پیاو تیاپەتی، بەخووشی و بەفراوانی و دل راییوێرێ و فەرمانبەرداری خوا بکا بە هەموو ئامانجیکێ.

لەرستیدا ئەم قسانە کاری کردە کو‌پ‌ه‌و لەعالمەکه‌ی تر زیاتر عاشقی قسەکانی مەلاکه‌ بوو؛ بەتایبەتی که‌ سەیری ئەکرد مەلا بەدلێکی پاک و راستەوه‌ قسەکان ئەکا و سەرو روومەتی ئەو گەواهیە بۆ ئەدا که‌خۆی لە هەمووکه‌س دلخۆشتر و بێ‌پەر‌واترە بەرانبەر بە دنیا و بە ئیش و تازاری دنیا. بەتەواوی هاتەسەر ئەوه که‌ چەند رۆژیک لەم شوێنە بمینێتەوه‌و لە ئامۆژگاریەکانی مەلای نوورانی وه‌ربگرێ و پاشان بچیتەوه‌ بۆ ولاتی خۆی بەو ژبان و دلخۆشیە که‌ ئەم مەلایە رای‌تە‌بوێرێ، ئەویش بەو جۆرە راییوێرێ. وا دیارە کامەرانی و سەعادت بالی بەسەر ئەم مەلایەدا کێشاوه‌و رای‌لێکی مەعنەوی ئەم کو‌پ‌ه‌ی راکێشاوه‌ بۆ ئەوه که‌ ئەمیش بێت لەناو دەرپاچە‌ی ئەو کامەرانیدە مەلەوانی بکا. چەند رۆژیک بەمجۆرە کو‌پ‌ه‌ دانێشت و رۆژبەرۆژو سات و سات زیاتر شەیدای روالەت و مەعنەویاتی مەلا ئەبوو. هەموو وه‌ختی کو‌پ‌ی وه‌عزە‌کەش وه‌کو پوورە‌ی هەنگ وابوو.

لەپاش چەند رۆژ ب‌پ‌یاری دا که‌سبەینی مەلا و ولاتی مەلا بەجێ بێلی و بگە‌ر‌یتەوه‌ بۆ ولاتی خۆی. ئەو شە‌وه‌ش بەسەرچوو، سبەینی وه‌کوو دەستوری رۆژه‌کانی تر چاوه‌‌پ‌ری هاتنی مەلای کرد بۆ سەر کورسی وه‌عز بۆ ئەوه‌ مل ئاوا‌یی لێ بکا و ب‌پ‌روا. مەلا هەر دیار نەبوو، خە‌ل‌که‌که‌ چاوه‌‌پ‌رێ ئەکەن مەلا هەر دیار نیه‌. کو‌پ‌ه‌ لەنە‌هاتنی مەلا زۆر عەجباتی هات، تەماشای کرد لەلایەکی حەوشە‌ی مزگە‌وته‌که‌وه‌ لەبەر دەم یەکنی لەژوورە‌کانا مەردم هاتوو چۆ ئەکەن و بە‌پ‌ەر‌ۆشن. ئەمیش هەستا و رووی کرد بۆ ئەوێ. سەیری کرد وا مەلا لەو ژوورە‌دا -که‌ ژووری دانێشتنی بوو- دانێشتووه‌و وه‌کو بارانی بە‌هار ئاو بە‌چاویا دیتە‌خواره‌وه‌؛ هەناسە هە‌ل‌ئە‌ک‌یشی و فریاد و فوغان ئەکا.

کوپره که چاوی بهمه کهوت تاسیک بردیه‌وه و ئه‌و تاسه که تا ئیسته ئه‌م، ئه‌م مه‌لایه‌ی به‌کانی کامه‌رانی نه‌زانی، ئیسته ئه‌م، ئه‌م گریان و زاری و په‌ژاره‌یه چییه؟ کامه‌رانی له‌کوئ و ئه‌م فریاد و ئه‌ندۆه له‌کوئ؟

خه‌لکه‌که‌ده‌وریان له‌مه‌لا دابوو دل‌یان ئه‌دایه‌وه و دل‌نه‌واییان ئه‌کرد. ئه‌میش چوو له‌ناویانا دانیشته‌ بو ئه‌وه بزانی چ باسه؟ مه‌لا به‌ده‌م قه‌لبی گریان و جگه‌ری بوریانه‌وه ئه‌یوت: «کوپره‌که‌م کوپ نه‌بوو، مایه‌ی به‌ختیاری و ئارامی گیانم بوو. به‌ری داری به‌رداری هه‌ر دوو دنیا‌م بوو؛ هۆی ژیان و به‌ندی جگه‌رم بوو. من ئاگام له‌هیچ نه‌بوو ئه‌و ژیانه‌ چاکه‌و رابوردنه‌ نایابه‌ که ئیوه ئه‌تانیینی، ئه‌وانه هه‌مووی ئه‌و بۆی درۆستکردبووم. له‌به‌یانیه‌وه تا ئیواره من ئه‌هاتم بۆ مزگه‌وت به‌ی ئه‌وه چاوم پرپیته‌ ده‌ست یه‌کیک و ئیواره که ئه‌چوومه‌وه نان و خواره‌مه‌نی ئاماده‌یه، جل و به‌رگم پاک و پوخت شۆراوه‌ بو ئه‌وه که به‌یانی له‌به‌ری که‌م. مال و خیزان هه‌موو له‌جۆشی خوشی و خوشگۆزه‌رانی دان، ئه‌مانه هه‌موو به‌ هۆی کۆشش و ته‌قالای ئه‌و کوپره‌مه‌وه بوو. ئیسته‌مردن نه‌مامی له‌باخی جوانیدا هه‌لکیشا و دنیای رووناکی لێ کردم به‌شه‌وه زه‌نگی تاریک. ئیتر به‌ چیمه‌وه له‌مه‌و دوا ی‌توانم بمینم و چۆن ئه‌و دل و سه‌ودایه‌که بوومه بمیته‌وه؟»

ئه‌مانه‌ی ئه‌وت و ئه‌یدا به‌سه‌ر خۆیا و ئاو به‌ریشه‌سپیه‌که‌یا ئه‌هاته‌خواره‌وه؛ ئه‌توت به‌هیچ جۆر ئه‌و پیاوه‌ی دوینی نیه‌ که ئامۆژگاری خه‌لکی ئه‌کرد و پیتی ئه‌وتن گۆی به‌په‌ژاره‌ی دنیا مه‌دن. ئه‌توت یه‌هیچ جۆر ئه‌و پیاوه‌ واعزه‌که‌ی دوینی نیه‌، که‌خه‌رمانیکی عیلم و زانیاری و هیمنی بوو؛ که‌چی ئیمڕۆ وه‌کو که‌سیک تاقه‌ وشه‌یه‌کی عیلم و زانیاری نه‌زانیته‌ و نه‌خوینده‌وار بی و بوو.

کوپره‌ که ئه‌مه‌ی چاو پتکه‌وت وتی دیاره‌من به‌هه‌له‌دا چووم، که‌ئه‌موت کامه‌رانی ئه‌مه‌ته‌ لای ئه‌م پیاوه‌ ئه‌م خۆی کامه‌ران نییه‌. وتی ئه‌میش هیچ هه‌ستا به‌ناهومیدی ئه‌و ولاته‌شی به‌جیه‌یتشت.

ریگا و بان چۆل بوو؛ رێ کاروان و هاتوچۆ که‌ران هه‌موو ده‌می به‌ره‌لا بوو. به‌ری که‌وت رووه‌ شاری دل‌نه‌وایان، رووه‌ ئه‌و شاره‌ که‌ دانیشتووه‌کانی هه‌موو هه‌ر یه‌که‌ خه‌ریکی کار و کاسبی خۆیان بوون، به‌م هۆیه‌وه‌ پیاویکی بی کاری تیا نه‌بوو. له‌به‌ر ئه‌وه هه‌ر که‌سه به‌ئیشی خۆیه‌وه‌ خه‌ریک، بوو سه‌ری ئه‌وه‌یان نه‌ئه‌پرژا باسی یه‌ک بکه‌ن و له‌پاشه‌ مله‌ ده‌ست بکه‌ن به‌ناو و ناتۆره‌ له‌یه‌ک هه‌له‌یتان. چونکه‌ ئه‌م ره‌وشته‌یان نه‌بوو، خواش پیتی دابوون هه‌موویان ده‌وله‌مه‌ند و خاوه‌ن سامان بوون.

ولات لەولاتیکی کامەران ئەچوو. دلخۆشی دەستەلاتی ھەبە بەسەر دیمەن پەرەستیدا. ئەگەر دل خۆش بوو، کارو باری روالەتیش ریکوپیکی ئەبێ. ئەمانە ھەبوو بۆیە ئەم شارە لە دیمەنی روالەتیدا لە ھیچ شتیکی ناتەواوی نەبوو.

بەو بۆنەوێکەوە وێ شۆین ھەواریکی چاکم دیوە؛ ئەم شۆینەدیاری بەھاری دوو بەھارە. دەست لەدەست و قووت لەخوا، خەریکی گەڕان بوو بەناو شارددا سەیری دیمەنە جوانەکانی ئەکرد و سەیری روومەتە گەشەکی دانیشتوانی ئەم شارە ئەکرد. کوتوپر ریی کەوتە گوزەری تاجارەتخانە و کارخانەیکە گەورە. سەرایەکی گەورە بوو، ئەوی پتووستی ئادەمیزاد بێ بەخەروار تیا یا ھەلدرابوو. کارگەچی و شاگردەکان بەم دەست و بەو دەست شتیان ئەفروشت و دراویان وەرئەگرت و بە ھیچا رانەئەگەشتن.

لەناکا و ھێمنیک بەلی کیشا بەسەر گوزەرەکەدا و شاگردو کارگەچەکان خەریک بوون بەفرمانەکی خۆیانە، کە لای کردەو ئەوا پیاویکی توژی بەسالاچوو بۆ شناخ لەبەر دەرگای گوزەرەکە، ترومبیلەکی بۆ کرایەو و دابەزی و ھات لەلایەکی گوزەرەکەیدەو - بێپلیکانە بوو - پیا یا سەر کەوت و چوو کۆشکی سەرەو. تۆمەز ئەمە خواھەنی ئەم داو دوکانە و دەزگایە. چوو لەسەرەو دا نیشیت. کورەوتی شۆینی کەوم و رازی خۆمی لا دەست خەم.

ئەمیش بەشۆیتیا بەبێپلیکانە سەرکەوت و گەشتنە ئەم شۆینەکە ئەم تاجارە گەورەیی لێیە. سەیری کرد شۆیتیکی ئیجگار کۆک و رازاویە. ھیشتا نەچوو بوو ژووری پیاو، تەماشای کرد دەستەدەستەخەلک ھاتن و باقەباقە دراو و قاقەزیان بەدەستەو.

شۆینی بازرگانی بوو؛ ئەو ئەندە دەرگاوان و شتە رێگەیان بەپیاو ئەگرت ئەمیش ھەر چەند کەسی نەئەناسی، بەلام لەباوەری ھاتوچۆکە رانی ئەو شۆینەدا ئەمیش ئەبێ یەکن لەو کەسانە بێ کەفرمانی بازرگانی بەو شۆینە ھەبە، بۆیە چووە ئەو. دیمەنەکەشی ھەلئەگرت کەوا بێ. لەبەر ئەم باوەر بەسەرەستی چوو ژووری پیاو گەورە کەو دانیشیت. بەرەوشتی شۆینی تاجارەتخانەکان قاوہیەکیان بۆ ھینا و بەدەم قاوہ خواردنەو دەستی کرد بەسەر نەجدان.

ژوورەکە زۆر رازاوە بوو. مێزیکە گەورە دانرابوو سەنگەلیک لەو دیوہەو بوو، پیاو کە لە سەر ئەو دانیشتبوو. لووتی بەسەر مێزە کەدا شۆر کردبوو، خەریک بوو ئیمزای کۆمپالەو ئەوراقی تری ئەکرد کە دەستەدەستەبۆیان ئەھینا. فەجانی قاوہشی لەبەر دەما دانرابوو لەگەڵ ئاوخۆرییەک ئاوا. دوو تەلەفۆن لەو لایەو بوو، یەکیکیان سەر بەخۆ ھەر بۆ

خوی بوو، یه کیکیشیان تاییه تی بوو به خه تی تهله فونی نهو دایه ره و ده زگا و دوو کانه وه. دوو زه لامي تر راوه ستابوون له بهر ده میا؛ یه کیکیان نهو دراوانه که نه هیتران نهو به نیمزا له خه لکی وه نه گرت و په یتا په یتا نه یدا به یه کیکي تر بیبا بۆ بانک. نهو یکه شیان ده فته ریکی به ده سته وه بوو له گه ل چه ند ده فته ری چه کیکي نوو سراوه دا. ده فته ری چه که که ی له بهر دم پیاوه که دا دانا بوو بۆ نیمزا کردن، سهیری ده فته ری خوی نه کرد که فلانه کهس نه وه نده هه زار دیناره، نهو نه وه نده هه زار دیناره. له پهره یه کی ده فته ری چه که کهس نوو سراوو هه ر چاوه پپی نیمزای چه له بی بوو، به م جوړه نه م نه یخوینده وه و به رانه ری له گه ل چه که که ی پی نه کرد و چه له بیش نیمزای نه کرد. هه ر له م کاته دا زه نگي تهله فونه که لی نه دا یه کیک به رزی ده کرده وه، هه لاهو هه لاهو پاش نه وه نه یدا به ده ست چه له بیه وه. له قسه کانا وا ده رکوت که ده نگي ولاتیکی دووره و قسه له بارخانه ی نهو ولاته وه نه کری. له هه مان وه ختا زه نگي تهله فونه که ی تریش لی نه دا. کابرا نهویشی به رز نه کرده وه و چاوه پپی نه وه ی نه کرد که چه له بی له تهله فونه که ی تر بیته وه و نه م بدا به ده سته وه. که له نه م نه بوه وه نه میشی نه دایه دهستی. نه میس بۆ ئیش و کاری گوشه یه له گوشه کانی تجارتخانه که قسه ی له گه ل نه کرا. هیشتا له م نه نه بوه وه تهله فونه که ی تر لئی نه دایه وه. تا به مانه وه خه ریک نه بوو کولی چه ک و کومپاله و نهو راقی تا پوو زه ربیه و بانک له بهر ده میا بۆ نیمزا کردن که له که ی نه به ست. به کورتی وه کو گورگی چوار چاوی لی هاتبوو؛ نه یته زانی چی بکا.

ئاوو قاوه کهش هه ر له سه ر میزه که یه نه یخواردو ته وه. کوږهش وا هه ر دانیشته وه سهیری نه م سه رقالی و خه ریک بوونه نه کا. کوتوپر پوسته چه که کردی به ژوورا بریقه (بروسکه) به کی هینا. کابرای ده فته ردار لئی وه رگرت و هه لیچری و خویندیه وه. له خویندنه وه که یدا ره نگي هه لبرکا. چه له بی گوشه ی چاوی دابوی به چه پساویه که وه وتی: «چه یه پیتم بلن؟» به کزیه که وه کابرا بروسکه که ی دایه دهستی. له بهر نه وه تیایا نوو سراوو «که شتی ژماره ۴ که هی ئیوه بوو پری بوو له فاسون و ماوه ت، له سه عات هه شتی به یانی ئیمزدا له ده ریای سپیدا نقوم بوو».

کابرا سارد بوه وه و به بی هوشی هه ر دوو مه چه کی خسته سه ر میزه که ی به رده می و سه ری خسته سه ری. کش و ماتی بالی کیشا به سه ر ژووره که دا.

ده رگا که کرابوه وه، پیاویکی ئاوه لدامن سپی جاتتایه کی به ده سته وه بوو کردی به ژوورا و هات. به جل و به رگه که یا دوکتور بوو. که ته ماشای کرد دنیا کش و ماته پرسی نه مه چه یه؟

یەکن لە پیاوێ کانی بەر مێزە کە بە هیواشی وتی: «فەرموو جاری دانیشە؛ چەلەبی تۆزی لە فیکرایە».

لە پاش ماوێ یەکی تۆزی زیاد دەفەردارە کە چوو هەر زۆر بە هیواشی سەری نایە بنا گۆبی چەلەبیەو و وتی: «قوربان وا دوکتۆرە کە تەشریفی هاتوو». چەلەبی بە نیوە مردن و بەرەنگ لە ڕوو پراوی بە هەر جۆر بوو، سەری بەرز کردەو و دەفەردارە کە دەستی دایە بالی و هەلیسان و بردیە ئەو لاوێ پشتینی سەر پاتۆلە کە ی کردەو. دوکتۆرە کە هات جانتاکە ی کردەو و هەندێ دەوا و دەرمانی تێکە لاو کرد و کردیە دەرزێ کەو و لە لاپانی چەلەبی دا. پاش ئەو هەندێ تر دەرمانی سوورکاری کردە ناو پیالە یە کەو و ئاوی تێکرد و دای بە چەلەبی وتی فەرموو بیخۆرەو.

ئاو و قاوێ کە ی خۆشی هەر لە سەر مێزە کە یە، هیشتا نە یخواردۆتەو. دوکتۆر دیسان جانتاکە ی تێکدا یەو و دەرمانیکی تری گرتەو و کردیە ناو دەرزێ کە ی تر و ئەوێ شێ دا لە بالی چەلەبی. دەرزێ یە کە م هی هیز (قووت) بوو؛ دەرمانی ناو پیالە کە هی نەخۆشی مەعیدە بوو؛ دەرزێ دوو م هی نەخۆشی شە کەر بوو. پاش ئەمانە قاقەزیکیشی دەرھینا تۆزی دەرمانی سپی و وشکی تێکرد بە ئەندازە ی ئەو کە خۆی ئەیزانی، بە چەلەبی وت: «خواردنی ئەم نیوە ڕۆیشت شوربای برنج، ئاوی دانە یە ک پرتە قالی پەنجا گرامیە، پاش خواردنە کە ت ئەم دەرمانە ش بکەو و ناو ئیستکانی ئاوو و بیخۆرە».

تومەس ئەم دوکتۆرەو ڕۆژی ئەمە ئیشیەتی و دوکتۆری تایبەتی چەلەبی، دیت بۆ دەرمان کردنی ئەم نەخۆشیانە ی چەلەبی.

دوکتۆر ڕۆیشت و دەفەردار لە پاش ئەو چەلەبی پۆشتە کردەو، هینایەو و سەر سەنگەلیە کە ی خۆی. ئاو و قاوێ کە ش هەر دانراو، نە یخواردۆتەو. چەلەبی هاتەو و شوینە کە ی خۆی و هەناسە یە ک ی پیا ها تەو. سەریکی بەرز کردەو بۆ ئاسمان و وتی: «خوا یە! ئەمە حالە من هەمە؟»

کۆرە کە - کە ئەم کە ی ن و بە ینانە ی چاو پێ کەوت - وتی: «یادت بە خێر کامەرانی! وا دیارە لە لای پیاوی وایش دەست ناکەوی». ئەمە ی وت و هەستا ئەویشی بە جێهێشت.

بەلێ ئەویشی بە جێهێشت؛ ئەو ک هەر ئەو ی، بە لکۆو هەر بە تەواوی ولاتی چەلەبی بە ناھومیدی بە جێهێشت. کاروان بە کاروان چووێ شارێکی کەو. ئەو شارە کە زۆری نەماوێ شاری کامەرانی و هیا شارستانی شادمانان بێ.

ئەم جارە لەم شارەدا تەنانت حەمام وکەبابخانەشی نەهیشت، هەمووی گەرپا بۆ ئەو بەلکوو تیشکی کامەرانی لەناو چەوانی یەکیکەو بەدی بکا. ئەو باوەرپە کە سەرەتا رووی کردە شارەکوو چاوی بەچاوەندازی شارەکە کەوتوو بۆی پەیدا ببوو لە گەرپانەکەیا ئەو باوەرپە نەهاتەدی. چاوەندازی شار وای پیشان ئەدا کە بیجگە لە خۆشی و کامەرانی هیچی تر لەم شارەدا نەبێ. کە ئەگەریت و تەماشای ئەکا تەنانت حەمامچی و کەبابچیش هەر هەناسە هەلئەکیشتن: ئۆف خوا دەردا!

زۆری نەمابوو شارەکە بەجێ بێتی، سەر لەبەیان بوو بەناو یەکی لەشەقامی گەرپەکانا ئەسوورپایەو کۆتوپەر دەروازە کۆشکی کرایەو پیاویکی سەربازی کە نیشانەو ئەستێرەکانی پایە عەقیدییان پیشان ئەدا هاتەدەرەو. سووک، رەنگ گەش، گورجوگۆل و چالاک؛ تەماشای هەر شوین و شتیکی ئەکرد لە خۆشیان لەرەبەک لە لێوێوە ئەهات، لەگەڵ نیمچە زەردەخەنەیکدا، لە هەندامیا هەموو لەشی هەر خۆشی بوو، گزنگی هەتاوێکە ئەیدا لە ئەستێرە مشتومال کراوەکانی سەر شانی ئەبریسکانەو. جل و بەرگەکی هەر ئەوێکە جوان و پاک و تەمیز بوو مەگەر هەر خوا بیزانی. جزمەکانی هەر ئەو کاتە بویاغی سوور کرابوون، بریقەیی ئەهات؛ هاتەدەرەو.

لەگەڵ دەرکەوتنی ئەو، زۆر بەگورجی شوفیرەکە دەرگای گەراجی کۆشکەکە کردبوو؛ ئۆتۆمۆبیلەکە هێنایەدەرەو. لەبەر دەروازەکەدا رایگرت، ئۆتۆمۆبیلی مۆدیلی ئیمسال ئەتوت بوو. دەرگاکی کردووە پیاوێکە هات چوو لەشوتنی شوفیرەکە دانیش و دەستی خستەسەر جلەوێکەو پتی نا بە بەنزینا. شوفیر دەرگای پتوێکەو پیاوێکەو ئۆتۆمۆبیلی لێخوڕی و وەکو تیشکەکی تەنگ بۆی دەرچوو. شوفیرەکەش لە ناوێکەو، دەرگای گەراجەکە داخستەو و چوو کۆشکەکەو.

ئەم دیمەنە کۆرە شەیدا کرد؛ وای لێ کرد هاتەسەر ئەو کە ئەم پیاوێکە کامەرپەوایە، بەلکوو هەر تاپۆی کامەرانییە. ئەگەر بەختیاری و کامەرانی بێی لەدنیدا، لەلای ئەم پیاوێکە ئەگەر نەبێ ئەوا هیچ.

لە دەورو بەری ئەم کۆلاندە هەروا رایبواردا تا پاش نیوێرۆ. سەعات بوو بە یەکی پاش نیوێرۆ سەیری کرد ئۆتۆمۆبیلەکە گەرپایەو. هەر لەدوورەو هۆرپی لێدا. خێرا شوفیرەکە لە دەروازە کۆشکەکەو دەرپەرێدەرەو، تا ئەم هات ئۆتۆمۆبیلیش گەیشتهجێ. دەرگاکی کردووە، پیاوێکە دابەزی و چوو کۆشکەکەو. ئەمیش ئۆتۆمۆبیلەکە بردە گەراجەکەو.

ئەمجا كۆرە كەوتە سەودای ئەوێ كە چۆن خۆی بگەیهنن بەم پیاوێ چۆن دەمی بگاتن. بەتایبەتی ئەم پیاوێش پیاویکی عەسكەری گەورەیی و پێگەیشن و ھاوڕێبەتی لەگەڵ بە پیتی یاسای سەربازی تۆزێ گرانە.

لەو كاتەدا سەری بەرز كردهوێ، تەماشای كرد لەسەر دەروازەى كۆشكى ئەم بەرى كۆشكى پیاوێ عەقیدەكەوێ هەر راست بەرانبەر بە هینەكەى ئەو پارچە مقەبایەك ھەلواسراوێ لەسەری نووسراوێ: «ئەم كۆشكەبە ھەموو شتومەكێكەوێ بۆ كریبە و قسەش لەگەڵ تەلەفۆنى ژمارەى ۲۵۹۷۶ ئەكرێ».

كەئەمەى چاوپێكەوت وەكوو گۆل گەشایەوێ. ئەجزا خانەىك لەسەر كۆلانەكە بوو، چووێ ئەجزاخانەكەوێ لەوێ تەلەفۆنى بۆ ژمارەكە كرد و رێكەوتن. تەلەفۆنى داخستەوێ. زۆرى پێنەچوو ئۆتۆمۆبیلیك ھات پیاویكى تیا بوو كلیلى كۆشكەكەى بۆ ھینا و چووێ دەرگاکیان كردهوێ. كۆشك ھەموو شتیكى تەواو بوو. تازەبۆیاغ كرابوو، باخەكەى تازەئاو درابوو، ژوورەكان ھەموو پڕ فەرش بوون، ھەر ژوورە كانتۆر و میزى تەوالیت و جامخانەى كتیى تیا بوو، لەگەڵ چوار پایەى یابلى فەتازیدا. ژوورى میوان زۆر رێك بوو. مەبەقەكەپرى بوو لەفەخفوری و چینی و پیتیستی كۆشكىكى وا، ھەموو بەرىك و پیتیكى لە ئۆفی یەكەدا دانراون. ھەمامەكەى ئالافەرزەنگى بوو. لەناو راپەرەكە بەتەنیشت ژوورى میوانەوێ تەلەفۆنىك ھەبوو.

ئەمانەى ھەمووى بە پیتی لیستەبەك وەرگرت، ئەمجا دەستى برد دەفتەرى چەكەكەى دەرھینا، چەكێكى بەپێنجسەد دینارى ئیمە بۆ سەر بانگی «ئێستەرن بانك» نووسى و داى بەپیاوێكە بۆ كریى كۆشكەكە. ئەم پیاوێ خزمەتچى خاوەن كۆشكەكە بوو. دەستى برد پێنج دینارىشى بەخشیش دا بەو پیتی وت ئەگەر پیاوێتیم لەگەڵ بكەى چیشتكەرىك و خزمەتچىكم بۆ پەیدا بكەى زۆر سوپا ست دەكەم. پیاوێش سوپاسگوزارى كرد و وتى تا نیو سەعاتى دیکە ھەردوکیانت بۆ دینم و لێیدا رویشت. لەراستى دا زۆرى پێنەچوو دوو كەسى ھینا؛ یەكێ چیشتكەر و یەكێ خزمەتچى.

كۆرە تەلەفۆنى ھەلگرت و داواى تاكسیەكى لە یەكێ لەشوینی ئۆتۆمۆبیلە كریەكان كرد و ژمارەى كۆلان و خانووى دانێ. زۆرى پێنەچوو تاكسى ھات. كۆرە دەستوورى دا بە چیشتكەر و خزمەتچىكەو خۆى سوار بوو. بەشوفیرەكەى وت: «بمبە بۆ شەرىكەى ئۆتۆمۆبیلی كادیلاك». بەدەم رینگە رویشتنەوێ دیسان پیتی وت: «ئەگەر ئۆتۆمۆبیلچىكم بۆ

بەیدا بکە ی پیاوہ تیم لەگەل ئەکە ی». ئەویش وتی: کورپکی دۆستی من ھە یە شوفیرکی چاکە و ئەگەر ئارەزوو ئەفەرموون ھەر ئیستاکە بۆتانی دینم. وتی سوپاست ئەکەم.

زۆری نەبرد چوونە شەریکە کەو ھەقی تاکسیە کە ی داو خاوەن تاکسی چوو بەشوین شوفیرا. ئەمیش چوو بۆ لای مودیری شەریکە قسەو باسی کرپنی ئۆتۆمۆبیلیکی تازە ی کادیلاکی مۆدیلی ئیمسالی کردەو. کاتالوگیان خستە بەردەست لەگەل لیستە ی نرخا نەخشە ی ئۆتۆمۆبیلیکی جوانی ھەلبارد و نایە بەر دەستی مودیر و وتی ئەو مۆدیله. مودیر فەرمانی دا ئۆتۆمۆبیلیکیان ھینایە دەرەو ھە کۆگا. ئۆتۆمۆبیلی چی؟ ئەتوت پێشەنگی پێشەرەو قافلە یە، نرخیش ۲۵۰۰۰ دینار بوو؛ ئەمیش دەستی برد دەقتەری چەکی دەرھینا و ھەوالە ی کرد بۆ سەر بانکی ئیستەرەن بانک.

مودیر وتی ئەگەر ئارەزووی شوفیریش ئەکەن لای ئیمە ھە یە کە لە خزمەتانا بی و... قسە کە ی تەواو نەکرد، خاوەن تاکسیە کە ھاتەو کورپکی لەگەل خۆی ھینا و ھات وتی: «قوربان! ئەمە ئۆتۆمۆبیلچە کە یە ئەوا ھینامە خزمەتتان». ئەمیش وتی سوپاست ئەکەم و عەزیەتتان بۆ کیشام، رووی کردە مودیرە کەش وتی منەتباری پیاوہ تیتانم و لەبەر ئەوہ پریارم بەم دۆستە دابوو بۆ ئۆتۆمۆبیلچی و ئەویش ھینای ئیتر ئەبێ ئیوہ لیم ببورن.

مودیر وتی: ئیمە ئاسایشی ئیوہمان ئەو، ئەم بێ یا ئەو جایی نیە. لە بەینانا ھەستا و کورە ی تا بەر دەرگای شەریکە بەرپکرد و تەوقە ی لەگەل کرد، شوفیر چوو ھە ئۆتۆمۆبیلەو ھە خستە گەرۆ دابەزیو ھە دەرگاکە ی کردەو کورە سوار بوو، دەرگای پێوہ دایەو ھە چوو دانیشتەو ھە ئۆتۆمۆبیلی لیخوری چوونەو ھە بۆ مالەو ھە. ئۆتۆمۆبیلچی، ئۆتۆمۆبیلی بردە گەرارجە کەو ھە ئەمیش چوو ھە ناو کۆشکە کەو ھە.

کورە لە دیمەن و رابواردنی پیاویکی گەرە ی بنەمالە چەند رۆژیک رابوارد و ھەموو رۆژیک بە یانی بە شوفیرە کە ی ئەوت ئۆتۆمۆبیلە کە لەبەر قاپی ھەوشەدا راگری و چاوہ پری ھاتنە دەرەو ھە ئەم بکا. خۆشی بە بیتجامە یە کەو جار جار ئەھاتە بەر قاپی و سەیریکی ئۆتۆمۆبیلی ئەکرد و تۆزی لەباخچە ی بەر دەرگا ئاسنە کەدا خۆی خەریک ئەکرد و ئەمجا دەرەنگیک خۆی کۆ ئەکردەو ھە ئەھات سوار ئەبوو. ئەچوو ھەندیک ئەگەرەو لەسەعات دوانزەدا ئەھاتەو ھە بۆ مالەو ھە. چۆنیەتی دەرچوون و ھاتنەو ھە لەدەقیقەو سەعاتی دیاریدا وای پێشان ئەدا کەخاوەن ئیشیکی رەسمی وەیا خاوەن تجارەتخانەو بانگیکە.

یەک دوو ھەفتە یە ک بەسەر ئەم ژیانە یا تێپەری. ھەموو رۆژ عەقیدە کە لە بەینانا دەرئەچوو بۆ سەربازخانەو لەنیوہرۆدا ئەگەراییەو ھە. ئۆتۆمۆبیلیکی کادیلاکی تازە ی لە

بەرامبەر کۆشکە کە ی خۆیەو چاوپێ ئەکەوت کە شوفیرە کە خەریکی پاکهوه کردن و ئاماده کردنیەتی بۆ ئاگە کە ی. کار و باری کۆشک و هاتوچۆکەری خزمەتچی لەم کۆشکەدا و بوونی ئۆتۆمۆبیلیکی وا وای پیشان ئەدا کە پیاویکی گەورە لەم کۆشکەدا دانیشتی. هەر جارەش کۆریکی گەنجی بەدیمەنی بەرچاوەکەوت کە بەبیتجامهوه لەبەر قاپی حەوشە دەستور ئەدا بە ئۆتۆمۆبیلچیه کە ی وە یا خەریکی باخە کە ئەبێ. تیگەیشت کە خاوەنی ئەم کۆشکە ئەم کۆرە یە.

رۆژیک و دوو رۆژ بەم جۆرە، رۆژیکیان بەیانی بوو عەقیدە کە هاتە دەرەووە بۆ ئەو وەختی سەربازخانە ی بوو بچیت بۆ ئەو، کۆرە کە ی دراوستی لەبەر قاپیە کە ی خۆیان راوەستا بوو. ئیتر ئەم بەلایەو جوان نەبوو کە هەموو رۆژی ئەم دیتە دەرەووەو ئەو کۆرە لەوێ راوەستاوەو بەتایبەتی بوو بەدراوسیشی، هیچ قسە ی لەگەڵ نەکا. هەرکە هاتە دەرەووە چاوی پێکەوت، تۆزی لێی نزیک بوووەو پیتی وت بەیانیت باش. کۆرە بە روویەکی لەگۆلی ئەو باخەگەشتەر چوو بەپیریەووەو پیتی وت ژيانت باش و هەروا تۆزی دەستیان کردە قسەکردن (مجامەلە).

ئەم «بەیانیت باش و ژيانت باش»ە ی ئەم رۆژە قاپی دۆستایەتی لەبەینیان کردەووەو بوو بە هۆی ئەو کە کۆرە ئیتر وورده وورده خۆی لێ نزیک ئەخاتەووە. چەند رۆژیکیش تێپەری و هەتا ئەهات دۆستایەتی زیاتر بە هێز ئەبوو؛ بەلام هەر تەنها دۆستایەتی قسە ی بەر دەرگا.

رۆژیک سەعات یەک بوو، عەقیدە کە لە سەربازخانە هاتەووە. کۆرە کە لە بەر دەرگا راوەستا بوو. کە ئەو دابەزی کۆرە گرتیە قسەو بەدەم قسەووە چوون تا بەردەرگا کە ی خۆیان. ئینجا پیتی وت فەرموو لە پیش ئەو دا بچنەووە بۆ حەسانەووە بچینە ژوورەووە شتیکی سارد و قاوە یەک بخۆیتەووە. لە بەر ئەو تۆزی یەکییان پەیدا کردبوو، بێ دلی نەکرد چوو لەگەڵیا چوونە ژوورەووە. لە ژووری میوان دانیشتن. ژوورە کە زۆر ریکوینک بوو، خێرا ئاوی سارد و پاش ئەو «سینالکۆ و کۆکا» و پاش ئەو قاوە ی بەشە کریان هینا. پاش خواردنەووە ی ئەمانەو کەمیک دانیشتن هەلسا و وتی: ئەچمەووە خۆم ئەگۆرم و تۆزی ئەحە سیمەووە. جەنابیشتان ئیسراحت بکەن دنیا گەرمە. گەلی لە گەلی خەریک بوو، بۆ ئەو دانیشنی پیکەووە نیوەرۆژە بکەن، دانەنیشت؛ وتی: ئیرەو ئەوێ هیچ جیا یەکیان نییەو رویشت.

بە کورتی ئەم هاتنە ی بوو بە هۆی ئاشنایەتیەکی تەواو. وایان لیها ت زۆرتری وەخت لە گەڵ یەکا و لەمالی یەکا رایانئەبوارد. کۆرە کە تەماشای کرد ئەم عەقیدە ی رابوردن و

هه‌لسوکه‌ووتیکی زۆر خۆش و ریکوینیکی هه‌یه. کۆشکه‌که‌ی جوان و هه‌موو ده‌ورو به‌ری باخچه‌و گوله. ژووره‌کانی کۆشکه‌که‌یه‌ک له‌یه‌ک جوانتر و به‌ویلترن. ژووری کتییخانه‌جامخانه‌ی کتیبی تیندایه‌هه‌موو جۆره‌کتیب و کوفار و رۆژنامه‌ی تیایه. له‌و لاوه‌پیانۆیه‌ک دانراوه، مه‌یموونیک و به‌چکه‌پشیل به‌کیش هه‌ر جاره‌دین پیکه‌وه‌یاری ده‌که‌ن و دیمه‌نیک‌ی جوان درووست ده‌که‌ن. کورپه‌که‌وته‌سهر ئه‌و باوه‌رپه‌که‌که‌مه‌رانت‌ترین که‌س له‌ژیر ئه‌م ئاسمانی شینه‌دا هه‌بێ ئه‌م زابته‌یه‌و ئه‌وی ناته‌واوی بێ رووی تێ نه‌کردوه. وتی: باش بوو ته‌مه‌لاکه‌م - که‌ ئه‌مه‌چهند ماوه‌یه‌که‌ ئه‌یده‌م بۆ دۆزیته‌وه‌ی کامه‌رانی - به‌خۆرایێ ده‌رنه‌چوو؛ پیتی که‌یشتم.

رایه‌لی ئاشنایه‌تیان زۆر توند و به‌هێز بوو بوون. هیچ نه‌ینیه‌یه‌ک نه‌ما‌بووه‌ له‌ به‌ینی یه‌کا، که‌ بۆ یه‌کی نه‌گێڕ نه‌وه. رۆژیک دانیشتبوون، کورپه‌پیتی وت من چه‌ز ئه‌که‌م بزانم تۆ له‌دنیا‌دا چ ناته‌واویه‌کت هه‌یه‌و چی هه‌یه‌ که‌ هۆی دلته‌نگی تۆ بێ؟ من ئه‌م ماوه‌یه‌ به‌م ده‌رکه‌وتوه‌ که‌ له‌ تۆ به‌ختیارتر و کامه‌رانت‌ر بر‌وانا که‌م بێی و ئه‌وی راستی بێ ئه‌مه‌وێ منیش ئه‌و ریگه‌یه‌ی تۆ گرتووته، بیگرم.

زابت‌ه‌که‌ وتی: چاک دۆزیو ته‌ته‌وه. راسته‌ منیش خۆم وائەزانم که‌ له‌ من کامه‌رانت‌ر نییه. ژبان هه‌ر ئه‌وه‌یه‌ که‌ منی تیام. رابوردن هه‌ر ئه‌وه‌یه‌ که‌ من رایئه‌بویرم، بۆ هه‌ر شتیک وه‌ختیکم داناوه‌و له‌ هیچ شتیکا ناته‌واویم نییه؛ به‌یانیان هه‌له‌سه‌ستم شتومه‌کی ته‌راشم بۆ دانراوه، ته‌راش ئه‌که‌م ئه‌چم ده‌ست و ده‌م و چاو‌م ئه‌شۆم. دیمه‌وه‌ نان دانراوه‌و نان و چا ئه‌خۆم، جله‌کانم شۆراوه‌و له‌ ئوتوو دراوه‌و هه‌موو پاک کراونه‌ته‌وه. جل له‌به‌ر ئه‌که‌م و ئه‌چم بۆ سه‌ر ئیشی خۆم. نیوه‌رۆ که‌گه‌رامه‌وه، خۆم ئه‌گۆڕم و ده‌ست و ده‌م و چاو‌م ئه‌شۆم. نان ئاماده‌ کراوه، ئه‌چم نان ئه‌خۆم و ئه‌چم ئه‌نووم. به‌ ئه‌ندازه‌ی دوو سه‌عات رائه‌کشیم، ئیسراحت ئه‌که‌م. که‌ هه‌ستام ئه‌چم خۆم ئه‌شۆم، چا ئه‌خۆمه‌وه، پاش ئه‌وه‌ ئه‌و مه‌یموون و پشیل به‌ دینم تۆزێ یاریم بۆ ئه‌که‌ن. پاش ئه‌وه‌ هه‌ندێ پیا‌نۆ لی ئه‌ده‌م و مه‌یموون و پشیل که‌ش به‌ده‌نگی پیا‌نۆ که‌ ئه‌که‌ونه‌ سه‌ما. که‌ تۆزێ له‌وه‌ تاقه‌تم چوو، ئه‌چم هه‌ندیک له‌گه‌ل باخه‌که‌ خۆم خه‌ریک ئه‌که‌م. پاش ئه‌وه‌ ئه‌چم سوار ئه‌بم ئه‌چم هه‌ندیکیش ئه‌گه‌ریم و ئه‌چم بۆ سینه‌ماو دیمه‌وه. کردوومه‌ به‌ په‌وشت دوو سه‌عات خه‌ریکی خۆتندنه‌وه‌ی کتیب و رۆژنامه‌و گۆفاریش ئه‌بم. پاش ئه‌وه‌ جینگه‌که‌م بۆ راخراوه‌ ئه‌چم ئه‌نووم.

کورپه‌ش وا به‌دل گوێی بۆ راگرتوووه‌ کات به‌کات گه‌شکه‌ ئه‌یگرێ له‌م رابوردنه‌.

وتی پارهیه کی زۆرم ههیه له بانکا. مانگانه کەشم زۆره ئەم کۆشکه هی خۆمه، خانوو به ره و مولکی تریشم ههیه. ئۆتۆمۆبیل ههیه، ئەمانەم هه موو ههیه، به لام... هه ره له گەل وتی به لام کۆره کسپه یه که له دلیه وه هات و هه ناسه یه کی ساردی هه لکیشا و وتی: «ئەم ره نه شه به هه یه ده ره چوو». وتی ئی. وتی به لام شه و رۆز له په زاره ی ئەوه دام که فەرزەندی کهم نییه پاش خۆم ئەم مال و مولکه ی بهرکه وئ و نه که وێته بهر ده ست ئەم و ئەو و میری.

ئەمەش له بهر ئەوه یه که ژن نه هینا وه ژن نییه تا منالم بێ. وتی: چۆن؟ بۆچی ژنت نه هینا وه؟ وتی: نه مهینا وه. ئەمەش داستانیکی ههیه. وتی: «تۆ خوا برا ئەوه شه بۆ بگێره وه». وتی من باوکم ده وله مه ند بوو، خستیه قوتا به خانو و پتی خویندم. به ره به ره سه ره که وتم و چوو مه دان شگای جه نگه وه. ئەویشم ته وا و کرد و دبلۆم وه رگرت و به ملازمی دو وه ده ره چوو. تا ئەم ماوه یه باوک نه ما و هه ندی خزم و کهس و کارمان هه بوو هه موو سامانه که یان له ناودا. من جۆشی گه نجیم بوو، پیویستم به سامانی باوکم نه ما. مانگانه کهم به شی ئەکردم. له ناو سه رخۆشی هه رزه کاریدا ئەتلامه وه و رامنه بوارد تا بووم به ملازمی یه کهم هه ره سه ره خۆش بووم. له پاش چه ند سالیکی تر بووم به ره یس. له م وه خته دا فیکری ژن که وته سه ره. ئەوه ند هه بوو وتم من هیشتا ده مه ده می جوانیمه وه هه ره له ئیسته وه ژن بینم باشه؛ به لام له کوئی دانیم؟ چاک وایه با جارێ لێی گه پریم تا شوین و خانوویه کم ئەبێ. که وتمه سه ره ئەم فیکره و وازم له ژن هینان هینا و خۆم به م هیوا وه خه ریک کرد. پاش ماوه یه که بووم به ره یسی یه کهم و له راستیدا له پاره ی مانگانه کهم ئەوه ند هه م بۆ دوا که وت که خانوویه که دروست بکه م. خانووم کرد و ئەو وه خته وتم من ره یسی ئەوه لیکم، ئیسته به چم کچیک بینم و له خانویه کی ره ق و ته قا داینیم و هاو سه ره کانی من هه موو ئۆتۆمۆبیل و هه موو هۆیه کی رابواردن یان هه یه. ئەگه ره من نه مێن شووره ییه بۆم. چاک وایه با راوهستم تا ئۆتۆمۆبیل و ئەو شتانه شم ئەبێ.

له خولای ئەم فیکره دا مامه وه تا بووم به «مقدم». له م ماوه یه دا ئۆتۆمۆبیل کپی و هه موو جۆره شتومه کیکی مالم ریکخست. ئنجا که وتمه سه ره ئەوه وتم ئەوا من ئیسته هه موو هۆیه کی رابواردنم ته وا وه، به م پێته ئەچم کچیک دینم و به جۆریکی ئه ریستو قراتی له گه لی رائه بویرم و په کم له سه ره هه یه نا که وئ؛ به م ژیا نه وه فیر ئەبم. [که چی ره نگه] له پاش دوو رۆز ها توو له ئیسه کهم ده ریان کردم، ئەو وه خته هه یه شتیک نییه که من پێوه ی بژیم و فیری جۆره ژیا نیکیش بووم که وه نه بێ به سووکی هه ل سوورێ. ئەو وه خته که نه فت ئەبم و له ناو خه لکا

نابرووم ئه‌چئ. كه‌واته ناوه‌لا با ماوه‌یه‌كی تر راوه‌ستم تا ئه‌بم به عه‌قید. له‌م ماوه‌یه‌دا ئه‌وه‌نده‌م ئه‌بیت ئه‌گەر هاتوو له‌پاش ئه‌وه‌ش ئیشه‌كه‌ی خۆم له‌ده‌ست ده‌رچوو به‌ ده‌رامه‌نی پاشكه‌وته‌كه‌م وه‌كو جاران ئه‌ژیم. له‌بەر ئه‌وه‌ وازم له‌ژن هینا و پاره‌شم رۆژ به‌ رۆژ زیادی نه‌کرد. ئه‌وه‌نده‌م سامان بۆ پێكه‌وه‌نرا كه‌چهند خانوو به‌ره‌یه‌كم كړی و هه‌مووم دا به‌كړی و ئیسته‌ش سه‌ره‌رپای ئه‌وه‌ پاره‌یه‌كی زۆرم هه‌یه‌و له‌بانك دایه، ده‌رامه‌تی ئه‌وه‌ش خوی سه‌ر به‌خۆ سالانه‌یه‌كی زۆره. پایه‌كه‌شم ئه‌وا ئیسته‌ عه‌قیده‌و له‌ هیچ شتیك ناته‌واویم نییه؛ به‌لام ته‌مه‌نی ئه‌و كچه‌ی كه‌ من له‌ده‌ورێكا ملازمی دووم و یه‌كه‌م بووم و جو‌شی جه‌حیلیم بوو، له‌گه‌ل منا ئه‌گونه‌جا و مایه‌ی رابواردن بوو. ئه‌و ته‌مه‌نه‌و ئه‌و جو‌ره‌ كچه‌ پێم قایل نابێ و لام لی ناكاته‌وه. ده‌وری جوانیم ده‌ورێك بوو ئه‌گەر نانی شه‌ویشم نه‌بوایه‌ خه‌رامانی چینی‌شم پتیه‌ دائه‌نیش، ئیسته‌ كه‌ ده‌وری پیرییه‌ ئه‌گەر هه‌موو گه‌نجی دنیا‌شم بێ هیچ تامی‌كی نییه‌و ئه‌و دلخۆشیه‌ی جاران‌ی نییه‌. له‌بەر ئه‌مانه‌ ئه‌وا بۆ خۆم كه‌وتومه‌ته‌وه‌و خه‌فه‌تی ئه‌م غایه‌له‌یه‌ بووه‌ به‌ خۆراك‌ی شه‌و و رۆژ و ئه‌وی پێی بلێن رووناکی سه‌ری به‌دلی منا نه‌كردوه. ئه‌و دیمه‌نه‌ رواله‌تیه‌م كه‌ ئه‌بینی، ئه‌وه‌ دیمه‌نێكه‌ وه‌كو دیمه‌نی گولی ژاله‌یه‌. له‌دووره‌وه‌ ئاله‌و له‌ناوه‌وه‌ بێ‌تین و تاله‌. چارناچار دینم هه‌ر كاته‌ نا كاتیك خۆم به‌شتیكه‌وه‌ ئه‌خلا‌فینم و ده‌ستی خۆم به‌وه‌ ئه‌برم؛ كه‌چی له‌و كاته‌شا و ته‌نانه‌ت له‌كات‌ی نووستیشا به‌بێ هه‌ست و ئیختیار هه‌ر به‌ینه‌نا به‌نیتك دلم خورپه‌یه‌كی لێوه‌دیت و ژبانی تال و ترشی خۆم ئه‌خاته‌وه‌ فیکر. كورپه‌كه‌ گوئی له‌و قسانه‌ بوو، به‌جاری چووه‌ تاسه‌وه‌و له‌م دنیا رووناكه‌ كه‌وته‌ دنیا‌یه‌كی تره‌وه‌. تا ئیسته‌ وای ئه‌زانی كه‌باشقه‌ی كامه‌رانی هه‌موو سه‌رزه‌وی دیمه‌نی ئه‌و پیاوه‌یه‌ كه‌ به‌خه‌وی شه‌ویش بۆنی خه‌م و خه‌فه‌تی نه‌كردوه‌؛ كه‌چی ئیسته‌كات‌ی سه‌یر ئه‌كا كلۆتر كه‌سیك و به‌ جه‌زبه‌تر كه‌سیك له‌م ژیر ئاسمانه‌دا بێ ئه‌و كه‌سه‌یه‌ كه‌ ئه‌و لێی به‌ هه‌له‌ چوو بوو. ده‌ردی مه‌رده‌می تر هه‌ر ده‌ردێك بوو هی ئه‌م دووه‌.

له‌پاش ئه‌وه‌ كه‌ له‌م كه‌ین و به‌ینه‌ تیگه‌یشت، رووی تێكرد و و تی برا من به‌ شوین شتیكا ئه‌گه‌رام كه‌ لام وابوو ئه‌و شته‌ ته‌نها له‌ لای تو ده‌ست ئه‌كه‌وێ. هه‌ر له‌بەر ئه‌وه‌ بوو كه‌ من هاتم ده‌زگا‌و دووكانه‌م بۆ خۆم پێكه‌وه‌نا و خۆم كرد به‌ هاومالی تو. ئیسته‌ وه‌كوو بۆم ده‌ركه‌وت ئه‌و شته‌ لای تویش ده‌ست ناكه‌وێ. كه‌واته‌ ئه‌مه‌ ئاخ‌ر مال‌ئاوا‌ییه‌ كه‌ لیت ئه‌كه‌م و ئیتر به‌دوعا. هه‌ستا هاته‌ ده‌ره‌وه‌ ئه‌و كۆشك و خزه‌م‌تچی و ئۆتۆمۆبیل و شتانه‌ -كه‌ ریکی خسته‌بون- هه‌موویانی تێك داو ئه‌و ولاته‌شی به‌جێه‌یشت و رووی كرده‌ به‌غدا.

ملى رىئى گرت و رووى كرده بەغدا. بىستبووى كابرايەك لەوئى ھەيە «عەلانىدىن سەجەدى» پى ئەلەين و واى بەگوئى كەوتبوو كە كابرايەكە گوئى بەكەس ناداو گزىرىك و ھەزىرىكى بەلاو ھەكو يەك واىە. گۆيا لای لە عەنەناتى دنيا نە كەردۆتەو ھە. لەگەل ئەو ھەشا دەستى ئەروا، ديارە ھەر شتىك وترا وەنەبى وائى. كورە وا چوو بوو ھەلەو ھە كە ئەبى كامەرانى لە لای ئەو دەست كەوئ، بۆيەوا ئەو رىگەيەى گرتو ھە.

بە پرسىار چوو، ھا لىرە ھا لەوئى دىو ھە. كوتوپر تەقى بە لووتى قاپىەكى بچكۆلەو ھە. لەسەر قاپىەكە نووسرابوو ئەمە مزگەوتە. چوو ھەوشە بچكۆلەكەو ھە. لەو پو ھە چوو ھەزورىكەو لەبەر تارىكى چاو چاوى نەئەبىنى. پرس و راى پى ناوئ كورسىەكى شپە ھەبو لەژوو ھە كەدا چوو لەسەر كورسىەكە دانىشت. ناچار بوو دانىشتى چونكە سەرمىچەكە ئەو ھەندە نزم بوو ئەبوايە سەرى دانواندايە؛ ئەگىنا نەئەتوانى بەپتەر ھاو ھەستى. كە دانىشت تۆزى بەرچاوى رووناك بوو ھەو ھە كىتبخانەو كىتبخانى نەزۆر كەم و نەزۆرى بەرچاوكەوت. لەبەر بى جىگەيى كىتبخانەكە زۆر نارىكوپىنك بوو. ھەندىكى بەسەر رەفەكەو ھەبو تا سەرمىچەكە چوو بوو، تۆز سەرى گرتبوو. مەزىك دانرابوو، ئەو ھەش سەرەكەى پىرى بوو لە كىتب و قاقەز و قەلەم، بەلام نارىك و ناھەموار. كورسىەكى شپە لەبەر مەزەكەدا دانرابوو سەر ئەو كورسىەكەش پى بوو لەقەقەز و رۆژنامەو گۆڤار؛ جىگەى دانىشتى زەلامىك بەسەرمەر لەسەر كورسىەكە كرابوو ھە. لەناو قاقەز و رۆژنامەكانا كابرايەكى دەستەپىاوى لى دانىشتبوو دىدەشەيەكى لەبەر ھەبوو. سەرى رووت بوو گوچكەى خەتى تەلەفونىكى براوئى لەتەنىشتەو ھە ديار بوو.

كابرا كەچوو سەرى كەرد بەژوو ھە كەدا ھىچ نەچوو ھەلەو ھە كامەرانى بوئى سەر بكا بەشوتىنىكى وا تارىكى بۆگەنى دوور لە ھەموو ناز و نەعمەتەكەو ھە. پرسىارى لە عەلانىدىن سەجەدى كەرد. كابراى دانىشتوو بە زەردەخەنەكەو ھە بەروانىنى چاوپكەو ھە كە پى بوو لە ھەست كەردنى تىگەيشتى ئەو كە ئەم مەوانەبە ھەلەدا چوو، وتى: «فەرمانت چىيە بە عەلانىدىن سەجەدى و بۆچىتە؟» ئەو ھەش وتى: ئىشم پىيەتى و ئەمەوئ بىيىنم. كابراى دانىشتوو وتى ئەگەر زۆر بە پەرۆشى بۆ بىيىنى، ئەو كابرايە كە گوئى زەنگانوتەو ھە ئەو ھەتە لەبەر دەستتايە؛ فەرمو ئەمەر كە!

كورەكە گوئى لەو قەسەىە بوو، لەو كاتەدا بەدەستى تۆزى چاوەكانى ھەلگەلۆفت و بە سەرسامىيەكەو ھە تىژتەژ ھەردوو چاوى برىە كابراى دانىشتوو ھەكو بلىتت ھەپەسا. پاشان وتى: «بۆچ جەنابتى عەلانىدىن سەجەدى؟» ئەو ھەش وتى بەلى. ونى زۆر سەپەر ئىستە بە

ته‌واوی باوه‌رم هاته‌سهر ئه‌وه که ده‌نگی ده‌هۆل له‌ دوور خۆشه‌و ئیسته به ته‌واوی باوه‌رم به ناته‌واوی ئه‌قلی خۆم هینا که ئه‌مه‌وی له‌شوینیکی وادا کامه‌رانی بدۆزمه‌وه.

ده‌وریه‌ک هه‌ندئ تووتنی تیا بوو له‌گه‌ل چه‌ند په‌ریه‌ک قاقه‌زی بافه‌ره له‌سهر میزه‌که دانرا‌بوو. کابرای دانیشتوو ده‌ستی برد له‌پاکه‌تیک -که‌ئه‌ویش هه‌ر له‌سهر میزه‌که‌بوو- جگه‌ره‌یه‌کی تریدا به‌کو‌ره‌که‌و خۆیشی ده‌وریه‌ توته‌که‌ی هینا سیگارێکی بۆ خۆی پیتچایه‌وه‌و به‌ده‌م پیتچانه‌وه‌ی سیگاره‌که‌وه هه‌ر ئه‌یوت: «ئێ کامه‌رانی». که‌سیگاره‌که‌ی تیکرد، پینچ شەش چه‌رخ (فه‌نه‌ک) ی بنزینی له‌سهر میزه‌که‌ بوو له‌گه‌ل ئه‌وه‌شا که تازه‌بوون و هه‌موو شتیکیان ته‌واو بوو، ده‌ستی دایه هه‌ر کامیکیان هه‌ل نه‌ئه‌بوون و هه‌ر ئه‌شی وت: «به‌لێ، کامه‌رانی. ئێ، کامه‌رانی. کاکم کامه‌رانی ئه‌وی».

ئه‌و به هه‌ر شه‌ره‌شه‌قیک بوو سیگاره‌که‌ی داگیرساندو به‌گو‌گردیکیش جگه‌ره‌ی کو‌ره‌که‌ی داگیرساند و سه‌ر و نه‌فه‌سیان لێ دا و ئه‌مجا رووی کرده کو‌ره‌که‌ وتی: فه‌رموو قسه‌ بکه‌.

کابرا وه‌یا عه‌لاه‌دین سه‌جادی‌ش تیگه‌یشتبوو که‌ئه‌و کو‌ره‌چی ئه‌وی؟ پتی وت: شوین کامه‌رانی که‌وتووم بۆیه‌ وانه‌که‌م و واره‌ئه‌بۆی‌رم. وتی: «جا ئه‌مه‌که‌ی کامه‌رانیه‌؟» وتی: تا ئه‌م کاته باوه‌رم له‌سهر ئه‌وه‌ بووه که دنیا له‌ مه‌زیاتر هه‌لناگری. ئه‌گه‌ر کامه‌رانی ده‌ست که‌وی له‌و ریگه‌دایه که من گرتومه‌. دیاره له‌مه‌شدا نییه‌. که‌وابوو کامه‌رانی ده‌نگی هه‌یه‌و ره‌نگی نییه‌.

ئنجای پتی وت: کاکێ خۆم گوێ بگره‌تا قسه‌ت بۆ بکه‌م، به‌لام پتوێسته‌ تۆ له‌پیشا به‌سه‌ره‌ات و چۆنه‌تی خۆت بۆ من بگیریته‌وه‌و تیمبگه‌یه‌نی له‌حال و ئه‌حوالی خۆت، ئه‌و وه‌خته‌ منیش ئه‌وی بیزانم پیت ئه‌لیم.

کو‌ره‌هات ئه‌وی به‌سه‌ری هاتبوو له‌و رۆژه‌وه که به‌ شوین کامه‌رانی ئه‌سو‌ورپته‌وه‌ تا ئه‌م کاته هه‌ر شتیک هه‌بوو نه‌بوو هه‌مووی بۆ گێرایه‌وه‌و وتی: ئه‌مه ئاخ‌ر پله‌مه؛ ئه‌مه‌وی بزانم ئه‌وه‌ی که‌من ئه‌مه‌وی لای تۆ ده‌ست ئه‌که‌وی یان نه‌. به‌و نیازه هاتم، به‌لام که سه‌یر ئه‌که‌م تۆ له هه‌موو که‌س زیاتر له‌جه‌زبه‌ دای.

لی‌ره‌دا عه‌لاه‌دین سه‌جادی ده‌ستی پێ کرد و وتی که‌واته دلت لام بێ وتی: «برام، له‌پیش هه‌موو شتی‌کا چه‌ند وشه‌یه‌ک هه‌یه، ئه‌مانه‌ ته‌نها وشه‌که‌یان هه‌یه، مه‌فه‌وومی ئه‌و وشه‌یه‌ دوور نییه هه‌ر دروست نه‌بووی. ئه‌وانه‌ش وه‌کو کامه‌رانی، عه‌داله‌ت، دیموکراسی و هه‌تریش هه‌یه».

ئەمانەتچۆرە تەلەپە کەن کەلیمە لە دنیا دا نییە و نەبوو. ھەر شتێک ھەبە لە دنیا دا ھەمووی نسیبە. چاوت لە کاروباری روالەتی نەبێ، ئەو ھەبە. ھەر دەستەبە کە تۆ ئەیبینی بە لاتەو دەستەبەکی باش و بەختیار، بچۆ لە گەلیا ھەلسو کەوت بکە لە پاش تۆزیک پەشیمان ئەبیتەو؛ خێرا بۆت دەرئەکەوێ کە ئەو بۆ دەستبەینی دەستەبەکی تر ئەو رێگەبە ی گرتووە. جا با ئەو دەستەو چینی ھەر دەستەو چینی بێ، بەلام ئەو بەدلی منا دێت و بەلامەو کامەرانییە، چەند بیر و باوەریکە. ئەگەر ئەو بیر و باوەرەت بوو ئەو کامەرانییە، ئەگەر نەتوو ھیچ. بەتایبەتی کامەرانی بەینی رۆژو زەمان ئەگۆریت، لەم رۆژەدا کە ھەموو شت لە فیکر چۆتەو و پوول و دراو شوینی ھەمووی گرتۆتەو، کابرا بۆ ئەو کە راوی دەست کەوێ، چی بە بیرا بیت لە کار و بارێ ناھەموارو لە ماستاو کردنی بێجێ ئەیکا گۆیا بۆ ئەو کە ئەو دراو و شوینی دەستکەوێ. سەر ئەکە ی کە دەستیشی ئەکەوێ لە ھەموو کەس دل تەنگتر و بەخەمتەر. کەوابوو ئەمە کامەرانی نەبوو کە دەستی کەوت.

ئیحترام و رێز لە دنیا دا دوو جۆرە: جۆریکی ھی ئینسانی روتە؛ واتا پتووستە لە سەرت ھەر کەس پتیا و ت ئادەمیزاد، خۆلێژیک بیت یا پادشایەک تۆ ئەبێ ریزی لێ بگری و بە چاویکی گەورەو سەیری کە ی چونکە ئینسانەو یەکیکە وەکو تۆ.

جۆریکی تر، ئیحترام و ریزی دۆستایەتی، خزمایەتی، پایە و شوین، عیلم و زانیاری، سامان و روالەتی دنیا یە. ھەر یەک لەمانەش ئەبێ زیاد لە ھی ئینسانیکا بەشیان بەدەیت، بەلام بە مەرجیک: بەو مەرجە ی کە کابرا لە خۆبایی نەبێ و داوای ئەو ی لێ بکا ھەر بەو ناووە کە ئەو گەورە یە ئیتر واجبە لە سەر تۆ کێنۆشی بۆ بەری. ئەگەر ئەو داوای لیت کرد ئەو ئەبێ لەلایەن تۆوە بێبەش بێ؛ تەنانت لە ئیحترامە ئینسانیکەش؛ بۆ وینە: کابرایەک بە میسال وەزیر، داوای ئەوەت لێ ئەکا تەنھا بەو ناووە کە وەزیرە پتووستە لەسەر تۆ کێنۆشی بۆ بەری و لەبەر دەرگا کە یا بکەوێ و دەوری لیدە ی. جار جار ئەویش بە فیزیکی وەو بەتیلی چاوەو نیو مەرحەبایەکی روتت لێ بکا و ئەم نیو مەرحەبایە بێ بە خواردنی شەو و رۆژت و ھیچی تر.

ئەگەر یەکی و ابوو ئەو تۆ ئەبێ لەباتی کە کێنۆشی بۆ بەری، بەردی تێگری و بیشکینی. بە شکانیککی وا کە جاریکیکە خۆی بۆ پتیکەو نەنووسینری. ئەو مەسەلە کوردییە تی بگەینە کە ئەلێ: «بۆیە پتت ئەلیم کاکە، تا چۆلە کەم بۆ بگری»؛ ئەگەینا ئەگەر بێتەسەر ئەو لەبەر تەنھا پایە کەت وەیا لەبەر تەنھا سامانە کەت داوای ئەو ی لێ بکە ی کە بە گەورەت بزانم، ئەو لە باتی ئەو بێ و ابجیتە دلتەو کە بە ھیچت نازانم و ھەر یە کە پیاوی مالی

خۆمانین. لەم لایەنەوه ئەبێ پیاو وەزیریکی و گزیریکی بەیەک بزانی و هیچ گویان مەدەرێ با بیکەن برویش.

یەکیکی تر لە هۆی بەختیاری ئەوەیەکە هەرگیز وەختی خۆت وەیا دلی خۆت بەشوین و جیگەو بەقسە و تن بەخەلکەوه تەنگ مەکو و خەریک مەکە. چاوت لەوەوه ئەبێ کەفلان ئەوەی هەید و تۆ نیتە؛ وەیا کە دانیشتی لەگەڵ یەکیکا مەیه بەسەر و گویلاکی ئەو کەسە کە رۆژیک لەروژان ناسراویەکتان بوو. وەیا نان و پیازیکتان بەیەکەوه خواردوو. لەم قسانەو لەم خەریک بوونانە هیچ کەلکیکی وەرنەگاری. بیجگە لەوەی ئەبێ کە دلی خۆت گرانبار ئەکە. پیاو ئەبێ وەکوو ئاوی مەنگ وای؛ ئەوەک چەقەندی ئاش.

یەکیکی تر هەر قسەیه ئەیلێت وەیا هەر کردەوهیەکە ئەیکە ی دوو ئامانجت هەبێ: یەکم نیازی خۆت لەگەڵ خوا ی خۆتا بۆ ئەو قسەو کردەوهیە پاک بێ؛ دووم موخاکەمەیک لەگەڵ ویزدانی خۆتا بکە بزانه ئەو قسە وەیا کردەوه تە زیانی نییه بۆ خەلک و بۆ بێ گوناخان. ئەگەر ویزدانەکت پێی وتی نیەتی، وە نیازە کەشت لەگەڵ خودا پاک بوو، ئەوە لەسەر ئەو قسەو کردەوه تە برۆ با هەموو عەلەمیش قسەبکەن هیچ نرخیکی نییه و دواچار هەر تۆ سەر ئەکەوێ.

یەکیکی تر لە هۆی کامەرانی ئەوەیە ئەگەر بیر و باوەریکت هەبوو، ئەبێ تا ئاخر هەناسەت لەسەر ئەو بیر و باوەرە برۆیت. پایە وەیا پارە وەیا رۆژباشی بۆش نابێ پەشیمانت بکاتەوه. ئەمەش مەرجی هەیه؛ مەرجە کەش ئەوەیه و بزانی لەبیر و باوەرە کە تا راست ئەکە ی و لەسەر شتیکی راست و دروست ئەرۆی. ئەگەینا ئەگەر و بزانی بیر و باوەرە کە ت چەوتە، ئەوە نابێ لەسەری برۆی؛ چونکە پێدا گرتن بۆ شتی چەوت ئەمە زیانی لە قازانجی گەلی گەلی زۆرتەرە. خۆ ئەگەر بیر و باوەرە کەشت بەراست زانی، وە لە واقعیشا راست بوو، ئەوە هەر لە سەری برۆ با رایشت کێشنە پێ سیدارەو پێت بلێن یا ئەبێ پەشیمان ببیتەوه یا ئەمە تە ملت ئەکرێ بەو پەتەوه؛ ئەکە ی پەشیمان ببیتەوه؛ چونکە مردنی بەسەر بەرزی گەلی سەر بەرزترە لەژیانی کە سەرنزمی تیا بێ.

یەکیکی تر ئەوا دوو دەستە هەیه: دەستە یەکی دەستە جەلەوی ئیشی گرتۆتە دەست و لەسەر کورسی دانیشتوو؛ دەستە کە ی تریش لە دوورەوه وەستاوه سەیر ئەکا. لەم دەستە ی دوو مەدا چەند کەسیک پەیدا ئەبێ ئەوانی تر هەلئەخرپێی با بچین ئیشە کە لە دەست ئەوانی تر بستیین؛ چونکە نازانن بەرپۆیهی بەرن. ئەچن و بەرەنگاریان ئەبن. ئەوانەش کە لەسەر کورسیە کەن، ئیشە کە نادەن بە دەستەوه. بەمان ئەلێن ئیوه نایزانن بەرپۆیهی بەرن.

کاروباری کۆمەڵ وای ئەوێ کە ئیمە لەسەر ئەم کورسیە بین. ئەمانیش ئەلێن: نا، ئیوه نایزان بەرپۆهێ بەرن. کاروباری کۆمەڵ وای ئەوێ کە ئیمە لەسەر ئەم کورسیە بین. هەر دوو لایان هەر کاروباری گشتی ئەکەن بە بیانوو بۆ دانێشتن لەسەر کورسیەکە؛ کەچی هەر دوولایشیان درۆ ئەکەن کار و باری خۆیان وای پتوێستە کە لەسەر کورسیەکە بن، نەوێک کار و باری گشتی.

جا نەکە ی بروا بەقسە ی هیچیان بکە ی. هەر دوولایان درۆ ئەکەن؛ مەگەر بەدەگمەن و بۆ خۆیان وا ئەکەن. راستەبۆ خۆیان وا ئەکەن، چونکە سەیر ئەکە ی ئەو دەستە یە بۆ لەسەر کورسیەکە یە هەموو تێپەراندنی ئیش و کاری ولات هاتۆتە سەر ئەوێ کە بۆ خۆیان تێپەرێتن و ئەوانی تر کە لەسەر کورسیەکە نین وەیا تێکرای خەلکی ولاتن، لە دوورەوێ زاقە ی چاویان دیت و بەدەردی نەرۆیشتنی ئیشەوێ ئەتلێنەوێ.

جا کاکەبرا! لەبیرو باوهری منا ئەمانە هەندیک بوون لە هۆی کامەرانی. ئەگەر توانیت ئەمانە بەری بەرپۆهێ، ئەوا وێزدانت ئەتوانی بەهسێتەوێ. کە وێزدانت هەسایەوێ خۆیشت کامەرانی ئەبێت. هەر وەخت توانیت ئەرکی ئەمانە هەلگری و هەلتگرت، جارێکیکە وەرەو هەندیکێ تر هەیه پێت ئەلێم. ئەگەر ئەو کامەرانیە ی تو ئەلێت و عەودالی بە شویتیا نییەو درووست نەبووێ. بچۆرەوێ لە مالی خۆت دانێشەوێ، خۆت بە خەیاڵەوێ خەریک مەکە؛ نە عەدل هەیه نە کامەرانی.

کۆرە هەلسا سوپاسێکی کابرای دانێشتووی کرد و ژوورە تاریکەکە ی بەجێهێشت و روێشت.

لافاوی سولهیمانی

- ئەلێن میژوو خۆی دەوری خۆی ئەکاتەوێ، ئەمەرستە. چونکە ئەو کارەساتە کە لەو رۆژانەدا پەیدا ئەبن، بەدەگمەن دوویان لە یەک ئەچن. دەور کردنەوێکە مەعنای ئەوێ نییە کە کارەساتی وەکوو یەک ئەگیرێتەوێ، بەلکۆو مانای ئەوێکە زەمانەکە چەرخێکە ئەسوورپێتەوێ لە ناو چەرخەکەدا پەردە ی ورد و دروشت هەیه و پێشانی خەلکی ئەدا. چەرخەکە لە سوورپێتەوێدا ناوێستێ، کە نەوێستا ئێتر بەرەبەرە هەر پەردە ی جۆروا جۆر دەر ئەکەوێ.

جا بۆ ئەو ئەو چەرخى میژوویە یەکنى لەو پەردانەکە نواندى بۆ پاشەرۆژ ون نه‌بێ، ئەوا ئیمە لیرە وەکوو بخزیتە مەکینەى زەنگو غرافەو و بەتەواوى روون بکریتەو، ئەینوسین و بۆ پاشەرۆژى میژوو ئەیهێلینەو. ئەو پەردەیه‌ش پەردەى کارەساتى لافاوى سوله‌یمانییه، ئەم کارەساتەش بەم جۆرەبوو:

رۆژ رۆژى هەینى و ۱۸ى تشرینی یەكەمى ۱۹۵۷ و ۲۸ى سەرماوەزى ۲۶۵۷ى كوردی بوو. سەر لەبەیان هەتاو و رۆژیکى خۆش بوو. ئومیدی لە خۆشى بەو لاو هه‌یچ شتیکی تر نه‌ئەکرا هەتا کەوتە پاش نیوهرۆ پاش عەسر. سەعات بوو بە پینجى پاش نیوهرۆ لە لای شیمال و شیمالى رۆزاووه هه‌وره چلکەنە یەك پەیدا بوو. زۆر بەتیزى بەره‌و ئاسمانى ناو شارەكەو بنارى شاخى گۆزەو وە دایکرد و کردى بەرەهیلە. زۆرى پینەچوو بوو بەتەرزه. بۆ ماوه‌ى ۴۵دەقیقه ئاسمان وەیا هه‌وره تالەكە ئەیگرمان و ئەیشریخان و ئەگریا. باران وەكو كوننه‌ سەر بەره‌وژیر ئەهاته‌ خواره‌و. تنۆكى باران بە هەر چواریان ئیستکانیکى چایان پڕ ئەکرد. تەرزه‌ لە هیلکە کەویکەو هەتا هیلکە مریشکێک بوو.

کە باران و تەرزه‌ خۆشى کرد، لافاو وەكو شیری برسى پەلامارى ناو شارى دا. لە سەرۆى شارەكەو وە رزایە ناو شارەو. سەرى کرد بە کۆلانەکانى گەرەکی «مەلکەندى» دا - کە یەکیکە لە گەرەکی شارەكەو کەوتۆتە سەرۆى شارەو - لە کۆلانیشەو و رووى کردە ناو ماله‌كان و ناو ژووره‌كان؛ چى بەرپەل کەوتایە لەنۆین و منال و زەلام، لە دروشکەى بەردکیشان هەمووى رائەمالى و ئەیهێنایە دەرەو.

ئەمجا بەسەر ئەو جادەیه‌ تازەیه‌دا کە ئەچى بۆ ئەزمەر شالاوى هینا چوو سەرەى شارەكەو. سەرا دوو نەۆمە؛ نەۆمى خواره‌و پرى بوو لەناو و هەچ نووسراو و پسوولەو سەنداتیکی سەرەى حوکومەت هەبوو لەو نەۆمەدا هەمووى کەوتە سەر ئاو لەبن میچە کە توند بوو.

لە پەنجەرەکانەو ئاو هاژەى کردو هاته‌ دەرەو. لەگەل ئەوى سەرەو کە ئەهات قۆلیان کرد بەقۆلى یەکا و پەلامارى بازار و گەرەكەکانى خواره‌و یان دا. لەم بەردەرکی سەرەیه‌دا لافاو کە بەهێز تر بوو. ئەسپى کالیسکەچى و ئۆتۆمۆبیلی رامالى و ئەبیرد. ئەیدان بە دیوار و کەندەلانا. لۆریه‌کی بەحه‌وت تن بارەو برد، ئۆتۆمۆبیلی قەمەرە بەسەر ئاوە کەو، ئاو کە بۆی بوو بوو بەشوفیر و بە کۆلانەکانا ئەیسوورپانده‌و.

لەشوینیکی تر کە پیتی ئەلین «ئەسحابەسپى» و ناوهندى شارەكەیه، ئۆتۆمۆبیل بەگوريس بەسرا بوو و، ئاو گوريسى پچران و ئۆتۆمۆبیلی فراند. نرکەى ئەم لافاوێش بێ زیاد و کەم

هەر لەوێ ئەچوو ئەتوت کینۆیک ئەکەوێ بەسەر کینۆیکا؛ چونکە هەم دەنگی ئاوەکە خۆی هەم دەنگی رووخانی ئەو دیوارو خانوانە کە بەرلەپی ئەکەوت، یەکیان ئەگرت و ئەو شایەیان ئەگیرا.

لە هەندێ شوێنا ئاو کە چووێ ژوورەوێ ئەو میز و کورسیانە کە لە ژوورە کە بوون ئاوەکە لە بن میچەکە ی تونگ ئەکردن. لە هەندێ شوێنی تر ئاو لەپاش ئەوێ کە نەهۆمی ژێرەوێ خانووەکە ی پر ئەکرد، ئەچووێ نەهۆمی سەرەوێ. لەوێوێ لەدەرگا و پەنجەرەکانەوێ وەکوو تافگە هەر بەهێزی کۆیستانەکان ئەپرژایەوێ کۆلانەکانەوێ.

لافاو لەدەشتەکانی سەر ووی شارەکەوێ مەری هێنابوو. بە جۆری رایمالیبوو ئەو مەر فریای ئەوێ نەکەوتبوو کە رووی خۆی بگۆڕی بۆ رووی ئاوەکە. هەر وەها لەناو شارێ ئەسپی رانەمالی و ئەبێرد. کە ئەمانەشی ئەبێرد ئەیدان بەدیوار و کەندەلانی ناو شارەکەدا و لەوێ یا ئەبوون بەژێر دیواری رووخاوەوێ یا هەر تونگی ئەکردن لەدیوارەکەوێ بەو جەزەرەبە یە گیانیان تیا نەئەما. ئاوەکە بەمەوێ نەئەویستا، منال و زەلامی لەناو مالا ئەفراندو ئەبێردن. چەند بێشکە ی کۆرپە ی ساوا بەسەر ئاوەوێ بوو؛ کەس نەئەوێرا توخنی کەوێ.

ئەمجا لافاو رووی کردە بازاران. لەوێ چووێ «قەیسەرە» کەنەوێ. سولەیمانی دوو قەیسەری تیا یە: قەیسەری «نەقیب»، قەیسەری «وەسمان پاشا». ئەمانە شوێنە کە یان چالان. شتومەکی بازارگانی و تجاری سولەیمانی هەموو لەم دوو قەیسەرەدان؛ کەچی چی لەوێ بوو لەکۆتال و شەکر و چا و بابەتی عەتاری، هەموویانی رامالی فەردە ی پر لەکۆتال و سندووقی چا بەسەر ئاوەکەوێ وەکو پووشکە وای بوو.

دیارە ئەم ئاوە هەتا ئەهات زیادی ئەکرد و ئەهاتە سەری. لێرەدا نۆرە هاتەسەر گەرەکی «سەر شەقام» و «شیخەباس». بەو توورە یی و توند و تیز یە پەلاماری ئەو گەرەکانە ی داو رووی تی کردن. لەو دوو شوێنە کارەساتی زیاتر کرد؛ مال رووخان و منال بردن زۆرتر بەر ئەو شوێنە کەوت.

شوێنی شاری سولەیمانی لێرە؛ هەتا سەرەو خوارتر برپا بەلای قیبلەوێ گۆری ئاو زیاتر ئەبێ. ئەم گەرەکانەش کەوتوونەتە خوارووی شارەوێ بۆ یە زیاتر کارەسات لەمانا رووی دا. تا گەیشتە ئەوێ و لەوێ دەرچوو هەر شتێک هەبوو بردی و ئەمجا لەخوارووی شارەوێ رووی کردە چەمی تانجەرۆ.

له هندی له کۆلانه‌کانی ناو شارا نهو شوینانه که ریبازی ئاوه‌که بوون، تا دوو مه‌تره
ئاو به‌رز بووبوووه. به‌لای زیاتر له‌وه‌دا بوو ئاوه‌که سارد بوو، هه‌مووی هی تهرزه‌بوو. له‌به‌ر
ساردیه‌که‌شی کەس نه‌یه‌وێرا توخنی که‌وێ و شتی‌ک بگریته‌وه.

له هندی له چه‌وش و سه‌ربانه‌کانا وه‌کوو هینایی‌تت به‌سه‌د بار، سه‌د بار ته‌رزه‌ت
تی‌کردی، ئاوا کۆمه‌له‌ بوو بوو. سه‌یرتریش ئه‌وه‌بوو شوینی وا هه‌بوو نووسابوو به‌ شاره‌که‌وه،
وه‌کوو هه‌ر بارانی لی نه‌باریی وایوو. له هندی په‌نا دیوارا له‌پاش ۴۲ رۆژ ته‌رزه
ئه‌دۆزرایه‌وه له هیلکه‌که‌و گه‌وره‌تر بوو.

ده‌نگی نرکه‌ی لافاو و ده‌نگی هاواری ژنان و پیاوان که‌ کەس و کاریان ئاو نه‌یبردن
وه‌یا ماله‌کانیان له‌به‌رچاویانه‌وه نه‌روو‌خا، وه‌یا شتومه‌کی ناوما‌لیان به‌سه‌ر ئاوه‌وه نه‌مینرا وه‌یا
بارخانه‌ی بازرگانه‌کان نه‌چوو به‌گه‌رووی لووره‌ی لافاوه‌که‌دا و ئه‌مان هه‌یچیان پێ نه‌ئە‌کرا
بی‌جگه‌ له هه‌ناسه‌ هه‌لکیشان نه‌پێ. ئه‌م ده‌نگانه‌ی ئه‌و رۆژه‌ی ناو شاری سوله‌یمانی بی‌گومان
کردبوو به‌ کاری که‌ فریشته‌ی ئاسمان به‌زه‌بی پیا بیته‌وه؛ به‌لام له به‌ر ئه‌وه که ئه‌و شاره‌ هه‌ر
له‌ ماوه‌ی چه‌ند سالی‌کا جاری‌ک نه‌پێ ئه‌م ده‌نگانه‌ی لی به‌رز بیته‌وه؛ جاری‌ک به‌ هۆی
بۆردوما‌نه‌وه، جاری‌ک به‌ هۆی رژانی خوینی شه‌هیده‌کانه‌وه، جاری‌ک به‌ هۆی لافاوی بی
ئه‌مانه‌وه. له به‌ر ئه‌مانه‌ فریشته‌ی ئاسمانیش گو‌ییان که‌ر بووبوو له‌ده‌نگی ئه‌و هه‌موو
زایه‌لانه. وادیاره‌شاری سوله‌یمانی ئه‌پێ هه‌موو جار ئه‌م ده‌رد و مه‌ینه‌ته‌ بخاته‌ سه‌ر شانی.
له گه‌رمه‌ی لافاوه‌که‌دا خه‌لکه‌که‌ په‌رت و بلاو بووبوو‌نه‌وه؛ که‌س ئاگای له‌که‌س نه‌بوو.
وه‌یا که‌س نه‌یه‌زانی چی دیار نیه‌و کێ بووه به‌ قوچی قوربانی و به‌ مالی تالانی.

باران و ته‌رزه‌که‌له‌پاش ۴۵ ده‌قیقه‌خو‌شی کرده‌وه. لافاو هه‌ر دریه‌ی کیشا و شه‌و
به‌سه‌را هات. لێره‌دا عه‌لم که‌وتته‌ ده‌ربه‌ده‌ری و فه‌لاکه‌ت. به‌ره‌به‌ره‌ناله‌ی جگه‌ر سووتاوان
به‌رز بووه‌وه. ئه‌مجا هه‌ر یه‌که‌ له‌ لایه‌که‌وه هاواری ئه‌کرد کو‌په‌که‌م وه‌یا براکه‌م وه‌یا
کو‌رپه‌کانم دیار نین. راست بوو، دیار نه‌بوون؛ چونکه‌ لافاو بر‌دبوونی و کردبوونی به
گا‌وگه‌ردوونی خو‌ی.

ئه‌وانه‌ی له‌ناو شارا به‌خنکاوی له‌ ده‌می لافاو سه‌نرا‌نه‌وه، وه‌یا ئه‌وانه‌ی به‌مردوویی
له‌ژێر دار و به‌ردی خانووی رووخوا‌ی ده‌ست لافاو ده‌ره‌یترا‌بوون، ئه‌مانه‌ له‌ ماوه‌ی شه‌و و
روژیکا دۆزرا‌بو‌نه‌وه. به‌لام له‌پاش ئه‌و شه‌و و رۆژه‌ له‌ عه‌ریه‌ت و تانجه‌رۆ لاشه‌ی مردوو
نه‌بینرایه‌وه و ئه‌ه‌یترا‌یه‌وه.

دەستە دەستە خەلک ئەچوون بۆ ناشتنی مردووی ئەم کارەساتە لە گردی سەیان.
گۆرەلکەنەکان فریای ئەو نە ئەکەوتن بێنەو بۆ ناوشار. کە گۆرپکیان هەلئەکەند بە پەلە
ئەچوونە سەر هەلکەندنی گۆرپکی تر.

سەیرتر ئەو بوو لە پاش دوو رۆژ منالیک لە ناو بێشکەیا کە ئاو بردبووی لە دەورو بەری
عەرەت و تانجەرۆ دۆزرا بوو و پەنجە خۆی خستبوو دەمی و ئەیمزی؛ هینایان بۆ
خەستەخانە. وا دیار بوو لەویدا ویستبوویان دەرمانی بکەن ئەو وەختە مردبوو.

دەمی سال بوو؛ سولەیمانی خەریکی ریکوپیک کردنی ناو شار بوو. لە جادە، لە
زیراب و رەهەن، لە جوانی ناو شار ئەم لافاو ئەو ئیشانە کە بەو سالە کرابوو هەمووی لە
ماوەیەکی کەما تیکداو هیچی بەسەر هیچەو نەهێشت. شاری سولەیمانی لەم میژوویدا بوو
بە شویتیک وەکوو هەرگیز دەستی ئاوەدانی بەخۆیەو نەدیپ و ابوو. لە لایەکەو جادەو
کۆلان هەموو تیکچوو بوو، روخابوو بەسەر یەکا. لە لایەکەو خانووبەرەکی زۆر پەسابوو
بە سەر یەکا. دەنگی زایەلە ی رۆرۆیش سەرباری هەموو بوو.

ئەو زیانە کە لەم لافاویدا کەوت لەم شارە بەمجۆرە بوو:

ئەوانە کە خنکان و بوون بەزیر دار و پەردووی خانووی رووخاوو ۳۵ کەس.
ئەمانە زۆرتری منالی ساواو پاشان ژن و ئەمجا پیاو. ئەو خانوانە کە لافاو رووخاندی ۴۷
خانوو بوو. ئەوانە کە لافاو پەکی خستبوون ئەبوا برووخینرین ۷۶ خانوو بوو. ئەو زیانە
کە لە خەلکی ناو شار کەوتبوو لە کوتال و بابەتی عەتاری و شتومەکی ئاو بردوی ناو مال
دانرا بەسەد هەزار دیناری عێراقی. ئەو زیانە کە لە شارەوانی (بەلەدیە) کەوتبوو هی
خیابانەکان، باخچەگەشتیەکان، زیراب و بۆریەکان دانرا بە ۳۰۰ هەزار دیناری عێراقی.

ئەم کارەساتە بەمجۆرە قەوما. پاش ئەو خەلکی ناوشار و کوردەکانی دەرەوێ ناو
شار بەتایبەتی ئەوانە کە لە بەغدا بوون، هاواریان لی بەرز بوو و بۆ پرکردنەو و
چارەکردنیکێ ئەم زیان و کارەساتە. ئیستگە کوردی و عەرەبی لە بەغدا دەنگی بەرز
کردهو. مەسەلە گەشتە هەموو شارەکانی دەرەوێ عێراق و ئیستگەکانی عەلەم. هەموو
باسی ئەم لافاو و پەڕیشانی خەلکی شاری سولەیمانیان کرد. خاوەن شکۆ پادشای عێراق و
جێنشین پادشای عێراق لە بەغداو چوون بۆ بینین و سەرەخۆشی کردن لە لێقەوماوانی
شاری سولەیمانی. هەر وەها پیاوانی کوردیش لە هەموو لایەکەو هەرچۆن ئەوی بۆ بینینی
ئەم کارەساتە بە تەلگراف و تەلەفۆن و نامە تاییبەتی کوردەکانی عێراق و دەرەوێ عێراق
دەربڕینی ماتەمی خۆیان بۆ ئەو پەڕیشانیە کە رووی کردۆتە شاری سولەیمانی، ئەنارد. بۆ

موتەسرفی شار و سەرۆکی شارەوانی و روژنامه‌ی ژین له سوله‌یمانی هه‌روه‌ها پادشا و سەرکۆماره‌کانی کیشوه‌رانی ده‌روه‌ی عێراق باسی ماتهمی خوێان نه‌نارد بۆ خاوه‌ن شکوێ عێراق و ئەمانه هه‌موو له روژنامه‌کانی به‌غداد بلوو نه‌کرایه‌وه.

له‌بن ده‌ست ئەمه‌وه خه‌زینه‌ی حوکومه‌تی عێراق ۲۰ هه‌زار دیناری نارد بۆ لێقه‌وماوانی شار. ئەنجا فەرمانیشی ده‌رکرد که‌تا ۵۰ هه‌زار دینار پیتاک بکری و ئەمانه‌ش هه‌ر بدریتی. لێ‌نه‌یه‌ک بۆ ئەم لایه‌نه له به‌غدا دامه‌زراو ده‌ستیان کرد به‌ئیش کردن. له‌شاره‌کانی تری کورده‌واری عێراق، ئەوانیش لێ‌نه‌یان بۆ خوێان دروست کرد و ده‌ستیان کرد به‌ پاره‌ کۆکردنه‌وه و هه‌موو لایه‌ک مه‌ردانه هاتنه‌ده‌ست.

له‌ناو شاری سوله‌یمانیش ۸ لێ‌نه‌دروست کرا بۆ ئەوه‌بزان هه‌ر که‌سی زیانی لیکه‌وتوه. به‌و پێیه له‌م پارانه، پاره‌یان بده‌نی و توژی له‌ که‌ساسیان که‌م بکه‌نه‌وه.

ئهو لێ‌نه‌گشتیه که له به‌غدا دروست بوو، له‌پاش ئەوه که به‌جۆریکی جوان که‌وته‌ ئیش کردن، په‌نجا هه‌زار دیناریان کۆکرده‌وه و نزیکه‌ی ۳ هه‌زار دیناریکی تریش هه‌بوو، ده‌ستووریکی تازه‌شیان بۆ ئەوه داوا کرد. هه‌روه‌ها ۱۵۰۰ دیناری تریش پێش ئەمانه له لایه‌نی یه‌ک دوو که‌سه‌وه به‌رات کرا. به‌کورتی بۆ ئەم ئیشه په‌لاماریکی باش درا. له‌روژی ۱۹۵۸/۱/۱۶ دا لێ‌نه‌ی گشتی چوون بۆ سوله‌یمانی و پاره‌یان بلوو کرده‌وه. زیان له ۶۴% پر کرایه‌وه. دیاره‌ئهمه‌ بێ‌جگه له‌وه که‌تا ۲۰ هه‌زار دیناریک له ده‌وله‌مه‌نده‌کانی سوله‌یمانی که‌ زیانیان لی که‌وتبوو، وازیان هێنا و به‌شی ئەوانیش دابه‌ش کرا به‌سه‌ر ئەوانه‌دا که زۆر پێوێستی یارمه‌تی بن.

شتیکی تر که‌ شایانی باس بێ ئەوه‌بوو:

ئهم لێ‌نه‌یه هێتایان ئەو که‌سانه که‌به هۆی لاقاوه‌وه‌مردوویان مردبوو، ئەو مردووه‌ ته‌گه‌ر سەرۆکی خیزان بووبی، بێ‌جگه له به‌شی زیانه‌که ۲۵۰ دیناری تریشیان داوه به‌ خیزانه‌که. ته‌گه‌ر خۆ مردووه‌که سەرۆک نه‌بووبی ۱۰۰ دیناریان پێ داو.

ئهمه‌ی که‌من نووسیم لێ‌ره‌دا بۆ ئەوه‌بوو که‌ میژووشت ون نه‌کا. جا له‌به‌ر [ئهو] ئەم باسه ئەخوێنه‌وه‌و دوور نیه نه‌زانری که‌ زیانه‌که چهند بووه به‌رامبه‌ر به‌پاره‌ی ئەوان، وه‌یا نه‌زانری دیناری عێراقی چ نرخیکی هه‌یه، ئەوا هێنাম به‌رانبه‌ری دیناری عێراقیم کرد له‌گه‌ل هه‌ندی له‌و پارانه‌دا که‌خواه‌نه‌کانیان دراوسیتی و ئاشنایه‌تیان له‌گه‌ل عێراقا هه‌یه بۆ ئەوه هه‌موو لایه‌ک وه‌کو یه‌ک بزانیان که‌ زیانی شاری سوله‌یمانی له‌ماوه‌ی ۴۵ ده‌قیقه‌ی روژی

۱/۱۸. ۱۹۵۷/ چەند بوو و بۆ ئەو بەرەى پاش ئەم رۆژەش ھەر بەتەواوى بۆيان دەرکەوى نرخی پارەکان لەو رۆژەدا بەم جۆرەى خوارەو بوو:

دینار عیبارەتە لە ۱۰۰۰ فلس وە ئەمە وەحدەىەکی قیاسى عیراقیە.

فلس دینار

۷۵۰ ۳ لیرەى رەشادی زیر.

۱۰ ۱ پاوەنى ئینگلیزی.

۱۰ ۱ جۆنەىەى میسرى.

۳۶۵ دولارى ئەمەریکی

۱۰۲ لیرەى قاقەزى سوری.

۲۶ لیرەى قاقەزى تورکی.

۱۱۸ لیرەى قاقەزى لوبنانى.

۴۶ تمەنى ئێرانى.

۷۵ روپیەى هیندى.

۸۰ فەرەنگى سویسرى.

لەدروستکردنى شارى سولهیمانیەو تا میژووى ئەم کارەساتە ۱۳۷ سالە. وا دیارە ئەم شارەلەم ماوەیەدا ھەر بەشى کۆلولى و ناخۆشى بوو.

مامۆستا نەجمەدین مەلا لە رۆژنامەى «ژین»ى ژمارە ۱۳۷۸ ی رۆژى ۱۹۵۸/۱/۲۳ ئاگادارییەکی لەم روووەو بلاو کردبوو. ئەو ئاگاداریە لە گەل ئەم باسەدا ئەگونجى، بۆ ئەو میژوو ئەویش ون نەکاو لە ھەموو لایەکیشەو ئاگادار بن، وا لیرەدا قەوماوەکانمان گێرایەو.

ئەم شارەئەمانەى دیووە:

کارەسات لە میژووى

۱۷۹۵ نەخۆشى چاوەقوول.

۱۸۵۱ روخانى ئەمارەتى بابان و ئازاوە.

۱۸۷۶ گرانی گەورەو شەرى فارس و بەیەزید.

۱۹۰۴ رشانەو.

۱۹۰۸ ئازاوەى سولهیمانى بە ھۆى کارەساتى موسلەو.

۱۹۰۸ گرانی پیشوو لەبرسا بردن.

به‌دیل گرتنی شیخ‌مه‌حمود.	۱۹۱۹
بۆردمانی سوله‌یمانی.	۱۹۲۴
هه‌رای رۆژی ره‌شی شه‌شی ئەیلول.	۱۹۳۰
لافاوی پیشوو.	۱۹۳۲
لافاوی ئەمجاره.	۱۹۵۷

مایه‌وه سهر ئەوه ئایا ئەم کاره‌ساته بۆچی له سوله‌یمانی روویدا؟ له‌گه‌ل ئەوه‌دا ئەو شاره شویتیکی نیمچه کویستانه‌و هه‌موو ده‌میک شوینی ره‌هیله‌و باران بووه؟

جیگه‌ی ناو شاری سوله‌یمانی هه‌موو شیوو دۆله. هه‌ر له‌و وه‌خته‌وه‌که ئیبراهیم پاشای بابان له ۱۷۸۴‌دا بناغه‌ی شاره‌که‌ی داناوه تا ئەم رۆژه هه‌موو کاتیک رییازی ئاو و لافاو بووه؛ که‌چی تا ئیسته‌ش بیجگه له سالی ۱۹۳۲ شتیکی‌تر وا رووی نه‌داوه‌ته‌وه. هی سالی ۱۹۳۲ یش له‌چاو ئەمجاره‌دا شتیکی وا نه‌بوو.

راسته سوله‌یمانی گه‌لئ باران و لافاوی چاو پتکه‌وتوو، به‌لام ئەوه‌ی که بوو به‌هۆی فه‌لاکه‌تی ئەم جاره، دوو شت بوو: یه‌که‌م پر بوونه‌وه‌ی شیوه‌کان؛ دووه‌م پر بوونه‌وه‌ی خه‌نده‌قه‌که.

وه‌کو زانیمان له‌زۆر شوینی ناو شاره‌وه هه‌ر له‌ کۆنه‌وه شیوو دۆل بووه. هه‌ر باران و لافاو یک هاتبێ شیوه‌کان قووتیان داوه‌و ئیتر هیچ نه‌قه‌وماوه. ئەمه‌ چهند سالیکه به‌هۆی دروستکردنی شه‌قام و ریک خستنی جاده‌و کۆلانی تازه‌وه ئەو شیوانه به‌ره‌به‌ره پر بوونه‌وه. خۆلی سه‌رجاده‌کان و خاک و خۆلی مالان هه‌موو به‌جۆریکی که‌مته‌رخه‌می ئەکرانه ناو ئەوانه‌وه. ئەو شته‌ش که ئەم لایه‌نی که‌مترخه‌م کردبوو، دروستکردنی ئەو خه‌نده‌قه‌ بوو له‌ قه‌راخ شاره‌که‌وه. گۆیا ئەوترا که خه‌نده‌ق هه‌بێ ئیتر شیو پتویست نیه. خه‌نده‌قه‌که بوو به‌هۆی تیا چوون و پر بوونه‌وی شیوه‌کان؛ که‌چی ئەمه‌ چهند سالیکه گۆی به‌ خه‌نده‌قه‌که‌ش نه‌درا تا ئەویش پر بووه‌وه. به‌ پر بوونه‌وه‌ی هه‌ر دوو لایان، به‌ر بۆ لافاو به‌ره‌لا بوو.

که‌وابوو هه‌زار خۆزگه به‌و ده‌وره که ئەو خه‌نده‌قه دروست نه‌کرا‌بوو؛ چونکه نه‌بوونی ئەو، خه‌لکه‌که‌و حوکومه‌تیشی وریا ئەکرده‌وه بۆ ئاگاداری له شیوه‌کان؛ ئەمه‌یه‌ئەلێ: «بۆ ریش چوو سمیلشی نایه‌بان».

دیسان ھەر بۆ ئەو ھەمە دەمی ئیوارە ھەواریکی شووم کەشا بەسەر لیوای

لەرۆژی یەکشەنبە ۱۹۵۸/۱/۵ دەمە دەمی ئیوارە ھەواریکی شووم کەشا بەسەر لیوای دیالەدا؛ ولاتی خانەقینی ھەموو داپۆشی. لە سەعات پینجی پاش نیوہەرۆی ئەو رۆژەدا باران وەکوو کوننە سەر بەرەو ژێر دەستی پێ کرد. بێجگە لە تاریکی دنیای ھەر، تاریکی دنیای شەویشی ھاتە سەر. لێزمە ی باران ھەر زیادی ئە کرد. لە سەعات سێی پاش نیوہەشو وریە ترس لێدرا. لافاو لەکیوہ کاندوہ ھێرشى ھێنا بۆ ناوشار. نەدیواری باخ و باخات ئەگێنرایەو، نەکۆشک و خانوبەرەى ناو شار.

نازاوہ کەوتە شارەوہ. مال و منال کەس لەژێر خانوای نەما. لافاو رووی کردە گەپەکی خوارووی ناوشار و خانەکان. لەپیش ھەموو شتی کە مەکینەى کارەبای پەک خست و رووناکی لە شارا برا. دەنگی رووخانی خانوو، دەنگی ھاواری منال و گەورە یەکی گرت. سامی تاریکیش ھەر ئەھات زیاتر ھەرەشەى ئە کرد. بارانیش ئەھات زیادی ئە کرد تا سەعات پینجی بەیانی ئەو لێزمە یە درێژەى کیشا و پاش ئەو، خوۆشی کرد و وردە وردە کونی رووناکیش کەوتە دنیاوہ.

بەلام ھاوار و دادی شار و سەر لێ تیکچوونی دانیشتووانی شار ھەر زیاد ئەبوو؛ چونکە کەس بەتەمای ھیچ نەمابوو و ھیچ دەروپەکیش نەبوو رووی تێ کرێ. جەستەى ئەو شارە لە دلا جەستەى خامۆشان بوو و لەروو جەستەى واوہ یلای دادفرۆشان.

ناو شاری خانەقى روباری ئەلوہندی لە ناوایە کە ئەمە لە ولاتی ئێرانەوہ دیت. ئەم لافاوہ ھى رووبارە کە نەبوو؛ چونکە لەو سەردەمەدا و لەو شەوہدا باران لە ئێران نەباریبوو تا ئەلوہند زیاد بکات؛ بەلکوو ئەم ئاوہ ھەر ھى بارانی ئەو ئاوہ بوو کە لە شیوو کیوہکانی سەررووی خانەقى ئەیکرد بەلافاو و ئەپرژانە ناو شارەوہ.

لەم لافاوہدا زیان لەگیان نەکەوت، بەلام زیان لەمال ئەوہندە بوو، سێ عەلافخانە کە رووخاو ھەموو شتومەکی بوو بە ژێر ئاوہوہ. ۲۰ خانوو ھەر لە ناو شار رووخاوو شتومەکی بوو بە ژێر ئاوہوہ. ۲۵ خانوو لەئاوایی «تۆلەفرۆش» کە لووتی بە لووتی شارە کەوہیەو کەوتۆتە سەرروپەوہ. ۳۰ خانوو لە «کارێزی ئەرکەوازی» کە ئەمەش ھەر لووتی بەسەر شارا داژەندوہ و کەوتۆتە سەرروپەوہ. زیانی بەشی خانەقى بەباخە کاندوہ گەیشتە ۴۰ ھەزار دیناریک. دیسان دە رۆژ ئەم شارە بێ کارەبا و سێ رۆژ بێ ئاوی خواردنەوہ مایەوہ.

هەر له‌و بارانه‌داو له‌و شه‌وه‌دا ئەم له‌شکری هه‌وری بارانه به‌و جوړه دای به‌سه‌ر «قزرابات» (سه‌عديه) و «جه‌له‌ولا» دا؛ لێره‌دا گه‌لێ ناخۆشتر و نا‌ره‌وا تر بوو. شویتنی قزرابات چاله؛ بارانی ئەو ناوه هه‌موو بوو به‌ لافاو و له‌ناکاو سه‌ده‌ی خه‌تی شه‌مه‌نده‌فه‌ری شکان و هه‌ره‌سی هینا به‌سه‌ریانا. ده‌س له‌ سه‌رشان ئاو رزایه ناو مالان. له‌ وێوه هێرشێ برده دوو‌کانه‌کان. کاره‌ساتی قزرابات وه‌کوو هه‌یج شویتیک نه‌بوو؛ دنیا تاریک، لافاوی ئاو به‌ هه‌یز، شویتیک که منالیک تیایا ستار بگریت نه‌ماوه.

زه‌لام و زن و منال به‌ تۆی کراسی رووت له‌ گه‌یژاوی لافاوی بێ ئامانا ئە‌خولانه‌وه. نه‌ باوک به‌سه‌ر منالی ئە‌په‌رژا، نه‌ دایک به‌سه‌ر کو‌رپه‌ی ناو بێشکه‌ی ئە‌دا. ئە‌لین روژی قیامه‌ت وا دیاره ئە‌و شه‌وه بووه له‌ قزرابات.

ئە‌م شویتنی قزراباته‌ ریگه‌ی ئۆتۆمۆبیل به‌ناو شاره‌که‌یا ئە‌پوا. ئە‌م لاو ئە‌و لای ریگه هه‌موو خانوو و دوو‌کانه. شوینه‌که‌شی وا ریکه‌تووه ده‌شته و چالیشه. هه‌موو ئە‌م لاو ئە‌و لاکه‌ی سواره به‌سه‌ریا، له‌ترسی کاره‌ساتیکه‌ی وا گه‌لێ جار ویستراوه شویتنی شاره‌که بگو‌یژریتنه‌وه، به‌لام زۆر به‌ته‌نگیه‌وه نه‌بوون هه‌تا ئە‌مه‌جاره ئە‌مه‌ رووی داو بوو به‌ هۆی مالویرانی گه‌لێ خیزانی ئە‌و ناوه. که لافاوه‌که‌شی هات له‌به‌ر ئە‌وه شه‌و له‌ نا‌کاوا بوو، که‌س هه‌یجی بێ نه‌کرا و که‌س نه‌یتوانی په‌لاماری شتیک بدا بۆ رزگار بوون. ئە‌وه‌ی زۆر ئازا بوايه گیانی خۆی ده‌رباز ئە‌کردو هه‌یجی تر. به‌ هه‌ر جو‌ر بوو، ئە‌وانه‌ی پێیان کراوه خۆیان رزگار کردووه و ئیتر لافاو به‌بێ ئامان په‌لاماری خانوو دوو‌کانه‌کانی داوه تا روژ بوه‌ته‌وه. له‌و هه‌موو خانوو به‌ره‌و دوو‌کانه نزیکه‌ی ۳۰ خانوویه‌ک به‌پێوه ماوه و ئە‌و‌یتری رووخاوه.

که‌روژ بوه‌ته‌وه و ئە‌و عاله‌مه به‌رووت و قووتی که‌وتنه‌ته ئە‌و ده‌شته، حوکومه‌تی نزیک و قائمه‌قامی «شاره‌بان» و له‌شکری ئە‌و ناوه مه‌ردایه‌تیه‌کی مه‌ردانه‌یان نواندوه و له‌ هه‌موو جو‌ره جلوبه‌رگ و خواره‌مه‌نی و نو‌یتیکیان فریا خستون و نه‌یان‌ه‌یشتووه هه‌روا به‌و بێ ده‌ره‌تانیه هه‌موویان تیا بچن.

ئە‌و زیانه‌ی له‌ قزرابات که‌وتووه:

به‌لافاو و به‌ رووخانی خانوو به‌سه‌ریانا ۶ که‌س مه‌ردوون. خانوو و دوو‌کان که رووخاوه دانراوه به‌ ۵۰۰ خانویک. زیانی ناوشار هه‌ی شتومه‌کی ناوما‌ل و دوو‌کان و بازرگانی بێجگه له‌ نرخ‌ی خانووه‌کان ۳۰ هه‌زار دیناریک بووه.

کاره‌ساتی «جه‌له‌ولا» ش که‌مه‌تر نه‌بووه له‌ هه‌ی قزرابات. جه‌له‌ولا به‌سه‌ر رووباری سیروانه‌ویه. ئە‌و‌یش به‌ جو‌ری باران و لێزمه‌که‌ی خانه‌قی و قزرابات هه‌ر له‌و شه‌وه‌دا

کوتراوه. هیچ دەروویەک بۆ ئەو دانیشتوانە نەماوە تەووە تەنھا دەوری رۆژ بوونەووە نەبێ ئەوانیش لەگێژاوی لافاوی بارانا گێژیان خواردوو.

دێسان شوینی جەلەولاش ھەر دەشتەو کیوو تەپۆلکەکان سوارن بەسەریا. بارانەکە کە باریو، لافاو لە شیو و دۆلی کێوکانەووە ھەستاوەو لە ھەر چوار لاوە پەلاماری شوینی جەلەولای داوەو کەس هیچی بێ نەکراوە. بەیانی کە رۆژ بوەتەووە دێسان حوکومەتی نزیک و لەشکری ئەوئ گەیشتونەتە دادیان، جلویەرگ و خواردنیان فریا خستوون. پاشان ئەو مالانە کە بێلانەو بانە ماونەتەووە، لەشکر لە خانووەکانی عەسکەریدا دال دە ی داوون و شوینی بۆ چاک کردوون.

ئەو زیانەی کە لە جەلەولا کەوتوو:

۱۰ کەس بە لافاوو رووخانی خانوو بەسەریاناناردوون. ۱۵۰ خانوو رووخواوە. زیانی ناوماڵ ھیشتا دەرئەکەوتوو.

پاش ئەمانە حوکومەت چوو بۆ سەردانی ئەو شوینانەو لێژنەی دروست کردەووە ھانە ھانە خەلکیان ئەدا بۆ یارمەتی.

رشته‌ی مرواری

- جه‌نگی ۱۹۱۴-۱۹۱۸ جه‌نگیکی به‌سام بوو؛ زۆر به‌سام بوو. که که‌وته ۱۹۱۷ نه‌بیئ ته‌وه بزانیئ که میلیون و نیویک که‌وته‌کوره‌ی شه‌ره‌وه؛ که‌وته نه‌وه کووره‌یه‌وه که‌هوت به‌ش له هه‌شت به‌شی ئهم دانیش‌توانی سهر زه‌ویه تووشی داوی جه‌نگ بوون. تووشی ته‌وه بوون که‌و به‌ش له ده‌ به‌شی ئهم فه‌ره‌نگانه جه‌نگیان له‌گه‌ل به‌شه‌که‌یترا نه‌کرد.

راسته‌ و‌ابوو؛ چونکه ۱۳۴۰ میلیون له‌ هاویه‌یمان‌ه‌کان نه‌چوون به‌گژ ۱۶۰ میلیونی ئه‌لمان، نه‌مه‌یه‌ی، مه‌جه‌ری و‌ تورکیدا.

له‌جه‌نگی ۱۹۱۴-۱۹۱۸ دا ۶۰ میلیون زه‌لام له‌ ژیر چه‌کا بووه. که‌ له‌ شه‌ر بوونه‌وه ۸ میلیونی ئا له‌و که‌سانه‌ که‌ باوک و‌ داکیان به‌خوینی جگه‌ر گه‌وره‌یان کردبوون، له‌ پیناوی چلیسی چه‌ند که‌سیکا کوژران.

هه‌روه‌ها که‌ له‌ شه‌ر بوونه‌وه، ۱۸ میلیونیش بریندار که‌وته‌عالمه‌وه.

تاعون و‌ په‌ریشانی مردن ۱۷ میلیون بوون. که‌واته‌ تو نه‌بی و‌ا بزانی که‌ ۴۳ میلیون که‌س له‌جه‌نگی ۱۹۱۴-۱۹۱۸ بوون به‌گاوه‌گه‌ردوونی چه‌ند که‌سیک.

بناغه‌ی هه‌لگیرسانی ئهم جه‌نگه‌ش ته‌وه‌بوو که‌ «ئه‌رش‌دوق فره‌نسیس» جینشینی شای «نه‌مه‌» له‌ گه‌ل ژنه‌که‌یا له‌ ناو دروشکه‌دا بوون. له‌ «ئه‌لبوسنه» له‌ «سوریا» له‌ ۲۸ هه‌زیرانی ۱۹۱۴ کوژران؛ ئیتر ته‌مه‌ بوو به‌ مووشه‌ده‌مه‌ی هه‌لگیرسانی ته‌وه‌شه‌ره‌ که‌ سه‌ری ئهم هه‌موو هه‌شاماته‌ی تیا به‌ فه‌ته‌رتا درا؛ پیتی ناوی کارمان چیه‌به‌مه‌وه.

مه‌لاحه‌مدوونی حافز، پیاویکی بی‌چاو و‌ خه‌لکی سوله‌یمانی بوو. له‌ ۱۲۷۸ ی هه‌جری هه‌ر له‌و شاره‌ هاتبووه‌ دنیاوه. له‌ ۱۵ ی جمادی‌الاولی ۱۳۳۶ ی هه‌جری کۆچی دوا‌یی کردووه. له‌و ماوه‌یه‌دا گه‌لی شاران و‌ ولاتان گه‌راوه‌ دنیا‌ی له‌بۆته‌دا تا‌قی کردۆته‌وه. جا ئهم مه‌لاحه‌مدوونه‌ به‌چاوی دلی کاره‌ساتیکی ته‌وه‌شه‌ره‌ت بۆ ئه‌گێرته‌وه‌ که‌ پارچه‌یه‌کی هه‌ره‌ به‌رزه‌ له‌ ئه‌ده‌بی کوردی. به‌راستی هه‌ر ته‌نها مه‌لاحه‌مدوون زانیویه‌تی با‌سی ته‌وه‌شه‌ره‌ بکات و‌ بلێت:

ئهم رۆژه‌چه‌رۆژیکه‌عه‌الم شله‌ژاوه

هه‌ر که‌س به‌جه‌خاری جگه‌ری قیمه‌کراوه

دنیا پری ئاشووبە خەلایق بەعموومی
 ئاسایشی لێ مەنعە ئەلنی هێرشی ئاوە
 کامەدی کە ئەلنی خۆشیتە دوورە لە محنەت
 ریشەدی دلی ئالاوە بە سەد دەرد و بەلاوە
 گیرۆدەییە ئەم عەلەمە هەر کەس بەسیاقی
 کەوتوونەتە زنجیرەیی ئەنواعی بەلاوە
 وەک تەرزە ئەباری بە هەموو دەم ئەسەف و غەم
 هەوری غەزەب و قەهری خوا توند و بەتاوە
 نیک و بەدی ئەم زومرەیی ئیسلامە بە جاری
 کەوتوونە کەشاکەش بەقومانەدی ئومەراوە
 ئەم زالمی سەفاکی سەفەر بەرلگە ئەمڕۆ
 فەرمانی بەخوین رشتنی ئەم عەلەمەداوە
 ژاندارمە ئەسووپیتەو وەک واشەیی برسی
 بۆ لاشەیی میلیت بەفرو فیلی غەزاوە
 فەوتاوە لەبەر سوغرە، کەرو ئیسترو یابوو
 حوشتەر سەقەت و شەل بوو، گا پشتی شکاوە
 کەر شەوقی زەپینی نییە حەتا لە بەهارا
 ترسی هەیه نەک بیخەنە ژێر باری قەزاوە
 هەر شەش جەهەتی گرتووە ئاشووب و مسیبەت
 میشوولە مەجالێ نییە دەرچی لەحەواوە
 تەیارە بە ئەسپانی شەرو فتنەو دایم
 جەولانی ئەلنی هەورە بە سەر مەرکەبی باوە
 بالۆنی هەلۆشیو لە گەل دیتە تەحەرک
 عەلەم لە نەزەریا بە مەسەل پۆری خوراوە
 ئەم جووتە بەلازادەیی بالندەییە ئەمڕۆ
 سەیارەیی فەوقن بە ئەلکتریکێ چراوە
 عەلەم لەشریخە شەرەری دەمدەمی بۆمبا

حه‌یران و سه‌راسیمه‌و عقلی خه‌رفاوه

به‌رقی غه‌زه‌بی دانه‌و نارنجه‌ک و تۆرید

ئاگر ئه‌پژینن له‌ زه‌مین و له‌ سه‌ماوه

شه‌و رۆژه‌ له‌به‌ر به‌رقی قه‌بیح و رم و سوننی

له‌معه‌ی قه‌سه‌تۆره‌ش به‌مه‌سه‌ل به‌رقی هه‌تاوه

ده‌شت و جه‌به‌ل و به‌حر و جزیره‌و هه‌موو دنیا

شه‌ق شه‌ق بووه‌ مه‌جمووعی به‌ده‌م تۆپی قه‌زاوه

وشک و ته‌ری ئه‌م سه‌رتحی کووره‌ی ئه‌رز به‌جاری

گولگون بووه‌، ره‌نگینه‌ به‌ خوینی شوه‌ه‌داوه

تا حوکمی ته‌ماشای ته‌سه‌ور له‌ هه‌موو لا

هه‌ر لاشه‌ی چنراوو سه‌ر و ده‌ستی شکاوه

روسی غه‌م و ئینگلیزی خه‌فەت هه‌ر دوو به‌جاری

هاتونه‌ته‌ سه‌ر مۆمنی عوشره‌ت به‌سوپاوه

هه‌ر له‌حه‌زی سه‌د له‌ک چه‌له‌ مۆمن چه‌له‌ موشرک

واسل به‌ دوو جیمن به‌عه‌تاوو به‌خه‌تاوه

وا پۆرو سه‌فینه‌و به‌له‌م و که‌شتی و ئوستۆل

ئاماده‌ی هه‌ربن له‌ هه‌موو لا ته‌نراوه

گیراوه‌به‌ هیزی چه‌ک و ته‌یاره‌و ساروخ

مه‌عمووره‌و ویرانه‌ هه‌چی ناوی براوه

له‌و رۆژه‌وه‌ دنیا هه‌یه‌ تا ئه‌م ده‌مه‌ بێ شه‌ک

مه‌غلووبه‌ به‌م غابه‌ته‌ نه‌بووه‌ نه‌کراوه

بۆ گرتن و بۆ کوشتنی ئه‌م عاله‌مه‌ یه‌کسه‌ر

ئه‌م عه‌رسه‌ی ئافاقه‌ ئه‌لێ حه‌لقه‌ی داوه

ئه‌م دینه‌ له‌ پێشا وه‌کو سه‌رچاوه‌ی زه‌مه‌زم

بێ غه‌ش بوو، ئه‌میساکه‌ ئه‌لێ عه‌ینی قوراوه

بنچینه‌ی ده‌رکه‌وتوو به‌نیادی شه‌ریعه‌ت

یه‌کسه‌ر هه‌ره‌سی بر دووه‌ ئاساری نه‌ماوه

پەرگەردی غەمە ناوی سەعاتی دلی عالم
 رەقاس و جەرو زنبەلەک و چەرخێ شکاوە
 یارەبی لەبەر حورمەت و ئیکرامی محەمەد
 رەحمی بکە بەم باقی ئیسلامە کەماوە
 کەم زۆرە ئەگەر نەسرەتی حەق راھنما بێ
 بێ نەسرەتی حەق لەشکری دارا سەرەواوە
 «حەمدی» دلی یەخسیری فەرەنگی غەمە ئەمڕۆ
 بەربوونی بە بەربوونی گەرووی بەسرەو فاوە

- مەحموو نادر پیاویکی نەخویندەواری عەشیرەتی جاف بوو. لە «بانی خیلان»
 دائەنیش، هەچ قسەیک کە ئەیکرد گەوھەریک بوو لەئەدەبی کوردی.
 ئەم مەحمووی نادرە رۆژیک مەلاقادرسۆفی و مەلاحسینی کوری مەلاقادری بیارە ئەبێ
 بە میتوانی و ھەروا ئەکەونە قسەکردن. مەلاقادر باوکی لەعەشرەتی وەلی و دایکی لە
 عەشرەتی «دەلەژیری» بوو.
 ئەم دوو عەشرەتە لە تیرەکانی جافن. دەلەژیریش تۆزێ دەستی دزییان ھەیە. مەلا
 حسینی باوکی ئەوەتە مەلاقادری بیارەییەو دایکیشی کچی شیخی زیائەدینە، خۆیشی
 پیاویکی قسەقوت و خۆشە. مەلاقادری سۆفیش پیاویکی زانا و دانا بوو.
 مەحمووی نادر روو ئەکاتە مەلاقادر و ئەلی: «بێژم چی لەکاری خوا؟ ئەوسە لە
 باوکە سنگرووتیکی وەلی و لە دایکینکی دەلەژیری، پیاویکی وەکوو تۆ دروست ئەکاو لە
 مەلاقادری بیارەو لەکچی شیخی زیائەدینیش پیاویکی وەکوو مەلا حسەین دروست ئەکا».

- ئینگلیز تازە ھاتبوونە عێراقەو، زابیتیکی گەورە ی ئینگلیز لە «فەقی جنە»
 لەدیواخانێ حسەن بەگی حسەین بەگدا دائەنیش و دەست ئەکا بەقسەکردن و بەشان و بالی
 چاکی خۆیان دیت.

مەحمووی نادریش لە دیواخانە کە ئەبێ. ئینگلیزە کە ھەموو جار روو ئەکاتە
 مەحمووی نادر و ئەلی ئەوەتان بۆ ئەکەین و ئەوەتان بۆ ئەکەین. کە ئەو لە قسەکانی

ئه‌بێته‌وه، مه‌حمووی نادریش له‌سه‌رخۆ پێی ئه‌لی: «ئینگلیز به‌گ! ئیمه‌ دابه‌سته‌ خزمه‌ت ئه‌که‌ین و پاشان سه‌ری ئه‌برین». ئه‌لی کابرای ئینگلیز ئیتر نه‌کرد.

- که‌ریم‌خانی‌زه‌ند پێیان ئه‌وت وه‌کیله‌رو‌عایا؛ داد‌گۆسته‌ر و میلیه‌ت‌په‌روه‌ر بوو. له‌ گه‌رانه‌که‌یا به‌ولاتی کورده‌واریدا بیستی پیاویکی زۆر به‌عومر له‌دیه‌ک هه‌یه، له‌به‌ر ته‌مه‌ن‌دریژی هه‌ر له‌ناو جیگه‌دا که‌وتوو. له‌قسه‌و گوفتوگودا وریا بوو، به‌لام هێزی هه‌لسوکه‌وتی نه‌ما‌بوو.

وه‌کیله‌رو‌عایا ناردی هێنایان و رێژیکی زۆری لێگرت و گه‌لی ده‌نگوباسی کۆنی لی پرسی. پاشان پیتی‌وت داوای چی ئه‌که‌ی بیکه‌. پیاوه‌که‌ وتی: تۆ ناتوانی شت بده‌ی به‌من. وه‌کیل وتی: ئه‌مه‌ قسه‌یه‌ تۆ ئه‌یکه‌ی؟ من چۆن ناتوانم شت بده‌م به‌تۆ؟ وتی: «که‌ شت له‌ ده‌ست دیت جوانیم بۆ بگێره‌وه». وه‌کیل وتی: ئه‌مه‌ له‌ ده‌ست منا نییه. کابرا وتی: «ئه‌مه‌ت پێ نادری به‌هه‌شتم بده‌ری». وتی: ئه‌مه‌ تۆ داوای چی ئه‌که‌ی؟ ئه‌مه‌ش له‌ده‌ست منا نییه. وتی: «که‌واته‌ به‌مگێره‌وه‌ بۆ شوینه‌که‌ی خۆم».

- مه‌لاعه‌بدول‌په‌حیمی چۆرستانی له‌ دێ «فه‌قی جنه‌» [بوو]. مانگی ره‌مه‌زان، سه‌رئێواره‌یه‌ک له‌مزگه‌وتا دانیشیبوو وه‌عزی ئه‌دا ئه‌یوت: ئه‌وانه‌ی که‌له‌م دنیا‌دا چاکه‌ ئه‌که‌ن و ئه‌مرن تۆله‌ی چاکه‌که‌یان ئه‌بیننه‌وه. هه‌موو ده‌مێک چاویان له‌وه‌یه‌ ئه‌لێن بریا ده‌ستمان بگه‌یشتایه‌ته‌وه‌ به‌خزم و که‌س و کار و دۆسته‌کانمان پێیان بوتنایه‌ ئه‌وه‌ی ئیمه‌ کردوومانه‌ ئیوه‌ش بیکه‌ن. هه‌روه‌ها ئه‌وانیش که‌ له‌ دنیا‌دا خراپه‌ ئه‌که‌ن، پاش مردن تۆله‌ی خراپه‌که‌یان ئه‌بیننه‌وه. ئه‌وانیش ئه‌لێن بریا ده‌ستمان بگه‌یشتایه‌ته‌ دۆست و که‌س و کاره‌کانمان پێیان بوتنایه‌ ئه‌وه‌ی ئیمه‌ کردوومانه‌ ئیوه‌ ئه‌وه‌ مه‌که‌ن.

حه‌سه‌نه‌ی‌گه‌ی‌قادر به‌گه‌ی‌جاف ک هه‌لای ئه‌وی بوو، ئه‌ویش له‌ وه‌عه‌زه‌که‌دا بوو هه‌لیدا به‌ وتی: «مامۆستا! که‌واته‌ له‌و دنیا‌ش ره‌حه‌تی هه‌ر نییه‌؛ چونکه‌ ئه‌وه‌ی چاکه‌ بکا و خراپه‌ بکا هه‌ر تووشی ئه‌و مه‌راقه‌ ئه‌بێ له‌ویدا که‌ بلێ بگه‌رایامه‌وه‌ دنیا بۆ ئه‌وه‌ که‌س وکاره‌که‌م تی بگه‌یه‌نم. ده‌ی ئه‌مه‌ که‌ی وایه‌ که‌ ئیوه‌ بێژن له‌به‌هه‌شتا هیچ خراوه‌یه‌ک و ده‌رده‌دلیه‌ک نییه‌. ده‌سا وه‌قه‌وره‌که‌ی حه‌مه‌پاشا خوا ئه‌مه‌ فته‌یه‌ دروستی کردگه‌، فته‌».

- مەلایەک ھەبوو لەو ولاتی بادینانە، لە سەرمايەى دنیا تاقە کەرێکی شینی ھەبوو. بەرەلای ئاوايى ئەکردو بەر ئەبوو دەغل و دانى ئەو عالەمەو لەبەر ئەوەش کە کەرى مامۆستابوو، کەس نەئەوێرا دەنگى لەگەل بکا. وای لى ھاتبوو گێپەرەى ملی باوەشى پیا نەئەھاتەو. تەنانت نەوێک زەلام، کەرى گوندیش ھەر پێیان نەئەوێرا.

رۆژێک کەرى مەلا لەگەل کەرى کابرایەکی تر کە ناوی سۆفى قادەر ئەبى، ئەبى بە شەریان و کەرى مەلا بەجوتە، کەرى کابرا ئەتۆیینى. کابراش تەنھا ھەر ئەو گۆیدرێزەى ھەبوو کە بە کاروان و شتەپیوەى بەرپوێ ھەچوو.

خەمى لى ھات کەچى بکا. وتى ئەگەر ئیستە ئەچم و ئەلیم مەلا کەرى تۆ کەرى منى تۆپاندوو ھیچ ناداتى. نەوێلا چاک وایە لە پێشا بلیم کەرى من کەرى تۆى تۆپاندوو. ئەو وەختە بە شەرع ئەیخاتەسەرم و کە بیژیرم. پاش ئەو من ھەر بە شەرعەکەى خۆى کەرى خۆمى پى ئەبژیرم و ھیچی پى ناکرێ.

ھەستا چوو وتى مامۆستا کەرەکەى جەنابت لەناو قەرسیلەکەدا بوو. منیش کەرێکم ھەبوو ئەویش چوو بوو بۆ لەوێ. لەناو قەرسیلەکەدا بوو بەشەریان و قەزا و قەدەرەى وای ھانى کە کەرەکەى من دای لە ھێنەکەى جەنابت و تۆپانى. ئیستە ئەوا ھاتوو مەتە خزمەتت بزانم چى ئەفەرمووی؟

مەلا کە گویى لەمە بوو، تووێرە بوو وتى چۆن تۆ کەرى من ئەتۆیینى و ھەروا بە ھیچ بپوا؟ شەرع ئەفەرمووی ئەبى بیژیری.

سۆفى قادەر وتى: قوربان لە کام کتیبە و ئەفەرموئ ئیمە موسلمانین و بەپێى شەرع ئەبزوینەو، چى ئەو بفرموئ نابێ لێى لاپێ بین.

مەلا ئەمەى زۆر پى خۆش بوو وتى: باوکم لە «ئەنوارى مەزنى» دا و ئەفەرموئ و پەلامارى ئەنوارى مەزنى دا. سۆفى قادەر وتى قوربان دیارە بۆم ئەخویتیئەو. مەلا وتى: بەلێ، بەلێ بۆت ئەخویتیئەو. شەرع گەرەبە نابێ لێى دەرچین. دەستى برد عەینەکەى ھەلگرت و تەلەکانى کە لار بوو بوو، تۆزى راستى کردنەو و خستى بەر چاوى و کتیبى لە بەر دەمى خۆیا دانا و دەستى پى کرد. سۆفى وتى قوربان ئەبى مانعاشم بۆ لى دەیتەو؛ ئەگەینا تیناگەم. وتى: بەلێ چۆن مانعات بۆ لى نادەمەو. ئەو تە ئەفەرموئ: «ابجد» جووتە کەرا جووت بین جووت «ھوز» ھەوێسانیان ھەستا، «حطی» ھەمى ھەوى خست بە شیوەى بادینان، «کلەم» کەلەمەکەى بە زکی کەوت ھەر بەشیوەى بادینان، «سەفل» کەرى

فسررفسئ کرد، «قرشت» سکی شه‌قی برد و قیرانی، «نخر» که‌وته خیزه‌خیز و گیزه‌گیز، «قظع، فتبارک الله احسن الخالقین» زوو بینه‌ه‌قی که‌ری شین.

ئه‌مجا سو‌فی‌قادر وتی ده‌به‌خوا‌ی مام‌وستا که‌ری تو که‌ری منی تو‌پاندیه؛ بینه‌ه‌قم. مام‌وستا تو‌زی راما و وتی: «ابن حجر» انیش هه‌یه، بزائم له‌وا چ ده‌فرموی. «ابن حجر» ی هینایه پیشه‌وه‌و ده‌ستی کرد به‌خوینده‌وه‌ی و وتی: «لولاک لولاک لما خلقت الافلاک سبوح قدوس، سبوح قدوس ربنا ما خلقت هرا باطلا». کو‌رم مانعا‌ک‌ه‌شی ئه‌مه‌یه: «که‌ری مه‌لا له‌کولانان له‌ناو قه‌رسیل و ناو لویان ئه‌گه‌ر خولقیان تیک داو خستیانه‌ف‌ه‌لاکه‌ته‌وه له‌س‌ر سبه‌ینان له‌قه‌ی هاویش‌ت و به‌قه‌ده‌ر دای له‌که‌ری سو‌فی‌قادی ری‌پوار و خه‌لقی گوندان با برین هه‌زاران باتمان له‌ه‌وونیه‌تی «ربنا ما خلقت هرا باطلا». هی‌چ‌ت ناکه‌وی و هه‌سته‌ب‌چ‌و به‌ولا».

سو‌فی هه‌ناسه‌سارد ده‌ست له‌گونان به‌ره‌و ژیر‌تر به‌ری‌گه‌ی خو‌یا گه‌رایه‌وه.

- له‌ده‌وری «فه‌را میرزا» دا له‌سنه‌کوریکی زاخه‌یی له‌س‌ر دزی گیرا بوو. فه‌را میرزا فه‌رمانی خنکاندنی ده‌رکردبوو. روژیکیان بو خنکانده‌که‌ی دانابوو، له‌و روژه‌دا له‌به‌ر «ده‌رمال» سیداره‌یان بو هه‌ل‌خستبوو. کو‌ره‌یان هینا بو ژیر سیداره. دایکه‌پیریکی هه‌بوو ئه‌ویش هاتبوو بو س‌ر سیداره‌که‌و به‌گریان و زاری بو کو‌ره‌که‌ی دلی ئه‌و عاله‌مه‌ی کردبوو به‌که‌باب.

فه‌را میرزاش له‌س‌ر ته‌لاره‌که‌وه سه‌یری خنکاندنی کو‌ره‌که‌ی ئه‌کرد. کو‌ره‌که‌چاوی به‌دایکی که‌وت، سه‌ری به‌رز کرده‌وه بو لای فه‌را میرزا و وتی: سازاده‌تاقه‌ئاواتیکم هه‌یه له‌سه‌ره‌مه‌رگا به‌جینی یینه. فه‌را میرزا وتی: داوا‌ی چی ئه‌کا بو‌ی جیبه‌جی که‌ن. کو‌ره‌وتی: «ئاواتم ئه‌وه‌یه، ئا ئه‌وه دایکه‌مه، منی به‌خ‌یو کرده‌وه شه‌ونخوونی به‌دیاره‌وه‌کیشاووم. ری‌گه‌ی بده‌ن یینه لام ده‌ستیک ئه‌که‌مه‌ملی و هی‌چی‌تر».

دایکه‌یان برده‌لایه‌وه ده‌ستی کرده‌ملی کو‌ره‌که‌ی و ئه‌ویش ده‌ستی کرده‌ملی ئه‌و وتی: «دایه، ئه‌مه ئاخ‌ر چاو پینکه‌وتنمه. زمان‌ت ده‌ریینه‌با ما‌چیکی بکه‌م». دایکه‌که‌ی زمانی ده‌ره‌یتا و کو‌ره‌ده‌می نزیک کرده‌وه‌و زمانی برد به‌ده‌ماو له‌بنا زمانی قرتان.

دایکه‌خه‌لتانی خوین بوو، له‌وی که‌وت. فه‌را میرزا ئه‌م ئیشه‌ی زور به‌لاوه سه‌یر بوو وتی ئا بۆم بینن، بزائن بۆچ له‌و وه‌خته‌دا وای به‌م دایکه‌ی خو‌ی کرد؟ کو‌ره‌یان برد و لیتی

پرسی. کۆرەوتی: «شازادە! ئا ئەم سیدارەیه کە بۆ من ھەلخراوە، ئەمە ئەم دایکەم بۆی ھەلخستووم».

فەرا میرزا بەسەر سامیە کەوێ پرسێ چۆن؟ وتی: «شازادە! من منال بووم، روژیک چووم لە ماله دراوسێیە کە ھێلکە یەکم دزی و ھێنامەو. دایکەم لێی پرسیم ئەمەت لە کوێ بوو؟ وتم لەو ماله دزی. گەلێ بە دەورما ھات و پێی خوش بوو وتی روڵە بچۆ ھیتیش بدزە. ئێتر ھەموو روژ ئەچووم ھێلکەم ئەدزی. پاش ماوێ یەکی زۆر ئەمجا ئەچووم مریشکم ئەدزی و ئەمھێنا یەو بۆی. پاش ئەو ئەچووم شتی ترم ئەدزی و لە ئاخرا وام لێ ھات کار و فرمانم بوو بە دزی و ریگری. تا روژم بوو بەو روژە ئەگەر ھەو لەجار ئەو سەرزەنشتی بکردمایەو پێی بوو تەمایە شتی وا مەکە، خرایە، بۆچی تووشم ئەبوو بە تووشی ئەم روژە رەشەو؟ کەواتە راستە ئەو سیدارە کە ی بۆ ھەلخستووم. ئیستەش منیش ھێچم لە دەست نایە لەم وەختەدا تەنھا ئەو نەبێ ئەو زمانە ی کە منی ھان دا بۆ دزی بیبێرم و تۆلە ی خۆم بسێنمەو.

فەرا میرزا کە گوێی لە قەسە کە ی بوو، بە قەسە یەکی گەورە ھاتە بەرچاوی. لە کۆرە کە خوش بوو فەرمانیدا سیدارە کە یان ھەلگرت.

- کۆریک لەو ناو «مەرگە» یە چاویکی کۆیر بوو. سەری ژن ھێنانی ھاتبوو. ئەچوون داوای ھەر کچێکیان بۆ ئەکرد، ھەر چەندە یە ک چاوی بۆ پیاو عەیب نییە، بەلام تۆزێ لە دانی کچە کە خزم و کەس و کارە کە ی سلیان ئەکردەو.

کۆرە کە دایکیکی ھەبوو؛ روژیک پێکەو لە ژوورەو دانیشتبوون. کۆرە کە رووی تیکرد و وتی: «ئەری دایە، تۆ خوا ئەم چاوە ی من بۆچ کۆیر بوو؟» دایکیشی وتی: «روڵە، ئەو منال بویت سوژنیکت گرتبوو بە دەستەو. ھاتم لە دەستەم وەرگرتەو تۆیش دەستت کرد بە گریان دامەو بە دەستەو. پاشان کردت بە چاوی خۆتا-دایکت بمری!- ئەو چاوەت وا کۆیر بوو».

کۆرە تۆزێ سەری داخست و پاشان سەری بەرز کردەو و وتی: «دایە، گوا یە تا ئیستەش ھەر ئەگریام؟ ئەمە چی بوو تۆ بەسەر منت ھێنا؟» بەخوا لێی راست بوو و ئەو نەندە ی ھەو کەری تۆبان.

- له‌و ولاتی بلباسه‌تیه کابرایه‌ک هه‌بوو ناوی مام‌باپیر بوو. روژیک مه‌لای ئاواویه‌که‌یان بانگ ئە‌کا و پیتی ئە‌لێ: «مامۆستا من مووچەت ئە‌ده‌می و من بە‌خێوت ئە‌که‌م، که‌چی تۆ روژی جومعه‌ دوعا بۆ سولتان عه‌بدولحه‌مید پادشای عوسمانی ئە‌که‌ی. ئە‌گەر دوعا بۆ منیش ئە‌که‌ی باشه‌و سالی ۳۰ سەر حه‌یوانیشته‌ ئە‌ده‌می؛ خۆ ئە‌گەر نایکه‌ی هەر له‌ ئیستاوه‌ جیگایه‌ک بۆ خۆت بدۆزه‌ره‌وه‌. مه‌لا وتی زۆر باشه‌، تۆ ئە‌وه‌نده‌ شتم بده‌یتی من چون ئە‌بێ دوعات بۆ نه‌که‌م».

روژی هه‌ینی هات و مه‌لا خوتبه‌ی خویند و له‌باش دوعا بۆ پادشای عوسمانی وتی: «یا ایها‌المام باپیر. انک لذب کبیر فمکانک بش‌ المسیر، واللّه‌ کل شی‌ قدیر».

کابرایه‌کی خوینده‌وار به‌رێکه‌وت له‌وێ بوو، سه‌ری هه‌لبه‌ری که‌ بلێ مه‌لا چیت وت، مه‌لا وتی: «اسکت اسکت اسکتون. هه‌را قوم حمارونها عطی غنم سلاسون عشرلک ولی عشرون». کابرا ئیتر هه‌یج ده‌نگی نه‌کرد، له‌پاشا مام باپیر زۆر زۆر مه‌لای خوێش ئە‌ویست و خزمه‌تی ئە‌کرد.

زۆر دوو

- ولاتی بانه‌ ئاغه‌ رووته‌ی زۆری هه‌یه‌. بايزاغا هه‌بوو له‌گوندی «بله‌سه‌ن» شوانی ئاواویه‌که‌ی ئە‌کرد. ئیواره‌یه‌ک پیره‌ژنیک ملی ئە‌گرێ و ئە‌لێ: «بايزاغا» مه‌ره‌په‌ره‌که‌مان نه‌هاتۆته‌وه‌. ئە‌ویش ئە‌لێ: «نه‌هاتۆته‌وه‌ قیروسیا! جا وه‌ره‌ شوانی بکه‌ بۆ مسکینی که‌رانباو گا».

کابرایه‌کی سه‌رشییوی له‌وێ ئە‌بێ، ئە‌لێ ئاغا بۆچی تۆ شوانی ئاواویه‌که‌یت؟ ئە‌ویش ئە‌لێ: «کوره‌ نه‌وه‌للا هەر ئە‌وه‌نده‌یه‌ به‌ روژ رانه‌که‌یان بۆ ئە‌به‌م بۆ له‌وه‌ر. مسکینی که‌رانباو گا و چ رایه‌ی ئە‌یان ئە‌که‌وی من شوانیان بۆ بکه‌م».

- ئینگلیز تازه‌ هاتبوونه‌ عێراقه‌وه‌، جارێک دوو که‌سیان له‌ بناری هه‌له‌بجه‌ ئە‌چن بۆ راو. به‌ ده‌م گه‌رانه‌وه‌ رییان ئە‌که‌ویته‌ گۆی چه‌میک. له‌وێ دوو شوانی کوردیان لێ په‌یدا ئە‌بێ. به‌شتیکی سه‌یریان ئە‌زانن رووتیان ئە‌که‌نه‌وه‌و تێرو پریشیان لێ ئە‌ده‌ن.

ئینگلیزەکان ئەچنەوہ بۆ بەغداو شکات ئەکەن و بەناو نیشان دوو کۆرە کە ئەدۆزنەوہ و ئەیانەن بۆ بەغدا. لەبەرانبەر حاکمەوہ رایان ئەگرن. ئەمانیش زمان نازانن، دیلماجیکیان بۆ دینن.

حاکم لێیان ئەپرسی کە بۆچی لەو ئینگلیزانەتان داوہ؟ کۆرەکان یەکیکیان روو ئەکاتە ئەویکەیان و ئەلێ: «ئەری حەمک! ئەوہ ئەم ھەفمە بیژێ چی؟» لەپاش ئەوہ کە تێیان ئەگەینن، ھەر ئەوہیان روو ئەکاتە حەمک و ئەلێ: «کۆرەحەمک! ئەوہ ئەو سوور سوورەکە یار نیژن کە لە گویی ئاوہکە ی "پریس" گرتمان تیر و پێمان لێیان دا؟» حەمکیش ئەلێ: «تو بیژێ ئەوہ بیژن؟» ئینجا ھەر ئەوہیان لێویک لەحاکمەکە ھەلئەقرتینی و ئەلێ: «ئو خۆزگەت پێ نەوی و بەردی تو ی لێ نەواری! قسە ی پار ئەگێرتەوہ». لە پاشا کە بەم جۆرەیان ئەیانینن بەرەلایان ئەکەن.

- کابرایەکی قووچی سەنەیی رەبی ئەکەوێتە «پشەدەر» و ئەچیتە دیوہخانێ رەشە ی ئەولاغا. ئاغە لێی ئەپرسی برا ناوت چیە؟ ئەویش ئەلێ: «ئۆکەری گەوران، غولامی سەری خانی خانان، ئاغە میرزا حەسەن خانی مورتوزا قولیخانی میراخووزادە ی کەمەرەبەندە ی سەر جوقە». ئاغە بەئەسپایی لەشوێتەکە ی خۆی راست ئەبیتەوہ و ئەچن بۆ نوێژ و روو ئەکاتە کابراوہ پێی ئەلێ: «کابرا تا دیمەوہ ناوی خۆت کورت نەکەیتەوہ کورت ئەکەمەوہ». ئەچن دیتەوہ لێی ئەپرسیتەوہ کابرا ناوت چیە؟ ئەویش خێرا ئەلێ: «قوربان! حەسە».

- حاجی مەلا رەسوولی دیلێزەیی، مەلا ئەحمەدی کۆری لە سولەیمانی ھەلھاتبوو. لە پاش ماوہ یەک شەو لە ناویک بەدزیوہ ھاتبووہوہ.

ئینجا مەلا رەسوول ھەر بەو شەوہ ئەچوو بە گەرە کەوہ ئەسوورایوہ، ھەر کەس تووشی ئەبوو ئەبیوت: «تۆیش وەکو ئەحمەدی کورم وایتە، ئەحمەد ھاتۆتەوہ دەنگ مەکە». عەساکەشی درێژ ئەکردەوہ و ئەبیوت: «رووسیکیشی کوشتووہ». ئەو شەوہ تا کەوتە بەیانی خۆی ھەموو کەسیکی تێگەیاندا و بە ھەموو کەسیشی ئوت دەنگ مەکە. بەیانی کە روژ بووہ لە سەر دەمشەری حاجی مەلا ھاتن مەلا ئەحمەدیان گرت.

- مەلاجەلالی موعز کۆریکی ھەبوو ناوی حەمەحەسەن بوو. روژیەک ئەچن بەسەریا سەیر ئەکا وا حەمەحەسەن گوێزان (موشین) ئەکا. لەو کاتەدا کە ئەم ئەچن حەمەحەسەن

پله‌که‌ی ئەهاوێزێ و ئەلێ: «سەر و میش و حج»^{۱۹}. مەلا جەلال ئەیگرێ تیرۆپر ئەیکوتی. خەلکی دین لە ژێر چنگی دەریدین و پیتی ئەلێن: مامۆستا بەسیه‌تی ئیتر وازی لێ بێنە. ئەویش سوور ئەبێتەووە ئەلێ: «ئاخر من بە لای خۆمەووە مەلا جەلالم بێ ئیژن؛ چۆن ئەبێ حەمە حەسەنی کۆری من بێژی سەر و میش و حج».

- شیخیک رۆژیک لە شارەووە ئەچیتەووە بۆ مالی خویان. لەریگا چەند مالیکی کورد هەلیاندا بوو. لا ئەداتە ناویان. ژنیکی خێلە که - کە دەرویشی خۆی بوو - چاوی پێ ئەکەوێ ئەوا شیخ جەمەدانەیه‌کی تازە‌ی کەریوەو خستویه‌تە ملی. روو ئەکاتە خەلکە‌که‌و ئەلێ: «ماشە‌للا ماشە‌للا، تەماشای کەن شیخ بەو جەمەدانەووە که لە ملیایە چەند جوانە. ئیژی گۆرە که سووری ئیمەیه‌ که گۆرە‌وساری تازە‌م کردگە‌سە ملی».

- مەلایە که لەمانگی شە‌والدا وە‌عزی ئەدا ئەبوت: رۆژووی شە‌شە‌لان خێری ئەمە‌یه‌و ئەو‌یه‌. کابرایە‌کی کورد راست بوو‌ه‌ووە و تی: «مە‌لا! مە‌لا ببورە‌و! ببورە‌و که‌سی دایکیان نە‌گاوێ، رە‌مە‌زانی لە‌بیر نە‌چووە‌تە‌و، ئینجا نۆرە‌ی شە‌شە‌لانە».

- خە‌لیفە‌یه‌کی گژن ئەچیتە‌ گوندیک، پیرە‌ژنیکی هە‌زاری لێ ئەبێ دە‌رویشی خە‌لیفە ئەبێ. ئەچیتە‌ پیشوازی و ئە‌یه‌یتیتە‌ووە بۆ ماله‌ووە. خە‌لیفە لە‌ پاش تۆزێ حە‌سانە‌و ئەلێ: ئە‌چم بۆ مزگە‌وت نۆ‌ت‌رە‌که‌ی نیو‌ه‌رۆ‌م ئە‌که‌م و ئە‌گە‌ر پتمە‌ووە. ئە‌ویش ئە‌لێ باشە‌ بە‌ قوربان‌ت بم! منیش تە‌نها دوو هیلکه‌ شک ئە‌بە‌م، بۆ‌ت ئە‌که‌مە‌ ناو رۆ‌نە‌ووە. که‌ هاتیتە‌ووە بێ‌ قرە‌ بێ‌خۆ. خە‌لیفە ئە‌چێ و نۆ‌ت‌ر ئە‌کا و ئە‌گە‌ر پتمە‌ووە. لە‌و لاو‌ه‌ دە‌رویش شوینی ئە‌که‌ون. ئە‌ویش تووشی هەر که‌س ئە‌بێ ئە‌لێ با بچینه‌ووە بۆ ماله‌ووە. بە‌ دە‌ پانزە‌ که‌سی‌که‌ووە ئە‌گە‌ر پتمە‌ووە بۆ ماله‌ووە. که‌ پیرە‌ژن چاوی پێ ئە‌کە‌وێ و خە‌لیفە ئە‌م لە‌شکرە‌ی لە‌گە‌ل خۆ هینا‌و، هەر دوو چاوی ئە‌پەر پتمە‌ووە تە‌وقە‌ سە‌ری و لە‌دا‌خا هێ‌چی پێ نامێ‌نێ. وای‌که‌ وتبوو شوینه‌ که‌ش روو‌ه‌و رۆژ بوو. دە‌ستیک ئە‌خاتە‌ سەر‌چاوی بۆ ئە‌و‌ه‌ باش بۆ‌ی دە‌ر‌که‌وێ که‌ ئایا ئە‌م لە‌شکرە

۱۹- لە‌م یاری‌دا سێ گۆ‌ز ئیش ئە‌کا: یە‌کی‌کیان ئە‌و‌یه‌ که‌ یاری‌که‌رە‌که‌ بە‌ دە‌ستیه‌ووە پله‌که‌ی پێ ئە‌هاوێزێ؛ ئە‌مە‌یان پێ ئە‌لێن «سەرە». ئە‌وانی‌تریش که‌بە‌ ریز دا‌نرا‌ون، هێ‌ هەرە‌ پیش‌وویان پێ ئە‌لێن «میش»، هێ‌ هەرە‌ دوا‌ییان ناوی «حج»ە. جا ئە‌و که‌سه‌ که‌ پله‌که‌ ئە‌هاوێزێ لە‌و‌ه‌ختی هاو‌ب‌شتنیا ئە‌گەر و تی: «سەر و میش و حج» ئیتر ئە‌و سەرە‌یه‌ بە‌ر هەر گۆ‌زێ ب‌که‌وێ، ئە‌ی‌خوا.

خەلیفە یان نە. بۆی ساغ ئەبیتەووە کە خەلیفە، لەم قسە یە زیاتر هیچی بۆ نایە کە ئەلی: «گژگژ، خەلیفە بە کەلە! گژگژ خەلیفە بە کەلە!»

- سی چوار فەقی بە دەقنەو راتو پارە کۆ ئەکەنەو. هەریە کە دەستی جلی تازه لەبەر ئەکەن و بۆ خویندن ئەپۆن کە بچن بۆ موکریان. رێیان ئەکەوێتە گوندیکی مەنگورایەتی؛ لە مالتیک دائەنیشن. کابرایەکی خەلکی دێ چاوی پێیان ئەکەوێ ئەپرسی ئەمانە چین؟ ئەلین مەلا و فەقین. کابرا ئەلی: «عاشیرەت تەماشاکەن چەن خاوتین؛ ئەلی سەگی دواي مەرن».

- کابرایەکی کورد چوو لە زەویە کدا دوو مەن هەرزنی چاند و وتی ئەمە نانی ئیمسالەم. بۆ نەگەتی بارانیککی زۆر باری، لافاو هەستا و هەموو هەرزە کە ی برد. کە کابراکە هاتوو سەیری کرد هەرز نەماو، دەستی دایە «قۆجەقانی» و چوو سەر بەرزاییە ک گەلی بەردی بۆ ئاسمان هاویشت.

پیاویکی ژیر چاوی لیبوو؛ بۆ شەوێ چوو جووتی خۆی سی مەن گەنمی لەجێ هەرزە کە چاند. لەدواي چەند رۆژیک ناردیە لای کابرای خاوەن هەرز و وتی بیت تەماشای بکا هەرزە کە ی رواو. کە کابرا چوو سەیری کرد لەباتی گال گەنم رواو. رووی کردە ئاسمان وتی: «ها برا! هەتا شەقی قەلماسکت نەدی، گالت نە کرد وە گەنم».

- کابرایە ک ناوی حەمە مراد ئەبی، شایەر ئەبی، حەقایەتخوان ئەبی. لەگەل «قەیتولی» کوری لالە سەرحەدا بڕایەتیان زۆر خوش ئەبی. قەیتولی ئەمری و حەمە مراد بەشیوەن و باوکەرۆ ئەچی بۆ سەر تەرمە کە ی. لالە سەرحەد ئەو سەرحەد مە مابوو، بەلام چاوی کویر بوو بوو. کە دەنگی هۆرە ی حەمە مراد ئەبیەت ئەلی: عەشیرەت ئەو مە بزەنم دەنگ دەنگی حەمە مراد؟ ئەلین: ئەری بەخوا ئەو باوکەرۆ ئەکا. لالە سەرحەد بەیەکی لە کۆرەکانی ئەلی: ئا تەفەنگیکم بۆ بیرە. ئەلی بۆجیتە؟ ئەلی: «چلۆن قەیتولی مردووی و حەمە مرادی دویت باوک ماوی! وەو سە ی ساقە ئەگەر دەسی وە دەس خواو و ئی توی بیکۆژم». ئیتر خەلکە کە پالی بە حەمە مرادەو ئەنێن و دەربازی ئەکەن.

- کابرایه کی کۆنه‌فرۆش هه‌بوو له‌سوله‌یمانی «سه‌عۆل»ی ناو بوو. به‌ناو شاراً ئه‌سوورایه‌وه بانگی ئه‌کرد: «که‌وا کۆن، کراسه‌کۆن، سه‌له‌ته‌کۆن، مالی ده‌ماره‌ توتنی بی ده‌مار».

ئیواره‌یه‌ک نوێری شیوان له‌ مزگه‌وتی مه‌لکه‌ندی نوێری به‌جه‌ماعه‌ت ئه‌کرد؛ که‌ نه‌یه‌تی دابه‌ست له‌باتی ئه‌وه‌ بلیت «الله اکبر» به‌ده‌نگی‌کی قایم وتی «که‌وا کۆن». خه‌لکه‌که‌ هه‌موو ده‌ستیان کرد به‌پیکه‌نین و نوێزه‌که‌یان بری و وتیان ئه‌مه‌چی بوو؟ وتی: «به‌خوا لام وا بوو له‌ به‌ر مالی مینا خانمام».

- دوو زه‌لامی مه‌ریوانی چوون بۆ گه‌رمیان، بوون به‌سه‌پان. گه‌رما بوو، رۆژیک نانی گه‌نمیان به‌ دۆوه‌ ئه‌خوارد. دۆیه‌ که‌ زۆر که‌م بوو؛ یه‌کیکیان وتی: «ئاخ بۆ ئاوه‌ سارده‌که‌، تو خوا ئیستا که‌ چی خۆشه‌؟» ئه‌وێتر وتی: «به‌من ئیستا له‌ کانی خه‌یاران پێ کۆشم له‌نانی هه‌رزن بوايه. له‌ده‌ستما وردم بکردایه‌ به‌ قورگما و به‌لویچ و له‌و ئاوه‌ سارده‌م بکردایه‌ به‌ سه‌ریا». ئه‌وێتر وتی: «ده‌ک مالت به‌قۆر گیرئ! وه‌للا هیچ شتی‌ک بۆ من نه‌هێشته‌وه‌ که‌ باسی بکه‌م».

- وه‌ختی خۆی چای وا زۆر نه‌بوو. رۆژیک دوو زه‌لامی شاره‌زووری ئه‌چنه‌ شار تیر نان و که‌باب ئه‌خۆن و پاشان ئه‌چنه‌ چایخانه‌یه‌ک-وا ئه‌زانن شه‌ربتخانه‌یه‌-چایچی دوو چایان بۆ ئه‌با. که‌ ئه‌یخۆنه‌وه‌ یه‌کیکیان ئه‌لئ: به‌خوا گه‌رمه‌. ئه‌وه‌ بۆچی وایه‌؟ هاوڕینه‌که‌ی ئه‌لئ: «ئیستا کولان‌دگیانه‌، هێشتا به‌فریان تی نه‌خستگه‌».

له‌ دوا‌ی ئه‌مه‌ تو‌زیک یه‌کیکیان ده‌ست ئه‌با و دوو پو‌ل ئه‌دا به‌چایچه‌که‌، چایچی ئه‌لئ: خزمه‌ هه‌ر پیا‌له‌یه‌ دوو پو‌وله‌؛ که‌چی به‌دوو پیا‌له‌ دوو پو‌ولم ئه‌ده‌یتئ؟» کابرا هاواری ئه‌کرد: «خه‌لکینه‌! ته‌ماشای ئه‌م کاو‌رایه‌ که‌ن چه‌ند بی ئینسافه‌. حاجی ئه‌حه‌ی ک‌رنو به‌و پیا‌له‌ زلانه‌ پ‌ریشی له‌ به‌فر ئه‌کا ئه‌یدا به‌پو‌ولیک؛ که‌چی ئه‌م پیا‌وه‌ به‌و پیا‌له‌ بچکولانه‌یه‌ داوای یه‌کئ دوو پو‌ول ئه‌کا. ئه‌وه‌نده‌ش گه‌رم بوو هه‌موو دگانمان سووتا».

- حاجی شیخ‌مسته‌فای محه‌مه‌د هه‌بوو له‌سوله‌یمانی وتی: مه‌لا مه‌حمودیک دراوسیمان بوو، هه‌ر چه‌ند تووشم به‌هاتایه‌ ئه‌یوت: مه‌رحه‌با شیخ ئه‌ولا. منیش رۆژیک وتم: مامۆستا من ناوم مسته‌فایه‌، ناوم شیخ‌ئه‌ولا نه‌یه‌. وتی: «ها باشه‌». له‌ دوا‌ی یه‌ک دوو رۆژتر له‌سه‌ر ریگا

دیسانەوہ تووشم بوہوہ وتی: مەرەبا شیخ ئەولا. وتم مامۆستا چەندجار عەرزەم کردیت ناوم مستەفایە، شیخ ئەلا نیە. وتی: «سا وەللا وامزانی ناوت شیخ رەسوولە». منیش وتم ھەی دەستت بەگونم.

- کابرایەک بوو بە میوانی کابرایەکی کورد. کابرای خانەخوێ لە گەل ژنەکە ی بوو بە شەڕیان. گوێ ئاگردان بوو بە سەرە بزۆت دانرابوو. ژنەکە ھەر کردی بە سەرە بزۆتیکاو لە بەر چاوی میوانە کەووە دای بە سەری میردە کەیا و سەری شکاند و خوین چۆراوگە ی کرد. کابرای میوان بۆ ئەو خانەخوێکە زۆر تەریق نەبیتهوہ وتی: «برا وەللا ژنی ئیوہ باشە بە سەرە بزۆت لە کۆلتان ئەبنەوہ؛ ژنی ئیمە بە تەورو تەوراس تیمان بەر ئەبن». کابرای خانەخوێ لەو وەختەدا دەستی برد بە لایەکی پەنجە ی خوینە کە ی لە ناوچەوانی سەرپەوہو وتی: «ژنی ئیمە حەقیان چیە وا لە گەل ئیمە بکەن».

- مەحمووی ووردە شاتری کچیکی ھەبوو ئەیدا بە میرد. روویان کردە مەحمووە کە قسە بکا. ئەحە ی نادری ھەلاجیش ھەبوو، ھەلیدایە وتی: «برا خالە مەحمووە بەریشی سپیەوہ دەمی خۆی گلاو ناکا، کۆری ھەس با ئەو قسە بکا».

- کابرایەک ئەچیتە سولەیمانی بەبەر دوکانی پینەچیە کدا تیئە پەڕی. مەرکانە ی دەستاوہ کە دانرابوو، دلی لێ ئەچێ و پیتی ئەلێ: «خالو بکیشە بایی قرانیک لەو دۆشاوہ». ئەویش گلینە کە ی بۆ پر ئەکا ئەیداتی. کابرا ئەینێ بە سەرەوہ ھەمووی ئەخواتەوہ لە پاشا پیتی ئەلێ: «خالو نەبزی کوردە خەشیم و نەیزانی، دۆشاوہ کە دۆشاویکی خاس بوو وەلی چکی تفت بوو».

- کابرایەک ھەبوو حەسە ناغای ناو بوو. جاریک لە کەندە لانیکا ماینیک ئەگیت. ئەچن بە سەریا و پیتی ئەزانن، ئەویش لە شەرما روو ناکاتەوہ ئاوابی، سەری خۆی ھەلئە گری و روو ئەکاتە ولاتان.

چەند سالیکی پێ ئەچێ کابرایەکی لای خۆیانی بەرچاو ئەکەوێت؛ بەلام ئەو ئەم ناناسیت. ئەچێ بە لایەوہ لێی ئەپرسی: «برا دەنگ و باسی ولاتی لای ئیوہ چییە؟» کابراش ئەلێ: «وہ کوو چی؟ ئەلێ چوو زانم ھەروا، حەسە ناغایە ک کەندە لانی، ماینیک، شتیک! ئەلێ:

«وہ لالا برا ٹاگام لہ ہیچ نیہ؛ چونکہ لہو سالہوہ کہہ سہناغا ماینہ کہی لہ کەندەلان گاوہ، من لہوئ دەرچووم ئیتەر نازانم».

حەسەناغای ھەزار لہ دلی خویا ئەلئ: «دەک مبارەک نەبی! خو ئەمەبووبە تاریخیش». ئیتەر تا مرد رووی نەکردەوہ بە ولانا.

- حاجی ئیلخان دیۆکری ئەچئ بۆ سابلاخ. «ئەحمەدە کەلە» چەند خزمەتکاریکی تری لہ گەل ئەبی. ھەر جارە کە بچوایە بۆ شویتیک خزمەتکاریک ئەبوو بە کیسەدارو ئەبوایە پرسیشی بە حاجی ئیلخانێ بکردایە کەچی ئەخوا. ئەم جارە ئەحمەدە کەلە بوو بە کیسەدارو مەسرەفچی و ئەم رەوشتە حاجی ئیلخانیشی نەئەزانی.

روژیک لینی ئەپرسئ ئەلئ: ئاغە ئیوارئ چی ئەخوی؟ ئەویش بە توورەبیە کەوہ تەماشای ئەکا و ئەلئ: «گوو ئەخۆم». کابرا لہ پاشا تئ ئەگەییەنن کە تەبیەتی حاجی ئیلخانێ وایە. واقعی وەر ئەمینئ. ئەگەر نایهینئ ئەزانئ بەبی شک ئەیکوژئ، ئەگەر ئەشیهینئ ھەر ناکرئ. ناچار ئەچیتە بازار ھەندئ کوولە کە ی گەنیو ئەکری و سووری ئەکاتەوہ. ئیوارە لہ گەل شتی ترا دایەنیتە بەردەستی. حاجیش سەیریکی ئەحمەد ئەکا و پارویک لہ کوولە کە بۆگەنە کە ئەخواو ئەلئ: «گیلە بەگویشم ئەکا گووم بۆ دینیت. دەلایەن لایەن». ئیتەر ئەحمەد بەو جۆرە خۆی لہ کوشتن رزگار ئەکا.

- «عیزەتی تەل» لەسولەیمانی لیرە یەکی دابوو بە «عەلیە تورکە» بیبا بۆی ورد کاتەوہ. ئەویش ئەروا ون ئەبی. لہ پاش چوار روژ عیزەت چاوی پئی ئەکەویتەوہ ئەلئ: عەلی کوا لیرە کە؟ ئەویش ئەلئ: «ئەمە سئ روژە بە شویتتا ئەسووریمەوہ؛ وەرە تا حسابە کەت بدەمئ». عیزەتیش ئەلئ: عەلی حسابی چی؟ لیرەم پئی داوی بۆم ورد کەیتەوہ، ئیتەر حسابی چی پئی ئەوی؟ ئەلئ: «ئاخر بئ قەزا بی! تۆ سەبرکە، ھەر ئەو روژە چووم بۆم ورد کەنەوہ شەش تارانیم لئ دا بە کەباب خواردم». ئەویش ئەلئ: باشە باقیە کە ی بێنە. ئەلئ: «بئ قەزایی! ئاخر سەبرکە تا حسابە کەت بدەمئ». ھەژدە تارانیشم دا بە جووتی کەوش لہ پئیم کرد. ئەلئ: باشە ئەویتری بێنە. ئەلئ: «ئاخر قوربان تۆ تۆزئ ئارام بگرە ھەتا بە پوختی حسابە کەت بدەمئ». ئەلئ: کورە غەزەبی خوا حسابی چی؟ من کە ی حسابم لہ گەل تۆ ھەبە. لیرەم پئی داوی بۆم ورد کەیتەوہ، ئیتەر چ حسابیک ھەبە؟ عەلیش ئەلئ: «ھۆھو بئ قەزایی! تۆ گوئ بۆ پیاو راناگری».

عەزەتیش ئەلئ: ئادەى فەرموو. ئەویش ئەلئ: «ئەى ئەمە سئ روژیشە بە شویتنا ئەسوورپەمەو بە ئەوە باقیە کەت بەدەمئ، ئاخەر ئالیت بەچی ژیاوہ؟ لەم سئ روژەدا خو گووم نەخواردووہ؛ ئەوێتریشم خەرج کرد. ئەوا ئیستە بەرچاوم کەوتئ، هیچ نەما بەدەمئ. من ئەلیم سەبرکە با حسابە کەت بەدەمئ -سەلامەت بئ!- تو ھەروا لە ھەموو شتیکا بە پەلەى». عەزەتیش ئەلئ: «دەک رووت رەش بئ بو خۆت و بو لیرەیک کە بۆت ورد کردمەوہ».

قسە دئ قسە ئەبرئ، ئەم عەلیە تورکە یە پۆستەچى بوو لە تەلخانە لە بەر دەستى عەزەتا.

- جارێک باسى پیاوى «ئىختیار» و بە عومر ئەکرا، کاک ئەولای عەزیزى ھەمەوہن گێراپەوہ وتئ: جارێک لە «ئەدەنە» ریمان کەوتە دیکە کابرایەکی ریش ماش و برنج لە بەردەمى مزگەوتە کەدا ئەگرا. لیمان پرسى بۆچ ئەگرئ؟ وتئ: باوکم لئى داوم. ئیمەش وتمان سەیرە، بابچین بۆ لای باوکى ئەم کابرایەو کابرامان برد و چوینە مالە کەیان. راست بو، پیاویکی پیر دانیشتبوو. لیمان پرسى بۆچى لەم کورەى خۆت داوہ؟ وتئ: «قوربان ئەم ئاجنسە بئ ئەدەبە؛ ئەمرو چووہ دلى باوکمى یتشاندوہ».

ئیمەش زۆر سەرسام بوین؛ ھەر چەن من بەرەفیقە کانم وت با بچین ئەویشمان چاوپئ بکەوئ، بەلام ھەمەى سلیمان وتئ: خزمینە! وازبێن. ئەگەر وا بروا پووستە ھەتا خزمەتى ھەزرەتى ئادەم بچین.

- کابرایەکی کورد مالى لە بیستانسور و مالى براپەکیشى لەسەى ساق بوو. مانگى رەمەزان روژێک تووشى براکەى ئەبئ لئ ئەپرسئ ئەلئ: کاکە! ئیوہ کەى روژوتان گرتووہ؟ ئەلئ روژى جومعە. لە گەل ئەوہ ئەمان روژى شەنبە بە روژوو بووبوون، ئەو روژە کە ۲۹ى مانگى خویان ئەبئ ئەلئ بەخوا سەینئ لەمالئ کاکەم جەژنە با بچم لەوئ پلاو بخۆم و سەبەى شەو یتەوہ. دوو سەبەى لە مالى خویشمان جەژنە؛ دیسان پلاو ئەخۆم.

ھەى پئ لئ ئەکا و ئەروا. لەگەل شەبەقى بەیان ئەگاتە مالى کاکى، سەیر ئەکا هیچ مەنجەل و دووگەل دیار نیە؛ ئەپرسئ ئەلئ: خو ئیمرو ئیوہ جەژنە، بۆچى ھیچتان دیار نیە؟ کاکەى ئەلئ: بەخوا براکەم ئیمە دوینئ جەژنمان کرد چارناچار کابرا قاوہلتى بەنان و دۆ ئەکا.

وهختی عهسر ئەلێ وا چاکه‌خۆم بگه‌ینمه‌وه لای خۆمان. داوینی لێ به‌لادا ئەکا نیه‌وه‌ش وه‌ ئەگاته‌وه‌ مال. ژنده‌کی له‌خه‌و خه‌به‌ر ئەکاته‌وه‌ ئەلێ: «کچی، ئیمشه‌و جه‌ژنه‌ هه‌لسه‌ هه‌ر له‌ئێستا که‌وه‌ پلاوه‌ که‌ لینی». ژنه‌ ئەلێ: می‌رده‌ که‌ هه‌ر دوینی له‌دوای تو مه‌لایه‌ک هات فەرمووی ئیم‌پۆ جه‌ژنه‌. ئیتر هه‌موو ئاویی کردیان به‌جه‌ژن و منیش دوینی پلاوم کرد. به‌لام وامزانی سندان ئەخۆم به‌بێ تو. کابرا هه‌ناسه‌یه‌کی هه‌لکیشا و به‌مجۆره‌ له‌ هه‌ر دوو جه‌ژنه‌که‌ بوو.

- فه‌را میرزا -حاکمی سنه‌- خه‌رج و باجی له‌ هه‌ورامی ئەسه‌ند. ره‌وشتی ئەو ده‌وره‌ش وابوو پیاویکی به‌گالۆکیکه‌وه‌ ئەنارده‌ سه‌ریان؛ ئەوانیش هه‌موو باجه‌که‌یان کۆ ئەکرده‌وه‌و ئەیاندايه‌و ئەرویشت.

سالتیکیان له‌ شاری هه‌ورامان بۆ ئەوه‌که‌ کابرای گالۆک به‌ده‌ستیان نه‌یه‌ته‌سه‌ر، هه‌ر له‌ پێشه‌وه‌ پاره‌که‌یان کۆکرده‌وه‌و دایان به‌ به‌له‌پا که‌ خیرا بیبا بۆ فه‌رامیرزا. پاره‌یان نارد و که‌چی کابرای گالۆک به‌ده‌ستیش هه‌ر هات. وتیان بابه‌ پاره‌مان ناردوه‌. ئەویش به‌م قسانه‌ وازی نه‌هینا، پێنج شه‌ش پیاوی ئاقلی بال به‌ست و له‌گه‌ل خۆی بردنی بۆ سنه‌ بۆ لای فه‌را میرزا. فه‌را میرزا لێ پرسین، ئەوانیش وتیان قوربان به‌ «به‌له‌پا» دا خه‌راج که‌مان ناردوه‌. که‌ چوونه‌ بنج و بناوانی به‌له‌پاوه‌، ئەمه‌ که‌رویشکه‌؛ تومه‌ز ئەمه‌ چوون پاره‌که‌یان به‌ستۆته‌ پشته‌ی که‌رویشک و پێیان وتووئه‌ ئەم پاره‌یه‌ به‌ره‌ بۆ خان و که‌رویشکیان به‌ره‌للا کردوه‌ به‌و نیازه‌ پاره‌ی به‌ری.

فه‌را میرزاش ئەلێ با پێنین تا‌قیان بکه‌ینه‌وه‌ بزانی‌ن ئەمه‌راست ئەکه‌ن یا درۆ؟ هه‌تایان می‌ژه‌ره‌شکه‌و قالۆچه‌یان تیکه‌لاو کرد و خه‌ستیان به‌رده‌ستیان که‌به‌یخۆن. ئەوانیش لێ کۆ بوونه‌وه‌. قالۆچه‌کان هه‌ر یه‌که‌ به‌لایه‌کدا ئەرویشتن. هه‌ندیکیان خه‌ریکی خواردنی می‌ژه‌ره‌که‌ بوون، چونکه‌ نه‌ئەرویشت. یه‌کیکی ژیرترین تیا بوو وتی: یانه‌ت وێران بۆ، پاداری گیردێ، بێ پا مال و وێمانه‌ن. ئنجا فه‌را میرزا وتی: بابه‌راست ئەکه‌ن پاره‌که‌یان داوه‌ به‌له‌پاوه‌ به‌ره‌للای کردن. که‌رویشکیش له‌و لاوه‌ خوا ئەیزانی پاره‌ی له‌کۆی فری داوو.

- هه‌مزاغای مه‌سه‌ره‌ف شه‌ویک چه‌ند پیاویکی گه‌وره‌ له‌ دیواخانه‌که‌یا ئەبن. ئەویش خه‌مه‌تکاریکی ئەبێ پتی ئەلێ: رۆله‌، سه‌به‌نی پتوێسته‌ ئەبێ تا «گور گه‌ده‌ر» بجێ. گورگه‌ده‌ریش دیی هه‌مزاغا ئەبێ. کابرا به‌یانی زوو به‌بێ ئەوه‌ بجێ له‌ ئاغا بیرسی ئیشی چیه‌، ملی ریگا نه‌گرێ و نه‌چێ بۆ گورگه‌ده‌ر.

کویخاکە ی گورگە دەریش - کەخزمە تکاری ئاغا ئەبێ - پیاویکی عەنتیکە ئەبێ. لە کابرا ئەپرسی خیرە وا هاتووی؟ ئەلێ: بەخوا ئیمشەو گەلێ مێوانمان هەبوو، ئاغا فەرمووی پێویستە بە یانی بچی بۆ گورگە دەر، ئیتر منیش بە یانی زوو هەلسام و هاتم. کویخاش تێنەگا کە ئەم کابرایە دیارە زۆر عاقلە ئەلێ: باوکم وەختی خۆی ئاغام بە منی فەرموو هەر وەخت پیاویکی ئازام نارد، باگردیتێکی بەرد لەسەر بانی مزگەوتە کە یا بە گوریس بێبەستە بە کۆلیەو بە با بۆم بێنی؛ چونکە ئەگەر بە و لاخ بێنێرن دوور نییە لە پێ گۆژە و لاخە کە بکەوی و باگردیتە کە بشکێ. ئیتر رۆی.

دوایی کویخا باگردین لە کۆلی کابرا توند ئەکا و خۆشی لە گەلی دیت. ئیوارە ئەچنە مالی ئاغا یان. هەمزاغا کە ئەمە ی چاوی ئەکەوی زۆر پێنە کەنێ و کابرا خەلات ئەکا کە ئەم بەزمە ی بۆ ناوە تەو. بە و لاخیکیشدا باگردیتە کە لە گەل کویخا ئەنیریتەو بە بۆ گورگە دەر.

- کابرایەکی خەلکی دێی «باخیان» ناوی حەسەن مەنگورێ بوو، لەسەر پیاو کوشتن بۆ پانزەر سال خرابوو بەندیخانە. شەش سال بوو لە بەغدا حەیس بوو، رۆژیک پیاویکی باخیانی ئەچیتە دێ «قەرەنگۆی» تەماشای ئەکا پیاویکی پێنەچی دانیشتوووە کەوش پێنە ئەکا، بەلام زۆر شیوەی لە «حەسەن مەنگورێ» ئەچێ. دیتەو بە بۆ براکە ی حەسەنی ئەگێریتەو ئەلێ: پیاویکی وا لە قەرەنگۆی پێنەچی، هەر وەکو حەسەنی براتان وایە. ئەویش دەست بەجێ سێ چوار کەسی تر لەخزمی خۆیان هەڵبەگرێ و ئەچیتە قەرەنگۆی تەماشای پێنەچی ئەکەن. ئەلێ: حەسەن: ئەلێ: «باوکم من ناوم ئەحمەدە: ناوم حەسەن نیە». ئەوانیش ئەلێ: «تۆ خۆت لە ئیمە مەگۆرە: تۆ حەسەن مەنگورێ و لە حەیسخانە راتکردوو. لە ترسی حوکومەت راستی نالێ، هەلسە بچینەو سەر مال و دەو لەت و ژنی خۆت».

هەر چەند کابرا مل پێچی و قنگەجێ ئەکا و سویند ئەخوا من حەسەن نیم، ئەلێن خزمە ئیمە دور ناسین. تۆ هەر حەسەنیت، گۆیا ئەبێ ئیمە خزمی خۆمان نەناسینەو؟

بەزۆر لە گەل خۆیان ئەبێن بۆ باخیان. خەلکی دێ هەموو لە مالی حەسەن مەنگورێ کۆ ئەبنەو و هەموویان بریاری لەسەر ئەدەن کە ئەم پیاو حەسەن مەنگورێ. گورج تەنگێ قوناغ خڕ و دەمانجەیکە پەرە بەلۆی ئەدەن، جلی بۆ ئەکەن و شەوی ئەیخەنە باخەلی ژنی حەسەنەو. بە یانی ژنە کە ئەلێ: خواوەلناگرێ! ئەم کابرایە من بە حەسەنی نازانم. براو خزمەکانی حەسەن ئەیانگوت: تۆ ئاخۆ حەزەت لە کێ کردوو، ئیمە قاییلە کەسی خۆمان نەناسین؟

بەم جوۆره مانگیك كاپرا گَل ئه‌خواته‌وه، هه‌موو مالی حه‌سه‌ن به ژنه‌وه ئه‌یده‌نه ده‌ستی. هه‌تا روژێك كاپرا هه‌ندی پاره‌شیان ئه‌بن، به‌تفه‌نگ و ده‌مانچه‌و شت و مه‌كه‌وه هه‌له‌یه‌گرێ و شانی پیا ئه‌كاو ئه‌روا. ئاخری له‌دوای دوو سالیك حه‌سه‌ن مه‌نگوړی راسته‌قینه له حه‌پسخانه به‌ر بوو هاته‌وه چووه سه‌ر مالی خۆی. حه‌مه‌به‌گی حاجی ره‌سوول به‌گ ئه‌یوت ئه‌م حه‌سه‌ن مه‌نگوړیه خۆی و ژنه‌كه‌ی مابوون و مالیان له دیی «جونبلاخ» بوو؛ من هه‌ر دووکیانم ئه‌ناسی.

- له مه‌رگه سی چوار كه‌س له به‌گزاذه‌كان دانیشتبوون باسی زه‌مانی پیشوویان ئه‌گێرابه‌وه. «عه‌ولا به‌گ» یان وتی: نه‌ پیاوی گه‌وره وه‌كو گه‌وره‌كانی جارانی، نه‌ پیاوی ئازاش وه‌كوو پیشینه‌كان ئازان. سالیك یووزباشه‌کی ره‌دیف له مه‌رگه بوو. مالی له گه‌ره‌کی «كاني سه‌رده‌شت» بوو. [...] حه‌مه‌به‌گ فه‌رمووی به‌گزاذه ئه‌وه پیاویكتان نییه ئه‌م كاپرایه بكوژی؟ خۆ ئه‌گه‌ر وه‌ها به‌ینی سالیکی تر ژنه‌كانیشتان قاف ئه‌كا. ئیتر مه‌حمو به‌گی شاخولكه هه‌لسا تفه‌نگیكي ته‌ره‌قه‌ی سه‌ر و قنگ برنجه‌ی به‌ده‌سته‌وه بوو لێیدا رویشت. قه‌ت سه‌عاتیكي پینه‌چوو، دیوه‌خانه‌كه بلاو نه‌بوو بوه‌وه هاته‌وه وتی: غولامی سه‌ری حه‌مه‌د به‌گم و ده‌ستی ماچ كرد. سه‌ینی كه هه‌لساین یوزباشیه‌كه كوژرابوو. ئیتر خوا هه‌قه حه‌مه‌د به‌گیش گولنجه‌یه‌کی شیرداخی كرد به‌خه‌لاتی مه‌حمو به‌گا.

- مه‌لا سالیکی ته‌ره‌مار ئه‌بن، پیاویکی زۆر به‌ناو بانگ بوو. له ره‌زه هه‌نجیره‌كه‌یا ته‌نها یه‌ك هه‌نجیری گه‌یشتو ئه‌دوژیته‌وه، گورج به‌رچه‌یه‌ك ئه‌هینی هه‌تا نیوه‌ی گه‌لای تی ئه‌كهن؛ ئنجا هه‌نجیره‌كه له‌ناو گه‌لاكه‌دا دانه‌نی و له‌سه‌ریشیه‌وه هه‌تا به‌رچه‌یه‌ی ئه‌بن، گه‌لای تی ئه‌كاو ئه‌یگرێ به‌كۆلیه‌وه به‌دیاری ئه‌یا بو «سلیمان پاشا».

وا ری كه‌وتبوو پاشاش هه‌ر چ پیاو ما‌قوول و گه‌وره‌ی بابانه، له‌لای دانیشتبوون. پاشا ئه‌لی: مه‌لا ئه‌وه‌چییه به‌كۆله‌وه؟ مه‌لا ئه‌لی: قوربان هه‌نجیره‌ نۆبه‌ره‌یه بۆم هیناوی. پاشا ئه‌لی: به‌خیری! هه‌لی بیچره‌ با هه‌ر یه‌كه‌ دانه‌یه‌کی لی بخۆین و نۆبه‌ره‌یه به‌له‌زه‌ته. مه‌لا به‌رچه‌ هه‌له‌پچرێ هه‌ر گه‌لا ده‌ردینی تا ئاخری تا‌قه هه‌نجیریك به‌ ده‌سته‌وه ئه‌گرێ ئه‌لی: فه‌رموو پاشا. ئه‌لی: ئنجا مه‌لا من ئه‌وه‌چی لی بکه‌م؟ مه‌لا هه‌نجیره‌كه جوان

جوان پاک ئەکا و ئەیخاتە دەمیەو و ئەیخوا ئەلئ: پاشا ئاواي لئ بکە. پاشا قاقا دەست ئەکا بە پیکەنین و ئەلئ: سەد قەرەن هەقی هەنجیرە کەو سەد قەرەن هەقی خوار دێنە کە ی بەدەن بەمە لا.

- عەولای پاشای بابان رۆژیک لە وەزیرە کە ی خۆی توورە ئەبئ و ئەلئ هیچ کەس نابئ هاتوچۆی بکا. کابرا شەویک بە دزیەو و ئەچیتە مالی دۆستیکي کە لە هەو و لا خۆی هیناویەتە پیتشەو. هەر چەند بانگی ئەکا دەرگای لئ ناکاتەو. بانگی ئەکا ئەلئ: تکت لئ ئەکەم هەر ئەو نەندە وەرە ئەو دیو دەرگا کە منیش لە دەرەو وە کایەتیکت بۆ ئەکەم، ئیتر نەرۆم نامەوئ دەرگام لئ بکەیتەو. کابرا دیت لە دیوی ژوورەو و لە پشت دەرگا ئەو سستی و ئەلئ: فەرموو بزەنم حە کایەتی چیم بۆ ئەکە ی؟

وەزیر ئەلئ: «کابرایەک بوو دوو ژنی هەبوو؛ یەکیکی سپی و جوان، یەکیکی رەش و ناشیرین. قەت نە ئەچوو و مالی ژنە ناشیرینە کە بنوئ. شەویک لە گەل ژنە جوانە کە شەری ئەبئ. ژنە کە سویندی لئ ئەخوا ئەلئ نابئ لەم مالی رۆژ بکەیتەو. ئەویش ئەچئ بۆ مالی ژنە کە ی تری. ژنە ناشیرینە کە ئەپرسی ئەو چلۆن بوو ئیمشەو هاتی بۆ ئیرە؟ ئەلئ: بەخوا لە گەل ژنە کە ی ترم شەرمان بوو؛ منیش هاتووم بۆ لای تۆ. ئەویش ئەلئ: ئەو لەو لاو و دەرمان کردووی بۆیە هاتوویتە لای من؛ سا بەخوا منیش داتناکەم و نایەلم لیرە بنووی و دەرگای لئ ناکاتەو. کابرا ئەلئ: «ژنە پەش، خوا رووی ژنە سپیە کەم رەش بکا کە هۆی منی خستە تۆو تۆش دەرە ئەکە ی».

- کابرایەکی پاو یی لە دییە کە ی خۆیان دیتە دەرەو و بە نیازی سوال کردن. ئەگاتە قەراخ ئاواي چاو ئەنوقینی و دەست ئەکوئی بەردیکی گەورە هەلئەگری. ئینجا روو ئەکاتە ئاسمان و ئەلئ: «خوایە! تۆ ریشیکي پان و زمانیکي لووسم بەدەری ئیتر رزقی خۆم لە سەر خۆم. شەرت بئ تا بە گرانییەتی ئەم بەردە پارە نە یەنمەو، نە یەمەو».

- کابرایەکی کورد کوریکي منالی خوشکەزای لە گەل ئەبئ. بەریبوا ری شەویک رییان ئەکەویتە ماله گۆرائیک. ماله ئەو شەو نە یسکینە بە نوکیان ئەبئ. کورە ئەو نەندە ئەخوا هەتا لە لووتی دیتەو. شەو کە ئەنوو لە نیو شەوا تەقە یەک دئ، کابرای کوردە ئەلئ ئەو وەچی

بوو؟ کوره که ئەلێ: «خاله هیچ نەبوو، ئەوه من بووم شەقم برد». تومەس نوکە که تلیساوه تەوهو تەقاندوو یه تی.

- ئاوا ییە ک لەو بەر کێوه کاوانیانە بوو. پیاویکی تەمەلی تەوه زەل لەویدا بوو، بانگیان کرد وتیان: گاوانیە کهمان ئەکە ی یان نە؟ وتی: «ئەگەر کەریکم بۆ کورتان بکن سواری بێ، هەمانێکم مێوژ بەدەنی لە بەردەمما داینیم بیخۆم، مندالیکیشم لەگەل بنێرن ئەگەر گاگەلە که بلاوه ی کرد بۆم کۆبکاتەوه، بۆچی نایکەم».

- سێ جەردە لەشیوێکا تووشی پیاویک بوون کەریک و هەندێ شتومەکی پێ بوو. گرتیان رووتیان کردەوه. هاتن برۆن تەماشایان کرد وا خێلێکی جاف لەو نزیکانەوه دەواریان هەلداوه. وتیان: ئەگەر کابرای رووت کراوه هاوار بکا خۆ ئەم هۆبە یە ئەمانگرن. هاتن هەردوو قۆلی کابریان بەست و سواری کەرەکە ی خۆیان کرد و بەناو ماله کانا بردیان. کابرا هاواری کرد خەلکێنە بۆ خاتری خوا ئەمانە جەردەن؛ رووتیان کردومە تەوه چاریکم بکن. یە کێ لە جەردە کانیش ئەیوت: «خوا بکا تۆ چاک بیستەوه قەیناکا با ئێمە جەردە بین».

خەلکی ئاوا ییە که پرسیان ئەمە چیە؟ جەردە کان ئەیانوت: «قوربان! ئەمە برامانە. سێ چوار شەو لەمە پێش چوو بووه سەر کانی دەستیان لێ وەشاندوه و شیت بوه. ئێمەش ئەبیهین بۆ سەر "میری سوور". خەلکە کەش وایان زانی ئەمانە راست ئەکەن. هەر چەن کابرا هاواری ئەکرد و سوێندی ئەخوارد که خەلکێنە ئەمانە رێگرن و رووتیان کردومە تەوه ئەوان هەر ئەیانوت: «خوا و میری سوور شەفات بەدەن». بەم جۆرە تێپەڕین تا دوور کەوتنەوه. کابریان بەرە لا کرد و گوێدرێژ و شتومە که کەیان برد و بەبێ ئارەق دەرچوون.

- کابرایەکی کورد چوو بوو بۆ بەغدا. که هاتەوه خزم و دراوسێ هاتن بۆ لای. لەدوای بەخێر هاتنەوهو چاک و خۆشی، لێیان پرسى دەنگ و باسی بەغدا چیە؟ کابرا برابەکی هەبوو ناوی بارام بوو، پێیان ئەوت «بالک». ئینجا لە جوابی خزماندا وتی: «بەخوا عەشرەت دەنگ و باسی بەغدا هیچ نیە، بەلام شۆرەت هەر شۆرەتی بالکی برامە بەبازار بەکۆلانا هەر چێ ئەروا هەر ئەلێ، بالک، بالک».

- پیاویکی دەولەمەند ئەسپینکی چاکی ھەبوو، وون بووبوو. جارچی بۆ گرت کە ھەر کەس بیدۆزیتەو سەد قەرەن موزدە وەر بگرێ. کابرایەکی کورد بە پەلەپەل چوو وتی: «ئاغە ئەسپی جەنابت گوم بوو و راستە فرموتە ھەر کەس بیدۆزیتەو سەد قەرانی ئەدەم؟» ئاغەوتی: بەلێ ئیشەللا دۆزیوتەتەو. کابرا وتی: «نەخیر نەمدۆزیوتەو ھەر بۆی ئەگەریم بەلام ھاتوومەتە خزمەت بەلکە پێشەکی پەنجا قەرانیکم بەدەیتی، ھەتا بەخیر ئەیدۆزەو».

- ئەم قەسەش بە لەسەر قەسە کوردیەکان بێ ئەلێ:

روژیک کابرایەک لە ئەستەمول ئەچیتە ئیدارەخانەی روژنامەییەکی بەیانی. بە مودیرە کە ئەلێ: دوینی روژنامە کەتان مردنی منی نووسیوو، سەرم سێما نازانم بۆچی بەدرۆ ئەو تان نووسیوو؟ مودیرە کە ئەلێ: «غەزەتە ئێمە بەدرۆ ھیچ نانوسی. ئەگەر خەبەرێکی وا ناخۆشی نووسی، ھەلبەت راستە». کابرا ئەلێ: چلۆن راستە؟ ئەمەتە لەبەر چاوت ساغ و سەلیم راوەستاوم. پێویستە ھەر ئەمڕۆ لە روژنامەدا ئەو خەبەرە دۆزیتان بخەنە درۆو. مودیر ئەلێ: «لێم ببوو ئەمە تو ئەفرموی رێ ناکەوی؛ چونکە روژنامە ئێمە ھەر شتی راست نەبێ ناینووسی و ئەگەر خوا نەخواستە خەبەرێکی درۆشی نووسی بۆ خۆی نابێ خۆی بەدرۆ بخاتەو».

کابرا ئەلێ: چلۆن؟ ئەو پیاویکی زیندووی زل و زەلام بە مردوو نیشاندا مەعنای چیە؟ مودیر ئەلێ: «بابە پتی ناوی تەگبیریکم دۆزیوتەو بەو جوو زیندووت ئەکەینەو». ئەلێ: ئا بزانی تەگبیرە کەت چیە؟ مودیر ئەلێ: «ئێمە وەکو ئەوانە کە ئەمرن مردنیان ئەنوسین، ئەوانەش کە تازە لە دایک ئەبن ئەوانیش ئەنوسین. ئینجا لە روژنامە بیا نماندا لە گەل ئەو منالە تازە بووانە ناوی تۆش ئەخەینە ناو».

- جارێک لەسولەیمانی فەقییەکانی مزگەوتی گەورە تانجیەک راو ئەنین ھەتا ئەیکەن بە ژووری مزگەوتە کەدا. لەوێ ھەموو قایی و پەنجەرە لێ دائەخەن و سەگ بەحەساری پتی ئەکەن. تانجی ھەموو مزگەوتە کە پیس ئەکا و لە ترسانا ئەپەیتەو سەر مەبەرە کەو دەست ئەکا بەقورقوور. ئەو ئەقورقورینی و فەقیەکان بۆی ئەسپنەو.

لەم ھەرا ھەرایە مەجھورە کە ئەچی خەبەر ئەدا بە «سەید ئەحمەدی بابەزە سوول» کە فەقیەکان سەگیکیان خستۆتە ژووری مزگەوتە کەو سەگ بەحەساری پتی ئەکەن.

سەید ئەحمەدیش توورە ئەبێ و دار عەساكەى ئەگرێ بە دەستەووە دیت بۆ فەقیەكان لێیان بدات.

فەقی کە ئەزانن وا سەید هات، ترسیان لێ ئەنیشی. یەکیکیان قومار باز ئەبێ ئەلێ ئێوە لێگەرێن ئێستە من چاری ئەم ئێشە ئەکەم.

سەید دیت و ئەلێ: «هەى وا وا لێ کراوینە! ئەوە چۆن سەگتان کردووە ژووری مزگەوتەو؟» ئەو فەقیەیان ئەچێ بە پیریەووە ئەلێ: «قوربان، بەسەرى تۆ سەگ نەبوو تانجی بوو». ئێتر سەید سارد ئەبێتەووە ئەلێ: «تۆ خوا تانجی بوو؟ سا وە لا لا وە بوو سەگ بوو، کەواتە دیارە مەجەوەرە قومار بازە کە درۆی کردووە». فەقیش ئەلێ: «نەو لا قوربان تانجی بوو».

- ئەم قەشەش هەر لە ناو کوردا ئەگیرێتەو ئەلێ:

موسولمانێک و جوولە کە یەک و گاوریەک چوونە بەر دەرگای بەهەشت و یەستیان بچنە ژوورەو. قاپیوانە کەى بەهەشت لە موسولمانە کەى پرسى ناوت چیە؟ وتی: «مەمەد». پتی وت فرموو بچۆرە ژوورەو. لە گاوریە کەى پرسى تۆ ناوت چیە؟ وتی: «بە ترووس». وتی: «یالا دواو، رێگە نییە». لە جوولە کە کەشى پرسى تۆ ناوت چیە؟ وتی: «قوربان شە لەمۆى خزمەتکارت». وتی: «یالا دواو دواو دەموو فلقت خواتەو».

لە پاشا جوو بە گاوریە کەى وت: وەرە ئێستە من ئەتەمە ژوورەو. چوو گۆنیە یە کى هینا گاوریە کەى تێخست و دای بەسەر شانیا چووە بۆ بەردەرگای بەهەشت. دەرگاوان لێ پرسى ئەو چیە؟ وتی قوربان کيسەو سەبیلی مەمەد لێ بەجێ ماو بۆ ئەبەمە ژوورەو». ئینجا وتی باشە بچۆ بۆی بەرە.

- حەسەبى لوتە هەبوو لە سولەیمانی زۆر حەزى لە زەماوەن و هەلپەرکێ ئەکرد. لەرزۆکیش بوو کە ئەبێست شاییک لە سەر شەقام هەیه، ئەم سەر بە بیان لە لەرزە لەرز لە مەلکەندیەو بۆی بەرێ ئەکەوت تا ئەچووە سەر زەماوەنە کە ئەوان لەنیوەى ئەبوونەو. کەچووە ئەوئ ئەوا هەلپەرکێ. ئەم خەریکی پشیتنە کەى ئەبوو ریکی ئەخست بە دەمیشیەو ئەیوت: «دەى برانم دەى خەریک بن وا هاتم ئێستە بۆتان گەرم ئەکەم». کە لە پشیتنە کەى ئەبووەو خەریکی ریکخستنی فەقیانە کەى ئەبوو. لەبەر ئەو لەرزۆک بوو، بۆی ریک نە ئەخرا. بەم بونەو ئیجگار زۆر پتووە ئەبوو. تا ئەم ئەمانەى ئەکرد شایى لێ ئەبووەو

خەلکە کە بلاوەیان لێ ئەکرد؛ ئەمیش بە هەناسەی سارد ئەگەرایەو. قەت بۆی رێ نەکەوت جاریک بەزەماوەنیکا بگات.

- مەلایەک لەو کۆستانە ئەچیتە هەر دیبەک لەپاش شەش حەوت رۆژ بار ئەکا و ئەروا. ئیتر هەر بەو هەدا را ئەگا بارکا و کۆچ و باربخا. لە ئاخر دوو گویدریژی ئەبن. شت و شاتالی مالهەکی ئەنن لەگویدریژیکیان و مەلا ژن و بیسکە کەش ئەخاتەسەر ئەویکەیان و دێ بەدێ ئەسووریتەو.

ئەچیتە هەر ئاواپیەک لە قەراخ ئاواپی ئەپرسی ئەم ئاواپیە مەلای هەیه؟ ئەگەر وتیان هەیهتی، ئەوا هیچ، بە بێ ئەوە لا بدا لێ ئەدا ئەروا؛ خو ئەگەر وتیان نیەتی ئەوا لائەدا. رۆژیەک بەسەر لاجانا ئەهاتە خوارەو رێی کەوتە گوندیک. پرسى ئەم گوندە مەلای هەیه؟ وتیان نە. وتی کەواتە چار نیە، ئەبن بێم بە مەلای ئەم گوندە. کۆچ و باری خست و خەلکی ئاواپیە کە لێی کۆبونەو و تیان: «بابە ئیمە مەلامان ناوی». وتی: «کۆرە ئێوە قسەى سەیر ئەکەن مەلامان ناوی یانی چی؟ من واجب بوو لەسەرم ئەبن دانیشم. جا ئیتر با ئێوە هەر بلێن مەلامان ناوی».

- کابرایەک لە پاش نیوەشەو بەناو شاراً ئەسووراپایەو، پاسەوانەکان هاتن گرتیان وتیان تۆ دزیت. وتی: باوکم من دز نیم، بەلام نامەوئ بچمەو مالى خوّم. هەر چەن قسەى کرد کەلکی نەبوو، بردیان بۆ بەندیخانەو ئەو شەو حەپسیان کردو بەیانی بردیانە لای قازی. قازی وتی: تۆ بۆچی ویستوتە دزی بکەى؟ ئەویش وتی: «جەنابی قازی من دز نیم بەلام نیو سەعات مولهتم بدەو پیاویکم لەگەل بنێرە ئەچمە مالهەکی خوّم و ئەگەپیمەو. ئەو وەختە چیم لێ ئەکەى لێم بکە».

قازی وتی باشە و پیاویکی لەگەل نارد. کابرا چووەو مالهەو. ژنیکی زۆر ناشیرینی هەبوو وتی: «ژنە کە هەستە خۆت کۆ کەو بەبچین». ژنە کەوتە تەکی و چوونەو بۆ لای قازی. کابرا دەستی برد پەچەى ژنەکەى هەلداپایەو وتی: «جەنابی قازی یەکی ئامە ژنی بێ، نەو کە تا نیوەشەو بەلکو تا بەیانیش ئەچیتەو بۆ مالهەو؟» قازی کە ئەمەى بیست و ژنەکەى چاوپێکەوت بەرەلای کرد.

- کابرایه‌کی کورد له دهشتیکا تووشی به‌گزاده‌یه‌کی جوانی راوچی ئەبن. بازیکێ به سەر دهسته‌وه‌یه‌و دوو تانجی له‌پیشه‌وه. شێوه‌ی کابرای زۆر به‌لاوه جوان ئەبن، دێته‌وه له ماله‌وه ئەه‌ی‌گێڕێته‌وه ئە‌لی: «له‌و ده‌شته تووشی بینای‌چاوان بووم. جوهره‌ییلی له‌سەر ده‌سته‌وه‌و هه‌نکیر و مونکیریش له‌پیشه‌وه هه‌لقون هه‌لقونیان بوو».

- هه‌ماغای باغلوچه خزمه‌تکاریکی ئە‌بینی ئاغه‌ژن ئە‌نێری بۆ بۆکان بۆلای هه‌نا جوو هه‌ندێ شتوومه‌کی ژنانی بۆ بینن. کابرا تا ئە‌چینه بۆکان و لای هه‌نا، له‌فیکری ئە‌چینه‌وه که بۆچییان ناردوه. هه‌ر چه‌نده هه‌نا لێ ئە‌پرسی بۆچی هاتووی که‌لکی نابێ ئە‌گه‌ڕێته‌وه. ئینجا دین پاره‌که‌ی بۆ ئە‌به‌سته گۆشه‌ی ده‌سه‌سریکه‌وه ئە‌یده‌نی. پێ ئە‌لین له‌ریگادا هه‌ر بلێ: «خه‌نه‌و و سمه‌و هه‌نایی» ئیتر له‌فیکرت ناچینه‌وه. ئە‌میش دیت و له‌ریگه‌دا ده‌سه‌سری هه‌له‌سه‌وورپنێ و هه‌رکه‌س قسه‌ی له‌گه‌ل ئە‌کا هه‌ر ئە‌لی: «خه‌نه‌و و سمه‌و هه‌نایی». به‌مجۆره دێته بۆکان و به‌ناو شار هه‌له‌په‌رێ تا ئە‌گاته لای هه‌نا جوو. ئیتر هه‌نا تی ئە‌گاوه‌ری ئە‌کا.

- حاجی برایماغای عه‌نبار له‌گه‌ل هه‌مه‌ره‌حیمی خزمه‌تکاریا ئە‌چه‌سه‌بلاخ. جمعه دادیت و ئە‌چن له‌مزگه‌وتی سوور نوێزی جمعه ئە‌که‌ن. ئە‌گه‌ڕێته‌وه بۆ عه‌نبار. برایماغا له هه‌مه‌ره‌حیم ئە‌پرسی: «ئهرێ هه‌مه‌ره‌حیم نازانم چ رۆژیک بوو له‌مزگه‌وتی سوور نوێزی جمعه‌مان کرد؟» هه‌مه‌ره‌حیمیش تۆزی فیکری بۆ ئە‌کاته‌وه و په‌نجه‌یه‌کی خۆی ئە‌نێته سەر لیوی و له‌پاشا ئە‌لی: «وه‌للا ئاغه‌لام وایه رۆژی سێ شه‌نبه‌ بوو». ئاغاش ئە‌لی: «به‌گۆڕی بابم راست ئە‌که‌ی وامنیش که‌وته‌وه بیرم».

- دیناریکم لای مقدم ئە‌مین رواندزی بوو، نه‌یئه‌دامه‌وه. رۆژیک دانیشتیبووین ده‌ستی کرد به‌قسه‌کردن و من هێچ ده‌نگم نه‌کرد. وتی: بۆچ ده‌نگ ناکه‌ی؟ وتم: چارم ناچاره، تا دیناره‌که‌م ئە‌ده‌یته‌وه هه‌ر شتیک بلێت ده‌نگ ناکه‌م. ئە‌مین ئە‌مه‌ی تۆزی پێ خۆش بوو، ئیتر له هه‌ر شوێنیک دانه‌نیشتین به‌ئاره‌زووی خۆی ده‌ستی ئە‌کرد به‌قسه‌کردن. منیش یان ئە‌موت وایه وه‌یان هێچ ده‌نگم نه‌ئه‌کرد.

رۆژیک له‌به‌غدا له‌کۆریکا دانیشتیبووین. خانوکی هه‌بوو دابووی به «سه‌عیده‌هیم» و له سەر خانووه‌که تۆزی تیکچووبوون. تووره بووبوو ده‌ستی کرد به‌قسه‌کردن وتی: «من

پیاونیم. دیارە زۆر خراپم، ناجنسم، ئەگەینا چۆن خانوو ئەدەم بە سەعیدفەهیم؟ منیش هیچ سێ و دووم لێ نەکرد وتم: «ئەشەنویبەلا راست ئەکەیت». ئەمیش بە مۆرپیکەووە سەیریکە کردم و دەستی کرد بەبالیای وتی: «ها ئەووە دینارەکەت و هەستە؛ برۆ من شایەتی وام ناوی».

سالتیک لە بەغدا بۆ دائەرەیکەم نووسی کە بیست روژ ئەچم بۆ دەرەووە. ئەوا ئەحمەد حەسەن ناوم لەشوینەکەیی خۆم دانا بە وەکیل و لێمدا رویشتم و هاتمەووە ئەم کاغەزە کەوتە مخابراتی رەسمیەووە. لەپاش بیست روژی تر کاغەزیکیان لەلایەن دایەرەووە دامی نووسرابوو: «مانع نییە ئەم سەفەرەت بکەیت، بەلام لەبەر ئەووە وەکیلەکەت هێشتا ئێسبانی ئەهلیەتی نەکردووە ئەبێ وەکیلیکی تر دابنیت». منیش وتم: «کەواتە ئەم سەفەرەناکەم».

- مەلا محەممەدی شمیرانی روژی جومەیکە لەخانەقی ئەچیتە سەر منبەر خوتبەیی جومە ئەخوینتێتەو؛ شێخ عومەری دەکەش لەوێ ئەبێ. لەو کاتەدا کە مەلا محەممەد خەریکی خوتبە خویندەنەووە کەیه، شێخ عومەر -کە لەبەر منبەرە کە دانیشتبوو- بە دزیەووە کۆشی خۆی ئەگرێ و پێشانی مەلا محەممەدی ئەدا. مەلا محەممەد هەر لەناو خوتبە کەدا ئەلێ: «بەفەخری عالەم! خۆت کەری خۆت کەری!»

- مەلاعیسای هەرتەل سێ قەرانی بەلای ژنیکەووە ئەبێ لەئاواییە کەیی خۆیان؛ هەر داوای لێ ئەکا و پێ ناداتەووە. روژیک مەلا لەسەر دەرزە، خەریکە دەرز بەفەقیەکانی ئەلێ سەیر ئەکا ژنە کە وای مالی بارکرد و ئەروا. ئەمیش هەر لە دەرزە کەدا بانگ ئەکا: «ژنە کە! ئافەرەتی چاک بە سێ قەرانی کەم بەدەرەووە. ئەوا تۆ ئەروێ ئێتر لەکوێ لیت بستیمنەووە؟» ژنە گوێ ناداتی و هەر ئەروا. خێرا مەلا عیسا هەلئەستێ هەرا ئەکا بەشوینیا. لە دواوە سێ کوتی پێوە ئەدا و ئەلێ: «دەبرۆ قەحبە! هەر کوتی لە باتی قەرانییک».

- کابرایەک هەبوو لە چوارتا «شێخ محەممەدی گۆمەلی» ناو بوو. دەرۆزەیی ئەکردو داوای لە هەموو کەسیک ئەکرد. هێ وای هەبوو روژی پیشووتر پۆلی پێداوو، ئیمڕۆیش ئەچوو داوای ئەکردەووە. ئەویش ئەیوت ئەی دویتێ نەمداتی؟ ئەمیش ئەیوت: «دەک خوا بە زیادێ نەکا! هێنە کەیی دویتێم لەسەر حساب ئەکەیت؟»

- کابرایه‌کی هه‌ورامی له‌شوینتیک دانیشتبوو هه‌روا قسه‌هاته سهر ئه‌وه که ئیسته‌چیت و قوماش چۆنه‌و چۆن نییه. ئه‌ویش وتی: «ئیه‌سته‌بابه‌تی خاس نه‌مه‌نه‌ن. من باوکم -خو‌اش بیامه‌رزو- کراسیکش جه‌مقال که‌رده‌ن حه‌ف سال جه‌به‌رش کرد (به‌دو په‌نجه‌ده‌ستی برد یه‌خه‌که‌ی گرت وتی) ئانه‌ش گجیه‌که‌شه‌ن».

- کابرایه‌کی «ماینه‌دۆلی» تفه‌نگیکێ ساچمه‌ی ئه‌بی، هه‌لیئه‌گرێ بچی بۆ راو. ژنه‌که‌ی لێ ئه‌پرسی: پیاوه‌که‌ ئه‌وه‌ بۆ کوێ ئه‌چی؟ ئه‌لێ ئه‌چم به‌لکوو که‌ویک بکوژم. ئه‌لێ: ئه‌ری وه‌للا بچۆ که‌ هیناته‌وه‌ سنگه‌که‌ی بۆ من. ئه‌لێ وه‌للا نایده‌م به‌تۆ. سنگه‌که‌ی ئه‌بی بۆ خۆم بی. ژنه‌ ئه‌لێ: سا وه‌للا ئه‌بی بۆ من بی. له‌سه‌ر ئه‌مه‌ ئه‌بی به‌شه‌ریان، کابرا هیچ سی و دووی لێ ناکا تفه‌نگیک ئه‌نی به‌ ژنه‌که‌یه‌وه‌ هه‌موو له‌شی بریندار ئه‌کا.

- فه‌قیه‌ک ئه‌چیته‌ لای مه‌لایه‌کی مه‌ردۆخی ده‌رسی کتیبی جامی ئه‌خوینتی. دوو سالی پیه‌ ئه‌بی تا ته‌واوی ئه‌کا. مه‌ردۆخییه‌کان خۆیان جامی ناخوینتن. که‌ لێ ئه‌بنه‌وه‌ مه‌لا لێی ئه‌پرسی: کاکه‌ فه‌قی چۆن بویت له‌جامیه‌که‌دا؟ ئه‌ویش ئه‌لێ: «قوربان! -خوا راوه‌ستاوت کا!- ئه‌وه‌ی من هه‌م، ده‌رزی وا پوخت و جوانم نه‌خویندوه‌. جامی زانین هه‌روا ئه‌بی که‌ جه‌نابت ئه‌یزانی». مه‌لاش وتی: ده‌سا کاکه‌فه‌قی من له‌وه‌ختی خۆیا جامیم نه‌خویندوه‌. فه‌قی تاسیک ئه‌یباته‌وه‌ ئه‌لێ: «هه‌ی ئه‌حمه‌قی جاهل! که‌تۆ خۆت نه‌تخویندوه‌ بۆچ به‌ منت وت و ئه‌مه‌ دوو ساله‌ هه‌ر شتی غه‌له‌تم پێ ئه‌لێ».

- کابرایه‌ک له‌شار ئه‌گه‌رایه‌وه‌ بۆ مال، له‌نزیکێ ئاواپی که‌ سه‌یری کرد قه‌ل فریکێ سه‌یره. تووشی شوانه‌که‌ی خۆیان بوو -که‌ بۆره‌یان پیتی ئه‌وت- پرسى ئه‌ری بۆره‌ ئه‌و دالان گه‌رانه‌ چیه‌؟ وتی براکه‌م ئه‌وه‌ به‌ سه‌ر که‌لاکێ گه‌ماله‌بازه‌ی ئیه‌وه‌ کۆ بوونه‌ته‌وه‌. وتی: بۆچ گه‌ماله‌بازه‌ تۆپی؟ وتی: ئه‌ری وه‌للا. وتی بۆچی؟ وتی: ئه‌وه‌نده‌ گوشتی ماینه‌کولی خواردوو. وتی: بۆچ ماینه‌کول تۆپی؟ وتی: ئاری وه‌للا. وتی: بۆچی؟ وتی: «وه‌للا برا ته‌رمه‌که‌ی مراوه‌یسی کاکه‌تیان لێ ناو. وتی: بۆچی کاکه‌م چی لێ هات؟ وتی: حه‌مه‌وه‌یس کوشتی. وتی: له‌سه‌ر چی؟ وتی: له‌سه‌ر قنگی خاته‌ی خوشکت. وتی: خاته‌ی خوشکم بۆچی؟ وتی: برا بیژم چی؟ بوختانیان پیه‌ کردوو. وتی: وه‌کیوه‌؟ وتی: خه‌لک و خوا بیژن وه‌منه‌وه‌».

- رهشهی مچهی نورهی سیته بهسه ری ههمه وهن هه بوو خه ریکی جه رده یی و پیوا
خرایی بوو. روژیک قائمقام سئ زه فتهی نه نیری بو نوره بیگرن. زه فتهی کان سوار نه بن و
نه پون له قه راخ ئاوا ییه که تووشی ره شه نه بن. ره شه لییان نه پرسئ نه وه بو کوی نه چن؟
نه لین نه چین ره شه نه گرین. نه لی: جا ره شه به ئیوه نه گیرئ؟ نه لین پیمان ناگیری؟ ئیمانی
نه سووتینین. زه فتهی کان هه ر که گو ییان لی نه بی نه مه ره شه یه له شو یته که ی خویان وشک
نه بن. ره شه ماین و تفهنگه کان یان لی نه سینئ و بهرهلایان نه کا و خوی نه گه ریته وه بو ماله وه.
دایکیکی نه بی زه مزه می ناو نه بی. بی نه لی: رو له! تو به مجوره بی په رواو سه رشیت
بیت و کو له کهس نه که یته وه، ئاخری یه کنئ ته کوژئ و جه رگی منیش نه سووتئ. کو ری
چاک به له سه ر که ری شه یتان وه ره خواره وه.

ره شه نه م قسه یه نه بیته، هه لئه کی شیتته خه نه جهر و نه یدا له شلکه ی رانی خوی و
خه نه جهر دیوه دهر نه چئ به زه ویه که دا. به دایکی نه لی: «ده دایه وه ره که ری بی به سه ته وه. من
که وا بم بزائم کنئ نه توانئ بیت بم کوژئ».

- نه حمه دی عزیزاغا روژیک له سه ر سینئ دائه نیشئ نان نه خوا. پشیله یه ک دی به
دیاریه وه ده ست نه کا به میاوه میاوه. نه م هه ره به شی نه دا و نه وه هه ره نه لی میاوه؛ له مه زور
وه ره س نه بی، هه ره هه لئه ستئ سینیه که نه نیته به رده م پشیله که و خوی نه چئ له و لاوه نه لی:
«سه گباب! من میاوه، کرانباو گاو! من میاوه، ده بزائم تو به شی من نه ده ی؟»

- نه وه ره حیمی ههمه وهن بو ی گیرامه وه وتی: باو کم ره شیدی ناو بوو؛ پیمان نه وت
ره شه ی عه زه ی نه حمه ده لی سیته به سه ر؛ قسه قسه نه برئ، سیته به سه ر تایه فیه کی ههمه وه نن.
پینج برا هه بوون، ره شه، خه سه ره، حه سه ن، حه سین، غه فوور. نه مانه گه وه ری تایفه که بوون؛
ره شه ش گه وه ری نه مان بوو. ده ستی نه مانه له ئاوا یی «جافان» و «موله قه» له خوراوی
چه مچه ماله وه دائه نیشتن، به لام خویان له به ینی دوو ئاوا ییه که دا قه لایه کیان دروست کردبوو،
له وی بوون؛ ریگری و جه رده بیان نه کرد.

ره شه - به ره حمه ت بی- له نو یژ و روژوودا زور قایم بوو؛ له گه ل شیخ و مه لاشا زور
باش بوو. که مه لا یا شیخیک ببوا یه، به یه کنئ له براکانی نه وت: «ئا کوره برؤ به رخئ له
تالانیه که ی پار بینه سه ری بیره بو شیخ؛ نه وه حه لاله با نانی حه رام نه خوا». میانه که ش

ئەبیوت: مالی تالانی لە کۆی حەلالە؟ ئەبیوت: «برا سالی بەسەرا سوورپاوەسەو، ئێستە خاوەنەکی لە فیکری چووەتەو؛ حەلال ببو».

- کابرایەکی «سیوسینان»ی هەبوو دیوانەیان پێ ئەوت و مالیان لە گوموتە بوو. رۆژیک لە گەل شیخ حەمەسالحی گوموتە ئەگەرپتەو هەندێ شتومەکیان پێ ئەبن. لە ریگەدا تووشی ریگر ئەبن. شیخ حەمەسالح لە بنەزالیە کدا خۆی ئەشارپتەو. جەردەکان دیوانە رووت ئەکەنەو و ئیتر بە شیخ حەمەسالح نازان. دیوانە دەست ئەکا بە پارانەو لێیان ئەلی: «بیکەن بەخاتری ئەو شیخە لەو بنەزالیەدا وازم لێ بینن». بەخوا جەردە بە شیخ ئەزانن و ئەچن ئەویش رووت ئەکەنەو.

- مەلایەک هەبوو پێیان ئەوت: «مەلا مووسای کۆری مەلامەنسور. رۆژیک دیت بە سەریا ئەلی ئەم ناوەی من درێژە، با کورتی کەمەو. دینی ئەلی: مەلا با فەقی بی؛ موو نەبی خوری بی؛ سی زۆرە با پانزە بی. مەن با رەتل بی، سوور باش نییە، با بۆق بی. لە ئاخرا ناوی ئەبی بە «فەقی خوری پانزە کۆری فەقی رەتل بۆق».

- کابرایەکی کرمانج لە هەولێر بۆ ئیشی تەلاقێ ژنەکی ئەییەن بۆ لای قازی. ناویژیکەر ماوەی کابرا نادەن قسەبکا، قازیش دیارەگویی بۆ راگرتوون. کابرا لەمە زۆر توورە ئەبی کە نایەلن ئەو قسە بکا. بە توورەبیکەو ئەلیت: «دەخزمینە واز بینن با من و جەنابی قازیش گوویک بخوین». قازی لەمە زۆر توورە ئەبی و حوکی کابرا ئەدا.

- وەستا گوروێ دارتاش هەبوو لە سولهیمانی، رۆژیک حەمە ی پوروەخەجی ئەچیتە لای ئەلی: وەستا ئیمشەو کۆریکمان بوو، بێشکەیه کمان بۆ دروستکە. ئەویش ئەلی: بەسەرچاوا! دەسبە ی بنێرە بۆ. حەمە ئەروا و دوو سبە ی ئەنێری بۆ بێشکە. وەستا گوروون ئەلی: رۆژی جمعه. رۆژی جمعه بۆ چوونەو. وتی سبەینی. بە سبەینی سبەینی بێشکە ی دوا خست و وردەوردە کۆر گەورە بوو، باوکی ژنی بۆ هێنا. ئەویش کۆریکی بوو. باوکی پنی وت: رۆلەپرۆ بۆ لای وەستا گوروون بلێ باوکم ناردوومی بۆ بێشکە کە. ئەویش چوو پنی وت، وەستا گوروون دیسان وتی سبەینی.

کۆرەوتی: «وەستا ئەمە چ قەسەیکە وەختی خۆی باوکم کە پێی وتی ئەوە بۆ من بوو. ئێستەوا منیش ژنم هیناو کۆرپیکم بوو. ئەم بێشکەیکە هێشتا تەواو نەبوو؟» وەستا توورە بوو وتی: «کاکە بڕۆ خوات لەگەڵ! من ئێشی وا بەپەلە پەل ناکەم».

- کابرایەکی کورد شیت ئەبێ و ئەبێنە شیتخانەکەی بەغدا. رۆژیک یەکن لە کار بە دەستە هەرەگەورەکان ئەچیت بۆ سەر کردنی شیتخانە و بۆ ئەوە بزانی ناتەواویان چییە. کە ئەچێ لەناو هەموو شیتەکانا سەر ئەکا و کابرایەک لەپال دیواریکا بە کزیکەوێ دانیشتووێ دەستی خستۆتە ژیر چەناکەیکەوێ.

ئەپرسی ئەمەچیە؟ ئەلێن کابرایەکی کۆردەو شیت بووێ هیناویانەتە ئێرە. ئەچێ بەلایەوێ پێ ئەلێ تۆ چیت؟ شیتەش هیچ خۆی تێک نادا ئەلێ: «من نێرگەلەم». ئەلێ چۆن نێرگەلە؟ ئەلێ ئەگەر بڕوا ناکەیت تووتەم لەسەر دانێ بزانی چۆن دەست ئەکەم بە قولتەقولت.

کابرای گەورە لەمە زۆر سەری سەرئەمینێ و بەراستی ئەیکەوێ ئەم ئێشە بۆ دەرکەوێ. ئەنێرێ تووتنی نێرگەلە دین و ئەیدا بەکابرا. کابرای شیتەکلایکی پێی لەسەرایە دايشەگرێ سەرەکە چال ئەکا و توتەکەیت تێ ئەکا و ئەیکاتەوێ سەری؛ ئێنجا دەست ئەبا کیری خۆی ئەگرێ و ئەیداتە دەستی کابرا و ئەلێ: «ها نەفەسی لێدە بزانی چۆن قولتەقولت ئەکەم».

- کۆرپیک هەبوو لە خانەقی ئیبراھیمی ناو بوو. کاغەزی بۆ پیاوی گەورەو بچووک ئەنووسی ئیمزاکەیت ئەمەبوو: ئیبراھیم خان مجید خان سالار سولتان، رئیس عەشایری جیورو باجەلان، سولتان قەزای خانقین و شارەبان.

- کۆرپیک جۆولەکە لەو کۆردەوارییە موسولمان بوو بوو. هەرکە موسولمان بوو مرد. ئێنجا خزم و کەس و کاری ھاتبونە سەری ئەیانلاوانەوێ ئەیانوت: جوانی بالا بەرز، موسا لە دەست دەرچوو محەمەد نەناسراومان رۆ. بۆلوبی چاسینن پاشقول دراوی موسولمانمان رۆ.

- گیانلەبەری تریش قەسە ئەکەن؛ بۆیە ئەلێ: جاریک رێوینیک سەر لەبەیان بوو، لە بناری ئاواپیەکە باغلوچە گوێی لەدەنگی کەلەشێرێک بوو لەسەر دارەکە ئەیکوێند. چوو بەلایەوێ وتی: «فەرموو خوارەوێ با نوێرەکەمان بکەین بەجەماعەت».

که له‌شیره‌کش وتی: «ئیمام له پال داره که دا نوستوو خه‌به‌ری که‌وه با نویژه که‌مان بۆ بکا». که ریتی سهری کرد تانجیه‌ک به‌رچاو که‌وت. تریکی که‌ند و بۆی ده‌رچوو. که له‌شیره‌که وتی ئه‌وه بۆ کوئ؟ وتی: «فلانی ده‌ستویژه که‌م شکا! تۆ راوه‌سته تا ئه‌چم تازهی ئه‌که‌مه‌وه و دیمه‌وه».

- رشید جه‌ودت سهر کرده‌ی له‌شکر ئه‌بی له دیوانیه. روژیک ئۆتۆمۆبیلیکی تاکسی دیت، ئه‌ویش ئه‌لی: «جالسیاره». پی ئه‌لین: «رشید به‌گ نابی وا بلیت ئه‌بی بلنی جائت السیاره».

روژی دوابی لۆرییک دیت ئه‌ویش ئه‌لی: «جائت الوری». دیسان زابته‌کان پیی ئه‌لین ره‌شیده‌گ نابی وا بلیت ئه‌بی بلنی: «جا الوری».

ئه‌ویش تووره‌ ئه‌بی ئه‌لی: «هه‌ی ناجسنینه! ئه‌مه‌ چ زمانیکه؟ مه‌کینه یه‌ک مه‌کینه، به‌نزین یه‌ک بنزین، تایه‌ یه‌ک تایه، ئۆتۆمۆبیلچی یه‌ک ئۆتۆمۆبیلچی؛ ئیتیر ئه‌م جا و جائته‌ له‌ کوپوه‌ هات؟»

- ئه‌حمه‌ دئاغای که‌رکو و کیزاده‌ له‌ به‌غدا هه‌موو ده‌رده‌ دلێکی هه‌ر له «ال»ی عه‌ره‌بی بوو، ئه‌یوت: «ئهم سه‌گی سه‌گبانه‌ سهری له‌من تیکداوه. له‌ قسه‌ کردنا ئه‌یخه‌مه‌سه‌ر که‌لیمه‌ ئه‌لین نایه‌وی، نایخه‌مه‌ سهری ئه‌لین ئه‌یه‌وی. نازانم چیکه‌م به‌ده‌سته‌یه‌وه؟»

- کابرایه‌کی مه‌نگوپی هه‌ر جاره‌ له‌پاش نویژکردن ئه‌پاراپه‌وه له‌خواو له‌یه‌کی له‌نزاکانیا ئه‌یوت: خواجه‌ له‌ خۆم و له‌ ئاته‌ی دایکم و حایشه‌ی خوشکم و پیزه‌ی ژنم خوش بی. کابرایه‌ک روژیک پنی وت ئه‌ی باسی باوکت بۆ ناکه‌ی؟ وتی: «کاکه‌لی! بابم من منداڵ بووم مردوو، بیرم نایه‌. یه‌کنی که‌ نه‌یناسم چمالۆی پپاریمه‌وه».

- عه‌بدولحه‌کیم بۆی گیرامه‌وه وتی: کابرایه‌ک هه‌بوو له‌ نیسکاوی بناری سهرده‌شت مام ره‌سووی ناو بوو. پیاویکی هه‌زار و په‌ریشان بوو. روژیک بیستی که‌ له‌شکریکی زۆر هاتۆته‌ سهرده‌شته‌وه دار پاره‌ی چاک ئه‌کا. وتی به‌خوا وا چاکه‌ ئیمشه‌و بچم کۆله‌داریک بکه‌م، به‌یانی زوو بییه‌م بۆ سهرده‌شت له‌ پیتش ئه‌وه‌دا دارفرۆش بچن به‌لکو شتیکم ده‌ست که‌وی. «کۆتکه‌» نۆکیک خیری تۆ بی.

شەوی پاش بانگی خەوتنان تەوراسە کە ی ھەلگرت و روشت. زۆر دوور نە کە وتەو،
 داریکی بەگیر ھیتا و چوو سەری و بە تەوراس تێی بەربوو.
 ھیتا شتیکی وای لە دار نە کردبوو کوتوپر تەوراسە کە ی لە دەست کەوتە خوارەو. لە
 دارە کە ھاتە خوارەو، دنیا ش تاریکە. بە دەست بەشوی تەوراسە کە دا ئەگەر لە نا کاو
 کوچە لە یەکی بەردەست کەوت کە ھی کاروان و شتەبوو، لێیان بەجێ ما بوو. رووی کردە
 ئاسمان و بەتوورەیکەو و تی: چما من چ بردارم کردیە؟ تۆ نۆکە کوتکەت لەبەر دەستم
 دانا یەو داوای نۆکی خۆت دە کە ی؟

- ئاغە یە ک خزمەتکاریکی تەمەلی بی فەری ھەبوو. روژیک ناردی بۆ بازار روڤ و
 برنج بکڕی. زۆری پێچوو ھەر نە ھاتەو، داوی کە ھاتیشەو ھەر برنجە کە ی کڕیبوو، روڤی
 نە ھیتا بوو. کا برا زۆر توورە بوو، گەلی جنیوی دا یەو پێی وت: سەگی سەگباب! مادام تۆ ئەمە
 کەتتە جاریکی کە ناردتم بۆ ھەر شتی ک ئەبی دوو شت بێتی.
 روژیک کا برا ی ئاغە نەخۆش ئە کەو ی و بەخزمەتکارە کە ی ئەلی: «ئا بچۆ پزیشکیکم
 بۆ بێنە». ئەویش ئەچێ و لە پاش توزیک دیتەو پزیشکیک و پیاویکی تری لە گەل خۆی
 دینی. ئاغە لێنە پرسێ ئەم کا برا یە تر چیە؟
 ئەویش ئەلی: «ئە ی ئەو روژە تۆ دەست نە کرد بە جنیودانم و پیت نە وتم کە ناردتم بۆ
 ھەر شتی ک ئەبی دوو شت بێتی؟ ئێستە پیت وتم بچم پزیشک بێنم و ئەوا ئەو یان پزیشکە؛
 نە گەر چاکی کردیەو، باشە، نە گەر خۆ چاکیشی نە کردیەو ئەو یتریان گۆرە لکە نەو
 گۆرە کەت بۆ ھەلئە کە نی».

- لە قەراخ ئاوا ییە کە ی بیانی کەریک کەوتبوو خەریک بوو ئەتۆبی. کسۆکیک چوو بە
 لایەو قنچکە ی کرد. کەرە کە پێی وت ئەو بۆچ قنچکەت کردوو لە لامەو و تی:
 «ئەمەو ی بۆی، بنخۆم». وتی: «من تا روژی شەنبە نا تویم». کەرە سە کە و تی: «منیش تا
 روژی یە ک شەنبە ھیچ ئیشیکم نییە».

- ریویتی کۆتریکی گرت. کۆترە و تی: «بزانم چاریکی خۆم نا کەم؟» ھات لە
 ریویە کە ی پرس ی و تی: مام ریوی بی عەو و ی نە بی تۆ خەلکی کو یی؟ و تی: «بائە ییم».

له‌گهل و تنی بانه و کۆتر له‌ده‌می به‌ره‌لا بوو فری. ئینجا ربویه‌که دانی ریج ئە‌کرده‌وه و ئە‌یوت: «ئاخ! ئە‌گەر ئە‌مجاره ده‌ستم که‌وته‌وه ئە‌لیم شاربا‌زیریم، شار با‌زیریم».

- مه‌لایه‌ک هه‌بوو له‌ چوارتا مه‌لا با‌به‌کری ناو بوو. سه‌ر بانه‌که‌یان به‌ره‌و رۆژ بوو، خه‌لکی ئا‌وایی له‌وئ کۆ ئە‌بنه‌وه. دوو کا‌برا هه‌بوون یه‌کێکیان مخه‌ی ناو بوو، ئە‌وێتریان ئە‌حه. رۆژیک ئە‌مانه هه‌ر له‌و سه‌ربانه بوو به‌ شه‌ریان.

مخه‌ رووی کرده ئە‌حه و تی: بلیم چی؟ ئە‌گەر ئیسته له‌به‌ر ئە‌م سه‌ر بانی مالی مه‌لا با‌به‌که‌ نه‌ب‌وایه پیم ئە‌وتی کۆنه‌قه‌تارچی؛ ده‌سا برۆ خوا به‌قوربانی ئە‌م سه‌ربانه‌ت کا».

- کا‌برایه‌ک هه‌بوو شه‌په‌ی ناو بوو، دلی چوو بوو له‌ ئافره‌تیک؛ به‌ته‌وا‌وی بۆی سووتا بوو. وای لێ هات‌بوو هه‌موو که‌س پتی زانی‌بوو. له‌ روویشی هه‌لنه‌ئه‌هات قسه‌ی له‌گهل بکا. رۆژیک سه‌ریان کرد شه‌په‌ زۆر به‌ده‌ماخه. پتیان وت: شه‌په‌ چیه؟ وا دیاره ئیم‌رۆ شتیک هه‌یه! وتی: خزمینه! خوا ده‌رووی لێ کرد‌مه‌وه، ئیم‌رۆ قسه‌م له‌گهل دۆسته‌که‌ما کرد و ئە‌ویش ج‌وابی دامه‌وه. وتیان چۆن؟ وتی: که‌ چووم سه‌یر ئە‌که‌م له‌سه‌رکانی گه‌نم ئە‌شواته‌وه بۆ سا‌وه‌ر، منیش پیم وت: «ها وه‌للا ئە‌لێ هه‌موو گه‌نمه‌که به‌خۆم». ئە‌ویش پێ وتم: «ها مان‌گایه مان‌گا».

- ده‌رویشیک موری گرت‌بوو، ورده ورده ئە‌رۆشیت بۆ ده‌رویشی. کا‌برایه‌کی تووش بوو پێی وت: مام ده‌رویش رۆشیت چۆنه؟ وتی: «وه‌للا عه‌با‌یه‌ک ئە‌خۆم و عه‌سایه‌ک ئە‌رۆم». وتی به‌پانی یا به‌دریژی؟ وتی: «ها، ها مالت کا‌ول نه‌بێ بۆچ چه‌په‌رم به‌دریژی برۆم؟»

- ئە‌لێ کا‌برایه‌ک گیس‌کێک و مه‌یمونیک هه‌بوو، له‌گه‌لیان رایشه‌بوارد. رۆژیک کا‌برا چووه ده‌ره‌وه. جامه‌ماستیک له‌ مالا دانرا بوو، مه‌یمونه‌که هینای هه‌مووی خوارد و دم و لێوی خۆی پاک کرده‌وه و چوو گیس‌که‌که‌ی هینا تو‌زێ ماستی له‌دم و لووتی ئە‌و هه‌لسوو جامه‌که‌شی به‌خالیتی له‌و نا‌وه‌دا فری دا خۆشی چوو له‌ولا‌وه قیت و قنج لێی دانیش. لای نی‌وه‌رۆ که‌ کا‌برا هاته‌وه سه‌یری کرد جامه‌ ماست هیچی نه‌ما‌وه. سه‌یریکی مه‌یموون و گیس‌که‌که‌ی کرد ته‌ماشای کرد مه‌یمون له‌گۆشه‌یه‌که‌وه بۆ خۆی ک‌زۆله‌ی کرده‌وه

دانیشتوو. گیسکەش لەو لاوە بەدەم و لووتی ماستاویەووە هەلقون هەلقونیه‌تی. داریکی هەلگرت و چوووە ویزە‌ی گیسکی بەسەزمان. مەیمونە‌کەش لە ترسی ئەووە نەووە‌ک کابرا دواجار با بداتەووە‌سەر ئەو، هەموو جار دەستیکی بۆ دەم و لووتی گیسکە‌کە‌درێژ ئە‌کردو کابرای تێنە‌گە‌یان کە‌ماستە‌کە گیسکە‌کە‌خواردوێه‌تی. ئەووە‌تە هەمووی بەدەم و لوتیەووە‌یە. بۆ خۆی خۆشی وە‌کو بەرزە‌کی سەربانان بۆی دەرچوو.

- کابرایە‌ک لەو کوردە‌واریە‌ کۆریکی هە‌بوو. دنیا زستان بوو کورە‌ هەر ئە‌چوووە‌ بەر بە‌فر و سەرما‌کە. باو‌کە‌‌کە‌ی هەر چە‌ند هاواری لێ‌ئە‌کرد کورە‌ رۆ‌له‌ وەرە‌ ژوو‌رە‌ووە‌ نە‌خۆش ئە‌کە‌وی، کۆرە‌ گۆ‌یی نە‌ئە‌دا‌یە.

رۆژیک بە‌فری‌کی زۆر باری‌بوو چوووە‌سەر‌بانە‌کە‌ بۆ بان مالتین. باو‌کە‌‌کە‌ی گە‌لی هاواری لێ‌کردو لێ‌ی پارایە‌ووە‌کە‌ بێ‌تە‌ خوارە‌ووە‌ ئە‌م بانە‌ نە‌مالی. پیتی وت رۆ‌له‌ جەرگم مە‌سووتینە‌، وەرە‌ خوارە‌ووە‌. کۆرە‌ هیچ وە‌کوو گۆ‌یزی بۆ بژمیرن وابوو. ئێ‌نجا باو‌کە‌‌کە‌ هات کۆرە‌‌کە‌ی کۆری‌کی کۆرپە‌ی هە‌بوو، هەر باو‌ە‌شی کرد بە‌ کۆرە‌ پچکۆ‌له‌ داو بردی لە‌سەر بە‌فرە‌کە‌ دا‌ینا. کۆرە‌‌کە‌ی خۆی لە‌سەر بانە‌‌کە‌ووە‌ چاوی لێ‌ بوو، لە‌وئ ئاگری تێ‌بەر بوو، بانگی کرد: «ئای بابە‌! ئە‌ووە‌ ئە‌و کۆرە‌ لە‌سەر ئە‌و بە‌فرە‌ بۆ‌ج دا‌ئە‌نی؟ ئاخ‌ر نازانی نە‌خۆش ئە‌کە‌وی؟ دە‌لایبە‌ لایبە‌ بۆ‌ خاتری خوا! کزە‌ لە‌ جەرگمە‌ووە‌ پە‌یدابوو». باو‌کە‌‌کە‌شی وتی: رۆ‌له‌، تۆ بۆ ئە‌مە‌ چۆ‌نیت منیش بۆ‌ تۆ وامە‌. ئە‌ی بۆ‌ج هەر هاوارت لێ‌ ئە‌کە‌م گۆ‌یم نادە‌یتي».

- لە‌قسە‌ کوردی‌یە‌ ئە‌لێ‌:

جاری‌ک یاپراخ و کە‌تە‌و بڕویش و تورشاو بوو بە‌شە‌ریان. کە‌تە‌ بە‌ بڕویشی وت: بە‌خیر تۆش ناوی خۆ‌ت ناو‌ە‌شت؟ نە‌ تامێ‌ک و نە‌شتیک؛ کە‌چی تە‌شریفیشت دێ‌تە‌دیواخان. یاپراخ رووی کرد تورشاو وتی: رە‌نگ بێ‌ تۆش فیزی لە‌ خۆ‌ت بێ‌ی و بلیت شتیکم؟ نە‌ نانەرە‌ق خۆی لە‌ بە‌رتا ئە‌گرێ‌ نە‌ خە‌پلە‌ی هەر‌زن ئە‌ویرێ‌ توخت کە‌وی نە‌ کە‌لە‌دۆ‌ینە‌ پیت ئە‌ویرێ‌. بە‌لایە‌‌کیت کە‌وتو‌یتە‌ ئە‌م ناو‌ە‌ سە‌رت لە‌عالم تێ‌کداو‌ە‌.

تورشاویش بە‌ وی وت خۆ‌ من هیچ نە‌بێ‌ وام بە‌رە‌و‌ە‌، تۆ ئە‌لێ‌ دە‌ستە‌ بوو‌خچە‌ی تازه‌‌بوو‌کی ناشیرینی چروکی توندو‌تۆ‌ل خۆ‌ت پێ‌چاو‌ە‌تە‌ووە‌ کە‌س نازانی ناوسکت چی تیا‌یە‌ دە‌ستی خە‌لک ئە‌بە‌ری. ئە‌گەر فەرۆ‌ فیل‌ت تیا نییە‌و راست ئە‌کە‌ی بۆ‌ج وا خۆ‌ت پێ‌چاو‌ە‌تە‌و‌ە‌؟

«کارواناشی»ش له گۆشه‌یه‌که‌وه‌بوو، گۆل لێ بوو. له ژێر لێوه‌وه وتی ئه‌وه ئه‌لێن چی؟ هه‌موو به جاری لێ هاتنه‌ ده‌نگ وتیان: «تۆ خوا دهم و فلقت به‌ره‌ به‌و لاوه، بێ تامه‌ی ناوی خاسه‌پێسی که‌ره». له‌م هه‌رایه پلاو نوستبوو خه‌به‌ری به‌وه‌وه؛ کۆکه‌یه‌کی بۆکردو به‌ فیزیکه‌وه وتی: «ئه‌رێ هه‌تیوینه ئه‌و هه‌را هه‌رایان له‌چییه؟» ئه‌مانیش وتیان: «قوربان ناغه‌ کێ له‌گه‌ل تۆیه‌تی».

- سه‌ید عه‌بدولحه‌کیم بۆی گێرامه‌وه وتی: کابرایه‌ک هه‌بوو زۆر تووڕه‌و که‌لله‌شه‌ق بوو، ته‌لاقێ ژنه‌که‌ی زۆر ئه‌دا. دوو جار ته‌لاقێ دا‌بوو، هاتنه‌لای من بۆم چاک کردنه‌وه، هه‌موو جارێش پێم ئه‌وت برام ته‌لاق مه‌خۆ خراپه‌. پیاوی پیاو بێ ته‌لاق ناخوا. ئه‌ویش ئه‌یوت قوربان جاریکیکه‌ ئێتر گووی وا ناخۆم.

وتی زۆری پێنه‌چوو ئه‌وه‌نده‌م زانی دیسان هاته‌وه‌و وتی قوربان ته‌لاقم خواردوه بۆم چاک که‌وه. وتم برا تازه‌چاک نا‌کرێته‌وه‌و به‌چه‌ لای مه‌لایه‌کیکه‌. که‌چی وتی: «ئاخر قوربان چۆن به‌چین؟ ئێمه‌ مشتهری تۆین چۆن ئه‌بێ به‌چینه‌ لای یه‌کیکیکه‌؟ تا ئێسته‌ ئه‌موت خۆم گووم خواردوه، ئێسته‌ ئه‌لێم باوکیشم گووی خواردوه‌وه. ده‌قوربان ئه‌مه‌جاره‌ش بۆمان چاک که‌وه». وتم نابێ و ده‌رم کردن.

- شیخ بابه‌عه‌لی له‌به‌ر سه‌یوانی مزگه‌وته‌که‌ی خۆی ده‌رزی ئه‌وته‌وه به‌ فه‌قیه‌کان، سه‌یری کرد هه‌راهه‌راو هه‌چه‌هه‌چه‌یه‌ک په‌یدا بوو. که‌ سه‌ری به‌رز کرده‌وه ته‌ماشای کرد سێ زه‌لام کابرایه‌کیان به‌سواری که‌ریکه‌وه داوه‌ته‌ پیش و به‌ زۆر ئه‌یکه‌ن به‌ ده‌رگای مزگه‌وته‌که‌دا. بانگی کرد ئه‌رێ کابراینه‌ ئه‌م که‌ر بازاره‌ چییه؟ یه‌کیکیان وتی قوربان ئه‌مه به‌ سواری که‌ر چه‌وته‌وه بۆ ماڵه‌وه. له‌گه‌ل ژنه‌که‌یا ده‌مه‌قالیان بووه‌و ته‌لاقێ خواردوه‌وه که‌ له‌ سه‌ر که‌ره‌که‌ نه‌یه‌ته‌ خواره‌وه». ئێمه‌ش وا هاتووین بۆ خزمه‌ت.

بابه‌عه‌لی سه‌ریکی راوه‌شان و فه‌رمووی بیه‌نه‌ لای ئه‌و دار تووه‌وه. کابرایان کیش کرد بۆ لای دار تووه‌که‌. ئه‌مجا پێی وت هه‌ر له‌ پشت که‌ره‌که‌وه هه‌لزنێ به‌داره‌که‌دا. که‌ ئه‌و هه‌لگه‌را، به‌ کابراکانی تری وت که‌ره‌که‌ی لێ دوور خه‌نه‌وه. به‌ کابراکه‌ی تریشی وت ئه‌مجا به‌ داره‌که‌دا وه‌ره‌ خواره‌وه‌و به‌چۆ بکوته‌ره‌ پال ژنی خۆت ته‌لاقه‌ت نه‌که‌وتوه‌وه.

- کابرایەک ئەچیتە عابخانەکە ی مزگەوتی بابە عەلی، سەیر ئەکا دەرگای عابخانەکان لەو دیووە ھەموویان داخراون. ئەمە ئەو ئەگەینە کە ھەموویان خەلکیکی تیا یە. ئەچیتە بەر دەرگای عابخانەکی تر - کە دانەخراوە - دەکۆکێ بۆ ئەو بزانێ کێ لە ژوورەو یە. کابرایەک لە ژوورەو ئەبێ، ئەویش لە باتی ئەو بە قرچە وەیا بەکۆکە جوابی بداتەو، بە ریکەوت تریکی زۆر قایمی لێ بەر ئەبێ.

کابرای دەرەو ئەلی: «جا برا بەم توورەییە بۆچ جوابم ئەدەیتەو؟ بۆچ من چیم و توو؟»

- ژنیک ھەبوو لە ھەلەبجە باجی زینەتی ناو بوو. لە بەر ئەو تۆزێ جوانکەلە بوو، خەلکوخوا زۆر بەتەمای بوون. گەلی شویشی کردبوو، بەلام کور و کال ھەر لە لا کۆلان و ماکۆلانا گل و خولیان بوو بەدەوریا.

باجی زینەت لەم دوا داویبەدا میتردی کردبوو بەپیاویک ناوی «سۆفی عەزیم» بوو، تۆزێ گیلۆکەش بوو. ئەم میردە ی سەر تەعازە بوو. رۆژیک سۆفی عەزیم ئەلی: «خالە عەزیم رێ زینەت گەورە یە یا بچوکە؟»

ئەویش ئەلی: «بەخوا برا نازانم؛ بەلام وەبێ ئەو کور و کال فرە وە دەور قنگیا تین و ئەچن ئەشن فرە بچووک وئ».

- کابرایەکی خەلکی توراغ تەپە ناوی ئەلی ھەسەن بوو، بۆ کاسبی ئەچێ بۆ ولاتی ئەستەمۆل. رۆژیک لەناو کۆلانا کابرایەکی ئەستەمۆلی تووش ئەبێ لێ ئەپرسی نیرەلی سەن. کابرای توراغ تەپەیش بێ ئەلی: «وہ قوروانت و م ئەو وەریشە کەما ئەزانی نیرم، ئە ی وەچیا ئەزانی ناوم ئەلی یەسەنە؟»

- کابرایەکی گاور لە کەرکووک لەگەل ھەتیویکا رێ ئەکەوئ. ژیر پردە کە گیرا بوو، ئەچن لەبەن دیواریکا لەقەلا پیتی دین. کاتی کە بە سەریەو ئەبێ دیوارە کە ئەرووخی بە سەریانا و ھەر دوو کیان ئەبەن بەژیریەو.

خەبەر ئەبەن بۆ قەشە. قەشە بەخۆی و کریکارەو دیتە سەریان و کریکار دیوارە کە لا ئەبەن تەماشای ئەکەن کابرای مردویش ھەر بەسەر ھەتیو کەو یەو خەنجەر لە کێلانا یە. قەشە کە چاوی پێیان ئەکەوئ ئەلی: «خوا لیخووش بوو بە ھەشتیە؛ ھێشتا نەگەیشتۆتە بە ھەشت خوا غیلمانیکی بۆ ناردووە».

- جووله که به ک هه بوو له بانه شه له مۆی ناو بوو. تۆزێ جوانکه له بوو، چه رچینی ئەکردو دوو گویدریژی هه بوو. هه موو جار باری ئەکردن له شتووک و ئەچوووه دهره وه بۆ فرۆشتیان. جاریکیان واری کەوت کە ئەبوا به کەلی خانا برۆیشتایه. ریگەش نائەمین بوو. کابرایه کی به کری گرت له گەل خۆی بردی بۆ ئەوهی بیاریزی له پیاو خراپ و ریگر. کە ئەگە نه ناوهندی کەلی خان، کابرا خۆی جووله که که رووت ئەکاته وه هه ر شتیکی پینیه لی ئەستینی. سویندیشی پێ ئەخوا به هه زه رتهی مووسا دهنگ نه کات. سه ره پای ئەوه دینی ئەشیکێ بۆ ئەوه ئیتر به هیچ جۆر هه ر نه ویری قسه بکا. دنیا ته مومز و هه و ره رۆژ بوو. کابرای جووه ئەگه رپته وه بۆ بانه و هه ر هه ناسه هه لئه کیشی، ناشتوانی قسه بکا. جا ئەیانوت هه ر رۆژی ته مومز و هه و ره رۆژ بوايه، رووی ئەکرده کەلی خان و ئەیوت: «به خوا خه لکینه! ئیسته له و که له پیاو گاینه».

- کابرایه کی بێ چاو له گەل چاوساغیکا بوو به شه رپان و چاو ساغه که کویره کهی گرتو نایه ژیر. هیچی بۆ نه مایه وه ئەوه نه بی که له ژیره وه ده ست به ری گەل و گونی کابرای چاو ساغ بگری و به وه په کی بخا. ده ست له ده ست و قه وه ت له خوا، ده ستی برد و گەل و گونی کابرای به ده سه ته وه هات و وه کوو ئەسپنی که و تپینه مست، به و جۆره گووشی، به لام گووشی! کابرای چاوساغ به ته واوی بی هیز بوو. له و کاته دا هاو رپیه کی کویره هات و بانگی کرد: «ئای مامۆستا ئەوه له ژیره وه یت؟» ئەویش وتی: «به خوا هه ر چهنده له ژیره وه م، به لام وه کوو له سه ره وه بم وایه».

- کۆریک بوین له لای وه ستا به شیر دانیشتیوین. هادی سائب هه بوو، ئەویس هات ویستی بپته ژووره وه، وه ستا لووتی پیا نه هینا. ئەو هه ر گویی نه دایه. ئەمجا پیتی وت مه یه ره ژووره وه. هه ر گویی نه دایه وهات. پاشان وه ستا هه ستا ده ستی نا به سنگیه وه و لێیان بوو به شه ر. له سه ر نه هاته نه ژووره وه هادی هه ر هاته ژووره وه وتی: «بی قه زابی ئەمه چیه به جارێ ناخۆشت کردووه کهی گالته وا ئەبی».

له کۆره که دا مامۆستا ره فیق حل میش هه بوو، هادی تکای بۆ یه کتیک ئەکرد له لای ئەو مامۆستاش پیتی وت: «ده ک موباره ک نه بی! تۆ خۆت ئیسکت زۆر سووکه، ئەمجا تۆ بهی

یەکیکی تره». هادی هەر نهیخسته خۆی وتی: «بێ قەزا بن! ئەمەچیە هەمووتان فێری گالتە بوون».

- ئەحە ی کړنوو لەسولەیمانی ئیشی تایبەتی ئەو بوو کە شەربەتی ئەفرۆشت. وەکو قسە کردنی عەنتیکە بوو، سەر و گویلاکیشی هەر عەنتیکەو بەزم بوو. نێرە کەریکی هەبوو، هەموو جار پتووە ئەچوو دەرەو. حەکیمی بەسەرەو ئەکردو ئەگەیشتهو شارباژێر باری ئەکرد لە میوژە رەشکەو ئەیهینایەو ئەیکرد بەشەربەت و ئەفرۆشت. کە تەواو ئەبوو بۆی دەر ئەچوو وە.

جیگەیان نەبوو لەمالا، نێرە کەرەکی لەبەر دووکانە کە ئەبەستەو و کاو جۆی ئەکردهبەری و خۆیشی لەناو دوکانە کە هەر شەربەتی ئەکرد. گۆبەند لەویدا بوو لەگەڵ ئەم بانگی ئەکرد: «شەربەتی سارد و شیرین» نێرە کەرەکش لەو لاو دەستی ئەکرد بەزەرین. خالەحمەد بەمە زۆر تیک ئەچوو؛ رۆژیک هەر پەلاماری نێرە کەرەکی ئەدا و جامانەکی لەسەر خۆی کردەو بەستی بەسەر نێرە کەرەکی، رەشمەکەشی لەملی ئەو کردەو کردیەملی خۆی و نێرە کەرەکی بردە ناو دووکانە کەو پنی وت: «دەسەگی سەگباب ئەگەر تۆ شەربەت فرۆشی فەرموو بزائەم چۆنی ئەفرۆشی؟» ئەمە ی پنی وت و خۆیشی چوو سەر کاو جۆە کە. ئەمجا نێرە کەر هیچ نقە ی نە ئەکرد، ئەمیش بانگی ئەکرد: «دە سەگی سەگباب! شەربەت بفرۆشە تا منیش دەستبکەم بە زەرین؛ خۆ شەقم برد».

- کابرایە ک لەو بناری شارەزوورە کە خێل ئەچنی بۆ کوستان لەگەڵ خێل ئەپروا ئەگاتە پینجۆین. لەوێ ئەچیتە لای کابرایەکی بازارگان ئەلی: «ئە برا لەو باوەشە چەمەرەسی گەزم بۆ لی کەو بە کەوا». کابرا سێ گەزی بۆ لی ئەکاتەو و پارەکی لێوەر ئەگرێ و ئەمیش قوماشە کە ئەبا بۆ لای وەستایەکی کەوا دوور بۆی بدوورێ. پنی ئەلی: «ئە برا هەر ئێستە بۆم بدوورێنە وا خێل وەرپوێه ئەچمەناو بازار و تیمەو هەق وەستایە کە ئەدەم و با بگەم وەخێل. کورە نێژی خێلی لەدەست دەر ئەکەم وەو شێخ کەریمە وەگالۆک پشنت ئەشکینم».

ئەمە ی وت و لێیدا رۆیشت. دوو هەنگاو رۆیشت و نەرویشت گەرایەو دواو بە پەلە پیتوت: «تۆ خوا برا بیژەنە وە ئاوە کەشا. ئیو وەگۆوێن با دوا جار نەژی نەزەنیاگە وە ئاوا کورت بوەسەو». کابرای وەستاش وتی بە سەرچاو و ئەو لێیدا رۆیشت.

[کابرا گه‌راوه. وه‌ستا] وتی برا خستومه‌ته ناو ناو هیشتا وشک نه‌بوه‌ته‌وه. کابرا وتی: «وهو قورعانه شیخ لئ خویندگیه ئەوا ئەچم سووپیکی تر ئەخۆم و تیمه‌وه، کهوام وه‌دوریاگی نه‌ده‌ی وه‌ده‌سه‌وه هه‌زار خراوت پئ ئەکه‌م».

ئهمه‌ی وت و لئیدا رۆیشت. زۆر دوور نه‌که‌وتبووه‌وه یه‌کئ له‌و به‌ری شیوه‌که‌وه بانگی کرد: «کوره‌عه‌له‌عه‌له‌عه‌له‌وا عیئل گه‌یشتنه‌ قنگه‌ لووتکه‌که‌ی شلیئر بۆ ویستیایی؟ بئ وه‌پۆه». عه‌له‌که‌گوی له‌مه‌بوو گالۆکی هه‌له‌شان و به‌را کردن چوو به‌شوین عیلا. پایز که خیل سه‌ره‌و خوار بووه‌وه هاته‌وه بۆ لای کابرای به‌رگدوور وتی: برا که‌واکه‌م پئ به‌ده‌ره‌وه. وه‌ستاش وتی: برا من هه‌ر ئەو وه‌خته‌دا خستمه‌ ناو ناو و چاوه‌پیم بیته‌وه له‌به‌ر چاوی خۆته‌وه خیرا بۆت بدوورم، تو هه‌ر نه‌هاتیته‌وه تا دوینئ که‌ چومه‌ سه‌ری ته‌ماشا ئەکه‌م هه‌مووی چووته‌ ناو و هیچی نه‌ماوه».

ئەویش وتی: چۆن برا؟ هه‌ر گشتی چووه‌ئاوا؟ وه‌ستا وتی ئەگه‌ر به‌روا ناکه‌ی وه‌ره‌با بچینه‌ لای کابرا که‌ لیت کړیوه. وتی باشه. په‌لی گرت و چوونه‌ لای کابرای بازرگان. وه‌ستا پنی وت ئەرئ میرزا ئا ئەو توپه‌ قوماشه‌چهن‌دی لی ئەچیته‌ئاو؟ وتی: ئەو قوماشه‌ زۆر نایابه، سئ گه‌زی لئ ئەچیته‌ ئاو. ئەمجا وه‌ستا رووی کرده‌ کابرا وتی: «ئا برا نه‌موت ئەوه سئ گه‌زه‌که‌ی داوه‌ به‌تۆ که‌ چوه‌ته‌ ئاوه‌که‌وه، تو به‌روا به‌قسه‌ی پیاو ناکه‌ی».

کابرا رووی کرده‌ میرزای بازرگان و وتی: «هه‌ی به‌کم وه‌قنگ دایکته‌وه بۆچی سئ گه‌زه‌ له‌ ئاو چووگه‌که‌ت دا وه‌من» و خۆی تووره‌کرد و به‌ده‌م سه‌ر قالیه‌وه رۆیشت له‌ ترسی ئەوه‌ نه‌وه‌ک وه‌ستای به‌رگدوور هه‌قی که‌واکه‌ی لی بستینئ.

جا هاتبووه‌وه بۆ ماله‌وه ئەیوت: «به‌کم وه‌قنگ دایک کاورای به‌رگدووره‌وه هه‌قی که‌واکه‌م پئ نه‌دا».

- کورپیک بوین له‌ دووکان سه‌راکه‌ی وه‌ستابه‌شیر ئەقوزرایه‌وه، ئەمجا ئەو باسی

ئەوه‌ی بۆ کردین وتی:

له‌زه‌مانی عوسمانیا خۆم زابت بووم؛ ۱۱۴ که‌سم له‌به‌ر ده‌ستا بوو. وتی تیمه‌ درابوین به‌ حوکومه‌تی عوسمانی. زولمئیکی زۆر زلمان لئ کرابوو. سه‌ربازه‌کانم هاتن وتیان چار چیه‌؟ وتم ئیسته‌ من چارتان ئەکه‌م؛ هینام به‌ده‌ستی خۆم ئیستعایه‌کم بۆ یه‌کیکیان نووسی بۆ قان‌دی هه‌ره‌گه‌وره. که‌ ئیستعاکه‌ی برد به‌خوا سه‌گ به‌ هه‌ساریکیان پئکرد بۆ یه‌کیکی‌تریشیانم

نووسی ئەویش ھەر وا بە کورتی بە دەستی خۆم بۆ ھەر ۱۱۴ کەسە کەم نووسی ھەموویان گەمال کوژ کران.

وتی سەرە ھاتە سەر خۆم. و تەم وەللا ئەبێ بۆ خۆیشم بنووسم. ھێنام ھەر بە دەستی خۆم بۆ خۆیشم نووسی و بردم بۆ ئۆز دەمیر. ئەویش ھێنای جەم بۆریەسی کرد و ھەموو سەرباز کۆبونەووە بە دەورە وەستان. من و ئۆز دەمیریشت لە ناوەرasta بوین ھەر لە ئۆغلم، ئۆغلم قەسە لە گەل کردم. . .

- مامۆستا بە شیر لەو رۆژانەدا خانووەکی بە دەستەووەبوو خەریکی دروستکردنی بوو. لەم کاتەدا کابرایەک ھات، کاتیشت دەمە دەمی ئیوارە بوو وتی وەرە ناوی کریکارەکان بنووسە بۆ پارە پێدانە کەیان. وەستا لێ تووڕە بوو وتی برۆ جاری ئیشمان ھەبەو قەسە ئەکەم ئەمجا گەرایەو سەر قەسە کەو وتی:

یەکنی لە والیەکانی ئێردەلان تاقە کوڕیکی ئەبێ ئەمری. والی بە ھیچ جۆر سوکناپی نایە. یەکنی لە پیاو ماقوولەکانی رۆژیک لە بازارا کابرایەکی کەرک لە شان ئەبێنی کە جامە دانەبەکی لار و پێچی ناو بە لایەکی سەریەووە. کەرکەکی خستۆتە سەر شانیکی، گالۆکیکی بە دەسەووەیە چەماووەکی خستۆتە سەر شانەکی تری؛ نانیکی لوول داووە لە قولی دەستیایە، چەمیلەیک وا بە دەستەکی تریەووە، دانی چیر ئەکاتەووە قەپالیک لە نانەکە ئەگرێ و قەپیکیش لە چەمیلەکە، بەم جۆرە بەناو ئەو بازارەدا ئەرواوا شا بە گونی خۆی نازانی. کابرای پیاو ماقوول ئەلێ ئەم پیاووە بەمجۆرە ئەبەم بۆ والی، ئەگەر بەمە سوکناپی نەبەت بە ھیچ شتیکی تر داناساکی.

ئەچنی بە لای کابراوە قولی ئەگرێ. کابرا رائەپرسی و لا ئەکاتەووە سەیر ئەکا یەکنی قولی گرتووە. خۆی رائەچەنی و ئەلێ: «چە کاورا ییژی میرغەزەوی شانت لێ بریگمەووە». ئەلێ: «برا ھیچ نیە، منیش خەلکی ئەم شارەنیم؛ چاوم پێت کەوت دڵم پێت کرایەووە. ئا تو خوا وەرە با بچین لەو مالە زەماووەندە، بە یادی عەشرەتەووە دەستی ئەگرین». کابرا ناوی عەشرەت و زەماووەندی لێ دین، بسکەیک لەسمیلیەووە دیت و ئەلێ: «ئا دەی تو خوا برا لەکوێس با بچین». شوینی ئەکەوێ و ئەچن بۆ بارەگای والی.

کە ئەچن و سەر ئەکەون والی لەو سەرەووە بە جلیکی جوانەووە لەسەر تەختیک دانیشتووە. کابرای کەرک بە شان ھەر کە چاوی پێ ئەکەوێ ئەلێ: «سلاویک لەجورایل». ئەلێ: کورە گەوجە من جورایل نیم. ئەلێ: «کەواسە سلاویک لە پیغەمبەر». ئەلێ: کورە

کابرای شیشه من پیغمبه‌ر نیم. ئەلێ: ئە‌ی دە‌و‌یت با‌وک تۆ نه‌خ‌و‌ایت و نه‌ج‌و‌را‌ی‌لیت و نه‌ پیغمبه‌ری چی ئە‌ک‌ە‌ی له‌و به‌رزیه‌وه وه‌ک سیچکه‌سل‌او دانیش‌ت‌گی؟ ه‌ه‌ی کو‌تا‌مه‌دا‌یک‌ت! گ‌الۆ‌ک ر‌ز‌گ‌اری ئە‌ب‌ی و ئە‌م‌یش به‌لام‌اری گ‌الۆ‌که‌ک‌ە‌ی ئە‌دا‌ته‌وه‌و ه‌ه‌لێ‌ه‌گر‌ی‌ته‌وه‌. له‌و ک‌ا‌ته‌دا که‌ گ‌الۆ‌که‌ک‌ە‌ی ه‌ه‌لێ‌ه‌گر‌ی‌ته‌وه‌ ئ‌او‌ی‌ته‌یه‌کی با‌لان‌ما له‌و سه‌ره‌وه‌ دا‌ن‌را‌بو‌و ک‌ا‌برا خ‌ۆ‌ی له‌ئ‌او‌ی‌ته‌که‌دا ئە‌ی‌ن‌ی. و‌ی‌ته‌یه‌کی سه‌ی‌ری د‌ی‌ته‌پ‌یش چ‌او. چ‌او‌یک‌ی ل‌ی م‌ۆ‌ر ئە‌ک‌ا‌ته‌وه‌. و‌ی‌ته‌ی ناو ئ‌او‌ی‌ته‌که‌ش - که‌ ئە‌م ه‌ه‌ر خ‌ۆ‌یه‌ت‌ی - ئە‌و‌یش چ‌او‌یک له‌م م‌ۆ‌ر ئە‌ک‌ا‌ته‌وه‌.

که‌وا ئە‌کا ده‌ست ئە‌دا‌ته‌ گ‌الۆ‌که‌ک‌ە‌ی و ئە‌لێ: «ئ‌ای ه‌یزه‌، کوچ‌ک‌ت ل‌ی نه‌و‌اری خ‌ۆ ئە‌و ک‌او‌رای ت‌ای‌نگ گ‌ه‌ره‌کیه‌ له‌م غه‌ری‌ویه‌دا سه‌رم بدا وه‌قه‌لبه‌یه‌کا. ئ‌ای کو‌تا‌مه‌ق‌نگ دا‌یک‌ت ه‌ه‌ی». ئە‌مه‌ئ‌ه‌ل‌ی و گ‌الۆ‌ک‌یک ئە‌گر‌ی‌ته‌ ئ‌او‌ی‌ته‌که‌و ئ‌او‌ی‌ته‌ ه‌ا‌ره‌ ئە‌ک‌ا‌ته‌ خ‌و‌اره‌و ئە‌لێ: «ئ‌او‌ا دا‌یک‌ت ئە‌گ‌یم ده‌ب‌یخ‌ۆ ده‌و‌یت با‌وک». وا‌لی له‌م ئ‌یشه‌ ئە‌وه‌نده‌ پ‌ی‌ته‌که‌ن‌ی ئە‌که‌و‌ی به‌گ‌ازی پ‌شتا.

پ‌اش ئە‌مانه‌وال‌ی ئە‌مر ئە‌کا ک‌ا‌برا دا‌ئه‌ن‌یش‌ی و ه‌ه‌روا سه‌ر ئە‌خ‌ا‌ته‌سه‌ری و ق‌سه‌ی له‌گ‌ه‌ل ئە‌کا و له‌ق‌سه‌کان‌ی به‌ته‌وا‌وی ه‌ه‌مو‌و خ‌ه‌م‌یک‌ی له‌ ب‌یر ئە‌ه‌چ‌ی‌ته‌وه‌.

ناو د‌ی‌ته‌ نا‌وه‌وه‌و فر‌نی له‌سه‌ر س‌ینی وا‌لی ئە‌ب‌ی. ئە‌لێ ئە‌م فر‌نیه‌ بۆ ئە‌و دا‌ن‌ب‌ن‌. ک‌ا‌برا فر‌نی بۆ دا‌ئه‌ن‌ن و ده‌ست ئە‌کا به‌خ‌وار‌دن‌ی. ه‌ه‌ر له‌گ‌ه‌ل که‌و‌چ‌ک‌یک‌ی ل‌ی ئە‌خوا گ‌ور‌ج ه‌ه‌لێ‌ه‌ست‌ی. [وا‌لی ئە‌لێ] ئە‌وه‌ بۆ‌چ وا‌ت ک‌رد؟ ئە‌لێ: «ق‌و‌رو‌ان فر‌ه‌خ‌ز و سا‌فه‌. ئە‌تر‌سم گ‌ور‌ج له‌خ‌واره‌وه‌ ده‌ر‌چ‌ی». وا‌لی ئە‌وه‌نده‌ی‌تر پ‌ی ئە‌که‌ن‌ی.

پ‌اشان ل‌ی ئە‌پ‌رس‌ن ئە‌مه‌چی بو‌و خ‌وار‌دت. ئە‌لێ: «ق‌و‌رو‌ان با‌وک‌م گ‌ج‌اری ه‌ات‌گه‌سه‌ شار که‌ ئە‌ه‌اته‌وه‌ ئە‌ی‌وت م‌زگه‌وت‌ی ج‌امعه‌و حه‌مام فر‌ه‌ خ‌ۆش‌ن. ئە‌مه‌ یا م‌زگه‌وت‌ی ج‌امعه‌س یا حه‌مامه‌». پ‌اش ئە‌وه‌ که‌ وا‌لی به‌ ته‌وا‌وی سه‌بو‌وری پ‌ی د‌ی، خ‌ه‌لات‌ی ئە‌کا و به‌ره‌ل‌ای ئە‌کا.

- مح‌مه‌دی مه‌لاکه‌ر‌یم چه‌ند ق‌سه‌یه‌کی نا‌رد بۆ ر‌شته‌ له‌وانه‌دا گ‌ی‌را‌یه‌وه‌ و‌ت‌ی: «ر‌ۆ‌ژ‌یک ژ‌ن‌یک‌ی ش‌ا‌تری ک‌و‌ری‌کی م‌نا‌لی ه‌ه‌بو‌و نه‌خ‌ۆش بو‌و. ئە‌ه‌چ‌ی‌ته‌ل‌ای ش‌یخ‌ حه‌سه‌ن‌ی ق‌ه‌یت‌ول‌ نو‌شته‌یه‌کی بۆ ب‌کا. که‌ ئە‌چ‌ی له‌و ک‌ا‌ته‌دا ش‌یخ‌ ه‌یل‌که‌و ر‌ۆ‌نی له‌به‌ر ده‌ما ئە‌ب‌ی ئە‌ی‌خوا، ه‌یل‌که‌و ر‌ۆ‌نه‌که‌ش ن‌یم‌رۆ ئە‌ب‌ی؛ زه‌رد‌ی‌ته‌که‌ی ب‌لا‌و ئە‌ب‌ی‌ته‌وه‌ به‌سه‌ریا.

ش‌یخ‌ له‌ ژ‌نه‌که‌ ئە‌پ‌رس‌ن که‌ ک‌و‌ره‌که‌ت چ‌ی‌یه‌ت‌ی؟ ئە‌لێ: «ق‌و‌رب‌ان! ب‌ی عه‌ده‌ب‌ی نه‌و‌ی که‌ دا‌ئه‌ن‌یش‌ی، دا‌ن‌یش‌ته‌که‌ی له‌وه‌ی به‌رده‌می ش‌یخ‌ فر‌ه‌زه‌رد‌تر و ته‌ر‌تره‌. ئە‌وا ه‌ات‌گ‌م به‌ل‌کو‌و ش‌یخ‌ ده‌م و نه‌فه‌س‌یک‌ی بۆ ب‌خ‌اته‌کار».

شیخ سەیر ئەکا ئەم ژنە قسەى خۆى پى وت؛ وتى چاریكى نەكەم كەلك ناگرئ. هینای قاقەزىكى وهكو نوشته بۆ پىنچایه وه دایه وتى بچۆ ئەمه بیگره مۆم و بیلکینه به ده رگای قنگى كۆرەكه دا. به هیمه تی پیران چاك ئەبیتە وه».

ژنەكەش ئەچى وهكو شیخ ئەفەرمۆى وا ئەكا. پاش چەند رۆژىك ئەچیتە وه بۆ خزمەت شیخ. شیخ لى ئەپرسى ها دایكم كۆرەكەت چۆنە؟ ئەلى: قوربان! خوا هەر بوتیللى بۆمان. لەو رۆژه وه دەم و ئەفەسەكەى تۆم بۆرپگه وه قنگیا تەكەتە نەوى دانانىشى. شیخ ئیتر هیچی پى ناوترئ.

- فەقیەك لەو ولاتى لاجانە دلى به كچىكى درواسى حوجرە وه ئەبى. فەقیەكه «تەسرىفى زەنجانى» ئەخوینى كە دەورى ئەكاتە وه لەسەر بانەكه هەموو جار ئەلى: «اعشوشب، یسوشب، اعشیابا» ئەمه دەورى فەقیئانى تەسرىفى زەنجانیه. شەویك فەقى بۆى رى ئەكەوى لەبەر ئەوه كه له گەل كچه كه دا دلیان پىكه وه بوو، كچه هەلئەگرى و ئەپوا. بەیانی كه باوكى پىئەزانى ئەلى: «من هەر ئەپوا زوو بمزانیا به ئەو باوه حیزه هەموو جار لەسەر بانەكه دەگەپا و ئەیووت ئیمشەو شەو نه، ئیمشەو شەونه؛ هەتا بۆى رىكهوت ئیمشەو كرى به بەلیا و بردى».

- لەو كویستانه مه لایه ك به لای خیلێكى رهشو بۆرىدا تى ئەپەرى؛ برسى ئەبى، ئەیهوى لا بذا نانیک بخوا. سەیر ئەكا زەماوێند و هەراو هەلپەركیته؛ كچ و كۆر دەستیان گرتووه قوولەیه. نان ئەخواو پاشان له كویخاكه ئەپرسى ئا خو ئەم كچه ماره كراوه؟ كویخاش ئەلى: «مەلا بیووره وه! كەنىشكى خۆمانه و بۆ كۆرى خۆمانى تیرین، مارهى نەگەرەكه. نازانم تو گوو خۆرى كوییت و له كویوه هاتگیت؟ نانى خۆت خواردگه و هەلسه بچۆ وه پى خۆتە وه، لەم شاییه دا خوین مەگێرە».

پاشان به هەر زمانیک ئەبى مەلا ئیشیکى وا ئەكا مارهى كچه كه ئەپرى له كۆرەكه.

- رهشەى خەجەلاو هەبوو لەسولهیمانى مریشكىتيان ئەبى، رۆژىك مریشكهكه هیلکهیهك ئەكا و ئیتر هەر ئەیکا له گاره گار تا چەند رۆژ نایپریتە وه. رهشە به تەواوى بەست ئەبى، هەلئەستى هیلکهكه دینى ئەیخاته پریاسكەیه كه وه ئەكاتە ملی مریشكهكه و

ئەلن: «دەبرۆ سەگی سەگباب! ئەوە خۆت و ئەوە هیلکەت. خۆ تۆ بۆ ئەم هیلکەیه میسکی ئەو عالەمەت برد، گووم بەخۆت و بە هیلکەت».

لەقسەکانی شیخ حسینی قەرەداغی:

ئەم شیخ حسینه پیاویکی ئەستووری ورگ زلی قەویله‌بوو؛ گێپەرە‌ی ملی لەبەر چاخی باوەشیک بوو؛ لەبەر ناوشانی پانی کورته‌بالا ئەهاته‌بەر چاو. دەنگی ناسک و قسە‌ی بەتام بوو. بڕایەکی هەبوو ئیبراهیمی ناو بوو. ئەو بالا عەرەریکی تۆزێ ناوقەو باریکی لەبەر بەرزێ هیچ ئەستووری پتوهدیار نەبوو.

روژیک لەشیخ حسین ئەپرسن: بۆچی بڕایمی بڕات لەتۆ لاوچاکتر و ریک و پیکتره؟ ئەویش کوتوپر ئەلن: «ئاخر ئەو چوار پراوە‌کراوه». لەراستیدا بڕایم چوارەمین سکه. هەر لەم کاتەدا شیخ حسین کچیکی ئەبێ ئاواز جوانکە‌لە‌ی ژیکە‌لە‌ی دەم بە‌پیکە‌نینی ریک و پیک و نوسکه ئەبێ. لێ ئەپرسن: ئە‌ی کچی تۆ بۆچ ئەوە‌ندە جوان و ریکه؟ شیخ مستە‌فای باوکی شیخ حسینی‌ش لە کۆرە‌کە‌دا ئەبێ و گویی لە هەموو ئەم حە‌قایە‌تانا ئەبێ، ئەویش کوتوپر ئەلن: «ئەو زوو‌تر براوە‌ی خۆی کردوه».

- هەر لەو کۆرە‌دا کە دوو باب پیکه‌وه ئەبن و راوە‌ستان، بڕایم بەشیخ حسین ئەلن: «کاکه! تۆ ئەزانی من لەتۆ درێژ‌ترم». ئەمیش ئەلن: «کوره تۆ نابی قسە‌ی پیاوانه‌ بکە‌ی تۆ نازانی من لە باوکی تۆش درێژ‌ترم». لەراستی دا باوکیان لە هەر دووکیان کورتر ئەبێ.

- شیخ حسین بابی لێ توورە ئەبێ پیتی ئەلن هەستە لاچۆو لەبەر چاوم ئەلنی ورجی. ئەویش پیتی ئەلن: «جا بۆچ بەمن ئەلنی، بەو کە‌سه‌ بلنی کە دروستی کردووم». باوکی ئیتەر پیئە‌کە‌نی و خاو ئە‌پیتە‌وه.

- کۆریک بووین چووین بۆ سەر شە‌تی بە‌غدا بۆ ماسی خواردن و هەر یە‌که‌ هەندێ پارە‌مان دا. وتی زۆری پینە‌چوو یە‌کێ لە هاو‌پیکان هات پیتی وتم تۆ پە‌نجا فلس قەرزار ماوێته‌وه. وتی منیش لە بیست فلس زیاترم پێ نە‌بوو، وتم: ئە‌مه‌ بیست و ماسی. هاو‌پێی سێهەم هات وتی ئە‌وه‌ چی بوو؟ وتم: «بۆچی تۆ نە‌تبیسن؟» شیخ حسین وتی دە‌ستە‌یه‌ک بووین، یاری ئە‌کرا دانیش‌تووین یە‌ک‌تیکیان پیتی وتم وەرە‌ لای من دانیشه. ئە‌مه‌وێ «قاپۆتی»

لەمە بکەم؛ ياننى سىن نوختەي لىن بکەم. وتى منىش وتم: «کەوابوو منىش چاکەت لەگەلا نەکەم وا دیمە پال تو بۆ ئەو نەم قوندەرە بدوورینی».

به‌رگی چواره‌م

۵۲۶۶۸ / ۱۹۶۸ م

۱۳۸۸ هـ

بردمانەوێ یان نە؟

سالی ١٩٥٧ بوو؛ بەرگی یەكەمی رشتهی مرواری دەرچوو. لەو بەرگەدا لە سەرەتاکەیا وێم ئەم بەرگە دەرئەچێ زۆر کەس ئەکەوێ تەقە کردن، بەلام لە ئەنجاما وا نامینی و نرخێ ئەزانری. نرخێ رشتهی مرواری زۆری پێنەچوو هەر لەو سالەدا بەرگی دوووەمیشی دەرچوو. بەرگی سێیەمی لە سالی ١٩٥٨ دا هات بە شوینیا. هەر دوو قسەکە هاتە دی؛ قسە یەكەم کە زۆر کەس کەوتنە تەقە دەستیان کرد بە رەخنەگرتن، بەلام بەرەكەت دا من هیچ گوێم نەدایە.

بەرەبەرە قسەكەم بوو وەوای لێ هات ئەوانە ی کە زۆر لە دژی بوون، بە دزیەوێ داوای خۆیندەوێ یان ئەکرد. ئێنجا کەوتە دەوری نرخ دەرکەوتن و نرخ زانیەكە ی؛ سەیرم ئەکرد ئەوانە ی کە لە سەرەتاوێ زۆر رەخنەیان لێ ئەگرت، ئەوانە زیاتر بە ئارەزوو بوون بۆ خۆیندەوێ و بۆ دەرچوونی بەرگی تری.

ئەمەش لە بەر چی بوو؟ دیارە ئەو دەستە یە کە ئەو بێزارییەیان لە شتی وادا دەرئەبێ، دەستە یەکی خۆیندەواری تێگەشتوو بوون. لە باوەری ئەو رۆژە ی ئەوانا بە لایانەوێ وا بوو نابێ ئەم جۆرە شتە بکەوێ سەر قاقەزو بکەوێ بەردەمی هەموو کەستیکەوێ. لە پاشا هەر ئەو جۆرە دەستە یە خۆیان لە خۆیانەوێ بۆیان دەرکەوت کە ئەمە ئەدەبەو کەلەپووری ئەدەبی ئێمە ی، نابێ سەریان تیاچێ و لە ناو بچن. لە پووی ئەم باوەرەوێ ئەوان گەلێ زیاتر بە شوین بەرگە چاپ نەکراوەکانی تریا ئەسوورائەوێ. کە گەشتنە ئەم شوینە باوەری هەردوو لامان یەکی گرتەوێ کە ئەمانە ئەدەبی نەتەوێ کەمانەوێ ئەبێ بماننەوێ. بەلام عافەرەم بۆ خۆم کە کۆلەم نەداو پالم بە توانجەوێ نا تا لە گەل ئەوانا بووین بە یەك. ئۆ! خۆزگەت پێ وێ

قسه‌ی پار ئه گپریته‌وه. ئه‌وه‌نده هه‌بوو له ماوه‌ی ئهم هه‌شت ئۆ ده‌ سالهدا هه‌ر رۆژه سازیک و هه‌ر ده‌مه ئاوازه‌یه‌ک په‌یدا ئه‌بوو. ئه‌و سازو ئاوازه‌یه‌ سه‌ری له‌ ده‌سته‌ی دووهم تیکدا‌بوو، وای لێ کردبوون ئه‌و سۆزه‌ی که‌ سه‌ره‌تا بۆ خۆپندنه‌وه‌ی شتی وا هه‌ینا بوو، ئه‌و سۆزه ئالا بوو به‌ بالای شتی تر. به‌ره‌به‌ره‌ بۆیان ده‌رکه‌وت که‌ ئه‌و شتانه‌ هه‌موو پل و پووشن و با ئه‌یان با؛ وه‌کو بردنی. ئنجا ئه‌وانیش گه‌رانه‌وه‌ بۆ شته‌ بناغه‌یه‌که‌؛ بۆ ئه‌و شته‌ که‌ ئیمه‌ش نه‌ته‌وه‌یه‌کین و هه‌موو جۆره ئه‌ده‌ب و فۆلکلۆریکمان هه‌یه‌و ئه‌ده‌ب و فۆلکلۆرمان ئه‌گه‌ر خۆیشمان بپۆین، ئه‌وان ئه‌میننه‌وه. که‌ ئه‌وان مانه‌وه، مانه‌وه‌ی ئه‌وان مانه‌وه‌ی خۆمانه‌؛ چونکه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ک ئه‌گه‌ر بێر و باوه‌ر و زمانه‌که‌ی که‌وته‌ سه‌ر قاقه‌زو که‌وته‌ به‌ر چاو، ئه‌و نه‌ته‌وه‌یه‌ له‌ناو چوونی ناییت با به‌ هه‌زاران تاویریش بیلشینریته‌وه.

له‌ به‌ر ئهم شتانه‌و له‌ به‌ر هه‌موو روولێتانه‌ که‌ روویان لێ ئه‌نام، به‌ تایبه‌تی له‌م ماوه‌ی دواییه‌دا بۆ له‌ چاپ دانی به‌رگه‌کانی تری ئهم کتێبه‌ ئه‌وا منیش پالم نا به‌و دیوارانه‌وه که‌ ئه‌هاتنه‌ سه‌ر ریگاکه‌م، ساف کرد و که‌وته‌وه‌ مه‌یدانی له‌ چاپدانی به‌رگه‌کانی تری رشته‌ی مرواری.

جاریک له‌ مه‌دره‌سه‌ی تورجانی‌زاده‌کان فه‌قییه‌ک هه‌بوو له‌ لای مه‌لا عه‌لی گه‌وره‌ خۆپندبووی. مه‌لا عه‌لی عه‌مری خوا ئه‌کاو مه‌لا حه‌سه‌نی کوپی له‌ جیگاکه‌ی دانه‌نیشتی. کاکه‌ فه‌قی له‌ لای ئه‌ویش ئه‌خوینی. مه‌لاحه‌مه‌ حه‌سه‌ن ژن دینی و کوپیکی ئه‌بێ؛ کوپه‌که‌ منال ئه‌بێ، رۆژیک ئه‌یه‌ن بۆ حوجره‌ی فه‌قییه‌کان. کاکه‌ فه‌قی پلۆکیک ئه‌دا به‌ سه‌ر ورگی منداله‌که‌داو ئه‌لێ: «ئم! ورگه‌ ئه‌گه‌ر نه‌مرین لای تویش ئه‌خوینین.» ئیسته‌ منیش: «ئم! ورگه‌ ئه‌گه‌ر نه‌مرین گه‌لێ به‌رگی تری ئهم کتێبه‌ ئه‌خوینیته‌وه.»

ئه‌بێ ئه‌وه‌ش بزانی که‌ ئه‌رکی چاپیش له‌ چاو ئه‌و سالانه‌دا یه‌کاویه‌ک زیادی کردووه‌.

عه‌له‌نه‌دین سه‌جادی - به‌غدا

۱۹۶۸/۹/۲۵

تافگەى ئىلاخ

- فەرامىرزا لە سنە، بارام سانى يەكەم لە ھەورامان بانگ ئەكا بۆ سنە. ئەمىش بە چەند پىاويكى خۆيدەو ئەچىت و ميوانى حوكومەت ئەيىت. ئەمان ھەموو لە «دەرماڵ» ئەبن. بارام سان شوپىنكى شاھانەى بۆ تەرخان ئەكرىت، بە تايەتى زوورىكى ئاويە بەند ئەبى لە دەر مالهە دانراوہ بۆ پىاوانى گەورە، ئەمە دائەنن بۆ بارام سان كە كەسى تىر تيا نابى.

شەويك سان ئىشى سەر ئاوى ئەبى كە ھەلئەستى دەست ئەنى بە دەرگاوە سەير ئەكا دەرگا لەو ديوەو داخراوہ. ئەمەش رىكەوت بوو؛ ئەگىنا ھەموو وەخت وا نەبوو. بەمە زۆر تىك ئەچى و خۆى رائەگرى، بەلام ئەو حاكەمى لە سەكيايە لە فەرا مىرزا حاكەمتر ئەبى. ھەر چەند ئەكا ھىچ چارىك نادۆزىتەوہ. ناوسكى دەست ئەكا بە پى دان و قۆرەقۆر كردن. ئۆقرەى لى ھەلئەگىرى ديسان ھەر چار نىيە؛ خەو ئەوہ ھەر بە جارى بارى كرد. بىجگە لەمەش ئەبويست لەو كاتەدا ھەورامانى لەوون و رەزاو بدا ھەر بەو شەرتە لەو بەلايە رزگار بىي. بەم سەرو بەو سەرى ژوورەكەدا ھات و چوو ئەكاو پىچ ئەدا، لەو كاتەدا كە تۆزىك چاوى بە ھەورامانى تەخت ئەكرى چاوى بە تاقىكى ژوورەكە كەوت كە مانگە شەو لە پىشت شوشەو ئاويەبەندى تەلارەكەوہ ھاتۆتە ژوورەوہو داويە لە ناو تاقەكەو بەم ھۆيەوہ ھەندى لە بن مىي ژوورەكەى رووناك كردۆتەوہ. بارام سان لە بەر ئەمە دنيا شەوہو لە بەر ئەمە كە زان و پىچى ناوسكى ھىچ ھۆشكى لا نەھىشتوہو، وا تىگەيشت كە ئەمە كۆلانە. بەم بۆنەوہ زۆرى پىخۆش بوو رىگاي جارى دۆزىيەوہ.

ھىناى تاكى لە گۆرەوييە پوزەوانىيەكەى خۆى وەكو بۆرپيە نووسانى بە خۆيەوہ پىرى كرد. بە زىادە بەنەكەى توند شەتەكى داو دوو سى جار وەكوو قۆچەقانى ئەسوورپىرتىتەوہ بە دەورى سەرا بۆ ئەوہى بەردەكە زۆر بىروا ئەمىش سوورپاندىيەوہو ھاويشتى بۆ لاى كۆلانە خەيالى يەكەوہ. كوتوپىر گۆرەوى پىر لە خەستەى ئاردا توى ھەورامان و نىشاسەى پەشمەكى ميوانخانەى فەرامىرزا بەو گۆرە رۆيشت و داى لە بن مېچەكەو تلىشياو تەقييەوہو ژوورى بلوورىنى فەرامىرزاى سىواغ دا.

بارام سان كە ئەمەى چاو پىكەوت ھەناسەيەكى ساردى ھەلكىشا و لە شوپنەكەى خۆى وشك بوو؛ ئەمجا كەوتە دەرياي ئەو خەيالەوہ كە لە پىش ئەوہدا رۆژ بىيتەوہ چۆن ئەم بن مېچە پاك كاتەوہو چۆن ئىشكى وا بكا كە ئابرووى خۆى و عەشیرەتى نەچى؟

پیش وه‌شانندی ئەم دەسته گۆله زۆر خەوی ئەهات، بەلام حاکی ناوسکی نەینەهیشت. که له‌وه رزگاری بوو ئەمجا حاکی ئا‌پروو چوون سەری لی تیک دا به کورتی نووستن نەما.

بەیان‌ی زوو چوو بهر هە‌یوانی سی دەریه‌که که ئە‌پروانی به سەر کۆلانا، سەیری کرد وا کابرایه‌ک خەریکه کۆلان گسک ئەدا. بانگی کرده لای خۆی. کابرا هات و پنی وت تو روژی چەند وەرئەگری بۆ ئەم ئیشەت؟ [وتی] روژی دوو قەران. وتی شوینم که‌وه. خۆی پیشکه‌وت و ئەو له شوینیه‌وه تا برديه زووری بلوورینی به پیسی هە‌نووراو ئەسلی شوینە‌که‌ی پیشان داو وتی من سەد قەرانت ئە‌ده‌می به بی دەنگ هەر ئیسته ئەم شوینەم بۆ پاک که‌وه. کابرای گسک‌دهر سە‌پریکی بن میچه‌که‌ی کرد و تیگە‌یشت که چی پتویه، هە‌روا به ساردیه‌که‌وه وتی: «قوربان من دوو سەد فە‌ران ئە‌ده‌م به جە‌نابت هەر ئە‌وه‌نده یتیم بفە‌رمووی چۆن ریان‌دووته به‌و بن میچه‌دا؟»

- له‌و سە‌ره خە‌ته‌نه سووران بوو؛ چەند منالیکیان هینابوو خە‌ته‌نیان ئە‌کردن. چەند کچیکی منالیش له‌وی بوون. له‌ باتی ئە‌وه کورە‌کان بگرین، که‌چی که‌چه‌کان ئە‌گریان. پشیان وتن هی کورە‌کان ئە‌پرن ئیوه بۆ‌چی ئە‌گرین؟ وتیان: «ئە‌وه‌ی که به‌وانه‌وه‌یه نووکه‌کانیان تیژ ئە‌که‌ن بۆ ئیمه».

- عە‌زیزخانی سە‌ردار(عە‌زیزخانی گە‌وره) زۆر به‌ خوشی و به‌ دەستووری خانە‌دانی پادشایی رای‌ه‌بوارد. یاسای دیوه‌خان و دیوه‌خانداری به‌گژاده‌کانی موکری سە‌رمایه‌ی هە‌موو قە‌له‌میک بوو، عە‌زیزخان سەر بسقه‌ی ئە‌مانه هە‌موو بوو. عە‌زیز خان چوار ژنی هە‌بوو، که‌نیزه‌ک و کاره‌که‌ریکی زۆریش له ئە‌نده‌روونا هە‌بوون.

روژیک عە‌زیزخان چوو به‌ قینا و گۆی به‌ دار و دەسته‌ی ئە‌نده‌روون نە‌دا، وای لی هات شەر له‌ ناو چاوی ئە‌باری.

عە‌زیز خان له‌له‌یه‌کی هە‌بوو «تە‌یموور»ی ناو بوو. تە‌یموور وه‌کو له‌له‌ بوو، سە‌رو سە‌کوت و قسە‌کردنیشی هە‌موو کۆستکه‌وتوو‌یه‌کی ئە‌هینایه‌ پتکه‌نین. ژنانی ئە‌نده‌روون په‌نایان برد بۆ تە‌یموور وتیان ئە‌گەر ئیم‌ۆ تو شتیکی وا به‌کی عە‌زیزخان بیتیته‌ پتکه‌نین، چیت بو‌ی ئە‌تده‌ینی.

تەیموور کەوتە شوین عەزیزخانێ لە ناوەراستی شەقامی یەکنێ لە باخەکانی بۆکاندا دۆزیهوه. عەزیزخان کە چاوی بە تەیموور کەوت رووی لێ وەر سووڕاندو رووی کرد، شەقامیکی تر، چونکە ئەیزانی کە تەیموور ئەیهێتێتە پێکەنین و رێسی ئەو روژەی ئەکا بە خوری. تەیموور چوو لە شەقامەکەی تریشا لە بەر لووتیهوه سەوز بوو. عەزیزخان چاوی خۆی داخست و لەویش لای دا. بە کورتی ئەو بۆ هەر لایەک ئەچوو ئەم وەکۆ مووی لووت لە بەر دەمیا بوو.

ناچار عەزیزخان لە قەراخ جۆگەیه کدا راوهستا و بە دار دەستەکەی خاکی قەراخ جۆگەکەی هەڵەدايهوه، ئەمەشی بۆ ئەو ئەکرد کە خۆی خەریک بکا گۆی بە تەیموور نەدا. لە ئاخرا تەیموور هەر وازی نەهێنا و تووشی بوو و پیتی وت: قوربان، ئەو لە ناو ئەم باخچەدا بە شوین چیا ئەگەر پێی؟ عەزیزخان بە تووڕەییەوه وتی سەگباب بە شوین هینا، پڕۆ وازم لێ بێتە. تەیموور وتی: نا قوربان، ئەبێ بزەنم بە شوین چیا ئەگەر پێی. وتی: بەد فسال پەنجە سالە گیرم خواردوو نازانی؟ تۆ ئیشت چیه بە کاری منەوه؟ وتی: قوربان نابێ هەر ئەبێ بیلێت کە بە شوین چیا ئەگەر پێت؟ عەزیزخان ئەمجارە زۆر تووڕە بوو، بە ئەو پەری تووڕەیی و دەنگ بەرزیهوه وتی: «قورمساغ! بە شوین کێرا ئەگەر پێم، ئێتر قسەت ماوه؟» تەیموور وتی: «قوربان! هەرا مەکەو لە سەر خۆت بیلێ. بە گۆری بە گزادەکانی موکری سویندت ئەدەم کە لە سەر خۆت قسە بکە؛ چونکە ئەگەر ژەنگانی حەرەمسەرا بزەن لەم باخەدا شتی وا هەیه خاک و بەرد و داری بە تووڕەکە ئەبێژن و ئەیهن».

عەزیزخان دەستی کرد بە پێکەنین و وتی: ئەی بەلام لە چارەتدا بۆ خۆت و بۆ قسەت.

- لەو ولاتی قورووێه دوو مال لە حەوشەیه کای بوون. ئەویش هەر لە سەر کوردەواری ئەژمێردی. لە کوردەواریدا بە تاییهتی لە لادیکانا هینی تێدا نییه ئەگەر چەند مال لە حەوشەیه کای بن. لە یەکنێ لەم مالانەدا ژینیکی میرداری جوانکە لە هەبوو، لە مالهەکی تریشا کۆرپیکی گەنجی لاو چاک. ئەم کۆر و ژەنە سەر و سەودای دۆستایهتی و دەست سازیان پێکەوه دامەزراندبوو، بەلام هەر چەندیان ئەکرد بۆ ئیشتی خێر نەیانته توانی بە یەک بگەن و کۆل و کۆی دەروونیان تۆزێ دامرکێتەوه.

روژیک ژەنەکە بە کۆرەکەی وت: بەم جۆرە ئێمە ناتوانین بە یەک بگەین؛ چونکە بە روژ کە میردەکەم لە مال نییه تۆیش لە مال نیت، بە شەو کە تۆ لە مالیت ئەویش لە ماله؛

که‌واته چار نییه، شه و کاتی که می‌رده‌که‌م نووستووہ تو بیت و ئیشی خۆت جی‌به‌جی که‌یت. ئەمە لە هەموو چاکترە. ئەوەش بزانه که می‌رده‌که‌م خەویکی زۆر گرانی هەیه، بەلام بۆ ئەوہ که لە بەر ئەوہ دنیا تاریکه منت لە گەل می‌رده‌که‌ما لێ تیک نه‌چێ من سەری دەزووێک ئەبەستم بە پەنجە پێی خۆمەوہ، سەرەکه‌ی تر تو لە ژووړه‌که‌ی لای خۆتان که به‌ته‌نیشت ژووړه‌که‌ی ئیمەوہ‌یه، بێگری به‌ دەستتەوہ به‌ شارەزایی دەزووکه‌ شه‌وی ئەتوانی بیته‌ سەرم.

لە سەر ئەو پەیمانە خانم دەزووی بەست بە پەنجە پێی خۆیه‌وہ و سەرەکه‌ی تری خسته‌ مستی کۆرە‌ی دۆستیەوہ. ژنه‌ لە کاتی‌کا که‌ لە گەل می‌رده‌که‌یا نووستوو پێی می‌رده‌که‌ی گیر کرد لە دەزووہ‌که‌، پرسى ئەمە چییه؟ ژنه‌ هەروا به‌ سادەیی و ساردییەوہ وتی: «پیاوہ‌که‌ ئەلێن هەر که‌س چل رۆژ بەر دەرکی ماله‌که‌یان برشینێ و گسکی لێ دا، لە شه‌وی چله‌میندا خدری زینده‌ -رۆحم به‌ قوربانی بێ- دیتە خەوی. ئەو که‌سه‌ش ئەبێن دەزووہ‌کی سپی بیه‌ستێ بە پێی خۆیه‌وہ، چونکه‌ دەزووی سپی گزنگی فریشتەیه. ئیسته‌ منیش ئەمە چل رۆژە ئەوہم کردوہ و ئەم شه‌و شه‌وی چله‌یه. بێ گومان حەزرەتی خدر دیتە خەوم و نیازی خۆمی لێ داوا ئەکه‌م. ئەم دەزوہ‌ش گزنگی فریشتەیه. تو خوا می‌رده‌که‌ بنوو با هیچ دەنگ و سنگیک نه‌یت، نه‌ وەک حەزرەتی خدرم لێ بره‌ویتەوہ.

می‌رده‌که‌ی سەرەتا بەم قسە‌یه‌ پێکه‌نینی هات، بەلام پاش ئەوہ که‌ ژنه‌که‌ی خەوی لیکه‌وت، بوو به‌ گری ئە دلیا. به‌ هیواشی هینای سەری دەزوہ‌که‌ی لە پەنجە پێی ژنه‌که‌ی کردوہ و به‌ستی به‌ پەنجە پێی خۆیه‌وہ و لە دلی خۆیا وتی: لینگە‌ری ژنه‌که‌م عەزیه‌تی کیشاوہ با خیر و بیرەکه‌ی من وەر بێگرم. من و ئەو خۆ هەر یەک مالین، هەر خیریکم لە خدری زینده‌وہ دەست که‌وت، دیاره‌ ژنه‌که‌شم تیا هاوێشه‌. لە بەر ئەوەش که‌ دنیا هاوین و گەرم بوو، ئەویش وەکو ژنه‌که‌ی ته‌نگە‌ی خۆی لێ کردوہ و به‌ رووتی لێ نووست.

ئەمجا لەو لاوه‌ کۆرە‌ی خانمباز -که‌ ناگری به‌ یەک گە‌یشتن لە گە‌ل دۆستیا هەلی گرتبوو- ئەو شه‌وہ هیچ خەو نه‌چووہ چاوی. دەقیقه‌یه‌کی به‌ سالی لێ ئە‌رۆ‌یشت. که‌ که‌وته‌ پاش نیوہ‌شه‌و به‌ هیواشی هەستا، به‌ دلە‌کو‌تی و دلە‌ته‌بێ به‌ هەر جۆر بوو خۆی گە‌یانده‌ ئۆده‌ی ژنه‌که‌. به‌ شارەزایی دەزووہ‌که‌ هات تا گە‌یشته‌ سەر پێی کابرای می‌رد. دنیاش تاریکه‌ نازانی، لای وایه‌ ئەمە پێی ژنه‌که‌یه؛ چونکه‌ پەیمان وابووہ. کابراش لە پەرۆ که‌وتبوو، کۆرە ویستی خەبە‌ری کاته‌وہ بۆ ئەوہ ئیش و کار لە شوێنی ره‌سمی خۆیه‌وہ بره‌وا بەلام لە ترسا که‌ ئەم خەبەر کاته‌وہ می‌رده‌که‌شی خەبە‌ری بیتەوہ به‌ ناچاری هەر لە دواوہوہ پەرپه‌ کۆل

کابرای ئەو بە ژن زانیووەوەو لێ توند کرد. کە ئەم لێی توند کرد، کابرا خەبەری بووەوەو بە دەنگێکی بەرزى بە ترس وتی: «یا حەزرەتى عەباس! یا حەزرەتى عەباس!»

کۆری بەدبەخت کە لە یەکەم شەوا بووکی بە نێر بۆ دەرچوو، حەپەساو راجەنى، هەر ئەوەی پێی کرا دەری هێنا و بەرەو دوا پێی لێ کرد بە پشتا.

لە هەراو نالەى کابرا ژنە کە بە خەبەر هات و پرسى مێردە کە چى بوو؟ بۆچى هاوار ئەکەى؟ کابرا لە بەر ژانى دواى دەنگى خاوە بوو بووەوە بە نوزەیه کەوتى: «هیچ، هیچ، ئەگەر حەزرەتى عەباس نەگەشتایەتە فریام، خدرى زیندە -رۆحم بە قوربانى بێ- هەموو دەور و بەرى کۆمى پارچە پارچە ئەکردهوه.»

- کابرایەک لەو دەشتە لەسەر پێشاو دانیشتبوو. دەورووبەرە کە رەزبوو. شەنگە سوورەیهک هات و دای بە دەعباکەیهوه. تا هاتەوه بۆ مالهوه دەعبا بوو بە قەد کوندهیهک. پیشانی ژنەکەى دا ژنە وتی: ئەمەت لە کۆئ هیناوه؟ کابرا لە دلى خۆیا وتی تاش لە خەياليك و ئەشەوان لە خەياليك. وتی بە خوا ژنە کە ئەوى راستى بێ هینەکەى خۆم و دە لیڕەم باقى داوەتەوه ئەمەم لە کابرایەک وەرگرتوو. بەلام ئێستە پەشیمانم؛ چونکە دە لیڕەکەم هەزار کاسیم پتووە ئەکرد. ژنە وتی: هیچ پەشیمان مەبە، ئەگەر لە هەموو عومرى خۆتا مەمەلەیهک باشت کردبێ هەر ئەم مەمەلەیه بووه. منیش هەر ئێستە دە لیڕەکەت ئەدەمەوه. هەر خێرا هەستا چوو ئەم چەند سالە چ پاریهکی بە پوولە پوولە لە مێردەکەى دزی بوو، هینای. کە سەیری کرد لە باتى دە لیڕە، یانزە لیڕەشە، کردیە دەستى مێردەکەیهوه وتی ئەوا لیڕەیه کیشى زیاده بۆ تۆ باشە ئیشیکى پتووە ئەکەى. لە پاش سێ چوار رۆژ کابرا وانیکەکەى چاک بووەوه ناو ساویکەى نەماو وەکو خۆى لێ هاتەوه. ژنە کە بە توورەپێکەوه وتی: ئەو ئەو دەعباکەى کەپووت چى لێ هات؟ کابرا وتی: ژنە کە دەنگ مەکە ئەمە خۆ بە مالى دزیەتى دەرچوو خاوەنى بۆ پەیدا بووەوهو لێیان وەرگرتەوه. ژنە کە وتی: «کەواتە بلێ ئەمە مالى دزیەتى بوو کەوا بەو هەرزانیە کەوتبوە دەست؛ ئەگیتا ئیمرو ئەو جۆرە شتە بەو نرخانە چۆن ئەدەن بە ئەوەندە پاره. بزانه ئەگەر جارىکیکە شتى وات دەست کەوت نەیه لى خاوەنەکەى پێ بزائینەوه.»

- ئاخوئیک لە «سونگر» رەوزەى ئەخویند لە ناوەندى رەوزە کەدا وتی: «حەزرەتى ئەمیر فەرموویەتى هەر کەسێ بەچە بازى بکا ئاوى کەوسەر لە دەستى من ناخواتەوه.

کابرایه‌ک که له بهر ده‌میا دانیشتبوو به دل گوی بۆ ره‌وزه‌که‌ی شل کردبوو، هەر هه‌لساو یی وت: «قوربان! له زمانی منه‌وه سه‌لام بکه له حه‌زهره‌تی ئه‌میرو عه‌رزى بکه ئه‌گه‌ر مه‌سه‌له وایه ئاوی حه‌وزى که‌وسه‌ر خوتان و هەر یانزه ره‌وله‌که‌تان تیکه‌ن و بیخونه‌وه».

- شه‌ری دووه‌می گیتی بوو. هه‌م هه‌موو شت‌ومه‌کیک گران بوو، هه‌م له‌شکری حوکومه‌ته‌کان به هه‌موو لایه‌کا بلاو بووبونه‌وه. هه‌ندئ سه‌ربازی پۆلونی به‌هۆی گه‌رمه‌ی شه‌ره‌وه که‌وتبوونه که‌رکووک. زابیتیکی پۆلونی له گه‌ل ئافه‌ره‌تیکی گه‌ریده‌ی شه‌را یی ئه‌که‌وئ. قسه‌یان له سه‌ر ئه‌وه ئه‌به‌ریته‌وه که کابرا جارێک به خزمه‌تی ئافه‌ره‌ته‌که بگا و ده‌ دیناری بداتی، به‌لام به مه‌رجێک که پینج دیناری پیشه‌کی یی و پینجه‌که‌ی تری دواى ته‌واو کردنی کلاوه‌که. له سه‌ر ئه‌م به‌ریاره پینج دیناره پیشه‌کیه‌که‌ی داو خرایه جه‌حه‌نه‌مه‌وه. به‌لام کابرا له پاش ئه‌وه که له ئیشی خۆی بووه‌و ده‌ستی کرد به‌ ملپینجی کردن له دانی پینج دیناره‌که‌ی تر؛ به‌ کورتی نه‌یدا.

مه‌لا سدیقای نازه‌نینی حاکم بوو له که‌رکووک. ئافه‌ره‌ته‌که ئه‌جی شکات ئه‌کاو به‌م جو‌ره سکالا نامه‌یه‌ک ئه‌نووسی: «سه‌ره‌کی دادگای به‌ریز! جه‌نابی مسیوپۆلوتارک ژووریکی له‌م کاره‌که‌ره‌ی خۆت گرتووه به‌ ده‌ دینار که پینج دیناری له پیش ئه‌وه‌دا بینه‌ ناو ژووره‌که‌وه بیدات و پینج دیناریشی پاش ئه‌وه که ژووره‌که‌ی وه‌رگرت. جه‌نابی مسیو له پاش ئه‌وه که پینج دیناری پیشه‌کیه‌که‌ی دا ژووره‌ ملکه‌ تایبه‌تیه‌که‌می وه‌رگرت؛ به‌لام به‌ پینجه‌وانه‌ی په‌یمانی به‌یمنان له دانی پینج دیناره‌که‌ی تر روو وه‌رئه‌گیرئ.

له به‌ر ئه‌مه ئه‌م کاره‌که‌ره‌ی خۆت تکه‌ ئه‌کا که بۆ وه‌رگرتنی پینج دیناره‌که‌ی تر له جه‌نابی مسیو، ئه‌وی شایانی دادو عه‌دله به‌جئ یینن بۆ ئه‌وه ئه‌م دوعاگووه داوین پا‌که دلسو‌وتاوه هه‌تا زه‌مانیکی دهرینه‌ منه‌تباری ئیوه‌و دادگاتان بیت. کاره‌که‌رتان ج».

مه‌لا سه‌دیق له پاش ئه‌وه ئاگاداریه‌ی په‌یدا کرد، به سه‌ر مه‌سه‌له‌و سکالا نامه‌دا به‌ فه‌رمانیکی مسیو پۆلوتارکی بانگ کرد بۆ دادگا بۆ ئه‌وه چی له‌م رووه‌و ئه‌زانئ خۆی پینی په‌ریتیته‌وه. مسیو پۆلوتارک له ره‌ژی تایبه‌تیدا ها‌ته دادگا و تی: جه‌نابی دادپرس! من به‌ دوو به‌لگه‌ پیتان ئه‌سه‌لمینم که ژووری ئه‌م خاتونه‌م وه‌رنه‌گرتووه. خاتونیش له‌و لاوه راوه‌ستاو بوو. هەر داوایه‌ک که له‌م رووه‌وه ئه‌یکا من ئه‌یگیرمه‌وه‌و ناچمه‌ ژیری. دوو به‌لگه‌ که یه‌کیکیان ئه‌وه‌یه که ئه‌م ژووره له ته‌نیش‌ت ئاو ده‌سته‌خانه‌وه بوو، دووه‌میان ئه‌وه‌یه که شیی هه‌له‌یتابوو ستاری تیا نه‌ئه‌کرا. به‌م بۆنه‌وه تکه‌ ئه‌که‌م داواکه‌ی بگیری نه‌وه.

مهلا سهدیق زهرده خه نه یه ک گرتی و وتی: «جه نابیی پۆلۆتارک به لگه کانت له وانه نین که داواکه یان پی بگێرتهوه؛ چونکه ئه مه ئاشکرایه که ئیسته زهمانی جهنگه و کرئ ژوور زۆر گرانه. ده دینار شتیکی وانییه که پیاو بتوانی ژووریکی نایابی پی به کرئ بگری. دیاره مه گهر ههر ژووریک بی به ده دینار که له تهنیشت ئاو دهستخانه وه بیت. دووم ئه م ژووره که تو گرتوته شیدار و مه رتوب نه بووه، ئه مهش به وهدا ئه زانی که جهانبان ههر له گهل چوونه ناویه وه هه موو که لین و قوشینیکتان ئاو پاشی کردو رشاندتان. بی گومان ژووریک که شیدار بیت ناشینریت. سینیهم ئیوه هه موو ژووره که تان گرتوته دهست؛ چونکه ههر شتیکتان هه بووه و نه بووه خستو تانه ته ناوی، تهنانهت به هوی ئه وه وه که هه موو ژووره که تان داگرتوووه پرتان کردوته وه، دووبالتان پی بووه جیان نه بووته وه له بهر ده رگاکه دا به جیتان هیشتوه». له ئاخرا دادگا حوکمی دا به سهر پۆلۆتارکا به پینج دیناره که ی تر و خاتوو «ج» به سهر که وتوویی له دادگا چووه ده ره وه.

- هه مه ی کویخا خدری دار به رووله هه بوو؛ له زهمانی تور که کانا عه سکه ر بوو. ئه م هه مه یه به ده م عه سکه ریه که وه کاسیبه کیشی بۆ خوی دۆزیوه وه که پی بژیت. کاسیبه کهش ئه وه بوو «گروه» ی له گهل خه لک ئه کرد له سهر پاره زۆر تر وهخت گروهه که ی ئه برده وه و پاره که ی وه ئه گرت. له م رینگایه وه بۆ خوی پاره یه کی باشی پیکه وه نابوو به لام هه موو سهر بازی فه وجه که ی خستبوه سهر ساجی عه لی.

فه رمانده ری فه وجه که ی یوزباشیه ک بوو. ئه م یوزباشیه به ته وای به ته نگ هاتبوو به ده ستیبه وه. به لیدان، به هه پس کردن، به هه یج شتیکی چاری نه ئه کرد. ئاخری دیته سهر ئه وه که له فه وجه که ی خویا نه یه یلێت و بینه ریته لای یه کی تر. به م بۆنه وه ئه نووسی بۆ بین باشی که ئه م کابرایه له لای ئه و نه یه لی. بۆی ئه نووسی: «سهر بازی کمان لایه هه یج ئیش و کاری نییه گروه کردن نه یی و هه موو سهر بازه کانهانی لات کردووه. ههر چهنده لیته ده م و هه پس ئه که م واز نایه نی وه زۆر تریش له گروهه کانی ههر ئه بیاته وه؛ تهنانهت تا ئیسته دوو سی جاریش له گهل من کردوویه تی و لی بردوومه ته وه. وام لی هاتوووه هه یج پاره ی به ده سته وه نه هیشتووم. تکه ئه که م له لای ئیبه هه لیگرن و بیخه نه شوینیکیکه».

ئه م نووسراوه ئه نیری بۆ بین باشی. بین باشی که ئه یخوینیته وه له مه تووره ئه یی و به ته له فۆن به ویز باشیه که ئه لی ههر ئیسته ئه و کابرایه بنیره بۆ لام و با لای خۆم بیت، دیاره

ئێوه ناتوانن تهمی بکهن وه یا ناتوانن لهشکر بهخێو کهن؛ ئه‌گه‌ینا چۆن شتی وا ئه‌بێ؟ ئه‌بێ تا ئێسته ئه‌و کابرایه گوی له شریخه‌ی شه‌لاخ نه‌بووی.

له‌ سه‌ر ئه‌م فه‌رمانه‌ حه‌مه‌ی کویخاخدر ئه‌نیری بۆ له‌شکری بین باش و ئه‌چی له‌ به‌رده‌م فه‌رمانده‌دا ته‌ق سه‌لامیکی سه‌ربازی دانه‌کوته‌ی و ئه‌لێ: قوربان من سه‌ربازی له‌شکری یه‌که‌م حه‌مه‌ی کویخاخدرم.

فه‌رمانده‌ ئه‌لێ: سه‌گباب بۆچ له‌ له‌شکری یه‌که‌مدا گه‌روت ئه‌کرد و ئه‌تبرده‌وه؟ ئه‌لێ: قوربان من چی بکه‌م، ئه‌وان گه‌رویان له‌ گه‌ل ئه‌کردم و منیش ئه‌مبرده‌وه. به‌ختم هه‌بوو له‌ گه‌ره‌ودا.

فه‌رمانده‌ ئه‌لێ: گووت خوارد، به‌ختم هه‌بوو چییه؟ ئێسته ته‌شریفت به‌روا تا ئه‌گه‌مه خزمه‌ت.

حه‌مه‌ی کویخاخدر له‌و کاته‌دا که‌ ویستی سه‌لام بگه‌ری و بگه‌رپه‌ته‌وه‌ دواوه، کوته‌به‌ر به‌ فه‌رمانده‌ی وت: قوربان وا ته‌ی بگه‌م جه‌نابتان مایه‌سیریتان هه‌یه.

بین باشی وتی: سه‌گباب! گوو مه‌خۆ. ئه‌م فله‌فله‌ چییه؟ من له‌ ژیر چاویڕ پزیشکی تایبه‌تی دام؛ هیچ ده‌ردیکم نییه، نه‌ مایه‌سیریم هه‌یه نه‌ شتیکی تر.

حه‌مه‌ وتی: قوربان من گه‌روت له‌ گه‌ل ئه‌که‌م که‌ ئێوه مایه‌سیریتان هه‌یه، به‌ ره‌نگنانا دیاره. فه‌رمانده‌ وتی: سه‌گباب! دیسان ده‌ستت دایه‌وه به‌ گه‌ره‌و کرده‌وه؟

حه‌مه‌ وتی: به‌لێ قوربان گه‌ره‌و ئه‌که‌م، گه‌ره‌و ئه‌که‌م له‌ سه‌ر په‌نجا لیڤه‌ که‌ جه‌نابتان مایه‌سیریتان هه‌یه.

فه‌رمانده‌ زۆر تووڕه‌ بوو هه‌ر قسه‌که‌ی حه‌مه‌ی ئه‌گه‌رپه‌ته‌وه: په‌نجا لیڤه، گه‌ره‌و ئه‌که‌م له‌ سه‌ر په‌نجا لیڤه... گه‌ره‌وم له‌ گه‌ل ئه‌کا له‌ سه‌ر په‌نجا لیڤه! ته‌واو، ته‌واو.

له‌ پاشا له‌ دلی خۆیا فیکری کرده‌وه وتی خۆ من مایه‌سیریم نییه، ئه‌گه‌ر بێتوو گه‌ره‌ویشی له‌ گه‌ل نه‌که‌م له‌ چه‌ند لاوه‌ خراپه‌ رووم تێته‌کا: یه‌کنی ئه‌م سه‌ربازه‌ ئه‌گه‌ر گه‌ره‌وی له‌ گه‌ل نه‌که‌م له‌ ناو له‌شکره‌که‌دا بلاوی ئه‌کاته‌وه که‌ من مایه‌سیریم هه‌یه؛ یه‌کنی په‌نجا لیڤه‌ گالته‌ی له‌ گه‌ل کرێ مانگانه‌ی دوو مانگمه. من که‌ ئه‌زانم مایه‌سیریم نییه بۆچ ئه‌م گه‌ره‌وه نه‌که‌م؟ یه‌کیکی تر ئه‌وه‌یه که‌ له‌ هه‌موو زیاتره‌ که‌ من ئه‌م سه‌گبابه‌ گه‌ره‌وی له‌ گه‌ل بکه‌م و لێ به‌رمه‌وه به‌ یووژباشی فه‌رمانده‌ی له‌شکری یه‌که‌م به‌سه‌لمینم که‌ ئه‌م سه‌ربازه‌ گوویه‌کی وا نییه. ئه‌و سه‌ربازه‌ی که‌ له‌ له‌شکره‌که‌ی ئه‌وا پاله‌وان بوو، هه‌ر که‌ هاته‌ له‌شکره‌که‌ی منه‌وه من خۆم لێم برده‌وه.

بین باشی که ئەم شتانهی هه موو لیکدایه وه که سهیری کرد هه مووی قازانجی خۆیه تی، به سه ربازه که ی وت، بچۆ پزیشک بینه تا ته ماشام بکا، من ئاماده م بۆ ئەوه ئەم گره وه بکه م. هه مه ی کویخاخدر وتی: قوربان! پزیشکی ناوی، مایه سیری دوو جۆره یه کئی ته ره وه خۆینی هه یه، یه کئی وشکه وه دوگمه ی هه یه. من خۆم چاکی لئ ئەزانم فه رموو ده ربینکه ت داکه نه خۆم ته ماشاتان ئەکه م؛ چونکه دهستی هه کیمیم هه یه.

بین باشی هه مه ی کویخاخدری برده ژووری تایبه تی خۆیه وه وه ده ربینکه ی بۆ داکه نه د. هه مه په نه جه ی خۆی تا بن کرد به قنگی فه رمانده داو ده ری هینایه وه وه وتی: قوربان هه ر چه ند سه یرم کرد ئیوه به هیچ جۆر مایه سیریتان نییه، گره وه که م دۆران، فه رموو ئەمه په نه جا لی ره که. خیرا دهستی برد په نه جا لی ره که ی له بهر ده م فه رمانده دا دانا.

بین باشی به خۆشی خۆشی ده ربینکه ی هه لکیشایه وه وه په نه جا لی ره که ی خسته ته نه که ی باخه لی و هاته ژووری ئیداره دهستی دایه ته له فۆن و قسه ی له گه ل یووزباشی فه رمانده ی له شکری یه که م کرد و وتی: هه ی بئ میشک به راستی راسته که هیچ ئیداره ت نییه. ئەم سه ربازه خۆیه په که ناردبووت له ماوه ی ده ده قیقه دا په نه جا لی ره ی به من دۆران و چاوم شکاند که جار یکی که گره وه له گه ل که سا نه کا.

یووزباشی وتی چۆن؟ بین باشی وتی: پتی وتم که تو مایه سیریت هه یه وه له سه ر په نه جا لی ره گره وه مان کرد، وه خۆی به هه موو ئاره ژووی خۆی په نه جه ی کرد به منا. که سه یری کرد هیچ مایه سیره کم نییه جوان و بوخت په نه جا لی ره که ی دانا و ناقل بوو بۆ جار یکی که ش که ئیتر گره وه نه کات.

له م کاته دا یووزباشی فه رمانده ی له شکری یه که م له پشت ته له فۆنه که وه به هه په ساویکه وه وتی: ئاخ پشتم شکا! بین باشی وتی چی بوو؟ یووز باشی فه رمانده ی له شکری یه که م وتی: ئەم سه گبایه چه نه ده فیل باز و ده سته ره. له گه ل منا له سه ر دوو سه د لی ره گره وی کردوه که من ئەو بنیرم بۆ له شکری ئیوه به گه یشتنه پیتشه وه ی په نه جه یه ک بکا به قنگی فه رمانده دا که جه نابتانن. من وتم که ناتوانی ئەو وتی تو گره وم له گه ل بکه وه بمنیره، ئەگه ر بین باشیم به په نه جه یه ک تا قی نه کرده وه تو دوو سه د لی ره ی خۆت وه ربگه ره. ئەوا ئیسته وا دیاره دهستی خۆی وه شان دوو وه په نه جه ی کردوه به قنگی جه نابتانا دوو سه د لی ره که ی له من بر دۆته وه، په نه جا لی ره ی داوه به جه نابتان و خۆیشی سه د و په نه جا لی ره ی ماوه ته وه. بین باشی دهستی سارد بووه ته له فۆنه که ی له ده ست که وته خواره وه.

- ئەو سالاھ قائمقامیک لە چوارتا هەبوو کە یەکەم جار بوو چوارتا قائمقامی تێ ئەچوو، وە یەکەم جاریش بوو ئەو کابرایە ئەبوو بە قائمقام.

مدیری مال «میرزامارف» بوو، رۆژیک لە ئاخری مانگا لیستە ی ئەو مانگە ی دایەرە بەمجۆرە ی خوارووە ئەنوو سن و ئەبیا بۆ قائمقام ئیمزای بکا و بینیرن بۆ سولە یمانی: لەوازمی نووسین ۲۰۰ روپیە. سووتە مەنی ۱۰۰ روپیە. تەعمیرات ۱۰۰۰ روپیە. مەعاشی ئەهلی دایەرە ۲۰۰۰ روپیە. جەمعی کول ۳۳۰۰ روپیە.

قائمقام سەیریکیان ئەکا و ئەلێ لەوازمی نووسین تەواو ۲۰۰ روپیە، سووتە مەنی تەواو ۱۰۰ روپیە. تەعمیرات تەواو ۱۰۰۰ روپیە. مەعاشی ئەهلی دایەرە تەواو ۲۰۰۰ روپیە. ئەمجا چاوی ئەکەوێ بە جەمعی کول - ۳۳۰۰ روپیە - توورە ئەبێ و ئاگری تێبەر ئەبێ ئەلێ: ئەم جەمعی کولە سەگابە کێشە کە هەر مانگیک ئەوەندە پارە لەم دایەرە یە وەر ئەگرێ؟ و من تا ئێستە پێ ئەکەوتوووە جاریک بەرچاوم بکەوێ؟

ئەمجا کاتێی تحریر بانگ ئەکا و ئەلێ: «لە ئێستە زووتر نییە ئەم جەمعه کولە سەگابە فەش کە و ئێتر پولیتیکی تری مەدەنی، وەرە قە فێشە کەم بۆ بینە ئیمزای کەم».

- ژنیکی روغزایی هەبوو «میمکە ئەفرۆز» ی ناو بوو. سالیکی لە گەرمیان گلیان خواردبوو وەو نەچوو بوون بۆ کویستان. سەگیکیان هەبوو هاتبۆ «با». میمکە ئەفرۆز ئەچوو بە لایەو ئەیوت: «ها سەبۆر گیان نەدە ی وە سەگی گۆرانی کولە جۆ تاک تاکیک بەدە وە سەگە کە ی حەمەجان قەیناکا لە خۆمانە».

- شیخ فەتاح مەلای خێلی حەمەسەنی تەرخانی بوو لە رەمەزانا. مەلا کاکە حەمەش هەر لەو رەمەزاندە مەلای خێلی رۆستەمی ئەحمەد بوو. شیخ فەتاح بۆ بانگ و سەلا دەنگیکی خۆشی هەبوو، بە پێچەوانە ی ئەو مەلا کاکە حەمە دەنگی زۆر ناخۆش بوو. دەنگی شیخ فەتاح ئەچوو خێلی رۆستەم و هەموویان گویان لێ ئەبوو. پیرۆزنیکی خێلی رۆستەم کوتوپر کە مەلا کاکە حەمە ئەبینێ و سەلا ئەکا، روو ئەکاتە چەند پیاویک کە دانیشتیوون ئەلێ: «مەلا، مەلای خێلی حەمەسەنە؛ دەنگی وە ک نێرە کەر تیت. مەلا کە ی ئیمە ئێژێ سەگە نازی گزنگە هەر قرخە قرخە تی. وە کەلامی خوا ئەوێ سەر فترە بەدین وەو».

شەوی دوا یی شیخ فەتاح - کە ناوی خۆی بیستبوو وە - چاکتر تێی چریکان بۆ سەلا کردن. مەلا کاکە حەمەش لەو کاتەدا ئەویش سەلای ئەکرد، پیرۆزنیکی تر کە گوێی لە دەنگی

هەردووکیان بوو چوووە بەر لوتی مەلا کاکەحمەو یی وت: «بیورەووە، بیورەووە مەلا، هەمی کیری مەلاکەمی خێلی حمەسەن وە قنگم بۆ مەلام. بیورەووە یی فەر. هەر قرخە قرخەس وە کەلام خوا ئەوی سەرقتەرە بدەین وەو».

- هەر ئەم شیخ فەتاحە لە گەل «شیخ کاکەحمەمی ناو» ئەچن بۆ ناو جاف بۆ دەرویش گرتن. ئەگەنە قەراخ خێلێک و دین بە پیریانەووە. پیریژنیک حالی لی دیت و رووی ئەکرده شیخ و ئەیوت: «هۆ! وە قوروانت وەم شیخە چاو حیزە کە هۆ».

- خێل ئەگەرانیوە بۆ گەرمیان لە «تاریەر» ژنیک گاکەمی ئەگلی و ئەروا. ژنە هاوار ئەکاتە غەوس هیچ کەلکی نابێ. پاشان بانگ ئەکاتە شیخ کەریمی کەسنەزان لەو کاتەدا کوتوپر گاکەر ئەکا لە پنچکێک و ئەگیرسیتەووە. ئەمجا ژنە ئەیوت: «های وە قوروانت وەم کەریمە سووری کەسنەزان! کەلکی گرت و تری بری».

- خێل سەرەو ژوور ئەبوەووە بۆ کویستان. کابرایەکی «باشکی» دانی سۆلەسۆلی ئەکرد وتی تا دەستم لە گەرمیان نەبریاگە با بیکیشم. چوو «کفری» و چوو لەی کابرایەکی نالەند وتی: ئا برا ئەو دگانەم بۆ بکیشە. کابراش پەتیکێ هینا سەریکی بەست بە دانی کابراوەو سەرەکەمی تری بەست بە کۆلەکەمی دوکانەکەییەووە، ئەمجا چوو بزیکی کرد بە کابراوە. کابرا تەکانیکێ دا هەلبێت، دانەکەمی بە پەتەکە مایەووە. ئەمجا دوور کەوتبوەو ئەیوت: «سەیرکە دەوێت باوکە ئیژی سەری دگانەکە لە دەمایەو ریشەکەمی لە قنگمایە وە بزم بێووە ئەکا».

- مەلا سەعیدی هەورامی وتی لە گەرمیان لە خێلێکی باشکی مەلای رەمەزان و لە مالی حمەلای باشکی بووم. حمەلای دوو ژنی هەبوو، گەورەکەیان «ئامە»ی ناو بوو. ئەو رەمەزانە حمەلای هێچی یی نەکراوو، کەوتە دەمەدەمی جەژن لە رۆژی عەرەفەدا ئامە گۆیا ئەچیتەووە بۆ مالی باوکی بۆ ئەو جەژن لەوی بکا، حمەلای بە هەلی ئەزانی ئەچی بەرۆکی ژنە بچکۆلەمی ئەگرێ ئەلی کچی ئامە لیترە نییە با خەریک یین. مەلایش خۆمانە تا ئامە لیترە نییە دەستێ ئەووەشیتین.

که همه‌لاو و ژنه‌کمی خه‌ریکی ئیش نه‌بن، ئامه له پیتشا دلی چه‌که‌ره‌ی کردبوو خوی لییان داگرتبوو، لهو کاته‌دا ئه‌چی به سه‌ریانا. همه‌لاو هه‌ر خیرا جامانه‌کمی رائه‌خات و ده‌ست ئه‌کا به نوێژ کردن. ئامه ئه‌چی به جنیودان تی بهر ئه‌بی و ئه‌چی چاکی که‌واکه‌ی هه‌ل ئه‌داته‌وه سه‌یر ئه‌کا حه‌یته مل دابه‌ریاگه‌ی جارانی خوی له زیر که‌واکه‌وه به‌له به‌لیه‌تی. ئه‌لێ: «همه‌لاو درۆزن رووی باوکی ره‌ش وێ، ئه‌مه کیری ته‌حیات و نوێژ کردنه؟ تو خوا مه‌لا تو پیاویکی وه ته‌حیاتی، بو خوا قسه بکه ئا ئه‌م کیره کیری ته‌حیاته؟»

مه‌لاسه‌عید وتی ناچار منیش دامه پالی وتم: «ئه‌وه‌للا کیری ته‌حیات وا به‌له به‌لکه‌ر نییه.»

- «سالح کچانی»^{۲۱} هه‌بوو له کفری باوکی ئه‌م حاجی‌شاسواری کچانیه؛ بازرگان بوو. روژیک کابرایه‌کی جاف - که ناسراوی سالح ئه‌بی - ئه‌چینه ئه‌وئ و ئه‌ویش میوانی ئه‌کاو ئه‌بیاته ماله‌وه. کابرای جافه گایه‌کی پی ئه‌بی له به‌یانیا گاکه له بازار ئه‌فروشی و سالح ئه‌کا به ده‌سته‌به‌ر که ئه‌م گایه دزیه‌تی نییه. پاره‌ی خوی وه‌رئه‌گرئ و ئه‌گه‌رپته‌وه و خیل و ئه‌چی بو کویستان. له‌م لاوه‌ گا به دزیه‌تی ده‌رئه‌چی جوان و پوخت لالو سالح ئه‌گرن پاره‌ی گاکه‌ی لی ئه‌سینه‌وه.

خیل له کویستان ئه‌گه‌رپته‌وه و کابرا هه‌مانه‌یه‌ک «که‌شک» هه‌ل ئه‌گرئ دیت بو کفری. هه‌مانه که‌شک ئه‌فروشی و بو ئیواره دیته‌وه بو لای لالو سالح وه‌کو نه‌ بای دیبی و نه‌ بۆران. لالو سالحیش هیچ نا‌یخاته رووی هه‌ر وه‌کو جاران قسه‌ی خوشی له گه‌ل ئه‌کاو ئه‌بیاته‌وه بو ماله‌وه.

دنیا پایزه، لالو سالح ئه‌لێ نیسکینه‌یه‌کی سویری گۆرانانه له ماله‌وه دروست ئه‌که‌ن. شه‌وی دوو قه‌ره‌وانه‌ی چاک نیسکینه‌ دانه‌نین، کابرا هه‌تا له‌ لووتی دیته‌وه نیسکینه‌ ئه‌خواو پاشان خوی به‌ تنه‌ها له ژووریکا ئه‌نوو و ده‌رگای ده‌ره‌وه‌ی ژووره‌کمی له سه‌ر دانه‌خرئ. ئه‌که‌ویته‌ نیوه‌شه‌و کابرا حه‌له‌وله‌ی پی ئه‌که‌وی هه‌له‌سته‌ی ده‌ست ئه‌نی به‌ ده‌رگاکه‌وه، سه‌یر ئه‌کا له‌ دیوه‌وه داخراوه. هیچ چاری نامینی هه‌مانه‌ خالیه‌که‌ دینی و تی ئه‌پینی. به‌و جو‌ره له‌ سه‌ری ئه‌پوا تا به‌یانی پری ئه‌کاو هه‌ر جاره‌ش ئه‌لێ: بکه‌م وه‌ گۆر باوکه‌وه‌ گۆرانه هیزه‌».

لەو لاشەووە هەر سەر لە ئێوارەو سەلح بە دوو جامبازی خەلکی کفری ئەلێ میوانیکمان هاتوووە هێزەیه، پۆنی نایابی پێیه. بەیانی جامبازەکان لە گەل مەلا بانگدانا ئەکەوێ جامبازەو بەرقابی مالی لالۆ سەلح ئەگرن. کابراش هەر لە تاریک و لێلەدا هەلەستێن لە تەریقینا هەمانە گوو ئەدا بە کۆلیا و دیتە دەرەووە. هەر کە دیتە دەرەووە جامبازەکان قیڕ ئەیگرن.

جامبازی ئەو سەی کفریش وەکو تانجی پراوی چۆن نیری دەستکەوتایە بەرەلای نەئەکرد، ئەمانیش بۆ کورد و کارەیی دەرەووە ئاوا بوون. هەمانە ئەگرن و ئەلێن ئەم پۆنەت بە چەند؟ کابراش ئەلێ پۆن نییه لێم گەڕین. ئەوان تازە نیچیری خۆیان دەستکەوتوو بەرەلای کردن هەر نییه. هەر ئەلێن ئەبێ لیت بستی و ئەمیش هەر ئەلێ نایفرۆشم. لە روویشی هەلنایه بلێ گوو. ئەوان هەمانە رانەکیشتن و ئەم رانەکیشتی و ئەلێ بکەم وە قەنگ دایکتانەو بەرەلای کەن با پڕۆم، بە جێ مام. لەم مەو مەشت و بگەرەو بەرەدا پشکی هەمانە بەر ئەبێ و -شەرەوت وێ لە رووتا- گووی لە نیسکینە دروست بوو هەموو سەر و چاوی جامبازەکان ئەشواتەو.

دیارە لەم هەراو هوریاپەدا دنیا بە تەواوی رووناک ئەبیتەووە ئەبێ بە رۆژ. خەلکی داتەبارین. جامبازو کابرای جافە ئیش لەو ئەترازی کە بە شینەیی لە گەل یەک بیزوونەو. ئەوان ئەم ئەدەنە بەر شەق و پاشماوەی پیسایی لە سکیا مابووەو هەمووی هەلەپزێتە ئەو ناو. ئەمیش بە گالۆکەکی دەستی و بە هەمانەیی بن دەستی ئەو ئەندەیی تر ئەوان ئەشواتەو. لالۆسەلحیش وەکو خەلکی تر دیت لەو لاو سەیر ئەکا.

جامبازەکان جینیوان ئەدا بە لالۆ سەلح بۆ ئەو پۆنە چاکەیی بۆیانی دۆزیوێتەو. کابرای کوردەش هەر جینیوی ئەدا بە لالۆسەلح بۆ ئەم میواندارییە کە کردی. ئەوان لەو ناویدا بەو جۆرە یەکتریان سەگ کوژ کرد. کابرای کوردە بە هەر جۆر بوو نیوێ گیانیکی دەرکرد و چووەو ئێتر لە تەریقیا جاریکیکە رووی نەکردەو بە کفریا. لالۆسەلح رزگاری بوو لە دەستی.

- کچێکی ئەو عەشرەتە خەوی دی بوو بۆ دایکی گێرایەووە وتی: «دایە لە خەوما چتێکی سووری مل داوڕیاگ لە ناو گەلما کەفی ئەچەرەن». دایکی چەپۆکیکی دا بە سەریا و وتی: «وێ رۆلە باوانت شیوگی نەیان گاویتی؟» کچە وتی: «دایە ئەوێ تۆ بیترێ چی؟» گان و ناوی بۆچی تۆ و ئەزانی من نەم دیگە؟» وتی: «ئادەیی بیترە. کچە وتی: «لە هەوارگە

خوارگهی کوستان گولهی کورپی حهمکی حهمه‌جان لای ران وه‌ستابوو گالوک له سهر شان، که‌وته سۆزه‌وه دنیای ئه‌سووتان. هات وه لاهمه‌وه وه‌ک دزی گوران. قریوه‌یه‌کی کرد و شانی هه‌لته‌کان، که نای وه درگای کوسمه‌وه قنگم وتی فیر فینگ».

- ژنیک هه‌بوو «باجی سه‌مه‌ن»ی ناو بوو، ته‌غاری شووی کردبوو. شوویه‌کی تری خسته سهر، بوو به ۳۱. ئه‌و شه‌وه‌ی گواستیا‌نه‌وه بۆ می‌ردی سی و یه‌که‌مین، ده‌ستی کرد به‌گریان و نووکه نووک. پنیان وت ئه‌م گریان و نووکه نووکه‌ت له چیه‌ خو تۆ وه نه‌ بی ئه‌مه یه‌که‌م شووت بی؟ وتی: «به‌لێ وایه به‌لام ئه‌مه بۆ ئه‌وه‌یه که ره‌وشته‌که تیکه‌ن‌چیت».

- شاخیک هه‌یه له‌و خوشناوه شاخی «تف له ده‌ست»ی پنی ئه‌لین. رۆژیک هه‌ندی له کور و کالی خوشناو ئه‌چن بۆ ئه‌و و ئه‌که‌ونه ده‌مه‌ته‌قی که شاخه‌که بی‌تون. هه‌ندیکیان ئه‌لین به‌ گوریسان بی‌پین. هه‌ندیکیان ئه‌لین به‌ داران بی‌پین. پیاویکی زۆر دانایان تیا ئه‌بی ئه‌لێ: وای نابێ با‌م. به‌ زه‌لامان بی‌پین؛ بۆ ئه‌وه بزانی‌ن چهند بالا پیاوه. هه‌موو ئه‌لین قسه ئه‌مه‌یه که حهمه‌دی ئه‌یکا.

حهمه‌د ئه‌چته سهر شاخه‌که ده‌ست به‌ لووتکه به‌ردیکه‌وه ئه‌گرێ خوی شو‌ر ئه‌کاته‌وه، یه‌کیکی تر ئه‌چی ده‌ست به‌ قاجی ئه‌وه‌وه ئه‌گرێ و ئه‌ویش خوی شو‌ر ئه‌کاته‌وه به‌و جو‌ره‌ هه‌وت هه‌شت که‌س وای ئه‌که‌ن. حهمه‌دی له سهره‌وه بالی وه‌خته بی‌چرێ بانگ ئه‌کا: «رحمه‌توو لی بی ده‌ستان توند بگرن تف له ده‌ستی خو ده‌که‌م». ئه‌مه ئه‌لێ و ده‌ستی له‌ لووتکه‌ی شاخه‌که به‌ره‌لا ئه‌کا بۆ ئه‌وه تف له ده‌ستی خو بکا. که ئه‌وه ئه‌کا هه‌موو زرم ئه‌که‌ونه خواره‌وه هه‌پروون به‌ هه‌پروون ئه‌بن.

- مه‌لاعه‌بدولسه‌مه‌دی هه‌جی هه‌بوو، سهرده‌میک فه‌قیان ئه‌چوون لایان ئه‌خویند. عیلمی مه‌نتیق له ناو فه‌قیانا زۆر باوی په‌یدا کرد و کتیی «گلبنوی برهان» که‌وته بره‌و. فه‌قی ئه‌وه‌نده روویان نه‌ئه‌کرده ئه‌و بۆ خویندنی مه‌نتیق و بۆ ئه‌و کتیه‌ ئه‌چوونه لای «سه‌یدی چۆر» و لای پیاوی وه‌کو ئاغا محهمه‌د ئه‌یانخویند و توخنی مه‌لاعه‌بدولسه‌مه‌د نه‌ئه‌که‌وتن. مه‌لاعه‌بدولسه‌مه‌د ئه‌مه‌ی بی ناخۆش بوو، رۆژیک تووره ئه‌بی و ئه‌لێ: «تا ئه‌و وه‌خته ئیمه‌ مانان هه‌بووین مه‌نتق و هه‌موو شتیکی تریشمان ئه‌وته‌وه؛ ئیسته ئه‌وته‌ی ئه‌و گونبه‌وی و شته‌ داها‌توو فه‌قیگه‌ل به‌ ئیمه‌ رازی نابن».

- «فەرەجوللا بەگى بالىك» عەمرى خوا ئەكاو بە مەلە عبدولسەمەدى ھەجىجى ئەلەين:
«قورىان پىاويكى ۋەكو فەرەجوللا بەگ شايانى ئەۋەيە كە زاتىكى ۋەكو جەنابتان بېشۇن، جا
فەرموو بېشۇ». ئەۋىش ئەلەي: «موبارەك نەبى! لە ئىستە بە دواۋە ھەر كەرىك لەۋ چەمە
بىتۈيىن ئەلەين فەرموو ئەبى زاتىكى ۋەكو جەنابتان بېشۇن».

- كابرايەكى ئەۋ دەشتى دزەبىيە «پىۋەن»ى ولاخى لەۋ دەشتى فەراجە لى ون بووبوو،
ئەچۈۋ بە شۇنا لە ناۋ عەرەبەكانى قەراجدا ئەگەر. توۋشى كابرايەكى عەرەب ئەبى لى
ئەپرسى و تەزىيەكەشى ئەگرى بە دەستەۋە و راى ئەۋەشىنى و ئەلەي: «ياپا تۆ نەدىتە زى
مال حى حى». بە خەيالى خۇى ئەمە عەرەبىيە.

- كابرايەكى كورد سەردەمى گەنجىتى بە سەر چوو بوو، ئەۋ سەردەمەى بە سەر چوو
بوو كە گەلى گەمەۋ گالتەى بە دەعباكەى كىردبوو ئەۋەندە پىشتەستور بوو بوو پى، لای وا
بوو تا ئەۋ رۆزەى ماۋە ھەر ئەۋ ھەرەتەى ئەمىنى. لە پاشا واى لى ھات نەيشەتوانى مىشى
پى دەرکا. بۆ نەگبەتى لەۋ كاتە شاژنىكى ھىناۋ ھىي پى نەئەكرا. ئەمجا روۋى تىكرد و بەم
جۆرە دەستى كىرد بە گەلى كىردن لە گەلىا و پى وت:
توۋلەى تەرە مار سەر سوۋرەى پى خىر

تەعلەت نامەم پى پىت نەيىژم كىر

گەزافت ئەدا من ساج ئەسمم

خاست نەسمى دەستت ۋە گونم

ملت شۆر كىردگە ۋە بانى گونا

روو زەردىت ھاورد ۋە شانى منا

ئەم كارە چىبوۋ لەگەلت كىردم

پى فەرەى ھىزە بۆچ ھىيات بىردم؟

لە ناۋ عەشرە تا قىتەقىت كەر بووم

لە سايەى تۆۋە ئىستە ۋە پەن بووم

- «ئه‌حه‌ی کپنو» پیاویکی قسه نه‌سته‌ق و کرده‌وه نه‌سته‌ق بوو له سوله‌یمانی. شه‌ویکی زستان میوانی ئه‌بی و ئه‌که‌ونه دره‌نگ. کوتوپر له‌و شه‌وه‌دا دز دپته سهر ماله‌که‌ی و له پشته‌وه دیواره‌که ئه‌که‌ننه‌وه، ئه‌مانیش هه‌ستی پی ئه‌که‌ن. ئه‌حه ئه‌لی: هیچ ده‌نگ مه‌که‌ن و چرا بکوژینه‌وه و خوتان بکه‌ن به نووستوو.

دزه‌ش له‌و لاوه دیوار کون ئه‌کاو دپته ژووره‌وه، سه‌یر ئه‌کا هیچ هه‌ستیک نییه‌و خیزان هه‌موو نوستوون. دپت ئه‌که‌ویته لای ژوو‌رووی ژووره‌که خیرا له‌و کاته‌دا ئه‌حه خوی په‌لامار ئه‌دا به‌ر کونه‌که‌ی لی ئه‌گرئ و ئه‌لی چراکه هه‌لکه‌ن و چرا هه‌له‌که‌ن و دز ئه‌گرن. که دز ئه‌گرن ئه‌حه حوکی لی ئه‌کا ئه‌لی ئه‌بی ده‌ست بکه‌ی به هه‌له‌په‌رکی. دزه هه‌ر چه‌نده هاوار ئه‌کا که‌لکی نابن، تا کون له‌و رۆژ ئه‌بیته‌وه دزه ئه‌که‌ویته سووردان و هه‌له‌په‌رکی وه‌کو مه‌یموون. که رۆژ ئه‌بیته‌وه به‌ره‌لای ئه‌کاو ئه‌روا.

- کابرایه‌ک به‌ ریشی سپیه‌وه خه‌ریک بوو که‌ریکی ئه‌گا. کورپکی هه‌بوو چوو به‌ سه‌ریا و پی وت: باب‌ه! تو شه‌رم ناکه‌ی؟ کابراش پی وت: «کورم رووی بیکه‌سی ره‌ش بی ئه‌مه ئیشی تویه، به‌لام له‌ به‌ر ئه‌وه بی که‌سم و که‌سم نییه ئه‌بی وا خۆم خه‌ریک بم ئه‌م ئیشانه بکه‌م».

- پیریژنیکی بیوه‌ژن خه‌لکی ئه‌و ولاتی «شیناوی» و «گولاوی» به‌ کور و که‌چیکی هه‌بوو که‌چه‌که‌ی «نامه‌ی ناو بوو کورپه‌که‌ی «مامه‌ند». که‌وتبوونه ئه‌و ولاتی موکریانه‌و له‌وی داگیرسابوونه‌وه. هه‌رجار که‌ مامه‌ند ئه‌چووه ده‌ره‌وه و ئه‌هاته‌وه دایکی لی ئه‌پرسی: کورم ده‌نگ و باس چیه‌؟ ئه‌ویش ئه‌یوت هیچ. پیریژن به‌ پرسیار کردن کورپه‌ی وه‌په‌س کردبوو.

رۆژیک کورپه‌ هاته‌وه دایکی وه‌کو جاران لی پرسی کورم ده‌نگ و باس چیه‌. له‌و کاته‌شا ژنه به‌ هه‌ر دوو ده‌ست خه‌ریکی هه‌ویر شیلان بوو، نامه‌ی که‌چیشی له‌و لاوه دانیشتبوو. کورپه‌ش وتی: وه‌لا دایه ئیم‌رۆ عه‌زیزخانی سه‌ردار فه‌رمانی ده‌رکردوه ژنی بی می‌رد نه‌مینیته‌وه ئه‌بی هه‌موو می‌رد بکه‌ن. بی‌جگه له‌مه‌ش ئه‌بی ژنی پیر بدری به‌ کورپه‌ گه‌نج و ژنی جوانیش بدری به‌ پیاوی پیر. که‌ کورپه‌ ئه‌مه‌ی له‌ ده‌م هاته‌ ده‌ره‌وه نامه‌ی خوشکی له‌و لاوه جرتیکی که‌ندو وتی: «چۆن وا ئه‌بی؟»

ئه‌مجا دایکه‌ی پیریژن به‌ ده‌م هه‌ویر شیلانه‌که‌وه وتی:

جەرت و مرتى پى ناوى	نامەى كچى گولاوى
ئەتۇ دەكەى جەرتانى	ئەمن دەكەم گەمانى
تۇ چاترى دەزانى	يا سەردارى بۆكانى؟
ئەو قەسەيەى ئەو كەردى	ئەيگىرپتەوۋە مامەندى
بە ئايەت وە قورعان	بە چاۋەكەى عەزىز خان
بەريارى وى دراۋە	كەس نايگىرپتەوۋە دواۋە

- لەو ولاتى خوشناۋەتتە دوو گوند ھەيە يەككىيان ناوى «كۆرى» و ئەۋىكەيان «ماۋەران»ە. كابرايەكى كۆرپىكى، كىزىكى لە ماۋەران خواست. شەۋى كە ئەچىتە لاي كىزەو پالى پتەو ئەننى سەير ئەكا ھىچ نىيەو بى بنە. كابرا ئەلنى: «ھۆپ». كىزە پى ئەلنى: «ھۆپت بە ھۆپى، چاۋى جۆپت لەگەلى بىقۇپى، لە كۆرە كۆرەى كۆرپىيان، لە بنە تەراشەى ئەرماۋانى، چانىيە ھەندە شت لۇمايە».

- مەلا شەرىف ھەبوو لەگوندى «دارەتوۋ» سوختەيەكى ھەبوو رۇژىك پى ئەلنى: مامۇستا چۆن يەككىك عاشق ئەبى بە يەككىك. مەلا شەرىف پى ئەلنى: ئەو كەسە سەيرى كەس ناكە تەنھا يەككىك ئەبى و ئەيكا بە دۆست و پاشان ئەبى بە مەشۋوقى. سوختەكە دلى بە كچىكەۋە بوو، پاشان قەۋماندىان. ئەمجا مەلا شەرىف وتى: «ئەى فەقەكەى دارەتوۋى، ھەى رۋوت رەش بى ھەتا ھەنوۋى، ھۆ نەمۋوت موۋى بگەينەرە موۋى».

- لە زەمانى ئەۋرە حمان پاشاى باباندا كابرايەك چۈۋە مالى پىرېژنىك و سوارى بوو. پىرېژنەكە وتى: ئەرى كۆرۈم دەنگ و باس چىيە؟ كۆرەش وتى بە خوا نازانم ئەۋەندە ئەزانم پاشا ئەمرى دەر كەردوۋە سالىكى تەۋاۋ ئەبى سوارى پىرېژن بىن. پىرېژن وتى فەرمانىكى چەند بەرى و جىيە.

پىرېژنە كچىكى ھەبوو لەو لاۋە گۆى لى بوو، بە دەم نوۋكە نوۋكەۋە وتى: گوايە ئىمە گوناحمان چىيە ۋا پاشا قەسەيەكى لە ئىمەشەۋە نە كەردوۋە؟ پىرېژنەكە خىرا ھەلىدايە وتى: چەنە لى مەدە. تۆ گريانەكەت فرمىسكە، مەن گريانەكەم خويىتە، مەن ناتوانم پىچەۋانەى فەرمانى پاشا بىكەم ئىشى خۆت بىكە كۆرۈم».

- کابرایه‌ک هه‌بوو خه‌لکی ئەو «هه‌جیج» ه زۆرابی ناو بوو، تهریده بوو بوو که‌وتبووه سابلاخ. له‌وئ وا دیار بوو له‌وه‌پ‌ی به‌خۆش زانیوو گیرسابوووه. که‌سی نه‌بوو هه‌ر خۆی بوو. شێوه‌ی ژيانیشی ئەوه بوو گوئ قوولاخ ئەبوو بۆ ئەوه له‌چ شوینیک وه‌یا له‌چ مالیک بانگیشتیک ببوايه ئەچوو به‌بێ بانگ کردن خۆی پیا ئەکرد و دای ئەکوتا.

روژیک له‌مزگه‌وتی سوور چهند که‌سیک کۆ نه‌بنه‌وه‌و بریار ئەده‌ن بچن بۆ سه‌یران. ئەمیش ئەچی خۆی ئەکویتته‌ ناویان. جه‌ماعه‌ته‌که‌ هه‌ر یه‌که‌ شتیک ئەگرنه‌ ئەستۆ. یه‌کیک ئەلێ نان له‌سه‌ر من، یه‌کیک ئەلێ گوشت له‌سه‌ر من، هه‌ر یه‌که‌ شتیک ئەلێن. نۆره‌ دیته‌ سه‌ر خالۆ زۆراب پێ ئەلێن ئەی چی له‌سه‌ر تۆ؟ ئەلێ: «له‌عنه‌تی خواش له‌سه‌ر من». ده‌ست ئەکه‌ن به‌پنکه‌نین و وازی لێ دین.

- کابرایه‌ک هه‌بوو بۆنی ده‌می ئەهات. کابرایه‌کی تریش هه‌بوو گوئی که‌ر بوو. ئەوه‌ی که‌ بۆنی ده‌می ئەهات ئەیسرکان به‌گوئ کابرای که‌ره‌دا، ئەویش ئەیوت: «به‌خوا فلانی نازانم ئەلێ چی؟ ئەوه‌نده‌ ئەزانم ئەتسی به‌گویم».

- کابرایه‌کی میره‌وه‌یسی جاریک ئەچی بۆ جه‌ج نه‌ختی په‌له‌ ئەکات و زوو ئەپوا. که‌ ئەگاته‌ که‌عه‌ خیرا په‌لامار ئەدا و قولفی که‌عه‌ ئەگرئ و ئەلێ: «خوایه‌ بم وه‌ساقه‌ت خیرا له‌خۆم و باوک و دایکم خۆش بووه‌ تا خێل به‌روکی نه‌گرتگی».

- مه‌لامه‌حمووی حاجی‌عه‌لی هه‌بوو له‌سوله‌یمانی جاریک پێش نوێژی ئەکا له‌نوێژی عیشادا، فاتحه‌ ئەخویتی و پاشان ئەلێ: «الم غلبت الترك». یه‌کێ له‌نوێژ که‌ره‌کان غه‌له‌ته‌که‌ی ئەداته‌وه‌ ئەلێ: «غلبت الروم». ئەویش هه‌ر له‌ناو نوێژه‌که‌دا ئەلێ: «گوئی مه‌ده‌رئ هه‌موویان دوژمنمان». ئەمه‌ ئەلێ و له‌سه‌ر نوێژه‌که‌ی خۆی ئەپوا.

- پیاویک هه‌بوو سو‌فی ره‌مه‌زانی ناو بوو، ریشیکی زلی پتوه‌ بوو. جاریک ئەپرسی له‌ شیخ بابه‌عه‌لی ته‌کیه‌یی له‌سوله‌یمانی ئەلێ: یا شیخ! له‌کاتی ده‌ستوێژ شتتا ترسم هه‌یه‌ ریشم ته‌ر نه‌بێ. ئەلێ: په‌نجه‌ی تیخه‌؛ ئەمه‌ پێ ئەلێن خه‌له‌له‌. شه‌رع هه‌ر ئەوه‌نده‌ داوا ئەکا. ئەلێ: به‌خوا یا شیخ دلم وه‌سوه‌سه‌ ئەکا. ئەلێ: «که‌واته‌ هه‌ر له‌شه‌ویه‌وه‌ بیخه‌ره‌ ناو ناو تا به‌یانی ئەخووسی، ئەو وه‌خته‌ وه‌سوه‌سه‌ت نامێن».

- کابرایەکی زۆر پیر لەو سەرە هەبوو ژنیکی گەنجی زۆر جوانی هینابوو. کابرا لەوانە نەبوو بە کەلک بیت. کۆریکی گەنجی دراوسێیان هەبوو، ژنە لە گەل کۆرە کەدا بە ناوی ئاموزاوە پێ کەوتبوو، ئیتر ئاموزا هەموو وەختی لە مالی ئەمان بوو. لە پاش چەند سالیکی خوا چەند منالێکی دا بەم پیاو. چون ئەمانە خێزانی مال بوون، کۆرە ئاموزاش بەو جۆرە یەکیک بوو لە خێزانی ماله کە؛ تەنانەت ئەگەر بۆ دەریشەو بەجوانیە ئاموزاشیان هەر لە گەل بوو.

روژیک ئەو خێزانه هەموو ئەچن بۆ سەیران. دۆستیکی کۆنی پیاوێ پیرە تووشیان ئەبێ و لەگەل کابرا دا چاک و چۆنی ئەکا و ئەپرسی ئەمانە کێن و چێن؟ ئەلێ: ئەوەیان کۆرەمەو ئەوەیان کچەمەو ئەوەیان ژنە. ئەلێ: ئەو ئەو کۆرە گەنجە کێن؟ ئەلێ: «ئەو هەش کێرە».

- مەلایەک لە کۆریکا وەعزی دایەدا و باسی جبرەئیلی ئەکرد ئەبوت کە ئەمری پێ بکری بە قودرەتی خوا کە شاپەری دایە ژیر زەوی سەر و بنی ئەکا. لە کۆرە کەدا ژنیکی لێ بوو لە تەنیش ت دۆستە کە خۆیەو دانیشتبوو. خەلکە کە هەموو سەرگەرمی ئەو پەری جبرەئیلە بوون، ژنە کە گۆشە یەک لە چارشیو کە دابوو بە سەر کۆشی دۆستە کە یا، لە ژیرەو دەستی برد دەعباکە ی گرت. کە گرتی دەعباکە وەکو شاخی لێ هات، ژنە بەبێ ئیختیار چریکە یەکی کرد. مەلایە گویی لێ بوو وتی: «ئەو عاشقە ی سادقە ی موحسنە ی متفانیە ی محافزە ی موخە دیرە ی مۆنەوەرە! ئەو پەری جبرەئیل گەیشتە دلت وە یا هەواکە ی دای لە لەشت و بە جۆرە بە بێ ئیختیار ئەو نەعرە تەت کیشا؟» ژنە وتی: «من پەری جبرەئیل نازانم کە بدا لە دلم وە یا لە گیانم، کوتوپر شاخی ئیسرافیل بەردەست کەوت، ئەم چریکە یەم لە بەر ئەو بوو».

- کابرایەکی شاتری ئیشیکی بە سەرا دیت و لە ترسا سەری خۆی هەلەگرت بەو ولاتانای خۆی و ن ئەکا، ئەچیتە بەغدا و لە بەر دووکانیکا ئەیەوێ شتیک بکری. کابرای خاوەن دووکان ئەلێ: «شتیید؟» ئەلێ: گووی تۆی لێ نەواری هەر تۆ ماوێت نەزانی من شاتریم ئەو تۆیش زانیت».

- کابرایه‌کی کورد له غەزا ئەگەر پێتەووە ئەگاتە بەغدا. کابرایه‌کی بەغدایی پێ ئەلێ: «گۆ». ئەویش ئەلێ: دەوێت باوک خۆت گۆیت من له غەزا دیمەووە. له پاشا تێ ئەگەینەن ئەلێن ئەووە ماندوو نەبونت لێ ئەکا.

- له وەخۆشناوە کابرایه‌ک چاوی ژانی ئەکرد، پورزایه‌کی هەبوو چوو له لای وتی پورزاگیان چاوم زۆر ژان ئەکا نازانم چی لێ بکەم؟ پورزاشی پێ وت: «پورزاگیان، من پار ددانم ژانی ئەکرد هەلم کەند».

- له زەمانی شیخ مەحمودا له شکری شیخ مەحموو له «جاسەنە» ئەبن. تەیارە دێتە سەریان شیرزەیان ئەکا. ئامۆزایه‌کی کوێخا حەسەنی کانی گۆمە هەبوو ئەویش له له‌شکرە کە‌ی شیخ مەحموا بوو. له‌شکر شیرزە ئەبێ و هەر یەکە ئەیه‌وێ بۆ خۆی دەر باز ببێ، ئەو ئامۆزای حاجی حەسەنەش بە پەله‌ مایه‌نە کە‌ی دێتێ و له‌ بەر شیرزەیی بەره‌واژه سواری مایه‌نە کە‌ ئەبێ. پێ ئەلێن: کورە خوا بتگرێ ئەووە تۆ چۆن سواری بووی؟ ئەووە بەره‌واژه‌یه. ئەویش ئەلێ: «کورە من بەره‌واژه سواری نەبووم مایه‌نە سەگباب خێو کە‌ خۆی هەلگێڕاوه‌ تەووە به‌ باری چه‌پدا راوه‌ ستاوه».

- عێل له‌ کوێستان بوو. کوێره‌ دێیه‌ک هەیه‌ له‌و ناوه‌ «دواوه» ی ناو بوو. جاریک مەحمووپاشا فەقی شێتە ئەنیری بۆ دواوه‌. هەر چه‌نده‌ سال زوو بوو، بەلام له‌ بەر ئەووە ئەو ولاته‌ کوێستانه‌ هەر زوو باران و زستان دێت. له‌ پرێگه‌دا ئەیکا به‌ باران و قوڕو چلپاو. له‌و کاته‌دا ژن و پیاویک بێشکه‌یه‌کیان پێیه‌و له‌و ناوه‌دا له‌ ژیر ئەو بارانه‌دا ئەسوور پێته‌وه‌. فەقی شێتە پرێگای لێ تێکچوو بوو، ئەچیتە لای پیاو و ژنه‌کە ئەلێ: ئەرێ تۆ خوا برا پرێگای دواوه‌ کامه‌یه‌؟ کابراش ئەلێ: «ئەرێ کابرا تۆ شێتیت؟ ئەگەر من پرێگای دواوه‌م بزانیایه‌ له‌ ژیر ئەم بارانه‌و له‌ناو ئەم چلپاوه‌ به‌ ژن و منالیکه‌وه‌ بۆ گیرم ئەخوارد؟» فەقی شێتە کە‌ ئەمه‌ ئەبیه‌ت جامانه‌کە‌ی سەری ئەکا تەووە ئەیکا به‌ ده‌سه‌سری ده‌ستی و له‌ تەنیشتیانه‌وه‌ ده‌ست ئەکا به‌ هەله‌پرکێ و به‌ چۆبی کێشان.

- کابرایه‌کی کورد سالیکی ئەچێ بۆ حەج، له‌ کاتی تەوافا جامانه‌کە‌ی لێ ئەدزن. حاجی مستەفاپاشا وتی وا پرێ کە‌وتوو من له‌ پشت ئەو کابرایه‌وه‌ بووم، گوێم لێ بوو هەر

ئه‌یوت: «بینایی‌چاوان! ئه‌مجاره‌هاتم بۆ خزمه‌تت فه‌رمووت جامانه‌که‌م بدزن. ئه‌گه‌ر جارێکی‌که‌ منت لێره‌ چاوپێکه‌وت ب‌فه‌رموو هه‌ر چێ دهم و دگانم هه‌س بێشکێنن وه‌ سه‌ر یه‌کا».

- قازیه‌ک هه‌بوو له‌ هه‌له‌بجه، روژیک ژنیک ئه‌چینه‌ لای شکات له‌ میرده‌که‌ی ئه‌کا. ژنه‌که‌ دوو چاوی زۆر جوانی پتوه‌ بوو سه‌رپۆشه‌که‌ی هینا بوو به‌ سه‌ر روومه‌تیا هه‌ر چاوه‌کانی به‌ ده‌ره‌وه‌ بوون، میرده‌که‌شی له‌گه‌ل بوو.

قازی چاوی ژنه‌ به‌ ته‌واوی کاری تێک‌دبوو، هه‌ر قسه‌یه‌ک ئه‌و ئه‌یوت ئه‌م ئه‌یوت راست ئه‌که‌ی. هه‌رچه‌کیش میرده‌که‌ی ئه‌یوت، ئه‌یوت درۆ ئه‌که‌ی. میرده‌هه‌ستی کرد ئه‌مه‌ ئیش له‌ کویدایه‌، هه‌ر ده‌ستی برد سه‌رپۆشه‌که‌ی له‌ سه‌ر ژنه‌که‌ لاداو روومه‌تی ده‌رکه‌وت. قازی سه‌یری کرد روومه‌تیکێ زۆر ناشیرینی هه‌یه‌، دلی پتکا هات وتی: «هه‌سته‌ پرۆ ژنه‌، چاوی مه‌زلوومانته‌ هه‌یه‌ و رووی زالمه‌ن. له‌ لای میرده‌ی خۆت دانیشه‌ شه‌رع ئه‌فه‌رموی روومه‌ت له‌ میرده‌ و له‌ قازی ناپۆشری».

- کابرایه‌کی تاجر هه‌بوو له‌و سه‌ره‌ بارخانه‌ی بار کرد و چوو بۆ ته‌وریز. وا پڕی که‌وت له‌ویشه‌وه‌ چوو بوو رووسیات. کاروانه‌که‌ی چهند سالیکی درێژه‌ی کیشا خزمه‌تکاریکی ره‌ش پێستی که‌چه‌لیان له‌ مالا هه‌بوو وایار بوو خانم له‌گه‌لیا پڕی که‌وتبوو و دو خولامی توی لێ بوو بوو.

روژی خه‌به‌ریاندا که‌ وای ئاغه‌هاته‌وه‌. کابرای خزمه‌تکار مناله‌کانی هه‌لگرت و یه‌کیکیانی خسته‌ سه‌ر شانی و ئه‌ویکه‌شیان به‌ شوینیه‌وه‌ چوون بۆ پیر ئاغه‌وه‌. ئاغه‌ مناله‌که‌ی سه‌ر شانی چاوپێکه‌وت وتی: ئه‌مه‌ هی کێیه‌؟ وتی هی خانمه‌. ئاغه‌ وتی به‌ خوا سه‌یره‌. کابرا وتی: «ئه‌وی به‌ شوینمه‌وه‌یه‌ ئه‌و سه‌یرته‌».

- کابرایه‌کی دزه‌یی باره‌ گه‌نمێکی بردبوو بۆ هه‌ولیز. له‌ ناو شارا که‌ره‌که‌یان لێ دزی بوو، ئه‌ویش چوو ملی که‌ری کابرایه‌کی خۆشناوی گرت هینای باری خۆی لێناو پۆشیشت. کابرای خۆشناو هات وتی ئه‌م که‌ره‌، که‌ری منه‌. کابرای دزه‌یی وتی هی خۆمه‌. خه‌لکوخوا که‌وتنه‌ به‌ینه‌وه‌ به‌ دزه‌یه‌که‌یان وت که‌ره‌که‌ی تو نێره‌که‌ر بوو یا ماکه‌ر؟ وتی نێره‌که‌ر بوو.

کابرایەکی قەرەداغی لەوێ بوو هەستا وتی: «مامۆستا ئەوێ چى ئەفەرمووی؟ شەیتان لە بەهەشتا لە بن دەست خواوە چوو هەلیفریواندن، ئێستە کۆ لە ناوەکیان ئەکاتەوێ لەم دوورەوێ». مەلا سەمایل وتی هەروا ئێتر واقم و پرما.

- لە شەیتانیان پرسی تۆ کام دەستەت زۆر خوش ئەوێ؟ وتی: دەلال. وتیان بۆ چى؟ وتی: «چونکە من بە درۆ و دەلەسەکیان زۆر زۆر خوشحال ئەبووم، ئەوان هاتن سۆیتدی درۆشیان خستە پالی».

- ئەلێن پاشایەک سێ ژنی هەبوو؛ پارسیک و کوردیک و فیتەیک. شەویک لە لای ژنە فارسیەکان نووستبوو لێ پرسی شەو لە چ وەختیکایە؟ وتی: بەری بەیانە. وتی: بە چیدا ئەزانی؟ وتی: گۆل و رەیحان بۆنی بلاو کردۆتەوێ بالندەکان کەوتوونەتە ئاوازه خویندن. شەوی دووێم لە لای ژنە کوردەکان بوو وتی دنیا چ وەختە؟ وتی بەری بەیانە. وتی بە چیدا ئەزانی؟ وتی ملوانکە مرواریە کەم ئەکەوێ لە سینگم ساردی ئەدا بە سینەم. شەوی سێیەم لە لای فیتی نووست. وتی چ کاتە؟ وتی بەری بەیانە. وتی بە چیدا ئەزانی؟ وتی: «گۆم دی».

- لە زەمانی حەمەپاشای جافدا زستانیکی قات و قەر پەیدا ئەبێ و مالات هەموو قەر ئەکا. جافەکان ئەچنە لای حەمە پاشا ئەلێن: پاشا کوچکە لێ نەواری چلەمان بۆ کورت کەرەوێ مالات هێنی نەما هەمووی قەر کرد. ئەویش ئەلێ: هەر یەکە لە چلە قەران قەرائیکم بۆ بینن تا بیدەم وە چلە خۆی کورت کاتەوێ. ئەوانیش ئەچن بۆی دێن و ئەیدەن.

- کابرایەک فرە دلی لە یارەکەى چوو بوو، عەشقی ئەو کردبووی بە شاعر. جا ئەم شعرانەى بە بالای یارەکەیا ئەوت:

بە قوربانی ئەو خالەى بە روومەت یارەوێ
ئێزى مێوژەو بە دیوارەوێ
بەژن و بالاگەت بۆ من دەوايە
ئێزى دارەسای دەستی

مەلایە

- ژنیک هه‌بوو «خادایه»یان پێ ئەوت. زەمان هینابووی بە سەریا سەرده‌می جارانی نەمابوو تەشی رێسی ئەکرد بۆ ئەم و ئەو. مەلا ژن فاتم هه‌بوو رۆژیک هەندێ خوری ئەباتە لای بۆی بڕیستی. ئەویش بۆی ئەرێسی و پاشان بۆی ئەچیتەوه. کە سەیر ئەکا ئەلێ ئەمە ئەستووره. خادایه هەلێ ئەوه‌شیتتەوه بۆی ئەرێسیتتەوه. ئەمجا بۆی ئەچیتەوه سەیر ئەکا ئەلێ ئەمە باریکە. خادایه ئەلێ خافاتم نازانم چۆنت ئەوی؟ باریک ئەرێسم ئەلێ ئەمە باریکە، ئەستوور ئەرێسم ئەلێ ئەستووره. خافاتمیش ئەلێ: «خادایه نە باریک و نە ئەستوور وەک هینەکە‌ی مەلا گرده‌ پێس بێ».

- حاجی مەلا سالحی گۆزەپانکەو حاجی مەلا عومەری هۆمەر کونبەتی هاتنە لام. دنیا گەرم بوو، وتیان ئاوی سارد ئەخۆینەوه. ئەو پیاوێی کە لام بوو هەر مام پیرداودمان پێ ئەوت، پێم وت بچۆ ئاوی سارد بێتە. مام پیرداود چوو بەفری هینا و خستیه ناو سەتلیکی گەورەوه پری کرد لە ئاوو هینای تەق لە بەردەمی حاجی مەلا سالحا داينا. حاجی مەلا کە ئەمە‌ی چاوپێکەوت وتی: دەک مردیت مری پیرداود! هەر فیکەکە‌ی ماوه دوو فیکە‌شمان لۆ بکە. مام پیر داود هێی بۆ نەمایەوه وتی: قوربان هەموو جار هەر وا دەکەم.

- عێل سەرەو خوار بوو تەوه‌ رووه‌و کویستان، هەر هۆزه‌ شوینی خۆی گرت. کابرایه‌کی گۆران لە دیواندەرە خانووی ئەکرد، دیرەکی خانووکە تۆزێ دوور بوو لە ئاوابییه‌وه. دۆستیکێ لە عەشرەتەکە هه‌بوو خالە ماریان پێ ئەوت. خالە ماری رۆژیک گایه‌کی دابوو بەر. کابرا وتی خالە ماری بەلکوو ئەو حەمالەم بۆ بخه‌یتە پشت گای بۆر و بییه‌ینه‌وه بۆ ناو دێ. ئەویش وتی بە بانی چاوان. داریان خسته‌ پشتی گای بۆر و گە‌رایه‌وه بۆ هۆز.

ئەو ساله‌ به‌سەر چوو کابرا خانووی دروست کرد و عێل دیسان کە گە‌رایه‌وه بۆ کویستان، خالە ماری سەریکی لە کابرای گۆرانە‌ی دۆستی دا. سەیری کرد خانووه‌کە‌ی ته‌واو کردووه. وتی: «ماشە‌للا خانگی چاکە. ئافەرم گای بۆر بە خوا ئەو حەماله‌ی خاس هەلگرتبوو». کابرا ئیتر لە وزه‌یا نەما وتی: خالە ماری تکات لێ ئەکەم ئەوا ئیسته‌ هه‌لئەستم خانووه‌کە هەلئەوه‌شیتتەوه حەماله‌کە بخه‌ره‌وه سەر پشتی گای بۆر و بییه‌ره‌وه یۆ ئەو شوینه‌ کە هیناویه‌.

- سالیك لەو سەرە کابرایەکی کورد ھەمەوھە یسی ناو بوو، ئەچیتە «بس». شەوێ میتوانی مالتیک ئەبێ، لە پاش ئەو ھە ھە نووستن لە نیوھەشەوا ئیشی سەرئاو تاوی ئەدا. ھەلەستێ بچیتە ھەرەو، سەر ئەکا گەمالیکی بۆر لە بەردەرگا کەوتوو ھە دەستی کردە مەرەم لێی. نەویژا برۆا، دەستی کرد بە خۆ ھەلگوشین، کەلکی نەبوو گوو تاوی دا، مالتیکی مالا کە بوو لە ناو بیتشکەدا، بە دزیو ھە چوو ھەسەرەزە ی مالا کە ی خستەو ھە مالتی بەرز کردەو ھە پر گۆزەلە ی ژیر مالا کە ی کرد لە گوو، مالا کە ی خستەو ھە شوینی خۆ ی و ھەسەرەزە ی کە ی پتایەو ھە ھاتەو ھە سەر جیگا کە ی خۆ ی نووست.

بە یانی دایکی مالا کە کە مالتی بەرز کردەو ھە نفورائیکی چاو پیکەو، بانگی مێردە کە ی کرد وتی پیاو کە ئەمە چییە؟ ئەمە گووی ئەم مالا نییە و نازان مەسەلەش چییە. بە ھەر جۆر بوو دەنگیان نە کرد. شەو ی دوایی چەشنی کارەسات رووی دایەو، بەلام گەلێ خاپەر لە دوینی شەو. ژنەو پیاو کە کەوتنە مقو مقو لە بەینی خۆیان کابرای میتوان گووی لێ بوو ھەلیدایە وتی: «برا ئەو ی پێ ناوی تا ئێو خاوەنی ئەو گەمالە بۆرە بن، مالا کە تان گووی لەو ھەتەر ئەکا».

- قانعی شاعر وتی سالیك لەو ناو جافە مەلا بووم. وتیان مامۆستا ھە عزمان بو بیتەر، و تەم برا بە کوردی یا بە عەرەبی؟ وتیان برا ھە کوردی، ئیمە چوو زانین عەرەبی. وتی منیش کتیبم نایە بەر دەستم چاوم کز بوو عەینە کەم خستە بەر چاوم و گەر ووم پاک کردەو ھە و تەم دیلە سەگی کۆری باوکی کانێ کە ی ھەرات ئەفەر مووی ھەر ئەمەم وت وتیان مامۆستا ئەو ھە ئیزی چی؟ و تەم برا ھە عزتان بو ئیزم. وتیان کوچکە لێواری کە ی ھە عز و ئەو ی؟ و تەم برا ئاخەر ئێو ئەلین بە کوردی، مەن لە باتی ئەو کە نووسراو ھە ئەلێ «معاویە ابنی ابی سفیان» ئەلێ مەن بە کوردی پێم وتن وتیان کورە کوچکە لێواری خاس بیتەر، ھە بیتەر. وتی و تەم: «رێوی کۆری چۆلە کە ئەفەر مووی».

ھاتم ئەو یتەر تەواو کەم وتیان مردگت مری ئەو ھە ئیزی چی؟ و تەم برا مەن سەرم سەرماو ھە دەست ئێو ھە. ئێو ئەلین بە کوردی لە کتیبە کە دا نووسراو «سەلب ابن علفور» مەن کردم بە کوردی. وتیان: «ھەلسە ھەلسە مەلا برۆ گالت ھە پێچ. ھەو شێخ کەریمە ئیتەر پیا ناینی». وتی جوان و پوخت ھەریان کردم.

- جاریک له قه‌لادزی له مالیکا بانگیشتی ئه‌بن و نان له سهر سینی دانه‌نری. هه‌ردوو که‌س له سهر سینیه‌ک ئه‌بن. شیخ حسینی بوسکین و کاکه‌ سووری کۆبی پیکه‌وه له سهر سینیه‌ک ئه‌بن. گۆشتیکی چه‌ورو قه‌له‌و به سهر ده‌وری برنجه‌وه ئه‌بن. کاکه‌ سوور به قسه شیخ حسین خه‌ریک ئه‌کاو خۆی ته‌نگ به گۆشته‌که هه‌له‌چنی. خه‌راغای پشه‌ریش له سهر سینیه‌کی تر ئه‌بن له نزیکانه‌وه، سه‌ریان ئه‌کاو ئه‌زانی ئه‌وا کاکه‌ سوور بۆیه شیخ حسینی خه‌ریک کردوه له به‌ر گۆشته‌که‌یه. لایه‌ک له شیخ حسین ئه‌کاته‌وه و ئه‌لی: «شیخ حسین تو‌زی تی مپینه».

- مه‌سه‌وود مه‌مه‌د له سوله‌یمانی ئه‌بن. خه‌راغای پشه‌ره له گه‌ل ژنیکا له‌و پشه‌ره هه‌رای ملکیان ئه‌بیت، به‌و ناوه‌ که مه‌سه‌وود حاکمه، له سوله‌یمانی ئه‌چینه لای ئه‌لی: «کاک مه‌سه‌وود پیرێژنیک قۆلتر به هه‌ر دوو ده‌ست هه‌ر دوو گونی من و سلیمان برامی گرتوه». مه‌سه‌وودیش ئه‌لی جا من چی لی بکه‌م؟ ئه‌لی: «چی چی لی بکه‌م؟ گونمان له ده‌ست ئه‌م پیرێژنه به‌ره‌لاکه، ئه‌ی تو ئیشت چیه‌ دانیشتووی لیره؟» ئه‌مه کاک مه‌سه‌وود خۆی بۆی گیرامه‌وه.

- سالی‌ک زستانیکی تۆف ئه‌بن، ده‌سته‌یه‌کی خه‌لکی دی «زاخه» ئه‌چن بۆ «سه‌قز» و ئه‌گه‌ر پته‌وه. له‌و کوستانی سارال و هۆبه‌توه لیان ئه‌کا به‌ کرپوه سه‌ریان لی تیکه‌چنی و سه‌رما که‌سیره‌یان ئه‌کا. له به‌ینی خویانا ده‌ست ئه‌که‌ن به‌ نه‌زر و مه‌لولوی کردن بۆ ئه‌وه به‌لکوو رزگاریان بی و دنیا‌یان تو‌زی لی خۆش بکا. یه‌کیکیان گایه‌ک ئه‌کا به‌ مه‌لولوی یه‌کیکیان ئه‌لی ئه‌گه‌ر رزگار بووین به‌رانی‌ک مه‌لولوی بیت.

به‌مجۆره هه‌ر یه‌که شتی‌ک ئه‌که‌ن به‌ نه‌زر. یه‌کیکیان ئه‌مینته‌وه هیچ شک نابا بی‌کا به مه‌لولوی ئه‌لی: «خوایه تو خۆت ئه‌زانی من هیچ شک نابم هه‌ر فاته‌ی ژنم نه‌بن، ته‌لاقیکی که‌وتبی له ریگای تۆدا هه‌ر له‌م کرپوه سه‌ری‌ک ده‌رکه‌ین و نه‌مرین».

- مه‌لافه‌ ته‌حول‌لای هه‌ر ته‌ل له‌گوندی «بی‌تواته» ئه‌گه‌ر پته‌وه بۆ گوندی هه‌ر ته‌ل. له ریگادا تووشی شوانیک ئه‌بن لی ئه‌پرسی: مام شوان په‌زیه ئه‌چه‌ندن؟ ئه‌لی: مامۆستا ئه‌پینجن. ئه‌لی ئه‌چه‌ند مینه، ئه‌چه‌ند نیرن؟ ئه‌لی: مامۆستا دوو ئه‌نیرن سی ئه‌نیرن. ئه‌لی: ماناری هه‌ر

نێر پێنجن؟ ئەلێ: مامۆستا ئاخەر من وەکو تۆ سەفیح نیمە. ئەلێ لە پکەت زمان کەوێ ئەری زارت لە زیانی دانینە.

- ژن و پیاویک لە رۆژیکی مانگی رۆژووەتیدا خەریکی ئەو ئیشە خۆشەکە بوون. پیاوەکە هەر لەو کاتەدا ویستی ژنەکە ماچ کا، ژنە دەستی گرت بە دەمی کابرادا وتی: «ئەکە ی شتی وا کە راهەتی هەیە ماچ کردنەو بە زمانی بە رۆژوو».

- نەجمەدین مەلا هەبوو لە سولهیمانی، پیاویکی قەلەندەر و بێ پەرە بوو. ژبانی نەجمەدین مەلا ژبانیکی سەیر بوو. تەمەنیکی درێژی هەبوو، سەری هەر رەش بوو. لە رانیە ژنیکی هێنا بوو تەلەقی داوو، کچیکی هەبوو کچەکەشی مردبوو. ئێر دوا چۆری بە هەموو شت هێنا بوو. لە سەر جادەکە ی سابوونکەرەکان دوکانیکی بە کرێ گرتبوو بە رۆژ بە منالانی ئەخوێند بە شەو دیوانە کوردییەکانی ئەنوووسیەو. لە بارە ی زمانی کوردییەو خەمەتییکی زۆری کردبوو. نووسینی بۆ رۆژنامە ی ژینیش ئەنوووسی. هەموو جار دوو پشیلە ی کەللە گەورەشی هەبوو بە گوشت و سی بەختی ئەکردن. سەودایەکی تەواویشی هەبوو. لە گەل خواردنەو بە تاییەتی بە شەو دەپایەکی دوکانەکە ی لە سەر خۆیدا ئەدایەو بە یادی رابویرانی کۆن رایئەبوارد. ژوورەکەشی لە مالهەکی باجی زەمزمە ئەچوو.

شەویەک ئەوا دەپایەکی لە سەر خۆی داووەتەو کات پاش نیوێ شەو هەر لە بەر خۆیەو دایگرتوو ئەلێ: «هەیه، کور هەیه». ئێمەش بەویدا تێپەرین. بە هەر جۆر بوو دەپایەکی مان پێ هەلدایەو و چووینە ژوورەو. ئەو هەر ئەلێ: «هەیه». ئێ بابە چی هەیه؟ ئەلێ: هەیه لە ئەنجاما بە هەر جۆر بوو پێمان دەربری وتی: «خوا هەیه». ئەو سەر خۆشیشە وتمان چۆن؟ وتی: خوا هەیه بەلام ئیشەکانی قۆرە. لەمە سەرمان سەرما وتمان بۆمان بلێ ئەمە چۆن؟ وتی: من برسیمە، چوار پوولم هەبوو، نائیک بە پێنج پوولە. ئەو تە نەواخانەکەش بەرانبەرە، پوولیکی ترم نەبوو نائیکی پێ بکرم. نەواخانەکە هەلیگرت. هەرکە نەواخانەکە هەلیگرت دوو دیناریان بۆ هێنا ئەوێش دوو دینارەکیە، بەلام نان نییە. ئەمجا گەپایەو سەر «هەیه، هەیه» کە ی خۆی. ئێر ئێمەش چووین بەو شەو نانمان بۆ هێناو تیری خوارد. وتمان ئەمجا ئێر زیاتر بلێ هەیه.

- «بله‌ی عاسه» هه‌بوو له سوله‌یمانی له لای زیوه‌ری‌شاعر ئه‌یخویند. گه‌لێ منالی‌تریش بوو، هه‌ر که زیوه‌ره‌فه‌نی ئه‌چوووه ژووری بۆله‌که‌وه‌ به‌ ده‌ستی ئه‌کرد به‌گریان و ده‌ستی به‌رز ئه‌کرده‌وه‌و ده‌ستی ئه‌کرد به‌ پارانه‌وه‌. زیوه‌ره‌فه‌نیشی ئه‌یوت: سه‌گ جس‌ن من هه‌یشتا هه‌یم لێ نه‌کردووی، هه‌یم لێ نه‌پرسیووی، لێم نه‌داوی بۆچ وا ئه‌که‌و‌یت‌ه‌پارانه‌وه‌و گریان؟ ئه‌و‌یش ئه‌یوت: «ئه‌فه‌نی ئه‌گه‌ر لێم بده‌ی زۆر‌تر ئه‌گریم». ناچار وازی لێ ئه‌هه‌ینا.

- حاجی‌ئه‌مینێ کاکه‌حه‌مه‌ گه‌ی‌ایه‌وه‌ وتی: زوو جووله‌که‌یه‌ک هه‌بوو خواجه‌شه‌له‌مۆی ناو بوو، درواسی‌ دوو‌کان بووین له‌ خانه‌که‌ی ئێمه‌دا. ئه‌و‌یش تاجر بوو به‌لام وه‌کو منالی به‌رده‌ستمان وابوو هه‌ر ئه‌شیکمان ئه‌بوو هه‌ر به‌ومان ئه‌کرد. به‌تایبه‌تی من هه‌یج له‌ قسه‌م ده‌رنه‌ئه‌چوو. تجاره‌ت له‌ گه‌ل مو‌سل و به‌غدادا ئه‌کرا که خواجه‌شه‌له‌مۆ ئه‌چوو بۆ یه‌کیک له‌و شو‌ینانه‌ درواسی‌ دو‌کانه‌کان لێی کۆ ئه‌بو‌ونه‌وه‌ ئه‌و ئه‌یوت خواجه‌ ئه‌و سه‌د لیره‌یه‌م بۆ بده‌ به‌ فلان که‌س، ئه‌و ئه‌یوت ئه‌و پێنج سه‌د مه‌جیدی‌م بۆ بده‌ به‌ فلان تجاری به‌غداد. ئه‌یجگار له‌گه‌ل منا زۆر رێک بوو، ته‌نانه‌ت وه‌ختی وا ئه‌بوو مه‌یوانیک ئه‌هات بۆ حو‌جره‌و که‌س به‌ ده‌سته‌وه‌ نه‌بوو، پێم ئه‌وت خواجه‌شه‌له‌مۆ تۆ خوا به‌ زه‌حه‌مه‌تی مه‌زانه‌ بانگی چایه‌ک بکه‌ یا تۆزێ ئاو بێنه‌. ئه‌و‌یش خوا هه‌قه‌ هه‌یج دریفی نه‌ئه‌کرد و هه‌ر وه‌کو منالی به‌رده‌ستم له‌ به‌رده‌ستما هه‌له‌سه‌و‌را. ئه‌تر به‌ درێژی عوم‌رمان ئه‌مه‌ حالمان بوو.

سالی‌ک بارخانه‌مان بار کرد و چووین بۆ روسیا؛ چو‌ینه «وارشه‌و». خواجه‌ شه‌له‌مۆ‌یشمان هه‌ر له‌گه‌لایه‌و ئه‌و‌یش تجاری‌که‌ وه‌کو ئێمه‌و بگه‌ زیاتریش. رۆژیک له‌ وارشه‌و ئه‌یحتیاجی ئاو‌م بوو، وتم تۆ خوا خواجه‌شه‌له‌مۆ به‌ زه‌حه‌مه‌تی مه‌زانه‌ مه‌سینه‌یه‌ک ئاو‌م بۆ پر که‌ ئه‌مه‌وی ده‌ست‌نوی‌ژێ بشۆرمه‌وه‌. ئه‌وه‌نده‌م زانی خواجه‌شه‌له‌مۆ هه‌ر دوو چاوی سوور بوه‌وه‌و وتی: «وس قسه‌ی زیاد مه‌که‌. چاوت بکه‌روه‌ ئه‌ره‌ش سوله‌یمانی نییه‌ هه‌ر قسه‌ی زیاد بکه‌ی؛ ئه‌ره‌ وارشه‌و و روسیا‌یه‌. پیاوی وام هه‌یه‌ لیره‌ هه‌ر کتیری دوو ئه‌وه‌نده‌ی ملی تۆ ئه‌ستوره‌. مه‌سینه‌م بۆ پر که‌، وا ئه‌زانی ئه‌ره‌ش سوله‌یمانیه‌». وتی وه‌للا که‌ ئه‌مه‌ی وت ئه‌تر منیش هه‌یم پێ نه‌ما.

- مامۆستامه‌لاکه‌ریمی‌بیاره‌ سالی‌ک له‌ بیاره‌وه‌ به‌رێ ئه‌که‌وی بۆ ئه‌و ده‌وری ته‌کیه‌ی لای خورماله‌ له‌ شاره‌زوور، بۆ ناو خزمه‌کانی که‌ له‌ به‌ره‌ی قازیان بوون. له‌ رێگادا تووشی

«قانع»ی شاعر ئەبێ. ئەلێ قانع با بچین بۆ ناو ئەو خزمانە چەند روژیک لەوێ راتەبویرین و ئەگەرینەو. قانع ئەلێ باشە.

ئەچن، لە راستیدا خزمان دین بە پیریانەو و چەند روژیک لەوێ ئەبن. هەر روژه نیوەڕۆ لە مالتیک و ئیوارە لە مالتیک بانگیشتیان بۆ ئەکەن. قانع ئەلێ: مامۆستا مەلا کەرم هاتنی و نەهاتیم بە خۆم و خۆتا تا قی کردووتەو، تۆ هاتتە و من نەهاتمە. ئەلێ: چۆن؟ ئەلێ تۆ دیت بۆ تەکیە بۆ ناو خزمەکان ئەوەتە هەموو دەولەمەندن. هیزە روژ لە لایە کەوتوو، سۆینە پەنیر کلاشە ئەکا، مەر و مالات خوا نەبێرێ هەر روژی بە بانگیشتن لە لایە کەو دە دایانەستووین. منیش ئەچم بۆ ناو خزمەکانم لە «کەولۆس» هەر لە کلکە ئاوازی دەر ئەکەم سەگەکان دین بە پیرمەو. ئەوەندە شتیان لە بەر لاتنی خزمەکانم لە ئاوازی دەست ناکەوێ لە سەر کەوشە چەکەکانی پیم ئەبێ بە شەریان و یەکتەری ئەخلۆیننەو. کاتی کە ئەوان لەو گەرمە شەپەدان من خۆم لە دەستیان دەرباز ئەکەم و خۆم ئەکەم بە مالی یەکتی لە خزمەکانما. جا ئەوان حالی سەگەکانیان ئەو بێ، ئەبێ حالی من چۆن بێ؟ کەوابوو راستە تۆ هاتتە و من نەهاتمە.

- سالتیک لە سولەیمانی ئەویسترا زمانی کوردی دابنری لە شوینی ئەو وشە عەرەبیانە کە بلالو بوو ئەوە. هەندێ لە گەنجە خوین گەرمە کوردی زانەکان لە باتی وشە «شوورتە ی مروور» وشە «حەیتە ی رەپی ماخولان»یان بۆ دانا بوو.

- مەلا شەفیع ئامۆزگاری حاجی بریماغای عەنبار ئەکا و بێ ئەلێ: حاجی ئاغا تۆ ئێستە حەجەت کردوو و نوێژ و روژووت هەیه و قورعان و دەلایل ئەخوینی، مەعنای وایە بووێت بە پیاویکی چاکی لە خوا ترس. ئێتر کەوتە جەریمە و شتە ی رەعیەتەکان مەکە و مال و مولکیان بە زۆر لێ زەوت مەکە، حەرامە. لەم ئاخری عومرەو ئێتر خۆت لە حەرام خواردن پیاریتە. حاجی بریماغاش ئەوا گوێی بۆ راگرتوو و دلی داو بە قسەکانی و سەری داخستوو، پاشان سەر بەرز ئەکاتەو ئەلێ: «ئە ی مەلا شەفیع تۆ بۆ چی دوو سال لەمەو پێش حوشتەرکەت برده "دەنگوزی" سەری و بۆشیان چاک نەکردی؟»

- ئەحە ی جاو هەبوو لە سولەیمانی روژیک قەرانیکی بێ ئەبێ ئەچیتە مزگەوتی سە ی حەسەن. کە ئەچێ بۆ ئاودەستە کە پێ هەلئەنگوێت و قەرانیکی لێ ئەکەوێ و ئەکەوێتە

درزی ئه‌رزی ئاو ده‌سته‌که‌وه. ئاو ده‌سته‌که‌ش تاریک ئه‌بی، دیت له ده‌ره‌وه‌ی ئاو ده‌سته‌که‌ لووت شوپ ئه‌کاته‌وه به سه‌ر ئه‌رزه‌که‌دا و چاو ورد ئه‌کاته‌وه بۆ قه‌رانه‌که‌. خه‌لک به‌ویدا تینه‌په‌رن ئه‌لین ئه‌حه‌ی جاو ئه‌وه‌ بۆچی ئه‌گه‌ریت؟ ئه‌لێ: به‌ خوا تا‌که‌ تارانیکم لێ که‌وتوه‌ بۆی ئه‌گه‌ریم. ئه‌لین جا که‌وته‌ کۆی؟ ئه‌لێ: وه‌للا که‌وته‌ درزی ئه‌رزی ئاو ده‌سته‌که‌وه‌. ئه‌لین جا لی‌ره‌ چۆن بۆی ئه‌گه‌رێ؟ ئه‌لێ: سه‌یری ئه‌و ئه‌قله‌که‌ن، من له‌م رووناکیه‌ نایدۆزمه‌وه‌ ئیسته‌ له‌و تاریکیه‌ چۆن ئه‌بیینمه‌وه‌؟

- سالی‌ک زوو له‌ که‌رکووک کا‌برایه‌کی کورد بلمانی فیر بوو بوو به‌ ژنه‌جووله‌که‌یه‌ک. روژیک ئه‌چێ بۆ لای ژنه‌که‌ بۆ ماله‌وه‌، له‌و کاته‌دا خۆی تی ئه‌گه‌ی چ کاتیک می‌رده‌که‌ی دیته‌وه‌ که‌ چاوی به‌و کاره‌ساته‌ ئه‌که‌وێ په‌لاماری کا‌برای کورده‌ ئه‌دا. کا‌براش په‌لاماری ئه‌و ئه‌دا و ئه‌تالین به‌یه‌کا. هه‌ندی جار کا‌برای کورده‌ جووله‌که‌که‌ ئه‌خاته‌ ژیر، هه‌ندی جاریش جووله‌که‌که‌ ئه‌و ئه‌خاته‌ ژیر. ئه‌مه‌ ژنه‌که‌ش وه‌ستاوه‌و سه‌یریان ئه‌کا. جا له‌و کاته‌دا که‌ جووله‌که‌ کا‌برای ئه‌خسته‌ ژیر، ژنه‌که‌ ئه‌یوت: «ئاده‌ی لێی ده‌ ئه‌و حیز و دزه‌، دوینی فیر بووه‌ ئیم‌رۆش هاتووته‌وه‌». له‌و کاته‌شا که‌ کا‌برای کورد جووله‌که‌که‌ی ئه‌نايه‌ ژیر ئه‌یوت: «ئاده‌ی لێی، ده‌ست خۆش خۆی هیچی پێ نا‌کرێ نایه‌لێ خه‌لکیش بین».

- کا‌برایه‌کی جاف له‌و ولاته‌ گایه‌کی لێ ون بوو‌بوو، شوین نه‌ما به‌ شوینیا نه‌گه‌رێ. به‌ ده‌م گه‌رانه‌وه‌ پێ که‌وته‌ ناو دارستانی‌کی مازو و کو‌پ و کچیک له‌وێ مازویان ئه‌کرد. ئه‌م ئه‌وانی دی ئه‌وان ئه‌میان نه‌دی. گو‌یی لێ بوو کچه‌که‌ به‌ کو‌په‌که‌ی ئه‌وت بۆچ ئه‌وه‌نده‌ سه‌یرم ئه‌که‌ی؟ کو‌په‌که‌ش ئه‌یوت: «چاوه‌که‌م هه‌ر چی دنیا‌یه‌و هه‌ر چی له‌ دنیا‌دا هه‌یه‌ له‌ناو ئه‌و چاوه‌ جوانانه‌تا ئه‌بیین».

کو‌توپر کا‌برا لێیان راست بووه‌وه‌و وتی: «گو‌وی تو‌ی لێ نه‌واری ئا بزا گاکه‌ی من نابینی له‌ چاویا، دنیا نه‌ما بۆی نه‌گه‌ریم».

- له‌و شاره‌زووره‌ باران دا‌یکرد‌بوو. ک‌رد‌بو‌وی به‌ ره‌ه‌یله‌ هه‌ر خۆشی نه‌ئ‌ه‌کرده‌وه‌. کا‌برایه‌ک هه‌بوو مار‌فی ناو بوو به‌م بارانه‌ زۆر ته‌نگاو بوو، هه‌ر ئه‌یوت ئه‌مه‌ چیه‌ هه‌ر نایو‌پ‌ته‌وه‌؟ یه‌کی‌کی تر له‌وێ بوو وتی مل‌کی خۆیه‌تی چی لێ ئه‌کا لێ ئه‌کا.

مارف وتی: «برا چی ملکى خۆیەتتى. که هاوین هات هەمووی ئەوئ وە ملکى حامد بەگ و حەسەن بەگ، که زستان هات ئەویتەوهوه ملکى خوا».

- حاجى سەعیدى مەلاحەسەنى عەلاف وتی: لەگەڵ چەند کەسیکا چووین بۆ ئەو شارەزوورە لەو سەر ئاوی «موان»ە دوو سێ کەسى شارەزووری راکشابوون لە سەر تەنیشت؛ هیچ گویان نەداین. وتی منیش وتم ئیستە ئەمانەتان بۆ ئەهینمە جۆش. وتی وتم ئەرئ برا کەس هەیه لەم ناویدا پارەى لۆکە وەرگرئ؟ من شەش حەو هەزار دینارم هیناوه ئەمەوئ دای مەزرىتم بە سەلەمى لۆکە. وتی یەکن لە کابراکان تۆزئ قۆت بووهو وتی ها برا ئیژى چی؟ وتی وتم پارە بە لۆکە دائەمەزرىتم. وتی ئەمجا کابرا تەواو راست بووهو وتی: «برا بچم دەنگ ئاوايى بدەم». هەر ئەمەى وت راست بووهو وتی کابرای هاوړئ دەستى دایە پەلى وتی خوابتگرئ بۆ کوئ ئەچى گالتەت بئ ئەکا.

- هەر حاجى سەعید گیرایهوه وتی: جارێک رەشەى دۆستم لە گەل کابرایهكى شارەزوویدا بووبوو بە دەم قرەیان لە سەر حسابات و رەشە قسەى بە شارەزووری ئەوت. کابرای شارەزووریش وتی: «کاکە رەشى بۆچ قسە وە شارەزووری ئیژى؟ تۆ ئەوئ هەر مەمنوونى شارەزووری وى، هەتا چل سالى تری دواى خۆیشت ناوت لە قەید و قیودى حوکومەتا هەر ئەمینئ».

- لەو سەرە ئاقرەتیک هەبوو منالى نەئەبوو هیچ شىخ و شەخس و مەلایەک نەما نەچیتە سەرى، کەلکى نەبوو. رۆژیک دەرویشیکى کەلهوړ بەرچىکى دريژ و باوهشى پشتینئ سەوز لە پشتا و جامع الدعواتیک لە بن دەستا ئەچیتە ئەو دێیه بۆ دەرویشى و نووشتە کردنىش بە دەمیوه ژنەکه چوو لە لای و دەردە دلى خۆى بۆ کرد. ئەویش دەمى جامع الدعواتەکهى بۆ کردەوهو تۆزئ سەرى هینا و برد و وتی: کتیبەکه شتىک ئەفەرموئ لە رووم هەلنايه بیلیم، ئەگەینا بەبئ شک منالت ئەبئ. ئەویش وتی: بە قوربانت بم! بلئ قەیدى نییه. وتی: کتیبەکه ئەفەرموئ ئەبئ نوشتەیهک بنوسم و ئەو نوشتەیه بە ئالەتیکى تايهتئ - بلامانى - لە شەرمەوه بیکەم بەو دیوا. هەروەها لە سەرە کەشیوه هەندئ شت هەیه ئەبئ بینووسم. ئاقرەتەکه وتی باشە بە قوربانت بم.

کابرا دهستی پی کرد لهو کاته‌دا خه‌ریکی ئیش بوو ژنه‌که وتی: «قوربان مادام عه‌زیه‌ته‌که‌ت کینشاهه‌ با کور بیت».

- سالتیک لهو سه‌رده‌مه‌دا که جۆش و خۆرۆشتیکی کۆری رابواردن و دلخۆشی و ئاهه‌نگ هه‌بوو له‌ناو مه‌لاکانی هه‌له‌بجهدا و هه‌موو به‌یه‌ک دلی رایانه‌هبوارد، ئه‌یانویست بچن بۆ هانه‌سووره‌ بۆ زیاره‌تی سه‌یده‌عه‌بدوله‌حمان. رۆژیش رۆژی پینج شه‌نبه‌ ئه‌بی، دیاره‌ شه‌وو رۆژی جمعه‌ له‌ هانه‌سووره‌ ئه‌میننه‌وه. شیخ مسته‌فای مفتی هه‌له‌بجه‌ ئه‌لی: به‌ خوا برا من له‌ به‌ر خوتبه‌ی سه‌هینێ ناتوانم بێم. شیخ عه‌بدوله‌کهریمی ئه‌حمه‌د برنه‌ ئه‌لی: «بێ قه‌زا بی شیخ مسته‌فا! خۆ خوتبه‌ی جومعه‌ی بزنی جووله‌که‌ نییه‌ هه‌ر ئه‌بی مالووم سه‌ری بری، با یه‌کیکی تر ئه‌م خوتبه‌یه‌ بخوینێ. هه‌سته‌ پشیمان که‌وه‌ سه‌فه‌ره‌که‌مان لی تیک مه‌ده‌».

- حاجی شیخ ئیبراهیم هه‌بوو، پیاویکی مه‌لای نوورانی ریش سپی. ریشی ئه‌رژایه‌ سه‌ر ناوکی. له‌ هه‌موو ولاتی سوئسنایه‌تیدا بۆ مه‌لایه‌تی و دینداری ناوی ده‌رکردبوو. رۆژی پیاویک له‌ ولاتی حه‌جا ئه‌چینه‌ لای پی ئه‌لی قوربان گوناخیکی گه‌وره‌م کردووه‌ نازانم خوا لیتخۆش ئه‌بی یان نه‌؟ ئه‌لی چیه‌ برا خوا به‌ ره‌حمه‌ غه‌یری شه‌ریک دانان بۆ ئه‌و نه‌بی له‌ هه‌موو شتیکی‌تر خۆش ئه‌بی. بیلێ بزانه‌م چیه‌؟ ئه‌لی: ئاخ‌ر قوربان وه‌للا له‌ رووم هه‌لنایه‌ بیلیم. ئه‌لی: کورم بیلێ خوا غه‌فوور و ره‌حیمه‌. ئه‌لی: «چووم بۆ ئه‌و خواره‌ شه‌یتان له‌ خشته‌ی بردم سه‌گتکم گا. ئه‌لی: جا چۆن نه‌یگه‌ستی؟ ئه‌لی: قوربان ئاخ‌ر تۆپی بوو. ئه‌لی: جا تۆ ئیشی وات کرد چۆن ته‌بیعه‌تت بردی و نه‌ریشایته‌وه‌؟ ئه‌لی: قوربان ئاخ‌ر دنیا ره‌مه‌زان بوو پاش نوێژی جومعه‌ بوو هێم له‌ سکا نه‌ما‌بوو. ئه‌لی: جا باشه‌ نه‌ترسای له‌وه‌ که‌ یه‌کیک بیت به‌ سه‌رتا و ئابرووت بچی؟ ئه‌لی: نه‌وه‌للا قوربان سووچنیک بوو له‌ پال دیواری که‌عه‌دا که‌سی به‌ سه‌ره‌وه‌ نه‌بوو. حاجی شیخ ئیبراهیم به‌ سه‌بریک ده‌ست ئه‌با ریشه‌ سپیه‌ نوورانیه‌که‌ی خۆی ئه‌گرێ و ئه‌لی: «ئه‌م ریشه‌ وه‌ قنگی ئه‌و سه‌گه‌ تۆپیوه‌ ئه‌گه‌ر خوا لیتخۆش بێ، ده‌ هه‌سته‌ برۆ».

- له‌ زه‌مانی تورکا قسه‌یه‌ک له‌ دیاربهره‌که‌ هه‌بوو. شه‌ویک له‌ نیوه‌شه‌وا یوزباشیه‌ک له‌وی هه‌بوو شه‌شه‌ی ناو بوو، ئه‌چی ته‌ق ته‌ق ئه‌دا له‌ ده‌روازه‌ی کلیسه‌. قه‌شه‌ به‌ له‌رزه‌ له‌رز دیت ده‌رگا ئه‌کاته‌وه‌ سه‌یر ئه‌کا ئه‌مه‌ یوزباشیه‌، ئه‌وه‌نده‌یتر له‌شی دیته‌ له‌رزین. ئه‌لی

فەرموو وەرە ژوورەو بەزانم ئەمەرت چییە؟ یوزباشی بە روویەکی خۆشەو ئەچیتە ژوورەو و لە ژوورە بچکۆلەکی قەشەدا دائەنیشی، بەلام قەشە دلی لە ریشە سپیە جوانەکی زیاتر ئەکەویتە تەپەتەپ و جوولانەو.

یوز باشی ئەلی: هیچ دل لە دل مەدە تۆ پیاویکی ناوبانگی چاکەت لەم شارەدا بلاو بوو تەو. کارەساتیک رووی دا، من هەر چەندە سەر دیتم و سەر ئەبەم خەبەرەت بەدەمی و نابێ دەستیش بنی بە روومەو؛ چونکە لێرەدا کار و باری گشتی ولاتەکە وای پێویست ئەکا. قەشە بەسەزمان ئەوەندە پتر ناوکی ئەکەوی و ئەلی: فەرموو چی بێ بە من بکری و من درێغی بکەم، فەرموو بلی. یوزباشی ئەلی: دویتی قازی ئەم شارە عەمری خواي کرد، ئێستە من لە تۆ چاکتر نابینم. والی دوستمە، ئەچمە لای فەرمانت لە ئەستەموولەو و بەرگری تۆ ئەو بێ بە قازی ئەم شارە. قەشە هەر وا واقعی وێ ئەمینی ئەلی جەنابی یوزباشی من و قازیەتی موسلمانان کوجا مەرحەبا؟ من لە کوێ و قازیەتی لە کوێ؟ یوزباشی ئەلی ئەم قسانە ناچی بە گوێچکەما، ئەمە سوودی ولاتەکی تێدایە ئەگەر نەیکەیت خەبەر ئەدەم بە والی و بە ئەستەموول کە تۆ لەم کلیسەیدەدا شەو و رۆژ خەلک کۆ ئەکەیتەو و بۆ زیانی خەلیفە ئیش ئەکەیت. قەشە دەستیکی ئەکەویتە ئەم لاو دەستیکی ئەکەویتە ئەولا نازانی چی بکا و چی بلی؟ لە ئەنجاما چارناچار رازی ئەبی.

یوزباشی هەلەستێ لێ ئەدا ئەپواتەو. لە پاش دوو رۆژ جوبەو میزەرەیک ئەخاتە ناو سینیک و تۆماریکی ئەخاتە پال و قەیفەیک سەوز ئەدەن بە سەریا و ئەیخەنە سەر سەری زەلامیک بە شوین ئەودا دەستەیک تەپل و دەف لێ ئەدەن و زکر ئەکەن. لە شوین ئەوانەو دەستەیک مووزیقاجی بە خۆیان و مووزیقاکانیانەو بەرێ ئەکەن و یوزباشیشیان لەگەلایە. ئەم کۆمەلە بەم جۆرە دین بۆ بەر دەرکی کلیسەو عالەمی تریش ئەکەونە شویتیان. قەشە دەرگایان بۆ ئەکاتەو. یوزباشی لە پێشەو ئەچیتە ژوورەو. قەشە سەیری سینی و دەف و عالەم ئەکا سەری سێ ئەمینی. ئەلی: ئەمانە چین؟ یوزباشی ئەلی: ئەو سینی جوبەو میزەرەکی تێدایە لە گەل فەرمانی خەلیفەدا کە تۆ بویت بە قازی ئەم شارە. ئەلی: ئەم تەپل و دەفە چییە؟ ئەلی لە پیرۆزی ئەو کە تۆ جوبەو میزەرە قەزاوت لە بەر ئەکەیت ئەمانە تەپل و دەف ئەکوتن و زکر ئەکەن کە خوا قەزاوت لێ موبارەک کا.

ئەلی ئەی ئەو مووزیقا و بەزمە چییە، پیاویک بە نەشتەریکەو لە ناو راستیان وەستاو؟ ئەلی ئەو هەش دەستە خەتەنە سووران ئاخر تۆ کە ئەبی بە قازی موسلمانان ئەبی خەتەنە بکریت. ئەو دەلاکە ئەو خەتەنە ئەکا و مووزیقاش لێ ئەدری بۆ شایەکەو

بۆ سه‌لامه‌تی سه‌ری خه‌لیفه که تو خه‌ته‌نه کرایت و بویت به قازی ولات و فره‌مانت بۆ ده‌رچوو.

قه‌شه هه‌روا ئه‌چیته تاسه‌وهو ئه‌لی جه‌نابین یوزباشی هه‌مووی قه‌بول ئه‌کری به‌لام خه‌ته‌نه کردنه که من تازه له‌م عومره‌دا پیم قه‌بول ناکری. ئیسته بۆم ده‌رکه‌وت که مه‌سه‌له چییه؟ هه‌موو پینچ سه‌د لیره شک ئه‌به‌م ئه‌یده مه‌خزمه‌ت و جه‌نابیشت ئیتر ئه‌مری خۆته؟ یوزباشیش ئه‌لی: ناخر فره‌مانی شاهانه ده‌رکراوه چۆن ئه‌بی؟ قه‌شه ئه‌لی: قوربان با فره‌مان بۆ قه‌شه نه‌بی بۆ شه‌شه بی جه‌نابت خه‌ته‌نه‌ش کراوی هیچ ئه‌رکیکی تیدا نییه. یوزباشی ئه‌لی: باشه له به‌ر خاتری تو بۆ ئه‌وه تووشی عه‌زیه‌ت نه‌بی خۆم ئه‌یکه‌م بلیم چی؟ پینچسه‌د لیره هه‌له‌گری و به‌خوی و به‌ده‌سته که‌یه‌وه ئه‌گه‌رینه‌وه. تومه‌ز ئه‌مه یوزباشی پاره‌ی پتویست بوو ئه‌م کلاوه‌ی بۆ قه‌شه دروست کرد.

- له ئاواپی بانگۆل پیاویک هه‌بوو سۆفی نادری ناو بوو، ژنیکی هه‌بوو «باجی فاته» یان پێ ئه‌وت. باجی فاته هه‌موو جار ئه‌یوت: سۆفی فیشه‌کی به‌ته‌قینه. سۆفی ده‌ستی کرد به‌ فیشه‌ک ته‌قان، ئه‌وه‌نده‌ی فیشه‌ک ته‌قان هیچ هه‌یزی تیا نه‌ما بوو، هه‌ی پێ نه‌ما. باجی فاته دیسان ملی گرته‌وه سۆفی نادر نه‌یکرده نامه‌ردی پشتی تی هه‌لکرد و دانیشه‌ سه‌ر دوا براهه‌کی باجی فاته و تریکی ناقولای پیا هه‌نا. باجی فاته وتی ئه‌وه چیت کرد؟ وتی: «له جی گشت که‌سم، فیشه‌ک ته‌واو بوو تو پیکم تیگرت».

- کابراهه‌کی گوله‌کی گوله‌که هه‌بوو له پینجوبین، که‌ر بوو خه‌لکی ناویان نا بوو «گزل». کورپکی هه‌بوو ئه‌ویش هه‌ر که‌ر بوو، خه‌لکه‌که له به‌ر باوکی به‌ویشیان ئه‌وت «سپچه‌که». روژیک کابراهه‌ندی گوشت ئه‌کری و ئه‌بیاته‌وه بۆ ماله‌وه له رینگادا تووشی کورپه‌که‌ی ئه‌بی پێ ئه‌لی: ئه‌وه ئه‌چیته‌وه بۆ ماله‌وه؟ کورپه‌که ئه‌لی: نه‌وه‌للا ئه‌چمه‌وه بۆ ماله‌وه. کابراهی باوکی ئه‌لی: وامزانی ئه‌چیته‌وه بۆ ماله‌وه ئه‌م گوشته به‌ریته‌وه. کورپه‌که ئه‌لی: نه‌وه‌للا بابه ئه‌چمه‌وه بۆ مال دایکم وتی باوکت نه‌خۆشه که‌وتوو له ماله‌وه زوو وه‌ره‌وه. باوکی وتی: ده‌باشه که ناچیته‌وه بۆ ماله‌وه بچۆ بۆ لای ناله‌نه‌که من خۆم گوشته‌که ئه‌به‌مه‌وه. کورپه‌که وتی: تو هه‌ر تووره ئه‌بی دایکم ره‌نگین ئیسته ته‌لیسه‌که‌ی ته‌واو کردبی ئه‌یه‌ینم.

- ئەحە ی کړنو وتی: جارێک خەوێکم دی نیوهی راست بوو نیوهی درۆ. وتیان چۆن؟ وتی: «لە خەوما خەزنە یەکم دیو تەووە هەلەم گرتووە لە بەر گرانی و قورسی خەزنە که خۆم پێس کردووە. که خەبەرم بوووە بەلێ راست بوو گوم کردبوو بە خۆما بەلام هیچ خەزنە و مەزنە نەبوو».

- ئەوا لە دیواخانە کە ی شێخ حەبیبی تالەبانی لە کەرکووک دانیشتون، کۆر گەرم بوو. قسە هاتە سەر ئەووە که نێربازی باشە یا خراپە؟ مەلایە کیش لەوێ بوو ئەویش وتی: وەللا بابم! لە کتێبا هەیه ئەفەرمووی ئەگەر یەکنی لە دنیا دا سواری منالێک بیت لەو دنیا ئەو منالە سواری سەر شانی کابرا ئەبێ و ئەبێ بە سەر پردی سیراتدا بپەرێتێتەو. شێخ قادری سیامەنسووریش لە کۆرە که دانیشبوو وتی: «جا ئەگەر وا بێ ئەبێ مامە شێخ حەبیبم لە کاتی پەرێنەو دا بە سەر پردی سیراتدا وەکو لۆری جەژنی لێ بیت».

- دوو کابرا لەو شارباژێرە بۆ شار ئەهاتن. یەکیکیان لە پیشەووە بوو هەر دەمی ئەجوولا، ئەویکەیان پیتی و ت ئەووە چی ئەخۆی؟ وتی: میوژ. وتی: دە بەشم بدە. وتی: «وەللا مادام کردتە ئەو کارەو داتە ئەو دارە تەنە ئەبێ بەشت نەدەم. وتی: جا برا بۆچی چیم وتوووە و تۆرە ئەبێ؟ وتی چۆن چیم وتوووە؟ تۆ چ رایە ی ئەووە ئەکەوێ بە من بلیی بەشم بدە».

- شێخ مەرفی سەعاتچی بۆی گێرامەووە وتی: شێخ عەلی مەلە لە دێ چنارە ی و ارماوا هەبوو خزمایەتی لە گەل ئێمە شا هەبوو. خەتێکی خۆشی جوانی هەبوو. سەمایلنامە یەکی نووسیوووە کەسی دەست نەکەوتبوو پیشانی بدا و ئافەرینی بۆ بکا نیشانی دایکی دابوو. دایکیشی ئەیگرێ بە دەستەووەو زۆر بە دل سەیری ئەکا و ئەلێ: «یارەبی رۆلە دەستت خۆش بێ، چەند رێک و پێکە ئەلێ گۆلە تووتتە پەنجەشی ئەکیشێ بۆ شوینێکی و ئەلێ بەلام ئا لەوێ دا "گلمتک" یکی تێدا یە». شێخ عەلی وتی کە سەیرم کرد لەو شوینە دا راست بوو غەلە تێک لە نووسینە کە دا هەبوو، «گلمتک» کەرسە کە.

- کابرایە ک وتی ئیمڕۆ دەستی کابرایە کم چاک بری. وتیان ئە ی بۆچی سەرت نەبرێ؟ وتی: ئاخەر سەری برابوو.

- پیاویکم لا بوو مام پیر داودی ناو بوو. روژیک قسه له بهینی ژن و میرده وه نه کرا، نه ویش وتی: «به خودای بابم نه گهر ژن، میردی خوئی بوئی له قنگی سه گیشا بی شتی لو هه له نه گری».

- قانعی شاعر له سوله یمانی کرد بوویان به ماموستای چه پسخانه که بچی ده رسی دین و چاکه کردن به چه پسه کان بلئی و فیکری خراپه کردن له باره ی دینه وه له سهریان لا با. کورپکی هه بوو «کوته ک» ی ناو بوو. کوته ک پتی ئه لئ جا باب به تو به و وه عزو نه سیحه تیان بکه ی ئیتر به ره به ره چه پسخانه که چۆل نه بی و ئیتر توش نانت نه برئ. نه ویش پتی ئه لئ: «رۆله خه مت نه بی، وایان لئ نه که م هه ره له گه له چوونه ده ره وه، خیرا پیاویک بکوژن و بگه رپته وه بو چه پسخانه».

په‌ندی پیران

- له قسه ی گوئی ناگردانی کودانه یه ئه لئ: سه گ که نه که ویته زستان له و کویستانه زووری سه رما نه بی، به فر و کرپوه وای لئ نه کا هیزی نه چنی و شویتیکی ده ست ناکه وئ تیا یا ستار بگری، نه چیته هه ره لایه به فر و باران و سه رما یه. له ناخرا له پال دیواریکا شویتیکی پیس نه دۆزیته وه که نه وشی پی بی رازی نابئ لئی نه که وئ کلکی دیتیته وه به ده ور لموزیا و سه ر نه کا به ناو گه لی خو یا. له لایه که وه باران نه یکو تی، له لایه که وه کرپوه نه دا به بهینی تو که کانیا و نه شه کینیته وه. به کورتی نه و حاله ی نه و هه یه تی مه گه ره هه ره نه و بیی. له وئ که لیکه و تو وه خه یال نه بیاته وه ده ست نه کا به بیزو و کردن نه لئ: «نه مه حاله من هه مه؟ شه رت بی نه گه ره که و تمه هاوین هه رچی له تک و په تکی دنیا یه کو ی که مه وه بو زستان و له م فه لاکه ته رزگارم بی».

زستان به سه ر نه چئ و نه که ویته هاوین، ورده ورده گه رما دیت و نه بووژیته وه. نئه که ویته چله ی هاوین و گه رما زووری بو دیتی. نه مجاره نه سوو ریته وه به شوین چلکا و جوگه لاوی پیس و بوگه نا بو نه وه ی خو ی تیا یا بگه وزیتی و فینکی بیتته وه. سه ر نه کا

ئەوەشى دەست ناکەوئ. بە پال دیوارەکانا ئەروا وە یا لی ئەکەوئ بستی زمانی دەرئەکیشی و پەیتا پەیتا ئەیخانەوە دەمی و دەری ئەکیشیئەوە.

جا لەو وەختەدا کە ئەو زمانبازیه ئەکا ئەلئ: «کۆرە لەتکی چی و پەتکی چی لەتکی چی و پەتکی چی؟»

- دیسان ھەر لە قسەى کۆدانەیه ئەلئ: سەرەتا «چەقەل» لە ئاوەدانیدا بوو، سەگ لە چۆل و بیابانا. سەگەکان یەکیکیان لی نەخۆش کەوت، ھەرچەندە خەریک بوون چاک نەبوو وە ئاخىرى قسەیان ھاتە سەر ئەو وە بچن پەتا بەرنە چەقەلەکان بەلکو ئەوان یینە دەرەو وە ئەمان بچنە ئاوەدانى. بە ماوەى چەند روژیک بۆ ئەو ئەم سەگەیان نەختی ئیسقان و وردەنانى دەست کەوئ بیخواو چاک ببیتەو و پاشان ھەر کامیان بچنەو شوینى خۆیان. لە سەر ئەم بریارە کۆمەلیان کرد و بە گەل چوونە خزمەت چەقەلەکان وتیان وەرن پیاو تییەکی وامان لەگەل بکەن بە ماوەى چەند روژیک پرگەمان بەدەن یینە ئاوەدانیهو و ئیو ش وەرنە دەرەو بەلکو ئەم نەخۆشە ھەزارەمان بە ھۆى داو دەرمانى ئاوەدانیهو تۆزى چاک ببیتەو؛ پاشان دەرئەچین و ئیو ش ئەچنەو شوینى خۆتان. بەم ئیشەتان خیریکى گەورە ئەکەن، نەفسیک لە مردن رزگار ئەکەن. چەقەلەکان رازی بوون و چوونە دەرەو و ئەوانیش ھاتنە ئاوەدانیهو.

ماوەیەکی زۆرى پىچوو سەگەکان کە خەزو بەزى ئاوەدانیان چاوپیکەوت، دەرئەچوونەو. چەقەلەکان ھاتن وتیان ئەو بۆچ دەرناچن و ئیمە بیینەو شویئەکی خۆمان؟ ئەمانیش وتیان ھىشتا نەخۆشە کەمان چاک نەبۆتەو. لەمان قسەو لەوان قسە، ئیتر لەو وەختەو ھەموو شەویک چەقەلەکان دینە روخى ئاوەدانى دەست ئەکەن بە لوورە لوور و ئەلئ: «نەخۆشە کەتان چاک نەبۆتەو؟» سەگەکانیش دەست ئەکەن بە حەپە حەپ ئەلئ: «حەو روژى تر حەو روژى تر».

- ئەلئ بە مشکیان وت تۆ جانەو ھەریکیت ھاوتات نییە لە ئازاییدا: جەوال ئەدرى، دار کون ئەکەى، زەوى ھەلئەدرى، ئەمانە ھەموو بۆ تۆزى رزقى قوزەلقورت کە بەر دەستت کەوئ. ئیستە ئەمانە ھیچى مەکە، ئا ئەو پشیلەیه - کە چاوت لیئە - دوو بست لیئەو دوور نییە بچۆ موویەک لە سمىلى بکەرەو و ئەمە حەو بار گەنمە لە کرىیا بۆ خۆت وەرى بگرە تا ماویت پیو ئەزیت و ئیتر بۆ کویرەو ھەرى ژبان تووشى ھیچ دەردى سەریکی تر نابیت.

وتیان کورە شتی وا چۆن ئەبێ؟ خەبەر گەشت بە پادشا و پادشا ناردی بە شوینیاو لێ پرسى. کابرا لای ئەویش بەو جۆرە گیرایەو. پادشا وتى ئەگەر وا نەبوو چۆن؟ وتى ئەوا کەللە سەرە کە لەو دەشتە کەوتوو بە بچین، ئەگەر وا نەبوو لە سەرم بە.

پیاوی خستە تەکی و چوون. کە رۆشتن سەیر ئەکەن بەلێ کەللە سەریکی ئادەمیزاد بە بێ لەش کەوتوو، بەلام قسەو شتە ناکا. ئەمجا لە کابرا ئالان وتیان خاوەنى ئەم سەرە تو کوشتووتە ئەبێ بکوژیتەو لە باتى. هەر چەندە هاواری کرد هیچ دادیکی نەگەيان. بە فرمانی پادشا دایان لە سەری کابرا و سەریان پەپان.

پاش ئەو کە کابرایان سەربەری، کەللە سەرە کە کەوتەو هەلخستەو دەستی پیکردەو: «ئەگەر زمان بوەستى سەر سەلامەتە».

- لە «نەزانی» یان پرسى کەس و کارو عەشیرەت کێیە؟ وتى: من خۆم ناوم شەرە، باوکم ناوی جەورەو دایکم ناوی گوناح. براکەم زۆردارى خوشکە کەم دوو بەرەکی، حەسادەت مامەو زەبوونی خالە. هەژاری کۆرەمەو تەمەلی و بێ کارەبى کچم. وێرانەو وێرانی نیشتمانەو خزم و کەس و کاریشم دیلی و ژیر دەستەبى و پیشەم خزمەت کردنى دوژمن و سەرمایەشم دەرد و ئازارە. هاتوو چۆ کردنم کوشتن و برین و مالیشم تاریکیە. خۆراکم پاشماوەی خەلک و خەوم بێ هۆشییە. بێداریم مردن، رۆژم رەشى، شەوم بەندییە. دراو و پارەم کیسەى ستمکارانە، ئەگەر بىمداتى پیاویکی نان بەو سەخییە ئەگەر نەشى دا پیاویکی عادل و بەدادە؛ دیارە منیش بەندەى ئەو کەسانەم.

- ئەلێ سالتیک لە «قەرژال» یان پرسى ئەو تۆ چۆن دوو سەر و چوار چاو و دوو دەمت هەبە، بە هەر دوو بارا ئەچى بە رێگاداو لە هەر دوو سەریشەو گەز ئەگریت؟ وتى: «برا ئەو ئەو ئیو نایزان، من لێم دیت ئیو لیتان نایە. من پێم ئەکەوى ئیو پیتان ناکەوى».

- ئەلێ: سەگ کە روو ئەکاتە گورگ ئەو پى و ئەترى. لێیان پرسى: وەرپنت لەچى و ترپنت بۆچى؟ وتى: «کە ئەو پى گورگ ئەترسینم کە ئەترم خۆم ئەترسم».

- ئەلێ جارێک گورگ وتی تۆبە ئەکەم و ئیتر بەسە ئەم درەندەیی و ئازار گەیانە بە خەلک، با رێگە‌ی حەج بگرە بەرو پاش حەجەکە لە گۆشە‌یەک بۆ خۆم دانیشم خەریکی خوا پەرەستی بێم تا خوا ئەم ئەمانەتەم لێ وەر ئەگریتەو.

لێی دا وردە وردە بەرێ کەوت و پڕۆشت. برسیەتی پڕۆ بە پڕۆ بێ ھێزتری ئەکا وای لێ ھات لاکە‌ی ئەھات لە برسانا.

پڕۆژیک لە دوورەو ئەستێرە گەریکی بەرچاو کەوت کە بەرە‌لا کرابوو. وتی: خوا لە وەختی تەنگ و چەلەمەدا حەرامی حەلال کردوو، من ئەوەتا لە برسانا ئەمرم، با تۆبەشم کردبێ و بۆ حەجیش بچم بۆم حەلالە بچم ئەم ئەستێرە بخۆم. چونکە ئەگەر نەبخۆم ئەمرم و پەکی عبادەت و خواناسیەکەم ئەکەوێ.

چوو بە‌لای ئەستێرە کەوتوو و خۆی لێخۆش کرد. ئەستێر پێی وت: مام گورگ ئەو ھەو ھەو ھەو! ئەم دەشتەدا وردە وردە ئەپۆیت و ھاتوێت بە‌لای منەو؟ وتی: وە‌للا ئوگرت خێر بێ! ئەمەوێ بچم بۆ حەج، بەلام زۆرم برسی بوو بە شە‌رع بۆم حەلالە تۆ بخۆم و ھاتووم بته‌خۆم و پاشان بپۆم.

ئەستێر وتی یا خوا بە‌خێر بیت و خوا حەجەت قەبوول بکا! بە راستی منیش لەم ژیانە وەرەز بووم ئەمەوێ رزگار بێم، بەلام مام گورگ خۆت ئەزانێ گە‌لێ حە‌دیس و ئایەت لە سەر ئەو ھە‌یە کە ئەگەر گیاندارێک سەر بپا بە جۆریک سەری بێرن کە زوو گیانی دەرچێ، ئەستێرە منیش وەختی خۆی کە نال کراوم بزماریک لە وەختی نالەکەدا چوو بە گۆشتەکەدا زۆر ئازارم ئەدا تۆ لەو لاو بە‌مخۆی و لەم لاشە‌و ئەو ئازارەم ھە‌بێ ئەمە پێچەوانە‌ی ئەو خواناسیە‌یە کە تۆ گرتووتە بەر. ئەگەر بەزەحمەتی نەزانێ لە پێشا ئەو بزمارە دەرینێ و پاشان بە شێنە‌یی بە‌مخۆی زۆر خێرت ئەگا.

مام گورگ وتی راست ئەکە‌ی کامە تا بۆت دەرینم. ئەستێر قاچی بەرز کردووە پێشانێ دا، مام گورگ بە وەستایی لموزی بۆ درێژ کرد کە دەرێ بێنێ، لەو کاتەدا ئەستێرە کە لەقە‌یەکی مالی بە دەم و لموزی گورگەکەدا ھەموو دانەکانی کەوتنە خوارەو و لەوێ بە بێ ھۆشی کەوت و ئەستێریش لێی دا پڕۆشت.

پاشان کە ھاتەو ھۆش خۆی و سەیری حال و بالی خۆیی کرد، پرووی کردە خۆی و بە خۆی وت: «ئاخر خوا بتگرتی گورگ، تۆ باوکت نالەند بوو، باپیرت نالەند بوو تۆ چی و نالەندی چی! دەبێخو ئەو دەرەت بێ!»

- ئەلە لێ لەو ولاتە لە بێشەیه کە شیریکی لێ بوو هەموو گیانلەبەر و درەندەکان لێی ئەترسان بە تاییبەتی دەستە «چەقەل» زراویان لێ چوو بوو. روژی ئەم چەقەلانە کۆ بوونەوه کە بەلکوو چاریک بۆ خۆیان بدۆزنەوه و لە دەست ئەم شیرە رزگاریان بێی.

چەقەلێکی زۆر پیری کۆنەسال هەبوو وتی: چار ئاسانە ئەگەر ئێوە بتوانن ئەوەی من ئەیلیم بیکەن. وتیان فەرموو هەر شتیکی بلیت ئەیکەین. وتی: من ئەمە چەند سالە تووکی کلکم هەر هەلۆهاریوە و لە کونە کەما ماوەتەوه. پەنا بەرنە بەر «گۆرەویە» ئەو تووکیەتان بۆ برێسی و بیهێننەوه من لە سەر ڕیگەیی شیرە کەدا ئەیکەم بە داو و بۆی ئەنیمەوه پێوە ئەبێ و ئەو وەختە هەموومان رزگارمان ئەبێ لە دەستی.

ئەمجا وەکوو ئەو وتی وایان کرد و بۆیان کرد بە بەن و گوریس و ئەویش چوو لە ڕیگەیی شیرە کەدا داویکی نایەوه. شیرە کە بە نەرە نەر و گرمە گرم بەویدا تێپەری و هەر دوو دەستی لە ناکاو بوو بە داوە کەوه. نەختی هیزی دایە خۆیی و ویستی گۆر بەستیتەوه بۆ بچرینی، کەچی هەر دوو قاچیشی پێوە بوو، ئێتر بە جاری ڕزەیی لێ پراو روژ بە روژ هەتا ئەهات لاوازتر و بێهێزتر ئەبوو گیانێکی تیا مابوو یا نەمابوو.

روژیکی مشکێک بەویدا تێپەری سەیری شیرە کەیی کرد. شیرەیی بەو جۆرە دی سەری سڕما و چوو بە لایەوه وتی: ها شای گیانلەبەرە! خێرە وای بەم جۆرە لێرەدا کەوتوی؟ وتی: بلیم چی ئەمەیه کە ئەمبێنی بەسراومەتەوه و پەلو پۆم براوه. مشکە وتی ئاسانە ئەگەر بفەرمووی من هەر ئێستە رزگارت ئەکەم. شیرە وتی: جا چی لەوه چاکتر هەیە؟

مشک تیکەوت ئەوەندەیی کەفرە کوونی هەموو کەمەندی داوە کەیی خێرا بە دان قرتان و شیرە رزگاری بوو و شیر هەستایەوه و خۆی تەکان و لێیدا ڕۆیشت و مالاوایی لە مشک کرد.

مشکە کە کە سەیری کرد شیرە کە ملی ڕیگەیه کی گرتووە کە ئەو ڕیگەیه لە بێشە کە دەرئەچێ. کەوتە شوینی و پیتیوت شای درەندەکان! ئەوه بۆ کوێ ئوغر ئەکەیی؟ وتی: وەللا لەم بێشەیه ئەچمە دەرەوه و ئەم شوینە بە جی دێلم. وتی: ئاخر توو چۆن ئەم شوینە بە جی دێلی؟ ئەم جیگایە نیشتمان و ولاتی خۆت و باو باپیرت بووه، ئێستە چۆن دێت بە جی بێلی؟ شیرە وتی: «وازم لێ بێنە گوو ئەکەم ئەو ولات و نیشتمانە کە چەقەل بمگریت و مشک بەرەلام کا».

- ئەلنی کابرایەک لەو بەر کینۆ چەند مریشکێک ئەخاتە سەبەتەبە کەووە ئەبیا بۆ شار بیفرۆشی؛ ئەبیاخە سەر گویدریژیک و بەرئ ئەکەوئ. ئەگاتە پێچەکانی «تەلان»، سەیر ئەکا وا رێویەکی تۆپیو راست لە چەقی رینگە کەدا کەوتوو. نووکە شەقیکی لێ ئەداو گۆئ ناداتی ئەپوا؛ مەگەر ئەم رێویە نەتۆپیو بە فیل وای لە خۆی کردوو.

کابرا زۆر ناروا ئەگاتە پێچیکێ تر تا ئەو ئەگاتە ئەوئ رێوی بە قەلمبازیک لە کلکە ی لووتکە کەووە خۆی ئەگەینیتە بەردەمی، لەویشا خۆی ئەکا بە تۆپیو. کابرا کە سەیری ئەمەش ئەکا پەشیمان ئەبیتەووە بۆ ئەویکە کە بۆچی هەلی نەگرتوو لە گەل ئەمەدا ئەبێ بە دوو رێوی و ئەبیا لە شار پێستەکیان ئەفرۆشی پاریه‌کی چاک ئەکا.

ولاغ و مریشکەکان لەوئ بە جێ دێلی و ئەگەرپیتەووە بۆ رێویەکی تر. هەر کە ئەو پشت هەلئەکا رێوی راست ئەبیتەووە ئەنیشیتە ناو مریشکەکان قیژ و هۆر ملی چەند مریشکێک ئەشکینێ و ئەبیا.

کابرا کە ئەچیتە سەر وەخت رێویەکی تره‌ووە سەیر ئەکا رێوی نەماو. ئەگەرپیتەووە دواو، تەماشای ئەکا ئەم رێویەکی تریش نەماو؟

دەست لە گونان بەره‌وژیرتر ئەچێ بە لای مریشکەکانیەووە تەماشای ئەکا مریشکەکانیش چەند دانەبەکیان نەماو. ئەمجا تێ ئەگا کە ئەم رێویە قوماز بازە فیلێ لێ کردوو.

- کابرایەک مامشی هەبوو مام و سووی ناو بوو. کێژیکێ زۆر جوانی هەبوو هەر کەس ئەهات نە ئەدایە ئەبوت من ئەم کێژەم نە بە ژنی ئەدەم نە بە مالی دنیای ئەدەم. پرسیاریکم هەبە، هەر کەس وەلامم بداتەووە ئەیدەم بەو کەسە. پرسیارە کەش ئەووە بوو ئەبوت: «ناو کاتی کە ئەیکەنە مەنجەل و ئەیخەنە سەر ئاگر دەست ئەکا بە قولتەقولت و کزە کز ئەلنی چی؟»

هەر کەس کە ئەهات داوای کچەکی ئەکرد ئەم پرسیارە لێ ئەکرد ئەویش نەبێهزانی وەلامم بداتەووە بۆ خۆی ئەچوووە دواو.

هەر لەو دەورە لە گوندی «سیساوی» پیاویکی تر هەبوو مام هۆمەری ناو بوو، کورپیکێ هەبوو «پیرۆت»ی ناو بوو. پیرۆت زۆر لاوچاک بوو دلی لە کچی مام و سوو سەندبوو ئەویش دلی بە کچەووە بوو بەلام نەبێهتوانی بچێ داوای بکا، چونکە وەلامی پرسیارە کە نەبێهزانی. رۆژیک چوو بە دەستی کچەکەووە پێی وت: ئەگەر تۆ منت ئەوئ، بەلکوو ئیشیکێ وا بکە ئەو وەلامە بە باوکت دەرخی و بە من بلنیت. کچەکە وتی باشە.

کچه دهستی کرد به خزمه‌تکردنی باوکی. خزمه‌تیکی وا که به جارئ دلی باوکی سهند و باوکی ههموو دوعای خیری بو نه‌کرد. روژیک کچه‌که وتی بابنه‌گهر تو منت خوش نه‌وی نه‌و وه‌لامه‌چییه‌وا ههر کهس دیت داوای من نه‌کا و تو پرسیاریکی لی نه‌که‌ی و نه‌و نازانی وه‌لام بداته‌وه. باوکه‌وتی: کچم له‌وه‌گه‌رئ داوای ههر شتیکی تر نه‌که‌ی بکه‌داوای نه‌وه مه‌که. کچه‌ماوه‌یه‌ک لی‌گه‌را و دیسان ههم داوای لی‌کرده‌وه تا له‌نه‌نجاما پیتی دهرخست وتی: «کچم نه‌وه نه‌و ناوه‌نه‌لی ههرشتی که کردم خوم به‌خوم کرد؛ نه‌گهر من نه‌چوو‌مایه ناوی نه‌و خه‌لفه‌دارانه‌م نه‌دایه‌وا به‌و جوړه‌گه‌وره نه‌نه‌بوون و پاشان نه‌نه‌هاتن ببن به‌ناگرو کسپه‌له‌جهرگمه‌وه‌بین».

کچه‌چوو نه‌م وه‌لامه‌ی به‌پیروتی ده‌زگیرانی وت. له‌پاش ماوه‌یه‌ک پیروت به‌باوکی وت: که‌بجیت داوای کیژه‌ی له‌مام وسوو بو‌بکا. باوکی وتی: جا رو‌له‌مام وسوو دیاره کیژ به‌کئ نه‌دا! به‌و که‌سه‌ی نه‌دا که‌وه‌لامی پرسیار بده‌ته‌وه وتی تو بجو نه‌گهر نه‌و مهرجه‌ی گرت بلنی کوپه‌که‌م وه‌لامت نه‌داته‌وه.

به‌ناچاری مام هومر چوو له‌مام وسوو وتی نه‌بی پیروتی کوپم بکه‌ی به‌کوپری خوت. مام وسویش وتی: مام هومر تو خوت نه‌زانی من ته‌مای دنیا‌م نییه‌کچه‌به‌و که‌سه نه‌ده‌م که‌وه‌لامی پرسیاره‌که‌م بداته‌وه. مام هومر وتی پیروت دیت پرسیار خوتی لی بکه، نه‌گهر وه‌لامی دایته‌وه کیژه‌که‌ی بده‌ری نه‌گهر نه‌یدایته‌وه هیچ. مام وسوو وتی باشه.

مام هومر پیروتی کوپری نارد. مام وسوو وتی: «رو‌له‌تو کیژی منت نه‌وی نه‌بی وه‌لامی پرسیارم بده‌ته‌وه، پیروتش وتی: مام وسوو پرسیار بکه. مام وسوو وتی: «رو‌له‌تاو کاتن که‌نه‌یکه‌نه‌منجه‌ل و نه‌یخه‌نه‌سهر ناگر ده‌ست نه‌کا به‌قوله‌قوت و کزه‌کز نه‌وه‌نه‌لی چی؟» پیروت وتی: «مامه‌نه‌وه‌نه‌لی ههرشتی که‌کردم خوم به‌خوم کرد؛ نه‌گهر من نه‌چوو‌مایه‌ناوی نه‌و خه‌لفه‌دارانه‌م نه‌دایه‌وا به‌و جوړه‌گه‌وره نه‌نه‌بوون و پاشان نه‌نه‌هاتن ببن به‌ناگر و کسپه‌له‌جهرگمه‌وه‌بین».

مام وسوو که‌نه‌مه‌ی گوئ لی بوو وتی: «ههرشتی که‌کردم خوم به‌خوم کرد نه‌گهر من به‌کیژه‌که‌م نه‌وتایه‌و نه‌و به‌توی نه‌وتایه‌وا ئیسته‌کیژه‌که‌م له‌ده‌ست نه‌نه‌بووه‌وه». ناردی مه‌لایان هیتا و کچه‌که‌بان له‌پیروت ماره‌کرد.

- له‌قسه‌ی گوئ ناگردانی کوردانه‌یه‌نه‌لی: بینایی‌چاوان عینسان و سه‌گ، و که‌ر و مه‌یموونی کو کرده‌وه وتی عومرتان نه‌ده‌می یه‌کی چه‌ندتان نه‌وی؟ وتیان بینایی‌چاوان

که یقی خۆته چه‌ندمان ئه‌ده‌یتنی به زیاد بئ. رووی کرده عینسان فهرمووی سی سال باشه؟
 عهرزی کرد که یقی خۆته به زیاد بئ. رووی کرده سه‌گ وتی بۆ تۆیش سی سال به‌سه؟
 سه‌گ عهرزی کرد بینایی‌چاوان سی سال بۆ من زۆره له تواناما نییه سی سال پاس و حه‌په
 حه‌پ بکه‌م؛ ده سال به‌سه بینایی چاوان. رووی کرده ئه‌وانی تر فهرمووی کئی بیست
 ساله‌که‌ی تر هه‌ل ئه‌گرئ؟ عینسان ده‌ستی دا به سنگیا و وتی من.

ئهمجا رووی کرده که و فهرمووی تۆش سی سالت به‌سه؟ عهرزی کرد بینایی‌چاوان
 من له کوی توانای ئه‌وه‌م هه‌یه سی سال پشتم له ژیر بار بیت؟ منیش ده سالم به‌سه. رووی
 کرده ئه‌وانی تر فهرمووی کیتان بیست ساله‌که‌بتان ئه‌وئ؟ هه‌ر گورج عینسان هاته زمان
 وتی: بینایی‌چاوان خۆم. پاش ئه‌وه رووی کرده مه‌یموون و فهرمووی: ئه‌ی تۆ سی سالت
 به‌س نییه؟ عهرزی کرد بینایی‌چاوان سه‌ر و فه‌سالتیکی زۆر جوانت نه‌داومه‌تئ تا دلم به
 خۆم خۆش بئ، هه‌رکه چاوی پئم ئه‌که‌وئ پئم ئه‌که‌نئ؛ که‌واته هه‌ر ده‌سال ئه‌توانم بيم به
 رشخه‌نگای مه‌ردم. به زیاد بئ له‌وه زیاترم ناوئ.

ئهمجا به بئ ئه‌وه له ئاده‌میزاد پیرسی یا نه‌پرسی هه‌ر خیرا عینسان هاته قسه‌و عهرزی
 کرد بینایی‌چاوان بیست ساله زیاده‌که‌ی ئه‌ویش هه‌ر بده به من. بینایی‌چاوان ئه‌و بیست
 ساله‌ی مه‌یمونیشی دایه ئه‌وا به‌م جۆره ئاده‌میزاد نه‌وه‌د سالتی عومری په‌یدا کرد، به‌لام چۆن
 نه‌وه‌د سالتیک؟

نه‌وه‌د سالتیکه‌ واکه‌ سی سالتی هی خۆی بو‌ه و له‌و سی ساله‌دا وه‌کو نووستوو وایه. له
 سییه‌وه تا په‌نجا ئه‌و بیست ساله‌ی هه‌ر خه‌ریکی هه‌له‌په‌ کردنه‌و به‌م لاو به‌و لادا په‌لامار ئه‌دا
 بۆ شت په‌یدا کردن و بۆ پاس کردن. له په‌نجاوه تا حه‌فتا ئه‌و بیست ساله‌شی وای لی دئ
 ئه‌بئ به ژیر باری مال و منال و ئه‌رکی به‌په‌وه‌ بردنی ئه‌وانه‌وه. له حه‌فتاوه تا نه‌وه‌د ئه‌و
 بیست ساله‌ش که هی مه‌یمونه‌که‌یه‌و وه‌ریگرتوه؛ له به‌ر ئه‌وه که له‌ش و لاری تیک ئه‌چئ
 و ده‌م و چاوی چرچ و لۆچی تی ئه‌که‌وئ و پشتی کۆم ئه‌بیتته‌وه‌و هیچی به‌ سه‌ر هیچه‌وه
 نامینئ. وه‌کو مه‌یمونه‌که‌ ئه‌بئ به رشخه‌نگای خه‌لک. جا برام تۆ ته‌ماشای خۆت بکه‌ بزانه
 ئیسته‌ کام یه‌ک له‌و گئجانه‌ت وه‌رگرتوه؟

- له قسه‌ی گوئ ئاگردانی کوردانه‌یه ئه‌لئ: کابرایه‌ک هه‌بوو له‌و سه‌ره‌ گه‌لئ قسه‌و
 زمانی ئه‌زانی. یه‌کیکی تریش هه‌بوو هیچی نه‌ئه‌زانی. نه‌زانه‌که‌ چووه‌ لای زاناکه‌ پیتی وت
 قسه‌یه‌کم فیرکه. ئه‌ویش وتی نازانم. وتی پیاوه‌تیت بئ تۆ فره ئه‌زانی شتیکم فیرکه. وتی

من به خۆرایی شت فیری که‌س ناکهم. وتی چیت ئه‌وێ، ئه‌تده‌مێ قسه‌یه‌کم فیرکه. وتی باشه قسه‌یه‌کت فیر ئه‌که‌م به گانیک. وتی پیاوه‌تیت ببی شتی وا چۆن ئه‌بی؟ وتی ههر ئه‌وه‌یه ناچار کارا رازی بوو ئه‌ویش پتوه نیشته و لی بوه‌وه. وتی ده‌ی قسه‌یه‌کم فیرکه. وتی: «برۆ هه‌تا ماوی بلی ئای قنگم».

- ههر له قسه‌ی گۆی ئاگردانی کوردیه که زینده‌وه‌ری تر قسه‌ی هه‌یه ئه‌لی:
له‌و ده‌شتی لاجانه‌ حوشتیک لی که‌وتبوو چوو بووه‌ ده‌ریای ئه‌ندیشه‌و کاوێره‌وه. له‌ دواوه‌ کۆمی وه‌کو لاشه‌ گوشتیکی زلی سوور ده‌ره‌په‌ریوو. ریویه‌ک به‌و ناوه‌دا تپیه‌ری سه‌یری کرد وا ئه‌م لاشه‌ گوشته‌ سووره‌ جوانه‌ له‌و ده‌شته‌دا به‌ بی خاوه‌ن که‌وتوو. سووری کۆگا گوشت، حوشره‌که‌ی نه‌هینایه‌ به‌ر چاوی. چوو په‌لاماری داو چه‌مۆله‌ی بۆ درێژ کرد. ههر که‌ چه‌مۆله‌ی که‌یشته‌ به‌ قنگی حوشر حوشر راچه‌نی و راست بووه‌وه. ده‌ستی ریوی ترنجایه‌ ناو قنگی حوشر و خۆیشی به‌ دوا‌ی حوشره‌که‌دا شو‌ر بووه‌و ده‌ستی کرد به‌ پو‌شتن.

له‌و کاته‌دا چه‌قه‌لێک به‌ لایانا تپته‌په‌ری سه‌یری ریویه‌که‌ی کرد ئه‌م دیمه‌نه‌ی به‌ لاوه‌ سه‌یر بوو وتی: ها مام ریوی خیره‌ ئه‌مه‌ چیه‌؟ بۆچ وات لی هاتوو؟ وتی: قوربان خزمه‌تکاری ئه‌م نه‌جیمه‌ین و له‌ پشتیه‌وه‌ ئه‌پۆین. وتی: جا ئیسته‌ چاوه‌پتی چیت؟ وتی: هیچ؛ چاوه‌پتی تریکی ئه‌م خاس خوایه‌ین».

- له‌ قسه‌ی گۆی ئاگردانی کوردیه ئه‌لی: جاریک مشکه‌کان کۆ بوونه‌وه‌ و تیان ئه‌مه‌ چ حالیکه‌ ئیمه‌ هه‌مانه‌ به‌ ده‌ست پشیلوه‌وه‌؟ ئه‌گه‌ر ئیمه‌ هه‌زاریک بین ههر له‌ گه‌ل پشیلویه‌کمان لی په‌یدا بوو به‌و لاو به‌م لادا لال و پال لیمان ئه‌خا و هیچمان له‌ گه‌لی پی ناکرێ با ئیشیکی وا بکه‌ین به‌لکو تو‌زێ له‌ خه‌می رزگار ببین. له‌و روه‌وه‌ ههر یه‌که‌یان قسه‌یه‌کی ئه‌کرد و ههر که‌سه‌یان راوێژیکی ئه‌کرد. له‌ ئه‌نجاما هاتنه‌ سه‌ر ئه‌وه‌ و تیان بینین زه‌نگنیک بکه‌ینه‌ مل پشیل، ههر که‌ جوولایه‌وه‌و ویستی بیت به‌ لامانا زه‌نگه‌که‌ ده‌نگی دیت و ئه‌و وه‌خته‌ ههر یه‌که‌ به‌ لایه‌کا را ئه‌که‌ین. هه‌موو ئه‌و قسه‌یه‌یان په‌سند کرد و تیان قسه‌ی چاکه‌و له‌ سه‌ر ئه‌مه‌ به‌ریاریان داو و تیان ئیتر له‌ به‌لای بیوه‌ی ئه‌بین. له‌ سه‌ر ئه‌مه‌ مانه‌وه‌ ته‌نها مایه‌وه‌ سه‌ر ئه‌وه‌ که‌ کێ به‌چیت ئه‌م زه‌نگه‌ بکاته‌ مل پشیل. که‌ گه‌یشه‌ ئیره‌، هه‌موو ئاش به‌تالیان لی کردو بلاو بوونه‌وه‌.

- ئەلنی کابرایه‌کی گوله‌که‌ی بێ فەرە لەو ولاتی «شنۆ» یه بۆی لوا بوو خۆی کردبوو بە پاشا. پیشۆکی ئەو ولاته نه کەس هەبوو قسە لە روویا بکا نه کەس ئەویرا پیتی بلنی لای چاوت کلی پتوویه؛ به کورتی بکوژ و بپر هەر بوو به خۆی. ئەمەش لە بەر ئەوه بوو که ئەو خەلکه وایان ئەزانی ئەمه له لایەن خواوه هاتوووه هەموو کەس ئەبێ ملی بۆ دانەوێتی. رۆژی له رۆژان پیاویکی «بیتووشی» ئەچیتە ئەوی بەناویانگی ئەم کابرایه‌وه تەماشای دەکا ئەم کابرایه کابرا گوله‌که‌ی ولاتی ئەوانه والێره بووه به قەشەم شا. لینی ئەکا به هەرا و به خەلکه‌که ئەلنی که ئەمه هیچ نیه‌و له لای ئیمه شیاکه‌شی بێ ناپێژن. ئەمجا دەرینه‌که‌ن و هەر شتیکی دەست که‌وتبوو ئەوه‌شی لێ ئەستێننه‌وه. به‌لام کابرا که زانی ئەگەر له سەری برۆا خراپتر ئەبێ شروشاتالی خۆی پێچایه‌وه‌و وتی:

«تا که هاتم بوو هەر هات هاتم بوو ئێسته نه‌هاتمه قسه‌ی بیتووشی بۆ نه‌هاتم بوو»

گەنجی درەخشان

- کابرایه‌ک هەبوو «حاجیالی» ناو بوو. خەلکی ئەو ولاتی باله‌کایه‌تیه‌ بوو. هەژار که‌وتبوو به هەژاری که‌وتبووه سابلاغ. به ئیواران ئەچوو له مزگه‌وته‌کانا ده‌سته‌سپێکی رانه‌خست و به دیاریه‌وه دانه‌نیشت بۆ ئەوه‌ی شتیکی بۆ بخه‌نه سەر. له ئاخرا فێر بووبوو به مزگه‌وتی سوور هەموو نوێژی شینوانی ئەچوه ئەوئ ده‌سته‌سپه‌که‌ی رانه‌خست و له بەر خۆیه‌وه ئەیوت: «حاجیالیمه، باله‌کیمه، ژن مریمه، په‌ک که‌تیمه، یه‌کێ به‌ خیرا بابی پیره‌داکی، پیرخوشکیکی هه‌بێ ویم دا هه‌و پشته‌ی ده‌چیته‌ به‌حه‌شتی».

- کابرایه‌ک هەبوو «باوه‌نوو» ی ناو بوو. قهرزاری کابرایه‌کی شاری بوو. کابرا هەر چەند هاواری ئەکرد، باوه‌نوو هیچی نه‌بوو پیتی بداته‌وه. له ئاخرا رۆژی له کەله‌به‌ریکا به‌ گیری هینا و راپینچی دا. باوه‌نوو وتی: بابە بۆ نیوه‌رۆ وەرە بۆ ماله‌وه پاره‌که‌م بۆ داناوی ئەتده‌م.

باوه‌نوو چوه‌وه‌وه بۆ ماله‌وه به‌لام زۆر به‌ په‌رۆش بوو. ژنه‌که‌ی لیتی پرسى بۆچ وا دۆش دایبردووی؟ وتی: وازم لێ بینه‌ قهرزاری کاواری شاریم به‌ گیری هینام و وتم

پارەكەتم لە مالمەو داناو وەرە بۆی. ئیستا نیوەرۆ ئەو دیت و هیچم نیه بیدەم، نازانم چی بکەم؟ ژنەكە وتی خەمت نەبێ، كە هات من پێی ئەدەمەو. كایرا وتی چۆن؟ تۆ لە كویت بوو؟ وتی تۆ كارت نەبێ كە ئەو هات تۆ خۆت مەخەرە بەرچاوی، من بۆی جێ بە جێ ئەكەم.

كایرای شاری بۆ نیوەرۆ چوو بۆ مالی باوهرنور و لە بەر قایی وەستا و داوای باوهرنوری كرد. ژنەكە لە پێش ئەویدا كە كایرا بیت هەندێ درك و دالی لە بەر قاییكەكەى خۆیان دانابوو ئەنجا چوو بە پیشوازی كایرا وتی ها برا چیه؟ كایرا وتی قەرزم لای باوهرنورەو بۆی هاتووم. ژنەكە وتی: بە خێر پێی هەقەكەت لای منە، من ئەتەدم. كایرا زۆری پێخۆش بوو وتی: دەپێنە. وتی: ئەو دركانە ئەپێنێ لە بەر قاییكەكە؟ وتی بەلێ وتی قەرزهكەت بەو دركانەوێه. وتی چۆن؟ وتی: «ئەو ئەو دركانەم لەوێ داناو بەیانێ و ئیواران رانی ئاویی بەویدا دیت و ئەروا خوریهكانیان ئەبێ بە دركەو، من لێی ئەكەمەو و ئەیشۆمەو و ئەپرێسم و ئەيكەم بە جاجم؛ ئەبیهەمە بازار و ئەفرۆشم و ئەیدەم بە پارە ئەیدەمەو لە باتی قەرزهكەت».

كایرا ئەم كەین و بەپێنەى زۆر بە لاو سەیر بوو دەستى كرد بە پێكەنین. باوهرنور لە سەر بانەو خۆى شاردبەو، كە گویی لە دەنگی پێكەنینەكەى بوو ملیكى لار كردهو و سەیریكى كایرای كرد وتی: «ها سەیركە كە هەقەكەى خۆى دەستكەوتووتەو لە خوشیانان پێشكەنى».

- كایرایەكی وردە شاتری هەبوو «گۆنە»یان پێ ئەوت. رۆژیک تووشی كایرایەكی خێلەكەى خویان بوو پێی وت ئەو بۆ كوێ ئەچى؟ وتی ئەچم بۆ خزمەتى شیخ. وتی: «بەم وە ساقەت پێی! بێزە نووشتەیهكم بۆ بنێرێ، رۆحم وە فیای وێ! لەو نووشتانە كە خوا وە زەمیلە بۆی ناردگەسە خوارەو».

- وەختی خۆی پیاویكى توركمان هەبوو لە كفرى ناوی موسا بوو. سەر بە جەمیل بەگى بابان بوو. بابانەكان و جافەكان تۆزە ناكۆكیەك هەبوو لە بەینیان. داود بەگى جاف موسا ئەگرێ و تێر و پێر لێ ئەدا و ئەشیەوێ بیخاتە ناو سێروانەو، خەلكوخا لێی ئەپارێنەو و نایەلن و كایرا ئەگەر پێتەو بۆ لای جەمیل بەگ و كارەساتەكەى تێ ئەگەینێ. جەمیل بەگ گەلە ئەنێرێ بۆ كەرىم بەگى فەتاح بەگ، كە برا گەورەى داود بەگ بوو، وە

ئەلئى بۆچى لە پياوھەكميان داوھ؟ كەرىم بەگىش وەلام ئەنئىرئەوھ بۆ جەمىل بەگ و ئەلئى: «بابە ئىمە لە مووسامان داوھ، كە توركمەنو سەر بە ئىوھە، ئىوھەش بىچن لە كفرى لە بانى ھەقەكەى خۆتان لە مەردان بەدن، كە ئەوئش توركمەنو سەر بە ئىمەھە».

- كابرايەكى جافى مېروھىسى ئەچئە كفرى. كە ئەچئە مالموھ خانەخوئەكى ئاوى بۆ دېنن ئەبخوانەوھ سارد و خۆش ئەبئ. ئەپرسى ئەمە چىھ وا ساردە؟ ئەلئى ئاوى شەربەھە. ئەوئش كە ئەچئە بازار و شەربەھەك ئەكړئ و پرى ئەكا لە ئاو لە گەل خۆى ئەبھئئەوھ بۆ مالى خانەخوئەكى. شەوى ھەلئەستى ئاوى لى بخوانەوھ كە ئەبئى بە سەرەوھ قولتە قولتى دئ. ئەلئى: «ئەى گوى توى لىنەوارى خۆ بە توركى خەرىكە جەمئىن ئەداتى. ئا تۆ لىمگەرئ تا روژ ئەوئەوھ ئىستەى لقاوى ئەم مالم لە دەمايەو لە بەر ئەم مالم دەنگ ناكەم، سوھى توى بترئىم وە رىشى باوكتا. دەوئ باوك با ئىستە تۆ ئەم جەمئانەت داوى». بەيانى كە لە شار دەر ئەچئ ئەشكئىنى و ئەلئى: «دە برۆ دەوئ باوك ئاوات لى ئەكەم جەمئ ئەدەئى».

- دەرئش ئەحمەد ھەبوو خەلكى سولەيمانى بوو. لە زەمانى توركدە لە لەشكرى جەمال پاشاى سەفاحدا عەسكەر بوو. رىش و پەشمىكى بەردابوھو. روژىك جەمال پاشا تەفتىشى عەسكەرەكان ئەكا ئەگاتە لای دەرئش ئەحمەد كە لە رىزى سەفەكەدايە. ئەوھستى و دەست ئەبا بۆ رىشى دەرئش ئەحمەد و ئەلئى: «ئەمە چىيە؟» ئەوئش دەست بەرز ئەكاتەوھ سەلامى بۆ بگړئ كوتوپر دەستەيە قاقەزى قومار لە باخەلى ئەكەوئە خوارەوھ ئەپەشوئى و ئەيەوئ قاقەز ھەلگړئەوھ كە دانوئەوھ قاپئ عەرەقىش ھەر لە باخەلىا ئەبئ، ئەوئش لى ئەكەوئە خوارەوھ. كە جەمال پاشا ئەمە ئەبئنى واقى وړ ئەمئنى و ئەروا.

- كابرايەكى «جەبارى» دىنا زستان ئەبئ لە گەل كاروانا دئت بۆ كەركووك. بەيانى ئەگەنە «تەپەلوو». بە كاروانەكە ئەلئى: ئىوھ بېرۆن تا من نوئزەكەى بەيانىم ئەكەم و پىتان ئەگەم.

ئاوى «تەپەلوو» بەچكە رووبارىكە سەرچاوھەكى لە قەرەحەسەنەوھ دئت تا ئەگاتە ئەوئ زۆر دوورە ھەر ھەوا لئى ئەداو زۆر سارد ئەبئ. كابرا ئەچئە سەر ئاوھەكە تارەت بگړئ. دىنا ساردە ئاو بووھ بە تەختە. كە ئاو ھەلگړئ و ئەيدا بە خۆيەوھ، خۆى لە بەريا

راناکرئ و هەل ئەبلۆقیتەوه، چەند جارێک ئاو ئەدا بە خۆیەوه هەر نایگرئ لە ئاخرا ئەلئ: «بکەم وە قنگ باوکتەوه بیگرئ و نەیکرئ هەر ئەم جارەیه». ئەو جارەشی پتووە ئەدا هەر نایگرئ. پاشان هەل ئەستی روو ئەکاتە ئاوەکەو ئەلئ: «دەوێت باوک هەر ئەم ساردیە تو بوو کەوا "تەپەلوو" و "لەیلان" ی کرد وە رافزی». ئەمە ئەلئ و ئەروا بە شوین کاروانەکەدا.

- شیخ رەزای تالەبانی زەمی کەسیکی کردووه. روژێک لەو بناری هەلەبجەیه مالی وەسمان پاشا هەلئ دابوو شیخ عومەری بیارە بە میوانی دیت بو ئەوئ؛ شیخ رەزاش لەوئ ئەبئ. کورگەل دەچنە بن دەستی شیخ رەزاوێ کە زەمیکی شیخ عومەر بکا. شیخ رەزا هەر چەند ئەکا چەشە نایزوی بو ئەم زەم کردنە، ئیتر لە بەر هەر شتیک بوو ئەمە شیخ رەزا و شیخ عومەر خۆیان ئەیزانن.

بەیانئ شیخ عومەر ئەیهوئ بگەریتەوه بو تەویلە و لاخی بو دیتن سواری بئ، شیخ رەزا پەلامار ئەدا ئەچئ ئاو زەنگی ماینەکەئ ئەگرئ بو ئەووە شیخ سواری بئ. شیخ عومەر ئەلئ: «قوربان لە دوینبوو من هەر لە خەیاڵی تۆدام؛ کەچی تۆ دەستی خۆت وەشانە هەم سواری بویت و هەم پیت گرتەم».

- ئامینەخانئ کچی قادری بەگی کە یخەسەرەوبەگی جاف کە ژنی بارام بەگ ئەبئ و بەشی بارام بەگی لە جافا لەو بارام بەگەووە هاتوو، بە سەید فەتاحی جەبارئ ئەلئ: سەید تۆ چی ئەکەئ و هەر بەم لاو بەو لادا ئەسوریتەوه؟ وەرە من «بانەبۆر» ت ئەدەمئ ناوای کەرەوهو بو خۆت تیا یا دانیشە. سەید فەتاحیش ئەلئ: «ئامینەخان بانەبۆر پیاوئ وەکو بارام بەگی ئەوئ بە لاتیکئ وەکو من ئاوەدان ناکریتەوه». ئامینەخانیش ئەلئ: دە برۆ هەر لات بە. بانەبۆر گوند هەبوو هئ بەگزادەئ جاف بوو.

- شیخ هادی شیخ حەسەنی پشەوری چەند قەسەیهکی نارد بو رشتە لەوانەدا گیرایەوهو وتی: کابرایەک ماخۆلانی کەوتبوو سەر ئەووە بچئ لە ئیش و کاری خوا ورد بیتەوه چونکە گەلئ جار شتی وای بەرچاو ئەکەوت هیچ نەئەچووە ئەقلیەوه.

ئەم کابرایە بەم فرمانەوه لە دەشتیکا ئەسوورایەوه تووشی کانی و سەراویک بوو. دارێک لە سەر کانیه کە بوو. روژ درەنگ بوو لە بن دارەکەدا راکشا بو ئەوئ تووژ

بحه‌سیت‌هوه پاشان وتی: دیاره شه‌وم به سهره دیت و لیره ئەمینیمه‌وه جرو جانه‌وه‌رو درپه‌نده‌ش زۆره؛ چاک ئەوه‌یه بچمه سهر داریک نه‌وه‌ک تووشی شتیک بم.

هه‌ستا چووه سهر داره‌که‌و زۆری پینه‌چوو سواریک هات ئاو بخواته‌وه. که ئاوه‌که‌ی خوارد‌هوه پریاسکیکی زلی پئ بوو، لیتی که‌وت و پینی نه‌زانی لیتی دا رویشت. تومه‌ز ئەم پریاسکه‌یه پاره‌یه‌کی زۆر بوو لیتی به‌جئ مابوو. که کابرا له چاو ون بوو کابرایه‌کی تر دیسان بۆ ئاو خوارد‌نه‌وه هاته سهر کانیه‌که. پریاسکه‌ پاره‌که‌ی به‌رچاو که‌وت پاره‌ی هه‌لگرت و لیتیدا رویشت.

دوا به‌ دوای ئەم شوانیک رانه‌که‌ی دابوه پینش و رانی هینا بۆ سهرکانی بۆ ئاوی به‌یانی. ته‌ماشای کرد سواره‌که به‌ پرتاو گه‌راپه‌وه بۆ سهر کانیه‌که‌و رووی کرده شوانه‌و وتی: کابرا پریاسکه‌یه‌کم له سهر ئەم کانیه‌ لئ که‌وتوه‌و بیتجگه‌ له تۆ که‌سیش نه‌هاتۆته ئیره، پریاسکه‌که‌م پئ بده‌ره‌وه. کابرای شوانه‌ وتی: باوکم وه‌للا نه‌مدیوه، گه‌رم لئ لاده. له‌م قسه‌یه‌ک و له‌و قسه‌یه‌ک کابرای سواره‌ی له‌ شوانه‌که‌و شوانی کوشت و ران بئ شوان مایه‌وه‌و ئەویش بۆ خۆی لیتیدا رویشت.

کابرا که‌ له‌ سهر داره‌که‌ بوو له‌م ئیشه‌ زۆر سهری سوورما وتی: ئاخ‌ر خوايه‌ من ئەلیم ئیشه‌کانت هه‌چیان له‌ شوینی خویا نییه، که‌چی به‌نده‌کانت پیم ئەلین کافر بووه. ئاخ‌ر یه‌کیکی تر پاره‌که‌ی هه‌لگرت و بئ ئاره‌ق بۆی ده‌رچوو، ئەو شوانه‌ هه‌زاره‌ ج سووچینکی هه‌بوو و به‌ خۆراپی به‌ کوشتنت دا؟

ئەم له‌م خه‌یال و قسه‌ کرد‌انه‌ بوو کوتوپر پیاوێکی ریش سپی نوورانی په‌یدا بوو هاته‌ بن داره‌که‌و سهری به‌رز کرده‌وه‌و وتی: کابرا دابه‌زه. کابرا له‌ ترسانا به‌ نیوه‌گیانیکه‌وه‌ دابه‌زی. ئەمجا پیتوت دیاره‌ تۆ له‌م ئیشه‌ زۆر سهرت سوورماوه. وتی ئه‌ری وه‌للا قوربان ئاخ‌ر ئەمه‌ ئیشه‌ خوا کردی؟ قه‌زای دیزه‌ بکه‌وئ له‌ گۆزه‌ ئەمه‌یه. خاله‌ی نوورانی وتی: که‌واته‌ با من تیت بگه‌یه‌نم وتی ئەو کابرایه‌ که‌ هات پاره‌که‌ی هه‌لگرت ئەو پاره‌یه‌ سه‌د لیره‌ بوو، وه‌ختی خۆی ئەم کابرای سواره‌ سه‌د لیره‌ی به‌ زۆر له‌و کابرایه‌ سه‌نبوو پینی نه‌ئه‌دایه‌وه. هه‌ر چه‌ند کابرا هاواری ئەکرد که‌لکی نه‌ئه‌گرت. که‌ هاته‌ سهر کانیه‌که‌ سه‌یری کرد سه‌د لیره‌ که‌وتوه‌و، نه‌شی ئەزانی هی کییه، هه‌لیگرت و لیتیدا رویشت، به‌ پاره‌ی خۆی گه‌یشه‌وه. ئەم شوانه‌ش که‌ تۆ ئەیبینی و له‌وئ که‌وتوه‌و تۆ لات وایه‌ به‌ ناهه‌ق کوژراوه، ئەمه‌ وه‌ختی خۆی باوکی ئەو سواره‌ی کوشتبوو؛ سواره‌که‌ش نه‌یئه‌زانی که‌ و ئەم باوکی ئەوی کوشتوه‌و. به‌ ناوی پاره‌وه‌ لیتیدا و کوشتی. ئەمانه‌ هه‌ر یه‌ک به‌ تۆله‌ی خۆیان گه‌یشه‌نه‌وه‌ به‌ بئ ئەوه‌ش

پێ بزانن. ئەوی یەکیەک بکوژیت هەر ئەبێ بکوژیتەوه، ئەوی زولم و جهور لە یەکی بکا ئەبێ لە ئاخرا بیداتهوه دەست. زۆر لیکراو حەقی ناراوا و زالمیش ئەبێ جەزای خۆی ببینن. ئەمە بوو کارەساتی ئەمانە، ئیتر بجۆرەوه مالی خۆت و دانیشەو خوا هەر ئیشی کە ئەیکا هەمووی لە شوێن خۆیایەو هیچ ئیشیکی بێ مەسەلە حەت نبیە.

کابرا کە ئەمە ی چاوا پێکەوت، ئیتر تۆبە ی کرد و لەو خەیاڵە پاشگەز بوو هەو چوو هەو مالی خۆی.

- «مێمکە پانی» هەبوو باشکی و لە عەشیرەتی جاف بوو، کوڕیکی هەبوو «مەلا سەعید» ی ناو بوو. مەلا سەعید لە بنکە ی «بنەبەراز» لەو دیوی هەردەوه بوو بە لای پیوازەوه. ئەم مەلا سەعیدە رادیۆیکی باتری ئەبێ، روژیک مێمکە پانی ئەچێ بۆ لای مەلا سەعیدی کوڕی. رادیۆکەش لە سەر ئێستگە کوردییە کە یەو گورانی کوردی ئەلی. هەل ئەستی ئەچێ بۆ دەرەوه رادیۆکە داناخا ئەوا رادیۆ گورانی ئەلی و مێمکە پانی بە لایەوه دانیشتوو.

زۆری پێ ناچێ مێمکە پانی تاقەتی ئەچێ و روو ئەکاتە رادیۆکەو ئەلی: «باوکم مەلا سەعید چووە تە دەرەوهو منیش پیر بووم ئەوەندە تاقەتم لە گورانی نیە. ئەگەر بە زەحمەتی نازانی بیورەوه».

رادیۆ دیارە هەر گورانی خۆی ئەلی. دیسان مێمکە پانی پتی ئەلی: «برام پێم وتیت مەلا سەعید لە مالهوه نیو منیش گورانیم گەرەک نیە، بیورەوه». هەر کەلکی نابێ ئەیلی رووی تی ئەکاتەوه ئەلی: «کاورا تۆ چەنباز و چەقاوەسویت. من ئێژم گەرەکم نیە تۆ هەر وه زۆر دەنگی خۆت ئەفروشین». ئەمە ئەلی و هەلئەستی هەچ نویتیکیان ئەبیت ئەبەیتی ئەیخا بە سەر رادیۆکەدا و ئەلی: «وێ کەلام ئێستە خەفەت ئەکەم».

رادیۆ هەر دەنگی دیت ئەمجا ئەلی: «دەویت باوک! تۆ دیارە ئێژی بەچکە دویمیت تا لیت نەدم ئاقل ناویت». پەلاماری گالوکیک ئەدات دیتی نوینەکان لا ئەداو رادیۆ ئەداتە بەر گالووک وورد و خاشی ئەکا و ئەمجا کە ئەشکی ئیتر بێ دەنگ ئەبێ. ئەلی: «دەویت باوک! تا خۆت وە لێدان نەدا لە چەنبازی نەکە وتیت».

پاش ئەوه مەلا سەعیدی کوڕی دیتەوه ئەلی: دایە ئەوه کوا رادیۆکە؟ ئەلی: رۆلە ئەم کاورایە زۆر بێ فەرۆ چەنبازە! هەر چەند پێم وت برام من حەز لە گورانی ناکەم ئەو هەر

وازی نه‌هاورد. له ئاخرا دامه بهر تیللو ئه‌و وه‌خته بیده‌نگ بوو. زانیم به‌چکه دۆمه تا لێدان نه‌خوا بێ ده‌نگ نابێ.

مه‌لا سه‌عید که ئه‌چینه سه‌ر رادیۆ سه‌یر ئه‌کا ورد و خاش بووه به سه‌ر یه‌کا. ئه‌لێ: خوا به‌تگرێ دایه بۆ ئیشی کردت.

- مه‌لایه‌ک له کۆریکا وه‌عزی ئه‌دا و وتی: «کاتێ که چه‌زهره‌تی ئیبراهیم هات چه‌زهره‌تی ئیسماعیلی کۆری سه‌ر بېژی، هه‌رچی مه‌لایه‌که هه‌بوو نه‌بوو که‌وته پارانه‌وه و پاشان خوا به‌رائیکی نارد بۆ چه‌زهره‌تی ئیبراهیم و له‌باتی چه‌زهره‌تی ئیسماعیل کردی به‌قوربانی. جا ئیسته هه‌ر که‌س قوربانی بکا وه‌کوو ئه‌و قوربانیه‌ی چه‌زهره‌تی ئیبراهیم وایه. کابرایه‌ک له‌کۆری وه‌عه‌زه‌که دانیشتیبوو هه‌ستا و وتی: «ئه‌وه تۆ ئیزی چی؟ خوا ئه‌و گشت مه‌لایه‌که‌یه که‌وته پارانه‌وه تا به‌رائیکی له‌ده‌ست بووه، ئیسته من وه‌قه‌سه‌ی ده‌م هه‌لچراویکی وه‌کوو تۆ تێرم ئه‌و مه‌ره‌ره فره‌خاسه‌م ئه‌که‌م وه‌قوربانی؟ ده‌به‌که‌م وه‌قنگ دایک ئه‌و که‌سه‌وه که وه‌گویت بکا».

- کابرایه‌ک له‌و ده‌شتی دزه‌یییه -بلامانی- هاتبوو به سه‌ریا مانگا‌یه‌کیان هه‌بوو مانگا‌که‌ی گا بوو. پاش ماوه‌یه‌ک مانگا‌که ئاوس ببو؛ دیاره گای لێپه‌ریبوو. کابرا دوو سی کۆری هه‌بوو زۆر خۆشی خۆشیان بوو، هه‌موو جار ئه‌یانوت: باوه ئیشه‌للا مانگا‌که‌مان گۆله‌که می‌چکه‌یه‌ک دینیت. کابراش زۆر ترسی لێ نیشتیبوو ئه‌یوت: «کۆرم هه‌ر گۆله‌که بێ قه‌ینا کا». کابرا ترسی ئه‌وه‌ی هه‌بوو له‌باتی گویره‌که به‌چکه ئینسانیک بینیت.

- کابرایه‌ک هه‌بوو دوو ژنی هه‌بوو. ژنه‌کان له‌به‌ین خۆیان وه‌کو هه‌موو هه‌وییه‌ک تیکچوون؛ ده‌ستیان کرد به‌جینی دان به‌یه‌ک. رۆژیک ژنیکی‌تر له‌یه‌کێ له‌وه‌ویانه‌ی پرسی ئه‌رێ خوشکی تۆ منالت هه‌یه له‌مێرده‌که‌ت؟ وتی: من حه‌وت کۆرم هه‌یه. هیندووکه هیندووکه په‌نجه‌شی بۆ به‌رز ئه‌کرده‌وه. وتی ئه‌ی هه‌ویکه‌ت؟ وتی: ئه‌و یه‌کیکی هه‌یه ئه‌وه‌نده‌ی خرسێک. باوه‌شی بۆ ئه‌گرته‌وه وه‌کو یه‌کێ وینه‌ی بکیشی.

- کابرایه‌ک کۆریکی ناله‌باری بێ گویی هه‌بوو؛ زۆر لێی نا‌پازی بوو. رۆژیک له‌لای دۆستیکی خۆی ده‌ستی کرد به‌ده‌رده‌دل کردن له‌ده‌ست کۆره‌که‌ی و پینی وت به‌لکوو تۆ

نەختی ئامۆزگاری بکە. ئەویش وتی: بڕام کۆرە کەت زۆر بێ گۆی و لاسارە. ئامۆزگاری پیاوی شیت نەبێ بە گۆیی ناچی. باوکەکش وتی: «ئای بە قوربانت بێ! ئاخر بۆیە منیش بە تۆ ئەلیم».

- لەو موکریانە مەلایەک ھەبوو مەلایاروولی ناو بوو؛ مورییدی شیخی بورھان بوو. پیاویکی ھەتا بلێی بە دین و لە خوا ترس بوو. لە دیی «گولۆلان» بوو، لە لای پیرۆت ئاغای گەرە. «خمە» جوو ھەبوو ئەویش ھەر لە گولۆلان بوو.

رۆژی پیرۆت ئاغا دووسەد تەمەن لە خمە جوو ئەستێنێ بە ناوی جەریمەو. خمە دی بۆ لای مەلایاروولی کە بچیت بۆ لای ئاغا و تکای لێ بکا پارە کە ی بداتەو. مەلایاروولیش بە ماوەی ئەو ژیانە پان و درێژە ی رووی نەکردۆتە مالی پیرۆت ئاغا، بە لایەو و ابوو ئەگەر بە بەر سێبەری ھەوشە کە یا تێپەرێ، ئەچیتە جەھەندەم. چونکە مالی ئاغای ھەمووی بە ھەرام ئەزانی. ھەموو کەس ئەمە ی بەرانبەر بە مەلایاروولی ئەزانی.

مەلایاروولیش بە خمە ئەلی: «خمە تۆ ئەزانی من ناچم بۆ مالی پیرۆت ئاغا، بەلام باشە ئەگەر ھاتە ئێرە پێی ئەلیم بداتەو». خمەش ئەلی مامۆستا ئەو تۆ ئەلی چی؟ بە ھەزرەتی موسا ھەتا دوو سەعاتی تر ھەمووی ئەکا بە قوماڕ و شایبەکی لا نامینێ. خمە زۆر ئەلی و مەلایاروولی کەم ئەبیست، ھەر ئەلی با بیته ئێرە پێی ئەلیم.

لە ئاخرای خمە پێی ئەلی: «مامۆستا ئەگەر بچیت بۆ لای ئاغەو ئەو پارە یەم بۆ بستییتەو دوعات بۆ ئەکەم بچیتە بەھەشت». مەلایاروولی سووک و باریک بە بێ قسە ھەلەستێ و ئەچی بۆ مالی پیرۆت ئاغا. پیرۆت ئاغا لە خۆشیدا پێی ناکەویتە عەرز چونکە تا ئێستە مەلایاروولی نەچوووە مالی. مەلایاروولی بۆ پارە کە ی خمە جوو پێی ئەلی: ئەویش بە بێ قسە ھەر دووسەد تەمەن کە خێرا بە پیاوی خۆیا ئەنیریتەو بۆ خمەو پێی ئەدەنەو.

ماوە یەکی پێ ئەچی شیخی بورھان ئەمە ئەبیستیتەو کە وا بەو جۆرە مەلایاروولی چوووە مالی پیرۆت ئاغا و ئەشیزانی تا چەند ئەندازە مەلایاروولی لە خوا ترسە. ئەنیرێ بە شونیا و ئەھینن. لێی ئەپرسی مەلایاروولی بیستوومە خمە جوو و تویە دوعات بۆ ئەکەم بچیتە بەھەشت بچۆ ئەو پارەم لە پیرۆت ئاغا بۆ بستییتەو، ئەمە راستە؟ ئەویش ئەلی: بەلی قوربان راستە. ئەلی: جا چۆن؟ تۆ بە دوعای جوو ئەچیتە بەھەشت؟ ئەلی: «قوربان ئەوێندە

دلم به به‌هسته‌وه به ئه‌لیم به‌لکو ته‌نانه‌ت دوعای جویشم بۆ بکه‌ویته کار و ههر به‌و شهرته بیینم».

- له ده‌وری عه‌بدولحه‌میددا، عه‌بدولحه‌مید فه‌رمانی دا‌بوو که «فه‌له» نه‌یه‌لن یا بیانکوژن یا موسلمان ببن. کوردیک تووشی فه‌له‌یه‌کی دراوسیتی خۆیان ئه‌بی، لووله‌ی تفه‌نگی لی رائه‌کیشتی و ئه‌لی: کوربه‌ کافر موسلمان به‌ ئه‌گینه‌ ئه‌تکوژم. ئه‌ویش ئه‌م ئه‌ناسی ئه‌لی برا ئیمه‌ دراوسی بووین و ناسراوی یه‌کین چۆن ئه‌مکوژی؟ ئه‌ویش ههر ئه‌لی: کوربه‌ کافر ئه‌گهر ئه‌ته‌وی نه‌تکوژم موسلمان به‌. ئه‌ویش ئه‌لی: باشه‌ موسلمان ئه‌بم به‌لام تو خۆت ئه‌زانی من فه‌له‌م نازانم بلیم چی؟ ئه‌وا ئه‌میش لووله‌ی تفه‌نگی له‌ کارایه‌ ههر ئه‌لی: موسلمان به‌ ئه‌گینه‌ ئه‌تکوژم، ئه‌ویش ههر ئه‌یوت ئاخر نازانم بلیم چی؟ ئه‌مجا که‌وته‌ ئیره‌ کارای کورده‌ وتی: ها وه‌للا نازانم بلیت چی؟

- مه‌لا ره‌شیدیکی چیچۆرانی هه‌بوو له‌ سه‌گ زۆر ئه‌ترسا، پێیان وت تو چه‌ند فیل ئه‌زانی که‌ خۆت له‌ سه‌گ رزگار بکه‌ی؟ وتی: «زیاتر له‌ سه‌د فیل ئه‌زانم به‌لام راستی چاکترین ئه‌وه‌یه‌ نه‌ من چاوم به‌و بکه‌وی نه‌ ئه‌و چاوی به‌ من بکه‌وی».

- نوێر به‌ جه‌ماعه‌ت ئه‌کرا. کارایه‌کی که‌ر له‌ ته‌نیشته‌ کارایه‌که‌وه‌ راوه‌ستا بوو که‌ بۆنی ده‌می ئه‌هات. کارای ده‌م بۆگهن‌ سه‌ری نا به‌ لای کارای که‌ر به‌وه‌ وتی: لام وایه‌ ئیمامه‌که‌مان سه‌هویکی کرد له‌ نوێره‌که‌دا. که‌ره‌ش وتی: به‌لی تسیکی که‌ند.

- شیخ‌حه‌مه‌مینی مه‌ولاناوایی هه‌بوو وتی: له‌و کویستانه‌ی لای ئیمه‌ کارایه‌کی جاف ریوی قه‌بی لی گرتبوو، هاته‌ لام له‌ رووی ئه‌هاته‌ بلی ریوی قه‌بی لی گرتووم؛ وتی: یا شیخ سه‌گی ئه‌و ماله‌ گۆرانه‌، گرتمی نوشته‌یه‌کم بۆ بکه‌. وتی: که‌ ده‌ستم دا به‌ نووسینی نوشته‌که‌وه‌ وتی: «تو خوا یا شیخ بری له‌ نوشته‌ی ریویشی تیخه‌».

- ئه‌و سه‌رده‌مه‌ که‌ ماین سواری باوی هه‌بوو، هه‌ندێ که‌س له‌ سوله‌یمانی ئیواران ئه‌سی چاک چاکیان ئه‌پازانده‌وه‌و ئه‌چوون له‌و ده‌شتی کانسکانه‌ مه‌یدانجاری و غار غارانیا ده‌کرد. «عه‌لی برزۆ» هه‌بوو قه‌ساب بوو، ههر له‌ خۆی ئه‌هاته‌ ماینی که‌حیله‌

بەرازینتەوه بە ڕەخت و خشلی زیوین و خۆشی چەفتە ی سوورمەو مشکێ تیکەلاو کاو لە سەری بەستی و لە ناوہ راستی زینەکەدا وەک سەنگ بچەقی.

ئێوارەیک ئەم عەلی برزۆیە لە کاتی غارغارینا لە مەیدانجاریدا پیش ھەموو سوارەکانی تر کەوت. عەزیز بەگ ھەبوو لەو لاوہ دەستی کرد بە ھەلپەرکێ و پیکەنین و خۆشی خۆشی. پێیان وت بۆچ وا خۆشی خۆشیتە؟ بۆ ئەسپەکە ی عەلی برزۆ ھی تۆیە؟ وتی نەوہ لا بەلام لەغاوی ئەسپەکە ی من بۆم دروست کردوہ.

- کابرایەکی مەنگور ھەبوو بەکری ناو بوو. لە بەر ئەوہ دل تەر بوو ھەموو جۆرە قسە یەکیان لێوہ ئەکرد. رۆژیک مەلاکەیان پێی ئەلێ: مام بەکر ئەوا کەوتیە ناو سالوہ، ئیتر روو بکەرە خوا و تەوہ بکە؛ بچۆ حەجیکیش بکە با خوا ھەموو گوناحتکت بشواتوہ. ئەویش وتی: مامۆستا روو لە خوا کردن باشەو ھەمووی ئەکری بەلام بۆ حەجەکە پارەم نییە. مامۆستاش وتی تۆ ھەر خۆتیت کەست بە شوینەوہ نییە، خانووتک ھەبە بیفرۆشەو بە پارەکە ی بچۆ حەج بکە. ئەویش وتی: «کە ئەچم بۆ حەج یا دیمەوہ، یا لەوێ ئەبم. ئەگەر ھاتمەوہ لە کوێ دانیشم، ئەگەر نەھاتمەوہ خوا پێم نالێ ھە ی کەری کوپی کەر سەگباب! خانووی خۆت فرۆشتوہو ھاتووی لە قنگی خانووی منا دانیشتووی؟ یاللا بۆ دەرەوہ؟ مامۆستا ئیتر دەمی بوو بە تەلە ی تەقیوہوہ.

- «حەمەکەر» ھەبوو خەلکی کاژاو بوو. لە سەفەر بەلگەکەدا قافیان کردبوو. بەوہ بۆ خۆی بردبوو یوہ سەر زابتەکە ی پێی ئەوت بچۆ بۆ شەڕ. ئەبوت: ئەفەندی وە لا ئەوانە کە تۆ ئەلێی دوژمنن و من بچم بۆ شەڕیان، نە من کەسیان ئەناسم و نە ئەوانیش کەسیان من ئەناسن. ئیتر ئەم دوژمنایەتیە لە کوێ بوو تا من بچم شەڕیان لەگەڵ بکەم؟

- ژنیک منالیکێ لە باوہش بوو ئەگریا. ئەمیش ھەر لەگەڵی خەریک بوو ژیر نەئەبوہوہ. کابرایەک لەوێ بوو ویستی ژیری کاتەوہ دەستی ئەدا بە پشتیاو ئەبوت: «ژیر نەبیتەوہ ھەلئەستم دایکت ئەگێم». منالە ھەر ژیر نەبوہوہ. ژنە وتی: «بڕوا ناکا تا بە چاوی خۆی نەیبینێ».

بەر دەست ئەم کابرایەدا هیچم پێ ناکرێ و تەنگ هاتووم بە دەستیەوه؛ ڕێگایە کمان بۆ دانێ. قازی بۆیان ئەبڕێتەوه لە شەوی پێنج جار زیاتر نەچێتە لای. شاپلنگ چارناچار رازی ئەبێ و ئەگەر پێتەوه.

کە ئەگەنە بەر دەرگا شاپلنگ ئەگەر پێتەوه و ئەلێ: قوربان جەنابی قازی لێی بپرسە بزانە ئەبێ بە قەرز بەرکۆل و مەرکۆلی لێ بستیئم؟ قازی لە ژنە ئەپرسی و ژنە ئەلێ: قەیدی نییە و ئەچنەوه.

بەشیکی شەو ئەپروا و ناپروا ژنە هەلدیت و ئەپروا بەو شەو قاپی مالی قازی ئەگرێ بە کۆڵەوه ئەلێ: «قوربان جەنابی قازی ناتوانم هەلی بگرم هێشتا بەشیکی ئیمشەو نەرۆیشتوووە حەقی پێنج شەوی بە قەرز لێ سەندوم. ئەمە بیتجگە لە بەرکۆلی سەر ئیوارە». قازیش ئەلێ: «دایکم ئیشەکەی ئێوە پێچەوانەیە ئەگەر پێچەوانە نەبایە من خۆم چارم ئەکرد، بەلام ئێستە برۆ قەرز دوو مال ئاوەدان دەکاتەوه، ئەمە لە حەدیسی شەریفدا هەیە».

- جارێک لە سولهیمانی شیخ محەممەدی بەرزنجی لە مزگەوتی گەورە وەعز ئەدا، ئەو رۆژە کۆپی وەعزی گەرم ئەبێ. شیخ محەممودی حەفید و سەی نووری نەقیبیش لە کۆپەکەدا ئەبن. وا ڕێ کەوتبوو وەعزی ئەو رۆژە لە بارە «لواگ» وەو بوو شیخ محەممەد ئەلێ: هەر کەسە منالێکی خراب کردبێ رۆژی قیامت منالەکە ئەبەستن بە گەردەنی ئەو کەسە وەو ئەبێ بەو جۆرە لە سەر پردی سیرات پەڕێتەوه».

سەی نووری نەقیب کە گوێی لەم وەعزە ئەبوو خورخۆڕ ئاو بە چاویا ئەهاتە خوارەوه. شیخ محەممود لە تەنیشتیەوه بوو کە سەیری گریانەکەی کرد وتی: خالە سەی مەگری تۆیش ئەو رۆژە بە پیادە نامینیتەوه. سەی نووری لە گریان وەستایەوه و وتی: یا شیخ لێرەشا واز لەم قسانە نایەنی؟

- لە دیاربەر کە پیاویک هەبوو «حیفۆ»ی ناو بوو. ئەم حیفۆیە پیاویکی دەولەمەند و بە دەسلەت بوو. دزو درۆزن زۆر تەماعیان تێشەکرد؛ بەلام بۆیان ڕێ نەئەکەوت. وەکوو دەولەمەندیەکی ناوبانگی دەرکردبوو، قایم کاریەکەشی بەو جۆرە ناوی دەرکردبوو. رۆژێک دەستە دزیکی کۆڕو کال دائەنیشن و ئەم باسی قایم کاری حیفۆیە دیتە ناوەوه کە کەس ناتوانی دزی لێ بکا، یەکیک لەوانە گەرو ئەکا لەگەڵ ئەوانی ترا کە ئەگەر بچیت و دزی لێ بکا بەرامبەر ئەو ئیمەش شت ئەدەین. لە سەر ئەم ڕیارە لە یەک جیا ئەبنەوه.

شهوئ کابرای دز نهچئ بؤ مالی حیفو، نهتوانی بچیتنه ژووره‌وه. حیفو لینی به ئاگا دیت، به‌یئ چریه هه‌لته‌ستن دئ ئهم دیوی ده‌رگا‌که‌ی لئ نه‌گری و ده‌رگا‌که‌ی لئ پیوه نه‌دا. دزه له ژووره‌وه نه‌مینیتته‌وه. پاش ماوه‌یه‌ک حیفو پیاویکی لا نه‌بی «سمو»ی ناو نه‌بی، دزه‌که نه‌زانئ نه‌و پیاوه‌ی لا هه‌یه‌و نه‌یناسئ؛ به‌لام نه‌و شه‌وه له مال نابئ و حیفویش نه‌زانئ که له مال نییه، به ده‌سانقه‌س بانگ نه‌کا سمو، سمو. دزه بؤ نه‌مه شوینی وئی خوی بکا و ریگایه‌ک بؤ ده‌رچوون بدۆزیتته‌وه خوی نه‌کا به سمو و نه‌لئ: به‌لئ. دنپاش تاریکه. حیفو نه‌لئ: ئا وهره توزئ قاچم بشیله. دزه دیت و ده‌ست نه‌کا به قاچ شیلانی حیفو. دزه ده‌ست و په‌نجه‌یه‌کی نهرمی نه‌بی له هی سمو نهرمتر. حیفو ده‌عبا‌که‌ی راست نه‌بیته‌وه. نه‌لئ: ئا سمو وهره پشت هه‌لکه‌و له کوشی خودانی خوت دانیشه. دزه ههر بؤ نه‌وه پئ نه‌زانئ که دزه، چارناچار وا نه‌کا. حیفویش چارناچار وای لئ نه‌کا.

پاش ماوه‌یه‌ک دیسان حیفو نه‌لئ: ئا سمو وهره کوشی خودانی خو، نه‌ویش نه‌چئ و نه‌میش نه‌بی. به گشتی پینج جار وای لئ نه‌کا. حیفو بارگیره له‌ریکی لاوازیان له مالا نه‌بی بؤ جاری شه‌شم بانگ نه‌کا سمو! نه‌لئ: به‌لئ. نه‌لئ: ئا بچو ئاوی نه‌و بارگیره بده. دزه نه‌چئ دۆلکه رائه‌هیلیتته بیرئ ئاوی پئ هه‌لینئ، به‌لام دۆلکه دراوه هه‌تا نه‌یکشیتته‌وه سهر به حال توزئ ئاوی تیا نه‌مینئ، نه‌یدا به بارگیر. بارگیر ههر به زمانیشی ناکه‌وئ، به ناچاری داینه‌هیلیتته‌وه بیره‌که‌و جاریکیکه سه‌ریخاته‌وه، نه‌میش نازانی دۆلکه دراوه به‌م جۆره چه‌ند جار ئهم دۆلکه‌یه نه‌خاته بیره‌که‌و هه‌لی نه‌کیشیتته‌وه بارگیر ههر تیر ناخواته‌وه.

که نه‌گاته ئهم شوینه حیفو گویا خه‌و له خوی نه‌خا، دزه به ده‌رفه‌تی نه‌زانئ بؤی ده‌ره‌په‌رئ و ده‌ره‌چئ. که دیتته ده‌ره‌وه سه‌یر نه‌کا وا ده‌سته دزیکی تر خه‌ریکن دیواری ماله‌که‌ی حیفو نه‌که‌نه‌وه بؤ نه‌وه‌ی بچن شتیک بدزن. نه‌لئ: «کوره نه‌وه خه‌ریکی چین؟ عه‌زیه‌تی خوتان مه‌ده‌ن. ئهم ماله هیچی تیانیه‌و ته‌نها دوو شت نه‌بی، پیاویکی قورمساغی تیایه نه‌لیتی رۆنی مه‌یمونی خواردوه، له گان تیر ناخوا. ماینه قۆرپیکیشی تیدایه نه‌لیتی ئاو به‌نیه‌تی، له ئاو تیر ناخواته‌وه. ئیتیر بؤ کوی نه‌چن؟»

— تازه شه‌مه‌نده‌فهر داهاتیوو، پینجگه له زه‌لامه‌که ههر گیانله‌به‌ریکی تر بخرایه‌ته شه‌مه‌نده‌فهره‌وه نه‌بوايه خاوه‌نه‌که‌ی پارهی له سهر بدایه.

کابرایەکی کوردی خەلکی ئەو دەورووبەرە «لەیلان» سوارێ شەمەندەفەر ئەبێ کە بچیت بۆ بەغدا. کە لە شێڕیکی پێ ئەبێ؛ ئەگەر کە لە شێرە کە بە ئاشکرا لە گەل خۆی بەرێ، ئەبێ پارە لە سەر بدا، ئەویش ئەو پارەیی نابی بیدا. ناچار کە لە شێرە کە ئەخاتە ناو دەرپتکە یەو و لەویدا ئەیشاریتەو. کە لە ناو شەمەندەفەرە کە دا دائەنیشن بەرپکەوت پیرۆزنیکی عەنکاوەیی هەندێ پەنیری پێ ئەبێ و لە تەنیشت ئەم کابرایەو دائەنیشی. کابرا کونیک لە عاستی نافەکی دەر پتکەیدا ئەبێ، کە لە شێرە کە هەموو جار لە کونەو سەر دەر دێت و دەنووکێک لە پەنیری پیرۆز ئەداو سەر ئەباتەو ناو دەرپتکە. ئێتر بە تەواوی بە پەنیرە کە فێر ببوو لە ئاخرا پیرۆز پێ ئەزانێ و تەماشای ئەکا ئەوا هەر جارە لە ناو لنگی ئەم کابرایەو شتیکی سەر سوور دیتە دەرەو و تووژی لە پەنیرە کە ی ئەباو ئەگەرپتەو دواو. زۆر واقعی و پەنیر؛ تەنانت ئەم واق و پەمانە ی ئەم سەرنجی کابرا رانەکیشی و ئەلی: ئەو وای بە کۆل سەیری چی ئەکە ی؟ کابراش بە حالە کە نازانی. ژنە ئەلی: «بە خوا برا گەلی کێرم دیو بەلام تا ئێستە کێری پەنیر خۆرم نەدیو».

- کابرایەکی موکریانی ئەچوو بۆ «بێجار». لە نزیک شارە کەو و تووشی کەرویشکیک ببو گرتبوی و بردبویە ناو شارە کەو و لەوێ بردبویە بازارە کەو و بیفرۆشی. ئەوانیش بێزێان لە کەرویشک دیتەو. بە هەر جۆر بوو کابرایەکی سوننی مەزەبی لێ پەیدا بوو بۆ کەپتی. هەر شتیک لەو شارە بفرۆشرا ی ئەبایە رەسمی حوکومەتی لێ بدرایە. قۆچانچی ویستی لە قۆچانە کە دا ناوی ئەم کابرایە بنووسی لە دەلالە کە ی پرسێ ناوی چییە؟ وتی: ئەبۆ بەکر. ناوی باوکت چییە؟ وتی: عومەر. ناوی باپیرت چییە؟ وتی: عوسمان. کابرای قۆچانیش هەروا سەیریانی دەکرد، لە ئەنجاما بە دەلالە کە ی وت: ئەم درێژ دادپەیی ناوی، چی بنووسم؟ دەلالە کە وتی: «هیچ ئەمە گۆیە ک بوو خواردی بنووسە خاوەنی کەری دێ».

- کابرایەکی مەراغەیی شیعە رێی ئەکەوێتە سابلاخ. لەوێ ئەچیتە مزگەوتی سوور سەیر ئەکا ناوی هەر چوار خەلیفە کە بە خەتیکی جوان و مەرە کەبێکی رەش لە سەر پارچە کاغەزیک نووسراو و کوتینراو بە دیواری مزگەوتە کە دا. کە ئەمە ئەبێ زۆری پێ ناخۆش ئەبێ، لە هەلیک ئەگەرێ کە بیانکوژنیتەو. بۆی رێ ئەکەوێ، مزگەوتە کە چۆل ئەبێ ئەمیش بە پەلە پەل ئەچێ بە تف ناوی هەر سێ خەلیفە کە بکوژنیتەو و تەنها ناوی عەلی بێلێتەو. بەلام لە بەر ئەوێ ئەترسێ و بە پەلە ئەبێ لە باتی ئەو ناوی ئەوان بکوژنیتەو،

که‌چی ناوی عه‌لی ئەکوژیتیتەوه. جالە پاشا که سه‌یری ئەکرد و تازه بۆیشی نه‌ئەکرا چاری بکات ئەبوت: «له‌ ته‌نیشته‌ ئه‌وانه‌وه‌ دانیشی ئەبێ ئه‌وه‌ سزات بیت و ئاوات به‌ سه‌ر بیت».

- سالتیک سالاروده‌وله‌ رووی کردبووه‌ کورده‌واری به‌و نیازهی کوردکان یارمه‌تی بده‌ن و تاج و ته‌ختی ئێران وه‌ر بگریته‌وه‌. ڕپی ئەکه‌وێته‌ گه‌رمیان مالی که‌ریم به‌گی فه‌تاح به‌گ؛ ماوه‌یه‌ک له‌وێ ئەمینیته‌وه‌. رۆژیک له‌ گه‌ل که‌ریم به‌گ و ئەوانا ئەچن بۆ راو. سه‌ر له‌ ئیواره‌ له‌ یه‌ک دائه‌برین. سالاروده‌وله‌ له‌و ده‌شته‌دا شه‌وی به‌ سه‌را دیت. تاقه‌ مالیکی جاف له‌و ناوه‌دا ئەبێ شه‌وی ئەچیته‌ شه‌وی. کابرای جافه‌ چی بۆ ڕیک ئەکه‌وێ بۆی دائه‌نی. ئەمیش هیلاک ئەبێ ئاو زۆر ئەخواته‌وه‌. یه‌که‌م جار داوای ئاو ئەکا ئاوه‌که‌ ئەخواته‌وه‌ ئەلێ: من یه‌کی له‌ پیاوه‌کانی سالاروده‌وله‌م. جاری دووهم که‌ ئاوی بۆ دینن ئەبخواته‌وه‌ ئەلێ: من یه‌کی له‌ پیاوه‌ گه‌وره‌کانی قاجارم. جاری سێیه‌م که‌ ئاوی بۆ دینن ئەبخواته‌وه‌ و ئەلێ: من سالاروده‌وله‌م.

کابرای جافه‌ ناوی سالاروده‌وله‌ی بیستوه‌ نایناسی، ئیتر ئەگاته‌ تینی و ئەلێ: «جاری یه‌که‌م که‌ ئاوه‌که‌ت خۆارده‌وه‌ وت پیاوی سالاروده‌وله‌م، جاری دووهم وت یه‌کیکم له‌ پیاوه‌ گه‌وره‌کانی قاجار، جاری سێیه‌م وت: سالاروده‌وله‌م. ئەم جاره‌ بیه‌خۆیته‌وه‌ داوای خوایی ئەکه‌ی. وه‌ که‌لام من و خوا له‌ مالیکا پیکمانه‌وه‌ نامانکری، ده‌وێت باوک ئیتر له‌ سه‌ری مه‌رۆ.

که‌ ئەکه‌وێته‌ سه‌هینی که‌ریم به‌گ و ئەوان کۆ ئەبنه‌وه‌و سالاروده‌وله‌ له‌ویدا ئەدۆزنه‌وه‌. جافی ئەو ده‌وره‌ش ئەوه‌ بوو زۆر له‌ که‌ریم به‌گ ئەترسان، کابرا له‌ ترسی ئەوه‌ی نه‌وه‌ک سالاروده‌وله‌ قسه‌که‌ بگریته‌وه‌ بۆ که‌ریم به‌گ، خه‌ریک ئەبێ ماله‌که‌ به‌جی یێلێ. سالاروده‌وله‌ هه‌ستی پێ ئەکا و ئەلێ بانگی که‌ن. کابراکه‌ ئەیه‌یننه‌وه‌ له‌ ترسا روو ئەکاته‌ سالاروده‌وله‌ ئەلێ: «وه‌و شێخ که‌ریمه‌ ئەگه‌ر داوای چواره‌میشت بکرایه‌ هه‌ر راست ئەکرد». پاشان سالاروده‌وله‌ قسه‌که‌ ئەگریته‌وه‌و هه‌ندێ پاره‌ش ئەدا به‌ کابرا.

- حه‌مه‌ی سان هه‌بوو له‌و هه‌ورامانه‌، هه‌ندێ جار ئەیکرده‌ ئەم به‌ره‌وه‌ مه‌رو شتی ئەدزی و ئەچوووه‌وه‌. که‌ ئەچوووه‌ مه‌ره‌کانی سه‌ر ئەه‌ری و ئەیه‌شیه‌وه‌ به‌ خه‌لکا، خه‌لکه‌که‌ش ئەیانزانی ئەمه‌ هی دزیه‌. ئەیانوت ئەمه‌ ج مه‌عنایه‌کی تێدایه‌ تو مه‌ر ئەدزی و ئەیه‌شیه‌وه‌؟ ئەبوت: «ئیه‌و نازان خیری به‌خشینه‌وه‌که‌ی له‌گه‌ل گوناحی دزیه‌که‌یدا

بەرانبەر ئەوەستێ. لەم ناوەدا منیش پیست و ریخۆلەو دووگە کەم دەست ئەکەوی و بە قازانج بۆم ئەمینتەوه».

- مەلا رەشیدیکی داوودە هەبوو بانگبێژ بوو لە مزگەوتی مەنارە نەخشینە لە کەرکووک. هەر وەخت کە بانگی ئەدا بە دەم بانگدانە کەوه دەستی ئەکرد بە هەراکردن بە سەر بانە کەدا. جاریک لێیان پرسى ئەوه بۆچ وا کاتى بانگ دانا هەرا ئەکەى؟ ئەیوت: «خەلک ئەلێن تۆ لە دوورەوه دەنگت خۆشە هەرا ئەکەم بۆ ئەوه لە دوورەوه گویم لە دەنگی خۆم بێ بزنام راست ئەکەن دەنگم خۆشە».

- لە کەرکووک دوو منال فێر بوو بوون بە یەک. هەر لە زەمانی منالیهوه هەتا دەوری پیری ئەوه ئیشیان بوو. رۆژیک لە سەر مەنارەى مزگەوتیک لە «قەلا» ئەو ئیشە ئەکەن و پاش لێ بوونەوه شوینە کەیان بەرز ئەبێ سەیریکی شارە کە ئەکەن. یەکیکیان ئەلێ: بە خوا ئەم شارە چاکە هەتا بیت وێراتر و کاولتر ئەبێ». ئەویکەیان ئەلێ: «شاریک کە پیرە موبارە کەکانی من و تۆ بین لەمە چاکتر و ئاوەداتر نابێ».

- پاشاکۆرەى رواندز لەشکری ناردبوو بۆ سەر هەولێر. کابرایەکی «سیان» لە لەشکرە کەدا بوو قەلغانیکی پێ بوو، لە بن قەلاتی هەولێر یەکیک لە سەر قەلاتە کەوه بەردیک فری ئەداتە خوارەوه بەردە کە ئەکەوی لە سەر کابرای سیان سەری ئەشکێ. جا کابرای سیان ئەیوت: «ئەڕێ کابرا! چما تۆ کویری ئەم قەلغانە زلە نابینی وا بەردە کە ئەدەى لە سەری من و سەرم ئەشکێنی».

- سالتیک حاجی سەعید ئاغای سولەیمانی و حاجی قادری روغزایی و حاجی ماریکی مکیلی سەفەری حەج یەکیان ئەخا و پێکەوه ئەچن بۆ حەج. لە عەرەفات و تەوافیشا هەر پێکەوه ئەبن و لێک جیا نابنەوه.

کە ئەگەنە بەر کەعبە حاجی سەعید ئاغای قوڵفی کەعبە ئەگرێ و ئەلێ: «خوایە لە شوکرانەى ئەوه کە منت گەیانده ئەم شوینە چوار دووکان لە دووکانە کانم کە لە ناو قەیسەریە کە دان خیری مەولوودی پیغەمبەر بێ، کە چوومەوه بیفرۆشم و پارە کەیان بکەم بە خێر».

حاجی قادری روغزایی که چاوی بهو نه‌که‌وئ ئه‌میش قولفی که‌عبه نه‌گري و ئه‌لئ: خوايه له خوئی نه‌وه‌دا که گه‌يشتمه ئه‌م شوینه موباره‌که سی سدر مهر له‌و رانهم که مهره پهره‌که‌ی تیدایه خیری مه‌ولوودی پیغه‌مبهر بئ. ههر که چوومه‌وه به زیندووی ههر یه‌که‌یان بدهم به یه‌کئ.

حاجی مارفیش که سهر نه‌کا هاوړیکانی ئه‌م نه‌زر و خیر و خیراته‌یان کرد، ئه‌میش ئه‌چئ قولفه‌که‌ی نه‌گري و ئه‌لئ: «خوايه من نه دووکانم هه‌یه بیکه‌م به خیر، نه مهری ناو رانی شوانکارم هه‌یه ده‌ست بکه‌م به واده‌ی درۆ ده‌له‌سه له‌گه‌لت. من ههم و فاته‌ی دایکی مناله‌کان، ههر له ئیسته‌وه ههر سئ ته‌لاقی فاته‌ی دایکی مناله‌کانم به مه‌ولوودی پیغه‌مبهر چاوت لیه‌خوا ته‌گبیرم کردن و نرم وړین؟ توش ناگات له‌حه‌ساوی خۆت وئ».

- خه‌لیفه‌یه‌کی کرېچنه هه‌بوو سالی هات و چۆی ئه‌و ولاتی موکریانه‌ی نه‌کرد بۆ کو کردنه‌وه‌ی حاسلات بۆ ته‌کیه. له ئه‌نجاما له‌خه‌لیفه‌تیه‌وه ناوی خۆی نایه شیخ و بوو به شیخ. مه‌لا ئه‌حمه‌دی هه‌به‌کیش هه‌بوو رۆژیک له‌مه‌جلسی شیخا پیکه‌وه دانه‌نیشن. شیخ بۆ نه‌وه‌ی به ته‌واوی به‌و ناوچه‌یه تی بگه‌یه‌نی که شیخایه‌تی راسته، روو نه‌کاته مه‌لا ئه‌حمه‌د و ئه‌لئ: مامۆستا خوان ته‌عالا باسی شیخی فهرمووه؟ ئه‌لئ: به‌لئ. [ئه‌پرسی] له‌چ شویتیک؟ ئه‌لئ: «له‌گه‌ل عوله‌مادا له‌و شوینه‌دا که ئه‌فهرمووی «هل یستوی الہین یعلمون والہین لا یعلمون». شیخ ده‌ستی به‌ریشیا دینیت و ئه‌لئ: «الحمد لله».

- له‌سنه‌کارایه‌کی جووله‌که موسلمان بوو بوو؛ به‌ده‌فه‌وه به‌ناو‌شارا ئه‌یانگیرا و به‌ده‌وریا زیکیان نه‌کرد. له‌و کاته‌دا جووله‌که‌یه‌کی تر به‌ویدا تیپه‌ری چوو سه‌ری نایه‌بنا گویی و پئ و ت: «به‌راستی موسلمانان زۆر که‌م بوون توش چوویت موسلمان بویت؟ محه‌مه‌د دلی خوشه‌تۆمه‌تی هه‌یه؟»

- زه‌مانی دارۆغه‌بوو کوړیکی گاوری جوانکه‌له له «پاتاق» چوو موسلمان بوو. مامۆستا فهرمووی خه‌ته‌نه‌ی بکه‌ن. دارۆغه‌خۆی لیخۆش کردبوو که‌وته شه‌وئ ئیشه‌که‌ی دروست کرد.

لە بە یانیا باوکی کۆرە کە تووشی کۆرە کە بوو وتی: ھا کۆرە موسلمانە کانت چۆن چاو
پێ کەوت؟ وتی: «بابە قەومینکی سەیرن ھەر کەس بجیتە سەر دینی ئەوان بە روژ کیری
نەبرن و بە شەو قنگی نەدرن».

- کابرایەک ھەبوو لە سنە میرزا فەقینی ناو بوو، پیاویکی بە دین و لە خوا ترس و
فەقیر و کەش بوو. روژیک نەجیتە لای مەلا ئەحمەدی قیامەتی (کە ئەم مەلا ئەحمەدە
مزگەوتینکی ھەبوو لە ناو بازارە کە بوو) بە روژ لە بەر ھە یوانی مزگەوتە کە دائەنیششت و
خەلک ئەچوون پرسی شەریعیان پێ نەکرد.

ئەلی: قوربان من ھەر چەندە نوێژ دائەبەستم و ئەچمە ناو نوێژەو شەرع شەرمی بۆ
نییە کێرم ھەلئەستی نازانم چارم چییە؟ ئەویش ئەلی فیکر لە مردنی باوک و دایکت
بکەرەو. ئەلی: کەلکی نییە. ئەلی ھەناسەی خۆت بخوێوە. ئەلی کەلکی نییە. ئەلی
فیکری قەبر و قیامەت بکەرەو. ئەلی کەلکی نییە. ئەلی ئەمانەم ھەموو کردووە ھیچ
کەلکی نییە تەنانت فیکرم لە ئاغای قیامەتی کردگەسەو ھەر سوودیکی نییە.

مەلا ئەحمەد تۆزی رائەمینی و تیک ئەچی و ئەلی: «کەواتە کابرا وەرە بیسوو بە
قنگی من». کابراش ئەلی: «قوربان ئاخر من بۆچە ھا ئنگم بۆ خزمەتی جەنابت؟ بۆ ئەو
ھەرچی جەنابت بفرمووی من وابکەم».

- کابرایەک ھەبوو لە «باليسان» زۆر فەقیر بوو. ئەگەر جار جار لە ئاوابی گۆشتیان
بکوشتا یەتەو ھەندێ لە رێخۆلەو ورگەکیان بۆ ئەبرد بۆ ئەو بیکەن بە چیششت و بیخۆن.
پشیلە یەک پتیا فیر بوو بوو ئەھات لێی ئەدزین.

روژیک کابرا چوو بۆ ھەولیر بە ھەر جۆر بوو «بیور» یکی ھینا بۆ ئەو جار جار کۆلە
داریکی پێ بکاو بیدەن بە شتیک و پتوێ بژین. کە بیوێرکە ی ھینا ژووریکیان ھەبوو لە
پشتەو بەردی لەوی دایناو توند دەرگاکی پشت کۆل کرد لە سەری. ژنە کە ی وتی: ئەو
بوچی بیوێرکەت بردە ئەو؟ کابرا وتی: تا پشیلە نەیدزی. ژنە وتی: پیاوێرکە پشیلە چۆن
بیوێر ئەدزی؟ وتی: «چما تۆ ئەقلت ھەیە؟ ئەو گرتکە گۆشتیک کە چوار پوول ناھینی
نەیدزی، ھەنووکە بیوێرک کە دە قەران دیتی کوو نایدزی؟»

- حاجی ئەحمەدی کە نوو لە ئاخری عومرەو تووشی کۆلنجیک بوو بوو، زۆر لە بەری
نارەحەت بوو. حەکیمەکانی ئەو دەورە وتیان خوینتی بگرن چاک ئەیتەو. خوینتیان گرت

که‌لکی نه‌بوو. یه‌کیکی تر وتی رۆن گهرچه‌کی بدریتی چاک نه‌بیته‌وه. رۆن گهرچه‌کیشیان دایه هەر که‌لکی نه‌بوو. یه‌کیکی تر وتی نه‌گهر شه‌رابی بدریتی بی گۆمان چاک نه‌بیته‌وه. هەر چهند رازیش نه‌نه‌بوو به هەر جۆر بوو نه‌ختی شه‌راییشیان دایه، که‌چی نه‌ویش هەر که‌لکی نه‌بوو. دواي نه‌وه لیبیان پرسى حاجى چۆنى؟ وتی: «چۆن بم؟ له‌م ئاخروه به عومریکی هه‌شتا و پینج سالییه‌وه نه‌بی به‌سه‌رخۆشی و به‌قنگ درایوی بچمه حوزووری خوا».

- جاریک کابرایه‌کی «خوڤخوڤه‌یی» زۆر ناشیرینی زۆر خۆر بۆ سه‌پانی ږیى نه‌که‌ویته ولاتی بانه‌و نه‌چیتته دیواخانی همه‌خانی بانه. له‌کاتی نان خواردنا کابرا شانی لى توند نه‌کا و ده‌ست نه‌کا به‌خواردن. له‌و ولاتی کورده‌واره سه‌پان به‌خواردن تاقی نه‌که‌نه‌وه، نه‌گهر زۆر بخوا نه‌وه ئیشکه‌ر و سه‌پانی چاکه، به‌لام خواردنی نه‌م کابرایه له‌وزه ده‌رچوو بوو، وای لى هاتبوو همه‌خان چوو بووه سه‌یری. له‌و کاته‌دا همه‌خان لى پرسى کابرا تو خیزانت چه‌نده؟ نه‌لى: قوربان تو کچم هه‌یه. نه‌لى نه‌وان جواترن یا تو؟ نه‌لى: «قوربان من له‌وان جواترم، به‌لام نه‌وان له‌من زۆر خۆرتن».

- حاجی مه‌لایوسفی سوورداشی وه‌ختی قازی بوو رۆژیک ئافره‌تیک نه‌چیتته لای شکات له‌ده‌ست میرده‌که‌ی نه‌کا نه‌لى: له‌شوینیکی زۆر ته‌نگا دایناوم، له‌به‌ر نه‌وه دلم ته‌نگه. نه‌ویش نه‌لى: «ئیشیکی زۆر چاکی کردووه شوینی ژنان هه‌تا ته‌نگتر بی باشتره».

- «اعزازالملکی» گه‌وره له‌سنه جاریک کابرایه‌کی مایندۆلی نه‌چیتته شار و نه‌چیتته لای «اعزازالملک» له‌خه‌سراوا کۆشک و باخ و باخاتی خه‌سراوا و خزه‌تکار و نه‌ته‌نه‌ی «اعزازالملک» سه‌ر سامی نه‌کا.

«اعزازالملک» نه‌یه‌وئ سه‌ر بنیتته سه‌ری و پیتی نه‌لى: حه‌ز نه‌که‌ی وه‌کو من بی و مایندۆلی بی و «اعزازالملک» بی؟ نه‌لى: نه‌وه‌للا. نه‌لى: حه‌ز نه‌که‌ی مایندۆلی بیت و له‌به‌هه‌شتا بی؟ کابرا تو زۆی رائه‌مینن و پاشان نه‌لى: «به‌لى به‌و شه‌رته نه‌هلی به‌هه‌شت نه‌زانن من مایندۆلیم»^{۲۲}. اعزازالملک ده‌ست نه‌کا به‌پیکه‌نین.

- حەسەن بەگى عەلى بەگ بۆى گىرامەو و تى: حەمەى سەنە حەمەد ھەبوو وەختى لای مە بوو رۆژىک لە بازارى بەغدادا پىکەو بە پىگادا ئەرۆشتىن. تەماشە ئەکەم ھەر لە خۆیەو ئەلى: «بالەک، بالەک». و تەم ئەرۆ کورە حەمەى سەنە حەمەد ئەو بۆچ و ئەکەى؟ و تى: «حەسەن بەگ ئەو نىيە حەمالەکان ھەر ئەرۆن و ئیژن بالەک. ئەگەر وە نەبوايە نەیانئەوت». و تەم: برا ئەوان حەمالن و ھەر یەکە کۆلە ئاسنىکی قورسیان لە کۆلەو لە ژیر بار ئەنقىنن، تۆ چیت بە کۆلەو یە؟ و تى: «برا حەسەن بەگ ئەگەر ھەر نەقەوئى مەنىش ئەنقىنم و واز لە بالەک ناینم».

- مستەفا بەگى کەرىم بەگى جاف و مەحمووبەگى رەزەبا بەگ - کە خەزمى یەک بوون - تەرومبىلىک لە کەلارەو دین بۆ خانەقى. پیاویکیشیان لە گەلا ئەبى، سەلۆتیکىش ھەر لە تەرومبىلە کەدا ئەبى.

لە پىگادا مستەفا بەگ دەست ئەکا بە ھۆرە کردن. بە قەسەى عەلى بەگى رەزەبا بەگ دەنگىشى زۆر ناخۆش ئەبى. ھەر کە ئەو دەست ئەکا بە ھۆرە کابرای پیاو کە لە گەلیان ئەبى خورخور ئاو بە چاویا دیتە خوارەو. مەحمووبەگىش ھەر ئەلى: مستەفا بەگ بەسیە بیورەو مستەفا بەگىش ھەر نایبیرتەو.

لە ئەنجاما مەحمووبەگى ئەلى: «مستەفا بەگ تۆ رەنگبى گریانی ئەم کابرایە دەستی بربیت و وا بزانی لە بەر دەنگخۆشى تۆ دەستی کردووە بە گریان؟ و نىيە بەو سەى خەلیلە لە بەر ئەو ئەگرى ئیژى جا ئەمە ھەر لیرەو تە خانەقى مە گویم لەم دەنگە ناخۆشە بى خۆ پىشەکەشم ناچیتە خانەقى». ئیتر مستەفا بەگ بى دەنگ ئەبى.

- لەو کویستەنى دەورى سەردەشتە پیاویک ھەبوو مام وەیسەى ناو بوو. راوچەکی زۆر بەکار بوو؛ زۆرتر بۆ راوە پلنگ ئەچوو. بەلام ئەو دەردەى ھەبوو کە ئەچوو بۆ راوە پلنگ ئەنرکان و ئەترى. پىیان ئەوت مام وەیسە بۆچ ئەنرکىنى و ئەترى؟ ئەبوت: «ئەنرکىنم بۆ ئەو پلنگە کە بترسى، بەلام قەسەى خۆمان بى خۆیشم ئەترسم بۆ ئەترم».

- ئەمەى کەنوو جارىک گەر بە کابرایەکی شارباژیری دائەئالینى بارە مەوزیکى لى لاندەدا. ئەبى بە ھەرایان و ئیشیان ئەکەوێتە شکات و شکاتکاری، ئەچن بۆ لای قازى. حاجى ئەحمەد بەستووگەیک پەر ئەکا لە تویکلەگوێز و سەرەکەى پەر ئەکا لە رۆن و ئەبیا بۆ

قازی. قازی کووپه‌له رۆن ئەبینی بە لای حاجی ئەحمەدا دای ئەتاشی و پسوولە‌ی ئەداتن
کە ئەم حەقە هی حاجی ئەحمەدە.

حاجی ئەحمەد لێ ئەروا بارە میوژی شارباژی‌ری ئەخوا. زۆی پیناچی قازی تێئەگا
کە کووپه‌له چی تێدایە. ئەنیریتەوه بە شوین ئەحە‌ی کړنوودا کە پسوولە‌کە پینیتەوه
سەهویکی تێدایە بۆی چاک کەم. ئەحە‌ی کړنویش وەلامی بۆ ئەنیریتەوه ئەلی: «سەه‌و له
پسوولە‌دا نییه رەنگبێ سەه‌و له کووپه‌له‌کەدا بێ، با هەر له گویی دا».

- زەمانی شیر و تیر بوو کابرایەکی کوردی بالەکی کەمانیکی ڕووتی هەلگرت و وتیان
له گەل داسنیەکانا شەر ئەکری. چوو بۆ ئەو شەرە. پێیان وت کەمانی بێ تیر چی لێ
ئەکە؟ وتی تیر له لایەن دوژمنەکانەوه دیت هەلی ئەگرم و ئەیخەمە کەمانە‌کەوه شەری
پێ ئەکەم. وتیان جا ئەگەر نەهات؟ وتی: «ئەگەر نەهات ئەوه ئێتر شەر نییه».

- مەلا شەفیە هەبوو له عەنبار له گەل کوێخاکەدا بەینی ناخۆش بوو پاش ماوێه‌ک
کوێخا مرد. بە مەلا شەفیعیان وت وەرە تەلقینی بخوێنە. وتی: «بچن یەکیکی تر پێتن تەلقین
بخوێنی ئەو قسە‌ی من ناچی بە گوێیدا».

- فەقی شیتە هەبوو، جارێک مەحمووپاشا پێ ئەلی: «ئەرئ فەقی شیتە شەر له بەینی
خەلکا چۆن پەیدا ئەبێ؟ فەقی شیتە ئەلی: «پاشا نەبیینی و ئەیخۆی». مەحمووپاشا ئەلی:
کۆره چ گوویە‌ک ئەخۆی؟ ئەلی: «پاشا وایە یەکیک گوێه‌ک ئەخواو ئەوێتر جوابی
ئەدا ئەوه ئەوه شەر له بەینیانا پەیدا ئەبێ». مەحمووپاشا هیچ ئێتر دەست ئەکا بە پێکەنین.

- شیخ جەلالی برای شیخ نەجیبی قەرەداغی ئیوارە‌یه‌ک مانگی رەمەزان له سوله‌یمانی
له مزگەوتە‌کە‌ی خۆیا وە‌عزی ئەدا و له لایەن خراپە‌ی عەرەق خواردنەوه قسە‌ی ئەکرد
ئەبوت: «هەر کەسێ به سەر‌خۆشی بمری و به سەر‌خۆشی کفن بکری و به سەر‌خۆشی
بهریتە قەرەوه...» تا هات ئەوێتری تەواو کا عەزیز بەگ هەبوو له کۆری وە‌عزە‌کە‌یا هەستا
وتی: «بە خوا یا شیخ ئەوه عەرەقی‌که هەر قاپێکی سەد روپیه‌ دینی».

- ئەحمەدی کەرنوو ھاتە سەرۆبەری مردن وتی: کۆرینە! وەسیەتم ئەوەیە بە پەلە بچن لە ناو شارا چی کۆنەو مۆنە ھەبە بیهێنن و بیکەنە بەرم با بەو جلە کۆنانەو بەرم. وتیان حاجی ئەحمەد ئەمە بۆچی؟ وتی: «بۆ ئەوە ئەگەر ئەنکیر و مونکیر لە قەبرە کەدا ھاتنە سەرم با وا بزانن من مردوویی کۆنم ھی تازە نیم».

- ھەمەپاشای جاف ئەوە بوو ھەموو جاف لە ژێر ھوکمیای بوو، خۆشی زۆر بە گەورەیی و خۆشی راپێشبوارد. کە ئەکەوتە جەژنەکان ھەر خزمەتکاریکی لا ھەبوو سەرو دەستە جلی بە ناوی جەژنانەو بۆ ئەکردن.

سالیکی جەژنی قوربان بوو، باوکی فەقی شیتەش ھەر لای ئەو بوو. ھەمەپاشا بۆ ھەر یەک لە خزمەتکارەکان دەستە جلیکی ئەکا. ئەمر ئەکا کورتانیکیش بە ناوی جەژنانەو ئەدەن بە باوکی فەقی شیتە.

روژی جەژن پاش نان خواردنی جەژن، دیواخان پەر ئەبێ لە خزمەتکارو سەركۆمار کە ھەموو ھاتوون بۆ جەژنە پیرۆزە پاشا. خزمەتکاریش ھەر یەکە دەستە جلی نوێ خۆی لە بەر کردوو. باوکی فەقی شیتەش نەقەنق ئەنیشی بە کورتانەو ئەیکاتە کۆلی و ئەچێ بۆ دیواخان لە ژێردەواری ھەژدە ھەستوونیدا خەلک ھەموو چاویان پێ ئەکەوێ. تا ھاتن قسە بکەن ئەم خێرا وتی: «خەلکینە! لوتفی پاشا لە گەل منا لێرەدا دەرئەکەوێ. ئێوە نایزانن پاشا بۆ ئێوە ئەمری دا ھەر یەکە دەستە جلیکتان بە ناوی جەژنانەو لە بازار بۆ بکەن، بەلام بۆ من جلی تاییەتی خۆی داکنەد و کردی بە بەرما». خەلکەکە واقیان وەر ئەمینن و ھەمەپاشا دەست ئەکا بە پێکەنین.

- ژنیکی ھەبوو لە سنە فەرەنگیزخانمی ناو بوو. ھەو میتردی کردبوو ھەموویان مردبوون. کابرایەک ھەبوو ئوسا فەتیی ناو بوو ئەو مارە کرد. ئوسا فەتیش ھاتە سەرو بەری مردن. جا فەرەنگیزخانم لە ژوور سەریەو دانیشتبوو ئەگریا، ئەیوت: «باوانەکم! ناخر کە تۆ ئەروێ من بەکێ ئەسپیری؟» ئوسا فەتیش وتی: «بە قورمساغی نوێم».

- ئەحمەدی کەرنوو وەکوو شەریەتی ئەفرۆشت، جار جاریش قەسابی ئەکرد. روژیکی مەریکی سەربری بەلام مەر ئەوەندە لاواز و بێ فەر بوو گۆشتەکە ئەخورا و کەس لێی نەکری بە دەستیەو داما.

مه‌لا نه‌حمه‌دی‌کانی‌گومه‌یی هه‌بوو له‌و سه‌رده‌مه‌دا له‌ سوله‌یمانی‌مردووی نه‌شۆرد. هه‌ستا چوو له‌ لای وتی: «مه‌لا نه‌حمه‌د من پیر بووم و نه‌ترسم له‌ ناکاو به‌رم هه‌چ ئومیدی‌کم به‌ کۆره‌کانم نییه‌. هه‌ر له‌ ئیسته‌وه‌ کفن و قه‌بر و هه‌موو شتی‌کم بۆ خۆم حازر کردوو ه‌ماوه‌ته‌وه‌ سه‌ر شۆردنه‌که‌م. وه‌ره‌ مه‌ریکی بریام سه‌ر به‌ریوه‌ نه‌ته‌دمی بۆ خۆت له‌ گه‌ل مناله‌کانتا بیخۆ له‌ باتی هه‌قی شۆردنم، به‌لام هه‌ر کاتی‌م مردم ئیتر مه‌یه‌له‌ کۆره‌کانم توخمن که‌ون، خه‌را وه‌ره‌ بمشۆ». مه‌لا نه‌حمه‌دیش شتی‌ وای له‌ خوا نه‌وی چونکه‌ زۆر خۆپایه‌ هه‌ستا چوو لاشه‌ مه‌ری هه‌یناو له‌ ماله‌وه‌ ده‌ستیان کرد به‌ خواردنی.

نزیکه‌ی بیست رۆژیکی پێچوو نه‌حه‌ چوو به‌ لای مه‌لا نه‌حمه‌ده‌وه‌ وتی: مه‌لا نه‌حمه‌د کاسبیه‌که‌ لی‌ره‌ ناچی به‌ریوه‌، نه‌چم بۆ که‌رکووک له‌ گه‌لم وه‌ره‌ با بچین بۆ نه‌وی. مه‌لا نه‌حمه‌د وتی من ئیشم چیه‌ به‌ که‌رکووک؟ وتی برا وه‌ختی‌ خۆی من تۆم به‌ کرێ گرت که‌ مردم بمشۆی و ئیتر پتوایستم به‌ یه‌کیکی‌تر نه‌بی؛ هه‌قه‌که‌شتم له‌ پێشه‌وه‌ پێداوی و هه‌ر نه‌بی له‌ گه‌لم بیت به‌لکوو من له‌ که‌رکووک مردم.

له‌م قسه‌یه‌ک و له‌و قسه‌یه‌ک بوو به‌ هه‌رایان. خه‌لکو خوا که‌وته‌ به‌ینه‌وه‌و له‌ نه‌جاما هاته‌ سه‌ر نه‌وه‌ که‌ مه‌لا نه‌حمه‌د پاره‌ی مه‌ره‌که‌ بداته‌وه‌ به‌ حاجی نه‌حمه‌د. حاجی نه‌حمه‌دیش قه‌بوولی نه‌ه‌کرد. به‌لام خه‌لکه‌که‌ ڕوویه‌کی زۆریان لینا، نه‌مجا پاره‌ی به‌رائیکی لی‌ سه‌ند و مه‌لا نه‌حمه‌د به‌ هه‌ر جۆر بوو رزگاری بوو له‌ ده‌ستی.

- نه‌وره‌حمانی‌خامه‌ له‌ سوله‌یمانی‌سالی سه‌رما و به‌فره‌ زۆره‌که‌ میوانیکی خه‌لکی نه‌و شاره‌زووره‌ی بۆ په‌یدا نه‌بی. شه‌وی زۆر سارد نه‌بی کابرا نه‌لی: خاله‌ نه‌وره‌حمان فره‌ سارده‌ شتی‌ک ناده‌ی وه‌ سه‌رما؟ خاله‌ نه‌وره‌حمانی‌ش هه‌له‌سته‌نی هه‌سیره‌ شریک له‌و ناوه‌دا نه‌بی پیا نه‌دا. پاش توژی‌ک کابرا نه‌لی: به‌ خوا کاکه‌ نه‌وره‌حمان هه‌ر فره‌ سه‌رمامه‌ به‌لکوو لی‌فه‌که‌یه‌کی‌ترم پیا ده‌ی. کاکه‌ ره‌حمان په‌یژه‌یه‌ک له‌و ناوه‌دا نه‌بی په‌یژه‌که‌ش له‌ باتی لی‌فه‌ له‌ سه‌ری دانه‌نی.

کابرا نه‌که‌ویته‌ چۆنه‌ چۆق نه‌لی: کۆره‌ بێ فه‌ر کۆری خامه‌ سه‌نه‌ی! مردم له‌ سه‌رمانا لی‌فه‌یه‌کی‌ترم پیا ده‌. نه‌مجا هه‌له‌سته‌نی نه‌و رۆژه‌ مالی‌ دراوسێ هاتبوون جلیان شتوو سوینه‌که‌ هه‌ر وا پریوو. له‌ ئاو سوینه‌ هه‌له‌گرێ و له‌ سه‌ر په‌یژه‌که‌ی دانه‌نی. کابرا نه‌که‌ویته‌ جووله‌ جوول سوینه‌ وه‌ په‌یژه‌که‌وه‌ نه‌له‌ریته‌وه‌و ئاو هه‌که‌ی نه‌رژیته‌ سه‌ر هه‌سیره‌که‌، له‌ سه‌ر هه‌سیره‌که‌وه‌ دلۆپ دلۆپ به‌ر نه‌بیته‌ سه‌ر کابرا. که‌ نه‌مه‌ نه‌بینی لای وایه‌ عه‌ره‌قی

کردۆتەووە ئەلێ: «خالە ئەوڕەحمان عەرەقێکی فرەم کردگەسەووە پیاگەتیت بێت لێفە سەرگەکەم لە سەر لاوێ فرە حالم خراوە».

- حاجی ئەحمەدی کړنوو ئەچیتە بناری هەورامان و لەوێ کابرایەک دیتە لای ئەلێ: برا تۆ حەکیمی؟ ئەلێ: ئەری. ئەلێ: برا من مووی ریشم ژان ئەکا. ئەلێ چیت خواردووە؟ ئەلێ نان و یەخ. ئەلێ: «بچۆ بۆ خۆت گۆڕ بە گۆڕ بە، نە دەردەکەت لە دەردی خەلک ئەکا نە نەخۆشیەکەت».

- مامۆستا «بەشیر موشیر» پیاویک لە شەقلاوێ بریاری پێداوێو کە کچەکە ی خۆی بدا بە کۆرەکە ی. ئەمیش لە بەغداوێ «شامل» ی کۆری هەلئەگرن و ئەچن بۆ شەقلاوێ بۆ خوازینی و گواستەوێ کچ. دیارە کۆرەو باوک هەر دووکیان خۆیان پێک و پێک و تاس و لووس ئەدەن. لەوێ کچەکە لە کۆرەکە مارە ئەکەن. لە دەمە دەمی گەرانیووەو گواستەوێدا مامۆستا و باوکی کچە لە سەر تۆزێ وردە پیتاک بە بنیان تێک ئەچێ. مامۆستا هیچ سێ و دووی لێ ناکا ئەلێ: «برو هەر سێ تەلاقێ کچەکە کەوتبێ». شاملیش بە تەواوی دلی لە قەد و بالای کچە چوو بوو، ئەوا بە تەمایە کچ سوار بکری و بگەرێتەووە. باوکی پێتەلێ هەستە رۆلە با برۆین ئەلێ ئە ی کچەکە؟ ئەلێ: کچەم تەلاق دا هەستە با برۆین. ئەلێ: بابە کچ ژنی منە تۆ چۆن تەلاقێ ئەدە ی؟ ئەلێ: «هەستە هەتیو ئەم ناجسنانە لەوانە نین خزمەتیان بکری. ئەوێ دەردیان بێ با برۆین کچەکەیانم تەلاق دا». هەرچەندە شامل هاوار ئەکا کەلکی نابێ هەر ئەلێ تەلاقم داوێ با برۆین. شاملی قورپەسەری خۆ تاس و لووسدەری بۆ تازە زاوایی، بە هەناسە ساردی لە گەلیا ئەگەرێتەووە بۆ بەغدا.

- مامۆستا دەرویش عەبدوللای جەباری هەبوو لە مەدرەسە ی ئیسیکی کفری مودیر بوو. هاتوچۆ لە بەینی بەغدا و ئەویدا بە شەمەنەفەر بوو. رۆژیک لە بەغدادا ئەچیتەووە بۆ ئیسیکی کفری، لە ناو شەمەنەفەرە کەدا لە گەل پیاویک ئەبن بە رەفیق و رێگای شەمەنەفەر بە قسە ئەبرن. زۆرتر لە قسەکانی دەرویش ئەوێ ئەبێ کە قسە بە تالەبانی ئەلێ و لەسەر ئەو شێوێه ئەرۆن تا ئەگەنە ئیستگە ی کفری و لەوێ هەر دووکیان دائەبەزن. لەویدا دەرویش لێی ئەپرسی برا من و تۆ یە کتریمان نەناسی؟ کابراش ئەلێ: برا من لە عەشیرەتی تالەبانیم. دەرویش واقعی و رێئەمینێ و هیچی بۆ نامینیتەووە ئەلێ: «هە ی ناجسنی خوا گرتووا! تۆ کە

تاله‌بانیت بۆچ زوو ده‌نگت نه‌کرد تا من ئەم هه‌موو جنيوهم نه‌دايه؟» به‌مه ئيشه‌كه‌ی خۆی پينه‌ئه‌كا و هه‌ردووکیان ده‌ست ئە‌که‌ن به‌ پێ‌که‌نین.

- له‌ ده‌ورو به‌ری هه‌ولێر مه‌لاعه‌بدوللا دیره‌بر وشه‌یی هه‌بوو؛ ئە‌مه ئيشی هه‌ر ئە‌وه بوو ماره به‌ جاشی ئە‌کرده‌وه. ئە‌وه‌ش که ئە‌یکرد به‌ جاش «مام وسوو» ناویک بوو. جا ئە‌م مام وسووه هه‌ر وه‌خت تووشی مه‌لاعه‌بدوللا ئە‌بوو ئە‌یوت: مامۆستا قسه‌یه‌کم هه‌یه بیلیم یا نه‌یلیم؟ ئە‌ویش ئە‌یوت: بیلێ. ئە‌یوت: «مامۆستا راستی هه‌ر وه‌خت تووشی تو ئە‌بم کێرم هه‌له‌ستێ». ئە‌ویش ئە‌یوت تف که‌ره جا وه‌ره پیاوه‌تی له‌ گه‌ل بکه‌.

- کا‌برایه‌ک هه‌بوو له‌و سه‌رشویه نه‌خۆش که‌وت و ئامۆزگاری ژنه‌که‌ی کرد وتی: ئافره‌ت که‌ مرده‌م مێرد بکه‌ به‌ مام وسووی دراوسێمان. ئافره‌ته‌که‌ وتی بۆچی؟ وتی: «ئە‌و پێ‌فه‌ره‌ جارێک مانگایه‌کی پێ‌ فرۆشتم هه‌ر زۆر زۆر پێ‌فه‌ر بوو؛ هه‌یج که‌لکی نه‌بوو. ئە‌مه‌وی توله‌ی لێ بکه‌مه‌وه».

- مه‌لامونیکێ جوان‌ڕۆیی هه‌بوو ژنیکێ هه‌بوو خافاتی ناو بوو. خافاتیش هه‌ر خویتد بووی. خافاتم هه‌ر کاتی نانی دانه‌نا مه‌لامونی مێردی پێ‌ ئە‌وت خافاتم سه‌رت رووت که‌. که‌ ئە‌و سه‌ری رووت ئە‌کرد ئە‌میش سووره‌ی «قل هو الله» ی ئە‌خویتد. خافاتم روژیک وتی ئە‌ری پیاوه‌که‌ ئە‌وه بۆچ که‌ من سه‌ر رووت ئە‌که‌م تو «قل هو الله» ئە‌خوینی؟ ئە‌ویش وتی: «خافاتم له‌ هه‌دیسێ شه‌ریفدا دیومه‌ ئە‌فه‌رمووی که‌ ئافره‌ت سه‌ری رووت کرد ئێتر مه‌لایه‌که‌ نایه‌ته‌ ئە‌و شوینه‌. که‌ سوهری قل هو الله‌ش خویترا له‌ هه‌ر شوینیک، شه‌یتانی‌ش ناچیته‌ ئە‌و شوینه‌. جا له‌ به‌ر ئە‌وه که‌ من نامه‌وی عه‌زیه‌تی هه‌یچان بده‌م بۆ سه‌ر نان خواردن مه‌لایه‌که‌که‌ به‌ تو و شه‌یتانه‌که‌ به‌ خۆم دوور ئە‌خه‌مه‌وه».

- ئە‌حه‌ی کړنوو له‌ سوله‌یمانی کو‌ریکی هه‌بوو نه‌خۆش که‌وتبوو. حه‌کیم براییکی گاور هه‌بوو چووه‌ لای که‌ کو‌ره‌که‌ی بۆ چاک بکاته‌وه‌و پێ‌نج مه‌جیدی بداتی. حه‌کیم برام هاته‌ سه‌ر کو‌ره‌و ده‌رمانی کردو کو‌ره‌ چاک بووه‌وه‌ داوای مزه‌که‌ی کرد. ئە‌حه‌ی کړنوو وتی نیمه‌ بته‌مه‌ی. له‌م قسه‌و له‌و قسه‌ له‌ ئە‌نجاما ئە‌حه‌ پێ‌ی وت: حه‌کیم برام ئە‌مه‌ی پێ‌ ناوی نیمه‌ بته‌مه‌ی، به‌لام رېڭایه‌کت بۆ دانه‌نیم که‌ پێ‌نج مه‌جیده‌که‌ت ده‌ست که‌وی؟ وتی چیه‌؟

وتی خواجە شەلمەمۆ ھەبە لە جوولەکان، خۆبشت ئەیناسی بچۆ شکاتی لێ بکە لە لای قازی بلی پێنج مەجیدیم لە لایەتی. من و کورەکم بکە بە شاھید، دین و شایەتیت بۆ ئەدەین ئەوا بەو جۆرە پارەکەت دەست ئەکەوێ.

حەکیم برایم چارناچار ئەچیت وەکو ئەحە بێ ئەلێ شکات ئەکا لە خواجە شەلمەمۆ. ئەحە کێنوو و کورەکە ی ئەکا بە شاھد. قازی شەلمەمۆ بانگ ئەکا ئاگای لە هیچ نییە بە حەکیم برایم ئەلێ: شایەتت ھەبە؟ ئەلێ بەلێ، ئەحە کێنوو و کورەکە ی. شاھد بانگ ئەکری و بەمجۆرە پێنج مەجیدی ئەکەوێتە سەر خواجە شەلمەمۆ لێ ئەستێن و ئەیدەن بە حەکیم برایم و دیتە دەرەو.

ئەمجا ئەحە کێنوو سەری پێ ئەگری داوای حەقی خۆی و کورەکە ی لێ ئەکا. حەکیم برایمیش ئەلێ: مامە ئەحمەد حەقی شایەتی چی؟ تۆ کەر بە پیاو ئەگنی و شایەتیمانیشی پێ دینی. ئەلێ: کافری بێ دین! ئە ی من حەمالی شەیتانم؟ خەلکو خوا ئەکەونە بەین تا بە چوار مەجیدی مامە حەمەد رازی ئەکەن قیر سپی ئەبێ.

- وەستاگوروونیکێ بەرگدوور ھەبوو لە سولەیمانی کەواو سەلتە ی چاکێ ئەدوووری. ھەباسی مەحموای پشدر ئەچیتە سولەیمانی بە ناوبانگی کەوا ی وەستاگووڕوونەو تۆبێ ماوتی نایاب ئەبا بۆی بکا بە کەواو سەلتە. وەستا کەواو سەلتە ی بۆ ئەبرێ بەلام لە بەر ئەو کە ھەباساغا زۆر بە وردی چاوی تێپریو ھێچی بۆ نادزری، ناچار وەستاگووورون تریک ئەکەنی. ھەباساغا دەست ئەکا بە قاقای پیکەنین و ئەکەوی بە پشتا، لەو کاتەدا وەستا دەستی خۆی ئەو ھشینێ. ھەباساغا پیکەنینەکە ی بە لاو ھەخۆش ئەبێ، ئەلێ وەستا بە سەرخۆت تریکی تریش ئەلێ: «قوربان ئیتر بەسە نەو ھک کەوا و سەلتە کە تەنگ بیت».

- فەقی شیتە ھەبوو، ھەرەتی گەنجی بوو حەزی ئەکرد خۆی بگەینیتە لای مەحمووپاشای جاف و لە ئەنجاما بێی بە پیاوی ئەو. مەحمووپاشا پیاویکی ھەبوو حەمەعەلی ناو بوو. فەقی شیتە حەمەعەلی باش ئەناسی، بەلام مەحمووپاشا ی نەئەناسی. حەمەعەلی ئیشیکێ وای کرد کە مەحمووپاشا داوای فەقی شیتە بکا و بە حەمەعەلی و ت بچۆ بیھێنە. حەمەعەلی چوو بە فەقی شیتە ی و ت کە شەوی پاش بانگی شیوان وەرە مەحمووپاشا داوات ئەکا چاوت پێ بکەوێ. فەقی شیتە ئەمە ی زۆر پینخۆش بوو، پاش بانگی شیوان چوو بۆ دیواخان. وای پێ کەوت کەس لە دیواخان نەبوو تەنھا مەحمووپاشا خۆی و

حه‌مه‌عه‌لی نه‌بی. فه‌قی‌شیتته که چوووه ژوو‌روه‌وه رووی کرده حه‌مه‌عه‌لی وتی: «ئه‌ری حه‌مه‌عه‌لی کامتان مه‌حموو پاشان؟»

- کابرایه‌ک هه‌بوو له سوله‌یمانی «خه‌په» یان پی ئه‌وت؛ کابرایه‌کی شیتی به هیزی هه‌تا بلتی زل بوو. کفته‌ی سوله‌یمانی به ناو بانگ بوو، ژنان له مالان خه‌په‌یان بانگ نه‌کرد بۆ ئه‌وه گۆشتی کفته‌یان بۆ بکو‌تی. خه‌په‌ش به ته‌مای کفته‌ خواردن سه‌ری به هه‌موو مالیکا نه‌کرد. ژنان که خه‌په به‌و شانوو قۆله‌وه گۆشته‌که‌ی بۆ ئه‌کوتان، نه‌وانیش داو ده‌رمانین تی نه‌کرد و ئه‌یانخسته سه‌ر مه‌نجه‌ل به خه‌په‌یان ئه‌وت: خه‌په زۆر هیلاک بوویت بچۆ تۆزی بۆ خۆت بنوو به‌سه‌یره‌وه. خه‌په‌ش ئه‌یوت باشه‌و ئه‌چوو ئه‌نووست تا ئه‌و له خه‌و هه‌له‌ستا کفته‌ پرزولیش نه‌ئهما. خه‌په قه‌ت به عه‌مری خۆی کفته‌یه‌کی نه‌خوارد.

- قادری قۆرک هه‌بوو له دیی تووله‌بی له شمیران. مریدی شیخی زیانه‌دین بوو. گیرایه‌وه وتی: ئه‌وا تۆفی کورپنیمه گالۆکیکم کردگه وه مه‌چه‌کما چووم بۆ بیاره‌ی شه‌ریف بۆ خزمه‌تی شیخی گه‌وره. شه‌روه‌ت وئ له رووتا هه‌ر گه‌یشتمه ئه‌وئ ئیشی پێشاوم هه‌بوو چوومه سه‌ر پێشاو. دانیشتم و دانه‌نیشتم کاورایه‌ک هات به‌ر ده‌رگا‌که‌ی لئ گرتم وتی ئه‌ها. وتم ئه‌ها. ئه‌و هه‌ر وتی و من هه‌ر وتم هیچ نه‌چوو وه گویچه‌کیا. ئه‌وه‌نم زانی خۆی کرد وه ژوو‌را. منیش نه‌مکرده نایاوه‌تی هه‌ر هه‌لسام و گالۆکیکم کیشا وه په‌شیمانه‌ی ناو شانیا لنگه‌و قووج له‌وئ که‌وت. شیخ - وه قوروانی وم! - چاوی لئ وو وتی قاله نه‌ی کردوئ، وتم وه قوروان تازه کردم تیه‌یه‌ری نام وه ریشی باوکیه‌وه گوايه ئه‌م کاورایه وه ته‌مای چیه‌وه وا ئه‌کا؟

- سالی‌ک گۆبه‌ندی‌ک دا‌که‌وتبوو له سوله‌یمانی نووری ئه‌حمه‌دی تا‌ها هه‌بوو وتی: به شوینما ئه‌گه‌ران هاو‌پ‌کی دلسۆزم هه‌بوو چوومه مالی ئه‌وان خۆم بشارمه‌وه. که چووم دۆسته‌که‌م له مال نه‌بوو پرسیم له خه‌زانه‌که‌ی براژن کاکه ئه‌حه له کوپیه؟ وتی: کاکه‌نووری گیان دانیشه ئیسته دپته‌وه. وتی هه‌ر دانیشتم و هه‌ر نه‌هاته‌وه. وتم براژن دوا‌که‌وت ئه‌وه بۆچی کاکه ئه‌حه نه‌هاته‌وه؟ وتی به‌خوا کاکه‌نووری ئه‌وئ راستی بی چوووه خۆی بشاریته‌وه.

به لامه‌وه زۆر سه‌یر بوو وتم نه‌چووبی بۆ مالی ئیمه؟ وتی نازانم. له ئه‌نجاما ده‌رکه‌وت ئه‌ویش چوووه بۆ مالی ئیمه خۆی بشاریته‌وه.

- کابرایەکی کەلھور لە مالی دنیا خوا ریشیکی پان و زمانیکی لووسی پێ دابوو. پێ ئەکەوێتە دینی «ئالتوون» ی لای سەقز. ئالتوونی وا مەشهوورە هیچ بە کەس نادەن، وەکوو ئەلێن پشیلە ی کوێر نان لە مالیان دەر ناکا.

ئەم دەروێشە کەلھورپانە شێوە قسە ی ھەموو لایەک ئەزان. کاکێ کەلھور کە ئەچێتە ئالتوون سەیر ئەکا شایبە، ھەرایەو زەماوەندەو زەنایە. لە گەل ئەو شەسەیر ئەکا وا چەند دەرویش و دەروژە کەریکی تر لەوین و دۆش داماون. چوووە ناویان وتی چیبە بۆ وا ماتن؟ وتیان چۆن مات نەبین؟ پێگایەکی دوورمان بریوە ھاتوین بۆ ئێرە تەماشای ئەکەین ئەم ئالتوونپانە ھیچمان نادەن. وتی کەواتە چاوتان لە کاکێ خۆتان بێ.

کابرا دەمەو ئیوارە بوو چوووە بەردەمی کۆرە کەو خەلکیکی زۆریش وەستابوون دەنگی بەرز کردەووە وتی:

ئالتوونپانی ئالتوونی بالا بەرزانی بیتویتی

ئەنالێن بۆشاییتان بە ئاواتن بۆ دیتنتان

کە ئەمە ی وت ھەموو خەلکە کە وەکوو پوورە ی ھەنگ لێ کۆ بوونەووە ئاھەنگیان چۆل کردو ھاتن بەلای ئەمەووە. ئەمجا رووی تێکردن وتی خەلکینە کردەووە ی چاک و ئیشی باش لە دنیا دا جەزای ھەیە وەکوو ئەم خۆشییە کە ئیستە ئێوە ی تیان، لە روژی قیامە تا لەمە خۆشتر ئەبینن. ئەوانە ی کە خراپە کارن وەکوو ئێمە بەدبەخت و روورەشی ھەر دوو لان. یەکیک لەو بەد بەختانە کە ئەیانبینن منم، منی بەدبەخت نەو موسلمانم لە ئەولادی ئەو جوولەکانەم کە لە بەر خراپیی و نالەباریی و خوانەناسی خوا کردنی بە مەیموون. خراپیی ئەوان کاری کردە لە وەچەووەچیان. منی بەدبەخت لەگەل ئەویدا کە بە دینی پاکێ ئیسلام سەرفەراز بووم، ھێشتا ھەر مال ویرانی و بەدبەختیم بەرکەوتوووە. دینی پاکێ ئیسلام ھێشتا بە تەواوی مشت و مالی نەداوم. نالەباری روژگار و خراپیی چەرخێ چەپگەرد وای لە من کرد کە بکەومە دەشت و کێو بۆ ئەو شتێک پەیدا کەم بۆ مال و خێو. لە بەر ئەو بۆ ئەو لە کردەووە ی باو باپیرم رزگارم ببێ ناچارم بە دەبرینی ئەو بەدبەختییە کە پێمەووە، بەلکوو خوا بە واسیئە ی دینی پاکێ ئیسلام و ئیعترا ف کردنی خۆم و ئەم شادیە موبارە کە ی ئێوە پاکم بکاتەووە.

کە ئەمە ی وت خەلکە کە بە تەواوی روویان تێکرد و زۆر سەرسامی ئەم قسەو گەفت و گۆیە بوون. وتی: «بەلام خۆ تازە من بەدبەخت و مال ویران بووم؛ خۆ تازە روو رەش و

سهرمه‌زاری لای خوا و بنده بووم؛ خوا ده‌میکه پی زانیوم، ئەوا نه‌بوونی و پهریشانی روژگار ناچاری کردم به‌وه که ئیوه‌ش پیم بزائن».

هه‌تا ئەم ئەم قسانه‌ی ئەکرد خه‌لکه‌که زیاتر ئەکووته سهر هه‌وه‌سی ئەوه که گویی لی رابگرن و زیاتر لی کوینه‌وه. وتیان ئەوه چیه که وا تۆی والی کردووه؟ وتی: «له‌خوا نه‌ترسی و به‌دکرداری جووله‌که‌کانی باو باپیرم که وه‌ختی خۆی کردنی به‌مه‌موون هیشتا له‌و میراته‌شتیکیش بۆ من ماوه‌ته‌وه؛ ئەو شته‌ش کلکه. ئیسته‌ من کلکیکی دریزم پتو‌یه هه‌ر یه‌که له‌پیشا شتیکم بده‌نی له‌پاشا پیشاتان ئەده‌م».

ئهمه‌ی وت و عه‌باکه‌ی راخست خه‌لکه‌که که ئەمه‌یان گۆی لی بوو هه‌ر به‌ته‌واوی ئاره‌زوویان په‌یدا کرد بۆ بینینی ئەم شته‌سه‌یره‌روو نه‌داوه که تا ئیسته‌ که‌س نه‌یستووه‌و نه‌یدیه‌و ئاده‌میزاد کلکی هه‌بی. پاره‌و شتی‌تر وه‌کوو باران له‌ئالتوویه‌که‌نه‌وه‌باری به‌سهر عه‌بای ده‌رویشی که‌له‌وریدا و ئەم قسه‌یه‌شله‌زه‌یه‌کی دا به‌ئاوایی.

پاش ئەوه که عه‌با پاره‌و شتومه‌کیکی زۆری تیچوو، ده‌رویش سه‌یری کرد ئەگه‌ر له‌وه زیاتر بۆی بینن بۆی هه‌لناگیرئ. چوار چمکی عه‌بای هینایه‌وه‌یه‌ک و به‌ستی به‌کۆلیا و شه‌ته‌کی دا. له‌و کاته‌دا که وا عه‌بای شه‌ته‌ک داوه به‌کۆلیا کوتوپر زۆر به‌سه‌رسامیه‌وه وه‌ستا و سه‌ری په‌نجه‌ی خسته‌ده‌میه‌وه‌و که‌وته به‌حری خه‌یاله‌وه‌و ورته‌ی له‌خۆی چنی. خه‌لکه‌که وتیان ئەوه چی بوو؟ بۆچ ئیتر کلکه‌که‌تمان پیشان ناده‌ی؟

وتی: «بیستبووم که هه‌موو جار ما‌مۆستا فه‌رمویه‌تی رزگاری له‌راستی دایه‌و راستی وتن گوناح ئەشواته‌وه ئیسته که من راستی ئەم ئیشه‌نه‌یینی خۆم به‌ئیه‌وت و ئیعترا‌فم کرد، سه‌یر ئەکه‌م ختوکه‌یه‌ک به‌له‌شما هات و هه‌موو ده‌ماره‌کانم له‌ته‌وقه‌سه‌رمه‌وه‌تا که‌له‌مووستی پیم که‌وته‌ جووله؛ وه‌کوو چۆن شتیک له‌شوینیکه‌وه‌به‌رنیته‌شوینیکی‌تر هه‌موو شه‌ته‌کانی ئەو شوینه‌ئال و گۆره‌یان به‌سه‌را دیت. له‌شی منیش وای لینه‌ات. له‌م کاته‌دا که باش تیفکریم ئەبینم ئەوا کلکه‌که‌م له‌پاشه‌وه‌گۆیزرایه‌وه‌بۆ پتیشه‌وه ئیسته ئەگه‌ر ئاره‌زوو ئەکه‌ن تا پیشاتان بده‌م».

خه‌لکه‌که له‌م به‌سهر هاته‌هه‌موو سه‌ریان سه‌رما و هه‌ندیکیان که‌وته‌بۆله‌وه‌هه‌ندیکیان جینوو هه‌ندیکیان وتیان ئیشی‌خوایه، خوا قاده‌به‌سهر هه‌موو شتی‌کا. کابرا ورده‌ورده ملی ری گرت و هاته‌وه‌بۆ لای سوالکه‌ره‌کانی‌تر و شه‌و داها‌ت پیتی وتن، ئاواشت په‌یدا که‌ن.

- لەو سەرە بێتوێژنیک هەبوو کچیکى هەبوو دای بە شوو. خۆى بوو بە پێخەسووی. شەوئى سەیری کرد زاوا سەرىنیک ئەنیتە ژیر سمتى کچەکەو ئەو وەختە ئەچیتە لای. ئەمەى بە لاو سەیر بوو هەر بە ناوى لامانەوێ کچەوێ چەند شەوێک مایەوێ هەموو شەو سەیری ئەکرد کە وا کابرای زاوا سەرىنیک ئەخاتە ژیر سمتى کچەکەى و ئەو وەختە ئەچیتە لای. ئیتر لە وزەیا نەما، کە رۆژ بووێوە لە کچەکەى پرسى ئەرى رۆلە ئەوێ مێردەکەت بۆچى ئەو سەرىنەت ئەخاتە ژیر؟ کچە وتى نازانم دایە ئەلئى بەو جۆرە هەمووی ئەپروا. ژنە هەناسەیه کى هەلکیشا و وتى: ئەو گۆرەگۆرەکەى باوکت سەد گوریس کیری لئى دزیوم، ئوف رۆلە خوا تۆلەى منى لئى کاتەوێ. ئەبئى ئیستە بچم گۆرەکەى پڕ کەم لە لاس.

- عەزیزخانئى سەردار لە بۆکان رۆژیک حەمام قۆرخ ئەکەن زیبا خانى کچى ئەچى بۆ حەمام. ئەنگوسیلەیه کى ئەلماسى ئەبئى ئەیدا بە کارەکەریکى کە لە گەلیا ئەبئى بۆى هەلگری. کارەکەرىش ئەنگوسیلە کە ئەنیتە درزى دیوارى حەمامە ساردەکەو تۆزى مووی ئەدا بە سەرا بۆ ئەوێ لئى تیک نەچى. پاشان زیبا خان لە حەمام دیتە دەرەوێ داواى ئەنگوسیلە کە ئەکاتەوێ لە کارەکەرەکە. کارەکەر لە بیری ئەچى کە لە کوێ دایناوێ، ئەمە لیترە بوەستى.

هۆمەرى مەکەوێ هەبوو لە بۆکان پیاویکى دەولەمەند بوو دراوسى مالى مامۆستا بوو خەلکى هاتوچۆى مالى مامۆستایان ئەکرد و شتیان بۆ ئەهێنان؛ باش رایشەبوارد. ژنەکەى هۆمەرىش وەکوو ئەوان رایشەبوارد. مالى مامۆستا کە خەرجیان ئەکرد ئەهاتەوێ سەرى بەلام هی ئەمان هێچى نەهاتە سەر. ئەوێ کە هەیانبوو دواى هات. ژنەکەى پئى لیکرد بە کەوشا و وتى ئەبئى بچى شت پەیدا بکەى. پیاوێش وتى ئاخر ئافرەت لە کوێ بێنم؟ وتى وەکوو چۆن مامۆستا نۆشتە ئەنووسى و کتیب ئەگرێتەوێ شتى بۆ دینن تۆش وابکە. وتى ئاخر من هێچ نازانم. ژنە وتى کەیفى خۆتە، من شتم ئەوێ. هۆمەر بە ناچارى چوو نەختى کاغەزە شری لە ناو کۆلان کۆ کردەوێ پێکەوێ دوورى و ناوى نا کتیب. چوو بوو لە نزیکى حەمامەکەى بۆکانا دانیشتبوو ئەیوت کتیب ئەگرەوێ.

لەو لاوێ کە زیباخان تەنگى بە کارەکەرەکە هەلچنى بوو بۆ ئەنگوسیلەکە، کارەکەرىش لە بیری نییە ئەنگوسیلە چى لێهاتووێ، لە بەر پەلەپەلى و شلەزاوى هەر کراسەکەى ئەکاتە بەرى و دەرپێکەى لەبیر ئەچى، دەست ئەکا بە گەران. دیتە دەرەوێ لە حەمامەکە سەیر ئەکا پیاویک کتیبێکى لە بەر دەمایە کتیب ئەگرێتەوێ. ئەچیتە لای بە

قنچکانه‌وه له بهر ده‌میا دائه‌نیشی بێ ئه‌لێ کتیبیکم بۆ بگروه بزانم ئه‌نگوسيله‌که‌ی خانم کێ دزیویه‌تی؟ کابراش خۆ هیچ نازانی، سه‌رباری ئه‌وه له بهر ئه‌وه که کاره‌که‌ره‌که ده‌رێ له بێ نابێ کابرا له ژیره‌وه چاوی به وانیکه‌که‌ی ئه‌که‌وێ، ئه‌لێ: «به خوا دایکم له کتیبه‌که‌دا چاوم له هیچ نییه ته‌نها کونیک نه‌بێ سه‌ره‌که‌ی پریه‌تی له موو».

کاره‌که‌ره‌که ئه‌قیزینی و ئه‌که‌وێته بیرێ ئه‌لێ: «ئای به قوربانت بێ خۆیه‌تی دیمه‌وه». هه‌له‌ه‌ستی ئه‌چی ئه‌نگوسيله‌که له کوونه‌که ده‌ردینێته‌وه و ئه‌یداته‌وه به زیباخانم. که دینه ده‌ره‌وه لیره‌یه‌کی حه‌قی کتیبه‌که‌ش بۆ هۆمه‌ر مله‌که‌وه. ئیتر هۆمه‌ر ناوبانگ ده‌رئه‌کا و له‌و رۆژه به دواوه پاره‌یه‌کی زۆر ئه‌رژێ به سه‌ریا و مالی ئه‌وان گه‌لی خوشتر رایشه‌بوێرن. جا ژنه‌که‌ی پتی ئه‌وت: ئا پیاوه‌که نالیم ته‌مه‌لی مه‌که؟ چاوت لێیه به دوو رۆژ چۆن بویت به مه‌لا؟ هۆمه‌ریش خۆی ئه‌یزانی کوێ ژان ئه‌کا.

- مینه‌عازه‌باتی هه‌بوو ژنیکی تری هێنا بوو. رۆژیک له‌لای دۆست و خزمه‌کانی به شان و بالیا دیت که چۆن وا ژنیکی شوخ و شه‌نگ و نازک و نازدار و بێ عه‌بیه و چۆن ئه‌و بێ عه‌بیه‌ی کردوویه‌ته کارێ که ئه‌مه‌ی هیناوه‌ته سه‌ر ژنه‌که‌ی؟

خزمه‌کانی ئه‌لێن که‌واته بانگیشتنیکمان بۆ بکه‌و ژنه‌که‌شت ئه‌بینین. ئه‌ویش ئه‌لێ باشه. بانگیشتنیکیان بۆ ئه‌کا بۆ مالی خۆیان. کورگه‌ل که ئه‌چن و ئافره‌ته‌شیان چاوی پتی ئه‌که‌وێ سه‌یر ئه‌که‌ن له ئه‌و په‌ری ناشیرینی دایه. له به‌ینی خۆیان ئه‌که‌ونه چیه‌چپ و قسه‌کردن. مینه‌ ئه‌زانی قسه‌ ئه‌که‌ن ئه‌لێ: به ده‌نگی به‌رز قسه‌ بکه‌ن، ژنه‌که‌ گویی که‌ره هیچی نابیسیت».

- شیخ محه‌مه‌دی شیخ جه‌لال گێڕایه‌وه وتی:

له سێ و سێتان له دیواخانه‌که‌ی کوێخا نه‌جمدا ئه‌سکه‌ملی دانرابوو. ئه‌سکه‌ملیه‌که له حه‌یزه‌رانه‌کان بوو، کونی زل زلی تیبوو بوو. یه‌کێ له پیاوه‌کانی کوێخا نه‌جم له سه‌ر یه‌کێ له ئه‌سکه‌ملیه‌کان دانیشتبوو ته‌زیحیکی به ده‌سته‌وه بوو هه‌لی ئه‌سوورپان. یه‌کیکی تریش له‌و به‌ریه‌وه له سه‌ر ئه‌سکه‌ملیه‌کی تر دانیشتبوو، زۆری پینه‌چوو هات هه‌ستی که‌چی ده‌ستی کرد به باقه‌باق و هاوار کردن و به ئه‌سکه‌ملیه‌که‌وه راست بووه‌وه دانیشه‌وه. وتیان کوره‌ چیه‌؟ وتی: بێ ئه‌ده‌وی بێ هه‌ردوو گونم گیرێ خواردوو به کونی ئه‌سکه‌میله‌که‌وه. وتیان جا بۆچی وات کردوو؟ وتی: «کوره‌ بێژم چی خه‌تای ئه‌و ده‌ویت باوکه‌ی به‌رانه‌رم بوو. ئه‌و

تەزبەتچیکى گرتبوو بە دەستەووە هەلى ئەسوورپان، من تەزبەتچىم نەبوو گەمەم وە گونم ئەکرد،
یەکیکیانم لە دەست دەرچوو کەوتە کونى ئەسکەملە بى فەرۆکەووە خەریک بووم ئەوەیان
دەرپەم کەچی ئەوێریشیان کەوتە کونیکى تەنیشت ئەوەوە وە هەر دوو حاسى بوون بۆم
دەرنایەنەووە».

- لەو ولاتى دزەبە بێوێژنیکى تەپپەر هەبوو لە گەل مام عەلادا دەستیان تیکەلاو
کردبوو. مام عەلا براپەکی هەبوو مام عەلای ناو بوو. رۆژیک بێوێژنەکە لە گەل مام عەلادا
ژوانى شەوێ ئەبەستن، مام عەلا ئاگای لێیان ئەبى. ئەم لە پێش ئەوەدا مام عەلا بچیتە سەر
وەخت ژوانەووە، ئەچیتە لای بێوێژنەکە. دنیاى تارىک ئەبى لەو کاتەدا کە خەریکی ئیشى
خێر ئەبن ژنەکە هەست ئەکا کە ئەمە مام عەلا نەبەو مام عەلایە. ئەلى: «بۆنە با مام عەلا
نەبى مام عەلا بى، بۆنە لە منت نەکەوێ».

- کابراپەکی مایندۆلى گایەکی هەبوو کاوێژى ئەکرد. چوو بەر دەمى پێى وت: گاکە
دەمى لەو جاچکە تە پێم دە بىجاوم». گاکە هەر گوتى نەدایەو ئەمیش هەر ئەبوتەووە، لە ئاخرا
هەلیکیشایە نووکی نەقیزەکەى و کردى بە ورگى گایەکەدا وتى: «بەفەرەى باوە حیزە ئەمە
دوانزە مانگە کاو جۆ ئەکەمە بەرى کەچی ئێستە دەمە جاچکەبەکم پى نادا» و نەقیزەکەى
هەر ناو وە ورگیا بە قەووە هەلەسوورپان.

- ئەمەى کەرنوو لە سولەیمانى شەربەتەى مێوژى دروست ئەکرد. جارىک سى بار مێوژە
رەشکە لە کابراپەکی جاف لە شارباژێر کەریبوو، ئەکرى بە نوزدە تارانى. پارەکەى ناداتى
و ئەلى سەبەینى کە هاتىووە بۆ هۆرەکان پارەکەشت ئەدەمى. لە سەبەینیدا کابرا دیتەووە بۆ
پارەو هۆرەکان. خالە حەمەد هۆرەکانى ئەداتى و ئەلى بە خوا فلانى کيسە پارەکەم لە
مالەووە بە جێهێشتوووە ناتوانم دوکانەکەشم بەجنى بێلم، سەبەینى وەرەووە پارەکەشت ئەدەمى،
جارى هۆرەکان تە بگرە. کابرا ناچار لى ئەدا ئەروا و سەبەینى دیتەووە ئەلى خالە حەمەد
هاتوووە تەووە بۆ پارەکە. ئەلى: یاخو بەخێر بیتەووە ها ئەو شەربەتەى بخۆرەو جارى پاشان
پێى ئەلى بچۆ گویدرێژو شەتەکەت بێنەو لێرەووە پارەو هەمانەکەت وەرەگرەو بپرو
هەمانەکەشى پى دانەنى کە کابرا ئەروا ئەم دوکانەکەى بەجنى دێلى و ئەروا. کابرا بە سى
گویدرێژەووە لە بەر دوکانەکەدا رانەووەستى و رېگای بازارەکە ئەگرى. خالە حەمەدیش

دیار نییه ئەوا رینگاو بانیش کەرەکان گرتوویانە. هەرکە ئەهات دەستی ئەکرد بە جێنێوان بە کابرا کە بۆچی ناو رینگاکە‌ی گرتوو. ئەویش ئەبوت: بۆچی جێن ئەدەن؟ مێوژم فرۆشتگە وە خالە حەمەد، پارە‌کە‌ی نەداگمەسی، دوینی هاتم شەروەتیک‌ی دامی -وە قوزلقورتم وئ- وتی بە‌یانی بێرەو لێرە پارە‌کە‌شت وەربگرەو یەک پێ بچورەو. ئەو وتی کەرەکانیشت بێرا، هەمانە‌کە‌شی لێ گل داگمەسەو، ئەوا ئێستە هاتگم کەچی ئەو لێرە نییه نازانم بۆ کوێ ملی شکاندگە».

ئەمە ئەلێ و هەچە ئەکا لە گویندیرێژەکانی و بەرەو دوا ئەیانگێرێتەو وە هەر ئەلێ: هەچە بکەم وە قنگی دایکی ئەو کاوراوە کە وا لە خەلکی ئەکا. ئا بێژە کاورا تۆ بۆچی دەستی خەلکی ئەو پێ؟»

ئەو ئەروا و ئەحە‌ی کەرنوو دیتەو سەر دوکانە‌کە‌ی. لای ئێواره کابرا هەر خۆی تەنیا دیتەو. خالە حەمەد ئەچی بە پیریەو وە خۆی لێ توورە ئەکا و ئەلێ ئەو تۆ لە کویت لە بە‌یانیەو چاو پێت ئەکەم هەر دیار نەبۆیت. پارە‌کە‌م دایە دەست ئەو کورە کە بابجیه کە لە بە‌رانبەر مەو یە بۆت یێنێ بچۆ لێوەرگرە. هەندێ دۆیش ئەکاتە ناو هەمانە‌کە‌ی و لیوارە‌کە‌ی ئەدا بە دۆشاو وە ئەلێ: ئەو‌هش دۆشاو کەردوومە‌تە ناو هەمانە‌کە‌ بێبەو بۆ منالە‌کانت لەو شارە‌زوورە دۆشاو تاسوخە. کابرا وتی خوا راو‌ه‌ستاوت کاو لێدا چوو بۆ دوکانی کە بابجی. کە رووی کردە دووکانی کە بابجی شاگرد کە بابجی وائەزانی مشتەریەو هاتوو وەتی: فەرموو کاکە، ئەمیش بە‌ی قسە چوو دانیش و دوو لۆلە کە‌واویان لە ناو لە‌واشە‌یە‌کا بۆ هێنا وتی: ئەم عەزیزە‌تە بۆ کیشا و دەستی کرد بە خواردنی. کە لێ بوو وە هەستا چوو بە لای شاگرد کە بابجیه‌و، وتی کاکە پارە‌کە کە خالە حەمەد پێداگی ب‌م‌دە‌یت، ب‌م‌دە‌رئ با بچمەو و شەو داها. ئەویش وتی برا پارە‌ی چی بێنە پارە‌ی کە‌بابە‌کە‌ ب‌دە. وتی برا پارە‌ی کە‌بابی چی تۆ خۆت نەتوت فەرموو؟

بە‌ردت لێوارئ ئاوا میوانداری ئەکەن. کورە وەتی: کورە میوانداری چی و پارە‌ی خالە حەمەدی چی، بێنە پارە‌ی کە‌بابە‌کە‌. لەم قسە‌یە‌ک و لەو قسە‌یە‌ک، بوو بە شە‌ریان یەک دوو شاگردی‌تریش لێ کۆ بوونەو دەستیان کرد بە لێدانی و بە داوا کردنی پارە‌ی کە‌بابە‌کە‌. ئەمیش هەر ئەلێ کورە دەوێت باوک پارە‌ی خالە حەمەد کە داگیە پێت ب‌م‌دە‌رئ گو وە ریش باوکتان شاری بۆ خۆتان و میوانداریتان. یە‌کێ لە شاگردە‌کان جامانە‌کە‌ی لە سەر کردەو و بردی لە باتی پارە‌ی کە‌بابە‌کە‌؛ یە‌کی‌کی‌تریشان هەمانە‌کە‌ی لە دەست سەند و مالی

بە سەریا، بۆچ ھەمانە دۆۋەكە نەرژى بە سەر و ریشیا. بەم جۆرە لىك بوونەۋە شەو داھات.

كابرا بە سەرى بىن جامانەو ریشى دۆۋاۋىەۋە گەرايەۋە بۆ خانەكە بۆ لاى ولاخەكانى. ھەر ئەيوت بكمە ۋەقنگ داىكتەۋە ئەحەى كپنوۋ ھەتا رۆژ لى ئەۋىتەۋە. لەو لاشەۋە كە خالەحمەد ئەمى بەمجۆرە دەسە سەر كرد دوكانى خۆى ھەلگرت و چوۋەۋە بۆ مالمەۋە. بەيانى كە رۆژ بوۋەۋە كابرا چوۋەۋە بۆ بەر دوكانەكەى خالەحمەد، خالەحمەد لە دورەۋە ھات بە پىريەۋە دەستى كرد بە جنىۋدان پىنى: وتى كابرا تۆ بۆ لە ناو خەلكا حەيائى منت بردوۋە ئەلىنى پارەى خواردووم، پارە كەى ئەخۆرى؟ تۆ لوولە كەبابت خواردوۋە يا من پارەم خواردوۋە؟ ئەرى خەلكىنە كەباب ئەخۆرى يا پارە؟ ئەرى ئەۋە بۆ لە خوا ترستىك نىيە پىنى شەرى من و ئەم كاپرايە بكا؟

خەلكىكى زۆر لىيان كۆ بوونەۋە، پاشان خالەحمەد وتى خەلكىنە من سى بار مېۋزم لەم پياۋە كپى بە نۆزدە قەران ۋايە يا ۋا نىيە؟ كابرا وتى بەلى ۋاسە. وتى نۆزدە قەرانەكەم داۋوۋە دەست ئەو كوپە كەبابچە بۆى ئەۋىش چوۋ كەبابى خوارد، وتى كەبابت خوارد يا نەتخوارد؟ وتى بەلى ۋە قوزلقورتم ۋى! وتى ئەى ئىتر چىت لىم ئەۋى؟ من پارەم رۆىشتوۋە كەچى تۆش سەربارى دەنگ ئەكەى ۋ ئەلى پارەى خواردووم. ئەرى خەلكىنە ئىۋە ئەگەر دىنىشتان نىيە بۆ خوا قسە بكنە، پارە چۆن ئەخۆرى؟ ئىستەش من لە بەر خاترى دۆستايەتى جاريكى تر پارەكەى ھەر ئەدەمى ئەۋە رۆىشتوۋە رۆىشتوۋە، بەلام بە جارى ناتوانم بىدەمى بە سى جار ئەيدەمى؛ ھەر حەقتەى جارى. كابرا وتى باشە.

ئەمجا خالەحمەد وتى حەقتەى يەكەم بەشىكى ئەۋە چەندە؟ وتى ئەۋە شەش قەران. وتى حەقتەى دوۋەمىش شەش قەران ئەۋە چەند؟ كابرا وتى ئەۋە دوانزە قەران. وتى حەقتەى سى يەمىش شەش قەران ئەۋە چەند؟ وتى ئەۋە ھەژدە قەران. وتى ھا رەحمەت لە باوكت مايەۋە چەند؟ وتى مايەۋە قەرانىك. وتى ئا ئەۋەش قەرانەكە ۋ خوات لە گەل ئىتر بۆچى حەيات بردووم ھەر ئەلىنى پارەى خواردووم؟ ئەۋە ھەر نۆزدە قەرانەكەت ۋەرگرت ئىتر چىت ئەۋى؟ ۋەرنگرت يا ۋەرنتەگرت؟ ئەۋىش وتى بەلى ۋەرنگرت خوا لە برايەتى كەمت نەكا. وتى ۋە دوعا ۋ لىيدا رۆىشت بە تاكە تارانىەۋە، بەلام ئەۋ لاى ۋا بۆ ھەر نۆزدە قەرانەكەى ۋەرگرتوۋە.

- حاجی مه‌لا جه‌لالی سابلاخی له سوله‌یمانی رۆژێک له کۆڕێکی مه‌لاکانا یه‌کێک داوای فه‌توای لێ ئه‌کا ئه‌لێ: حاجی مه‌لا له‌و سه‌ر ڕینگادا مڕیشکێک مرداریوو بووه‌وه منیش نه‌مزانێ پێم پێانا جووچکێک له‌ قنگی ده‌رچوو. ئایا ئه‌و جووجه‌له‌یه‌ هه‌رامه‌ یا هه‌لاله‌؟ ئه‌ویش ئه‌لێ: «برام هه‌لاله‌ هه‌ر دایکه‌که‌ی هه‌رامه‌ چونکه‌ مرداری بووه‌ته‌وه».

- له‌ هه‌رای شیخ مه‌حمودا ده‌سته‌ی شیخ مه‌حمود به‌ کێوی جاسه‌نه‌وه‌ بوون، ته‌یاره‌ هاتبوو دابوونیه‌ به‌ر بۆم و بۆردمان. خه‌لکه‌که‌ش له‌ هه‌موو تیره‌یه‌کی تێدا بوو: له‌ جاف، له‌ به‌رزنجی، له‌ خه‌لکی سوله‌یمانی. ته‌یاره‌که‌ شه‌ڕه‌ی کړدبوون هه‌ر یه‌که‌ له‌ بنه‌ ده‌وه‌نیکا خۆیان شارده‌بووه‌وه. دوو کابرای جاف یه‌کیکیان که‌وتبووه‌ سه‌ر شاخه‌که‌ یه‌کیکیان له‌ خواره‌وه‌ بوو. ئه‌وه‌ی خواره‌وه‌ بانگی ئه‌کرد له‌وه‌ی سه‌ره‌وه‌ پێی ئه‌وت: «ئا، مارف کوچک لێ‌واری تۆ نزیکتری وه‌لای خواوه‌ بانگی لێ‌ که‌ به‌لکوو له‌م ئاگره‌ی قۆره‌ته‌ ده‌ربازمان کا». ئه‌وه‌ی لای سه‌روویش ئه‌یوت: «کوره‌ گووت لێ‌ واری ئه‌م ته‌یاره‌ بێفه‌ره‌ لای خوای لێ‌ به‌رێگمه‌سه‌وه‌؛ نووزه‌م نایگاتی».

- دوو کابرای خۆشناو بۆ ترێ‌ فروشتن ڕینگایان ئه‌که‌ویته‌ ئه‌و ده‌ستی دزه‌بیه‌و به‌ لای گوندیکا تێ‌ ئه‌په‌رن، سه‌یر ئه‌که‌ن وا یه‌کێک له‌ سه‌ر بانیک هه‌ر دوو ده‌ستی خستۆته‌ بنا گۆی و ده‌نگیکێ لێ‌وه‌ دیت. یه‌کیکیان لای وا ئه‌بێ ئه‌م کابرایه‌: «هه‌ی ترێ‌» ئه‌کا، زۆری پێ‌ ناخۆش ئه‌بێ. ئه‌لێ وا ترێ‌ له‌ می‌ گونده‌ی هه‌نه‌ با بچین لۆ گوندیکیکه‌. ئه‌ویکه‌یان ئه‌لێ: «کوره‌ مال ویران نه‌بێ ئه‌وه‌ هه‌ی ترێ‌ نییه‌، ئه‌وه‌ بانگی ده‌درێ».

ئه‌لێ بانگی چنه‌؟ ئه‌لێ: «کوره‌ چما نزانێ، بانگی هه‌مه‌ی ریسوان». ئه‌لێ: چما بانگی هه‌مه‌ی ریسوان چنه‌؟ ئه‌لێ: «کوره‌ چنه‌؟ ده‌ وه‌رنه‌ نوێژان ده‌ وه‌رنه‌ نوێژان».

- شیخه‌لی به‌رۆ هه‌بوو له‌ سوله‌یمانی مزگه‌وتیکێ هه‌بوو له‌ گه‌ل سه‌ی عه‌لی بسمیلادا بۆره‌ خزمایه‌تیه‌کیان هه‌بوو، دلی چه‌که‌ره‌ی لێ‌ نه‌ئێ‌کرد که‌ به‌ لای خه‌لکه‌وه‌ بلیت شیخه‌لی مه‌لا نییه‌؛ له‌ راستیدا شیخه‌یش وا بوو.

جاریک به‌ سه‌ی عه‌لی ئه‌لێ هه‌موو رۆژی پاش عه‌سران وه‌ره‌ له‌ حوچه‌که‌ی منا ئه‌چینه‌وه‌ به‌ ته‌شریفی مه‌لا عه‌لیدا. مه‌به‌ستی شیخه‌لی ئه‌وه‌ بوو لای سه‌ی عه‌لی بێخوینیت و پاشان فه‌قیه‌کی هه‌بوو فه‌قی عه‌لی ناو بوو، به‌وی بلیته‌وه‌. به‌لام ده‌ماری نه‌ئه‌هات به‌

سەى عەلى بلى لە لات ئەخوینم؛ ئەهات ئەم ناوەى بۆ ئەدۆزیهووە سەى عەلىش ئەمەى ئەزانى ئەوەندە هەبوو لە بەر بۆرە خزمایەتیهکە دەنگى نە ئەکرد.

بەلێ هەموو رۆژ سەى عەلى ئەچوو لە گەل شیخەلیدا ئەچوونەووە بە تەشریفى مەلا عەلیدا. شیخەلێش لە بەر ئەوەکە وا لە سەى عەلى بگەیهنن ئەمیش لێى ئەزانى پرسىار و شتى لێ ئەکرد، بەلام پرسىارهکانى هیچ نەبوون. شیخەلێش دانەکانى هەموو کەوتبوون هېچى لە دەما نەمابوو، رۆژى سەى عەلى ئیتر لە وزەیا نەما وتى: «پرو مردوت مری دەست ئەلێى کونە مشکە، تو عەلى، من عەلى خاوەنى کتیب عەلى ئەوى پێى ئەلێیت هەر عەلى، دایکى ئەم هەموو عەلییه بگێم! دە پرو ناوى خۆیشت ناوێ مەلا و منیش هېچ».

- لەو سەرە پیاویکى ئەو دەشتى دزەبیه بە میوانى ئەچن بۆ خوشناوەتى و لەوى مېوانى دۆستیکى زۆر کۆنى ئەبێ؛ لە راستیدا خوشناوەکانیش زۆر مېوان پەروەرن. رۆژیک کابرای دەشتى لە گەل خوشناوى خانەخویدا ئەچنە دەرەووە لە گوندى بۆ ناو رەزان. کابرای خوشناو خۆى کۆ ئەکاتەووە رانک و چۆغەیهکى شى ئەبێ لە بەرى ئەکا و پەتیک ئەکا بە پشتین، تەفەنگیکى حەسکەى کۆنى ئەبێ ئەیکاتە شانى، خەنجەرێکى بێفەرە دەسکەکەى نیوێ شکا بوو نیوێ مابوو ئەیکاتە بەر پشتینەکەیا، تەزبێحیکى دەنگ گەورەش ئەپېچینى بە دەسکى خەنجەرە شکاوەکەدا.

بەم تەدارەکەووە ئەچنە دەرەووە ئەچن لە سەر تاوێریک دانهێشن و دەست ئەکەن بە قەسەى خوش کردن. کابرای دزەبى تۆزى سەیری خەنجەرى بەر پشتینى خوشناوەکە ئەکا و ئەلێ: جا ئەم خەنجەرە چى لێ دێ و تو هەلت گرتووە؟ هەر ئەم وا ئەلێ کابرای خوشناوى چاوى سوور هەل ئەگەرێ و ئەلێ: «ما وا دەرى» و بە خەنجەرەکەى پەلامارى کابرا ئەدا و دوو سێ خەنجەرى بۆ دادینتەووە بەرى ناکەوێ. کابرای دزەبى پشتا و پشت ئەکیشیتەووە بە پشتا ئەکەوێ و لە هەلدیرەکە بەر ئەبیتەووە. ئەمجا خوشناوەکە کە ئەزانى وا لە وزەى خەنجەر دەر چوووە دەست ئەداتە تەفەنگەکەى و دوو سێ ساچمەى تێئەگرێ. بەرەکەت دا ئەویشى بەر ناکەوێ. ئیتر کابرای دزەبى هەر لەوى دا هەلدیت و ئەگەرپتەووە بۆ دەشتى.

پاشان کابرای خوشناو خۆى بە تەنیا ئەگەرپتەووە بۆ گوندى. پێى ئەلێن مېوانەکەت چى لێ هات؟ ئەویش کارەساتەکیان بۆ ئەگێرپتەووە. ئەلێن: ناخر چۆن تو شتى وا ئەکەى؟

ئەو میوانت بوو. ئەلێ: «ئەخو چما دەبیتن ئەو بە پۆزە‌ی لەمەربابی بری ج نینە، منیش لۆم راوەشان‌د و پاشان سێ بیست و نیویشم تینگرت. ئاوا دایەلی دەگیم».

ئەو تەفەنگە حەسکانە حەفتا ساچمەیان ئەخوارد پێیان ئەوت حەفتا خۆر؛ ئەو نەینەزانی حەفتا چەندە ئەیوت: «سێ بیست و نیو». «پۆزە‌ی لەمەربابی»شی مەبەستی خەنجەرە‌کە‌ی بوو.

- دەنگ وایە کە دوو مەلایە کە لە سەر شانی راست و چەپی هەموو کەس هەیه؛ هێ لای راست چاکە ئەنووسێ و هێ لای چەپ خراپە. ئەو تە کە پیاو نوێژ ئەکا و لە ئاخری نوێژە‌کە‌یا کە لێ ئەبێتە‌وه لا ئەکاتە‌وه بە لای راستە‌وه ئەلێ: «السلام علیکم ورحمە‌اللہ و برکاتە».

لالەسەر حەد نوێژی ئەکرد کاتی کە بە لای راستا سەلامی ئەدایە‌وه ئەیوت: «سلاو لەو‌ه‌ی فرە لە قەیتوول خۆشە‌ویستەرە». کە لای ئەکردە‌وه بە لای چەپا بۆ سەلام دانە‌وه ئەیوت: «بۆ فرە بێتەرە‌ی نە‌گریسە، گۆرت گۆم کە».

ئەمە مەبەستی مەلایە کە تە‌کان بوو، قەیتوولیش کۆری خۆی بوو زۆری خۆش ئەویست.

- شیخ مەرفی قەرە‌داغی هە‌بوو لەو ولاتی خانە‌قینە تۆزە تۆزە دەرزی بە فەقیانیش ئەوت. فەقییە‌کی خە‌لکی ژاوە‌رویش هە‌بوو فەقی کەریمی ناو بوو. شیخ مەرف دەرزی «ارشاد العباد»ی بێ ئەوت. لە بەر ئەو کە فەقی کەریم پرسیار و شتی لێ ئەکا (چونکە لە جوابدانە‌وه ئەکوێل بوو) هەرکە ئە‌گە‌یشتە شوێنی کە هەستی ئەو‌ه‌ی بکە‌دایە ئەوا فەقی کەریم پرسیاری لێ ئەکا ئەیوت: «بە خوا فەقی کەریم گەرە کۆری خۆم ئێستە رە‌نگبێ لای خۆمان خۆش بێ؟» ئەویش ئەیوت لای خۆمان کۆییە؟ ئەیوت: «شیتە نازانی؟» سە‌وه قەرە‌داغ ئەویش ئەیوت: بە خوا قۆربان ئێستە کە‌ما زۆرە لەوێ.

- شیخ مە‌حمە‌دی شیخ جە‌لال گێ‌راپە‌وه وتی: مە‌لام‌مە‌دی چەرچە‌قە‌ لا وتی: سالیکی چوومە ئەو گە‌رمیانە بۆ مە‌لایە‌تی رە‌مە‌زان. چوومە‌گوندی «دروژنە»، لەوێ ئەو رە‌مە‌زانە بووم بە مە‌لای ئەوان و لە مالی «شیخ عیسا»ی دروژنە‌دا بووم. لە دیواخانە‌کە‌ی ئەوا نوێژ و تە‌راویحمان ئەکرد و پاشان لە‌گە‌ڵ خە‌لکی ئا‌وا‌ییدا دائە‌نیشتین وە‌عزیکیشم بۆ ئە‌دان و

ئەكەوتىنە قسە كردن. سەماوەریش لەو لاوە دەنگى ئەهات، شەوچەرەش چى بوايە
 ئەيانەتينا. پاشان ژوورپىكان بۆ من دانابوو، كە بلاوە ئەكرا من ئەچووم لەو ژوورە ئەنووستم.
 شەويك لوتىيىك بە مەيموونىكەو هاتە درۆزنەو ئەویش هەر هاتە مالى شىخ عيسا
 خزمەتتىكى باشيان كرد و پاشان ئەویش بۆ نووستن هەتايانە ژوورەكەى لاى من.
 هەروا دانىشتبوين قسەمان ئەكرد دوو بە دوو هەشتا خەومان لى ئەكەوتبوو وتى:
 «مامۆستا ناشوكرى نەبى مەسلەحەتەكەى ئىمەش وەكوو ئەوى ئىوہ باوى نەماوہ. جارەن من
 كە ئەهاتمە ئىرە چ ئىحترام و قەدرپىكان ئەگرتم، ئەوہ تە ئىستە خستووميانەتە پال جەنابت و
 لە گەل تودا ئەمخەويتن».

- حاجى شىخ عەبدوللا كورپى گەورەى شىخ بورهان بوو، چاوى تىكچوو بوو،
 حەكىمىك دەرمانى ئەكرد. حاجى مەلامحەمدى شەرەفكەندى لىي ئەپرسى چاوەكانت
 چۆنە؟ ئەلى: «قوربان بە قسەى حەكىمەكە ئەلى سى رۆزە چاكە».

- ئۇ بالى بە ئەستۆى ئەو كەسە بۆى گىرامەوہ.
 ئەحەى جاو لە سولەيمانى پياويكى قسە نەرمى هەزار بوو، تەبەقى حەلوای بە دەستەوہ
 ئەگرت ئارەزووى بكردايە حەلوایەكى ئەدا بە يەككىك بە مەجىدبەك، ئارەزووىشى بكردايە
 نەيئەدايە.

ئافرەتتىكىش هەبوو هەر لە سولەيمانى «پوورەسەمەن»ى ناو بوو. رۆژىك پوورە
 سەمەن سەرى رى بە ئەحەى جاو ئەگرى پىي ئەلى مامەحەمد وەرە با گەرە بكەين.
 مامەحەمد ئەلى گرەوى چى و لەسەرچى؟ پوورەسەمەن ئەلى لە سەر تەبەقە حەلوا. ئەگەر
 من بردمەوہ تەبەقە حەلواكەت ئەبەم، ئەگەر توش بردتەوہ بۆت پەرپ ئەكەم لە حەلوا. ئەلى
 باشە دەى.

پوورەسەمەن ئەلى: مامەحەمد -بلامانى- قۆز لە سەر ئەووترەوہ يە لا زىرەوہ يە؟
 ئەلى: بە خوا كەرە بۆچى نازانم لە سەرىوہ يەتى. پورەسەمەن پىشتى بۆ هەلئەكا و خۆى بۆ
 دائەنەويتى ئەلى ئەوہ نىيە لە زىرەوہ يەتى؟ مامەحەمد سەرى ئەكا و ئەلى: وەللا راست
 ئەكەى تەبەقە حەلواكەى لى ئەستىنى.

مامەحەمد ئەچى تەبەقىكى تر پەيدا ئەكاتەوہ دوو سى حەلوای ئەخاتە سەرو دەست
 ئەكاتەوہ بە حەلوا فرۆشتن. لە پاش چەند رۆژىكى تر پوورەسەمەن سەرى پىي

ئەگریتەو ئەلئ: مامەحمەد با گەرەو بکەینەو. ئەلئ: بە خوا ئەمجارە لیت ئەبەمەو. حەقی خۆمت لئ ئەکەمەو. ئەلئ: ئاخر منیش مەبەستم ئەوێه ئەو جار دورانت، ئەمجارە بەزەبیم پیا تا ییتەو بەلکوو بیبەیتەو. مامەحمەد دلی خوش ئەبئ ئەلئ باشە. ئەلئ مامەحمەد قۆز لە سەر ئەوێترەوێه یا لە ژیریەوێه؟ ئەلئ: بە خوا کەرە لای وایە ئەو جارەکە ی ترە لێم بەریتەو. کەرە ژیرەوێه. پوورەسەمەن بەری بۆ هەل ئەمالئ و ئەلئ: ئەها سەیری بکە لە سەرەوێه. مامەحمەد سەیر ئەکا وایە. ئەو جارەش تەبەقە حەلواکە ی لئ ئەستێنئ.

پاش ماوێهکی تر دیسان سەری پئی ئەگریتەو، ئەلئ: مامەحمەد ئەمجارە بە بئ گومان ئەبەیتەو وەرە با گەرەو بکەینەو. مامەحمەد تەماع ئەیگرئ و ئەلئ باشە، ئەلئ: مامەحمەد قۆز لە سەر قنگەوێه یا لە ژیریەوێه؟ مامەحمەد ئەلئ: پڕۆ دەلەسەگ قۆزی تۆ وەکو چەرخ و فەلەک وایە دەمئ لە سەرەوێه و دەمئ لە ژیرەوێه. من گەرەوی وا ناکەم. - عەبە ی حەمەخەیات هەبوو لەگەل رەشە ی ئەمین چاوش. بەمیان ئەوت رەشە خێل^{۲۳}. ئەمجا بلێن حاجی عەبەو رەشە ئەچن بۆ حەج. دوو بە دوو ئەچن لە دەوری کەعەبەو دانهیشن و دەست ئەدەنە ژیر چەناکیان و روو ئەکەنە کەعە. حاجی عەبە ئەلئ: «خوایە ئەوا هاتوینە تە لات خۆت و خۆم ئەیزانین کە من تا ئێستە چ خراپەو خراپکاریەکم کردووە، ئەوی ئێستە بە دەستمەوێه پۆلیکی حەلالی تیندا نییە هەموویم داو بە شانما بە خۆم و ئەو ئەم وەرگمەو هاتوومە تە لات. تۆیش کەیفی خۆتە ئەگەر پیاوێم لەگەل ئەکە ی بیکەو مالت ئاوابئ! ئەگەر ناشیکە ی جارێکیکە نایمەو. ناوێرم بیلیم بەلام مالت کاول بئ بۆ شوینئ کە گرتووتە. ئەوێش بزانه بە مەرقدی کاکەحمەد بڕوا بکە ئەگەر لێمخۆش ببئ هیچ دەنگ ناکەم».

ئەمجا حاجی رەشەش کە لە تەنیشتیەو دانیشتبوو ئەو دەستی پیکرد وتئ: «خوایە بڕوا بەمە مەکە زۆر داوبازە تۆ نایناسی من ئەیناسم، هەر چیهکی وتووێه ئەکا تەنها ئەوێ راستە کە ئەلئ پارەکم حەرامە، ئەمە من شایەتی بۆ ئەکەم. بەلام تۆ گویت لە من بئ، من هەر خۆم ئەزانم چەندە بئ نامووسیم کردووە. هەر من خۆم ئەزانم ئەو پارەیه کە هیناومە بۆ ئەم حەجە بە چ دەست بڕینیک کۆم کردۆتەو. ئەکە ی قەبوولی ئەکە ی بە سەری پیغەمبەر قەبوولی ئەکە ی خۆم ئەزانم چی بکەم. دیسان وا پیت ئەلیمەو گویت لە قسە ی

ئەم کابرایەى تەنیشتمەو نەبیت، لە گەل ئەو شە ئەگەر لە بەر من لێى خوش بێت قەیناکا، ئەمەش ھەر بۆ ئەو کە چووینەو بۆ سولەیمانی بە خەلکە کە بێم خوا لە بەر من لێى خوش بوو».

قسەى نەستەق

- سالیك لە عێراقدا ئافەتەى ك داکەوتبوو عەلەم ھەموو تووشى چەپلە لێدان بوو. لە راستیدا چەپلە لە ھەموو شت زیاتر باوى ھەبوو. بەتایبەتى لە ولاتى كوردەوارى عێراق كە خەلکە کە کۆ ئەبوونەو بە ناو کۆلانەکانا ئەپرۆشتن، یەكێك سەر مەلا بوو، بە دەم چەپلەو ئەبوت: «با» عەلەمەكەى تریش بۆیان ئەسەندەو ئەیانوت: «بژی». ئیتر چى بژی ئەو خۆیان کتیا ن مەبەست بووایە ئەو بوو.

لەو ولاتى سولەیمانى مامۆستایەكى مەكتەب ھەبوو تووشى ئەو دەرە بوو، ئەچوو بە قسەى خۆى لە گەل «گەل» دا كفاحى ئەكرد. ھەموو كارو كاسى و دەرس وتەو ھى بووبو بەم خووە. مال و منالیشى ھەبوو بە جێى ئەھىشتن و ئەچوو بۆ كفاح. جارىك دە رۆژ لە مەلەو و ن ئەبى و ئەچى بۆ كفاح. پاش دە رۆژ چەند كەسىك لە ھاورپكانى ھەلنەگرى و ئەلنى با بچین لە مالى ئیمە قاوەلتى بكەین. ھەر كە دیتەو لە دوورەو بە ژنەكەى ئەلنى: ئافرەت چیمان ھەیه؟ ئەویش ئەلنى: «نانى چەپلە بە چىشتى با بژیەو».

- وتیان قرژال بە دوو سەرەو ئەرۆى؟ وتى: «جاھىلییە و چەم و خەم».

- باجى خەجى ھەبوو خەلکى سولەیمانى بوو. كورپكى خوشكەزای ھەبوو زۆرى خوش ئەوێست، ھەموو جار پتێ ئەوت: «ئۆ رۆلە بى بە دارەكەى قەرەداغ ھەزار لەقت لى بپیتەو». ئەمە مەبەستى ئەو بوو كە عومرى درێژ بى و نەتەو ھى زۆرى لى بكەو پتەو.

- لە زەمانى «كەكەمە» دا جوولەكەى ك ھەبوو لە سولەیمانى «خواجەمووشى» ى ناوو بوو. كەكەمە خوشى ئەوێست، لە گەرەكى گاورانىشا پیاویك ھەبوو «ئالتون

ئەفەندی» ناو بوو، گاور بوو نەك ئەم ئالتوونی دوااییه. كاكەحمەد ئەویشی ھەر خۆش ئەویست، ھاتۆچۆی كاكەحمەدیان ئەكرد و زۆر دلایان پتوھ بەند بوو.

رۆژێك خواجه‌مووشی و ئالتوون ئەفەندی لە لای كاكەحمەد ئەبن، بوو بە دەم قەرەیان لە سەر عیسا و موسا. خواجه‌مووشی ئەلێ موسا گەورەترە، ئالتوون ئەفەندی ئەلێ عیسا گەورەترە. لە ئەنجاما ئالتوون ئەفەندی ئەلێ: «خواجه‌مووشی، ئەمە ی پێ ناوی ھەزرەتی عیسا مردووی زیندوو ئەكردوھ، كەچی موسا بە دار ئەیدا لە كاپرایەك و ئەيكوشت. ھەزرەتی عیسا ھەر لە بێشكەدا قسە ی ئەكرد؛ كەچی موسا لە تەمەنی چل سالییدا ئەیوت خوايە زمانم بكەرەوھ و قسەم جێ خۆی بگرن. ئەگەر برواشم پێ ناكە ی ئەوھ حاجی كاكەحمە تەماشای قورعانی ھەزرەتی محەمەد بكا بزانی ئەمە ی مەن ئەیلیم ھە یە لەویدا یا نە؟» بەمە پۆری خواجه‌مووشی دا و جوو كە ی لێ پری.

- كاپرایەك ھەبوو خەلكی ئەو سیوھیلە بوو. لە گەل فەقێ و مەلادا زۆر دانیشتبوو گەلێ جار گوینی لێ ئەبوو كە مەلاكە ئەیانوت: «انا لله و انا اليه راجعون». ئەمیش ھەر قسە یەك ئەھا تە پێشەوھ خیرا ئەیوت: «ئینا لیل».

رۆژێك لێیان پرسی: خالە بۆ مەعنای ئەوھ ئەزانی وا ھەموو جار ئەیلێ. وتی: «وہللا بە تەواوی نایزانم بەلام ئەزانم بۆ زیافەت و زەماوہن و ئاھەنگ و بەزم نییە».

- «خلە ی محمووی پیروھیس» خوشکێکی ھەبوو دابووی بە مێرد. پاش ماوھ یەك مێردی خوشکە کە ی مردبوو. لە خەلە ئە پرسن مامەخلە پیزە ی خوشک مێراتی چی بەر کەوت لە مێردە کە ی؟ وتی: «چوار مانگ و دە رۆژ».

- ھەر لەم خەلە ی پیروھیسە ئە پرسن مامەخلە ئەبێ یە کێ عومری نەوھ سال بێ و منالی بێ؟ ئەلێ: «بەلێ ئەگەر دراوستی بیست سالانی ھەبێ».

- «ئەحە ی کەرنوو» جارێك ئەچیتە کۆیە سەیر ئەکا پیاویك دوو منالی جوانی لەگەلایە. بە پیاوھ کە ئەلێ: ئەری برا تۆخوا تۆ ناوت چییە؟ ئەلێ: عەبدولواحد. ئەلێ: «دە لاچۆ تۆ بە جێیان بێلە مە عەبدی ھەر دووکیانم».

- ھەر ئەم ئەحە کە نوو ژنە پێشووە کە ی ئەمری و ژنیکی تر دیتی. لیتی ئە پرسن مامە حەمەد چۆنە ئەمەیان؟ ئەلێ: «دەنگ مە کەن دوو چاکە لە چاکەکانی بەهەشتی تێدا یە: یە کێ فێنکی و یە کێ فراوانی».

- مە لا سە عیدیکی ئێبێن عەباسی ھەبوو ئە یانوت سەروسە و دای لە گەل ھەتیو و مە تیودا زۆر بوو. رۆژیک لیتی ئە پرسن مە لا سە عید زۆر سەیرە ئەوانە ی دزی ئە کەن ئەوانە ی بەنە و خوێن پیسی ئە کەن کۆششی ئەو ئە کەن کە بە دزی بیکەن و ئیشە کەیان دەر نە کەوێ، تۆ بۆچ وا بە مجۆرە ناو بانگت دەر کردوو وە حەیات چوو؟ ئەویش ئەلێ: «یە کێ ئیشی بکەوێتە بەر دەستی منالان چۆن حە یای ناچی؟»

- «فایە قێکەس» جاریک ئە چن بە سەریا سەیر ئە کەن عەرەق ئە خواتەو، بە لام لە باتی مەزە کە ی میوژ و ترێی داناو. قومێک لە عەرەقە کە ئە خواتەو، دهنکێ میوژ و بۆلە ترێک ئە خوا بە سەریا. ئەلێن فایە قە کویر ئەمە چییە؟ ئەلێ: «ئیشی ئیوہ نییە ئەمە کور و باوک و رۆحول قودوسە».

- مامە یارە ھەبوو، پیر بوو بوو. لێیان ئە پرسی مامە یارە لە شتومە کێ شەوی زاوایی چیت ماو؟ ئە یوت: «بە خوا بڕاینە تەنھا تەفە کەم ماو».

- پاشا کورە ی رەواندز جوولە کە یە کێ لا ھەبوو حاتانی ناو بوو؛ خۆشی ئەو یست. مە ی تەرێکیشی لا ھەبوو وسە ی ناو بوو، بە لام ھەتا حەز بکە ی وسە ناشیرین بوو. خۆت ئەزانی ئەو سەردەمە جوولە کە لە رەواندز ھێچ قەدر و قیمە تێکیان نەبوو، ھەر کەس ھەلئەستا قسە ی پێ ئەوتن، لە بەر ئەمە وسەش بە تەواوی بە قسە پێ وتن فیری حاتان بوو بوو.

رۆژیک وسە بە حاتان ئەلێ: «کافر تۆ خۆت و ھەموو جوولە کە کان کافرن». حاتانیش ئەلێ: «بە خوا وسە نە من کافرم نە جوولە کە کان کافرن. کافر ئەو کە سە یە کە لای وایە خوا تۆ ی وە جوانی دروست کردووە».

- کابرایە ک ھەبوو لە «سەقز» زۆر ناشیرین بوو؛ ناشیرینە کە ی لەو ناوہا دەنگی دابوو وە. ئەم کابرایە مەلاش بوو، بە لام کاسبی ئە کرد. کورێکی ھەبوو فەقێ عەولای ناو

بوو له فه‌قیتی هاتبووه‌وه بو سەردان. هەرچەن ئەچووه ماله‌وه سەیری ئەکرد باوکی له ناو ئاوینەدا سەیری خۆی ئەکا و لێویشی ئەبزوێ و ئەم نەینەزانی چی ئەلێ: کوتوپەر جاریک چوو ژوورەوه سەیری کرد باوکی دیسان سەیری خۆی ئەکا له ئاوینەدا و ئەلێ: «الحمدلله‌ الہی سورتی فاحسن سورتی». هاتە دەرەوه یەکیک له بەر دەرگای حەوشەدا بوو وتی باوکت له ماله؟ وتی: بەلێ. وتی: چی ئەکا؟ وتی: «چی ئەکا؟ خەریکە خوا ئەخاتە درۆوه».

- له سنە له سەر قەبرانی شیخان چەند گۆرپکی درێژ ھەبوون، ھەر زۆر زۆر درێژ بوون. ئاغە حەمەحەسەن ھەبوو رۆژیک لە گەل ھەندێ کەسا بەویدا تێئەپەڕی، سەیری ئەو قەبرە درێژانە ئەکا. بە لایەوه سەیر ئەبن ئەپرسی ئەمانە چین؟ ئەلێن ئەمانە قەبری ئەسحابەن. تۆزیکێ تر تێیان ئەفکری و ئەلێ: «ھا، ھا، بەلێ ئەمانە ئەبن ئەسحابە گەل بن ئەو ئەسحابە گەلە کە بە بەیداخە کانیاوە لێرە نریاگن».

- مەلا توفیق ھەبوو له سولەیمانی دەستی حەکیمی ھەبوو؛ داو دەرمانی ئەفروشت. حاجی کەرمی شەمقاریش ھەبوو پیاویکی زۆر پیر بوو. رۆژیک ئەچیتە لای مەلا توفیق ئەلێ: سێ ژن ھەبە بە دایمی کەلەکەم و بەر موسلدانم و ناو سکم ژان ئەکا. دەرمانیکم پێ نالێ بیخۆم و چاک بێمەوه؟ مەلا توفیقیش ئەلێ: «مەعجونی تۆ تەلاقە، بخۆ چاک ئەبیتەوه».

- له ھەولێر کابرایەک له مامۆستا مەلا سالاھێ کۆزە پانکە ئەپرسی: مامۆستا بۆچی له زەمانی پێشوا ھەرکە ھەل ئەستا یا داوای خواپی ئەکرد یا داوای پیغەمبەری ئەکرد؛ کەچی ئێستە کەسیک نییە داوای ئەوانە بکات. ئەویش ئەلێ: «رۆلە ئێستە ئەوەندە زولم و ستەم زۆر بوو خەلک نە خواپی بە دلا دیت و نە پیغەمبەر».

- کابرایەک بە دراوسێیەکی خۆی وت فلانی چوار رەبەگەنم ھەبوو تا خەبەرم بوووه مشک ھەمووی خوارد. ئەمیش وتی: «فلانی منیش چوار رەبەگەنم ھەبوو تا مشک خەبەری بوووه من ھەمووم خوارد».

- میرزائیسماعیلی نوسرەت نزام ئاغایەکی بە دیمەن و پیاویکی ناودار بوو لە دى «مامیزەک». مامیزەک گوندیکە لە بەینی کرماشان و سنەدا نزیک بە «سونگر».

ئەم نوسرەت نزامە پیاویکی ھەبوو ھاشمی ناو بوو. سەرەتا ھیچ لووتی پیا نەئەھیناو زۆر لە گەلی خراپ بوو. رۆژیک ھاشم پیتی ئەلێ ئاغەى نوسرەت نزام تۆ نازانی ئەم ھەموو خرایبە کە لە گەل منى ئەکەى لە گەل خۆتى ئەکەى؟ ئەلێ چۆن؟ ئەلێ: «وەختى خۆى حاجى میرزا مەجیدى باوکت خوازینی دایکى منى کردبوو، ئەگەر ئەو خوازینی پیا بەکەوتایەو ببونایە بە ھاوسەر، ئیستە من تۆ ئەبووم».

نوسرەت نزام قسەکەى بە لاو ھەسەر ئەبێ، ئیتر لەو وەختە بە دواو ھە کردى بە پیاو ماقوولی خۆى.

- کویخا یوسفى تاو ھەگۆزى لە «پشتە» لە لای شیخ نەجمەدینی بیارە ئەبێ. ئەم کویخا یوسفە پیاویکی پیاوانەو کوردار و دەست رۆشتوو بوو، وە خۆیان لە بەرەى مەلا ئەبۆبەکرى مونسف ئەزانى.

مخە ناویکیش ھەبوو رووتەلەو بیفەر بوو. ئەچیتە لای شیخ نەجمەدین پیا ئەلێ یا شیخ منیش تاو ھەگۆزیم و لە بەرەى مەلا ئەبۆبەکرى مۆسەنفم. تۆیش شایەتى ئەو ھەم بۆ بەدە کە منیش وەکوو ئەوان سەیدم. کویخا یوسف لەم قسەى توورە ئەبێ و ئەلێ: «ئەرى مخە پیس ئەو تۆ ئیژى چی؟ سەید ئەوئ ناوچەوانى نوورانی وئ، ناو قەدى باریک وئ، دەست و پەنجەى تۆ قەلەمى وئ، تۆ لە کوئ ئەوئ وە سەید؟ سەر و شکلت ئیژى مەمۆنە قنگت ئەو ھەندە فراوانە باو ھەشی بەلمى پیا ئەچى، ئاخەر تۆ کەى ئەوئ وە سەید؟»

- پیاویکی بەرزانی ھەبوو «محەمەد ئەمین بیجان» ی ناو بوو، تەمەنى تەنگى لە ھەفتا سالیک ھەلچنى بوو. ماو ھەیک بوو لە کۆرى شەر و برا بوو. رۆژیک بیستی وا ئاگرى شەریک کراو ھەتەو ھەتەو دیسان بەرزان تێ ھەلچیتەو ھە. کە ئەمەى بیست لولەى تەنگەکەى گرت ھەلى سووران و وتی: «پیاو ئەو ھەیک بکۆریتى و بلووریتى بۆ شەر نە وەکو ژنان لە گوئ ئاگردانا دانیشى».

- کابرایەکی «یوسۆجانی» کوریکى ھەبوو مردبوو. خەلکوخوا دلایان ئەدایەو ھە ئەیانوت خوا بە رەحمە، ئیشەللا جەزای سەبرەکەت ئەداتەو ھە. ئەویش ئەبوت: «تۆ خوا براگەل واز بیرن، خوا ھیچ کوڕ و کچیکى نەبوو ھەم بمریت ھەر خاسە ھاریش ناوئ».

- جاريك مەحمووپاشا ئەلئى: پياويكى ژېرم ئەوئى بېنىرم بۇ شار بۇ لاي ھوكومەت. فەقى شېتە لەوئى ئەبئى ئەلئى: «پاشا ھەر كە ئەقلى بوو لەم دىواخانە دەرچوو».

- مەلافەيزوللا ھەبوو لە سنە شاعر بوو. رۆژيک نيزامولئىسلام پئى ئەلئى: «كئى لە گشت كەس بە لاي تۆو ھۆشەويستەرە؟» ئەلئى: «ئاغەى نيزام ئەو كەسە كە سكم تيرىر بكا». ئەلئى: من تيرى ئەكەم. ئەلئى: «ئاغە نيزام ھۆشەويستى بە قەرز ناوئى».

- پياويكەم لا بوو «مام پيرداود» مان پئى ئەوت. رۆژيک ھەندى ژير جگەرەو ئىستان و شتە ھەبوو و تەم بياشۆ. پاشان ھۆم ھەلم گرتن كە بۆى بەرم بۇ سەر ئاوەكە. ئەو نەبھيشت. و تەم: «كورە ئەبھەم ئەگەر نەشكىن، قەينا كا». وتى كورە ئەگەر بشكىنئىش ھەر قەينا كا چونكە كاسەيە كابان بيشكىنئى دەنگى نايە».

- كابرايەكى ھەزار لەو كويستانە لە بەر كئويكى گەرەدا رائەو ھەستى و زۆر بە نامەرزۆيەو ئەلئى: خوايە ئەم كئو ھەم بۇ بكە زير. سەير ئەكا كئو ھەم بوو بە زير. واقى و ر ئەمىنئى كە ئەمەى چۆن بۆ ھەلگيرئى. ئەلئى: «خوایە ھەر كە داواى كەمت لئى ئەكا كوير بئى». سەير ئەكا ھەر دوو چاوى كوير بوو.

- شەيخ مەحيەدينى خەتیب ھەبوو لە سولەيمانى كە يەكئىك لە ئىشەيكا سەرنەكەوتايە ئەيوت: «فەشە لە فعلى مازيە قەت كولانەكەى خۆى ون ناكا».

- كابرايەك ھەبوو لەو ولاتى پىنجوينە «مۆلە شەيت» يان پئى ئەوت. مەلا ئەورە ھەمانى پىنجوينئى ھەر فەقيەكى ئاخىر مادە خوین ئەچوو ھەم لاي بۆ دەرس خویندن، مۆلەش ئەچوو ھەم بن دەستى فەقيەكەو ھەم سەماعى ئەكرد. فەقيەك رۆژئى ئەچئى كئىبى «جمع الجوامع» ئەباو دەرس ئەخوینئى، مۆلەش «ناگەھان» يەك ئەباو لە تەنیشە فەقيەكەو ھەم پانى ئەكاتەو ھەم دەست ئەكا بە سەماع كردد. مەلا ئەورە ھەمان پئى ئەلئى: مۆلە جەمەت تا جەوامع و ناگەھان چۆن رئى ئەكەون؟ ئەويش ئەلئى: «قوربان بۆ يەكى شيرى پاك بئى ھېچ فەرقى نەيە».

- كىتئىيى عبدولھەككىم و خەيالى لە ناو فەقئىيانا مەشھوورە كە رەق و گرانە. ھەر ئەو مۆلەيە رۆژىك ئەچىت ئەو كىتئە لە يەكئى لە فەقئىيەكان ئەدزى و ئەيخاتە ناو تۆرە كەيە كەووە ئەيخاتە بنى ھەوزى مەزگەوتە كەووە. لە پاش سى چوار رۆژ ئەچى دەرى ئەھىنئەتەو. ديارە كىتئە تلىساو تەووە وەكوو ھەویرى لى ھاتووە. جا ئەيوت: ئەو ئەم فەقئىيانە ھەر ئەلئىن عبدولھەككىم و خەيالى رەقە، كوا رەقە؟ چاوتان لئىيە چۆن تلىساو تەووە؟ ئەو ئەوان نایزان.

- سالى غەزاكە شىخ نەجمەدىن و شىخى ھىسامەدىن چوو بوون بۆ غەزای رووس و گەراپوونەو. كۆر و كالى ھەورامى چوو بوون بۆ پىشوازيان. مەلا ھىسنى كۆر مەلا قادرى بيارەش لە گەل ئەو پىشوازيكەرانەدا بوو. كۆر و كال ھەر يەكە سواری شتىك بوو بوون مەلا ھىسنى بە پىيان بوو. شىخى ھىسامەدىن پىي ئەلئى: «مەلا ھىسنى ئەو كەرىك نەبوو سواری بىي؟» ئەويش ئەلئى: «قوربان كەر زۆرە، بەلام بەر من ناكەوئ».

- مەولەوى چاوەكانى كۆر بوو بوون؛ لە پاش ماوەيەك مەلا موسايەكى پاوەيى ھەبوو ئەچى بۆ لای و دەست ئەكا بە دلدانەوێ مەولەوى و ئەلئى: «ھىچ پىي سەغلەت مەبە ئەگەر بزانی سەواب و جەزای بىچاوى چەندە زۆرە، خوزگات ئەخواست بۆ ئەو كە خوا ھەر دوو دەست و قاچىشت كۆچ بكاو تووشى ملەخرەش بىي».

مەولەويش ئەلئى: «مەلا موسا ئەگەر بە ھىچا نەزانم جەزای چاوە نەبوون چەند زۆرە، بەدەدا ئەيزانم كە تۆ يى نايىنم».

- حاجى برايم ئاغای ەمبار - خوا بى قەزای كا - پياويك بوو ئەوئەندە سەرى لە ئىش و كارى دنيا دەرئەتەچوو. بە پىچەوانەى خۆى كۆرپكى مندالى ھەبوو زۆرى خوش ئەويست. رۆژى لئى ئەپرسى كۆرپى بابى ھەزەت ئەكرد سەد ھەزار تەمەنت ببوايەو وەكوو بابت ئاقل بوويتايە؟ ئەلئى: نەوئەلا بابە. ئەلئى بۆچى كۆرپم؟ ئەلئى: «ئەترسم ئەو ئەقلەى بابم كە بە منەو بى ئىشكى وام يى بكا سەد ھەزار تەمەنەكەم لە دەست دەركاو ھەر ئەقلەكەى خۆى بىمىنئەتەو؛ منىش ئەوئەم ناوئ». باوكىشى ئەلئى: «ئافەرەم كۆرپى خۆم ديارە تۆ لە ھەموو كەس زياتر بابى خۆت بە ئاقلتر ئەزانى. ئەى لە بابت كەوئ بىچۆكەوئ».

- ژن و پیاویک هه‌بوون له ره‌واندز هیچیان چاویان نه‌بوو، له ئەنجاما بوون به هاوسهری یه‌ک. ژنه‌که به پیاوه‌که‌ی وت: «کووم ده‌بینی؟» پیاوه‌که‌ش وتی: «تۆ کوو من ده‌بینی منیش وا تۆ ده‌بینم».

- ئەمین چیتەر هه‌بوو له سوله‌یمانی زۆرتر معامله‌ی مه‌ر و بزنی له گه‌ل شاره‌زورر بوو. که شاره‌زورریه‌کان ئەهاتن و ئەچوونه مالی به نان و ماستاو و شتیکی وا به‌پڕ ئەکردن و ئەیوت: «له گۆپی بابی بێ برنجی به‌م؛ ئەگەر روژمان ئەبوو قبولیه‌کی باشم بۆ لی ئەنان». ئەوانیش ئەم قسه‌یانه به خه‌لات ئەزانی و ئەیانوت نه‌وه‌للا کاکه‌مین زه‌حمه‌ت مه‌کیشه‌خوا نه‌یو‌پڕ ئەم نان و ماستاوه‌ فره‌ خاسه‌.

- جارێک کابرایه‌کی به‌ل‌خه‌یی له‌گه‌ل کابرایه‌کی عه‌بابه‌یلی له‌ به‌ل‌خه‌وه‌ دین بۆ عه‌بابه‌یلی. به‌ل‌خه‌ هه‌نجیری زۆر چاکی هه‌یه. به‌ل‌خه‌یه‌که هه‌ر له ماله‌وه پڕ گیرفانی ئەکا له هه‌نجیرو به‌پڕ ئەکه‌ون. کابرای عه‌بابه‌یلی له پێشه‌وه ئەروا به‌ل‌خه‌یه‌که جار جار له هه‌لیکا هه‌نجیری‌ک له گیرفانی ده‌ردینێ و ئەی ته‌پتینه‌ ده‌می. ئەمیش له به‌ر ئەوه که ئەزانی ئەو هه‌نجیری پێه‌و به‌ دزی ئەمه‌وه ئەیه‌خواو واش ئەزانی که ئەم پیتی نازانی جار جار لایه‌کی بۆ ئەکاته‌وه ئەویش بۆ ئەوه ئەم پیتی نه‌زانی بای ئەدا و لوولی ئەداو قووتی ئەدا و ملی گه‌زی درێژ ئەپه‌ته‌وه.

له ئەنجاما پیتی ئەلی: «ئهری برا ئەم گه‌رووی تۆوه بوو به‌ چی؟ هه‌مانه‌ بێ هه‌ر ئەد‌پ‌ر، مه‌شکه‌ بێ هه‌ر ئەد‌پ‌ر ئەگەر دوو ده‌نک له هه‌نجیره‌که‌ت ده‌ی به‌ من و ئەویتری به‌ بێ ترس و له‌رز به‌ هه‌موو سه‌ر به‌سته‌یه‌که‌وه خۆت بیه‌خۆی باشتر نییه‌؟» کابرا ئەمجا ئەزانی که پیتزانی ناچار به‌شی ئەدا.

- جارێ کابرایه‌کی ئەو سه‌ره له کابرایه‌کی پشه‌ه‌ری ئەپرسێ چۆنی؟ ئەویش ئەلی: «به‌ که‌یفی دوژمنانم».

- ئینگلیز پاش شه‌ری گه‌وره‌ی یه‌که‌م هاته‌ عێراق و کوردستانه‌وه. له ولاتی سوله‌یمانی شێخ‌مه‌حموو گیرا، به‌ دیل برا بۆ هندوستان و پاشان هه‌تایانه‌وه.

حاجی مه لاسه عید که رکوو کیزاده هه بوو له سوله یمانی یه کینک بوو له پیاوه گه وره کانی سوله یمانی و قسه ی ئه بیسترا. له گه ل شیخ مه حمو ویش به یینی رینک نه بوو. که بیستی و شیخ مه حمو دیته وه بو سوله یمانی و به حوکمرانیش دیته وه، به کوربه کانی ئه لئی مال بار که ن و سوله یمانی چۆل که ن، هیچ لئ رامه وهستن. ئه لئین بۆچی؟ ئه لئی: «ئه لئین ئینگلیز سه ربه خویی ئه دا به کورد». ئه لئین بابه شتی و اچۆن ئه بی؟ ئه لئی: «کورم ئینگلیز کافره دای دای کن هه یه ریگای لئ بگری؟ ده خیرا که ن مال بار که ن تا نه یداوه».

- مه لاحسینی قادری بیاره جگه ره ی ته رک کرد بوو. بییان وت ماموستا ئه وه جگه ره ت ته رک کرد وه؟ وتی: «ئه ری نه ژیم».

- سالیکی له سوله یمانی کابرایه کی جیشانه بی که ریکی پی ئه بی. له و «کانی دۆمان» له لای مزگه وتی مه لا مه حموودی نیزامی که ره که ی له بهر مالیکا ئه به سیتته وه و خوی ئه چی بۆ دوو کانی له و ده وره دا هه بوو شت بکری. منالیکی ئه و گه ره که دیتی که ره که ئه کاته وه و سواری ئه بی و چهند ئه م سه ر و ئه و سه ریکی پی ئه کا. له و کاته دا کابرای خاوه ن که ره ئه گه ریته وه له مناله که تووره ئه بی که بۆچی وای کرد وه. مناله کهش ئه لئی: گویدریزه که ت به ره لا بوو بوو، من ئاگا داریم کرد بۆت تا هاتیته وه. کابراش ئه لئی: ئه گه ر ون بیوایه باستر بوو له لام له وه که وا تو به م ده رده ت برد و ئه وه نده سواری بوو. مناله کهش ئه لئی: «ئه گه ر تو بیر و باوه رت وایه که واته بیننه که ره که بده به من و وا بزانه ون بووه له تۆله ی ئه وه دا گه لی دو عاش قازانج ئه که ی که من بۆت ئه که م».

- کابرایه کی بیاوله بی ئه چیته هه له به جه گویدریژیکی پی ئه بی. شه وی ئه مینیتته وه له به یانیا هاواری لئ بهرز ئه بیته وه که که ره که یان دزیوم. یه کینک پی ئه لئی: بابه تو خه تای خۆت بوو که ئاگا داریت نه کرد وه. یه کینکی تر ئه لئی: کوربه خه تایه کی گه وره تر ده رگای ته وبله کهشی دانه خستوه. کابرا ئه لئی: «که واته دزه که هیچ خه تایه کی نییه».

- ئه عیانه کانی سه هه موو حه وشه کانیان ده روازه ی گه وره گه وره ی هه بوو. له م لاو له و لای ده روازه کانه وه سه کو هه بوو بییان ئه وت خواجه نشین. ده رویش و قه له نده ری ته ریده ئه هاتن ئه م خواجه نشینانه یان ئه کرد به جیگای حه سانه وه ی شه و و روژیان.

له سەر ئهم ده‌ستووره قه‌له‌نده‌ریک له سەر خواجه‌نشینی ده‌روازه‌ی مالی موشیردیوانی‌گه‌وره بوو. ئهم قه‌له‌نده‌ره به زستان و هاوین کراسیکی ته‌نکی له به‌را بوو. رۆژیک له تۆفی زستانا مشیر دیوان دیتنه ده‌روه و ده‌رویشه‌که‌ی به‌و کراسه ته‌نکه‌وه چاوپێ ئه‌که‌وێ، ئه‌لێ: ئاغه به‌م کراسه ناسکه‌وه له به‌ر ئهم سه‌رما سه‌خته‌دا چۆن سه‌رمات ناوی؟ من به‌م گشته جله‌وه هه‌ر ئه‌له‌رزم؟ ئه‌ویش ئه‌لێ: «ئاغه‌ی موشیر تۆیج وه‌کوو من بکه تا نه‌له‌رزێ». ئه‌لێ: ئاغه بۆچه تو چه‌ت کردگه؟ ئه‌لێ: «من هه‌رچی جلم بووگه گشتم له به‌ر کردگه».

- پیاویک هه‌بوو له سنه حاجی ده‌رویشی ناو بوو، زه‌مان تیی هه‌لکرد و هه‌زار که‌وت؛ به‌لام چۆن هه‌زاریک؟ شیوی شه‌وی نه‌ما. کورپیکی هه‌بوو «ته‌قی» ناو بوو منال بوو. رۆژیک له سەر کۆلانیکا هه‌ردووکیان راوه‌ستابوون خه‌لک ته‌رمێکیان به‌ویدا تێیه‌پاڤاند. ته‌قی وتی: بابه ئه‌مه چیه؟ وتی: رۆله مه‌ردووه. وتی بۆ کویی ئه‌به‌ن؟ وتی رۆله ئه‌یه‌ن بۆ شویتیک نه‌ نانی لێیه‌و نه‌ ئاو، نه‌ به‌رگی لێیه‌و نه‌ نوین، نه‌ داری لێیه‌و نه‌ ئاگر، نه‌ به‌ره‌ی لێیه‌و نه‌ قالی، نه‌ ته‌لای لێیه‌و نه‌ نوقره. وتی: که‌واته بابه ئه‌مه بۆ مال ئیمه‌ی ئه‌به‌ن».

- مه‌لامه‌حمووی حاجی ره‌سوول گیرایه‌وه وتی:

حه‌سه‌که‌ر هه‌بوو له زه‌مانی سه‌ی ئه‌حمه‌دی بابه ره‌سوولا له سوله‌یمانی. ئهم حه‌سه‌که‌ره چایچی و له هه‌موو رووه‌یه‌که‌وه پیاویکی پیاوانه‌و به‌ دیمه‌ن و ده‌وله‌مه‌ند بوو. ئه‌و سه‌رده‌مه شه‌ره به‌ران باوی هه‌بوو، زیاتر شێخانی سوله‌یمانی هه‌زیان لێ نه‌کرد. حه‌سه‌ش به‌رانی چاکی هه‌بوو.

سه‌ی ئه‌حمه‌دی بابه ره‌سوول ئه‌نێرێ به‌ شوین حه‌سه‌که‌ر‌دا که به‌رانه‌که‌ی بێنێ له هه‌وشه‌که‌ی ئیمه‌دا به‌رائیکی ته‌ریش لێره هه‌یه شه‌ره به‌رانی پێ بکه‌ن با تۆزێ سه‌یریان بکه‌ین. حه‌سه‌ش نه‌یه‌توانی له قسه‌ی سه‌ی ئه‌حمه‌د ده‌رچی. پاش عه‌سریک بوو به‌رائیکی نایابی هه‌بوو ملی گرت و چوو بۆ مالی سه‌ی ئه‌حمه‌د.

سه‌ی ئه‌حمه‌دی برای سه‌ی نوووری نه‌قیبیش دراوستی مالی سه‌ی ئه‌حمه‌دی بابه ره‌سوول بوو، دیواریکیان به‌ین بوو. ئه‌و سه‌ی ئه‌حمه‌ده هه‌ر جاره شه‌ره قۆچی مالی ئه‌و سه‌ی ئه‌حمه‌دی ئه‌بێنی به‌ینیشیان زۆر خۆش نه‌بوو. که حه‌سه به‌ خۆیی و به‌رانه‌که‌یه‌وه ئه‌گاته به‌ر مالی ئه‌حمه‌دی نه‌قیب، سه‌ی ئه‌حمه‌د له به‌ر ده‌روازه‌که‌دا ئه‌بێ به‌ بێ قسه

بەردێک هەل ئەگرێ و ئەیدا بە سەر حسە کەر سەری ئەشکێنێ. حسە دەست ئەگری بە سەریهوه. سەى ئەحمەد ئەلێ: بۆچی ئەوه ژانی کرد؟ حسە ئەلێ قوربان چۆن نەیکرد؟ سەى ئەحمەد ئەلێ: کەواتە ئەم بەرانەش رۆحی هەیه، چۆن شەرە قۆچی بێ ئەکەن؟ ئاخر نازانی سەری ئەویش ئەئاوا ژان ئەکا؟ حسە کەریش ئەلێ: «کەواتە قوربان یا خوا ئێوه لە ئیمە بستێنێ یا ئیمە لە ئێوه بستێنێ. ئەو سەى ئەحمەدە بە زۆر رام ئەکێشێ ئەلێ وەرە شەرە قۆچ بکە، ئەم سەى ئەحمەدە ئەلێ مەیکە. ئەویش ئەلێ: «ئیمەش نازانین بە گویی کام لاتان بکەین».

- هەر مەلا مەحموو گێرايهوه وتی: چووم بۆ خزمەتی شیخ مەحموو مایێکی رەشبۆری چاکم هەبوو سواری بوو بووم. مایێکە جاش ئیستریکی هەبوو، لە بەر جوانی و لە بەر چەتوونی لە مالا و تەم گلی بەدەنەوهو مەیدەلن بکەوێتە شوین مایێکە. من بەرێ کەوتم ئەوانیش جاش ئیستریان گل دایهوه. بەلام جاش ئیستر بە بێ دایکە کەى ئۆقرەى نەگرت لە سەر دیواره کەوه بازی دابوو کۆلان. ئەوهەندەم زانی بە چوار نالە وەکو با ئەهات تا گەیشت بە دایکە کەى. ئیتر تازە کەلکی گێرانەوهی برا.

وتی کە چووم شیخ دوو رۆژ گلی دامەوه. وتی ئەوهەندەم من ئیخلاص و بچووکی شیخم هەبوو ئەویش ئەوهەندەم لوتفی لەگەڵ من هەبوو. لە سەر سێ رۆژیا عەرزەم کرد قوربان ئیتر ئەچمەوه، ئەویش ئیزنی دام. سوار بووم، هات بە پێی کردم. عەرزەم کرد قوربان من رایەى ئەوهم نییه، فەرمووی خۆت شیت مەکە، تۆ کۆری حاجی مەلا رەسوولیت. حاجی مەلا رەسوول خەلیفەى کاکەحمەد بووه.

وتی من وا بە سەر مایێکەم و شیخیش راوهستاوه. جاش ئیستەرە کە بە دەورو بەری مایێکەدا دیت و ئەچێ. شیخ دەستێکی دا لە کەفەلی و فەرمووی مەلا مەحموو ئەمە جاش ئیستری چاکە. عەرزەم کرد بەلێ قوربان. دەستێکی تری هێنايهوه بە کەفەلیا و فەرمووی بە راستی جاش ئیستریکی زۆر چاکە. من هەر عەرزەم کرد بەلێ قوربان. ئنجا فەرمووی: «مەلا مەحموو ئەمە لە خۆتە؟» منیش عەرزەم کرد: «قوربان شیخ زادهیه». دەستی کرد بە پێکەنین فەرمووی بە خوا بێ حەیات. ئنجا ئیتر فەرمووی دە برۆ خوا حافیزت بێ.

- لە سنە پیاویک هەبوو مەلاکان پیتی فیر بوو بوون بە ناوی خیر و خیراتەوه هەر رۆژێ شتیکیان بێ ئەکرد. هەر چەند خەلک پێیان ئەوت بۆج وائەکەى ئەیوت ئەمانە

هموو بۆ خواجه. که زوریان به گویچه‌یا نه‌خویند تۆزئ سست نه‌بوه‌وه. کوتوپر دوو مه‌لای لئ پەیدا نه‌بوو دیسان تیزیان نه‌کرده‌وه. نه‌مه‌ حالی بوو تا ما، ئنجا مرد خه‌لکیکی زۆر و مه‌لایه‌کی زۆری لئ کۆ بووه‌وه بردیان بۆ سەر قه‌بران. مه‌لاکان هموو که‌وتبوونه پیش تهرمه‌که‌ی و هموو به‌ ماته‌مییه‌وه پینگایان نه‌کرد. به‌لام هیشتا ئیسقاته‌که‌ی ما بوو بیهکن، که له‌ سەر قه‌بران بگه‌رانا به‌وه ئیسقاته‌که‌شیان بۆ نه‌کرد.

له‌و کاته‌دا که نه‌چوون بۆ سەر قه‌بران دوو قولچماخی سه‌نهی له‌ دووره‌وه چاویان به‌م دیمه‌نه‌و به‌م مه‌لایانه‌ نه‌که‌وئ. یه‌کیکیان ده‌ستیکی نه‌ژه‌نی به‌ویکه‌یانه‌وه ئاگاداری نه‌کاته‌وه و پیتی نه‌لئ: «شا، شا به‌ مردگیش له‌ کۆلی ناونه‌وه».

- دێیه‌ک هه‌یه له‌و ولاتی سه‌نه «کانی مشکان»ی ناوه. یه‌کیکیش هه‌یه «قوسه‌یر»ی پیتی نه‌لین و زاوای «نایتوللا»یه. نایتوللا پشیله‌یه‌کی که‌لله‌ زلی توکنی زۆر سه‌یری هه‌یه‌و له‌ به‌رده‌میا هه‌ل نه‌توتی.

قوسه‌یر روژیکی نه‌چیته‌ لای نایتوللا. پشیله‌که له‌ به‌ر ده‌م نایتوللا نه‌بی. نه‌م قوسه‌یریشه له‌ سەر و شکلا خوا بی قه‌زای کا زۆر ناشیرینه. به‌ نایتوللا نه‌لئ قوربان نه‌م پشیله‌یه زۆر سه‌یره. نایتوللاش نه‌لئ: «رۆله سه‌یرتر نه‌وه‌یه مه‌ردم نه‌یژن نایتوللا کتک و مشکێ به‌ یه‌که‌وه داناوه کتکه‌که هه‌یج ده‌م نابا بۆ مشکه‌که».

- پیاویکی هه‌بوو له‌و شاره‌زووره «مامه‌حه‌مه»ی ناو بوو. روژیکی یه‌کێ له‌ هاوما له‌کانی نه‌چیته‌ لای پیتی نه‌لئ: مامه‌حه‌مه هاتووم بۆ «ره‌شکه» که‌تان هه‌ندئ کا له‌ خه‌رمانه‌که‌مانا ماوه‌ته‌وه بیه‌که‌مه ناوی و پیتی بگۆژمه‌وه. نه‌ویش نه‌لئ: به‌ خوا رۆله گالمان له‌ سەر هه‌لخستوه. کابرا نه‌لئ کا که‌حه‌مه گال چۆن له‌ سەر ره‌شکه هه‌ل نه‌خرئ؟ نه‌ویش نه‌لئ: «ئاخر کورم نه‌دان مه‌عنای چیه‌؟»

- فایق بیه‌کس جاریکی ده‌ورییه‌ک یا پراخ له‌ به‌رده‌میا بوو به‌ کویره کویره به‌ فیزیکه‌وه نه‌بخوارد. عه‌زیز نه‌فه‌ندی قامیش هه‌بوو نه‌چئ به‌ سه‌ریا پیتی نه‌لئ: فایقه‌کویره نه‌وه چی نه‌خۆی؟ نه‌ویش نه‌لئ «بۆیه». نه‌لئ: «بۆیه یانی چی؟ من نه‌لیم چی نه‌خۆی؟» نه‌لئ: «عه‌زه‌ درێژه‌ی مه‌ده‌رئ من له‌ کورتی نه‌بیرمه‌وه تو نه‌لینی چی نه‌خۆی؟ من نه‌لیم یا پراخ. نه‌لینی به‌شم به‌ده. من نه‌لیم نایده‌م. نه‌لینی بۆچی؟ نه‌لیم بۆیه».

- شیخ مەجیدی شیخ محەمەدی بریندار ھەبوو لە سولەیمانی ئەمە ژنی نەھینا بوو. ھەر لە خانەقای حاجی مەلا عەلیدا ژیانی خۆی پابواردبوو؛ لەگەنجییەو تا پیری. سالی بۆم بۆردمانەکە خەلکی گەرەک بە ژن و پیاو و منال و کور و کچەو لە ترسی بۆردمان ھەموو چوو بوونە ھەوشەیی خانەقاو. دیارە ئەبێ ئەو چ ترس و لەرزیک بوو بێ رووی کردبێتە ئەو عالەمەو ھەر یەکە ئەبێ لە چ حالیکدا بوو بێ؟ کەچی ئا لەو کاتەدا ئەچی باوەش ئەکا بە کۆلەکی مزگوتەکەدا و سەیریکی دیمەنی ئەو زەردوسوور و بە ترسانە ئەکا ئەلی: «خەفەت بۆ بێ خەفەتی خۆم ئەخۆم».

- ئەم قەسیدە چۆنیەتی روژیکی کوردەواری پیشان ئەدا:
«مەلا لە برسا فەقی لۆ دەرسا، جووہ لە ترسا، دۆم بۆ پەرۆ، کامی خوش ئەرۆ».

- کابرایەک لەگوندی «کەسنەزان» لەو سەرشووی سەقزە ئەبێ بە میوانی ماییک. پاش نوێژی شیوان نان دانەنری و نان ئەخۆن. چیشتەکەش شلە بە تورش ئەبێ، کابرای میوان زۆر بە پەرۆشەو پەلاماری ئەداو کەوچکی لی ئەخاتە کار دەمی ئەسووتن و نازانی چی بکا؟ ئەگەر ئەیتفینیتەو پێ شەرمە لە ناچاری سەر بەرز ئەکاتەو دەمی ئەکاتەو سەیری بنمیچەکە ئەکا و ئەلی: ئەم مالا بە چەند درووست کراو؟ کابرای خانەخوێ ھەست ئەکا چ باسە ئەلی: بە دوو فوو و سەبریک.

- حاجی مەلاعەبدوللای جەلیزادە کچی شیخ کەریمی کۆبی مارە ئەکا. ئەم کیزە لە بارەیی خویندەواری و زیرەکی و دیندارییەو لە ھەموو ولاتی کۆبیە ناویانگی دەکرەبوو. حاجی مەلاعەبدوللا دیت بۆ کەرکوک بۆ لای شیخ عەلی ئەفەندی تالەبانی. حاجی مەلا عەبدوللا و شیخ عەلی دەستە برادەری زەمانی فەقیایەتی ئەبن و وەکوو برا و ئەبن. شیخ عەلی ئەلی: «کاکەولا بیستوو مە تازە زاوایت». حاجی مەلا عەبدوللاش ئەلی: «بەلی قوربان ژنیکم ھیناوە شێخە بە قەدەر عەلی؛ مەلایە بە قەدەر جەلی».

- پیاویک ھەبوو پێیان ئەوت «ئەحەداسنی». بە بناغەدا خەلکی «مامەخەلان» بوو، بەلام لە سولەیمانی دانەنیش. سالیکی پێی ئەکەوێتە ئەستەموول. ھەر ئەگاتە ئەوی بە

پیکه‌وت حاجی مه‌لا سه‌عیدی که‌رکولیزاده تووشی ئه‌بئ پیتی ئه‌لئی ئه‌حه ئه‌وه که‌ی هاتووی؟ ئه‌لئی وه‌للا قوربان تازه هاتووم. له پاش ماوه‌یه‌ک حاجی مه‌لا پیتی ئه‌لئی: ئه‌حه له‌م ولاته شوینتیک هه‌یه‌پیتی ئه‌لئین «باخچه‌ی گیانله‌به‌ران». شتی سه‌یری تیا‌یه وه‌ره با‌جین تویش بی‌ینه. ئه‌ویش ئه‌لئی: وه‌للا قوربان بیستوومه باخچه‌ی گیانله‌به‌ران وه‌ منیش دیومه، ئیتر نایه‌م؛ شت هه‌ر یه‌کجار خۆشه‌ عینسان بی‌ینی، من هه‌زار جاریشم دیوه. حاجی مه‌لا سه‌عید سه‌ری سوور ئه‌مینئ ئه‌لئی ئه‌حه له‌ کوئی دیوته؟ ئه‌لئی وه‌للا قوربان له‌ سوله‌یمانی. حاجی مه‌لا ئه‌وه‌نده‌یتر ئه‌یه‌شوکی ئه‌لئی هه‌تیوه‌ شتی وا کوا له‌ سوله‌یمانی؟ ئه‌لئی وه‌للا قوربان هه‌یه. ئه‌لئی له‌ کوئی؟ ئه‌لئی له‌ مالی خۆمان. ئه‌لئی چۆن؟ ئه‌لئی: «به‌لئی کچتیکم هه‌یه وه‌کوو تاوس به‌رئ دا ئه‌روا، کچه‌که‌ی ترم وه‌کوو تووتی قسه‌ ئه‌کا، کوپه‌که‌م وه‌کوو که‌متیار پی ئه‌که‌نئ، ژنه‌که‌م وه‌کو هه‌لئو ئه‌که‌ویته سه‌رم، کوپه‌که‌ی خه‌زوورم که‌ هه‌موو پیکه‌وه‌ین وه‌کو ورج ئه‌به‌رپیتی، کوپه‌که‌ی تری وه‌کو گورگ ئه‌لوورپیتی، مناله‌ فیه‌قه‌که‌یان وه‌کو گویره‌که‌ی به‌هار ئه‌تورپیتی، خه‌سووم خۆی ئه‌لئی من وه‌کوو مه‌یموون وامه، منیش خۆم له‌ ناویانا وه‌کو عه‌تته‌ر هه‌لئه‌سوورام من که‌ ئه‌مانه‌م هه‌بئ ئیتر ئیشم چیه‌ به‌ باخچه‌ی گیانله‌به‌ران؟»

- پیاویک له‌ خلکی مسته‌فای پیروه‌یسی پرسى: خاله‌ خلک ئیسته‌ کوپه‌کانت چی ئه‌که‌ن؟ وتی: «برا بوون به‌ گه‌نمی ده‌ساری چه‌رخ و هه‌شتا هه‌ر لوو شاهشی تی» (مه‌به‌ستی ئه‌وه‌ بوو که‌ مردن و هه‌شتا ئه‌م دنیا داوای شتی تر ئه‌کا).

- پیاویکی کورد که‌ریکی هه‌بوو توپی؛ ده‌ستی کرد به‌ قور پتوان و باوکه‌رۆ به‌ ده‌وریا. خه‌لکوخوا چوون به‌ لایه‌وه‌ پتیا‌ن وت: برا بۆج وا ئه‌که‌ی؟ که‌ر چیه‌ پیاو وای بۆ بکا؟ ئه‌ویش وتی: «برا لیم گه‌رین کوستم که‌وتگه‌، بۆ که‌ره‌که‌ ناگیریم بۆ ئه‌وه‌ ئه‌گیریم که‌ که‌ر وه‌ که‌س ده‌ر نه‌ماگه‌ ئیتر وه‌چی باراشه‌که‌م به‌ارم؟»

شەکرەوی دەماخ

- مەلا سەعیدی مەنگۆری ھەبوو پیاویکی فەقیرۆکە و قسە لە سەرخۆ بوو. ھە زۆر کەمیش پێتە کەنی. سوؤی ئەولایە کیش ھەبوو ئەویش ھەر پیاویکی ساویلکە بوو. جارێک ئەم سوؤی ئەولایە لە مەلا سەعید ئەپرسی مامۆستا لە شەرعە درووستە پیاو چاوەنووقینێ بێر لە ژنیکێ تر بکاتەو ھەو بچیتە لای ژنی خۆی؟

مەلاش ئەلێ: «نا بابە نابێ درووست نییە؛ تۆ لە سپی خەلکی رەق کەیت و لە رەشی خۆتی خەی».

- ئینگلیز تازە ولاتی داگیر کردبوو «ئەمین بەگی قامیش» ئەکری بە قائمقام لە چوارتا. خەبەرێان دایە کەوا «حاکمی سیاسی» ئەچن بۆ ئەوێ و پێیان وت کە جارچی بخاتە ناو شاری چوارتاو ھە بۆ ئەوێ جار بەدا ناو شار پاک و پوختە بکەنەو.

ئەویش وتی جارچی بۆ چییە؟ ئەمەن خۆم چیمە؟ ھەر کردی بە کەرەکە یاو چوو ھەربانە کەوا بایگەوازی کرد: «ھۆ خەلکی چوارتا! سبەینێ حاکمی سیاسی ئینگلیز «تۆبلیۆت» ناو دیت بۆ ناو دێ. بە ئەمری ھەمەدبەگی حاجی رەسوول بەگی مودیر مال گۆیلکۆلان بێستەنەو ھەر مال و کۆلان پاک بکەنەو. ئەوێ نەیکا ھەر بە ئەمری ھەمەد بەگی لە دایەلی ئەکوتم. ئەمین بەگ».

- پیاویکی ناو دار ھەبوو لە سولەیمانی باریەکی ھەبوو لە ئیش و کاری حوکومەتیا بوو دەستیان لە ئیش کیشابوو. لە دەرەوێ سولەیمانی ناردبووی بۆ لای ئەم برا ناودارێ کە پانزە دیناری بۆ بنێرێ بۆ ئەوێ پێی بگەریتەو ھە بۆ سولەیمانی. ئەویش ئەم تەلەگرافە بۆ ئەنێرێ:

مارا ھرا ھی؟ «المسالە کیفیە خمسە عشر دینار بالبرید السلیمانیە بین مەسەلە چییە؟ کیفیتیم بۆ بەیان بکە».

- وەستابەشىر مشىر گەلىن چار قەسەى خۇش خۇشى بۇ ئەكردىن، وەكولە شتى ترا وەستابوو، لە ئاودانانىشا ھەر وەستا بوو. رۇژىك باسى پياويك كرا وتى: كابرا ئەلىنى پالەوانى حىزە.

- لەو ئالانە كوپىك پەي ئەكەوئە مالى پورزايەكى و پىنى ئەلى: «ئەرى پورزا گيان ماشانو بوون؟» ئەوئەش ئەلى: «ئەرى وەللا پورزا گيان ماشانو زور بوو بەلان خىر و لى نەدى». كوپە ئەلى بۇجى خىرولى نەدى پورزاگيان؟ ئەلى: «وەللا پورزا گيان پاكى بۇ خۇ خواردن».

- «ئەولا سارى» ھەبوو خەلكى مرانە بوو. كابرايەكى بەركىيوى لىنى ئەپرسى مامە ئەولا حال و ئەحوالت چۆنە ئىمسال؟ ئەوئەش ئەلى: بە قوربانى حومرەت بىم لە سايەى پرچەكەى دايكتەوہ ئىمسالىش بوومەوہ بە كويخا.

- كابرايەكى كورد شىخ بوو بە ميوانيان. مارفەتتىكى زورى لەگەل نواند. پاش ئەوہى كە شىخ تۇزى ماندووى ھەسايەوہ ھەستا چوو بۇ مزگەوت بۇ نوئە. كابراكە چووہ ژوورەوہ سەيرى كرد تانجىيەكيان ھەبوو، تانجىيەكە چووہ لە شوئەكەى شىخ لى كەوتووہ. كابرا رووى تىكرد وتى: «دە ھەستە ھەستە بچۇ بەو لاوہ ئىزى قوروانى لەو سەرەوہ دانىشتكى».

- كابرايەك لە ئاوايەكا بە لای مالىكا تىپەرى، سەگى مالەكە ھات پەلامارى دا. ئەمىش بەردىكى بۇ ھەلگرت و بۇ ھاويشت، دەم و ددانى سەگەكەى شكاند. كابراى خاوەن سەگ كابرايەرى كىش كردو چوو بۇ لای مەلا بۇ شكات. ھەر دووكيان لە بەر دەم مەلادا راوہستان و مەلا لە كابراى بەرداوئىزى پەرسى كە چى ئەلىت؟ ئەوئەش وتى: جەنابى مەلا تۇ ئىستە ئەگەر سەگ بىت لە بۆم بىت و قاچم بگريت چۆن دەست نادەمە بەرد و سى ددانى بشكىنم. لە خاوەن سەگى پەرسى تۇ ئەمجا چى ئەلىت؟ ئەوئەش وتى: جەنابى مەلا ئىستە تۇ سەگ بىت و لە بەر دەرگاوە كەوتى بەردىكت بە ئاودەمىدا بەدەن سى ددانى بشكىن ئاخىر چۆن بۇ ناچى؟

مەلەش کە ئەمەدی دی وتی سەگە کە گەورە بوو یا کچکە؟ کابرا وتی قوربان زۆر زل بوو، چوار هیندی جەنابت ئەبوو. مەلا وتی: «کەواتە من کچکەم جاری ئەم شەرە بە من ناکرێ».

- مەحمووی پیروەیس مستەفای خلک لە عەشیرەتی «یۆسۆجانی» جاف پیاویکی دانا و قسە نەستەق بوو. جاریک لە گەل بە گزادە یەکی «گەشکی» دا ئەکەونە دەمە قال. بە گزادە کە پنی ئەلی: ئەوە بۆج ئەلین ئیوێ کە ژن دینن کچ نییە؟ مەحموویش ئەلی: بەلی راست ئیژی. ئیژن بە گزادە یەک بیوێ ژنیکی گەشکی هینا بوو بەلی راست بوو کە نیشک بوو لە خوشیانا دەمی برد بە لۆکە ی ماچ کرد. کە نیشکە کەش وتی: ئەویم ماچ مە کە ئەواتر ماچ کە ئەگەر ئەو نەبوا یە ئەم کوزە بیفەرە و بە پوختی نە ئەمە یەوێ بۆ تۆ». کابرای بە گزادە ئیتر تف لە دەمی و شک ئەبی.

- «شا فەرەج» هەبوو لە عەشیرەتی وردە شاتری جاف بوو. باری گەنم ئەنیری بۆ ناشی «سەدی خەلیل» لەو گەرمیانە بیهاپن. شەوی بارە گەنم ئەدزریت و خەبەر ئەدەن بە شا فەرەج. شا فەرەج ئەلی: کەس دزی من نییە تەرخانی نەبی؛ ئا مەلا بانگ کەن. مەلا دیت ئەلی مەلا ئا بنووسە بۆ حەمە حەسەنی رەییسی تەرخانی. بنووسە: «حەمە حەسەن رەییسی تەرخانی تکتا لێ ئەکەم دیزە سووری خۆت مەهەسوو لە دیزە رەشی من. ئەگەر تۆ درنگەت لێو تیت من زرنگەم لێو تیت. سوێ وادەمان پشتی "وارگە درێژە" بیت نە یژی وە نامەردی هاتە سەرم خۆت و لەشکرت حارز بن یا بارە گەنمە کەم بۆ بنیرەوێ. شا فەرەجی شاتری».

حەمە حەسەنیش ئەم وەلامەدی بۆ ئەنوسیتهوێ: «سەر باشقەدی وردە شاتری شا فەرەجی لە پە چەلەکی تەرخانی! نووسیوتە دیزە سووری خۆت لە دیزە رەشی من مەهەسوو. برا من گەمەدی واکەم تۆ زرنگەت لێو تیت من خەشەم لێو تیت تۆ هەسوونی من گوریسم وە خوام سپاردی. حەمە حەسەنی تەرخانی». لە گەل بارە گەنما ئەم وەلامەدی بۆ ئەنیریتهوێ.

- کابرایک هەبوو ناوی «یوسف شیروان» و لە عەشیرەتی «کەمالەیی» بوو. لە گەل چەند کەسیکی کەلاریدا بە کاروان ئەچن بۆ «قەسری شیرین». پێیان ئەلی: «برا من سەرم لە

مامله و حساو ده‌رناچی، ئیوه چاوتان لیمه‌وه بیت. ئەگەر وانەکن له گەلتان ناییم بۆ شار». ئەلین باشه.

پیکه‌وه ئەچن تا ئەگەنه قەراخ قەسر. له‌وئ رینگه‌که ئەبێ به‌ دوو رییانه‌وه یه‌کێ له‌و رینگایانه به‌ لای ماله خراپه‌کانا ئەروا یوسف به‌و رینگایه‌دا ئەبه‌ن.

یه‌کێ له‌ ئافره‌ته‌کان له‌ ناو کۆلانه‌کانا چاوی به‌ یوسف ئەکه‌وئ، یوسفیش تۆزێ جوانکه‌له‌ ئەبێ. بانگی ئەکا ئەلێ کوپه‌ کوپه‌ پیوول باره‌ به‌و کوس بکه‌.

یوسفیش پیتی ئەلێ: «دایکم پاره‌م نییه‌ هەر ئەوه‌نده‌م هاوردگه‌ به‌ش مامه‌له‌که‌ی خۆم ئەکا». ژنه‌که‌ش ئەلێ: «بچو قیوون بده‌ پیوول باره‌ به‌و کوس بکه‌». یوسف ئەلێ: «دایکم به‌ خوا ئەم ئاتهل واته‌له‌ به‌ من ناکرێ بچم قنگ بده‌م و پاره‌ بیترم بیده‌م وه‌ کوزه‌ بۆگه‌نه‌ی تۆ. بچووه‌ ریته‌وه‌ وه‌ریشی باوک خۆت و کوزی داقلیشیاگته‌وه‌».

- ئەم شیعرا نه‌ له‌ «حه‌سه‌ن که‌تۆش» شاعری نه‌خوینده‌واری جافان ئەگێرنه‌وه‌ له‌ سه‌ر شیوه‌ی غه‌یری جافی.

خالی دیم وه‌ به‌ین دوو به‌یانه‌وه	جه به‌یانه‌وه‌ جه به‌یانه‌وه
چۆن نه‌جم مه‌دروشو وه‌ به‌یانه‌وه	حه‌کاكان ده‌ور گشت به‌یانه‌وه
کێ دیه‌ن مه‌غرب وه‌ به‌یانه‌وه	تا حه‌سه‌ن وه‌ خاک سه‌ر مه‌یانه‌وه
هەر هام وه‌ حه‌سه‌ره‌ت ئەو به‌یانه‌وه	

- سالیکی له‌ به‌غدا به‌ند و باویک داکه‌وتبوو به‌ زمانی به‌غدایی ئەیانوت: «کورد و عرب فرد حزام» و مه‌به‌ستیان ئەوه‌ بوو که‌ کورد و عه‌ره‌ب بوون به‌ یه‌ک و قۆلیان کردووه‌ به‌ قۆلی یه‌کا و وه‌کو بلیت یه‌ک پشتین و یه‌ک به‌رگه‌یان هه‌یه‌؛ واته‌ هەر دوو گیانیان هه‌یه‌ و له‌ یه‌ک به‌رگدان.

کوردیکی «باوه‌جانی» له‌و سه‌رده‌مه‌دا به‌ جل و به‌رگی کوردیه‌وه‌ پێی ئەکه‌وته‌ به‌غدا. یه‌کێ له‌ گیرفان بره‌کان ئەچێ باوه‌ش ئەکا به‌ ملیا و قۆل ئەکا به‌ قۆلیا و ماچی ئەکاته‌وه‌ پیتی ئەلێ: «کاکه‌ تۆ له‌ کن من به‌ره‌ من و تۆ یه‌ک حزام کورد عه‌ره‌ب دوو برا خوش شیردایک یه‌ک تۆ له‌ من به‌ره‌».

به‌م قسه‌ خۆشانه‌ ئه‌یخافلینێ و پاشان کابرای باوه‌جانی ۲۷۷۵۰ دیناری پێی ئەبێ لێی ئەدزێ و بۆی ده‌رئه‌چێ.

کاتێ کابراکه پیتی ئەزانێ پاره‌که‌ی نهماوه تێئه‌گا کابرای عه‌ره‌به‌که‌ی لێ دزیوه. هه‌یچی بۆ نه‌مابووه‌وه ئه‌یوت: «ئه‌ی بکه‌م وه قنگ دایک خۆت و کوردو عه‌ره‌ب دوو برا خۆشته‌وه! باوه حیزه وه زوانه بێ فه‌ره‌یه‌وه هات وه لاهمه‌وه ئه‌یوت تۆ له کن من به‌ره که چی له ژێر یه‌ک پشتینه‌وه پاره‌که‌ی دزیم. ئه‌ی بکه‌م وه قنگ دایکته‌وه بۆ خۆت و دوو برا خۆشته‌وه! ده‌ویت باوکه‌ی خوا نه‌ناسه ئه‌ی بکه‌م وه قنگ ئەم براه‌یه‌تیه‌وه».

- وه‌ستا به‌شیری زانا جارێک له‌گه‌ل دۆستیکه‌ی هاوڕێی په‌نجا سالی خۆیدا دانیه «کاله‌ک» ئه‌بێ ئه‌یه‌وێ پێکه‌وه بیه‌خۆن؛ دینی ئه‌یکا به‌ چوار که‌رته‌وه خۆی ئه‌نیشیته‌ سه‌ری سێ که‌رتی ئه‌خوا و که‌رتیکه‌شی ئه‌دا به‌ هاوڕێکه‌ی.

یه‌کنێک له‌وێ ئه‌بێ ئه‌لێ چۆن به‌شکردن وا ئه‌بێ؟ به‌شکردن ئه‌وه‌یه بیه‌که‌ی به‌ دوو که‌رته‌وه له‌ گه‌لیا. ئه‌لێ کردوومه به‌ دوو که‌رتی ته‌واوه‌وه. ئه‌لێ چۆن؟ ئه‌لێ: «ئه‌و کوزه بخوات و سێ کوزه‌که‌ی تریش بکڕیتنه‌وه. ئه‌وه وه‌کو یه‌کمان لێ دیته‌وه».

- کابرایه‌ک کۆریکی هه‌بوو فیری «سه‌گه‌وانی» ئه‌کرد. کۆره‌که‌ش هه‌ر فیر نه‌ئه‌بوو. جا باوکه‌که‌ی هه‌ره‌شه‌ی لێ ئه‌کرد ئه‌یوت: «هه‌تیوو فیر ئه‌بێ فیر بیه فیر نابێ ئه‌تخه‌مه حوجره‌ی فه‌قیبانه‌وه. نامه‌وێ به‌و ده‌رده‌ بته‌لیته‌وه».

- فه‌تاحی شه‌نبه هه‌بوو پیاوی شیخ ره‌ئووفی تاله‌بانی بوو. رۆژیک شیخ فه‌تاحی تاله‌بانی ئه‌چی بۆ مالی شیخ ره‌ئووف و له‌ دیواخانا دانیه‌نیشن. زۆر تینووی ئه‌بێ به‌ فه‌تاح ئه‌لێ: فه‌تاح ئه‌گه‌ر تینوم بێ جیم بۆ دینی؟ ئه‌لێ ئاو خۆریه‌ک ئاوت بۆ دینم. ئه‌لێ ئه‌گه‌ر تیرم نه‌خوارده‌وه؟ ئه‌لێ ئاو خۆریه‌کی تر له‌ سه‌تله‌که‌ بۆ دینم. ئه‌لێ ئه‌گه‌ر تیرم نه‌خوارده‌وه؟ ئه‌لێ ئاو خۆریه‌کی تر. ئه‌لێ: دیسان ئه‌گه‌ر تیرم نه‌خوارده‌وه؟ ئه‌لێ: سه‌تله‌که‌ت بۆ دینم له‌ به‌ر ده‌مته‌ دای ئه‌نیم. ئه‌لێ ئه‌گه‌ر به‌وه‌ش هه‌ر تیرم نه‌خوارده‌وه؟ ئه‌لێ: «ئه‌مجا ئه‌تبه‌مه سه‌ر هه‌زه‌که‌و دوو فیکه‌ت بۆ ئه‌که‌م». ئه‌ویش ئه‌لێ: ئه‌مه هه‌قی خۆیه‌تی.

- له‌و سه‌ره پیاویک هه‌بوو «شیخ عه‌لیه‌که‌ره» یان بێ ئه‌وت. پیاویکی له‌ خوا ترس و نوێزو رۆژو قایم بوو. گوێشی زۆر گران بوو؛ تا پیاو نه‌یقته‌راندایه گوێی له‌ هه‌یج نه‌ئه‌بوو. ئه‌تیر ئیشی خوایه‌ ژان و بایه‌کیش له‌ سکیا هه‌بوو ده‌ستنوێژی زۆر بۆ رانه‌ئه‌گیرا. به‌لام به‌وه

راها تیبوو که بای لی ئه‌بووه‌وه خۆی پیننه‌زانی ئه‌مه بای لی بووه‌ته‌وه، هه‌له‌سه‌ستا ده‌ستوێری ئه‌شۆرده‌وه. ئه‌وه‌نده هه‌بوو ئه‌وه‌ر بایه‌کی لی ببوایه‌ته‌وه له به‌ر گۆی گرانیه‌که‌ی - بلامانی - به بای بی ده‌نگی ئه‌زانی. له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا له به‌ر به‌هیزی ژان و بایه‌که‌ ناشوکی نه‌بی قه‌ت ئه‌و بایه‌ی که خۆی وای ئه‌زانی لیوه نه‌هاتبوو.

ئهم شیخ حه‌مه‌عه‌لیه پیاویکی هه‌بوو «سۆفی عه‌ولا»ی ناو بوو. ئهم سۆفی عه‌ولایه ئه‌وه‌نده له دیواخانا گویی له‌و ورده به‌زمه بووبوو که شیخ به‌شتیکی تری تی ئه‌گه‌یشت، گه‌یشته جهرگی پیتی وت: «یا شیخ رۆحم وه فیدات بی! ئه‌وی تو به "تس"ی تی ئه‌گه‌ی "تره" با پیت بیتزم».

- کابرایه‌کی کورد له «قزراپات» حه‌مه‌شه‌ریفی ناو بوو مه‌عمووری ته‌ل بوو. دو ژنی هه‌بوو یه‌کیکی تورکمان یه‌کیکی کوردمان. (تورکمان و کوردمان و زه‌ره‌تورک و زه‌ره‌کورد).

ئهم ژنانه له‌گه‌ل حه‌مه‌شه‌ریف هه‌تا بلیت خراپ بوون و به هه‌یج جۆر قسه‌یان نه‌ئه‌کرد، سه‌ر باری ئه‌وه‌ش دریفی یان له جینیوو فه‌زیه‌تیش هه‌ر نه‌ئه‌کرد. رۆژیک حه‌مه‌شه‌ریف له قرچه‌ی ته‌مووزا ئه‌چنی بو ته‌ل چاک کردن. پانزه رۆژی بی ئه‌چنی، هه‌لاک و ماندو و مردوو ئه‌گه‌رپه‌ته‌وه. ژنه‌کانی هه‌یج گویی ناده‌نی، به تابه‌تی ئهم جاره ژنه‌کانیش قسه ئه‌که‌ن به یه‌ک که به ته‌واوی گویی ناده‌نی و به‌لکوو ماله‌که‌ی بی به جی بیلن.

حه‌مه‌شه‌ریف که ئه‌زانی ئهم ژنانه وای له‌گه‌ل ئه‌که‌ن، ئه‌ویش هه‌یج خۆی تیک نادا به هه‌ر جۆر بیت ئه‌و شه‌وه رۆژ ئه‌کاته‌وه. به‌یانی زوو شه‌ربه شریک که شه‌وی له ته‌نیشت خۆیه‌وه داینا‌بوو پری بوو له ئاو هه‌له‌سه‌ستی شه‌ربه ئاوه‌که ئه‌کا به سه‌ر خۆیا و ئه‌لی: «نیه‌تمه له‌ش پیسی خۆم ده‌رئه‌که‌م».

ژنه‌کان چاویان له‌م کاره‌سه‌اته نه‌بی هه‌ر یه‌که‌یان له دلی خۆیا ئه‌که‌وینه‌ قینه‌وه له‌ویکه‌یان. ئه‌و ئه‌لی: ئه‌وه پیاوه‌که له‌گه‌ل ئه‌وا ئیشی کردووه ئه‌ویکه‌شیان ئه‌لی له‌گه‌ل ئه‌ویکه‌یان.

له سه‌ر ئه‌مه ئه‌گیرنه یه‌ک و به‌ر ئه‌بنه جینیودان به یه‌ک و هه‌چ قسه‌یه‌کی ناشیرین هه‌یه به یه‌کی ئه‌لین. ئه‌و به‌و ئه‌لی تو ده‌ستی منت کرد به زاخا هه‌ی واوا لی کراو که‌چی تو خۆت چویت له‌گه‌لی دروست بوویت. ئه‌ویش هه‌روا ئه‌لی به‌و له سه‌ر ئه‌مه ئه‌نیسه‌ن مل یه‌ک و سه‌ر و گۆیلاکی یه‌ک ئه‌کوتن.

حەمەشەریفیش لە دوورەووە سەیریان ئەکاو هیچ دەنگ ناکا، ئیتر لە دواى ئەم کارەساتە ھەر وەخت حەمەشەریف ھەر ئەکەوت ھەر یەکە لە ژنەکانی بە جیا خزمەتیان ئەکرد و ھەر کامەیان بە جۆریکی تاییبەتی ئەپەویست خۆی بباتە پیشەوہ.

- دوو کابرا لەو سەرە گایەکیان دزیبوو داہوویانە پیش و بە بەر مالە گۆرانیکا تێنەپەن. کابرای خاوەن مال تینگەشت کە ئەم زەلامانە ئەم گایەیان دزیوہ؛ ئەویش کردی بە تیلاییکاو ھەرپەری و کەوتە تەکیان بە تیلایوہ کە ئەیدا لە گاکو تێی ئەخوپی و ئەیوت: «وہ حە گای ھەموومان». کابراکانیش لە ترسی ئاشکرا بوون نەیانئەویرا دەنگ بکەن؛ ھەر ئەیانوت: «ئەمە چیبە ئیژی شەلی شەری لێمان پەیدا بوگی؟ کە ی گای ھەموومانە؟» ئەویش ئەیوت: «برا دەنگ مەکەن سەرمایە کەمان بە قەدر یەکە». ھەر لە گایەکەشی ئەخوپی و ئەیوت وەحە گای ھەموومان.

- کابرایەکی ئەو بناری خوشناوہ ژنیکی ھینابوو خوا وای بو ھینا بوو کە ھەر چەندە خەریک بوو نەبوو بە زاوا؛ لەم رووہوہ زۆر پەرۆش بوو. رۆژیک ھەروا کز و داماو بە رینگەدا ئەپۆشت کەوتبووہ ناو دەریایەکی داماوہوہ. پیاویک ھەبوو «مستۆ» ی ناو بوو دوستی کابرای بناری خوشناو بوو، سەیری کرد وا کزو داماوہ لێی پرسى بۆج وا عاجزی؟ وتی: «برا لۆ عاجز نەبم؟ واژنیکم ھینایە ھەر چەندە دەکەم لۆم نایێ بە ژن و نابم بە زاوا». مستۆیش ئەلێ ئەی لە منت ئەکەوی لە کوپپە؟ ئەوہ تۆ زوو بۆج دەنگت نەکرد؟ جا برا بە کەلکی رۆژیکی وا نەپە ئیتر بۆچی چاکە؟ ئادە ی بڕۆ پیشانم دە ئەو واوا لێ ھاتووہ بزائم چۆن نایەلێ و ماتۆی تووشی ئەم دەردی سەریە کردووہ. ئادە ی خێراکە با بڕۆین. کابرا زۆر بەمە دلی خۆش بوو، وتی: ئەی لە حەمری منت کەوی ئەوہ تە دە با بچین. پیش مستۆ کەوت و چوون بۆ مالەوہ. مستۆیش ھەر ئەلێ ئەوہ ئەو واوا لێ کراوہ لە کوپپە؟ کە چوونە مالەوہ چوونە بەر ژوورەکە کە بووکی لێیە کابرا وتی: ھۆ وەتە مستۆیش بە تووپی و بە گفە گفێکەوہ لێی چووہ پیشەوہو کابراش لە پشت دەرگاگەوہ سەیر ئەکا. کە ھەر چووہ پیشەوہ دەریکە ی داکەند و -بلامانی- بووکی کرد بە ژن. لەو کاتەدا بووکی بایەکی لێ بەر بووہوہ کابرای پشت دەرگا وتی: «ئەوہ دەردت بێ چما ئەویش منم ئا بزائە کووت دەتێنێ». ھەر چەندە پێم دەگۆتی لۆم راوہستە ھەر گارتەت پێدەھات ھەنووکە ئەو ئاوەھات دەتێنێ دە بخۆ لۆ خۆت».

- به‌زمی به‌ینی بووک و خه‌سوو بلویریش ئه‌یگیریته‌وه. بووک و خه‌سوویه‌ک دهرده
دل له‌یه‌ک ئه‌که‌ن به‌م جووره به‌سهر و بالای یه‌کا هه‌له‌ده‌ن خه‌سوو به‌بالای بووک‌که‌یا
ئه‌لئ: ئه‌لئ:

کورته و خر و تر زله	فیرنه گوله‌ی ناو زه‌له
باریک و گتروو چاو زه‌قه	ده‌م تیکله‌یه‌و که‌لله ره‌قه
گرن، دزووی مه‌یموون ره‌نگه	منگن، چلمن، کر کر ده‌نگه
ئاش و شیوی په‌لووله‌یه	پیشه‌و کاری چه‌مۆله‌یه
ئه‌قلی وردی کلاشه ئه‌کا	هیچ نه‌زانه‌و گاشه ئه‌کا
تاقه کوره‌که‌م بی‌هاوسه‌ره	مایه‌ی ده‌ستی دهردی سهره
ئه‌مجا بووکی ئه‌لئ:	

پیریژنیکه رموزن	له ناو مالایه گووزن
ئه‌سووتینی وه‌ک پنگر	درکی قسه‌ی وه‌ک کنگر
پتوه ئه‌دا وه‌ک دوو پشک	له بنه بره وه‌کوو مشک
زیت ئه‌بیتو وه‌ک قومومه	ئه‌سووریتو وه‌کوو شه‌شه‌مه
ئه‌شیتینی وه‌کوو هار	ئه‌کیفینی وه‌کوو مار
باسی خه‌سوو دریزه	بووکی هه‌زار تیا گیزه

- ئه‌حمه‌داغای که‌رکوکیزاده خانویه‌کی هه‌بوو له‌به‌غدا دابووی به‌ژنیک به‌کری. له
پاش ماوه‌یه‌ک ژنه داوای لئ کردبوو بۆریه‌ی ئاوه‌که‌ی بۆ چاک بکاته‌وه، ئه‌ویش بۆی چاک
کردبوو وه‌و یستبووی تیپگه‌یه‌نی که‌ وه‌کوه ئه‌و ئه‌یلئ بۆی چاک کردۆته‌وه، به‌م جووره پنی
ئه‌لئ: «نظناها و کیف ما ترید خشناها».

- دوو کابرا به‌لای رانه مه‌رپکا ئه‌رۆن، یه‌کیکیان ئه‌لئ ئیسته‌من به‌قه‌رانیک به‌رانیک
له‌م شوانه ئه‌ستیم. کابرای هاوڕی ئه‌لئ چۆن؟ ئه‌لئ چاوم لی که‌.
ئه‌چی به‌لای شوانه‌که‌وه ئه‌لئ: کاکه‌ی شوان! ئا ئه‌وه قه‌رانیک و گیسکه‌ له‌رپکم
به‌هه‌ری. ئه‌ویش ئه‌یداتی و لی وه‌رئه‌گرئ. ئه‌لئ: کاکه‌ شوان: قه‌رانه‌که‌و گیسکه‌که‌ بۆ خۆت
به‌رخیکم به‌هه‌ری. ئه‌یداتی و لی وه‌رئه‌گرئ. ئه‌مجا ئه‌لئ: کاکه‌ شوان قه‌رانه‌که‌و گیسکه‌که‌و

بەرخە کە بۆ خۆت و بزنیکم بەدری. ئەیداتی و لی وەرئەگرئ. ئەمجارە ئەلی: کاکە شوان
قەراندە کە و گێسکە کە و بەرخە کە و بزنە کە بۆ خۆت مەپێکم بەدری؛ ئەیداتی. پاشان ئەلی:
کاکە شوان قەراندە کە و گێسکە کە و بەرخە کە و بزنە کە و مەپە کە بۆ خۆت بەرانیکم بەدری.
ئەیداتی، لی وەرئەگرئ و دیتەو.

- «ئەحمە ناسر» هەبوو، یەکن بوو لە گویندە بە ناوبانگەکانی سولەیمانی. ئەم ئەحمە
ناسرە هەر لە زوووە لە لای ئەحمەد بەگی مەحمود پاشا بوو، روژگارێکی زۆریان پێکەو
رابواردبوو؛ بەلام هەموو خەلات و بەراتیکی لە لایەن ئەحمەد بەگەو هەر ئا فەڕین بوو و
هیچیتەر.

ئەحمە ناسریش رووت و قووت و پەڕیشان لەمە بە تەواوی وەرەز بووبوو. روژیک
ئەچیتە بازارێ هەلەبجەووە ئەچیتە سەر دوکانی پارچە فرۆشیک دەستە جلێکی زۆر نایابی
پێ ئەپێچیتەووە ئەیداتە بن دەستی و برای خاوەن دووکان چاوەڕێ پەرەکی ئەکا. ئەمیش
دەست ئەکا بە گیرفانی و دەستی دەردێتەووە دریزی ئەکا بۆ کابرای دوکاندار. کابراش
دەست رانەکیشی پێنج ئافەڕین ئەژمێرتە دەستی. کابرا واقعی و ئەمین ئەلی ئەمە چییە؟
ئەلی برا ئەو چەند زەمانە لە لای ئەحمەد بەگم لە ئافەڕین زیاتر هیچم وەرەگر تووە؛ بۆم
دەركەوتوووە پەرە لە لای ئەو ئافەڕینە ئەوا منیش هێناومە خەرجی ئەکەم. ئەگەر ئەزانی
ناچی بچۆ بۆ لای ئەحمەد بەگ.

- کابرایەک لە سولەیمانی گایەک ئەکەرئ بۆ قوربانی. کورپکی ئەبنی گاکە ئەدا بە
کورپەکی بیاتەووە بۆ مالهووە. کورپە گا ئەداتە پێش، سەر ئەکا لە بەر گەڕی و لەڕێ ناپوا بە
رپگەدا ئەلی: «تەماشای ئەقڵی باوکم کە ئەم گایە لە سەر ئەم رپگە پان و فراواندا ناچی بە
رپگادا، ئێستە لە سەر ئەو پرده سراتە باریک و تەنگەبەرەدا چون ئەپوا بە رپگەدا؟ ئەمە
ئەلی و گاکە بەرەلا ئەکا و خۆی ئەگەریتەو.

- مەلامحەمەدی ئەو پێهەنگی هەبوو پیاویکی وەها بوو ئەوێ پێیان بوتایە دنیا و
دنیا داری توخنی ئەئەکەوت؛ تەنانەت چوار پێنج منالی وردەلەوی هەبوو دا ئا رووت و
قووت و پەڕیشان بوون، ئەمیش هەر بە دلای ئەهات. خواردنی هەرەخۆشیان ئەگەر ببوایە
لە پەساوەر بوو ئەگەر نەشبوایە هیچ.

سەیدەبدولحەکیمی خانەقی لێی ئەپرسی: مامۆستا ئارەزووی هەرە بەرزت لە دنیادا چییە؟ ئەویش ئەلێ: «تۆزێ تووتن سەبیلێک و کەمەکی پووشوو». سەیدیش ئەلێ ئەمە چون ئارەزوویە کە؟ پێی ئەلێ: «کۆری خۆم لەمە زیاتر بەش ناکا». مەبەستی ئەوە ئەبێ کە دل و مێشک بۆ کارو باری دنیا ناتوانی لەوە زیاتر ئەرک هەلبگرێ.

- لە بەغدا کابرایەکی تورکمان ئەچیتە لای وەستا بەشیری خۆمان داوای زەرفی لێ ئەکا. ئەویش زەرفێکی ئەدات. کابرا ئەلێ: «دەها بیوک». زەرفێکی تری ئەداتی دیسان کابرا ئەلێ: «بابم دەها بیوک». وەستا بەشیریش ئەلێ: «باوکم بیوک بیوکی چیت لێ داناوم. تۆ زەرفت بۆ ئەوە ئەوێ کاغەزی تێخە یان جۆی تێکە».

- ئافەرەتێک لەو بەرکێوە پێوەژن کەوتبوو. کۆریکی منالێ هەبوو -بلامانی- کابرایەک بە ژنە کە فێر بووبوو، منالە کە تازە فامی کردبوو و نەکردبوو منالان لە ناو کۆلانا پێیان ئەوت کە حەمدەئێ بە دایکت فێر بوو. ئەویش ئەهاتەو لە دایکی ئەپرسی کە شتی وا هەیە. دایکیشی ئەبوت رۆلە درۆیە شتی وا ئەگەر هەشبی بە تەمای خوا، خوا هەقت ئەستێنی.

کۆرە کە گەورە بوو قەسە ی لە خەلکوخا هەر ئەبیست. رۆژێک ئەچن بۆ دار کردن. دایکی بە لایە کداو حەمدەئێ زرتەبۆزیش بە لایە کدا.

حەمدە ئەچیتە سەر تاشە بەردێک؛ بەردێک کە بنی هەزار بە هەزارە، داریک لەوێ ئەبێ بە تەور ئەپێرێتەو. کۆرەش ئەلێ هەلم لەمە چاکتر بۆ پێ ناکەوێ. ئەچێ لە پشتهو پالێکی پێو ئەنێ و هەپروون بە هەپروون ئەبێ و ئیتر ئەگەرێتەو.

دەنگ بلاو ئەپێتەو کە حەمدەئێ لە داران کەوتۆتە خوارەو و ملی شکاوە و مردووە. ئەمجا دایکە کە بە کۆرە کە ی ئەلێ: «ئا رۆلە نەموت ئەگەر شتە کە واش بیت خوا هەقت ئەستێنی؟»

کۆرەش ئەلێ: ئە ی قور بە سەر عەقڵت! بە خوا ئەگەر بە تەمای خوا بوايە تا بیست سالی کەش هەر ئەیگایت.

- لەو بەرکەتووە کۆرپە دایکێکی تەپپیری بێوژنی هەبوو؛ بە ئەمری شەرح دایکە کەى دا بەشوو. دایکەش لە خوشیا پى بە عەرز نەئە کەوت. کابرای زاوا پارەى نارد بۆ مالى بووکى کە جىازى بووکىنى بۆ بکرن. ژنە وتى: کۆرم من خۆم ئەچم بۆ شار بە دلى خۆم جىاز ئەکرم. کۆرەش وتى باشە.

باش ئەوە کە بووکى بەرئى کەوت بۆ شار، کۆرە کە وتى بە خوا دایە منیش دىم خویمان نەماوە بارە خویە کیش ئەکرم ئەپهینمەو. دایکە وتى باشە کۆرم.

پێکەو بەرئى کەوتن و چوون بۆ شار ئەو جىازى خۆى کړى و ئەمیش بارە خویى خۆى کړى نای لە گویدرێژیک و گەراندەو.

رووباریک لە سەر رېگەيانا هەبوو گویدرێژە کە نەینەدا لە ئاوە کە. بووکى شتوومەکانى خۆى دا بە کۆلیا و پێش کەوت بۆ ئەوە گویدرێژە کە بە شوین ئەوا پڕوا.

بووکى قیتە قیتە لە پێشەو ئەرۆشت هەوا هەلى گرتبوو بەرپووە لە ئاوە راستى ئاوە کە کەرە کەمانى کرد و نەرۆشت. بووکى ئاگای لى نەبوو لەو بەر ئاوە کە بانگى ئەکرد لە کۆرە کەى کۆرم تێخووە با بێت؛ بەلام کەرمانى گرتبوو نە رۆشت و لە ئاوە راستى ئاوە کەدا خۆى دا بە زەویا و خویکە بە تەواوى تاویایەو.

ئەمجا لەو بەر ئاوە کەو بە بانگى ئەکرد کۆرم خیرى تیا بە قەیناکا گویدرێژە کە پێنەو وەرەو. کۆرەش وتى: «دایە خیرى چى تیا بە؟ خیرى قوزى تۆى تیا بە ئەگەینا کە خویکە رۆشت ئێتر خیرى چى تیا بە».

- مەلانیو رەحمانى چەرمە لە هەبوو، پیاویک لى ئەپرسى: ئەرئى مامۆستا راستە پیاو ئەتوانى جن بېنى؟

ئەویش ئەلى: «بەلى راستە پیاو بېنى مێشکى مێشولەو هێلکەى مېروولە جوان جوان پێکەو بە بکوتى بە کلچىوکى لوولاقى فیل بېهینى بە چاویا جن ئەبېنى».

- کابرایە کى کرمانج لەو بنارى دزەبى سى بە گایى ئەکا^{۲۴}. ئەو گایە کە لە بەیانىووە تا نێوەرۆ جووتى پێکردووە لە نێوەرۆ بە دواوە ئەوە بەرەلا ئەکا و تاکە کەى تر دیتى کە تا ئەو وەختە حەسابووەو ئەو ئەخاتە پال ئەم لنگە.

۲۴- سى بە گایى ئەوەیە کە سى لنگە گای هەبە بە نۆرە هەر جارە تاکە و تاک ئەبانخاتە پال بەک و جووتیان پى ئەکا.

جا ئهم کابرایه له باتی یه‌کێ له گاکان که‌ریکی هه‌بوو، سێ به‌ گایه‌که‌ی به‌ که‌ره‌که‌ ئه‌کرد. له‌و وه‌خته‌دا که‌ به‌ستبووی و جووتی ئه‌کرد، ئه‌مین ئاغا هه‌بوو له‌گه‌ل چه‌ند خزمه‌تکاریکیا به‌ویدا تێئه‌په‌رن. که‌ سه‌یر ئه‌کا ئهم کابرایه به‌ لنگه‌ گایه‌ک و گویدرێژیک جووت ئه‌کا پێی ئه‌لێ: «خاله بریا لنگه‌که‌ی تریشت گا بایه». کابراش ئه‌لێ: «ئاغهم گایه هۆ له‌وئ». په‌نجه بو‌ گا هه‌ساوه‌که‌ درێژ ئه‌کا.

خزمه‌تکاره‌کان ئه‌یانه‌وئ توو‌په‌ بین ئه‌مین ئاغاش ئه‌لێ: «ده‌ستی لێ مه‌ده‌ن ئه‌گه‌ینا ئه‌نگۆش ده‌گیت».

- کابرایه‌کی که‌له‌ور له‌و موکریانه‌ مه‌ر و مالا‌تیکێ زۆری هه‌بوو. له‌ زستانا هه‌چ تفاقیکێ بو‌ خه‌ستبوون پێی دابوون به‌و نیازه که‌ سه‌ره‌تای به‌هار هاتوو‌ه و ئیتر مالات ده‌رئه‌چێ؛ که‌چی له‌ نا‌کاو به‌ بیست شه‌و دوا‌ی نه‌ورۆژ به‌فریکێ تێ ئه‌کا ماله‌و مال نا‌کړئ. کابرا سه‌ر به‌رز ئه‌کاته‌وه بو‌ ئاسمان و ئه‌لێ: «بلیم چی و چیت بێ بلیم. ئه‌و ئیشانه‌ی تو ئه‌یکه‌ی ئه‌گه‌ر من بم‌کردنا‌یه ئیسته‌ هه‌و زه‌مان بو‌و ریشیان تاشیووم له‌ "چه‌خه‌تو" یش کردبو‌ومیان به‌و دیوا».

- له‌ سالی غه‌زا، غه‌زای عروسه‌که‌ی پێشوا سالا‌ری سابلاخ له‌ موکریان، حاجی مه‌لا عه‌بدو‌للا‌یک هه‌بوو مه‌لای گونده‌که‌ی بو‌و. ئه‌چینه بن ده‌ستیه‌وه پێی ئه‌لێ: ئه‌مه غه‌زایه‌و بو‌ دینی ئیسلامه‌. هه‌رکه‌ به‌چیت بو‌ ئه‌و غه‌زایه ئه‌گه‌ر بکو‌ژیی‌ت شه‌هیده‌و هه‌و حو‌ری له‌ به‌هه‌شتا ئه‌ده‌نی. ئه‌گه‌ر خۆ نه‌شکو‌ژرئ ئه‌وا ئه‌بێ به‌ «غازی» و مال و تالا‌نیکێ زۆریشی ده‌ست ئه‌که‌وئ.

به‌م قسانه‌ سالا‌ر هه‌له‌خه‌رتنی بو‌ غه‌زا له‌گه‌ل چه‌ند سواریکا ئه‌یان نیرئ ئه‌چن. ئه‌و سه‌رگه‌رم ئه‌بێ و عروس زۆر خراپ ده‌و‌ریان ئه‌ده‌ن. جا سالا‌ر له‌و ئاب‌لو‌قه‌دانه‌دا ئه‌یوت: «خوا‌یه تو ئه‌مجاره‌ش شه‌هیدم مه‌که‌ تا ده‌ستم ئه‌گاته‌وه به‌ ده‌ستی حاجی مه‌لا عه‌بدو‌للا‌ بزاتم ئه‌گه‌ر غه‌زا واشتئ سووک و ئاسانه‌ خۆی بو‌چی نه‌هات و وا به‌مجۆره‌ ملی ئیمه‌ی پێوه کرد».

- لەو ولاتی «سویسنایەتی» یەدا کابرایەکی سویسنی ئەبەن بۆ لای مەلا بۆ ئەووە ژنی
 لێ مەرەکا. مەلا هەندێ شتی فێر ئەکا و پاشان ئەپرسی: ئەڕێ کاکە برا مەزەهەب چەندە؟
 ئەلێ: «قوربان چوارە. مەلا پێی ئەلێ: عامفەریم، چی و چین؟
 ئەلێ: «قوربان، مەلکەری، بەراجی، باسکی کۆلەسە، دۆلی قازانی». مەلا ئەلێ بە
 راستی باشی ئەزانی و مەزەهەب زانین هەر ئەبێ وای.
 ئەم چوار ناوێ ناوی چوار شوین و بەراون لەو ولاتە.

- «گولە» گوندیکە لەو ولاتی سویسنایەتیە. مزگەوتی لێیە مزگەوتەکە مجەوڕیکی
 هەبوو باپیری ناو بوو. ئێوارە زستانەو خەلکی دێ لە مزگەوت کۆ بوونەتەووە هەر یەکە
 داوای شتیکی لە باپیر ئەکرد. یەکنێ ئەیوت ئاوم بۆ یێنە، یەکنێ ئەیوت دار بخەرە
 ئاگردانەکەووە. یەکنێ ئەیوت کەوشەکانم هەلگرە، یەکنێ ئەیوت بەرەکە واراخە؛ بە کورتی
 هەر یەکە قسەیکە ئەکرد. ئەویش هەستا و پەرپە ناو محرابەکەو وتی: «هەر سێ تەلاقێ
 ئەو باپیرە کەوتبێ قسە ئەکەن بە یەک، بە گۆی کەسوو ناکەم».

- دێ «سێ گرتکان» هەیه لە ولاتی «کۆیە». ئەمانە زۆرتر شێوەی قسە کردنەکیان
 ئەچیتەووە سەر «هەمەوێن». کابرایەکی خۆشناو بۆ ترێ فرۆشتن پێی ئەکەوتیتە ئەوێ. سەیر
 ئەکا چەند پیاویکی خەلکی گوندەکە لە سەربانیک دانیشتون و قسە ئەکەن. ئەمیش
 هەرچەندە گۆیی بۆ قوت ئەکاتەووە بە هیچ جۆر لە قسەکانیان تێ ناگا. روویان تێ ئەکاو
 ئەلێ: «ئەم، ئەم، ما ئەنگۆو بە شەویش لێ کوو دەگەن؟»

- ژن و مێردیک سێ کۆری منالیا ئەبێ. یەکیکیان هەر زۆر منال ئەبێ لە هیچ
 تێناگا. شەوی خەبەری ئەبیتەووە سەیر ئەکا باوکی وای بە سەر دایکیەووە، لای وای ئەبێ کە ئەمە
 باوکی دایکی ئەخنکێن. دەست بە برا ناوونجیە کەیهووە ئەژەنی و خەبەری ئەکاتەووە؛ بە
 شلەزانیکی منالیەووە پێی ئەلێ باوکم ئەخنکێن.

ئەو برا یە تێنەگا چ باسە، پێی ئەلێ: «بنوو من ئەزانم چی ئەکەن». کۆرە منالەکە لەمە
 هیچ تێناگا، برا گەورەکە خەبەر ئەکاتەووە بەو ئەلێ ئەویش دیسان گەورەترە تێ ئەکا لە
 کارەسات، ئەویش پێی ئەلێ: «بنوو، بنوو خۆی ئەزانی چی ئەکا».

کورپه مناله که زیره ک وشه پتان نه بن، نه میش نه مجا تی نه گا که مه سه له چیه نه لی: «به من نه زانم و به خوی نه زانی باو کمتان کرد به که له گای دایکم، که واته نه مه زه ماوه نده». هه له سستی و ده ست نه کا به هه لپه رین. براکانی تریش به م ئیشه ی نه م ده ست نه کهن به پیکه نین و نه بن به هه را. باوک و دایکی قور به سه ر ئیشیان لی تیک نه چی و نه مجا نه وان خویان نه کهن به نه ستوو.

- جاریک دوو کابرای «زیار» ی له و ولاته دا له چۆلنیکا تووشی جووله که یه کی چه رچی نه بن، نه یگرن و تفهنگ له سه ر سنگی دانه نین، پتی نه لین: «سه یه موسلمان به». جووه ش له ترسی گیانی خوی نه لی: «نه زبه نی! چ دبیز نه ز حازرمه، نه ز نزانم چ بیژم؟» کابراکانیش فیکر نه که نه وه هه ر چه ند نه کهن نازانن چۆن موسلمانن کهن و به چی موسلمان نه بن. له ئاخرا پتی نه لین، جووه هه ره لای مه لای زرگوژی نه و دبیزته ته. نه ویش نه لی: «نه زبه نی! به سه ر چاقان، نه ز نوکه دچم لکن مه لای وی چ گوت نه ز دبیزم». نه وانیش نه لین باشه و به ره لای نه کهن. جووه ش له باتی نه وه به چیتته لای مه لای زرگوژره نه چیتته وه بۆ مالی خوی.

- مه لایه ک له گوندیکا ئیواره له مزگه وت دانیشتبوو باسی به هه شتی بۆ خه له که که نه گێراهه وه نه بوت: به هه شت پریه تی له کانیاوی سافی روون، له هه موو لایه که وه گول و گیا خه رمانیان داوه. نه م گول و گیایانه هه ر چلنکیان جوړه بۆننکیان هه به؛ نه گه ر یه کینکیان بکه وی خیرا یه کینکی تر له شوینه که ی نه رویتته وه. نه مانه قه ت له دواپی هاتن نایه ن. کابرایه ک که له کۆره که دا بوو به ته وای دلی دابوو قسه کانی مه لا هه ر له ناکاو هه لیدایه و وتی: «نه ی دایکم به ساقه ت بی مه لا! به خوا جیتی به رخ له وه رانده».

- کابرایه کی خوشناو چوو بووه موسل، هیچ جاریکی تر موسلی نه دیووو. گه راپیه وه بۆ ولات خزم و که س و کار ده وریان داو باسی موسلیان لی پرسی که چۆنه و چۆن قسه نه کهن. وتی: «به خودای بابم هه موو به حه ره بی قسان ده کهن. ته نها نوێره که یان نه بن به کوردی ده برین. چ پهان کوردی گوتن به سه ر زاریا نایه ت».

- ژنیک هەبوو لە ولاتی سولهیمانی «باجی تەلیس»ی ناو بوو. بلامانی ناوی بە خراب دەرچوو بوو. جا ئەچوووە شوێنان و ئەیهوێست ئەو ناوە لە خۆی داشوریتەووە ئەبیوت: ئەیهەرۆ من هیشتا فیری قسە نەبووم، نازانم چۆن ناو و شۆرتی وا ئەخەنە شوێنم؟ من تەنانت ئەو خەلکە ئەلێن «دار بەروولە»، من هەر ئەلیم «دار پەرەلوولە». ئێستە من چۆن فرمانی تر ئەزانم؟

- دوو کابرای ئەو ولاتی «دزەیی»یە هاوڕێی کۆن بوون و چەند سالیکی لە یەک دوور کەوتوبنەووە. رۆژیک لە ناکاو لە دوو ڕێیانیکا تووشی یەک ئەبن و دەست ئەکەنە مل یەک و چاک و چۆنی لە گەل یەک ئەکەن. ئەمجا ئەکەونە هەوال پرسی یەک. یەکیکیان بەویکیان ئەلێ: «برا هەنووکە کوویت و کوونیت؟» ئەلێ: بە خوا برا زۆر چاکم و لە خودا بە زیاد بێ لە چ شتان ناتەواویم نییه. ئەمجا ئەو لەو ئەپرسی ئەلێ: ئەتۆ کوویت؟ ئەلێ: برا لە من مەپرسە من زۆر خراپم. ئەلێ: لۆ؟ ئەلێ: «کۆرە ژنیکم هەیه ناوی زەمزەمە، سەری بە تەمەو قوونی بە خەمە؛ من هەر لۆی دێنم هەر دەلێ کەمە. ئەچم دەگەرێم لەم شار لۆ ئەو شار، شتی لۆ دێنم بە کۆل و بە بار. من دەلیم هانی ئەو دەلێ کانی».

- مەحمووبەگی رەزا بەگ ئەبیوت: رەزا بەگ - بە رەحمەت بێ - کە ئەکەوتە رەمەزان بە رۆژو ئەبوو، بەلام نوێژی نەئەکرد. لێیان پرسی: میرم بۆچ نوێژ ناکە؟ ئەویش ئەبیوت: «نەوێک فیر بێم».

- لە راستی لە کەلار بە رەمەزانان رۆژ و بە نوێژەووە باویکی زۆری هەیه. نوێژ و رۆژووەکە کەلار کابرای قاوورمە فرۆشی سولهیمانی بێر ئەخستەووە. ئەوەش ئەو بوو کە کابرایەک هەبوو لە سولهیمانی بەیانیان قاوورمە ی نوکی ئەفرۆشت بە دەنگە زولالەکە بانگی ئەکرد: «قاوورمە ی نوک بە نانی جوانەووە». کەواتە لە کەلاریش نوێژ بە رۆژوی رەمەزانەووە.

- قادربەگی جافرسان لە تەویلە سەردەمیک تۆزی بێ پارەیی بە سەرا هاتبوو. هەورامیەکانیش تەلاق زۆر ئەخۆن، هێتابووی فەرمانیکی دەرکردبوو کە هەرکە تەلاق بخوا هەر تەلاقە لیرەیک جەزایەتی.

قادر به گ دوو پیاوی هه‌بوو یه‌کینکیان «که‌یکاوس» ی ناو بوو؛ یه‌کینکیان «هۆمه‌ری مه‌ولوو». ئەمانه به شه‌و حه‌کایه‌تیان بۆ قادر به‌گ ئە‌کرد بۆ ئە‌وه خه‌وی لی بکه‌وی. ئەمانه‌ش زمانیان فیر بووه به ته‌لاق خواردن و ناشزانن چیش بکه‌ن. له پاش ده‌رکردنی فه‌رمانه‌که یه‌که‌م شه‌و هۆمه‌ر ملی که‌یکاوس ئە‌گرئ ئە‌لی: ئیمشه‌و نۆره حه‌کایه‌تی تو بیت. قادر به‌گ راکشاه‌و که‌یکاوس حه‌کایه‌ت ئە‌کا کوتوپر ئە‌لی: «ده ملیۆن ته‌لاقی ئە‌م که‌یکاوسه که‌وتبێ قادر به‌گ ئە‌م حه‌کایه‌ته راسته». قادر به‌گ کوتوپر سه‌ر به‌رز ئە‌کاته‌وه ئە‌لی: که‌یکاوس ئانه چیش واته‌ن؟» که‌یکاوسیش ئە‌لی: «قادر سان ده ملیۆن ته‌لاقی ئە‌م که‌یکاوسه که‌وتبێ ده ملیۆن لی‌ره له‌م ولاتی هه‌ورامانه‌دا نییه». قادر به‌گ سه‌یر ئە‌کا به‌مجۆره بپرا زۆری ئە‌وی له‌وانه‌یه فه‌رمانه‌که‌ی پشکینری. جارچی ئە‌خاته ناو شاری ته‌ویلە ئە‌لی: «له‌و فه‌رمانه‌ی ده‌رمکردوه که‌یکاوس و هۆمه‌ری مه‌ولوو لی ده‌رچێ و ئە‌وان به‌ر نه‌که‌ون». به‌م جۆره که‌یکاوس و هۆمه‌ر له ده‌ست قادر به‌گ رزگار ئە‌کا و ئە‌مجا به‌ بی ترس ده‌ست ئە‌که‌ن به ته‌لاقی خواردن.

- فه‌قیه‌شیت هه‌بوو له‌و بناری هه‌له‌بجه‌و شاره‌زووره‌دا به وه‌ه‌گرتبوی که‌ بزانی ئە‌وه هه‌ر ئە‌لین هیچ هیچ، هیچ چیه؟ هه‌ر چه‌نده ئە‌گه‌راو ئە‌پرسی هیچی بۆ ده‌ر نه‌که‌وت؛ هه‌ر شتیک تو بیگری له عاستی خۆی شتیک بوو. هیچ شتیک نه‌بوو که‌ شت نه‌بی. رۆژیک هه‌ر له هه‌له‌بجه به‌ لای که‌لاهه‌یه‌کدا تیه‌پری هه‌ر وا له خۆیه‌وه سه‌ری کیشایه که‌لاهه‌که. که‌ سه‌یر ئە‌کا وا کابرایه‌کی گژن نیشته‌وه به‌ به‌ر که‌ریکه‌وه. لیتی پرسی ئە‌وه چی ئە‌که‌ی؟ کابرا وتی: «هیچ». ئە‌میش وتی: «ها ئە‌وه ئیسته ئە‌زانم که‌ هیچ یانی که‌ر گاین».

- له‌و خۆشناوه‌یه کابرایه‌ک وه‌ختی خۆی میر ژنیکی بۆ هینا بوو. کابرا ژنه‌که‌ی مردبوو، له سه‌ری پایزا چوو بووه‌وه بۆ لای میر و پنی ئە‌لی: «میران ده‌بی ئە‌مجاره‌ش خه‌میکم لۆ بخۆی. مه‌به‌ستی ئە‌وه بوو ئە‌بی ژنیکی ترم بۆ بیتی». میریش پنی ئە‌لی: «خه‌می چت لۆ بخۆم؟ مه‌گه‌ر گوویه‌کت لۆ بخۆم».

کابراش ئە‌لی: «به‌ خودای میرم ئە‌گه‌ر ئیستاشم لۆ نه‌خۆی ده‌بی به‌هاریم هه‌ر لۆ

- لەم كوردەوارىيە ھەندى جارى وا ئەبى دوو كەس ئەبى بە شەپيان يەككىيان بەويكەيان ئەلى: «دە كەم گوو بخۆ». ئەويكەش زيت ئەبىتەو ئەلى: «كوردە ئەو بە كى ئەلى كەم گوو بخۆ؟ خۆت كەم گوو بخۆ».

- ھەسەن بەگ بۇ گىرامەو كە شىخ محەمەدى شىخ ھەسەمەدىن گىرامەو وتى: شىخ عوسمانى برام لە گەل دايكەم ئەچوون بۆ ھەج و چوونە بەغدا؛ دىياش ھاوينە. وتى بەيانىك دايكەم پىنى ئەلى كورم عوسمان بچۆ ئۆتۆمبىلىك بگرە با برۆين. شىخ عوسمانىش ئەچىت و ئەروانە سەر جادە ئۆتۆمبىلىك دىت. لە داووە پەلامارى ئەداتى بۇ ناگىرى. يەككىكى تر دىت دىسان ئەيەوى بىگرى، ھەر بۇ ناگىرى. بە كورتى تا ئىوارە پەلامارى ئۆتۆمبىل ئەدا ھىچ بە ھىچ ناكە دايكىشى لەو لاو ھەر چاوەرپىيە كور بىتەو و ئۆتۆمبىل بىنى و برۆين.

ئىوارە شىخ عوسمان ئەگەرپتەو بۆ لای دايكى ھەرەقى سوور و شىنى دەر داووە ماندو و مردو و ھىلاک. دايكى پىنى ئەلى: كورم ئەو ئەمىرۆ لە كوى بووى؟ خۆ تۆ چووت ئۆتۆمبىل بگرى و بەئىنى، كوا ئۆتۆمبىلەك؟ شىخ عوسمانىش ئەلى: «دايە لىم گەرپى. ئەمىرۆ ھەر مردم، لە بەيانىو تا ئىستە ھىچ ئۆتۆمبىلىك نەما كە پەلامارى نەدەمى ئىستەو ئەوسا ئۆتۆمبىلىك بۆ نەگىرا. ھىچيان لە وزى منا نەبوون. دەستم ئەدايە ھەر ئۆتۆمبىلىك لە باتى ئەو كە من ئەو بگرى، كەچى ئەو منى راتەكىشا. لە بەر ئەو ھىچم بۆ نەگىرا».

- دىسان ھەسەن بەگ گىرامەو وتى: شىخ محەمەدى شىخ ھەسەمەدىن وتى: ئەم دەرمىنى «فلىت» تازە ھاتبەو ھەتەو، پىرپاگەندەى زۆرى بۆ ئەكرا؛ بە تايەتى لە بەغداد ھەر چەند ھەنگاوىك ئەرپىشتىت ئىعلاىك ھەلواسرابو لى نووسرا بوو «امشى». وتى رۆژىك شىخ عوسمانى برام لە بەغدا لە «باب الشرحى» ھە ئەيەوى بۆ شوئىتىك پىرپا سەير ئەكا لە قەد كۆلەكەيەكەو نووسراو «امشى»، دىياش گەرمای نىوەرپۆيە. پىنى لى ئەكا بە پىشتا ئەرپا زۆرى پى ناچى تووشى كۆلەكەيەكى تر ئەبى دىسان نووسراو «امشى»، ئەوئەندەى تر ھەنگاوتوند ئەكاتەو. بەمجۆرە پىنى پىتە ئەنى تا ئەگاتە «باب المعظم» ھەر چەند «امشى» ئەبىنى ئەو خىراتر خۆى گورج ئەكاتەو. لە «باب المعظم» سەير ئەكا دوو سى پىاوى لای خۆمان لە بەر كۆلەكەيەكا ھەستاون و قسە ئەكەن. لە قەد كۆلەكەش

نووسراوه «امشی». ئەویش لییان توورە ئەبێ و ئەلێ: ئەووە چۆن لیترەدا وەستاوان؟ ئەو چاوتان لێ نییه نووسراوه «امشی»؟ یانی پرۆ، ئاخر نازانن ئەمە فەرمانی حوکومەتە؟ چۆن نافەرمانی حوکومەت ئەکەن و لیترە ئەوەستن؟ ئەوانیش زۆر سەریان سڕ ئەمینێ و لە ئاخر تێئەگەن کە مەسەلە چیه تێی ئەگەینەن کە بابە ئەمە مەبەست ئەووە نییه کە پرۆ. هیچ ئیعلانی حوکومەتیش نییه؛ ئەمە پروپاگانداوە کە بۆ فلیت کە عەرەبەکان پێی ئەلێن «امشی».

- کابرایەکی تەمەلی تەووەزەل کە هیچیشی نەکردبوو، حوکمی خنکاندیان دا. درایە دەست کابرایە ورگ زل کە بیبا لە دووری شارەووە لە داری بدا. لە پرێگادا جەلادە کە بە تەمەلە کە ی و ت: ئاخر خوا بتگرێ بۆچی ئیشیکێ وات کرد لە دارت بدەن و مال و منالت بەرەلای ئەو دەشتە بیت؟ کابرای تەمەلێش وتی: «کۆرە پرۆ مردووت مری! من نیستە پوخت و پاکیزە ئەچمە سەردارو رەحمەت ئەبم. بۆ خۆت بگری کە ئەبێ دوو سەعات پرێگا بگەرێتەووە دواووە».

- والیه ک کابرایەکی ناچار کردبوو بەو کە یا ئەبێ گوو بخوا یا ئەبخنکێنێ. کابرا دیارە گوو کە ئەخوا ئەمجا هەر گووی ئەخوارد و ئەیوت: «خوایه نەمکی ئەم خانەدانەمان پێ حەلال کەیت».

- لە ئاواپی مەستەکان کوێخا حەمە ی نادر شەوێ هەلئەستێ بچیت بۆ سەر ئاودەست، کوتوپر سەیری کرد و دزیک لە حەوشەدا یه. لێی کرد بە هەراو دزە هەلات. حەمە ی نادر کەوتە شوێنی، لەو کاتەدا کە دزە کە خەریک بوو لە سەر دیواری حەوشە کە بچی بەو دیوا حەمە بە شوێنیهووە بوو چمکی کەواکە ی گرت و بانگی کرد لە سەپانە کە یان ماری ئەو گالۆکەم بۆ بێنە. دزە کە گوێی لەمە بوو لە سەرەووە فێراندی بە سەر و ریشی حەمە ی نادرا. حەمە کە سەیری کرد ئیش گەنە بانگی کرد: «ماری گالۆکە کە دانێ و مەسینە کە بێنە».

- عەزیز بەگ هەبوو لە سولەیمانی زۆری حەز لە گۆل ئەکرد، ئەچوو لەم لاو لەو لا تۆی گۆلی پەیدا ئەکرد ئەیهینا لە مزگەوتە کە ی شیخ جەلال ئەیناشت. بەلام ناشتنە کە ی ئەووە بوو کە بەیانیان ئەیناشت و ئیوان هەلی ئەکێشایەووە لە ژوور سەری خۆیهووە دایەنا ئەنووست. پێیان ئەوت عەزیز بەگ چۆن گۆل و سەوز ئەبێ؟ ئەویش ئەیوت: «سەوز نابێ بە کێرمەووە! ولات تیکچوووە پیاو ئەبێ مالی لە ژوور سەری خۆیهووە بیت».

- کابرایه‌کی له‌و ناو جافه له‌ به‌ر ئه‌وه‌ سکی بای کردبوو نه‌خۆش که‌وتبوو. حه‌کیمی کوردایه‌تی ئه‌و ناوه‌یان هه‌ینایه‌ سه‌ری. حه‌کیمه‌که‌ش وتی ئه‌گه‌ر تا سه‌عاتیکه‌ی تر بایه‌کی له‌ی بیه‌ته‌وه‌ رزگار نه‌بێ ئه‌گه‌ینا تازه له‌ ده‌ست ده‌رچوو.

خزم و که‌س و کاره‌کانی هه‌موو له‌ ده‌وری کۆ بوونه‌وه‌ بۆی ئه‌گریان و دوعایان نه‌کرد له‌ خوا که‌ شفای بۆ بنه‌یرێ. ئه‌وا سه‌عاته‌که‌ به‌ سه‌ر چوو هه‌یچ نه‌بوو، ئه‌مجا کابرا ئه‌تر دانکه‌نی ژیان بوو ده‌ستی کرد به‌ پارانه‌وه‌ وتی: «خوایه‌ ئه‌سته‌ ئه‌وا به‌ هه‌ناسه‌ ساردی ئه‌مرم تو خۆش! به‌لام به‌ لانی که‌مه‌وه‌ له‌و دنیا گۆشه‌یه‌ک له‌ به‌هه‌شت و حۆریه‌کم ده‌هه‌ری». یه‌کی له‌ خزمه‌کانی که‌ گویی له‌مه‌ بوو ئه‌تر پتی هه‌ل نه‌گیرا چوووه‌ ژوور سه‌ریه‌وه‌ پتی وت: «هه‌ی که‌ری کویستان نه‌دیگ! ئه‌مه‌و خۆت کول بووین له‌ ته‌ک خوادا ته‌ریکی پتی ره‌وا نه‌وینیت. ئه‌سته‌ له‌و دنیا به‌هه‌شت و حۆریت ئه‌دات؟ ده‌بچۆ بیه‌خو!»

- جاریک ئه‌حه‌ی که‌رنوو له‌ سوله‌یمانی ئه‌چه‌ته‌ به‌رده‌رگای یه‌کی له‌ ئاوده‌سته‌کانی مزگه‌وته‌ گه‌وره‌. تا ئه‌م ئه‌یه‌وی بچه‌ته‌ ژووره‌وه‌ زه‌فته‌یه‌کی تورک پێشی ئه‌که‌وێ ئه‌چه‌ته‌ ژووره‌وه‌. ئه‌حه‌ی که‌رنوو ژۆر رانه‌وه‌ستی کابرا ده‌رناچی. ئه‌حه‌ ئه‌یه‌کی بۆ ئه‌کا، کابرا له‌ ژووره‌وه‌ یه‌کیکی پیا دینێ ئه‌حه‌ ئه‌یه‌کی تر ئه‌کا کابرا دیسان یه‌کیکی زله‌تری پیا ئه‌که‌شتی. ئه‌حه‌ تووره‌ ئه‌بێ ئه‌لێ: «سه‌گی سه‌گباب تو که‌ توپ و توپخانه‌یه‌کی وات پێیه‌و زه‌خیره‌ی شه‌ش مانگیشت هه‌لگرتوووه‌ بۆچ ناچی یاخی بی له‌ ده‌وله‌تی توورک به‌ مانگی مه‌جیده‌ک سه‌ربازی بۆ ئه‌که‌ی؟»

- سالیک له‌ هه‌وه‌لی زستانه‌وه‌ بارانیکی ژۆر باری و که‌ که‌وته‌ به‌هار بارانه‌که‌ی گرته‌وه‌و توژی شپزه‌یی بۆ باران په‌یدا بوو.

پیاویک هه‌بوو عه‌لی مامه‌یان پێ ئه‌وت خه‌لکی ئه‌و ولاتی خانه‌قیه‌و ده‌رویشی شینخ بوو. که‌ سه‌یری کرد عه‌لم شپزه‌ن بۆ باران سه‌ری به‌رز کرده‌وه‌ وتی: «ئه‌ری خوا وه‌ قوروانت وم بۆچ خۆت نه‌ته‌زانی ئه‌یه‌ به‌شی گه‌ره‌که‌، هاتی له‌ هه‌وه‌له‌وه‌ چی هه‌بوو نه‌و له‌ خه‌زینه‌که‌تا گشت وه‌م لاو وه‌م لادا پڕزاندو ئه‌وا ئه‌سته‌ وه‌ ده‌س عه‌له‌مه‌که‌وه‌ دامگی هه‌ر چه‌ن ئه‌ژن وه‌ قوروانت وم چۆرێ باران، تو هه‌ر جووایشیان ناده‌یه‌ته‌وه‌؟ ئه‌مه‌ کار بوو تو کردت؟»

- حەسەن بەگى عەلى بەگ بۆى گىرامەو و تى:

منال بووم كورپكى قەلخانى - كە شامەى ناو بوو - لە تيرەى «تفەنگ وە شىن» ھاتبوو
لامان و پياوى ئيمە بوو. ئەم كورە ھەر بە منالى كەوتبوو لاما و لاى ئيمە گەرە بوو
بوو. قەلخانى و بە تايەتەى تفەنگ وە شىن خواردنى گۆشتى بەراز بە لاianeو وەكوو
خواردنى گۆشتى «پۆر» واپە بە لاى ئيمەو.

وتى قەمەر سولتانی قەلخانى رۆژىك بوو بە ميوانمان و لە ژىر دەوارا دانىشتبوو
خزمەتكار و شتە ھاتوچۇيان ئەكرد كوتوپر قەمەر سولتان چاوى كەوت بە شامەو ناسيەو.
پىنى وت: «ھا شامە ئەمە ئەو لە مالى پاشايت؟» ئەو پىش وتى: «بەلى قوروان سەگەوانى
مالى پاشام». وتى: «كەواسە كاورا بویتە سونى». وتى: «ئەرى وەللا قوروان بوم وەسونى
و ھەر چوار فەرەزە نەچيونم».

قەمەر سولتان وتى: «كورە دەويت باوك چوار نىيە پەنجە وەو ئىمام ئىساقە ھەر
قەلخانىت و پاك نەويتەسەو».

- ئۆتۆمبىل تازە داھاتبوو، دوو ئاغای ئەو سەرە گەلى جار ھاتوچۇى شارىان
ئەكردو لە شارى شارىتر بوون. ئەمانە ھەر يەكە خزمەتكارىكيان ھەبوو ھەموو دەم لە
گەليان بوون؛ ئەمانىش بوو بوون بە بەچكە شارى.

رۆژىك ھەر دوو ئاغەكە پىكەو دانىشتبوون دەرەدە دليان لە بى عەقلى
خزمەتكارە كانianeو بۆ يەك ئەكرد. ئەو ئەيوت ھى من كەرترە؛ ئەو پىريان ئەيوت نا ھى من
كەرترە. ئاخىرى ھاتتە سەر ئەو كە تاقيان بکەنەو بزانن کاميان كەرترن. يەكپىكيان بانگى
نۆكەرەكەى خۆى كرد و پىنى وت: «رۆلە! ئۆتۆمبىلەكەمان كۆن بوو ھا ئەو دە قەران
بچۆ ھەر ئىستە ئۆتۆمبىلىكى فرازىرەر بکەرە». نۆكەر وتى بە سەرچاوا! دە قەرانى وەرگرت
و چوو بە شوین ئۆتۆمبىلەو.

كە ئەو چوو دەرهو ئەو ئاغەكەى وتى چاوت لىبوو چەن كەرە؟ ئاخىر نالى چۆن
ئۆتۆمبىل بە دە قەران ئەدەن؟

ئەمجا ھاتە سەر ئەو ئاغەكەى تر وتى نۆرەى منە. ئەو پىش نۆكەرەكەى خۆى بانگ
كردو پىنى وت: «ئا رۆلە بچۆرە مالەو بزانە من لە ویم». خزمەتكار وتى بەسەرچاوا و
چوو دەرهو. ئاغەش وتى چاوت لى بوو ھى من چەندە بار ھەلئەگرى؟

بە ڕێکەوت خزمەتکارەکان لە ڕێگەدا تووشی یەک بوون. ئەوانیش لە بەین خۆیاندا دەستیان کرد بە دەردە دل کردن لە کەریەتی ئاگاکی خۆیان. ئەوی ئۆتۆمبیل وتی: «تەماشاکە ئەم ئاغە من چەند کەرە؟ ئاخەر ئالێ ئیمرۆ شەنبەیه و شەریکە شەله مۆوه جوو دانانیشی».

ئەوێتریشیان وتی: «کۆرە ئاغە تۆ باشە، ئاغە من زۆر کەرە. ئەوە تانی تەلهفۆنەکە لە بن دەستیەوه تەلهفۆن ناکا بۆ مالهوه بزانی خۆی لە مالهوهیه، دیتی هەلکوت هەلکوت من ئەنیری بۆ مالهوه».

- هەر وا باسی منال و منال بوون ئەکرا فەتاح هەبوو خەلکی ئەو ولاتی خانەقییە بوو وتی: «خەلیل ژنەکی هەر دوت ئەهوارد تا بیون وه هەشت. کاورا لە گیان خۆی عاجباتی هات بێوه ژنە تەلاق دا و دوتیکی تری هوارد. ئەی کەشە ماشەللا ئەیه دوو دوو دوت ئەهوارد بە گشتی کار خواس ئایەم نەوت دەس لە کار خوا با».

- شیخ حسینی قەرەداغی وتی:

جاریک کۆریکی هاوڕێی پەنجەیی بریندار بوو. کەریم بەگ لێی پرسى بۆچ پەنجەت بریندار بووه؟ شیخ حسین قەبی لێ گرتووه؟ کۆرەکە وتی: «نەوه لالا ئەوا خەریکە چاک ئەبێتەوه». شیخ حسینیش ئەلێ: «بەلێ خەریکە چاک ئەبێتەوه، چونکە کەریم بەگ لەستوویەتەوه».

- شیخ رەزای تالەبانی لەگەڵ ژنیکی هەمەوهەندا سەر و سەودای شعر پەیدا ئەکەن و لە پاشا سەر ئەکیشتە لای قەسە وتن بە یەک. ژنە لە ئاخرا شیخ رەزا ئەکاتە کون و هەر ئەپەوی خۆی لێ بدزیتەوه، بەلام ژنە هەر وازی لێ نایەنێ ئیش وای لێ دێ شیخ بۆر ئەخواو ئیتر بە هیچ جۆر لە هیچ لایەک باسی ناکا. ئەوەندە هەیه ژنەکە هەر لە کۆلی ناییتەوه.

پێ ئەلێن: «یا شیخ! ئەمە چیە لە بەیتاندا وا بەم جۆرە درێژە کێشاوه؟» شیخیش ئەلێ: «وە لالا بلیتم چی نازانم خەلکی تووشی گون رەشی خۆیان ئەبن کەچی من تووشی قوز رەشی خۆم بووم.» ژنەکە کە ئەمە ئەبێتەوه ئیتر وازی لێ دیتی.

- پیاوئ هه‌بوو له سوله‌یمانی عه‌لی ئۆفیکیان پئ ئەوت. ساز و سه‌ودایه‌کی ته‌واوی هه‌بوو له گه‌ل عه‌ره‌ق خواردنه‌وه‌دا هه‌تا بلیت نابوو و لاتیش بوو. هه‌ر که چه‌ند پوولیکی ده‌ست ئەکه‌وت خێرا ئەبیرد ئەیدا به‌ عه‌ره‌ق و ئەیخواردنه‌وه‌.

روژیک به‌ هه‌ر جو‌ر بوو هه‌شت پوولی ده‌ست که‌وتبوو برده‌بوی بۆ لای عه‌ره‌ق فروشه‌که‌ عه‌ره‌قی پئ بکړئ. کابرای عه‌ره‌ق فروش ئەلئ: جا ئەمه‌ چی ئەکا و چ سه‌ر خۆشیه‌که‌ ئەدا؟ ئەویش ئەلئ: «هه‌ر چه‌نده‌ ئەکا تۆ بمده‌رئ سه‌ر خۆشیه‌که‌ی له‌ سه‌ر خۆم».

- له‌ ده‌وری قاجاره‌کانا له‌ ئێرانا هه‌ر ساله‌ له‌ کاتی موچه‌پرهمدا له‌ هه‌موو شاره‌کانی بێجگه‌ له‌ روژئاوای حوکومه‌ت به‌ جو‌ریکی ره‌سمی ماته‌می حسینی ئەگرت به‌ تایه‌تی هه‌ر ساله‌ له‌ شاریک زیاتر کۆششی له‌ گه‌ل ئەکرا. ئەمه‌ش به‌و جو‌ره‌ وه‌لیعه‌هد و گه‌لی له‌ وه‌زیر و کار به‌ده‌سته‌ گه‌وره‌کانی حوکومه‌ت ئەو ساله‌ ئەچونه‌ ئەو شاره‌و ئەمانه‌ش که‌ له‌ تارانه‌وه‌ ئەچوون پیاوانی تایه‌تی بۆ گێرانی ده‌وری «شمر، یه‌زید، زیاد، حسین... و هتد». له‌ روژئ ده‌ی موچه‌پرهمدا که‌ پێیان ئەوت روژی «قه‌تل» له‌گه‌ل خۆیان ئەبرد.

سالیکی ئەم ده‌وره‌یه‌ به‌ر کرماشان که‌وت. موزه‌ره‌دین شا و هه‌موو سه‌رانی حوکومه‌ت له‌ تارانه‌وه‌ به‌رئ که‌وتن بۆ کرماشان و پیاوانی ده‌وری قه‌تله‌که‌یان له‌گه‌ل خۆیان هێنا. یه‌کیک له‌م پیاوانه‌ کابرایه‌ک بوو که‌ له‌ روژی قه‌تله‌ ده‌وری شمیری ئەگێرا. دیاره‌ ئەمانه‌ هه‌موو فێر بوو بوون و ده‌رزیان دانه‌درا که‌ چۆن ئەو ده‌ورانه‌ بگێرن. کابرای شمر که‌ گه‌یشتنه‌ نزیکی کرماشان نه‌خۆش که‌وت؛ هه‌ر چه‌ند ده‌رمانی ره‌وانی و شتیان دایه‌ که‌لکی نه‌بوو ئاخ‌ری مرد. ئەمانه‌ش نه‌ئه‌کرا به‌ بئ شمر برۆن و تازه‌ ده‌ستیشیان ناگاته‌وه‌ به‌ تاران بۆ ئەوه‌ یه‌کیکی تر له‌و فێرکراوانه‌ بێن. له‌م رووه‌وه‌ په‌کیان که‌وت و که‌وتنه‌ ته‌قه‌لادان.

روژیک له‌ رینگادا کابرایه‌کی شوانی که‌رکه‌ له‌ به‌ری سمیل بابری چوار شانه‌ی که‌له‌گه‌تی «گه‌رووسی»یان به‌رچاو که‌وت. بریاریان دا که‌ ئەمه‌ له‌ گه‌ل خۆیان به‌رن و ده‌وری شمیری له‌ ماته‌میه‌که‌دا پئ بگێرن. موزه‌ره‌دین شا ناردی هێنایان و کاره‌ساته‌که‌یان وت. کابرا وتی من کابرایه‌کی شوان چوو‌زانم ئەم ئیشه‌ بکه‌م و سه‌رم چۆن لئ ده‌ر ئەچی؟ ئەوانیش به‌ ته‌واوی دلایان پیا چوو بوو، وتیان تۆ هێچ کارت نه‌بی جل و به‌رگی تایه‌تی شم‌رت له‌ به‌ر ئەکه‌ین له‌ شوئینیک دانه‌نیشیت. پیاویک له‌ پشت سه‌رته‌وه‌ ئەبی ئەو ده‌ر‌زت ئەدا ئەو چی وت تۆیش ئەوه‌ بلئ. به‌م جو‌ره‌ کابرایان ساز کردو پ‌رۆیشتن.

كە چۈنە كىرماشان و رۆزى قەتل ھات، ۋەلىعەھد موزەفەرەدەين شا و ۋەزىرەكان و ھەموو پىاوماقۇول و گەورەو بچوكىكى كىرماشان لە سەراى ھوكۇمەتيدا كۆ بوونەو ھە دانىشتەن. كابرەى گەرووسى بەرگى شەريان لە بەر كىرد و لە سەر كورسىەك داياننىيا و پىاويكى لە پىشتەو ھە دانىشت بۆ ئامۇزگارى كىردى. شويتى كابرەى ۋا رېك خرابوو كە راست رووى لە موزەفەرەدەين شا بى. پىاويكى تىرش كە دەورى «حەسەن»ى ئەگىرايەو ھە لە بەرانبەر ئەمەو ھە دانرا بوو كە پىشتى لە موزەفەرەدەين شا بوو.

دەور ھاتە سەر حەسەن و دەستى كىرد بە قسە كىردن ئەو ھەندەى قسە كىرد كابرەى شەرى گەرووسى دەستى كىرد بە ۋەنەوز دان. لە گەل ئەو ھە شا حەسەن لە گەل ئەم قسە ئەكا، كابرەى ئامۇزگارى كەر لە پىشتەو ھە تىتى سروان: «چورت نەيە چورت نەيە نۆرەى توو ھە». كابرەى گەرووسى شەرى ۋا تىگەشەت كە ئەمە يەكەكە لە ۋە قسانە كە ئەبى بىلەت رووى كىردە موزەفەرەدەين شا و بە دەنگىكى نىر وتى: «چوورت نەيە چوورت نەيە نوورەى توو ھە». شا و دانىشتوان ھەموو راجەنەن و سەريان سەرما كە ئەمە چى بوو.

كابرەى ئامۇزگارى كەر سەرى كىرد ۋا ھەيەى ئەو ئابرووى ھەمووى چوو، دووبارە سوخرمەيەكى تىرى تىسەرەواندەو ھە وتى: «جاكەش پەدر، رىدى ۋە تازەيە كەرەواكەى؟» شەرى ۋا تىگەشەت ئەمەش ھەر لە باقى قسەكەيە رووى كىردەو موزەفەرەدەين شا و بە دەنگىكى نىر تر وتى: «جاكەش پەدر، رىدى ۋە تازەيە كەرەواكەى؟» بەمچۆرە لە شارى كىرماشان قەتلى ئەو سالا تەواو بوو.

- كابرەيەكى شارەزوورى ئەچى بۆ سولەيمانى و ئەچىتە لاي ئەھەى كىر نوو پىنى ئەلى: «خالەجەى ئىزن توو دەستى ھەكىمەت ھەيە. بە قوربانە مەن دىلم فرە ژان ئەكا ئا بزەنە خاسەم ناكەيتەو ھە». ئەھەى كىر نوو پىش نەختى لەتەكە ناوكى قەيسى بۆ ئەھارپتەو ھە ئەيدەتەى ئەلى بىكە بە كەفەمەو بىخو بزەنە چەند دەست سەكت كار ئەكا، پىمە بلى جا ئەو ۋەختە دەرمەنى تىرت ئەدەمەى.

كابرە بەيەنى دىتەو ئەلى: «خالەجەى دوو دەستى پىر و نىو ھە دەست كار ئەكا». تومەس ئەمە كابرە ئەچى بە بەرە لەپى لاي خوارووى خۆى ئەپتوئى دوو بەرە لەپ و نىو ئەبى لاي ۋا ئەبى كە ئەو پىنى وتو ھە: «چەند دەست سەكت كار ئەكا» مەبەستى ئەو ھە بوو كە سەكت چەند بەرە لەپ ئەبى.

شاگردەکی بانگ کرد و پیتی وت رپته. شاگرد پۆیشت له پاش توزیک کاسەیهکی تر جلقاوی هینا له بەردەمیا داینا.

قۆچخان یەکم زۆری برسی بوو، دووهم ئاوی جلقاو تەبیعیەتی تیک دابوو، سییەم که ئەمەشی چاو پیتی کەوت ئیتر هیچ شعوری لانەما توورە بوو هەستا شاگردەکی دایە بەر زلەو دەستی گرت بردیە سەر میزی کچ و کوڕەکو بە جێتودان بە کوردی پیتی وت: «باوە حیزە قنگدەرە ی تی نەگەشتوو. ئا لەمانە رپته» و بە دەست دەستی بو خوار دەمەنی سەر میزە که درێژ کرد.

- له دی «زێویە» مەلایەک هەبوو، رۆژیک نوێژی نیوهرۆ بوو دەستنوێژی شتوو خۆی ئامادە کردبوو بۆ پیش نوێژی کردن و له ناو محرابە که وەستا بوو بە کابرای بانگوێژی وت بانگ بلی: بانگ وێژ بانگی دا و کەس هەر دیار نەبوو. مەلا وتی جارێکیکەش بانگە که بلێرەو. بانگوێژ جارێکیکە بانگی دایەو، هەر کەس دیار نەبوو.

مەلا له محرابە که راوەستا بوو سەیری کرد کەس دیار نییە، هاتە سەر ئەو خۆی بە تەنها نوێژەکی خۆی بکا. نیەتی هینا و دەستی بەرزەو کردبوو بۆ وتنی «اللە اکبر تحریم» لەو کاتەدا بانگوێژە که هات وتی: دوو جار بانگم دا هەر کەس دیار نییە مەلا که دەستی بەرزەو کردبوو نیەتی هینا بوو هەر مابوو سەر اللە اکبرە که وتی: «بە کێرمەو. اللە اکبر».

- کابرایەکی هەزار هەبوو له دی «گەلالە» لەو ئالان و ستیوێلە «سۆفی هەسەن» ی ناو بوو؛ پیاویکی زۆر بە دینی له خوا ترس بوو. لەو زستانە ساردەدا هەموو رۆژی پیش مەلا بانگدان ئەچوو دەستنوێژی ئەشۆرد و ئەچوو زووری مزگوتە که له خوا ئەپارایەو ئەبوت: «ئاخر خوا یە مەگەر هەر مەحمووپاشای جاف و حەماغای کۆیەو حەمە قەدۆی موسل بەندە ی تۆن وا ئەوەندە مال و مەکت پێداون؟ ئایا ئەمانە له ئیمە پیاوتر و زرنگترن؟ ئە ی ئیمە بەندە ی تۆن و نانی شەومان نایەتی؟ ئاخر ئەبێ بزەنم ئەوانەت له چی دروست کردوون و ئیمە له چی؟ نەعوزو بیلا! ئەگەر خوا یی نازانی وەرە خوارەو تا من بنیشمە شوێنە کەت و پیت بەسەلمینم که چۆن موو له ماست جیا ئەکەمەو. ئاخر چەند پوولیکیش بە ئیمە بەدە تا کاسپیه کی پتو بەکەین».

ئەم کابرایە هەموو شەوئ ئەمە ئیشی بوو. بەم هاتوچو کردنی و بەم پارانەرەو دەرنگە دەرنگە حەیشی بە فەقیهەکان تال کردبوو. چونکە زووری فەقیهەکان له سەر پێبازی زووری

مزگه‌وته که و هەر به تەنیشت مزگه‌وته که وە بوو. هەر چەندیان ئە کرد بۆیان چار نە ئە کرا، فەقیه‌کی ئە و موکریانە هەبوو لەویدا و تە ئیستە مە بۆیان چار ئە کەم.

شەویەک لە پێش ئە ودا سۆفی هەسەن بێت فەقیه‌کە چوو هەسەن سەربانی مزگه‌وته که و دوو سێ فەقی تری لە گەل خۆی برد و لە سەرکلاو رۆژنە که وە راوەستان. سۆفی هەسەن هات و وە کوو شەوان دەستی کرد بە پارانە وە. فەقیه‌کە لە سەرکلاو رۆژنە که وە بە دەنگێکی باریکی نەجیمانە و تە: «ئە بە نە دە ی ئیمە تۆ چیت داوا کردووە لە ئیمە و نە مانداویتی؟»

سۆفی هەسەن کە گوئی لە مە بوو لەم ناکا وەدا ئەم لاو ئە و لایەکی خۆی کرد سەیری کرد کەس دیار نییە، سامیکی لێ نیش و بێ دەنگ [بوو و دەنگە کە] قەسە کە ی و تە وە. سۆفی هەسەن تۆزی سامە کە ی شکاو و تە: «بینایی چاوان ئیستە تیگە ی شتم کە خوا یە کە ی گەوریت و چاوت لە هەموو کە سیکە. ئیستە هیچم ناوی هەر ئە مە و ی ب مگە ی نیتە حوزووری خۆت.»

وە کو لە پاشا خۆی گیرایە وە ئە یە و یست کە چوو حوزوور، ریشی بگریت و تۆ لە ی هەزاری خۆی لێ بکاتە وە.

فەقیه‌کە سەری گوریسیکی لە کلاو رۆژنە که وە بۆ خستە خوارە و تە: «ئە بە نە دە ی ئیمە! سەری ئەم گوریسە بێستە بە ناو قەد تە وە تا هەلیان کیشین بۆ لای خۆمان و بۆ عەرش، ئە و وەختە لە هەموو نیازیک بێ نیازت ئە کە ی ن.»

سۆفی هەسەن و تە: ئە ی بە قوربانت ب م وا کەس ناو مێد ناکە ی و سەری گوریسە کە ی بەست بە ناو قەد ی خۆ یە وە. فەقی لە سەربانە وە و تە: توند بەستت بە خۆ تە وە؟ سۆفی هەسەن و تە: بەستم بینایی چاوان ئیشی خۆت بکە.

فەقی بە یار مە تە ی فەقیه‌کانی تر گوریسیان هەلکیشا. کە چوار پێنج گەزیک بەرزیان کردە وە گوریسە کە یان بەرە لا کرد و سۆفی هەسەن تەپ کە و تە سەر زەوی و لە حەییە تانا تەپکی زلی کە ند. فەقی و تە: «ئە بە نە دە ی بێ ئە دە ب! ئە وە لە حوزووری ئیمە دا تەپ ئە کە نی؟ سۆفی هەسەن کە بە ژان و پێچە وە ئە تە لایە وە بە نالە و نووزە یە کە وە و تە: «بینایی چاوان! جیکە جیک مە کە. ئە گەر تۆ لە شوینی مە بوی تە یە، گووت ئە کرد بە خۆ تە.»

ئێتر بێرایی بێرایی جاریکیکە سۆفی هەسەن لە و وەختانە دا نە چوو وە بە مزگه‌وتا و فەقیه‌کان رزگاریان بوو لە دەستی.

- کابرایەکی «مارنج» ی کچیکی دابوو بە کابرایەکی «موژژ» ی. شەوی کە کابرا

ئەچیتە پەردە سەیر ئە کا بوو کێ کچ نییە و ژنە. ئەچیتە لای باوکی کچە وە دەردە دل ئە کا

ئه‌لئ: قوربان! كچه كهت ژن بوو». باوكی كچ ئه‌لئ: «ئه‌ته‌وئ پیاو بئ!» زاوا ئه‌لئ: «مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه كه كون كرابوو». خه‌زوور ئه‌لئ: «ئه‌ته‌وئ بئ كون بئ!»
زاوا ئه‌لئ ئه‌مه‌وئ عه‌رزت بكهم كه كوزی داوه. خه‌زوور ئه‌لئ: «یه‌عنئ ئه‌ته‌وئ قنگ بدا!» زاوا ئه‌لئ: «مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه كه به بیگانه‌ی داوه». خه‌زوور ئه‌لئ: «ئه‌ی ئه‌ته‌وئ به باوكی بدا!». زاوا ئه‌لئ: «قوربان مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه كه ئهم كچت قه‌جه‌یه». خه‌زوور ئه‌لئ: «هه‌ی بئ ئه‌قل كه‌واته تو به ته‌ما‌بویت كه قنگ‌ده‌ر بیت!»

- له‌و سه‌ره مه‌لایه‌ك به منالانی ئه‌خویند، یه‌كئ له قوتاییه‌کانی دایکیکی جوانی هه‌بوو بیه‌ژن بوو. مه‌لاكه چوو بوو بۆ خوازیینی ئافره‌ته‌كه شووئ پئ نه‌کردبوو.
له سه‌هینی ئه‌و رۆژه‌دا مه‌لاكه دارکاریه‌کی باشی کورپه‌که‌ی کردو پیتی وت: هه‌تیو بۆچی چوویت به دایکت و توه كه مامۆستام کیری زله‌؟» کورپه‌كه چووه‌وه بۆ لای دایکی و شکاتی کردو ئهم قسه‌یه بۆ گێرایه‌وه. دایکه‌كه ئهم قسه‌یه بیست ئیتر ساز بوو بۆ ئه‌وه كه شوو به مه‌لا بکا».

- ژنیکی سک پر زۆر له خوا ئه‌پارایه‌وه كه ئهم سکه‌ی کورپه‌ی، كه‌چی به پرېكه‌وت كچی بوو. وتی «خوایه چی ئه‌بوو ئه‌گه‌ر شتیكت له لای پیتی ئهم مندا‌له‌وه دابنایه‌؟» ژنیکی تر له‌وئ بوو وتی: هه‌یج خه‌مت نه‌بئ له پاش پانزه، شانزه سالی تر ئه‌وه‌نده شت له لای پتیه‌وه ئه‌بینی كه نه‌توانی بیژمیری.

- مه‌لا ئه‌وره‌حمانیکی سه‌قزی هه‌بوو گێرایه‌وه وتی: ئه‌وا له كرچه‌نه له ژووری فه‌قیه‌كانا دانیش‌توین چا ئه‌خوینه‌وه ئه‌وه‌نده‌مان زانی سواریک له دووره‌وه به پرتاو هات. هه‌ر گه‌یشه‌ به‌ر حوجره‌كه دابه‌زی و رووی کرده حوجره‌و وتی: مه‌لاینه وه قورواتان وم ئه‌وا پیاویك بین له خێله‌كه‌مان نه‌خۆش كه‌وتگه له مالی خۆیا‌یه‌سی هه‌ر ئیسه یه‌کیكتان یاسینیکی بخوینن با به بئ یاسین و ته‌لقین نه‌وئ وه‌ژیر خا‌که‌وه.
فه‌قیه‌کانیش به منیان وت مه‌لا ئه‌وره‌حمان خیرت ئه‌گا له‌گه‌لی بچۆ یاسینیکی بخوینه. وتی منیش هه‌ستم و کابرا خستمیه پاشکوی خۆی و ئاوزه‌نگی ته‌قین رووه‌و هۆبه به‌ره‌و دوا بووه‌وه.

گه‌یشتینه خیل‌ه‌که‌و روومان کرده ده‌واریک سه‌یرم کرد چەند زه‌لامیک دانیش‌توون هەموو چا ئەخۆنە‌وه هیچ نەخۆش و شتە دیار نییە، هیچ بۆنی ئەوەش نایە که نەخۆش له ژیر ئەم ره‌شماله‌دا هەبیت؛ پرسیم کوا نەخۆشه‌که؟ سه‌یرم کرد یه‌کیک له ناو خە‌ل‌که‌که‌دا ئیستکانی چای به ده‌سته‌وه‌یه دانیش‌تووه ئەیخواته‌وه‌و زۆریش به دەم و پله وتی: «هه‌را مه‌لا! منم نەخۆش ئا سه‌ورکه با چایه‌که‌م بخۆمه‌وه ئەو جا بۆت پال ئەکه‌وم یاسینه‌که‌م بخۆینه». وتی زۆر سه‌رم سه‌رما له‌مه چونکه کابرا هیچ له نەخۆش نه‌ئەچوو. ئەوە‌نده‌م زانی چایه‌که‌ی خوارد‌وه‌وه ته‌قه‌یه‌کی له پیتاله‌که‌وه هینا وه‌کوو ئاسک راست بووه‌وه‌و چوو له‌و لاوه راکشاو وتی: «ده‌مه‌لا بێ یاسینه‌که‌ت بخۆینه وه سه‌رمه‌وه. یا ئەمه‌سه ئەمرم و ئەتریم وه گونتا یا ئەمه‌سه زلیا و پلایوکی‌تر ئەکه‌ین له‌م ده‌شتی گه‌رمیانه‌دا پیتش ئەوه به‌چین بۆ کویستان».

- مه‌لا ماریکی تایشه‌یی هه‌بوو گه‌رايه‌وه وتی:

سالیکی له‌گه‌ل شیخ مسته‌فای پینج ئەنگوسا چووین بۆ ئەو گه‌رمیانه بۆ ده‌رویش گرتن. کاتی ئیواره بوو روومان کرده خیل‌یکی باشکی که تیره‌یه‌که له جاف. روومان کرده ده‌واریک و هاتن به پیرمانه‌وه گیسکیکیان کوشته‌وه‌و مه‌نجه‌ل و هه‌وجۆش خرایه سه‌ر ئاگر. پاش به‌یئیک زنی خاوه‌ن ماله‌که جامیکی هه‌لگرت و چوو بۆ مانگا دۆشین له‌و لای ده‌واره‌که‌وه‌و لێ نه‌ئەبووه‌وه. مێرده‌که‌شی ساتی نه ساتی بانگی ئەکرد که‌که‌هه‌و خیراکه شیخ و ده‌رویشه‌کان برسیانه، ژنه‌ش هه‌ر لێ نه‌بووه‌وه ئەمیش هه‌ر ئەبووت: که‌نی ئازاکه، که‌که‌هه‌و ئازاکه، له ئاخرا ئەوه‌نده هاواری کرد و هیچ که‌ل‌کی نه‌بوو بانگی کرد «که‌که‌هه‌و خیراکه وه که‌لام خوا ده‌وی باوک بێم بۆت به‌مێ کوت ئەوه‌نده‌ت ئەکوتم به‌که‌ره ره‌ش بێژی شیخ مسته‌فا هاوار فریام که‌وه. ئەگه‌ر له ژیر مانگادا نه‌بی له ژیر شیخ قادری شیخ که‌رمی که‌سه‌زانا بی ئەتکه‌م وه داس. خۆ شیخ وه‌کوو گه‌ماله بازگ ئەوه‌نده کلکی بادا وه ده‌ور چاو چیشتا له برسانا ئەوا تویی. ده‌بی وه‌ریوه ده‌ویت باوک!»

- هه‌ر ئەم مه‌لا ماره‌فه ئەگه‌ر ته‌وه وتی: جاریک له‌و گه‌رمیانه له‌ دیه‌که مه‌لای ره‌مه‌زان و له مالی حاجی محه‌مه‌دا بووم. ئەم حاجی محه‌مه‌ده جووتیاریکی هه‌بوو، ئەسه‌پیک و ئیستریکی دا بوو له یه‌ک جووتی پێ ئەکردن. کابرای جووتیاریش ناوی مه‌حموو بوو. رۆژیک جووته‌که‌ی له نزیک دیکه‌وه بوو لای ئیواره و ره‌مه‌زان بوو هه‌روا ورده ورده له به‌ر بێ تاقه‌تی ده‌رچووم بۆ لای مه‌حموو. مه‌حموو له‌و لاوه جووتی به‌ره‌لا

کرد ئەسپ و ئیستری دایە پیش خۆی و بەرەو مال گەراپەوه. سەیرم کرد ئەسپە کە هەموو لەشی بوو بە زام، منیش گەراپەوه تا گەیشتینە مالهوه و تەم مەحموو ئیمڕۆ زوو جووتت بەردا؟ وتی: «مەلا واز بێرانە دارو گووت لێ بواری وە دەس ئەسپە رەش و حاجی محەمەدەوه گیرم خواردگە. وە لا ئیمامی رەبانی و شیخ غەفووری سولەتینە لە ژێر ئەم نێرە و ن جووت ئەکەن ئەسپەرەش و ئی ئیمڕۆ جووتی نەکردگەو نایکا. خوا تیلالت لێ نەواری ناوی خوای تیا نەوێ من لە کوێ و ئەسپەرەش و حاجی محەمەد لە کوێ؟»

- عێل لەو سەرە بوو. لە دێ «میشیاو» کابرایەکی روغزایی لەوێ مابوو و جێ گیر بوو بوو؛ دەستی دابوو بە فەلاییهوه. لە بەر ئاواپیه کەدا جێگای جووتی گای کردبوو بە گەنم. گەنم بوو بوو بە قەرسیل کە رویشکە ی ئەکرد. گاو گۆتال و کەرگەلی ئاواپی پیتی فیر بوو بوون. کابرا چاری نە ئەکرد هەر چەندە دەری ئەکردن هەر ئەهاتتەوه بە خاوەنەکانیانی ئەوت کەس گوێ نە ئەدایە.

روژیک سلیمانی حەمەجان ئەچێ بۆ میشیاو بۆ سەر و کاری و چاو پی کەوتنی جووت و بەراوی ئەو سالی. سلیمان خانیش زەبر و زەنگینکی هەبوو لەو ناوەدا دیواخانی بۆ ئەرازیتریتەوه و هەموو ئەهلی ئاواپی دەوری ئەدن. لەو کاتەدا کابرا ئەکا بە دیواخانا و دەست ئەکا بە شکات کردن لە ئەهلی ئاواپی کە هەموو گاو گۆلکیان ئەکەنە ناو دەغلەکە ی ئەمەوه.

بۆ زەبر و زەنگی سلیمان خان ئەمە قسە یەکی زل ئەبی، ناوچاو ئەدا بە یەکا و ئەیهوێ توورە بیی لە ئەهلی ئاواپیه کە، کوێخا هەست بەمە ئەکا و ئەلێ سلیمان خان ئەم کابرایە درۆ ئەکا کەس گاو گۆلکی نەکردۆتە دەغلیهوه خۆی پیاویکی خراپە ئەیهوێ بەم بیانوووه لە ئاخرا ملکانە کە بخوا. کابرا توورە بوو هەلیدایە وتی: «هە ی کاورا گۆرانە ی بێفەرە ئەوه تۆ ئیژی چی؟ دەسا سلیمان خان وە قەورە کە ی مەتحت هەر کەریک لەم ئاواپیه دا هەیه وەها خۆی هەلئەشەنگینی و ئەچیتە ناو پەلەو گەنمەوه ئیژی سلیمان خانەو ئەچیتە ژێر دەواره کە ی حەمەجانەوه. خۆ بارگیرەکانیان هەر قسە یان وە تەکا ناکرێ ئیستەش کاواری کوێخا ئیژی درۆ ئەکا. دەسا درۆزن بووی وە ژێر کوچک و قسە کە ی شیخی مەولاناووه رۆحم وە قوروانی وێ!» ئیتر سلیمان خان هیچی پی نەوترا.

- پیاویک هه‌بوو له عیلى رژده‌یى له و جافه همه‌ی خاتوونى ناو بوو، ڕیى ئەكه‌وتنه ته‌نگى سه‌رى قه‌ره‌داغ و ئەچینه مزگه‌وته‌كه. مه‌لا یوسفى ته‌نگیسه‌رى سه‌یرى ته‌فسیری خازنى ئەكرد و كتیبه‌كه‌ی له به‌رده‌میا پان كردبووه‌وه همه‌ش پیتی ئەلئى: مه‌لا ئەوه چى ئەكه‌ی؟ ئەلئى سه‌یرى ته‌فسیر و مه‌عنای قورئان ئەكەم. ئەویش وتی: «ئى بم وه قوروانتان ئەو عاله‌مه‌ گشتى گیرى خواردگه وه ده‌س ئیش و كاری دواى مینگه‌له‌وه‌و تۆش هه‌ر گیرگیرى ئەكه‌ی وه سه‌ر قورحان و شه‌رحه‌وه ئیژى منیش شتیكم و وه‌مه بۆ خۆت بردگه‌سه سه‌ر. ده‌ بیژم چى وه ده‌س دنیاوه؟ هه‌ی به‌ردى تۆى لئى نه‌وارى!»

تاقى كراوه‌كانى كوردی

- كورد تووشى «زه‌ردوى» ئەبێ به‌مجۆره ده‌رمانى ئەكەن:

ئەم زه‌ردویییه له دیوى ناوه‌وه‌یه‌و له ده‌ریشه‌وه‌یه. به‌شى دیوى ناوه‌وه‌ی به‌مجۆره ده‌رمان ئەكړئ: «ئەهینن ده‌ مسقال توتن ئەكەن به‌ سێ به‌شه‌وه هه‌ر به‌شتیکى ئەكەنه پریاسكه‌یه‌كه‌وه‌و ئەیه‌ستن. ئەمجا كووپى شیرى مانگا دینن و یه‌كئى له پریاسكه‌كه‌ی تئ ئەخن و شه‌و له به‌ر سامال دایه‌نین تا به‌یانى. به‌یانى دیتى پریاسكه‌كه‌ جوان تئ ئەگوشتیه ناو شیره‌كه‌ تا به‌ ته‌واوى توتنه‌كه‌ تامى ئەداته‌وه ناو شیره‌كه‌و پریاسكه‌كه‌ فرئ ئەداو كوپه شیره‌كه‌ی ئەخواته‌وه. به‌مجۆره له ده‌ردى ناوه‌وه‌ی زه‌ردویه‌كه‌ رزگارى ئەبێ.»

- ئەلئین شیره‌ی ئەسپه‌ناخ له‌گه‌ل شه‌كر تێكه‌لاو بكرئ و بخورئ بۆ لاچونى زه‌ردوى به‌ كه‌لكه‌.

- ئەلئین یه‌كئى «گه‌نه‌كه‌وه‌له» بیه‌گه‌زئ، شووتیه‌كى سوورى گه‌یشتوو بێنن بیه‌كەن به‌ دوو كه‌رته‌وه له پاش ئەوه كه‌ هه‌لكۆلران، ناوه‌كه‌ی بگرن و بیه‌كەنه ناو یه‌كئى له كه‌رته‌كانه‌وه، ئەمجا بێنن ئەوه‌نده‌ی شیرى «خوشیلک» تێكه‌ن كه‌ ره‌نگى ئاوى شوته‌یه‌كه‌ بگۆڕئ و بیه‌كا به‌ دوو ره‌نگ، پاشان ببخواته‌وه چاك ئەبیتته‌وه.

- ئەلئین یه‌كئى «گرفت» ی گرتبێ شیرى «خوشیلک» له‌گه‌ل ئاردى جۆ بكرئ به‌ هه‌ویر پاشان بیه‌كەن به‌ حه‌ب دوو سێ حه‌بى لئى بخوا چاك ئەبیتته‌وه.

- ئەلین: یەکنێ تازە سەرەتای «گۆجی» (ئیفلیجی، شەلەل) ی بێ بێنی برکی «قانگ» -واتە برکە تەرەکە ی ئەوێ که تۆوی قانگ ئەگرێ- جوان جوان بیکولینن هەتا خەست ئەبێتەو. ئەمجا هەلیسوێ لەو جێگە یە که نەخۆشیەکە ی تووش بوو چاک ئەبێتەو. ئەگەر جارێک بەشی نەکرد چەند جارێک بیکا چاک ئەبێتەو.

- ئەلین برنج که ئەیکولینن بۆ «پلاو» ئەو ئاوێ که دایئەهیلن منالێ که کۆکە ی هەبێ ئەو ئاو بەدەنی کۆکەکە ی نەرم ئەبێ و چاک ئەبێتەو.

- ئەلین: یەکنێ که تووشی «کۆکەرەشە» بوو، قەلەباچکە یەک بێنن لە پاش ئەو که کۆژا بە پەر و گوشت و ئیسقانهووە بیکوتن جوان جوان؛ پاش ئەو بیکولنن تا تەواو بە وەکو مەعجوون تۆزی ئاوی لێ پەیدا ئەبێ. ئەو ئاوێ ئەبێ بەدەن بە کۆکەرەشەدارە که چاک ئەبێتەو.

- ئەلین: یەکنێ قرژال گازی لێ بگرێ تا کەر لە بەغدا نەزەریتنی بەرەلای ناکا.

- ئەلین: هەر کەس زۆر تەزینجی «یوسر» هەلبگرێ وەجاخی کوێر ئەبێ.

- ئەلین: هار چاوی بە ئاو بکەوێ هارتر ئەبێ.

- ئەلین: گۆشتی گا که هەر نەکولا تۆزی چای وشک ئەکەنە ناو مەنجەلە که دایئەپزیتنی.

- ئەلین: مار کەرەو دووپشک کوێرە.

- ژنانی کوردەواری ئەلین بتهوێ بزانی چ کچیک بە سەرۆبەرە بۆ مال و گورج و گۆل و مالداری کەرە بۆ مالی میرد لە کاتی نانخواردنیا سەیری بکە: ئەگەر گورج و گۆل بوو لە نانخواردنا ئەوا ئاfrهتیکێ تەواو: ئەگەر خاوو خلیچک بوو ئەو بە کەلکی مال نایە.

- ئەلین: ئەگەر بتهوێ جوانی و زمان شیرینی ژن تاقی بکەیتەو لەو وەختەدا که بەیانیا ن لە خەو هەلئەستێ سەیری بکە ئەگەر جوان بێ دەرئەکەوێ، ئەگەر زمان شیرینیش بێ هەر دەرئەکەوێ.

- نهلین: قارچکی کهما بینن وشکی کهنمهوه پاشان له گهل شه کردا بیهارنهوه. نهو کهسه‌ی کرمی هدی به یانیاں له خورینی لئ بکا به کهفله‌مهوه بخوا هموو کرمه‌کانی نه‌خا.

- له باره‌ی «که‌متیار» هوه نهلین:

سالنی نیره و سالنی مئ. دوژمنایه‌تیه‌کی پیس هدی له بهینی نهو و سه‌گدا، تهنانت نه‌گهر سیبهری بکه‌ویته سهر سه‌گ له ترسی نهو که نه‌وه‌ک بیخوا رانه‌وه‌ستی. ههر که زمانی که‌متیاری پی بی سه‌گ پیی ناویرئ. زمانی به سهر ده‌رگای مالیکا ههلواسن که نهو ماله شادی و زه‌ماوه‌ندی تیدا بی هیچ پشتویه‌ک لهو شادی‌دها په‌یدا نابئ. ههر که «که‌لبه» که‌ی ههلگرئ و پی بی هئی له فیکر ناچئ. نه‌گهر «دل» که‌ی بکرئ به مندالا نهو مناله زیره‌ک ده‌رئه‌چی و زوو فیری شت نه‌بی. نه‌گهر «میشک» که‌ی بهیترئ به برودا ههر که‌سه‌نهو خاوه‌ن برؤه بیینی خوشی نه‌وئ. وه ده‌ستی راستی نه‌گهر ژن له وه‌ختی منال بوونا بییه‌ستی به قولیه‌وه به‌ئاسانی مناله‌که‌ی نه‌بی. «چه‌مؤله» که‌ی نه‌گهر به ههر داریکی به‌ردارا ههل‌بواسرئ مه‌لی زیاندار توخنی نهو داره ناکه‌وئ.

«کوز» و پیستی ناوکی به لای ههر پیاویکه‌وه بیت ههر ژنیک سه‌یری بکا عاشقی نه‌بیت و هه‌روه‌ها به‌لای ههر ژنیک‌شه‌وه بیت ههر پیاویک سه‌یری بکا عاشقی نه‌بیت. نه‌گهر پیستی که‌متیار بکرئ به بیژنگ و گهنمی پی بیژنه‌وه نهو گهنمه که کرا به «تو» و چانرا نه کولله توخنی نه‌که‌وی نه ته‌یرو تیور. «پشقل» که‌ی له گهل روئی «ئاس» دا تیکه‌لاو بکرئ سه‌ری بی توکی پی به‌هنوو توکیکی جوان ده‌ر نه‌کا.

- نهلین: یه‌کئ مه‌قه‌ست بدا به ده‌ست یه‌کینکی تره‌وه ناکۆکی و ناخوشی نه‌که‌ویته به‌ینیاں. جا بو نه‌وه نه‌مه روو نه‌دا دینئ نهو که‌سه که مه‌قه‌سته‌که‌ی به ده‌سته‌وه‌یه و نه‌یه‌وئ پیدا به‌ویتر ده‌ستی ههل نه‌گیرنه‌وه مه‌قه‌سته‌که نه‌خاته سهر پشتی ده‌ستی ئنجا نه‌ویکه ههلئ نه‌گرئ.

- ئەلەين: مەر كە بە جۆ بکەوئ واته جۆى زۆر بخواو بیکرئ بخریتە ناو ئاوه وه چاک ئەبیتە وه بەرى ئەدا.

- ئەلەين: کەر دەستی کرد بە زەرپن سەگ پشتی دیتە ژان.

- ئەلەين: ئەگەر کەر زۆر زەرى شتیک بئاخنە گوییە وه ئیتر نازەرپنئ

- ئەلەين: ئەگەر بەرازی تینوو بخەنە سەر کەر - واته بیکەن بە بارى - هەر کە کەرە کە

ئاوى خواردە وه بەرازە کە ئەتۆپئ.

- ئەلەين: ئەگەر یەكئ خەوى لئ نەكەوئ - واته دژەخەو بئ - ددانى کەر بخاتە ژیر

سەرى خەوى لئ ئەكەوئ.

- ئەلەين: ئەگەر ژنیک شیرى کەم بوو «سپل» ی کەر ویشک بکاتە وهو بیهارى و گۆى

مەمكى خۆى پئ بهەنوئ شیرى زیاد ئەکا.

- ئەلەين: کەر لەو وەختەدا کە ئەزەرپنئ ئەگەر بەرددیک بەستەن بە کلکیە وه، ئیتر

نازەرپنئ.

- ئەلەين: ئەگەر منالیک زۆر گرینۆک بوو پارچە یەك لە پىستى ناوچەوانى کەر بکرى

بەو مندالەدا ئیتر ناگرى.

- ئەلەين: ئەگەر یەكئ خوینى لووتى یژاو هەر نەئە وه ستایە وه هەندى سەرکە بکرى بە

سەر تەرسى کەراو ئەو کەسە بۆنى پتووە بکا خویته کەى ئەو هەستیتە وه.

- ئەلەين: ئەگەر یەكئ دوویشک پتووەى بدا بەرەواژە سواری کەر ببئ ژانە کەى نامینئ.

رئوى

- ئەلەين: ئەگەر شوپنئ کۆترى زۆرى لئ بوو ویستیان کۆترەکان برۆن سەرى

«رئوى» یەك لەو شوپنە داہنرى ئیتر کۆترەکان ئەرۆن.

- ئەلەين: ئەگەر یەكئ فئ لئ بوو زراوى رىوى بینن سەرىكى بخەنە لووتى کابرای

فیدارە وه و فوو بکرى بە سەرە کەى تریا ئیتر جارێکیکە ئەو کەسە فئ نایگریتە وه.

- ئەلەين: خواردنى گوشتى رئوى بۆ «گول» باشە؛ واته لە گولئ ئەكەوئ.

- ئەلەين: ئەگەر یەكئ جەمگەکانى ژانى کرد، پىوى رئوى بتویننە وه ئەو جەمگەنەى پئ

بەهەنۆن چاک ئەبیتە وهو ئیتر ژانى نامینئ.

- ئەلەين: ئەگەر هیلکە گونى رئوى بکرى بە شوپنێكى منالا - واته پیا هەلواسرئ -

ئەو منالە زۆر بە بئ ئازار دان دەر ئەکا.

- ئەلین: ئەگەر بە خوینی ریی سەری منال بهه‌نوون سەری موو دەر ئەکا، ئەگەر
 که‌چە‌ل‌یش بێت.
 - ئەلین ئەگەر که‌لبە‌ی ریی - واتە ددانە‌کانی تە‌نیشتی - هە‌لبواسرئ بە‌ فیدار
 فینە‌کە‌ی لە‌ کۆ‌ل ئە‌کە‌وئ.
 - ئەلین ئە‌گەر یە‌کئ سێ‌لی هە‌بوو ئازاری ئە‌دا سێ‌لی ریی بخاتە‌ سەر لە‌ کۆ‌لی
 ئە‌کە‌وئ.
 - ئەلین ئە‌گەر یە‌کئ گویی هاتە‌ ژان، پیوی رییو بتویننە‌وه‌و تیی کە‌ن ژانە‌کە‌ی
 ئە‌شکئ.
 - ئەلین ئە‌گەر یە‌کئ ئازاری سێ‌لی هە‌بوو تو‌زئ لە‌ دلی رییو تیکە‌لاو بکا لە‌گە‌ل بە
 ئە‌ندازە‌ی مسقالتی شە‌راب و بیخواتە‌وه‌ ئازارە‌کە‌ی لە‌ کۆ‌ل ئە‌کە‌وئ.
 - ئەلین ئە‌گەر میشکی رییو لە‌گە‌لی «وەرە‌س»^{۲۵} تیکە‌لاو بک‌رئ ئە‌و کە‌سە‌ی کە‌
 سە‌ری ک‌ر‌پ‌ژ‌ی هە‌یه‌ وە‌یا زی‌کە‌ی هە‌یه‌، وە‌یا کە‌چە‌له‌، وە‌یا مووی ئە‌پ‌ژ‌ئ بە‌و دەرمانە‌
 بی‌هە‌نوئ ئە‌وانە‌ی هە‌موو لە‌ کۆ‌ل ئە‌کە‌وئ.

گورگ

- ئەلین ئە‌گەر سە‌ری گورگ هە‌لبواسن بە‌و شوینە‌دا کە‌ کۆ‌تر و پە‌له‌وه‌ری لێ‌یه‌ نە‌
 پشیلە‌و نە‌ دە‌عبای تر ناچیتە‌ ئە‌و شوینە‌ بۆ‌ خواردنیان.
 - ئەلین ئە‌گەر یە‌کئ که‌لبە‌ وە‌ یا چاو وە‌ یا پینستی گورگی پئ بئ زال ئە‌بئ بە‌ سەر
 دو‌ژ‌منیا و هە‌موو کە‌سیش خۆ‌شی ئە‌وئ.
 - ئەلین ئە‌گەر کلکی گورگ لە‌ «کادان» دا بئ نە‌ گا نە‌ کەر نە‌ مەر و نە‌ بز ن‌اچ‌ن بۆ‌
 خواردنی ئە‌و کایە‌.
 - ئەلین ئە‌گەر پینستی گورگ و مەر پیکە‌وه‌ کۆ‌ بب‌نە‌وه‌ هە‌موو تووکی پینستە‌ مەر‌کە‌
 هە‌لئە‌وه‌رئ.
 - ئەلین ئە‌گەر یە‌کئ بیکا بە‌ عادە‌ت و هەر لە‌ سەر کە‌ولی گورگ دانیشئ تووشی
 کولنج نابئ.

۲۵- وەرە‌س گیایە‌کە‌ زۆ‌رتر لە‌ یە‌مە‌ندا نە‌روئ. توو‌ه‌کە‌ی وە‌کو تووی کونجی وایە‌، کە‌ گە‌یشت شە‌ق نە‌باو هە‌ودای وە‌کو هی
 زە‌غفە‌رانی لێ‌وه‌ دەرئە‌چئ. بە‌و هە‌ودایانە‌ شت رە‌نگ ئە‌ک‌رئ.

- ئەلین ئەگەر پیتستی گورگ بکړئ به تەپل، ئەو تەپله له ناو هەرچەند تەپلی ترا بئ
که لی درا هەموو تەپله کانی تر ئەدین.

- ئەلین ئەگەر یەکی تووشی مەوه رزه بوو به پیوی گورگ خۆی بهه نوئ ئەو دەردەوی
له کۆل ئەکەوئ.

- ئەلین ئەگەر یەکی فیدار بوو چاوی گورگ هەلبگرئ لە گەل خۆیا فیداریه کە ی له
کۆل ئەکەوئ.

- ئەلین گوئی گورگ ورده ئیسکی تیدایه وه کو تەرسی گا و وشر. جا ئەگەر یەکی
ددانی هاته ژان یەکی له و ورده ئیسکه بهیئیری به ددانیا ژانه کە ی ئەشکئ.

- ئەلین ئەگەر تۆزئ له زراوی گورگ له گەل توزیک هەنگوینی ئاگر نەدیودا
تیکه لاو بکړئ و بهیئری به چاوا شهو کویری و کەم حوکمی چاوا لانه با.

- ئەلین ئەگەر کلکی گورگ به ناوی ئافره تیکه وه گرئ بدرئ ئەو ئافره ته کەس
ناتوانئ بچیتە لای تا ئەو گریه نەکریتە واته کابرا ئەبه سترئ.

- ئەلین گورگ که بریندار کراو خوینی لیها ت و ئنجا رویش ت، گورگی تر که چاویان
پیکهوت ئەیخون.

- ئەلین ئەگەر تووشی رهوه گورگ بوویت و به لاماریان دایت ئیشیکی وا بکه
یەکیکیان لی بریندار کەیت. هەر که خوینی لیها ت ئیتر گورگه کانی تر بهر ئەبنه ئەو، ئەو
ئەخون و واز له تۆ دینن، به و جۆره تۆ رزگارت ئەبئ.

- ئەلین یەکی که بهرد له میز لدانیا بوو گولی گەنمه شامی بۆ بکولینن وه کو چا
بیخوا ته وه بهرده کە ی نامینن.

- ئەلین ئەگەر یەکی خوینی لووتی پڑا، بۆن به تەرسه قوله وه بکا خوینه کە
ئەوه سیتیته وه.

- ئەلین ئەوی «ئاگره» ئەستی بینن کابرایه ک که گورگی کوشتووه به کوردی ئەلن
ئەبئ به دەستی بئ بیتئ پر دەمی بکا له ئاوی سماق و بیپژیتئ بهو شوینه دا که ئاگره کە ی
لی هاتووه. پاشان به بهرد و ئەستی له بهر برینه کە دا بهرد و ئەستیە ک هەلبکا پزیسکی بهرد
و ئەستیە کە ی لی بکهوئ ئیتر چاک ئەبیتته وه.

- ئەلین ئەو مندالە ی که تووشی خەرکانه ئەبئ ژنیک که به دەستی بئ بیتئ پارچه
کاغه زیکی شینی شه کر ئەخاته سەر ناو چهوانی منداله کە و «عەقیق» یک گەرم ئەکاو

ئەيخاتە سەر کاغەزە کە. خەرکانە کەوشک ئەکا ئەم ئیشەش ئەبێ لە روژی چوارشەممەدا بێت.

- ئەلێن ئەو منالە‌ی تووشی بڕینی ئاگرە ئەبێ بێنن جۆ لە سەر ساج بسووتینن پاشان سماق ناوکە کە‌ی لێ بکریته‌وه، توێکله‌ تورشە کە‌ی لە گە‌ل ئەو جۆه سووتاوه‌دا پێکە‌وه بیانکوتن و لێ بێنن چاک ئەبێته‌وه.

- ئەلێن ئەگەر یەکنی چاوی ژان بکا و بئاوسێ و ئاو بکا، بەز و گوشت پێکە‌وه بکوتن و بیخەنە سەری چاک ئەبێته‌وه.

- ئەلێن ئەگەر یەکنی چاوی تێک بچێ و ژان بکا و بئاوسێ سەر توێ ماست بخەنە سەر لۆکە و شەوێ لە کاتی نووستندا بیخەنە سەری چاک ئەبێته‌وه.

- ئەلێن ئەگەر یەکنی چاوی تێکچوو بێنن سەرگولی چای کە لێ ئەنرێ لە ناو ژێریالە‌یە کدا ساردی کاته‌وه دوو سێ جار هەر جارە یەک دوو دلوپی تیکا چاک ئەبێته‌وه.

- ئەلێن ئەگەر یەکنی چاوی تێکچوو «تلیه‌» چای بگوشێ و بە شەو بیخاتە سەر چاوی ببەستێ چاک ئەبێته‌وه.

- ئەلێن ئەگەر یەکنیک موو لە بەنجە‌ی هات «بێشته‌تال» لە گە‌ل «سابوونی رەقی» سابوونە کە ورد بکریت و پێکە‌وه بکڕین بە مەعجون و لینێن چاک ئەبێته‌وه.

- ئەلێن شیرە‌ی ئەسپە‌ناخ و شەکر تێکە‌لاو بکڕین و بخورین ژانە سەر لائەبا.

- ئەلێن یەکنی میزی بگیری ئەسپە‌ناخ بە کالی بخوا میز گیرانە کە‌ی لائەچی.

- ئەلێن یەکنی گە‌روو مە‌لاشووی ژان بکا گیای ئەسپە‌ناخ بە کالی بخوا رزگاری

ئەبێ.

- ئەلێن یەکنی شەنگە‌سوورە‌و زەرە‌ده‌والە‌ پێوه‌ی بدا ئەسپە‌ناخ بکولینن و بیخەنە سەر شوپنە کە‌ی چاک ئەبێته‌وه.

- ئەلێن یەکنی دمه‌لی لێ هاتبێ هەر دەرگای نەبێ هەندێ ئەسپە‌ناخی کولای بخریته‌ سەر زوو دەرگای ئەبێ.

- ئەلێن خواردنی گیای ئەسپە‌ناخ بۆ نەخۆشی سنگ و وەرەم و تایی گران و تینویتی زۆر بە کە‌لکە‌.

- ئەلێن یەکنی سپلی هەبوو خۆی لە خواردنی ئەسپە‌ناخ بیاریزی.

- ئەلێن گیانلە‌به‌ری گەر لە هەر کە‌ بکە‌وێ ئەو کە‌سە تەمەنی کورت ئەبێ.

- ئەلین یەکن خەوی دی بە شەو نەگیریتەووە ئەگەر یەکیکی وای دەست نەکەوت
کە بزانی چۆن بۆی لێک ئەداتەووە لە سەر ناویکی رووناک و پاک بێگیریتەووە.

- ئەلین ئاوی دەباخانەو ئاوی نێرگەلە برێژریتە مالیکەووە کە جادووی تیا کراوە
جادووە کە بە تال ئەبیتەووە.

- ئەلین کۆری منال بخریتە باوەشی بوو کەووە نۆسکە ی ئەو بوو کە کوڕ ئەبێ.

- ئەلین کلاو بە هەلگەراوەیی گەسیک لە سەر سەر دانان خراپەو شوومی دینی.

- ئەلین یەکن ئەگەر گویی راستی بزینگیتەووە ئەوە باسی ئەکەن ئەگەر گویی چەبی
بزینگیتەووە ئەوە گۆڕ بانگی ئەکا.

- ئەلین ئەگەر یەکن خۆشەویستیکی لە ولاتیکی دوور بوو هیچ خەبەرێکی نەبوو سەر
لە بەیانیک بچیتە سەر سێ رێانیک سێ بەرد فری بدا بە نیازی هەوالیکی خۆشی
خۆشەویستەکە ی پاش ئەو گۆی لە هاتوچۆ کەران بگری. یەکەم شتیک کە گویی لێ ئەبێ
ئەگەر شتیکی چاک و خۆش بوو ئەو خۆشەویستەکە ی ماوەو لە خۆشیدا، خۆ ئەگەر
گویی لە شتیکی خراپ بوو ئەو خۆشەویستەکە ی لە ناخۆشی دایە وە یا مردووە.

- ئەلین هەور بۆ لەش سووتاو ئازاری زۆر ئەبێ.

- ئەلین پێستی سمۆزە بکری بە کیسە پارە سەر بە رزق ئەبێ.

- ئەلین ئێسکی پەپوسولەیمانە بخریتە ناو کیسە پارەووە، ئەو کیسە پارە ی لێ نابری.

- ئەلین یەکن تووشی کۆکەرەشە بێ شیرێ کەری بدزیتی چاک ئەبیتەووە.

- ئەلین لە پێ و بانا مار چاوی برێە ئافەرەتی سکپەر ئەو سکە کوڕ ئەبێ،

- ئەلین: کە با زۆر بوو تازە بوکیک بچیتە سەربان «باگردین» یک راست بکاتەووە

بایە کە ئەوە ستیتەووە.

- ئەلین کە باران نەباری بەیداخی دار شەخسێک پێن و لە ناو بیریکا رای وەستێن و

پاشان بەرد بخەنە ناو بیرە کە باران ئەباری.

- ئەلین کە بێ بارانی بوو پیاو چاکیکی لە خوا ترس بگرن و بیخەنە حەوزەووە باران

ئەباری.

- کە باران نەباری لەو ولاتی کوردەواری یە بوکە بارانی ئەکەن:

بوو کە بارانی ئەو یە کە منالان داریکی درێژ دین و چیتی زەرد و سووری پێو

ئەبەستن و بە مالان ئەسووپنەووە. کە چوونە هەر مالیک کابانی ئەو ماله دینی لە سەرەو

ئەو ئەپزینی لە بوو کە بە بارانە کەو دەست ئەبەن شتیکی ئەدەن بە ماله کان. هەرەها دین

له ماله‌کان دهرزیش ئه‌دهن له بووکه به بارانه‌که تا ئهم منالانه گه‌په‌ک وه يا گونده‌که ته‌واو
 ئه‌که‌ن يا نايکه‌ن باران ده‌ست ئه‌کا به بارين تا بارانه‌که ئه‌بارئ بووکه به بارانه‌که له بهر ئاو
 لئ پيرزانی ماله‌کان به ته‌واوی ته‌پ ئه‌بئ. مناله‌کانيش که ئه‌چنه بهر ده‌رگای خه‌لک ئهم
 به‌سته‌يه ئه‌لئین: له هه‌ورامان ئه‌لئین:

يا خوا وارۆ پهی خه‌له‌ی گيواو بزىو پهی گه‌له‌ی

له‌و ولاتى هه‌وليره ئه‌لئین:

هه‌باران مه‌باران ياخوا بيارئ باران گه‌نمى حه‌سه‌ن و حوسه‌ينا هه‌موو قه‌پوون له تينان

له ولاته‌کانى تر ئه‌لئین:

هه‌ناران مه‌ناران ياخوا داکاته باران

گه‌نم و جو بئ بو شاران که‌سمان نه‌مرئ له برسان

ژیانی علاءالدین سجادى

علاءالدین کورې نهمه دین کورې حېسامه دین له پهمالې سجادې له سالی ۱۹۰۷ دا له گمړه کی قه قارچیانې شاری سده چاری کرده به سمر درنای رهنکاره گنګی پر له کاره ساتدا به سر ختیځی خوتننی دهست پتکر دودو به نه ختیځی گملي شارو دتی کورده ماری گمراوه پتو پارگی له سالیانی خستروده له سالی ۱۹۳۸ نیچاوه

زانسته نېسلا میه کاف و زمانې عمره بی ودرگرتووه درچار بڼه ملایه تی و پیش نوری له مرگوتی نهیمه خاترون ووی کردو ته به خدار وهر لهوی ماهه توره.

له ماهی شهرې دورمی چیهانیدا ختی داوه ده روزنامه وانی و گزقاری «گملا ویز» و «نور» ی به پرتو به پردوره. له ۱۹۵۹ دا بڼه مانوس تای زانکری به خدا له کتلیوی زمانی کور دیلار تا سالی ۱۹۷۴ له سمر هم نېشه ماهه توره. له ۱۹۷۰ دهیته وزیري نوداف. له ۱۹۷۷ دا خاتمه شیع ده گریخ.

پاش خاتمه شیع بیرونی همرو دیرو ترانی ده خاته سمر کار له سمر پابده تی نه ده بی کورده به پلام کورانی کورې گموره له شمیری تیراق و تیراق (۱۹۸۰-۱۹۸۸) دا وزی دهرېچ و پستی ده شکیتخ. تا له سالی ۱۹۸۴ دا ورو له شاری خاموشان دهنج و له گزپرستانی شیخ عهدو اتادری گملا تی نهمه پورده ده گریخ.